Digitized by Google

in campo del Piater

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

T. PETRONII ARBITRI, EQVITIS ROMANI SATYRICON,

CVM

PETRONIORVM FRAGMENTIS.

Nouiter recenſitum, interpolatum & auctum.

Acceſſerunt ſeorſim NOTÆ & OBSERVATIONES variorum.

LVGDVNI,
APVD PAVLVM FRELLON.
CIↃ IↃCXVIII.
Cum Priuilegio Regis.

VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
1-5

Digitized by Google

TITVS. PETRONIVS. ARBITER.
BITHYNIAE. PROCONSVL.
AVLÆ. CÆSAREÆ. PRINCEPS.
DOMESTICVS. ET. ARCANORVM. CONSILIARIVS.
VIR. INGENIO. VERE. AVLICO.
SVMMA. DOCTRINA. ET. ACRI.
IVDICIO. PRAEDITVS.
NERONE. CLAVDIO. IMPERATORE. VOLENTE.
AD. MORTEM. ACTVS.
A. C. N. *Anno Christi 67.*

LXIIIIX.
C. SVETONIO. PAVLINO. L.
PONTIO. TELESINO. COSS.
BIENNIO. ANTEQVAM. PETRVS.
ET. PAVLVS. APOSTOLORVM.
PRINCIPES. PATERENTVR.

PROLEGOMENA uſum lectionis Petronianæ demonſtrantia. pag. 1.
T. PETRONII ARBITRI Satyricon. 41
EIVSDEM Fragmenta auctiora. 152
EIVSDEM Euſcius. 160
P. PETRONII Rhetoris Declamatio. ibid.
PETRONII Grammatici Fragmenta, quæ videntur eſſe B. PETRONII BONONIENSIS EPISCOPI. ibid.
PETRONII AFRANII Epigrammata 161
PETRONII INDICI Epigramma. 166
M. PETRONII VENVSTIANI Epigramma. ibid.
PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS Epigrammata. ibid.
C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS Epigramma. 168
PETRONII APOLLODORI Pontificis Romani Epigramma. 169
PETRONII ARBITRI Pſeudepigrapha Epigrammata, auctoribus ſuis reſcripta. 170
Alia ex PETRONIO relata, quæ in ſuperioris Satyrici Fragmentis non exſtant. 172
Veterum Poëtarum Catalecta. 185
LILII GREGORII GYRALDI Ferrarienſis de PETRONII vita. 239
P. GVIRANDI ALOSIANI Iuriſconſulti epiſtola. 241
Ex ROBERTI TITII Burgēſis prælectione 11. in Catullum, ſuperiori epiſtolæ opponendâ. 243
PETRI PITHOEI IC. Coniectanea de Petronio Arbitro. 245

I. PHI

I. PHILIPPI PAREI
INTVERGI.

MELOS
Ad Nobil. & Clariſſimum virum MELIOREM HAIMINSFELDIVM GOLDASTVM.

Cum PETRONII ARBITRI *Satyricon in lucem ederet ſuis aliorúmque* NOTIS *caſtigatum.*

ANTIQVA quiſquis vulnera marmorum
Exeſa blattis ſeu tineis malis,
GOLDASTE, ſollerti labore
Vindicat à tetricis tenebris:
Næ dignus ille eſt, quem colat vltima
Aetas auorum; non minus ac dein
Sæclis futuris pronepotes
Huic meritos tribuunt honores.
Quis non perennem donet adoream
Illi, decorem Caſtalidum choro
Qui reddit, aſſertúmque quondam
A Stygiâ cohibet cohorte?
Iam iam cadebat Mercurialium
Flos litterarum, iam quoque nænias
Luctúſque turpes vniuerſus
Gentis Apollineæ Senatus
Edebat atram Barbariem ſuis
Queſtus parari ciuibus optimis,
Obliuionémque æuiternam
Artibus ingenuis creari:
Quando ecce Diuorum auſpiciis bonis
Natura finxit dædala pectora,
Queis curæ & eſt cordi anxiosè
Priſtina reſtituiſſe ſæcla.
Quotquot ſepulti merſi Acheruſiis
Forent latebris de veterum libris?
Miſerta pridem ni tuliſſet
Gens operata nouem Deabus
Opem recentem munere Palladis,

Mendáſque leui pumice fœtidas
Aeruginatâ de papyro
Expoliiſſet. ita alma Pœbi
Lux actuosâ lampade diſcutit
Cœlo notharum corpora nubium,
Luménque clarum pòſt reducit
Subſtituens geniale ſidus.
O te beatum Muſica iudicet
Corona doctum quòd veterum libros
Luci redonas perpolitos
Mnltiplici variáque dextrâ!
Sermonis Vmbo tu cluis Auſonum,
Graiæque Peithûs perpetuum decus:
Tu das Poëtarum, ſimúlque
Hiſtoriæ monumenta priſcæ
Deterſa amuſſim viribus ingenij,
Ocliſque cernis ſingula Lynceis
Errata patrum negligenti
Segnitie (ah pudet id fateri!)
Pereruditis illita chartulis.
Quæ dira, amabo, peſtilitas luis
PETRONIANAM vexat vrnam?
ARBITER heu maculis onuſtus
Nunc virginalem penè licentiam
Saléſque caſtæ nequitiæ æmulos
Occultat, haud vlli legendus,
Tu niſi Philyrides peritus
Sinceriores particulas ope
Prauis reciſis peruigili tuâ
Integritati tradidiſſes
Depoſitæ modo & inuenuſtæ.
Sic dena PLAVTVS Pegaſidum additus
Camena turbæ laudibus haud ſuis
Pererrat Orbem, pædagogûm
Victima, vulneribus notatus,
Pictúſque dorſum ſtigmatias ſuum.
Proh fertis iſtæc Numina SARSINAE?
An fertis iſtæc ô Sorores
Numina Theſſalicæ Hippocrenes?
GOLDASTINA geſtiat ARBITER
Legi Mineruâ. Debeat vnice
Pater iocorum riſuúmque
Iam fugientem animam PAREO!

AD

Digitized by Google

AD NOBIL. ET CLARISSIMVM virum D. Meliorem Haiminsfeldium Goldaſtum, acclamatio.

Melpomene vt vidit, GOLDASTVM ſcripta Petroni
Apta legi doctis reddere velle viris;
Inſit; ehem quid agis? paucis tentata, parare
Audes; quam doctum hinc, quàm graue ſurget opus!
Quod colis ingenio, & purgas fœdata tot annos
Arua, quibus cultos vix prius aptus erat:
Gloria magna tibi debetur, adorea magna,
Quæ valeat ſeros pôſt ſupereſſe rogos.
Perge facem veterum meliorem *accendere ſcriptis,*
Aureus *exurget* ſurculus *inde tibi.*

M. Gotardus Arthuſius Dantiſcanus.

ELENCHVS
MSS. ET EXEMPLARIVM, QVIBVS IN HOC AVCTORE emendando vſi ſumus.

Membraneus Codex MS. optimæ quidem notæ, ſed iam Pithœis quoque viſus & collatus. Ex Bibliotheca Ampliſſimi & Nobiliſſimi Iacobi Bongarſij Legati Regij.

Charthaceus Codex M S. ex membraneo illo expreſſus. Ex eiuſdem Bibliotheca.

Chartaceus Codex M S. Carminis de Bello ciuili, inſigniter bonus. Ex Bibliotheca Pauli Stephani Geneuenſis Typographi.

Editio Lipſienſis Thuringica eiuſdem Carminis, cui Herman. Buſchius præfuit, in officina Iacobi Thanneri, Anno 1500.

Editio Pariſienſis prima Reginaldi Calderij Anno 1520. procurata. Ex Bibliotheca Bongarſiana & noſtra.

Fragmenta veterum Poëtarum ab Henrico Stephano collecta Anno 1563.

Editio Antuerpiana Chriſtophori Plantini, cum Notis Sambici, Anno 1564.

Editio Lugdunenſis Sequanica Ioannis Tornæſij Anno 1575.

Editio Pictauienſis Epigrammatum Cl. Bineti. Ex Bibliotheca Galli Olympij I.C.

Editio Lugdunenſis Batauica Ioannis Paetſij, cum Præcidaneis Douſæ, Anno 1583.

Editio Pariſienſis quarta Mamerti Patiſſonij, cum Notis & Collectaneis, Anno 1587. Ex Bibliotheca Bongarſiana.

Editio Lugdunenſis Batauica ſecunda Franciſci Raphelengij, cum Animaduerſionibus VVouvvereni, Anno 1596.

Editio Pariſienſis quinta Chriſtophori Beyſij, Anno 1601. Subminiſtrata à Philologo præſtantis ingenij & literaturæ, Gothofredo Iungermanno.

Editio Lugdunenſis Batauica tertia Franciſci Raphelengij Iunioris, Anno 1604.

MATTHIAS SCVRERIVS
Heluetenſis, Artium Doctor,
Lectori.

Amatoria ſunt hæc & ſubobſcœna, inquies. Eſto. id tamen obiicere nolo, quemadmodum optimis rebus abuti licet, ita res leuiores etiam ſapientibus prodeſſe. Diſſuadebat hoc BEATVS RHENANVS, *non quòd eloquentiſſimum vetuſtiſſimumq; poetam non plurimum commendaret, ſed quòd timeret permultos inde plus laſciuiæ quàm eruditionis imbibituros. Quare ego Lectorem moneo, vt cùm hunc legerit, è ſpinis roſas decerpat, Vergilium Maronem imitans, qui cùm Ennium legeret, rogatus quid ageret, aurum ſe ex ſtercore colligere reſpondit. atque id pari (vt aiũt) filo conuenit. Quod enim in Ennio rude, aſperum, incultum, id in noſtro molle, amatorium, laſciuum. Vale.*

Idem ſub calcem libelli.

Tu verò, Amice Lector, vide ne hæ ſermonum blanditiæ te in libidinis perniciem trahant. Quamobrem pueris neque legi neque interpretari debent. Ad malum enim cùm humana conditione ſimus admodum propenſi, fugienda ſunt longè, quæ ad vitium irritant. Argentoraci menſe Iulio M. D. VIIII. Imp. Cæſ. Maximiliano Auſtrio P. F. Aug. PP. Rom. Imperium gubernante.

IVSTVS LIPSIVS COMMENTARIO AD LIB. 16. ANNALIUM TACITI.

De C. Petronio] *Quem viri docti eum cenſent, cuius fragmenta hodie puriſſima impuritatis. De quo etiam delibero: ſicut & de prænomine: quod apud Plinium lib.37.cap.2, Titus eſt; itemq; Plutarchum libello Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου.*

MATTHÆVS RADERVS Ieſuita Comment. in Martial. Epigram.3.lib.8.

Muſa ad Martialem:
At tu Romano lepidos ſale tinge libellos:
Agnoſcat mores vita legátque ſuos,
quos tamen ita deſcribit, vt parcat perſonis, exponat vitia. Hoc Petronius fecit, petulantiùs tamen.

ELOGIA.

Reliqua pro Petronio Arbitro Apologetica, L. Gyraldij P. Pithœi, Richardi, F. Pithœi, H. Stephani, Sambuci, Giphanij, Danielis, Tornaſij, Bineti, Douſarum, Lipſij, Vulcanij, Blyenburgij, VVouuvereni, & aliorum, quæ in ſequentibus Prolegomenis ſtudio preterita ſunt, apud huius Satyrici Interpretes ſparſim leguntur. Ea hoc loco iterare, id verò eſſet non noſtrum, ſed honeſto otio abutentis.

INDEX

INDEX INTERPRETVM.

Aſteriſcus adiectus notat ἀνέκδοτα.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS Annotationes in Epos de bello ciuili. Pag.253

*IOANNIS ALEXANDRI BRASSICANI IC. & EQVITIS AVRATI Scholia in Satyras. apud Oporinum, cui excudenda miſerat, perierunt.

HADRIANI IVNII HORNANI MEDICI Obſeruationes. 257

INCERTI AVCTORIS Coniecturæ. Ex Bibliotheca Ampliſſimi & Nobiliſſimi Iacobi Bongarſij Legati Regij. 263

HENRICI STEPHANI PARISIENSIS Emendationes in Petronij Epigrammata, ex Fragmentis veterum Poëtarum tranſcripta. 267

INNOMINATI AVCTORIS Emendationes. Ex Bibliotheca Bongarſiana. 270

IOANNIS SAMBVCI TVR-

NOVIEN

NOVIENSIS PANNONII, CONSILIARII CÆSAREI Notæ. 273
FRANCISCI DANIELIS AVRELII IC. Notæ, Ex Bibliotheca Bongarſiana. 282
ANONYMI AVCTORIS Notæ. Ex eadem Bibliotheca. 290
PETRI DANIELIS AVRELII IC. Notę, quas ipſe viuus ſub nomine PIERII AVRELIANI edere deſtinauerat. Ex eadem Bibliotheca. 297
*MARCI ANTONII MVRETI LIMOVICIS IC. & PRESBYTERI ROMANI Annotationes.
*THEODORI PVLMANNI CRANEBVRGII Annotationes.
IOANNIS TORNESII Lugdunenſis Variarũ lectionũ libellus. 318
ANONYMI Variæ lectiones. 335
GERMANI COLLADONII IC. Notæ in Epos de bello ciuili. 350
CLAVDII BINETI Bellouacenſis IC. Notulæ in Epigrammata. 355
*IANI PASSERATII PROFESSORIS REGII Notæ. 350
CHRISTOPHORI RICHARDI BITVRICIS Notæ: quas nonnulli Critici PASSERATIO adſcripſerant. 358
FRANCISCI PITHOEI IC.

Colle

Collectanea. Huic enim à pleriſque Criticis publicè adſcribitur. 374
Variorum in PETRONIVM ARBITRVM Obſeruationes. 410
IANI DOVSÆ NORDOVICIS Præcidaneorum libri III. 447
* PETRI ARNAVDI PROPRÆFECTI PROVINCIÆ in Sede FORTALQVERIANA Notę.
CONRADI RITTERSHVSII IC. Notæ. 598
IANI DOVSÆ IVNIORIS Spicilegium. 604
IOANNIS A WOVWEREN HAMABVRGII Animaduerſiones. 610
* GASPARIS SCHOPPI FRANCI Elegantiores ex Petronij Satyrico Phraſes.
* IOHANNES ISACI PONTANI Notæ.
GASPARIS BARTHII Racemationes. 711
*MELCHIORIS HAIMINSFELDII GOLDASTI Impomēta in Satyricon & Fragmenta: in quibus deſperatiſſima quæq; loca feliciſſime aut emendantur aut illuſtrantur.
GEORGI ERHARDI FRANCI Symbolæ. 741

PROLE

PROLEGOMENA,

CAP. I.

ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ, SIVE DE T. PETRONIO ARBITRO elogia & teſtimonia.

[*C. Plinius Secundus Natural. Hiſt. lib. XXXVII. Cap. II.*

Titus Petronius Conſularis moriturus, inuidiâ Neronis Principis, vt menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. H-S. emptam fregit.

Terentianus Maurus de Metris, de Iambico dimetro claudo:

Et condere inde carmen
Multi ſolent Poetæ.
Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquam locaſſe inges.
At ARBITER *diſertus*

BIBLIOTECA NA

Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis,
Cantare quæ ſolemus.

Idem eodem libro, in VI. tomo hendecaſyllaborum:

Nunc diuiſio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus,
Muſicum lyricam refert eundem
Conſonantia verba cantitaſſe;
Et plures alij. ———

Plutarchus Chæroneus lib. Πῶς ἄντις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου:

Ἢ τοὺς ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς εἰς μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζουσιν, ὥσπερ Νέρωνα Τίτος Πετρώνιος.

C.Cornelius Tacitus Annal.lib. XVI.

C. SVETONIO, L. TELESINO COS. Paucos intra dies, eodem agmine Æneus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, ac C. Petronius cecidere.

Et paucis interiectis de Petronij morte ſubijcit.

De C.Petronio ſupra pauca repetenda ſunt. Nam illi dies per ſomnum, nox officiis, & oblectamentis vitæ tranſigebatur. Vtque alios induſtria, ita hunc ignauia ad famam protulerat; habebaturque non ganeo & profligator, vt plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta factaque eius quanto ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur,

piebantur. Proconſul tamen Bithynię, & mox Conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt, elegantiæ ARBITER, dum nihil amœnum & molle affluentiâ putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. Vnde inuidia Tigellini, quaſi aduerſus æmulum, & ſciētia voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Sceuini Petronio obiectans; corrupto ad indicium ſeruo, ademptáque defenſione, & maiore parte familiæ in vincla rapta. Forte illis diebus Campaniam petiuerat Cæſar, & Cumas vſque progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltra timoris aut ſpei moras: neque tamen præceps vitam expulit, ſed inciſas venas, vt libitum obligatas, aperire rurſum, & alloqui amicos, non per ſeria, aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. Audiebátque referentes, nihil de immortalitate animæ, & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorũ alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Inijt & vias, ſomno indulſit, vt quanquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub nominibus exoletorum fœminarumque, & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni, fregitque annulum, ne mox vſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni, quonam modo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignara, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris, agitur in exſilium, tanquam non ſiluiſſet quæ viderat pertuleratque, proprio odio.

Seruius Maurus Honoratus Commen. in lib. III. Æneid.

Hoc autem in Petronio lectum eſt.

Idem Comment. in XII. Æneid.

Nomina in TOR communia ſunt, vt hic & hæc balneator: licet Petronius vſurpauerit, balneatricem dicens.

Luctatius Placidus Comment. in Statij Thebaid. lib. II.

Primus in orbe Deos] Vt Lucanus; Quæ finxere timent. Et Petronius Arbiter iſtum ſecutus, &c.

B. Hieronymus Stridonenſis epiſt. ad Demetri.

Cincinnatulos pueros & calamiſtratos, & peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri eſt; Non bene olet, qui bene ſemper olet, quaſi quoſdam peſtes & venena pudicitiæ virgo deuitet.

Aurel. Macrobius Theodoſius libr. I. Comment. in Somn. Scipionis.

Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſſionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonam frugem repertæ ſunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander eiúſve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur. Hoc totum fabularum genus, quod ſolas aurium delicias profitetur, è ſacrario ſuo in nutricum cunas ſapientiæ tractatus eliminat.

Furius Publius Fulgentius libr. I.
Mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compeſcat, ſola eſt Satyra quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianæque Semproniæ, quamuis præſens ſit melos rauceſcit.

Idem ibidem.

Denique huius rei non immemor Petronius ait.

Idem lib. II. in Tantalo.

Hanc fabulam Petronius breuiter exponit, dicens, &c.

Idem lib. de continentia Virgiliana.

Vnde & Petronius in Euſcio ait.

Cl. Marius Victorinus Afer Artis Grãmat. lib. III. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico.

Huius tenoris ac formæ quoſdam verſus Poëtas lyricos carminibus ſuis indidiſſe cognouimus, vt & apud Arbitrum inuenimus, cuius exemplum, &c.

Idem lib. IV.

Metrum erit Anacreontion; ſiquidem eo

frequentiſſimè vſus ſit, ſed & apud nos pleri-que, inter quos Arbiter Satyrico ita, &c.

Fabius Fulgentius Planciades de Priſco ſermon.

Vnde & Petronius Arbiter ait, &c.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Aruernorum Epiſcopus Carm. IX. ad Magnum Felicem.

Non Licinius hic, Lucretiusq́ eſt,
Non Furnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusq́.

Idem in Narbone.

Et de Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis Etymolog. lib. V. cap. XXXVII.

Petronius aliter exiſtimat, dicens, &c.

Iulius Romanus in Epigram.

Petronij carmen diuino pondere currit.
Quo iuuenum mores arguit, atq; ſenum.
Quare illo præ ſe gaudet laſciua puella,
Ac quoq; delicias frigida ſentit anus.
Nam iter diri ſcripſitq; Neronis amictu
Arbiter arbitrio dictus & ipſe ſuo.

Diomedes Artis Grammat. lib. III.

Et illud hinc eſt comma, quod Arbiter fecit tale, &c.

Sergius in Donati Artem ſecund.

Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.

Priſcianus Cæſarienſis lib. VIII.

Communia verò eſſe defendit, tum natura ipſius ſenſus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quę potuimus è diuerſis colligere libris, exempla proferamus. Petronius, &c.

Idem lib. XI.

Multa ex huiuſmodi verbis inueniuntur apud antiquiſſimos participia præteriti temporis, tam actiuam quàm paſſiuam ſignificationem habentia, vt meditor, &c. Sic etiam amplector, amplexus. Petronius, &c.

Helenius Acron Comment. in Horatij Epod. V.

Petronius, vt monſtraret furentem: Pollice, ait, &c.

Pompeius in Arte.

Ait Petronius, hic Quirites, numero ſingulari.

Ioannes Epiſcopus Saresberienſis in Polycrat. ſiue de Nugis Curial. lib. III. cap. VII.

Hoc ipſum Arbiter noſter ingemiſcit, etſi alterius videatur induiſſe perſonam.

Idem eod. lib. cap. VIII.

Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere, ad * comœdiam ſuam quodammodo reſpiciens.

* *An Satyricam hanc?*

Idem lib. VIII. cap. XII.

Non quidem ſolus eſt in mulierum ineptiis ridendis aut exprimendis Petronius. Scribit B. Hieronymus, quia totæ Euripidis tragœdiæ in mulieres maledicta ſunt, &c.

Bartholomæus Vicecomes in lib. Defloratorum, Petronij fragmenta ita inſcribit:

Petronij Arbitri Afranij Satyrici,&c.

M. Conradus de Mure Canonicus Thuricenſis in Fabulario.

Philoſophus eſt ſapientiæ amator, naturaliumque rerum & ſecretorum dilectator, &c. Hic quoque Poëtarum ſcriptoribus hiſtoriarum, nomina multorum quoque miſces philoſophorum,&c. Plautus, Pedius, Pedo, Pherecides, Periander, Perſius, Petronius,&c.

B. Vincentius Epiſcopus Beluacenſis, Specul. hiſtor. lib. * *XX. cap. XXV.*

** Vet. edit. XXI.*

Eodem tempore fuit Petronius Bononienſis * Italiæ Eccleſiæ Epiſcopus, vir ſanctæ vitæ & monachorum ſtudijs ab adoleſcentia * excitatus. Hic ſcripſiſſe putatur vitas Patrum monachorum Aegypti, quem velut ſpeculum ac normam profeſſionis ſuæ monachi amplectuntur. Legi, inquit Gennadius, ſub eius nomine in ordinatione Epiſcopi ratione & humilitate plenum tractatum, quem lingua eleganter oſtendit non ipſius eſſe, ſed, vt quidam dicunt, patris eius Petronij, eloquentiſſimi & eruditiſſimi in ſecularibus litteris viri. Nam & Præfectum prætorij ſe fuiſſe in ipſo tractatu deſignat. Mortuus eſt Theodoſio & Placido Valentiniano regnantibus. * ACTOR. De quodam libro Petronij partim metrico, partim proſaico, pauca hæc moralia, quæ ſequuntur, excepta notaui. PETRONIVS.

** For. Galliæ.*

** For. exercitatus.*

** Pro, AVCTOR, id eſt, ipſe Vincẽtius, vt ex operis eius præfatione patet.*

Quid faciunt leges, vbi ſola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
Iam nunc iudicium nihil eſt niſi publica merces.

Tutius eſt paruo ære rem perditam recuperare, quàm in ambiguam litem deſcēdere. Periculoſum eſt alienis intereſſe ſecretis.

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infœlix, quem ſua vota premunt.
Diuitis nec magni facies erit, omnia cernens.
Qui tenet, & ſicco conquirit ore famem.
Heu heu nos miſeros, quàm totus homuncio nil eſt,
Nil erimus cuncti, poſtquam nos auferet orcus.
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.

Omnes opertis oculis bona ſua computant.

Cùm fortuna manet, vultum ſeruatis amici,
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Raram facit mixturam cum ſapientia forma. Ego ſic ſemper & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam reddituram, conſumem. Quid non commune eſt, quod natura optimum fecerit? Neſcio quo modo bonæ mentis eſt ſoror paupertas. Nihil tam arduum eſt, quod non improbitas extorqueat. Ingenioſa gula eſt.

Ad prædam ſtrepitúmque lucri ſuffragia vertet.
Venalis populus, venalis Curia primum,
Ipſaq; maieſtas auro corrupta iacebit.
Quarit ſe natura, nec inuenit, omnibus ergo
Scorta placent, fractiq; nerui ſerpere greſſus,

Et laxi crines, & tot noua nomina veſtis.
Quiſquis habet nũmos, ſecura nauigat aura,
Fortunámq; ſuo temperat arbitrio.
Carmina componit, declamat, concrepat, omnes
Et peragit cauſas, ſitq; Catone prior.
Parua loquor, quiduis nummos præbentibus opto.
Eueniet, clauſum poſſidet arca Iouem.
———O maxima rerum,
Et meritò pietas homini mitiſſima virtus.

B. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in Summa Hiſtoriar.

Huius liber ad manum non eſt. Adducit & ipſe Petronium, ſed in eo lapſus, quòd Bononienſem Epiſcopum cum Vincentio conſtituerit.

Iacobus Magni Eremita S. Auguſt. Antiſiodorenſis, Sopholog. lib. V. cap. XIII. & lib. VI. cap. XVIII.

Iuxta illud Petronij.

Idem lib. VI. cap. XII.

Nam, teſte Petronio, Ingenuoſa gula eſt.

Pomponius Sabinus Comment. in Virgilij Cirin.

Poſt eum Diuus Claudius quatuor manſuefactas (ſcil. tigres) in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius cum ait, &c.

L. Domitius Bruſonius Lucanus Rer. memorabil. lib. IV. cap. I.

Quartilla apud Arbitrum Petronium, ait &c.

Editor Lipſienſis in frontiſpicio.

Petronius Arbiter Poëta Satyricus.

Et deinde.

Petronij Arbitri Satyra, in qua vitia Romanorum reprehenduntur, incipit.

In fine.

Finis Petronij Arbitri in Satyra integra. Impreſſum Liptzgk per Iacobum Thanner Herbipolenſem, anno ſalutis noſtræ 1500.

Petrus Crinitus de Honeſt. diſcipl.
lib. IV. cap. XIII.

Legebamus nuper Venetiis ego & Ioannes Venetus Petronij Arbitri Satyricon opus contra declamatores: in quo cùm alia multa nos magnopere affecerunt, tum illud præcipuè carmen, in quo de pauone & ciconia ludens, &c.

Ioannes Baptiſta Pius Commentar.
in Fulgentij Mytholog.

Petronius feſtiuus Poëta, elegantiſſimusque Satyras Varronis more ſcripſit, quarum fragmentum vorſa & prorſa oratione ſcriptum, noſtro in armario continetur.

Idem Annotat. Poſterior.
cap. XLIIX.

Petronij Arbitri opuſculum aureum manus eruditiorum verſant, imò fragmenta operis aurei, in quo contendit Petronius effugere ab omni verborum vilitate, ſumereque ſatagit voces à plebe ſemotas, vt fiat illud.

Odi profanum vulgus, & arceo.

Hunc auctorem plura ſcripſiſſe quam exſtent, oſtendit Fulgentius Placiades, quędam in Mythologiis ſuis aduocans, quæ non comparent. In his, Dij boni, reliquiis quanta ſit librariorum incuria, quiuis vel mediocriter eruditus noſcere poteſt.

Editor Pariſienſis Reginaldus Chalderius in frontiſpicio.

Petronij Arbitri, quatenus extare comperitur, Satyræ fragmentum, cuius vel hoc vnum diſtichon, quod nemini doctiorum non eſt in ore, æſtimationem indicat & pretium.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunámque ſuo temperet arbitrio.

Et in calce.

** An Mediolanenſe, quod hanc & Germanicam editionē præceſſit.*

Hæc ad * exemplar, quod vnicum habuimus, excuſa ſunt. Quiſque pro ſuo arbitrio & eruditione, quod ſibi diſplicet, reſtituat. Pariſiis pridie Cal. Maias, anno M.D.XX.

Conradus Geſnerus Tigurinus, Medicus ac Philoſophus, in Bibliotheca.

Petronius Arbiter, Maſſilienſis à pleriſque exiſtimatur, Satyricum opus varium compoſuit, cuius licèt fragmenta ad nos tantum peruenerint, eademque parum caſtigata, multæ tamen eruditionis hominem fuiſſe facilè cognoſcimus, &c. Vide plura apud Lil. Gyraldum de Poëtis Latinis. Ioannes Alexander Braſſicanus emendauit, & Annotationibus illuſtrauit, pauloque antea, quam obiret, Ioanni Oporino excudendum tranſmiſit.

Idem ibidem.

Ioannes Alexander Braſſicanus, vir de bonis literis optimè meritus, multos ante id tempus nuſquam excuſos auctores typographis publicandos exhibuit, quorum pleriſque præfationes ſuas adiunxit: vt, opera Eucherij, Græca Geoponica Conſtantini, Saluiani Epiſcopi librum de vero iudicio & prouidentia Dei, Petronij Arbitri Satyras, quibus etiam Scholia adiecit.

Adrianus Turnebus Aduerſarior. lib. II. cap. XX.

Hæc ego è Petronio Memmij V.C. deſcripſi, quem domi ſub ſera & clauſtro habet, ne quem foris obſcœnus & laſciuus ſcriptor impura ſua petulantia contaminet.

Idem lib. XIX. cap. VI.

Petronius Arbiter venuſtatem orationis ſuæ inquinauit ſpurciſſimis amoribus.

Idem lib. XXVI. cap. V.

Expurgare mendas Petronij, id eſſet, omnes littoris algas legere, omniáque maris eiectamenta.

Gerardus Falkenburgius Nouiomagus Epiſt. ad Douſam.

Pulmannus remittit tibi Petronium cum fœnore, quem quando Plantino viſum erit recudere, fiet in eo honorifica tui mentio, interea de carmine illi præfigendo cogitabis. Antuerpiæ, IV. Kal. April. CIↃ. IↃ. LXIX.

Ianus Douſa P. ad Falkenburgium Reſponſione.

Ad Petronium quod attinet, gratulor nobis aliquod fuiſſe opellæ illius pretium; ita eum pulchre mihi & quidem cum fœnore remiſit Pulmannus tuus, vt nihil iam vltra ipſi ad ſummum fœlicitatis cumulum deeſſe exiſtimem, præter typos Plantini noſtri, & Gallicanum Memmianæ Bibliothecæ exemplar, quod vtinam Pithœus nobis inuidere abſtineat diutius. Interim de carmine illi, vti poſtulas, præfigendo operam dabimus, ne editionem moretur.

Obertus Giſanius I.C. Ind. Lucretian. in CASVS.

Proferam vnum ex Petronio, in quo ſuperioribus menſibus operam aliquam poſuimus, non eam tamen, quam cuperemus; in eo igitur vt alia multa, ita & hoc reſtituendum puto.

Jacobus Turamtius Caſellius I.C. Variar. lect. lib. I. cap. V.

Apud Petronium Arbitrum multa ſunt impudica, fateor, & quæ ipſe iniquis oculis animóque legeret iniquo. At ipſum idcirco dari ęternis tenebris obliuioníque ſempiternæ, qui fieri poteſt? Illum Venus ab obliuionis periculo ſartum tectúmque facias, qui in te ornanda nullas dicendi veneres, nullas prætermiſit elegantias. Væ Gothico ſeculo! quo non modo capite minutum eſt Romanum Imperium, verum etiam literæ ad internecionem occiſæ. Per hocce tempus liberales artes velut nube quadam obductæ ſunt, non ſolum Bibliothecæ ritu ſepulchrorum clauſæ, verum etiam incendio flammiſque conſumptæ. Væ quoque Caſſianis quibuſdam Monachis! qui cum ſine lentigine ac prurigine Petronio dare operam non poſſent, illi laſciuienti & luxurianti penem ſuſtulerunt. Vellem quidem ipſe prætextatis verbis abſtinuiſſet, & rebus aliis conſcribendis capitale ingenium, & graphicam eloquentiam occupaſſet, ſanè diſertorum apud Latinos familiam duceret. At Neronis ſæuitiæ id aſcribo, cuius vlciſcendi cauſa ſub exoletorum & cynædorum ſpurcis figmentis inceſtas & exſecrabiles libidines palam fecit. Qui hoc non intellexêre, illi velut impudico & propudioſo nebuloni fibulam impoſuerunt, quaſi ille Iuuenale fuerit impudicior, qui eaſdem res eodem ore proſequutus eſt. Deſiderabatur ipſe non ita diu, ſed P. Pithœus & Cl. Binetus Romanæ Maieſtatis optimi vindices fecêre, ne ipſum vel amiſſum deſideraremus, vel corruptum & inquinatum contemneremus, &c.

M. Antonius Delrio Ieſuita Commentar. in Senecæ Medeam,
verſ. 14.

Petronius Arbiter obſcœnus alioquin & paganus; quem nollem Diu. Antoninum in Summ. Hiſtor. & alios quoſdam cum S. Petronio Epiſcopo confudiſſe: nam refellit Satyra Arbitri, Sambuci & Pythœi ſtudio edita, in qua verſus illi, quos homini huic beato adſcribunt errore graui.

Ioſephus Scaliger Commentar. in Priapeia.

Hoc diſtichon eſt ſingulare epigramma. Neque dubito, quin ex Satyrico Menippeo Petronij acceptum fuerit. Nam alia ad huius intelligentiam opus ſunt, quæ, vt veriſimile eſt, in proſa ſua tractabat Petronius.

Ioſias Simlerus Canonicus Tigurinus in Additionibus ad Biblioth. Geſneri.

Petronij Arbitri Maſſilienſis Satyrici fragmenta reſtituta & aucta è Bibliotheca Ioannis Sambuci Antuerpiæ Plantinus. Extant etiam eius Satyrarum fragmenta in Bibliotheca Petri Pithœi.

Ianus Gulielmus Plautin. quæſt. in Epidic. cap. V.

Non de nihilo Petronium amas, P. Pithœe, vernulæ & Latinæ vrbanitatis putiſſimum fontem. Nam floralia ſacra quod celebrat ſine fuco atque fallaciis, more Romano, non tam ſeueri eſſe debemus, vt quod in aliis fecimus, quia neceſſe eſt, in hoc vno damnemus, qui illis apertior fortaſſis eſt, at non inhoneſtior. Recte tu, qui huic Arbitro æquiſſimus arbiter fuiſti, & ſententia tua vitam illi, ſalutémque reddidiſti, &c.

Idem in Moſtellar. cap. IV.

Te conſulo, A. Oiſele, quem arbitri ſtudioſum opinor, vel quia mundiſſimi in ſermone nitoris eſt, vel quia ab amiciſſimo tibi homine ne (ſcil.P. Pithœo) in lucem & cognitionem eruditorum retractus.

Iuſtus Lipſius Antiquar. lect. lib. I. cap. IIX.

Petronij Arbitri fragmenta pauca habemus, ſcriptoris terſi & venuſti, &, niſi quod in re illa voluptatum nimis Latinè interdum loquatur, cætera laudati. Eius pro parte emẽdandi caput hoc ſcripſimus.

Idem lib. III. quo conuiuiorum ritus proponuntur.

Prodeat & teſtis Petronius, in cuius amœniſſimis Satyris viginti locis Gyton quidam Frater Olenij nominatur.

Idem Epiſtolic. quæſtion. lib. III. Epiſt. II.

Vt in vita, ſic in ſtudiis iuuat ſeueritati adſperſa comitas. Ea cauſſa frequenter ſoleo à grauioribus libris animum quaſi in ludum mittere ad ſcriptores amœniores. Quo in numero Petronium repono: quidquid dicant iſti frontis ſeueræ. Et tua fide, P.Pithœe, vidiſtin' quidquam venuſtius, argutius, poſt natas Muſas? Non ego; abeſſet tantum nuda illa nequitia: qua tamen nihil offendor; ioci me delectant, vrbanitas capit: cætera nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt; quàm olim in flumine veſtigium, cymba. Vt vina appoſita vinoſum mouent; inuinium, vt antiqui loquebantur, non mouent: Sic iſta animum iam ante improbum fortaſſe incient; caſto & caſtigato non adhærent. Et ſunt tamen inter Muſæos homines qui hunc ſcriptorem fuiſſe velint;quibus nos certè, mi Pithœe,diſſentimus. Meæ ſententiæ teſtes has Notas do ; quæ cuicuimodi illæ,non niſi ab eo qui cum cura legerit,eruantur.

Idem lib. V. Epiſt. XIX.

Immenſum tibi, Pythœe, Petronius debet: liceat & mihi, ſi fas eſt,venire in partem nominis tui,&c.

Robertus Titius Brugenſis Aſſertionum lib. VII. cap. IV.

Nam Petronius multo potior auctor inquit.

Ioannes Iacobus Friſius Canonicus Tigurinus in Biblioth. Chronolog.

A. D. 490.

Terentianus Maurus contemporaneus Alphio Auito, Septimio, Petronio, & Aurelio Apollinari.

Hieronymus Commelinus Catalogo ſuorum libror. manuſcript.

Petronius de Mida Rege, & * ænigmata verſibus conſcripta.

* Forte *Petronij Afranij.*

Conradus Rittershuſius IC. Notis in Phædrum.

Eadem cauſſa,&c.Petronij Arbitri elegantiſſimum Satyricon ita nobis lacerauit ac detruncauit, vt vix Orpheum mulieres Thraciæ, vel Pentheum Bacchæ diſcerpſerint miſerabilius.

Vlyſſes Aldrouandus Medicus Ornitholog. lib. XIV. cap. XVII.

Haud me latet, capum à Petronio Poëta antiquiſſimo Gallum dici.

Albericus Gentilis I C. in Virgilian. lect.
locum ex Petronio citans ad
Filium ait:

Audi virum acrem, & ſtomachi Lycidæ noſtri.

Iſaacus Caſaubonus de Satyra lib. II.
cap. II.

Petronius Arbiter cur opuſculum ſuum, quo Neronis & aliorum Procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satyricon potiùs quàm Satyram inſcribere maluerit, fruſtra fortaſſe quæſierimus: neque eſt tanti.

Idem lib. II. cap. IV.

Petronij libellus mera eſt Satura Varroniana, vt ſuo loco dictum; ipſe tamen Saturicum ſiue Satyricum maluit inſcribere: quomodo Commentarium dicitur pro Commentario libro; Apologeticus pro Apologetico libro: at qui Satyricon titulum Petronij libris impoſuerunt, ij ſine dubio Græcam vocis Satyræ originem ſpectant; cuius rei nunquam auctori veniſſe in mentem pro certo habeo.

Guilhelmus Barclaius Pater in Euphor-
mionis Luſinini Satyrico.

His elementis inſtructus adoleſcens, vt primum ingrata Romanæ linguæ initia euaſit, ſtatim ad amœnitatem Ciceronis traducendus eſt. Mox in omnes paſſim authores euagetur licentius ſtudium, nec Petronio, Liuio, Salluſtio, &c. pigeat miſcuiſſe Ciceronianam dictionem.

Franciſcus Raphelengius iunior in præfat. ſuæ editionis Petronianæ.

Nos commoditati tuæ conſulendum rati, perſuaderi nos paſſi ſumus, ac proinde tantum non iuſtum Commentarium in amœniſſimæ eruditionis, & eruditiſſimæ feſtiuitatîs auctorem tibi damus.

Michaël Piccartus Philoſophus Altorphinus Periculor. Criticor. cap. 17.

Verè Arbiter elegantiarum eſt Petronius, quicquid Catones contradicant, & bonorum manibus terendus: licèt Helleſpontiaco par ſit Priapo, vt ille cecinit.

I.R. in Confutatione Fabulæ Burdonianæ, pag. 305.

Primum illud in numerum procedat: Petronium Ioſephi delicias. Magnum ſanè crimen; quod tamen adeo verum eſt, vt Ioſephus poſtquam abhinc annos XXXVII. Valentiæ Cauarum illum auctorem ex membranis Cuiacij deſcripſit, vix vnam paginam illius inſpexerit. Quo modo ergo deliciæ eius liber ille fuerit, quem poſt tam longinquum tempus reuiſere dignatus non ſit? Et tamen eum iſti amphitheatrici latratus non adeo deterrent, vt, ſi totus Petronius in membranis exſtaret, pigeret eum deſcribere. Si enim is ſcriptor indignus eſt, qui teneræ ætati committatur, at non dignus, qui pereat tamen. Quare non obiecerunt Martialem,

lem, Catullum, alios, apud quos

Nomen adeſt rebus, nominibusq́; pudor?

Quis veterum Poëtarum plus obſcœnitatis, impuritatis, flagitiorum, profeſſus eſt, quam docet POENITENTIALE BVRCHARDI? Quot ſunt, qui ignorarent multa, quæ ibi leguntur, niſi ex ipſo didiciſſent? Ridicula magis an impudens contumelia? Quot poſſent huc adferri, niſi hæc rideremus potius, quam in illis confutandis vel momētum temporis terere vellemus?

Erycius Puteanus Melchiori Haiminsfeldio Goldasto, ſerio amico, S. D.

.... In Petronio quoque cum fructu publico eris: emacula, & florem illum Latini oris purum putúmque repręſenta. Scęna quędam ſcelerum, non nego, in hoc ſcripto: ſed quam intueri, cum fructu certe virtutis ſit; vibex, ipſe titulus, quo tam enormem eluuiem ſeuerus Arbiter proſcribit. Plerumque mortales ab oculis auribúsque remouemus, quæ peccamus. Atqui iſta alieni æui vitia ſunt, tunc quoque repræhenſa: quid ſi & noſtri? Morum maculas Chriſtiani videant, ad quas redierunt: ſi reprehendi nolint, ſaltem in ſchemate corrigantur. Ego ſic cenſeo.

⁂

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CAPVT II.

ΑΝΤΙΛΕΓΟΜΕΝΑ,

SIVE

AVCTORITATVM, QVÆ PETRONIANIS EDITORIBVS obiectari ſolent, reſolutio.

PRoduximus teſtimonia, quibus Petronius non tam veniam meretur, quam innocentiam ab intẽtatis criminibus vindicat: neque nos aduocationem eius apud quemuis competentem iudicem porro ſubterfugimus. Quanta enim putes in illo confidentia ſit, in quem illud elogium vnicum complurima conſentiunt hominum ſæcula, & omnium gentium conſciſcunt erudita oracula, elegantiæ Latinæ primarium fuiſſe Arbitrum, & morum Romanorum diſertiſſimum cenſorem? At propter immemorabilem obſcœnitatem, inquiunt iſti ſimulatores, viri grauiſſimi eum damnandum iudicarunt. Quinam autem iſti? Auguſtinus, aiũt, Patres Concilij Tridentini, Beza, Guirandus, alij. Agite ſultis, quamuis iam & priores editores, viri nec ipſi non grauiſſimi, Sambucus, Pythœus, Binetus, Douza, Vvovverius; &

& quos modo in teſtimonia citauimus, aliunde reſponderint, nominatos tamen teſtes, Prætore ſic volente, propius examinemus.

D. Auguſtini verba ſunt lib. I. Confeſſion. cap. XVI. *Non omnino per hanc turpitudinem verba iſta commodius diſcuntur, ſed per hac verba turpitudo iſta confidentius perpetratur. Non accuſo verba quaſi vaſa electa atq; pretioſa, ſed vinum erroris, quod in eis nobis propinabatur ab ebrijs doctoribus, &c.* Hæc puriſſimus ille Pater poſt bene multam in laſciuos Poëtas inuectiuam: quibus non tam Petronium petit, quem mihi vnquam in ſcholis prælectum non quicquam euicerit, quam Plautum, Terentium, Ouidium, Iuuenalem, Perſium, Statium, quos pueris proponi ab impuris magiſtris non ferendum eſſe ait. Ite nunc ſimulatores, & ſite iudicio veſtro impuri, qui hos Poëtas, quos ſanctiſſimus iſte Doctor perpetuo exſilio à ſcholis relegauit, pueris veſtris adhuc naſcentibus inſtillare conſueuiſtis.

Concilij Tridentini decretum nihil aliud vult, quam id genus ſcripta pueris eſſe interdicenda. Idem & nos volumus; quin iubemus ac decernimus. Quid enim pueris cum Petronio? cuius illi ſcopum non magis attendent, quàm plebeius idiota Ariſtotelis Metaphyſica. Et ad vitia hæc ætas quàm virtutes pronior non ducenda eſt ad hos ſcopulos, ne temere & infrunitè illiſa à Sirenibus ſuffocetur. Equidē ſceleſtiſſimus ſit oportet, qui Petronium pueris ſumat interpretandum: nequiſſimus, qui proponat legendum:

pharmacus, cuius magiſterio pudor illorum periclitetur. Nec iniuriâ Emundus Richerius, Sorbonæ Theologus, in obſtetrice animorum, cap. IV.num.4.conqueritur: *Vt iam non mirari oporteat, quare iuuentus ad libidinem prona, ſed quamobrem non longe vitioſior ſit: quippe quæ Poëtarum quorundam carminibus, & Petronij operibus igni æterno deuouendis, quaſi Diuorum Pauli Epiſtolis, Ambroſij Officijs, vel Auguſtini Confeſſionibus impune, libere, glorioſe vtatur.* Verum opportunè commodéque ſubiicit: *Sed me cenſere dico, Poëtas illos & auctores emungendos, non mutilandos: mundandos, non euirandos: velandos, non caſtrandos eſſe: hoc eſt, vt à Concilio Tridentino eſt ſanctiſſime conſtitutum, viris ad legendum, non pueris ad interpretandum eſſe concedendos, &c.*

Petri Guirandi I C. hæc ſunt verba: *Hei mihi! quam peſſimo exemplo talia luce donantur: & quam cariſſimo precio hæ vetuſtatis reliquiæ, & cineres nobis emuntur. Quotus enim quiſque eſt, qui eiuſmodi ne quidem antea cogitata, ſemel tantum lecta, ſtupefactus non admiretur: & inter admirationẽ & incredulitatem fluctuans ad aliquid turpe cæca quadam cogitatione ebrius non pelliciatur? Erubeſcant igitur, qui talia legenda exhibent.* Cui meam vicem reſpondeat vir & iudicio & verecundiâ Guirando multo præſtantior. Is eſt Iuſt. Lipſius, qui ſuper Petronio in hæc verba, quæ tamen etſi ſupra poſuimus, placet heic repetere, P. Pithœo I C. reſcripſit; *Nudâ illâ nequitiâ nihil offendor; ioci me delectant, vrbanitas capit: cætera nec in animo, nec in moribus meis* *magis labem relinquunt, quàm olim in flumine veſtigium, cymba. Vt vina appoſita vinoſum mouent, inuinium non mouent: ſic iſta animum iam ante improbum fortaſſe incient; caſto & caſtigato non adhærent. Et ſunt tamen inter Muſæos homines, qui hunc ſcriptorem fuiſſe velint, à quibus nos certè diſſentimus.*

Theodorus Beza Vezelius præfat. Homil. de Reſurrect. Domini, ad Ordines Belgij ſcribit: *Duo ſunt, de quibus peto etiam atq; etiam, vt mihi fas ſit pro animi veſtri æquitate vobiſcum agere. Vnum, vt in tanta & nunquam ſatis laudanda cura, quam excitandis Eccleſiæ ſeminariis impenditis, diligenter proſpicere velitis, vt quàm accuratiſſimè fieri poterit, maximâ cum fide & diligentiâ lingua illa ſancta doceatur. Deinde vt impuriſſimorum illorũ & abominandorum ſpurciſſimorum ſcriptorum, veterum & recẽtium, lectio ſeueriſſimè interdicatur, & in omnib. veſtris ditionibus quàm lõgiſſimè à bonarum artium & diſciplinarum ſcholis repellatur. Sũt enim illæ iuuentuti in vera pietate erudiẽdæ, & ſanitati morum à teneris etiam annis hauriendæ propriè conſecratæ. Conſtat autem, & experientia ipſa iam pridem oſtendit, illorum ſcriptorũ turpiſſimorum lectione, quibus vel ipſa virtus contaminatur, iuuentutem ad turpiſſima quæuis cogitanda excitari, & ita ſenſim ad ea tandem exercenda impelli, haud ſecus ac ſi in ganeis & mediis luparũ luſtris educarentur: & fortaſſe nulla re magis ira Dei in Chriſtianum orbem excitatur; quàm huiuſmodi ſordium impuriſſima tractatione; & tamen iſtud tam turpe dictu & factu, longo iam abuſu paſſim non inualuit modo, ſed etiam maximè excolitur & commendatur, neſcio quo peruеſtiganda omnis* *antiquitatis prætextu: cùm tamen earum rerum memoriam, quæ non modò nihil nos adiuuãt, ſed è contrario deteriores nos efficiunt, iam pridẽ obductam, obſitam & abolitã eſſe oportuerit.* Quibus verbis ſunt qui putẽt Scaligerum & Douzam deſignari; quorum ille amatorios Poëtas, hic etiam Petronium, notis illuſtrarunt. Sed ignoſcãt mihi verecũdiſſimi viri manes, nonne ipſus Beza eſt, qui Martialẽ, Petronio nihil caſtiorẽ, Poëtam, *mel merum* dictitare ſolitus eſt? aſſerit Raphaël Eglinus eius diſcipulus in ea, quam ſelectis Catulli carminibus præfixit, epiſtola. Et quam auidè lubentérque mel illud linxerit, res eloquitur. Nemo enim exiſtimatur ad honeſtatẽ carminis Bilbilitani propiùs acceſſiſſe. Vnde liquidò conſtare videtur, non aliam Bezæ mentem fuiſſe quàm iſtis, quos minùs dudum diximus: nimirum Mileſios auctores vt viris permiſſos, ita adoleſcentulos eorum lectione eſſe prohibendos.

Nec aliud D. Baſilij iudicium fuit de ſcriptis Gentilium; quæ in noſtrum vſum quomodo vertenda, tanquam ſpolia Ægyptiaca, vel D. Auguſtinus rectè ritéque te monuerit. Et oppidò quam eleganter D. Hieronymus in ea ad Oratorem Roman. *Quæris,* inquit, *cur in opuſculis noſtris ſæcularium interdum literarũ exempla ponamus, cãdorémque Eccleſiæ Ethnicorum ſordibus polluamus? reſponſum breuiter habeto. Nunquam hæc quæreres, niſi te Tullius totum poſſideret: ſi ſcripturas sãctas legeres, & earũ interpretes obmiſſo Vulcacio euolueres. Nam & in Moyſe, & in Prophetarũ voluminibus, & epiſtolis Pauli quædam de libris Gentiliũ aſſumpta ſunt In Deuteronomio quoque Domini voce*

præcipi

præcipitur, mulieris captiuæ radēdum eſſe caput & ſupercilia, omnéſq; pilos & vngues corporis amputandos, & ſic eam habendā coniugio. Quid ergo mirum, ſi ego etiā ſapiētiam propter eloquij venuſtatē & membrorū pulchritudinem de ancilla atq; captiua Iſraëlitidem facere cupio? Et ſi quod mortiferū eſt idololatriæ vel voluptatis, erroris & libidinum præcido & abrado, mixtúſque puriſſimo corpori immaculatos Domino Sabbaoth filios ex ea genero? Cui Ioan. Sareſberiēſis Ep̄s cōgruentiſſimis hiſce verbis inſigniter acclamat: * *Quod ſi hoc ipſū patienter admittitur, ea quæ à Philoſophis gentium publicæ vtilitatis gratiâ ſcripta sūt, audiri quid prohibet? Quæcūq; enim ſcripta sūt, inquit Apoſtolus, ad noſtram doctrinā ſcripta ſunt; vt per patientiā & conſolationē Scripturarū ſpem habeamus.* Similiter Martin. Bucerus, vir ſingularis pietatis, ingenij vnici, & dexterrimi iudicij Enarration. in D. Matth. Euangel. extremo cap. XI. *De ea parte prophetiæ, quæ per omnia ſecula, & apud quaſlibet identidē ſeſe exeruit gentes, tum per inſomnia, tum per portēta, tum per inſtinctū qaendam & afflatum diuinum, deniq; de impoſturis & fallaciis in his, tā hominum quàm dæmonū, præſtiterit legere M. Tullij libros de Diuinatione; nihil enim negligendum, quod Domini donum eſſe liquidò conſtat. Eximia autem Dei dona eſſe tot egregios libros, quibus multa adeò rerum, hoc eſt, operū Domini, cognitio cōtinetur, qui dubitat, is paruam indubiè rationem habet prouidentiæ Dei: ſine cuius ſingulari beneficio haud factum eſt, quòd hi libri per tot ſecula, & infinitos caſus ſeruati ad nos vſq; peruenêre.* Et iterū Comm. in Pſ. 1. *Neq; profana omne genu.*

* *Polycrat. l. 5 cap. 8.*

ſcripta;quum locus & tempus fuerit,lectione dedignabimur.Si enim verè ille ſcripſit , non eſſe librum tam malum , ex quo non poſſit aliquis fructus percipi , & fructum nullum niſi Dei verba adferant : certè Dei verba contempſerit , qui vel Ethnicorum Poëtarum ſcripta in totū repudiet: quanquam vtiliora ex his deligi conueniat , quæ nimirum Dei in creaturis ſuis bonitatem certius indicant,& de virtutibus puriùs præcipiunt. Audin' tu harum Satyrarum indemnatum fructum?& quæ ex illis delibanda, excerptaq; ad Chriſtianam inſtitutionem cōferenda ſint?At enimuero obiicient illi rurſum , Petronium non de virtutibus purè , ſed de vitiis impurè, ſpurcidicè & flagitioſè præcipere.Bona verba, quæſo.Petronius Satyricus flagitia atque facinora hominum Satyricè perſtrinxit.

Id iſti vituperant factum,atq; in eo diſputāt,
Contaminari non decere fabulas:
Faciunt ne intellegendo,vt nihil intellegant,
Qui cùm hunc accuſant.——

Lucilium,Varronem,Horatium, Iuuenalem, Perſium,Sulpitium, Lucianum,Apuleium,accuſant , quos hic noſter partim auctores habuit , alios æmulatores. Verumtamen * *quas illi nobis obſcœnitates narrant?*

** Verba ſunt Martini Haynecij in epiſt. Terentio præpoſita.*

Vtinam ne in nemore Edeno, obſcœnitatibus
Infectum ab imo , humanum cecidiſſet genus.

Vtinam ne in vita,in hominum vſu ac conſuetudine vniuerſa,in ædibus, in vicis,in compitis noſtris, obſcœnitatum plena omnia!Vtinam ne in animis noſtris,in præcordiis omnium obſcœnitatum ſtabulum!cur non lernam potiùs dico & ſentinam perennem?Hic, hîc, expurgato opus eſt. Hic plenis cadis exhauſto opus.Nam quid politura,quæſo te, *ſpeculi agas,vbi in facie fœditas inſedit? Speculū expurgas:ab ore maculas,verrucas,lentiginem,lepram quin amoues? Inſpiciēdo in ſpeculum temet, vt es, vides: formoſus formoſum,deformis deformem.Spectari,audire talis,qualis es,non vis? Deformitatem è corpore elue;fœditatem expelle animo.*Hæc magiſtrorum honeſtiſſimi ſimul atque doctiſſimi ad maſcarpiones Ieſuitarum non inidonea reſponſio fuit, quam hoc loco repeteremus. Cui paribus ferè tibiis concinit Laurentius Ramirez de Prado Nobilis Hiſpanus, in Hypomnemat. ad Martialis Amphitheatr. epigr. xxv. ad Raderum Ieſuitam eius Poëtæ caſtratorem; *Age, vir honeſtiſſime, qui ſciebas ea eſſe inhoneſta?quod legeram,inquis.cur legiſti vir tāta ſanctimonia:& ſi legiſti, cur nobis inuides eam lectionem? Ego verò pati non poſſum ſupercilioſos iſtos cenſores,qui nequitias Martialis nobis adimunt,ſibi relinquunt.Satius fuiſſet,ſanctiſſime vir,vt totum Martialem intactum reliquiſſes, ne ſcilicet puriſſimæ manus deligendis epigrammatib.& interpretandis inquinarētur, &c.* Ioannes Gerſon,Cancellarius Pariſienſis,& in Sanctis à nonnullis repoſitus,quum in ſermone,* habito in Concil.Remenſi,de impudicitia perorans in hæc verba exclamat: *Credite, quia prouidendum eſſet omnino cū effectu & diſcretione contra tantam familiaritatem in cubilibus & alibi,quam exercēt parentes vtrique cum vtraq; progenie,& affines affinibus in adoleſcētia, ſeneſq; cum iunioribus tam in* * *Religione,quàm in Scholis & alibi.Dubitauerim prorſus,ſi nō deteriores mores trahunt aliquando pueri & puellæ hac occaſione in parentum domiciliis,& Religionum & ſcholarium contuberniis, quàm facturi*

* *Dominica ſecunda poſt Paſcha partit. 2. conſiderat. 3. promiſ. 4.*

* *Id eſt Monaſterium.*

erant in proſtibulis lenonum vel meretricũ. Sed quæ obſcœnitates in Petronio? Meretricemne ductare, ad ſcortúmne alludere? aut heram adulterari? anne medium puerum amplecti? an virginem deflorare? Credo hæc ſunt obſcœnitates iſtis; quas vulgo fieri ſolitas ita pudenter], nudè & ſimpliciter reprehẽdit Petronius, vt mihi videatur quaſi pœnitentiam agere ſermonis ſui, ſecretóque rubore perfũdi, quòd ea vitia inſectetur, quæ ne ad cogitationem quidem admittere ſeuerioris notæ homines debeant: ita ſtudioſè & cum induſtria cauit, ne oblitus verecundiæ ſuæ non abſtineret à ſpurcis & turpibus earum partium appellationibus, quas ne nominare quidem inter res ſerias fas eſt. Quid ergo peccauit, ſi prauos populi mores & conſuetudines vitio turpiſſimi DOMINI fœdas & inquinatas redarguit? Nũnam non præoccupauit ipſe, & ſagaciſſimo ingenio contumelias veſtras odoratus his elegantiſſimis verſibus eluſit?

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſq; meæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet:
Quódq; facit populus, candida lingua refert.

An Neronis, Domitiani, Eliogabali facinora honeſtioribus verbis circumloquuntur Suetonius, Dio Caſſius, Lampridius, B. Oroſius, Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus? *De vitiis diſſertio ſiue diſputatio duplex eſt. Vna, qua ad vitia homines allicimus ſuaſionibus, exhortationibus ac lenociniis: vt qui amare docent noſtra ætate, proh dolor! etiam potare, qui amatoria ludunt, vt iuuenũ mẽtes veluti inebriẽt, quales impudici Poëtæ. Ea diſſertio vitioſa eſt ac*

** Verba ſunt Henrici Loriti Glareani præfat. in Sueton.*

eſt ac deteſtanda, maximè homini Chriſtiano, plus etiã illis, qui iuuentuti vt magiſtri præſũt. Altera eſt diſſertio de vitiis, vt ea deteſtemur ac execremur: imò quoties de eis fit mẽtio, vt ab iis dehortemur, ab iis abſtineamus, & execremur. Hæc diſſertio neutiquã reprehendenda eſt; multi enim ſancti viri ac Doctores quemadmodum de virtutib. ſcripſerũt, ita è regione de vitiis copioſè diſſeruerũt. Ita quæ Cæſarũ refert vitia Suetonius, in odiũ illorum monſtrorũ id facit, vt ea ſcilicet fugiamus ac euitemus: imò cogitemus in quãta cæcitate fuerint perditi illi nebulones: & multò magis in quanta ſtupiditate mũdus, qui talia portenta dignatus eſt vllo honore, cũ nihil illis tetrius ac magis abominabile fuerit. Hæc Glareanus pro Suetonio, qui Cæſarũ flagitia libero dicendi genere exſecutus eſt. Cur non nos eadem pro Petronio, qui gemina παῤῥησίᾳ Neronianorũ turpitudines inſecutus eſt? Cur non pro ipſo D. Paulo Apoſtolo, qui eadẽ pari libertate cõmemorat & inculpat? Ioannes Saresberienſis Epiſcopus de Nugis Curial. li. III. cap. XIII. longũ de lenonibus ac mollibus, vſuque formoſorum ſermonẽ his verbis excuſat: *Verùm hæc abominatio, non tam oſtendenda eſt quàm conſpuenda, puderétq; eã Nugis noſtris eſſe inſertã, niſi eãdem Apoſtolus Romanis ſcribens verbis manifeſtiùs expreſſiſſet dicens: quia fœminæ eorum immutauerunt naturalẽ vſũ in eum, qui eſt contra naturam, & maſculi relicto naturali vſu fœminæ, exarſerunt in deſideriis ſuis in inuicẽ, maſculi in maſculos, turpitudinẽ operantes, vt darentur in ſenſum reprobũ, facerentq; quod minimè cõueniret, & vitiis vniuerſis obnoxij indignationẽ Dei, & omnium pœna-*

rum in ſe aculeos prouocarent. Et tunc quidem in auribus Romanorum hoc tuba Apoſtolica conclamabat, quando impiiſſimus Imperator Nero luxuriæ ſæuientis puerum Sporum exectis teſticulis in muliebrem naturam transformare conatus eſt. Et Fratres Ordinis Prædicatorum, qui eum apud Chriſtianos locum inuaſerũt, quem olim apud Gentiles obtinuerant Poëtæ & Satyrici, in tracta. de Turcis: *Quæſitum extitit de graui infectione populi Chriſtiani, quoad prædicta vitia (Sodomitica) an videlicet tam grauis infectio ex negligentia officij prædicationis contingeret, dum ipſi Prædicatores grauitatem huius vitij fidelibus non proponerent? Quæſitúmq; vlteriùs extitit, an propter ſimplices & innocentes expediret Prædicatoribus ſub ſilentio pertrãſire de huiuſmodi vitiis diſſerendo? Reſponſum fuit, quòd quia officium prædicationis eſt præcipuum in Eccleſia ad extirpationem vitiorum & plantationem virtutum, ſi grauitas huius vitij fidelibus ardenter proponeretur, vt quia videlicet pro vindicta clamat ad cœlum, &c. Ad ſecundum quæſitum reſponſum fuit, quòd omnino ſub ſilentio pertranſire non expediret, etiam propter quoſcunq; innocentes, multiplici ratione. Primò, quia videmus quòd tales innocentes etiam ex diabolica ſuggeſtione continuè ſeducuntur abſq; auditione verbi Dei, & declaratione illorum vitiorum. Vnde vtriſq; tam reis quàm innocentibus expedit talis declaratio verbi Dei. Secundò ad hoc nos admonet Scriptura, prout eſt illud; Si non annunciaueris iniquo iniquitatē eius, ſanguinem eius de manu tua requirã. Et iterum; Clama, ne ceſſes: annuncia populo meo ſcelera eorum. Ratione etiam concludebatur. Nam Apoſtolus Paulus expreſſiſſimè loquitur ad Roman. 1. de* *huiuſmodi vitiis, & ſicut cuncta alia ſcripta ipſius neceſſariò prædicãtur, ita & præſens hæc materia, cùm non ſit data diſtinctio inter ſuas doctrinas, quare videlicet vna magis debeat eſſe prædicabilis quàm altera. Ad hoc eſt Gregorius in Moralibus; Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiſcretum ſilentium in errore relinquit.* Et hæc pro Petronio breuis quædã veluti apologia eſto, quæ neceſſariò præmunienda fuit, vt & iudicij præcipitationi caueremus, & maleuolorum ſimul maledictis reſponderemus. Nunc videamus, cuius Philoſophi rationem opinionémque Petronius ſit ſecutus.

CAPVT III.

CVI SAPIENTIÆ STVDIO PETRONIVS fuerit deditus.

SVNT qui Petroninm adſerant diſciplinæ Stoicæ ſectaneum fuiſſe, quibus cùm hæc fragmenta, tum alia quæ memoraturus ſum, bonâ fide refragãtur. Quid enim ſibi velle dicent illos verſus, quos in Stoicorum auaritiam apertè fudit?

Ipſi qui Cynicâ traducunt tempora ſcena,
Nonnunquam numis vendere verba ſolent.

Mihi videtur non obliquè Senecam carpere, cuius ſuſpectum in gubernatione Cæſaris regimen. tãquam venale & ambitioni peruium; ſed Aulicorum, vti fas exiſtimare, calumniis.

Quis enim has in tanta potentia vnquam effugit?Nec ambigo,quin fribuſculum ex inuidia inter vtroſque exſtiterit, quòd Petronij mentionem in ſuis officioſis Seneca ſcriptis, nec illiberalis aut parcus in amicis collaudãdis, ſuppreſſerit. Ego exiſtimo, nec opinione fallor,Petronium ſectâ Epicureum fuiſſe.Idq; itá eſſe,vti autumo,rebus neceſſariis euincam. Principiò dum Epicurum vocat *patrem veri*, id eſt,auctorem & doctorem veritatis, ſeu veræ iuſtæq;rationis & diſciplinæ inſtitutorem.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit,& hanc vitam dixit habere Deos.

Quam adoriã,niſi diſcipulus & ſectator, haud temere Epicuro tribuiſſet. Tũ deinde ex præceptis atque doctrinis Epicureis paſſim interſperſis,quòd genus dogmatis amplexus fuerit, affatim eluceſcit. Contendeſis Epicuri dicta, quæ ab Diogene Laërtio & Auctore Vitę Philoſophorum referuntur,cum Petronianis iſtis fragmẽtis,& dices me verum dicere.Ego verba pono ad compendium, & longiores logos alibi cædam.Quos verò errores accepit

———*Epicuri de grege porci*,

nobiſque imbibendos propinauit, conſilium eſt ſilentio nõ pręterire.Notaui mihi tria pręcipuè, quæ in erroribus Epicuri recenſentur. Primum eſt,Deos res humanas non curare,ſed otioſos reſidere in cœlis , valde occupatos in nihil agendo , vt ille ait. Hinc ab Epicureis ſalsè ridentur ſuperſtitioſi, qui Deûm timore, tanquam pueri nocturnis terriculamentis & occurſaculis afficiantur. In quos ſuperſtitioſos & Petronius panxit epigramma non illepidum:

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cœlo
Fulmina cùm caderent. ——

Alterum, in voluptate ſummum bonum eſſe ſitum. Quò pertinet illud,

Ergo viuamus, dum licet, eſtq; bene:

& huic ſimilia. Tertium, animas cum corporibus interire. Cuius erroris quamuis non ſuperet vllum in his fragmentis manifeſtum veſtigium, ſatis in morituro apparuit. Nulla ei cura animæ, nullum à ſophorum placitis alloquium, ſed contra ea immortalitatis irriſio & contemptus. Capio & interpretor ita Tacitum exſertim ſcribētem: *Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ, & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus.* Scilicet vt ſe maſculum Epicureum eſſe probaret, motus illos & ægritudinem temperans, conſtantem animi quietem & voluptatem, in qua ſummum bonum collocaſſe modò memorauimus, diſſimulauit. Et hæc tibi ex tripode dicta puto. Atque nunc meâ comitate ac virtute fiat, vt T. Petronius Arbiter T. Lucretio Caro in ciuitate Epicureâ, quam vſque ſolus oberrauit in Latio, comes & inquilinus ciuis ex decreto detur. Nos de ſummâ Satyrici porro videamus.

⁂

CAPVT IV.

ARGVMENTVM ET MYTHOLOGIA huius Satyrici.

PETRONIVS, auctore Tacito, in his Satyris vitia gentis togatæ ſub nominib.exoletorũ fœminarũq;perſcripſit & notauit,præcipuè autẽ flagitia Neronis Imperatoris inceſſit,cuius ad exemplũ orbis tum Romanus erat compoſitus, vt verum experiamur ꝙ vulgo dici amat;*Qualis Rex,talis grex*. Petronio ,qui pręcipuũ in Aula Cæſaris inter domeſticos principes locũ tenuit,coæuus exſtitit(haud ſcio an non & notus)D. Paulus Apoſtolus admirandæ illius & diuiniſſimæ epiſtolæ ad Romanos auctor. ex cuius principio quæ verba videntur ſummã totius huius Satyrici cõplecti,ea verba iuuat appingere. *Fœminæ eorũ* (inquit)*immutauerũt naturalẽ vſum, in eum qui eſt contra naturam.Similiter autem & maſculi,relicto naturali vſu fœminæ, exarſerũt in deſideriis ſuis in inuicẽ,maſculi in maſculos turpitudinẽ operantes : & mercedẽ,quam oportuit, erroris ſui in ſemetipſis recipientes. Et ſicut nõ probauerũt Deũ habere in notitia, tradit illos Deus in reprobum ſenſum,vt faciãt ea quæ nõ conueniũt,repletos omni iniquitate,malitia,fornicatione,auaritia, nequitia,plenos inuidia,homicidio,contentione , dolo,malignitate, ſuſurrones,detractores,Deo odibiles,contumelioſos,ſuperbos,elatos,inuẽtores malorũ,parentibus non obedientes, inſipiẽtes,incompoſitos,ſine affectione,atq; fœdere,ſine miſericordia.Qui cũ iu-*

*ſtitiam Dei cognouiſſent,non intellexerunt;quoniam qui talia agunt,digni ſunt morte : & non ſolum qui ea faciunt ,ſed etiã qui conſentiunt faciẽtibus.*Hæc ille:quib.verbis qui volet planum & perſpicuũ habere interpretem , ei ego vnicum hunc Petronium dedero.nec omnino vanum eſt magni cuiuſdã Theologi dictum, *caput primum ad Romanos ſine Petronij Satyrici intellegi nõ poſſe.*Addo etiã caput XIII.in quo à cõmemoratis vitiis Romanos in hũc modum dehortatur:*Nox præceſſit, dies autem appropinquauit.Abiiciamus ergo opera tenebrarũ,& induamur arma lucis.Sicut in die honeſtè ambulemus;nõ in comeſſationibus & ebrietatibus,non in cubilibus & impudicitiis,non in contentione & æmulatione:ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtũ, & carnis curam ne feceritis in deſideriis.*Nec Romanorũ tantùm ſcelera Petronius, ſed & Græcorum tangit & exagitat , dũ more palliatorũ Comicorum pleraq; in Græca vrbe geſta confingit.Etiam idem Apoſtolus eadem quoque ipſiſſima in Græcis notauit. Sic enim ad Galat.c.5. ſcribit;*Manifeſta ſunt opera carnis,quæ ſunt fornicatio,immũditia,impudicitia, luxuria,idolorũ ſeruitus , veneficia,inimicitiæ, contentiones,æmulationes,iræ, rixæ,diſſenſiones, ſectæ,inuidiæ,homicidia,ebrietates, comeſſationes,& his ſimilia,quæ prædico vobis,ſicut prædixi,quoniã qui talia agũt,regnum Dei nõ conſequentur.*Et 1.epiſt.ad Corinth.cap.VI.*Iã quidem omnino delictum eſt in vobis,quòd iudicia habetis inter vos.Quare non magis iniurias accipitis?quare nõ magis fraudẽ patimini?Sed vos iniuriã facitis,& fraudatis:& hoc fratrib. An neſcitis quia iniqui regnum Dei non poſſidebũt?*

Nolite errare:neq; fornicarij,neq; idolis ſeruientes,neq; adulteri , neq; molles,neq; maſculorum cõcubitores,neq; fures,neque auari,neq; ebrioſi, neq; maledici,neque rapaces,regnũ Dei poſſidebunt. Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis,ſed ſanctificati eſtis , ſed iuſtificati eſtis , in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti , & in Spiritu Dei noſtri. Porro in Petronij fragmentis (nã optimam partẽ deſideramus) primùm bonarũ artium profeſſores mordet , tanquam ingenuæ & liberalis iuuentutis corruptores. Dein procuratorum forenſium & aduocatorum calumnias & rapacitatem taxat. Tum in Sacerdotum infandas libidines inuectus, tranſitum ad luxum conuiuiorũ facit,quẽ ſub Trimalcionis nomine ac lautitiis perſtringit. Hinc de ſceleratâ pædagogorum nequitiâ parentes ſeriò monens,accuſatâ artificum inertiâ prehendit publicarum balnearũ turpitudinem. Poſtmodum negotiatorum mercatorúmque, hoc eſt, eorum qui ſolas exſtruere diuitias curant,fortunas exponens,obiter animaduertit in fœminarum leuitatem.Tandẽ caſtigato laſciuarum mulierum inſano amore,quo peregrinos adoleſcentes ambire vltrò & donis cõſueſcunt laceſſere,in impoſturas ac fraudes exulum & natale ſolum vertentium , quibus hoſpites ſuos & creditores , dum amplos peregri cenſus & partita iactitant vectigalia , circumſcribunt, ſtylum exacuit. Inſaniam denique teſtatorum notat,qui turpes,impudentes & nefarias teſtamentis adiiciunt conditiones,quorum flagitij flagrantia à Iureconſultis etiam improbatur. Et hæc tantùm reliqua ſunt huius Satyrici capita:cætera iniuria temporum nobis inuidit.

CAPVT V.

SATYRARVM INTERLOCVTORES.

Encolpius,	ἐγκόλπιος,	fabularum Dux.
Aſcyltos,	ἄσκυλτος,	adoleſcens.
Agamemnon,	ἀγαμέμνων,	ſcholaſticus.
Gnython,	γιθύων,	puer.
Quartilla,	*	Priapi ſacerdos.
Pſyche,	ψυχὴ,	ancilla.
Pannychis,	παννυχὶς,	puella.
Embaſicœtas,	ἐμβασικοίτης,	cynœdus.
Trimalchio,	τριμαλχίων,	diues.
Carpus,	*	ſeruus.
Menelaus,	μενέλαος,	ſcholaſticus.
Lycurgus,	λυκοῦργος,	
Eumolpus,	εὔμολπος,	Poëta.
M. Manicius.	*	
Bargates,	βαργάτης,	ſeruus.
Lycas,	λυκᾶς,	mercator.
Tryphœna,	τρύφαινα,	vxor.
Aeſius,	αἴσιος,	
Corax,	κόραξ,	tonſor.
Chryſis,	χρύσις,	ancilla.
Circe,	κίρκη,	amica.
Doris,	δωρὶς,	amica.
Proſelenos,	προσέληνος,	anus.
Polyenus.	πολύαινος,	idē qui Encolpiꝰ.
Enothea,	οἰνόθεα,	Priapi ſacerdos.
Endymio.	ἐνδυμίων,	puer.
Philumena,	φιλουμένη,	meretrix.
Gorgias,	γόργιας,	aduocatus.
Albutia,	*	amica.

Nominum rationes in notis traduntur. Id enim quam ſtudioſiſſimè obſeruauit Petronius,vt, quas perſonas introduxit, earundem conuenientes exprimeret mores, notáſque ſimilitudines,&,vt Rhetores vocant, τὸ πρέπον diligenter vbiq; perſequeretur. Porrò quæ in his fragmentis nullas dicendi partes habent, non puto fuiſſe πρόσωπα κωφὰ, ſed earum interlocutiones temporum iniuria periiſſe.

⁂

T. PE

T. PETRONII ARBITRI

SATYRICON.

ENCOLPIVS.

NVm alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi:date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos:nam ſucciſi poplites membra non ſuſtinent. Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantum proficiunt, vt cum in forum venerint,putent ſe in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego aduleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis,quæ in vſu habemus, aut audiunt,aut vident: ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, & tyrannos edicta ſcribẽtes,quibus imperent filijs,vt patrum ſuorum capita præcidant, ſed reſponſa in peſtilentia data, vt virgines tres aut plures immolentur; ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáque quaſi papauere & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt,quàm bene olere qui in culina habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnium eloquentiam perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet. Nondum iuuenes declamationibus continebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba quibus deberent loqui. Nondum vmbraticus doctor ingenia deleuerat, quum Pindarus nouemque Lyrici Homericis verſibus canere timuerunt. Et ne Poetas quidem ad teſtimonium citem, certe neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. Grandis, & vt ita dicam, pudica oratio non eſt maculoſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit. Nuper ventoſa iſthaec & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animoſque iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere adflauit, ſimulque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit. Quis poſtea ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt vſque ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendia iam inuenit. Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudauerat: ſed

Agamenon.

Aduleſcens, inquit, quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, &, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te arte ſecreta. Minimũ in his exercitationibus doctores peccant, qui neceſſe habent cum inſanientibus furere. Nam ni dixerint quæ aduleſcentuli probent, vt ait Cicero, *ſoli in ſcholis relinquentur*; ſicut ficti adulatores cum cœnas diuitum captant, nihil priùs meditantur, quàm quod putant gratiſſimum auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint) ſic eloquentiæ magiſter niſi, tanquam piſcator, eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prędę moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni ſunt, qui nolũt liberos ſuos ſeuera lege proficere. Primùm enim, ſicut omnia, ſpes quoque ſuas ambitione donant: deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe magis confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus. Quòd ſi paterentur laborũ gradus fieri, vt ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur, vt ſapientię præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtilo effoderent, vt quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pondus. Nunc pueri in ſcholis ludunt, iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe ſchedium Lucilianæ humilitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam:

Artis ſeuerę ſi qui hamat effectus,
Mentemq́; magnis applicat, priùs morem
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,
Cliénſque cœnas impotentium captet:
Nec perditis addictus obruat vino
Mentis calorem, néve plauſor in ſcenę
Sedeat redemptus hiſtrionię addictus.
Sed ſiue armigerę rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenúmque domus, det primos verſibus annos,
Mæoniúmque bibat felici pectore fontem,
Mox & Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hinc Romana manus circumfluat, & modo Graio
Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et fortuna ſonet celeri diſcincta meatu.
Dein pugnas, & bella truci memorata canore:
Grandiáque indomiti Ciceronis verba minetur.
His animũ ſuccinge bonis. ſic flumine largo
Plenus, Pierio defundes pectore verba.

ENCOLPIVS.

Dum hæc diligentiùs audio, non notaui mihi Aſcylti fugam: & dum in hoc dictorum æſtu totus incedo, ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat, ab extemporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis ſuaſoriam exceperat.

perat. Dum ergo iuuenes ſententias rident, ordinémque totius dictionis infamant, opportune ſubduxi me, & curſim Aſcylton perſequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, nec quo loco ſtabulum eſſet, ſciebam. Itaque quocumque ieram, eodem reuertebar. donec in curſu fatigatus, & ſudore iam madens, accedo aniculam quandam, quæ agreſte olus vendebat: Te rogo, inquam, mater, numquid ſcis vbi ego habitem? Delectata illa vrbanitate tam ſtulta: &, Quidni ſciam? inquit, conſurrexítque, & cœpit me præcedere. Diuinam ego putabam. at ſubinde vt in locum ſecretiorem venimus, centonem anus vrbana reiecit: &, Hîc, inquit, debes habitare. Quum ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdam, inter titulos, nudáſque meretrices furtim conſpatiantes. Tardè, immò iam ſerò intellexi me in fornicem eſſe deductum. exſecratus itaque aniculæ inſidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cùm ecce, in ipſo aditu occurrit mihi æquè laſſus ac moriens Aſcyltos. putares ab eadem anicula eſſe deductum. Itaque vt ridens eum conſalutaui, quid in loco tam deformi faceret, quæſiui. Sudorem ille manibus deterſit, &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid noui? inquam ego. at ille deficiens, Quum errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſimè promiſit. per amfractus deinde ob-

ASCYLTOS.

ſcuriſſimos egreſſus, in hunc locum me perduxit, prolatóque peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cella meretrix aſſem exegerat, iam ille mihi iniecerat manum, & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas * adeò vbique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe *

ENCOLPIVS.

iunctis viribus moleſtum contempſimus * quaſi per caliginem vidi Gnythona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conieci. Quum quærerem, numquid nobis in prãdium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice exterſit. Perturbatus ego habitu fratris, quid accidiſſet, quæſiui. at ille tardè quidem & inuitus, ſed poſtquam precibus & iracundiã miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulo antè in conductum accucurrit cœpítque mihi velle pudorem extorquere. Quum ego proclamarem, gladium ſtrinxit; &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inueniſti. Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patientię ſcortum, cuius ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltos; mox ſublatis fortiùs manibus, longè maiore niſu clamauit: Non taces, inquit, gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit? Non taces nocturne percuſſor, qui ne tum quidem, quũ fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti? cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuerſorio puer eſt? Subduxiſti te, inquam, à præceptoris colloquio. Quid ego, homo ſtultiſſime, facere debui,

ebui , quum fame morerer ? an videlicet udirem ſententias, id eſt, vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta ? Multò me turpior es tu hercule, qui, vt foris cœnares, Poëtam laudaſti. Itaque ex turpiſſima lite in riſum diffuſi, pacatiùs ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, Aſcylte, inquam, intellego nobis conuenire nō poſſe. itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtrā priuatis quęſtibus temtemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtē, aliquid aliud promittam, alioqui mille cauſſæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus different. Non recuſauit Aſcyltos, &, Hodie, inquit, quia tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem. Tardum eſt, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem diuiſionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gnythone meo rationem diducerem .* Poſtquam luſtraui oculis totam vrbem, in cellulam redij, oſculiſque tandem bona fide exactis, alligo artiſſimis complexibus puerum, fruórque votis vſque ad inuidiam fœlicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, quum Aſcyltos furtim ſe foribus admouit, diſcuſſiſque fortiſſimè clauſtris, inuenit me cum fratre ludentem. riſu itaque plauſuque cellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit. &, Quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſti contubernium facis? nec ſe ſolum intra verba continuit, ſed lorum de pera ſoluit, & me cœpit non perfunctoriè verberare, adiectis etiam petulantibus dictis, Sic diuidere cum fratre nolito.

* * *

ENCOLPIVS.

Veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerum venalium, non quidem precioſarum, ſed tamen quarum fidem malè ambulantem obſcuritas temporis facillime tegeret. Quum ergo & ipſi raptum latrocinio pallium detuliſſemus, vti occaſione opportuniſſima cœpimus, atque in quodam angulo laciniam extremam concutere, ſi quem fortè emptorem ſplendida veſtis poſſet adducere. Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite propiùs acceſſit, ac diligentiùs conſiderare pallium cœpit. inuicem Aſcyltos iniecit contemplationem ſuper humeros ruſtici emptoris, ac ſubitò exanimatus conticuit. ac ne ipſe quidem ſine aliquo metu hominem conſpexi. nam videbatur ille mihi eſſe, qui tuniculam in ſolitudine inuenerat. planè is ipſe erat. Sed quum Aſcyltos timeret fidem oculorum, ne quid temerè faceret, priùs tamquam emptor propiùs acceſſit, detraxítque humeris laciniam, & diligentiùs tenuit. O luſum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec ſuturæ quidem attulerat ruſticus curioſas manus, ſed tamquam mendici ſpolium etiam faſtidioſè venditabat. Aſcyltos poſtquam depoſitum eſſe inuiolatum vidit, & perſonam vendentis contemtam, ſeduxit me paululum à turba:&, Scis, inquit, frater, rediiſſe ad nos theſaurum de quo querebar? Illa eſt tunicula, adhuc, vt apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem noſtram vindicamus? Exhilaratus ego, non tantùm quia prædam videbam, ſed etiam quod fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negaui circuitu agendum, ſed planè iure ciuili dimicandum, vt ſi nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
Ipſi qui Cynica traducunt tempora cœna,
Nonnunquam nummis vēdere verba ſolent.
Ergo iudicium nihil eſt niſi publica merces,
Atq; eques in cauſa qui ſedet, empta probat.

Contrà Aſcyltos leges timebat;&, Quis, aiebat, hoc loco nos nouit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi planè placet emere, quamuis noſtrum ſit, quod agnoſcimus, & paruo ære recuperare potiùs theſaurum, quàm in ambiguam litem deſcendere. Sed præter vnum diſpondium, ſicilicumque, quibus lupinos deſtinaueramus mercari, nihil ad manum erat. Itaque ne interim præda diſcederet, vel minoris pallium addicere placuit, vt pretium maioris compendij leuiorem faceret iacturam. Quum primun ergo explicuimus mercem, mulier operto capite, quæ cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligentiùs ſignis, iniecit vtramque laciniæ manum, magnâque vociferatione, latrones tenere clamauit. Contrà, nos perturbari, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem inuidia proclamare, noſtra eſſe ſpolia quæ illi poſſiderent. Sed nullo genere par erat cauſſa noſtra, & conciones, quæ ad clamorem confluxerant, noſtram, ſcilicet de more, ridebant inuidiam, quòd pro illa parte vindicabant pretioſiſſimam veſtem, pro hac panuciam ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Aſcyltos bene riſum diſcuſſit: qui ſilentio facto, Videremus, inquit, ſuam cuique rem eſſe cariſſimam, reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant. Etſi ruſtico mulieríque placebat permutatio, aduocati tamen iam pœnè nocturni, qui volebant pallium lucri facere, flagitabant vti apud ſe vtraque deponerentur, ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neq; enim res tantùm, quæ viderentur in controuerſiam eſſe, ſed longè aliud quæri, in vtra parte ſcilicet latrocinij ſuſpicio haberetur. Iam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex concionibus caluus tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat aliquando & ad cauſſas agere, inuaſerat pallium, exhibiturúmque craſtino die affirmabat. Cæterùm apparebat nihil aliud quæri, niſi vt ſemel depoſita veſtis inter prędones ſtrangularetur, & nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. Idem planè & nos volebamus. Itaque vtriuſque partis votum caſus adiuuit. Indignatus enim ruſticus, quòd nos centonem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querela iuſſit pallium deponere, quod ſolum litem faciebat. Ergo recuperato,

cuperato, vt putabâmus, theſauro, in diuerſorium præcipites abimus, pręcluſiſque foribus ridere acumen non minus concionum, quàm calumniantium cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Nolo, quod cupio, ſtatim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

* *

Sed vt primum beneficio Gnythonis præparata nos impleuimus cœna, oſtium ſatis audaci ſtrepitu impulſum exſonuit. Cùm & ipſi ergo pallidi rogaremus, quis eſſet, Aperi, inquit, iā ſcies. Dum loquimur, ſera ſua ſponte delapſa cecidit, recluſæque ſubitò fores admiſerunt intrātem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulò antè cum ruſtico ſteterat: &, Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis. ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacra ante cryptam turbaſtis. ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitq́ue vt vobiſcum liceat loqui. nolite perturbari. nec accuſat errorem veſtrum, nec punit. immò potiùs miratur quis deus iuuenes tam vrbanos in ſuam regionem detulerit. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem aſſentationem flectentibus, intrauit ipſa vna comitata virgine, ſedénſque ſuper torum meum, diu fleuit. ac ne tunc quidem nos vllum adiecimus verbum, ſed attoniti exſpectauimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis, Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas, & anteceſſura latrocinia

QVARTILLA.

didiciſtis? miſereor medius fidius veſtri: neque enim impunè quiſquam, quod non licuit, aſpexit. vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt facilius poſſis Deum quàm hominem inuenire. ac ne me putetis vltionis cauſſa huc veniſſe, ætate magis veſtra cõmoueor, quàm iniuria mea. Imprudentes enim, vt adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus. Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, vt tertianæ etiam impetum timerem. & ideo medicinam ſomno petij, iuſsáque ſum vos perquirere, atq; impetum morbi monſtrata ſubtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde laboro. maior enim in præcordijs dolor ſæuit, qui me vſq; ad neceſſitatem mortis deducit, ne ſcilicet iuuenili impulſi licentia, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, deorumq; cõſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petóq; & oro, ne nocturna religiones, iocum riſúmque faciatis, néve traducere velitis tot annorum ſecreta, quæ myſtæ vix omnes nouerunt. ENCOLPIVS. Secundùm hanc deprecationẽ lacrymas rurſus effudit, gemitibúsque largis concuſſa tota facie ac pectore torum meũ preſſit. Ego eodem tempore & miſericordia turbatus & metu, bonum animum habere eam iuſſi, & de vtroque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quemquam vulgaturum, & ſi quod pręterea aliud remedium ad tertianam deus illi monſtraſſet, adiuuaturos nos diuinam prouidentiam vel periculo noſtro. Hilarior poſt hanc pollicitationem facta mulier, baſiauit me ſpiſſius, & ex lacrymis in riſum mota deſcendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit: &, Facio, inquit, inducias vobiſcum, & à conſtituta lite dimitto: Quòd ſi non adnuiſſetis de hac medicina quam peto, iam parata erat in craſtinum turba, quæ & iniuriam meam vindicaret, & dignitatem.

QVARTILLA.

Contemni, turpe eſt; legem donare, ſuperbum.
Hoc amo, quòd poſſum qualibet ire via.
Nam ſanè ſapiens contemptus iurgia flectit?
Et, qui non iugulat, victor abire ſolet.

ENCOLPIVS.

Compoſitis deinde manibus in tantum repentè riſum effuſa eſt, vt timeremus. idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat, idem virguncula quæ vnà intrauerat. Omnia mimico riſu exſonuerant, quum interim nos quæ tam repentina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modò noſmetipſos, modò mulieres intueremur. *

QVARTILLA.

Ideo vetui hodie in hoc diuerſorio quemquam mortalium admitti, vt remedium tertianæ ſine interpellatione à vobis acciperem.

ENCOLPIVS.

Vt hæc dixit Quartilla, Aſcyltos quidem pauliſper obſtupuit: ego autem frigidior hyeme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, ſi quid vellent conari, infirmiſſimæ, ſcilicet contra nos, quibus ſi nil aliud, virile ſexus eſſet, quod auxiliaretur. Et præcincti certè altiùs eramus: immò ego ſic iam paria compoſueram, vt, ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Gnythoneum cum virgine. *

ENCOLPIVS.

Tunc verò excidit omnis

conſtãtia attonitis,& mors non dubia miſerorũ oculos cœpit obducier.Rogo,inquam, domina,ſi quid triſtius paras,celeriùs conſice. neque enim tam magnum facinus admiſimus,vt debeamus torti perire. *

Ancilla,quæ Pſyche vocabatur,lodiculam in pauimento diligenter extendit. * Sollicitauit inguinea mea mille iam mortibus frigida. * Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet,periculoſum eſſe alienis interuenire ſecretis * duas inſtitas ancilla protulit de ſuris:alteráque pedes noſtros alligauit,altera manus. ** Aſcyltos iam deficiente fabularum contextu,Quid ergo,inquit, non ſum dignus qui bibam?Ancilla riſu meo prodita comploſit manus,&,appoſui quidem, inquit, adoleſcens. ſolus tantùm medicamentum ebibiſti? Itáne eſt, inquit Quartilla, quicquid ſatyrij fuit Encolpius ebibit? * non indecenti riſu latera commouit.* Ac ne Gnython quidem vltimò riſum tenuit, vtique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. * Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam,& hinc Pſyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritium fidem, malas pungebat;illinc puella penicillo,quod & ipſum ſatyrio tinxerat, Aſcylton opprimebat. *

Vltimò cinædus ſuperuenit myrtea ſubornatus gauſapila,cingulóque ſuccinctus, modò extortis nos clunibus cecidit, modò baſiis olidiſſimis inquinauit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, altéque ſuccincta,iuſſit cta, iuſſit infœlicibus dari miſſionem. * Vterque noſtrûm religioſiſſimis iurauit verbis, inter nos periturum eſſe tam horribile ſecretum. * *.

Intrauerunt palæſtricæ quamplures, & nos lecitino perfuſos oleo refecerunt. Vtcumque igitur laſſitudine abiecta, cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarum apparatus ſplendidiſſimè expoſitus. Iuſſi ergo diſcubuimus, & guſtatione mirifica initiati, vino etiam falerno inundamur. excepti etiam pluribus ferculis quum laberemur in ſomnum, Ita ne eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cúm ſciatis Priapi genio peruigilium deberi? Quum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ iniuria depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeróſque ſopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra foríſque familia fecerat: atque alij circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alij parietibus appliciti, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus: lucernæ quoque humore defectæ, tenue & extremum lumen ſpargebant, cúm duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: dúmq; inter argentum auidiùs rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etia menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum fortè altiùs poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterq; &

fures prodidit, & partem ebriorum excitauit.Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe depræhenſos intellexerunt, pariter ſecundùm lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtertere tamquam olim dormientes cœperunt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium, quum intrans cymbaliſtria & concrepans aera, omnes excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit, adiuuit hilaritatem comiſſantis baliſtria. ** Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & planè illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc huc conuenite nunc ſpatalocinædi,
Pede tẽdite,curſum addite,conuolate planta,
Femore facili,clune agili, & manu procaces,
Molles,veteres,Deliaci manu reciſi.

Conſumptis verſibus ſuis, immundiſſimo me baſio conſpuit: mox & ſuper lectum venit,atque omni vi detexit recuſanteis. Super inguina mea diu multúmque fruſtra moluit. Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ riui,& inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutiùs lacrymas:ſed ad vltimam perductus triſtitiam, Quæſo,inquam,domina certè Embaſicœtam iuſſeras dari. Comploſit illa teneriùs manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis verniliæ fontem! Quid? tu non intellexeras cynædum Embaſicœtam vocari?

cari? Deinde ne contubernali meo meliùs ſuccederet, Per fidem, inquam, veſtram Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit?Ita? inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cynædus mutauit, tranſitúque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiíſque diſtriuit. Stabat inter hæc Gnython, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaque conſpicata eum Quartilla, cuius eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quæſiuit. Quum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit? vocatúmque ad ſe in oſculum applicuit: mox manum etiam demiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, bellè cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum, diaria nõ ſumo. Cùm hoc diceret, ad aurem eius Pſyche ridens acceſſit & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, deuirginetur Pãnychis noſtra? Continuóque producta eſt puella ſatis bella, & quæ non plus quàm ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ primùm cum Quartilla in cellam venerat noſtram. Plaudentibus ergo vniuerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gnython verecundiſſimum puerum ſufficere huic petulãtiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patientiæ legem poſſet accipere. Ita? inquit Quartilla; minor eſt iſta quàm ego fui, cùm primum virum paſſa ſum? Iunonem meam iratam habeam, ſi vmquam me meminerim virginem fuiſſe. nam & infans cum paribus inquinata ſum,& ſubinde prodeuntibus annis,maioribus me pueris adplicui,donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud,vt dicatur,Poſſe taurum tollere quæ vitulum ſuſtulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet,conſurrexi ad officium nuptiale. Iam Pſyche puellæ caput inuoluerat flammeolo:iam Embaſicœtas præferebat facem:iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant,thalamumque ingeſta exornauerãt veſte. Tum Quartilla iocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptúmque Gnythona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem triſtis expauerat nuptiarum nomen. Itaque, quum incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami, & inprimis Quartilla per rimam improbe diductam applicuerat oculum curioſum,luſúmque puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit:& quia conſiderantium hæſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat,commouebat valgiter labra, & me tamquam furtiuis ſubinde oſculis verberabat. *

DE COENA TRIMALCHIONIS ET LAVTITIIS.

Abiecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem.

* * *

Videmus ſenem caluum tunica veſtitum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæpretium, ad ſpectaculum duxerant, quàm ipſe paterfamiliæ, qui ſoleatus pila ſparſiua exercebatur; nec eam amplius repetebat quæ terram contigerat, ſed follem plenum habebat ſeruus, ſufficiebátque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nam duo ſpadones in diuerſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luſu expellente vibrabant, ſed eas quæ in terram decidebant. Cùm has miraremur lautitias, Trimalchio lautiſſimus homo digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam popoſcit ad manus, digitóſque paululum aſperſos, in capite pueri terſit. Longum erat ſingula excipere. Itaque intrauimus balneum, & ſudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalchio vnguento perfuſus tergebatur, nõ linteis, ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gauſapa, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalchione deformior. Quum ergo afferretur, ad caput eius cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tamquam in aurem aliquid ſecreto diceret toto itinere cantauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat oſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea piſum purgabat. Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes ſalutabat. Cæterùm ego dum omnia ſtupeo, penè reſupinatus crura mea fregi. ad ſiniſtram enim intrantibus non longè ab oſtiarij cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque quadrata litera ſcriptum, CAVE. CAVE. CANEM. Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalchio capillatus caduceum tenebat, Mineruáque ducente tenia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didiciſſet, dein diſpenſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente verò iam porticu leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius capiebat. Præſtò erat Fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcæ aurea penſa torquentes. Notaui etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædicula erant Lares argentei poſiti, Veneríſque ſignum marmoreum, & pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditam eſſe dicebant. Interrogare ego atrienſem cœpi, quas in media picturas haberent. Iliada, & Odyſſeam, inquit. Iam ad triclinium veneramus. in cuius parte prima procurator rationes accipiebat: &, quod præcipuè miratus ſum, in poſtibus triclinij faſces erãt cum ſecuribus fixi, quorum imam partem quaſi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat ſcriptum, G. POMPEIO. TRIMALCHIONI. VI VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in vtroque poſte defixæ; quarum altera, ſi bene memini, hoc habebat inſcriptum.

III. ET PRIDIE KAL. IAN.
C. NOSTER FORAS CENAT.

altera Lunæ curſum ſtellarúmque VII. imagines pictas, & qui dies boni, quíque incommodi eſſent diſtinguente bulla notabantur. Cæterùm vt mouimus dextros greſſus, ſeruus nobis diſpoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit vt ſe pœnæ eriperemus: nec magnum eſſe peccatum ſuum, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X. H-S. Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatorémque in prætorio aureos numerantem deprecati ſumus ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam iactura me mouet, inquit, quàm neglegentia nequiſſimi ſerui. Veſtimenta accubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed iam ſemel lota. quidquid ergo eſt, dono vobis. Obligati tam grandi beneficio cùm intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexandrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cãtaret. Itaq; potionem popoſci:paratiſſimus puer,non minus me accido cantico excepit : & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret.pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde laudata. Nam iam omnes diſcubuerant pręter ipſum Trimalchionem,cui locus nouo more primus ſeruabatur. Cæterùm in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus,qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inſcriptum erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati, ſuſtinebant glires melle & papauere ſparſos. fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita : infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, quum ipſe Trimalchio ad ſymphoniam allatus eſt, poſitúſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput,circáque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum, extremo verò articulo digiti ſequentis minorem, vt mihi videbatur, totum aureum, ſed planè ferreis velut ſtellis ferruminatum. Et ne has tantùm oſtenderet diuitias, dextrum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo laminæ ſplendente connexum. Vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici,inquit, nondum mihi ſuaue erat in triclinium venire,ſed ne abſētiuus eſſem,omnem voluptatem mihi negaui. Permittitis tamen finiri luſum.Sequebatur puer cum tabula terebintina & cryſtallinis teſſeris : notauique rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis,aut nigris,aureos , argenteóſque habebat denarios.Interim dum ille omniū * teſtorum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis repoſitorium allatum eſt cum corbe , in qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis,quales eſſe ſolent quæ incumbunt oua. Acceſsêre continuò duo ſerui , & ſymphonia ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt , erutáque ſubinde pauonina oua diuiſêre conuiuis. Conuertit ad hanc cœnam vultum Trimalchio : &, Amici, ait,pauonis oua gallinæ iuſſi ſupponi. Et mehercules timeo ne iam concepta ſint. temptemus tamen ſi adhuc ſorbilia ſunt. Accipimus nos cochlearia, non minùs ſex libras pendentia, ouáque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem penè proieci partem meam : nam videbatur mihi iam in pullum coiſſe. Deinde vt audiui veterem conuiuam, Hic neſcio quid boni debet eſſe , perſecutus putamen manu , pinguiſſimam ficedulam inueni piperato vitellio piperatam. Iam Trimalchio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat,feceratque poteſtatem clara voce,ſi quis noſtrum iterum vellet,mulſum ſumeret , quum ſubitò ſignum ſymphonia datur , & guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Cæterùm inter tumultum , cùm fortè parapſis excidiſſet ,& puer iacētem ſuſtuliſſet , animaduertit Trimalchio , colaphiſque obiurgare puerum ac proiicere rurſus parapſidem iuſſit. Inſecutusque eſt ſupellecticarius, argentúmque inter reliqua purgamenta ſcopis cœpit verrere. Laudatus propter elegantias dominus, Equum, inquit, Mars amat: itaque iuſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari. * obit ei perditiſſimi ſerui minorem nobis æſtum ſua frequentia facient: Statim allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gipſatæ, quarũ in ceruicibus pittacia erant affixa, cum hoc titulo, FALERNVM. OPIMIANVM. ANNORVM. CENTVM. Dum titulos perlegimus, comploſit Trimalchio manus, &, Heu, inquit ergo diutius viuit! verum eſſe vinum Opimianum præſto; heri non tam bonum poſui, & multò honeſtiores cœnabant. Potantibus ergo, & accuratiſſimas nobis lautitias mirantibus, laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptam, vt articuli eius, vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc quum ſuper menſam ſemel iterúmque abieciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adiecit;

Heu, heu nos miſeros, quã totꝰ homũcio nil eſt!
Sic erimus cũcti, poſtquam nos auferet Orcus.
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.

Laudationem ferculum inſecutum eſt, planè non pro exſpectatione magnum. Nouitas tamen omnium conuertit oculos. Repoſitorium enim rotundum, duodecim habebat ſigna in orbe diſpoſita, ſupérque proprium conuenientémque materiæ ſtructor impoſuerat cibum: ſuper arietem, cicer arietinum: ſuper taurum, bubale fruſtum; ſuper geminos,

nos,teſticulos, ac renes : ſuper cancrum, coronam:ſuper leonem,ficum Africanam : ſuper virginem, ſtericulam : ſuper libram,ſtateram, in cuius altera parte ſtriblita erat, in altera placenta : ſuper ſcorpium * ſuper ſagittarium, odopetam : ſuper capricornum, locuſtam marinam : ſuper aquariũ,anſerem: ſuper piſces, duos mulos. In medio autem ceſpes cum herbis exciſus fauum ſuſtinebat. Circũferebat Ægyptius puer clibano argenteo panem, atque ipſe etiam teterrima voce de laſerpiciario mimo canticum extorquet. Nos vt triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, Suadeo, inquit Trimalchio, cœnemus; hoc eſt ius cœnæ. Hæc vt dixit, ad ſymphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, ſuperiorémque partem repoſitorij abſtulerunt. quo facto videmus infrà, ſcilicet in altero ferculo, altilia & ſumina, leporémque in medio pinnis ſubornatum, vt Pegaſus videretur. Notauimus etiam circa angulos repoſitorij Marſyas IIII. ex quorum vtriculis garum piperatum currebat ſuper piſces qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia cœptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur. Non minùs & Trimalchio eiuſmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalchio lentiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam vrbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum, qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. at ille, qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat, Vides, inquit, illum qui obſonium carpit? Carpus vocatur. itaque quotieſcumque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. Non potui amplius quicquam guſtare. ſed conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret. Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, quæ numos modio metitur. Et modò quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu eius panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit, & Trimalchionis topanta eſt. ad ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe credet. *

Cœnam Trimalchionis, ſi potes ingredere, & porcum ſic grauidari poſſe miraberis, niſi fortè admirationem multiplex, ignota, & inaudita luxuria tollat.

* * *

Comprobamus factum, varióque ſermone garrrimus, & poëtarum cœpit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt: donec Trimalchio, Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto diſertorem fuiſſe, alterum honeſtiorẽ. Quid enim his melius dici poteſt?

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato cluſus pauo paſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi Gallus ſpado:
Ciconia etiam grata, peregrina, hoſpita,
Pietaticultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis,

Nequitia

Nequitiæ nidum in cacabo fecit tuo.
Quo margarita chara tibi, bacca Indica?
An ut matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi ut ſcintillent? probitas eſt carbunculos.
Æquum eſt induere nuptã ventum textilem?
Palàm proſtare nudam nebula linea?

* * *

TRIMALCHIO.

Fabrum fuiſſe, qui vitrea vaſa fecerit tenacitatis tanta, ut non magis, quàm aurea vel argentea, frangerentur. Quum ergo phialam huiuſmodi de vitro puriſſimo, & ſolo, ut putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo, Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, commendata manus artificis, acceptata deuotio donantis. Faber, ut admirationem intuentium verteret in ſtuporem, & ſibi pleniùs gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæſaris phialam recepit, eamq; validiùs proiecit in pauimentum tanto impetu, ut nec ſolidiſſima & conſtantiſſima æris materia maneret illæſa. Cæſar autem ad hæc nõ magis ſtupuit, quàm expauit. At ille de terra ſuſtulit phialam; quæ quidem non fracta erat, ſed colliſa, ac ſi æris ſubſtantia vitri ſpeciem induiſſet. Deinde martiolum de ſinu proferens, vitrũ correxit aptiſſimè, & tamquam colliſum vas æneum crebris ictibus reparauit. Quo facto ſe cælum Iouis tenere arbitratus eſt, eò quòd familiaritatem Cæſaris, & admirationem omnium ſe promeruiſſe credebat. Sed ſecus accidit. Quæ-

ſiuit enim Caſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorum? Quod quum negaret, eum decollari precepit Imperator, dicens, quia ſi hoc artificium innoteſceret, aurum & argentum vileſcerent quaſi lutum. * * *

ENCOLPIVS. Neque fax vlla in præſidio erat, quæ iter aperiret errantibus, nec ſilentium noctis iam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cum hora pene tota per omnes ſcrupos gaſtrorúmque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gnythonis ſumus. Prudens enim pridie, quum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnáſque notauerat, certáque liniamenta euicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam, poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anus enim ipſa inter diuerſitores diutiùs ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet: & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalchionis interueniſſet x. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandẽ feneſtram admiſit. * * * *

Qualis nox fuit illa dij deæque,
Quàm mollis torus! hæſimus calentes;
Et transfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas. valete curæ:
Mortalis ego ſic perire cœpi,

Sine cauſſa gratulor mihi. Nam quum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos omnis iniuriæ inuentor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatúſque liberiùs cum fratre non ſuo, ſiue non ſentiente iniuriam, ſiue diſſimulante, indormiuit alienis amplexibus oblitus iuris humani. Itaque ego vt experrectus pertrectaui gaudio diſpoliatum torum, ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitaui an vtrumque traijcerem gladio, ſomnúmque morti iungerem. Tutiùs demum ſecutus cõſilium, Gnychona quidem verberibus excitaui: Aſcylton autem truci intuens vultu; Quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti, & communem amicitiam, res tuas ocyùs tolle, & alium locum quem polluas, quære. Non repugnauit ille, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus: Age, inquit, nunc & puerum diuidamus. Iocari putabam diſcedentem. at ille gladium parricidali manu ſtrinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio compoſui ad prœliandum gradum. Inter hanc miſerorum dementiam infœliciſſimus puer tangebat vtriuſque genua cum fletu, petebátque ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret, neve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis clariſſimæ ſacra. Quòd ſi vtique, proclamabat, facinore opus eſt, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui. Inhibuimus ferrum poſt has preces: & prior Aſcyltos, Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam.

Puer ipſe quem vult, ſequatur, vt ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalua libertas. Ego vetuſtiſſimam conſuetudinem putabam in ſanguinis pignus tranſiſſe, nihil timui, immò conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique iudici litem: qui ne deliberauit quidem, vt videretur cunctatus, verùm ſtatim ab extrema parte verbi conſurrexit, fratrem Aſcylton elegit. Fulminatus hac pronunciatione, ſicut eram ſine gladio, in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoriæ inuidiſſem. Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos, & paulò antè cariſſimum ſibi commilitonem, fortunæque etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abiectum.

Nomen amicitiæ, ſi quatenus expedit, hæret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Quum fortuna manet, vultũ ſeruatis amici,
Quum cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcena mimũ, pater ille vocatur,
Filius hic, nomen diuitis ille tenet:
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Nec diu tamen lacrymis indulſi, ſed veritus ne Menelaus etiam anteſcholanus inter cætera mala ſolum me in diuerſorio inueniret, collegi ſarcinulas, locumque ſecretum & proximum littori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus redeunte in animum ſolitudine atque contemptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam: Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Aufugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ nomina mendicus, exſul, in diuerſorio Græcæ vrbis iacerem deſertus? Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Aduleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exſilio: ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cuius anni ad teſſeram venierunt, quem tamquam puellam conduxit etiam qui virum putauit. Quid ille alter, ô dij! qui tamquam togæ virilis ſtolam ſumpſit, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo fecit, qui poſtquam conturbauit, & libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, & pro pudor! tamquam mulier ſecutuleia, vnius noctis pactu omnia vendidit! Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meam. ſed non impune. nam aut vir ego liberque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo iniuriç meæ. Hęc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires; mox in publicum proſilio, furentiſque more omnes, circumeo porticus. Sed cùm attonito vultu efferatóque nil aliud quàm cædem & ſanguinem cogito, frequentiúſque manum ad capulum, quem deuoueram, refero, notauit me miles, ſiue ille planus fuit, ſiue nocturnus graſſator: &, Quid tu, inquit, commilito, ex qua legione es, aut cuius centuriæ? Cum conſtantiſſimè & centurionem, & legionem eſſem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro phęcaſiati milites ambulant? Cùm deinde vultu atque ipſa trepidatione mendacium prodidiſſem, ponere iuſſit arma, & malo cauere. Deſpoliatus ergo immò præciſa vltione, retro ad diuerſorium tendo, paulatímque temeritate laſſata cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere. *

Non bibit inter aquas poma, aut pendentia carpit
Tantalus infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia cernens
Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.

* *

Nequaquam rectè faciet, qui citò credit. *

Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, nemo Iouem pluris facit: ſed omnes opertis oculis bona ſua computant. *

Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur. *

Quod non exſpectas, ex tranſuerſo fit, & ſuper nos Fortuna negotium curat. *

Apes ideo pungunt, quia vbicumque dulce eſt, ibi & acidum inuenies. * *

Semper hac in re qui vincitur, vincit. *

Nemo noſtrum non peccat; homines ſumus, non dij. *

Non multum oportet conſilio credere, quia ſuam habet fortuna rationem. * * *

In pinacothecam perueni vario genere tabularum mirabilem. nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis iniuria victas, & Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractaui. Iam verò Apellis, quam Græci monocromon appellāt, etiam adoraui. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, vt crederes etiam animorum eſſe picturam. Hinc aquila ferebat cælo ſublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naiada. Damnabat Apollo noxias manus, lyramque reſolutam modo nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum amantium vultus, tamquam in ſolitudine exclamaui, Ergo amor etiam deos tangit? Iuppiter in cælo ſuo non inuenit quod eligeret, & peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit. Hylam Nympha prædata, imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad interdictum Herculem crediſſet. Apollo pueri vmbram reuocauit in florem, & omnes fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo complexus. At ego in ſocietatem recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorem. Ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intrauit pinacothecam ſenex canus, exercitati vultus, & qui videretur neſcio quid magnum promittere, ſed cultu non proinde ſpecioſus, vt facilè appareret eum ex hac nota literatorum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent. Is ergo ad latus conſtitit meum, &, Ego, inquit, Poëta ſum, & vt ſpero, non humillimi ſpiritus, ſi modò coronis aliquid credendum eſt, quas etiam ad imperitos deferre gratiâ ſolet. Quare ergo, inquis, tam malè veſtitus es? Propter hoc ipſum amor ingenij neminem vmquam diuitem fecit.

EVMOLPVS.

Qui pelago credit, magno ſe fenore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto iacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat:

Sola ruinoſis horret facundia pannis;
Atque inopi lingua deſertas inuocat artes.

Nõ dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſtitere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diuerſa?) deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipſi tenent. Iactantur itaque, quacumque ratione poſſunt, literarum amatores, vt videantur illi quoque infra pecuniam poſiti. * Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas. *

ENCOLPIVS. Vellem tam innocẽs eſſet frugalitatis meæ hoſtis, vt deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro, & ipſis lenonibus doctior. *

EVMOLPVS. In Aſiam quum à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, hoſpitium Pergami accepi: vbi cùm libenter habitarem, non ſolùm propter cultum ędicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitaui rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcumq; enim in conuiuio de vſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehementer excandui, tam ſeuera triſtitia violari aures meas obſcœno ſermone dolui, vt me mater præcipuè, tamquam vnum ex Philoſophis, intueretur. Iam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia eius ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum. * Fortè cùm in triclinio iaceremus, quia dies ſolemnis ludum artauerat, pigritiámque recedendi impoſuerat hilaritas longior,

gior, ferè circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votum feci; &, Domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerum baſiauero, ita vt ille non ſentiat, cras illi par columbarum donabo. Audito voluptatis precio, puer ſtertere cœpit. Itaque adgreſſus ſimulantem aliquot baſiolis inuaſi. Contentus hoc principio, bene manè ſurrexi, electúmque par columbarum attuli exſpectanti, ac me voto exſolui. Proxima nocte, cùm idem liceret, mutaui optionem: &, Si hunc, inquam, tractauero improba manu, & ille non ſenſerit, gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus vltrò ſe admouit, &, puto, vereri cœpit ne ego obdormiſſem. Indulſi ergo ſollicito, totóque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui. Deinde, vt dies venit, attuli gaudenti quicquid promiſeram. Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem malè dormientis: Dij, inquam, immortales, ſi ego huic dormienti abſtulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero aſturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen exceptione, ſi ille non ſenſerit. Numquam altiore ſomno ephebus obdormiuit. Itaque primum impleui lactẽtibus papillis manus, mox baſio inhæſi, deinde in vnum omnia vota cõiunxi. Manè ſedere in cubiculo cœpit, atq; exſpectare conſuetudinem meam. Scis quantò facilius ſit, columbas gallóſque gallinaceos emere, quàm aſturconem: & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis ſpatiatus, in hoſpitium reuerti, nihilque aliud quàm puerum baſiaui. At ille circumſpiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexui, Rogo, inquit, domine, vbi eſt aſturco? * Cùm ob hanc offenſam præcluſiſſem mihi aditum quem feceram, iterum ad licentiam redij. Interpoſitis enim paucis diebus, cùm ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, vt intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephebum, vt reuerteretur in gratiam mecum, id eſt, vt pateretur ſatisfieri ſibi, & cætera quæ libido diſtenta dictat. At ille planè iratus, nihil aliud dicebat, niſi hoc, Aut dormi, aut ego iam dicam patri. Nihil eſt tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepſi tamen, & malè repugnanti gaudium extorſi. At ille non indelectatus nequitia mea, poſtquam diu queſtus eſt deceptum ſe & deriſum, traductúmque inter condiſcipulos, quibus iactaſſet cenſum meum, Videris tamen, inquit, non ero tui ſimilis. Si quid vis, fac iterum. Ego verò, depoſita omni offenſa, cum puero in gratiam redij, vsúsque beneficio eius in ſomnum delapſus ſum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum geſtientibus. Itaque excitauit me ſopitum; Et, Nunquid vis? inquit. Et non planè iam moleſtum erat munus. Vtcumque igitur inter anhelitus ſudoréſque tritus, quod voluerat, accepit. rurſúſque in ſomnum decidi gaudio laſſus.

Interpoſita minùs hora, pungere me manu cœpit,& dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, planè vehementer excandui,& reddidi illi voces ſuas: Aut dormi, aut ego iam patri dicam. *

ENCOLPIVS.

Erectus his ſermonibus, conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obſcura, ſimulque cauſſam deſidiæ præſentis excutere, quur pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet.

EVMOLPVS.

Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit. priſcis enim temporibus, quum adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummúmque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diu lateret. Itaque hercules omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit:& ne lapidum virgultorúmque vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, vt aſtrorum cælique motus deprehenderet: & Chryſippus, vt ad inuentionem ſufficeret, ter helleboro animum deterſit. Verùm, vt ad plaſtas conuertar, Lyſippum ſtatuæ vnius lineamentis inhærentem inopia exſtinxit:& Myron, qui penè hominum animas, ferarúmque aëre comprehenderat, non inuenit heredem. At nos vino ſcortiſque demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere, ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantùm docemus, & diſcimus. Vbi eſt dialectica? vbi aſtronomia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via? quis vmquam venit in templum; & votum fecit, ſi ad eloquen quentiam perueniſſet? quis, ſi philoſophiæ ſontem inueniſſet? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valitudinem petunt: ſed ſtatim, antequam limen Capitolij tangant, alius donum promittit, ſi propinquum diuitem extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H-S. ſaluus peruenerit. Ipſe Senatus, recti boníque præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Iouem quoque peculiò exorat. Nolito ergo mirari, ſi pictura defecit, quum omnibus diis hominibúſque formoſior videatur maſſa auri, quam quicquid Apelles Phidiáſve, Græculi delirantes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit: itaque conabor opus verſibus pandere.

CATACAVSMOSILIACOS.

Iam decuma mœſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Quum, Delio profante, cæſi vertices
Idæ trahuntur, ſciſſaq; in molem cadunt
Robora, minacem quæ figurarent equum,
Aperitur ingens cloſtrum, & obducti ſpecus.
Qui caſtra caperent. Huc decenni prælio
Irata virtus abditur. ſtipant graues
Equi receſſus Danai, & in voto latent.
O patria! pulſas mille credidimus rates,
Solúmq; bello liberum: hoc titulus fero
Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mẽdacium in damnum potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens
In vota properant: fletibus manant genæ,

Mentiſq́; pauida gaudium lacrymas habet,
Quas metus abiegit. iámq; Neptuno ſacer
Crinem ſolutus omne Laucoon replet
Clamore vulgus,mox reducta cuſpide
Vterum notauit:fata ſed tardant manus,
Ictuſq́; reſilit,& dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inualidã manum,
Altáq; bipenni latera pertemtat,fremit
Captiua pubes intus,&,dum murmurat,
Roborea moles ſpirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta,dum Troiam capit,
Bellúmq; totum fraude ducebat noua.
Ecce alia mõſtra,celſa qua Tenedos mare
Dorſo repellit,tumida conſurgunt freta,
Vndáq; reſultat ſciſſa,tranquillo minor.
Qualis ſilenti nocte remorum ſonus
Longè refertur,quum premunt claſſes mare,
Pulſúmq́; marmor abiete impoſita gemit.
Reſpicimus,angues orbibus geminis ferunt
Ad ſaxa fluctus:tumida quorum pectora,
Rates vt altę,lateribus ſpumas agunt:
Dant caudę ſonitum:liberę ponto iubę
Conſentiunt luminibus;fulminuem iubar
Incendit ęquor,ſibiliſq́; vndę tremunt,
Stupuere mentes.infulis ſtabant ſacri
Phrygióq́; cultu gemina nati pignora
Lauconte,quos repentè tergoribus ligant
Angues coruſci.paruulas illi manus
Ad ora referunt:neuter auxilio ſibi,
Vterq; fratri tranſtulit pias vices,
Morſq; ipſa miſeros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmus auxiliator,inuadunt virum
Iam morte paſti,mẽbráq; ad terram trahũt.
Iacet ſacerdos inter aras victima,

Terrámq; plangit. Sic profanatis ſacris
Peritura Troia perdidit primùm deos:
Iam plena Phœbe cãdidũ extulerat iubar,
Minora ducens aſtra radianti face,
Quũ inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant cloſtra & effundunt viros.
Temtant in armis ſe duces, ceu vti ſolet
Duro remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicẽ, & altas quatere ad excurſũ iubas.
Gladios retractant, commouent orbes manu,
Bellúmq; ſumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam
Somnos, ab aris alius accendit faces,
Contráq; Troas inuocat Troiæ ſacra.

ENCOLPIVS.

Ex his qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miſerunt. At ille, qui plauſum ingenij ſui nouerat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego ne me Poëtam vocarent. Itaque ſubſecutus fugientem ad litus perueni: &, vt primum extra teli coniectum licuit conſiſtere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quàm duabus horis mecum moraris, & ſæpius Poëticè quàm humanè locutus es. Itaque non miror, ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, vt quotieſcumque cœperis à te exire, ſanguinem tibi à capite mittam. Mouit ille vultum, &, O mi, inquit, aduleſcens, non hodie primùm auſpicatus ſum: immò quotiens theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hac me aduentitia excipere frequentia ſolet. Cæterùm, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die, me ab hoc cibo abſtinebo. Immò, inquam ego, ſi eiuras hodiernam bilem, vnà cœnabimus.* mando ædicularum cuſtodi cœnulæ officium. * *

Video Gnythona cùm linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confusúmque. ſcires non libenter ſeruire. Itaque, vt experimentum oculorum caperem, conuertit ille ſolutum gaudio vultum, & Miſerere, inquit, frater: vbi arma nō ſunt, liberè loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet ſæuitia pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium tua voluntate cecidiſſe. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis conſilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gnythona, raptímque in hoſpitium meum peruolo. Præcluſis deinde foribus, inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter inuenit. nam puer etiam ſingultibus crebris amabile pectus quaſſauerat. O facinus, inquam, indignum, quòd amo te quamuis relictus; & in hoc pectore, quum vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis peregrini amoris conceſſio? Dignus hac iniuria fui? Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altiùs ſuſtulit *, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli; ſed nihil iam queror, nihil iam memini, ſi bona fide pœnitentiam emendas. Hæc quum inter gemitus lacrymáſque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum, &, Quæſo, inquit, Encolpi, fidem memoriæ tuæ appello. Ego te reliqui, an tu prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero, quum duos armatos viderem, ad fortiorem cõfugi. Exoſculatus pectus ſapientia plenum, inieci ceruicibus manus: & vt facilè intellegeret rediiſſe me in gratiam, & optima fide reuiuiſcentem amicitiam, toto pectore adſtrinxi. Et iam plena nox erat, muliérque cœnæ mandata curauerat, quum Eumolpus hoſtium pulſat. Interrogo ego, Quot eſtis? obitérque per rimam foris ſpeculari diligentiſſimè cœpi, num Aſcyltos vnà veniſſet. Demum, vt ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille vt ſe in grabatum reiecit, vidítque Gnythona in conſpectu miniſtrantem, mouit caput, &, Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſit. Non delectauit me tam curioſum principium, timuique ne in contubernium recepiſſem Aſcylti parem. Inſtat Eumolpus, & quum puer illi potionem dediſſet; Malo te, inquit, quàm balneum totum: ſiccatóque auidè poculo, negat ſibi vnquam acidius fuiſſe: Nam & dum lauor, ait, penè vapulaui, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare: & poſtquam de balneo tamquam de theatro eiectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Encolpion clamitare. Ex altera parte iuuenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gnythona flagitabat. Et me quidem pueri, tamquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circũuenit cum plauſu & admiratione timidiſſima. habebat enim inguinum pondus tam grande, vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes. O iuuenem laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque ſtatim inuenit auxilium. neſcio quis enim eques Romanus, vt aiebant, infamis, ſua veſte errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, vt tam magna fortuna ſolus vteretur. At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi notorem dediſſem, tantō magis impedit inguina quàm ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabã ego frequẽtiſſimè vultum: iniuriis ſcilicet inimici noſtri hilaris, cõmodis triſtis. Vtumq; tamen, tanquam non agnoſcerem fabulã, tacui, & cœnæ ordinẽ explicui. ***

EVMOLPVS.

Vile eſt quod licet, & animus errore lentus iniurias diligit.

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque Afræ volucres placent palato,
Quòd non ſunt faciles: at albus anſer
Et pictis anas enouata pennis,
Plebeium ſapit. vltimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit, probatur.
Mulus iam grauis eſt: amica vincit
Vxorem: roſa cinnamum veretur.
Quicquid quæritur, optimum videtur.

ENCOLPIVS.

Hoc eſt, inquam, quod promiſeras, ne quem hodie verſum faceres. Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te nũquam lapidauimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem ſynœcio potant, nomen Poëtæ olfecerit, totam cõcitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquen-

Eumolpus ad Gnythonem.

tem obiurgauit Gnython mitiſſimus puer, & negauit rectè facere, quòd ſeniori conuitiarer: ſimúlque oblitus officij, menſam, quam humanitate poſuiſſem, contumelia tollerem, multáque alia moderationis, verecundiaéque verba, quę formam eius egregiè decebant. * O felicem, inquit, matrem tuam, quæ te talem peperit! Macte virtute eſto. Ratam facit miſturam cum ſapientia forma Itaque, ne putes te tot verba perdidiſſe, amatorem inueniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus & cuſtos etiam quò non iuſſeris ſequar: nec iniuriam Encolpius accipit. alium amat: Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum aduersùs Aſcylton ſumpſeram, eum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gnythona. Itaque extra cellam proceſſit, tãquam aquam peteret, irámque meam prudenti abſentia exſtinxit. Paululum ergo intepeſcente ſæuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, quàm eiuſmodi tibi vota proponas. & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus. vide quàm non conueniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſanię, id eſt, ocyus foras exi. Confuſus hac denunciatione Eumolpus, non quæſiuit iracundiæ cauſſam, ſed continuò limen egreſſus, obduxit repentè oſtium cellæ, méque nihil tale exſpectantem incluſit, exemítque raptim clauem, & ad Gnythona inueſtigandum cucurrit. Incluſus ergo ſuſpendio vitam finire conſtitui: & iam ſemicinctio ſtanti ad parietem ſpondam iunxeram, ceruicéſq; nodo condebam, quum reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gnythone, meque à fatali iam meta reuocauit ad lucem Gnython præcipuè ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me vtraque manu impulſum præcipitat ſuper lectum. Erras, inquit, Encolpi, ſi putas contingere poſſe vt antè moriaris. Prior cœpi, in Aſcylti hoſpitio gladium quæſiui. Ego, ſi te non inueniſſem, petiturus præcipitia fui: & vt ſcias non longe eſſe quærentibus mortem, ſpecta inuicem quod me ſpectare voluiſti. Hęc locutus, mercenario Eumolpi nouaculam rapit, & ſemel iterúmque ceruice percuſſa, ante pedes collabitur noſtros. Exclamo ego attonitus, ſecutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Gnython vlla erat ſuſpicione vulneris læſus, neque ego vllum ſentiebam dolorem. Rudis enim nouacula, & in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam. Ideóque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, diuerſitor cum parte cœnulæ interuenit, contemplatúſque fœdiſſimam iacentium volutationem. Rogo, inquit, ebrij eſtis, an fugitiui, an vtrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiua molitio? Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impunè. iam enim faxo ſciatis non viduæ

hanc inſulam eſſe, ſed M. Manicij. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? ſimúlque os hominis palma excuſſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum potionibus liberum vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt, ſoluítque clamantis frontem, & de cella ſe eripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens rapit ligneum candelabrum, ſequitúrque abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vendicat. Fit concurſus familiæ, hoſpitúmque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo, redditáque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cella vtor & nocte. Interim & coctores inſulariíque mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipuè lippa ſordidiſſimo linteo præcincta, ſoleis ligneis imparibus impoſita, canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſtigátque in Eumolpum. Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramen valuæ, quod paulò antè anſa oſtij diſrupta laxauerat, fauebámque ego vapulanti. Gnython autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum oſtium, ſuccurrendúmque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis ſtricto acutóque articulo percuſſi. & ille flens quidem conſedit in lectum: ego autem alternos opponebam foramini oculos, iniuriámque Eumolpo aduocationémque commodabam:

bam: & veluti quodám cibo me replebam: quum procurator inſulæ Bargates à cœna excitatus, à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur: nam erat etiam pedibus æger. Is, vt rabioſa barbaráque voce in ebrios fugitiuóſque diu perorauit, reſpiciens ad Eumolpum, O Poëtarum, inquit, diſertiſſime, tu eras? & non diſcedunt ocyùs nequiſſimi ſerui, manuſque continent à rixa? *

Bargates procurator ad Eumolpũ.

Contubernalis mea mihi faſtum facit. Ita, ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem. *

Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, intrat ſtabulum præco cum ſeruo publico, aliáque ſanè modica frequentia, facémque fumoſam magis quàm lucidam quaſſans, hæc proclamauit: Puer in balneo paulò antè aberrauit, annorum circa xvj. criſpus, mollis, formoſus, nomine Gnythó. Si quis eum reddere aut commonſtrare voluerit, accipiet numos mille. Nec longè à præcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcoloria veſte, atque in lance argentea indicium & fidem præferebat. Imperaui Gnythoni, vt raptim grabatum ſubiret, annecterétque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat: ac, ſicut olim Vlyxes pro ariete adhæſiſſet, extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Gnython imperium, momentóque temporis inſeruit vinculo manus, & Vlyxem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis impleui, vniúſque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuraui. Interim Aſcyltos, vt pererrauit omnes cum viatore cellas, venit ad meam:& hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quò diligentiùs oppeſſulatas inuenit fores. Publicus verò ſeruus, inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum firmitatem laxauit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum, petij vt ſaltem oſtenderet fratrem; immò, vt fidem haberēt fictæ preces. Scio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quo enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam. Præbeo ecce ceruicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos inuidiam; &, ſe verò nihil aliud quàm fugitiuũ ſuum dixit quærere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, vtique eius, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſeruus publicus tam languidè agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniáque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Gnython ab ictu corpus, & reducto timidiſſimè ſpiritu, ipſos ſcyniphes ore tangebat. Eumolpus autem, quia effractum hoſtium cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, &, Mille, inquit, numos inueni: iam enim perſequar abeuntem præconem, & in poteſtate ſua eſſe Gnythonem meritiſſima propoſitione monſtrabo. Genua ego perſeuerantis amplector, ne morientes vellet occidere: &, Meritò, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere.

dere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quò abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Aſcylto redde. Dum hæc ego iam credenti perſuadeo, Gnython, collectione ſpiritus plenus ter continuò ita ſternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus, ſaluere Gnythona iubet. Remota etiam culcita videt Vlyxem, cui vel eſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox conuerſus ad me, Quid eſt, inquit, latro? Ne depræhenſus quidem auſus es mihi verum dicere? Immò, ni deus quidam humanarum rerùm arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, eluſus circa popinas errarem.

* Gnython longè blandior, quàm ego, primùm araneis oleo madētibus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coartauit, mox palliolo ſuo laceratam mutauit veſtem, amplexúſque iam mitigatum, oſculis tamquam fomentis adgreſſus eſt: &, In tua, inquit, pater cariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gnythona tuum amas, incipe velle ſeruare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret, vtinam hibernum inuaderet mare! Ego enim omnium ſcelerum materia; ego cauſſa ſum. Si perirem, conueniret inimicis.

* * *

EVMOLPVS. Ego ſic ſemper, & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam non reddituram conſumerem.

* * *

ENCOLPIVS. Profuſis ego lacrymis rogo, quæſóque, vt mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius quo poſſit oſtendi. Tātùm omnem ſcabitudinem animo, tamquam bonarum artium magiſter, deleret ſine cicatrice. In cultis aſperiſque regionibus diutius niues hærent: aſt vbi ea aratro domeſacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas prælabitur. Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio. Itaque, quod bene eueniat, expedite ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel ſi mauultis, ducite. Adhuc loquebatur, cùm crepuit oſtium impulſum, ſtetítque in limine barbis horrentibus nauta: &, Moraris, inquit, Eumolpe, tamquam propudium ignores. Haud mora, omnes conſurgimus, & Eumolpus quidem mercenarium ſuum iam olim dormientem exire cum ſarcinis iubet. Ego cum Gnythone quicquid erat, in altum compono, & adoratis ſideribus intro nauigiũ. * *

Moleſtũ eſt quod puer hoſpiti placet. Quid autem nō commune eſt quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus etiã feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſius poteſt? In publico tamen manant. Solus ergo amor furtũ potiùs quàm præmium erit? Immò verò nolo habere bona, niſi quibus populus inuiderit. vietus & ſenex non erit grauis: etiam quum voluerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet. Hoc vt infra fiduciam poſui, fraudauíque animum diſſidentem, cœpi ſomnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repentè quaſi deſtruente fortuna conſtãtiam meam, eiuſmodi vox, ſuper conſtratum puppis congemuit. Ergo me deriſit? At hæc quidem virilis & pene auribus meis familiaris animum palpitantem percuſſit. Cæterùm eadem indignatione mulier lancinata vlterius excanduit; &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gnythona imponeret, quam bene exſulem exciperet! Vterque noſtrum tam inexſpectato ictus ſono amiſerat ſanguinem. Ego præcipue, quaſi ſomnio quodam turbulẽto circumamictus diu vocem collegi, tremuliſque manibus Eumolpi, iam in ſoporem labentis, laciniam duxi; &, Per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis eſt, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus ille moleſte tulit; &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis, occuparemus ſecretiſſimum locum, ne nos patereris requieſcere? Quid porro ad rem pertinet, ſi dixero *Lycam* Tarentinum eſſe dominum huiuſce nauigij, qui Tryphænam exſulem Tarentum ferat? Intremui poſt hoc fulmen attonitus, iugùlóque detecto, Aliquando, inquam, totum me fortuna viciſti. Nam Gnython quidem ſuper meum pectus poſitus diu animam egit; deinde vt effuſus ſudor vtriuſque ſpiritum reuocauit, comprehendi Eumolpi genua, &, Miſerere, inquam, morientium, id eſt, pro conſortio ſtudiorum commoda manum. Mors venit, quæ, niſi per te licet, poteſt eſſe pro munere. Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos, deáſque, ſe neque ſcire quid acciderit, nec vllum dolum malum conſilio adhibuiſſe: ſed mente ſimpliciſſima, & vera fide in nauigium comites induxiſſe, quo ipſe iam pridem fuerit vſurus. Quæ autem hîc inſidiæ ſunt? inquit, aut quis nobis Hannibal nauigat? Lycas Tarentinus homo verecundiſſimus, & non tantùm huius nauigij dominus quod regit, ſed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatū conduxit. hic eſt Cyclops ille & archipirata, cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna omnium fœminarum formoſiſſima, quæ voluptatis cauſſa huc atque illuc vectatur. Hi ſunt, inquit Gnython, quos fugimus: ſimúlque raptim cauſſas odiorum & inſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confuſus ille, & conſilij egens iubet quemque ſuam ſententiam proponere: &, Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intraſſe. Quærendum eſt aliquod effugium, niſi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immò, inquit Gnython, perſuade gubernatori vt in aliquem portum nauem deducat, nón ſine præmio ſcilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in vltimis eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrymis & vultus confuſione obumbrare, vt miſericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri poſſe: quia magna, inquit, nauigia portibus ſe grauatim inſinuant, nec tam citò fratrem defeciſſe veriſimile erit. Accedit his, quòd forſitan Lycas officij cauſſa viſere languentem

deſide

deſiderabit. Vides quàm valde nobis expediat vltrò dominum ad fugientes accedere. Sed finge nauem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Lycam non vtique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi naue, vt non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis. & quis non dare manum languentibus volet? nudis. & quid erit aliud, quàm ſeipſos proſcribere? Quin potiùs, inquam ego, ad temeritatem confugimus, & per funem lapſi deſcendimus in ſcapham, præciſoque vinculo, reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arceſſo. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? Contentus ſum, ſi nos deſcendentes adiuuerit caſus. Non imprudens conſilium, inquit Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? Vtique gubernator, qui peruigil nocte ſiderum quoque motus cuſtodit. Et vtcumque imponi vel dormienti poſſet, ſi per aliam partem nauis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipſa gubernacula dilabẽdũ eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ cuſtodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctuque iacere in ſcapha, nec poſſe inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri poſſit, interrogate audaciam veſtram. Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum, quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſſa quidem ſpiritum tãquam

ENCOLPIVS.

rem vacuam impendere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte numquid hoc placeat. Ego vos in duas iam pelles coniiciam, vinctoſque loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cùm ventum fuerit in portum, ſine vlla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. Ita vero, inquam ego, tamquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter iniuriam facere, an tamquam eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit? Sed finge vna die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutius aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduerſa tempeſtas? quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & charræ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes, ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula? Adhuc aliud quod iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite quod ego inueni. Eumolpus tamquam litterarum ſtudioſus vtique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores à capillis vſque ad vngues. Ita tamquam ſerui Æthiopes, & præſto tibi erimus in tormentorum iniuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. Quin tu, inquit Gnython, & circumcide nos, vt Iudæi videamur: & pertunde aures, vt imitemur Arabes: & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet: tamquam hic ſolus color figuram poſſit peruertere,

tere, & non multa vnà oportet conſentiant, & non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adhæſuram, quod frequenter etiam non accerſitoque ferrumine infigitur: age, numquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere? numquid & crines calamiſtro conuertere? nũquid & frontes cicatricibus ſcindere? numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere? numquid barbam peregrina ratione figurare? Color arte compoſitus inquinat corpus, non mutat. Audite quid dementi ſuccurrerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. Nec iſtud dij hominéſque patiantur, Eumolpus exclamat, vt vos tam turpi exitu vitam finiatis. Immò potiùs facite quod iubeo: Mercenarius, inquit, meus, vt ex nouacula comperiſtis, tonſor eſt. hic continuò radat vtriuſque non ſolùm capita, ſed etiam ſupercilia, ſequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puncti. Ita eædem literæ & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplicij teget. Non eſt dilata fallacia, ſed ad latus nauigij furtim proceſſimus, capitáque cum ſuperciliis denudanda tonſori præbuimus. Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus litteris, & notum fugitiuorum epigramma per totã faciem liberali manu duxit. Vnus fortè ex vectoribus, qui acclinatus lateri nauis exonerabat ſtomachum nauſea grauem, notauit ſibi ad Lunam tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio, exſecratúſque omen, quod imitaretur naufragorum vltimum votum, in cubile reiectus eſt. Nos diſſimulata nauſeantis deuotione, ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentioque compoſito, reliquas noctis horas male ſoporati conſumpſimus.

* * *

LYCAS. Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere, Encolpion, quem quæris, ſcito à me in nauem tuam eſſe perductum. Exhorruit Tryphæna: &, Putes, inquit, vnà nos dormiiſſe: nam & mihi ſimulacrum Neptuni quod Baiſtor aſylo notaueram, videbatur dicere, In naui Lycæ Gnythona inuenies. Hinc ſcies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem eſſe diuinum, qui eiuſmodi ludibria facetiſſima ratione condemnat.

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus vmbris,
Non delubra Deûm, nec ab æthere numina mittunt.
Sed ſibi quiſq; facit. nã quũ proſtrata ſopore
Vrguet mẽbra quies, & mẽs ſine põdere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſæuit in vrbes;
Tela videt, verſaſq; acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuſo ſanguine campos.
Qui cauſſas orare ſolent, legeſq; forúmque,
Et pauido cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſumq; inuenit aurũ.
Venator ſaltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euerſã periturus nauita puppim.

Scribit amatori meretrix.dat adultera munus.
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatio miſerorum vulnera durant.

Cæterùm Lycas vt Tryphænæ ſomnium expiauit, Quis,inquit,prohibet nauigium ſcrutari, ne videamur diuinæ mentis opera damnare? Is, qui nocte miſerorum furtum deprehenderat,Aeſius nomine, ſubitò proclamat,Ergo illi qui ſunt qui nocte ad Lunã radebantur?peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues, neque capillos deponere, niſi cùm pelago ventus iraſcitur. Excanduit Lycas hoc ſermone turbatus; &, Ita ne, inquit, capillos aliquis in naue præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocyùs nocentes in medium, vt ſciam quorum capitibus debeat nauigium luſtrari. Ego, inquit Eumolpus, hoc iuſſi; nec non eodem futurus nauigio,auſpicium mihi feci; quia nocentes horridos longóſque habebant capillos, ne viderer de naue carcerem facere, iuſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul vt notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentíſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonij mei reliquias olent. Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tem-

ENCOLPIVS.

tántque viliſſimo ſanguine tutelam placare. Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi. Cæterùm Gnython ſemel ictus, tam valde exclamauit, vt Tryphænæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolùm ergo turbata eſt, ſed ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Gnython mirabili forma exarmauerat nautas, cœperátque etiam ſine voce ſæuientes rogare, cùm ancillæ pariter proclamant; Gnython eſt, Gnython, inhibete crudeliſſimas manus; Gnython eſt, Domina ſuccurre. Deflectit aures Tryphæna iã ſua ſponte credentes, raptímque ad puerum deuolat. Lycas, qui me optimè nouerat, tamquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſiderauit, ſed continuo ad inguina mea luminibus deflexis, mouit officioſam manum: &, Salue, inquit, Encolpi. Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inueniſſe originis indicem, cùm homo prudentiſſimus, confuſis omnibus corporis indiciorúmque lineamentis, ad vnicum fugitiui argumentum tam docte peruenerit. Tryphæna lacrymas effudit decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captiuorum frontibus impreſſa, ſciſcitaríque ſummiſſiùs cœpit, quòd ergaſtulum intercepiſſet errantes, aut cuius tam crudeles manus in hoc ſupplicium duraſſent: Metuiſſe quidem contumeliam aliquam fugitiuos, quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Lycas,

&, O te,

&, O te, inquit, fœminam ſimplicem, tamquam vulnera ferro præperata literas biberint. Vtinam quidem hac ſe inſcriptione frontis maculaſſent! Haberemus nos extremum ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptione deriſi. Volebat Tryphæna miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat: ſed Lycas memor adhuc vxoris corruptæ, contumeliarúmque quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementiùs vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexiſti, ô Tryphæna. nam imprudentes noxios in noſtrum induxêre nauigium, & quid feciſſent, admonuerunt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide vt proſit illis ignoſci, quos ad pœnam ipſe Deus deduxit. Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne, quod remiſero, patiar. Tam ſuperſtitioſa oratione Tryphæna mutata negat ſe interpellare ſupplicium, immò accedere etiam iuſtiſſimæ vltioni: nec ſe minùs grandi vexatam iniuria, quàm Lycam, cuius pudoris dignitas in concione proſcripta ſit.

* * *

EVMOLPVS.

Me vtpote hominem non ignotum elegerunt ad hoc officium, petierúntque vt ſe reconciliarem aliquando amiciſſimis. Niſi fortè putatis iuuenes caſu in has plagas incidiſſe, quum omnis vector nihil priùs quærat, quàm cuius ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes ſatisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire ſine iniuria quò deſtinant. Sæui quoq; implacabiléſque domini crudelitatem ſuam impediunt , ſi quando pœnitentia fugitiuos reduxit , & dedititiis hoſtibus parcimus. Quid vltrà petitis ? aut, quid vultis ? In conſpectu veſtro ſupplices iacent, iuuenes, ingenui , honeſti,&,quod vtroque potentius eſt , familiaritate vobis aliquando coniuncti. Si mehercules interuortiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, ſatiari tamen potuiſſetis hac pœna quàm videtis. Seruitia ecce in frontibus cernitis , & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proſcriptos. Interpellauit deprecationem ſupplicis Lycas,&, Noli,inquit, cauſſam confundere , ſed impone ſingulis modum. Ac primum omnium, ſi vltrò venerunt,cur nudauere crinibus capita?vultum enim qui permutat, fraudem parat, non ſatisfactionem. Deinde ſi gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti, vt quos tuebaris, abſconderes ? Ex quo apparet caſu incidiſſe noxios in plagas , & te artem quæſiſſe, qua noſtræ animaduerſionis impetum eluderes. Nam quòd inuidiam facis nobis,ingenuos honeſtóſque clamando, vide ne deteriorem facias confidentia cauſſam. Quid debent læſi facere , vbi rei ad pœnam confugiunt ? At enim amici fuerunt noſtri ; eò maiora meruerũt ſupplicia. Nam qui ignotos lædit,latro appellatur:qui amicos,paulominùs quàm parricida. Reſoluit Eumolpus tam iniquam declamationem,&,Intellego , inquit, nihil magis obeſſe iuuenibus miſeris, quàm quod nocte depoſuerunt capillos : hoc argumento incidiſſe in nauem videntur, nõ veniſſe. Quod velim tam candide ad veſtras aures perueniat, quàm ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim antequam conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſuperuacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere, vbi inciperent quod placuerat, vt fieret: quia nec omen, nec legem nauigantium nouerant. Quid, inquit Lycas, attinuit ſupplices radere? niſi fortè miſerabiliores calui ſolent eſſe. quamquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ſora Salamandra ſupercilia tua excuſſit? cui Deo crinem vouiſti? Pharmace, reſponde. Obſtupueram ego ſupplicij metu pauidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiam æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt verò ſpongia vda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactum per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium ſe ira conuertit. Negat Eumolpus paſſurum ſe, vt quiſquam ingenuos contra fas legémque contaminet, interpellátque ſæuientium minas, non ſolùm voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus altérque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis, quàm virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus, vſurum me viribus meis clara liberáque voce clamaui, ni abſtineret à

Gnythone iniuriam mulier damnata, & in toto nauigio ſola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Lycas, indignaturque quòd ego relicta mea cauſſa tantùm pro alio clamo. Nec minùs Tryphæna contumelia ſæuit accenſa,totiúsque nauigij turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus,diſtribuit:illinc Tryphænæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, vno tantùm gubernatore relicturum ſe nauis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perſeuerat dimicantium furor; illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ſemimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem, nec tamen cuiuſquam ira laxatur. Tunc fortiſſimus Gnython ad virilia ſua admouit nouaculam infeſtam,minatus ſe abciſſurum tot miſeriarum cauſſam:inhibuítque Tryphæna tam grande facinus,non diſſimulata miſſione.Sæpius ego cultrum tonſorium ſuper iugulum meum poſui,non magis me occiſurus, quàm Gnython,quod minabatur,facturus audaciùs ille tamen tragœdiam implebat,quia ſciebat ſe illam habere nouaculam, qua iam ſibi ceruicem præciderat. Stante ergo vtraque acie, quum appareret futurum non ſtlatarium bellum, ægrè expugnauit gubernator, vt caduceatoris more Tryphæna inducias faceret. Data ergo acceptáque patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela nauigij raptum, atque in colloquium venire auſa;

Quis furor, exclamat, pacem conuertit in arma?
Quid noſtræ meruêre manus? non Troius hoſtis
Hac in claſſe vehit decepti pignus Atridæ;
Nec Medea furẽs fraterno ſanguine pugnat:
Sed cõtemtus amor vires habet, & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis euocat armis?
Cui non eſt mors vna ſatis? ne vincite pontum,
Gurgitibúsq; feris altos immittite fluctus.

Hæc vt turbata clamore mulier effudit, hęſit pauliſper acies, reuocatæque ad pacem manus intermisêre bellum. Vtitur pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, & caſtigato ante vehementiſſimè Lyca, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat: Ex tui animi ſententia; neque iniuriam tibi factam à Gnythone quereris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt, obiicies, vindicabísve, aut vllo alio genere perſequendum curabis: & vt nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non oſculum, non coitum Venere conſtrictum, niſi pro qua re præſentes numeraueris denarios centum. Item Lyca ex tui animi ſententia, vt tu Encolpion nec verbo contumelioſo inſequeris, nec vultu, neque quæres vbi nocte dormiat; aut ſi quæſieris, pro ſingulis iniuriis numerabis præſentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus vniuerſis odia detumeſcunt, epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate concilium. Exſonat ergo cantibus totum nauigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exſultantes quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus conuellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antemnam pelagiæ conſederant volucres, quas tectis harundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pinnáſque per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Lycas redire mecum in gratiam cœperat; iam Tryphæna Gnythona extrema parte potionis ſpargebat, quum Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in caluos ſtimosóſque iaculari: donec conſumta frigidiſſima vrbanitate, rediit ad carmina ſua; cœpítque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidêre capilli:
  Vernanteſq; comas triſtis adedit hyems.
Nunc vmbra nudata ſua iã tempora mœrẽt:
  Areáq; attritu ridet aduſta pilis.
O fallax natura deûm: quæ prima dediſti
  Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.
Infelix, modo crinibus nitebas
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:
At nunc lauior ære, vel rotundo
Horti tubere, quod creauit vnda,
Ridentes fugis & times puellas.
Vt mortem citiùs venire credas,
Scito iam capitis periſſe partem.

Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, quum ancilla Tryphænæ Gnythona in partem nauis inferiorem ducit, corymbióque dominæ pueri adornat caput. Immò ſupercilia etiam profert de pixide, ſciteque iacturæ liniamenta ſequuta, totam illi formam ſuam reddidit. Agnouit Tryphœna verum Gnythona, lacrymíſque turbata, tunc primum bona fide puero baſium dedit. Ego, etiam ſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam tamen frequentiùs vultum, intellegebámque me non tralatitia deformitate eſſe inſignitum, quem alloquio dignum nec Lycas quidem crederet. Sed huic triſtitiæ eadem illa ſuccurrit ancilla, ſeuocatúmque me non minùs decoro exornauit capillamento: immò commendatior vultus enituit, quia flauicomum corymbion erat. Cæterùm Eumolpus & periclitantium aduocatus, & præſentis concordiæ auctor, ne ſileret ſine fabulis hilaritas, multa in muliebrem leuitatem cœpit iactare: quam facilè adamarent: quam citò etiam filiorum obliuiſcerentur: nullámque eſſe fœminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vſque ad furorem auerteretur: nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſæculis nota, ſed rem ſua memoria factam; quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Conuerſis igitur omnium in ſe vultibus auribúſque, ſic orſus eſt, Matrona quædã Epheſi tam notæ erat pudicitię, vt vicinarum quoque gentium fœminas ad ſui ſpectaculum euocaret. Hæc ergo cùm virum extuliſſet, non contenta vulgari more funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam proſequuta eſt defunctum, poſitúmque in hypogæo, Græco more, corpus cuſtodire ac flere totis noctibus diebúſque cœpit. Sic adflictantem, ſe, ac mortem inedia perſequentem non parentes potuerunt abducere: non propinqui: magiſtratus vltimo repulſi abierunt: cōploratáque ab omnibus ſingularis exempli fœmina quintum iam diem ſine alimento trahebat. Adſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimúlque & lacrymas commodadabat lugenti, & quotiens defecerat poſitum in monimento lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat; & ſolum illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amoríſque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: quum interim Imperator prouinciæ latrones iuſſit crucibus adfigi, ſecundùm illam eandem caſulam, in qua recens cadauer matrona deflebat. Proxima ergo nocte quum miles, qui cruces ſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monimenta clariùs fulgens, & gemitum lugentis audiſſet; vitio generis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium; viſaque pulcherrima muliere, primo quaſi quodam monſtro, inferníſque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde vt & corpus iacentis conſpexit, & lacrymas conſiderauit, faciémque vnguibus ſectam; ratus ſcilicet quod erat, deſiderium exſtincti non poſſe fœminam pati; adtulit in monimentum cenulam ſuam, cœpítque hortari lugentem, ne perſeueraret in dolore ſuperuacuo, & nihil profuturo gemitu pectus diducere : omnium eundem exitum eſſe : ſed & idem domicilium; & cætera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem reuocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa,lacerauit vehementiùs pectus,ruptóſque crines ſuper pectus iacentis impoſuit. Nec receſſit tamen miles,ſed eadem exhortatione temtauit dare mulierculæ cibum , donec ancilla vini certè ab eo odore corrupta,primùm ipſa porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo , expugnare dominæ pertinaciam cœpit. &, Quid proderit,inquit,hoc tibi,ſi ſoluta inedia fueris? ſi te viuam ſepelieris? ſi antequam fata poſcant,indemnatum ſpiritum effuderis?

Id cinerem aut manes credis curare ſepultos?

Vis tu reuiuiſcere reluctantibus fatis exſtinctum ? vis diſcuſſo muliebri errore, quàm diu licuerit , lucis commodis frui? ipſum te iacentis corpus ammonere debet, vt viuas. Nemo inuitus audit, cùm cogitur aut cibum ſumere , aut viuere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca , paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam : nec minus auidè repleuit ſe cibo , quàm ancilla , quæ prior victa eſt.Cæterùm ſcitis quid temtare plerumque ſoleat humanam ſatietatem. Quib. blãditiis impetrauerat miles vt matrona viuere vellet, ijſdẽ etiam pudicitiam eius agreſſus eſt. Nec deformis aut infacũdus iuuenis caſtæ videbatur , conciliante gratiam ancilla,ac ſubinde dicente:

—Placitone etiam pugnabis amori?
Nec venit in mētem, quorū conſederis aruis?

Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit , victórque miles vtrumque perſuaſit. Iacuerunt ergo vnà, non tantùm illa nocte,qua nuptias fecerunt,ſed poſtero etiam ac tertiò die,præcluſis videlicet conditorij foribus , vt quiſque ex notis ignotiſque ad monimentum veniſſet,putaſſet exſpiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam vxorem. Cæterùm delectatus miles & forma mulieris & ſecreto, quicquid boni per facultates poterat , coëmebat;& prima ſtatim nocte in monimentum ferebat. Itaque cruciarij vnius parentes,vt viderunt laxatam cuſtodiam , detraxêre nocte pendentem , ſupremóque mandauerunt officio. At miles circumpectus dum reſidet , vt poſtero die vidit vnam ſine cadauere crucem ; veritus ſupplicium, mulieri quid accidiſſet , exponit : nec ſe exſpectaturum Iudicis ſententiam , ſed gladio ius dicturum ignauiæ ſuæ : commodaret modò illa perituro locū, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier non minùs miſericors quàm pudica ; Nec iſtud inquit, dij ſinant , vt eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum duo funera ſpectem : malo mortuum impendere , quàm viuum occidere. Secundùm hanc orationem , iubet corpus mariti ſui tolli ex arca , atque illi, quæ vacabat , cruci adfigi. Vſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ fœminæ: poſteróque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem. Riſu excepere fabulam nautæ, erubeſcente non mediocriter Tryphœna, vultúmque ſuum ſuper ceruicē Gnythonis amabiliter ponente. At non Lycas riſit, ſed iratū commouens caput, Si iuſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monimentum referre, mulierem adfigere cruci. Non dubiè redierat in animum mœchile, expilatúmque libidinoſa migratione nauigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe; nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiæ locum. Cæterùm Tryphæna in gremio Gnythonis poſita, modo implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatum crinibus vultum. Ego mœſtus & impatiens fœderis noui, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibúſq; oculis vtrũque ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcumque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſciebam vtrùm magis puero iraſcerer, quòd amicam mihi auferret, an amicæ, quòd puerum corrumperet. Vtraq; inimiciſſima oculis meis, & captiuitate præterita triſtiora. Accedebat huc quòd neque Tryphæna me alloquebatur tamquam familiarem & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Gnython me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut quod minimum eſt, ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem reſcinderet. Inundauere pectus lacrymæ dolore parate, gemitúſque ſuſpirio tectus animam penè ſubmouit. * *

In partem voluptatis temtabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium. * *.

Ancilla Tryphænæ ad Encolpiū.

Si quid ingenui ſanguinis habes, non pluris illam facies, quàm ſportam. Si vir fueris, non ibis ad ſpuitam. * * *

ENCOLPIVS.

Me nihil magis pudebat, quàm ne Eumolpus ſenſiſſet quidquid illud fuerat, & homo dicaciſſimus carminibus vindicaret. *

Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis. *

* * *

Dum hæc taliáque iactamus, inhorruit mare, nubéſque vndique adductæ obruêre tenebris diem. Diſcurrunt nautæ ad officia trepidantes, veláque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quòd deſtinaret curſum gubernator ſciebat: Siciliam modo ventus dabat, ſæpiſſime Italici litoris Aquilo poſſeſſor conuertebat huc illuc obnoxiam ratem: &, quod omnibus procellis periculoſius erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules poſtquam maris æſtus conualuit, Lycas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Encolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrúmque redde nauigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles. Et illum quidem vociferantem in mare ventus, excuſſit, repetitúmque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit.

Tryphænam autem properam fideliſſimi rapuerunt ſerui, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte abduxere * certiſſimæ morti applicitus cum clamore fleui: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, vt nos ſola morte coniungerent; ſed non crudelis Fortuna concedit. Ecce iam ratam fluctus euertet: ecce iam amplexus amantium iratum diuidet mare. Igitur ſi verè Encolpion dilexiſti, da oſcula dum licet, & vltimum hoc gaudium fatis properantibus rape. Hæc, vt ego dixi, Gnython veſtem depoſuit, meáque tunica contectus exſeruit ad oſculum caput: & ne ſic cohærẽtes malignior fluctus diſtraheret, vtrumque zona circumuenienti præcinxit: &, Si nihil aliud, certè diutius, inquit, iuncta nos mors feret, vel ſi voluerit miſericors ad idem litus expellere, aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod vltimum eſt, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus exſpecto mortem iam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omnéſque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, ſed quaſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus. *

Procurrere piſcatores paruulis expediti nauigiis ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutauerunt crudelitatem in auxilium. * *

Audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſedentem membranæque ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quòd illi vacaret in vicinia mortis Poëma facere, extraximus clamantem, iubemúſque bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, ſententiam explere: laborat carmen in fine. Iniicio ego frenetico manum, iubeóque Gnythona accedere, & in terram trahere orcam mugientem. *

Hoc opere tandem elaborato caſam piſcatoriam ſubimus mœrentes, cibíſque naufragio corruptis vtcumque curati triſtiſſimam exegimus noctem. Poſtero die quum poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repentè video corpus humanum circumactum leui vortice ad litus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpíque niuentibus oculis maris fidem inſpicere: &, Hunc forſitan, proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura exſpectat vxor: forſitan ignarus tempeſtatis filius: aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat. Adhuc tanquam ignotum deflebam, quum inuiolatum os fluctus conuertit in terram, agnouíque terribilem paulò antè & implacabilem Lycam pedibus meis penè ſubiectum. Non tenui igitur diutiùs lacrymas, immò percuſſi ſemel iterúmque manu pectus: &, Vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? vbi impotentia tua? nempe piſcibus belluiſque expoſitus es, & qui paulò antè iactabas vires imperij tui, de tam magna naue nè tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos diſponite. Nempe hic proxima luce patrimonij ſui rationes inſpexit: nempe diem etiam quò venturus eſſet in patriam animo ſuo finxit. Dij deæque, quàm longè à deſtinatione ſua iacet! Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem pręſtant. Illum bellantem arma decipiunt: illum diis vota reddentem penatum ſuorum ruina ſepelit: ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus auidum ſtrangulauit, abſtinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, vbique naufragium eſt. At enim fluctibus obruto non contingit ſepultura. Tamquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tamquam melius ignis accipiat. Immò hanc pœnam grauiſſimã credimus, vbi ſeruis iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere, ne quid è nobis relinquat ſepultura?

* * *

Et Lycam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longiùs mittit.

* *

Hoc peracto libenter officio, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem ſudantes conſcendimus , ex quo haud procul impoſitum arce ſublimi oppidum cernimus.nec quid eſſet ſciebamus errantes , donec à villico quodam , Crotona eſſe cognouimus , vrbem antiquiſſimam & aliquando Italiæ primam. Quum deinde diligentius exploraremus qui homines inhabitarent nobile ſolum , quódve genus negotiationis præcipuè probarent, poſt attritas bellis frequentibus opes ; O mi , inquit , hoſpites, ſi negotiatores eſtis, mutate propoſitum , aliudque vitæ præſidium quærite. Sin autem vrbanioris notæ homines ſuſtinetis ſemper mentiri , recta ad lucrum curritis.In hac enim vrbe non literarum ſtudia celebrantur,non eloquentia locum habet , non frugalitas ſanctique mores laudibus ad fructum perueniunt , ſed quoſcumque homines in hac vrbe videritis,ſcitote in duas partes eſſe diuiſos. Nam aut captantur, aut captant. In hac vrbe nemo liberos tollit : quia quiſquis ſuos heredes habet , nec ad ſcenas,nec ad ſpectacula admittitur , ſed omnibus prohibetur commodis , inter ignominioſos latitat. Qui verò nec vxores vmquam duxerunt , nec proximas neceſſitudines habent , ad ſummos honores perueniunt , id eſt , ſoli militares , ſoli fortiſſimi atque etiam innocentes habentur. Videbitis , inquit , oppidum, tamquam in peſtilentia campos , in quibus nihil aliud eſt niſi cadauera quæ lacerantur , aut corui qui lacerant. * Prudentior Eumolpus cõuertit ad nouitatem rei mentem,genuſque diuitationis ſibi non diſpli-

ENCOLPIVS.

cere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem poëtica leuitate credebam; quum ille, Vtinam quidem ſufficeret largior ſcema, id eſt, veſtis humanior, quæ præhiberet mendacio fidem. Non me hercules peram iſtam differrem, ſed continuò vos ad magnas opes ducerem. Atqui promitto quicquid exigeret, dummodo placeret veſtis rapinæ comes,& quicquid Ligurgi villa graſſantibus præbuiſſet.Nam numos in pręſentem vſum Deûm matrem pro fide ſua reddituram. Quid ergo,inquit Eumolpus,ceſſamus mimum componere? Facite ergo me dominum, ſi negotiatio placet. Nemo auſus eſt artem damnare nihil auferentem.Itaque vt duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi ſacramẽtum iurauimus,vri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iuſſiſſet, tamquam legitimi gladiatores domino corpora animaſque religioſiſſimè addicimus. Poſt peractum ſacramentum ſeruiliter ficti dominum conſalutamus, elatúmque ab Eumolpo filium pariter condicimus,iuuenem ingentis eloquentiæ, & ſpei. ideóque de ciuitate ſua miſerrimum ſenem exiiſſe,ne aut clientes ſodaléſque filij ſui, aut ſepulcrum quotidie cauſſam lacrymarum cerneret.acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies ſeſtertiûm amiſerit:nec illum iactura moueri,ſed deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præterea habere in Africa trecenties ſeſtertiûm fũdis nominibúſque depoſitum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, vt plurimùm tuſſiat, vt ſit modò ſolutioris ſtomachi, cibóſque omnes palàm damnet, loquatur aurum & argentum, fundóſque mendaces, & perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabuláſque teſtamenti omnibus diebus renouet; &, ne quid ſcenæ deeſſet, quotieſcumque aliquem noſtrum vocare temtaſſet, alium pro alio vocaret, vt facilè appareret, dominum etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, quod bene felicitérque eueniret præcati deos, viam ingredimur. Sed neque Gnython ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detractator miniſterij, poſita frequentiùs ſarcina maledicebat properantibus, affirmabatque ſe aut proiecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum. Quid vos, inquit, me iumentum putatis eſſe, aut lapidariam nauem? hominis operas locaui, non caballi; nec minùs liber ſum quàm vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altiùs pedem, & ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gnython, & ſingulos ſtrepitus eius pari clangore proſequebatur.

* * *

Multos, inquit Eumolpus, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit ſe continuò in Heliconem veniſſe. ſic forenſibus

miniſte

miniſteriis exercitati, frequeter ad carminis tranquillitatem, tamquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes facilius poëma exſtrui poſſe, quàm controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Cæterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, vt ita dicam, vilitate; & ſumendæ voces à plebe ſummotæ, vt fiat,

Odi prophanum vulgus & arceo.

Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extrá corpus orationis expreſſæ, ſed in tecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanúſque Virgilius, & Horatij curioſa felicitas. Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut viſam timuerunt calcare. Ecce, belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus literis, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longè meliùs hiſtorici faciunt, ſed per ambages, deorumq́ue miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus, vt potiùs furentis animi vaticinatio appareat, quàm religioſę orationis ſub teſtibus fides, tamquam ſi placet hic impetus, etiamſi nondum recepit vltimam manum.

De mutatione Reipubl. Romana.

Orbem iam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terra, qua ſidus currit vtrumque,
Nec ſatiatus erat, grauidis freta pulſa carinis
Iã peragrabantur: ſi quis ſinus abditus vltra,

Si quæ foret tellus, quæ fuluũ mitteret aurũ,
Hoſtis erat: fatiſq; in triſtitia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia: non vſu plebeio trita voluptas.
Aſſyria concham laudabat miles in vnda.
Quæſitus tellure nitor certauerat oſtro.
Hinc Numidæ cruſtas, illinc noua vellera Seres,
Atq; Arabũ populus ſua deſpoliauerat arua.
Ecce aliæ clades, & læſa vulnera pacis.
Quæritur in ſiluis Mauris fera: & vltimus Ammon
Afrorum excutitur. ne deſit bellua dente
Ad mortes præcioſa ſuas, premit aduena claſſes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudẽte cruorem.
Heu pudet effari, perituraq; prodere fata!
Perſarum ritu malè pubeſcentibus annis
Subripuêre viros; exſectaq; viſcera ferro
In Venerem fregêre: atq; vt fuga mobilis æui
Circũſcripta mora properãtes defferat annos,
Quærit ſe natura, nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractiq; eneruì corpore greſſus,
Et laxi crines, & tot noua nomina veſtis,
Quæq; virũ quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea mẽſa, greges ſeruorũ, oſtrũq; renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurũ,
Quæ turbant cenſum. hoſtile ac malè nobile lignum
Turba ſepulta mero circũuenit: omniaq; orbis
Præmia, correptis miles vagus exſtruit armis.
Ingenioſa gula eſt. Siculo ſcarus æquore merſus

Ad mẽſam viuus perducitur, inque Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas,
Vt renouent per damna famẽ. iam Phaſidos vnda
Orbata eſt auibus: mutoq́; in littore tantùm
Sola deſertis adſpirant frondibus auræ.
Nec minor in cãpo furor eſt, emtiq́; Quirites
Ad pradam, ſtrepitúmque lucri ſuffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Eſt fauor in precio, ſenibus quóque libera virtus
Exciderat, ſparſiſq́; opibus, conuerſa poteſtas,
Ipſaq́; maieſtas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: triſtior ille eſt
Qui vicit, faſceſq́; pudet rapuiſſe Catoni.
Namq́; hoc dedecus eſt populi, morũq́; ruina.
Non homo pulſus erat; ſed in vno victa poteſtas,
Romanumq́; decus. quare tam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice prada.
Praterea gemino deprenſam gurgite pradam
Fœnoris ingluuies, vſusq́; exederat æris.
Nulla eſt certa domus, nullum ſine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens biris latrãtibus errat.
Arma placẽt miſeris, detritaq́; cõmoda luxu
Vulneribus reparãtur. inops audacia tuta eſt.
Hoc merſam cœno Romam, ſomnoq́; iacẽtem
Quæ poterant artes ſana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferroq́; excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnis
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.

Craſſum Parthus habet; Libyco iacet æquore Magnus;
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulcra,
Diuiſit cineres. hos gloria reddit honores.
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopen inter, magnæq; Dicarchidos arua,
Cocyta perfuſus aqua. nam ſpiritus extra
Qui furit effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Nō hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & cana ſparſa fauilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit:

Pater Ditis ad Fortunam.

Rerum humanarū, diuinarumq; poteſtas,
Fors, cui nulla placet nimiū ſecura poteſtas,
Quæ noua ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis;
Ecquid Romano ſentis te pondere victam?
Nec poſſe vlterius perituram extollere molē?
Ipſa ſuas vires odit Romana iuuentus,
Et quas ſtruxit opes, malè ſuſtinet. aſpice latè
Luxuriam ſpoliorum & cenſum in damna furentem.
Ædificant auro, ſedeſq; ad ſidera mittunt.
Expelluntur aquæ ſaxis: mare naſcitur aruis;
Et permutata rerum ſtatione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfoſſa dehiſcit
Molibus inſanis tellus, iam montibus hauſtis
Antra gemunt: & dum varios lapis inuenit vſus,

Inferni manes cœlum ſperare iubentur.
Quare age, Fors, muta peccatum in prœlia vultum.
Romanóſq; cie, ac noſtris da funera regnis,
Iampridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus,
Ex quo Sullanus bibit enſis, & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextra coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſoluit hiatu.
Tum Fortuna leui defudit pectore voces:
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent:
Si modò vera mihi fas eſt impunè profari,
Vota tibi cedent. nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc; leuiórve exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;
Muneribúſq; meis iraſcor; deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus. & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.
Cerno equidem gemina iam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliaq́; rogos, & funera gentis Iberæ:
Et Libyæ cerno, & tua Nile gementia cloſtra.
Iã fragor armorũ trepidantes perſonat aures.
Actiacóſq́; ſinus, & Apollinis arma timẽtes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum.
Atq́; animas arceſſe nouas. Vix nauita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virûm traducere cumba.
Claſſe opus eſt, tuq́; ingenti ſatiare ruina
Pallida Tiſiphone, conciſaq́; vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.

Fortuna ad Genitorem Cocyti.

Vix dũ finierat, quũ fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, elisóſque abſcidit ignes,
Subſidit pater vmbrarum, gremióq; reducto
Telluris, pauitãs fraternos palluit ictus.
Continuò clades hominum vẽturaq; damna
Auſpiciis patuêre Deûm, namque ore cruẽto
Deformeis Titan vultus caligine texit.
Ciuiles acies iam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos exſtinxit Cynthia vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit. rupta tonabant
Verticibus lapſis mõtis iuga, nec vaga paſſim
Flumina per notas ibant orientia ripas.
Armorũ ſtrepitu cælum furit, & tuba Martem
Sideribus tremefacta ciet: iamque Aethna voratur
Ignib. inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque oſſa carẽtia buſtis
Vmbrarum facies diro ſtridore minantur.
Fax ſtellis comitata nouis incendia ducit;
Sanguineóq; recens deſcendit Iuppiter imbre.
Hæc oſtenta breui ſoluit Deus. Exſuit omnes
Quippe moras Cæſar, vindictæque actus amore
Gallica proiecit, ciuilia ſuſtulit arma.
Alpibus aëreis, vbi Graio nomine, vulſa
Eſcendunt rupes, nec ſe patiuntur adiri,
Eſt locus Herculeis aris ſacer, hũc niue dura
Claudit hiẽs, canoq; ad ſidera vertice tollit,
Cælum illinc cecidiſſe putes. non ſolis adulti
Manſueſcit radiis, non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hiemisq; pruinis
Totũ ferre poteſt humeris minitantibus orbẽ.
Hæc vbi calcauit Cæſar iuga milite læto,
Optauitq; locum, ſummo de vertice montis

Heſperiæ campos latè proſpexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad ſidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus
Armis læta meis, olimq; onerata triumphis:
Teſtor ad has acies inuitum arceſſere Martē,
Inuitas me ferre manus; ſed vulnere cogor,
Pulſus ab vrbe mea, dum Rhenum ſanguine tingo,
Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petētes
Alpibus excludo: vincendo, certior exſul:
Sanguine Germano, ſexagintaq; triumphis,
Eſſe nocēs cœpi. quāquam quos gloria terret,
Aut qui ſunt, qui bella volunt? mercedibus emtæ,
Ac viles operæ; quorū eſt mea Roma nouerca.
Vt reor, haud impunè; nec hanc ſine vindice dextram
Vinciet ignauus. victores ite ferentes,
Ite mei comites, & cauſſam dicite ferro.
Námque omnes vnum crimen vocat: omnibus una
Impendet clades. reddenda eſt gratia vobis:
Non ſolus vici; quare, quia pœna tropæis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra,
Iudice Fortuna cadat alea. ſumite bellum,
Et tētate manus, certè mea cauſſa peracta eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc vbi perſonuit, de cælo Delphicus ales
Omina læta dedit, pepulitq; meatibus auras.
Necnon horrendi nemoris de parte ſiniſtra
Inſolitæ voces flamma ſonuère ſequenti.
Ipſe nitor Phœbi vulgato latior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia ſigna.
Cæſar, & inſolitos greſſu prior occupat auſus.

Prima quidem glacies, & cana iūcta pruina
Nō pugnauit humus,mitiq́; horrore quieuit:
Sed poſtquam turmę nimbos fregêre ligatos,
Et pauidꝰ quadrupes vndarū vincula rupit.
Incaluêre niues,mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata,ſed hac quoque iuſſa putares:
Vinctáq; mox ſtabāt,fluctus ſtupuêre pruina,
Et paulò antè lues iam concidenda iacebat.
Tum verò malefida priùs veſtigia luſit,
Decepitq́; pedes,paſſim turmaq́; virique,
Armáq; congeſta ſtrue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concuſſa flumine nubes
Exonerabantur,nec rupto turbine venti
Deerant aut tumida confractum grandine cęlum:
Ipſę iam nubes ruptę ſuper arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus niue,victáq; cęli
Sidera,victa ſuis hęrentia flumina ripis;
Nondum Cęſar erat : ſed magnam nixus in haſtam
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arua.
Qualis Caucaſea decurrens arduus arce
Amphitryoniades;aut toruo Iupiter ore,
Quum ſe verticibus magni demiſit Olympi,
Et periturorum diſiecit tela Gigantum.
Dum Cęſar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pinnis
Fama volat,ſūmiq; petit iuga celſa Palati,
Atq; hac Romano attonito fert omnia ſigna:
Iam claſſes fluitare mari,totasq́; per Alpes
Feruere Germano perfuſas ſanguine turmas.
Arma,cruor,cędes,incendia,totaq́; bella
Ante oculos volitant.ergo pulſata tumultu

Pectora per dubias ſcindũtur territa cauſſas.
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur,
Et patria eſt Põtus iã tutior.eſt magis,arma
Qui temtata velit:fatiſq́; iubentibus actus.
Quantum quiſque timet,tantum fugit.ocyor ipſe
Hos inter motus populus,miſerabile viſu,
Quo mens icta iubet,deſerta ducitur vrbe.
Gaudet Roma fuga,debellatiq; Quirites
Rumoris ſonitu mærentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet:ille penates
Occultat gremio,deploratúmq; relinquit
Limen,& abſentem votis interficit hoſtem.
Sunt qui cõiugibus mærẽtia pectora iungant,
Grandauóſq; patres:oneriſq́; ignara iuuẽtus
Id,pro quo metuit,tantũ trahit.omnia ſecum
Hic vehit imprudens , prædámque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auſter,
Et pulſas euertit aquas,non arma miniſtris,
Non regimẽ prodeſt:ligat alter põdera pinus,
Alter tuta ſinu tranquillaq́; littora quærit:
Is dat vela fugæ,Fortunaq́; omnia credit.
Quid tã parua queror? gemino cum Conſule Magnus
Ille tremor Ponti, ſæui quoq; terror Hydaſpis,
Et piratarũ ſcopulus:modò quem ter ouãtem
Iuppiter horruerat ; quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſummiſſa Boſporus vnda,
Pro pudor! Imperij deſerto nomine fugit.
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.

Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit;
Conſenſitq; fuga cæli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deûm, terras exoſa furentes
Deſerit, atque hominum damnatum auertitur agmen.
Pax prima ante alias, niueos pulſata lacertos
Abſcondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it ſūmiſſa Fides, & crine ſoluto
Iuſtitia, ac mærens lacera Concordia palla.
At contrà, ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,
Emergit latè Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibusq; armata Megæra,
Lethumq;, inſidiæq;, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis,
Sanguineum latè tollit caput, oráq; mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat.
Hæret detritus læua Mauortius umbo,
Innumerabilibus telis grauis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutatáq; ſidera pondus
Quæſiuêre ſuum. námque omnis Regia cœli
In partes diducta ruit: primúmq; Dione
Cæſaris acta ſui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mauortius haſtam;
Magnáq; cū Phœbo ſoror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis ſimilis Tirynthius actis.
Intremuêre tubæ, ac ſciſſo diſcordia crine
Extulit ad ſuperos Stygiū caput. huius in ore
Concretus ſanguis; contuſáq; lumina flebant.
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore veſtem

Sangui

Sãguineã tremula quatiebat lãpada dextra,
Hæc vt Cocyti tenebras,& Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Apennini,
Vnde omnes terras,atque omnia littora poſſet
Adſpicere,ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atque has erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gẽtes accenſis mẽtibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes.
Vincetur quicunque latet;non fœmina ceſſet,
Non puer,aut æuo iam deſolata ſenectus.
Ipſa tremat Tellus,laceratáq; tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene:tu concute plebem
Curio,tu fortẽ ne ſupprime Lentule Martem.
Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas?non muris oppida ſoluis,
Theſauróſq; rapis?neſcis tu Magne tueri
Romanas arces?Epidauria mœnia quare,
Theſſalicóſq; ſinus humano ſanguine tingue.
Factũ eſt in terris,quicquid Diſcordia iuſſit.

ENCOLPIVS.

Quum hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet, tandem Crotona intrauimus: vbi quidem paruo diuerſorio refecti, poſtero die amplioris fortunæ domum quærentes incidimus in turbam heredipetarum,ſciſcitantium quod genus hominum, aut vnde veniremus. Ex præſcripto ergo conſilij communis, ex aggerata verborum volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubiè credentibus indicauimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt. certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant.

* * *

Dum hæc magno tempore Crotonæ aguntur, & Eumolpus fœlicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeò vt ſuis iactaret neminem gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impunéque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea vrbe, beneficio amicorum laturos. Cęterùm ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabámque à cuſtodia mei remouiſſe vultum Fortunam: tamen ſæpius tam conſuetudinem meam cogitabam quàm cauſſam. &, Quid aiebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciúmque deprehenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indicium ad amicos detulerit, totámque fallaciam inuidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiéndum erit, & tandem expugnata paupertas noua mendicitate reuocanda. Dij deæque quàm malè eſt extra legem viuentibus! quicquid meruerunt ſemper exſpectant.

*

Chryſis ancilla Circes ad Polienum.

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendíſque amplexus, non commodas. Quò enim ſpectant flexæ pectine comæ? quò facies medicamine attrita, & oculorum quoquo mobilis petulantia? quò inceſſus tute compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quòd formam proſtituis, vt vendas? Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cælum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio. Siue ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt : ſiue,quod humanius eſt, commodas, effice vt beneficium debeam. Nam quòd ſeruum te & humilem fateris,accendis deſiderium æſtuantis. Quædam enim fœminę ſordibus calent,nec libidinem concitant, niſi aut ſeruos viderint, aut ſtatores altiùs cinctos, harenarius aliquas accendit,aut perfuſus puluere mulio, aut hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus. Ex hac nota domina eſt mea vſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandiſſima plenus,Rogo,inquam,numquid illa,quæ me amat,tu es? Multùm riſit ancilla poſt tam frigidum ſcema, & Nolo, inquit, tibi tam valde placeas:ego adhuc ſeruo numquam ſuccubui, nec hoc dij ſinant, vt amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oboſculantur: ego, etiam ſi ancilla ſum, nunquam tamen niſi in equeſtribus ſedeo. Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quòd ancilla haberet metronæ ſuperbiam,& matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longiùs logis, rogaui ancillam vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ conſilium. itaque collegit altiùs tunicam, flexitque ſe in eum daphnona, qui ambulationi hærebat. nec diu morata, dominam producit è latebris, laterique applicat meo mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem. Nulla vox eſt, quæ formam eius poſſit comprehendere: nam quidquid dixero minus erit. Crines ingenio ſuo flexi, per totos ſeſe humeros effuderat: frons minima, & quæ radices capillorum retrò flexerat: ſupercilia vſque ad malarum ſtricturam currentia, & rurſus confinio luminum pæne permixta: oculi clariores ſtellis extra lunam fulgentibus: nares paululùm inflexæ: & oſculum, quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mētum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus, Parium marmor exſtinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempſi.

Quî factum eſt, quòd tu proiectis Iuppiter armis,
Inter cælicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua ſummittere cornua frōte,
Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
Hæc vera eſt Danaë, temta modò tangere corpus,
Iam tua flāmifero membra calore fluent.

Delectata illa riſit tam blandum, vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non faſtidis, inquit, fœminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam concilio tibi, ô iuuenis, ſororem. habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: ſed quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantùm dignare & meum oſculum, cum libuerit, adgnoſcere. Immò, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere: inuenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac, ne me iudices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quid? inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes viuere? ex cuius oſculo pendes? quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipſa cùm diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertemtatum mulcebat aëra, vt putares inter auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cælo clariùs neſcio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, me Circen vocari? non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dũ placet, labentis mũdi curſũ detinuit: habebo tamẽ quod cælo imputem, ſi nos fata coniunxerint. Immò etiam neſcio quid tacitis cogitationibus Deus agit: nec ſine cauſſa Polyænon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet. neque eſt quod curioſum aliquem extimeſcas. longè ab hoc loco frater eſt. Dixit hæc Circe, implicitúmque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

Idæo quales fudit de vertice flores
Terra parens, cùm ſe confeſſo iunxit amori
Iuppiter, & toto concepit pectore flammas:
Emicuêre roſæ, violæq́; & molle cyperon,
Albáq; de viridi riſerunt lilia prato:
Talis humus Venerem molles clinauit in herbas,
Candidiorque dies ſecreto fauit amori.

In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam.

* *

Circe ad Pollienum.

Quid eſt, inquit, numquid te oſculum meum offendit? numquid ſpiritus ieiunio macer? numquid alarum neglegens ſudor? Porro, ſi hæc non ſunt, numquid Gnythona times? Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam ſi quid habueram virium perdidi, totóq; corpore velut luxato, Quæſo, inquam, Regina, noli ſuggilare miſerias: veneficio contactus ſum.

*

CIRCE.

Dic Chryſis, ſed verum. nunquid indecens ſum? numquid incompta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: neſcio quid peccauimus. Rapuit deinde tacenti ſpeculum: &, poſtquam omnes vultus temptauit quos ſolet inter amantes riſus frangere, excuſſit vexatam ſolo veſtem, raptímque ædem Veneris intrauit. Ego contrà damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus eſſem.

Nocte ſoporifera veluti cùm ſomnia ludunt
Errantes oculos, effóſſaq; protulit aurum
In lucē tellus, verſat manus improba furtū,
Theſauróſq; rapit, ſudor quoque perluit ora,
Et mentem timor altus habet, ne fortè grauatum
Excutiat gremium ſecreti conſcius auri.
Mox vbi fugerunt eluſam gaudia mentem,
Veráque forma redit, animus quod perdidit optat,
Atque in præterita ſe totus imagine verſat.

* *

Gython ad Encolpium.

Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quòd me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo iacuit. * *

Encolpius ad Gnythonē.

Crede mihi, frater, non intellego me virum eſſe, non ſentio, funerata eſt pars illa corporis, qua quondam Achilles eram. * * Veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermonibus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interiorem fugit. * * Cubiculum autem meum intrauit Chryſis, codicillóſque mihi dominæ ſuæ reddidit, in quibus hæc erant ſcripta. CIRCE POLYÆNO SALVTEM. Si libidinoſa eſſem, quererer decepta, nunc etiam languori tuo gratias ago. In vmbra voluptatis diutiùs luſi. quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perueneris domum. negant enim medici ſine neruis homines ambulare poſſe. Narrabo tibi aduleſcens, paralyſim caue. nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi. me dius fidius iam periſti. Quòd ſi idem frigus genua manúſque tentauerit tuas, licet ad tubicines mittas. Quid ergo eſt? etiamſi grauem iniuriam accepi, homini tamen miſero non inuideo medicinam. Si vis ſanus eſſe, Gnythonem roga: recipies, inquam, neruos tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo ne quis inueniatur, cui minùs placeam. nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Vale ſi potes. Vt intellexit Chryſis me perlegiſſe totum conuicium: Solent, inquit, hæc fieri, & præcipuè in hac ciuitate, in qua mulieres etiam Lunam dedúcunt. *

Itaque huius quoque rei cura agetur, reſcribe

ſcribe modo blandius dominæ, animúmque eius candida humanitate reſtitue. verum enim fatendum eſt, ex qua hora iniuriam accepit, apud ſe non eſt. Libenter quidem parui ancillæ, verbáque codicillis talia impoſui: POLYÆNOS CIRCÆ SALVTEM. Fateor me, domina, ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis: nunquam tamen ante hunc diem vſque ad mortem deliqui. Habes, inquam, confitentem reum. quicquid iuſſeris, merui. proditionem feci, hominem occidi, templum violaui. In hæc facinora quære ſupplicium. Siue occidere placet, ferro meo venio: ſiue verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. Illud vnum memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe. paratus miles arma non habui. quis hæc turbauerit, neſcio: forſitan animus anteceſſit corporis morã. forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non inuenio quod feci. Paralyſin tamen cauere iubes, tamquam iam maior fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris. Vale. Dimiſſa cũ eiuſmodi pollicitatione Chryſide, curaui diligentiùs noxioſiſſimum corpus, balneóque præterito modica vnctione vſus, mox cibis validioribus paſtus, id eſt, bulbis, cochlearumque ſine iure ceruicibus, hauſi parcius merum. hinc ante ſomnum leuiſſima ambulatione cõpoſitus ſine Gytone cubiculum intraui. Tanta erat placandi cura, vt timerem ne latus meum frater conuelleret. Poſtero die, cum ſine offenſa corporis animique conſurrexiſſem, in eundem platanona deſcendi, etiamſi locum inauſpicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris exſpectare Chryſidem. Nec diu ſpatiatus conſederam, vbi heſterno die fueram, cùm illa interuenit, comitem aniculam trahens. Atque, vt me conſalutauit; Quid eſt, inquit, faſtoſe, ecquid bonam mentem habere cœpiſti? Illa de ſinu licium protulit varij coloris filis intortum, ceruicémque vinxit meam. Mox turbatum ſputo puluerem medio ſuſtulit digito, frontémque repugnantis ſignauit; hoc peracto carmine, ter me iuſſit exſpuere, terque lapillos coniicere in ſinum, quos ipſa præcantatos purpura inuoluerat, admotiſque manibus temptare cœpit inguinum vires. Dicto citiùs nerui paruerunt imperio, manuſque aniculæ ingenti motu repleuerunt. At illa gaudio exſultans, Vides, inquit, Chryſis mea, vides quòd alis leporem excitaui. *

Dum viuis, ſperare licet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

* *

Nobilis æſtiuas platanus diffuderat vmbras,
Et circumtonſæ trepidanti vertice pinus,
Et baccis redimita daphne, tremulaq́; cupreſſus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore lapillos.
Dignus amore locus: teſtis ſylueſter Iaſdon,
Atque vrbana Progne: quæ circum gramina fuſa.

Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum torũ, myrtóque florenti quietum verberabat. Itaque vt me vidit, paululum erubuit, heſternæ ſcilicet iniuriæ memor: deinde vt remotis omnibus ſecundùm inuitantem conſedi. ramum ſuper oculos meos poſuit, & quaſi pariete interiecto audacior facta: Quid eſt, inquit, paralytice, ecquid hodie totus veniſti? Rogas, inquam ego, potiùs quàm temtas? totoque corpore in amplexum eius immiſſus non precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor.

* *

Encolpius de Endymione puero.

Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. iam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant. iam implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerant.

**

Manifeſta matrona contumeliis verberata, tandem ad vltionem decurrit, vocátque cubicularios, & me iubet catorogare. Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimã partem, ac me conſpui iubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſque extra ianuam eiectus ſum. Eiicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totáque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit.

* *

Itaque penſatis vibicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus

contume

contumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Gnython. Quod ſolum igitur ſaluo pudore poteram confingere, languorem ſimulare cœpi, condituſq́ue lectulo, totum ignem furoris in eam conuerti, quę mihi omnium malorum cauſſa fuerat.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior coliculi repente thyrſo,
Ferrũ timui, quod trepido malè dabat vſum.
Nec iam poterã, quod modò conficere libebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma
Confugerat in viſcera mille operta rugis.
Ita non potui ſupplicio caput aperire:
Sed fulcifera mortifero timore luſus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumq́ue pudor? nam nec nominare quidem te inter res ſerias fas eſt. Hoc de te merui, vt me in cælo poſitum ad inferos traheres? vt traduceres annos primo florentes vigore, ſenectǽque vltimæ mihi laſſitudinem imponeres? Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. Hæc vt iratus effudi;

Illa ſolo fixos oculos auerſa tenebat:
Nec magis incœpto vultũ ſermone mouetur,
Quàm lentæ ſalices, laſſove papauera collo.

Nec minùs ego tam fœda obiurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretoq́ue rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quàm ne ad cognitionem quidem admittere ſeuerioris notæ homines ſolent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, ſi dolorem meum naturali conuicio exoneraui? aut quid eſt, quod in corpore humano vētri maledicere ſolemus, aut gulæ, capitiq́ue etiam, cùm ſæpius dolet? quid? non & Vlyxes cum corde litigat ſuo? Et quidem tragici oculos ſuos tamquam audientes caſtigant. Podagrici pedibus ſuis maledicunt, chiragrici manibus, lipi oculis; & qui offenderunt ſæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſq; noua ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quódque facit populus, candida lingua refert.
Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Quis vetat in tepido membra calere toro?
Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius. Hac declamatione finita Gnythona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, ſed tua fide; ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, vſque in iniuriam vigilauit: an contentus fuit vidua pudicaque nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque iurauit verbis ſibi ab Aſcylto nullam vim factam * * poſitóque in limine genu, ſic deprecatus ſum numina verſu.

Nympharum Bacchiq; comes, quem pulchra Dione
Diuitibus ſyluis numen dedit, inclyta paret

Cui Lesbos, viridiſq́; Thaſos, quem Lydus adorat
Veſtifluus, templumq́; tuis imponit Hypæpis:
Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadumq́; voluptas,
Et timidas admitte preces: nõ ſanguine triſti
Perfuſus venio; non templis impius hoſtis
Admoui dextram, ſed inops, & rebus egenus
Attritis, facinus non toto corpore feci.
Quiſquis peccat inops, minor eſt reus. Hac prece quæſo
Exonera mentem, culpæq́; ignoſce minori.
Et quandoq́; mihi fortunæ arriſerit hora,
Nõ ſine honore tuũ patiar decus: ibit ad aras
Sancte tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querulæ fœtus ſuis, hoſtia lactẽs.
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ouantẽ
Circa delubrum greſſum feret ebria pubes.

Dum hæc ago, ſolertiq́ue cura depoſito meo cauco, intrauit delubrum anus laceratis crinibus atráque veſte deformis; extráque veſtibulum me iniecta manu duxit. *

Proſelenos anus ad Encolpiũ.

Quæ ſtriges comederunt neruos tuos? aut quod purgamẽtum nocte calcaſti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidem te vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus, tamquam caballus in cliuo, & operam & ſudorem perdidiſti; nec contentus ipſe peccare, mihi deos iratos excitaſti. * ac me iterum in cellam ſacerdotis nihil recuſantem perduxit, impulítque ſuper lectum, & harũdinem ab oſtio rapuit: iterúmque nihil reſpõdentem mulcauit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, capútque fregiſſet.

ENCOLPIVS.

Proſelenos ad Enotheã ſacerdotem Priapi de Encolpio.

giſſet. Ingemui ego, vtique propter mæſcarpionem, lacrymiſque vbertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper puluinum inclinaui. Nec minùs illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ętatíſque lõguæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec interuenit ſacerdos: Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante recens buſtum veniſtis? vtique die feriarũ, quo etiam lugentes rident? O, inquit, ô Enothea; hunc adoleſcentem quem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque puero, neque puellæ bona ſua vendere poteſt. Numquam tu hominem tam infelicem vidiſti: lorum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro ſine voluptate ſurrexit? His auditis Enothea, inter vtrunque cõſedit, motóque diutius capite, Iſtum, inquit, morbum ſola ſum quæ emendare ſcio. Et ne putetis perplexè agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero quàm cornu.

Quicquid in orbe vides, paret mihi, florida tellus,
Quum volo ſpiſſatis areſcit languida ſulcis:
Quum volo, fundit opes, ſcopuliq́; atque horrida ſaxa
Niliacas iaculãtur aquas, mihi põtus inertes
Summittit fluctus: Zephyriq́; tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hircaneq́; tygres, & iuſſi ſtare dracones.
Quid leuiora loquor? Luna deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepiduſq́; furẽtes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.

Tantùm dicta valēt. taurorũ flãma queſcit
Virgineis exſtincta ſacris : Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlyxis:
Proteus eſſe ſolet quidquid libet. his ego callēs
Artibus, Idæo frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

ENCOLPIVS.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus, anúmque inſpicere diligentiùs cœpi. Ergo, exclamat, ô Enothea, imperio para te : deterſiſque curioſè manibus, inclinauit ſe in lectulum , ac me ſemel iterúmque baſiauit. Enothea menſam veterem poſuit in medio altari , quam viuis impleuit carbonibus , & camellam etiã vetuſtate ruptam pice temperata refecit. Tum clauum, qui detrahentem ſecutus cum camella lignea fuerat, fumoſo parieti reddidit : mox incincta quadrató pallio cucumam ingentem foco adpoſuit : ſimulque pannum de carnario detulit furca , in quo faba erat ad vſum repoſita, & ſincipitis vetuſtiſſima particula mille plagis dolata. Vt ſoluit ergo licio pánum, partem leguminis ſuper menſam effudit, iuſſitque me diligenter purgare. Seruio ego imperio, granáque ſordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibúſque folliculos peritè ſpoliat, atque in terram veluti muſcarum imagines deſpuit. Mirabile quidem paupertatis ingenium, ſingularúmque rerum quaſdam artes.

*

Nõ Indũ fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,
Nec iam calcato radiabat marmore terra
Muneribus deluſa ſuis : ſed crate ſaligna

Impoſitum Cereris vacua nemus, & noua terra
Pocula, quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc mollis ſtillæ lacus, & de caudice lento
Viminiæ lances, maculataq́; teſta Lyæo:
At paries circa palea ſatiatus inani,
Fortuitoq́; luto: clauus numerabat agreſtis.
Et viridi iunco gracilis pendebat harundo.
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo,
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et tymbra veteres, & paſſis vua racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecates, quam Muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit æuo. *

Dum illa carnis etiam paululum delibat, & coæquali natalium ſuórum ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat, anumque ſuo pondere deiectam ſuper foculum mittit. frangitur ergo ceruix cucumulæ, ignémque modò conualeſcentem exſtinguit. vexat cubitum ipſa, ſtipite ardẽti, faciémque totam excitato cinere perfudit. Conſurrexi equidem turbatus, anumque non ſine riſu meo erexi: ſtatímque, ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurri. vix ad caſæ oſtium proceſſeram, quum ecce tres anſeres ſacri, qui, vt puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdéque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meã lacerat, alius vincula calcia-

mento

mentorum reſoluit, ac trahit : vnus etiam, dux ac magiſter ſæuitiæ, non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu : nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicaui.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas
Ad cælum fugiſſe reor, ſanieq; fluentes
Harpyias, cum Phineo maduère veneno
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſaq; regia cæli.

Iam reliqui reuolutam, paſſimque per totum effuſam pauimentum collegerant fabam, orbatíque, vt exiſtimo, duce, redierant in templum, quum ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum, occiſum anſerem mitto, vulnúſque cruris haud altum aceto diluo. Deinde conuicium verens, abeundi formaui conſilium : collectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum liberaueram cellulæ limen, quum animaduerto Enotheam cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, proiectáque veſte tamquam expectarẽ morãtem, in aditu ſteti. Collocauit illa ignem caſſis harundinibus collectum, ingeſtíſque ſuper pluribus lignis excuſare cœpit moram, quòd amica ſe non dimiſiſſet tribus niſi potionibus è lege ſiccatis. Quid porro tu, inquit, me abſente feciſti ? aut vbi eſt faba? Ego, qui putauerã me rem laude etiam dignam feciſſe, ordine illi totum prælium expoſui ; &, ne diutius triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli. quum protuli anſerem, anus vt vidit, tam magnum æquè clamorem ſuſtulit, vt putares iterum anſeres limen intraſſe. Confuſus itaque & nouitate facinoris attonitus, quærebam quid excãduiſſet, aut quare anſeris potiùs quàm mei miſereretur. At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, etiam loqueris? neſcis quàm magnũ flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delicias, anſerẽ omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inuiolatum; feciſtíque, vt me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat.

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitq; genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Quũ gelidæ periêre niues, & lãguidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra.
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtruthiocamelum redddam. Dum hæc me ſtupente in lectulo ſedet, anſeriſque fatum complorat, interim Proſelenos cum impenſa ſacrificij venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehementiùs cœpit, meiq́ue miſereri, tamquam patrem meum, non publicum anſerem occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos prouocaſſem, etiamſi homicidium feciſſem? Ecce duos aureos pono, vnde poſſitis & deos, & anſeres emere.

Quos vt vidit Enothea, Ignoſce, inquit, aduleſcens, ſollicita ſum tua cauſſa: amoris eſt hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modò Deos roga, vt illi facto tuo ignoſcãt.

Quiſquis habet numos, ſecura nauiget aura,
Fortunámq; ſuo temperet arbitrio.
Vxorem ducat Danaën, ipsúmque licebit
Acriſium iubeat credere, quod Danaën.
Carmina componat. declamet, concrepet omneis
Et peragat cauſſas, ſitq; Catone prior.
Iuriconſultus PARET, NON PARET, *habeto,*
Atque eſto quidquid Seruius & Labeo.
Multa loquor: quiduis numis præſẽtibus opta,
Et veniet. clauſum poſſidet arca Iouem.

*

Infra manus meas camellam vini poſuit, & quum digitos pariter extẽſos porris apióque luſtraſſet, auellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſiue in ſummum redierãt, ſiue ſubſederant, ex hoc coniecturam ducebat: nec me fallebat, inanes ſcilicet, ác ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graues autem & plenas integro fructu ad ima deferri. *

Recluſo pectore extraxit fortiſſimum iecur, & inde mihi futura prædixit. Immò, ne quod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus confixit, epuláſque etiam lautas paulò antè, vt ipſa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracæ. *

Profert Enothea ſcorteum faſcinum, quod

vt oleo & minuto pipere atque vrticæ trito circumdedit ſemine, paulatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore fœmina mea. Naſturtij ſuccum cum abrotano miſcet, perfuſiſque inguinibus meis viridis vrticæ faſcem comprehendit, omniáque infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere. *

Aniculæ, quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam temtant, & per aliquos vicos ſecutæ fugientem, Prehende furem, clamant. Euaſit tamen omnibus digitis inter præcipitem decurſum cruentatis. *

Chryſis, quæ priorem fortunã tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat. *

Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris Dearum liuidi nantium iudex, ſi hanc in comparatione vidiſſet tam petulantibus oculis, & Helenem huic donaſſet, & Deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cæleſte ac diuinum pectus amplecti, forſitan rediret hoc corpus ad vires, & reſipiſcerent partes veneficio, credo, ſopitæ. Nec me contumeliæ laſſant: quòd verberatus ſum. neſcio: quòd eiectus ſum, luſum puto, modò redire in gratiam liceat.

*

Torum frequenti tractatione vexaui, amoris mei quaſi quandam imaginem.

*

Non ſolùm me numen, & implacabile fatum

Perſe

Perſequitur.priùs Inachia Tyrinthius ira
Exagitatus, onus cæli tulit:ante prophanam
Iunonem Pelias ſenſit:tulit inſcius arma
Laomedon.gemini ſatiauit numinis iram
Telephus:& regnum Neptuni pauit Vlyxes.
Me quoq; per terras,per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur grauis ira Priapi.

*

Quærere à Gnythone meo cœpi,num aliquis me quæſiſſet. Nemo,inquit,hodie;ſed heſterno die mulier quædam haud inculta ianuam intrauit: quumque diu mecum eſſet locuta,& me accerſito ſermone laſſaſſet, vltimò cæpit dicere, te noxam meruiſſe,daturúmque ſeruiles pœnas, ſi læſus in querela perſeueraſſet. *

Nondum querelam finieram,cùm Chryſis interuenit, amplexúque effuſiſſimo me inuaſit,&,Teneo te,inquit, qualem ſperaueram:tu deſiderium meum,tu voluptas mea, nunquam finies hunc ignem, niſi ſanguine exſtinxeris. *

Vnus ex nouitiis ſeruulis ſubitò accucurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe affirmauit, quod biduo iam officio defuiſſem;rectè ergo me fecturum, ſi excuſationem aliquam idoneam præperaſſem. Vix enim poſſe fieri, vt rabies iraſcentis ſine verbere conſidat. *

Matrona inter primas honeſta, Philumene nomine, quæ multas ſæpe hereditates officio ætatis extorſerat,tum anus & floris exſtincti, filium filiámque ingerebat orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeuerabat extendare. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos eius prudentiæ,bonitatíque credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere iuuenes quotidie poſſet. Ad ſummam, relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hereditas iuuenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiámque ſpecioſiſſimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, ſimulauitque ſe in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt illi etiam ego puer viderer, non diſtulit puellam inuitare ad Pigiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe,lumborúmque ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſeruaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam penè tragœdiã euertere. Itaque, vt conſtaret mendacio fides, puellam quidem exorauit, vt ſederet ſupra commendatam bonitatem; Coraci autem imperauit, vt lectum, in quo ipſe iacebat, ſubiret, poſitiſque in pauimento manibus, dominum lumbis ſuis commoueret. Ille léto parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cùm ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, vt ſpiſſaret officium. Sic inter mercenarium amicámque poſitus ſenex, veluti oſcillatione ludebat. Hoc ſemel iterúmque ingenti riſu, etiam ſuo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne deſidia conſuetudinem perderem, dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur,acceſſi temtaturus an pateretur iniuriam.

iuriam. Nec ſe reiiciebat à blandiciis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque inuenit. *

Dij maiores ſunt, qui me reſtituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere ſolet, ſuis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, vt ſcias me gratioſiorem eſſe quàm Prateſilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus ſuſtuli tunicam, Eumolpóque me totum approbaui. At ille primò exhorruit: deinde, vt plurimum crederet, vtraque manu deorum beneficia tractat. *

Socrates deorum hominúmque * gloriari ſolebat, quòd numquam neque in tabernam conſpexerat, nec vllius turbæ frequentioris concilio oculos ſuos crediderat. Adeò nihil eſt commodius quàm ſemper cum ſapientia loqui. Omnia, inquam, iſta vera ſunt: nec vlli enim celeriùs homines incidere debent in malam fortunam, quàm qui alienum concupiſcunt. Vnde plani autem, vnde leuatores viuerent, niſi aut locellos, aut ſonantes aëre ſacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo ineſcantur: ſic homines non caperentur ſpe, niſi aliquid morderent.

* * *

ENCOLPIVS.

Ex Africa nauis, vt promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores iam exhauſti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam.

* *

EVMOLPVS.

Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint. Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeò quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quòd carnem ſuam faciant peiorem. His admone amicos meos, ne recuſent quæ iubeo, ſed quibus animis deuouerunt ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. Excæcabat ingens fama oculos, animóſque miſerorum.

Gorgias paratus erat exſequi. *

De ſtomachi tui recuſatione non habeo quod timeam. ſequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modò oculos, & finge te non humana viſcera, ſed centies ſeſtertium comeſſe. Accedet huc, quòd aliqua inueniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim vlla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur auerſo. Quòd ſi exemplis vis quoque probari conſilium, Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. Petauij idem fecerunt in vltima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantum ne eſurirent. Cùm eſſet Numantia à Scipione capta, inuentæ ſunt matres, quæ liberorum ſuorum tenerent ſemeſa in ſinu corpora.

* * *

Licet mulierum verbalibus vndis, &c. Sola *eſt Satyra; quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petronina ſubit Albutia: hæc enim adlubente, & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianaq́; Somproniæ, quamuis præſens ſit, melos rauceſcit.*

* * *

Maſſilienſes, quotiens peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris, circumducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis: & ſic proiiciebatur.

* * *

Encolpius ad Albutiam.

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis,
Fundunt colla roſas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaq́; admixtus ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus tibi ſeruit honor, formáq; Dearum
Fulges, & Venerem cæleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus, digitiſq; tenellis
Serica fila trahens precioſo ſtamine ludis.
Planta decẽs modicos neſcit calcare capillos.
Et dura lædi ſcelus eſt veſtigia terra
Ipſa tuos quum ferre velis per lilia greſſus.
Nulli ſternuntum leuiori pondere flores.
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornẽt,
Aut gemmas aptent capiti: tu ſola placere
Vel ſpoliata potes. Nulli laudabile totum
In te cũcta probat ſi quiſquam cernere poſſit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuiſſe reor, qua mella propagas

Dulcia, & in miſeros telū iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo ſanabile ferro,
Sed tua labra meo ſauum de corde dolorem
Depellāt, morbūq; animæ medicaminis huius
Cura fuget, nec tāta putres violentia neruos
Diſſecet, atq; tuæ moriar pro crimine cauſſæ:
Sed ſi hoc grande putas, ſaltē cōcede precāti,
Vt iam deſunctum niueis ambire lacertis
Digneris, vitámq; mihi poſt fata reducas.

* * *
*

FRAGMENTA SVPERIORIS SATYRICI, quæ quibus in locis reponenda ſint, incertum eſt.

Memphitides puellæ,
Sacris Deûm paratæ,

*

Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci.

*

Aegyptias choreas.

*

Balneatricem.

*

Pollice vſque ad periculum roſo.

*

Anus recocta vino.
Trementibus labellis.

*

Iuuerunt ſegetes meum laborem.

*

Triplici vides vt ortu
Triuia rotetur ignis,
Volucríque Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

*

Non bene olet, qui bene ſemper olet.

*

Animam noſtro amplexam in corpore.

*

Qui vultur iecor intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimásq; fibras,
Non eſt, quem lepidi vocant Poëtæ;
Sed cordis mala liuor atque luctus.

*

Ad libidinis incitamentum, Myrthinum ſe poculum bibiſſe.

*

In aumatium memet conieci.

*

Obtorto valgiter labello.

*

Totus ferè mundus mimum videtur implere.

*

Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quòd ferè totus mundus exerceat hiſtrionem.

*

—O *maxima rerum*
Et meritò pietas homini tutiſſima virtus.

*

—*Horrificóq; infeſtant murmure tigres.*

*

Nam comtum me vernales alucitæ moleſtabant.

*

Poſtquam ferculum adlatum eſt.

*

Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

*

Satis conſtat eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.

*

Petauróque iubente modo ſuperior.

*

Affer nobis alabaſtrum Coſmianum.

*

Suppes.

*

Tullia.

*

—*Ineluctabile fatum.*

*

—*Tremebunda ſuperuolat haſta.*

*

Qui praeſſe cupit, prodeſſe recuſat.
Magnus in exemplo eſt, cui non ſuffecit orbis.

*

—*Exciſo defoſſa marmore petra*
Quinque pedum fabricata domus, qua nobile corpus
Exigua requieuit humo.—

*

Atq; vt araneoli tenuẽ formauimus orſum,

*

Mille ſaporatam medicatis frugibus offam.

*

Nõ eſt forma ſatis; nec, quæ vult bella videri,

Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
Vincunt natura candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

*

Nõ ſatis eſt, quòd nos mergis furioſa iuuẽtus:
Transuersóſq; rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata face ſepulti
In teſta merſas luxuriantur opes?
Vilis ſeruus habet regni bona; celláq; capti
Deridet feſtram, Romuleámque caſam.
Idcirco virtus medio iacet obruta cœno:
Nequitia claſſes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina quum caderent, diſcuſſáque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Luſtrata deiectus humo, Lunaq́; ſenectus,
Et reparatus honos: hinc ſigna effuſa per orbẽ,
Et permutatis diſiunctus menſibus annus
Proiecit vitium hoc: atque error iuſſit inanis
Agricolas primos Cereri dare meſſis honores:
Palmitibus plenis Bacchũ vincire: Palémq;
Paſtorũ gaudere manu, natat obrutus, omni
Neptunus demerſus aqua: Palláſq; cauernas
Vindicat. Et voti reus, & qui vendidit orbẽ,
Iã ſibi quiſque Deos auido certamine fingit.

*

Nolo ego ſemper idẽ capiti ſuffũdere coſtum:
Nec toto ſtomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle,

Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo nos grato perluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

*

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari.
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

*

Inueniat quod quiſque velit. non omnibus vnum eſt
Quod placet. hic ſpinas colligit, ille roſas.

*

Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat vſum,
Rebus in aduerſis; quę iacuêre, iuuant.
Sic rate demerſa vulgam deponderat aurum,
Remorũ leuitas naufraga membra vehit.
Cùm ſonuere tubę, iugulo ſtat diuite ferrum,
Barbara contemtu prelia pannus habet.

*

Linque tuas ſedes, alienáque littora quęre,
O iuuenis; maior rerum tibî naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis: te nouerit vltimus Iſter,
Te Boreas gelidus, ſecuráq; regna Canopi,
Quiq́; renaſcentem Phœbum, cernuntq́; cadentem.
Maior in externas Ithacus deſcendat arenas.

*

Nam citiùs flamas mortales ore tenebunt,
Quã ſecreta tegãt: quicquid dimittis in aula,
Effluit, & ſubitis rumoribus oppida pulſat.
Nec ſatis eſt vulgaſſe fidem: ſimulatius exit
Proditionis opus, famámq; onerare laborat.
Sic commiſſa ferens auidus reſerare miniſter
Fodit humũ, Regisq́; latentes prodidit aures.
Excepit nam terra ſonos, calamiq; loquentes

Inuenêre Midam,qualem narrauerat index,

*

Fallunt nos oculi,vagiq́; ſenſus
Oppreſſa ratione mentiuntur.
Nam turris propè qua quadrata ſurgit,
Attritis procul angulis rotatur.
Hybdaum refugit ſatur liquorem,
Et naris caſiam frequenter odit.
Hoc illo magis,aut minus placere
Non poſſet,niſi lite deſtinata
Pugnarent dubio tenore ſenſus.

*

Somnia,qua mẽtes ludũt volitãtibus vmbris,
Non delubra deûm , nec ab athere numina
mittunt,
Sed ſibi quiſq; facit.nã quũ proſtrata ſopore
Vrguet mẽbra quies,& mẽs ſine põdere ludit:
Quicquid luce fuit,tenebris,agit.oppida bello
Qui quatit , & flammis miſerandas ſauit in
vrbes,
Tela videt,verſáſq; acies,& funera Regum,
Atque exundãtes profuſo ſanguine campos.
Quin cauſſas orare ſolẽt , legéſq;, forúmque,
Et pauidi cernunt incluſum corde tribunal.
Cõdit auarus opes ,defoſſúmq; inuenit aurũ.
Venator ſaltus canibus quatit.eripit vndis,
Aut premit euerſã periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix, dat adultera mu-
nus,
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatiũ miſerorum vulnera durant.

*

Iã nũc ardẽtes Autumnus fregerat vmbras,
Atq; hiemẽ tepidis ſpectabat Phœb⁹ habenis:
Iã platanus iactare comas,iã cœperat vuas

Adnumerare ſuas deſecto palmite vitis:
Ante oculos ſtabat quicqd promiſerat annus.

*

Sic & membra ſolent auras includere venis,
Quæ penitus merſæ, quũ rurſus abire laborãt,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit antè
Frigidus ſtrictis qui regnat in oſſibus horror,
Quàm tepidus laxo manauit corpore ſudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecutiq; genas. oculis nec defuit imber,
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cũ gelidæ periere niues, & languidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra:
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fœtum cùm protulit vrſa,
Et piſcis nullo iunctus amore parit.
Sic Phœbææ chelys vinclo reſoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus oua fouet.
Sic ſine concubitu textis apis excita ceris
Feruet, & audaci milite caſtra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus eiecta nudus rate, quærit eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat.
Grandine qui ſegetes & totũ perdidit annũ,
In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros, orbiq; parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque confuſis feriemus ſidera verbis:

Et fama eſt iunctas fortiùs ire preces.

*

Omnia qua miſeras poſſunt finire querelas,
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
Vile olus & duris harentia mora rubetis
Pugnantis ſtomachi compoſuere famem.
Flumine vicino ſtultus ſitit; & riget Euro,
Quum calidus tepido conſonat igne rogus.
Lex armata ſedet circùm fera limina nupta,
Nil metuit licito fuſa puella toro.
Quod ſatiare poteſt, diues natura miniſtrat,
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

*

Iudaus licèt & porcinum numen adoret,
Et cilli ſummas aduocet auriculas:
Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oram,
Et niſi nodatum ſoluerit arte caput,
Exemtus populo, Graiã migrabit ad vrbem,
Et non ieiuna ſabbata lege premet:
Vna eſt nobilitas argumentúmq; coloris
Ingenui, timidas non habuiſſe manus.

*

Haret detritus laua Mauortius vmbo
Innumerabilibus telis grauis, atque flagrãti
Stipite dextra minax terris incendia portat.

*

——— Et ſcuta latentia condunt.

*

——— Torua ſolum ſub fronte latebat.

*

Delos, iam ſtabili reuincta terra,
Olim purpureo mari natabat,
Et moto leuis hinc, & inde vento
Ibat fluctibus inquieta ſummis.
Mox illam geminis Deus catenis

Hac alta Giaro ligauit, illac
Conſtanti Myconæ dedit tenendam.

*

Catillata geris vadimonia publicum proſtibulum.

*

Diuidias mentis conficit omnis amor.

T. PETRONII
ARBITRI
EVSCIVS.

*

Cerberus forenſis erat cauſidicus.

*

EXPLICIT T. PETRONIVS ARBITER.

P. PETRONII
RECTORIS
DECLAMATIO.

*

Quid eſt, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi dolet. Habetis dolum; accipite nunc malum.

*

PETRONII GRAMMATICI
FRAGMENTA.

Horatius: *Quis te redonauit Quiritẽ Dijs patrijs?* cuius nominatiuus eſt hic Quirites.

*

Claſſica à calãdo, id eſt, vocãdo, sũt dicta.

PETRONII
AFRANII
EPIGRAMMATA.

Ad Martiam.

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſuta munera caſtaneæ.
Omnia grata mihi, ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum.
Tu licèt adportes ſtringentia mala palatum,
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
At ſi diſſimulas multùm mihi chara venire,
Oſcula cum pomis mitte, vorabo libens.

Ad Deliam

Si Phœbi ſoror es, mando tibi, Delia, cauſſam,
Scilicet vt fratri, quæ peto, verba feras,
Marmore Sicanio ſtruxi tibi, Delphice, tẽplũ,
Et leuibus calamis candida verba dedi.
Nunc ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui numos nõ habet, vnde petat?

De columbarum nido in galea.

Militis in galea nidum fecêre columbæ:
Adparet Marti quàm ſit amica Venus.

In Cupidinem.

Lecto compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebã, & ſomno lumina victa dabam:
Quum me ſæuus Amor prenſum ſurſumq́; capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus es, inquit; ames quum mille puellas,
Solus, io, ſolus dure iacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicaq́; ſoluta,

Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſumq́; redire
Pœnitet. & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominũ, ſtrepituq́; viarũ,
Et volucrum cantus, turbaq́; fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, ſomnumq́;, torũq́;,
Et ſequor imperiũ, magne Cupido, tuum.

Ad Nealcen puerum.

Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
Qua te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus, & lecti genius, ſecretaq́; longa,
Quais tener in noſtrũ veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamurq́; annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura ſinunt veteres extẽdere amores:
Fac, citò quod cœptũ eſt, non citò deſinere.

De Heſperie.

Hoc ſibi luſit opus de ſtamine floricolore
Heſperies teneræ officioſa manus.
Et pulchro pulchras ſtrophio producta papillas,
Gaudet vtrumq́; ſui pectoris eſſe decus.

De eadem.

Heſperie lateri redimicula nectit eburno,
Facta ſuis manibus, pectore digna ſuo.
Iam veteres iras Venus & Tritonia ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

De eadem.

Intertexta roſa Tyrij ſub tegmine fuci
Inuoluet quoties mobile zona latus,
Ambroſium gemino potabit ab vbere rorem,
Et verè roſeo fiet odore roſa.

De Neptuno marmoreo aquas fundente.

Quàm melior Neptune tuo ſors iſta tridente;
Poſt pelagus dulces heic tibi dãtur aquæ.

De puteo excauato in montis iugo.

Hunc quis non credat ipſis dare Syrtibus amnes,
Qui dedit ignotas viſere montis aquas?

De Amphitheatro vicino mari.

Amphitheatrales mirantur rura triumphos,
Et nemus inſignes cernit adeſſe feras.
Spectat arando nouos agreſtis turba labores,
Nautaq́; de pelago gaudia iuxta videt.
Fœcundus nil perdit ager, plus germina creſcunt,
Dum metuunt omnes hic ſua fata feræ.

Funambulus.

Stupea ſuppoſitis tenduntur vincula lignis,
Quę fido adſcendit docta iuuenta gradu:
Quę ſuper aërius prætendit crura viator,
Vixq́; auibus facili tramite currit homo.
Brachia diſtendens greſſum per inane gubernat,
Ne lapſa è gracili planta rudente cadat.
Dædalus adſtruitur terras mutaſſe volatu,
Et medium pennis proſecuiſſe diem:
Præſenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis curſus funis & aura ferunt.

De Narciſſo.

Inuenit propriis Narciſſus frontibus ignes,
Et ſua deceptum torret imago virum.

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbæo præfulgent ora rubore,
Criſta riget radiis, ignea barba micat:
Alæ, colla, comæ pectus, femur, vngula, cauda,
Præſtanis lucent floridiora roſis:
Flãmea ſic rutilũ diſtinguit pinna colorem,
Vt vibrare putes ignea membra faces?

De

De cato.

Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,
Inuiſum & domibus perdere dente genus,
Catus in obſcuro cepit pro ſorice picam,
Multiloquumq́; vorax ſorbuit ore caput.
Pœna tamen præſens prædonẽ plectit edacem,
Nam claudũt rabidã cornea labra gulam.
Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit,
Et ſatur eſcali vulnere captor obit.
Nõ habet exemplũ volucris vindicta perẽne?
Hoſtem pica ſuum mortua diſcruciat.

Vinum limphatum.

Infantẽ Nympha Bacchũ, quo tẽpore ab igne
Prodijt, inuentum ſub cinere abluerant.
Ex illo Nymphis cũ Baccho gratia multa eſt,
Seiunctus quòd ſit ignis, & vrat adhuc.

Muſarum elogia.

Clio ſæcla retrò memorat ſermone ſoluto:
Euterpæ geminis loquitur caua tibia ventis:
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet:
Melpomene roboans Tragicis ferueſcit iãbis:
Aurea Terpſichore totã lyra perſonat æthrã:
Fila premens digitis Erato, modulamina fingit:
Flectitur in faciles varioſq́; Polymnia motus:
Vranie numeris ſcrutatur munera mundi:
Calliope doctis dat laurea ſerta Poëtis.

In imbellem iactatorem.

Quũ te Barbatæ referas de ſanguine cretum,
Vt tibi cognatus ſit Varitinna ferox:
Cur tua fœmineo caduntur pectora ſocco,
Infamiq́; manu barbula vulſa cadit?
Deſine iam tibimet auctores fingere fortes,

Vimque

Vimq; tuis membris ſtirpis ineſſe tua.
Illa ſed audaci mage ſit de ſtirpe creata,
Audet qua propriũ ſternere calce virum.

De orbis diuiſione inter Saturni filios.

Iuppiter aſtra,fretũ Neptunus,tartara Pluto.
Regna paterna tenẽt; tres tria,quiſq; ſuũ.

De elephante.

Monſtrorũ princeps elephas proboſcidis armis
Horret mole nigra , dente micat niueo.
Sed vario fugiẽda malo quum belua gliſcat,
Eſt tamen ex certis mors pretioſa fera.
Nam qua conſpicimus montani roboris oſſa,
Humanis veniunt vſibus apta ſuis.
Conſulibus ſceptrum,menſis decus,arma tabliſtris:
Diſcolor & tabula calculus inde datur.
Hac eſt humana ſemper mutatio mortis,
Fit moriens ludus qui fuit ante pauor.

De electione coniugij.

Moribus & vultu mulier quaratur habẽda.
Horrida nam facies multo celatur ab auro.
Si quis erit ſponſus talem qui ducat auarus,
Ipſe ſuam horrebit ; feritas diſſoluet amorem.
Illa calens veniet, dorſum dabit iſte calenti,
Cogeturq; ſuo ſuras ſubmittere aſello,
Concubitu turpi mõſtrum paritura biforme,
Quemque ſuum mulier timeat pertingere natum.
Diſcite formoſas aurum ſuperare puellas.

PETRONII INDICI EPIGRAMMA.

Ad Apollinem Delphicum.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenſo qua redit orbe dies.
Hic ego diuinos inter generatus honores,
Mutaui Latio barbara verba ſono.
Iam dimitte tuos, Pæan ô Delphice, cicnos;
Dignior hæc vox eſt, quæ tua templa colat.

M. PETRONII VENVSTIANI EPIGRAMMA.

Liberta & coniunx Petronia cara patrono
Thalluſa hoc tumulo condita luce caret.
Quæ bis vicenos complerat lucibus annos
Erepta eſt ſubitò coniugis è gremio.
Hanc ſic adſiduè deflet Petronius, vt iam
Deficiant oculos lumina cara ſuos.
Deſine per terras, infernas tendere ad arces:
Fata animã dederant, fata eademq́; negant.

PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS EPIGRAMMATA.

De literarum æternitate, ad Appiam.

Hæc vrbem circa, ſtulti monimenta laboris,
Quaſque vides moles, Appia, marmoreas

Pyrami

Pyramidaſq́; auſas viciniũ attingere cælum,
Pyramidas, medio quas fugit umbra die:
Et Mauſolæum miſeræ ſolatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Cõcutiet, ſternetq́; dies: quoque altius ẽxſtat
Quódque opus, hoc illud carpet edétque magis.
Carmina ſola carẽt fato, mortemq́; repellunt.
Carminibus viues ſemper, Homere, tuis.

De Achille.

Cauta quidem genitrix, noceant ne vulnere nato,
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli eſt humanã vincere ſortẽ,
In membris tincti dant ſibi fata locum.

De Thelepho.

Telephus, excellens Alcidis pignus & Augæ,
Externæ ſortis bella inopina tulit.
Nam Graij Troiã peterẽt cùm mille carinis,
Tangeret & claſſis litus adacta ſuum;
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit aſta femur.
Pro cuius cura conſultus dixit Apollo,
Hoſtica quòd ſalubrẽ cuſpis haberet opem.
Mox precibus flexi Pelidæ robore ſacro
Iniecto membris puluere plaga fuit.
Monſtrant fata viri vario miracula caſu:
Vnde datũ eſt vulnus, contigit inde ſalus?

In Xerxem.

Perſes magnus adeſt. totus comitatur euntẽ,
Orbis. quid dubitas, Græcia, ferre iugum?
Mundus iuſſa facit: Solem texẽre ſagittæ:
Calcatur pontus: fluctuat altus Athos.

Item.

Hic, quẽ cernis, Athos, immiſſis perui⁹ vndis,
Flexibus

Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perq́; latus miſit maxima bella ſuum.
Sub tanto ſubitæ ſonuerunt pondere claſſes,
Cæruleus cana ſub niue pontus erat.
Idem commiſit longo duo litora ponte
Perſes, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum, mūdo noua ponere iura?
Hoc terræ fiat: hâc mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI
PISAVRENSIS
EPIGRAMMA.

'Dis manibus Petronij Antigenidis.

Tu, pedo qui ſtricto vadis per ſenta, viator
Siſte rogo, titulumq́; meum ne ſpreueris oro.
Bis quinos annos, menſesq́; duos, duo ſoles
In ſuperis feci, tenerè nutritus, amatus:
Dogmata Pythagoræ ſenſi, ſtudiumq́; ſophorū
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Siue quot Euclides abaco præſcripta tuliſſet:
Delicias habui pariter luſuſq́; procaces.
Hæc Hilarus mihi contulerat pater ipſe patronus,
Si non infelix contraria fata habuiſſem.
Nunc verò infernas ſedes, Acherontis ad vndas,
Tetraq́; Tartarei per ſidera tendo profundi.
Effugi tumidam vitam. ſpes, forma valete.
Nil mihi vobiſcum eſt; alios deludite quæſo.
Hæc domus æterna eſt: hîc ſum ſitus, hîc ero ſemper.

PETRONII APOLLODORI, PONTIFICIS ROMANI,

EPIGRAMMA.

Μητέρι τῇ πάντων θνητῶν τε γενέθλῃ
Α᾽ττεῖθ᾽ ὑψίστῳ καὶ συνιέντι τὸ πᾶν,
Τῷ πᾶσιν κρίεργις, θημερώπερα πάντα φυόντι
Κριοβόλου τελετῆς ἤδετι ταυροβόλου,
Μυστιπόλος πλειτῶν τοῦτον συνθήκατο βωμὸν,
Δῶρον Ἀπόλλωνος θεῖον ἔχων ἐπίκλην.

Petronius Appollodorus, vir clariſſimus, Pontifex maior, Quindecim vir ſacris faciundis, Pater ſacrorũ Dei inuicti, mithræ. Taurobolio Criobolioque percepro, vnà cum Rufa Voluſiana, Caij filia, coniuge, xvj. Kalendas Iulias, Dominis noſtris Valentiniano & Valente Auguſtis tertiùm Conſulibus, aram dicauit.

Hos verſus ſic tranſtulit Benedictus Hegius Spoletinus.

Cunctorum Cybelæ genitrici hominúmque, Deúmq;,
Excelſoq; Atti, quem nihil orbe latet,
Qui facit vt pura celebremus mente quotannis,
Crioboli feſtos, Taurobolique dies,
Qui cognomen habet de munere Appollinis, aram
Sacrorum Antiſtes marmoream hanc ſtaſtuit.

PETRONII LEVITÆ
EPIGRAMMA.

Leuita coniux Petronia, forma pudoris,
His mea diſcedens ſedibus oſſa loco.
Parcite vos lacrymis dulces cum coniuge nata,
Viuentémq; Deo credite flere nefas,

ALCIMI
De Virgilio & Homero.

Mæonio vati qui par aut proximus eſſet,
Conſultus Pæan riſit, & hæc cecinit.
Si potuit naſci quem tu ſequereris, Homere,
Naſcetur qui te poſſit, Homere, ſequi.

EVGENII V. C.

Occumbunt fixi iaculo, mucrone, ſagitta,
Ora, latus, iugulum, Scaua, Rufinus, Atis.
Brutus Atim perimit, Milo Scauam, Cotta Rufinum:
Græcus Atis, Medus Scaua, Rufin⁹, Arabs.
Iã vir Atis, ſed Scaua puer, iuuenisq; Rufin⁹:
Dux Atis, armiger at Scaua, Rufin⁹ eques.
Scaua nothus, generoſus Atis, de plebe Rufin⁹,
Magnus eques, medius dux, famulúſque minor.
Flauus Scaua, niger Atis, inter vtrumque Rufinus,
Blandus Atis, patiẽs Scaua, Rufinus atrox,
Abſque modo largus, laſciuus, parcus, auarus
Laudis Atis, forma Scaua, Rufinus opum.
Arcu Scaua bonus, Atis armis, iure Rufinus:
Voce Rufinus, Atis carmine, Scaua lyra:

Scæua pila, curſuq; Rufinus, Atisq; palæſtra,
Ore Rufinus, Atis corpore, Scæua coma.

DOMNI EVANTII V. C.

De Ambigenis.

Hæc ſũt ambigenæ, quæ nuptu diſpare conſtant:
Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ:
Mulus ab Arcadicis & equina matre creatur:
Tityrus ex ouibus oritur hircóq; parente.
Muſinonẽ capra ex veruegno ſemine gignit:
Apris atque ſue ſetoſus naſcitur Ibris:
At lupus & catula formant coëundo Lyciſcā.

Q. CICERONIS

De mulierum leuitate.

Crede ratem vētis, animum ne crede puellis,
Námque eſt fœminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona eſt: &, ſi bona cõtigit vlla,
Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

PENTADII,

De vita beata.

Non eſt (falleris) hæc beata, non eſt,
Quòd vos creditis, vita, non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas,
Et quidquid Libyco ſecatur aruo,
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro.
Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco ſuperbus.

EXPLICIVNT.

EX PETRONIO REFERVNTVR HÆC A VETERIBVS
quæ in ſuperioris Satyrici fragmentis non extant.

Terentianus Maurus de Dimetro Iambico claudo:

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hac poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
,,*Memphitides puellæ,*
,,*Sacris deûm paratæ.*
,,*Tinctus colore noctis*
,,*Manu puer loquaci,*
,,*Ægyptias choreas.*

Seruius Honoratus in illud Virg. lib. 3. Æneid. Auri ſacra fames. *Sacra, ideſt, execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum. Nam Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris circumducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis, & ſic proiiciebatur. Hoc autem in Petronio lectũ eſt.* Quæ tamẽ in quibuſdã vetuſtiſſ. exemplaribus non leguntur.

Idẽ in illud lib. xij. Auctor ego audendi. *Nomina in tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hac Senator: hic & hac balneator: licet Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.*

Diomedes lib. iij. *Et illud eſt comma,* *quod Arbiter fecit , tale.*

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horat. Epo.v.*Petronius, Pollice vſque ad periculum roſo*,vt monſtraret,inquit,furentem.

Sergius in arte ſecunda. *Item Quirites dicit numero tantùm plurali:ſed legimus apud Horatium hunc Quiritem. Vetus nominatiuus hic Quiris. Idē Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.Quadrigas dicit numero tantùm plurali,ſed Varro dicit numero ſingulari*. Pompeius item in arte. *Ait Petronius,hic Quirites,numero ſingulari.*

Marius Victorinus de metris.*Anacreontio & apud nos plerique vſi ſunt , inter quos Arbiter Satyricon ita,*

Triplici vides vt ortu.
Trinia rotetur ignis.
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieron. in Epiſt. ad Demetr. illud tanquam Arbitri citat.

Non bene olet,qui bene ſemper olet.

Quod apud Martial.li.ij.Epig.extat.Sed & alia quædam habent hi auctores inter ſe communia,atque inter cętera hoc quoque:

Ingnioſa gula eſt.

& alia, quæ ſuo quæque Ingenioſa gula eſt:

Priſcianus lib. viij. & x. *Petronius: Animam noſtro amplexam in corpore* : vbi ait, *Amplexam*,paſſiuè dictum.

Iſidorus lib.v.Etymolog.c.xxxvij. *Dolus eſt mentis calliditas , ab eo,quòd deludat.*

Aliud enim agit, & aliud ſimulat, Petronius aliter exiſtimat, dicens: Quid eſt, iudices, dolus? Nimirū vbi aliquid factum eſt, quòd legi ſolet. Habetis ſolum; accipite nunc malum.

Fulgentius lib. 1. Mythol. *Denique huius rei non immemor Petronius ait*:.

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactātius, Statij interpres: putátque hoc ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idem hemiſtichium legitur lib. iij. Thebaid.

Idem in fabula de Coruo: *Petronius,*

Si contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Epigrāma amplius poſthac adſcriptū eſt. Idem lib. II. Mythol. in fabula Promethei. *Vnde & Petronius Arbiter ait:*

Cui vultur iecur intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt quem lepidi vocant Poëtæ:
Sed cordis mala; liuor, atque luxus.

Lib. iij. in fabula Myrrhæ & Adonidis: *Ideo Venerē amaſſe Adonin dicunt, quòd hoc genus pigmēti* (de ſucco Myrrhæ loquitur) *ſit valde feruidū. Vnde & Petronius Arbiter illi libidinis concitamentum Myrrhinum ſe poculum bibiſſe refert. Nam & *Furius Comœdiarum ſcriptor inducit Glyconem meretricem dicentem, Myrrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occurſem fortiuncula.*

Et pòſt paulò in fabula Apollinis & Marſyæ de Mida: *Vnde & Petronius Arbiter ait.*

Sic cōmiſſa verens auidus reſerare miniſter.

Et cætera, quæ integriora adſcribemus

ſuo loco, quibus imitatus, videtur Petronius Ouidij locũ ex lib.ij.Metamorph. Extãt & apud Io.Saliſber.lib.iij.Pol.cap.xij.

Idem Fulgentius in libro Continentiæ Virgilianæ: *Tricerberi fabulam iam ſuprà expoſuimus in modum iurgij forenſiſque litigij poſitam: vnde & Petronius in Euſcio ait, Cerberus forenſis erat Cauſidicus.*

Idem Fulgent. in expoſitione ſermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum: *Ferculum dicitur miſſum carnium: vnde & Petronius: Ferculum allatum eſt.*

Valgia ſunt labellorum obtortiones in ſupinatione, ſicut & Petronius ait Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana ſomniare; tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus Petronius, Nam comptum me vernali allucitæ moleſtabant.

*

Manubia dicuntur ornamenta Regum, vnde & Petronius ait: Tot Regum manubiæ penes fugitiuum reperta.

Aumatium dicitur locus ſecretus: vnde & Petronius ait, In aumatium memet conieci.

In veteri gloſſario Petri Danielis. *Excelſiſſimus dicitur à Petronio in* 1. *Satyrarum.* Et extat locus in hoc noſtro.

Itẽ, *Petroniꝰ: Satis cõſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptã Neapolitanam.*

Item, *Petronius. Petauróque iubente modò ſuperior.*

Et in alio Gloſſ. *Suppes ſuppumpis, hoc eſt, ſupinis pedibus. Petron.*

Tullia, media vel regia. Petronius.

Citat etiã ex Petronio q̃dã Põponiꝰ Sabiꝰ

Grāmaticus,Virgilij interpres, quæ in noſtro exēplari extāt. Sed plura longè Ioānes Saliſberienſis in libro de nugis Curialium, qui Polycraticus inſcribitur,quæ non adeò facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat: hæc tamen reſcripſimus.Lib. iij.cap.viij *Totus ferè mundus ex Arbitri noſtri ſententia, mimum videtur implere.*

Item: *Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quòd ferè totus mundus, iuxta Petronium, exercent hiſtrionem.* Reſpicit fortaſſe ad illud: *Grex agit in ſcena mimum,&c.*

Idem lib.iiij.cap.v. Narrat Trimalcionis hiſtoriam,& addit quædam ſiue de ſuo,ſiue de integriore exemplari, itémque lib.viij. cap.viij.

Vincent.Beluac.lib.xx.Spec.c.xx.

——ô maxima rerum
Et meritò pietas homini tutiſſima virtus.

Qui verſus & à Iacobo quodam cognomento Magni,in Sophologio lib.iiij.cap x. referuntur,Et alia quædam à Bartholomæo Vicecomite in libro Defloratorum. E Petronij etiam verſibus quædā mutuatus eſt Erricus Benedicti monachus,in libris quos de vita Germani Antiſiodori ad Carolum Franc.Imp.ſcripſit, maximè ex belli ciuilis periculo. Non deſunt verò,qui ex iis, quæ ſuprà retulimus, nonnulla putent eſſe Petronij alterius Grammatici,quo auctore & Claſſica à calando dicta, apud veterem quendam gloſſographum legimus.

SED ET HÆC QVOQVE VIRI DOCTISSIMI INTER PEtronij Arbitri reliquias retulerunt, quæ vel eorum fide ſuperioribus adiici patiamur: ſed meliora aliquando & emendatiora, quanquam video in antiquis exemplaribus Auctoris nomen pleriſque nullum præferri.

*

Nõ eſt forma ſatis, nec, quæ vult bella videri,
Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quidquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

*

Nõ ſatis eſt, quòd nos mergis furioſa iuuẽtus,
Transuersóq; rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata face ſepulti:
In teſta merſas luxuriantur opes?
Vilis ſeruus habet regni bona: celláque capti
Deridet feſtram;, Romuleámque caſam.
Idcirco virtus medio iacet obruta cœno:
Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina dum caderent, diſcuſsáque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Illuſtrata deiectus humo, Lunaq; ſenectus,
Et reparatus honos: hinc ſigna effuſa per orbem.

Et permutatis diſiunctus menſibus annus
Proiecit vitium hoc:atque error iuſſit inanis
Agricolas primos Cereri dare meſſis honores:
Palmitibus plenis Bacchū vincire, Palémq;
Paſtorū gaudere manu.natat obrutus omni
Neptunus demerſus aqua:Pallásq; cauernas
Vindicat, & voti reus, & qui vendidit vrbē,
Iam ſibi quiſque deos auido certamine fingit.

*

Nolo ego ſemper idem capiti ſuffundere coſtum:
Nec toto ſtomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle:
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo nos grato perluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

*

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari,
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

*

Inueniat quod quiſque velit, non omnibus vnum eſt
Quod placet:hic ſpinas colligit, ille roſas.

*

Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat, vſum,
Rebus in aduerſis, qua iacuêre, iuuant.
Sic rate demerſa * vulſam deponderat aurē,
Remorū leuitas naufraga membra vehit.
Cùm ſonuêre tuba, iugulo ſtat diuite ferrū,
Barbara contemni pralia pannus habet.

*

Linque tuas ſedes, alienáque litora quare,

O iuuenis, maior rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis, te nouerit vltimus Iſter,
Te Boreas gelidus, ſecuráq; regna Canopi,
Quiq; renaſcentem Phœbum, cernúntque iacentem,
Maior in externas Ithacus deſcẽdat arenas.

*

Nam citiùs flãmas mortales ore tenebunt,
Quàm ſecreta tegant. quicquid dimittis in aula,
Effluit, & ſubitis rumoribus oppida pulſat.
Nec ſatis eſt vulgaſſe fidem: ſimulatius exit
Proditionis opus, famámque onerare laborat.
Sic commiſſa ferens auidus reſerare miniſter
Fodit humũ, Regíſq; latentes prodidit aures.
Excepit nam terra ſonos, calamíq; loquentes
Inuenêre Midam, qualem narrauerat index.

*

Fallunt nos oculi, vagíque ſenſus.
Oppreſſa ratione mentiuntur.
Nam turris, propè quæ quadrata ſurgit,
Detritis procul angulis rotatur.
Hybleum refugit ſatur liquorem,
Et naris caſiam frequenter odit.
Hoc illo magis, aut minùs placere
Non poſſet, niſi lite deſtinata
Pugnarent dubio tenore ſenſus.

*

Sõnia, quæ mẽtes ludũt volitãtib. vmbris,
Non delubra deûm, nec ab æthere numina mittunt,
Sed ſibi quiſque facit: nam quum proſtrata ſopore
Vrguet membra quies, & mens ſine pondere ludit:

Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſæuit in vrbes:
Tela videt, verſáſque acies, & funera Regum,
Atq; exundantes profuſo ſanguine campos.
Qui cauſſas orare ſolent, legéſq;, forúmque,
Et pauidi cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſúmque inuenit aurum.
Venator ſaltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euerſã periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix. dat adultera munus.
Et canis in ſomnis léporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatium miſerorum vulnera durãt.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat vmbras,
Atque hyemem tepidis ſpectabat Phœbus habenis:
Iam platanus iactare comas, iã cœperat vuas
Adnumerare ſuas deſecto palmite vitis:
Ante oculos ſtabat quicquid promiſerat annus.

*

Sic & membra ſolent auras includere venis,
Quæ penitus merſæ, cùm rurſus abire laborent,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit antè
Frigidus ſtrictis qui regnat in oſſibus horror.
Quàm tepidus laxo manauit corpore ſudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitq; genas: oculis nec defuit imber.

Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cū gelidę perière niues, & languidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra:
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturę munera nota,
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fœtum cùm protulit vrſa,
Et piſcis nullo iunctus amore parit.
Sic Phœbea chelis vinclo reſoluta parentis
Lucina tepidis naribus oua fouet,
Sic ſine concubitu textis apis excita ceris
Feruet, & audaci milite caſtra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus eiecta nudus rate, quęrit eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat.
Grādine qui ſegetes, & totum perdidit annū:
In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros, orbique parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque cōfuſis feriemus ſydera verbis,
Et fama eſt iunctas fortiùs ire preces.

*

Omnia, quę miſeras poſſunt finire querelas,
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
Vile olus & duris hęrentia mora rubetis
Pugnantis ſtomachi compoſuère famem.
Flumine vicino ſtultus ſitit, & riget Euro,
Cùm calidus tepidò conſonat igne rogus.
Lex armata ſedet circùm fera limina nuptę,
Nil metuit licito fuſa puella toro.
Quod ſatiare poteſt, diues natura miniſtrat:

Quod docet infrænis gloria, fine caret.

*

Iudæus licèt & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas aduocet auriculas.
Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oram,
Et niſi nudatum ſoluerit arte caput.
Exemptus populo, Graia migrabit ab vrbe,
Et non ieiuna ſabbata lege premet.
Vna eſt nobilitas, argumentúmque coloris
Ingenui, timidas non habuiſſe manus.
Candida ſydereis ardeſcũt lumina flãmis,
Fundũt colla roſas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteáq; admixtus ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus tibi ſeruit honor, formáq; dearum
Fulges, & Venerem cœleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus, digitiſque tenellis
Serica fila trahens pretioſa ſtamine ludis,
Planta decẽs modicos neſcit calcare lapillos,
Et dura lædi ſcelus eſt veſtigia terra.
Ipſa tuos cùm ferre velis per lilia greſſus,
*Nulli * ſternuntum leuiori pondere flores.*
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornẽt,
Aut gemmas aptent capiti: tu ſola placere
Vel ſpoliata potes. Nulli laudabile totum:
In te cuncta probat ſi quiſquã cernere poſſit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ.
Ad vocem tacuiſſe reor, quæ mella propagas
Dulcia, & in miſeros telũ iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo ſanabile ferro.
Sed tua labra meo ſæuum de corde dolorem
Depellãt, morbũq; animæ medicaminis huius
Cura fuget, nec tãta putres violentia neruos
Diſſecet, atq; tua moriar pro crimine cauſa.
Sed ſi hoc grande putas, ſaltẽ cõcede precanti,

Vt iam deſunctum niueis ambire lacertis
Digneris, vitámque mihi poſt fata reducas.

Adiecimus hæc vt Petronij, ne quis deſideraret potiùs, quàm quòd eius eſſe viderentur.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenſo qua redit orbe dies.
Hic ego diuinos inter generatus honores,
Mutaui Latio barbara verba ſono.
Iam dimitte tuos, Pæan ô Delphice, cycnos,
Dignior hæc vox eſt, quæ tua templa colat.

*

Aurea, mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſutæ munera caſtaneæ.
Omnia grata putẽ: ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum:
Tu licèt adportes ſtringentia mala palatum,
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
At ſi diſſimulas multum mihi chara venire,
Oſcula cum pomis mitte, vorabo lubens.

*

Si Phœbi ſoror es, mando tibi Delia cauſam
Scilicet vt fratri quæ peto verba feras:
Marmore Sicanio ſtruxi tibi Delphice, templum,
Et leuibus calamis candida verba dedi.
Nunc, ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

*

Militis in galea nidum fecêre columbæ,
Adparet Marti quàm ſit amica Venus.

*

Lecto compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebam, & ſomno lumina victa dabam:

Cum

Cùm me ſanus Amor prenſum, ſurſúmque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus inquit, ames cùm mille puellas,
Solus, iò ſolus, dure iacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicáque ſoluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſúmque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepitúſque viarum,
Et volucrum cantus, turbáque fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, ſomnúmque, torúmque,
Et ſequor imperium magne Cupido tuum.

*

Sit nox illa diu nobis dilecta Neàlce,
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus & lecti genius, ſecretáque longa,
Queis tenera in noſtrū veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamúrque annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura ſinunt veteres extēdere amores:
Fac, citò quod cœptum eſt, non citò deſinere.

At videatur illud fortaſſe Eumolpi potiùs de muliebri leuitate.

Crede ratē ventis, animum ne crede puellis,
Námque eſt fœminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona eſt: vel, ſi bona contigit vlla,
Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

niſi: ſit potiùs Porphyrij, Poëtæ ſub Conſtantino.

ſtantino in exilium miſſi, cuius pleraque video Petronio noſtro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Defloratorum exemplari. Sed cur non & iſtud?

Non eſt falleris hac beata, non eſt,
Quod vos creditis eſſe, vita non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas,
Et quicquid Libyco ſecatur aruo
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro:
Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco, ſuperbus.

At eſt Pẽtadij ex Apollodoro magna parte.

Quandoquidem video inter eruditos conuenire, ex iis, quæ in Priapum leguntur inter Catalecta veterum Poëtarum, nonnulla huius eſſe Petronij: viſum eſt & ea adiicere, ſimul & alia quædam non diſſimilis argumenti.

LVSVS DIVERSORVM POETARVM IN PRIAPVM.

AD LECTOREM.

Carminis incõpti luſus lecture procaces,
Conueniens Latio pone ſupercilium.
Nõ ſoror hoc habitat Phœbi, nõ Veſta ſacello,
Nec quæ de patrio vertice nata Dea eſt:
Sed ruber hortorum cuſtos membroſior æquo.

Qui tectum nullis veſtibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ:
Aut quibus hanc oculis aſpicis, iſta lege.

AD PRIAPVM.

Ludens hæc ego teſte te, Priape,
Horto carmina digna, non libello,
Scripſi non nimium laborioſè.
Nec muſas tamen, vt ſolent Poëtæ,
Ad non virgineum locum vocaui.
Nam ſenſus mihi corq; defuiſſet,
Caſtas, Pieridum chorum, ſorores
Auſo ducere mentulam ad Priapi.
Ergo quicquid id eſt, quod otioſus
Templi parietibus tui notaui,
In partem accipias bonam rogamus.

PRIAPVS.

Obſcurè poteram tibi dicere, da mihi, quod tu
Des licèt aſſiduè, nil tamen inde perit.
Da mihi quod cupies fruſtra dare forſitan olim,
Dum tenet obſeſſas inuida barba genas.
Quodque Ioui dederat qui raptus ab alite ſacra
Miſcet amatori pocula grata ſuo.
Quod virgo prima cupido dat nocte marito:
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Simplicius multò eſt, da pædicare, Latinè
Dicere, quid faciã craſſa Minerua mea eſt.

AD PRIAPVM.

Obſcœnis rigido Deo tabellas
Ducens ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage: rogatq; tentes,
Si pictas opus edat ad figuras.

DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur dixiſſe Priapus,

Verſibus hic infrà ſcripta duobus erit:
Quod meus hortus habet , ſumas impunè licebit:
Si dederis nobis , quod tuus hortus habet.

PRIAPVS.

Quòd ſim ligneus , vt vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneuſq́ penis:
Prendam te tamen,& tenebo prenſam:
Totamq́ hanc ſine fraude, quantacūque eſt,
Tomento , citharaq́ tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

PRIAPVS.

Cùm loquor,vna mihi peccatur littera:nā T,
P, dico ſemper:blæſaq́ lingua mea eſt.

AD MATRONAS.

Matronæ procul hinc abite caſtæ:
Turpe eſt vos legere impudica verba.
Non aſſis faciunt:euntq́ rectà:
Nimirum ſapiunt , vidéntque magnam
Matronæ quoque mentulam libenter.

PRIAPVS.

Cur obſcœna mihi pars ſit ſine veſte requiris.
Quero, tegat nullus cur ſua ſigna deus?
Fulmē habet mūdi dominꝰ:tenet illud apertè.
Nec datur aquoreo fuſcina tecta Deo.
Nec Mauors illū,per quē valet,oculit enſem:
Nec latet in tepido Palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas Phœbū portare ſagittas?
Clámve ſolet pharetrā ferre Diana ſuā?
Num tegit Alcides nodoſa robora claua?
Sub tunica virgam num deus ales habet?
Quis Bacchū gracili veſtē pratendere thyrſo,
Quis te celata cum face vidit Amor?
Nec mihi ſit crimen , quòd mentula ſemper aperta eſt:

Hoc mihi ſi telum deſit, inermis ero.

AD PVELLAM.

Inſulſiſſima quid puella rides?
Non me Praxiteles, Scopáſue fecit:
Nec ſum Phidiaca manu politus:
Sed lignum rude villicus dolauit:
Et dixit mihi, Tu Priapus eſto.
Spectas me tamen, & ſubinde rides.
Nimirum tibi ſalſa res videtur,
Adſtans inguinibus columna noſtris.

PRIAPVS.

Ne prenſere caue: prenſo nec fuſto nocebo:
Saua nec incurua vulnera falce dabo.
Traiectus conto ſic extendêre pedali:
Vt culum rugas non habuiſſe putes.

PRIAPVS.

Quadam ſerior Hectoris parente,
Cumea ſoror, vt puto, Sibylla.
Æqualis tibi, quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem,
Infirmo ſolet huc gradu venire:
Rugoſaſq; manus ad aſtra tollens,
Ne deſit ſibi, mentulam rogare.
Heſterna quoque luce, dum precatur,
Dentem de tribus excreauit vnum.
Tolle, inquam, procul, ac iube latere
Sciſſa ſub tunica, ſtoláque rufa,
Vt ſemper ſolet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naſo,
Vt credas Epicurum oſcitari.

PRIAPVS.

Pracidere puer moneo: futuere puella:
Barcarum furem tertia pœna manet.

PRIAPVS.

Huc huc, quiſquis es, in dei ſalacis
Diuerti graue ne puta ſacellum.
Et ſi nocte fuit puella tecum,
Hac re quod metuas adire, non eſt.
Iſtuc cœlitibus datur ſeueris.
Nos vappa ſumus, & puſilla culti
Ruris numina: nos pudore pulſo
Stamus ſub Ioue coleis apertis.
Ergo quilibet huc licebit intret
Nigra fornicis oblitus fauilla.

PRIAPVS.

Commiſſo mihi non ſatis modeſtas
Quicunque attulerit magnus agello:
Is me ſentiet eſſe non ſpadonem.
Hic inter frutices loco remoto,
Dicat forſitan hac ſibi ipſe nemo
Præciſum ſciet eſſe me, ſed errat:
Magnis teſtibus iſta res agetur.

AD PRIAPVM.

Qualibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis:
Qualibus Heſperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile eſt ſpatiantem rure paterno
Nauſiacam pleno ſæpe tuliſſe ſinu:
Quale fuit malũ, quod littera pinxit Aconti,
Qua lecta, cupido pacta puella viro eſt:
Taliacunque puer dominus florentis agelli
Impoſuit menſa nude Priape tua.

PRIAPVS.

Quid mecum tibi circitor moleſte?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat ſine: laxior redibit.

PRIAPVS.

Commoditas hac eſt in noſtro maxima pene, Laxa quòd eſſe mihi fœmina nulla poteſt.

AD PRIAPVM.

Hic quando Telethuſa circulatrix,
Quæ clunem tunica tegente nulla
Extis aptiùs, altiuſq; motat,
Criſſabit tibi fluctuante lumbo?
Sic vt non modò te Priape poſſet,
Priuignum quoque, ſed mouere Phædra.

PRIAPVS.

Fulmina ſub Ioue ſunt: Neptuni fuſcina telũ:
Enſe potens Mars eſt: haſta Minerua tua eſt.
Sutilibus Liber committit prælia thyrſis:
Fertur Apollinea miſſa ſagitta manu.
Herculis armata eſt inuicta dextera claua:
At me terribilem mentula tanta facit.

AD PRIAPVM.

Copia me perdit: tu ſuffragare rogatus,
Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque tibi poſui vernacula poma,
De ſacra nulli dixeris eſſe via.

PRIAPVS.

Fœmina ſi furtum faciet mihi, virq́; puerq́;:
Hæc cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

PRIAPVS.

Quicunque hic violam, roſámve carpet
Furtiuúmve olus, aut inempta poma,
Defectus pueroq́; feminaq́;.
Hac tentigine, quam videtis in me,
Rumpatur precor vſque, mentulaq́;,
Ne quicquam ſibi pulſet vmbilicum.

PRIAPVS.

Hic me cuſtodem fœcundi villicus horti
Mandati curam iuſſit habere loci.
Fur habeas pœnam: licèt indignère, feramq́;

Propter olus, dicas,hoc ego propter olus?

PRIAPVS.

Hoc ſceptrum,quod ab arbore vt reciſum eſt,
Nulla iam poterit virere fronde:
Sceptrum,quod pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oſcula nobiles cynedi:
Intra viſcera furis ibit vſque
Ad pubem,capulumq́; coleorum.

PRIAPVS.

Porrò,nam quis erit modus? Quirites,
Aut præcidite ſeminale membrum,
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinæ ſine fine prurientes,
Vernis paſſeribus ſalaciores:
Aut rumpar:nec habebitis Priapum.
Ipſi cernitis exfuturus vt ſim,
Confectúſque,macérque, pallidúſque,
Qui quondam ruber, & valens ſolebam
Fures cædere quamlibet valentes.
Defecit latus : & periculoſam
Cum tuſſi miſer expuo ſaliuam.

AD PRIAPVM.

Deliciæ populi magno notiſſima circo
Quintia vibratas docta mouere nates:
Cymbala cũ crotalis,pruriginis arma,Priapo
Ponit , & adducta tympana pulſa manu.
Pro quibus,vt sẽper placeat ſpectãtibus,orat:
Tentáque ad exemplum ſit ſua turba dei.

PRIAPVS.

Tu qui non bene cogitas, & ægrè
Carpendo tibi temperas ab horto,
Pædicabere fuſcino pedali.
Quòd ſi tam grauis , & moleſta pœna
Non profecerit : altiora tangam.

Ad

AD PRIAPVM.

Obſcœnis peream, Priape, ſi non
Vti me pudet, improbiſq; verbis:
Sed cùm tu poſito deus pudore
Oſtendas mihi coleos patentes?
Cum cunno mihi mentula eſt vocanda.

AD PRIAPVM.

Falce minax, & parte tui maiore Priape,
Ad fontem, quæſo dic mihi, quà ſit iter.
PR. Vade per has vites, quarum ſi carpſeris vuas,
Cur aliter ſumas, hoſpes habebis aquas.

PRIAPVS.

Donec proterua nil mihi manu carpes,
Licebit ipſa ſis pudicior Veſta
Sin hac mei te ventris arma laxabunt.
Exire vt ipſa de tuo queas culo.

PRIAPVS.

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, nouaq; cera,
Collatas ſibi quæ, ſuiſq; membris
Formicas facit altiles videri:
Cuius viſcera non aperta Tuſcus
Per pellem poterit videre haruſpex.
Quæ ſucco caret: atque petra pumex,
Nemo viderit hanc vt expuentem:
Quam pro ſanguine puluerem, ſcobemq;
In venis medici putant habere:
Ad me nocte ſolet venire: & affert
Pallorem, maciémque laruialem.
Ductor ferreus inſularis, æquè
Laterna videor fricare cornu.

PRIAPVS.

Naiadas antiqui, Dryadeſq; habuêre Priapi:
Et quo tenta Dei vena ſubiret, erat.

Nunc adeò nihil eſt: adeò mea plena libido,
Vt Nympas omneis interiiſſe putem.
Turpe quidem factu: ſed ne tentigine rūpar,
Falce manu poſita, fiet amica manus.

AD PRIAPVM.

Cùm ſacrum fieret deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella paruo.
Communis ſatis omnibus futura,
Quæ quot nocte viros peregit vna,
Tot verpas tibi dedicat ſalignas,

PRIAPVS.

Pædicabere fur ſemel: ſed idem
Si prenſus fueris bis, irrumabo.
Quòd ſi tertia furta molieris:
Vt pœnam patiare & hanc, & illam,
Pædicaberis, irrumaberiſque.

PRIAPVS.

Notas habemus quiſque corporis formas.
Phœbus comoſus: Hercules lacertoſus:
Trahitque Bacchus virginis tener formam:
Minerua flauo lumine eſt: Venus pæto:
Frontem comatos Arcadas vides Faunos:
Habet decenteis nuntius deûm plantas:
Tutela Lemni diſpares mouet greſſus,
Intonſa ſemper Æſculapio barba eſt:
Nemo eſt feroci pectoroſior Marte:
Quòd ſi quis inter hæc locus mihi reſtat.
Deus Priapo mentulatior non eſt.

VOTI SOLVTIO.

Cur pictum memorari ſit in tabella
Membrum quæritis, unde procreamur.
Cùm penis mihi fortè læſus eſſet:
Chirurgique manum miſer timerem:
Diis me legitimis, nimiſque magnis,
Vt Phœbo, putà, filióque Phœbi,

Curatum dare mentulam verebar.
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
Cuius tu, pater, ipſe par videris,
Qua ſalua ſine ſectione facta,
Ponetur tibi picta, quam leuaris,
Párque, conſimiliſque, concolórque.
Promiſit fore: mentulámque mouit
Pro nutu deus, & rogata fecit.

PRIAPVS.

Simpliciter tibi me quodcunque eſt, dicere oportet:
Natura eſt quoniam ſemper aperta mihi.
Pædicare volo: tu vis decerpere poma.
Quod peto, ſi dederis: quod petis, accipies.

Priapus.

Forma Mercurius poteſt placere:
Forma conſpiciendus eſt Apollo:
Formoſus quoque pingitur Lyæus:
Formoſiſſimus omnium eſt Cupido:
Me pulchra fateor carere forma:
Verùm mentula luculenta noſtra eſt:
Hanc mauult ſibi, quàm deos priores,
Siqua eſt non fatui puella cunni.

AD PRIAPVM.

Nota Suburanas inter Telethuſa puellas,
Quæ puto de quæſtu libera facta ſuo eſt:
Cingit inaurata penem tibi ſancte corona:
Hũc Pathicæ ſummi numinis inſtar habẽt.

PRIAPVS.

Quiſquis venerit huc, Poëta fiat:
Et verſus mihi dedicet iocoſos.
Qui non fecerit, inter eruditos
Ficcſiſſimus ambulet Poëtas.

AD PRIAPVM.

Lætus Ariſtagoras natis bene villicus vuis

De cera facta dat tibi poma deus.
At tu ſacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ille, Priape, ferat.

PRIAPVS.

Nolite omnia, quæ loquor putare
Per luſum, mihi, per iocúmque dici:
Deprenſos ego ter, quatérque fures
Omnes, ne dubitetis, irrumabo.

PRIAPVS.

Velle quid hanc dicas, quamuis ſim ligneus, haſtam:
Oſcula dat medio ſiqua puella mihi?
Auguro non opus eſt: in me, mihi credite, dixit,
Vtetur veris vſibus haſta rudis.

PRIAPVS.

Cùm quendam rigidus deus videret
Feruenti caput vſtulare ferro,
Vt Mauræ ſimilis foret puellæ:
Heus, inquit, tibi dicimus ſynade,
Vras te licèt vſque, torqueáſque:
Num tandem prior es puella, quæſo,
Quàm ſunt, mentula quos habet, capilli?

PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
Sed morboſior omnibus ſynædis,
Pygmæo breuior gruem timenti,
Vrſis aſperior, piloſiórque,
Medis laxior, Indicíſque braccis:
Manes hîc licet, vt libenter ires.
Nam quamuis videar ſatis paratus:
Erucarum opus eſt decem maniplis,
Foſſas inguinis vt teram, dolémque
Cunni vermiculos ſcaturientes.

PRIAPVS.

Quicunque veſtrûm, qui venitis ad cœnam,

Libare nullos ſuſtinet mihi verſus.
Illius vxor,aut amica,riualem
Laſciuiendo languidum precor reddat:
Et ipſe longa nocte dormiat ſolus,
Libidinoſis incitatus erucis.

PRIAPVS.

Quòd partem madidam mei videtis,
Per quam ſignificor Priapus eſſe:
Non ros eſt,mihi crede,nec pruina:
Sed quod ſponte ſua ſolet remitti,
Cùm mens eſt pathicæ memor puellæ.

PRIAPVS.

Tu quicunque vides circa tentoria noſtra
  Non nimium caſti carmina plena ioci:
Verſibus obſcœnis offendi deſine:non eſt
  Mentula ſubducti noſtra ſepercilij.

AD PRIAPVM.

Quædam,ſi placet hoc tibi,Priape,
Ficoſiſſima me puella ludit:
Et non dat mihi,nec negat daturam:
Cauſáſque inuenit vſque differendi.
Quæ ſi contigerit fruenda nobis:
Totam comparibus,Priape,noſtris
Cingemus tibi mentulam coronis.

PRIAPVS.

Quid hoc negoti eſt? quáve ſuſpicer cauſa
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cùm quiſquis in nos incidit,luat pœnas:
Et vſque curuos excauetur ad lumbos:
Non ficus hic eſt præferenda vicina,
Vuaq́;,quales flaua non legit Crete:
Non mala truncis aſſerenda Picenis.
Pyrúmve,tanto quòd periculo captas,
Magíſque cera luteum noua prunum,
Sorbúmve ventres lubricos moraturum.

Propinquæ rami nec mei ferunt morum.
Nucémve longam, quam vocant auellanam,
Amygdalúmve flore purpureo fulgens.
*Non braſſica * fero guloſior caules,*
Betáſve, quantas hortus educat nullus,
Creſcénſve ſemper in ſuum caput porrum:
Nec ſeminoſas ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymúmve, cucumeréſve humi fuſos,
Venire crede, ſeſſiléſve lactucas:
Nec vt ſalaces nocte tollat erucas,
Mentámque olentem, cum ſalubribus rutis:
Acréſque capas, alliúmque fibratum.
Quæ cuncta, quãuis noſtro habemus in ſepto,
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis, in mihi laboratum
Locum venitis, improbiſſimi fures.
Nimirum apertam conuolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipſum, quod minamur, inuitat.

Priapus.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto:
Iam primùm ſtator hic libidinoſus
Alternis ineundo & exeundo
Porta te faciet patentiorem.
Accedant duo, qui latus tuentur,
Pulchrè penſilibus peculiati.
Qui cùm te malè foderint iacentem,
Ad partem veniet ſalax aſellus,
Nihilo deterius mutoniatus.
Quare qui ſapiet, malum cauebit,
Cùm tantum hic ſciet eſſe mentularum.

AD PRIAPVM.

Contẽtus modico Bacchus ſolet eſſe racemo:
Cùm capiant alti vix ſua muſta lacus.
Magnáq; fœcundis cùm meſſibus area deſit,

In Cereris crines vna corona datur.
Tu quoq; Diue minor maiorũ exẽpla ſecutꝰ,
Quamuis pauca damus, cõſule poma boni.

PRIAPVS.

E,D,ſi ſcribas,temonémque inſuper addas:
Qui medium D,vult ſcindere,pictus erit.

PRIAPVS.

Credere quis poſſet, falcem quoque (turpe fateri)
De digitis fures ſurripuiſſe meis?
Nec mouet amiſſi tã me iactura,pudórque,
Quàm præbent iuſtos altera tela metus.
Quæ ſi perdidero,patria multabor:& olim
Ille tuus ciuis Lampſace,Gallus ero.

PRIAPVS.

Derides quoque fur:& impudicum
Oſtendis digitum mihi minanti.
Heu heu me miſerum, quòd iſta lignum eſt
Quæ me terribilem facit videri.
Mandabo domino tamen ſalaci,
Vt pro me velit irrumare fures.

PRIAPVS.

Cornix & caries,vetúſque buſtum,
Turba & putrida facta ſeculorum,
Quæ forſan potuiſſet eſſe nutrix
Tithoni,Priamique,Neſtoriſque,
Illis ni pueris anus fuiſſet?
Ne deſit ſibi,me rogat,fututor.
Quid ſi nunc roget,vt puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet,puella eſt.

PRIAPVS.

Quicunque fur fefellerit fidem noſtram,
Effœminato marceat procul culo.
Quæq; hæc proterua carpſerit manu poma
Puella,nullum inueniat fututorem.

PRIA

PRIAPVS.

Prædictum tibi ne negare poſſis,
Si fur veneris, impudicus ibis.

AD PRIAPVM.

Si quot habes verſus, tot haberes poma, Priape:
Eſſes antiquo ditior Alcinoo.

MALVS.

Quid fruſtra quereris colone mecum,
Quòd quondam bene fructuoſa malus,
Autumnis ſterilis duobus adſtem?
Non me prægrauat, vt putas, ſenectus:
Nec ſum grandine verberata dura:
Nec gemmas modò germine exeunteis
Seri frigoris vſtulauit aura:
Nec venti, pluuiæve, ſiccitáſve,
Quòd de ſe quererer, malum dederunt:
Non ſturnus mihi, graculúſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut coruus nocuit ſiticuloſus:
Sed quòd carmina peſſimi poëtæ
Ramis ſuſtineo laborioſis.

PRIAPVS.

Securi dormite canes: cuſtodiat hortum
Cùm ſibi dilecta Sirius Erigone.

PRIAPVS.

Parum eſt mihi miſer quòd hic fixi ſedem,
Agente terra per Caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens diu æſtatem.
Parum, quòd imi perfluunt ſinus imbres?
Et in capillos grandines cadunt noſtros:
Rigétque dura barba iuncta cryſtallo.
Parum, quòd acta ſub laboribus luce,
Parem diebus peruigil traho noctem.
Huc adde, quòd me terribilem deum fuſte *
Manus ſine arte ruſtica dolauerunt,

Intérque cunctos vltimum deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.
Accedit iſtis impudentiæ ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis neruo:
Ad hanc puella (penè nomen adieci)
Solet venire cum ſuo fututore:
Quæ vt tot figuras, quot Philenis enarrat,
* Non inuenit, pruriginoſa diſcedit.

PRIAPVS.

Quidam mollior anſeris medulla
Furatum venit huc amore pœnæ.
Furetur licet vſque, non videbo.

AD PRIAPVM.

Hic tibi, qui roſtro creſcentia lilia merſit,
Cæditur è tepida victima porcus hara.
Ne tamẽ exanimũ facias pecus omne, Priape,
Horti ſit facias ianua clauſa tui.

PRIAPVS.

Tu quæ, ne videas notam virilem,
Hinc auerteris, vt decet pudicam:
Nimirum, niſi quòd times videre,
Intra viſcera habere concupiſcis.

PRIAPVS.

Penelopes primam, Didonis prima ſequatur,
Et primam Cani, ſyllaba prima Remi:
Quódq; fit ex illis, mihi tu depreſſus in horto
Fur dabis: hac pœna culpa luenda tua eſt.

PRIAPVS.

Ruſticus indoctè ſi quid dixiſſe videbor,
Da veniam: libros non lego, poma lego:
Sed rudis hic dominũ toties audire legentem
Conſtituique, meras edidiciq; notas.
Pſoleō ille vocat, quod nos Pſoloënta vocamus:
Id quod noſculum, coleon ille vocat.
Smerdaleos certè niſi res nō munda vocatur.

Et padiconum mentula ſmerdalea eſt.

PRIAPVS.

Quid: niſi Tanario placuiſſet Troica cunno
Mentula: quòd caneret, non habuiſſet opus.
Mentula Tantalidæ bene ſi non nota fuiſſet:
Nil ſenior Cryſes quod quereretur, erat.
Hac eadem ſocium tenera ſpoliauit amica:
Quaq; erat Æacidæ, maluit eſſe ſuam.
Ille Pelethroniam cecinit miſerabile carmen
Ad citharam, cithara tenſior ipſe ſua.
Nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira:
Principium ſacri carminis illa fuit.
Altera materia eſt error fallentis Vlyſſei,
Si verũ quæras, hunc quoque mouit amor.
Hinc legitur radix, de qua flos aureus exit;
Quem cùm moly vocat; mẽtula moly fuit.
Hinc legimus Circen, Atlãtiadémq; Calypſo
Grandia Dulichij iuſſa tuliſſe viri.
Huius & Alcinoi mirata eſt filia membrum
Frondenti ramo vix potuiſſe tegi.
Ad vetulam tamen ille ſuam properabat: & omnis
Mens erat in cunno Penolopeia tuo.
Qua ſic caſta manes, vt iam conuiuia viſas:
Vtq; futurorum ſit tua plena domus.
E quibus vt ſcires quicũque valentior eſſet:
Hac eſt ad arrectos verba locuta procos:
Nemo meo melius neruum tendebat Vlyſſe:
Siue illi laterum, ſeu fuit artis opus.
Qui quoniã periit, modò vos intẽdite: qualem
Eſſe virum ſciero, vir ſit vt ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
Illo ſed nondum tempore factus eram.

PRIAPVS.

Dum ſici tibi ſuauitas ſubibit,

Et iam porrigere huc manum libebit:
Ad me reſpice fur,& æſtimato,
Quot pondo tibi mentula eſt cacanda.

PRIAPVS.

Illuſit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat,moláque fuſa,
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc ſubinde venit
Nidorem puto proſecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comeſo,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hoc loco cauete
Quicquam ponere,ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis,meúmque numen,
Cuſtodes habeatis irrumatos.

PRIAPVS.

Si commiſſa meæ carpes pomaria curæ
Dulcia:quid doleam perdere,doctus eris.

AD PRIAPVM.

Cura Priape diligens pomarium;
Furi rubricato minare mutino.

PRIAPVS.

Quòd mouear non eſt:quia ſi furaberis ipſe
Grandia mala,tibi bracchica mala dabo.

PRIAPVS.

Obliquis pathicæ quid me ſpectatis ocellis?
Nõ ſtat in inguinibus mẽtula tenta meis:
Quæ tamẽ exanimis,nũc eſt,& inutile lignũ,
Vtilis hæc,aram ſi dederitis,erit.
Per medios ibit pueros,mediáſque puellas
Mentula:barbatis non niſi ſumma petet.

AD PRIAPVM.

Dodona eſt tibi Iuppiter ſacrata:

Iunoni Samos, & Mycenæ Diti:
Vnda Tænaros, æquoriſque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces:
Delphos Pythius orbis vmbilicum:
Creten Delia, Cynthióſque colles:
Faunus Mænalon, Arcadúmque ſyluas:
Eſt tutela Rhodos beata Solis:
Gades Herculis, humidúmque Tibur.
Cyllene celeri Deo niuoſa:
Tardo gratior æſtuoſa Lemnos:
Æthnæ Cererem nurus frequentant:
Raptam Cyzicos oſtreoſa Diuam:
Formoſam Venerem Gnidos, Paphóſque:
Mortales tibi Lampſacum dicarunt.

PRIAPVS.

Quòd ſim iam ſenior, meúmque canis
Cum barba caput albicet capillis:
Deprenſos ego perforare poſſum
Tithonum, Priamúmque, Neſtorémque.
Immanem ſtomachum mihi videtis,
Qui denſam facitis ſubinde ſepem,
Et fures prohibetis huc adire.
Hoc eſt lædere, dum iuuatis: hoc eſt
Non admittere ad aucupem volucres.
Obſtructa eſt via: nec licet iacenti
Iactura natis expiare culpam.
Ergo qui prius vſque & vſque & vſque
Furum ſcindere podices ſolebam,
Per noctes aliquot, diéſque ceſſo:
Pœnas do quoque, quod ſatis ſupérque eſt.
In ſenémque abeo, ſaláxque quondam
Non vitam perago. quis hoc putaret,
Vt luſu citharœdus abſtineret?
At vos ne peream ſitu ſenili,
Quæſo deſinite eſſe diligentes,

Néve imponite fibulam Priapo.

PRIAPVS.

At dij, deæq; dentibus tuis eſcas
Negent amicas cum linge vicine,
Per quem puella fortis antè, nec mendax,
Et qua ſolebat impigro celer paſſu
Ad nos venire: nunc miſella Landace
Vix poſſe iurat ambulare præ foſſis.

AD PRIAPVM.

Priape quòd ſis faſcino grauis tento,
Quod exprobrauit hic tibi ſuo verſu
Poëta noſter: erubeſcere hoc noli.
Non eſt Poëta ſarcinoſior noſtro.

PRIAPVS.

At nõ longa ſatis, nõ ſtat bene mẽtula craſſa,
Et quam ſi tractes, creſcere poſſe putes.
Me miſerum cupidas fallit menſura puellas:
Non habet hac aliud mentula maius eo.
Vtilior Tydeus: qui ſi quid credis Homero,
Ingenió pugnax, corpore paruus erat.
Sed potuit damno nobis nouitáſq; pudórque
Eſſe: repellendus ſæpiùs iſte mihi.

AD PRIAPVM.

Dum viuis, ſperare decet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

AD PRIAPVM.

Villicus, ærari quondam, nunc cultor agelli,
Hac tibi perſpectus templa, Priape, dico.
Pro quibus officiis ſi fas eſt, Sancte, paciſcor,
Aſſiduus cuſtos ruris vt eſſe velis:
Improbus vt ſi quis noſtrum violarit agellũ,
Hũc tu: ſed tento: ſcis puto, quod ſequitur.

Tibullus ad Priapũ de inertia inguinis.

Quid hoc noui eſt? quid ira nuntiat deum?
Silente noctè candidus mihi puer

Tepente cùm iaceret abditus ſinu,
Venus fuit quieta: nec viriliter
Iners ſenile penis extulit caput.
Placet Priape, qui ſub arboris coma
5 *Soles reuinctus ſacrum pampino caput,*
Ruber ſedere cum rubente faſcino.
At ô Priape ſæpe floribus nouis
Tuas ſine arte deligauimus comas:
Abegimúſque voce ſæpe cùm tibi
10 *Senéxve coruus, impigérve graculus*
Sacrum feriret ore corneo caput.
Vale Priape: debeo tibi nihil.
Vale nefande deſtitutor inguinum,
Iacebis inter arua ſquallidus ſitu,
15 *Caniſq́; fœdus vſque imminget, aut tibi*
Lutoſa ſus fricabit oblitum latus.
Sceleſte penis, ô cui meum malum
Graui, piáque lege noxiam lues,
Licèt querare: nec tibi tener puer
20 *Patebit vllus: ingemente qui toro*
Iuuante verſet arte mobilem natem.
Puella nec iocoſa te leui manu
Fouebit, apprimétve lucidum femur.
Bidens amica Romuli ſenis memor
25 *Paratur inter atra cuius inguina,*
Vacuaq́; pelle, tectus inguinum gelu
Araneoſus obſidet fores ſitus.
Tibi hæc paratur: vt tuum ter, & quater
Voret profundâ foſſa lubricum caput.
30 *Licebit æger, aut languentior cubes.*
Tereris vſque, donec ah miſer, miſer
Triplex, quadruplexq́; compleas ſpecum.
Superbia iſta proderit nihil: ſimul
Vagum ſonante merſeris caput luto.
35 *Quid eſt iners pigérne lentitudinis?*

Licebit hoc inultus auferas ſemel.
Sed ille cùm redibit aureus puer:
Simul ſonanti ſenſeris iter pede,
Repentè neruos excitet libidine,
Et inquietus inguina arrigat tumor:
Neque hinnitare ceſſet, vſque dum mihi
Venus iocoſa molle ruperit latus.

PRIAPVS.

Vere roſa, autumno pomis, æſtate frequentor
Spicis: vna mihi eſt horrida peſtis hyems.
Nã frigus metuo: & vereor, ne ligneus ignẽ
Hac deus ignaris præbeat agricolis.

C. Valerij Catulli Priapus.

Ego hac, ego arte fabricata ruſtica,
Ego arida, ô viator, ecce populus,
Agellulum hunc, ſiniſtra tute quem vides,
Herique villulam, hortulúmque pauperis,
Tueor: maláſque furis arceo manus.
Mihi corolla picta vere ponitur:
Mihi rubens ariſta Sole feruido:
Mihi virente dulcis vua pampino:
Mihi glauca duro cocta oliua frigore,
Meis capella delicata paſcuis
In vrbem adulta lacte portat vbera.
Meiſque pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram,
Teneráque matre mugiente vaccula
Deûm profundit ante templa ſanguinem:
Proin viator hunc deum vereberis,
Manúmq; ſurſum habebis: hoc tibi expedit:
Parata námque crux eſt arte mentula,
Velim pol, inquis. at pol ecce villicus
Venit: valenti cui reuulſa bracchio
Fit iſta mentula apta claua dextera.

Eiuſdem

Eiuſdem Catulli Priapus.

Hunc ego iuuenes locum, villulámq; paluſtrem,
Tectã vimine iunceo, caricíſque maniplis,
Quercus arida, ruſtica conformata ſecuri
Nutriui: magis, & magis vt beata quotãnis.
Huius nam domini colunt me, deúmque ſalutant,
Pauperis tugurij pater, filiúſque,
Alter aſſidua colens, diligentia, vt herbæ
Dumoſa, aſperáque à meo ſit remota ſacello:
Alter parua ferens manu ſemper munera larga,
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virẽs ſpica mollis ariſta:
Lutea violæ mihi, luteúmque papauer,
Pallentéſq; cucurbita, & ſuaueolentia mala,
Vua pampinea rubens educata ſub vmbra.
Sanguine hanc etiam mihi, ſed iacebitis, aram
Barbatus linit hirculus, cornipéſque capella,
Pro queis omnia honoribus hac neceſſe Priapo
Præſtare, & domini hortulum, vineámque tueri.
Quare hinc, ô pueri, malas abſtinete rapinas.
Vicinus propè diues eſt, negligénſq; Priapus.
Inde ſumite. ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

Eiuſdem ad Priapum.

Hunc lucum tibi dedico conſecróq; Priape,
Qua domus tua Lampſaci eſt, quáque ſylua Priape:
Nam te præcipuè in ſuis vrbibus colit ora
Helleſpontia, ceteris oſtreoſior oris.

VETERVM QVORVNDAM POETARVM ERRONES Venerij.

LECTORI.

QVi mos veteribus cùm deſperatos ante ianuas collocarent, vt vel extremum ſpiritum redderent terræ, vel poſſent à tranſeuntibus fortè curari, idem mihi conſilium fuit in deponendis huius Poëmatis, ſanè antiqui, ſiue Catulli, ſiue alterius ſit, reliquiis, quarum ego ſalutem commendatam cupio vel Medicorum pueris, dum qua fide à nobis exhibentur de vetuſtiſſimo, ſed vnico exemplari, eadẽ, vt par eſt, ab omnibus tractentur.

* *

P. CATVLLI VRBICARII.

Cras amet, qui nunquam amauit; quique
amauit, cras amet. *(eſt*
Ver nouũ, ver iam canorum, ver natus orbis
Vere concordant amores, vere nubunt alites;
Et nemus comam reſoluit de maritis imbribus.
Cras amorũ copulatrix inter vmbras arborum
Implicat gazas uirentes de flagello myrteo.
Cras Dione iura dicit, fulta ſublimi throno.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique
amauit, cras amet. *(globo*
Tunc quietare deſuper huc ſpumeo pont' de
Cærulas inter cateruas, inter & bipedes equos.
Fecit vndantem Dione de maritis imbribus.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique
amauit, cras amet.

Ipſa gẽmeis purpurantẽ pingit annũ floribus,
Ipſa ſurgentis papillas de fauoni paritu
Vrguet in totos pentes, ipſa roris lucidi
Noctis aura quem relinquit, ſpargit humẽtis aquas,
* *Et me canat lacrymæ trementes decaduum pondere*
Gutta præceps orbe paruo ſuſtinet caſus ſuos.
In pudorem florulentæ prodierunt purpuræ.
Humor ille, quẽ ſerenis aſtra rorant noctibus,
Manè virgineas papillæ ſoluit humenti peplo.
* *Ipiuſſit manè tuæ virgines nubant roſæ,*
Fuſta priùs de cruore, déque amoris oculis,
Deq; gemmis, deq; flãmis, deq; ſolis purpuris.
Cras ruborem qui latebat veſte tectus ignea
Vnica marito nodo non pudent ſoluere.
  Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.
Ipſa Nymphas diua loco iuſſit ire myrteo,
Et puer comis puellis. nec tamen credi poteſt,
Eſſe amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.
Ite Hymphæ, poſuit arma, feriatus eſt Amor,
Iuſſus eſt inermis ire, durus ire iuſſus eſt,
Neu quid arcu, neu ſagitta, neu quid igne læderet.
Sed tamen Nymphæ cauete, quòd Cupido pulcher eſt;
Totus eſt inermis idẽ quãdo nudus eſt Amor.
  Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.
Compari Venus pudore mittit ad te virgines:
Vna res eſt quam rogamus: cede virgo Delia,
Vt nemus ſit incruẽtum de ferinis ſtragibus.
Ipſa vellet vt venires, ſi deceret virginem:
Iam tribus choros videres feriatis noctibus.

Congre

Congreges inter cæteruas ire per ſaltus tuos,
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
Nec Ceres, nec Bacchus abſunt, nec poëtarum deus
* Detinẽt, & tota nox eſt peruigilia cãticis.
Regnet in Syluis Dione, tu recede Delia.
Cras amet, qui nunquam amauit, quique amauit, cras amet.
Iuſſit Hyblæis tribunal ſtare Diua floribus:
Præſes ipſa iura dicit, adſederunt Gratiæ:
Hibla totos funde flores, quicquid annis adtulit,
Hybla florũ rũpe reſtes quãt' Æthnæ cãpus eſt.
Ruris hîc erunt puellæ, vel puellæ montium,
Quæq; ſyluas, quæq; lucos, quæq; montes incolunt:
Iuſſit omnes adſidere pueri mater alitis,
Iuſſit & nullo puellas nil amori credere.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.
* Et rigentibus vergentes ducat vmbras floribus:
Cras erit qui primꝰ æther copulauit nuptias,
Vt panttotis crearet vernis annum nubibus.
In ſinum maritus imber fluctus almæ & coniugis,
Vt fletꝰ immixtꝰ omnis aleret magno corpore.
Ipſa vernas atque mẽtem permeante ſpiritu,
Intus, occultis gubernat procreatrix viribus:
Pérque cælum, pérque terras, pérque pontum ſubditum,
Peruium ſui tenorem ſeminali tramite.
Imbuit, iuſſitq; mũdum noſſe naſcendi vias.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.

Ipſa Troianos nepotes in Latino tranſtulit:
Ipſa Laurentẽ puellam coniugem nato dedit:
Moxq́; Marti de ſacello dat pudicã virginẽ,
Romuleas ipſa fecit cum Sabinis nuptias:
Vnde Rames & Quirites proq́; prole poſterã
Romuli, matrẽ crearet, & nepotẽ Caſarem,
Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.
Rura fœcundat voluptas; rura Venerem ſentiunt:
Ipſe amor puer Dionæ rure natus dicitur;
Hunc ager, cùm parturiret ipſa, ſuſcepit ſinu,
Ipſa florum delicatis educauit oſculis.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.
Ecce iam ſuper geneſtas explicat Aonij latus,
** Quiſque tutus quo tenetur cõiugali fœdere*
Subter vmbras cum maritis ecce balantum gregum:
Et canoras non tacere Diua iuſſit alites.
Iam loquaces ore rauco ſtagna cygni perſtrepunt:
Adſonante aërei puellæ ſubter vmbrã populi,
Vt putas motus amoris ore dici muſico?
Et neges queri ſororem de marito barbaro?
Illa cantat, nos tacemus, quando ver venit meum:
** Quando faciam vt chelidon vt tacere deſinã?*
Perdidi Muſam tacendo, nec me Phœbus reſpicit:
Sic Amyclas, cùm tacerent, perdidit ſilẽtium.
Cras amet, qui nunquam amauit; quique amauit, cras amet.

Explicit pervigilium Veneris.

FLORI

FLORIDI DE QVALITATE VITÆ.

*

Bacche vitiũ repertor, plenus adſis vitibus,
Effluas dulcẽ liquorem cõparandum nectari,
Cõditumq́; fac vetuſtũ ne malignis ſuenulis
Aſperum dicat ſaporẽ verſus vſus in alteros.

*

Omnis mulier intra pectus celat virꝰ peſtilẽs.
Dulce de labris loquũtur, corde viuũt noxio.

*

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer,
Ambo ſũt flãmis creati, proſatiq́; ex ignibus,
Ambo de comis calorem & radio conferunt.
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

*

Quãdo ponebã Nouellas arbores mali & piri,
Cortici ſumma notaui nomen ardoris mei.
Nulla ſit exinde finis vel quies cupidinis,
Creſcit arbor, gliſcit arbor, ramus implet literas.

*

Qui mali ſunt, nõ fuêre matris ab aluo mali:
Sed malos faciunt malorũ falſa contubernia.

*

Sperne mores tranſmarinos, mille habent offugia.
Ciue Romano per orbem nemo viuit rectiùs.
Quippe malim vnum Catonem, quem trecentos Socratas.

*

Tam malum eſt habere nummos, non habere quàm malum eſt.
Tam malum eſt audere ſemper, quàm malum eſt ſemper pauere.

Tam malum eſt tacere multùm, quàm malum eſt multùm loqui.
Tam malum eſt foris amica, quàm malum eſt vxor domi.
Nemo non hæc vera dicit, nemo non contrà facit.

*

Conſules fiunt quotãnis, & noui Proconſules:
Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis naſcitur.

VALERII ÆDITVI

Dicere cũ conor curã tibi, Pamphila, cordis;
Quid mi abs te quærã, verba labris abeũt:
Per pectus miſerũ manat ſubitò mihi ſudor:
Si taceo, ſubidus; duplo ideo pereo.

EIVSDEM.

Quid faculam præfers, Phileros, quæ nil opus nobis?
Ibimus; hoc lucet pectore flamma ſatis.
Iſtam nã potis eſt vis ſæua extinguere venti,
Aut imber cælo candidu' præcipitans:
At contra hũc ignẽ Veneris, niſi ſi Venus ipſa,
Nulla eſt, quæ poſſit vis alia opprimere.

PORTII LICINI.

Cuſtodes ouium, teneræq; propaginis agnum,
Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo eſt.
Si digito attigero, incendam ſyluam ſimul omnem,
Omne pectus flãma eſt, omnia quæ video.

Q. CATVLLI.

Conſtiterã exorientẽ aurorã fortè ſalutans,
Cùm ſubitò à læua Roſcius exoritur.
Pace mihi liceat, cæleſtes, dicere veſtra:
Mortalis viſu eſt pulchrior eſſe deo.

EIVSDEM.

Aufugit mi animus,credo,vt ſolet,ad Theotimum
Deuenit.ſic eſt : perfugium illud habet.
Quòd ſi non interdixem, ne illum fugitiuum
Mitteret ad ſe intrò , ſed magis eiiceret?
Ibimu' quæſitum. verùm ne ipſi teneamur,
Formido.quid ago?da Venu' conſilium.

C. CÆS. OCTAVIANI AVGVSTI.

Quod futuit Glaphyren Antonius,hanc mihi pœnam
Fuluia conſtituit , ſe quoque vti futuam.
Fuluiã ego vt futuã? quid,ſi me Manꝰ oret,
Pædicem, faciam? non puto, ſi ſapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, ſi mihi vita
Charior eſt ipſa,mentula?Signa canant.

C. MOECENATIS CILNII.

Debilem facito manu,
Debilem pede,coxa:
Tuber adſtrue gibberum,
Lubricos quate dentes,
Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi, vel acuta
Si ſedam cruce,ſuſtine.

*

Dum dubitat natura marẽ,facerétne puellã,
Factus es, ô pulcher, penè puella puer.

GALIENI IMP. EPITHALAMIVM.

Ite,agite, ô iuuenes : pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos;non murmura veſtra columbæ,
Brachia nõ hederæ,nõ vincãt oſcula cõchæ.
Ludite,ſed vigiles nolite extinguere lychnos.
Omnia nocte vident , nil cras meminêre lucernæ.

L. POMPONII.

Ridiculuſt quem te Caſcã tua dicit amica.
Fili potoni ſeſquiſenex puerum.
Dic illam puſam. ſic fiet, Mutua muli.
Nam verè es puſus tu, tua amica ſenex.

IN C. CÆSAREM.

Vrbani ſeruate vxores, mæchum caluum adducimus.
Aurum in Gallia effutuiſti. hinc ſumpſiſti mutuum.

IN EVNDEM.

Gallias Caſar ſubegit, Nicomedes Caſarem.
Ecce Caſar nũc triũphat, qui ſubegit Gallias;
Nicomedes non triũphat, qui ſubegit Caſarẽ.

ASINII GALLI.

Qui caput ad lauam deicit, gloſſemata vobis
Pracipit. os nullum: vel potiùs pugillis. *
Semicapri quicunque ſubis ſacraria Fauni.
Hac lege Romana verba notata manu.
Herſilus hic iaceo, mecum Marulla queſcit,
Qua ſoror, & genitrix, & mihi ſponſa fuit.
Vera negas, frõtẽq; trahẽs anigmata Sphinges
Credis: ſunt Pythio vera magis tripode.
Me pater ex nata genuit, mihi iungitur illa:
Sic ſoror, & coniux, ſic fuit illa parens.

CVPIDO.

Sol calet igne meo, flagrat Neptun⁹ in vndis,
Penſa dedi Alcida, Bacchum ſeruire coëgi,
Quamuis liber erat. * *

*

Cur Otho mentito ſit, quaritis, exul honore?
Vxoris mœchus cœperat eſſe ſua.

P. VIRGILII MARONIS

Silicet, hoc ſine fraude, Vari, dulciſſime, dicã:
Diſpeream, niſi me perdidit iſte potus.

Sin autem præcepta vetant me dicere, ſanè
Non dicam: ſed me perdidit iſte puer.

*

* De qua Tucca tibi venit, ſed ſæpe videre
Nō licet, occulitur lumine clauſa viri.
* De qua ſæpe tibi, non venit adhuc mihi. nánque
Si occulitur, lōgè eſt, tangere quod nequeas.
Venerit aut tibi, ſed iā iam mihi nuntius iſte
Quid prodeſt? illi dicito quæ rediit.
* Socer beate, nec tibi, nec alteri,
Genérque Noctuine putidum caput,
Túque nunc puella talis, hei tuo
Stupore preſſa rus abibit? hei mihi
Vt illi verſus vſquequaque pertinet?
Gener, ſocerq́; perdidiſtis omnia.

*

Superbe Noctuine putidum caput
Datur tibi puella, quam petis, datur:
Datur ſuperbe Noctuine quam petis.
Sed ô ſuperbe Noctuine, non vides
Duas habere filias Atilium;
Duas, & hanc, & alteram dari tibi;
Adeſte nunc, adeſte, ducit vt decet,
Superbus ecce Noctuinus Hirneam.

*

Iacere me, quòd alta non poſſim, putas,
Vt antè vectari freta:
Nec ferrè durum frigus, aut æſtum pati,
Neque arma victoris ſequi:
Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
Et lingua, qua adſim adſim tibi,
Hei proſtituta turpe contubernium
Sororis, ô quid me incitas?
Quid impudice & improbande Cæſari

Si furta dicantur tua,
Et helluato ſera patrimonio
In fratre parſimonia:
Vel acta puero cum viris conuiuia,
Vdaq́; per ſomnum nates,
Et inſcio repentè clamatum ſuper
Thalaſſio, Thalaſſio.
Quid palluiſti, fœminâne an ioci dolent?
An facta cognoſcis tua?
Non me vocabis pulchra per Cotyttia
Ad feriatos faſcinos:
Nec dein mouere lumbes in crecotulam
Prenſis videbo altaribus
Flauum prope Tibrim & olentes nauticum
Vocare: vbi adpulſa rates.
Stant in vadis cœno retenta ſordido,
Macráque luctantes aqua.
Neque in culinam & vncta compitalia
Dapéſque ducis ſordidas:
Quibus repletus vt ſaliuoſis aquis
Obeſam ad vxorem redis,
Et aſtuantes nocte ſoluis pantices,
Oſiſq́; lambis ſuauiis.
Nunc lade, nunc laceſſe, ſi quidquam vales,
En nomen adſcribo tuum.
Cinade Luci, en, te reliquerunt opes,
Faméque genuini crepant.
Videbo habentem prater ignauos nihil
Fratres, & iratum Iouem,
Sciſsúmque ventrem, & hernioſi patrui
Pedes inedia turgidos.

INCERTI.

Copa Syriſca caput Graia redimita mitella,
Criſpum ſub crotalo docta mouere latus:
Ebria famoſa ſaltat laſciua taberna,

Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid iuuat æſtiuo defeſſum puluere abeſſe?
Quàm potiùs bibulo decubuiſſe toro?
Sũt cupæ & calibes, cyathi, roſa, tibia, chordæ,
Et trichila vmbroſis frigida arundinibus,
Eſt & Mænalio quæ garrit dulce ſub antro
Ruſtica paſtoris fiſtula in ore ſonans.
Eſt & vappa cado nuper diffuſa picato:
Et ſtrepitans rauco murmure riuus aquæ.
Sunt etiam violæ croceo de flore corollæ,
Sertáque purpureæ lutea miſta roſæ:
Et quæ virgineo libata Acheolis in amne,
Lilia vimineis attulit in calathis.
Sunt & caſeoli, quos iuncea fiſcina ſiccat:
Sunt autumnali cerea pruna die,
Caſtaneæq́; nucéſq́; & ſuauerubentia mala:
Eſt hic mũda Ceres, eſt Amor eſt Bromius.
Sunt & mora cruenta, & lẽtis vua racemis:
Eſt pendens iunco cæruleus cucumis:
Eſt tuguris cuſtos armatus falce ſaligna:
Sed non & vaſto eſt inguine terribilis.
Huc Alibida veni: feſſus iam ſudat aſellus.
Parce illi: veſtrum delicium eſt aſinus.
Nunc cantu crebro rumpũt arbuſta cicadæ:
Nunc etiam in gelida ſede lacerta latet.
Si ſapis, æſtiuo recubans te prolue vitro,
Seu vis cryſtallo ferre nouos calices.
Hic age, pãpinea feſſus requieſce ſub vmbra,
Et grauidum roſeo necte caput ſtrophio,
Formoſus teneræ decerpes ora puellæ:
Ah! pereat cui ſunt priſca ſupercilia.
Quid cineri ingrato ſeruas bene olẽtia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?
Pone merum & talos. pereat, qui craſtina curat.

Mors aurem vellens, viuite, ait, venio.

C. PLINII.

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vino,
Vt calefactus Amor peruigilare velit.
Ardenti Baccho ſuccenditur ignis Amoris:
Nam ſunt vnanimi Bacchus Amórq; dij.

EIVSDEM.

Quum libros Galli legerē, quibus ille parenti
Auſus de Cicerone dare eſt palmāq;, decúſq;,
Laſciuum inueni luſum Ciceronis, & illo
Spectandum genio, quo ſeria condiit, & quo
Humanis ſalibus multo, varióque lepôre
Magnorū oſtendit mentes gaudere virorum.
Nam queritur, quòd fraude mala fruſtratus amantem
Paucula cænato ſibi debita ſauia Tiro
Tempore nocturno ſubtraxerit. His lego lectis,
Cur poſthac, inquā, noſtros celamus amores,
Nullúmque in medium timidi damus? atque fatemur
Tironiſque dolos, Tironis noſce fugaces
Delicias, & furta nouas addentia flammas?

INCERTI EX PLATONE.

Dum ſemihulco ſauio
Meum puellum ſauior,
Dulcémque florem ſpiritus
Duco ex aperto tramite:
Anima tunc ægra & ſaucia
Cucurrit ad labias mihi,
Rictúmque in oris peruium,
Et labra pueri mollia
Rimata itineri tranſitus,
Vt tranſileret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ
Fuiſſet in coitu oſculi,

Amoris igni percita
Tranſiſſet, & me linqueret:
Et mira prorſum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum vt intus viuerem.

INCERTI.

Paſiphaes fabula, ex metris omnis generis eorum, quæ apud Horatium reperiuntur.

Filia Solis
Æſtuat igne nouo,
Et per prata iuuencum
Mentem perdita quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bouis
Conuertier vultus ſuos,
Et Prœtidas dicit beatas,
Ioq́; laudat, non quòd Iſis alta eſt,
Sed quòd iuuencæ cornua in fronte eleuat.
Si quando miſeræ copia ſuppetit,
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floréſque vernos cornibus illigat,
Oráque iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
In licitiſque gaudet.
Corpus includit tabulis efficiens iuuencam.
Et amoris pudibundi maleſanis
Obſequitur votis, & procreat, heu nefas, bimembrem,
Cecropides iuuenis, quem perculit fractum manu.
Filo reſoluens Gnoſiæ triſtia tecta domus.

L. Apuleij ἀνεχόμενος ex Menandro.

Amare liceat, ſi potiri non licet.

Fruantur alij:non moror,non ſum inuidus:
Nam ſeſe excruciat qui beatis inuidet,
Quos Venus amauit,facit amoris compotes:
Nobis Cupido velle dat,poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent,
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas:
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
Cùm pectora ipſa adhærent Veneris glutino,
Libido cum laſciuo inſtinctu ſuſcitat
Sinuare ad Veneris curſũ fœmina fœmina,
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atq; amplexus intiment,
Aréntque ſulcos molles aruo Venerio,
Thyrſúmque pangant hortulo in Cupidinis,
Dum crebros ictus conniuente lumine,
Trepidante curſu,Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant,queis Venus non inuidet:
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat,ſi potiri non licet.

EIVSDEM L. APVLEII.

Florea ſerta meum mel,& hæc tibi carmina (dono.
Carmina dono tibi,ſerta tuo genio.
Carmina,vti Critiæ lux hæc optata creatur,
Quæ bis ſepteno vere tibi remeat.
Serta autẽ,vt læto tibi tẽpore tẽpora vernẽt:
Ætatis florem floribus vt decores.
Tu mihi da cõtrà pro verno flore tuum ver,
Vt noſtra exſuperes munera muneribus.
Pro implexis ſertis,cõplexum corpore redde,
Próque roſis,oris ſuauia purpurei.
Quòd ſi animum inſpires , dona iam carmina:noſtra

Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

EIVSDEM.

Et Critias mea delicia, & ſol alme Carine,
Par in amore meo vita tibi remanet.
Ne metuas ne me ignis & ignis torreat vt vult,
Haſce duas flammas dum potiar, potiar.
Hoc modò ſim vobis vnus ſibi quiſque quod ipſe,
Hoc mihi vos eritis quod duo ſunt oculi.

*

Iam libet ad luſus, laſciuáque furta reuerti;
Ludere, Muſa, iuuat, Muſa ſeuera, vale.
Nunc mihi narretur tumidis Arethuſa capillis.
Nunc adſtricta comas, nũc reſoluta comas,
Et modò nocturno pulsãs mea limina ſigno,
Intrepidos tenebris ponere docta pedes:
Nunc collo molles circùm diffuſa lacertos,
Et flectat niueum ſemiſupina latus.
Inq́; modos omnes dulces imitata tabellas
Tranſeat, & lecto pendeat ille meo.
Nec pudeat quicquam: ſed me quoque nequior ipſa
Exultet toto non requieta toro.
Non deerit Priamum qui defleat, Hectora narret.
Ludere, Muſa, iuuat; Muſa ſeuera vale. *

*

Eſſe tibi videor demens, quòd carmina nolim
Scribere Patricio digna ſupercilio.
Quòd Telamoniaden non æquo iudice victũ
Prætereãm, & pugnas, Pentheſilea, tuas:
Quòd non aut magni ſcribam primordia mundi,
Aut pelopis currus, aut Diomedis equos:

Aut vt Achilleis infelix Troia lacertis
Quaſſata, Hectoreo vulnere conciderit.
Vos mare tentetis: vos detis lintea ventis:
Me vehat in tutos parua carina lacus.

*

Inſanus vobis videor, nec deprecor ipſe
Quo minùs hoc videar. Cur tamen hoc videor,
Dicite nunc. Quòd ſemper amas, quòd ſemper amaſti.
Hic furor? hic, ſuperi, ſit mihi perpetuus.

*

Quadã me, ſi credis, amat; ſed diſſilit, ardet;
Non ſic non leuiter: ſed perit & moritur:
Dum fugiet, gratis quadam ſimul atque rogabit,
Oſtendam quam non ſemper amatus amẽ.

*

Iuratum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. iura rurſus & ipſa mihi,
Ne cui tu dicas. Nimiùm eſt lex dura: remittam,
Preterquàm ſi vis dicere, Galla, viro.

PETRONII AFRANII.

Ad Deliam.

Neſcio quo ſtimulãte malo pia fœdera rupi,
Non capiunt vires crimina tanta mea.
Inſtitit, & ſtimulis ardentibus impulit actũ,
Siue fuit Fatum, ſeu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia verũ?
Qui tibi me dederat, idẽ & ademit Amor.

*

Si me cuſtodi Coſconia, néve ligata
Vincula ſint nimiùm, néve ſoluta nimis.
Effugiam laxata nimis, nimis aſpera rũpam.
Sed neutrum faciam, commoda ſi fueris.

Semper mundicias, ſemper, Baſiliſca, decores,
Semper compoſitas arte decente comus.
Et comptos ſemper cultus, vnguentáque ſemper,
Omnia ſollicita compta videre manu,
Non amo. neglectim mihi ſe qua comit amica,
Sedet, & ornatus ſimplicitate valet.
Vincula ne cures capitis diſcuſſa ſoluti,
Nec ceram in faciem: mel habet illa ſuũ.
Fingere ſe ſemper, non eſt confidere amori,
Quid, quòd ſæpe decor, cũ prohibetur, adeſt?

*

Ante dies multos niſi te Baſiliſca rogaui,
Et niſi præmonui, te dare poſſe negas.
Vt ſubitò creuêre, ſolent ex tempore multa,
Quàm ſcripta, meliùs cedere deliciæ.

*

Cur differs, mea lux, rogata ſemper?
Cur longam petis aduocationem?
Primum hoc artificis ſcelus puella eſt.
Deinde eſt difficile & laborioſum
In tentigine tam diu morari.
Nihil eſt præterea puella, nihil eſt.
Deprenſa mel.

*

Fœda eſt in coitu & breuis voluptas,
Et tædet Veneris ſtatim peracta.
Non ergo vt pecudes libidinoſæ
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam langueſcit amor, peritque flamma,
Sed ſic, ſic ſine fine feriati,
Et tecum iaceamus oſculantes.
Hic nullus labor eſt, rubórque nullus,
Hoc iuuit, iuuat, & diu iuuabit;

Hoc non deficit, incipitque ſemper.

*

Quid ſæuis Sybari? domiti modò terga iuuenci
Quid premis, & tenerũ currere cogis equũ?
Dum ſtupet ac nouus eſt, & adhuc nõ nouit amorem.
Parce: premẽdus erit, cùm veteranus erit.

*

O ſacros vultꝰ Baccho, vel Apolline dignos,
Quos vir, quos tuto fœmina nulla videt.
O digitos, quales pueri vel virginis eſſe,
Vel potiùs credas virginis eſſe deæ.
Felix, ſi qua tuum conrodit fœmina collum.
Felix quæ labris liuida labra facit.
Quaq́; puella tuo cùm pectore pectora ponit,
Et linguam tenero laſſat in ore ſuam.

*

PETRONII AFRANII.

Ad Deliam.

Garrula q̃d totis reſonas mihi noctibꝰ auris?
Neſcio quem dicis nunc meminiſſe mei.
Hic quis ſit, quæris? reſonant tibi noctibꝰ aures,
Et reſonant totis. Delia te loquitur.
Non dubiè loquitur me Delia: mollior aura
Venit, & exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa, ac tenui rumpere voce ſolet.
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus admotis condita verba dare,
Agnoui, vera venit mihi vocis imago,
Blandior arguta tinnit in aure ſonus.
Ne ceſſate, precor, longos geſtare ſuſurros.
Dũ loquor hæc, iam vos obticuiſſe queror.

*

Accuſare & amare tempore vno,

Ipſi vix fuit Herculi ferendum.

Incerti.

Formoſa es, fateor: diues, generoſa, venuſta.
Confitear, ſi vis, omnia, redde vicem.
Nẽpe parũ caſta es: nẽpe es deprenſa. negabis?
Res venit ad lites, rurſus & illa negem.
Dic potiùs: ſed nempe ſemel: ſed nẽpe puella:
Et cùm deprẽſa, quid niſi frater erat?
Frater erat. nihil eſt. fecit quod Iuppiter. illud
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis.

PETRONII AFRANII.

Ad quandam virifugam.

Pulchrior & niuei cùm ſit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ iura tenere cupis.
Mirãdum eſt quali naturam lege gubernes,
Moribus vt Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque coniugij libet excepiſſe leuamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamẽ eſt animo. quãuis exoſa voluptas,
Nunquid non mulier, cùm paris, eſſe potes?

*

EIVSDEM AD IVLIAM.

Me niue candenti petiit modò Iulia. rebar
Igne carere niuem, nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidiꝰ? noſtrũ tamẽ vrere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, miſſa tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Iulia, ſola potes noſtras exſtinguere flãmas,
Non niue, non glacie, ſed potes igne pari.

ALCIMI.

O blandos oculos & inficetos,
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus, & leues amores,

Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

EIVSDEM ALCIMI.

Lux mea Puniceũ miſit mihi Lesbia malũ,
Iam ſurdent animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirſuta Sidonia canis,
Sordent hirſuta munera caſtaneæ.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna.
Ruſticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo ſanguineo malè mora rubẽtia ſucco,
Heu graue funeſti crimen amoris habent.
Miſit dente leui paulùm libata placenta
Munera, de labris dulcia mella ſuis. (ipſa
Neſcio quid plus melle ſapit, quod contigit
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.

*

Indoctus teneram ſuſcepit calculo pubem,
Quam cogat primus diſcere litterulas.
Sed cùm diſcipulos nullo terrore coërcet,
Et ferulis culpas tollere ceſſat iners:
Proiectis pueri tabulis̃ Floralia ludunt.
Iam nomen ludi ritè magiſter habes.

CLAVDII CLAVDIANI V.C.

Marcus amãs puerũ, natũ mentitur amare,
Vúltque pater dici, neſcius eſſe pater.
Et pietate nefas, & amorem velat amore,
Se pietas vmbram criminis eſſe dolet.
Nate, dies audit: nox & torus audit, Amice:
Et pro temporibus nomina mutat amor.
Stulte, quid ignaro non dicit Cincia fratri.
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater eſt, huic filius eſt. à lumine primo
Filius, à thalamis incipit eſſe pater.

*

Formoſiſſima Lai fœminarum,

Dum noctis precium tua requiro,
Magnum continuò petis talentum.
Tanti non emo, Laï, pœnitere.

*

PETRONII AFRANII.

De cretata facie.

Dum ſumit cretã in faciem Sertoria, cretã
Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem.

*

EIVSDEM AD DELIAM.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa iacent ſolo cùm mea membra toro.
Vidi ego me tecum falſa ſub imagine ſomni,
Somnia tu vinces, ſi mihi vera venis.

*

Caballina furens amanda nulli,
Excuſſis modò calcibus fremebat:
Quæ quamuis facie micet rubenti,
Et vibret Parium nitens colorem:
Hirſutis tamen eſt petenda mullis,
Quæ poſſint pariles citare iunctas.

*

Gracule, conſueta lenandi callidus arte,
Cœpiſti adductor coniugis eſſe tuæ.
Et quẽ fortè procax penitus cõroſerat vxor,
Conſueras patria præcipitare domo.
Sed prætenſa aſtu, deluſit retia quidam,
Téque tuis miſerum depulit è laribus.
Solus vera probas iucundi verba poëtæ:
Cùm iugulas hircum, factus es ipſe caper.

*

Quid prodeſt Martis te vel de nomine dictũ,
Pruriat infami cùm tibi clune Venus?
Fors fuerat potiꝰ Cypridos vt nomẽ haberet,
Et natura daret Martia membra tibi.

Nunc vtroque carens ignoti fabula ſexus;
Fœmina cùm nõ ſis, vir tamẽ eſſe nequis.

DE CALATEA IN VASE.

Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Naïs
Prandentum inſlammans ora decore ſuo:
Congrua nõ tardus diffundat iura miniſter,
Vt lateat poſitis tecta libido cibis.

*

Ludere ſueta vadis priuato Nympha natatu
Exornat menſas membra venuſta mouẽs:
Coſme has nolo dapes : vacuũ mihi pone boletar.
Quod placet aſpiciã, renuo quod ſaturat.

*

Praxitelis Venerẽ lapidoſa per oſcula multi
Stuprarunt. quin ſub marmore viua fuit;
At mirũ hos gelido è ſaxo prodiſſe calores?
Mirare exuſtos lampade Solis agros.

*

Mitte, aquila, hunc puerum. mitte inquã, ſi ſapis: inquam,
Aut tibi per medium miſſile corpus agã.
Non mittis? ſed nõ moueor ſtridoribus vllis.
Quid gemis? At culpæ eſt. ingemis? auctor Amor.
Mirꝰ Amor ſi credibilis volucríſq;, hominiſq;
Sed quãtũ, oro, homini cõuenit & volucri?
Et ſi remigio alarum roſtróq; ſuperba es,
O aquila, aſt omni eſt alite maior homo.
Naturam accuſa, quæ corpus pectore diſpar:
At qui dat diſpar corpore pectus Amor.
Quicquid formoſum eſt, penetrat, trahit, arripit ad ſe.
Nẽpe eſt de Veneris ſanguine natus Amor.

*

Quanã hac forma? dei. Cur verſa eſt? fulgura lucis

Diuina non fert debilis hac acies.
Quid verò exiſtit tanquam vno è corpore
corpus? (uis eſt.
Hic Amor eſt.Si Amor eſt,cur videt? at Io-
Cur ita complicitis alis ? nunquam euolat.
At cur
In ſe conuertit tela? ſui ille amor eſt.
Cur ferro ſine tela gerit? q̃a vulneris expers
Ille eſt:at veſter vulnerat & cruciat.

*

Sic tua ſit,quamcunq; tuã vis eſſe puellam:
Sic quamcũque voles,mutuus ignis edat:
Sic nũquã dulci careãt tua pectora flamma,
Et ſic leſuro ſemper amore vacent.

*

Vince mero curas, & quicq̃d fortè remordet
Comprime:déq; animo nubila pelle tuo.
Nox curam ſi prendit,alit.malè creditur illi
Cura,niſi à multo marcida facta mero.

* (ſtra,

Balnea, vina, Venus corrumpũt corpora no-
Et vitam faciunt balnea,vina,Venus.

*

Sanguine ſi noſtro,noſtra ſi morte liceret
Pallentes Orco,proh dolor! eripere:
Et ſi qua patimur crudeli funere fata,
Hoc ſaltem nobis munere grata forent:
* Taderet quantos cœli conuexa tueri;
Quanta ſauirent in ſua corda manus?
Et tu,qua fuerim ſi noſſes,candide lector,
Nũc animã quoque tu purpureã vomeres,
Viuere quo rurſus poſsẽ,& ſupereſſe daretur,
Iũgere & innumeras nexa per ora animas.

*

Hic iacet exutis Dionyſia flebilis annis,

Extre

Extremum tenui quæ pede rupit iter.
Cuius in octaua laſciuia ſurgere meſſe
Cœperat, & dulces fingere nequitias.
Quòd ſi longa tuæ manſiſſent tempora vitæ,
Doctior in terris nulla puella foret.

*

(aura
Verna puer, puer ô mi verna, quis, ah! quis ab
In tenebras rapuit? perditus ah! morerer,
Ni tecum aſſiduè loquerer, ni ſæpe iocando
Fallerer, hinc te cùm continuò aſpicio.
Semper ero tecum, & ſi me ſopor occupet, umbram,
(abs te abeam.
Te umbra petam, ergo unquam ne metue

*

(liuor
Forma atque illecebris Veneri vix æmula
Saxo delicias inuidus occuluit.
Artificis pietate iterum rediuiua placebam,
Ni me vidiſſet Cypria marmoream.

*

Si fructus proprio ſubdit de germine, tellus
Si reparat ſparſis debita ſeminibus, (res,
Naſcentur tumulo formæ, noua meſſis, hono-
Et lepor, & ſuauis gramina nequitiæ.

*

Iniice, ſi pietas vſquam eſt, ſuſpiria, & imple
Mecum hoſpes lacrymis marmoris hæc vacuum.
Nam formæ exemplum periit cùm obiit mea Lyde,
Quam periêre homines, vel periêre dij.

*

Lydia bella puella, candida,
Quæ bene ſuperas lac & lilium.
Albámque ſimul roſam rubidam,
Aut expolitum ebur Indicum.

Pande puella, pande capillulos
Flauos, lucentes vt aurum nitidum
Pande puella collum candidum,
Productum bene candidis humeris.
Pande puella ſtellatos oculos,
Flexáque ſuper nigra cilia.
Pande puella genas roſeas,
Perfuſas rubro purpuræ Tyriæ.
Porrige labra, labra corallina,
Da columbatim mitia baſia:
Sugis amentis partem animi:
Cor mihi penetrant hæc tua baſia.
Quid mihi ſugis viuum ſanguinem?
Conde papillas, conde gemipomas,
Compreſſo lacte quæ modò pullulant.
Sinus expenſa profert cinnama:
Vndique ſurgunt ex te deliciæ.
Conde papillas, quæ me ſauciant
Candore, & luxu niuei pectoris.
Sæua non cernis quod ego langueo?
Sic me deſtituis iam ſemimortuum?

Licinij Calui in Cn. Pompeium.

Magnus, quem metuunt omnes, digito caput vno
Scalpit. quid credas hunc ſibi velle? virũ.

REGIANI DE BAIIS.

Ante bonã Venerem gelidæ per litora Baiæ,
Illa natare lacus cum lãpade iuſſit Amorẽ:
Dũ natat, algẽtes cecidit ſcintilla per vndas:
Hinc vapor vſſit aquas: quicunque natauit, amauit.

PETRONII AFRANII.

De ſigillo Cupidinis aquas fundentis.

Igne ſalutifero Veneris puer omnia flammãs
Pro facibus proprias arte miniſtrat aquas.

SENTII AVGVRINI.

Canto carmina verſibus minutis
His,olim quibus & meus Catullus,
Et Caluus, veteresq́; ſed quid ad me
Vnus Plinius eſt mihi,priores
Mauult verſiculos foro relicto:
Et quarit quod amet, iuuatq́; amare.
Ille Plinius,ille.quid Catones?
I nunc,qui ſapias,amare noli.

*

Parce precor virgo toties mihi culta videri,
Meq́; tuum forma perdere parce tua.
Parce ſuperuacuo cultu componere membra:
Augeri ſtudio tam bona forma nequit:
Ne tibi ſit tanto caput & coma pexa labore,
Et caput hoc bellum eſt , & coma mixta placet.
Ne ſtringant rutilos tibi ſerica vincla capillos,
Cùm vincant rutila ſerica vincla come.
Nec tibi multiplicē crines reuocētur in orbē,
Inculti crines abſque labore placent.
Aurea nec video cur flamea vertice portes:
Aurea nam nudo vertice tota nites.
Vtraq́; fert auris aurum , fert vtraq́; gēmas,
Vtraque nuda nouis anteferenda roſis.
Ora facis vitreo tibi ſplendidiora nitore,
Cùm tantùm ora vitro ſpendidiora geras.
Incendunt niueum lunata monilia collum,
Nec collum ſimplex dedecuiſſe poteſt.
Contegis occulta candentes veſte papillas,
Candida cum nolit veſte papilla tegi.
Ne toga fluxa volet , reprimit tibi faſcia corpus:
Sat corpus veneror, ſit toga fluxa licèt.

Dic, teretes digitos quare annulus & lapis ambit,
Cùm teretes digiti dent pretium lapidi?
Ornatu nullo potes exornatior eſſe,
Et tantùm ornaris in mea damna nimis.
Ne te plus æquo ſpecies externa perornet,
Cùm ſis plus æquo pulchra decore tuo.
Non ego ſum pro quo te cōponendo labores,
Nec qui te talem non, niſi cogar, amem.
Pronus amo: nō ſum tenero qui pugnet amori,
Nec qui te roſeam vellet amare deam.
Cùm radiis certare Iouis tua lumina poſſent,
Et poſſent radiis vincere ſigna Iouis.
Sole nihil toto meliùs ſplendeſcit in orbe,
Sole tamen meliùs ſpendidiùſque nites.
Snnt tibi colla quidem niue candidiora recenti,
Sed niue, quæ nullo marcida Sole iacet:
Conueniunt tepido tua frons & pectora lacti,
Sed lacti ſaturæ quod poſuêre capræ.
Cedit odora tibi vernantis gloria Syluæ,
Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.
Nulla colorati ſpecies tibi proxima prati,
Nec cùm floruerit par tibi campus erit.
Alba liguſtra tuæ nequeunt accedere laudi,
Fixáque ceſpitibus lilia laude premis.
Nulla tuos poſſunt æquare roſaria vultus,
Cùm nec adhuc ſpinis ſit roſa vulſa tuis.
Gratia, quam violæ maturo flore merentur,
Si quod contulerit ſe tibi, vilis erit.
Non Helenæ mater, nec par tibi filia Leda:
Quamuis hæc Paridē mouerit, illa Iouem.
Compulit illa Iouem cygni latuiſſe ſub alis,
Cōpulit illa Phrygas ſæua ſub arma duces.

Leda per albentes humeros fluitante capillo
Dum legit Argiuæ florea ſerta deæ,
Erranti ſuper aſtra Ioui de nube ſupremæ
Cognita, plumalem de Ioue fecit auem.
Tuq; puellarũ dum ludis in agmine princeps,
Inter virgineos lucida ſtella choros,
Si magno conſpecta Ioui de nube fuiſſes,
Depoſuiſſe deum non puduiſſet eum.
Aſt Helenæ facies & opima potentia formæ
Dardanio Paridi per mare præda fuit.
Græcia coniurat repetendam mille carinis,
Iurata hanc ratibus Græcia mille petit.
Te tam conſpicuã Phrygius ſi prædo videret,
Et te vel ratibus, vel rapuiſſet equo.
Annis tracta decẽ ſunt Troïca bella: ſed vno,
Si pro te fierent, menſe peracta forent,
Virgine Ledæa me iudice dignior eſſes,
Pro qua Troianas flamma cremaret opes,
Tu poteras Priamo validiſſima cauſa fuiſſe,
Nulla vt cura foret regna perire ſua.
*Si ſuccincta togam * riſu pharetrata Dianæ*
Venatrix toto crine ſoluta fores:
Si Dryadum comitata choro, ſi nuda lacertos
Arcu fulmineos inſequereris apros:
Te quicumq; deus ſyluoſa per antra vagantẽ
Conſpiceret, veram crederet eſſe deam.
De pretio formæ cùm tres certamen iniſſent,
Electúſque Paris arbiter eſſet eis:
Præfecit Venerem Paridis cenſura duabus,
Deq; tribus, victæ ſuccubuêre duæ.
Cum tribus ad Paridem ſi quarta probanda venires,
De tribus à Paridi quarta probata fores.
Pomaq; ſi formæ potiori danda fuêre,
Hæc potiùs formæ danda fuêre tuæ.

Ferrea corda gerit, tua quem cæleſtis imago,
Vel tam purpureæ non tetigêre genæ.
Robore, vel ſcopulo genitum conuincere poſſim,
Quem tam ſollennis forma monere nequit.

*

In cratere meo Tethys eſt coniuncta Lyæo,
Et dea mixta deo; ſed dea maior eo.

*

Blanditur puero Satyrus, vultuq́;, manuq́;,
Nolenti ſimilis retrahit ora puer.
Quem non commoueant, quamuis de marmore? fundit
Penè preces Satyrus, penè puer lacrymas.

*

Me mihi ſurripuit contraria flãma ſororum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Ore Melas, oculiſq́; Theis, placuêre, ſubinde:
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Sed dũ nigra Melas ridet ſine voce ſororem,
Deſpectam Theidis forma facitq́; Melam.
Me mihi reſtituit cõtraria flamma ſororum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.

SYLLOGE
ANNOTATIONVM ET OBSERVATIONVM
IN
T. PETRONII ARBITRI SATYRICON, ET FRAGMENTA:

Ex Theologorum, Iureconſultorum, Medicorum, Philoſophorum, Politicorum, Hiſtoricorum, Oratorum, Poëtarum, Philologorum & Criticorum ſcriptis, qui Petronium vel emendarunt, vel illuſtrarunt, vel notauerunt, collecta ac digeſta.

A GEORGIO ERHARDO
Franco, Philoſophiæ Magiſtro.

Cum Indice Interpretum.

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS

De

PETRONII ARBITRI VITA.

AB Eudæmone & Libanio nō longè aberat Petronius, Arbiter dictus, & Maſſilienſis à pleriſque exiſtimatus. Hic Satyricum opus varium,& (vt ſic dicam) miſcellum compoſuit. Cuius licèt fragmenta ad nos tantùm peruenerint, eademq́ue parum caſtigata, multæ tamen eruditionis hominē fuiſſe facilè cognoſcimus. nam in taxandis moribus cùm acrem tum feſtiuum maximè; & iocis ſeria miſcentem videmus. Quo tempore vixerit, quódve inſtitutum vitæ ſectatus fuerit, haud ſanè compertum: in declamationibus tamen verſatum: ex iis,quæ extant,elicimus. In Quintiliani quidem enarrationibus, litteratores * quidam eum ante

**Raphael Rhegius.*

ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio poſteriorem, vt à quo verſus ſumpſerit,& ſuis inſeruerit,vt illum,

Primus in orbe Deos fecit timor.

Petronij certè verſus in teſtimonium à Grammaticis veteribus afferuntur, Terentiano, Seruio, Fulgentio, aliis. Non parum, mea quidem ſententia, hi à veritate abſunt, qui hunc ipſum Petronium eum eſſe non modò putarunt, ſed literarum etiam monumentis mandarunt, qui Bononienſium ſanctiſſimus fuerit Antiſtes, cuius præclara pietatis monumenta in re Chriſtiana noſtris in Annalibus traduntur. Talis ſunt ignorantiæ, vt ſic dicam, ſi pario recentes noſtri ſcriptores obtecti, vt pro ſãctiſſimo & integerrimo, impium & nefarium Deorum cultorẽ aliquando nominent. Non alium, quàm Petronium Arbitrum, ſignificari putarim illis Apollinaris hendecaſyllabis:

Et Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum,
Helleſpontiaco parem Priapo.

Scripſit etenim Petronius laſciuè admodum & impudicè, vt ex ipſis fragmentis

mentis facilè cognoſcimus. Sed & de Maſſilienſibus eum ſcripſiſſe, teſtis eſt Seruius Maurus. Quin & eum Macrobius ait fictis caſibus amatorum argumenta fabuláſque ſcriptitaſſe.

P. GVIRANDI ALOSIANI I. C. EPISTOLA.

Scripſit anno 1590.

ARNAVDO GVIRANDVS.

VEnit Petronius nouæ editionis in manus. Tu petis, vt mittam: & quaſi querendo, quæris quid de Arbitro arbitrer. Placet, & tædet dicere. Placet, quia multa placent. nam ſiue defæcati ſermonis puritiam ſpectes, merus lepos: ſiue priſcas negotiorum formulas, multæ & elegantes. Tædet, quia pleraque quorum me tædet: ſeu quæ abominor prorſus. Vis enim illas venerandæ antiquitatis gemmas legere? Has neceſſe eſt quæras in putore, ſeu ſtercore tabidi & nefandi illius Cupidinis: cuius fœdiſſimæ faces, imo fæces, in eiuſmodi quæſtu tibi elucebunt. Proh Chriſtiani pudoris candorem! Et hoc vidit Lipſianus * Douſa, * hoc Richardus: illius Præcidanea, huius Notæ librum exornant. At improbanda non approbant. Eſto. Sed quid vetabat turpia expungere? Hæc ſi demas, dicent, quid reliqui fiet? Verum, inquam, quid impediebat, pro Gitone Gitonam reponere? Hei mihi! quam peſſimo exemplo talia luce donantur: & quàm cariſſimo pretio hę vetuſtatis reliquię & cineres

** Ianus Douſa Nordouix.*

** Chriſtophorus Richardus Biturix.*

nobis emuntur. Quotus enim quiſque eſt, qui eiuſmodi ne quidem antea cogitata, ſemel tamẽ lecta ſtupefactus non admiretur: & inter admirationem & incredulitatem fluctuãs ad aliquid turpe cęca quadam cogitatione ebrius non pelliceatur? Erubeſcant igitur, qui talia legenda exhibent. In exercentes inſurgant leges, armentur iura gladio vltore. Vel potiùs, ô

Flamine qui terras terres, & fulmine torres.
Fulmine fac ſubitò talia monſtra peti.

Modeſtiùs ibi * Linocerius poſt phaleucos longè minùs turpes, addit: *Catera, niſi eloquenti Timãtis ſilentio, dicere pudor non ſuſtinuit.* Quid tandem? ais. Amica ſermonis elegantia, amici ſales, amica veterum monumenta: ſed amicior naturæ honos, quem Chriſtianus pudor æmulatur. Priſci noſtræ fidei lumine quaſi hoc ſibi ſuo quaſi iure arrogabant. Nos alio iure vtimur: & cùm naturam, tum rationem optimas ſequimur duces.

** Geofredus Linocerius Vivarienſis.*

Hoc etiam te moueat, Arnaude, quod in eodem codice extat *Luſus in puellæ lacrymas*: iſque adhuc incerto authore. Extant oculi, non flammeoli, & ſereni: ſed nubili, lippi, & parum priſtini honoris retinentes. Extant: ſed ita pro derelicto, vt eos nullus commendatione vel tantilla dignetur. In re natura ſua fœdiſſima non tam detergenda, quàm detegenda toti lincei; rem caſu deturpatam, alioqui mundiſſimam, neſcio quo faſtidio delicatuli contemnunt. Quales quales attamen mitto, vt eos conferas cum illis à ſe multis in locis reſtitutis. Num autem diſtinctione noſtra cùm principium, tum cætera aliquantillùm elucidentur, tu videbis. Vale.

EX ROBERTI TITII BVRGENSIS

PRÆLECTIONE II. IN CAtullum, ſuperiori Epiſtolæ opponendâ.

QVòd eundẽ obſcœnitatis inſimulant, æui culpa ea fuit, in quod ille incidit, velut ex Horatio, Tibullo, Propertio, Catullo, aliiſq; ſciri poteſt. Verùm hæc obſcœnitas nulli prorſus impedimento eſſe debet, quò minùs hunc Poëtam plurimum diligamus, atque ipſius pleraſque ſcriptiones frequenter lectitemus, ac, quantum poſſumus, imitari conemur. Pluribus enim atque iis quidem nitidiſſimis ingenij, venuſtatis, elegantiæ, doctrinæ luminibus interlitæ ſunt atque perſperſæ. Nihil autem prohibet, quo minùs bonos medicos imitemur, qui ex venenatis etiam vel herbis vel animalib. vtilia pharmaca perſæpe conficiunt, & quod optimum ſit, ſecernunt è ſingulis, ac vel inſigniter pernicioſa temperamentorum beneficio ſanitati perquam commoda reddunt. Quinetiam virtus magis adhuc elucet è vitiorum quaſi tenebris euoluta. Vnde factũ fuiſſe reor, vt Homerus, qui prudentem atq; omnib. virtutibus exaggeratum Vlyſſem fingere voluit, illi & Phęacum delicias, & Circes delinimenta obiecerit, & Cyclopum pericula propoſuerit. Memorat Pſyllos in Africa, Maroſos in Italia, & qui Ophiogenes vocantur in Inſula Cypro, cùm quidã eorũ arbitrantur ſuppoſitum eſſe aliquẽ in ſtirpe, admouere conſueuiſſe, vt pungat colubra; ſi non ſit, mori, cùm pupugerit; ſi de gente ſit, viuere: atque Exagonem quendam ex familia Ophiogenum, cùm Romæ Legati munere fungeretur, à Conſulibus in dolium ſerpentium coniectum experimenti cauſa circummulgentibus linguis miraculum præbuiſſe. Huiuſcemodi pericula atque experimenta, velut lapis Lydius aurum, ita ſolida virtute præditorum virorum animos indubitanter explorant. Sed nos fucato quodam virtutis colore leuiter aſperſi cauſas vndique aucupamur noſtram culpam in alios deriuandi, & conſultò quaſdam rationes, quæ veritatis leuem modò ſpeciem atque imaginem prę ſe ferunt; ita complectimur, vt ab eis nullo pacto nos diuelli patiamur. Petronius tamen hanc falſam quorundã perſuaſionem iam pridẽ cõfutauit, cùm cecinit:

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſq; nouæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet:
Quodq; facit populus, cãdida lingua refert.

Et quoniam fortaſſe non magnam in eius teſtimonio, qui crimen aliquod à ſe moliri ſtudet, ſubeſſe auctoritatem quiſpiam exiſtimauerit, operæpretium fuerit Catullum audire ita loquentem:

Nam caſtum decet eſſe pium poëtam
Ipſum, verſiculos nihil neceſſe eſt.

Et Ouidium de eadem re:

Crede mihi, diſtant mores à carmine noſtri,
Vita verecunda eſt, Muſa iocoſa mihi.

Sed & Martialis inquit:

Laſciua eſt nobis pagina, vita proba.

Auſonius quoq; vir Conſularis, & antiquorum morũ, priſcæq; grauitatis, ac Diui Paulini amicitia inprimis clarus, ait in eandem ſententiam:

Noſtra ſimul certãt varijs epigrammata nugis,
Stoicus has partes, has Epicurus agit.
Salua mihi veterũ maneat modò regula morũ,
Ludat permiſſis ſobria Muſa iocis.

Quod argumentum pluribus deinde proſequitur epiſtola ad Paulinum, cum Centone nuptiali coniuncta, neque non item L. Apuleius Apologia pro ſe ipſo priore. Ac notum eſt illud D. Adriani in Voconium ſuum,

Laſciuus verſu, mente pudicus erat.

Denique ſi quid bonis moribus non conſentaneum ſcripſit Petronius, illud certè mihi non ſcripſit, qui ab eo, tanquam à ſcopulo, diligenter cauebo. Neque tamen par eſt, vt paucorum gratia, tam bellæ ſcriptiones penitus abiiciantur, quomodo nec meſſores quidẽ manipulos omnes protinus abiiciunt, propterea quòd auena, lolium, atque alia huiuſcemodi frugũ vitia ſpicis admiſta ſint: alioqui nec Lucret. legeretur, nec Horatius, nec Ouidius, nec Martialis, nec vllus deniq; poëta, qui hactenus ſummo in honore habitus ſit. Sed nec Oratores quidem attingere fas erit, cùm vix quenquam reperias, qui non aliquid, quod bonis morib. vtcumque officiat, ſuis ſcriptis inſeruerit, &c.

PETRI PITHOEI I. C.

CONIECTANEA

De Petronio Arbitro,

* P. S.

Scripſit anno 1575.

** Pithœo Salutẽ.*

REmitto ad te Petronium tuum, immo noſtrum, immò iam omnium. Adieci etiam

* *Varietatē ſectionum.*

vt iracundia tua ingratiſſimo iſto cumulo expleri poſſet, * Notulas tuas. Perfide, inquies & loqueris? Pone tu potiùs ſupercilium, atque audi. Non meminiſti quæ Magnus Baſilius de vtilitate ex huiuſmodi ſcriptoribus capienda monet? Memini, ais, & probo. Sed Petronij obſcœnitas, ſpurcities, &, vt vno verbo dixerim, nequitia ea eſt, vt ne Lampſaci quidem ferri publicè poſſe videatur. At tu, ô bone vir, & Anacreontem, & Catullum, & Val. Martialem Coquum, cæteróſque eius ordinis, etiam à pueris in ſchola decantari audis, nec iraſceris. Hos tibi, credo, communis iam vſus tolerabiliores fecit, faciet hunc quoque cæteris aliquando minùs improbum videri. Quanquam ego quidem nec ſpurcitiem iſtam tam accuratam laudo, & vt ab hac religiosè omnes caueant, ſeriò moneo, & quantùm poſſum magna voce denuncio. Vtantur modò fruantúrque viri boni arbitratu, dum ne quid eorum culpa deterius fiat. Quod ad me attinet, hoc teſtor, hoc adfirmo, id mihi potiùs animi fuiſſe, Latinæ elegantiæ Arbitrum, quàm aut Neronis, aut Siliæ Petronium edere. Atque vtinam tam ſalacem, & Venereum hominem omnibus poſt hac infibulare liceat, quod forſitan auſuri ſunt illi, qui, vt Plauti verbis dicam,

Petronij nomen induunt verveci ſectario.

Mihi quidem certè caſtrare non libuit, ne quod imperitis iſtis ſectoribus & mangonibus accidit, ſimul & euitarem & occiderem. Bene vale, atque iraſci tandem deſine. CAL. MAII, M. D. LXXV.

DE

DE PETRONIO ET EIVS SCRIPTIS, VETERVM AVCTORVM LOCI.

AVt valde me coniectura fallit, aut hic ipſe eſt Petronius, de quo Tacitus libro XVI. Annal. ſic ſcribit:

C. Suetonio, L. Teleſino Coſſ. *intra paucos dies eodem agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, C. Petronius cecidére.* Et cùm de cæteris dixiſſet, de Petronio ſubiicit: *Illi dies per ſomnum, nox officiis & oblectamentis vitæ tranſigebatur, vtq; alios induſtria, ita hunc ignauia ad famã protulerat: habebaturq; non ganeo & profligator, vt pleriq; ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta, factaq; eius quantò ſolutiora, & quandã ſui negligentiã præferentia, tantò gratiùs in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamẽ Bithyniæ, & mox Cõſul, vigentẽ ſe ac parẽ negotiis oſtendit: dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorũ imitationẽ, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegantiæ ARBITER, dũ nihil amœnũ & molle affluẽtia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. Vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſus æmulũ & ſcientia voluptatũ potiorẽ. Ergo crudelitatẽ Principis, cui cætera libidines cedebant, adgreditur, amicitiã Sceuini Petronio obiectãs, corrupto ad indiciũ ſeruo, ademptaq; defẽſione, & maiore parte familiæ in vincula rapta. Fortè illis diebꝰ Campaniã petiuerat Cæſar, & Cumas vſq; progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltrà timoris aut ſpei moras: neque tamẽ præceps vitam expulit, ſed inciſas venas, vt* *libitū obligatas, aperire rurſus, & alloqui amicos non per ſeria, aut quibus cōſtantiæ gloriā peteret. Audiebatq; referẽtes, nihil de immortalitate animæ & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, vt quanquā coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidẽ (quod pleriq; pereuntiū) Neronẽ, aut Tigillinū, aut quem alium potentiū adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub nominib. exoletorū fœminarumq; & nouitate cuiuſq; ſtupri perſcripſit, atq; obſignata miſit Neroni, fregitq; annulum, ne mox vſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quonā modo noctium ſuarum ingenia noteſcerẽt, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non ſiluiſſet quæ viderat, pertuleratq; proprio odio.* Hactenus Cornelius.

Atqui C. Plinij codices quidam, vt & Plutarch. in lib. de diſcr. amic. & adulat. *Titum* vocant. Sic in lib. xxxvij. Nat. hiſt. ſcriptum eſt: *T. Petronius Conſularis moriturus, inuidia Neronis principis, vt menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. H.S. emptam fregit.*

Petronius alius, cuius Tacitus idem meminit libris xiiij & xv. eſt *Petronius Turpillianus.* Sic enim apud ipſum legendum eſt lib. xv. Ana. ex Plutarcho. Eum verò non ſub Nerone, ſed ſub Galba periiſſe certum eſt ex lib. I. Hiſt. Petroniorum familia Equeſtris fuit, meminitque Plinius libro vj. P. Petronij equeſtris ordinis & præfecti Auguſtalis ſub Auguſto ipſo. Ex qua etiā familia fuiſſe veriſimile eſt Petronios, quorum Gennadius preſbyter Maſſiliẽſis honorificè meminit in libro de viris illuſtribus. Sed & Flauium, Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, alióſque, quorum non apud ſcriptores modò, ſed in ipſis lapidibus monumenta reſtant: itémque illum qui iuſſu Caracallæ ante templum Diui Pij occiſus à Spartiano traditur. Sed & iureconſultum Petronium, ad quem leguntur Sollij Sidonij epiſtolæ plures.

Sanè Petronium Arbitrum Domitiani tempora præceſſiſſe, ex eo etiam intelligitur, quòd eius Terentianus Maurus meminerit: ſi modò Terentianus is eſt, quem ſuo tempore Sienem rexiſſe Martialis teſtatur. Is igitur, quiſquis tandem fuit, Petronij ſic meminit, cùm de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquam locaſſe iuges.
At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.

Et paulò pòſt de ſexta tome Hendecaſyllabi:

Nunc diuiſio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus,
Et plures alij: ſed iſte verſus
Quali compoſitus tome ſit, edem.
Iuuerunt ſegetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodoſius li. Cõmentar. in Somnium Scipionis: *Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſſionem, aut tantùm conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoq; in bonam frugẽ repertæ ſunt. Auditũ mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander eiúſve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis caſibus* *amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur. Hoc totum fabularum genus, quod ſolas aurium delicias profitetur, è ſacrario ſuo in nutricum cunas ſapientiæ tractatus eliminat.*

C. Sidonius Apollinaris Aruernorum Epiſcopus in carmine ad Magnum Felicem:

Non Licinius hic Lucretiúſque eſt,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniúſque.

Idem in Narbone:

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Vbi illi *Maſſilienſium horti* (vt hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam ſignificare videntur, quàm mores, qui ex Plautino prouerbio, & Athenæi hiſtoria notati ſunt.

Fabius Planciades Fulgentibus libro 1. Mytholog.

Licèt mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compeſcat, ſola eſt Satyra quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hæc enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianaq́; Sempronia, quamuis præſens ſit, melos rauceſcit.

In veteri libro Defloratorum, qui fuit Iohan. Biturigũ Ducis, non vſque adeò vetuſto, Petronij fruſta hanc inſcriptionem habent: *Petronij Arbitri Afranij Satyrici.* quod probare non poſſum. Nam vt quę de Afranio Quintilianus ſcribit, inquinaſſe eum argumenta fœdis puerorũ amoribus mores ſuos faſſum, de hoc quoque

Petronio dici poſſe videaturr , longè tamen alium ab Afranio fuiſſe certum eſt.

Sunt & qui de Petronio dictum illud ſcribant:

Laſciuus verſu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Voconio poëta amico ſuo ſcripſiſſe, teſtis eſt Apuleius Apologia. Cæterùm nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Rhaphaël Volaterr. lib. xviij. Comm. ſic ſcribit:

Petronius Arbiter Poëta, cuius aliqua de medicina verſibus conſcripta ad nos peruenerunt.

In veteri exemplari bibliothecæ Vaticanæ ſequens Epigramma Petronij fragmentis quibuſdam præfixum dicitur:

Petronij carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque ſenum.
*Quare ille * preſſa gaudet laſciua puella,*
At quoque delicias frigida ſentit anus.
*Nam * iter diri ſcripſitq; Neronis amictu*
Arbiter arbitrio dictus & ipſe ſuo.

SATYRICON.

Quale ſit hoc ſcribendi genus, Fabius ſic expreſſit:

SATYRA *quidem tota noſtra eſt: in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Lucilius qui quoſdam ita debitos ſibi adhuc habet amatores, vt eum non eiuſdem modò operis auctoribus, ſed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantùm ab illis, tantùm ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poſſis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas, & abũdè ſalis. Multò eſt terſior, ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.*

Alterum illud eſt & prius Satyræ genus, quod non ſola carminum varietate miſtum cõdidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditiſſimus. Hactenus M. Fabius. Huius eſt generis hic liber, itémque Martiani ſeptem artes, quarum in veteribus pleriſque membranis titulus eſt, *Martiani Minæi Felicis Capellæ Afri Carthaginenſis Satyricon lib. vij. de nuptiis Philologiæ lib. ij.* Sed & ipſe ſub finem libri ſic canit:

Habes ſenilem Martiane fabulam,
Miſcella luſit quam lucernis famine
Satyra Pelaſgo dum docere nititur
Artes creagris vix amicas Atticis.

Tractum eſt hoc nomen à Satyra cibi, vel, vt Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & *per Satyram aliquid dici* vel *fieri* veteres vſurpantur: quod & Diomedes latiùs perſequitur lib. 11. Cæterùm quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippeas pertinet, de quibus eſt & hic Ciceronis locus libr. 1. Acad. quæſt ſub perſona ipſius Varronis: *Et tamen in illis veteribus noſtris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conſperſimus, multa admixta ex intima philoſophia, multa Dialecticè dicta: quæ quò faciliùs minùs docti intelligerent, iucunditate quadam ad legendum inuitati*, &c. Ex his etiam apparet, falli potuiſſe eos, qui inter veterum poëtarum carmina paſſim retulerunt quæcumque ex Menippeis Varronis à veteribus adducta ſunt, fruſtráque alios tentare omnia omnino ad poëtices normam exigere.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS

*ANNOTATIONES

IN PETRONII ARBITRI *SATYRAM

DE VITIIS ROMANORVM.

PAg.117 verſ.31. *Orbem iam totum*] *Orbis* olim imperium Romanum appellabatur. Sic Aurel. Victor in Diocletian. *Vbi orbis Romani potentiam cepit.*

v.vlt. *ſi qua ſinus abditus vltra*] *Sinus* propriè, pars illa dicitur, quæ eſt intra pectoris brachiorumq; complexum, Per metaphoram littora curua vocantur, & quaſi brachiis mare amplectentia. *Sinus* etiam prima producta vaſis genus eſt ſinuoſum * galcila. Vergilius Eclog.

——*Sinum lactis & hæc tibi liba, Priape.*
Expectare ſat eſt.——

Pag.118 v.2. *fatúq; in triſtia bella paratis*] *Fatum*, voluntas hoc loco, & apud Verg.——*Fatis Iunonis iniquæ.*

v.5. *Spolia cum ſaucius laudabat miles*] aliud exemplar habet, *Ac ſpirecum cum laudabat.* quod nullum habet ſenſum, & corruptum eſt.

v.6. *Oſtro*] *Oſtrũ* cruor muricis aut cõchylij dicitur.

v.7. *Hinc Numida accenſatiuus*] Corruptus & hic locus eſt. Patet legere, *Numida ac ſatius.*

v.8. *Vellera Seres*] *Seres* lanitio ſyluarum dediti ſunt depectentes canitiem frondium aqua perfuſa. * mus fœminis laborem ducendi fila rurſúſque * ab iii *ſericum* ipſa lana arborum & *ſerica* veſtes ſunt appellatæ.

v.11. *& vltimus Hammon*] Eberhardus Græciſta non incleganter:

*Recitata in Academia Lipſica, & ex ore ei⁹ excepta à M. P. anno 1501.

*Epos.

Hammos vox Græca eſt, à nobis fertur arena;
Iuppiter hinc Hammon, Lybica regione vocatur:

Ergo *vltimus Hammō* poſſunt intelligi vltima Lybię deſerta, in quibus Hammon Iuppiter colitur.

v.13. *Afrorum*] Africæ, vnius orbis partis, Libya pars multa eſt, & vel eremis ſterilibus obducta, vel propter ſitum cœli deſerta, aut monſtroſo ac malefico genere beſtiarum infeſta. Ex hac Romani animantes feras pro celebrandis ludis afferri curauerant.

ibid. *Excutitur*] *excutere*, mouere, Cic. *Explica atque excute intelligentiam tuam.*

v.16. *vectator in aula*] emenda, *vectatur*.

v. 19. *male pubeſcentibus annis*] *male* parum. Vergilius,

Heu malè tum mites defendit Pampinus vuas.

Etiam valde, ſed ſemper in malam partem.

v.21. *In Venerem fregêre*] ſic meliùs quàm *fugere*, in vetuſto exemplari legitur.

v.27. *renidens*] *nidere* & *renidere* dicuntur, quæ ſentiunt aliquem odorem. aliquando etiam fulgorem reddere ſignificant. Plautus: *Tota renidet domus.*

Pag. 119 v.2 *atque Lucrinis Pruta littoribus*] *Lucrinus lacus* ſitus eſt in ſinu Baiano contra Puteolos, adeò proximus, vt in maximis tempeſtatibus aliquando coniungi ſoleant

v.3. *iam Phaſidis ora*] *Phaſis* Colchidis flumen præter modum ingens & omnium Ponti amnium clariſſimus: oritur enim in Moſchis à quo *Phaſiana* auis appellata eſt Martialis:

Aeginâ primùm ſum tranſportata carina,
Antè mihi notum nil niſi Phaſis erat.

v 6. *aſpirent frondibus auræ*] emend. *aſpirant*.

Pag 120. v.6. *Eſt locus exciſo penitus dem hiatu*] Topographia, id eſt, loci deſcriptio, in quo ſemel Orchus ſeu Pluto Proſerpinam filiam Cereris rapuit vxorem: vel inferorum domus deſcriptio.

v.7. *Parthenopen*] *Parthenope* à Syrene ſic nominata, præclara vrbs eſt Campaniæ, quæ nunc Neapolis, id eſt, Noua vrbs, nominatur. Hanc Cumani à parentibus egreſſi condidiſſe feruntur: qui cùm in eo loco Parthenopes corpus in veteri monumento conditum inueniſſent, nomen eius verbis indidêre. hinc *Parthenopes*, id eſt, Neapolitanus.

v. 9. *Cocyta perfuſus aqua*] Cocytus, fœda palus, in qua ſemper luctiferi bubonis gemitus, & aliarum dirarum auium turpiſſimus vlulatus auditur. Seneca: *Palus inde fœda Cocyti iacet. hic vultur, hic luctifer bubo gemit.*

v.16. *Ditis pater*] *Dis*, Pluto: inde *diuitiæ*, omnes è terra prouenientes opes. & *ditem* veteres diuitem appellauêre. *Ditis pater* eſt Diabolus, ſicut *mendacij pater* idem dicitur in Euangelio Ioannis.

v.18. *Ac tali volucrem Fortunam*] Compellatio Ditis & attentio ad Fortunam deam contra humanam parcimoniam.

Pag. 121. v. 12. *Tunc fortuna leui*] Reſponſio fortunæ.

Pag. 121. v. 6. *Seq; ore cruento deformes titubans vultus, &c.*] In antiquo exemplari malè erat, *namq; ore cruento deforma titubans.*

Pag. 122. v. 15. *Sideribus ſic alta ciet*] Aliàs non rectè legitur, *ſideribus armis alta ciet.*

v. 15. *iamq; Aethna micabat*] non autem *voratur.*

Pag. 124. v. 6. *Sed hæc quoque miſſa putares Stagnis: deuicta fluctus ſtupuere pruina*] Hæc in exemplari corrupta erant.

v. 24. *Qualis Caucaſea decurrens arduus arce Amphitryoniades*] Dum aquilam Promethei cor exedentem ſagitta peremiſſet. *Caucaſus*, mons eſt altiſſimus aſperque & inhoſpitalis, Indiam à Scythia dirimens, in finibus Aſſyriorum: hinc *Caucaſeus.* Vergil. Eclog. 6.

Caucaſeasq; refert volucres.

Arduus, moleſtus, incommodus, intractabilis, vt exponit Gellius. *Ardue*, difficulter.

v. 27. *tela Gigantum*] *tela*, machinamenta.

v. 31. *Atque hæc Romano tonitru ferit omina ſigna*] ſic melius quàm in exemplari; ſed *ſcena* melius quàm *ſigna*, id eſt, ſcæna.

Pag. 125. v. 1. *Pectora, perq; duas*] malè aliàs, *per duas.*

v. 4. *Et patria eſt Pontus & iam timor eſt magis: arma Qui tentare velit, fatisq; iubentibus acti*] * * *.

v. 12. *Penates*] *Penates*, Lares eſſe vetuſtas putauit, quales Aeneam in Italiam aduexiſſe Vergilius ſcribit: quaſi penes nos natos; non autem naturæ noſtræ Deos, vt quidam putant, qui propriè dicuntur *Genij.*

v.15 *Lugentia pectora*]vel *mœrentia.*

Pag.125,v.28. *ſauiq; repertor Hydaſpis*] *Hydaſpes* cum Hy,ſcribitur:fuit autem Rex Medorum : à quo fluuius Mediæ cognominatus eſt,& alius Indiæ.

v.30.*fracto gurgite Pontus*] *Pontus* propriè id mare dicitur, quod à Mæotide palude vſque in Tenedum protenditur: ſed vbi primum ſe arcet de Tenedo incipiens, poſt Helladis caſum *Helleſpontus* vocatur: vbi expandit, *Propontus*:vbi iterum premit, *Thracius Boſporus*:vbi iterum effundit,*Pontus Euxinus.*

Pag. 126. v.7. *Pax prima ante alias*] &c. Oſtendit pacem à Romanis abiiſſe:ſimiliter fidem,& iuſtitiam,& concordiam.

v.11 *lacera Concordia Palla*] *Palla*,muliebre veſtimẽtum dicitur ad veſtigia vſque demiſſum. Plautus : *Pallam ad Phrygionem fert confecto prandio.*

v.12.*ſedes Herebi*] *Erebus*, abſque aliqua aſpiratione aut diphthongo à Græcis ſcribitur:& ponitur pro parte inferni,in qua,teſte Seruio ſuper 6. Aeneid.tantùm illi morabantur,qui bene vixerant:vnde ad Elyſios campos non niſi purgati proficiſcerentur.

NB. Purgatorium.

v.15.*lurida mortis imago*]*Luridum* ſupra modum pallidum,quaſi *loridum*, id eſt,loro percuſſum. Ouid.

Stulte quid eſt ſomnus,lurida niſi mortis imago?

v.19. *Mauortius vmbo*]*Vmbo*, media pars clypei. hinc *Vmbilicus*,quicquid in aliqua re eſt medium,& ligamentum inſtrumentorum.

Pag.127 v.3. *nobilis Apenini*] *Apennius*, mons altiſſimo iugo ab Alpibus ad Siculum fretum tendens,à Pœnis ita dictus, vt quidam putant. Vnde Alpes primi Pœni peruias fecerunt, cùm antea redderent Italiam inacceſſam.

v.18.*Epidauria mœnia*]*Epidaurus*,vrbs eſt in Achaia, Noronico quaſi marmore redimita. Aeſculapij delubro præcelebris. hinc *Epidaurius*, quod eſt cognomentum Aeſculapij. Ouidius de Ponto lib.1.

Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.

HADRIA

HADRIANI IVNII HORNANI MEDICI CL.

OBSERVATIONES

IN PETRONII ARBITRI * *Satyricon.*

Scripsit anno 1562.

Editionis Calderianæ ann. 1520. Parisiis curatæ.

Quot quibuſque in locis abrumpitur narrationis ſeries.

Pag.49.v.13. * *Quid faciant leges,*&c.
Pag.52.v.3. * *Utique noſtra regio,*&c.
Pag.53.v.8. * *Contemni turpe eſt,*&c.
Pag.57.v.17. * *Hodie enim poſt aſellum,*&c.
v.21. * *Cur non deuirginatur Panichidis,*&c.
Pap.66.v.21. * *Comprobamus factum,*&c.
Pag.70.v.19. * *Nomen amicitiæ,*&c.
v.14. * *Nec diu tum lacrymis indulſi,*&c.
Pag.73.v.32. * *Qui pelago credit,*&c.
Pag.84.v.7. * *O felicem, inquit, matrem,*&c.
v.14. * *Profuit etiam Eumenes miles,*&c.
Pag. 85. v. 26. * *Dum hæc fabula inter amantes ludit,*&c.
Pag.102.v.30. * *Stante ergo vtraque acie,*&c.
Pag.116.v.31. * *Multas, inquit Eumolpus, iuuenes,*&c.
Pag.133.v.8. * *Cubiculum autem meum Chryſis,*&c.
Pag.135.v.27. *Nobilis æſtiuas Platanus,*&c.
Pag.145.v.6. * *Quiſquis habet nummos,*&c.

EMENDATIONES.

Pag.42.v.3. *Leuibus enim atq; manibus*] Leg. *inanibus.*
v.14. *Certe neque Platonis*] Leg. *Certum neque Pl.*
v.23. *corrupta eloq. reg.*] Leg. *incorrupta el. r. ſubſtitit.*
v.25. *Tuchididis*] ſcrib. *Thucydidis.*
v.31. *tam magnæ ætatis*] fortè, *magnæ artis.*
ibid. *Compendiarium*] fortè, *compendia iam.*
v.32. *Agamennon*] ſcrib. *Agamemnon.*
Pag.43.v.5. *quæ adoleſcentuli probent*] Leg. *improbent.*
v.21. *quæ nihil eſſe magis conf.*] Leg. *quæ nihil prodeſſe magis conf.*

v.22.*induunt adhuc naſc.*]Leg *indunt.*

v.vlt. *improbaſſe ſtudium Luciliana*] fortè,*probaſſe ſtudium Aſiana.*

Pag 44 v.2 *ſi quis amat*]fortè,*ardet.*

v.7. *perditis addictus*]fortè,*in popinis.*

v.9 *hiſtrionea*]Leg *hiſtrionia.*

v.10.*rident Tritonid.*]Leg *arrident.*

v.15. *Socratico plenus grege mittat*] fortè, *Socraticum, plenáſque immittat habenas.*

v.31.*Aſcylti*]Leg *Aſcylta.*

v.34.*Neſcio cur quis*]Leg *Neſcio eorum quis.*

v.35. *Agamennonis*]Scrib.*Agamemnonis.*

Pag.45 v 4.*Aſcytam*]Leg.*Aſcyltam.*

v 13.*Ducturam ego putabant*]Leg.*putabam.*

v.15.*Centonem anus*]Leg.*centoni manum.*

v.25.*lapſus ac moriens*]Leg.*mærens.*

Pag. 53. v. 10. *iurgia nectit*] *flectit* legendum puto, non *nectit.*

Pag 58 v.7.*puella caput in volu*]Leg.*puella.*

v.11.*inceſta exornau veſte*]Leg.*intexta.*

v.22.*lenta manu*]Leg.*lentam.*

ibid. *quia conſiderantium hæſerant*], fortè, *qui conſiderans inhæſerat.*

Pag. 66. v. 23. *Morſum trachem mem.*] fortè, *tragicum.*

v.29.*Luxuria victu*]fortè,*Luxuria & victu.*

v.30.*clauſus pane*]fortè,*excluſus.*

v.34.*graculis per v tota Iſtria*]fortè,*Hiſtria.*

v.vlt.*teſpidi temp.*]fortè, *tepidi.*

Pagina 67. verſ. 2. *tribacca Indica*] fortè, *tibi bacca Indica.*

v.3.*ſileris pelagus*]fortè,*pelagi.*

v.5.*ad quam rei*]fortè,*ad quam rem.*

v.7.*Quo carchidonios*]Leg.*Quo Carchedonios.*

v 9 *Equum eſt inducere nuptam ventum*] fortè, *Aequũ eſt induere nuptam ad ventum textilem Pallam, proſtare nudam in thalamis lectulo.*

Pag.70.v.17.*Nomen amicia*]Leg *amicitia.*

v.21.*Grex ait*]Leg.*agit.*

v.22 *dimittis ille tenet*]Leg *diuitis.*

Pag.74.v.1.*peruinoſis*]Leg.*pruinoſis.*

v.7 *ſola extruere diuitias*]Leg.*ſolas.*

Pag.77.v.17.*Itaq; hercula alis*]Leg.*Hercule alÿ.*

Pag.78. v.7. *ſi ad trecenties ſextertium ſalmu per v.*] Leg. *ſummam per v.*

v.31. *hoc titulus fero*] fortè *penitus fero.*

v.32. *Intus hac*] fort. *Iuratus hac.*

v.33. *in damnum potens*] ita puto legendum, non, *in Danaum.*

Pag.79. v.5. *tradunt manus*] Leg. *tardant.*

v.6. *Latuſq; reſil.*] Leg. *Lentuſq;*

v.9. *murmurant Robora, moles*] Leg. *murmurat Roborea moles.*

v.21. *Rates vt alia*] Leg. *alta.*

v.27. *Laconti*] fortè, *Laconte.*

Pag.80. v.6. *fundunt vires*] Leg. *viros.*

v.13. *auaris alius*] Leg. *ab aris.*

Pag.84. v.15. *qui mihi abſtulis glad.*] Leg. *abſtulit.*

v.23. *vel carminibus loquaris*] Leg. *ne carmin.*

Pag.86. v.16. *aſtu ſtrident*] Leg. *extu.*

v.18. *ſtatum præliantis componet*] Leg. *componit.*

v.20. *ſolertem par viribus impoſuit*] fortè, *ſolertia paria viris repoſuit.*

v.26. *auſa hoſtilis*] Leg. *anſa.*

Pag.103. v.11. *vincire potum*] fortè, *pontum.*

v.16. *vtitur pænitentiæ occaſ.*] Leg. *præſenti occaſ.*

v.17. *dux Eumolpe*] Leg. *Eumolpus.*

v.21. *neque ſi quid ante hunc diem factum eſt abijcites*] Leg. *abijcies.*

v.29 *vt tu Emolpon*] fortè, *vt tuum Eumolpum.*

Pag.104. v.8. *compellebat prædem repug.*] Leg. *prædam.*

v.10. *textis arundinibus*] Leg. *tectis.*

v.18. *dicta voluerit in caluos*] Leg. *voluere.*

v.19. *ſtiginoſeſq;*] fortè, *ſtimoſaſq;*, vel *ſtigmataque.*

v.26. *ridet aduſta pilis*] fortè, *ſordet*, vel *aret.*

v.32. *Horis tulere quod cecauit*] fortè, *Ponti ſydere quod errauit.*

Pag.105. v.1. *ineptiora præteritius c anc*] Leg. *præteritis, cum anc.*

v.2. *Tryphæna*] Leg. *Tryphena.*

v.4. *Cornubiq; dominæ*] Leg. *connubioq; domina.*

Pag.106. v.5. *Hyppogeo*] Leg. *hypogæo.*

v.13. *Aſſidebat ægra lacrymas commendabat lug.*] Leg. *ægra vna ancilla tantummodo lacrymas commend.*

v.26.*lumon renouab.*] Leg.*lumen.*

v.19.*Omnis ordinis*] Leg.*ordines.*

Pag.107.v.15.*victam manu*] Leg.*manum.*

Pag.108.v.1.*Caſtem videbatur*] Leg.*caſta.*

v.5.*ne hanc quidem partem*] † forte deſunt quædam.

Pag.109.v.10. *red.in animum edile*] Leg. *debile.*

v.12.*fæderu verba permittebam memin.*] Leg.*permittebant.*

Pag. 117.v. 29. *iamq; ſi placet hic impet.*] † fortè deeſt aliquid.

Pag.118.v.4.*plebeia trita*] Leg. *plebeio.*

v.5.*Ac ſpireum eum*] Leg.*Heſperia coccum.*

ibid.*in vnda*] Leg.*ora.*

v.7.*Numida accuſatius*] † fortè,*ſilices.*

v.13 *an reo ſira*] Leg.*circoſ.*

v.26.*Quaq; iure quarit*] Leg.*Quaq; viri quarunt.*

v.27.*aſtrumq; renid.*] Leg.*oſtrumq; renid.*

Pag.119.v.2.*vendunt conchilia*] Leg.*condunt conchylia.*

v.5 *in littora tantùm*] Leg.*in littore.*

v.17.*Namq; hoc dedecoris populo*]Leg.*dedecus eſt populo.*

v.22.*geminam deprenſam gurgite*] fortè,*gemino*,id eſt, Orientali & Occidentali.

v.23 *exciderat aris*] fortè, *exederat.*

v.27.*Curis latrantibus erat*] Leg.*errat.*

v.32.*exciſſa libido*] Leg.*excita.*

Pag.120.v.3.*perſugit ſanguine*] Leg.*perſudit.*

v.7.*Parthenopen*] Leg. *Parthenopes.*

ibid.*Dicharchidos*] Leg.*Dicaarchidos.*

v.12.*verno perſona cantu*] nota,*perſona*, pro *reſonatiua.*

v.17.*& cana ſparſa ſu.*] Leg. *& cana.*

v.27.*Luxuriam ſpoliarum*] Leg.*ſpoliorum.*

v.32.*Et etiam mea reb.pet.*] Leg.*En etiam.*

v.33.*iam montibus auſtris*] [illegible] *hauſtis.*

Pag.121.v.6.*Teſsiphone*] Leg *Tiſiphone.*

v.7.*Et quo Syllanus*] Leg.*Ex quo Sull.*

v.14.*Si modò fas eſt mihi vera*] Leg.*vera mihi fas eſt.*

ibid. *impunè probari*] Leg.*profari.*

v.18.*Omniaq; trib.*] Leg.*omnia qua.*

v.27. *perſonat auras*] Leg.*aures.*

v.26.*Et Libya*] Leg. *Ex lib.*

v.34.*Theſiphone*] Leg.*Tiſiphone.*

Pag.122. v.6.*namq; ore cruento*] fortè debuerat ſubſequi huiuſmodi verſus:

Noſtrum quadriiugo ſcandens Sol athera curru.

v.15.*armis acta ciet*]fortè,*demiſſa ciet.*

v.29.*cannoq́; ad ſid.vertice*]Leg *canoq́;.*

Pag.321.*Heſperia campos lata*]Leg.*Latè.*

v.7.*dom.rhenum*]Leg.*dum.*

v.15.*Ac viles opere*]Leg.*opera.*

v.15.*Cauſam diſcite ferro*]Leg.*dicite.*

v.25.*Iudice Fortuna*]iacta fortè alea.

v.26.*Et tantate*]Leg.*tentate.*

v.30.*Omnia lata*]Leg.*Omina.*

v.vlt. *inſolito greſſus*]Leg.*inſoliti.*

Pag.124.v.5.*Fulmina mont.alt.*]Leg *flumina.*

v.6.*miſſa putares*]Leg.*ſpiſſa.*

v.8.*Stabat victa fluit*]Leg.*Stabant,& vincta ſt.*

v.12.*comeſta ſtrui*]Leg.*congeſta ſt.*

v.31. *Romane tantum ferat omnia ſigna*] Leg. *attonite fert omnia ſcena.*

v.32 *fluitare mare*]Leg.*mari.*

Pag.125.v.1.*perq́; duas ſcina.*]Leg.*per dubias.*

v. 4. *Et patria eſt pontus*] † fortè, *Et patria eſt timor ipſa,*&

v.5.*fatiſq́; iub.acte*]Leg.*actus.*

v.16.*oneris ignara iuv.*]Leg.*humeris ign.*

v.28. *repertor Hydaſpis*]Leg.*repertus.*

Pag.126.v.4.*exoſa furentis*]Leg *furentes.*

v.13.*Erynis*]Leg.*Erynnis.*

v.vlt.*Atque inter tota*]Leg.*intertorte.*

Pag.127.v.22.*Cratena*]fortè,*Certona.*

v.24.*amplecti fortitudine domum quar.*]fortè,*fortuna,* vel *fortitudine*,pro *fortuna.*

Pag.130.v.4.*& fuſus confin.lumin.*]Leg *fuſius.*

v.11.*Partum marmi exſtrinxerat*]Leg.*extinxeras.*

v.18.*tanta modo tang.corp.*]Leg *tenta.*

v.26.*a inuentis ſororum habet*]Leg.*habes.*

Pag.131.v.11.*non dixi tibi anc*]Leg.*dixit.*

v.13.*nec mea mater*]Leg.*mea arte.*

v.14.*libentis mundi*]Leg.*labentis.*

v.17.*Baliene mee amat*]Leg.*Olienos me am.*

v.18.*inter hac homine*]fortè,*inter hac noctis.*

v.25.*Idæo quales funditur*]Leg.*fundit.*

v.28.*cyperen*]Leg.*cyperis.*

v.33.*mille oſcuris quat.vel.*]Leg.*oſculis.*

Pag 133.v.16.*perueniſtis domum*]Leg.*perueneris.*

v.18.*Narro ibi*]Leg.*tibi.*

v.22.*ad tubicines*] Leg.*tibicines.*

v.25.*Gytona rogo*]Leg.*roga.*

v.31 *ſolent inquit fieri*] Leg.*inquit iſta ſi.*

Pag.134.v.24 *per quod etiam re habere*] Leg.*te hab.*

v.28.*trepidanti vertice*]fortè,*crepidanti.*

v.32.*rore lapillos*]Leg.*Capillos.*

v.13.*Iaſdon*]fortè,*Ædon.*

Pag.135.v.1.] *ſua rura colebat*] Leg.*colebant.*

v.2.*marmoreis ciuibus*]Leg *ceruicibus.*

v.3 *myrtoq́, floranti*]Leg.*florenti.*

v.10 *& quid hodie*] Leg.*ecquid.*

Pag.137.v.5. *omniúmve malorum cauſa*] Leg. *vel malorum.*

v.14.*timore luſis*] Leg.*luſus.*

v.16.*ac fere orat*]Leg.*hac ferè or.*

v.26.*fixas oculos*]Leg.*fixos.*

v.27. *incerto*] Leg.*incepto.*

Pag.138.v.2.*natali conuitio*] Leg.*tali conu.*

v.19.*membra colore thoro*] Leg.*iacere th.*

v.20.*Epirus in arce*] Leg.*Epicurus.*

v.25.*ſed eam ſi de.*]Leg.*ſed bona ſide.*

v.26.*Aſcyltos*]Leg.*Aſcylta.*

ibid.*vſque iniuriam*]Leg.*vſque ad iniur.*

v.29.*ab Aſcylto*]Leg.*Aſcylta.*

v.31.*deprecatur ſua victima verſu*] fortè,*ſua crimina.*

Pag.139.v 1.*Cui Ieſos*]Leg.*Lesbus.*

ibid.*Lydus adorat*] fortè,*Nilus ad.*

v.3.*templúmque tuis imponit bipeplis*] fortè——*templiſq́, tuis imponit honores.*

v.16.*fiſtus ſuis*]Leg.*fœtus ſuit.*

v.17.*ſpumabat pateris*]Leg.*ſpumabit.*

v.31.*arundinem rapuit oſtio*]Leg.*rapit ocyus.*

Pag.140.v.5.*altera per te lectuli*]Leg.*parte lect.*

v.7.*quid nos inquit in cellam meam*]Leg.*quid vos.*

v.12. *puella bona ſua vend.*] Leg. *puero puellæve bona.*

Pag.141.v.23.*leguminis ſuper menſam effugit*]Leg. *effudit.*

v.31.*ſingularémque rerum*]Leg *ſingularéſque.*

v.34.*mermore terra*]Leg.*marmore.*

Pag.142.v.4.*molliſcellę*]Leg.*molliſcellæ*, vel *mollicellæ*, in quo tamen i,breue eſt.

ibid. *candice lento*] Leg. *candice.*

v.7. *Clauis numerabat agreſtes*] fortè, *clauſos.*

v.10. *mitis ſeruo*] fortè, *mitia porro.*

v.11 *Inter adoratas*] Leg. *odoratas.*

ibid. *Pendebat*] Leg. *pendebant.*

v.12. *ima racemis*] Leg. *vua rac.*

v.13. *Qualis in Actaa*] Deeſt verſus, quo deſcribebatur anus: & ſequentes ita ſunt emendandi:

Qualis in Actaa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecale, quam muſa loquentibus annis
Battiada veteri viuendam tradidit auo.

v.25. *excitato funere perfugit*] Leg. *cinere perfudit.*

Pag.143.v.9 *peneq; fluentes*] fortè *pænaſq; luentes.*

Pag.144.v.21 *ſi mag. hoc ſcierit, ibi crucem*] fortè, *tibi crucem figet pollniſſi.*

Pag.145.v.6 *pares non paret habete*] fortè, *pauper non poſſet haberi.*

INCERTI AVCTORIS CONIECTVRÆ

IN PETRONIVM ARBITRVM.

PAg.42.v 35 In excuſſis cùm ſcribitur; *Quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, & quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem*] Suſpicatus ſum aliquando leg. *amas bona* (vel *bene*) monentem. quod non alienum erat à ſerie & ordine orationis: & laudantur ab Heſiodo in verſibus vulgo notiſſimis etiam hi, qui recta monentes audiunt. Sed fortaſſe non malè retineri poteſt vulgata, quia alter ſuperiore tota declamatione conquerebatur de corruptione animorum in iuuenibus.

Pag. 15. v. 27. Non longè vbi ſcribitur in excuſſis cod. *Per medium lupanar cæpi fugere in aliam; cùm ecce in ipſo aditu occurrit mihi æque lapſus ac moriens Aſcylta*] interpretatur vulgò, id eſt, qui vt ego aberrauerat: ſed tamen falſam eſſe interpretationem licet conijcere ex ſequentibus in manuſcript. cùm Gython de Aſcylto conqueritur apud Encolpum; *Tuus*, inquit, *frater, ac comes paulò ante in conductum accurrit, cœpitq;*

mihi velle pudorem extorquere. Ex quibus quis non videt nou lapſum eſſe Aſcyltam & eò abductum, ſed de induſtria. Puto leg. *æquè laſſus ac moriens.* nam de ſeipſo Gyton paulò antè dixerat: *Donec & curſu defatigatus & ſudore iam madens*, &c. Et hac eadem pag. *Sudorem ille manibus deterſit*,&c. Sed ſuſpectus eſt locus ille alter, *in conductum accucurrit*, nec ſatis intelligo.

Pag. 51. v. 18. In excuſſo vbi legitur; *Ego ſum ancilla Quartillæ, cur vos ſacram ante cryptam turbaſtis?*] Lego, *cuius vos*, &c. Sic ſuprà rectè emendatus eſt error ſimilis; *Neſcio cur quis Agamemnonis ſuaſoriam excepit*: ſic, *neſcio cuius, qui*,&c.

Sic Pithœus.

Pag. 52. v. 22. Non longè; *Néve traducere velitis tot annorum conſilia ſecreta, qua vix mille homines nouerunt*] Locus ſuſpectus mihi. fortaſſe legi poſſet, *qua vix vlli homines.*

Ead. v. 32. *Adiuuaturos nos diuinam prudentiam vel periculo noſtro*] fortè leg. *prouidentiam*: quia ipſa dicebat *ſe iuſſam eſſe eos perquirere, atque impetum morbi monſtrata ſubtilitate lenire.*

Sic Pithœus.

Pag. 55. v. 19. In M. C. cùm ſcribitur: *Ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricauit, & non ſentientis labra humeroſq; ſopitionibus pinxit*] locus eſt mendoſus. fortè *ſcriptionibus*, leg. Nam *manus* & *frontem ſcribere* Catull. dixit & Plaut. & Auſonius multis locis. Ad hunc pertinet locum, quod Nonius obſeruauit in voce *ſublenit*: *Sublenit*, inquit, *ſignificat illuſit, & ſuo ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur*,&c.

Pag. 56. v. 2. In M. C. vbi legitur de Syris, qui venerant ad Prædam; *Poſtquam ſe deprehenſos eſſe intellexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtectere tanquam olim dormientes cœperunt*] Lego, *ſtertere*, pro *ſtectere*, optimo ſenſu, vt opinor.

Ita Pithœus,

v. 23. Non longè in manuſcr. cod. quũ legitur cinœdo; *Et ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſantes*] Fortè verbum illud obſcœnum, quod apud Catull. reſtitui,

——Patrui perdepſuit ipſam
Uxorem, & patruum reddidit Harpocratem,

ita hìc *depſuit* non malè legeretur. Hoc verbum apud Apuleium Apolog. 2. videtur quoque reſtituendum in hìs verbis: *Olim in pueritia, priuſquam iſto caluitio de-*

formare

ſormaretur, emaſculatoribus ſuis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuentute ſaltandis fabulis exoſſis plane & eneruis, ſed (vt audio) indocta & rudi mollitia. Negatur enim quicquam hiſtrionis habuiſſe præter impudicitiam. In hac etiam ætate, qua nunc eſt, qui illum deperduint multi ſunt: ibi pro *deperduint* fortè *depſuerint* legendum.

Pag. 59. v. 4. Cùm loquitur de ludo pilæ in manuſc. cod. *Alter numerabat pilas, non quidem eas quæ inter manus luxu expellente vibrabant.*] Locus eſt ſuſpectus. Opinor fortè leg. *luſu expellentes vibrabant.*

Pag.60. v.1. Vbi legitur in manuſc.cod. *Ad ſiniſtram enim intrantibus non longè ab oſtiarij cella canis ingens catena vinctus in pariete erat pictus, ſuperq́; quadrata litera ſcriptum, CAVE CAVE CANEM*] Hæc pertinent ad illuſtrationem illius loci Varronis, qui ab Nonio citatur in voce *Præbitio: Quod eo die mea erat præbitio in ianuam CAVE CANEM inſcribi iubeo.* quem morem Turnebus cap.4.lib.15. Græcis acceptum refert.

v.18. Cùm legitur in manuſc.cod. *Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædiculo erant Lares argentei poſiti Veneriſq́; ſignum marmoreum*] Locus eſt mendoſus, opinor. fortè *Paridis argentei poſiti*, &c. vt non temerè Veneris Paridiſq́; ſign. ſimul coniuncti ſint propter iudicium Paridis. ita leg. eſſe indicant quæ ſequuntur; *Et pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditā eſſe dicebant.* nam de viro aliquo loquutum fuiſſe neceſſe eſt. Sic Plinius lib.34.c.7. *Ab Euphranore ſculptum ære Paridis iudicium, refertur.* Hîc autem *argentei poſiti*, id eſt, ſculpti, interpretor: ſicuti apud Horat. lib.4. Odar.

Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere nunc Deum.

v. 33. Non longè cùm legitur in manuſcr. cod. *ſub eodem titulo etiam lucerna bilignis de camera pendebat*] fortè leg. *bilychnis*. quod epithetum aptiùs conuenit lucernæ. *Sic Pithœus.*

Pag.62. v.5. Cùm legitur in manuſcr. cod. *Ablata eſt tum guſtatio valde lauta, nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem, cui locus nouomora primus ſeruabatur*] Locus obſcurus propter inſolens vocabulum, *nouomoræ*. & dubito ne valde hoc nomen corruptum ſit: veruntamen dum quid melius edocear, ita leg. ſuſpicor, *nouæ moræ locus*, in eam ſententiam, vt dicat, Domino Trimalcioni locus poſtremus ſit relictus, id eſt, ante quem omnes alij diſcumberent (vt loquitur) ipſe autem nouiſsimus omnium. qui honos etiam ſolet exhiberi iis, quibus honos defertur hodie.

v.9. Quæ ſequuntur in manuſcr. cod. de vltimo ferculo, quod conſtabat *aſello Corinthio cum biſaccio poſito. qui habebat oliuas*,&c. valet ad explicationem illius prouerbij, quod apud eundem Petronium excuſſum extat in illis verbis: *Mox manum dimiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi hoc, inquit, belle cras in promulſide noſtra libidinis militabit. hodie enim poſt aſellum diaria nō ſumo.* Quod prouerbium nondum explicatum (vt opinor) eam habet ſententiam, ſe poſt nouiſsima fercula non cibos diurnos & conſuetos accepturam. Nam in ea ſignificatione *diariorum* nomen extat apud Horat. libro 1. Epiſtol.

Cum ſeruis vrbana diaria rodere mauis.

Erant enim cibi diurni ſoliti dari ſeruis aut militibus. Quod prouerbium in obſcœnum ſenſum traxit meretrix, & quaſi per allegoriam ſententiam produxit: nam quia dixerat, *in promulſide libidinis noſtra*, continuauit orationis allegoriam in illo prouerbio. nam promulſidem habuiſſe aliquid commune cum aſelli ferculo (fortè tanquam condimentum) indicant verba M. C. hoc loco: *Cæterùm in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus*, &c. quæ verba tamen corrupta credo, & leui mutatione ita reſtituenda, *ceterùm in promulſide ei aſellus erat*,&c.

Pag.63. v.5. Vbi legitur in manuſcr.cod. *Pro calculis enim albis aut nigris aureos argenteoſq; habebat denarios. interim dum ille omnium teſtorum interluſum conſumit*] neſcio quid ſibi velit nomen *teſtorum*. forte aliquid deeſt. Quid ſi legamus, *omnem teſſeram?* quia ſuprà meminerat cryſtallinarum teſſerarum aut fortè, *omnem theſaurum inter luſum conſumit*, vt referatur ad denarios.

v.10. Ibidem vbi legitur in manuſcr.cod. *In qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incumbunt oua*] Lego, *incubant*.

Ita Pithæus.

Pag.64.v.9. Vbi legitur in manuſcr.cod. *Amphoræ vitreæ allatæ ſunt diligenter gipſatæ, quarum in ceruicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo, Falernum*,&c.] ſuſpicor leg. πιττάκια, id eſt, tabellæ quædam; quæ ſolebant etiam in horreis vinis apponi, vt cuius eſſent notæ indicarent, quod annotauit Brodæus.

v.vlt. Non longè cùm legitur in manuſcr. cod. *ſuper geminos, teſticulos acriones*] Optimè P.Dan. legit *actiones*. fortaſſe etiam, *renes* legi poſſet, in quibus ſita eſt libidinis cupiditas.

Pag.66.v.6. Vbi legitur in manuſcr.cod. *Conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longè accerſſere tabulas cœpi*] Lego, *fabulas*.

Sic Pithœus.

v.9. Vbi legitur in manuſcr.cod. *Vxor, inquit, Trimalcionis fortunata appellatur, &c. Nunc nec quid nec quare, in cœlum abijt & Trimalchionis topanta eſt*] Locus valde mendoſus. fortè leg. Græcè, ἐν τῷ παντὶ, id eſt, omnino, omni ex parte, vt loquuntur Græci.

Pag.68. v.19. Vbi legitur in manuſcr. cod. *Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anas enim ipſa inter diuerſitores diutius ingurgitata ne ignem quidem admodum ſenſiſſet*] Primum leg. eſt, *Anus*. deinde fortè, *ne ſignum quidem*, ſcilicet eorum, qui pulſabant oſtium, *ſenſiſſent*. quam interpretationem confirmare videntur, quæ ſequuntur; *& forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis veniſſet X. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit. non tumultuatus*, ſcilicet æquè ac nos. Venit tamen in mentem aliò referre ea verba, vt legamus, *ne ignem quidem admotum ſenſiſſet*, adeò ſcilicet ingurgitata erat.

Sic Pithœus.

HENRICI STEPHANI
PARISIENSIS
EMENDATIONES
IN PETRONII ARBITRI
EPIGRAMMATA.

Henricus Stephanus Lectori.

QVi ſequuntur Arbitri verſus, omnes, præter pauciſſimos in fine collocatos, ex fragmento ſumptæ ſunt Satyræ cuiuſdam ab eo ſcriptæ, ſed quamuis olim excuſæ, non multis tamen viſæ. Eos autem alioqui aureos quum indignè mendis fœdatos inueniſſem, adeò vt multi loci Oedipo viderentur opus habere, tales tibi proponere non ſuſtinui: nec priùs quieui quàm eos priſtino nitori magna ex parte reſtitutos vidi. ita tamen vt textum ipſum pręterquam in mendis manifeſtiſsimis, attingere auſus non fuerim, ſed emendationes margini adſcripſerim: non veras quidem omnes fortaſſe, veriſimiles certè omnes, & quæ inter coniecturas ſaltem locum teneant, dignas. Huius autem beneficij (ne fallaris) minimam partem mihi, maximam * amico cuidam meo debes, cuius inuitus (quia ſe nominari non patitur) nomen in præſentia taceo.

*Hadr. Iunio.

Pag.44. v.2. *Artis ſeuera*] Verſus ſunt Iambici.
ibid. *Si quis amas effectus*] Legendum, *ardet eff.*
v.7. *Nec per dictis abditus*] Leg. *Nec in popinu abd.*
v.9 *Hiſtrionea addict.*] Leg. *hiſtrionia.*
v.10. *Sed ſiue armigera*] Heximetri verſus.
ibid. *Rident. Tritonidu*] fort. *arrident.*
v.12. *Sirenumq́; domos*] ſcrib *domus.*
v.15. *Mox & Socratico plenus grege imitet habenas*] Leg. *Socraticum, plenasq́; immittat hab.*
Pag.66. v.29. *Luxurie rictu*] Verſus iambici Legendum autem, *Luxurie & victu.*
v.30. *Clauſus pauo*] Leg. *excluſus pa.*
v.34. *gracialis pes è tota liſtria*] fort. *Hiſtria.**
v.vlt. *trepidi temporis*] Leg. *tepidi.*
Pag.87. v.2. *cara tribacca Indica*] Leg. *cara tibi bacca In.*
v.3. *phaleris pelagus*] Leg. *pelagi.*
v.5. *ad quam rei viridem*] Leg. *rem vir.*
v.7. *Ono carchedo mos*] Leg. *Quo Carchedonios.*
v.9. *Æquum & inducere,* &c.] Legendum:
Æquum eſt induere nuptam ad ventum textilem
Pallam, proſt. nud. in thalami lectulo.
Pag.70. v.21. *Grex ait in ſcena*] Leg *grex agit.*
Pag.73. v.vlt. *Et qui ſollicitat nuptas ad præmia, peccat*] Diſtingue, *nuptas, ad præmia pecc.*
Pag.74. v.1. *persuinoſis*] Leg *pruinoſis.*
Iam decima mæſtus] Verſus iambici.
Pag.78. v.3. *hoc titulus fero.*] Leg. *hoc penitus f.*
v.32. *Intus hæc ad fata*] for. *Iuratus hæc a.f.c. Si non.*
Pag.79. v.5. *ſed tradunt manus*] Leg. *ſed tardant.*
v.6. *Lætusq́; reſilit*] Leg. *Lentusq́;*
v.9. *& dum murmurant Robora, moles*] Leg. *murmurat Roborea moles, ſpir.*

v.21. *Rates vt aliæ*] Leg. *vt alię.*

v.27. *Lacenti*] Leg. *Laconte.*

Pag.80. v.6. *& effundunt vires*] Leg. *vires.*

v.13. *auaris alius acc. fac.*] Leg. *ab aris.*

Pag.103. v.11. *nec vincite potum*] Leg. *pontum.*

Pag.104. v.26. *ridet adusta pilis*] for. *arct*, vel *ſordet ad.*

v.29. *Infelix modò crinibus nitebas*] Phaleucij, ſeu hendecaſyllabi.

v.32. *Horti tubere quod cecanit vnda*] fort. *Ponti ſidere quod errauit v.*

Pag.118. v.5. *Ac Spireum cum laudabat mil. in vndis*] Leg. *Heſperiæ coccum l. m. in ora.*

v.7. *Numidæ accuſatius*] Leg *Nu. ſilices.*

v.11. *in ſyluis an reo fera*] Leg. *in ſyl. circo f.*

v.12. *Hamon*] ſcrib. *Hammon.*

v.18. *Heu pudet aſſari*] Leg. *effari.*

v.24. *Factiq; ener. corp.*] Leg. *Fractiq;.*

v.26. *Quæq; iure quærit*] Leg. *viri quærunt.*

v.27. *aſtrumq; renidens*] Leg. *oſtrumq;.*

Pag.119. v.2. *Vendunt conchylia*] Leg. *condunt.*

v.5. *in littora tantùm*] Leg. *in littore.*

v.17. *hoc dedecoris populo*] Leg. *dedecus eſt populi.*

v.22. *geminam deprenſam gurgite*] Leg *gemino.*

v.23. *exciderat cris*] Leg. *excederat.*

v.32. *exciſſa libido*] Leg. *excita.*

Pag.120. v.7. *Parthenopen inter magnę Dicharchidos*] Leg. *Parthenopes inter magnæq; Dicarchidos.*

Pag.122. v.7. *Deformis titubans vultus*] Deeſſe videtur verſus ante hunc.

v.15. *Sideribus armis acta ciet.*] Leg. *Sideribus demiſſa ciet.*

Pag.123. v.1. *Heſperiæ campos lata*] Leg. *latè.*

v.19. *cauſam diſcite ferro*] Leg. *dicite.*

v.29. *Omnia læta dedit*] Leg. *Omina.*

ibid. *è mentibus auras*] Leg. *iras.*

v.vlt. *inſolito greſſus*] Leg *inſoliti.*

Pag.124. v.6. *hac quoq; miſſa putares*] Leg. *ſpiſſa putares.*

v.8. *Stabat victa fluctus ſtup.*] Leg. *Stabãt, & vincta fl.*

v.31. *Romano toniton ferit omnia ſigna*] Leg. *Ro. attonito fert omina ſcena.*

Pag.125. v.1. *perq; duas ſcind.*] Leg. *per dubias ſcind.*

v.5. *fatiq; iubentibus acti*] Leg. *actus.*

v.16. *oneris ignara iuuentus*] Leg. *humeris ign.*

v 28. *repertor Hydaſpis*] Leg. *repertus Hyd.*

Pag. 120. v 4. *exeſa furentis*] Leg. *furentes.*

v. vlt. *Atque inter toto*] Leg. *intertorto.*

Pag. 131. v. 18. *molle cyperen*] fort. *cyperis.*

Pag 135. v. 28. *trepidanti vertice*] fort. *crepitanti v.*

v. 33. *Sylueſter Iaſdon*] Leg *Ædon.*

Pag. 137. v 7. *Ter corripuit terribilem manu bipennem*] verſus Sotadei, vel Ionici à maiore.

v. 27. *Nec magis incerto*] Leg. *incœpto.*

Pag 138. v. 12. *Quid me conſtricta ſpect.*] *Quid me ſpectatis conſtricta fronte.*

v. 19. *membra colore thoro*] Leg. *iacere th.*

v 20. *Epirus in arce*] Leg. *Epicurus in arce.*

Pag 139. v. 1. *Cui Leſbos*] *Cui leſos.*

ibid. *quem Lydus adorat*] Leg. *Nilus ad.*

v 16. *querula ſeſtus ſuis*] Leg *fœtus ſuis.*

Pag. 141 v 31. *Non Indum fulgebat*] *Indum non fulg.*

Pag 142. v. 7. *clauus numerabat agreſtes*] Leg. *clauſorum. ag.*

v 10. *mitia ſeruo*] Leg. *mitia porro.*

v. 11 *Inter adoratas*] Leg. *odoratas.*

v. 12. *paſſis ima racemis*] Leg *vua rac.*

v. 14. *Hecates*] Leg. *Hecale.*

v. 16. *Baccineas veteres*] Leg *Battiadæ vetiris.*

Pag. 143. v. 9. *peneq; fluentes*] Legendum, *pœnaſque luentes.*

Pag. 145. v. 13. *paret non paret, habento*] Legendum, *habeto.*

Hactenus Arbitri verſus, ex eius Satyra ſumpti: qui ſequuntur autem, ex Grammaticis ſunt petiti.

INNOMINATI AVCTORIS
EMENDATIONES
IN PETRONIVM ARBITRVM.

De Petronio vide Cornelium Tacitum De Aduocatorum degenere genere, eundem in Dialog. de Oratoribus, & Plin. lib. 2. epiſt. 3. & Ammianũ Marcellinum.

Pag. 41. v. 23. *Sampſucho*] Vet. *Seſamo.*

Pag.42. v.15. *& iam grandis &* *] leg. *etiam grandes video & vt ita dicam.*

Pag.43. v.21. * *qua nihil eſſe maius*] leg *& quia.*

Pag.44.v.2. *Artis ſeueræ ſi quis amat eff*] leg. ex V.C.
Amat ſeueræ ſi quis artis effectus.

Vide Turnebum.

Pag.45.v.13. *Ducturam ego putabam*] V. *diuinam ego.* communem lectionem probo. Sic infrà: *Putares ab eadem auia eſſe deductum.*

v.18. *inter viculos*] V. *internuculos.* fort. *internuncij*, vel *internuncioli.*

Pag.46. v.2. *peculio*] ſic in obſcœno carmine ad calcem Virgilij;

Pulchre penſilibus peculiati

Eſt & apud Lampridium in Heliogabalo.

Pag.52.v.22. *tot annorum*] fort. *animorum.*

Pag.53.v.1. *tentata*] fort. *dentata.*

Pag.57.v.33. *iratam*] fort. *iuratam.*

Pag 66. v.34. *gracilipes crotaliſtria*] hos verſus citat Gellius & Hadrian. Iunius in Animaduerſ. Vide & Turneb.

Pag.77.v.30. *auemus*] *habemus.*

Pag.86 v.13. *ſcordalo*] apud Senec. epiſt.57.lib.7. *ſcordalion* legitur. Vide Turneb.

Pag. 03.v.1. *à tutela nauigij*] Nota pro hoc loco quod Pomponius Porphyrio in Horatium (pete à fratre quo loco) ſcribit, lib.1.Od.5. *Quis multa gracilis*, ad verba, *Miſeri quibus intentata.* In Gloſſario S. Benedicti in verbis Petronij. *Troia haloſin.*

v.17. *Eumolpos*] hoc verbum vſurpat Plinius in epiſt. 86.lib.10.pag.288.& 289.

Pag.104.v.14 *inani ſpira*] Leg. *immani ſpira.*

Pag.118.v.33. *teneriorem*] fort. *ſeueriorem.*

Pag.117.v.vlt. *peragrabantur*] Leg. *peragebantur*, vt in margine.

Pag.118.v.5. *Æs pyreum*] ad hunc verſum nota crucem, vt ſuſpectum.

v.7. *accuſatiuis*] Vet. *accurant.*

v.11. *arcu fera*] Vet. *arco fera.*

v.14. *Ad mortes precioſa*, &c.] Legendum & diſtinguendum, *Ad mortes precioſa, fames premit aduena claſſes, Tigris*, &c.

v.18. *Heu pudet affari*] Leg. *effari.*

v.13. *Quare ſe natam non,*&c.] Leg.fortè, *Quærit ſe natura, nec,&c.*

v.26. *Quæque virum quærit*] Leg. *quærunt.*

v.28. *mutatur*] Leg. *imitatur.*

v.29. *hoſtile*] Leg. *ſterile.*

v.32. *exſtruit*] al. *eſurit.*

Pag.119.v.6. *Sola deſertis*] nota in margine, *Ariſtides.*

v.15. *triſtior ille eſt*] deterior. Publius in Mimis:

Ad triſtem partem ſtrenua eſt ſuſpicio.

v.27. *latrantibus*] Leg *lacerantibus.*

v.30. *Hæc merſant*] Leg. *hoc merſum.*

v.32. *excita libido*] *libido?* leg. per interrogationem.

Pag.120.v.4. *tot tellus*] Leg. *tellus tot.*

v.11. *auctumno*] Leg. *autumno*, non *auctumno.*

v.19. *diuinarumq; poteſtas, Quæ noua,*&c.] Leg.fortè.

——*diuinarumq; poteſtas*
Cui nulla nimium * *nimium*——*poteſtas.*

v.34. *Vanus lapis inuenit vſum*] Leg *Vanos lapis inuenit vſus.*

Pag.121.v.1. *fatentur*] Leg. *iubentur.*

v.15. *vota mihi*] Leg. *tibi.*

v.23. *ſtructos* Leg. *ſtratos.*

v.30. *Porthmeus*] in hoc verbo pone in margine; *Hæc emendatio eſt Baptiſtæ Pij* Poſter. Annotat. cap.48.

v.34. *Vulnere*] Leg. *vulnera.*

Pag.122.v.7. *titubans*] pone in margine, *Titan.*

v.15. *armis acta*] Leg. *facta.*

v.20. *comitata*] Leg. *crinita.*

v.26. *nomine pulſo*] Leg *nomine ſurſum.*

Pag.123.v.13. *qui bella vident*] Leg. *timent.*

v.31. *frequenti*] Leg. *ſequenti.*

v.vlt. *Occupat auſus*] Leg. *auſu.*

Pag.124. v 19. *victaq; cæli*] Leg. *vinctaq;*, quomodo ſuprà dixerat:

——*Ne hanc ſine vindice dextram Vinciat ignauus*——

v.31. *Atque hæc Rom.*] Leg. *hoc Rom.* & eodem verſu pro *tonito* leg. *tonitru ferit omnia ſigna.*

Pag.125.v.1. *Pectora, perq; duas*] Leg. *pectora perq; duas.*

v.18. *Hinc velit*] Leg. *Hic ve.*

Pag 130. v.1. *ad malarum ſcripturam*] àl. *iuncturam* fort. *trituram*, à *terendo*, id eſt, molendo.

v 11. *extinxerat*] deleuerat pulchritudine & ſuperauerat.

Pag.133 v 17. *ſine neruis poſſe ire*] Leg. *iri.*

v.31. *Perlegiſſe*] Leg. *peregiſſe.*

Pag.134.v.7.*Peccaſſe*,&c. *deliqui*] *Peccare* minus, *Delinquere* leuius.

v.17.*Paratus miles*]Leg.potiùs,*peritus*.

Pag.135.v.32.*Ore lapillos*]fort.*rore*.

Pag.139.v.8.*reb.egenis Attritus.*]Horatius; *Quam mihi acciſis inuenta manu duxit.*

Pag.141.v.7.*fabulatione*] *ſalutatione*, etiam apud Ambroſium 104.

v.20.*ad vſum repoſita*]fort.*ad eſum*.

P.142.v.14. *Digna ſacris Hecale*, &c.] Ad hunc verſum ſcribe in margine; Hunc locum primus reſtituit Bapt.Pius apud Fulgent. in enarrationibus Fabularum allegoricis ex Plutarcho, qui Callimachum ſcribit Hecaleſia ſcripſiſſe.

IOANNIS SAMBVCI TVRNOVIENSIS PANNONII, CONſiliarij Cæſarei,

NOTÆ.

AD PETRONII ARBITRI MASSILIENSIS SATYrici fragmenta.

Scripſit an. 1564.

AD CLARISSIMVM VIRVM Ioannem Sambucum.

En veſtro redit arbitrio, Sambuce, politus
Arbiter, & criticos exiit ipſe ſtilos.
Scilicet inieciſſe tuas, dum iſtuc rediturus
Perſpicies, medicas adque hibuiſſe manus.
Námque vnus flos Chalcographôn Plantinius omnium,
Communi æterna dum ſtudet arte bono;
Et ſua dum limata tibi, quem dotibus auctum
Præclaris ſeruet Iuppiter vſque, parat:
Ocyùs ergo ſuos adit, & compellat amicos,
Symbolæ conferret vt ſua quiſque, monet.
Iunius extremis ſua mittit ab vſque Batauis:
Memmius & (qui vtinam plura aliquando daret)
Gallicus adſpergit: quin & Craneburgicus: inde
Nos etiam, vt conſtet ſymbola, noſtra damus.

Sic poſitis nouus exuuiis redit Arbiter: adfert,
Dátque tibi guſtum ſymbola & arbitrium:
Atque, his deliciis rogat vt ſatiatus amicorum
Agnoſcas fidas pæoniáſque manus.
Ante alios cupit hoc Giſanius, optat amicis
Qui dudum miſere adſcribier, eſſe tuus,
Eſſe tuus cupit: & non ſim te dignus vt apſit
Certè animi ſtudium, quod pote, polliceor.
Sponſor erit Carus (ni fallit) idoneus, & cui
Nomen agellus, libris Attica terra dedit.

Tui ſtudioſiſs.

Ob. Giſanius.

D. IO. LISTHIO, SECRETARIO ET CONSILIARIO CAESAREAE Maieſtatis, amico veteri ſuo

IOAN. SAMBVCVS PAN.

SYluulã hanc Satyricam, eruditam, & variam, adeoq́; ob fictas narratiunculas, nec vulgaria imitationis poëticæ quædam exempla, inſignem, reſtitutam, ac penè integram ad te mitto. Nã cùm ante annos XLV. de vnico exemplari manuſcripto Lutetiæ impreſſa eſſet, & nulla linea ſine mendis, aut aliquo defectu legeretur: hortatu Pulmani, viri doctiſſimi, qui aliquot Hadriani Iunij (quem honoris, & amicitiæ cauſâ, eruditioniſq́; nomino) obſeruationes, atque etiam ſuas mihi oſtenderat, cum vetuſto meo codice diligenter contuli, integras paginas addidi, loca præter alios plus quàm quinquaginta reſtitui, vt nihil ad ſenſum, & auctoris probitatem in his reliquiis lector ſit requiſiturus. Hãc opellam tibi voui, méque, vt facis, redamare ne deſinas. Viennæ, 1564. in feſto Martini.

PETRONII ARBITRI VITA.

PEtronij Arbitri vitam deſcribere in tanta temporũ obſcuritate perdifficile eſt. Ne tamen nihil dicamus,

mus, Petroniam gentem Romæ inluſtrem inuenio. nam Petronius Voluſianus Conſul fuit imperante Gallieno, anno Chriſti 262. Eodem aut paulò antè tempore floruiſſe noſtrum non dubito. Nam ex hoc fragmento ſatis apparet reip. Rom à Chriſtianis Principibus nullam dum factam fuiſſe mutationem. meminit *crucis*, & etiam *iudicum ex equeſtri ordine* ſumptorum. ridet & *formulas iudiciorum*. Deinde teſtimonia ex eo proferunt Terentianus & Macrobius. illum ego cum Gyraldo Cypriani, hunc Prudentij facio æqualem. Aliorum autem argumenta refellere non eſt locus. *Diſertum* vocat Petroniũ Maurus; nã & ex libello hoc videtur verſatus in declamationibus, poſteaq; ſe contuliſſe ad hoc Satyricũ ſcribẽdi genus, Lucianũ, ſeu potius Lucium Apuleium imitatus. nam & *Lucianæ improbitatis*, & *Pſyches* (de qua Apuleius) meminit. Scripſiſſe etiam de Maſſilienſibus, ait Seruius; & his verſiculis indicat Sidonius:

——*Et Maſſilienſium per hortos*
Sacri ſtipitis Arbiter colonum,
Helleſpontiaco parem Priapo.

Quibus locis confirmari videtur vulgi opinio, hũc Maſſilienſem exiſtimantis fuiſſe. quanquam, vt dixi, Petronia gens Romæ fuerit nobiliſſima, cùm & Turpiliani, Mamertini, Septimiani, & Voluſiani, omnes ex hac gẽte fuerint Conſules: quidquid ſit, nos vulgarem opinionem ſecuti ſumus. De iſto autem opere, lector, ipſe ſis arbiter, & vale.

Pag.41.v.1. *Cum alio genere furiarum*] multa videntur deeſſe. hæc, quæ initio poſita ſunt, declamationis ſunt fragmenta.

Pag.4 v.8. *Leuibus enim*] fortè, *lenibus*.

v.11. *Ingenia deleuerat*] fortè, dolauerat.

v.14. *Neque Platona, neque Demoſthenem*] fortè, *neque Plato, neque Demoſthenes*.

v.16. *Acceſſiſſi*] fortè, *acceſſiſſet*.

ibid. *Et iam grandis & ideo*] ita vetus codex, vulgatus, *grandis & velut*.

v.vlt. *&, quod rariſſimum*] *& quia rar.*

Pag.43.v.21. *impellunt.* * *qua nihil eſſe maius*] * videtur quid deeſſe?

Pag.44.v.2. *amat effectus*] fortè, *ardet ef.* vt alterũ ſit ex gloſſa.

v.9. *hiſtrionie addictus*] ita v.c. vulg. *hiſtrionica*.

v.10.*arrident*]ita ex coniectura.vulg.*rident*.

v.31. *Aſcylta fugam*] De Aſcylta nulla antè mentio, vnde perſpicuum eſt deeſſe multa.

Pag.45.v.10. *Vbi ego habitem?*]vulg.*habito?*

v.25. *æque lapſus*]id eſt,qui vt ego aberrauerat.

Pag.46.v.2 *prolatoq́; peculio*]ita vet. cod. vulg. *pecu*. fort.*peniculo*.

Pag.51.v.29. *attoniti exſpectauimus lacrymas*] fort.*ſpeſtauimus*.

Pag.53.v.10. *iurgia flectit*]fort.*plectit*, id eſt, nectit.ita Ouidius lib.2.Amor.*nectere iurgia* dixit.

Pag.57.v.21. *& quia non plus quàm ſeptẽ*]fort. *& quę*.

v.24.& ea ipſa quæ]fort.*vt ea ipſa*.

v 33.*Iun.meam iratam habeam*]ita coniectura ducti ſcripſimus:vulg. *irritatam*.

Pag.58.v.3.*prouerbiũ illud dicatum,vt poſſit*] Eraſmus, *illud,vt poſſe dicatur*.

v.8 *flammeo vt iam embaſicoetas pref.*] fort.*flammeolum baſicum*.

v.25.*furtiuis ſubinde oſculis*]ita vet.cod.vulg.*oculis*.

Pag. 65. v. 21. *varióque ſermone * garrimus*] * *Deeſſe quid videtur.*

v.23 *Morſum Thracem*]fort.*Mopſum*.

v.27. *alterum honeſtiorem*]ſcil.Publium.

v.29. *Luxuriæ rictu*]Publij verſus.

v.34. *gracilipes*] ita vetus liber.

Pag.67.v. 8. *Induere nuptam*]ita leg.ſuadet ratio carminis.vulg.*inducere*.

v.10. *in nebula linea*]ſic vet.lib.vulg.*lunæ*.

Pag.70.v.21. *Grex agit in ſcena*]Ex, *ait*,fecimus , *agit*, vt ſæpe alias.

v.25. *Nec diu tum lacrymis * indulſi*] * videntur deeſſe nonnulla.

v.29.*ibi triduo incluſa red.*]fort.*incluſus*.

Pag.74 v.1.*horret facundia*]ita v.c.vulg.*haret*.

v.10.*quacunque ratione poſſunt*] ita vet. codex : vulg. *quacunque poſſunt*.

Pag.77.v.17.*Itaque barcula herbarum omn.*] ita vet.c. vulg.*hercula alii genera herbarũ*:fort. *Hercules alius*,ſeu *alis herb.*&c.aut fort *Hercule herb*.

v.21. *in cacumen excelſiſſ*]v.c.*cacumine*.

ibid. *conſcendit*] v.c.*conſenuit*.

v. 25. *vt ad plaſtas reuertar , * ſtatua*] * deeſt quid: fortaſſis nomen *plaſtis*.

v.30. *autmus cognoſcere*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*audemus.*

v.34. *quis,inquam,venit in templ*]fort.*vnquam.*

P.78.v.9.*Capitolio promittere*] fort. *Capitolino*,ſc.Ioui.

v 10. *peculio exorat*]fort.*exornat.*

v.23. *Delio praſante,ferro caſi*]fort.*ſante*, vel *ferro*.fortaſſe irrepſit ex gloſſa.

v.26.*ingens caſtrum*]fort.*clauſtrum.*

v.32. *Intus hac ad fata*] fort.*iuratus hac.*

Pag.79.v.5. *vteri notauit:fata ſed tardant manus,*] ita coniectura ducti hũc locũ ſcripſimus & interpunximus.

v.6. *Latúſque reſilit*] fort. *Laſuſque.*

v.14. *tumida cum ſurgunt freta*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*conſurgunt.*

v.26. *gemina nati pignora*]v.c.*gemini.*

v.30.*Vterque fratri:tranſtulit pietas vices*]ita vet.cod. vulg.*pias vices.*

v.34. *In morte paſci*]fort.*paſti.*

Pag.80. v. 13. *at aris alius accendit faces*] ita vet. cod. vulg.*ouaris*.fort.*ab aris.*

Pag.84 v.7.*O felicem,inquit, matrem*] * videntur deeſſe multa.

v.9.*raram facit mixturam*]v.c.*peperit mix.*

v.27. *redde inſania fidem.*]v.c.*eidem.*

Pag.85. v.26. * *Dum hac famula inter amantes ludit,*] * videntur deeſſe multa.

Pag.86.v.13. *ſcortillo*] v.q. *ſcordalo.*

v.15. *lictores inſularijq́,*] ita vetus : vulg. *coctores.*

v.16. *eſcis ſtridentibus*]ſic coniectura ducti ſcripſimus. vulg.*aſtis.*

v.20. *precincta ſollers , impar viribus, impoſuit canem*] fort. *impos , canem ;* nam verba ſunt omnia præſentia, *componit,trahit.*

v.34. *iniuriam Eumolpo aduocationémque*] ita coniectura ducti reſtituimus. & infrà *Eumolpus* dicitur *periclitantium aduocatus* & *dux*.vulg.*Eumolpi.*

Pag.103.v.11. *Cui non eſt mors una ſatis ? nec vincite pontum*]v.l.*me vinc.*totus hic locus mendoſus, for.*pentum.*

v.17. *dux Eumolpos*] vulg. *Eumlpo.*

v. 19. *Ex tui animi ſententia Tryphana uti neque iniuriam*]ita reſtituimus,cum in v.c.vulg.*pelagi.*

Pag. 104. v. 14. *per inania inani ſpira torquebat*] ita vulg.in vet.cod.*per maria.*

v.18. *caluos ſtigmoſóſq;*] ita ex coniectura. vulg. *ſtiginoſóſq;*. fortè etiam, *erginoſóſque. Ergini cani* prouerbio ſunt noti.

v.29. *Infelix, modò crinib. nitebas*] ita hos verſus ſcripſimus. vulgò perturbatus eſt ordo & ſcriptura.

Pag.105 v 4. *Corymbióq;*]ita v.l. *Corymbium eſt ornamentum capitis muliebre, deminutum à* corymba, *vt τεγπίζιον à τεγπίζα*, &c.

v.6. *ſciteq; iactura*] ita v.l. vulg. *ſcita.* fort. etiam, *factura*, vt in Noct. Attic. fort. etiam, *natura.*

Pag.106. v.1. *non contenta vulgari more funeris officium ſparſis proſequi crinibus*]vide Seruium in Virgil.

v. 14. *lacrymas commendabas lugentis*] ita partim ex vet. cod. partim coniectura ducti reſtituimus. *commundare* & Columell. & Vlpian. l.14. §. impenſa. de religioſ. & ſumpt. fun. vbi tamen malè vulgo *commendandum*, vſus eſt.

v. 16. *in monumento lumen*] De huiuſmodi luminibus Lucianus, Dio, Perſius, &c.

Pag.107. v 15. *victa manum*]vulg. *victa manu.*

v.17. *& quid proderit*]fort. *ecquid.*

v.31. *Scitis quid plerumque*]vulg. *quod pl.*

Pag 108. v.11. *ex ignotis cognatisq;*]fort. *ex notis.*

v.17. *Cruciati vnius*]id eſt, in crucem acti.

v.25. *ignauia ſua: commodè ergo*]ita v.c. vulg. *cōmodet.*

Pag.109. v. 10. * *Non dubiè redierat in animum*]* fort. quid deeſt.

v.16. *pectus modò concinnabat ſpoliatum*] ita vet. cod. vulg. *interdum concernebat ſpol.*

Pag.116. v.33. *ſenſumq; teneriorem verborum*] fortè, *teneriore verb. ambitu.*

Pag.127. v.1. *miniſteriis exercitatis*] fort. *exerciti*, id eſt, defeſſi.

v.5 * *Cæterùm neque generoſior ſpiritus*]* quædam deeſſe videntur.

v.23. *hiſtorici faciunt quàm poëta*] ita vet. cod à vulgato abſunt, *quàm poeta.*

v.30. *recepit vltimā manū* *]*paucula deeſſe vidētur.

v. vlt *Iam peragrabantur*]v. c. *peragebantur.*

Pag.118 v.5. *Æs pyreum conlaudabat miles*] ita vet. c. *conlaudabat* coniectura ductus poſui cùm vulg. eſſet, *Æs ſpireum cum laud.*

v.7. *Hinc Numida accuſatius*] mendoſus locus.

v.10. *eliſæ vulnera pacis*]leg.*&* *læſæ.*

v.11.*in ſilius aveu ſera*]ita vetus cod.vulg. *an reo fera.*

v.14. *Ad mortes precioſa famens*] ita coniecturis ducti ſcripſimus vulg.*fames.*

v.18. *Heu pudet effari*]ita ex conſectura:vulg.*adfari.*

v.20. *mobilis axis*] v.c.*nobilis.*

v.24. *fractiq; eneruis corp.*]vulg. *factiq;.*

v 25. *Queq; virum quærit*] ita v.c.vulg.*iure q.*

Pag.119. v.30. *Hac merſant cæno*] ita vet. cod. vulg. *Hoc merſ.*

Pag.120 v.7. *magneq; Dicarchidos arua*]ita ferè v.c.

v.9. *Cocyta perfuſus aqua*]fort.*Cocyti*,vel *Cocytea.*

v 29. *Aedificant auro*] de inſanis Romanorum ædificationibus Cicero,aliíque multi.

v 33.*iam montibus auſtrius*]ita v.c.vulg.*auſtris.*

Pag.121.v.15. *Vota mihi cedunt*]v.c.*cedent.*

v.18. *Omnia, quæ tribui*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*Omniaque.*

ibid. *Romanis arcibus*]v.c.*artibus.*

v.19. *deſtruet iſtas*]ita v.c.vulg.*deſtruat.*

v.20. *& mihi cordi*] fort.*eſt mihi.*

v.27. *trepidantes perſonat aures*] ita v c.vulg.*auras.*

v 30. *vix nauita Porthmeus*] ita coniectura ducti ſcripſimus, Vtitur & Iuuenalis ea voce Græca, Charontem portitorem deſignante.

Pag.122.v.15. *Sideribus armis acta ciet*] mendosè vet. c.pro *armis,trinis,*habet.

ibid. *Aetna vocatur*]fortè,*voratur.*

v.26. *Graio nomine pulſo*]fort.*pulſa.*

v.33.*Totũ ferre poteſt humeris*]locus mendoſus videtur.

v.vlt.*Orauitq; locum*]v.c.*Intrauitq;* fort.*Optauitq;.*

Pag.123.v 28. *De cælo Delphicus ales*]id eſt,aquila.

v.29. *Omina læta dedit*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*Omnia*,mox *Fortior ominibus*——

ibid. *pepulitq; meatibus auras*]ita v.c.vulg. *è montibus.*

v.31. *ſonuêre frequenti*] ſic v.c.vulg.*ſequenti.*

v.vlt. *& inſolito*] v.c.*aurato.*fort.*inſolitos.*

Pag.124 v.8.*Vinctaq; mox ſtabant*] ita vetus codex.

v.31. *Atque hac Romano tonito fert omnia ſigna*]fortè, *attonito fert omina ſæua.*

Pag.125 v.4. Es *patriæ eſt pontus* . *& iam timor:eſt*] fort. *Et patria pontus,ſed iam timor. eſt*,&c.

v.5. *fatiſq; iubentibus actis*]v.c.*ictis.*fort.*actus.*

v.28. *ſaniq́; repertor Hydaſpis*]fort.*repertus.*

Pag.127.v.1. *Sanguineam tremula*]fort.*Sanguinea tremulam.*

v.13. *Tu legem Marcelle tene*] De lege Claudia ſeu Marcelli in Cæſarem , & Curionis tribuni pl.ſeditionibus,vide Sueton.Cæſare.

v.27. *Ex pręſcripto ergo conſilij*]vetus Senatuſconſulti formula , D. C. C. S.id eſt,*de communi conſilij ſententia.*

Pag.129.v.29. *flexitq́;ſe in cædophona*]v.c.*ædophona.*

Pag.130.v.4. *malarum ſcripturam*]v.c.*iuncturam.*

ibid.*& rurſus confinio*] ita v.c.vulg.*& fuſus.*

v.11. *marmor exſtinxerat*]ita v.c.vulg.*exſtrinxerat.*

Pag.131.v.7. *vt putares intus aures canere*]ita vet.cod. vulg.*inter aures.*

v.17. *nec ſine cauſſa beliena nece amat*] v.c. *belieno*,puto leg. *Olienon Circe.* vide proximam paginam,ibi , *Olienos Circe ſalutem.*

v.23. *Vario gramine indutam*] Cicero,aliíque dicunt, *veſtitam.*

v.26. *confeſſo vinxit amori*] fort. *conceſſo.* vetus cod. *iunxit.*

v. 34. *quærentes voluptatem robuſtam* *] Deeſſe quid videtur.

Pag.133. v.10. *Codicilloſq́; mihi domina ſua reddit reddidit.*

v.13. *nunc & gratias languori ago, in vmbra vol.*] fort. *quod in vmb.*

v.22. *licèt ad tubicines mittas*]id eſt,perieris totus,tubicines arceſſebantur ad exequias.

Pag.134.v.2. *candida humanitate reſtitue*] vet.c. *reſtituemus.*

v.17.*paratus miles arma non hab.*]for.*parata.*

Pag.135. v. 22. *rore lapillos*] ita coniectura ducti ſcripſimus vulg.*capillos.*

v.34. *circùm gramina fuſa*]fort.*fuſa.*

Pag.136.v.2.*Tremebat illa*]ita v.lib.vulg.*fremebat.*

ibid. *marmoreis cinibus*]locus mendoſus for. *crinibus.*

v. 10. *ecquid hodie lotus veniſti?*] ita ex coniectura ſcripſi. vulg. *totus.* ita & in Tibullo malè eſt , *tota* , pro *lota.*

v.13. *non precantis*]fort.*comprecantis.*

Pag.137. v.3. *languorem ſimulaui*] ita vet. cod. vulg. *putaui.*

v.13. *Ita non potui*] ſic vet.cod.vulg.*iam non p.*

v.27. *nec magis incerto*]vet.cod.*incæpto.*

Pag.138.v.2. *natali conuiuo*]vet.cod.*naturali.*

v.19. *membra calere toro?*] ita vetus codex.

v.31. *deprecatur ſua numina verſu*] ita v.c. vulg. *victima*.fort.*depr.ſuauiſſimo verſu.*

Pag.139.v.13. *Et quandoque mihi*]id eſt, quandocunque, vt aliàs ſæpe.

v.16 *fœtus ſuis*]ita leg.vulg.*feſtus.*

Pag.140 v.1. *maſturbatorem*]ita v.c. vide tamen num retineri poſſit vulgata lectio,*maſcarpionem.*

v.10. *O inquit, Genethea*]ita vet. cod.vulg.*Genetra.*ſic mox v.c. ô *Genothea.*

v.26. *fundit aquas ſcopulus,*] ita coniectura ducti ſcripſimus : vulg.*ſcopulis.*

Pag.141.v.7. *Inhorrui ergo*]fort.*ego.*

v.28. *folliculos perite ſpoliat*]v.c *pariter.*

v.31.*ſingulariumq́; rerum*]ita vetus codex.

v.32.*quadam artes*] vulg.*quaſdam.*

v.34. *Nec iam calcato*]vet.cod.*falcato.*

Pag.142.v.3.*finxerat actu*]vet.cod.*aſtu.*

v.11. *texta coronas*] vet.cod.*

v.16.*Battidæ veteris*] ita partim ex v. c. partim coniectura ducti reſtituimus. *Hecales* anus Atticæ cœnam terreſtrē Theſeo adpoſitam *Battiades*, id eſt, Callimachus, celebrat. Vide Plinium.

v.25.*excitato funere perfundit*] fort. *exc. cinere*, vel, *puluere.*

v.29. *ad caſæ oſtiolum proceſſi*]fort.*proceſſit.*

Pag.143.v.9.*ſanieq́; fluentes*]fort *pœnaſq́; lucentes.*

v.10. *cum furtino*] vet.cod.*Phynco.*

Pag.145.v.8. *Uxorem ducat Danaen*]v.c.*Daphnen.*

v.13. PATET, NON PATET]ita leg. Sunt verba ex formulis Iuriſconſultorum. Vide Feſtum.

v.17. *Et veniet*]fort.*Eueniet.*

Dedimus,amice Lector,ea,quæ in præſentia habere potuimus;-plura daturi, ſi, vti ſpero,eruditi viri noſtram operam inuenerint.

FRANC.

FRANC. DANIELIS AVRELII I C. NOTAE.

IN PETRONII ARBITRI Satyricon.

PAg. 41. v. 23 *papauere & ſeſamo*] Impreſſi cod. habent *ſainſuco* ego veterem lectionem maximè probo, quæ rationem habet. Significat autem ſoporifera & aurium delenifica. In vno ex veteribus ſcriptum eſt, *ſiſamo*, vt & apud Plinium pluribus in locis. Plautus in Pœnulo.

. Pag 42 v.1 *in Culina*]Vnus ex veterib.lib.*Curia*.

v.2. *Primi omnero eloq.*]vnus ex veterib.*primi eloq.*

v.5. *quibus deberent*]vnus ex veteribus,*deberemus*.

v.13. *Et ne Poëtas quidem*] impreſſi,*poetas ſolùm*.

v. 14. *Certè neque Platona* , &c] Hic aliquid deeſſe videtur, aut certè corruptus eſt locus. Vnuſquiſque pro ingenio aut emendabit, aut ſupplebit, aut interpretabitur.

v.16. *Et ideò*]impreſs.*Et iam*.

v.34. *quam ipſe in ſchola*]vnus ex veteribus,*quam ipſe*, fortaſſe.*quæ ipſe*.

Pag.43.v 4.*Nam niſi*]Impreſs.*nam qui*.

v 12 *ſic eloquentiæ magiſtri*] Impreſs.*ſic eloq.magiſter*. vnus ex veteribus,*ſic eloq.magiſtri, tanquam piſcator, qui non eam*: quod valde probo.

v.19. *Ambitione*] in pr.*ambitioni*.

v 21. *Qua nihil eſſe maius*]vnus ex veterib.*mag*.

v.25. *Mitigarentur*] impr. & vet. *irrigarentur* : quod non adeò placet.

v.27. *Vt quam vellent*] Impr.*quem*.

v.28. *Quod pueris placent*]vet.*placeret*:rectiùs.

v.32. *quiſquu*] Impr.*quiſque*.

v.vlt. *Luciliana humilitatis*] Impr. *Lucianæ improbitatu*.idem penè error eſt apud L. Apuleiu Apolog. 1. & in loco Sidonij, quem alibi de Sidonio adſcripſimus.

Pag. 44.v.3. *Prius more*]vnus ex vet.*mera*. ſed hi ſunt ſcazontes.

v 4. *Polleat*] vetus vnus, *palleat*.

v. 6. *Impotentum ne captet*] Sic nos emendauimus. vet.libri habent, *Impotentum captet*. At ſi quis malit

impo

impotentium, vt illud, *nec*, ex priore verſu hîc tacitè repetatur.

v. 7. *Nec perditis addictus*] ſic habet vnus ex veterib. & impr. Alter, *Nec prædictu abdictus.* quod rectum non videtur.

v. 9. *Sedeat redemptus hiſtr.*] vetus vnus, *Sedeat redimitus hiſtrioni.* Impr. *hiſtrionea.* niſi quis malit *hiſtrionia* legere, quo verbo Plautus vſus eſt. Cæterùm quod habet *redimitus*, non caret ratione: atque ideo reiiciendum non eſt. Coronæ enim Spectatoribus dabantur, ſedebántque plerunque coronati, qui ludis aderant, maximè factionis auctores & plauſores.

v. 10. *Sed ſine armigera*] vet. *ſed ſemcrinigera.*

v. 19. *Hunc Romana*] vet. *Huc.*

v. 15. *Mittat habenas*] Impr. *Imitet* malè.

v. 30. Non *notaui Aſcylti*] Impr. *non notaui mihi*: quomodo etiam poſtea legitur. Cæterùm vt hoc ſemel moneam, in vno ex vet. libris, & eo quidem integriore, conſtantiſſimè ſcriptum eſt *Aſcyltos* & *Gniton.*

v. 32. *Motus incedo*] impr. *in hortu.* iuxta veterum ſcholas hortos fuiſſe notum eſt.

Pag. 45. v. 7. *in curſu*] impr. *& curſu.*

v. 13. *Diuinam ego*] impr. *decturam.* al. *ductur am.*

v. 16. *Reiecit*] impr. *iniecit.*

v. 18. *inter viculos*] ſic habent impr. Vetus liber, quo ſolo hac in parte vti potui, habet, *inter titulos.*

v. 19. *Spatiantes*] impr *conſpatiantes.*

Pag. 46. v 2 *Perduxit*] vet. *produxit*: quod rectum eſt, ſiue hoc verbum ſimpliciter accipias, ſiue cum emphaſi nam vt de mimis ſceniciſque, ita & de proſtitutis vſurpatur, vt & paulò pòſt.

v. 5. *Aſſem exegerat*] Quadrans lauationis pretium & merces fuit: as, vt ex hoc loco apparet, cellæ meretriciæ. Sanè locus Plutarchi in Cicerone ad proſtibuli mercedem mihi pertinere videtur. Sic infrà, *Vos mehercule ne mercedem cellæ daretis*, &c. Briſſon. emendat in lib. de Iure connub. malè.

v. 6. *Satyrion*] Plinius Satyriō Venerē, etiā ſi omnino manu teneatur radix, ſtimulare ſcribit. & paulò pòſt ſubiicit: *In totum quidem Græci, cùm concitationem hanc volunt ſignificare, Satyrion appellant.* Quod de Satyrio alij ſcripſerunt, non eſt hîc neceſſe reſcribere.

Pag. 47. v. 27. *Bona fide*] ſeriò, vel, vt ſignificātiùs verbis

bis noſtris dicam, *à bon eſcient.* hac voce etiam poſtea aliquotiens vſus eſt.

Pag.48.v.31.*Nec ſituræ*] Sic habet vetus exempl.quo vno hac in parte, vt in aliis pluribus, vſi ſumus.fortaſſe leg eſt,*nec furtiuè.*

Pag. 49. v. 11. *Ad interdictum*] Hoc valde mihi nouum eſt. Nam iure ciuili rei mobilis nomine nullum reciperandæ poſſeſſionis edictum proditum eſt. Nam *vnde vi* ad res tantùm immobiles pertinet, L.1.§. *illud,ff. Vnde vi.Vtrubi* autem retinendæ eſt poſſeſſionis, non reciperandæ.

v.15. *Tempora cera*]Impr.*cena.*

v.16. *Nonnunquam numinis*]Alter ex veterib.

Nonnunquam nummis verba ſolent emere.

Et paulò pòſt:

Atque eques in cera,qui probat empta,ſedet.

v.25. *Diſpondium ſicel ſupinoſq;*] Erat hoc ita emendatum in vet.lib. Quid ſi legatur,*dupondium quibus ſicelion lupinoſq;* vel,*quibus ſiſier lupinoſq;*,&c.quod lōgè verius puto.imò legend. *dupondium ſicel lupinoſq;*. *Sicel* autem pro *ſiclus* poſitum. Gloſſæ in libros Bibliorum: *Sicel,qui Latino ſermone ſiclus corruptè dicitur. Hebraorū nomen eſt, habens apud eos vnciæ pondus:apud Latinos verò & Græcos quarta pars vncię eſt & ſtateris medietas, dragmas appendens duas:vnde cùm in Diuinis libris legitur ſiclus,vncia eſt:cùm verò in Gētilium,quarta pars vnciæ eſt.*

Pag.51.v.14.*Recluſaq;*]vnus ex veterib.*remiſſaq;*

v.30.*ad oſtentationem*]*ad oſtenſionem*,alij.

v.35.*& anteceſſura*] aliàs *etiam anteceſſuros* : rectiùs.

duas inſtitas protulit è ſinu] in vet. Lexico ſcriptum eſt *de ſura*,aitq; *inſtitam interdum ſignificare, quæ manus ligant vel pedes, vt de Lazaro in Euangelio ſcribitur:Prodiit ligatus pedes & manus inſtitis.* Vide Papiam & Fratris Notas.

Pag.58. v. 6. *in ſecreto*] impr. *in furto.* al. *in ſcorto:* malè.

v 7. *Iam Pſyche*]Hi ſunt ritus nuptiarum, de quibus plura,ſed dicere inſtituto noſtro non conuenit.

v.24. *Commouebat obiter labra*] hoc eſt, valgiter oſculabatur. atque ita fortè hoc loco leg. eſt. Nam hoc verbum apud Petronium alibi reperiri Fulgentius notat. *Valgium* etiam ſuauium Plautus dixit in Milite, quod non omnes intelligunt.

v. 30. *Inter pueros capillatos*] Comam nutrire pueros ſolitos, qui in deliciis habebantur, ex Petronio, Catullo, Plinio, aliiſque quàm plurimis auctoribus notum eſt. Martial. lib. 5. epigr.

Et pædagogo iniubente laſciui
Parere gaudent villico capillati.

Ambroſius lib. 6. Hexamer. *Haud inſcitum extat adagium; Nullus comatus, qui non idem cynædus.* quod ſanè eſt Syneſij: Vt autem viri pueros, ita mulieres puellulas comatas in deliciis habuiſſe indicat. l. 49. D. de legat. 3. ſi modò vt Florent. legatur.

Pag. 59. v. 3. *Circuli*] ſphæriſterij.

v. 13. *Longum erat*] Fortaſſe eſt hoc ſcriptoris, non auctoris.

Pag. 60. v. 7. *Venalitium*] id eſt, vt quidem ego exiſtimo, grex venalium, quod vſurpatur in l. vllo, D. de ædil. edict. & l. 5. §. 1. D. de iur. deliberand. *Venalitium* etiam dicitur in l. 4. de proximis ſacror. ſcrin. *Vectigal. rerum venalium*, l. inter cætera, §. primo, D. de verb. ſignif. Atque ita accipiendum puto hoc verbum in l. 1. C. de nundin. vt & *proponendorum* in l. 1. Cod. de veter. qui locus in omnibus lib. admodum corruptus eſt. Nam & in l. 8. C. de indiciis, *Nemo*, inquit, *pretia ſtatuit, cùm venalia proponuntur.* Eſſe vero hanc ſiliqualem præſtationem indicat Caſſiodorus lib. 4. Variar.

v. 26. *Procurſator rationis*] ſic vet. Lego, *procurator rationes accipiebat.*

v. 32. VIRO AVG] ſic vet. Lego, VIVIRO AVG.

Pag. 61. v. 13. *in balneo*] hic igitur erat ſeruus capſarius, de quo in l. de Offic. Pr. vigilum, & apud Epiphanium lib. 2. tit. 1. contra Adamianos.

v. 22. *Quid ergo eſt*] Leg. puto, *quicquid ergo eſt.*

v. 32. *paronitia*] malim ſcribere, *paronichia.*

Pag. 66. v. 23. *Penes Mopſum*] impr. *morſum*, malè.

v. 26. *& publicium*] ſic vet. lib. impr. *Publicum.* Quid ſi de Publio Mimo intelligas? (*da.*

v. 32. *Gallina tibi Numida*] Imp. *Numicida*, al. *municida*

v. 33. *Ciconia etiam*] Hadr. Iunius lib. 6. cap. 15. Crinit. lib. 4. cap. 13. Nos à veteri exemplari in exſcribendis his verſibus numquam diſceſſimus.

ibid. *Peregrino*] Crinit. *peregrina.*

v. 34. *pietatis cultrix*] Crinit. *pietaticultrix*, & Cælius lib. 12. cap. 66.

ibid. Crotaliſtria] Hadr. Iunius *glotoriſtia*. Crinit. & Cælius *choraliſtria*. Impr. *e tota lyſtria*. veteris lib. lectio rectiſſima eſt.

v. vlt. *Tepidi*] Imp. *trepidi*. malè.

Pag.67. v 3. *Aut vt matron.* Impr. *aut vt matr. ornata.* Cæterùm & vetus exemplar *pelagus* habuit. ſed *pelagiis* legendum eſſe ratio carminis ſuadet.

v.4. *Tollat pedes*] Vide Manutium in Epiſt. Ciceron. & Turneb. in locis libri II. de Oratore.

v. 8. *eſt carbunculos*] Impr. *eſt carbunculus*. quod probè, ſi ita legatur:

Niſi vt ſcintillet? probitas eſt carbunculus.

Pag. 68 v.11. *per omnes ſcirpos*] Lego, *ſcruptos*. Apud Gellium lib. 12. cap. 6. vet. lib. habent *ſcriptos*, vt & apud Fabium & Cicer

v.14. *Prudens, enim trude.*] Sic vet. Puto legendum, *prudens enim pridie cum lu. e,*&c. *Prudens enim ptis.*

v 16. *Notauerat certáque*] ſic vet. Lego, *notauerat creta, quæ linea.*

v. 25. *inueniſſet.*] Lego, *interueniſſet*.

Pag. 70. v. 18. *Mobile ducit opus*] ſic vet. lib. impr. *nobile*, quod omnino reiicere non poſſum.

v. 21 *Grex agit in ſcena nimium*] vnus ex vet. *Grex ait*, vt & impr. Ego legend. cenſeo, *Grex agit in ſcena mimum* eſt in hoc eodem idem error duob. in locis apud Apul. libris Floridor.

v.25 *Nec diu tamen* impr. *diu tum.*

v. 26. *Scholarius*] impr. *Scholanius.*

v. 30. *Solitudine*] vnus ex vet. *ſollicitudine*, non tam bene.

Pag.71. v.1. *iudicium harenæ*] huc pertinet, quod ſuprà dixit Aſcyltos, *quem de ruina arena dimiſit.* ſed totus ille locus deeſt.

v.7. *Cuius anni ad teſſeram venerunt*] Lego, *venierunt*.

v.9. *Quid ille alter die qui*] malim, *qui togæ virilis die ſtolam ſumpſit.* niſi *tanquam toga virilis*, pro, *togæ virilis loco* poſitum eſt.

v. 34. *Phæaſiati*] quid ſi legas, *phocaliati*, id eſt, criſpatis capillis, à *focali*, id eſt, amictu armatorum, quanquam ineptum fortaſſe videri poſsit emendare quem, quod non intelligat.

Pag. 72. v. 14. *Nemo ieiunium ſeruat*] ſic habet vet. lib. quo vnico hic in parte vſi ſumus. Cæterùm vt id, quod ſentio, libere dicam, vereor ne hoc nobis verbum Monachus exſcriptor pro *iuſiurandum* ex ingenio repoſuerit.

Pag. 73. v. 12. *Et hylari*] Leg. puto, *& Hylam nymphæ prædata.*

v. 13. *Ad interdictum*] Quodnam quæſo interdictum liberum hominem exhibere poſtulaſſet?

v. 30. *Amor ingenij neminem inquam*] quid ſi leg. *vnquam?*

Pag. 74. v. 2. *Diſertas inuocat aures*] vet. vnus *deſertas:* quod poſtulat carminis ratio.

Pag. 76 v. 27. *vſque beneficio*] Lego, *vſuſque.*

Pag. 77. v. 12. *Tropica*] id eſt, vmbram & imaginem tantùm. Imò potiùs conuerſiones.

v. 21. *excellentiſſimi montis*] vnus ex veteribus *excelſiſſimi.*

v. 31. *Sed nec antiquitatis vitia tantùm*] impr. *ſed nec iniquitatis vitia tamen.*

Pag. 78. v. 1. *ſi philoſophia fontem inueniſſet*] vnus ex veterib. *attigiſſet*

v. 8. *recti boniq;*] impr. *recti honeſtiq;*

v. 17. *Haloſim*] *Haloſin* etiam *Ily* dixit Sueton. in Nerone.

v. 21. *& vatis fides*] vnus ex veterib. *votis. fid.* quod non adeò placet.

v. 23. *Cum Delio*] deleatur ſanè vel *ferro* vel *caſſi:* alioqui exuberat verſus.

v. 24. *aperitur ingens antrum*] impr. *caſtrum*, malim, *antrum.*

ibid. *& obducti ſpecus*] vet. *obductum ſpecis.*

Pag. 79. v. 3 *Crimen ſolutus*] malim *crinem.*

v. 5 *vterum notauit*] impr. *vtori*, quod probo.

ibid. *ſed tradunt ſe*] dele *ſed.*

v. 13. *Ecce alia monſtrat*] malim, *monſtras.*

v. 22. *Libera pontem iuba*] impr. *ponto iu.*

v. 27. *Laocoontis*] impr. *Laconti.*

v. 30. *pietas vices*] impr. *pias.*

v. 33 *infirmis.*] impr. *infirmus. Infirmis* & *infirmus* vtrumque dicitur. vide Gif. in Caſsiod librum de Inſtitutione diuinar. literar.

v. 3 *Iam morte paſſi*] impr. *In morte paſſi.*

Pag. 80 v. 9 *ad excurſum iubas*] impr. *excuſſum.*

v. 10. *Com orbes manu*] impr. *manus.*

Pag.81. v.20. *Contero*] quid ſi legas, *contergo?*

Pag.82. v.19. *Aſcilti parem*] id eſt, Aſcyltos ſimilem. Sic in l.5. D. de iis qui deiecer. vel effuder. *Edicti portio*, id eſt, ſimile edicti, vbi not. Sic Tertullian. in Apolog. cap. 5. *Domitianum Neronis portionem* appellat.

v.24. *ad ſolium*] veteres ad ſolium ſedentes lauabant.

Pag. 83. v. 23. *Atque arata ſitis*] Leg. puto, *arata Syrtis.*

v. 26. *Roſa Cynnamomum*] ratio carminis poſtulat, vt legatur, *cynnamum. Cinamomum* porrò & *cinnamum* legitur.

v.34. *Aminothecam*] malo, *pinacothecam.*

Pag. 84. v. 14. *Eucolpius*] vel *Enclopius.* impr. *Circlopius*: ſed eſſe hoc nomen fabularum narratoris ex aliis huius libri locis manifeſtum eſt, quanquam interdum *Encolpion* dicatur. Sic paulò poſt pro *Eumolpo, Eumoſpo* & *Eumos* perperam legitur. *Encolpius* Plinio lib. 8. epiſt. 1. *Encolpus* Martiali lib. 5. apigr. 49.

v. 16. *Quem animum aduerſus Aſcyltum*] impr. *alioquin quoque adſus, quem*, &c Lego, *quem animaduerſurus Eumolpum.* ſic enim loquebantur veteres, vt in illa Proconſulis ſententia; *Paſsium Cypriarum gladio animaduerti placet.* Et in Pandectis *animaduerſi* dicuntur, in quos animaduerſum eſt.

v.26. *Tuta igitur*] vnus ex veter. *Tutas igitur.*

Pag. 86. v. 4. *Tot hoſpitum potionib. liber.*] impr. *liberum.*

v. 13. *Redditaq; ſcordalo*] ſic vet. lib. impr. *ſcortillo.*

v. 26. *Anſa oſtioli rupta*] vnus ex vet. *anſa oſtiali.*

v. 34. *iniuriaq; Eumolpi*] vnus ex vet. *iniuriamq; Eumolpi aduocationemq; commendabam.*

Pag. 87. v. 22. *Nec longè à præcone*] Vnus eſt locus, ex quo intelligam, quid fuerit furtum per lancem conceptum. Nam de licio quidem probabile eſt, quod ex Gellio ab aliis adfertur, apud quem tamen *Limi* verbum corruptum eſt, vt eſt authoribus *Limi* tamen apparet. vbi tamen perperam etiam *limis* pro *limum* vno loco ſcriptum puto. Cæterum quòd hic verus fuerit mos furti perquirendi, qui à Petronio deſcribitur, indicant hi Plauti verſus . . . . Dioſcoloria etiam veſte vti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, indicio eſt l. 1. C. Theod. de habitu, quo intra vrbes vt oportet. Porrò quod ex Verrio Flacco adferri vulgo eſt,Plauti eſſe verba ipſa indicant.

v.24. *indicium*] id eſt,præconium indicinæ, vt in l.9. D.*de pœn.*

Pag. 88. v.6. *inſertans commiſſuras*] ſi quid hic locus emendatione indiget,malim ita legere,*inſertans commiſſuris digitos.*

Pag.90. v.21. *In altum compono*] fortaſſe leg. *in allene*, id eſt,in vnum,in maſſam.vide Cælium.

Pag.92.v.1.*nec vllius dolum*] Leg.*nec vllum.*

Pag 94. v.3. *in duas iam pelles conijctam*] *Pelles* ſunt, quibus inuoluuntur veſtimenta , & loris conſtringi ſolent,vide Cuiac.lib.9.Obſeruat.cap.13.

Pag.96.v.3. *execratuſq; omen*] vide Hadr. Iunium de Coma.

v.11 · *Encolpium quid quaris*] Lego, *quem quaris.*

Pag.100.v.28. *vt maiora*] lego,*eò maiora.*

Pag.102. v.31. *Non filatarium*] Lego , *non tralatitium.* vſus eſt hoc verbo pluribus in locis.

v. vlt. *Protendit ramum olea*] Sunt huius moris apud Virgilium alióſque auctores multa veſtigia. Quamobrem etiam *pacales olea* dicuntur , & oleagina corona vti non ſolebant,qui in prælio fuerant.

Pag.103.v.19. *Ex tui animi ſententia*] Eſt hæc formula iuriſiurandi.Gell.lib.5.cap.6.

v. 29. *Encolpion*] ſic vet. impr. *Eumolpus*, quod ineptum eſt.

Pag.104. v.14. *exonerat cantibus*] vnus ex vet.*exſonat ergo cantibus totum nauig.*

v.5. *& quo*] fortaſsis leg.*quoniam.*

v.10. *quas teſtis*] vnus ex vet.*textis.*

v.14.*pinnaſq; per maria*] aliàs *pennas per manus.*

ibid. *inanis pluma*] aliàs *inanis ſpuma.*impr.*macria inani ſpira.*

v.21. *Cæpit capillorum*] aliàs *cæpitq; in capillos ſuos.*

Pag.106.v.1. *funus paſsis*] impr.*funeris ſparſis.*

v. 12. *ſine alimento trahebat*] impr. *ſe alimento ſubtrahebat.*

v.23. *proxima ergo*] aliàs *proxima verò.*

v.26 *notaſſet ſibi*] impr.*ibi.* Ego veterem lectionē maximè probo, vel eo maximè quod hæc phraſis Petronio maximè placet,vt ſuprà; *Non notaui mihi Aſcylti fugam.*

Pag.108. v.11. *Ex notis ignotiſq;*] impr. *ex ignotis cognatiſque.*

v.17. *Itaque cruciarij*] ſic lib.ſcripti impr.*cruciati.*

v 34.*ex area*] leg.*ex arca.*

Pag.112.v.13. *portam mugientem*] puto leg.*porcam.*

Pag.114.v.30.*Audebitu oppidum*] Leg.*adibitu*,vel potiùs,*videbitu.*

Pag.115. v.5. *pœnam iſtam differrem*] quid ſi legatur. *peram?*

Pag.117.v.5.*ſententiolis vibrantibus*] impr.*umbrantibus.*

v.7. *nec conſpici aut edere*] impr.*concipere aut edere.*

v.8.*inundata*] vnus ex vet.*inundanter.*

v.14.*extra corpus orationis*] impr.*extra orationis mudace expreſſi.*al.*extra rationis modum expreſſi.*

v.15. *ſed intexto veſtib.*] vnus ex vet.*ſed intexto verſibus colore niteant.*

v.19. *Aut preſſum tumulum calcare*] Iuuenalis Sát.1.

——*Ut nudis preſſit qui calcibus anguem.*

v.29. *tanquam ſi placet*] impr. *iamq;*.deſunt verò hîc nonnulla.

v.vlt.*Peragebantur*] ſic vetus,impr.*peragrabantur.*

Pag.118. v.4. *Non vſu plebeio tractabatur voluptas*] vetus vnus,*non riſu pleb.*

v.5. *Ac ſepiretum*] vetus vnus,*ac ſepyrecion.*Impr. *Ac ſpircum.*

v.7. *Hin Numidæ accuſant*] vetus vnus,*accuſatius.*

v.10.*& læſæ vulnera pacis*] impr.*eliſæ.*

v.11. *& ultimus Hamon*] alter ex vet.*Hamo.*

v.21. *Nobilis æuo*] ſic vet.Impr.*mobilis aui.*

Pag.143. v.8. *Tales Herculea*] Eſt hoc ex ſententia Piſandri Camirei. qui Stimphalides in Arcadia non interfectas ab Hercule , ſed Crotallorum ſonitu fugatas tradidit,vt auctor eſt Pauſanias lib.8.

ANONYMI AVCTORIS
NOTÆ
IN PETRONII ARBITRI Satyricon

Pag 41.v.1. *Num alio,*&c.] Eadem ferè reperies apud Tacitum in Dialog.de Clar.Oratoribus.Plinium in Panegyr.

Panegyr Fabium lib.2.cap 10 & libr.1.cap.12.

Pag.42.v 1. *qui in culina habitant*] Vſurpat hoc Ioan. Salisberienſis libr.3.Polycrat.cap.11.ſub finem non laudato auctore.Sidoni.epiſt.11.lib 8.

ibid.*pace veſtra*] Plinius 34.11.

v.7. *Nondum iuuenes*] Fab.lib.5.cap 12.

Pag.43.v.30. *Nunc pueri in ſcholis*] Seneca in proœmio lib.3. Controuerſ.

Pag.44.v.33. *in porticum venit*] ſubaudi paleſtræ ſiue gymnaſij.

Pag. 45. v. 18. *nudáſque meretrices furtim ſpatiantes*] ſtabant nudæ meretrices ante lupanar. Xiphilin. in Auito 405.

Pag 46.v.2.*prolatoq́; peculio*]vet.Lex.*Peculium pro aſſe vel denario ponitur.* Petronius; *Prolatoq́; peculio.*Infrà; *Iouem quoque peculio exorat.*Lamprid.in Heliogab.*Homines ad exercendas libidines bene naſatos & maioris peculi opponit.*In Priapeiis & apud Plautum.

Pag.47.v.20. *tardum eſt differre quod placet*] vet.Loiſel. *quod habes.* Pithoe. *aues.* idem enim apud Senecam Controuerſ.

Pag.48.v.5. *ſic diuidere*] ſub obſcœna eſt alluſio.Cic. ad Poëtum,Plaut.in Aulul.116 Vide caput Puteani.

Pag.49.v.17. *Ergo iudicium nihil eſt*] vſurpatur à Saliſb lib.5 cap.15.

Pag 50.v 9.*Pannuciam*]Perſius Sat.4.*pannucia Baucis.* vet.Lex.hunc locum Petronij citat,& ait eſſe *pannum.*

v.15.*aduocati penè nocturni*] Seneca de breuit.v.t.*quos miſsi dum canes.*

Pag.51.v.4. *Calumniantium*] malos cauſidicos loquaces & rabulas *calumniantes* ſiue *calumniatores* appellabant.In proœm. Inſtitut. *Calumniantium iniquitates pellat.*Donat.in Phorm.act.11.ſc.3 *Multa calumniatores declamandi cauſa dicunt & vociferandi , vt ipſo ſtrepitu terreant.* Poſteriorib. temporibus *clamatores* dicti,vt in LL. Karoli Magni.

Pag 53.v.1. *temptata manu*] *lenta,*ſuſpenſa,vel *lenata.* Paneg.vide Putean.

v.11. *Et qui non iugulat*] à gladiatoribus.

v. 25. *hyeme Gallica*] *Gallicæ hyemes* prouerbio notæ ſunt Eunap.

Pag.54. v.27.*inuocare Quiritium fidem*] hinc *Quiritare* Sidonio.

v.vlt. *Ballenatiam tenens virgam*] Rudes.

Pag.55. v.5. *& nos legitimo perfuſos oleo*] tanquam legitimi gladiatores.

v.29. *duo Syri*] Scopa *Syriſci*. Vet.portantias.

Pag. 56. v.12. *Quartilla ad bibendum reuocauit*] Turneb.lib.4.cap.21.tom.1.

v.26. *acacia riui*] Vet Lex. *Acacia ſuccus prunellorum immaturorum.*

v.27. *erat creta*] Horat.in Epod.Od.12.

——*nec illi immanet humida creta.*

v.31. *Embaſicatam*] Vet. Lex. *Embaſicatam* interpretatur, *qui vel quæ frequenter dat baſia.*

Pag.57.v 16. *in promulſide*] Infrà de cœna Trimalcionis, *in promulſidari.* & in L. XVIII. *de auro & argent.leg.* Turn.d.tom.1.

Pag.58. v.4. *taurum tollere*] Obſcœnum eſt & virile membrum ſignificat, vt Diomedes libr.2.& Suidas ſcribunt. Prouerbij origo eſt apud Fabium lib.1.c.9.

v.29. *videmus ſenem*] Salisber lib.8.Policrat c.7.cœnæ
Delben. Trimalcionis apud Petronium meminit : & apud Martial.libr.3.epigr.40.Malchionis cœna prope eadem. An *Trimalcio*, ter malcio, vt apud eundem de *Hermete* & *ter vnus.* Multa enim inter ſe hi communia habent, vt; *Ingenioſa gula eſt.*

v.30. *ludentem pila*] Sidon lib.1.epiſt. dum omnium rerum ordinem peruerti ſignificat; *Student*, inquit, *pila ſenes, alea iuuenes, armis eunuchi.*

Pag.59. v.9. *digitos concrepuit*] Eraſm.1. Prouerb. *Ad digiti crepitum*, 171 Martial.lib.3.in Zoilum;

Digiti crepantis ſigna nouit eunuchus.

& lib.14.de matella;

Dum poſcor crepitu digitorū, & verna moratur. & apud Petronium ſequitur; *Ad quod ſignum matellam ſupponit.*

v.13. *Longum erat excip.*] Seneca de breuitat.vitæ.

Pag.60.v.4. *Caue canem*] Nonius in verbo *Albicatur* citat Varronem, *Caue canem*, qui fabulæ (vt opinor) titu-
Delb n lus eſt. Notum eſt Baſsi apud Senecam illud; *Si tamen ad*
Turn. *hoſtium alligaſſes*, lib.6.Controuerſ.

v.12. *in qua barbam ipſius conditam eſſe aiebant*] Veneris ſcilicet. Macrob.lib.3.c 8. *Signum etiam Veneris eſt Cypri barbatum corpore, ſed veſte muliebri, cum ſceptro ac ſtatura viri; & putant eandem marem & feminam eſſe.* &c.

v.25. *ad triclinium veneramus, in cuius parte primus procurator*] Colum. lib. 1. *Procuratori ſupra ianuam ſit habitatio, vt intrantium exeuntiumq́; conſpectum habeat.*

Pag 62 v.22. *Pallio incluſerat caput*] Seneca de Mecœnate homine luxurioſo & molli: *In omni publico loco ſic apparuit, vt pallio velaretur caput excluſis vtrimque auribus.*

Pag.64.v.19. *laruam argenteam*]Plutarchus in conuiuio Sept. Sapien. ait Aegyptios oſſeum cadauer poſt epulas ita proponere ſolitos.

v.22. *Catenatio mobilis*] neuro ſpaſta Cœlius lib.4.cap.16. vide Gellium & infrà pag.114. *Oſcillatio* Bud. in Comment. Ariſtot. de Mundo. Seneca vocat *pegmata* libr.13. epiſt.89.

Pag.65. v.28. *proceſſit ſtatim ſciſſor*] Iuuenal. Satyra 5. *Chironomon.*

Structorem interea ne qua indignatio deſit,&c.

Pag.66.v.13. *nunc nec quid nec quare*] quoy que ce ſoit & de quelque cauſe que cela vienne.

v.14. *topanta eſt*] c'eſt ſon fac totum.

v.vlt. *titulus tepidi temporis*] id eſt, index.

Pag.67.v.15. *Smaragdum ad quam rem viridem*] quo bonum.

v.7. *quo Carchedonios*] Plinius lib.37.cap.7.

v.10. *nebula linea*] Plaut. in Caſin. *Nebula haud eſt mollis atque cutis eius eſt.*

Pag.68. v.31. *errantes animas*] Crinitus & Plato in Epigr. infrà; *Corpora animarum mixturam fecerant.*

v.32. *Mortales ego ſic perire cœpi*] Martial. lib.12. epig.18.

Sic me viuere, ſic iuuat perire.

Pag.70.v.17. *Nomen amicitiæ*] citatur è Salisberienſ. libr.3.cap.7.

v.21. *in ſcena nimiùm*] malim, *mimum*, quamuis idem error ſit apud Salisber. vide vet. cod. Salisberienſis.

Pag.71.v.7. *Cuius anni ad teſſeram*] Terent. *Symbolam dedit, cœnauit.*

v.29. *planus*] l'impoſtor.

v. 34. *phœcaſiati*] *phœcaſium* eſt calciamentum ruſticum non militare.

Pag.72.v.7. *Non bibit*] Citatur à Fulgent. Placiade lib. 2. Mytolog. in Tantali fabula.

ibid. *poma aut pendentia*] in vet. quodam, *aut nec carpit pendula poma.* al. *aut poma natantia.*

v.10. *Cernens*] al.*latè.*

v.11. *qui timet*] al.*qui tenet.*

v.19. *Quod non expectes ex tranſuerſo fit*] Auctor Queroli; *Nunquid ex tranſuerſo quiſpiam me heredem inſtituet?* Quintilian. in Declamat. *Deorum numen rebus humanis etiam quà non apparet, interuenit.*

v.21. *Apes ideo pungunt*] Apuleius; *Vbi mel, ibi ſel. vbi vber, ibi tuber.*

Pag.73.v.2. *Hinc aquila, &c.*] Videntur eſſe Iambici.

v.12. *hilari nympha*] Hylas de lib.Sat.ex h.

v.34. *vilis adulator*] Saliſber. lib.3.cap.13. non laudato auctore citat.

Pag.77.v.17. *Itaque harcula herbarum omnium*] impr. Rom. *Itaque hercula alijs. ioue Alpina*, ex Martiano Capella lib.2.c.33.FF.vbi leg. *Abderita.*

v.27. *Miron*] Auſonius.

Pag.78.v.7. *trecentis ſeſtertium*] equeſtris cenſus.

v.23. *Delio præſante*] *proſante.* Atqui Apollo Troianis fauebat, & Virgil.

——*diuina Palladis arte.*

v.31. *hoc titulus fero*] titulus victi equi inciſus.

Pag.82.v.19. *Aſcylti partem*] *portio*, id eſt, ſimilitudo, in Digeſt. *Neronis portio* apud Suetonium. *puteanus.*

Pag.84.v.7. *O felicem*] In Bibliis; *Beata viſcera quæ te portauerunt.*

Pag.85.v.26. *inimicam mortem*] *mimicam.* notaui plura. adde Sidon. & infrà pag.63.

Pag 86. v. 13. *ſcordalo*] Seneca epiſtol. 57. & 84. vbi Eraſm.

Pag. 87. v.3. *à duobus lecticarijs*] Alciat. in tres poſter. Cod. libr. ait legi *lectuarijs*, & putat legend. *perlecticarios*, 113

v. 18. *hæc proclamauit*] de eadem proclamatione eſt apud Senecam lib.5. Controuerſ. pag.5;8. *Mittis præconem, adducis illi omnia inſignia, in caput malus perdat.*

Pag. 88. v. 34. *furioſam æmulationem*] id eſt, zelotypiam.

Pag.90.v.17. *tanquam propudium*] quid ſi legas, *proludium*, vt intelligatur celeusma illud, quo nautæ diſceſſum ſignificant?

ibid. *Haud mora*] Non dubium quin deſint multa.

Pag.94.v.3. *pertunde aures, vt imitemur Arabes*] Iuuenal. Saty.1.——*quamuis*

Natus ad Euphratem,molles quod in aure feneſtra
Arguerint.

Pag.95.v.26. *ſtigmate eſſe puniti*] quid ſi *puncti?* quod non probo.

Pag.96. v.11. *Eucolpion*] *Eucolpius* eſt, qui hoc libro totus eſt,ſuprà aliquotiens.

Pag.99.v.5. *inimicis*] Lego,*mimicis*,vt ſuprà pag.85.

Pag. 102. v.31. *ſtalatarium*] ἴσως *ſtatarium*,vel *tralatarium.*

Pag.103.v.5. *Troius hoſtis*] in Græca vrbe.Suprà;*in diuerſorio Græcæ vrbis iacerem deſertus.*

Pag.104. v.16. *extrema parte potionis*] Horat.Od.[illegible]. libr.4.

Non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis
Plena diua vt in domo,&c.

Pag.105. v.4. *corymbioq;*] & poſt.*corymbion*, Gallicè, *ſaulſe perruque.*

v.32. *Matrona quedam*] Citatur à Salisber.lib.8.c 11. qui ait Flauianum etiam auctorem eſſe Epheſi ita ex facto accidiſſe,mulierémque impietatis ſuę & ſceleris parricidalis & adulterij luiſſe pœnas.

Pag.106. v.25. *ne quis ad ſepulturam corpora detraheret.*]noe.in L.5 *de Cadaveri punit.*

v.34. *faciemq; vnguibus ſectam*] prohibitum in XII. Tabb.

Pag.107.v.32. *humanam ſatietatem*] Antiphanes Comicus ἐν πλησμονῇ κύπρις, *in ſatietate Venus.Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Pag.108.v.17. *Cruciati vnius*] Seneca libro 4. Controuerſ. *Cruciarios* dicit in crucem ſublatos. Apuleius libr.10. Aſin.aur.cruce dignos. Vide Annotat.in exempl. Colinei.

v.34. *ex area*] in ſarcophago. Vide inſequentia.

Pag.111. v. 20. *lapidabit*] *Monte ſub hoc lapidum iacet Balliſta ſepultus.* Pro hoc loco de arena oſsibus danda.vide Od.28.lib.1.Horat.

Pag.113.v.20. *At enim fluctibus obruto*] Stobæ λόγ.96. Philemonis illud adducit ex Ephebis; ὁ τοῖς πλέουσι τὴν θαλάττην γίνεται μέγιστον χειμών.

v.22.*Conſumat ignis,an fluctus,an mora*] Minutius Octauio 298.*Non intereſt vtrùm fera diripiant,an maria conſumant*,vnde fortè leg.pro *mora*,*mare*.

Pag.116.v.9. *omnibus renouet*] for.addendum, *horis.*

Pag. 117. v. 22. *non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ*] Lucanus videtur reprehendi, quem etiam nonnulli ob id putarunt non eſſe poëtam, vt Martial.de eo ait lib.14.

v.31. *Orbem iam totum*] Citatur à Pomponio Sabino ad illud ſimile Virgilij lib.7.

——qua Sol vtrumque recurrens
Aſpicit Oceanum——

Pag.118. v.3. *Quærebantur opes*] Ouid.libr.1. Metam.

v.16. *vectatur in aula*] Pomp. Sab.in Cyrim 1976.legit, *iactatur*, & explicat quæ explicatio ſi vera eſt, oſtendit ætatem Petronij, cuius vitam recenſet, cum loqueretur ante bellum quod tangitur. Itaque eſt vt illud
——portuſq; require Velinos, de quo Gellius & Paterculus.

v. 19. *Perſarum ritu*] Hoc Domitianus primus prohibuit, quod non iam obliuiſci tempore Petroni, id eſt, Neronis. hoc celebrant temporis Domitiani Poëtæ, atque inter cæteros Statius his maximè verſibus, qui huc pertinent ex lib.3.Syluar. de Coma Earini.

v.25. *& tot noua nomina veſtis*] Plautus in Epidico.

v. 34. *ingenioſa gula eſt*] Martial. libr. 13. de gallina altili;

——Ingenioſa gula eſt.

ibid *ſcarus*] Plin.lib.9.c.17.Fab.lib.5.c.10.*Nec helopem noſtro mari aut ſcarum ducas.*

Pag.119.v.15.*pellitur à populo victus Cato*] Plutarchus in Catone.

v.25. *ſed veluti tabes*] apud Liuium.

Pag.120. v.30. *expelluntur aquæ ſaxis*] Lucrinus lacus proſtmus.

Pag.121.v.30. *Prothmus*], Bit. *Protheus.* Baptiſta Pius *Porthmeus*, id eſt, Charon, in Annot poſter.248.

Pag 129.v.19.*flagellorum veſtigia*] Vlpian. in Fragm. pro ſtigmatibus.

v. 21. *in ſequeſtribus ſedeo*] Seneca lib. 7.de Benef.c.9. *Equeſtres omnium Equitum Rom. ſunt.*

v.vlt. *Crines ingenio ſuo*] vt *ſponte ſua ſandix*, Non.

P.131.v.17. POLLIENVM] al. *Bolienum.* Verùm hic fortaſſe eſt Eucolpius, qui nomen Crotonę mutauerat.

Pag.135.v 11. *licium varij coloris filis intortum*] Vtebantur in magicis, vt in Pharmaceutria.

Pag. 138.v. 7. *Oculos ſuos tanquam audientes*] videtur deeſſe aliquid, vt, *tanquam videntes aut aures tanquam audientes.*

v. 20. *Ipſe pater veri*] ſic Lucret. ſic cæteri ſuæ ſectæ auctores *Patres* vocant. vide Indicem Giſan. Cic. lib. 4. Acad. *Epicurus, qui voluit ſubuenire erroribus, videtur conturbare veri rationem.* Et lib. 1. de Finib. *inſector ille veritatis.*

Pag. 139. v. 24. *purgamentum*] commoſtrum.

ibid. *in truno*] *intritum*, infauſtum eſt Plauto.

Pag. 142. v. 16. *Battiada veteris*] Scaliger admonuit.

v. 21. *frangitur ergo ceruix cucumula*] Politian. lib. Miſcellan. c. 30. pius in poſteri. c. 61.

Pag 145. v. 6. *Quiſquis habet nummos*] Citatur à Salisb.

Pag. 148. v. 30. *Oſcillatione*] Sex. Pompeius. lib. 7. c. 16.

v. 34. *automata*] νευροσπάστα.

ibid *per cloſtellum*] Seneca lib. 7. de benefic. c. 21. *per cloſtrum, qua ſe commiſſura laxauerat,*

PETRI DANIELIS
AVRELLII I C.

Pierij Aureliani.

NOTÆ

IN C. PETRONII TVRPILIANI ARBITRI
SATYRICON.

Mirum eſt, qui Petronium in lucem emiſerunt, nihil dum certi de illius ætate prodidiſſe, ante quos Lilius Giraldus hac in re valde allucinatus eſt, ſecutus Placidum Lactantium Statij Interpretem, qui Statio poſteriorem facit Petronium, vt à quo ſumpſerit hoc hemiſtichium, & ſuis verſibus inſeruerit;

Primus in orbe Deos fecit timor.

Sed iam conſtat Neronis temporibus vixiſſe è Corn. Tacito, qui in Nerone vitam eius deſcribit, ideoque locum integrum ſubiicere viſum eſt. *De C. Petronio* inquit, *ſupra pauca repetenda ſunt. Nam illi dies per ſomnum,* *nox officiis & oblectamentis vita tranſigebatur. vtque alios induſtria, ita hunc ignauia ad famam protulerat, habebaturq́; non ganeo & profligator, vt plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta factaq́; eius quantò ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tantò gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithyniæ, & mox Conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit. Dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt, elegantiæ Arbiter, dum nihil amœnum & mollè affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſus æmulum & ſcientia voluptatum potiorem. ergo crudelitatem Principis, cui cætera libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Scæuini*(de quo lib. 15. *Scæuino diſſoluta luxu mens, & proinde vita ſomno languida*) *Petronio obtrectans, corrupto ad indicium ſeruo, ademptaq́; defenſione, & maiore parte familiæ in vincla rapta. Fortè illis diebus Campaniam petierat Cæſar, & Cumas vſque progreſſus Petronius illic attinebatur. nec tulit vltra timoris aut ſpei moras, neq́; tamen præceps vitam expulit, inciſas venas vt libitum obligatas, aperire rurſum, & alloqui amicos, non per ſeria aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. audiebatq́; referentes, nihil de immortalitate animæ, & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, vt quanquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt, ſed flagitia Principis ſub nominibus exoletorum fœminarumq́;, & nouitate cuiúſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni, fregitq́; annulum, ne mox vſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni, quomodo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris. agitur in exilium, tamquam non ſiluiſſet quæ viderat, pertulerátque, proprio odio.* Hactenus Tacitus: cui addendum, quod ſcribit Plinius Natur. hiſt. lib. 37. cap. 2. *Petronium virum Conſularem Neronis inuidia moriturum, vt menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. ſeſtertiis emptam confregiſſe.* Taciti autem beneficio reſtitutum eſt Petronio CAII prænomen, TVRPILIANI cognomen, ARBITRI agnomen: denique eius ætas, ſtudium, dignitas & mors innoteſcit.

teſcit. Quidam tamen putant eundem Petronium Neronis *Arbitrum* ab officio ſic appellatum, & notitiæ atque dignitatis nomen in Aula Principis fuiſſe, quod vt credam ſine auctore adduci adhuc non potui. *Turpiliani* verò cognomen & Taciti, & aliorum auctorum teſtimoniis ſatis clarum eſt. Vnde & Senatuſconſulti Turpiliani quidam auctorem volunt Petronium, quum Neronis temporibus Conſulatum geſsit, cum C. Iunio Cæſonio Pæto. Certè eo tempore Legem Iuniam Petroniam de libertate tulêre C. Iunius Cæſonius & Petronius Turpilianus COSS. Anno videlicet DCCCXIII. vt ſi diſſonantes pares iudicum exiſterent ſententiæ pro libertate pronunciaretur, l. 24. De de manumiſſionibus. Petroniam quoque de ſeruis tuliſſe fertur idē Petronius Turpilianus COS. eodem anno DCCCXIII. ne dominis poteſtas eſſet ad beſtias depugnandas ſuo arbitratu ſeruos tradere: vt ei qui iure viri delatum adulterium non peregiſſet, nunquam poſtea deferre hoc crimen permitteretur. Filiam reliquit Petroniam, cuius in Vitellio meminit Suetonius, Vitellij ſcilicet vxoris, ex qua & filium Petronianum altero captum oculo ſuſcepit.

De ſcriptis eius fragmentum tantùm ad nos peruenit ex Satyrarum opere, quod in libros diuiſum fuiſſe credibile eſt: niſi fallunt veteres Gloſſarij, qui ſubinde Petronij teſtimonia citant & aduocant *è libro primo Satyrarum.* Sic citatur in verbo, *Excelſiſſimus*: ſic etiam in hoc verſu,

Et thymbra veteres, & paſſis vua racemis.

Quin & in veteri Gloſſario S. Benedicti Floriacenſis habetur hic locus deſumptus è Petronio Arbitro libro xv. *Sed video te totum in illa hærere tabula, quæ Troiæ halosin oſtendit*: qui tamen in excuſſis extat fragmentis. Ex quo apparet, Petronij ſcripta magna ex parte concidiſſe: quæ, vt opinor, multa erant in mulierum ineptiis leuitatéque ridenda & exprimenda, vtpote qui argumentis (vt ait Macrobius) fictis amatorum caſibus refertis multum ſe exercuerat. Puto etiam ſuppreſſa fuiſſe propter nimiam obſcœnitatem & argumenta laſciuiis plena. Flagitia enim Neronis ſub nominibus exoletorum fœminarúmque, & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſiſſe, & obſignata miſiſſe Neroni ex ſuprà citato Taciti loco & auctoritate conſtat: putantque nonnulli ea eſſe ipſa, tam quæ nunc extant, quàm quæ ampliora quibuſdam doctis & antiquitatis ſtudioſis videre licuit: ſed an ea ſint, valde addubito. Eiuſmodi quidem ſcripta Mimos appellare vetuſtas conſueuit, quòd magna ex parte ſtuprorum actus contineant; & Petronium ipſum Mimographum fuiſſe non præter fidem eſt, licèt hoc nomen ſpeciali priuilegio Laberio tributum ſit. Veroſimile tamen eſt huic operi Satyrarum nomen impoſitum ob maledicentiam & carpta Neronis vitia, tum etiam propter variorum pœnas, tum quaſi per Satyram aſperſionem, rerúmque ridicularum & pudendarum narrationem. Huius etiam Arbitri eſſe pleraque, quæ de Priapo extant Epigrammata, mihi probabile eſt.

Fertur & alter Petronius (ne quem fortè fallat) de re grammatica nonnihil ſcripſiſſe, cuius auctoritate vtitur Sergius in Commentariis ad editionem ſecundam Donati; itemque alter Grammaticus: hic, dum *Quirites* & *Quiritem* nominatiuo & accuſatiuo ſingularibus, rectè dici, ille, dum *Claſsica à calando, id eſt, vocando* dicta eſſe tradit.

Ad extremum hoc prætereundum non puto, quid hac editione à nobis præſtitum ſit. Pleraque Petronij non tantùm emendata & conlata cum veteri codice eruditi cuiuſdam amici noſtri, cuius ope & beneficio magna ex parte reſtituta & aucta ſunt hæc fragmenta, ſed & ſparſos vndique Petronij locos diligenti opera in vnum coactos exhibemus. Atque vtinam, qui plura habent magna ſtudioſorum fraude inuiſa, ſpecioſis quamlibet coloribus non tamdiu retineant, aut Catullum (ſi poſſint) & Martialem cum cæteris quoque eodem carcere damnent. Verùm ne diutius querar, facit M. Anton. Muretus, vir vndecumque doctiſſimus, quam audio ex vetuſtiſſimo & integerrimo codice Petronij editionem omnium abſolutiſſimam publicè parare. quo nomine ſtudioſi omnes illi meritò plurimum, vt à quo benignè & liberaliter in communem Reipubl. litterariæ vtilitatem erogatum ſit, quod ab aliis inuidioſè ſuppreſſum fuerat.

SATYRICON] Quale ſit hoc ſcribendi genus Fabius expreſſit li.10. Inſtitut. & ſic docet, Diomedes lib. 3. *Satyra dicitur carmen apud Romanos, nunc (ſo. non) quidem apud Græcos maledicum, & ad carpenda hominum* *vitia Archeæ comœdiæ charactere compoſitum, quales ſcripſerunt Lucilius & Horatius & Perſius; & olim carmen quod ex variis poëmatibus cõſtabat Satyra vocabatur, quales ſcripſerunt Pacuuius & Ennius. Satyra autem dicta ſiue à ſatyris, quod ſimiliter in hoc carmine ridiculæ res pudendaq́ue dicuntur, quæ velut à ſatyris proferuntur, & fiunt; ſiue à ſatyra lance, quæ referta variis multiſq́ue primitiis in ſacris diſcordiis* (for. *Cereris*) *inferebatur, & à copia & à ſaturitate rei ſatyra vocabatur, cuius generis lancium & Virgilius in Georgicis meminit, cùm hoc modo dicit;*

Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.

Et;——lanceſq́ue & liba feremus;

ſiue à quodam genere farciminis, quod multis rebus refertum ſatyram Varro vocitat. Eſt autem hoc poſitũ in 2. lib. Plautinarum quæſtionum; Satyra eſt vua paſſa & polenta & nuclei pini ex mulſo conſparſi: ad hęc alij addunt & de (for. *è*) *malo punico grana. Alij autem dictam putant à Lege Satyra, quæ vno rogatu multa ſimul comprehendat, quod ſcilicet ſatyra carmina multa ſimul & poemata comprehenduntur, cuius Legis Lucilius meminit in primo; Per ſatyram ædilem factum, qui legibus ſoluat. & Saluſtius in Iugurtha; Deinde quaſi per Satyram ſententiis exquiſitis in deditionem accipitur.*

Pag. 41. v. 1. *Num alio genere*] *Contra delicatos lectores Petronius in primo Satyrarum, & Perſius in illa Satyra; Nempe hoc aſſiduè, & Plinius lib. 19. Ep.* Ex vet. Grammatico.

Pag. 42. v. 9. *quibus deberent loqui*] in v. Gloſſario S. Dionyſij, *loqui debemus.*

v. 21. *animos iuuenum ad magna ſurgens*] Leg. *animóſque i. a. m. ſurgentes.* Delben.

v. 23. *ſimulatque corrupta*]. VC. MS. *ſemelq́ue.*

Pag. 43 v. 5. *vt ait Cicero*] Cicero pro Cœlio; *Illud vnũ ad laudem cum labore directum iter qui probauerunt, propè iam ſibi in ſcholis ſunt relicti.*

v. 33. *Perperam diſcit*] Leg. *puer iam diſc.* Nicol. Faber.

v. vlt. *Lucianæ improbitatis*] imò *Lucillianæ.* nam & Satyras ſcripſit Lucillius. Turnebus legit, *Lucillianæ humilitatis*: nam in v. c. legitur, *Lucinianæ.*

Pag. 44. v. 24. *truci memorata canore*] Leg. *Catone.* N. Faber.

v. 26. *verba minentur*] Leg. *imitetur.* N. Faber.

v. 30. *Dum hoc diligentius aud.*] Supple; *Dum hac* *dil.audie, & dum hoc doctòrum aſtu motus incede,non notaui*, &c.

Pag.45.v.13. *ductùram*]Turneb.legit,*diuinam*,lib.19. Aduerſar.cap.6.

v.15. *Centonem*] *Cento* Iuuenal. Briſſon. de ritu nupt. vel iure connub.vbi emendat Petronij locum.

v.18. *inter viculos*] Citat hunc quoque locum Turneb.lib.Aduerſ.21.cap.28. & , *inter nuculos.*legit duobus verbis. exponit autem meritorios pueros & concubinos , qui nondum reliquere nuces , ſed etiamnum inter eas verſantur. nam à Catullo ſcribitur; *Concubine;da nuces.* An legend. *quaſdam in interniculis nudas meretrices. Interniculus* vel *Interniculum* eſt ſtabulum, quo verbo vſus eſt Plin.lib. 8. Nat. hiſt.c.44.in fine, his verbis; *Mulum LXXX. annis vixiſſe , Athenienſium monumentis apparet. Eo gauiſi cùm templum in arce facerent ,quod derelictus ſenecta, cadentia iumenta comitatu niſuq; exhortaretur, decretum fecêre, quo caueretur , ne frumentarij negotiatores ab interniculis eum arcerent.* In impreſſo cod. legitur *interniculis.* Budæ. ἀπὸ τῶν πηλιῶν interpretatur in Comment.Ling.Græcæ,fol.519. Vide exempl.vet.D.Salignari & Mamati.

Pag.46.v.2. *prolátoq; poculo*]rectè.*peculio.* Vnde apud auctorem Priape.*peculiatus.* Obſcœnũ enim eſt verbum & apud Plautum in Pſeudolo, pag.633. *Mea quidem hæc habeo omnia meo peculio empta.*

v. 3. *Proſella meretrix*] Briſſonius libro de iure Connub. legit, *Proſeda meretrix.* ſed nihil mutandum puto. Meretricis enim *ſella* propriè dicitur. Iuuenal. ſat.3. lib.1.

Et dubitas alta Chionem deducere ſella.

Deinde *proſeda* meretricem ſignificat , vt non fuerit opus ad eam exprimendam & denotandam , ſubſtantiuo altero idem valente, cùm hoc otioſum eſſet & παρέλκον, quod vitium incidiſſe diſertiſſimum Petronium non eſt veriſimile. Scribendum verò *procella* , per *c*. Iuuenal. ſat.1.lib.2.

Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque ſuam, &c.

Et paulò pòſt; ——*tamen ultima cellam*
Clauſit, adhuc ardens rigida tentigine vuluæ.

Pag.47.v.17. *tanquam ſcholaſtici.*]Perſius ; —— *ingentes trepidare Titos.* Cornutus, *Dicti Titi à membri* *virilis magnitudine : συνεκδοχικῶς autem Titos, ſcholaſticos, quòd ſint vagi, neque vno magiſtro contenti, & ad libidinem proni, ſicuti aues, quibus comparantur.*

verſ. 34. *Opertam me*] Gloſſarium ſancti Dionyſij, *opertum.*

Pag. 48. v. 10. *fidem malè ambulantem*] fort. *furem m. a.*

v. 18. *cum muliercula comite*] Infrà, *mulier illa, quæ paulò antè cum ruſtico ſteterat.*

v. 22. *examinatus*] fort. *exanimatus.*

v. 31. *futurę*] *futura*, ſutella, id eſt, aſtutia.

v. vlt. *depoſitum*] mandatum.

Pag. 49. v. 10. *ſed planè iure ciuili dimicandum*] Cuiac. lib. 5. Emendat. aut Obſeruat. hunc locum aliter citat pag. 123.

v. 14. *in ambigua lite deſcendere*] in Sophologio Iac. Magni lib. V. cap. V. ex Petronio (vt puto) quem paulò antè citat ; *Tutius eſt paruo ære rem perditam recuperare, quàm ius ambiguæ præbere liti.* Sed Vincentius in Specul. hiſtor. cap. XXV. lib. XX. ſic citat, vt hîc eſt.

v. 25. *ſicel, lupinoſq́*] Turneb. lib. 19. Aduerſar. cap. 7. pro *ſicel* legendum putat *ſcilicet.* Sed in vet. Lexico ſic habetur ; *Sicel Latino ſermone ſiclus appellatur corruptè. Hebræum nomen eſt habens apud eos unciæ pondus : apud Latinos autem & Græcos, quarta pars vnciæ eſt, & ſtateris medietas, drachmas duas appendens. Vnde cùm in litteris diuinis legitur ſiclus, vncia eſt ; cùm verò in Gentilium, quarta pars vnciæ eſt.* Vide Cuiac. lib. 11. Obſeruat. cap. 40. In alio Lexico legitur; *Siclus, id eſt, ſtater, qui habet obolos XX. Stater ſiue ſiclus drachmas IIII. Drachmæ VIII. Latinam vnciam faciunt : ita vt vnus* (vetus, verus) *panis X. vncias habere dicatur, quo trahitur magis anima quàm ſuſtineatur. cibi aquæ auget ſterilitas. Hinc menſura eſt Hebraica, duos choas Atticos facit, quos nos poſſumus appellare duos ſextarios Italicos, ita vt in menſura ſint (ſit) Iudaici ſextarij noſtriq́ caſtrẽſis, cuius ſexta pars facit tertiam partem ſextarij Italici, qui potus iuxta inclytum Oratorem, non vires tribuit, ſed mortem prohibet. A tempore vſq́ ad tẽpus comedes & bibes illud, id eſt, vſque ad veſperam à veſpere. L X. ſicli minam faciunt. Statera Hebraicè dicitur mozene. In his autem intelligitur, quæ appenduntur. Eſa Hebraicè, quæ corte dicitur in Græco ephi, ad menſuram pertinet variarum frugum tritici, hordei & leguminum. eſt autem decima pars cori, in ſpeciebus quæ modio menſurantur.*

tur, id eſt, tres modij, ſicut bath, qui vocatur batus ſiue vadus, idem eſt, quod & ephi, decima pars cori in ſpeciebus liquidis vini & olei & iſtiuſmodi. Paulinus pag. 79. *ſiclus pondus regale.*

Pag. 50. v. 20. *in vtramque partem*] malim, *in vtra parte.*

Pag. 51. v. 13. *ſera ſua ſponte delapſa*] Ouid. & Proſper de Prouidentia. *Demere ſeram* dixit Ouid. lib. 1. Faſtorum fol. 6. & 7.

Pag. 54. v. 6. *Pſyche*] de Pſyche apud Fulgent. in Mytholog. & Apuleium *in Metamorphoſ.*

v. 27. *malas pungebat*] fortè, *pingebat. acu pingere.* Iuuenal. pag. 25.

Pag. 56. v. 5. *hoc conueniſſe*] Leg *hos conueniſſe.*

Pag. 57. v. 31. *Itaque, inquit, Quart.*] Leg. *Itáne?* Putean.

v. 33. *Iunonem meam iratam habeam*] Turneb. lib. Aduerſar. 3. cap. 20. & Britannicus in Iuuenalem ſat. 2. lib. 1.

Pag. 58. v. 3. *prouerbium illud dicatum, vt poſſit*] Leg. *dicatur vt poſſe.* Putean.

v. 8. *embaſico etas*] Leg. *embaſicætas.* Vet. Lexicon, *Embaſicœta, qui vel qua frequenter dat baſia.* ἐμβασικοίτης, quæ inſcendit grabatum, inſcentrix grabati, grabatinſcenſtrix.

v. 22. *lenta manu*] id eſt, tenaci & hærente. Turneb.

v. 24. *obiter labra*] *obiter*, id eſt, interim. ſic apud Iuuenalem accipi notat Cornutus ipſius interpres.

v. 25. *Oſculis verberabat*] Turneb. *oculis*, & rectius eſt.

Pag. 59. v. 6. *luxu expellente*] Leg. *luſu expellente.*

Pag. 60. v. 9. *tenia intrabat*] fortè, *thermas intrabat.*

Pag. 61. v. 8 *dextros greſſus*]. paulò poſt, *dextros pedes.* quomodo & Seneca locutus eſt.

v. 15. *in precario*] fortè, *in preciario*, vel *imprecarium*, vt referatur ad diſpenſatorem, id eſt, qui precari, & flecti non poſſit: vel *precarios*, id eſt, mutuatos.

Pag. 62. v. 9. *in promulſidari*] fortè, *promulſidario.*

v. 27. *vitellio*] fortè, *vitello.*

Pag. 64. v. 7. *pradiſum*] fortè, *praclusum.*

v. vlt. *bubale*] fortè, *bubulum.*

Pag. 65. v. 4. *ſcriblita*] Scrib. *ſtriblita.*

Pag. 66. v. 17. *Cœnam Trimalchionis ingredere*] Saliſberienſ. libro 8. de Nugis Curial. ex veſtigiis Philoſo loſophorum, cap.7.

v.18. *porcum ſic granidari*] de porco Troiano vide Eraſmum in Adag.& Cœl.Rhodig num.

v.32. *Gallina tibi Numidica*] quæ infrà *Afra auis.* Varro de re ruſt.lib.3. Gallinas Africanas appellat, & Græcis *μελεάγριδες* dici ſcribit.

pag.67.v.2. *Quo margarita cara tribacca Indica*] Scal. *margarita Erythraeabacca Indica.*

v.12. *Fabrum fuiſſe*] Sæpe citat Petronium Io. Saleſberienſ. etiam non laudato auctoris nomine, atq; etiam quandoque laudato, ſed eorum, quæ laudato nomine allegat, omnia extant, præter hæc, quod ſciam vide eundem lib.4.cap.5.

v.29. *martiolum*] fortè leg. *marculum*, vel potius *marculum.* vide Caprum & Turneb. libro 1. Aduerſar. cap.18.

pag.68. v.11. *gaſtrarúmque*] fortè, *caſtrorúmque eminentium.*

pag.70. v.19. *Cùm Fortuna manet*] Lambinus in Horat.pag.88. *Si fortunam,* &c.

v.18. *nobile*] Scal. *mobile.* Turneb. legit *nobile*, vt hîc excuſum eſt.

pag.72.v.7. *Non bibit inter aquas*] Vincentius adducit in Specul.hiſtor.lib.XX. cap. XXV. & ante eum Fulgentius Mytholog.lib.2.in fab.de Tantalo, vbi legitur;

Nec bibit inter aquas, nec poma natantia carpit.

apud Vincentium verò legitur;

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit.

aliàs legitur, *poma patentia.*

v.19. *ex trans verſò*] V.Cod. tranſuerſo.

v.34. *monocremon*] fortè leg. *monogrammon*, vt ſit pictura linearis Apellis.

pag.74.v.12. *Neſcio quo modo*] Vet. Cod. *quo non.* ſed Vincent.in Specul.legit, *quomodo.*

pag.76.v.17. *Nihil eſt iam arduum*, &c.] Vincent. legit, *Nihil tamen tam arduum improbitas quod non extorqueat*, lib.4.cap.18.Specul.doctrinal.

v.13. *ſenſum meum*] Scrib. *cenſum* per *c.*

pag.77.v.17. *Itaque harcula*] Deeſt *harcula* in V.C.G.

v. 20. *Eudoxus quidem in cacumen excelſiſſimi montis conſcendit*] V. *Eudoxius in excelſiſſimi montis cacumine cōſenſit.* Vet.Lexicon; *Excelſiſſimus dicitur à Petronio in primo Satyrarum.* quod & à Macrobio 3.Saturnaliorum.

v 23. *Chryſippus*]de Chryſippi elleboro Fulgentius in Virgil.continent.initio.

v.30. *auemus*] vulg. *audemus*. & ita v. c. quod magis placet.

v.31.*iniquitatis*]v c.*antiquitatis*.

Pag.78.v.8.*recti honeſtiq́;*]*boniq́;*. ſic habet V. Cod. S. Dionyſij,ſic & meus.

v.9. *mille pondo auri*]*pondo*,libra,id eſt,as vel aſſis.

v.16. *ſed video te totum in illa hærere tabula*] Hoc in vet. Lexico S. Benedicti Floriacenſis citatur ex lib. XV. Petronij Arbitri.

v.20. *Iam decima*]CATACLASMOS ILIACOS.

v.26. *Aperitur*]V.cod.*operitur*.

ibid.*caſtrum*]fort.*clauſtrum*,vt Scalig.legit.

v.31.*hoc titulus fero*] Leg.*bello liberũ hoſtili fore Iuratus*.

Pag.79 v.6. *Latusq́; reſilit*]al.*Lentusq́;*. Leg.*Telumq́;*, cenſent N Faber & Delben. quæ coniectura illuſtratur Vergilij loco perſimili.

Pag.80.v.10. *retractant*]V.*retranctant* , ſed mendosè, vt puto.

Pag 83.v.5. *Eques Rom.vt aiebat,infamis*] ſtupro ſcilicet. ſic apud Quintilianum *infamis* pro adultera , cap. 3. libro 6.Inſtit. Orator. fol.374.*Dicebantur autem,dum vixit, infames fœminę ad eam conuenire ſolitæ.* Et 2. cap. lib.9.fol.525. *Vt ſi pater , qui infamem in matrem filium ſecretò occidiſſet, reus malæ tractationis iacularetur in vxorem obliquis ſententiis. Nam quid impurius quàm retinuiſſe talem? Infames* perſonæ quæ ſint,vide Briſſon in verbo,*Infames*.

v.18. *Ales Phaſiacis Colchis*]Leg.*Ales Phaſiacus petita Colchis*. De *alite* vide Lactantium in Statium lib.3. vel in Hymnis Bebelij folio 48.b. Sidonius in 23.Carmine, cui tit.Narbo;

Siue Æetias & ſuus, Iaſon
Inducuntur ibi feruſq́; Phaſus,
Qui iactos ſuper arua Colcha dentes
Expauit fruticare cum duello
Spicis ſpiculæ mixta fluctuarent.

v.19. *Aeriæ volucres*] & hoc malè legitur in vet.meo cod. Cl. Puteanus vir doctiſſimus , *Afra* repoſuit ex Horatio od.2.Epod. *Non Afra auis , non attagen Ionicus*. & Iuuenali Sat.11.——*Nec latus Afræ Nouit auis*.—— Illuſtrat autem Petronium idem Puteanus è Latini Pacati Drepani loco à ſe emendato in Panegyr. Theodoſ. Auguſto dicta, vbi Romanorum luxuriam carpit his verbis; *Námque appoſitas dapes non ſapore, ſed ſumptu: illis demum cibis acquieſcebant, quos extremus oriens, aut poſitus extra Romanum Colonis imperiũ, aut famoſa naufragiis maria miſiſſent, quos inuita quodammodo reluctãtiq; naturæ hominum pericla rapuiſſent.* vulgo malè in impreſſ. legitur.

v. 31. *ſynæcie*] fort. *gynæcio*. vide Veget. Putean. & Briſſon.

Pag. 86. v. 3 *palma excuſiſsima*] fort. *excelſiſsima*, vt ſuprà, *excelſiſsimi montis*.

v. 4. *Liberum vrceolum*] id eſt, vacuum.

v. 8. *igneum candelabrum*] fort. *ligneum*, aut fortaſſe *igneum candelabrum* pro ardenti lumine.

v. 13. *ſcortillo*] in Pithœi MS. Petronio legitur *ſcardalo*. quod Turnebus non approbat lib. 7. cap. 4. vbi corrigit *ſcordalo*, interpretatúrque, homini alliato illuuiéque & ſqualore fœdo. Pith. etiam legit, *ſcordalo*.

v. 15. *lictores*] Baptiſta Pius in Comment. ad Fulgent. retinet veterem lectionem, *coctores*. tu vide Pium.

v. 16. *mulctant*] Leg. *mulcant*, vt infrà, *iterumq; nihil reſpondentem mulcauit*. quo verbo vtitur & Virgilius.

v. 18. *furca de carnario rapta*] infrà, *pannum de carnario detulit furca*. al. *carnaria*; vide Io. Ruellium in Commentariolo ſuper Moret. Virgilij, quod excudit Colin.

Pag. 87. v. 18. *Puer in balneo*] de puero perdito & quæſito per lancem & licium, ſimile eſt quiddam apud Lucianum in Dialogis meretriciis cum hac Petronij fabula.

Pag. 94. v. 32. *& circumcide nos, vt Iudæi videamur, &c.*] Vide Plutarchum in Cicerone, vbi de iocis & dictis Ciceronis.

v. 33. *Pertunde aures, vt imitemur Arabes*] vide Iuuenal in Satyr.

Pag. 95. v. 24. *frontes notans inſcriptione, vt videamini ſtigmate eſſe puniti*] Infrà, *Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus literis, & notum fugitiuorum epigrãma per totam faciem liberali manu duxit.* Vide Vlpian. in fragmen. tit. 1. vbi de lege Aelia Sentia, cui ſtigmata ſcripta fuerunt, & Cuiac. lib. 7. Obſeruat. cap. 13. de fugitiuorum epigrammate.

Pag. 97. v. 3. *leporis veſtigia latrat*] fort. *tranat*.

v.32. *vt tutela nauis*]ſtatim, *tentantq́; viliſsimo ſanguine tutelam placare.* Paulò pòſt; *ramum oleæ a tutela nauigij raptum.* videndus Turnebus.

Pag.103.v. 11. *vincite petum*] Leg. *pontum*, vt in margine.

v.18. *tabulas fœderis ſignat*] Vide Cuiacium lib.1. Obſeruat.de formulis fœderum.

Pag. 104.v.19. *ſtigmoſoſque*] *ſtigmoſus* Plinio libro 1. Epiſt.5.

Pag. 105. v.13. *non tralatitia deformitate*] Inſignis eſt locus ille Ciceronis ex lib.3.epiſt.ad Appium. *Etſi quantum*, pag.70. *Romæ compoſui edictum, nihil addidi, niſi quod publicani me rogarant, cùm Samum ad me veniſſent, vt de tuo edicto totidem verbis transferrem in meum. diligentiſsimè ſcriptum caput eſt, quod pertinet*, &c. *hoc verò, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiſſe aliquid, in quo te offenderem, tralatitium eſt.* Sic *tranſlatitium funus*, id eſt, vulgare, commune ac nullius ſumptus apud Sueton. in Nerone cap.33. & *ius tralatitium* apud eund.in Octauio, cap.10.vbi de M.Antonio Conſ. *Ac ne publicum quidem ac tralatitium ius vlla in re ſibi ſine pactione grauiſsimæ mercedis impertiente ad Optimates ſe contulit.* Sic hoc loco apud Petronium *tranſlatitia* vel *tralatitia deformitas* eſt non inſignis, ſed vulgaris. Et infrà: *Nec Giton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat.* Et iterum; *Præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit.* Aſconius 3.in Verr. *Vetus edictum tranſlatitiumq́; eſt.*]*Tranſlatitia veteres dixerunt non noua, nec nuper inuenta, ſed aliunde tranſlata.*

v.22. *in muliebrem leuitatem*] Salisberienſ. lib. 8. cap. 11. *Multus eſt in mulierum ineptiis ridendis aut exprimēdis Petronius.* Virgil.lib.5.Aeneid. ——*Varium & mutabile ſemper Fœmina* ——Calpurnius in Bucolicis; *Mobilior ventis mulier* ——Videatur Vincentius lib. 5. cap.10.Specul.doctrin. *de moribus fœminarum.* Donatus in Terent.Act.2.ſc.1.Hecyræ, in hæc verba; *Tum nequam mulier*, citat Euripidis locum, qui aſcriptus non eſt, in cuius loco ſtellula poſita eſt. tu quære. citat & dictum locum Virgilij, *Varium*, &c.

v.32. *Matrona quædam Epheſi*] Eadem eſt ferè fabula apud Apuleium in libro de aſino aureo, vel Metamorphoſ.

Pag.106. v.1. *funeris officium*]v.cod. *funus.*

v.5. *in hypogæo*] de hypogæo vide Egeſippum, quem citat Gul. Philander Vitruuij interpres lib. 5. cap. 9. pag. 234. & lib.6,cap. vlt. pag. 285. *ὕπαιθρα* vocat Vitruuius. vide Egeſippum meum manuſcriptum cum ex. Morelij.

v.6. *cuſtodire*] Vet.cod.*condire.*

v.14 .*commundabat*] pro Cuiacio in Obſeruat. vbi *cōmendare,commundare.* nam vet.cod.habet, *commendabat lugenti.*

Pag.107.v.25. *commouere debet*]V.*commonere*, ſed rectius puto *commouere.*

v.30. *ſe repleuit cibo*] Vet. *impleuit ſe cibo:*& in Gloſ. *repl.*

Pag.108.v.17. *Cruciati*] Vet. *Cruciarij*, quod verbum reperitur & apud Apuleium de Aſino aureo in Colinei exempl.lin.antepenult. ſuſum legendo, pag. 130. b. vbi *emaciarius* legit Gif. Cuiacius Quintilianum citat tit. de obligat.leg.7.11.B.

Pag.109.v.17. *ſpoliatum crinibus vultum*] Leg. *crinibus vultum.* Puteanus,& ita codex Chalder.

Pag.111.v.17. *iuncta nos mors feret*] Legen.*cunctos nos mare feret.* induxit autem errorem, quod præcedit ead. pag.*ut nos ſola morte coniungerent.*

v.20, *humanitate lapidabit*] *Humanitatis negotium gerere* dicitur,qui cadauer ſepelit, L.& ſi quis,§ ſed interdum,de Religioſ. vbi ſcribit P. Faber. *Humanitatis ratione multa* ſe I C. dicunt *admittere* L. 6.de appella. *Humanitate ſuggerente* L.1.verſ.quid ergo, Quando appell. ſit. Cicero *communis humanitatis iure* dixit pro Flacco pag.272.& 273. *Si quem infimo loco natum nullo ſplendore vitæ, nulla commendatione famæ defenderem, tamen ciuis ciuem à ciuibus communis humanitatis iure ac miſericordia deprecarer, ne ignotis teſtibus,* &c. *ciuem ac ſupplicem veſtrum dederetis.* Vide Briſſon.in verbo HOMINIS *appellatione.* Seneca epiſt.66.pag.325. *Itaque homines quidem pereunt,ipſa autem humanitas,ad quam homo effingitur, permanet, & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.* Apuleius Apolog.2. fol. 231. *Commune ius humanitatis* & *fas commune* dixit, quod *cōmmune omniũ hominum* noſtri dicunt L.1.in fi.& L.omnes populi,D.de iuſtit.& iur.& plerunque *ius gentium* dicitur. Verba Apuleij hæc ſunt; *Athenienſes quidem propter commune ius humanitatis ex captiuis Epiſtolis Philippi Macedonis* *hoſtis ſui vnam epiſtolam, cùm ſingula publicè legerentur, recitari prohibuerunt, ne maritale ſecretum diuulgarent: praferendum rati fas commune propria vltioni.* Et lib.3. de Aſin. aur. pag. 357. *Lugubriter eiulantes, per publicam miſericordiam, per commune ius humanitatis aiunt miſeremini indignè caſorum iuuenum. Contumelioſa humanitas* quid ſit apud Senecam epiſt. 4. fol. 183. explicandum. Quintilian.cap.11. & vlt. libro 12. Inſtitut. fol. 737. *Hos ille formabat quaſi eloquentia partus, & vt vetus gubernator littora & portus, & qua tempeſtatum ſigna, quid ſecundis flatibus, quid aduerſis ratio poſcat, docebit non humanitatis ſolùm communi ductus officio, ſed amore quodam operis.* In L.2.C.Theod. de poſtlim. tit. 5. lib. 5. *humanitati ſit praſtitum.* Spartianus in Antonino Caracalla pag.243. vbi de Papiniano & Petronio iuſſu Caracalli occiſis; *Tractáque ſunt* (ait) *eorum per plateam cadauera ſine aliqua humanitatis reuerentia.* Idem auctor in Adriano pag. 64. & 65. *De militum etiam atatibus iudicabat, ne quis aut minor quàm virtus poſceret, aut maior quàm pateretur humanitas, in caſtris contra morem veterem verſaretur.* Seneca lib. 1.de Tranquillitat. vitæ, cap.15.fol.832. *Alienis malis torqueri, aterna miſeria eſt: alienis delectari malis, voluptas inhumana, ſicut illa inutilis humanitas, flere quia aliquis filium ſuum efferat, & frõtem ſuam fingere.* Idem Epiſt 86.fol.446. *Humanitas vetat ſuperbum eſſe*, &c. Vt *humanitas*, ita & è contrario *inhumanitas* dicitur ab eodem Seneca Epiſt. 100. lib. 16. fol.524. *Quid nunc ex duritia ſuadeo*, &c. *Inhumanitas eſt iſta non virtus*, &c. Cic.Philip. XI.pag. 481. *Niſi denique natura & humanitati inuentus eſſet inimicus.* Et pro Quintio, pag. 18. *Hac in homines alieniſſimos viri boni faciunt, & hominum exiſtimationis & communis humanitatis cauſa.* Et ſub finem pag. 36. *Aliquam ſi non propinquitatis, at atatis ſua, ſi non hominis, at humanitatis rationem habeat.* Negotium gerere humanitatis merito dicitur, qui mortuum ſepelit. Nam qui cadauer aut reliquias alicuius ſepulturæ tradit memoria humanæ conditionis id facit L. quidam in ſuo, 27. D.de conditio.inſtit.Seneca pag.325.vbi de luctu; *Sape ſalua ſapientes*, &c. *& obliuiſci quidem ſuorum, ac memoriam cum corporibus efferre*, &c. *inhumani eſt animi*, & contra ius *φιλανθρωπίας*. Quintilianus in ægro redempto, Declamat.5.fol. 66. *Hinc & ille venit affectus, quòd ignotis*

cadaue

cadaueribus humum congerimus, & inſepultum quodlibet corpus nulla feſtinatio tam vapida trāſcurrit, vt non quantulocunque veneretur aggeſtu, id eſt, lapidet. Idem auctor verbo, *humanitatis*, vſus eſt in Declamat. 6. Corporis proiecti, fol. 82. *Conuenerunt etiam alieni parentes, totum in ſpectaculum populus effuſus eſt, & ignoto quoque corpori publica humanitas quaſi quaſdam fecit exequias.* Et paulò pòſt: *Non ſepelis? Vide quæſo ne dum litigas, arenam fluctus aggerat, iniiciat humum miſericors populus.* Et poſtea; *Nobis verò (* rerum natura *) exanimes genuit non ſolùm miſerationem, quæ cogitationi noſtræ ſubit, ſed etiam religionem. inde ignotis quoque corporibus tranſeuntium viatorum collatitia ſepultura inde iniecta ab alienis.* Seneca lib. 5. de Benefic. cap. 20. *Patrem alicuius in ſolitudine exanimem inueni, corpus eius ſepeliui*, &c. *præſtiti patri eius, quod ipſe præſtare voluiſſet, necnon & debuiſſet. Hoc tamen ita beneficium eſt, ſi non miſericordiæ & humanitati dedi, vt quodlibet cadauer abſconderem, ſed ſi corpus agnoui, ſi filio tunc hoc præſtare me cogitaui. At ſi terram ignoto mortuo inieci, nullum in hoc habeo huius officij debitorem in publicum humanus.* Lactantius cap. 12. lib. 6. Inſtitut. *Et quamuis in homine ignoto neceſſariorum ſepulturam nulli negandam munus implebimus, in quorum locum quia deſunt ſuccedat humanitas, & vbicumque homo deſiderabitur, ibi exigi officium noſtrum putabimus. In quo autem magis iuſtitiæ ratio conſiſtit, quàm in eo, vt quod præſtamus noſtris per affectum, aliis præſtemus per humanitatem, quæ eſt multò certior, iuſtiorq́;*, &c. Iuſtinus lib. XI. *Eiuſq́; mortem illacrymatum Alexandrum, benignè proſecutum, idq́; eum non moris, ſed humanitatis cauſa feciſſe.*

v. 22. *imprudens arena componet*] id eſt, ſepeliet. Virgil. lib. 1. Aeneid.

Ante diem clauſo componet veſper Olympo.

Vide Turneb. lib. 18. cap. 14.

Pàg. 116. v. 31. *iuuenes carmen*] V. cod. *nimirum carmē.*

v. 33. *ſenſumq́; teneriorem*] Samb. *teneriore*: vet. meus *teneriorem*, vt in textu.

Pag. 117. v. 12. *Odi profanum*] Horatius Od. 1. lib. 3.

v. 19. *aut verſum timuerunt*] Leg. *aut viſam t.* N. Faber.

v. vlt. *Iam peragrabantur*] Fort. *perarabantur*. ſic Virg.

——*Aequor arandum*, Delbenius.

Pag. 118. v. 5. *Aes pyreum*] Scal. *Aſſyria concham*. Turneb.

neb.lib.4.cap 19. *Ac ſeſe pictum.*Fr.*Ac ſe piretron.*

v.23 *Quare ſe natam non inuenit*] Vincent. in Specul. doctrin.lib.4. cap. CXX. ſub tit. de naturalibus deſideriis ſecundùm Philoſophos.

> *Quærit ſe natura, nec inuenit. omnibus ergo*
> *Scorta placent, fractiq́; nerui in corpore greſſus.*

v.24. *eneruì corpore greſſus*] al. apud Vinc. *nerui ſerpere greſſus.*

v.26. *virum quærit*]Vincent. *viri quærunt.*

v. 34. *Ingenioſa gula eſt*] Martialis —— *res eſt ingenioſa gula.*

Pag.119. v.7. *emptiq́; Quiritæ*] Fort.*emptúſq́; Quirites*, vt ſit nominatiuus, locus à Sergio fortaſſe intellectus.

v.8 *ſuffragia vertunt*] Vincen.lib.xx.cap. xxv. *vertit.*

v 10. *curia patrum*] apud eundem legitur,*præmus.*

v.14. *corrupta iacebat*]idem,*iacebit.*

Pag.120. v.33. *iam montibus auſtriis*] al.*hauſtis*. Delben. *auctis.*

v. 34. *Antra gemunt*] ſub mole ſcilicet & pondere montium.

Pag.121.v.19.*deſtruet iſtas*] *diſtruat*, vt in vet. cod.

v.30. *Porthmeus*] Sic reſtituit Bapt.Pius Annotat. poſter.cap.48.ex quo loco apparet, Baptiſtam Pium vidiſſe plura Petronij fragmenta.Scaliger Proreus, Πορθμεὺς.

v.33. *ſatiare ruina*] Horat.Od.2. *Heu nimis longo ſatiare ludo.*

Pag.122.v.7. *Deformis titubans*]Leg.*Titan.*ſic Delbenius etiam coniecit legend.

v 10. *rupta tonabant*] Legi poſſe videtur Delbenio.

> ——*iam rupta tenebant*
> *Verticibus laſsis montes iuga*——

Pag.123.v.7. *dum Rhenum*]ſcrib. *Renum* ſine h. vt eſt in vet.cod.

Pag.128.v.21. *ſemper expectant*] vet.cod.*ſuper.*ſed puto leg.*ſemper.*

Pag.129.v.27. *vt platea noua*] Turneb. lib.26.Adueruerſar.cap.64.*in platanona*,id eſt, vbi platani creſcunt, vt apud Sidonium lib.8.ep.9.

> *Myrtos & platanona peruagatus.*

Pag.131. v. 17. *nec ſine cauſa balieno nece am.*]Leg. *nec ſine cauſa Polyanum Circe am.* Turneb. Aduerſar. libro 26.cap.6.

Pag.133.v.17 *ſine neruis poſſe ire*] Bapt.Pius lib.4.Commentar.in Lucretium circa fi.fol.124. citat hunc Petronij Arbitri locum; *ſine neruis aiunt ſtare nihil poſſe.* quo loco idem Pius quoſdam legere *venis* teſtatur, vt ſit ſenſus, quæ voluptas in venarum interiori fomite bacchabatur.

Pag.134.v.6. *Olienos Circe*] fort. *Polyænus* vel *Polyænos*, vt ex ſuprascripta Turnebi emendatione.

v. 19. *moram corporis*] Infrà; *ætatiſque longę moram.* ſuprà; *Ignis an fluctus an mora conſumat corpus, nihil intereſt.*

Pag. 136. v.23. *catomoligare*] Vide Turnebum in Iuuenale.

v.25. *quaſitarias*] fort. *quæſitarias. Quæſitaria,* προσαίτης, & ἐπαίτης, mendica, à quærendo, vt rogator à rogando.

Pag.137.v.24. *apodixin defunctoriam*] id eſt, remiſsionem ſenilis ætatis, vt explicat Cuiacius libr.10. Cod.tit. 22.de apochis publicis. In Paſsione S Georgij; *O apodixen carminum, ô inlecebra maleficiorum tuorum.* vbi *apodixis* videtur accipi pro liberatione, vt puto, Gallicè, *ô la belle deliurance*: aut pro oſtentatione, Gallicè, *ô la belle monſtre, la belle parade.*

Pag.139.v.3. *Septifluus*] Turneb. lib.26. Aduerſar.c.6. legit, *Veſtifluus*, vt apud Auſonium *Veſtifluus ſer.*

Pag.140.v.23. *Quicquid in orbe vides*] Lambinus pagina 285.

Pag.142.v.16. *Battiadæ veteris*] Leg. *Bat. vatis viuendo br. æuo. Battiades*, id eſt, Callimachus, videtur de Aruſpicina ſcripſiſſe ſecundùm Fulgent.lib.3.Mytholog.in fab. Orphei. quin & idem Fulgent. Battiadem in Paredris citat, in principio Expoſitionis Virgil.continent. Hecaleſia autem ſcripſiſſe refert Plutarchus. *Battiades* verò à Batto nomen deflectit.

Pag.143.v.9. *peneq; fluentes*] Legend. *ſanieq;*.

Pag.145.v 6. *Quiſquis habet nummos*] Vincentius lib. XX.cap.XXV.Specul.

ibid. *nauiget*] Vincent. *nauigat.*

v.7. *temperet*] Vincent. *temperat.* Et poſtea toto verſu

Carmina componit, declamat, concrepat omnes.

v.13. *Paret non paret*] Vide Feſtum in verbo *parret*, expreſsè.

v.16. *Multa loquor, quiduis*] Vincent.

Parua loquor, quoduis nummos præbentibus opto.

v.17. *Et veniet*] Vincent. *Eueniet*: & rectè. vide Henricum Stephanum in frag Comicorum Græcorum, qui verſum Græcum adducit, à quo videtur Petronij carmen deſumptum. & tamen Henric. *Et veniet* malè retinuit, cùm verſus Græcus *Eueniet* legat.

v.19. *Camellam*] Ouidius lib. 4. Faſtorum, circa fin.

Dum licet appoſita veluti cratere camella
Lac niueum potes purpureamq́; ſapam.

Gellius libr. 16. cap. 7. *camellam* vſurpat, vbi vulgo malè *camelliam*. An legend eſt, *ſcamellam*? de quo verbo conſule Briſſonium, quod reperitur in libro Adelardi de Virginitate, quem mihi oſtendit, & poſtea vidi in Bibliotheca Nauarræ.

Pag. 150. v. 28. *Petauij*] Leg *Petelini*, de quibus Frontinus libr. 4. Stratagem. cap. 5. Athenæ. Dipnoſophiſt. libr 12.

Pag. 151. v. 2. *Albutia*] Meminit *Albucillæ* multorum amoribus famoſæ Corn. Tacitus libro 5. quæ & ea fortaſſe fuerit, de qua Fulgentius libr. 1. Mytholog. in præfatione ſcribit Petronium Arbitrum carmen amatorium luſiſſe.

v.8. *Maſſilienſes quotiens peſtilentia*] ex Seruio Honorato ad verſum lib. 3 Aeneid. *Auri ſacra famès*.

v.14. *& ſic proijciebatur*] puto leg. *proſiciebatur*, id eſt, ſacrificabatur & immolabatur, & in partes diſſecabatur, à verbo *proſicior. proſiceris*, cuius actiuum eſt *proſicio, cis*. quod in *porricio, poſicio, prolicio*, perperam & corruptè mutatum paſsim apud bonos auctores reperitur. Eſt autem verbum antiquum ſacrificantibus ſolemne, vt docet Macrob. lib. 3. Saturn. c. 2. apud quem vulgo malè *porricio* legitur. In vet. *Exta proſicarier atque ea aſpicere*. leg. *ſpicere*, veteri itidem verbo. Idem Macrob libr. 7. c. 12. *Hoc & in Ponto fieri videmus, in quo fruſta quædam & (vt ita dixerim) proſiciæ gelidæ feruntur contracta de fluuialium vel paluſtrium vndarum multitudine.*

Pag. 152. v. 19. *Memphitides puellæ*] Ex Terentiano Mauro de verſibus extremo.

v.27. *Balneatricem*] ex Seruio ad verſum lib. 12. Aen. *Auctor ego audendi*: vbi tamen videntur deſiderari Petronij verba. Conſulendi libri manuſcripti Memmij, Tilij, Loiſelli, & aliorum.

v.31. *Anus recocta vino*] Ex Diomede lib. 3.

v. 34. *Iuuerunt ſegetes*] & hunc verſum videtur Terentianus indicare eſſe Petronij.

Pag.153. v.1. *Triplici*] ex eodem Terentiano. quanquam horum verſuum nonnullos Varronis eſſe Terentiani interpres quodam Auguſtini loco innuere videtur.

v. 6. *Non bene olet*] ex Hieronymo in epiſtola ad Demetriadem de Virginitate ſeruanda. Qui verſiculus apud Martialem quoque reperitur libr. 2. epigrammate 12. Sed & multa Petronius & Martialis habent inter ſe communia, vt illud; *Ingenioſa gula eſt.* & de cœna Trimalchionis, cui apud Martialem libr. 3 epigram. 4. Malchionis cœna prope eſt eadem. Adde Cæl. Rhodiginum lib. 7. cap. 27.

v.10. *Cui vultus iecur vltimum*] ex Fulgentio Mytholog. libr. 2 in fab. de Prometheo. vet. cod. *iecor intimum*, quod probo.

v.11. *Et pectus trahit*] vetus codex. Horatius; *Et quærit pectus.*

v.17. *tepidi vocant poëtæ*] ita vet. cod. P. Pithœus *lepidi*, Scal. *timidi*. Baptiſta Pius in Comment. legit, *tepidi*, & exponit, inſuaues, inſipidos, non inflammanter, ardenter, lacertosè; nec omnibus neruis rei ſcopum attingentes. Putean. *trepidi.* ſed *lepidi* ex Pithœi coniectura legendum videtur.

v.18. *In aumatium*] ſic Fulgentius: quanquam in vno v. cod. manuſcripto legatur, *In naumatium.* an ναυμάχι vt in altero, *omacium.* Fortè, ναυμάτιον. vnde ναυμαλοδία, aprica, Arrianus lib. 8.

v.20. *Obtorto valgiter labello*] vulgò apud Fulgentium, *Abroſa valgia labello.* ſed in vet. cod. & vet. Gloſſario legitur, *Obtorto valgiter labello.* aliàs, *Abroſo valgiter lanello*, in impr. cod. quibuſdam.

v. vlt. *Nam centum vernales me allucitæ moleſtabant*] Fulgentius in Expoſitione ſermonum antiquorum, in verbo *Hallucinari* vulgo, *centum venales.* in vet. cod. *contum vernali me allucite moleſtabant*, in altero, *comptum me vernali alitite mol. Allucere, iactare. Allucinare, vane ſomniare. Allucinatio, luxu alienatio. Allucinaria, vana ſomniaria. Allucita, ſomniaferet.* Vide Papiam, ex quo hæc ſumpſimus.

Pag.154. v.5. *Totum regum manubiæ penes fugitiuum reſtiterant*] in vet. cod. manuſcripto Fulgentij, *Tot regum manuuies penes fugitiuum.* ſed altera manu poſtea *reperta* emendatum eſt.in altero v. cod.etiam legitur manubies, non *manubiæ*, vt in excuſsis.

v.8. *Satis conſtaret eos*] ex Gloſſario S.Dionyſij.

v.9.*Cryptam Neapolitanam*] Vide Eraſmum in Adag. Cœl.Rhodiginum,& Henricum Stephanum in Apolog. vbi *Cryptam* explicat.

v.11. *Petauroq́ iubente modo ſuperior*] Gloſſar. S.Dionyſij; *Petaurus genus ludi. Petronius*,&c.

v. 13. *Affer nobis alabaſtrum*] Ambroſius Calepinus in dictione COSMVS, *qui nobilis vnguētarius Romæ fuit. hinc*,inquit,*Coſmianum vnguentum. Petronius*,&c.

v.23. *praeſſe cupit*]ſub nomine *Plauti* adducitur à Iacobo Migni in Sopholog. pag.74. vbi reſtituendum videtur *Petronius*.

v.31. *tenuem formauimus orſum*] id eſt,initium.

v.33. *Mille ſaporatam*] Dionyſius Halicarnaſſeus.

Pag.155. v.17. *Primus in orbe Deos*] ex Fulgentio Mytholog.lib.5.vbi habet V.[illegible] *in vrbe*. Habetur hoc hemiſtichium & apud Statium libr.3. Thebaid.ad quem verſum eius interpres Cœlius Firmianus Lactantius Placidus ſcribit; *Negat Deos vlla alia re celebrari, niſi timore mortalium, vt Lucanus; Quæ finxêre, timent. & Petronius Arbiter iſtum ſecutus;*

Primus in orbe Deos fecit timor——

Puto autem ex Fulgentij riuulo Lactantium ſiue Luctatium ſumpſiſſe,nō ex ipſo Petronij fonte,quem numquam fortaſſe viderat. Nam & illic Mintanorem Muſicum citat iiſdem omnino verbis atque Fulgentius, vt Luctatius Petronium poſt Statium fuiſſe affirmare non poſsit, ſed potiùs coniecerit neotericum auctorem Petronium eſſe,quippe à Fulgentio citatum. Certè Lucanus & Petronius *Σύγχρονοι* fuerunt,imperante Nerone: Statius autem longè pòſt vixit, temporibus nimirum Domitiani. itaque omnino fallitur Luctatius,qui Statio facit poſteriorem Petronium, cùm fieri potuerit, vt illi inferior tempore hunc ſecutus ſit,& verſum ab eo ſumpſerit.Lilius Gyraldus Dialog.3.de Latinis poëtis de Petronio ſcribit,ſed quo tempore vixerit,non habet compertum. *In Quintiliani*, ait, *enarrationibus literatores quidam eum ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio poſteriorem*,&c. Sciendum,qui ſint illi literatores,an veteres, an neoterici:deinde reprehendendus Gyraldus,qui non bene examinauerit Statij interpretem,quòd ex Fulgentio hæc ſumpſerit,vti dictum.

Pag 156.v.33. *Sic commiſſa ferens*] Fulgentius Mytholog.lib.3.in fab.de Apolline & Marſia. Quos verſus mutuatus eſt Petronius ab Ouidio lib.2.Metam. vbi dedecus ſtolidi Indicis Midæ deſcribit;

Creber arundinibus tremulu ibi ſurgere lucus
Cœpit,& vt primùm pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam:leni nam motus ab Auſtro
Obruta verba refert,dominiq; coarguit aures.

Porro vet. cod. pro *ferens*, habet, *verens*,& pro *miniſter*, *magiſter*.

Pag.159.v.23. *Hæret detritus*] Virg.lib.2.Aeneid.

v.27. *& ſinus latentia*] Virg.lib.3. Aen.id eſt,latè patentia.Vide quæ notauit noſter S.G.

v.29.*terna*] ſic emendaui,cùm eſſet *curna* ſcriptum.

ibid.*latebat*] R.*latebant*,id eſt,latè patebant.

Pag.160. v.4. *Catillata geris*] Fabius Planciades Fulgentius in Expoſitione ſermonum antiquorum, in verbo,CATILLARE,citat Propertium,

Catillata geris vadimonia publicum proſtibulum.

ſic enim in omnibus excuſsis. fortè pro *Propertius*, ſubſtituetur *Petronius* non malè,vt & Scaligero viſum.nam Petronium & alibi in ſuis libris ſæpiſsime laudat. Quanquam in vet.cod.manuſcripto legitur; *Propicius*

Catillata geris ſua dominica publicam proſtibulum.

pòſt *publicam* in *publicum* mutatum eſt:ſic fortè ſcriptum erat *Propicius*, quod poſtea altera manu mutatum eſt in *Propertius*.in altero vet.cod.legitur, *Propartius*.

v.7. *Dividias mentis*] ſic apud Eundem Fulgentium in verbo DIVIDIAE, citatur Propertius. vbi etiam fortaſſe pro *Propertius* leg.*Petronius*(quomodo idem Scaliger non malè indicauit) quod altera quoque manu in *Propertium* commutatum eſſe facilè apparet. Certè hi duo verſus Petronium redolere non nobis tantùm, ſed & aliis viris ſagaciſsimis videntur. Porro apud Fulgent. legitur; *Dividiæ dixerunt triſtitiam*. In vet.Lexico; *Dividia,diſcordia,bellona*. Et; *Dividioſus qui per ſuam diſcordiam alios dividit.*

v.11. EVSCIVS] apud Fulgentium in Expoſitione Virgilianæ continentiæ moral. ſecundùm Philoſophos, legitur,*Petronius in Euſcio*.vbi aliàs in vno vet.cod. *Euſiſon*.in altero *Euſtion*.fort.*Eiſcus*.Et ſubiicit Fulgẽtius;

Ergo tunc iurgij calumnia diſcitur, & venalis lingua in alienis negotijs exercetur, dum ſtudij doctrina proficerit, ſicut in aduocatis nunc vſque conſpicitur. Quæ verba, inquam, ſunt Fulgentij, non (vt quidam putarunt) Petronij.

v. 23. *Quid eſt, Iudices, dolus*] ex Iſiod. libr. 5. Etymol. c. 26. de Criminibus in lege conſtitutis: *Doloſus, inſidioſus vel malignus, ab eo quod deludit: aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat dicens: Quid eſt, Iudices, dolus? nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.* Idem c. 27. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo quod deludat. Aliud enim agit,* &c.

v. 32. *Quiritem*] Sergius in editionem II. Donati; *Item Quirites dicit numero tantũ plurali: ſed legimus apud Horatium, hunc * Quiritem. vetus nominatiuus hic Quiris. Item idem Horatius; Quis te redonauit Quiritem Dijs patrijs? cuius nominatiuus erit hic* Quirites, vt dicit *Petronius.* Hunc putant quidam Grammaticum, quem citat Sergius. quod & facilè crediderim, cùm inueniam in vet. libro Petronium citatum in explicatione vocabuli *Claſſicum*, vbi ſic habetur.

v. vlt. *Claſſica.*] *Claſſicum dicitur ex Vegetio de Re militari lib. 11. quòd buccinatores per cornu dent, quod inſigne videtur imperij, quia claſſicum canit Imperatore præſente, vel cùm in militem capitaliter animaduertitur: & claſſica auctore Petronio, à calando, id eſt, vocando ſunt dicta.*

IOANNIS TORNÆSII
LVGDVNENSIS
VARIARVM LECTIONVM Libellus
IN PETRONII ARBITRI SATYRICON.

Io. Tornaſius D. Lebeo I C. S.

ANno ſuperiori, cùm per aliquot menſes hic ſubſiſteres, & me ſemel atque iterum Petronium, quem typis iam tum deſtinabam, legere atque relegere ſummo ſtudio videres, quæ tua facilitas humaniſsima eſt, haud grauatè me occupatiſsimum in eo negotio, & de illo te officio rogantem, adiuuiſti in conferendo eius Satyrico cum ſex exemplaribus, quæ tum ad manum fuerunt. Horum primarium & vetuſtiſsimum in membranis deſcriptum nactus ſum à * clariſsimo viro, cui nos, & quotquot Muſas, Muſarúmve filios & alumnos in honore habent, tantum debemus, quantum vix dici poteſt. Alterum, quod imitandum meis operis tradidi, fuit * hominis doctiſsimi, & amicitia mihi coniunctiſsimi, cuius vigiliis ſi nos aliquando fruemur, innoteſcet eius ſingulare iudicium ac doctrina, præſertim ſi quæ in Plinium ac Theophraſtum incredibili diligentia commentatus eſt, in lucem exire patiatur. Tertium fuit Antuerpienſe, quod Sambucus publico donauit. Quartum, editio Pariſienſis iam olim vulgata. Ad me illam quidam miſit inſignis huius ætatis * Iuriſconſultus, quem ob eximiam erga me beneuolentiam diligo, & ob raram omnium ſcientiarum cognitionem, veneror. Cætera, fragmenta fuerunt. Meum quoque laborem valde leuarunt Ioſephi Scaligeri Catalecta, viri proculdubio eruditione præſtantiſsimi, à quo præclara multa ſperamus, vel ingeniis fœliciſsimis nondum comperta, quamuis ampliſsimam iam gloriam conſecutus ſit ob ea perſpicaciſsimi iudicij ſui monumenta, quæ diutius latere noluit. Vſum etiam me fragmentis veterum Poëtarum ingenuè profiteor, quæ collegit Henricus Stephanus, typographorum noſtri temporis citra controuerſiam & inuidiam princeps. Cæterùm, prioribus huius Satyræ foliis iam formis excuſsis, priuſquam obtinuiſſem exemplar, cuius primo loco ſuprà mentionem feci, gnauiter illud conferendum putaui cum iis, quæ iam expreſſa fuerant: & quę nobis prætermiſſa digna viſa ſunt oculis ſtudioſorum, in calce libri indicanda & adnotanda cenſui: & ne quid deſideraretur, quod induſtria fidéſque mea pręſtare poſſet, quæ in Catalectis Ioſephi Scaligeri legi præter ea, quæ habebantur in noſtris exemplaribus, ea proximo folio exhibui. Cùm autem maximè cuperem noſtram editionem alicuius nomine patrocinióque tutam prodire, te vnum elegi, cui dicarem haud totam quidem: nam ea tui iuris pars eſt, in qua caſtiganda & purganda, operam ſedulo nauaſti: ſed reliquum illud, quod mihi vindicare non immeritò liceret, ob moleſtiſsimam operam, quam in

** Iacobus Cuiacius I.C.*

** Iacobus Dalechampius Medicus.*

** Franciſcus Roaldus I.C.*

in eo reſtituendo & emaculando ſuſcepi ac pertuli. Hoc ergo qualecunque eſt tibi nuncupo, & vt ab amico hilari fronte accipias, obnixè precor. Vale. Lugduni, a.d. 11.Kal.Maij, anno 1575.

Pag.41.v.9. *Nunc & rerum tumore*] al.*verborum tumore.*

v.17. *ſed tyrannos*] MS. *& tyrannos.*

Pag.42. v.9. *quibus deberent loqui*] MS. *quibus loqui debemus.*

v. 14. *certè neque Platona*] al. *certum eſt.* MS. deeſt *certè.*

v.20. *ex Aſia commigrauit*] MS.*emigrauit.*

v.28. *ad ſenectutem*] MS.*vſque ad ſen.*

Pag.43.v.2. *arte ſecreta*] al.*artis ſecreto.*

v.10. *quod petunt: ſic eloquentiæ magiſter niſi,*] MS. *petunt, niſi quaſdã inſidias auribus fecerint: ſic eloquentiæ magiſtri, tanquam piſcator, qui niſi eam,* &c.

v.20. *in forum propellunt*] MS.*impellunt.*

v.24. *& ſtudioſi*] MS. *vt ſtudioſi.*

v. vlt. *ſtudium Lucilliane*] vet. cod. Pythæi, *ſchedium Luc.*

Pag.44.v.2. *amat effectus*] al.*ambit.*Stephan.*ardet.*

v.3. *prius more*] MS.*mera.*Turneb.*morem.*

v.4. *polleat exacta*] MS.*palleat.*Turn.*pellat.*

v.6. *impotentium*] Turneb.*ne potentium.*

v. 7. *Ne perditis addictus*] Stephan. *Nec in popinis abditus.*

v.9. *redemptus*] MS.*redimitus.*

ibid. *hiſtrionia addictus*] MS. *hiſtrioni.*Turn.*hiſtrionis.* al.*redemptus hiſtrionive add.*

v.10. *armigera*] MS.*crinigera.*

v.15. *Mox & Socratico plenus grege mittat habenas*] Stephan.*Socraticum: plenaſq; immittat hab.*

v.24. *memoranda*] Stephan.*memorata.*

v.30. *Cùm hunc diligentiùs aud.*] al.*Cùm hac dil.*

Pag.45.v.18. *video quoſdam inter viculos,*] v.c.Pythœi *inter titulos.* al. *vitulos.*al. *puellulos.* fortaſsis *titulos,* vt tabernarum meretriciarum inſcriptiones intelligat.

ibid. *nudaſq; meretrices*] al.*vdaſq;.*

Pag.46.v.1. *me perduxit*] MS.*produxit.*

v.19.*ancucurrit*] MS *accucurrit.*

v.25. *ne ſpiritus*] al *nec ſp.*

v.34. *ſubduxiſti te, inquam*] MS. *inquit.*

v.vlt. *Quid ergo homo*] al.*Quid ego.*

Pag.47.v.11. *priuatis quæſtionibus*] M S.*quæſtibus.*

v.29. *ad inuidiam fœlicibus*] al. *feruentibus.* al. *frequentibus.*

Pag.48.v.16. *ſplendida veſtis*] M S. *ſplendor veſt.*

v.19. *ac conſiderare pallum*] M S. *ac diligentiùs conſid. pallium.*

v.32. *aliquo motu*] M S. *metu.*

v.31. *nec ſuturæ quidem*] M S. *n. furtiuæ q.*

Pag.49.v.7.*quia non tantùm prædam*]M S.*n.t.quia pr.*

v.11. *alienam rem reddere*] M S. *rem domino red.*

v.13. *Quid faciant leges*] M S. *q. faciunt l.*

v.14. *vincere nulla poteſt*] M S.*nuda p.*

v.15. *trad. temp. cara*] al.*cæna.*

v.16. *vendere verba ſolent*] Steph. *veba ſolent emere.*

v.17. *Ergo iudicium*] al. *Iam nunc iud.*

v.18. *eques in cauſa*] M S.*in cera.*

v.25. *dipondium ſicel*] al. *cicer.* ſed magis placet *ſicel.* vide Cuiacium lib.12. Obſeruat. cap. 40. An leg. *dip.ac ſicilium, quibus lupinos deſtin. mer. ni. ad m. erat. Itaque, ne interim præda diſcederet, vel minoris pall.add.?* ita habent.qq.codd.

Pag. 50. v. 7. *ridebant inuidiam*] al *inſcitiam.*

v.20. *longè aliud quæri*] al *quæri quod in vtraq;.*

v.24. *aliquando & cauſas ag.*] al. *alioqui*, &c.

Pag. 51.v.3. *calumniantium*] al. *criminantium.*

v.10.*non ſatis audaci ſtrepitu*] *non* videtur abundare.

v.25.*aſſentationem*] al.*aſſenſionem*.al.*aſſentionem.*

v.32.*interſe vſq; ad artic.*] M S.*interius in artic.*

v. vlt. *& anteceſſura*] M S. *etiam antec.*

Pag. 52. v. 19. *Protendo igitur*] M S. *Obtendo iugiter.*

Pag.53 v.1.*tẽptata manu*]al.*temperata m.* al.*tentãtem.*

v.4. *annuiſſetis*] M S.*admiſſetis.*

v.10. *iurgia flectit*] al. *nectit.*

v.23. *Vt hæc dixit Quartilla*] malim. *Quadrantia*, vt apud Quintilianum *Quadrantaria*, quæ ob quadrantem ſuî copiam faceret.

v.30. *virilis ſexus eſſet. Et præcincti*] al. *eſſet, quod illis auxiliaretur. Et.*

Pag.54. v.4.*cœpit abducere*] al. *obducere.*

v.5.*torti adire*] al. *tenti perire.*

v.11. *alienis intereſſe ſecr.*] M S. *peric.eſſe alienis interuenire ſecr.*ita & q.ed.l.

v.12. *de ſinu*] al. *de ſura.*

v.16. *& huic Pſyche*] M S. *& hinc P.*

v 32. *ganſapia*] al. *ganſapina.*

v 33. *extortis*] al. *extectis*

v. vlt. *ballenatam.* al. *bellnatam.* al. *venenatam.* Quid ſi *balenatam*, è balenæ ſetis confectam : quales in Gallia & Batauia geſtari ſolent à nobilibus fœminis equo vectis? *Venenatam*, φαρμακώδη. Noricis *Belenus*, Deus, Pythœus cap. 4. lib. 1.

Pag 55. v. 6. *Iamq; igitur*] al. *Vtrumq; ig.*

v. 7. *cœnatoria*] al. *cœnacula.*

v.21. *ſopitionibus*] al. *ſcriptionibus ſopiti.*

Pag. 56. v. 6. *cœperunt.* * *Iam & Triclim.*] Non eſt aſteriſcus in v.c.

v. 17 *eiuſmodi carmen*] M S. *carmina.*

v.21. *Deliaci*] Spadones : nam capones Deliaci manu caſtrabantur. Scalig. in Varron.

v.26. *ſudantes acacia*] al. *ſudantis.*

v. 27. *tantùm erat creta*] al. *t. c. porriginis.*

v.31. *Embaſicœtam*] cinædum. *Embaſicœtam*, Ἐμβασικοίτην.

v.34. *non intellexeras*] M S. *non intelligis.*

Pag 57. v 1. *contubernali meo*] M S. *cont. modo mei.*

v. 13. *Mox manum dimiſit*] al. *demiſit.* M S. *m. etiam demiſit.*

v. 14. *pertracto*] al. *pertractato.*

v.15. *tam rudi hoc*] al. *tum rudi, hæc.*

v.21. *Panichidis*] al. *Pannichidis*, al. *Pannichis.*

v.23. *& quia*] al. *& qua.*

Pag 58. v.19. *deductam*] al. *diductam.*

v 24. *Obiter labra*] al. *valgiter lab.*

v.33. *pila ſparſiua*] quam in ludentium iuuenum turbam ſpargeret & mitteret.

Pag. 59 v. 6 *Iuxu expellente vibrabant*] al. *luſu expellente vibrabantur.*

v.8. *Trimalcio*] *Trimalcio* videtur dictus, quaſi τρὶς μάκαρ.

v. 10. *ludenti ſupp.*] al. *iubenti.*

ibid. *Exonerata illa veſica*] M S. *ex ille v.*

v. 6. *excipere.* * *itaque* non eſt nota in v.c.

v.13. *Chiramaxio*] geſtatoria ſella.

v.28. *cum Agamennone*] Trimalcione regio faſtu incendente.

Pag. 60. v.7. *Venalitium titulis pictum*] Cataſtorum grex cum titulis, cuius regionis, ætatis, artis, pretij, eſſent.

v.9. *ducente tęnia*] al. *tænia.*

v. 21. *& pixis aurea*] ſcrib. *pyxis.* Sueton. Neron. *Barbam primam poſuit, conditámque in aureata pyxidem,* &c.

v.24. *in medica*] al. *media*, id eſt, porticu.

v. 26. *procurſator rationis accip.*] Pyth. *procurator rationes,* &c.

v. 28. *in poſtibus triclinij faſces erant*] ad terrorem & ſupplicium ſeruorum.

v. 31. TRIMALCIONI VIRO] Pyth. VI. VIRO.

Pag.61. v.21. *ſed iam ſemel lota*] al. *ſ. tantùm ſ.* nempe, non dibapha.

v. 22. ibid. *Quid ergo eſt?*] Pyth. *Quicquid ergo eſt, dono v.*

v. 32. *parenicia*] al. *paranychia*, ſordes vnguibus adhæreſcentes; non ſubliuiem, aut reduuias.

Pag. 62. v.2. *acido cantu*] leg. *arido*, quod aſſa voce caneretur.

v. 7. *cui locus nouo more primus*] priſco enim more ὁ τῆς πρώτης ὕστατος μάλιστα τοῦ ἑστιῶντός ἐστι. Plutarch. à Συμποσ. γ'.

v.9. *promulſi dari*] fort. *promulſide danda.*

v.10. *biſaccio*] fort. *Byſantio*, aut *gemino ſacco.*

v. 16. *trimatula*] al. *tomacula*; al. *trimetalla*; ex ære, auro, argento, qua mixtura fit orichalcum. Lege, *trimetalla ferventia ſupra craticulam argenteam poſita. Trimetalla* alij malunt vaſa Corinthia, ſic dicta ab eorum trium metallorum confuſione, de qua Muretus cap.5. lib.3. Var. lect.

v.33. *vt deinde*] al. *& deinde.*

Pag. 63. v.1. *abſentius*] al. *diutius abſens*

v.5. *omnẽ delicatiſſimam*] al. *omnino del.* al. *omnium del.*

v.11. *incumbunt oua*] al. *incubant.*

v. 13. *ſcrutari paleam*] in qua oua iacebant abdita.

v.18. *temptemus tamen*] al. *t. igitur.*

v.27. *piperatio*] M S. *piperato.*

ibid. *vitelio*] pro, *vitello.*

v.34. *parapſis*] etiam *parapſis* in v.c. legitur.

Pag.64. v.5 *Equum, i. Mart am.*] al. *Æquum.*

v.7. *Obiter ei prædiſsũ ſerui*] al. *Obiter & per diſceſſum ſ.*

v. 8. *ſua frequentia*] al. *ſublata freq.*

v. 10. *gipſatæ*] hoc eſt, gipſo litæ, Porphyrio in Od. 20. Horatij, lib. 1. Carm.

v. 25. *Heu, heu nos miſeros, quàm totus homuncio nil eſt!*]
Quàm fragilis tenero ſtamine vita cadit.
Hunc verſum aut aliũ conſimilem interponendũ puto.

v. vlt. *bubula*] al. *bubulæ.*

Pag. 65. v. 1 *ſuper cancrum, coronam*] turdorum. nã cum Sol cancrum permeat, coronarum frequens vſus eſt.

v. 3. *ſuper virginem, ſericulam*] nempe ſerotinam, quæ Auguſto matureſcit al, *ficedulam.* M S. *ſtericulam.*

v. 5. *placenta: * ſuper ſagittarium*] * Deeſt fortaſsis, *ſuper ſcorpium*, eiuſdem nominis piſcem.

v. 12. *Laſerpiciario minio*] al. *laſepitio & minio.*

ibid. *extorquet*] al. *intorquet.*

v. 22. *ex quorum inteculus, quarum pip. curr.*] al. *ex q. internlis aquatum curr.* M S. *ex q. interculis garum pip. curr.*

v. 27. *methodo*] methodio, tranſitu.

v. 29. *ita geſticulatus*] Pyth. *geſticulatus ita lac.*

Pag. 66. v. 4. *imperat * Non*] deeſt aſteriſcus in v. c.

v. 7. *arceſſere fabulas*] ſermonis occaſionem quærere.

v. 13. *in cœlum abiit*] al *ſubiit.*

v. 14. *topanta*] al. *hierophant. ι.*

v. 24. *memorata eſt*] deeſt *eſt* in v. c. Brit.

v. 29 *Luxuriæ ritu*] al. *Luxuria & victu.* al. *ritu.*

v. 30 *clauſus*] al. *excluſus.* al. *cautus.*

v. 33 *grata, peregrina*] al. *peregrina, grata.* al. *Græca.*

v. 34. *Crotaliſtria*] ſic verſus poſcit, non *coralliſtria*, & melius. & apud Propertium ſic emendandum videtur libr. 4. eleg. 9. id eſt, ἐγχήςεις, quæ cum crotalis ſaltat. Macrob.

Pag. 67. v. 8. *tribacca*] al. *tibi bacca.*

v. 3. *onera*] al. *ornata.*

ibid. *pelagiis*] al. *patagiis.*

v. 9. *Æquum eſt enim ducem nuptam*] Pith. *Æquum eſt inducere nu.*

ibid. *ventum textilem Palam?*] al. *ventum texti Palat.*

Pag. 68 v. 11. *gaſtrumque*] ſtirpium, arundinum, ariſtarum. Lego, *caricum.*

v. 17. *certaq́; lineamenta*] al. *creta, qua lin.*

v. 31. *curæ, Mortalis*] al. *curæ Mortales, ego.* M S. *curæ. Mortalis ego ſum, ſic per.*

Pag.69.v.4.*indormitauit*] MS.*indorminit.*

v.9. *morti ingererem*]al.*mortu ing.*

v.21.*gladio contentus*] al.*gl continuo.*

Pag.70.v.21. *in ſcena nimirum*]MS. *nimium.*

v.26. *Men. etiam,aut Scolanus*] MS. *Men. etiam ante-ſcolanus.*

v.34. *non iratum*] al.*num irat.*

Pag.71.v.4.*ſolicitudinem impoſuit*]al *ſolitudinem.*

v.7. *ad teſſeram*] ad oleam ſorte iactam.

v.8. *venerunt*] Pyth. *venierunt.*

v.13. *libidini ſua ſolum*] al.*libidinis.*

v.19. *ſolicitudinem meam*] al *ſolitudinem.*

v.23. *cibis excito vires*] MS. auctior, *largioribus cibis.*

v. 34. *phæcaſiati*] *phecaſiati* , Turnebus 10. Aduerſ. vlt.

Pag.72.v.2. *non bibit*] al. *Nec bibit a. neque poma.*

v.11. *Quæ timet*] al.*Qui timet.*

v. 13. *Nequaquam recte*] MS. *Numquam r. f. q. c. credit.*

v.14. *nemo iuſiurandum ſeruat*] MS. *n. ieiunium ſ.*

v.23. *Semper hac in re,qui vincitur,vincit*] De iurgio.

v.28. *vario genere fibularum*] al.*v.g.tabularum.*

v. 31. *cum ipſius natura certantia*] al. *cum ipſa natura cer.* MS. *cum ipſius natura veritate cert.*

v.34. *monocremon*] al. *monohemeron* al.*monochromon.*

Pag.73.v.4. *Naida*] MS *Naida.*

v.5. *Damnabat Apollo noxias manus*] quòd Hyacinthum diſco interemiſſet.

v.12. *Hylari Nympha*] al. *Hylam Nympha.*

v. 13. *ad interdictum Herculeum*] al. *ad interceptum Herculem.*

v.15. *& os fabula*] al. *& hos tabula.* MS. *& es fabula*, quod forſan pro *omnes* ſcriptum eſt.

v.17. *recepi Lycurgo crudeliorem*] MS. auctior , *v. hoſpitem L.*

v.19. *ſenex canus*] *Eumolpus.*

v.20. *exercitati vultus*] rugoſi, auſteri.

v.23. *quos odiſſe diuites*] al. *quod od. diu.*

v.33. *præcingitur auro*] MS. *pr. oſtro.*

v.34. *ebrius oſtro*] MS. *eb. auro.*

Pag.74. v.2. *Atque inopi lingua deſertas inuocat artes*] MS. *diſertas.* Apud Henricum Stephanum ſequuntur octo verſus hîc præteriti.

v.15. *leonibus doctior*] al. *latronibus d.*

v.17. *ſtipendio conductus*] M S. *ſt.eductus.*

Pag.76. v.24. *Vides tamen, inquit, non ero tui ſimilis*] M S. *Videris tamen.*

v.27. * *vſque beneficio eius*] al. *vſuſq;.*

v.33. *Vtcunque ts inter anhelitus*] al. *V.igitur inter.*

ibid. *ſudoreſq; tutus*] M S. *ſ.tritus.*

Pag.77.v 12. *hac tropica fecit*] M S. *h.t.inſtituit.*

v.17. *Itaque harcula*] al. *I.hercule.*

v.21. *in cacumen excelſiſsimi montis conſcendit*] M S. *in cacumine excellentiſsimi m.conſenuit.*

v.28. *ære comprehendit*] M S. *æ.comprehenderat.*

v.30. *auemus cognoſcere*] M S. *audemus cog.*

v.33. *vbi ſapientiſſima conſultiſſima via*] al. *ſapientia c.v.*

Pag.78.v.12. *fontem attigiſſet*] M S. *f.inueniſſet?*

v.12. *Noli ergo mir*] M S. *Nolite ergo.*

v.23. *praſante caſi vertices*] Stephan. *pr.ferro caſi.*

v.29. *& in verbo latent*] in equo, quem vouerant.

v.31. *hoc titulus ſero*] al. *hoc penitus fero.*

v.32. *Inciſus*] al. *Intus*, vel *Iuratus.* Stephan.

v.33. *mendacium*] al. *mendacij.*

Pag.79.v.6. *Lętuſq; reſilit*] al. *Lentuſq;*, vel *Telumq;.*

v.33. *Infirmus auxiliator*] al. *Infirmus.*

Pag.80.v.10. *Commouent vrbes*] id eſt, ſcuta.

v.19. *poëtam vocaret*] al. *vocarent.*

v.31. *vt recitem*] M S. *vt recitarem.*

Pag.81.v 16. *peregrini amoris conceſſio*] al. *conceſſori*

Pag.82.v.19. *Aſcylti partem*] al. *Aſcylto parem.*

Pag.83.v. *laciniam faſcini*] al. *laſciuiam f.*

v.16. *errore ſentus*] al. *lenitus.*

v. 18. *Ales Phaſiacis petita Colchis. Et pictis Attagen opaca pennis,*&c.] Hi verſus in M S. ita leguntur:

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque aeris volucres pl. pal.
Quod n. ſ. fac. at al. anſer
Et pictis anas renouata pennis
Plebeium.——

v.31. *in eodem ſynacio*] al. *gynacio.*

Pag.84.v.vlt. *hemicyclo*] M S. *ſemicincio.*

Pag.85. v. 26. *mortem inimicam*] *mimicam*, legit Pythœus.

v.vlt. *iam enim ſaxo*] *iam iam ſaxo*, V.c.Brit.

Pag.86.v.4. *liberum vrceolum*] al. *liber vrc.*

v.15. *Interim lictores*] M S. *Interim & coctores.*

v.16. *mulcant*] al. *mulctant.*

v.20. *ſoleis ligneis*] *ligneis* deeſt in V.C.Brit.

v.34. *iniuriaq; Eumolpi , veluti*] *iniuriamq; Eumolpi, aduocationemq; commendabam,ac veluti*,V.C.Brit.

Pag.88.v.26. *tangebat.* * * *Eumolpus*] Aſteriſcus deeſt in V.C.

v.31. *meritiſsima propoſitione*] al. *veriſsima p.*

v.vlt. *excandeſcens*] al *excandeſcis.*

Pag.89.v.5. *plenus,continuo ita ſternut.*] MS *pl.ter.cont.*

v.19. *amplexusq; iam mihi gratum*] al. *amplexuq; i.m. gratus.*M S. *a.i.mitigatum.*

v.25. *hibernum in vad.mare.*] V C. *hiberum.*

Pag.90.v.6. *domefacta*] al. *manſuefacta.*al.*domita.*

v.15. *barbis horrentibus*] al. *verbis horrentibus.* vel leg. *barba horridus.*

v.16. *Et miraris*] al. *moraris.*

v.17. *propudium*] al. *properandum.*

v.21. *in altum compono*] al. *in alutam.*

v.27. *ducit ad pabulum*] al. *mittit a.p.*

v.31. *vnus & ſenex*] al. *victus & ſen.*

v.34. *infra fiduciam*] al. *intra fid.poſ.*

ibid. *fraudauiq; anim*] al. *firmauiq;.*

Pag.91.v.7. *mulier lacerata*] al. *lancinata.*

v.8. *quas Deus manibus meis*] al. *nauibus m.*

v.10. *exulem exciperet*] al. *exciperem.*

v.15. *laciniam duxi*] al. *traxi.*

v.18. *Et hoc,inquit , placuerat tibi*] MS. *Et h. erat ,inquit,quod pl.t.*

v.22. *Licham*] al. *Lycam.*

v.24. *Tryphænam exulem Tar.*] al. *Tr.vxorem Tar.*

v.31. *morientium,* * *i.pro conſortio*] al. *morientium , & prae.*

Pag.92.v.1. *delum illum malum*] al. *d.vllum male.*

v.10. *familia negotiantis*] al. *ſ.negotiatorum.*

v.11. *ad mercatum conducit*] al. *conduxit.*

v.32. *portibus ſe curauit*] al. *curatis.*

Pag.93.v.21. *ſiderum quoque motus*] al. *ſid.quaque m.*

ibid. *Et vtcunque impera*] al. *Et vtique imp.*

v.26. *ſcapha gubernacula tenet*] al. *ſ.cuſtodiam t.*

Pag.94.v.23. *Aliud aliquid iter*] al. *Adhuc aliud it.*

v.31. *Quid tu,inquit,Git.* al. *Quin tu.* MS. *Quidni tu.*

Pag.95.v.2. *& non natione mendacium*] al. *& non oratione m.*

v 9. *tumore teterrimo*] al. *humore t.*

ibid. *crines calamiſtro conuertere*] al. *c.c.comburere.*

v.13. *barbam peregrinatione*] al. *barbara peregrina ratione.*

v.28. *umbra ſupplici tegent*] al.*ſimplici*,alij. *duplici* raſuræ & notarum.

Pag. 96. v.6. *nauſeantis deuotione*] execratione , deteſtatione.

v.11. *Encolpion quid quæris?*] al. *Eu.quem q.*

Pag.97.v.9. *Heſus nomine*] al.*Ieſus omine.*

v.21. *auſpicium mihi feci*]al.*auſp.triſte f.*

Pag.98.v.6. *ancilla quoque omnes*] al.*ancillæ etiam O.*

v.8. *mirabili forma*] al. *miſerabili.*

v.24. *corporis iudiciorúmque lineamentis*] al. *Cor. faciéique li.*

v.29. *Nunc inimici artibus*]*mimicis*,]Pyth.legit.

Pag.100.v.13. *deprecationem Lichas*] M S.auctior,*dep. ſupplicis Lichas.*

v.28. *amici fuerunt mei*] M S. *a.f.noſtri.*

ibid. *eò maiora*] al. *& maiora.*

Pag.101. v. 24. *fuliginea nube confudit , in odium ſi ira conu.*] al. *fuliginis confuſa redierunt, in iram ſe odiū conu.*

Pag.102.v.21. *nouaculam inſertam*] al.*no.infeſtam.*

v.24. *diſſimulata miſſione*] al *d.offenſione.*

v.31. *non ſtlatarium bellum*] al. *nec ceſſaturum bellum.*

Pag.103.v.5. *non Troiæ hoſtis*]V.C.Brit.*heros.*

v.11. *nec vincite pontum*] al.*ne v.p.*

v.16. *Inita pœnitentia occaſione*] al. *Utitur p.oc.*

v.24. *Ut tu nihil imperabis*] al.*& tu n.imp.*

v.27. *pro qua re*] al.*pro hac re.*

ibid. *numeraueris*] al. *numerabis.*

Pag.104.v.3. *hilaritate concilium*]al.*conuiuium.*

v.4. *Exſonat cantu totum nauig.*] v. c. Brit. *exſonat ergo cantibus t.n.*] Lego,*perſonat cantu t.n.*

v.5. *repentina tranquillitas*] al.*tranquillitate.*

v.6. *exultantes*] al. *exultans.*

v.7. *quærebat*] v.c.Brit. *captabat.*

v.9. *Ecce etiam*]al.*Quin etiam.*

v.21. *cœpitq́; capillorum elegiarion*] M S. *cœpitq́; in capillos ſuos eleg.*

v.26. *attritus ridet*]al.*extritus luget.*

Pag.105. v.13. *tralatitia deformitate*] tranſlatitia, exigua, parua.

v.19. *flaucorum corymbion*] al. *flauum cor.*

v.27. *ad furorem auerteretur*] al. *auelleretur.*

v.29. *ſed ſua memoria facta: qua expoſiturum*] v.c. *ſed rem ſua memoria factam, expoſiturum.*

Pag.106. v.11. *comploratáque ab omnibus*] in v. c. deeſt *ab.*

v.23. *Proxima ergo nocte*] M S. *P. verò n.*

v.vlt. *ſcilicet quod erat*] M S. *ſc. id quod erat.*

Pag.107. v.8. *conſolationis percuſſa*] al. *perculſa.*

v.13. *incertum habeo odore*] al. *in. ab eo od.* Deſunt in vet. cod. M S. *incertum habeo.*

v.20. *effuderit? cinerem aut manes credis curare ſepultos*] M S. *Effuderis?* [illegible] *a.m.c. ſentire ſ.*

v.25. *commouere debet*] M S. *co. poteſt.*

Pag.108. v.14. *forma mulieris*] in vet. c. abeſt. *mulieris.* MS. *& forma mulieris & ſecreto.*

v.20. *circùm pectus*] al. *circumſcriptus.* al. *circum pecus.*

v.25. *commodet ergo illa*] v.c. *commodaret modò illa.*

Pag. 109. v. 10. *in animum edile*] al. *cubile.* vet. cod. *bedile.*

Pag.110. v.8. *non ibis ad ſpurcam*] fort. *ſpinthriam.*

v.20. *ventus dabat*] al. *oſtendebat.*

v.21. *Italici litteris Aquilo poſſeſſor*] ventis aliis validior.

v.22. *obnoxiam partem*] al. *ob. proram.*

Pag.111. v.15. *fluctus detraheret*] al. *diſtraheret.*

v.17. *iuncta nos mors feret*] *iunctos nos mare feret.* Petr. Faber.

v.20. *tralatitia humanitate*] obiter adhibita & perfunctoriè.

ibid. *lapidabit*] al. *tumulabit.*

Pag 112. v.20. *leui vertice*] al. *vortice.*

v.21. *viuentibus oculis*] al. *nictantibus.* al. *humentibus.* P. Fab. *liuentibus.*

v.29. *quemadmodum natat*] al *q. natus.*

Pag.113. v.22. *quæ ratio conſumat*] al. *q. natio c.*

v.33. *longius mittit* * * * *Hoc peracto*] deeſt aſteriſcus in v.c. M S.

Pag 114. v.33. *Prudenter Eumolpus*] al. *Prudentior.*

Pag.115. v.2. *veſtimentum latius*] al. *inſtrumentum l.*

v.5. *pœnam iſtam differrem*] *peram i.d.* Pyth.

v.8. *rapina comes*]al *rapina c.*

v.21.*poſt peractum ſacramentum*]al.*poſtquam eſt per.*

v.30. *vicies ſeſtertium amiſerat*]al.*v.ſ.amiſerit.*

P.116.v.4.*vt ſit modò ſolutioris ſtom*] al.*& ſit morb.ſt.*

v.21. *lapidariam nauem*] fort. *Iapygarum n.* quæ lapidibus oneratur.

v.27.*ſtrepitu obſcœno* , &c.] dum pederet præ anxietate.

Pag.117.v.6.*ſanitatem amat*] al.*ſuauitatem a.*

v. 7. *neque concipere* * *aut edere*] vet. cod. M S. *n. conſpici a.*

v.8. *ingenti flumine*] al. *ingens flumen.*

ibid.*inundante*] v.c.Brit.*inundauerit.* al.*inundata.*

v.14. *extra rationis modũ expreſſa*] al.*extra corpus orationis exp.*

v.15. *intexto verſibus*] al.*intecto veſtibus.*

v.23. *melius hiſtorici faciunt quàm poëta*] deſunt hæc duo verba, *quàm poëtæ*; in v.c.M S.

v 28. *fides,* * *tanquam.*] vet.cod. *fides, tanquam.* deeſt aliquid.

Pag.118. v.4.*trita voluptas*]al.*tracta.*

v.5.*Aſſyria concham laudabat miles in vnda*] Henric. Stephan.*Heſperia coccum l.m.in ora.*alij;*Ac ſpireum.*

v.7.*cruſtas*] Stephan. *ſilices.* Scalig.*accurrunt.*

v.10. *eliſa vulnera pacis*] al. *& læſa.*

v.11. *Mauri fera*] al. *auro f.*al.*circo f.*

v.14. *Ad mortes precioſa ſuas*] al. *Ad m.p.fames.*

v.18. *Heu pudet effari*]in v.c.M S. hi tredecim verſus ſequuntur poſt illum.

Vulneribus reparantur. inops audacia tuta eſt.

v. 26.*Quæque virum quærunt*] Ante hunc verſum in v.c.M S.leguntur illi tres.

Tres tulerat Fortuna duces——& ſequentes.

v.29.*Quæ ſenſum turbant, hoſtile, ac nobile lignum*]alij,

Quæ turbant ſenſum, hoſtile ac male nobile legunt.

P.119.v.1.*perducitur atq. Lucrinis*]al.*deducitur, inde L.*

v.1. *vendunt conchylia*] al.*condunt c.*

v.17. *Namque hoc dedecus eſt populi*] al. *N. h.dedecori populo.*

v.20. *iam perdita Roma*] al.*tam p.R.*

v.22. *Porro tergemino deprenſ.g.pridem*]al.*Præterea gemino d.g.prædam.*

v.23. *Funeris illuuies*] al.*Fœnoris il.*

v.32. *excita libido*] al.*exciſſa l.*

Pag.120.v.3. *Iulius ingratam*] al.*Tertius i.*

v.6. *Eſt locus exciſo*] Ante hunc verſum legitur in v. c.M S. *Rerum humanarum, &c.*

v.7. *magnaq; Dicarchidos*] al.*magnæ Dicar.*

v.21. *Quæ noua ſemper amas*] al.*Tu noua ſ. a.*

v.34. *varius lapis inuenit vſum*]al.*varios l.inuenit vſum.*

Pag.121.v.1. *ſperare fatentur*] al.*iubentur.*

v.2. *Quare age fors*] deeſt *age* in v.c.M S.

v. 6. *Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus*] Poſt hunc verſum in v.c. M S. leguntur,

Vota mihi cedunt——— & ſequentes.

v.15. *Vota mihi cedunt*] al. *V.tibi cedent.*

v.21. *Quippe tremare viros, & ſanguine paſcere luxum*] Hunc verſum in v.c. MS. ſequitur,

Pande age terrarum ſitientia———

& ſequentes.

v.23. *gemino iam ſtrictos Marte Philippos*] al. *gemina iam ſtratos morte Ph.*

v.27. *perſonat aures*] al. *p.auras.*

v.28. *arma trementes*] al. *a.timentes.*

v.30. *arceſſe*] al. *accerſe.*

ibid. *Porthmeus*] al. *Preteus.al.certa.*

v.33. *tuq; ingenti ſatiare ruina*] hæc deſunt in v. cod. M S.vſque ad verſum,

Vix dum finierat.

Pag.122.v.7. *Deformis Titan*] al. *titubans.*

v.12. *Flumina per notas*]al.*Fulmina per.*

v.15. *tranſmiſſa*] al. *demiſſa.*

v.21. *Iuppiter imbre*] al. *I.igne.*

v.26.*Graio nomine pulſa*] al. *nomine pulſo.*

v.vlt. *Optauitq; locum*] al.*Intrauit*,vel *Orauit.*

Pag.123.v.18. *Incidet ignauus*] al.*Vinciet i.*

ibid. *ite ferentes*] al.*i.frequentes.*

v.19. *Ite mei comitis*] al.*comites.*

v.29. *è montibus auras*] al.*meatibus auras.*

Pag.124.v.28. *Dum Cæſar tumidas iratus*] hæc leguntur in v.c.MS.poſt illum verſum,

Intremuit nubes,eliſoſq; &c.

v.29. *volucer*] al.*volucris.*

v. 31. *hæc Romano attonito fert*]al.*hos R.tonitru ferit.*

v.32. *Iam claſſes fluitare mari*]deſunt hi duo verſus in v.c.M S.

Pag.125.v.1. *per dubias*] al. *pérque duas.*

v.5. *tentata velit*] al. *tentare v.*

ibid. *fatiſq; iubentibus actus*] al. *f.i.vti.*

v.12. *Ille manu trepida,*] hi quatur verſus in v.c. M S. ſequuntur poſt——*in pralia ducib.*

v.16. *oneris non gnara*] al. *onerìſq; ignara.*

v.18. *Hinc vehit*] al. *Hic vehit.*

v.28. *ſaui quoque terror Hydaſpis*] al. *ſauiq; repertor H.*

v.30. *fracto gurgite*] al. *fr.in gurgite.*

Pag. 126. v.1. *Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit*] Poſt hunc verſum in v.c.M S. legitur,

Iuſtitia & lacera, &c.

v.11. *& lacera mærens*] al. *ac mærens lacera.*

v.26. *Mauortius haſtam*] al. *Mars obuius h.*

v. 33. *Stabant irati*] al. *crati.*

v.35. *Atque inter toto*] al. *A.intertorto.*

Pag. 127.v.14. *ne ſupprime*] al. *neu ſup.*

v.15. *tu die tuis*] al. *tu Diue tuis.*

v.18. *Romanas acies? Epidauria*] *R. arces :* Epidamnia. Paſſerat.

v.21. *volubilitate verborum*] al. *verborum bile.*

v.33. *omnes muneribus*] al. *O. heredipeta mun.*

Pag.128.v.28. *inceſſus tutè comp.*] al. *i.tantum c.*

Pag.129.v.5. *nec libidinem concitant*] al. *n.libidine concitantur.*

v.6. *ſtatores*] al. *ſtratores.*

v.7. *diutius cinctos*] al. *altiùs c.*

v.8. *puluere multo*] *p. mulio.* Pyth.

v. 27. *in platanona produceret*] al. *in platea noua duceret.*

v.29. *diphona*] *daphnona,* Pyth. & Turneb. al. *daphona,* al. *adophona.*

v.30. *ambulationi har.*] al. *ambitioni h.*

Pag.130.v.4. *malarum ſcripturam*] al. *iuncturam.*

v.17. *Nunc pluma canos*] al. *N.p.crines.*

v.22. *extra nubem plenum os Luna proferre*] al. *e.nubem Luna caput prof.*

v.24. *fœminam ornatam*] al. *mulierem o.*

v.29. *tu tantùm dignare*] al. *tu tamen d.*

v.30. *cùm libuerit, agnoſce*] al. *c.libuerit, cognoſcere.*

Pag. 131. v. 2. *donas cum mihi*] al. *donec.* deeſt *mihi.* in q.c.

v.8. *inter auras canere*] al. *i.aures c.*

v.17. *belieno nece amat*] al. *Polyænon Circe a.*

v.26. *confeſſo iunxit amori*] al. *conceſſo vinxit a.*

Pag.132.v.4. *Puto, ſi hæc non ſunt*] al. *Porrò, ſi h.n.ſ.*

v.25. *perluit ora*] al. *proluit o.*

Pag.133.v.6. *Veritus puer*] al. *Vetitus p.*

v.17. *ſine neruis homines ambulare poſſe. Narr.*] al. *ſ. n. poſſe ire. Nar.*

v.22. *ad tubicines*] *tibicines*, Pyth.

v.31. *ſolent, inquit, hæc fieri*] vet.cod.Brit. *ſolent, i. hæc frater.*

Pag. 134. v.10. *Habes confitentem reum*] al. *habe, inquam, conf. r.*

v.12. *hominem occidi*] al. *homines oc.*

v.16. *Illud vnum memento*] al. *Id tantùm m.*

v.19. *corporis moram*] al. *operis m.*

v.22. *tanquam iam fieri*] aliis deeſt *iam.*

Pag.135.v.22. *alius leporem*]v.c.MS. *aliis l.*

v.33. *ſylueſter Iaſdon*] al. *ſ. Ac lon.*

Pag. 136.v.6. *ſec. inuitantem conſedi*]al. *reſedi.*

v.7. *oculos meos*]al. *oc. ſuos.*

v.9. *Quid eſt, inquit, Par*]aliis deeſt *eſt.*

v.10. *ecquid hodie veniſti?*] al. *ſotus ven.* al. *totus ven.*

v.13. *non præcautis*] fort. comprecantu.

v.23. *ſatorogare*] Turneb. *catomoligare.* forſan κάτω *rogare.*

v. 25. *quaſitarias*] Turneb. *quæſitarias.* al. *quaſillarias.*

Pag.137.v.13. *Ita non potui*] al. *Iam n.p.*

v.14. *timore luſus*] al. *t. luſis.*

v.26. *auerſa tenebat*] al. *diuerſa t.*

v.vlt. *perfricata diutius fronte*] al. *perfricta d. f.*

Pag 138.v.2. *naturali conuitio*] al. *natali c.*

v.6. *num & Vlyxes*]al. *num exul Vlyxes.*

v.19. *Quis petat*] al. *petit.*

v.20. *Ipſe pater veri doctus*] al. *vera d.*

ibid. *in arce*] Lamb. *amare.* al. *in arte.*

v. 21. *habere deos*] al. *h. telos.*

v.31. *deprecatus ſum numina verſu*] al. *deprecatur ſua victima v.* fortè, *ſuauiſſimo v.*

Pag.139.v.3. *Septifluus*] *Veſtifluus*, Turneb.

v.13. *fortuna arriſerit hora*]Pyth. *f. a. aura.*

v.21. *nigraq; veſte*]al. *atraq; v.*

v.33. *mulcauit*]al. *mulctauit.* al. *multauit.*

Pag.140.v.1. *maſcarpionem*] al.*maſturbatorem.*

v.18. *motoq; diutius capite*] al.*m. diu cap.*

v.21. *mecum nocte dormiat.* al.deeſt *nocte.*

v.25. *ſpiſſatis areſcit*] al.*ſiccatis.*

v.26. *fundit aquas*] al.*f.opes.*

v,28. *Niliades iaculantur*] al.*Niliacas iac.*

v.32. *& iuſſi ſtare leones*] al.*iuſſi & ſeruire dracones.*

Pag.141.v.5. *Idæos latices*] al.*I.frutices.*

v.7. *tam fabuloſa pollicitatione*] al.*tali fabulatione.*

v. 28. *folliculos ſpoliat*] al.*perite ſpol.* v. cod. MS. *pariter ſpol.*

v.31. *ſingularúmque*] al.*ſingulariúmque.*

v.33. *Indum non fulgebat ebur*] al. *Non nitidum ful.*

v.34. *calcato*] al.*falcato.*

Pag.142 v.3. *finxerat actu*] al. *f.aſtu.*

v.4. *mollis Scyllæ*] al.*molli ſtilla.* Pyth.*mollis tiliæ.*

verſ. 7. *clauus numerabat*] *al. clauſos n. agreſtes.*al. *auos n.a.*

v.10. *mitia ſeruo*] Pyth. *ſorba.*

v.11. *pendebant exta*] al. *pendebat teſta.*

v.14. *Hecale*] al, *Hecates.*

v.16. *Battiadæ veteris*] al.*Baccineas veteres vinẽdo t.a.*

v.22. *cumulæ*] al.*cucumæ.*

Pag.143.v.8. *arte volucres*] al. *a.coactas.*

v.9. *penéque fluentes*] al. *pœnaſq; luentes.*

v.10. *cum furtiuo mad.*] al.*c.Phineo m.*

v.19. *Deinde concilium verens*] al.*conuicium v.*

Pag.145.v.8. *ducat Danaen*] al.*d.Daphnen.*

v.17. *Eueniet*] al.*Et veniet.*

Pag.147. v.1. *Inachia Tirncius ora*] al. *Tirineius* : forſan, *Tirynthius ira.*

v. 2. *ante prophanam*] al.*prophanus.*

v.32. *tamen anus & floris exſtincti*] al.*tum anus.*

Pag.148.v.14. *ad Pigiciaca ſacra*] al.*ad Pygiaca.*

Pag. 150. verſ. 8. *His admoneo amicos meos*] al. *His amoneo a.m.*

v.28. *Petauij*] Putean. *Petilini.* Frontin. lib. 4. cap.5. Liuius lib.23.

Pag 155 v.11. *luxuriantur opes*] al.*luxurientur.*

v.29. *Pallaſq; cauernas*] al.*tabernas.*

Pag.156. v.18. *Barbara contemnit prælia*] al. *Bar. contemni p.*

v:26. *Maior in externa ſita cui deſcendat arenas*] al.*externam.*

ternam ſit qui d.arenam.

v.33. *auidus ſeruare miniſter*] Fulgent. *reſerare mi.*

v.vlt. *Excepit nam terra ſonos*] Fulgent. *Concepit nam t.ſonum.*

Pag. 157. v. 1. *Inuenêre fidem*] Fulgent. *Inuenêre Midam.*

v.2. *qualem narrauerat index*] Fulgent, *q.conceperat.*

His variis lectionibus inſerui quædam ſuperuacua: quædam etiam, quæ non tam probo, quàm quæ in mea editione: ſed malui hoc extremum ſequi, quàm eius contrarium.

ANONYMI VARIÆ LECTIONES IN SATYRICAM PETRONII.

PAg.41.v.1. *Num*] Vetus Pariſienſis, vti & Sambuci, *Cum.*

v.9. *& rerum*] al.*verborum.*

v.23. *ſeſamo*] V.E.*ſamſuco.*

Pag.42.v.1. *in culina*] exemplar Autiſ. *incoria.* V. E. *curia.* Io.Saliſb.lib.11. Polyc.c.10.

v.12. *canere*] al.*tonere.*

v.14. *certe*] al.*certum.* al.*certum eſt.*

v.15. *ad hoc genus exercit.*]ex. Biturig. ſic habet: *adſignes exc.exceſſiſſe,& ideò grandis, & , velut ita dicam, pud.o.n.e.maſculoſa,ſed turgida.*

v.25. *Thucydidis*] Autiſ.*Thucydides.*

v.34. *ipſe in ſchola*] Bitur. *Ipſe etiam ſchola fundauerat.*

Pag.43.v.2. *arte ſecreta*] al.*artis ſecreto.*

v.6 *Cicero*] Bit. *Cicio.*

v.8. *quam quod*] Vet. *quàm id quod.*

v.11. *niſi quaſdam inſidias a. f*] al.*ignorant.*

v.14. *piſciculos*]Autiſ.*diſcipulos.*

v.15. *moratur*]Autiſ.*moritur.* Biturig.*moriatur.*

v.21.*propellunt*] Autiſ. *impellunt.*

v.25. *mitigarentur*] Autiſ.*irrigarentur.*

v.29. *placere*] al.*placent.*

v 31. *ludunt*] V.E. *lucent.*

v.vlt. *ſchedium*] Autiſ. *ſcadium.* al.*ſtudium.*

ibid. *Luciliana*] *V.E.Luciana.*

ibid. *humilitatis*]v.e. *improbitatis.*

Pag.44.v.2. *Artis ſeuera*] al. *Amat ſeuera ſi quis artis effectus.*

v.3. *more*] al. *mora.* al. *mera.* al.*morem.*

v.4. *polleat.*] vet. *palleat.* al. *pallet.*

v.6. *impotentium captet*] vet. *impotentum ne captet.*

v.9. *hiſtrioniæ*] vet. *redimitus hiſtrionei.* al. *hiſtrionis add.*

v.10. *armigeræ*] Bit. *armigenæ.* al. *crinigeræ arrident.*

v.11. *tellus*] *V.atellus.*

v.15. *mittat*] al.*mutet.*

v.17. *& ingentis*]Bit. *ingenuus.*

v.19. *hunc Ro.*] Autiſ. *huic.*

v.24. *Dent.ep.*] al. *Dein.*

v.26. *Ciceronis*] .tres manuſc.*Titionis.*

v.29. *defundes*] al. *diffundes.*

v.30. *dum hæc*] al.*hunc.* V. *hoc,*

v 31. *in hoc dictorum æſtu*] Autiſ. *in hoc æſtu rerum.*

v.32. *motus*] V.E. *in hortis.*

v.vlt. *cuius, qui*] V.E. *cur quis.*

Pag.45.v.7 .*in curſu*] al *ex curſu.* al.*& curſu.*

v: 10. *&,Rogo*] *Te rogo.*

v.13. *Diuinam*] al.*ducturam.*

v.15. *ſecretiorem*] al.*ſecretum.*

v. 16. *reiecit*] al. *iniecit,*

v.18.*inter titulos*] ſic Autiſ. Biturig. *in teſticulos inuidáſque m. interſpat.* al. *inter viculos.* al. *interticulos.* nullum exemplar *internuculos.*

v.23.*aliam partem*] Autiſ.*alteram.*

Pag.46.v.11.*numquid*] al.*num quid.*

v.27.*niſu*] al. *riſu.*

v.vlt. *ego*] al.*ergo.*

Pag.47.v.11. *quæſtibus temptemus*] al. *quæſtionibus conemur.*

v.15. *different*] al.*deferent.*

v.30. *felicibus*] al *feruentibus.*al.*frequentibus.*

Pag 48.v.16] *ſplendida*] al. *ſplendor.*

v.24. *metu*] al. *motu.*

Pag.49 v.11. *domino*] al.*deeſt.*

v.13. *quid faciant*] al. *faciunt.*

v.14. *nulla poteſt*]al.*nuda.*

v.15. *cœna*] al.*cera.*

v.16. *verba ſolent emere*] al. *vendere verba ſolent.*

v.17. *Ergo iudicium*] al. *Iam nunc iud.* Ioan. Saliſb. l.v. cap.xv.

v.18. *Atque eques*] al. *atque eques in cera qui probat emta ſedet.*

v.25. *ſicel.*] al. *ſicilicum quibus lupinos.*

Pag.50. v.7. *inuidiam*] al. *inſcitiam.*

v.19. *videretur*] al. *viderentur.*

v.24. *aliquando*] al. *alioqui.*

Pag.51. v.4. *calumniantium*] al. *criminantium*

v.10. *non ſatis*] *non* videtur abundare.

v.1[illegible]. *recluſaq́;*] Bit. *remiſſaq́;.*

v.18. *cuius vos*] al. *cur.*

v.19 *ſacram*] al. *ſacrum.*

v 25. *aſſentionem*] al. *aſſentationem.*

v 29. *expectauimus*] al. *ſpectauimus.*

v.30. *oſtentationem*] al. *oſtenſionem.*

v.31. *Ut ergo*] al. *Ut verò.*

ibid. *retexit*] al. *detexit.*

v.32. *inter ſe vſque*] al. *interiuſq́;.*

v.33. *contritu*] al. *conſtrictu.* al. *ſtrictu.*

v.34. *hac audacia*] *hac* al. *ignorant cod.*

v.vlt. *fabulas & anteceſſ.*] al. *etiam anteceſſuras.*

Pag 52. v.3. *noſtra regio*] Bit. *regia.*

v.11. *timerem*] Autil. *timeam.* al. *timebam.*

v. 17. *iuuenili impulſi*] al. *iuuenili impulſu licentiam, quam in ſ.p.*

v.19. *protendo*] al. *obtendo.*

v.22. *riſumq́; ſatiatu*] al. Samb. *reſeratu.*

v.23. *annorum ſecreta*] al. *conſilia ſecreta.*

ibid. *quæ mille vix*] al. *quæ nulli vix homines.*

Pag.53. v.9 *Quòd ſi non*] al. *Si inquit non.*

ibid. *annuiſſetis*] al. *adiuuiſſetis.*

v.16. *mimico riſu*] al. *mimio.*

v.23. *Quartilla*] al. *Quadratilla.* Vt apud Quinctil. Quadrantaria, quæ ob quadrantem ſui copiam faceret.

v.30. *virilis ſexus eſſet*] *virilis ſexus. ſed & præcincti.* al. *at præc.*

Pag.54. v.2. *obducere*] al. *abducere.*

v.5. *torti*] al. *tenti.*

v.10. *periculoſum alienis*] al. *periculoſum eſſe.* al. *peri. intereſſe a.ſ.*

v.12. *de ſinu*] Vet. gloſſar. *ſura.*

v.17. *ſolus tantùm*] al.*tamen.*
v.21. *Ac ne Gyton*] Samb.*ac.n.G.q.vltimus riſit.*
v.26. *hinc*] al.*huic.*
v.32. *gauſapila*] al.*gauſapina.*
v.33. *extortu*] al.*extectu.*
v.vlt. *ballenatiam*] al.*bellnatam.*al.*venatam.φαρμακώδην.*al.*balenatam,*è balenæ ſetis confectam.
Pag.55.v.5. *palaſtrica*] al.*paleſtrita.*
v.6. *legitimo*] al.*lecyti.*
v.11. *ſopitionibus*] al *ſcriptionibus ſopiti.*
v.27. *coniunctu marcebant capitibus*] al.*c.manebant c.*
v.30. *dumq́; inter*] *cumq́;.*
Pag.56.v.24. *recuſantes*] al.*recuſantem.*
v.26. *ſudantis*] *ſudantes.*
v.31. *embaſicœtam*] al.*ἐμβασικοίτην.*
v.34. *vernule*] al.*vernilia.*
Pag.57.v.12. *vocatumq́; ad ſe*] al.*v.a.ſe Gytonem i.o.*
v.14. *pertractato*] al *pertracte.*
v.15. *Hoc,inquit*] al.*Hac.*
v.21. *Pannichis*] Bit.*Parrathis.*al.*Pannichidis.*al.*Panychis.*
v.23. *& qua*] al.*quia.*
v.31. *Itaǂinquit*] al.*itaque.*al.*itáne.*
Pag.58.v.4. *vt dicatur*] al.*prouerb.illud dicatum.*
v.6. *in ſecreto*] al.*in ſcorto.*
ibid. *conſurrexi*] al *conſurrexit.*
v.8. *flammeo*] al. *flammeolo embaſicœtas prafereb. facem.*
v.12. *iocantium*] Bit.*vocantium.*
v.19. *diductam*] al.*deductam.*al.*ductam.*
v.21. *ſpeculabatur*] al.*ſpectabat.*
v.24. *obiter*] al.*valgiter.*
v.29. *Videmus ſenem*] Io.Salisb.lib.8 cap.7.
Pag.59.v.6. *luxu expellente*] al.*luſu expellentes.*
v.8. *Trimalcio*] quaſi τρὶς μάλακος.
v.10. *ludenti*] al.*iubenti.*
Pag.60.v.9. *tenia*] *V.tema vitabat.*
v.12. *pictor*] al.ſcriptor.
v.26. *procurator*] *v.procurſator rationis.*
v.32. V I. VIRO]. *v.viro.*
Pag.62.v.10. *biſaccio.*] *Byzantio,*aut,*gemino ſacco.*
v.16.*tomacula*] *v.tumacula.*al. *trimatula.*al.*trimetalla.*
Pag.63.v.1. *ne abſentinius eſſem*] *v.ne diutius a.e.*
v.8. *teſtorum*] al.*teſtarum.*

v.10.*corbe*] al.*orbe*.

v.11.*incumbunt*] al.*incubant*.

Pag.64.v.7.*ci perdidiſsimi*] al.*& per diſceſſum*.

v.15.*quàm totus*] *quia t.*

v.vlt.*bubale*] al *bubulæ*.

Pag.65.v.1.*coronam*] Nam cùm ſol Cancrum permeat, coronarum frequens eſt vſus.

v.3 *ſtericulam*] al.*ſericulam*.al.*ficedulam*.

v.5.*ſuper ſagittar.*] deeſt fortaſ.de ſcorpio.

v.12.*Laſerpiciario minio*] al. *laſerpitio & m.*al.*de laſerpicio minio c.e.*

v.22.*vtriculis*] v.*inticulis*.al.*interulis*.

ibid.*garum piperatum*] al.*quarum*.al.*aquarum*.

v.27.*methodio*] al.*methodo*.

Pag.66.v.14.*Topanta*] al *hierophanta*.

v.23.*Mopſum*] al.*Morſum*.

v.26.*Publium*] Bit.*Publicum*.

v.30.*paſcitur*] al.*lautus pauo naſcitur*.

v.33.*grata hoſpita*] al.*Græca hoſpita*.

Pag.67.v.2.*tribacca*] Bit.*tibi bacca*.

v.3.*onerata*] al.*ornata*.

ibid.*pelagijs*] al.*petagijs*.

v 8 *probitas eſt*] Autiſ.*probita ſe carbun.*

v.9.*induere*] *v.inducere*.

v.10.*nebula linea*] *v.lunæ*.

Pag.68 v.16.*certaq;*] al.*creta,quæ l.*

v.25.*inueniſſet*] al *interueniſſet*.al.*qui veniſſet*.

v.32.*Mortalis*] al.*Mortales*.

Pag.69.v.9.*iungerem*] al.*mortis ingererem*.

v.21.*contentus*] al.*continuo*.

Pag.70.v.17.*Nomen amicitiæ*] Io.Saliſb.Polyr.l.3.cap. 7.lib 8.cap 3.

v.18 *mobile*] al.*nobile*.

v.26.*anteſcholanus*] al *aut ſcholanus*. al.*ſcolanius*.

v.27.*inueniret*] Autiſ.*inuenire*.

v.34.*non iratum*] al.*nam*.

v.vlt.. *auſugi.*] al.*effugi*.

Pag.71.v.4.*ſolitudinem*] al.*ſolicitudinem*.

v.8.*venerunt*] al.*venierunt*.

v.32.*cuius centuriæ*] *v.centuria*.

Pag.72.v.7.*poma pendentia*] al.*nec p.p* al. *aut p.natantia*.al.*nec carpit pendula poma*.al.*nec poma patentia*.

v.10.*omnia cernens*] al.*omnia late Qui tenet*.

v.13.*Nequaquam*] al.*nunquam.*

ibid.*credit*] al.*reddit.*

v.14.*nemo iuſiurandum ſeruat*] Benedict.v.ex.*nemo ieiunium ſeruat.* ἀσυντε̃.

v.28.*tabularum*] al.*fabularum.*

v.34. *monocremon*] al. *monochemeron.* al. *monochremon.*

Pag.73.v.11.*in terris*] al.*in cœlis.*

v.12.*Hylam*] al.*Hylari.*

v.13.*interdictum*] al.*interceptum.*

v.15 *hos fabula*] *v.omnes.*

v.34. *Vilis adulator*] Io.Saliſb.l.III. c.XIII.

Pag.74.v.7.*exſtruere*] Bit.*inſtruere.*

Pag.77.v.11 *inſtituit*] al.*fecit.*

v.17. *Hercula*] Sic Autiſ.al. *hercule.*al.*hercula.*in quibuſdam deeſt hæc vox.ceterùm nullum exemplar habet, *Alimmam,*vt eſt ſcriptum apud Mart.Capell.libr.II.Satyrici de eodem Abderita ſene.

v.20.*Eudoxus*] al.*Eudoxius.*

v.21.*excelſiſſimi*] al.*excellentiſſimi.*

v.25.*conuertar*] al.*reuertar.*

v.28.*comprehenderat*] al.*comprehendit.*

v.30.*audemus*] al.*auemus.*

v.34.*unquam*] *v.inquam* al.*quis dudum.*

Pag.78.v.2.*inueniſſet*] Bit.*attigiſſet.*

v.23.*proſante*] *v.præſante.*

ibid.*cæſi*] *v.ferro cæſi.*

v.25.*figurarent*] *v.figurabant.*

v.26.*antrum*] al.*caſtrum.*al.*clauſtrum.*

v.29.*Equi receſſus*] al.*Danai receſſus.*

ibid *in voto*] i. e. equo quem voluerant,al.*in ſuo voto latent.*

v.31.*hoc tit*] *hic.*

v.32.*ad hoc fata*] al.*hæc ad f.*

v.33. *mendacium in damnum p.*] Autiſ. *& m. ſemper in damnum.*al.*mendacio in d. potens.*

v.vlt.*In vota*] al.*iam vota.*

Pag.79.v.5. *vterum notauit*] al.*vteri notauit fata:ſ.t.m.*

v.6.*Ictuſq; reſilit*] al.*lætuſq; r.*al.*lentuſq;.*al.*telluſq;.*al.*læſuſq;.*

v.9. *dum murmurat*] al. *dum murmurant , Roborea m.ſ.i.*

v.14.*repellit*] al. *repleuit.*

ibid.*conſurgunt*] al.*cùm ſurgunt.*
v.22 *pontem iubæ*] al.*ponto iubæ*.al.*merito iubæ.*
v.23.*fulmineum*] al.*igneum.*
v.27.*Lauconte*] al *Lacoonte*.al.*Lacoonti.*
v.30.*vterque*] al.*vtrique.*
ibid.*pias*] al.*pietas.v.pictas.*
v.34.*iam morie paſti*] al.*in morte parci.*
Pag.80.v 9.*excurſum*] al *ad excuſſum.*
v.14.*Troas*] al.*Troiam inuocat Troia ſ.*
v.19 *vocaret*] al.*vocarent.*
Pag.81.v.1.*ciuras*] al.*curas.*
v.26.*conceßio*] al.*conceſſor.*
Pag.82.v.19. *Aſcylti partem*] al.*Aſcylto parem.*
Pag.83.v.1.*laciniam*] al.*laſciniam.*
v.16.*lentus*] al.*lenitus.*
v.19.*Afræ volucres*] al.*Aëriæ vol.*
v.21.*anas enouata*] al.*renouata naſſ.i* al.*renouata.*
v.23.*Syrtis*] al.*ſitu.*
v.24 *probatur*] al *probamus.*
v.31.*ſynæcio*] al.*gynæcio.*
Pag.84.v.24.*eiuſmodi*] al *eius nomine.*
v. 27. *cede inſaniæ, id eſt ,*] v. *redde inſania fidem.*al. *idem.*
v.30.*adduxit*] al.*obduxit.*
Pag.85.v.1.*ſpondam iunxeram*] al.*ſpondæ i*.al.*ſpondæ invinxeram.*
v.11.*per præcipitia*] al.*præcipitio.*
v.26.*mimicam*] *v inimicam.*
v.31.*quid ſibi vult*] *vult*,in aliis deeſt.
v.vlt.*iam enim*] Bit.*iamiam.*
Pag.86.v.1.*Mannicij*] al.*Manucij.*
v.4.*liber,vrceolum*] al.*liberum vrceolum ſ.*
v.8.*ligneum*] al.*igneum.*
v.13.*ſcordalo*] ita omnes,vt al *ſcortillo.*
v.15.*coctores*] al.*lictores.*
v.16.*mulcant*] al.*mulctant.*
ibid.*extu*] *v.aſſu*.al.*eſcis.*
v.20.*ſoleis ligneis*] deeſt *ligneis* in Bit.v.eod. *præcincta, ſolers impar viribus.*
v.26. *oſtioli rupta*] al.*oſtij diſrupta.*
Pag.87.v.4.*rixam*] *v.nexam.*
v.11.*Ita*] al.*Itaque.*
v.12.*illam*] al.*illi.*

v.27.*ſponda culcitam*] *v.ſpondam culcita.*

Pag.88.v.4.*quod dilig.*] al.*quò.*

v.6.*commiſſuris ſecures*] al.*commiſſuras ſecures.*

v.8.*Aſcylti*] al.*Aſcylto.*

Pag.89.v.3.*redde puerum*] al.*reduc p.*

v.6.*continuò ita*] al *ter cont.i.*

v.19.*amplexuſq́; iam mitigatum*] al.*i.mihi gratum.*

v.25.*Hiberum*] al.*hibernum.*

Pag.90.v.7.*Similiter in pect.*] al.*Simul i.p.*

v.15.*barbis horrentibus*] al.*horridus.*

v.16.*Moraris*] al.*Miraris.*

v.17.*propudium*] al.*properandum.*

v.21.*alt.*] al.*altum.*al.*alutam.*

v.27.*ducit*] al.*mittit.*

v.31.*unus & ſenex*] al.*victus.*

v.34.*infra*] al.*intra.*

ibi l.*fraudauiq́;*] al *firmauiq́;.*

Pag.91.v.8.*manibus*] al *nauibus.*

v.10.*exciperet*] al.*exciperem.*

v.15.*laciniam duxi*] al.*traxi.*

v.32.*id eſt*] al.*&.*

Pag.92.v.11.*conducit*] al.*conduxit.*

Pag.93.v.2.*dominum*] al.*domum.*

v.21.*vtcunque*] al.*vtique.*

v.28.*noctuq́;*] al.*noctiſq́;.*

Pag.94.v.1.*impendere*] al.*impenderem.*

v.15.*mea*] al.*mihi.*

v.31.*Quid tu*] al.*Quin* al. *Quidni?*

Pag.95.v.9.*tumore*] al.*timore.*

v.10.*conuertere*] al.*comburere.*

v.13.*barbam*] al.*barbara.*

ibid.*peregrinatione*] al.*peregrina ratione.*

v.28. *ſupplici*] al.*ſimplici.*al.*duplici.*

Pag.96.v.11.*Encolpion quid quæris*] *v.Encolp.*

ibid.*quod quæris,ſcito*] al *quem qu.*

Pag.97.v.9 *Heſus nomine*] al.*laſus omine.*

v.21.*auſpicium mihi*] al.*triſte.*

Pag.98.v.8 *mirabili*] al.*miſerabili.*

v.14. *Tryphæna*] *v.e.Triphena,*conſtanter, vt & *Gyton,* non *Giton. Chriſis,* non *Chryſis. Licas,* non *Lycas. Enothea,* non *OEnothea. Pannichis,* non *Pannychis. Polianos* tamen & *Bolienos; quod ſemel monuiſſe ſatis eſt.*

v.24.*indicierumq;*] al.*facitiq;*

Pag.99.v.5.*mimicis*] al.*inimicis.*

v.9.*contumeliarumq;*] *v.iniuriarumq;.*

v.27.*Me vtpote*] al.*vt puto.*

Pag.100.v.28.*fuerunt mei*] al.*noſtri.*

Pag.101.v.24.*fuliginea nube*] al. *fuliginis confuſa redierunt, in iram ſe odium.*

Pag.102.v.21.*inſertam*] al.*inſectam*.al.*inſertam.*

v.31.*tralatitium*] al.*ſtalatarium*.al.*ſtlatarium*. al.*ſtatarium*.v.c.hanc vocem non habet.

Pag 103.v.5.*Troius hoſtis*] al.*heros.*

v.8.*fraterno ſanguine*] Bit.*ſuperno.*

v.10.*quis raptu*] al.*qui.*

ibid.*euocat armis*] al.*annis.*

v 13.*immittite fluctus*] Autiſ.*imponite.*

v.16.*Vtitur*] al.*inita*.al.*iratus.*

v.18.*fæderis*] al.*fidei.*

v.32. *denarios ducentos*] Autiſ.*ducenos.*

Pag.104.v.4. *totum*] al. *trium n.*

v.5. *tranquillitas*] al.*tranquillitate.*

v.6.*exultans*] al.*exultantes captabat.*

v.10.*tectis*] al.*textis.*

v.14.*ſpuma*] al. *pluma.*

v.21. *capillorum*] al.*in capillos ſuos.*

v.24.*abegit hyems*]al.*ademit.*

v.26. *attritis rides*] al.*extritis luget*.al.*aret.*

v.33.*times pullas*] Bit.*panes.*

Pag.105.v.19. *flauorum*] al.*flauum.*

v.21. *auctor*] al.*actor.*

v.29.*ſed rem ſuam*] *ſed ſuam. facta qua exp.ſ.c.*

v.32. *Matrona*] Io.Salisb.Pol.l.8.cap.11.

Pag.106.v.1. *funus*] al *funeris officium.*

v.6. *cuſtodire*] al.*condire.*

v.16. *lacrymas*] al.*lacinias.*

ibid.*commendabat lugenti*] al.*commendabat lugentis.*

v.17.*ſolum illud*] al.*ſ.*videlicet.

v.23.*Proxima ergo*] al.*verò.*

v.24. *aſſeruabat*] al.*ſeruabat.*

v.vlt. *ſcilicet quod*] al.*ſ.id quod e.*

Pag.107.v.2. *attulit*] al.*contulit.*

v.4. *& nihil profuit.*] al. *profuturo : gemitus p. deduceret.*

v.9.*percuſſa*] al.*perculſa.*

v. 1 . certè ab eo] Salisber. *incertum habeo.* Autiſ. *certè ab eo.*

v 15.victam] al *victa.*

v.21.*curare*] al *ſentire.*

v. 22 *reluctantibus fatis extinctum.*] hoc addit Io.Saliſb. deeſt in v.exemplaribus omnibus.

v.32.*plerumque*] al.*plurimum.*

Pag.108.v.7.*Iacuerunt*[al.*Latuerunt.*

v.10.*ut quiſque*] al.*quiſquis.*

v.11.*ignotiſq;*] al.*cognatiſq;.*

v 14 *mulieris*] hoc in al deeſt.

v.15 *per facultates poterat*] al *p.f.habere p.*

v.17.*cruciarij*] al.*cruciati.*Autiſ.*cruciaria.*

v.20.*circumſcriptus*] al.*circumſpectus.*al *circùm pectus.*

v.21. *deſidet*] al.*reſidet.*

v.25.*commodaret*] al.*commodet ergo.*al.*commodè.*

v.27.*faceret*] al.*faciat.*

Pag.109.v.10.*ele*] al *Edile.*al.*edile.*al.*cubile.*

v.13.*præoccupauerat*] al.*occupauerat.*

v.17.*ſpoliatis crinibus*] al.*ſpoliatum.*

Pag.110.v.7.*ſportam*] al.*ſpurcam.*

v.27.*Licas trepidans*] al.*trepidus.*

Pag.111.v.3. *parte adduxère*] al.*abduxère. certiſſ.morti applicitus.*

v.15. *detraheret*] al.*diſtraheret.*

Pag.112.v 13.*porcam mug.*] al.*portam.*

P.114 v.10. *Videbitis,inquit*] Vet.*Audebitis.*al.*adibitis.*

Pag.115 v.8.*rapinæ*] al.*rapina.*

v.18.*ferroq; necari*] al *ſecari.*

Pag 116.v.7 *ſterilitatem*] al *fertilitatem,*al.*felicitatem.*

Pag.117.v.5.*vibrantibus*] al.*vmbrantibus.*

v.7.*conſpicere*] *v.conſpici.*

v.9.*inundata*] Bit.*inundauerit.*

v.11.*ut fiat*] Bit.*itaque f.*

v.14.*rationis*] al.*orationis.*

v.29.*tanquam*] al.*quanquam.*al.*iamq;.*

Pag.117.v.5. *Aſſyria concham*] al. *Heſperia coccum.*al. *Æſepyrecum.*fortaſsis pro *Æs Ephireum.*at Bit.& al.*Aeſe Pyrecum.* quædam *piretium.* al. *Æs pyreum.*al.*Aeſpireum.*

v.7. *Numidæ cruſtas*] al.*accuſant.*al.*accurant.*

v.10.*& laſa*] al.*eliſa.*

v.11. *Mauri*] al.*auro f.*

v. 14 *pretioſa ſuas*] al. *fames.*

v. 18. *perituráque*] al. *parituráque.*

v. 20. *exſectáque*] al. *exactáque.*

v. 21. *aui*] al. *auo.*

v. 27. *Citrea*] al. *Aurea.*

v. 29. *Quæ ſenſum turbat*] al. *Quæ ſenſim trahat hoc ſterile ac malè nobile lignum.* Autiſ. *Quæ ſenſum trahat hoſterile.* al. *Quæ turbant ſenſum, hoſtile ac malè nobile lignum.*

v. 32. *extruit*] al. *eſurit.*

Pag. 119. v. 1. *perducitur*] *deducitur, inde L.*

v. 2. *vendunt*] al. *condunt.*

v. 17. *dedecus eſt populi*] al. *dedecori populo.* al. *dedecoris p.*

v. 20. *perdita*] al. *prodita.*

v. 22. *gurgite prædam*] al. *pridem.*

v. 23. *Fœnoris*] al. *Funeris.*

v. 27. *latrantibus*] al. *lacerantibus.*

v. 29. *reparantur. inops*] al. *reparatur inops. a. v. c.*

v. 32. *excita*] al. *exciſa.* al. *exſciſſa.*

Pag. 120 v. 9. *Cocyta*] al. *Cocytia.* al. *Cocyti.*

v. 34. *varios lapis in u. vſ.*] Autiſ. *vanus l. i. vſum.* al. *varius l. i. vſum.*

Pag. 121 v. 1. *iubentur*] al. *fatentur.*

v. 15. *Vota tibi*] al. *mihi cedunt.*

v. 18. *arcibus*] v. c. *artibus.*

v. 23. *gemino iam ſtratos Marte P.*] al. *gemina iam ſtrictos morte Phil.*

v. 30. *arceſſe*] Bit. *accreſce,* al. *accerſe.*

ibid. *Porthmeus*] al. *Protheus.* al. *prora.*

Pag. 122. v. 4 *palluit*] al *polluit.*

v. 7. *Titan*] al. *titubans.*

v. 12. *morientia*] Bit. *manantia.*

v. 15. *Sideribus tranſmiſſa*] al. *tremefacta.* v. *armis acta.*

al. *tranſfacta.* al. *tumefacta.*

v. 18. *tumulos*] al. *cumulos.*

ibid. *oſſa carentia*] al. *arentia.*

v. 30. *Solis adulti*] al. *aduſti.*

v. 31. *Manſueſcit radiis*] al. *Manſueſcunt radij.*

v. vlt. *Optauitque locum*] al. *Orauitque.* al. *Intrauitque.*

Pag. 123. v. 18. *Vinciet*] al. *Incidet.*

ibid. *ferentes*] al. *frequentes.*

v. 29. *meatibus*] al. *e montibus.*

v. 32. *vulgato latior*] al. *latior.*

v. 34. *Fortior*] al. *Latior.*

v. vlt. *hauſtus*] al. *auſus.*

Pag. 124. v. 1. *cana iuncta p.*] al. *vincta.*

v. 2. *mitique quievit honore*] al. *mitique horrore quievit.*

v. 6. *iuſſa putares*] al. *miſſa p.*

v. 8. *Stabant, & vincta*] al. *Stantibus & victa.*

v. 11. *paſſim turmaque*] al. *pariter t.*

v. 18. *vnda ruebat*] al. *vmbra r.*

v. 28. *tumidas*] al. *timidas.*

v. 31. *fert omnia*] al. *ferit omnia.*

Pag. 125. v. 1. *per dubias*] al. *perq; duas.*

v. 5. *Qui tentata*]. al. *Qui tentare v. f. i. vit.*

v. 12. *manu trepida*] al. *pauida.*

v. 16. *oneriſq; ignara*] al. *oneris non gnara.*

v. 18. *Hic vehit*] al. *Hinc.*

v. 28. *ſaui quoque terror*] al. *ſauiq; repertor H.*

Pag. 126. v. 10. *ſincera Fides*] al. *ſummiſſa.*

v. 19. *Mauortius*] al. *Mars obuius.*

v. 30. *Infremuére*] al. *Intremuêre tuba.*

v. 33. *Stabant arati*] al. *irati.*

v. vlt. *Atque intertorto*] al. *inter toto Epidauria mœnia.* al. *Epidamni m.* al. *Epidamni nomina.*

Pag. 127. v. 1. *volubilitate*] al. *bile.*

Pag. 128. v. 24. *amplexus, non commodas*] al. *amplexus non commodos.*

Pag. 129. v. 26. *longiùs iocis*] *iocis* in al. deeſt.

v. 27. *platanona*] al. *platea nona.*

ibid. *Placuit puella*] al. *ancilla.*

v. 29. *in eum diphona*] al. *f. ſc. in cadephona, qui ambitioni h.* al. *adephona,* al. *daphnona.*

Pag. 130. v. 4. *ſcripturam*] al. *inuncturam.*

v. 6. *fulgentibus*] al. *ſurgentibus.*

v. 11. *Parium marmor*] Autiſ. [illegible]

v. 17. *canos*] al. *crines.*

v. 29. *tu tantùm*] al. *tamen.*

Pag. 131. v. 8. *inter auras*] al. *intus auris.*

v. 17. *Polyanon*] Autiſ. *Belienon*, malè, Homer. Od. μ.

v. 18. *Semper inter hac*] al. *Sed inter hac.*

v.25. *fudis*] al. *fundit.*
v.26. *confeſſo*] al. *conceſſo.*
ibid. *iunxit*] al. *vinxit.*
v. 28. *violaq́; & molle cy.*] al. *ridetq́; & m.c.*
Pag. 132. v.3. *macer*] al. *marcet.*
v. 4. *Puto*] al. *Perrò.*
v. 24. *verſat manus*] al. *non ſit.*
v.25. *perluit ora*] al. *proluit.* al. *artus.*
Pag. 133. v.15. *quid tandem agas*] al. *tamen.*
v. 19. *ego agrum*] *ego* in aliis deeſt.
v.22. *tubicines*] al. *ad tibicines.*
v. 24. *non inuideo*] Vet. *non inuenio.*
v.32. *hac fieri*] Bit. *hac frater.*
Pag. 134. v.1. *animumq́; eius*] *eius;.* in aliis deeſt.
v. 10. *Habes*] al. *Habe.*
v. 17. *paratus miles*] al. *parata.*
v.19. *corporis*] al. *operis.*
Pap. 135. v.22. *alis leporem*] al. *aliis.*
v. 28. *trepidanti*] al. *crepitanti.*
v. 31. *aquis errantibus*] al. *trepidantibus.* al. *ludentibus.*
v.32. *verſabat*] al. *vexabat.*
v. 33. *Iaſdon*] Bit. *Yaſdon.* al. *Aëdon.* al. *hirundo.* al. *ſylueſtris Aëdon.*
v.vlt. *fuſa*] al. *fuſa.*
Pag. 136. v.1. *ſua rura*] Bit. & Aut. *ſuaſura.*
v.2. *Premebat*] al. *Tremebat.*
v. 7. *conſedi*] al. *reſodi.*
ibid. *oculoſq; meos*] al. *ſuos.*
v.10. *ecquid hodie totus v.*] al. *ecquid hodie veniſti.* al. *ecquid lotus veniſti.*
v.13. *prevantis*] al. *pracantis.*
v. 23. *catorogare*] al. *κάτω rogare.* al. *catorygare, κατωρυγὴ.* al. *catalogare,* al. *catamolidare.*
Pag. 137. v. 3. *poteram conſingere*] Bit. *poterat contingere, languorem ſ.*
ibid. *ſimulare cœpi*] al. *ſimulaui.*
v. 4. *lectulo*] al. *lecticulo.*
v. 7. *terribilem*] al. *terribili.*
v. 9. *Ferrum timui*] al. *tremui.*
v. 12. *mille operta*] al. *malè operta quod trepido malè dabat vſum.* al. *q.t.d. mali vſum.*
v. 13. *ita non p.*] al. *Iam non.*

ibid.*ſupplicio*] Bit. *ſupplicit.*

v. 14.*luſus*] al.*luſis.*

v.27.*incœpto*] al.*incerto.*

v. vlt. *perſiccata*] al. *perfricta.*

Pag. 138. v 2. *naturali*] al *natali.*

v.6.*& Vlyxes*] al. *non exul Vlyxes.*

v.17. *nam quis concubitus*] al.*Nam quis concubitus, Veneris q.g.n.*

v. 19.*petat*] al.*petit.*

v.20. *Ipſe pater veri*] al. *Ipſe p.v.d.E. in arce Iuſſit, & hoc v.d. habere deos.* al. *Ipſe pater vera d.E. in arte.*

v. 25. *ea nocte*] al. *ſi ea n.*

v. 29. *conceptiſſimiſque*] al. *conceptiſque iurauit verbis.*

Pag.139.v.3.*Septifluus*] Autiſ. *ſemper fluuius.*

ibid *hypæpis*] al. *Hypæpis.*

v 6. *Et timidas*] al.*ſed tim.*

v.15. *Sancte tuas*] ſic Autiſ. niſi quòd *decoris*, habet, pro *pecoris*, &, *feſtus ſuis hoſtia lactens.* in al. totus hic verſus deeſt.

v.24. *in triuio*] Vet.*in truno.*

Pag. 140. v. 1. *maſcarpionem*] al. *maſturbatorem.* al. *maſturratorem.*

v.3. *puluinum*] al *puluinar.*

v.5.*longa moram*] Bit.*nomen.*

v.9.*vtique die feriarum,quo etiam lugentes rident*] hæc in aliis deſunt.

v.21.*niſi illud*] al. *illum.*

v.22.*cornu*] al. *coruum.*al. *corium.*

v. 25 *ſpiſſatis*] al.*ſiccatis.*

ibid.*ſulcis*] al.*ſuccis.*

v.26. *ſcopuliq; atque horrida ſaxa*] al. *fundit aquas ſcopulus,atque h ſ. Niliades iacula.quas.*

v.32. *& inſiſtare dracones*] al.*inſi & ſeruire d.*

ibid.*dracones.*] al.*leones.*

Pag. 141.v.5. *Idæo frutices*] al.*Idæos.*al.*Id.latices.*

v.7.*tam fabuloſa*] al. *tali fabulatione.*

v.10. *parate*] al *para te.*

v.13.*vinis*] al.*binis.*

v.19.*ſimulq; pannum*] al.*panarium.*

v.28.*pariter ſpoliat*] al *peritè.*

ibid. *veluti*] in al.deeſt.

v. 31.*ſingularúmque*] al. *ſingulariúmque.*

v.32. *quaſdam*] al. *quadam.*

v.33. *Non indutum*] al. *Indutum non.* al. *nitidum.*

v.34. *calcato*] V. *falcato.*

Pag.142.v.3. *actu*] al. *aſtu.*

v.4. *molli ſtilla latus*] al. *Hinc mollis ſtilla latus.* al. *m. ſtilla lacus.* al. *molliſtilla.* al. *miliſtilla.* al. *mollis tilia.*

v.5. *Viminea*] al. *Vlminea.*

v.6. *At paries*] al. *Et paries circa.*

v.7. *Fortuitoq́; luto*] al. *Fort. luto clauos n.a.*

v.9. *preterea qua*] al. *quàm.*

v.10. *mitia ſorba*] al. *mitia ſeruo.*

verſ. 11. *pendebant texta*] al. *pendebat.* al. *pendebant exta.*

v.12. *& tymbra*] Aut. *Et ymbra.* pro *Et thymbra.*

v.14. *Hecates*] al. *Hecate.* al. *Hecale.*

v.16. *Battiada veteris*] V. *Bacchineas veteres.*

ibid. *mirando*] al. *vinendo.*

v.21. *cucumula*] al. *cucuma.*

v.24. *vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti*] Deſunt hæc in exemp. Io. Bit. D. non malè.

v.26. *turbatus, anumq́;*] Benedict. exempl. *turbatus animi, & non ſine riſu me erexi.*

v.29. *in vicinia*] al. *in vicineam.*

Pag.143.v.8. *arte coactus*] al. *volucres.*

v.9. *peneq́; fluentes*] al. *ſanieq́;* al. *pœnasq́; lutentes*, al *ſirentes.* al. *furentes.*

v.10. *Phineo*] al. *furtiuo.*

v.19. *conuitium*] al. *concilium.*

Pag. 144.v.8. *admiſeris*] al. *admiſiſti.*

v.11. *ſcierint*] al. *ſcierit.*

v.vlt. *& deos, & anſeres*] al. *duos anſeres.*

Pag.145.v.6. *Quiſquis habet*] Io. Salisb. l. vii. c. xvi.

v.8. *Danaen*] al. *Daphnen.*

v.15. *Seruius & Labeo*] al. *S. vt L.*

v.17. *Et veniet*] al. *eueniet.*

v.19. *Infra*] al. *intra.*

v.28. *extraxit*] al. *extrahit.*

Pag.146.v.1. *Vrtica*] Vet. *Vetica.*

Pag. 147. verſ. 1. *Tyrinthius*] al. *Tirneius.* al. *Tirineius.*

ibid. *ira*] al. *ora.*

v.2. *prophanam*] al. *prophanus.*

v.5. *canit*] V. *pauit.*

v.30. *Thilomela*] al. *Philumene.*

v.32. *tum*] al. *tamen.* al. *tandem.*

Pag.149.v.23. *lenatores*] Sic vet. non, *lectatores*, quos antiq. Gloſſ. guloſos & lenones interpretantur. al. *lenatores.*

Pag.150.v.1. *præter liberos*] al. *libertos.*

v.28. *Petaui*] al. *Peruſij.* al. *Petilini.*

Pag.153.v.18. *lepidi.* al. *timidi.*

v.18. *Aumatium*] al. *aumarium.*

v.20. *Obtorto*] al. *abroſo.* al. *abroſa valgia labella.*

v.27. *hiſtrionem*] al. *hiſtrioniam.*

v. vlt. *comptum me*] al. *centum vernales allucita.* al. *venales me allu.m.*

Pag. 154.v.6. *reperta*] al *reſtiterant.*

Pag.155.v.26. *meſſis honores*] al. *menſis.*

v.29 *cauernas*] al. *tabernas.*

Pag.156.v.26. *Maior in externas*] al. *Maior in externa ſita cui deſcendat arenas.* al. *externam ſit qui deſcendit arenam.*

Pag.157.v.22. *profuſo ſang.*] al. *perfuſo.*

v.23. *Quin*] al. *Qui.*

Pag.158. v.5. *Quæ penitus*] al. *Quæ penitus merſa. c. r.* al. *Verberibus r. iter. n. d. a. Frigidus ſtrictis qui.*

GERMANI COLLADONII IC.

NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI *SATYRAM.

* *Epos de vitiis Romanorum.*

PAg.117.verſ.vltim. *Iam peragrabantur*] q.l. *peragebantur.*

Pag 118. v.1. *tellus quæ fuluum mitt.*] ℞. *fuluum quæ mitt.*

v.4. *non vſu plebeio trita vol.*] q.l *viſu pl. tracta vo,*

v.5. *Ac ſpireum*] ℞. *Ac ſe Piretum.* al. *Ac ſe pyrecion.* ibid. *cum laudabat*] *item, lauabat.*

v.7. *Numidæ accuſatius*] ℞. *accuſant.* al. *accuſatius. locat, accurrãt, aut, aduectant.* nam & verbo hîc opus eſt, & illi pecuaria habebant ampliſſima, non ſolùm marmora.

v.10. *eliſa vuln. pacis*] q.l. *& læſæ.*

v.11. *in ſyluis an reo fera*] q.l. *auro f.* ἴσως, *cauea f.*

v.13. *nec deſit bellua dente*] ἴσως, *bellua pœna.*

v.14. *Ad mortes pretioſa fames. premit aduena claſſes Tigris, &c.*] Leg. & diſtinguendum.

> *Ad mortes pretioſa. fames premit aduena claſſes:*
> *Tigris & aurata gradiens vectatur in aula,*
> *Vt bibat* ——

v.20. *Surripuêre viros, exeſtáque*] q.l. *Surrip. v. exectáque.*

v.21. *In Venerem fugêre*] q.l. *fregêre.*

ibid. *mobilis æui*] γρ. *nobilis æui.*

v.23. *Quære ſe natam non inuenit*] q.l. *quærit ſe natura, nec inu.*

v.24. *factiq; eneruis*] q.l. *fractiq;.*

v.26. *Quæq; iure quærit*] q.l. *virum quærunt.*

v.27. *Citrea menſa*] γρ. *aurea.* ἴσως, *Cedrea.*

v.29. *hoſtile ac malè nobile lign.*] q.l *ſterile ac malè nobile l. Malè,* id eſt, improbo more. vt ſuprà;—— *malè pubeſcentibus annis.*

v.32. *miles vagus extruit armis*] q.l. *eſurit armis.*

Pag.119.v.1. *atque Lucrinis*] γρ. *inde Lucr.* ἴσως, *inq́;* vel *æquè Lucr.*

v.2. *vendunt conchylia*] perperam mutant in *condunt. Vendunt,* id eſt, pretioſos faciunt.

v.3. *Phaſidis*] γρ. *Phaſidos.*

v.6. *Sola deſertis aſpirant frondibus auræ*] Similis ſententia apud Ariſtidem.

v.17. *Namq; hoc dedecoris populo*] Leg. *dedecori.*

v.20. *quare tam perdita Roma*] ἴσως, *iam perdita.*

v.22. *geminam deprenſam gurgite*] γρ. *gemino*: luxuria ſcilicet & ambitione.

v.23. *Fœneris illuuies*] ἴσως, *ingluuies.*

ibid. *vſusq; exciderat æris*] neque hoc rectè in *excederat* mutatum.] *Vſus,* id eſt, vſura.

v.27. *curis latrantibus*] ἴσως, *lacerantibus,* vel *latitantibus.*

v.30. *Hoc miſerant cœno Romam*] q.l. *merſam.*

v.32. *exciſa libido*] γρ. *exciſa,* id eſt, coërcita, conſtrata. ſic ſuprà, *Vſusq; exciderat æris.*

v.33. *quos obruit omnis*] q.l *omnes.*

v.vlt. *Ermnys*] γρ. *Erinnys.*

Pag.120.v.7. *Parthenopen inter, magna Dicharchidos*] γρ. *Parthenopen inter magnaq; Dicarch.*

v.11. *autumno vellus viret*] γρ. *tellus viret.*

v.15. *circumtumulata*] ἴσως, *circumcumulata.* vt infrà *cumulos,* dixit, pro *tumulos.*

v.19. *Rerum humanarum, diuinarúmque poteſtas*] Adde verſum iſtum ex MS. cod.

Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas.

v.21. *& mox poceſſa*] *poſſeſſa.*

v.24. *perituram extollere molem*] ἴσως, *ruituram.*

v.34. *vanus lapis inuenit vſum*] q.l. *varios lapis inuenit vſus.*

Pag.121.v.1. *ſperare fatentur*] q.l *iubentur.*

v.6. *ſitientes perluit artus*] ἴσως, *ſitientes proluit art.*

v.7. *Syllanus*] γρ. *Sullanus.*

ibid. *horrida tellus*] ἴσως, *arida t.*

v.12. *Tunc fortuna*] q.l. *Tum fort.*

v.15. *Vota mihi cedunt*] q.l. *tibi cedent.*

v.16. *leuiorq; exurit*] ἴσως, *leuiórve.*

v.18. *Omniaq; tribus*] q.l. *Omnia quæ.*

Pag.121. v.23. *gemina iam ſtrictos morte Phil.*] ἴσως, *gemino iam ſtrictos Marte Phil.* q.l. *iam ſtratos.*

v.26. *Et Libya cerno*] Leg. *& Libya, cerno Nile.*

ibid. *gementia caſtra*] γρ. *clauſtra.* mihi magis placet τὸ *caſtra,* Cleopatræ ſcilicet.

v.27. *Iam fragor amorum*] ἴσως, *Armenia.*

ibid. *perſonat auras*] γρ. *aures.*

v.28. *Apollinis arma timentes*] ἴσως, *timentis,* Nili ſcilicet.

verſ. 30. *Proteus*] γρ. *certè.* ἴσως *parua,* vel *picta.* ἴσως *Portmeus* vel *putri.*

v.34. *vulnera manda*] ἴσως *funera* vel *viſcera mande.*

Pag.122. v.2. *Intremuit nubes*] ἴσως, *inſremuit.*

v.6. *Ore cruento*] γρ. *ora.* ἴσως.

——námque ora cruentus
Deformi Titan vultum caligine texit.

v.8. *Ciuiles acies iam tum ſpirare putares*] id eſt, diceres cruentum Solem iam ſpirare bella ciuilia.

v.11. *laſſi montis*] ἴσως, *quaſſis montes.*

v.12. *Fulmina per notas*] q.l. *Flumina.*

v.13. *& tuba mortem*] q.l. *Martem.*

v.15. *Sideribus*] ἴσως, *Fulguribus.*

ibid. *armis acta*] γρ *tumefacta.*

ibid. *Aetna vocatur*] q.l. *voratur.*

v.18. *Ecce,inter tumulos*] q.l. *cumulos.*

v.20. *Fax ſtellis comitata nouis*] ἴσως,*crinita nouis.*

v.21. *recens deſc. Iuppiter igne*] ἴσως, *ruens d. Iuppiter imbre.*

v.22. *Hac oſtenta*] q.*promiſſa.*

v.26. *Alpibus ereis vbi Graio no pulſo*] Legend. & diſtinguendum:

> *Alpibus aëreis (vbi Graio nomine pulſa*
> *Deſcendunt rupes, & ſe patiuntur adiri)*
> *Eſt locus*——

v.30 *Cælum illinc cecidiſſe putes*] hæc includenda ſunt parentheſi.

ibid. *non ſolis aduſti*] ἴσως, *aduſtus*, locus ſcilicet.

v.31. *Manſueſcunt radij*] q.l *Manſueſcit radiis.*

v.32. *ſed glacie concreta rigens*] ἴσως,*concretá algens.*

v.33. *humeris minitantibus*] id eſt,trepidantibus.

v.vlt. *Orauitq́; locum*] ἴσως, *Luſtrauitq́;*

Pag.123.v.1. *Heſperia campos lata*] γρ.*latè.*

v.5.*arceſſere Martem*] q.l.*accerſere.*

v.12.*quanquam quos gloria terret, Aut*] γρ.*terret? Aut.*

v.13. *bella vident*] ἴσως, *timent.*

v.18. *ite ferentes*] ἴσως , *frequentes*, vel *nocentes*, vel *ſequentes.*

v.26. *Et tentate manus*] ἴσως, *Intentate.*

v.29. *Omnia lata*] γρ.*Omina.*

ibid. *è mentibus*] γρ.*meatibus*,id eſt,volatu ſuo.

v.31. *Inſolita voces*] q.l.*inſolita.*

ibid. *flamma ſonuere ſeq.*] ἴσως,*Luna ſon.*

v.vlt. *inſolito greſſus prior occupat auſus*] ἴσως,*auſu*

Pag.124.v.1. *cana iuncta pruina*] q.l.*vincta pr.*

v.2.*quieuit honore*] q.l.*horrore quieuit.*

v.5.*fulmina montibus altis*] q.l. *flumina.*

v.6. *Sed hac quoque miſſa putares*] γρ.*iuſſa* p̃ ἴσως *iuſta*, id eſt,legitima. Ouidius:

> *Quid ſi legitimum flueres,ſi nobile flumen.*

v.8. *Stabat victa fluctus*] γρ. *Stabant & vincta.*

v.9. *Et paulò antè lues*] ἴσως, *Quæ p. a. fluens* : pruina ſcilicet.

v.10. *Tum verò malefida priùs veſtigia luſit*] pruina priùs malefida,quòd erat liquefacta, & malè ſuſtinebat veſtigia.

v.11.*paſſim turmaq́; viriq́;*] q.l. *pariter turm.*

v.14. *nec rupti turb.venti*] ἴσως, *nec rapti.*

v.18. *gelu ponti*] *

v.19. *Victa erat ingenti*] ἴσως, *Vincta*. & mox, *Vinctaq́; celi*. Iterum, *vincta ſuis*.

v. 21. *Nondum Cæſar erat*] vinctus ſcilicet. dixerat ſuprà.

——Nec hanc ſine vindice dextram
Vinciet ignauus.——

v.28. *deprimit arces*] id eſt, *alpes*.

v.29. *Interea volucer*] q.l. *volucris*.

v.30 *ſummiq́; p.i.c. Palati*] id eſt, Romani.

v.31. *Atque hæc Romano attonito ferit omnia ſigna*] ἴσως,
Atque hæc Romano tonitru ferit omnia ſigna
Et claſſes fluitare mari——

P.125. v.1. *perq́; duas ſcind. territa cauſas*] ἴσως, *ter. curas*.

v.4. *Et patria eſt pontus, & iam timor*] q.l. *Et patria eſt pontus iam tutior*.

v.5. *Qui tentata velit, fatiſq́; i. acti*] γρ. *Qui tentare v. f.i. vti*.

v.9. *Quo mens iſta iubet*] id eſt, inſana.

v.15. ἴσως aliquid deeſt, vel hic verſus non ſuo loco collocatus eſt.

v.16. *Oneris ignara iuuentus*] id eſt, oblita oneris, non ſentiens pondus præ amore.

v.17. *Id pro quo metuit tantùm*] hæc verba ſunt parentheſi includenda.

v.18. *Hinc vehit imprudens*] q.l. *Hic vehit*.

v.22. *non arma miniſtris*] ἴσως, *magiſtris*.

v.25. *Hic vela dat*] γρ. *Hic dat vela*.

verſ. 28. *repertor Hydaſpis*] non rectè mutatur in *repertus*.

P.126. v.3. *Conſenſitq́; fuga cœli timor*] id eſt, Pompeius.

v.4. *terraſq́; exoſa furentis*] q.l. *furentes*.

v.8. *Abſcondit galea*] ἴσως, *Abſconditq́; olea*. quid enim paci cum galea?

ibid. *victum caput*] q.l. *vinctum c*.

v.10. *comes it ſincera Fides*] q.l. *& ſummiſſa Fides*.

v.16. *abruptis, ceu Liber habenis*] q.l. *abruptis ceu liber habenis*. non enim Bacchum intelligit.

v.22. *mutataq́; ſidera pondus*] ἴσως, *mirataq́;*.

v.24. *In partes deducta*] q.l. *diducta*.

v.25. *Cæſaris acta ſui ducit*] ἴσως, *aſtra ſui*.

v.29. *ac tetis ſimilis Tirynthius actis*] Cæſari ſcilicet.

v.30. *Intremuêre tubæ*] q.l. *Infremuêre iubæ. al. lubæ*.

v.33. *Stabant irati*] q.l *arati.*

v.vlt. *Atque inter toto*] mutant,*intertorto*,perperam.

Pag.127.v.6. *Atque has erupit*] q.l.*erumpit.*

v.18. *Epidauria mœnia*]χ. *Epidauni nomina.* ïους, *Epidamni.*

CLAVDII BINETI BELLOVACENSIS IC.
NOTVLÆ
In C.Petronij Arbitri Epigrammata.

Cl. Binetvs Lectori S.

SCitè L. Gyraldus eorum putidam opinionem arguit, qui Petronium laſciuioris nequitiæ auctorem, Bononienſium ſanctiſſimum Antiſtitem ſomniant. nec diſſimili ferè periculo hallucinantur, mea ſententia, qui Auſonio Conſulari cognominem quendam Burdigalenſiũ Epiſcopum ſubſtituunt. Næ verò omnium ſcitiſſimè vir noſtræ ætatis quàm plurimis peritis antiſtes, qui Petronium non quidem antiſtitem (niſi qui Veneris libidinúmque peruigiliis & ſacris præeſſet ſic appelles) ſed ex Tacito conceptiſſimis verbis Neroni elegantiæ arbitrum fuiſſe adſcitum oſtendit, veriſſima coniectura. Ego & illius ſententiam confirmabo epigrammate Iulij cuiuſdam, quod Romæ in Vaticana Bibliotheca cum Petronij fragmento deſcriptum legi. Illud corruptum licèt & inelegans, vt hiſtoricum tamen teſtimonium adſcribam.

Petroni carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque ſenum.
* *Quare ille præſa gaudet laſciua puella,*
At quoque delicias frigida ſentit anus.
Nam vbter diri ſcripſitq́; Neronis amictu*
Arbiter, arbitrio dictus & ipſe ſuo.

Vbi pro, *amictu* , quis non videt , vel cæcus, ſi modò aures & mentem habeat, legendum eſſe , *amicus ?* At ne quid diſſimulem, Petronij Arbitri aliorumq; Epigrammatum bonam partem ex Bibliotheca Eccleſiæ Bellouacenſis habui : quæ cum veteri Iſidori Etymologico connexa erant. Vnde patet, Goueanum alicubi, illud ad Iuliam, cuius initium eſt,

[illegible]

Me niue candenti, &c.———

legiſſe, & vt inauditum alijs, duobus verſibus minus, quibuſdam commutatis, audaci nimiùm parodia imitatum eſſe. Inueni & illud Florentiæ inter *ἄδηλα* quædam, vt iam cuius non ſit dubitare non debeam. auctorem non adfirmo, iudicabunt docti. Cæterùm iudicio amicorum illa cùm apud neminem hactenus reperiri poſſe, niſi precariò à me poſſideat, credere: vt teſtes mihi ſunt clariſſimi viri, Iac. Cuiacius, Ioſ. Scaliger, Ludouicus Caſtaneus prudentiſſimus iuxtà & doctiſſimus Regis ad Summum Pontificem Orator, M. Antonius Muretus, Achilles Statius, & Aldus Manutius: quibus ea iſto ordine oſtendi. Has, inquam, delicias, eorum conſilium ſequutus, diutius ſitum & tineas pati nõ permiſi, plura editurus, ſi quæ depoſita apud me iacẽt, medicum inueniant. Et hæc bona fide omnia. At perfide nunc, inquies, qui * æs tuum cum his puris nummis in ſolutum obtrudis. Fateor, ſed ſcis incontinentiſſimum Poëtarum genus in morbo periculum quærentium. fallor, nec enim Poëta dici velim, ne vt Eumolpus Petronij alio quàm Orphei miraculo in caput meũ moueam, & concitem lapides iracundiæ tuæ. Verùm & hoc aloës & abſynthi bolos, ſi vis, vt ægrotis fit, deglubere facillimo negotio poteris, quos priùs veteris elegantiæ melle, & priorum epigrammatum ſapore innoluas & contingas. Bene vale.

Id eſt, tua Epigrãmata, quæ ſc. in fine ſuę editionis adiecerat.

Pag. 151. v. 17. *Candida ſidereis*] Amatorium.

v. 18. *& cedis è rinibus aurum*] Leg. *è crinibus aur.*

v. 27. *ladu cælum & veſtig.*] Legend. *lędi ſcelus eſt veſtig.*

Pag. 158. v. 18. *Sicut ſunt rerum natura*] extabant illi duo priores verſus, vbi legitur:

Si contra rerum natura munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Reliquum expleui ex meo v. c.

v. 33. *fortiq; parentes*] fort. *orbiq; parentes.*

Pag. 159. v. 1. *Et fama & conſtans fortiùs*] Leg. *Et famæ eſt iunctas fortiùs ire preces.*

v. 7. *Effugit Euro*] fort. *& riget Euro.*

v. 12. *Quod docet inferiùs gloria*] Leg. *infrænis glor.*

v. 14. *porcinum nomen*] Leg. *porc. numen.*

v. 15. *aduocet agricolas*] Leg. *auricolas*, ſiue, quod idem eſt, *auriculas.* Sic in iure tit. de iud. & cœlicolis.

v.16. *inguinis aram*] Leg. *oram*,& fortè,*arrham*,quia circumciſio eſt veluti quidam arrhabon, vt & Scriptura vocat.

v. 18. *Graia migrabit ab vrbe*] Leg. *Graias migrabit ad vrbes.*

v. 23. *Fœda eſt in coitu*] Sequebantur iſta in v.c.ſed ſine Petronij titulo. at priores illi duo phalæcij vix alius fuerint quàm Petronij.

v.31. *Delos iam ſtabili*] de Delo inſula.

Pag. 166.v. 8. *Hic ego diuinos intergeneratus honores*] fort.*gener.odores.*

v.11. *Dignior hac vos eſt*] Leg.*vox eſt.*

Pag.161.v.15. *Os quali compremis multe v.l.*] fortè, *Oſcula cum pomu mitte,vorabo libens.*

Pag. 162.v.11. *ſecretaq; longa*] Leg.*ſecr.lingua.*

v.18. *Hoc ſibi luſit opus*] Sequentia tetraſtica ſeparanda viſa ſunt,quæ in exemplari coniuncta erant.

v.19. *Heſperſes teneras*] Leg. *Heſp.certans.*

v.29. *ſub tegmine ſici*] Leg.*ſubtemine.*

v.30. *Inuoluit*] Leg.*inuolue.*

v 31. *Potauit ab vbere errorem*] Leg.*potabit ab vb.re.*

Pag 163. v.13. FVNAMBVLVS] Iſta quæ ſubiiciuntur, vel ex vet. c manuſcr. clariſſimi I. C. Iacobi Cuiacij, vel ex munere Ioſ.Scaligeri habui,nonnulla & in Italia conquiſiui.

v.14. *Stupea ſuppoſ.tend.vinc.lini*] Leg. *vincula lignis.* nam inde applicabantur funes.

Pag. 164. v. 1. *De Cato*] qui comedens picam mortuus eſt.

v 10.*Non habet exemplum volucris vindicta prebente?*] Leg. *perenne.*

Pag.165. v. 19. *De electione coniugij*] imitatio ſcholaſtica.

v.23.*fœditas diſſoluet amorem*] Leg. *feritas.*

v.25. *Crura ſubmittere aſedo*] Leg. *ſuras ſubm.*

Pag.221 v.3. *fecit amoris compotes*] Leg.*facit.*

v.6. *roſea labella*] Leg.*roſa.*

v.10. *Cùm pectora * adhærent*] * hîc interponendum *vnà*,vel quid ſimile.

v.11.*laſciuia inſtricto*] Leg.*laſcinio inſtinctu.*

v 12. *Sinuare at Veneri*] Leg.*Sinuent ad Veneris.*

v.15. *Heréntque ſulcos*] Leg. *Iteréntque* , vel ſi mauis, *Aréntque.*

v.16. *horto in Cupidinis*] Leg. *hortulo in Cup.*

v 17. *Dum crebros ictus*] Leg. *Dent crebros ictus.*

ibid. *conhibente lumine*] Leg. *conniuente lumine.* vt in C.Theodoſ.ſæpe.

v.18. *Crepidante curſu*] Leg. *Trepidante.*

v.19. *niueis laticibus*] Leg. *lactibus.*

Pag. 226. v.33. *O blandos oculos & infacetos*] al. *inficetos.* Leg. *inquietos.*

Pag 227. v.3. *miſi tibi Lesbia malum*] Leg. *miſit mihi L.malum.*

v. 8. *Nectare*] Leg. *Munera.*

v. 15. *dulcia membra ſuis*] Leg. *dulcia mella ſuis.*

Pag. 220. v.26. *Inclitiſq; gaudet ſtabulis effigies iuuenca. Corpus includit* *] Leg *In licitiſq; gaudet* *
Corpus includit ſtabulis efficiens iuuencam.

Sic emendat diuinus Scaliger. Plura fortaſſe alia eius generis Epigrammata luci debeo, quæ poſtquam excuſſerint puluerem & ſitum, vnà cum quibuſdam Claudiani in publico deponam. Verùm huius, credo, auctoris adſcribam & illud, quod ad manum fuerit ex v. cod. Cuiaciano. Item ſequentia duo, quæ mihi credidit doctiſſimus Barnabas Briſſonius.

Pag. 227 v.28. *& torus audit*] Leg. *& thorus audit.*

v.30. *Cincia fratri*] Leg. *Cinthia fratri.*

Pag. 170. v.32. *parcus, auarus*] Leg *parcus amore.*

Pag. 171. v.9. *Muſimonem capra verbeno*] Leg. *capra ex ver vegno.*

CHRISTOPHORI RICHARDI
BITVRIGIS
NOTÆ
IN PETRONII ARBITRI
SATYRICON.
PATISSONIO S.

PEtronij Arbitri Satyricon, ſanè eruditiſſimum, relegi: ac tuæ in primis voluntati ſatisfacere dum cupio, nonnulla obiter adnotaui, quæ ſi tibi digna prælo tuo videbuntur, excudes. Memineris tamen, me coniecturis

eiuſ

eiuſmodi non plus tribuere, quàm ſomniis; quæ, neque natura ſua, neque coniectoris ingenio, ſed caſu, aliquando vera ſolent euadere. Vale. Cal. Decembr.

Pag.43. v. 8. *quàm id quod putant gratiſsimum auditoribus fore*] Editio Lugdunenſis in vetere codice ſcriptum eſſe teſtatur, *auribus*, quod ego emendatius puto, quàm *auditoribus*.

v.14. *ſine ſpe prada moriatur in ſcopulo*] Video ſententiam: *moriatur*, ad mortem vſque permaneat. Alteram tamen lectionem, *moratur* improbare nequeo. Ouid. lib.3. Metam (de piſcatore) *Ne ſcopulis harerem ſemper in iiſdem.*

v.18. *ſpes quoque ſuas ambitione donant*] mihi rectius videtur, *ambitioni*, vt edidit Plantin.

Pag. 44. v.3. *prius more——*

Frugalitatis lege polleat exacta.]

Scribendum eſt fortaſſe vno verbo. *prius-more*: hoc eſt, more priſco, & veterum Poëtarum cõſuetudine, vt apud Propertiũ, *prius-domina, ante-cupidinibus, ante-lino, nunc-dea*, apud Plautum in Truculento.

Vt ante-parta demus poſt-partoribus.

apud Terentium, *ſemper-lenitas*, & alia id genus trecenta. *Palleat* verò, quod eſt in c.v. magis placet, quàm *polleat*. id enim ſentit; ei qui velit magnum aliquod moliri, & efficere in literis, more veterum exactè colendam eſſe frugalitatem, ita vt eam rem pallor indicet ex ſtudiorum collectus vigiliis. Caſſius Parmenſis de Orpheo:

—— omnis & illuc

Per litus incumbens Muſa pallebat amore.

Tenebricoſus Satyricus:

At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis.

Idem:

Iratum Eupolidem vegrandi cum ſcene palles.

Pag.45 v.5. *quia nec quo loco*] libentiùs legerim: *quin nec quo loco.*

verſ. 7. *donec in curſu fatigatus*] alij libri: *donec ex curſu fatigatus*: probo: vt apud Ciceronem: *feſſus de via*, & apud Plautum; *ex curſura anhelitum ducere*. Alteram tamen lectionem, *in curſu fatigatus*, hoc Ciceronis exemplo tueri licet, in Topicis: *Nam & verberibus torti, & in igni fatigati qua dicunt, ea videtur veritas ipſa dicere.*

Pag.51. v. 32. *& manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis*] Dictum vt eſt pag.68. *qui vt infractis manibus congemuit*, malo tamen, *conſtrictis*: vt in Theloſ.exempl.

Pag.53. v.1. *deſcendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit*] Legit vir doctus, *lentata*: ego vna ſyllaba minùs, *lenta*: vt pag. 72. *me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit*. Et, *omniáque infra vmbilicum cœpit lenta manu cadere.*

verſ. 11. *Et qui non iugulat, victor abire ſolet*] Scio quam ex his verbis ſententiam eliciant alij: neque etiam me latet mutata interpunctione longè diuerſam effici:

——Et qui non iugulat victor, obire ſolet.

Nam in editione Plantini legitur, *obire*, quanquam abire idem valere poteſt, vt è Feſto, & aliis notum eſt.

Pag.54. v.vlt. *ballenatiam tenens virgam*] Quid ſi, *Ballenariam?* Nimirum vt ab arena *arenarius*: à verbena, *verbenarius*: ſic à balena, *balenarius*.

Pag.57. v. 1. *Deinde vt contubernali meo meliùs ſuccederet*] non eſt aſpernanda v.c. lectio, *Contubernali modo*, quia nuper Aſcyltos eius contubernalis fuerat, & eſſe deſierat. ita enim loquitur ipſe Aſcyltos, p.47. v.18. *Cras autem, quia hoc placet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem.*

Pag.58. v.5 *igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale*] probabilior eſt lectio quam excudit Plantin, *in ſcorto*: non abſimili ſententia, qua ſcripſit Virgil.

Coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.

Et Ouidius:

Coniugiúmne vocas, ſpecioſaq́; nomine culpæ
Imponis Medea tuæ?

M. Antonius in epiſtola quadam ad Auguſtum: *Quid te mutauit? quod Reginam ineo? vxor mea eſt. Nunc cœpi, an abhinc annos nouem? Tu deinde, ſolam Druſillam inis? ita valeas, ita tu hanc epiſtolam cùm leges, non inieris Tertullam, aut Terentillam, aut Ruſillam, aut Saluiam Titiſceniam, aut omnes. An refert vbi, & in quam arrigas?* Hęc leguntur apud Suetonium in Auguſto, cap. 69. quibus ſibi ſpecie matrimonij detractam, imponere collegæ ignominiam, & infamiam conatur Antonius. *Iniuriam* autem vſurpaſſe Petronium apparet pro infamia:

nempe genus pro ſpecie, ſi modò rectè definitur iniuria in lib. 4. Rhet. ad Herennium: *Iniuria eſt, quæ aut pulſatione corpus, aut conuicio aures, aut aliqua turpitudine vitam cuiuſpiam violat.*

Pag. 60. v. 13. *Leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius capiebat*] Fallor, an legendum, *rapiebat*. Quemadmodum enim raptus ab alite ſacro Ganymedes dicitur in obſcœno carmine, ſic Trimalcio raptus à Mercurio dicitur, qui deus ales in eodem carmine vocatur. Sic certè Horat. ſe raptum quoque à Mercurio & è medio belli periculo ereptum ſignificat his verſiculis:

Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aere.

Dictum autem à Petronio, *leuatum rapiebat*, vt à Plauto, Terentio, Virgilio, *rapere ſublimem*.

Pag. 63. v 10. *patentibus in orbem alu, quales eſſe ſolent, quæ incumbunt oua*] Hæc non damno, ſi, Gallinæ incubãtes, orbicularem referunt figuram. Opinor tamen Petronium ſcripſiſſe, *patentibus in corbem alu.* quoniam ſuperiore dixit verſiculo, *repoſitorium allatum eſt cum corbe.*

v. 15. *Conuertit ad hanc cœnam vultum Trimalchio*] An hìc *cœna* eſt pars cœnæ? An potiùs ſcribendum eſt, *ſcenam*? vt infrà, *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena.* Eadem illa P. mimum interpretatur. *Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus mimum componere?* ludos enim vocat pag. 65. v. vlt. *At ille qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat.* Suetonius quoque in Calligula c. 15. pro ſpecie & pompa, ſcenam dixit. *Confeſtim Pandatariam, & Pontias ad transferendos matris fratriſq; cineres feſtinauit: tempeſtate turbida, quo magis pietas emineret: adijtq; venerabundus, ac per ſemet in vrnas condidit. Nec minore ſcena, Hoſtiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi ſubuectos, per ſplendidiſſimum quemque equeſtris ordinis, medio ac frequenti die, duobus ferculis Mauſoleo intulit.* Auſonius in Protreptico ad nepotem:

Pompa tibi, & vani fugiatur ſcena timoris.

Pag. 64. v. 1. *Verum eſt vinum Opimianum præſto*] Vellem illud *præſto*, abeſſet, vel ea conditione, vt in illius locum, *profectò*, ſuccederet.

v. 27. *Ergo viuamus, dum licet eſſe, bene*] Miſeret me illorum, qui hunc verſum emendare conati ſunt, mihi quidem perſuaſum eſt non eſſe Petronij, ſed inepti cuiuſdam verſificatoris, qui falſò putabat non eſſe abſolutam duobus ſuperioribus verſiculis ſententiam.

P.66. v.23. *diuq́; ſumma carminu penes Mopſum Thracem memorata eſt*] Meliùs editio Plantini, *commorata eſt*.

v. 29. *Luxuria rictu Martis marcent mœnia*] Reperio in variis lectionibus, *ritu*, item *luxuria victu*: & poſterius probo, mutata litera, hoc pacto:

Luxurie victa Martis marcent mœnia.

v.30. *Tuo palato clauſus pauo naſcitur*] Adſtipulatorem me habent qui reponunt, *paſcitur*: loquitur enim de ſaginatione pauonum, de qua Plinius cap. 20. libro 10.

Pag.68.v.25. *Non diu ergo tumultuatus, ſtabuli ianuam effregit, & nos per eàdem terram admiſit*] Quæ hæc eſt, *per terram* admiſsio? Parum abeſt, quin audeam legere, *feneſtram*; quod oſtium fuiſſe minuſculum in ſacrario, iam alij ex Macrobio docuerunt: & epitoma Feſti, feneſtram interpretatur. Ab hoc autem non eſt alienus Virgilij locus in lib.2. Aen.

Ipſe inter primos, correpta dura bipenni
Limina perrumpit, poſteſq́; à cardine vellit
Æratos: iamq́;, exciſa trabe, firma cauauit
Robora, & ingentem lato dedit ore feneſtram.

Pag. 69. v. 8. *ſomnumq́; morti iungerem*] Alij libri: *ſomnumq́; mortis ingererem.* Sed prior lectio confirmatur pag.80.v.11.

——hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimum
Somnos.——

Pag.70. v.11. *attuliſſem mihi damnatus manus.*] Legitur etiam, *damnatas*, quæ lectio Propertij verſu comprobatur.

Dicet damnatas ignea teſta manus.

v. 19. *Cùm fortuna manet, vultum ſeruatis amici:*
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.]

Penè affirmarim pro, *cecidit*, legendum videri, *cedit*, hoc eſt, recedit. Iſta enim inter ſe comparantur, manet, cedit: venire, manere, abire, redire, recedere ac reuiſere dicitur Virg.

Tene, inquit, miſerande puer, cùm læta veniret
Inuidit fortuna mihi?

Horatius (de fortuna:)

Laude manentem, ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit.

Idem:

Vt redeas miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Virgil.

Illa, vt opes fracta Teucrûm, & fortuna receſſit.

Idem:

——multos alterna reuiſens
Luſit, & in ſolido rurſus fortuna locauit.

v.22. *nomen diuitis ille tenet.*] Nomine *Diuitis* inſcriptum fuiſſe mimum, è Seneca intelligere eſt, epiſt. 115. vbi ſuo more Mecœnatem exagitat: *Hanc eſſe qui in tribunali in noſtris, in omni publico cœtu, ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinq; auribus, non aliter, quàm in mimo Diuitis fugitiui ſolet.*

v.vlt. *Aufugi iudicium*] Hic ſermo non ſine exemplo Propertius:

Quiſquis es, aſſiduas aufuge blanditias.

Q. Cicero apud M. fratrem lib. 1. de natura deorum.

Andromeda aufugiens aſpectum mœſta parentis.

Pag.76.v.22. *traductumq; inter condiſcipulos, quibus iactaſſet ſenſum meum*] Senſus hic, opinione quidem mea, ſenſu caret. Proinde arbitror legendum eſſe: *quibus iactaſſet cenſum meum*, id eſt, apud quos me feciſſet vnum beatiorum, vt loquitur Catullus.

Pag.78. v.30. *O patria! pulſas mille credidimus rates*] Exclamatio hæc, *O patria*, ſumpta è veteri poëta Ennio, opinor, in Andromacha: *O pater, ô patria, ô Pryami domus!* apud Ciceronem in ſecunda diſputatione Tuſculana, quod imitatus etiam Virgil. *O patria, ô diuûm domus Ilium!*

Pag.86.v.33. *Cæterùm, ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abſtinebo*] Vereor ne particula, *dum*, malè adhæſerit verbo, *rixam*, ſi quidē diuellenda, vt ab ea tertia periodus incipiat, hoc modo: *Cæterùm, ne & tecum quoque habeam rixam, toto die me ab hoc cibo abſtinebo. Imò inquam ego, ſi ciuras hodiernam bilem, vnà cœnabimus. Dum mando adicularum cuſtodi cœnulæ officium, video Gytona* & quæ ſequuntur. Profectò, ſic collocata hac particula, *dum*, locus videtur integer, nec quicquam opus eſt aſteriſcis. Præterea τὸ *dum*, ſæpe inchoat comprehenſionem, & narrationem connectit, vt: *Dum hac fabula inter amãtes luditur.* & pag.87.v.14. *Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur.*

Pag.83.v.28. *Hoc eſt, inquam, quod promiſeras, ne quem* *hodie verſum faceres*] Acrior & incitatior erit oratio cum interrogatione *faceres?* Verùm & ſine interrogatione poteſt eſſe εἰρωνεία.

Pag.86. v.3. *Ille tot hoſpitum potionibus liber vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt*] Editio Plantini,& Lugdunenſis *liberum*, rectiùs: id eſt, vacuum & exhauſtũ.

v.14. *Iniuriamq́; Eumolpi, aduocationemq́; commendabam*] Auet animus legere, *Iniuriamq́; Eumolpo, aduocationemq́; commodabam.* Commodabat enim iniuriam Eumolpo, quia eum excluſerat, quo nomine competere actionem iniuriarum docet M. Tullius in Oratione pro Cæcina. Commodabat aduocationem, quia illi quodammodo aderat ſpectans per foramen, &, vt ipſius verbis vtar, fauebat vapulanti. *Iniuriã* autem & *aduocationem alicui commodare* ita dictum, vt pag.93. *commodare manum*, & pag.108. *commodare locum perituro.* & pag. 128. *commodare amplexus.* Huc accedit quòd verbum *commodare* pulchrè conuenit aduocationi. Aſconius in Ciceronis diuinationem: *Qui defendit alterum in iudicio, aut patronus dicitur, ſi orator eſt: aut aduocatus, ſi aut ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam amico commodat: aut procurator, ſi negotium (abſentis) ſuſcipit: aut cognitor, ſi præſentis cauſſam nouit, & ſic tuetur vt ſuam.*

Pag.88.v.31. *Et in poteſtate ſua eſſe Gytona meritiſſima propoſitione monſtrabo*] Si attenderis quæ ſequuntur, vix dubitabis quin ita legendum ſit: *Et in poteſtate tua eſſe Gytonem meritiſſima proditione monſtrabo.* Nam ſtatim dicturus eſt, *meritò, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere.* Tria hæc, *meritò, proditum, oſtendere*, tribus illis reſpondent, *meritiſſima proditione monſtrabo.* Sic pag. 128 v.16. *totamq́; fallaciam inuidioſa proditione detexerit.*

Pag 89.v 5. *Gyton collectione ſpiritus plenus continuò ita ſternutauit, vt grabatum concuteret*] Inſerendum aduerbium, *ter*, ex v.c. *ter continuò ita ſternutauit.*

Pag.90.v.16. *Moraris, inquit, Eumolpe, tanquam propudium ignores*] Verba ſunt nautæ vectores vrgentis, vt nauem properè conſcendant. Quare faceſſat illud, *propudium*, & in eius locum remigret, *prope diem*, quia ſignificat non longè abeſſe lucem. Nondum enim planè diluxiſſe proxima hæc verba declarant, *& adoratu ſideribus intro nauigium.*

Pag.94 v.23. *adhuc aliquod iter ſalutis quærendum eſt*] Malim, *aliud*, pro *adhuc*, vt in editione Lugdunenſi.

Pag.101.v.13. *Quid dicis tu latro? quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit*] τὸ *ſola* videtur inducendum, vt natum è repetito temere initio ſequentis verbi, *ſala Salamandra.*

Pag. 102.v.20. *Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam inſertam*] libri quidam, *inſertam*, alij *inſectam*: veriſimilius eſt, *infeſtam.*

v.31. *Cùm appareret futurum non tralatitium bellum*] Ego quidem *tralatitium* non reprehendo, ſed tamen v.c. lectio *ſtlatarium*, ipſa vocis nouitate ſe mihi commendat, *bellumq́; ſtlatarium*, lentum dici videri poteſt, à *ſtlata* genere nauigij, cui latitudo nomen dedit, auctore Feſto. Ita enim à lembo ſiue ſtlembo, equum grauem & tardum, pedibus *ſtlembum* Lucilius vocauit.

Nec diſſimile illud in Plauti Pœnulo:

Tardiores quàm corbitæ ſunt in tranquillo mari.

Ac paulò pòſt:

> *Obſecro hercle, operam celocem hanc mihi, ne corbitam date.*

Imò enimuerò cùm cogito, ſtlatarium bellum & tralatitium idem ferè eſt, ludicrum videlicet certamen, vt vis quædam feſtucaria. Nam in vetere gloſſario, *ſtlatarius*, exponitur, ἐργέμαχος.

Pag.103. v.14. *Hęc vt turbato clamore mulier effudit.*] Mulier ipſa turbata potiùs erat, quàm turbatus clamor. Itaque magis probarem, *turbata clamore.* Nec enim diuerſo ſermonis genere vtetur.

Pag.105. v.7. *Agnouit Triphæna verum Gytona: lacrymiſq́; turbata, tunc primum bona fide puero baſium dedit.* Nam τὸ *clamore* per ſe ſtat, idémque valet, ac ſi dixiſſet, *cum clamore.*

Virgil.1.Aen.

——& templum clamore petebant.

Idem 8.Aen.

Diſceſſu mugire boues, atque omne querelis
Impleri nemus, & colles clamore relinqui.

Pag.111.v.31. *Percurrere piſcatores*] fortaſſe, *procurrêre.*

Pag.117. v.13. *Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant, extra corpus orationis expreſſæ, ſed intecto veſtibus colore niteant.*] Editio Plãtini, & Lugdunenſis, & exempl. Autiſ, *intexto*, quod verius puto. Sic enim hac p. *ſenſumq́; teneriorem verborum ambitu intexuit.* Plin. cap. 48. libr. 8.

Aurum intexere (veſtibus) in eadem Aſia inuenit Attalus Rex, vnde nomen Attalicu. Idem c.11.lib.13. *Et tamen adhuc malunt Parthi literas veſtibus intexere.* Vtitur & M. Tullius eo ſæpe verbo metaphoricῶs.

v. 17. *Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare*] Longè probabiliorem cenſeo lectionem v.c. *aut viſam timuerunt calcare.Calcare viam,* vt Horatius,

Et calcanda ſemel via leti.

v. 19. *Ecce belli ciuilis opus quiſquis attigerit*] Interpungendus ita videtur locus, *Ecce belli ciuilis ingens opus: quiſquis attigerit.*

v. 29. *tanquam ſi placet hic impetus*] Tollendum eſſe aſteriſcum puto: nihil enim deeſt, ſed *tanquam*, valet, exempli gratia: quemadmodum apud Plautum, *veluti*, &, *ſicut:*

In Aulularia:

——facinus audax incipit
Qui cum opulento pauper cœpit rem habere aut negotium,
Velut Megadorus tentat me omnibus miſerum modis.

In Pænulo:

Ita me dij ament, tardo amico nihil eſt quicquam iniquius:
Præſertim homini amanti, qui quicquid agit properat omnia,
Sicut ego hos duco aduocatos.

Pag.118.v.11. *Quæritur in ſyluis Mauri fera*] Ita editio Lugdunenſis. Aliquantò rectiùs, niſi fallor, vt ſi. Enallage numerorum, *in ſyluis Mauri*, pro Maurorum, & Mauritaniæ. Poteſt etiam legi, *Mauro*, tertio caſu, pro quæritur à Mauro venatore. Vel, *in ſyluis Mauris. Mauræ ſyluæ*, vt apud Horat. *Maura iacula, Mauri angues*, & *Maura vnda*. Nam de venatione leonum hîc Petronium loqui, ea quæ de tygride ſubiicit facilè fidem fecerint. In Mauritania autem multi & magni leones, vel teſte Horatio,

Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis.
Nec Iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pag 120. verſ. 9. *Cocytia perfuſus aqua*] Aut duæ vocales in vnam contrahuntur, aut ſecunda ſyllaba huius,

ius vocis, *Cocytia*, non conuenit verſiculi modulo. Quare probo quód eſt in aliis editionibus, *Cocyta*, pro *Cocytia*, vt *Ceraunum ſaxum*, pro Ceraunio dixit Propertius:

Non potuit ſaxo vitam poſuiſſe Cerauno?

Et, vt idem dixit, *Partham tellurem*, &, *Parthos focos*: ac Virgilius, *Romulam tellurem*.

v.34. *& dum varios lapis inuenit vſus*] Rectiùs editio Lugdun.

ac dum varius lapis inuenit vſum.

Niſi *varios* ſcriptum ſit, ἀρχαϊκῶς pro, *varius*. vt ſuprà. *probitas eſt carbunculos.* Horat. ſat. 4. lib. 2.

Ten' lapides varios lutulenta radere palmā?

Et ep. 10. lib. 1.

Nempe inter varias nutritur ſylua columnas.

quibus in locis, *Varios*, & *Varias*, qui reponūt, Parij marmoris ſenſum habent. Varium autem lapidem videtur ſignificaſſe p. 118 v. 28.

——*ac maculis imitatur vilibus aurum.*

Mendoſè, vt ſuſpicor. At editio Plantini emendatius, *ac maculis mutatur vilibus aurum*, id eſt, auro emitur, vel permutatur, varius lapis Plinius c. 1. libr. 36. *quos ad vſus, quáſve ad voluptates alias, niſi vt inter maculas lapidum iaceant.* Et c. 7. eiuſd. libr. *Differentia eorum eſt ab Ophite, cùm ſit illud ſerpentium maſculis ſimile.*

Pag. 121. v. 28. *Actiacoſq́; ſinus & Apollinis arma timentes*] Quo referatur illud, *timentes*, non diſpicio. In edit. quidem Lugdun. legitur, *trementis*, vnde forſitan legendum eſt, *frementis*: frementem enim & iratum hoſtibus Apollinem in Actiaca pugna deſcribit Propertius in Eleg. 6. lib. 4.

Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ.
Sed quali aſpexit Pelopeium Agamemnona vultu,
Egeſſitq́; auidis Dorica caſtra rogis.
Aut qualis flexos ſoluit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuêre lyræ.

Quinetiam eo progreditur, vt totum locum illū Petronij hoc modo ac ordine legendum putem.

Cerno equidem gemina iam ſtratos morte Philippos.
Theſſaliaq́; rogos, & funera gentis Iberæ:
Et Lybiæ cerno, & tua Nile gementia clauſtra.

Iam fragor armorum trepidantes perſonat auras
Actiacoſq; ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pag.122.v.11 ——*nec vaga paſſim*
Flumina per notas ibant morientia ripas.]

Morientibus illis fluminibus opem ferre conabimur, non abſurda prorſus opinione ſcriptum fuiſſe à Petronio,

——*nec vaga paſſim*
Flumina per notas ibant torrentia ripas.

hoc ſenſu:vaga flumina, paſſim torrentia,tūc non ibant per notas ripas.non ampliùs, inquam, alueo ſuo & ripis flumina continebantur , ſed effuſa per agros & ſyluas omnia ſternebant & rapiebant ſecum. Loquitur enim de prodigiis bellorum ciuilium,de quibus etiam Virgil. lib.1.Georg.

Proluit inſano contorquens vertice ſyluas
Fluuiorum rex Eridanus, campoſq; per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit.

Idem in lib 2.Georg.

Nec non & torrentem vndam leuis innatat alnus
Miſſa Pado——

Plinius de eodem Pado,ſiue Eridano,cap.16.lib.3. *Augetur ad Canis Ortus,liquatis niuibus , agris quàm nauibus torrentior*,id eſt,turpiditate & impetu nocentior. Vt autem *torrentem* vndam dixit Virgilius , ſic & Seneca in epiſtol.40. *Habeat vires magnas, moderatas tamen,oratio ſit perennis vnda,non torrens.*

Idem Virgil.in Eclog.7.

Hic tantùm Boreæ curamus frigora,quantùm
Aut numerum lupus,aut torrentia flumina ripas.

Torrentia flumina,vt Homero, χείμαῤῥοι ποταμοὶ Ιλ.δ. Petronius verò *notas ripas* dixit imitatione Horatij torrentem amnem deſcribentis,in laudatione Pindari.

Monte decurrens velut amnis,imbres
Quam ſuper notas aluêre ripas,
Feruet,immenſuſq; ruit profundo
——*Pindarus ore.*

Pag.124.v.5 ——*mox flumina montibus altis*
Vndabant modo nata:ſed hæc quoque iuſſa putares,
Stabant]

Neque lectionem,neque interpunctionem improbo.Hoc enim ſentit,flumina quaſi magico aliquo carmine , iuſſa & coacta,ſtetiſſe.Verùm in v.cod.Douza legi aſſerit,

——ſed hæc quoque iuſta putares,

quod damnare mihi religio eſt: præſertim cùm v. c. in editione Plantini ſequentia ita concipit,

Vinctaq́; mox ſtabant.

Flumina, inquit, modò nata, vera & perennia flumina videbantur: eadem tamen mox concreſcebant & conſiſtebant *Iuſta* verò *flumina*, dixit Petronius, vt. Ouid. in Eleg. 5 lib. 3. Amorum, vbi torrentem obiurgat, flumen legitimum:

Quid ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?

Iuſtum quoque amnem dixit Liuius in libro primo: *Sorte quadam, diuinitus, ſuper ripas Tiberis effuſus lenibus ſtagnis. nec adiri vſquam ad iuſti curſum poterat amnis.*

v. 29. *Interea volucris motis conterrita pennis*
Fama volat.]——

Nunc primum editum eſt, *volucris*, cùm antea legeretur *volucer*: quod tamen expungi non debuit. Ita enim dictum, *volucer* genere fœminino, vt *acer hyems.* Ennius apud Priſcianum:

Æſtatem autumnus ſequitur, pòſt acer hyems fit.

quem verſum laudat quoque Seruius in 6. Aeneid. ſcribitq́; veteres etiam dixiſſe, *alacer*, tam fœminino, quàm maſculino genere.

Pag. 125. v. 26. ——*gemino cùm Conſule Magnus*
Ille tremor Ponti, ſeuiq́; repertor Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus]——

Repertor Hydaſpis, vocatur Pompeius, quia fabuloſum illum fluuium exiſtimabant: qua ex opinione vulgi ſcripſit Horatius:

——vel quæ loca fabuloſus
——Lambit Hydaſpes.

Alij tamen libri, vt editio Lugdun.

——ſæui quoque terror Hydaſpis.

Alij verò, vt editio Steph.

——ſæuiq́; repertus Hydaſpis.

Repertus terror, qui præter opinionem ei terror extitit. Virgil.

Dic age, namq́; mihi fallax haud antè repertus
Hoc vno reſponſo animum deluſit Apollo.

Ennius apud Feſtum, in Nauus:

Nauus repertus homo eſt, Graio patre, Graius
——homo, rex.

Cæcilius, in Epiſtola, apud Priſcianum:

Nam nouiꝰ quidem deus repertus eſt Iouis.

Plautus in Captiuis:

Tu repertus, qui Philocratem ſuperet veriuerbio.

Eleganter autem, *ſcopulus piratarum* dictus Pompeius, vt eodem tempore tribunal L. Caſsij, ſcopulus reorum, qui Valer. Max.

Pag 126. v. vlt. *Atq́, interterto laceratam pectore veſtem*
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra] Editio Lugdun. *inter toto*, quomodo legiſſe etiam Lilium Gyraldum apparet, commoda & aperta ſententia. Inter veſtem, inquit, toto pectore laceratam, quatiebat lampada Nam veſtis, vtpote lacera, non obſtabat, quo minùs per illam vibraret facem. De lacera veſte Diſcordiæ Virgilius:

Et ſciſſa gaudens vadit Diſcordia palla.

Porro ſcio eſſe, qui illud *ſanguineam lampada*, concoquere non poſsint, legantque;

Sanguinea tremulam quatiebat lampada dextra.

A quibus diſſentio. Nam *ſanguinea lampas*, ob ſanguinei coloris flammam, dicitur, vt apud Virgilium,

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent.——

Pag. 127. v. 15. *Quid porro, tu Diue, tuis cunctaris in armis*] *Diues*, retineri poteſt κ῀ πρόληψιν, quia Diſcordia, vt dea futurum diuum ſciebat: magis tamen probo quod eſt in editione Lugdunenſi, *Die*: quoniam Iulo prognatus Cæſar, & à Venere ac ipſo Ioue ducebat originem. Sic eiuſdem gentis Ilia, diâ vocatur ab Ennio, apud Nonium in Nepos fœminini generis.

Ilia dia nepos, quas ærumnas tetuliſti?

Diûm, inquit Feſtus, *antiqui appellabant, vt à Deo ortum.*

v. 17. *neſcis tu Magne tueri*
Romanas acies] Monui iampridem, & nunc moneo, legendum videri, *Romanas arces*, vt pag. 121. v. 18.

Omnia quæ tribui Romanis arcibus, odi.

Magnificentius enim Romanæ arces dicuntur, quàm vrbs Roma: vt Carthaginis arces, quam Carthago: & Pergameæ arces, quàm Pergama. Virgilius:

Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.

Item.

Aſcanione pater Romanas inuidet arces. Et,
Cùm fera Carthago Romanis arcibus olim
Exitium magnum, atque Alpes immittet apertas.

Notiſsi

Notiſsimum eſt vt Pompeius aduentante Cæſare, vrbem reliquerit, quid tamen impedit Ciceronem audire in epiſtola decima, lib. 7. ad Atticum: *Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeij videtur? Hoc quære, quòd vrbem reliquerit. Ego enim ἀπορῶ. Tum, quid abſurdius? Vrbem tu relinquas? Ergo idem ſi Galli venirent.* Et in epiſt. 25. lib. 8. ideo vocat Pompeium ἀπολιτικώτατον ϗ ἀστρατηγικώτατον. quibus iſta planè reſpõdent, *Neſcis tueri Romanas arces.* Et epiſt. 2. eiuſdem libri: *Nihil vlla in gente vnquam ab vllo auctore Reipub. ac duce turpius factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factum eſt: cuius ego vicem doleo, qui vrbem reliquit, id eſt, patriam, pro qua, & in qua mori, præclarum fuit.*

v. 21. *Cùm hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet*] Temerarium non eſt, quod in v. c. legitur, *ingenti bile.* ſi quidem per bilem, inſaniam poëticam intelligit, de qua Pag. 180. v. vlt. *Imò inquam ſi eiuras hodiernam bilem, vnà cœnabimus.* Horat. in arte Poëtica:

——ô ego lauus,
Qui purgo bilem ſub verni temporis horam?
Non alius faceret meliora Poemata.

Quare illa verba, *volubilitate verborum*, inducenda puto, vt quæ huc irrepſerint ex verſu 27. eiuſdem p. *Ex præſcripto ergo conſilij communis, exaggerata verborum volubilitate.*

Pagina 131. verſ. 7. *vt putares inter auras canere. Sirenum concordiam*] Variant libri alij, *inter auras:* alij, *inter aures:* quidam, vt editio Plantini, *inter anres.* eamque affirmat eſſe v. c. ſcripturam. Sic tamen locutos eſſe Latinæ linguæ auctores præſtare non auſim: eo labor potiùs, vt neutrum illud, *auras*, & *aures*, exiſtimem eſſe Petronij. Etenim multò argutius videtur, *intus canere*, multis de cauſis. Primum, *intus canere*, id erit, in ipſo quaſi ore & gutture Circes canere. Deinde, valde peritè & artificioſè canere. Poſtremò furtum quoddam animorum indicabit, & penè ſubreptos omnes audientium ſenſus ſuauiſsima illa modulatione. Alluſum autem ad Græcorum prouerbium ἀσπένδιοι κιθαρισταὶ, de quo ſatis ſit ad hunc locũ adferre, quæ in Ciceronis 3. Verrin. ſcribit Aſconius: *Cùm canunt citharistæ, inquit, vtriuſque manus funguntur officio. Dextro plectro vtitur, & hæc eſt foris canere:*

Siniſtra digitis chordas carpit: & hoc eſt intus canere. Difficile autem quod Aſpendius cithariſta faciebat, vt non vteretur cantu vtraq; manu, ſed omnia, id eſt, uniuerſam cantionem intus, & ſiniſtra tantùm manu complecteretur. Vnde omnes quotquot furès erant, à Grecis Aſpendij cithariſtæ in Prouerbio dicebantur, quod vt ille carminis, ita iſti, furtorum occultatores erant.

Pag. 132. v. 1. *Quid eſt, inquit? numquid te oſculum meum offendit? Nunquid ſpiritus ieiunio macer?*] corpus quidem ieiunio maceſsit, ſpiritus verò, anima, & anhelitus, quî poteſt? An legendum, *ſpiritus ieiunio acer?* vt acrem ſpiritum grauioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius:

Sæuamq; exhalat opaca Mephitin.

Et Catullus:

Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper.

Item:

Quare aut crudelem naſorum interfice peſtem.

Dicitur *ſæua Mephitis, trux caper, crudelis naſorum peſtis*, vt *acer ſpiritus*. *Spiritus* quoque *acer* dicitur ab Horatio, quamuis alia notione verbi:

Idcirco quidam, Comœdia, necne Poëma
Eſſet, quæſiuêre. quod acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt ———

Videri poſsit etiam legendum *marcet*, pro putret ac putet, vt Plinius ait: *auis Lagopodis acciſæ corpus ſtatim marceſſere.* Ieiunis autem acrior fœtidiorque ſpiritus. Martialis:

Quòd ſiccæ redolet palus lacunæ,
Quòd ieiunia ſabbatariorum.

Cæcilius Plotio apud Gellium:

Sed tua moroſane vxor? Quàm, rogas?
Qui tandem? tædet mentionis: quæ mihi
Vbi domum adueni ac ſedi, extemplò ſuauium
Datat ieiuna anima. Nil peccat ſuauio:
Vt deuomas volt, quod foris potaueris.

Pag. 137. v. 8. *Ter languidior coliculi repente thyrſo*] Pace grammaticorum mihi liceat ex aduerbio participium facere, minima mutatione, & ſcribere, *tepente thyrſo*. Thyrſus enim coliculi vbi intepuit, fit languidior. Diſsimile autem non illud Catullianum:

Languidior teneræ cui pendens ſicula betæ.

Pag.138.v.6: *Et quidem Tragici oculos ſuos, tanquam audientes, caſtigant*] Dicere videtur, Tragicos interdum oculos ſuos obiurgare, tanquam oculi verba eorum audiant. Sed fortaſſe ſcriptum fuit *audientes*, pro *odientes*, id eſt, odio habentes, & inuiſos ſibi: vt contra veteres dixerunt, *Rodus, orum, oricula, orata*, pro Raudus, aurum, auricula, aurata. Sic apud ipſum Petronium p. 46.v.18. vbi legitur, *in conductum accurrit*, v.c. habet *aucucurrit*, quod poſitum fortaſſe, pro occurrit. Veteres autem dixiſſe *odio, odu*, & Feſtus docet. *Oſi ſunt*, inquit, *ab odio, odu, declinaſſe antiquos, teſtis C. Gracchus*. Inde participium *odientes*. Sic *odiui*, pro odi, legitur in Antonij epiſtola ad Hirtium & Cæſarem: *Mihi quidem conſtat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre, nec deſerere partes, quas Pompeius odiuit.*

v.13. *Damnatiſq; noua ſimplicitatis opus*] Simplicitatem illam nouam non eſſe, ea quæ ſequuntur declarant. Sciunt autem qui in his literis verſantur, b. & v. ſæpe inter ſe commutari. Itaque puto ſcriptum à librario fuiſſe, *vona*, quod poſtea in *noua*. deprauatum ſit. *Bona* verò *ſimplicitas*, quæ, vt ait Plautus, eſt ſine vlla malitia mala.

v.20. *Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte*
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos]

Quamuis priori verſiculo ſit opus tibicine, non fulciam tamen, ſed leuiter duntaxat mutabo poſterioris initium, & interpungam hoc modo:

Ipſe pater veri, doctus Epicurus in arte
Luſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Perſpicua ſententia. Ipſe Epicurus, pater veri, vt ille apud Flaccum, *non ſordidus auctor Naturę veriq;*: doctus in arte, nimirum voluptaria, & amatoria, luſit, indulſit amori ſcilicet ac Veneri: hoc enim plerumque Latinis eſt *Ludere*. Liuius Andronicus apud Feſtum, in Adſatim; *Adſatim edi, bibi, luſi*: quod Græci, ἔφαγον, ἔπιον, ἠφροδισίασα: vt in epigrammate Sardanapali apud Athen. lib. 12. ἐγὼ ἐβασίλευσα, καὶ ἄχρις ἑώρων τὸ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδισίασα. Propertius:

Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus luſit Erichthonius.

Catullus in Hymenæo:

Ludite vt lubet, & breui
Liberos date.

Ouid.eleg.8.lib.i.Amorum:

Ludunt formoſæ: caſta eſt quam nemo rogauit.

Plena exemplorum omnia, ſed vnum duntaxat addam è Nuptiis Pomponij, apud Nonium in Condepſere:

Partem inſipaui, conluſi, indepſui.

Scripſi ego de coniectura, *conluſi*; quamuis in libris Nonij legatur; *concluſi*, quod nec inficior defendi poſſe.

FRANCISCI PITHOEI IC.
AD
PETRONII ARBITRI
SATYRICON.
COLLECTANEA.

PAg.41.v.11. *Vt cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*] Seneca in proœmio li. 9. Controuerſiarum: *Itaque velut ex vmbroſo & obſcuro prodeuntes loco clara lucis fulgor obcæcat: Sic illos à ſcholis in forum tranſeuntes, omnia tanquam noua & inuſitata perturbant.*

v.19. *Sed reſponſa in peſtilentiam data*] Corn. Tacitus, ſiue quis alius author dialogi de Oratoribus: *Sic fit vt tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones, aut peſtilentiæ remedia, aut inceſta matrum, aut quicquid in ſchola agitur quotidie, in foro vel rarò vel numquam ingentibus verbis proſequantur.*

Pag.42 v.16. *Grandis, &, vt ita dicam, pudica*] Idem. *Oratio ſicut corpus hominis ea demũ pulchra eſt, in qua non eminent venæ, nec oſſa numerantur ſed temperatus ac bonus ſanguis implet membra, & exurgit toris ipſos quoque neruos robur tegit, & decor commendat.* Vide Iuuenal. ſatyr. viii. Quintil. lib. xi. cap. xi lib. v. c. xii lib. x. i. cap. vi.

v.19. *Enormis loquacitas*] Ful. Myth. *Apud Rhetores verò aliud profuſo & libero curſu effrenata loquacitas, aliud conſtricta virtutis indaganda curioſa nexilitas.*

v.23. *Semélque corrupta eloquent. reg.*] Vide Vel. Patercul ſub. fin. vol. i.

v.32. *Non eſt paſſus Agamemnon*] Infrà: *Sed veritus ne Menelaus etiam ante ſcholanus.* Iuuen. *ſurgis tu pallidus Aiax Dicturus dubia pro libertate.*

Pag. 43. v. 23. *Quod ſi paterentur*] Author dialogi de Oratorib. *Nec in Authorib. cognoſcendis, nec in euoluenda antiquitate, nec in notitia vel rerum vel hominum vel temporum ſatis opera inſumitur: ſed expetuntur quos Rhetoras vocant.*

v. vlt. *Schedium Lucilliana humilitatis*] Apul. apolog. 2. *Omnifariam noueritis, & in iſto, vt ait Lucilius, ſchedio experimini.*

Pag. 44. v. 12. *Det primos verſibus annos*] Seruius in illud Eclog. 4. *At ſimul heroum laudes. Bono ordine* (inquit) *primò poetas, deinde hiſtoricos, deinde philoſophos legendos dicit.*

v. 17. *Demoſthenis arma*] Propert. *Perſequar aut ſtudium linguæ, Demoſthenis arma.*

v. 26. *Grand. verba minentur*] Martial. *Loqueris, ſonasq; grandibus minax verbis.*

v. 29. *Plenus Pierio*] Auctor Dialogi de Orator. *Hæc ſibi illa veteres perſuadebant, ad hæc efficienda intellig ebãt ſibi illa veteres perſuadebant, ad hæc efficienda intelligebant opus eſſe, non vt Rhetorum ſcholis declamarent, nec vt fictis, nec vllo modo ad veritatem accedentibus controuerſiis linguam modò & vocem exercerent: ſed vt iis artibus pectus implerent, in quibus de bonis ac malis, &c.*

Pag. 45 v. 13. *Cœpit me præcedere*] genus loquendi frequens Petronio. ſic eadem p. *& per medium lupanar fugere cœpi.* Et rurſus: *Cœpit rogare ſtuprum.* Pag. 46 v. 2. *cœpitq; mihi velle pudorem extorquere.* Pag 48 v. 5. *& me cœpit non perfunctoriè verberare.* & v. 19. *Diligentius conſiderare palliũ cœpit.* & P 51. v. 2. *præcluſiſq; foris, ridere, acumen non minus concionum, quàm calumniæ tuum cœpimus.*

v. 15. *Centonem anus vrb. reiecit*] Dositheus magiſter in arte: καὶ ὅπως ὄρθρῳ κέντρωνι εἰσῆλθον, καὶ πρῶτον ἀσπασάμην καθηγητάς Virgil.

——*duplicem ex humeris reiecit amictum.*

v. 22. *Operui caput*] Alibi, *operuit caput, extraq; templũ profugit.* Plaut. Moſtel. *Capite obuoluto vt fugias cũ ſummo metu.* &, *Caue reſpexis, fuge atque operi caput.* Næuius: *Amborum uxores noctu Troiade exibant, capitibus opertis flentes ambæ, abeuntes lacrymis cum multis.*

Pag. 46 v. 3. *Meretrix aſſem exegerat*] Arnob. 5. *Cypria Veteris abſtruſa illa initia præterimus, quorum conditor iudicatur Cyniras rex fuiſſe: in quibus ſumentes certas ſtipes inferunt vt meretrici.* Clemens, νόμισμα δὲ εἰσφέρουσιν *αὐτῇ οἱ μνώμενοι ὡς ἑταίρᾳ ἐρασταί.*

v.5. *Niſi valentior fuiſſem*] Ouid. *Inſequitur, fugio: fortior ille fuit.*

ibid. *Dediſſem pœnas*] Catal. *Nimirum apertam conuolatis ad pœnam.* &, *Furatum venis huc amore pœnę.* Mart. *Immatura dabant infandas corpora pœnas.*

v.9. *Crepidine ſemita*] Seruius : *Crepidines viarum, ipſa eminentia dextra ſiniſtráque.*

v.13. *Lacrymas pollice expreſſit*] an potiùs *exterſit?* Oui.

——— & lacryma vocem impediêre loquentis,

Quas vbi marmoreo deterſit pollice virgo. Idem:

Eurytidos lacrymas admoto pollice ſiccat Alcmene.

Catull.

——— vt terſi lumina ſæpe manu.

v.15. *habitu fratris*] Scholiaſtes Lycoph. τοὺς ξένους ἀδελφοὺς τὰ ἐρωτικὰ ποιοῦσι. οἱ γὰρ ἐρῶντες φρατῆρας λέγουσιν, ἀδελφοὺς μὲν οὐ συγγενεῖς μὲν ἐστίν.

v.25. *Cuius ne ſpiritus purus eſt* [Sueton. in Neron. *Ex nonnullis comperi, perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominum pudicum, aut vlla parte corporis purum eſſe.*

v.31. *Cùm fortiter fac.*] Apul. lib. 2. de Aſin. *Abi ergo, ac te compara, tota enim nocte tecum fortiter & ex animo prœliabor.* & alio loco : *Præliare*, inquit, *& fortiter præliare. Nec enim tibi cedam, nec terga vertam.*

v.32. *Eadem ratione*] Martial. *——here qui puer Hyle fuiſti, Dic nobis hodie qua ratione vir es.*

v.33. *In diuerſorio puer*] Seneca, *Tota nocte perui gilat, quam inter ebrietatem domini, ac libidinem diuidit, & in cubiculo, vir in conuiuio puer.*

Pag. 47 v.2. *Vitream factam*] Xiphil. in Claud. ὥστε καὶ τὸ λογοποιεῖσθαι, ὅτι κἂν ὑάλινα σκεύη δῷ συντετριμμένα τινὰ, πολίτης ἔσται.

v.15. *Rumoribus different*] Tacit. *Pars multò maxima imminentes dominos rumoribus differebant.* Terent. *Nam quod rumore diſtulerunt maleuoli.*

v.17. *Tanquam ſcholaſtici*] Scholaſtica lege quod alibi à me lectum memini.

v.20 *Tardum eſt inquam differre, quod placet*] Seneca, *Affectus non ſuſtinet moram.*

v.22. *Diuerſionem libido*] *Nec enim bene cum ſociis regna Venúſque manent.*

v.27. *Oſculiſque tandem bona fide ex*] Alibi: *Tunc primùm bona fide puero baſium dedit.* Item, *Optima fide reuini* *niniſcentem amicitiam toto pectore adſtrinxi.* Laberius: *Tollet bona fide vos Orcus nudas.* Florus, *P. R. cum bona fide adoleuiſſet.* Plinius, *optima fide nos reſpiraſſe in hauriendo.*

v.29. *Vſque ad inuidiam*] Plaut. Moſtell.

Ph. *Age accumbe igitur. cedo aquam manibus puer, appone hic menſulam.*

Ph. *Qui inuident, ne vnquam eorum quiſquam inuideat prorſus commodis.*

Catull.

Dein cùm millia multa baſiorum,
Conturbabimus illa, neſciamus,
Aut ne quis malus inuidere poſſit,
Cùm tantum ſciat eſſe baſiorum.

Martial.

Hec tua ſane puer Diadumene baſia flagrant.
Quid, ſi tota dares illa ſine inuidia?

v.30. *Nec adhuc quidem omnia erant ſacta*] Alibi, *forſitan dum omnia concupiſco.* Catull. *Hærent ad latus, omnia experiris fruſtra.* Ouid. Epiſt.

Vlteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt.

Pag.48.v.1. *Veſti-contubernium*] ſic *Veſti-cibaria* Cæſari.

v. 5. *Sic diuidere*] *Diuidere* μέσον eſt Pompon. *tanquam frater mihi ſis, medium abdomen cùm diuidam.* Plaut. Aulular.

v.10. *fidem malè ambulantem*] Alluſit fortaſſe ad ambulatores illos, de quibus Martial.

Hoc quod Tranſtiberinus ambulator;
Qui pallentia ſulfurata fractis
Permutat vitreis.

Pag.49.v.19. *Quis hoc loco nos nouit*] Plautus Pœn.

Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito:
Si volo hunc vlciſci, lites in alieno oppido ſequar.

Pag.50.v.4. *Sed nullo genere par erat cauſa noſtra*] Iulius Firmicus, *Sed nullo genere matris dolor vincitur.*

v.9. *Pannuciam*] *Pannucia nuncupata, quòd ſit diuerſis pannis obſita.* Iſidor.

v.11. *Suam cuique rem eſſe cariſſ.* Plaut.

Meus mihi, ſuus cuique carus eſt.

v.15. *Aduocati iam penè noſtur.*] Leucip.

καλός γε καὶ νυκτερινὸς δικαστής. Calpur.

Vt mala nocturni religanis brachia Moſſi
Tityrus.

Tityrus,& medio furem ſuſpendit ouili.

Senec. de Breu. vit. *Non eſt quòd me ſolos putes dicere occupatos: quos à Baſilica emiſſi demùm canes eijciunt.* ſic leg.

v.21.*Iam ſequeſtri placebant*] Plaut.Rudente,

Non probare pernegando mihi potis es,niſi pars datur.
Aut ad Arbitrum itur,aut ſequeſtri ponitur.

Vide totam ſcenam,& cum hac confer.

v.29.*Veniemus ad conſtitutum*] Varro, *Alius conuiciatus eſſet,qui tam ſerò veniſſet ad conſtitutum.*

v.vlt.*Litē faciebat*] Curius Fortunat.*Quod prima pars proponit,quæ litem facit.*Fab.7.2.

Pag.51.v.13.*Sera ſua ſponte delapſa*] Ouid.

Et iam contigerant portam,Saturnia cuius
Dempſerat appoſitas inuidioſa ſeras.

Ibidem:

Tota patet dempta ianua noſtra ſera.

Nonius,Patibulum; *ſera,qua oſtia occluduntur,quod hac remota valuæ pateant.*

Pag.52.v.2.*Impune adſpexit*] Ouid.

O ſacros vultus Baccho,vel Apolline,dignos,
Quos vir,quos tutò fœmina nulla videt.

v.11.*Medicinam ſomno petij*]Suetonius; *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure,ſedentem pro tribunali adierunt, orantes opem valetudini,demonſtratam à Serapide per quietem:reſtiturum oculos,ſi inſpuiſſet.*

v.17.*Iuuenili impulſi licentia*] Tacit.libr.13.*quidam per iuuenilem licentiam, quæ tunc paſſim exercebatur,inanem motum fecerant.*

v.26. *Torum meum preſſi*] Alibi, *Premebat illa reſoluta marmoreis,ceruicibus aureum torum.* Ouid.

Cùm premeret mollem laſſus ab hoſte torum. &,
Vtq; torum preſſit,ferrum Lucretia mecum eſt.

Item,

Cùm preſſus prior eſt interiorq; torus.

Pag.53.v.12.*Comploſis manibus in riſum*] Leucipp.διακροτήσας οὖν τὰς χεῖρας ἐξεγέλασε.

v.20.*Ideo vetus*] Simile fere quidam Heliodor. ἐπεστείλατο πρότερον τὴν θυγατέρα εἴ τις βούλοιτο παρθενεύειν μηδαμῶς ἐπιτρέπειν.

v.25.*Frigidior hyeme Gallica*] Seruius in illud Virgil. *& frigora Rheni. Quæ amatorem*(inquit)*ſpernis,& Gallicana potes frigora ſuſtinere.*

v.32. *Paria compoſuerat*] Plinius: *Naturam ſpectaculum ſibi ac paria componentem.*

Pag.54. v.33. *Extortis nos clunibus*] Arnob. *Laſciuia, inquit, deinde luxuriantis adſumpta, huc atque illuc clunes torquent.*

v.vlt. *Ballenatiam tenens virgam*] Hygin. *Nonnulli, cum faciunt caduceos, duos dracones implicitos virgula faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacis. Eius exemplo & athletæ, & in reliquis huiuſmodi certationibus virgula vtuntur.* Ser. in illud Virg. *Tum virgam capit. Hodieque* (inquit) *tam athletarum, quam gladiatorum certamina, virga dirimuntur: & præfecti gentium Maurorum cum fiunt, virgam accipiunt & geſtant.*

Pag.55. v.1. *Infelicibus dari miſsionem*] Apul. *Graſſare grauiter & occide moriturus: hodierna pugna non habet miſsionem.*

v.27. *Lucernæ quoque humore def.*] Lucernas non extinguebant, ſed eas ſinebant langueſcere. Plin. Plutarc. Galienus Imp. Epithal.

v.29. *Duo Syri*] Martial.

Munera pergrandes octo tulere Syri.

Pag.56. v.17. *Eiuſmodi carmina effudit*]Plaut. *Suauem cantionem accipite cinædicam, vt perpruiſcamus vſque ex vnguiculis.*

v.21. *Molles*] Mart. *Mollem credere te virum volebam, Sed rumor negat te eſſe cinædum.* Vib. Sequeſt. *Salmacis Cariæ, ex qua qui bibit molleſcit, id eſt, obſcœnus fit.*

ibid. *Veteres,* Mart.

Vrbanus tibi Cæcili videris.
Non es crede mihi. quid ergo? verna es, &c.
Quod bucca eſt vituli dicax cinædi.

Sed & *Ceuetes* quidem molles & obſcœni dicuntur. & vetus exemplar hoc loco habet *Vet.es.*

v.23. *Me baſio conſp.* Catull.---*quod pura impura puella.*
Suauia coniunxit ſpurca ſaliua tua.

v.25. *fruſtra moluit*] Hinc *moltus* in illo Catulli ioco:
Moltus homo es Naſo, neq; tecum moltus homo: ſed
Deſcendit Naſo. moltus es & Pathicus.

v.27. *Tantum erat creta*] Horat.——*cum penè ſoluto*
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manat humida creta, colorq;
Stercore fucatus crocodili.

v.31. *Embaſicœtam*] Vet. lect. *Embaſicœtas, qui vel quæ*

frequen

frequenter dat baſia.

Pag. 57. v 13. *Mox manum demiſit in ſinum.*] Lucian. Ἔρωσι. ἡ δεξιὰ κατὰ κόλπου δῦσα, &c.

v. 15. *Rudi*] Catalect. *Sed lignum rude.* &, *vtetur veris vſibus haſta rudis.*

v. 16. *In promulſide libidinis*] Apul. *Proluuium libidinis ſuſcitaram.*

v. 19. *Neſcio quid*] Catull.

Carum neſcio quid lubet iocari.

Max. *Neſcio quid Græco murmure dulce canens.*

Mart. *Neſcio quid dominæ teneram qui garrit in aurem.*

v. 22. *producta eſt puella*] Alibi, *Vt in plateam producerct dominam.* Donatus in illud Terent. *Produxi ac vendidi.*

v. 27. *Nuptias fecerunt*] Musæus, ἀλλὰ λέχος στορέσασα τελεσσιγάμοισιν ἐν ὥραις. Erycius; εἰς γάμον οὐκ ἀνέτοιμον.

Plautus:

Vltro ibit nuptum, non manebit auſpices.

Idem:

Sed nuptias hodie quin facimus?

v. 33. *Iunonem meam*] Tibull.

Hæc per ſancta tuæ Iunonis numina iuro,
Quæ ſola ante alios eſt mihi magna Deos.

Et:

Etſi perq́; ſuos fallax iurauit ocellos,
Iunonemq́; ſuam, perq́; ſuam Venerem.

Pag. 58. v. 4. *Poſſe taurum tollere*] Ne pueri, ne tam ſpurca à teneris aſſueſcite. Horat.

Nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis.

Taurus etiam Græcis ac Latinis dicitur αἰδοῖον, ſicut & *Vitulus.* Nequiter verò meretrix inflectit prouerbium, *Poſſe aliquem taurum tollere, quem vitulum tulerit.* Phauorin. γραῦν τινά φασιν μόσχον μικρὸν ἀρξαμένην καὶ τοῦτο καθ' ἡμέραν ποιοῦσαν λαθεῖν βοῦν φέρουσαν. Lucian. μηδ' ἐλπίδα οὐχ ὅπως ταῦρον ἔτι ἄρασθαι δυνάμενος. Quintil. lib. 1. c. 15. *Milo quem vitulum aſſueuerat ferre, taurum ferebat.*

v.7. *officium nuptial.*] Apul. *Nuptiæne illæ fuerunt, an aliud celebratum officium, an conuiuium tempeſtiuum?* Iuuenal. ——*officium cras*

Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ cauſa officij? quid quæris? nubit amicus.

v.30. *Pueros capillatos*] Martialis lib.5.

Et pædagogo non iubente laſciui,
Parere gaudent villico capillati.

Ambroſ.6.Hexam.

Haud inſcitum extat adagium, comatus nondum . inedus.

v.33. *Soleatus*] Martial. *referet lapſum de puluere follem,*
Et ſi iam lotus, iam ſoleatus erit.

ibid. *Pila ſparſiua exerceb.*] Sido. Epiſt. *Student pilæ ſenes, aleæ iuuenes, armis Eunuchi.*

Pag.59.v.3. *Circuli*] Iſidor.de pila, *dum ex circulo adſtantium ſpectantiúmque emiſſa.*

v.5. *Numeral.pilas*] Senec. *Si verò pilicrepus ſuperuenerit, & numerare cœperit pilas.*

v.9. *Digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam*] Martial.lib.14. de matella: *Dum poſcor crepitu digitorum, & verna moratur.*

v.11. *Aquam popoſcit ad manus*] Alibi *tanquã aquam petere.* Sidon. *Retrorſuſque conuerſus tanquam manibus aquam peteret.* Caper, *in manus aquam poſuimus. Veteres autem manibus pedibúſque dixerunt.*

v.16. *Trimalcio*] fortaſſe *ter Malcio* ille de quo Val. Martial. Vt Varronis *ſeſqui-Vlyſſes* & *Triſmegiſtus*, & *Triparcus*, Plaut. in Perſ. Ad Trimalcionis verò cœnam pertinet Senec.Epiſt.47.& 57.

v.21. *præcedentibus faleratis curſ.*] Cæſarius: Ὑποχειρίους. νυνὶ δὲ ὅπερ ἐπὶ τῶν βασιλέων ὁρᾶσθαι πέφυκε. φωνεῖ μὲν καὶ προηγεῖται ὁ θεῖος κούρσωρ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τινάς. ἐπειδὰν δ᾽ ἐπὶ τὰς πύλας τῶν πλατεῖων πλατειῶν ἥκωσιν, ἀφίησι τοὺς κληθέντας ἐπὶ τὴν προαυλίαν ἑστάναι, μέχρις ἂν μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ τὴν αὐτῶν παρουσίαν.

v.22. *Deliciæ*] Cicero: *Amores autem & eæ quæ deliciæ appellantur.*

v.29. *In aditu ipſo*] Athenæus 4. δεῖ δὲ τὸ πρῶτον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐρχομένους μὴ γαστριζομένους εὐθὺς ἐπὶ τὸ συμπόσιον χωρεῖν, ἀλλὰ τι δοῦναι πρότερον τῇ φιλοθεάμονι καὶ κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. ὃ δὲ γὰρ τοῦτο παρέλιπε ὁ ποιητής. αὐτοὶ δ᾽ εἰσῆλθον θεῖον δόμον. οἱ δὲ ἰδόντες ἐθαύμαζον.

Pag.60.v.3.*Caue,caue canem*] Varro Eumenid. *Quod hodie mea eſt prabitio,in ianua caue caue canem inſcribi iubeo.* Notum illud Caſsij apud M. Sen. 6. contr. *Si canem ad oſtium alligaſſes.*

v 8. *Caduceum tenebat*] Athenæus li.xii. Sueton. in Calig. *Plerumque verò aurea barba fulmen tenere aut fuſcinam, aut caduceum , deorum inſigne,atque etiam Veneris cultu conſpectus eſt.*

v.21. *Pixis aurea,* &c. *in qua barbam*] Suet. in Neron. *Inter Buthyſiæ apparatum barbam primam poſuit , conditamq́; in auream pixidem , & pretioſiſſimis margaritis adornatam Capitolio conſecrauit.* Xiphilinus.

v.26. *Procurator rationes accip* Plaut, Pſeudol. *Condus promus, ſum,procurator peni.*&c. *Mihi hercle verò qui dies rationeſq; heri Ballionis curo, argentum accepto expenſo.*

v.30. *Embolum nauis*] τὸ χάλκωμα τὸ περιτιθέμενον κατὰ τὴν πρῷραν.

v.34. *Lucerna Bilychnis*] Tertull. *Cur die læto non laureis poſtes adumbramus,nec lucernis diem infringimus? honeſta res eſt,ſolemnitate publica exigente,indicere domui tuæ habitum alicuius noui lupanaris.* Græco autem ſermone vſus eſt , ne vile aliquid intro ſerret : vt Virgil. *Pendent lychni laquearibus aureis.*

Pag.61.v.20.*Natali meo*]
Martial.

Vt poſcas Clyte munus,exigaſq;,
Vno naſceris octies in anno:
Et ſolas puto,tréſve,quatuórve
Non natalitias habes Kalendas.

v.30. *pueris Alexandri*] Capit.in Vero: *Adduxerat ſecum & fidicinas & tibisines,& hiſtriones , ſcurraſq; mimarios , & præſtigiatores , & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria paſcitur voluptate.*

ibid.*Aquam in ma.niuatam*] *Multa niue incluſam, vt rigore,*inquit Seneca,*refrigeraretur alieno.*

v.31. *Inſequentibus ad pedes,ac paronyc.*] Ioh. Salisber. ex antiquo, vt videtur, ſcriptore : *Recumbentis pedes, calamiſtratus comatulus excipit , nitorem inuidens meretrici, hiſtrioni habitum , cultum procis , virginibus ornatum, triumphalem quoque Principibus apparatum:& in aliorum conſpectu pedes , & ne plus dicam , teneris manibus tibias tractat.*

Pag. 62.v.10.*Oliuas in alt. par. albas*] Oliuarum albarum meminêre Plinius & Celſus, nigrarum Diphilus.

v.16. *Tomacula ſupra crat. feruentia*] Mart.

Quòd fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis cocus popinis.

v.20. *Ad ſymphoniam allatus eſt*] Sed & ad Symphoniam efferebantur à cœna. Seneca: *Pacuuius qui Syriam vſu ſuam fecit, cũ vino, & illis funereis epulis ſe ſepeliſſet, quaſi ſibi parentaret, ſic in cubiculum ferebatur à cœna, vt inter plauſus exoletorum hoc ad Symphoniam caneretur, βεβίωκε, βεβίωκε, nullo non ſe die extulit.*

v.22. *Pallio coccino adraſum incluſer. cap.*] Idem de Mecœnate, *In omni publico loco ſic apparuit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auriculis.*

v.24. *Laticlauiam*] Sueton. *Etiam cultu notabiliorem ferunt. Vſum enim lato claue ad manum fimbriato, nec vt vnquam aliter, quàm vt ſuper eum cingeretur.*

v.30. *velut ſtell. ferruminat*] Samothracium.

v.32. *Lacertum armilla*] Athen. περὶ δὲ τῆς σαμίων τρυφῆς Δοῦρις ἱστορῶν παρατίθεται Ἀσίου ποιήματα, ὅτι ἐφόρουν χλιδῶνας περὶ τοῖς βραχίοσι.

v.34. *ſpina argentea*] Penna quoque dentes leuabantur. Martial.

——*ſuggeritq́, ructanti*
Pinnas, rubentes, cuſpideſq́, lentiſci.

Et,

Lentiſcum meliùs, ſed ſi tibi frondea cuſpis
Defuerit, dentes penna leuare poteſt.

P.63. v.10. *Gallina erat lignea*] Ariſt περὶ ταῶν. ταῖς δὲ ἀλεκτορίσι ὑποτιθέασιν αὐτῶν τὰ ᾠὰ ἐπῳάζειν οἱ τρέφοντες.

v.14. *Pauonina oua*] Athen.] ἐπαίνετος δὲ καὶ ἡρακλείδης ὁ συρακούσιος, ἐν ὀψαρτυτικῷ τῶν ὠῶν, φησὶ πρωτεύειν τὰ τῶν ταῶν.

v.16. *Amici*] Alibi. *Amici inquit, nondum mihi ſuaue erat in triclinium venire.* Vet. lap. *Amici dum viuimus viuamus.* Tiberius apud Senecam; *Amici, inquit, omnia fallunt, niſi iſtum mullum aut Apicius emerit, aut P. Petamius.* Titus apud Sueton. *Amici diem perdidi.*

v.21. *Oua q, ex farina*] Sic & Polluci. κρῆπις ἐξ ἀλεύρου καὶ μέλιτος ἣ ἐνέκειτο ἀμυγδαλίδες πτισάνης συκαλίδες ἐπλα.

v.27. *ficedulam piperato*] Martial.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cùm tibi forte datur, ſi ſapis, adde piper.

v.30. *Mulſum ſumere*] More antiquo dixit: quia veteribus non in manus dabantur pocula, ſed menſis apponebantur, vt hodie apud plures pocula in caniſtris argenteis apponuntur: quæ caniſtra, *ſiccaria*, dicuntur. Seruius.

v.31. *Cùm ſubitò ſig. ſymph. datur*] Hippolochus de Carani conuiuio: ἔναττον οὖν οἱ παῖδες εἰς ἀτυχεῖς σπυρίδας ἕως ἐσάλπισε τὸ εἰωθὸς τοῦ τελευταίου δείπνου σημεῖον. In Romanis etiam caſtris buccina conuiuium dimittebatur. Tacit.

Pag. 64. v. 3. *Argentumq́ inter reliqua purgamenta*] Agatharchides narrat: ὡς οἱ ἑστιῶντες Ἀλέξανδρον τοῦ Φιλίππου τῶν φίλων τὸ μέλλον παρατεθήσεσθαι τῶν τραγημάτων περιεχρύσουν. ὅτε δὲ θέλοιεν ἀναλίσκειν περιελόντες τὸν χρυσὸν, ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γένωνται, οἱ δὲ οἰκέται κύριοι.

v.6. *Suam cuique menſam*] Cicero in Piſon. *Nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil exquiſitum, &c. Græci ſtipati quini in lectulis ſæpe plures, ipſe ſolus.*

v.11. *Cum hoc titulo*] Galenus alibi: Nec enim liber ad manum eſt.

ibid. *Falernum Opimianum*] Cicero, *Vt ſiquis Falerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, ut proximis Coſſ. natum velit: nec rurſus ita vetere, vt opimum aut Anitium Conſ. quærat.* Sed cur titulo non admodum conuenienter additum eſt, ANNORVM CENTVM?

v.14. *Diutius viuit*] Martial.

——*ſcelus eſt iugulare falernum:*
Conuiua meruere cui fortaſſe perire,
Amphora non meruit tam pretioſa mori.

v.19. *Laruam argenteam attulit ſeruus*] Herodotus de Aegyptiorum inſtitutis: ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγεθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων λέγει ἐς τοῦτον ὁρέων, Πῖνέ τε καὶ τέρπευ. ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.

v.25. *Heu, heu nos miſ.*] Eurip.

φεῦ, φεῦ, βροτείας πημάτων ὅσαι τύχαι.

v.27. *Ergo viuamus*] χαίρωμεν ἕως ἔνεστι τὴν ψυχὴν τρέφειν. Sotion.

v.31. *Duodecim habet ſigna*] Alexis.

——ἀλλὰ παρεστίθη

ὑστέρα

ὑπερήφανος ἔζωστο τὴν ἱερῶν λοπάς
τὸ τῦ στολχ τῦ παιδὸς ἡμιτριβίον
ἅπασι σελῦ τακεῖ γὸ ἐν ταύτῃ καλά
ἰχθῦς. ἔφερε δ᾽ ἐπεῖχε τέτων συλλεπτος
ὑπέφαινεν ἅμα ἡμίσειμον, εἰς τὰς ἀστέρας
ἐπιβάλλουσα τὰς χεῖρας.

v.33. *Structor.*] Seruius: *Struere, ordinare, componere, unde & ſtructores dicuntur ferculorum compoſitores.*

v.34. *Cicer. aries.*] Meminêre Theoph. & Athenæus.

v.36. *Teſticulos ac renes*] τοὺς ὄρχεις ἥδιστα, ὡς τοὺς νεφροὺς ὀπτάλων. Athen.

v.8. *In medio fimum*] Ouid. *Et de purpureis collecta vitibus vua, Candidius in medio fimus eſt.* Varro de re ruſtic. *Fauus venit in altaria, & mel ad principia conuiuij, & in ſecundam menſam adminiſtratur.*

v.10. *Circumferebat Ægypt. puer*] Zenobius ἐν τοῖς γάμοις ἔθος ἦν ἀμφιθαλῆ παῖδα ἀκάνθας μετὰ δρυινῶν καρπῶν στέφεσθαι καὶ λίκνον ἄρτων πλῆρες περιφέροντα λέγειν, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον.

v.15. *Ad ſymphoniam*] Iuuenal.

Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes & Chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri.
Omnia, nec minimo ſanè diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.

v.28. *Sciſſor*] *Scindendi obſonij magiſter.* Senec Mart.

Vnguentum fateor bonum dediſti,
Conuiuis here, ſed nihil ſcidiſti.

v.30. *Hydraule*] Organario.

Pag.66. v.13. *Nunc nec quid nec quare*] Epigram.

ἀγαπητικῶς

τίς δὲ καὶ ἔτι καὶ πῶς ὁ θάνατος μόνος, [illegible] τί δ᾽ ἐστὶ τέρψις αὐτὸ ἢ πῶς, ἐν ᾧδε.

v. 14. *Trimalcionis topanta eſt*] Chaticl. libr. 7. εἰμὶ γὰρ τοῖ τῷ [illegible] τὰ πάντα ἡ μόνη [illegible] μὲ ἡ ψυχή, ἀλλὰ ἡ [illegible] ἡ [illegible]. Leucipp libro 5. ὡς [illegible] & libro octauo. ὁ δὲ ζῆλος [illegible] ἑαυτῷ [illegible], ὁ ἔρως βαρύ, [illegible] ἐρεθιστικός. Ouid.

Deſerer amiſſis regno patriaque, domoque,
Coniuge, qui nobis omnia ſolus erat.

v.29. *Luxuria victu*] Vetus interpres Iuuenalis in illud Sat.11. *Si laudes ſiliquas. Id eſt,* inquit *ſi ſiliquas poſuis luxuria*

R

victu.

*rictu.*Sic habet antiquiſsimum exemplar.

v.34.*Crotaliſtria*] Io.Saliſb. *Croton,*&c.*muſicum notat inſtrumentum,quod in ſono vocem ciconiæ imitatur. Nam ipſa apud Ægyptios Crotalus dicitur.*

P.67.v.4.*Tollat pedes*] Plaut.*Suſtolli ſolent.*Cic.ad At.

ibid.*in ſtrato Ind.*] Vet.exemplar.duo, *in Sirato. Sira* in Gloſſ.τὸ αἰδοῖον dicitur.

v.5. *Smaragdum ad quam rem*] Varro ταφῇ μενίππ. *Ad quam rem nobis conſluuium,ad quam rem vrnarium.*

v.10.*Proſt.nudam in neb.lin.*Horat.*Cois tibi cernere pene eſt Vt nudam*——Dio: γυμνὸς τε ἀεὶ ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ ἑστὼς ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διατείνων. Lucia.ἐρωτ.Ouid.

Vellera mollibat nebulas æquantia tactu.

Pag.68.v.28. *Qualis nox fuit illa Dij*] Apul. *Dij boni qualis ille,quamq; præclarus apparatus.*

v.30.*Et transfundimus hinc &*] Phauorin. τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσι οἱ τῷ στόματι φιλοῦντες συνάπτουσι τὰς ψυχάς. Euſtath. καὶ ὅλην κατέδακνον, καὶ ὅλην ἀνερρόφουν τοῖς χείλεσι. καὶ ὅλος ὅλην ὡς κιττὸς συνεῖχον κυπάρισσον συνεπλεκόμην τῇ κόρῃ, συνερριζούμην αὐτῇ καὶ τὴν φύσιν ἐζήτουν κοινώσασθαι.

v.32.*Et ego ſic perire cœpi*]Martial.*Sic me viuere,ſic iuuat perire.*

Pag.69.v.4.*Indormiuit alien amplexib.*Horat.Epod.

Indormit vnctis omnium cubilibus Obliuione pellicum.

v.6.*Pertrectaui gaud.*] Auſon.Ephemeride:

——totum bene conſcia lectum
Pertractat ſecura manus,probroſa recedit
Culpa tori.

ibid.*Si qua eſt amantibus fides*] Mart.*Si qua fides,vulnus quod feci non dolet,inquit.*

Ouid. *Si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce Quæritur.*&c.

v.8.*Somnumq; morti coniungerem*] Notum illud Gorgiæ,ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τ' ἀδελφῷ.

v.14. *Alium locum*] Sunt & qui impurum quid hic notant. Arnob. *Quæ cauſa ratioq; monſtrabitur,cur inſignitiſint his locis, quibus ſexus ſe ſolent libidinum propriarum admonitionibus recognoſcere.*

v.23.*Intorto circa brach.Pall.*] Pacuuius,*Chlamyde contorta clypeat brachium.*

Pag.70.v.21. *Agit in ſcena mimum*]Ioan.Saliſber.*Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere,*

implere. Et: *Fere totus mundus, iuxta Petronium exerceret hiſtrionem.* Pallad. σκηνὴ πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον. Et alius. σκηνὴ βίος θεάτρου. Ful. *Beatinus Augur dicere ſolitus erat, diuerſarum vrbium honores ſcænialiter peragi vrbicario mimologo, &c.* Credo etiam quòd de Theophili Philoſophi ſententia legerat μῖμος ὁ βίος.

v.23. *Ridendas incluſ. pag partes*] *Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, qui ridiculus foret, vt quicquid lacrymarum atque triſtitię coegiſſent ex Tragicis affectibus, huius ſpectaculi riſus detergeret.* vetus interpres Perſij.

v.24. *Vera redit facies*] Seneca: *Nemo ex iſtis, quos purpuratos vides, felix eſt, non magis quàm ex illis quibus ſceptrum & chlamydem in ſcena fabula aſsignant, cum præſente populo elati inceſſerunt & cothurnati ſimul exierunt excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt.*

v.26. *Anteſcholanus*] *Proſcholus, ſiue ſubductor.* Auſonio: vnde & proſcholium Doſitheo magiſtro. καὶ ἐν τῷ προσχολίῳ [illegible]

Pag.71.v.3. *In diuerſorio Græcæ vrbis*] Tacitus xv. Annal. de Nerone, *Romæ incipere ſcenas non auſus : Neapolim quaſi Græcam Vrbem delegit.* In vet. gloſſ. ex Petronio. *Satis conſtat eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.* Et hoc eodem Satyrico. *Non Troius hoſtis.*

Hac in claſſe venit decepti manus Atridæ.

Et in alio loco : *Siciliam modo ventus dabat, ſæpiſsime Italici litoris poſſeſſor Aquilo,* &c.

v.7. *Anni ad teſſeram*] Tale ferre illud Leucipp. l.8. αὕτη δ᾽ οὐχ ὑπὸ σάλπιγγι μόνον, ἀλλὰ καὶ κήρυκι μοιχεύει.

v.9. *Quid ille alter*] μέσον Verbum. Ouid.

Tu quoque nomen habes cultos Narciſſe per hortos,
Infelix quòd non alter & alter eras.

v.11. *Quis ne vir eſſet*] *Fœmina enim non ſis, vir tamen eſſe nequis.*

v.13. *Poſtquam conturbauit*] Plaut.

Hodie hercle, opinor, hic conturbabit pedes.

v.15. *Tanquam mul. ſecutuleia*] quæ amicum ſequitur. Virgil.

——*tua cura Lycoris,*
Perq; niues alium perq; horrida caſtra ſecuta eſt.

Propert. *Et ignotum vnius ſecuta virum eſt?*

v.34. *Phœcaſiati*] φαικάσιον, ὑποδήματος εἶδος γεωργικῶ.

Pag.72.v.2. *Malo cauere*] Plaut. *Omitte Lyde, ac caue malo.* & *Caue malo ac tace tu.* Catalect. *Quare qui ſapiet, malo cauebit*

v.20. *Super nos fortuna*] Senec. *Iam fortuna ſupra te fuit.*

v.21. *Vbicunque dulce eſt*] Antiphon, ἔνθα τὸ ἡδὺ δεῖ πλησίον πως ἐστὶ τὸ λυπηρόν.

v.26. *Non multum oportet*] Conuenit cum illo Menandri:

οὐ παντὸς ἀγαθοῦ, τὴν προσήκουσαν αἰτίαν
κρίνειν δεῖ ὀρθῶς ὑπολαβεῖν τις μὴ δοκεῖ·
ἀλλ᾽ ἔστι καὶ ταὐτόματον ἐνίοτε χρήσιμον:

v.34. *Monocremon*] Sic vet. non *Monochromon*, aut *Monochromata*, quod Hygemoni cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribus conſtitiſſe notat.

Pag.73.v.17. *Lycurgo crudeliorem*] fuerit Lycurgus crudelis Homero, Virgilio, aliis. Hæc tamen potiùs referenda ad illum Lycurgum, de quo poſtea: *Et quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet*. quæ narratio deficit.

v.20. *exercitati vultus*] Caper, *Exercitus laboribus*, *Exercitatus ſtudijs*.

v.28. *Quare ergo tam malè veſtitus*] Mart.

Túnc es túne, ait ille Martialis:
Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?

alibi,

Inſanis: omnes gelidis quicunque lacernis.
Sunt tibi. Naſones, Virgilioſq; vides.

v.34. *Vilis adulator*] Menand.

Ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηστὸς, ἀλαζὼν σφόδρα
γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει.
πράττει δ᾽ ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων.

Pag.74.v.7. *Qui ſolas extruere*] Io. Saliſb. ex hoc loco: *Qui ſolas diuitias congerere curãt, nihil vita potius credi volunt via, quam cæteris prætulerunt.*

v.12. *Bona mentis ſor.*] Menander, μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.

v.25. *Tam ſeuera triſtitia*] Terent. *Triſtis ſeueritas.*

v.31. *Prædator corporis*] Alibi, *Non frueris, inquit, hac præda.* Athen. τούτοις καὶ τὸν τοῦ σώματος κόσμον ὑπὸ τοῦ πάθους ἐξαγόμενοι καὶ σκυλεύοντες, ἑαυτοὺς διατιθέασι. Heliodor. τί δὲ τὸ διαφέρον νέος οὕτω γε καλὸς καὶ ἀκμαῖος γυναῖκα ὁμοίαν καὶ προσιοῦσαν ἀπωθεῖται καὶ οὐχ ἅρπαγμα οὐδὲ

ἕρμαιον

ἱμαῖον ἐγεῖ] τὸ πρᾶγμα.

Pag.75.v 3.*Domina Venus*] *Δέσποινα ἀφροδίτη.*
Alciphar. Achill. Alexander. lib. 8.

v.12.*hanc tractauero*] Plaut. Caſin.

Corpuſculum mellitulum. Ol. mea vxorcula.
St. Quid eſt? Ol. inſtitit plantam St. quaſi tocabo,
Nebula haud eſt mollis atq; cutis huius eſt.
Aedepol papillam bellulam! Ol. *hei miſero mihi!*
St. Quid eſt? Ol. *pectus mihi agit nunc hac cubito.*
St. Quid tu ergo hanc quaſi tractas iam?
At mihi qui belle hanc tracto non agit.

Idem Bacchid. *Vide quæſo ne quis tractet illam indiligens.*

v.24.*coit, plenum*] Ouid.

Tunc plena voluptas,
Cum pariter victi, &c.

Et:

Gaudia ne dominæ pleno ſi corpore ſumes,
Te capiant——

Maximian. *Quæ mihi geſtanti baſia plena daret.*

Tu verò lector quiſquis es, falleris, ſi de ſimplicibus verbis mores noſtros ſpectas, feros quidem iſta obſident, bonos præterlabuntur.

v.29.*Impleui lact. papill. manus*] Martial.

Faſcia creſcentes dominæ compeſce papillas,
Vt ſit quòd capiat noſtra legatq; manus.

Maxim. *Vrebant oculos dura ſtanteſq; papillæ,*
Et quas adſtringens clauderet vna manus.

Plaut. *Niſi identidem manus ferat ad papillas, labra à labris nuſquam auferat.*

v.31.*Omnia vota conuenit*] Alibi, *Fruórque votis vſque ad inuidiam felicibus.* Ouid.

Gaudet & à pedibus tracto velamine, vota
Ad ſua felici cœperat ire via.

Idem. *Et potitur votis, ingentiq; implet Achille.*

v.20.*Satisfieri ſibi*] Ouid.

——*quæ dicit multa puella,*
Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.

Pag.76.v.16.*Aut dormi, aut dicam*] Non omnino abſimiliter vetus Perſij interpres: *Nutrices infantibus vt dormiant ſolẽt dicere ſæpe, Lalla, lalla, Aut dormi, aut lacte.*

v.17.*quod non improbitas cæteraq;*] Ouid.

Qui ſapiens blandis non miſcuit oſcula verbis?

R 3 *Illa*

Illa licèt non det, non data ſume tamen.
Pugnabit primò fortaſſis, & improbe, dicet?
Pugnando vinci ſe tamen illa volet.
Et: *Quacunque eſt Veneris ſubita violata rapina,*
Gaudet & improbitas muneris inſtar habet.

v.19. *Malè repugn.*] Tib.——*rapias tum cara licebit*
Oſcula, pugnabit, ſed tamen apta dabit.
Rapta dabit primò, poſt offeret ipſa volenti,
Pòſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.

v.21. *Nequitia*] Martial. *Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.*

Et :

Cuius nequitias vincere nulla poteſt.

v.34. *Quod voluerat*] Idem: *Quod voluit fecit.*
Catullus: *Ibi illa multa tum iocoſa fiebant.*
Auson. *Da fruar, & ſi non quod volo, quod volui.*

v.vlt *Gaudio laſſus*] Alibi:
Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Nemeſian. *Veneriſq; immitis vterque.*
Tum primum dulci carpebant gaudia furto.
Mart. *Addideris ſuper hac Veneris ſi gaudia vera.*

Pag.77.v.17. *Hercula herbarum om.*] Mart. Capel. libr. 2. Satyrici, *Sed aduersùm illa, quoddam Abderita ſenis alumma, cui multa lapillis ſurculiſq; permixtis herbarum etiã membrorumq; conceſſerat, preparauit.* Et eſt de hac re epiſtola Hippo. nomine; & apud Plutarch. locus in ſimp.7. ſap. Sed quid ſi legamus *hortulo?* Diog. Laërt. in Democrit. λέγει δὲ ὅτι τοσοῦτον ἦν φιλόπονος, ὥστε τοῦ κηπίου δωμάτιον τι ἀποτεμόμενος κατάκλειστος ἦν.

Pag.78.v.2. *Ac ne bon. quidem mentem*] Seneca: *Votorum tuorum veterum licèt Dijs gratiam facias, alia de integro ſuſcipe. Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis.* Vide Iuuen. Satyr. de Votis.

v.9. *Capitolio*] Suet. in Neron. *Barbam adornatam Capitolio conſecrauit.*

Pag.80.v.27. *ſaxis ornabo*] Plaut. Pœnul.
Neque nos populus proceritis inſectabit lapidibus.

Pag.81.v.1. *i eiuras bil. hodie cœnab.*] Mart.
Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,
Hac lege vt narres nil Philomuſe noui.

ibi ! *Vnà cœnabimus*] Iuuen. *Vnà ſimus ait.*

v.19. *Inuado pectus ampl*] Ouid.
Occupat amplexus, lacrymaſq; per oſcula ſiccat.

v.20. *Vultu meo contero*] Alibi, *baſijs deſtriuit.* Martial,

Fruſtra blanditiæ venitis ad me
Attritis miſerabiles labellis.

Seneca: *Alius eorum manus oſculis conterit.*

ibid. *diu vocem neuter inu.*] Epod. Horat.

——amantem & languor, & ſilentium
Arguit, & latere petitus imo ſpiritus.

Heliodor. ἐ εἴχοντο ἀλλήλων ἀδιάστατοι μὲν, ἀλλ' ὥσπερ ἡνωμένοι καὶ μικροῦ ἔδει ἀποθνήσκειν αὐτούς. οὕτως ἄρα καὶ τὸ χαρᾶς ὑπερβάλλον εἰς ἀλγεινὸν περιίσταται πολλάκις, καὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἄμετρον ὑποσπάσασα λύπην ἐγέννησεν.

P.82. v.30 (*clamor. Gyt. flagitab.*] Plaut. Menæch. *Propterea illius nomen memini facilius, Quia illum vidi clamore flagitarier.* Idem Pſeud. *Flagitare ſæpe clamore in foro.*

v.34. *Cum plauſu*] Martial.

Audieris in quo Flacce balneo plauſum,
Mutonis illic eſſe mentulam ſcito.

v. vlt. *Ing. pondus*] Ouid. *Onus inguinis aufert.*

Pag. 83. v.1. *Laborioſum*] Catul. *Deinde eſt difficile & laborioſum.*

ibid. *pridie incipere*] Idem: *Ibat vt inciperet longi deus Helleſponti.*

v.5. *Infamis*] Fortunatian. *Adulteros liceat occidere. Infamis fuit quidam in nurum.* Quintilianus Declamation. cui titulus debet eſſe, *Infamis in nurum: Torſi, inquit, filium meum. Breuiter ind. ratio reddatur, infamem: Quid refert an innocentem ſi aliud omnibus licet.* ſic vet ex.

v. 9. *Niſi notorem dediſſem*] Senec. *Qui notorem dat, ignotus eſt.*

Pag. 84. v.2. *Senieri conuiciari*] Plaut. Perſ. *Maledicis maiori. P E. prior promeritus perpetiare.*

v.7. *O felicem matrem*] Muſæus, ὀλβίη ἣ τίκε μήτηρ.

v.13. *Etiam quo non iuſſeris ſequar*] Epigramm.

εἰ καὶ τηλοτέρω μερόης τεὸν ἴχνος ἐρείσεις.
πτηνὸς ἔρως πτηνῷ κεῖσε τάχει με φέρει.
εἰ δὲ καὶ ἀντολίην μετανεύσεαι ἠριγένειαν,
πεζὸς ἀμετρήτοις ἕψομαι ἐν σταδίοις.

v.24. *Et ego iracunda ſum, & tu libid*] Plaut. Menæch. *Tu magnus amator mulierum es Meſſenio, Ego autem homo iracundus.*

v.30. *Obduxit rep. oſtium*] Apul. 1. de Aſ. aureo: *Ego verò obducta fore peſſulisq; firmatis.*

P.85. v.6. *Me vtraque manu impulſum*] Habet aliquid

ſimile

ſimile Apuleius: *Accepto, inquit, funiculo mortem ſibi nexu laquei comparabat. Nec tamen latuit fidam vxorem caſus extremus mariti, ſed funeſtum nodum violenter inuadens manibus ambabus.*

v.27. *Cum parte cœnula*] Apul. *Abi, inquit, fatue, qui in domo funeſta cœnas, & partes requiris.* Et al. *caſeum, atque alias prandij partes diuiſerat.*

Pag.86 v.3. *Redditaq; ſcordalo vice*] vet. Lexic. *Scordalus, ferox.* Seneca epiſt.84. *Tullius Cimber erat in vino & ſcordalus.*

Pag.87.v.12 *Maledic. illam verſib.*] Plaut. Aulular. *Bono animo es & benedic, nunc quæ res tibi & gnatæ tuæ Bene feliciterq; vortat. Ita di faxint, inquito.* Et in Caſina: *Benedice, dijs ſum fretus: deos ſperauimus.* idem in Rudente, *Bene equidem tibi dico, qui vt te digna eueniant, precor.*

ibid. *Vt habeat pudorem*] Martial.

Facere in Lyciſcam Paulle me iubes verſus,
Quibus illa lectu rubeat, & ſit irata. Catul.
Adeſte Hendecaſyllabi, &c.
Quòd ſi non aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

v.22. *Accipiet nummos mille*] Apul. *Cedo præmium. mille, inquit, nummi deponentur tibi.* Fortunat. *Dixit daturum ſe denarios mille ei qui ad ſe ſeruum perduxiſſet.* Eſt & proclamationis eiuſmodi exemplum apud M. Senecam VI. Controuerſ.

v.vlt. *Vniuſq; hominis veſtig.*] Propert.

Apparent non vlla toro veſtigia preſſo,
Signa voluptatis non iacuiſſe duos.

Pag.89.v.6. *Continuò ita ſternut.*] Simile quiddam Apul. *Intercluſo ſpiritu diffluebat, vtq; eſt ingenium viuacis metalli, crebras ei ſternutationes commouebat, &c. quòd cùm putaret ab ea proficiſci, ſolito ſermone ſalutem ei fuerat imprecatus.*

v.15. *Eluſus per popi. err.*]

Ego nolo Florus eſſe.
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Firmic. *Faciet popinarios, & qui alienarum voluptatum curam ſollicitudinemq; ſuſtineant.*

v.25. *Hibernum inuad. mare*] *Hibernum.* Muſæus: χειμερίην ἄπιστον ἀλυσκάζων ἅλα ναύτης. Apud Plaut. Arcturus:

Increpui hibernum, & fluctus moui maximos: Gloſſator in illud Perſij *Hibernat, Sæuit, inquit, vel a nauigijs vocat.*

v.19. *Ego ſic ſemper,* Horat. 1 epiſt.

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

Pag. 90. v. 17. *Propudium ignor.*] Nonnihil ad iſtum locum facere videtur, quod ex Turpilio refert Iſidorus: *Quaſi*, inquit, *cùm ventus fert nauim in mari ſecundus, ſi quis propedem miſit, ſi veli ſiniſtrum.* Sanè Seruius *pedis* interpretatur funem, quo tenditur velum. ſed quæramus.

v.22. *Adoratis ſideribus.*] Euſtat. [illegible] [illegible] καὶ τὰς χεῖρας ὅλας πρὸς αὐτὸν ἀνατείναντες [illegible] [illegible], Ζεῦ πάτερ, λέγοντες, &c. Leucipp. libro 3. [illegible] [illegible] Σωτῆρας καλοῦντες, [illegible] [illegible] [illegible].

v.23. *Moleſtum eſt quod p. boſſ. pl.*] Martial.

Quid rogo? quid ſcelus eſt mollem ſpectare miniſtrum?

Aſpicimus ſolem, ſidera, templa, deos.

v.33. *opus*] Amph. [illegible] Martial.

Acceſſi quoties ad opus. &,

Poſt opus & ſuas palæſtras.

Pag.91. v.10. *Super conſtrat. nauis*] ἐπὶ τ̃ [illegible].

v 12. *ſuper pectus meum*] Tale illud Leucipp libro 5. ταῦτα ἔλεγε καὶ ἔκλαιεν, ἐπιθεῖσα μοι τοῖς στέρνοις τὴν κεφαλήν. Euſtath. ταῦτα εἶπε, καὶ περὶ τὸ στέρνον [illegible] ὅλον, κατεπιθεῖσα [illegible] δάκρυσι.

Pag.92 v.32. *Portibus ſe curuat*] Seneca, *Ipſo litore quod inter Cumas & Seruilij Vatia villam curuatur.* Leucipp. initio libro 1. Δίδυμος λιμὴν ἐν κόλπῳ πλατὺς, ἠρέμα κλείων τὸ πέλαγος (ᾗ γὰρ ὁ κόλπος κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιὰ κοιλαίνεται).

Sed & *curuum* notat Seruius, quaſi perpetuum litorum epitheturn.

Pag. 93 v. 28. *Interdiu noctiſq;*] *Quid noctis videtur,* apud Varronem.

Pag. 94 v.4. *In duas pelles*] Segeſtria. Feſtus.

v.13. *Iam iam facere*] Non diſsimile illud Plaut. Pœnulo. Co. *Fores hæ fecerunt magnum flagitium modò.* Ad. *Quid eſt flagitij?* Co. *Crepuerunt clarè.*

v.27. *A capillis vſque ad vngues*] Plaut. Epid. *Contempla Epidice, vſque ab vnguiculo ad capillum ſummum eſt feſtiuiſſima.*

v. 32. *Circumcide nos*] Iſidor. Origin. *Nonnulla etiam* *gentes non ſolùm veſtibus, ſed & in veſtibus aliqua ſibi propria vendicant. Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, &c. Mauros habet tetra nox corporum, Gallos candida cutis.*

Pag. 95. v. 9. *Crines calamiſtro con.*] Tertull. *Simulque ſe mulieres intellexerunt, capillum vertunt.* Propert.

Quæ mentita ſuas vertit inepta comas.

v. 33. *Et notum fugitiuorum Epigramma* ✠ F.

P. 96. v. 13. *putes, inquit, vna*] Simile illud Leucipp. li. 4. ὡς δ' ἤκουσε τὸ ὄναρ, ἀναμιμνήσκομαι προσόμοιον ἰδὼν ἐνύπνιον.

Pag. 97. v. 5. *Tryphan. ſomnium expiauit*] Sueton. *Quumque exterritus luce prima ad expiandum ſomnium, præmiſſis qui rem diuinam appararent, Tuſculum excucurriſſet.*

v. 13. *Neque capillos deponere*] Libanius, περὶ τῆς ἑαυτοῦ τύχης.

v. 25. *Nota quo lit. non adumb. comar. pr.*] Diphilus:

κόμην τρέφειν μὲν προσποιεῖ ἱερὰν τοῦ θεοῦ
ὥς φησιν, οὐ διὰ τοῦτο γ', ἀλλ' ἐστιγμένος
πρὸ τοῦ μετώπου παραπέτασμ' αὐτὴν ἔχει.

Pag. 98. v 8. *Forma exarmauerat naui*] Στησίχορος περὶ τὴν ἑλένην καταλευσθῆναι μέλλουσαν φησίν, ἅμα τῷ τὴν ὄψιν αὐτῆς ἰδεῖν αὐτούς, ἀφεῖναι τοὺς λίθους ἐπὶ τὴν γῆν. Sane πρὸς τὴν ἐράσμιον θέαν καὶ ἀπρόσφιλος ὀφθαλμὸς ἡμεροῦται. Heliodor. lib. 5.

v. 11. *Giton eſt*] Gi. *Hic hic, quem quærimus hic eſt.*

v. 17. *Nec faciem meam conſider.*] Martial.

Aſpicit nihil ſurſum.
Sed ſpectat oculis deuorantibus draucos, &c.

Pag. 99. v. 10. *quas in Herculis portícu*] Fuerunt & alibi porticus Herculis templi, veluti Tiburi. Suet. *Tibur, vbi etiam in porticibus Herculis templi perſæpius dixit.*

v. 34. *Liberos homines ire quò deſtinant*] Plaut.

Liber eſto, atque abito quò voles.

verſ. 22. *Vultum qui permutat*] Habet aliquid ſimile Philoſtrat. καὶ οὐδὲν δεῖ, inquit, δυσχεραίνειν τὴν φαρμακοποσίαν ἀμορφίας εἰς εὐμορφίας ἰσχύς.

Pag. 100. v. 29. *Qui ignotos lædit latro*] Apul. *Crimine latrocinij in hoſpitem mihi chariſſimum poſtulabar. Quod crimen non modò latrocinium, veriùm etiam parricidium quiſque rectiùs nominaret.*

Pag. 101. v. 5. *ſuperuacuo pondere*] Porphy. ξυρούμενοι τοῦ σώματος περιττά.

v.14 *ſalamand. ſupercil. exenſ.*] τὰ δ᾽ ἔντερα αὐτῆς ψιλοῖ τὰς τρίχας. Scholiaſt. Nicand.

v.15. *(ut Deo crinem von.*] Var. *Ambracia primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere ſolebant.* Statius:

> *Accipe laudatos iuuenum Phœbele crines,*
> *Quos tibi Cæſareus donat puer, accipe latus.*

ſed & ἔθος ἦν τοῖς ἀρχαίοις μετὰ τὸ παρακμάσαι τῆς νεότητος τὰς κόμας ἀποκείρειν τοῖς ἀγάλμασι.

v.22. *ſpongia uda facies*] Athen. ἐξέμαξε δ᾽ ὁ σπόγγος τις μοι παρελθὼν τὸ πρόσωπον ἐκκαθαρεῖ μεμολυσμένον μαγειρικαῖς αἰθάλαις.

Pag. 110. v. 22. *Tot miſeriarum cauſ.*] Tale ferè illud Arnobij: *Et ſub pinu arbore genitalia ſibi diſſecat, dicens: Tibi Acdeſti hæc habe, propter quæ motus tantos furialium diſcriminum concitaſti.*

v.31. *Tralatit. bell. al. ſtlatarium.* Gloſſ. *ſtlatarius*, ἐργόμενος, quam tamen graphiã non probat Caper: *Stlatarius, inquit, ſine e litera ſcribendũ eſt, à ſtlata rate piratica.*

v.33. *Caduceatoris more*] Heliod. κηρύκειόν τι εἰς εἰρηνικὴν διάλεξιν σύμβολον ἀνατείνοντα.

v. vlt. *protendit ramum*] Virgil.

> *Et vitta comptos voluit protendere ramos.*

Pag. 104. v. 1. *Aboleri oſcula*] Plaut. Pœnul. *Non ſum irata. Ag. da ergo, ut credam, ſuauium.*

v.16 *Extrema parte potion.*] Epigram.

> χθιζά μοι ἑσπερίοισι φιλακρήτοις μετὰ κώμοις
> στέμμασιν αὐλείας ἀμφεπλέκοντι θύρας
> ἐκ κυλίκων ἐπέχευεν ὕδωρ, &c.
> ἐφλέχθην δ᾽ ἔτι μᾶλλον ὑφ᾽ ὕδατος, ἐκ γὰρ ἐκείνης
> λάθριον εἶχε κύλιξ πῦρ γλυκεροῦ στόματος.

Amoris indicia fuere, & hæc inter pocula ut ſolerent εἰ ἐρῶντες [illegible] τὴν ἀγαπωμένην πλέονας κυάθους ἐπιχεῖσθαι, ut Scholiaſt. Theocr. notat, vel ut amatori reſiduum poculum darent Plaut. Horat. & alij.

v.23. *Forma deum*] Leucipp. lib. 8. σεσύληται τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλος τὴν κόμην [illegible].

v.24. *Vernant ſq. comæ*] Philoſtrat. κεφαλὴ γὰρ ἀνθοῦσα κάλλιον τι τῆς Ἀθηνᾶς φυτοῦ. Idem, τί ἔδει μαχαίρας ἐπὶ τὰς τρίχας, οἷον θάλλος ἐξέκοψας.

ibid. *Triſtis abegit hyems*] Philoſt. πρὶν δέ σε τὸ ἔαρ ἐπελθεῖν ὅλον καὶ χειμῶνα ἐπισείεται, δι᾽ ὃ αὐτὸ πρὸς ὥραν τῆς ἡλικίας.

v.26. *Areaque attr.*] Martial.——*nec vllus*

In longa pilus area notatur.

v.27. *Fallax natura deum.*] Tibull.

Crudeles diui: ſerpens nouus exuit annos:
Forma non vllam fata dedére moram.
Solis æterna eſt, Phœbo Bacchique iuuenta:
Nam decet intonſus crinis vtrumq; deum.

Pag. 105. v 5. *Supercilia profert è pyxide*] Mart.

Vt lateas centum condita pyxidibus:
Nec tecum facies tua dormiat, innuis illo,
Quod tibi prolatum eſt mane, ſupercilio.

v. 19. *Flauror. corymbion*] *Flauum* fuiſſe corymbion opinor. Apul. *Flauum & inaffectatum capillitium. Et flauis crinibus vſquequaque conſpicuus.* Ouid.

Forma placet, niueuſq; color, flauiq; capilli.

Matronis quidem nunquam flaua coma dabatur, ſed nigra. Interpr. Iuuenal. in illud: *Sed nigrum flauo. Crine* (inquit) *ſuppoſititio rotundo, muliebri capitis tegumento in modum galeæ facto, quo vtebantur meretrices flauo. nam nigro crine matronæ vtebantur.*

v.26. *Peregrina libidine*] Terentius, *Adeon eſt demens ex peregrina*: vbi donatus, *Et bene, adeò: quia tam demens eſt quod amat ex peregrina.*

Pag. 106. v.6. *Corpus cuſtodire*] Papinian. *Titio centum relicta ſunt, ita vt a monumento meo non recedat.* Tertullian de anima, Lucian.

v. 16. *Lumen renouabat*] Modeſtinus: *Vt monumento meo alternis menſibus lucernam accendant, & ſolemnia mortis peragant.*

v.25. *Ne quis ad ſepulturam corp. detrah.*] Tacit. lib. 5. *Damnati publicatis bonis ſepultura prohibeantur.* Auguſtus tamen corpora damnatorum cognatis ſe non negaſſe libro 10. de vita ſua ſcripſit.

v.26. *Notaſſet ſibi*] Ouid.

Oculiſq; notat ſibi quiſque puellam.

v. 28. *Vitio gentis humanæ*] Sall. hiſtor. 1. *Vitio generis humani.*

Pag. 107. v 22. *Reuiniſcere*] Apud Io. Saliſb. additur, *reluctantibus fatum extinctum.*

v.28. *Abſtinentia ſicca*] Catull.

Atqui corpora ſicciora cornu,
Aut ſi quid magis aridum eſt, habetis
Sole & frigore & eſuritione.

Pag.108.v.17. *Cruciarij vnius par.*] Calpurn. Flacc declamat. 17. *Pædagogus cruciarius.* Et apud M. Senec. 4. Controu. & Apul.

v.21. *Dum deſidet*] vet. duo exempl. *dum reſidet.* Attius, *Reſidiuus ſomno.*

v.25. *Commodaret modò illa perituro locum*] Patercul. vol. II. *Manum morituro commodaret ſibi.*

v.27. *Familiari ac viro*] Apul. *Tecum ipſa videris, quem ſine meo conſilio pigrum & formidoloſum familiarem iſtum ſortita es, qui & amoris languidi deſidia tuos volentes amplexus diſcruciat.*

Pag.109.v.15. *In gremio Gyton poſ.*] Sicut & noua nupta, nuptiali conuiuio. Apul. *Accumbebat ſummum torum maritus, Pſychen gremio ſuo complexus.* Iuuenal. *Sed & gremio iacuit noua nupta mariti.*

v.21. *Oſcula vel omn. blanditia*] Alibi,

Nec ſe reiiciebat à blanditiis.

Ouid. *Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!*
Oſcula dij magni qualia; quotque dabat!
Et mihi blanditias dixit, &c.
Et quæ præterea publica verba iuuant.

v.31. *Tralatitia propinatione*] Lucian. καὶ εἴποτε πιοῦσα προδοίην τῷ Γυμνίῳ τὸ ἔκπωμα, ὁ δὲ ὅτε ἐν αὐτῷ ἐκεῖνο πιεῖν, καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξὺ, καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσάγει, καὶ αὖθις ἀφαιρεῖ ἐς ἐμέ. ταῦτα ἤδη συνίημι ἐρωτικὰ ὄντα.

Pag.110.v.7. *Quam ſportam*] Gloſſ. *Sportellarius*, σπυριδάριος.

ibid. *Si vir fueris*] Apul. *Comminus in aſpectum ſi vir es dirige.* Heliodor. ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ καταλάβε.

v.14. *Inhorruit mare*] Pacuuius. *Inhorreſcit mare. Tenebræ duplicantur, noctisque & nimbum occæcat nigror, &c. Vndique omnes venti erumpunt.*

v.24. *Tam ſpiſſa repentè tenebra*] Tale quiddã Leucipp. lib.3. αἰφνίδιον σκότος [illegible], καὶ ἦν ὡς εἰκὸς [illegible] [illegible] ὁ μὲν ἥλιος πάλιν ἀρπάζεται. [illegible]

v.27. *Poſtquam manifeſta conual.*] Forſitan reponendum, *poſtquam maris æſtus conualuit.* Pacuuius: *Saxis exiſtunt turbines, Feruet fretum pelagus.* niſi quis legat, *poſtquam tempeſtas conualuit.*

Pa.111.v.8. *Ecce iã amplexus*] Cõuenit cũ illo Euſtath. [illegible] ὑσμίνην πλὴν [illegible] σὺν χερσὶ ἀφαρπάζει με. μέγα κῦμα θαλάσσης πῦρ ἐρωτικὸν ἐπικλύσαι φιλονεικεῖ.

v.10. *At oſcula ac vlt. hoc gaudium*] Simile illud Heliod. περ; ζ ἀφήρηταί με καὶ τὴν πανύστατα περιβαλεῖν ἐσχάτων φιλημάτων καὶ ἀψύχων ἀπεστερήθην.

verſ. 13. *Mea tunica contextus*] Epigrammat. ἡδὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας χλαῖνα. Ouid.

Diripui tunicam, nec multum rara nocebat,
Pugnabat tunica ſe tamen illa tegi.

v.14. *Si coherentes*] Propert.

Atque vtinam hærentes ſic nos vincire catena
Velles, vt nunquam ſolueret vna dies.

v.16. *Si nihil aliud*] Simile quiddã Euſtat. l.7. Leucip. lib.3. ἐλέησον, ἵλεω, δέσποτα ποσειδόν. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀποκτεῖναι θέλεις, μὴ διαζεύξῃς ἡμῶν τὴν τελευτήν. ἓν ἡμᾶς κῦμα καλυψάτω. εἰ δὲ καὶ θηρίων ἡμᾶς βορρὰν πέπρωται γενέσθαι, εἷς ἡμᾶς ἰχθὺς ἀναλωσάτω, ἵνα καὶ ἐν ἰχθύσι κοινῇ ταφῶμεν.

v.20. *Tralatitia humanit.*] Suet. *Comitiali morbo & conſuetudine correptum, apud conuiuas ementitus poſtero die raptim inter maximos imbres tralatitio extulit funere.*

ibid. *Lapidabit*]. Dionyſ. Halicarnaſ. ἀλλ' ἐᾶ παρέντες αὐτὴν ἐῤῥιμμένην ἐν ᾧ διεχρήσατο χωρίῳ λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν ἐκκήδευσαν εἰς τὸ σῶμα ἔρημον κηδεμόνων.

v.22. *Arena componet*] Tacitus. *Piſonem Vrania, vxor ac frater Scribonianus T. Iunium Criſpina filia compoſuêre.*

Pag 112. v.2. *Bellua gemitum*] Senec. *Vocem nullius terreſtris animalis, ſed qualis eſſe marinis belluis ſolet, raucam & implicatam.* Dositheus magiſter: *bellua marina*, κῆτος. Gloſſar. *Bellua*, κῆτος κνώδαλον. Feſt. *Balenam belluam marinam ipſam dicũt eſſe piſtricem, ipſam eſſe cetum.* Gloſſar. κῆτος *Piſtrix, de bellua.*

verſ. 28. *En homo quemadmodum natat*] ſumptum ex Plauto, vt & alia plura. *Hui homunculi quanti eſtis eiecti, vt natant.*

P. v.5. 113. *Ite nunc*] Iuuenal. *I nunc, & ventis animã cõmitte.* Propert. *I nunc, tolle animos.* Virgil. *I nunc, ingratis offer te irriſe periclis.*

v.12. *Sed non ſola maria*] Philemo: οὐ τοῖς πλέουσι τὴν θάλατταν γίνεται μόνοισι χειμὼν ὡς ἔοικεν.

verſu 21. *Tanquam interſit*] Teles: τί διαφέρει ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι, ἢ ἀπὸ κυνὸς καταβρωθῆναι, ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων, ἢ κατορυχθέντα ὑπὸ σκωλήκων. Seneca de Fortuit. *Quid intereſt ignis me an fera*

conſu

conſumat, an tempus omnium ſepultura?

v.26. *Imò hanc pœnam*] Senec. *Vtilem ac ſalubrē temperaturam, non hanc quæ nuper inuenta eſt ſimilis incendio, adeò quidem vt conuictum in aliquo ſcelere ſeruum, viuum lauari oporteat. Nihil autem videtur intereſſe, ardeat balneum, an caleat.*

v.vlt. *In montem ſudantes*] Tale illud Apul. *Sylnoſi montis aſperum permenſi iugum, iam veſpera tenebrante peruenimus ad quoddam caſtellum.*

Pag.114.v.9. *Poſt attrit. bell. ciuil. opes*] Alibi, *in regione bello attrita.* Tacit. *mox attritis opibus.* Sic alio loco Petr. *Sed inops, & rebus egenus attritis.* vbi vet. quædam exēpl. habent, *& rebus egenis attritus.* vt alibi, *libidinibus attriti.* Tacit. *Popinis & comeſſationibus & principis imitatione deteritur.*

v.24. *Omnibus prohibetur commodis*] Scæuola libro 17. Digeſt. *Idem quæſiit an & commoda, & principales liberalitates, quas libertus ex eadem tribu vſque in diem mortis ſua conſecuturus fuiſſet, &c.*

Pag.115.v.5. *Peram iſtam differrem*] Martial.

Ne mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat & tetrico cum cane, pera rogat.

v.17. *Vri, vinciri*] Sacramentum eſt auctorantium ſe laniſtæ apud Senec. epiſt. 57. & Tertull.

v.28. *Cauſam lacrymarum cerneret*] Martial.

——ſeruos vi perdidit omnes,
Et pecus, & fructus, non amat inde locum.

Pag.117.v.8. *Flum. litterar. inund.*] Timocles: Κόυτον [illegible] ἔχει, [illegible]

v.9. *Effugiendum eſt ab omni verb. vilitate*] Seneca lib.1. Controuerſ. *De alia re longè recedendum eſt ab omni obſcœnitate verborum, & ſenſuum, quandoque ſatius eſt cum cauſæ detrimento tacere, quàm cum verecundia dicere.*

v.25. *Et fabuloſum ſentent. tormentum*] Fabius libro 10. de eodem, vt videtur, Lucano: *Lucanus, inquit, ardens & concitatus, & ſententiis clariſſimus, &, vt dicam quod ſentio, magis Oratoribus quàm Poëtis annumerandus.* Seruius in 1. Aeneidos: *Quod dicimus poëtica arte prohiberi, ne apertè ponat hiſtoriam, certum eſt. Lucanus namque in numero Poëtarum eſſe nō meruit: quia videtur hiſtoriam compoſuiſſe, non poëma.*

Pag. 118 v.16. *Tigris & aurata*] Pomponius Sabinus in Cirin Virgil. *Tigris velociſſima omnium quadrupedũ eſt. Q Tuberone, Fabio Max. Coſſ. primus Romæ Tigrim oſtẽdit diuus Auguſtus. in dedicatione theatri Marcelli: poſt eũ diuus Claudius quatuor manſuefactas in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius, cum ait:,*

——— & aurata Tigris iactatur in aula
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem:

quod tamen belli illius ciuilis ætati non congruit. & priora quidem Plinij ſunt. quæ ſequuntur ex Petronio, Sabini illius minorum gentium Grammatici.

v.20. *Surripuêre viros*]Statius 3 Sil. de Domitiano:

Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos ſeruare mares, nunc frangere ſexum,
Atque hominem mutare nefas, gauiſaq; ſolos
Quos genuit natura videt, nec lege ſiniſtra
Ferre timent famula natorum pondera matres.

v.25. *Et tot noua nom. veſt*]Plaut. Epid. *Quid iſta, quæ veſti quotannis nomina inueniunt noua?*

v.28. *Et maculis*] Tertul. de Pallio: *Heu quanto facultatibus æſtimauêre ligneas maculas.* Vide Plin. lib. 13. cap. 14. Plutarch. in Cicer. Lucanus de ead. re lib. 1.

———menſaſque priores
Aſpernata fames——— &lib. 9.
In nemus ignotum noſtra venêre ſecures,
Extremoq; epulas menſaſq; petiuimus orbe.

v.31. *omniaq; orbis præmia*] Sulpicia. *Omnia bellorum terra quæſita mariq; Præmia.*

v.34. *Ingenioſa gula*] Mart. lib. 13. de gallina altili: *Paſcitur & tenebris Ingenioſa gula eſt.*

ibid. *Siculo ſcarus æquore merſus.*] Fab. lib. 5. Inſtit. cap. 10. *Nec helopem noſtro mari, aut ſcarum ducas.* Iuuenal. Satyr. 5.

———quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis.

Vide Plinium lib. 9. cap. 17. Columellam lib. 8. cap. 16. A. Gell. lib. 7. c. 16. Macrob. lib. . c. 16.

Pag. 119 v.21. *Ipſa ſui merces*] Florus lib. 3. *Et miſera Reſp. in exitium ſuum merces erat.*

v.30. *Hec merſam cœno Rom.*] Idem Florus: *Illæ opes atque diuitiæ afflixêre ſæculi mores, merſamq; vitiis ſuis, quaſi ſentina Rempublicam peſſum dedêre.*

Pag. 120. v. 21. *Quæ nova ſemper amas*]Menand.
εἰς μεταβολαῖς χαίρουσα παντοίαις τύχη.

Pag. 126. v. 30. *intremuere iubæ*] Ex illis Virgilianis lib. 5. Æneid.

——& diſcordia demens
Viperinum crimen vittis innexa cruentis.

Et VIII.

——& ſciſſa gaudens Diſcordia palla,
Quem conſanguineo ſequitur Bellona flagello.

v. 33. *ſcabra rubigine dentes*] Ouid.
——ſcabri rubigine dentes.

Pag. 127. v. 18. *Epidamni nomina quare*] Fuit hoc nomen ominoſum & infauſtum, ob idque in *Dyrrachium* mutatũ, vt Plin. Auctor eſt. Alluſit & Plautus Menæchmis, *Ne mihi damnum in Epidamno duas.*

Pag. 128. v. 21. *Quicquid meruerunt expectant*] Senec. *Conſcientia aliud agere non patitur, ac ſubinde reſpicere ad ſe cogit. Dat pœnas quiſquis expectat. quiſquis autem meruit, expectat.*

v. 26. *Facies medicamine attrita*] Athen. ὥστε πρὸ τοῦ τὸ πρόσωπον ἀπεψιμυθιῶσθαι, ἢ [illegible] ἀλείφεσθαί τι λαβόντες.

v. 27. *Inceſſus tute compoſ.*] Ariſtænet. βάδισμα τεταγμένον. βραχὺ δὲ [illegible] φαίνεσθαι [illegible] ἡσυχῇ.

v. 30. *Formam proſtit. vt vend.*] Propert. *Quid iuuat,* &c. *Teq; peregrinis vendere muneribus.* Tibul.
Sit procul à nobis formam cui vendere cura.

v. 31. *Nec anguria noui*] Martial. *Non ſum diuinus, ſed ſcio quid facias.*

Pag. 129. verſ. 2. *Beneficium debeam*] Non abſimiliter Leucip. [illegible] lib. 4.

v. 6. *Aut ſtateret altius cinctos*] Catull. *Iam primum ſtator hic libidinoſus* &c.

v. 19. *Flagellorum veſtigia*] Vlpian lib. 1. Regul. *Dedititiorum numero ſunt, quibus veſtigia ſcripta fuerunt.*

v. 21. *In equeſtrib. ſed.*]Martial. *Hellereo quoties ſederat vxor equo.* Senec. VIII. de benef. *Equeſtria omnium equitum Romanorum ſedes.*

v. 25 *Humilitatem*] Senec. *Si quis nulla ſe amica fecit inſignem, nec alienæ vxori annuum præſtat, hunc matronæ humilem, & ſordidæ libidinis & ancillariolum vocant.*

v. 27. *Platon. prodiit*]Martial.

Daph

Daphnonas platanos, ac aerias cypariſſos,
Et non unius balnea ſolus habes.

Pag.130.v.2. *Frons minima*]Martial.

Audi quem puerum Flacce,locare velim:
Lumina ſideribus certent, mollesq́ flagellent
Colla comæ.tortas non amo,Flacce comas.
Frons breuis atque modus breuiter ſit naribus vncis:
Pæſtanis rubeant æmula labra roſis.

Lucian. ἔρωσι.Arnob. *Imminuerent frontes nimbis.* Sic enim legendum videtur.Iſidor.*Nimbus eſt faſciola tranſuerſa ex auro aſſuta in linteo,quod eſt in fronte fœminarum.*

v.11. *Parium marmor*] Horat. *Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius.*

v.22.*plenum os luna prof.*]Horat.

Simulac vaga luna decorum pretulit os.

verſ. 24. *Fœminam hornam*] Apud Plaut. Philematium læna ſcorto. *Euentus rebus in omnibus velut in horreo horna meſsis magni fit.* Lucillius,*Horno abſtuleris te à vire.*

v.25. *Concilio tibi*]Plaut.Milite.

Euenit tibi mea virtute ſuper hac vicina, quam ego concilio tibi. Feſtus,Seruius.

Pag.131.v.2.*ſine quo non potes viu.*] Tale illud Alciph. ζῆν δὲ χωρὶς ἐκείνης μὴ δυνάμενος.

v.3. *Ex cuius oſculo pendet*] Non diſſimiliter Leucip. lib.1. *καὶ συνεστέναξεν ὁ Κλεινίας, ὥσπερ ἐκ τ̃ ἐκείνου ψυχῆς κρεμάμενος.*

verſ.17. *Poly. Circ*] Apud Homerum odyſ.μ. Vlyxes à Sirenibus πολύαινος appellatur.Vide Ouid. el. 6. lib. 3. Am.

v.20. *Curioſum aliquem extimeſ.*] Martial. *Spectas nos Philomuſe cùm lauamur, &c. Prædicant Philomule curioſos.*

v.22. *Mollioribus pluma*]Mart. *Vincas mollitie tremenſe plumas.* Ouid. *Mollior cigni plumis.*

v.25. *Idæs quales.*] Tale quiddam in Diris Val.Catonis.

v.33. *Mille oſculis luſimus*]Catull.*Multa millia ludi.*

Pag.132.v.8. *Regina*]Martialis:

Quem regem & dominum priùs vocabam.

Et, *Sollicitus donas,dominum regemq́ ſalutas.*

Hybrias,δεσπόταν καὶ βασιλέα μέγαν φωνέοντι. Diogenes quidem τὰς εὐμόρφους τ̃ ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας,πολλὺς γὸ πράττες ἃ ἂν προςτάττωσι.

v.17. *vexatam veſtem*] Martial.

A te vexatas malo tenere roſas.

Iuuenal.

Humida ſuſpectis referens multicia rugis
Vexataſq́; comas.———

v.vlt. *Non tam intactus*] Alcib. ἐρωτικὸς γὸ ἦν εἴπερ τις κỳ ὁ Σωκράτης, κỳ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῷ χλανίδα κατακλιθεὶς ἐπ᾽ ἀθῷος ἀνέστη. Lucian.

Pag. 133. v.3. *Non intelligo me virum*] Tertul. *Simulq́; ſe mulieres intellexerunt.*

v.4. *Non ſentio*] Ouid. *Nec iuuenem nec me ſenſit amica virum,*

ibid. *Pars illa corporis*] Alibi, *Cum illa parte corporis.* Ouid. *Quin iſtic pudibunda iace pars peſſima noſtri.*

v.9. *Chryſis*] Ouid. *Vna miniſtrarum, &c.*

Flaua comes aderat faciendis ſtrenua iuſſis.

v.12. *Si libidinoſa*] Αἶ αἶ τάλαν, exclamat Droſe apud Lucianum, ἐδὲ τὸ χαίρειν προςέγραψε.

v.22. *At tubicines mitt.*] Mortui ad tubam deducebantur. Perſius Saty.4. *Hinc tuba candela.*

v.26. *ſi triduo ſine fratre*] In Peruigil. Veneris: *Ipſa vellet vt venires, ſi deceret virginem. Iam tribus choros videres feriatos noctibus.*

v.29. *nec ſpeculum mihi, nec fama*] Theocr.

κỳ γὸ θὴν ἐδ᾽ εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι,
ἦ γὸ πρᾶν ἐς πόντον ἐσέβλεπον.

Pag. 134. v.3. *Ex qua hora iniur. accep.* Heliodor. αἱ χρυσαῖ λεγόμεναι. κỳ φιλήδονοι γυναῖκες ἀπειλημμέναι γίνονται, κỳ βιαζόμεναι δὲ ἀποτυγχάνονται: κỳ τὰς ὑποτροφὰς ὡς ὑβρισταὶ εἰκότως ἀμύνονται.

v.8. *& adhuc iuuenis*] Epigrammat.

[illegible] ἔλαττον δ᾽ [illegible].

v.17. *Inſtrumenta*] Arnob. *Ergóne Deum mater genitalia illa diſſecta cum floribus, ipſa per ſe mœrens officioſa ſedulitate collegit, ipſa ſanctis manibus, ipſa diuinis contrectauit & ſuſtulit flagitioſi operis inſtrumenta fœdiq́;, abſcondenda etiam mandauit terræ.*

ibid. *Paratus miles*] Catul. *Nam quamuis videar ſatis paratus,* Ouid. *At deus obſcœna nimium quoque parte paratus.*

ibid. *Arma non hab.*] Priap. *Hæc mei te ventris arma laxabant.* Sutrius, *Mirrhinum mihi adfers, quo virilibus* *armis occurram fortiuſcula.* Nicander.

——τὸ δὲ πᾶν ἐπὶ μέσσοι ὄνθος
ὅπλον βεβρυμένον, διαπτύλον στιφάτισαι

v.24.*per quod te habere potui*] Catull.

Quid tum ſi carpunt, tacita quod mente requirunt.

ibid. *Te habere*] ἔχειν. Ariſtot.

v.32.*Hauſi parcius merum*] Martialis:

Interponis aquam ſubinde Rufe,
Nunquid pollicita eſt tibi beatam
Noctem Nænia? &c. Ariſt. Proble.

Pag.135.v.3. *locum inauſpicatum timeb.*] quaſi omen haberet. Ouid.

Ire per hanc noli, quiſquis es, omen habet.

v.11.*licium var. col*] Ouid.

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia——

v.15.*Ter me iuſsit expuere*] Plin. libr.28. cap.4. *Torporem ſedari quocumque membro in ſtupente, ſi quis in ſinum exſpuat, aut ſi ſuperior palpebra ſaliua tangatur.* Vet. Interp. in illud Iuuen. *Conſpuiturq; ſinus: Propter faſcinum, inquit, verborum, ter ſibi in ſinum ſpuunt, & videntur faſcinum arcere.* Scholiaſt. Theocr. εἰώθασι αἱ γυναῖκες αὐτὴν ὡς μὴ βασκανθῶσι, εἰς τὸν κόλπον ἐμπτύειν τρεῖς, τὸ νεμέσει τὴν ἀποτρέπεσθαι.

v.19. *Nerui paruerunt imp.*]: οὐδ' ἐν σ' ἐνεὸς βαλβὶς ἂν μοι νεῦρ' ἔχει.

Ouid.

Quid vetat, & neruos magicas torpere per artes.

v.22. *Quod alis lepor. excit.*] Vet. Ex. *Aliis.* Ouid 3. de AA.

Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.

v.28.*Trepidanti vertice pinus*] Sept. Seuer.

Pinea brachia cùm trepidant.

Pag.136.v.9.*Myrtoq; florenti qui verb.*] Sic Calliope ludibundo palmulę tactu vaporans Fulgétij pectus poëticæ pruriginis dulcedine ſpargit.

v.10.*Ecquid hodie totus veniſti*] Apul. *Arctiſsimè namque complexatum me prorſus, ſed totum recepit.* Alciphr. ἐγὼ οὐχ ἡγησάμην δεινὸν ἐντυγχάνειν τοῖς ἐμοῖς γράμμασιν ὅλη μοι ἐντυγχάνειν.

v.16. *Pluribus oſculis coll. lab.*] *Poppyſma* Iuuenali Tibull.

——*ut lenis negatur*
Spiritus, ut ne dent oſcula rapta ſonum.

v.17. *Implicitæ manu*] Ariſtænet. ἐν τοῖς ἐκείνης ἀγκά- λαις τοῖς ἑκατέρου περιπλέξας. Euſtath ὁ δ' ἀντεπιπλέξας καὶ κατεφίλει με, ἐν χρῷ [illegible] συνεπλέκετο, καὶ ὥσπερ [illegible] περιεχόμενος χάριτος.

v 23. *Me iubet catorogare*] Id eſt fortaſsis, *me iubet catomis cædi.* Scriptor paſsionis S. Viti *Tunc iratus Valerianus iuſsit infantem catomis cædi.* Et in paſsione S. Afræ: *Catomis te cædi iubeam.* Subſequitur enim, *verberibus ſputisq; eiectus ſum.*

v.27. *Oppono ego manus oculis*] Ouid.
Virgineas oculis oppoſuiſſe manus.

v.29. *Verberibus ſputisq;*] Sen *Cum modò per populi leuatus manus, & obrutus ſputo per forum traheretur.* Muſon. πληγῶναι, ἐμπτυσθῆναι ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγή.

Pag 137. v.1. *Hilarior fieret aut triſtior*] Theognis· μηδὲ σύ γ' ἀμφοτέροισιν ἐφ' ἔργμασιν ἄλγος ἀέξων, &c. μηδὲ φίλους δεῖα, μηδ' ἐχθροὺς [illegible].

v.7. *Ter corripuit*] Hippocrates de Scythis in libr. De aëre, aquis, loc.

ibid. *Terribilem*] Catalect.
Heu heu me miſerum, quod iſta lignum eſt,
Quæ me terribilem facit videri.
Et. *Huc adde quod me terribilem deum fuiſſe.*

ibid. *Bipennem*] Martial.
Dranci nata ſui vocat bipennem.

v.16. *Erectus igitur in cubitum*] Fulgent.
Adſtiti propter ego erectus in cubitum veneratus verboſam viraginem.

v.24. *Apodixin*] Apocham.

v.ult. *Max perfricata fronte*] [illegible] ἐν [illegible] τὸ πρόσωπον.

Pag 138. v.7. *Cum corde litigat*] στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ.

v.20. *Ipſe pater veri*] Lucretius. *Tu pater & rerum inuentor.* Cicer. de finibus: *Inuentor ille veritatis.*

v.21. *Dixit habere telos*] Varro [illegible]. *Porrò inde ab vnoquoq; compito ternæ viæ oriuntur: e quibus ſingula extima exitum ac telos habent proprium. A primo compito dextram viam munit Epicurus.*

v.26. *vſque in iniuriam*] Sic alibi. *Acceßit tentaturus an pateretur iniuriam.* Plaut. Aulul. *Ego me iniuriam feciſſe*

filiæ

filia ſateor tua, Cereris Vigiliis per vinum.

v.20. *Vidua pudicaq́; nocte*] Ouid.

Cur ego tot viduas exegi frigida noctes.

Pag.139.v.19. *Depoſito meo caueo*] Ouid.

Neſſoq́; paranti fallere depoſitum.

v.24. *In trunco aut cadauer*] An, *in triuio*: Athenæus, τρίοδοί τινές αὐτῇ πρὸς ἀλήθειαν ἐγένοντο πλήρεις πάντων ἀποκαθαρμάτων. Vnde ἱδρύοντο τὴν Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις. Plutarch. χθονία δὲ δεῖπνον Ἑκάτῃ πεμπόμενος εἰς τριόδους ἀποτροπαίων καὶ καθαρσίων ἐπέχει μοῖραν. Sanè apud Suetonium in Veſpaſiano ſic habet optimus codex: *Prandente eo canis è triuio manum humanam intulit, menſaq́; ſubiecit.* Auſon.

Abiecta in triuiis inhumati glabra iacebat
Teſta hominis nudum iam cute caluitium.

v.26. *Caball. in Cliuo.*] Ouidius.

Principio cliui noſter anhelat equus.

Pag.140.v 9. *Die feriarum quo & lug. rid.*] Non abſimiliter Tacitus: *Vbi inter ſacra & vota, quo tempore etiam profanis abſtinere verbis mos eſt, vincla & laqueos inducat.*

v.11. *Hunc adoleſcentem quem vides*] Sic vet. ex. & eſt Antiptoſis: vt, *Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt.* Virg.

v.12. *Bona ſua vendere*] Tibull.

Quid tenera tibi coniuge opus, tua ſi bona neſcis
Seruare, an fruſtra clauis ineſt foribus?

Plaut. Caſin. *Vt ego hodie Caſinam deoſculabor, vt mihi bona multa faciam clam meam vxorem.*

v.14. *Lorum in aqua, non inguina*] Martialis:

———madidoq́; ſimillima loro
Inguina———

Et,

Loro cùm ſimilis iacet remiſſus.

verſ.16. *Sine voluptate ſurrexit*] Lamprid. Heliogab. *Mulieribus vteretur & ipſe & amicis cũ iureiurando, quod efficerent voluptatem.* Apul. *& libidinem incitantes, & voluptatem integrantes.*

Pag.141.v.3. *Socios mutauit Vlyxis*] Virgil.

verſu 10. *Inclinauit ſe in lectul.*] Apuleius, *Inclinatam dolio pronam vxorem fabri ſuperincuruatus ſecure dedolabat.*

v.18. *Quadrato pallio*] Athenæus, τὸ δὲ ἄλλον ἱμάτιον

ἐπὶ

οἱ μὲν θεῶν ἀγάλμασι προσπεπλήκασι, οἱ δὲ λιτοὶ μεταμφιεσάμενοι τὰ ἐξήλλαγμένα ἱμάτια, τὰς ἐξ ἀρχῆς παρειάδας σχάλαν ὀνομάζουσι.

Pagina 142. verſ.13. *Hinc molli ſtilla latus*] Leg. forſitan *lacus*.

v.16. *Bacchineas veteres*] Quidam cod. *Bacineas*. Planè hîc mendum eſt, cui purgando forſitan adiumentum feret, quod Σῆμος ἐν δευτέρᾳ Δηλιάδος ἐν τῇ τῆς Ἑκάτης φησὶ νήσῳ τῇ ἴριδι θύειν Δηλίους τὰς βασυνίας καλουμένας. ἐςὶ δὲ ἑφθὸν πύρινον ςαῖς σὺν μέλιτι. Si modò recte nouus interpres Athenæi ſecutus ferè antiquiorem: *Semus*, inquit, *lib.2. Deliadis ſcribit: Delios in inſula Iride Hecatæ ſacrificare placentas, quas vocant baſynias. ſiunt hæ ex farina tritici aqua ſubacta & cum melle cocta*. Nos nacti emendatiores codices, lectionem reddemus emendatiorem.

v.21. *ſuo pondere deiectam*] Martialis:

Victa eſt pondere cum ſuo repente.

Pag.143. verſ.8. *Tales Herculea*] Eſt hoc ex Piſandri ſententia, quam refert Pauſan. lib.8.

v.9. *Servieq; fluentes*] Videtur leg. *pennaq; fluentes Harpias cum Pen.eo.mad.*

v.19. *Aceto diluo*] Plin.23.1.

v.23. *Cum teſto ignis pleno*] Ouid. *Hic ignem curto fert ruſtica teſto.*

v.29. *Tribus niſi potionibus è lege ſiccatis*] Cicer. *Iſte enim Prætor ſeuerus ac diligens, qui populi Romani legibus numquam paruiſſet, illis diligenter legibus, quæ in poculis ponebantur, obtemperabat.*

Pag. 144. verſ.6. *Comploſis manibus*] Apuleius, *Suóſque caſus grauiter ingemiſcens, depenſis pro prandio lacrymis, vacuáſque manus complodens.* Heliodorus, βαρὺ δή τι πρὸς ταῦτα ἀνοιμώξας ὁ Ἀχαιμένης, καὶ τὼ χεῖρε διαλέξας.

v.27. *Cum impenſa ſacrificij*] Arn. *Quid cum pultibus deo fit, quid cum libis, quid diuerſis cum fartibus cōfectionis iure multiplici atque impenſarum varietate conditis?*

Pag.145. v.16. *Qui duos nummis præſentibus opta*] Menander:

ἐγὼ δ᾽ ὑπολαβὼν χρησίμους εἶναι θεοὺς
τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον.
ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν,
εὖξαι ὅ, τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται.

ἀγρὸς

ἀγροὶ, οἰκίαι, θεράποντες. ἀργυρώματα,
φίλοι, δικασταὶ, μάρτυρες. μόνον δίδου.
αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

v.24. *Nec me fallebat*] Non omnino abſimilis mos illi Palicæ apud Stephanum. ἔστι γὰρ ὅρκος ἅγιος αὐτόθι. ὅσα γὰρ ὀμνύει τις εἰς πινάκιον γράψας, βάλλει αὐτὸς εἰς τὸ ὕδωρ. ἐὰν μὲν οὖν εὐορκῇ, ἐπιπολάζει. ἐὰν δὲ μὴ εὐορκῇ, τὸ μὲν πινάκιον ἀφανίζεται, αὐτὸς δὲ πίμπραται.

Pag. 146 v.1. *Vrtica erit.*
Ouidius 2. de Arte am.

Sunt qui præcipiant herbas ſatureia nocentes
Sumere, iudiciis iſta venena meis.
Aut piper vrticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritaq; in annoſo flaua pyretra mero.

v 5. *Cum abrotano*] Plinius.

v.7. *Infra vmbilicum*] Martialis:

Et prurit tamen vſque ad vmbilicum.

v. 11. *Prehende furem Clam*] Leucipp. lib. 7. οἱ δὲ φυλάσσοντες ἰδίαν νομίζοντες ἀποδιδράσκειν, καὶ ἐβόων τοὺς ἐντυγχάνοντας λαβέσθαι.

v.22. *Tam petulantibus oculis*] Alibi, *Oculorum quoque mollis petulantia.* Rutilius Lupus ex Lycurgo: *Cuius omnes corporis partes ad nequitiam ſunt appoſitiſſimæ: oculi ad petulantem laſciuiam.*

v.27. *Nec me contumelia laſſant*] Epigram.

ὕβρις ἔρωτας ἔλυσε. μάτην ὅδε μῦθος ἀλᾶται.
ὕβρις ἐμὴν ἐρέθει μᾶλλον ἐρωμανίην.

v.32. *Torum frequen. tractatione vex.*] Auſonius:

Defectos ſic fama viros, vbi caſſa libido
Fœmineos cœtus, & non ſua bella laceſſit,
Irrita vexato conſumere gaudia lecto.

Pag. 146. v. 7. *Helleſpontiaci*] Sidonius Apollin.

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

v.21. *Numquam finies hunc ign.*] Nō abſimiliter Leucip. lib. 5. ἀρκεῖ μοι κἂν μία συμπλοκὴ μικροῦ ἰᾶσθαι φαρμάκου πρὸς τηλικαύτην νόσον. σβέσον μου ὀλίγον τὸ πῦρ. Euſtath ἀλλ᾽ ὕδωρ αἰδοῦς ἔρωτος πῦρ οὐ κατέκλυσεν. Zenod. οἰόμενος παύσειν τοῦτο τὸ πῦρ ὕδατι.

Pag. 148. v. 14. *Pagina ſacra*] Non admodum diſſimiliter Leucip. lib 5. μυηθῶμεν οὖν, ὦ φίλτατε, τὰ τῆς Ἀφροδίτης μυστήρια.

v.28. *officium*] Ouidius:

At nuper bis flaua Clide, ter candida Pitho,
Ter libas officio continuata meo eſt.

Propertius:

——experta puella
Officium tota nocte valere meum.

v.30. *Oſcillatione ludebat*] Feſt. *Oſcillum Santra ait dici, quòd oſcillent, id eſt, inclinent, præcipiteſq; in os ferantur. Oſcillantes, ait Cornificius, ab eo quòd os celare ſint ſoliti perſonis, propter verecundiam, qui eo genere luſus vtebantur.* Seruius.

v.34. *Automata*] Heſych. αὐτοματίσαντες ἀφ' ἑαυτῶν πράξαντες. αὐτομάτιστον σπέρμα αὐτοφυές. Senecæ epiſt. 89. *Pegmata.*

ibid. *Per cloſtellum*] Seneca 7. de Benef. *Per cloſtrum qua ſe commiſſura laxauerat.*

Pag. 149. v. 11. *At ille pri. exhorr.*] Claudianus:

vinci patiare rogamus:
Sic vxor, ſic mater eris: quid lumina tingis?
Virgo, crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.

v.12. *Vtraque manu*] Martialis:

Hac vtraque manu complexuq; adſere toto.

v.23. *Leuatores*] Nullibi iſtud vocabuli legere memini, nec quod vetus Gloſſarium habet. *Silatarius*, πλάκος.

v.25. *Sicut muta animalia*] Xenoph. Κυρ. παιδ. α. τό- τε τοῦτο ἐν ὅσῳ, εἶεν ὥσπερ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ διακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει.

v.27. *Non caperentur ſpe*] Suprà, *ſpe præda moratur in ſcopulo.* Seneca. *Et fera & piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur.*

Pag. 150. v. 20. *Centies ſeſtertium comeſſe*] Martialis:

O quanta eſt gula centies comeſſe!

v.28. *Petauij*] De *Petilinis* Liuius libro 23. Polib. libro 7. Valerius Max. lib. 6. De *Petauijs* aut *Petauſis* neſcio quis.

Pag. 157. v. 3. *Fallunt nos oculi*] Sext. Empir. ἀντιθέντες δὲ ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις, &c. φαινόμενα μὲν φαινομένοις ὅταν λέγωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος πόρρωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος, ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος.

Pag. 159. v. 15. *Et cæli ſummas*] Quid ſi legas, *Et cilli ſummas aduocet auriculas?* κίλλος. ὄνος. Somniarunt enim Nationes caput aſininum Deum fuiſſe Iudæorum: quod refutant Ioſephus, Tertullianus.

VARIORVM
IN P. ARBITRVM
OBSERVATIONES.

ANni ferè XXCIV. poſtquam renatus Petronius, ſed prô nefas tam ruptus, & multifariam truncatus, vt potiùs informe pecus ex matris viſceribus exciſum, quàm legitimus fœtus. Itaque docti viri, publico bono nati, continuò dilaniata & diſperſa eius membra cum cura conquiſiuerunt, fracta & luxata obligarunt: quorum acumen, & feliciter curioſas manus expertus Arbiter, vt anguis, conuertit corium & æuum. Quam damus, editio poſtrema eſt, ea vt purior & amplior prodiret, imò ne quid omnino deeſſet, votum & animus mihi fuit. Quidquid igitur emendationum & explicationum ad Petronium pertinentium, apud noſtri æui præclaros viros ſparſum, excerpſimus, digeſsimus, & hoc faſciculo comprehendimus, quò in promptu eſſent, & velut ſub vno oculorum ictu. Selegimus autem neceſſaria: nam omnia adiicere nec libuit, neç per formam libri licuit.

Pag.41.v.3. *Satyricon*] Gloſſæ: *Excelſiſſimus dicitur à Petronio in l. Satyrarum.* Vnde manifeſtum hoc opus certo librorum ordine diſtinctum fuiſſe. Douſa.

v.22. Omnia dicta factaq; quaſi papauere & ſeſamo ſparſa] Plautus in Pœnulo:

Ag. *Obſecro hercle, vt mulſa loquitur.* MI. *Nil niſi laterculos,*
Seſamum, papaueremq; triticum, & frictas nuces.

Douſ. Turnebus Aduerſ. l. xix. c. vi. ad eadem Petron. antiqui videntur operibus dulciariis palati gratia ſeſamum adſperſiſſe, Homerus Batrachom. Οὐ δὲ πλακοῦς τανύπεπλος ἔχει πολλὴν σησαμίδα.

Pag.42.v.1. *quam qui in culina habitant*] Gloſſæ Iſidori: *Culina, latrina, ſeceſſum* Scaliger ad Feſtum.

v.24. *qui poſtea ad ſummam Thucydidi*] *Summam* vſurpat pro perfectione, conſummatione & abſolutione. Turneb. lib. xix. c. vi.

Pag.43.v.2. *Nimirum in his exercitationibus*] L. *Minimum*

mum in hu. nihil, ut, aut minimum peccare magiſtros, plurimum parentes. Ianus Guil. Plaut. Quæſt.

v.15. *moratur in ſcopulo*] al. *moritur.* L. *molitur.* Virgilius XII.——*in manibus molitur habenas.* Georg. *moliri inſidias auibus.* Guillel. Pl. Quæſt.

v.19. *ambitione donant*] L. *ditant.* Gruterus Suſpic. l II. c. X.

v.22. *pueris induunt adhuc naſcentibus*] L. *lactentibus,* aut *dentientibus,* aut *vagientibus.* Idem.

v. 26. *verba atroci ſtylo effoderent*] Stylo ſcribebant in cerata tabella, cuius ſtyli pars, qua ſcribebatur, acumen dicebatur. Cic. *Omnia ſub acumen ſtyli ſubeant.* Altera pars erat obtuſa, qua in cera quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rurſum complanabant, vt eſt in Prudent. περὶ στεφάνων, hymno IX. hinc Horat. ſat. X. l. I.

Sæpe ſtylum vertat——

Vertit ſtylum, qui cùm antè eius acumine ſcriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Turneb. lib. XIV. c. V. XXIV. Idem ergo cum Horat. innuit Petronius. vide Douſ.

v.32. *quod quiſque perperam dicit*] Horat.

Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi diſcunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri. Douſa.

v. vlt. *Lucilliana humilitatis*] Lucillius in Satyris interdum ſe ad humilitatem iamborum demittebat. Turn. l. XIX. c. VI. Scal. Auſon. lect. Douſa. *Liciniana improbitatis,* à Licinio Caluo, cuius carmina quamuis iocoſa, ingentis animi adfert Seneca. multis D.

Pag. 44. v. 2. *ſi quis amat adſtrictus*] L. *hamat*, vt Cicero apud Nonium, *adhamare honores.* Scal. ad Catalecta.

v. 3. *more frugalitatis lege polleat exacta*] *More*, eſt vitæ quadam honeſta ratione atque inſtituto. Horat. l. 4. Od.
——*Mos, & lex maculoſum edomuit nefas.* Varro apud Macrob. III. Saturn. *Mos eſt in iudicio animi, quem ſequi debet conſuetudo,* id eſt, cultus moris. Edict. Diocle. & Maximian. Cæſ. *Si cunctos ſub imperio noſtro agentes caſtam in omnibus more colere perſpexerimus vitam.* Pithoeus ad tit. de nuptiis Collat. Moſaic. & Roman. LL. At Turneb. *morem frugalitatis lege pellat* —— ita & Scalig. ad Catalecta, & interp. morem luxus, pellat noua frugalitate.

v. 6 *impotentium*] L. *ne potentium.* Turn. Douſ. interpr. *valde potentium.*

v.7.*Nec perditu*] L *perditus.* Douſ.interp. *nequam & diſſolutus.*

v.19. *hiſtriona addictus*] L. *hiſtrionis.* addictus autem vocabulum,non participatio.

v.15. *Mox & Socratico*] *l. Mox & Socratico plenas immittat habenas,* præceſsit enim:*Mæoniumq́; bibat felici pectore fontem.* itaque ἀπὸ κοινοῦ repetitur τὸ *fonte:*mox & Socrat.fonte plenus.Adſcripſerat quidam ad marginem *Græcè*,id abiit in *grege* Palmerius Spicilegiis.

ibid.*Mittere habenas*] quod Ouid.*immittere*,aliis *remittere*,id eſt,laxare. Dou.Ian. Guilel.l. *mutet habenas*, mutare habenas iubet,& è curriculo Poëtarum,in Oratorium tranſcendere.

v.19.*Hinc Romana manus circumfluat*] Ordinem ſtudiorum Petronius hunc facit,vt poëticę initium ſit:tunc philoſophia ; mox Oratores Græci; dehinc ad eloquentiam Latinam veniatur:vbi aut verti de Græco,aut controuerſias componi cenſet. ea ſententia eſt in his verſibus.tamen ita potiùs l.*Hinc R.m.circum ſtruat* , hoc eſt, Romani coronam faciant. Palm.Spicil.

v.23.*Et fortuna ſonet*] L. *Et cortina. ſ. cortinam theatri* dixit Seuerus in Aetna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicatur:*cùm vix in cortina quiſquam adſiſtat. quin elementis ſtudiorum imbutus.*Palm.

v.31. *dum in hoc dictorum æſtu motus incedo*] Præpoſ. *in* inducenda. Douſa, Palm.l. *dum i.h. d.æ. totus incedo.* vt Horat. *Neſcio quid meditans nugarum , totus in illis.*

Pag.45.v.5.*quo ſtabulum eſſet*] L.*quo iter ad ſtab.*D.

v.10. *&,Rogo,inquam,mater.*] v.c. *Te rogo i.m.* Formula blandè adeuntium, cùm quid exquiſituri veniunt. Plaut. *Ecquem in angiportu hoc hominem noviſti,Te rogo.*] Gulielm.

v.14.*& ſubinde vt in locum*] L. *& ſubſequor.inde vt i.l.* Gulielm.Pl.Q.

v.18. *inter titulos*] Fornices titulis inſcriptæ.Iuuenal. Satyr.vi. Seneca Controuerſ. Atqui hunc locum ita reſtituendum ex V.C. adſerit Pithœus Notis ad tit.de falſo teſtim.coll.ll.Moſaicar. & Roman.in al. *internuculus.* quæ vox etiam in Apul. de Deo Socrat. *internuculos recens cognitos.* Turneb. Aduerſ.l.xxi.c.xxviii. L. *inter nuculos.*& meretricios ſignificari pueros, qui nondum reliquêre nuces. Scaliger ad Priap. *internuculos* interpretatur,

tur,intercutitos,impudicatos,ſtupratos:omne enim medium nucleum vocabant veteres.

v.22.*operui caput*] operiebatur caput in re crepera & ſubita.Quinct.l.v.c.D.

v.25.*aqua lapſus ac moriens*] L.*laſſus ac m.*Palm.

Pag. 46. verſ. 1. *prolatoq; peculio.*] Plaut. in Pſeud. *Mea quidem herclè habeo omnia, Meo peculio emta.E.nempe quod fœmina ſumma ſuſtinet.* In vita Heliogab. *bene vaſati, & maioris peculij.* Priap. *peculiati.* Scalig.ad Priap.

v. 3. *iam pro cella meretrix aſſem exegerat*] Locum liberum deſignat, in quo nequam faciebant. eum autem à lenis conduci mos erat. D.in al.*iam pro ſella meretrix.* vnde Briſſ.libr. de iure connub.*iam proſedam* ex Plauti Pœnulo.

v.6.*ſatyrion bibiſſe*]ad libidinem incitatum eſſe dicit è vi illius herbæ.Turneb.

v.9.*per caliginem*] quod Plaut *per nebulam*.D.

v.28. *gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit?*] Pegmata machinæ è ligno, quibus vſus in theatris,in quibus varia inuenta,& ſtupendi luſus ingeniorum creſcebant in ſublime: ſubſidebant eadem,quin interdum chaſmate & ruina ſubita dehiſcebant, ſiue tota pegmata,ſiue homines.qui impoſiti, de hominibus hic Petronij locus.ſignificat enim apertè,fugitiuum illum in arenam damnatum, & cum fœda muliere aliqua commiſſum, ruina pegmatis præter ſpem euaſiſſe. Lipſ.de Amphith.c.xxii. Vide Scal.ad Manil.

v.31. *cum pura muliere*] immuni à fœditate morbi Campani. Lesbiis vſurpata antiquitùs.

Martialis:

Improbius quiddam ridenſq;,rubenſq; rogaui,
Pollicita eſt nulla luxurioſa mora.
Sed mihi pura fuit.——

Pag.47.v.2. *vitream fractam.*] L.*vitrea fracta*.D.pro nugis & rebus friuolis dixit Martialis:*Sulphurata fractis Permutat vitreis.* Turneb.

v.4.*vt foris cœnares,Poëtam laudaſti*] multis Douſa ex Mart.Horat.Perſ.quem vide.

v.8. *intelligo nobis conuenire non poſſe*] Modeſt.l.C.D. pro ſocio : *Diſſociamur renunciatione.* Huius formula hic apud Petronium & Apuleium Mileſiarum x. *Si tibi ſocietas iſta diſplicet, poſſemus omnia quidem cætera* *fratres manere, ab iſto tamen nexu communionis diſcedere.* ſic amicitia renunciabatur, & inimicitiæ denunciabantur. Suetonius in Caligula. Tacitus V. Annalium, Durantius Variar. lib. II. c. II. Liuius lib. xxvi. Sueton. in Auguſt. cap. lxvj. Cicer. pro Flac. vide Lipſ. ad Taciti Annal. l. II.

v. 17. *aliquid aliud promittam*] id eſt, aliquam aliam rem pollicebor. Turneb.

v. 19. *habitationem proſpiciam*] Liuius: *ſedem proſpiciunt*. D.

verſ. 33. *cum fratre ludentem*] Honeſta periphraſis rei turpiculæ. Seneca III. Controuerſ. *cum raptore colludentem*.

Pag. 48. v 1. *veſti contubernium*] De iis, qui ſub eadem veſte cubant. Turnebus Dou. *Veſtæ contubernium*, vt per irriſum appellet eum, qui longè à Veſtæ caſtimonia abſit.

v. 5. *diuidere cum fratre nolito*] L. *cogito* latet ſpurcities, addit enim, *petulantibus dictis*. quod Cic. ep. lib. IX. *In verbis honeſtis obſcœna ponimus; quid enim non honeſtum verbum eſt, diuiſio. At ineſt obſcœnum, cui reſpondet intercapedo.* Hinc etiam *diuiſores*, qui pullariam facerent. D. Prorſus aliter Ciceronis illa Scal. interp. quem vide Caſtig. in Catull. Palmerius L. *diuidere fratrem voluiſti*. Spectat id quod præceſsit, ob iniuriam Aſcylti communes cum eo ſarcinulas partiri voluiſſe. *Itaque hoc erat, inquit, quod diuidere tu volebas*: *diuidere* autem, quod Laber. *cadere bullas*.

v. 7. *Veniebamus in forum deficiente iam die*] Puto rerum furtiuarum forum intelligi; quæ in ſaburra deficiente iam die venales præponerentur. Horat. l. I. Satyr. *Fallacem circum, veſpertinumq; pererro Sæpe forum.*—— quod interpretes de ſaburra maiore accipiunt, in qua veſperi furtiuæ res venundabantur. hinc Plautus; *Veſperi ſe viuere*, pro, furtis ſuis vitam ſibi parare. ea de cauſa Propert. *vigilacem ſaburram* dixit. Durant. Var. l. I. c. v.

verſ. 14. *laciniam extremam*] Lacinia ora, ſiue extimum veſtis aut panni, κράσπεδον Cuiac. obſeruat. l. XII. c. XXIV.

Pag. 49 v. 11. *ad interdictum veniret*] Pro, veniret in ius ad prætorem. Turneb.

v. 15. *Ipſi qui Cynica traducunt*] Eos ſignificari puto, qui miſerè viuunt : vt ſiliquis & leguminibus, quique viliſsimis cibariis ſe ſuſtentant: nam talis erat Cynicorum victus. Lucian. dial. mortuorum. Turnebus l.I. cap.XV.

v.24.*Sed præter vnum dipondium.*] A vilitate, quod penderet drachmas duas. ita per contemptum Dupondij appellati, primo anno noui auditores iuris. Hieron. *Quis te oro dupondij ſupputabat?* Seneca epiſt. *dupondio ſtatur*, id eſt, exiguo ſumptu Cuiac. Obſ. l. XII. c 40. Turneb. l. XXX. c. VII. L. *dupondium ſcilicet.*

Pag 50 v.15.*aduocati nocturni*] *Nocturni*, pro furibus, quòd & noctu graſſantur. hoc autem eò lepidius, quòd iam aduesperauerat, & ambiguitatis ſenſus duplici gratia augeſcat, & aduocatorum nocturnorum, & furum nocturnorum. Turneb. vide Scal. ad Catull

v.19.*in controuerſia eſſe*] Turn L.*in controuerſiam.* pro controuerſum eſſe & litigioſum.

v.29.*ad conſtitutum*] vide P. Pithœi Aduerſ l. I c. XIII.

Pag.51.v.13. *ſera iam ſua ſponte delapſa cecidit*] Sic videntur antiquorum ſeræ fores occluſiſſe, vt exemtiles eſſent, & quoties fores reſerarentur, ſeræ remouerentur, liberarentúrque è catenas pendentes. Turn.

v.25. *aſſentationem flectentibus*] L. *aſſentionem.* Guilelmius.

v.29.*ſed attoniti expectauimus lacrymas*] L. *aſpectauimus*. Grut. Suſp. l. III. c VII.

v.31.*detonuit imber*] L.*detumuit*, vt, *odia detumeſcunt.* ſimilitudo à fluminibus. Idem.

v. 33. *ad articulorum ſtrepitum contritu*] hoc inter alia commoti animi ſigna recenſet Seneca de ira, l. I. cap.I. D.

Pag.52.v.20.*ſupinas manus*] Horat. *Cælo ſupinas ſi tuleris manus*. D.

Pag.53.v.I.*tentata manu*] L.*dentata*: id eſt, in modum pectinis dentatim formata. Lipſ. Antiquar. lect. libro I. cap. VIII.

v.4.*annuiſſetis de hac medicina*] L. *adinuiſſetis.* Scalig. ad Catull.

v. 10. *contemptus iurgia flectit*] Leg. *cùm tempus i. f.* Turnebus Sambucus l. *plectit*, i. nectit. vt Ouid. *nectere iurgia.*

verſ.II. *Et qui non iugulat*] Alludere videtur ad morem & diſciplinam gladiatorum, quorum præcipuum ad victoriæ conſecutionem momentum non in iugulando & feriundo,ſed modico corporis inflexu ictus eludendo. vide D.

v.24.*frigidior hyeme Gallica*] Gallia quæ ad Septētrionem,horridiorem experitur hyemem.Tur.

Pag.54.v.11. *duas inſtitas*] inſtitas dicimus ſegmenta & limbos, ſiue ſint aſſuti veſtibus, ſiue non ſint,vt Scribonius Largus dixit, *ventrem conſtringendam inſtita longa*.& Hieron.*Lazarus inſtitis vinctus iacuerat in ſepulchro*. Cuiac.Obſer.lib.xii.c.xxiv.

v.31.*myrtea ſubornatus gauſapa*] Horat. *Murtheum nodo cohibere crinem.* Porphyr. *colorem myrteum in crinibus hodie quoque dicunt,qui medius eſt inter flauum & nigrum.* non autem in crinibus ſolùm dicebatur,ſed in aliis quoque rebus Scalig.ad Catull *Mirteus etiam* color in equis, Pallad.l.iv.c.xiii.Iſid.l.xii.c.i.explicat colorem preſſum in purpura.Turn.

v.33.*extortis nos clunibus*] L.*extritis*.Mart. *cultus tritior Hedili lacernis*.D.

v.vlt.*balenatam tenens virgam*] quæ è cartilagine balenæ fit.Turneb.

Pag.55.v.1. *iuſſit infœlicibus dari miſſionem*] Miſsio ad victos gladiatores pertinebat.illius effectus, vt ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liuius:*Gladiatores dando,modò vulneribus etiam,modò ſine miſſione*.hinc apud Apul.li.ii.Fotis:*hodierna pugna non habet miſſionem*.In re ſimili,Petronius infrà:*Inhibuit Tryphæna facinus,non diſſimulata miſſione*. Lipſ.Saturn.l.ii.c.xxi.fuſè.

v.3 *horribile ſecretum*] *Horribile*,id eſt,ſacrum, verendum,& quod hominum mentibus tacitam quandam religionem incutiat. ſic poſteà:*& Protogenis rudimenta non ſine horrore tractaui*.id eſt,non ſine relig.metu reuerentia. Sic Lucret.*horrificè*,pro *venerandè*.D.

v.7.*cœnatoria repetimus*] Mart.——*ebriaq; noctis Cœnatoria mittit aduocato*. Athen.δειπνητικὰ ἐνδύματα. veſtes,quibus in cœna vtebantur.Turnebus.

v.11.*guſtatione mirifica initiati.*]*Guſtatio*,ſeu,vt Mart. *guſtus*,quæ aliis *antecana*.Vide Lipſ.iii.Antiq.lect. Turneb.l.xix.c.vii.

v.19. *totam faciem eius longa fuligine perfricuit*] Plaut. in Pœnulo. *Si tibi illic non os oblitum eſt fuligine?*Nonius: *Sublenit; ſignificat illuſit & pro ridiculo habuit,tractum à* *genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur.* Vnde dilucet hoc pigmenti genus iis allini ſolere, quos aliis ridendos propinare volebant. D. Budæus in Pand.

v. 21. *ſopitionibus pinxit*] L. *ſcipionibus.* D. Gruter. Suſp. l. 11. c. 111. *ſopitis titionibus.* vt ſopiti titiones contrarij ſint ardentibus.

v. 27. *Lucerna quoque humore defecta*] Eadem narratio de eadem re apud Propertium:

Sed neque ſuppletis conſtabat flamma lucernis,
Decidit inque ſuos menſa ſupina pedes.

Scal. ad Propert.

Pag. 56. v. 10. *concrepans æra*] Propert. *Cymbala Thebano concrepuêre deo.* D.

v. 16. *vt infractis manibus congemuit*] Antè: *manibus interiùs in articulorum ſtrepitum conſtrictis.* geſtus erat componentium ſe ad dicendum. Propert. *at illi Pollicibus fragiles increpuêre manus.* Scal. ad lib. IV. Propert.

v. 21. *Deliaci manu reciſi*] ſpadones. Nam capones Deliaci manu caſtrantur. Deliacus enim, pro curatore gallinarum. Plin. lib. x. *Gallinas ſaginare Deliaci cœperunt.* Scaliger ad Varr. de re ruſtica.

v. 25. *fruſtra moluit*] *Molere*, ſubagitare. Horat. *alienas permolere vxores.* Auſonius: *Deglubit, fellat, molitur per vtramq; cavernam.* Lucill.

v. 26. *perfluebant per frontem ſudantis*] Horat. Epod.

Quis ſudor vietis, & quàm malus vndiq; membris
Creſcit odor. ——— nec illi
Iam manet humida creta, colórque,
Stercore fucatus crocodili. D.

v. 34. *vrbanitatis vernula fontem*] L. *frontem.* εἰρωνικῶς. vernula vrbanitas, quæ ſalibus natis intra pomœria conſtat, cui contraria ruſticitas. niſi potiùs ad vernarum dicacitatem alluſum, quibus impuniſsimè etiam in dominos iocularia funditare ius erat. Seneca II. de Tranq. Mart. l. x. vide D.

v. vlt. *Embaſicatam*] ἐμβασικοίτην, aut ἐμβασικοιτᾶν, à verbo βαίνειν, pro quo Latini *perambulare.* Catul. *Perambulabit omnium cubilia.* Scal. ad Catullum.

Pag. 57. v. 1. *per fidem, inquam, noſtram*] L. *voſtram.* D.

v. 5. *equum cinedus mutavit*] metaphora à Vertumnis deſumpta. D.

v. 14. *& pertractato vaſculo*] L. *& protracto vaſculo.*

Tam *rude hoc, inquit, belli Vaſculum:* ea pars quæ inter res ſeriis nominari non debet. Plaut. in Pœn. *Facio quod manifeſti mœchi haud ſolent, Refero vaſa ſalua.* Lipſ. Antiq. lect. l. 1. Græcorum imitatio nam apud medicos ea pars *σκεῦος*. Scal. ad Priap. Palmerius L. *rude hac inquit, belli iras in p.* Rudis laniſtarum ac gladiatorum eſt, qui illi gladiorum vicem ad pugnam exercebantur: ergo vaſculum illud rudem vocat, qua in primo coitu, libido, ceu pugna irritaretur.

v. 16. *in promulſide libidinis noſtræ militabit.*] Significat pueri vaſculum minutum, quaſi in antecœnam ſibi fore, ad libidinem robuſtam irritandam. *Promulſis* autem antecœna, ideo quòd daretur ante mulſum. Lipſ. III. Antiq. lect.

v. 17. *poſt aſellum diaria non ſumo.*] Vide Douſam, & Palm. Spicil.

v. 27. *nuptias fecerunt.*] Alibi, *iacuerunt vnà non tantùm illa nocte, qua nuptias fecerunt: Nuptias facere, τὸ γυμνοπαίζειν.* Inde Feſto *nupta verba*, obſcœna. Lipſ. Antiqu. lect. lib. ii. c. ix.

Pag. 58. v. 24. *commouebat obiter labra*] commouet labra, qui laſciui oris motu ad amorem allicit, & ſic conformat os, vt baſiari velit. Turbebus, Palmerius ex Ful. *commoueb. valgiter labra*: quem vide; vti & Douſam.

v. 33. *pila ſparſiua exercebatur.*] Vide Hieron. Mercurialis de arte Gymnaſt. l. 1. c. v.

Pag. 59. v. 9. *digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit*] Martialis:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus;.
Et delicatæ ſuſcitator vrinæ,
Domini bibentis ebrium regit penem.

Idem libro xiv. diſtico, cui lemma, *matella fictilis.* vide D.

v. 17. *non linteis, ſed palliis.*] A lauatione oleo aut vnguento perfuſos linteis tergeri mos erat, non palliis, lineis, vnde hoc quoque inter lautitias Trimal. ponit Arb. De linteis Mart. l. x & alibi. D.

v. 20. *Lectica impoſitus.*] De earum vſu, forma, diſcrimine, Lipſ. Elect. lib. 1 c. xix.

ibid. *præcedentibus faleratis curſoribus*] De curſoribus, qui in comitatu nobilium, faleratis etiam meminit Sueton. in Ner. c. xxx. & Seneca ep. xxii. *Omnes iam ſic*

peregri:

peregrinantur, vt illos Numidarum præcurrat equitatus, vt agmen curſorum antecedat. Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus teneram cutem lædat. D.

v. 21. *chiramaxio*] Videtur eſſe genus modici plauſtri, quo homo tantùm geſtari poterat, & à ſeruis, non à mannis trahebatur, vnde vocabatur Chiromaxium. **Scal.** ad Feſt. *Arcuma.*

v. 33. *pica varia*] Plin. l. x. c. xxix. *picarum genera, quæ longua inſignes cauda, variæ appellantur.*

Pag. 60. v. 2. *canis ingens catena vinctus*] More veterum canes ad oſtium non viui modò, ſed & ſculpti, vt in regia Alcinoi:

> *χρύσειοι δ᾽ ἑκάτερθε ϗ ἀργύρεοι κύνες ἦσαν*
> *δῶμα φυλασσέμεναι.*

vel picti in pariete, vt hic in Petron. Popma ad Varr. vide Caſaubonum ad Theoph. Characteres.

v. 4. *caue, caue canem*] Varro: *In ianua, caue canem, inſcribi iubeo.* & titulus Mænipp. *Caue canem.* hoc vti conueniet, quoties monebimus, cauendum ab homine maledico, & obtrectatore, vel ab hoſpite inhumano. Popma.

v. 7. *Venalitium titulis pictum*] *venalitium* vocat *ἀνδραπρατήριον.* tituli autem non ſolùm in venalitio pingi ſoliti, ſed etiam collo aptati vendundi mancipij Propert.

> *At quorum titulus per barbara colla pependit,*
> *Cælati medio cùm ſaliere foro.* Scal. ad Prop.

v. 28. *in poſtibus triclinij faſces cum ſecuribus erant fixi, quorum vnam partem*] L. *vnam partem.* Faſces, bacilli aliquot teretes loro colligati in modum faſcis. Securis & faſces inſignia Magiſtratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumuiris autem, Aedilibus, Quinquennalibus, Sexviris (qui Magiſtratus municipales) lictores præibant: non cum faſcibus, ſed nudis virgis aut bacillis. ideo miratur adoleſcens, quia inſolens & præter morem Fusè Lipſ. Elect. l. 1 c. xxiii.

v. 31. *G. Pomp.*] L. CN. Pomp. vt *Gnæus* fiat. D.

Pag. 61. v. 19. *Veſtimenta mea cubitoria*] L. *accubitoria.* Romanis alia veſtis domeſtica, alia forenſis. inter domeſticas cœnatoria, quam non fas videre publicam lucem. Martial. Lemm. Cœnatoria: *Nec fora ſunt nobis, nec ſunt vadimonia nota: Hoc opus eſt, pictis accubuiſſe toris.* fusè Lipſ. quem vide Saturn. l. 1 c. 12.

v. [illegible]. quæ mihi natali meo donauerat cliens.] Cœnatoria patroni locupletiores à clientulis ſuis quotannis muneri accipiebant diebus natalitiis. Mart. libr. x. *Cœnatoria mittit aduocato.* Plin.lib.IV. Epiſt. *ſola ſe munuſcula dumtaxat natali ſuo accepiſſe, & pleriſq; miſiſſe. D.*

v. 22. *ſed iam ſemel lota*] L. *ſed haud. ſ. l.* vt *dibapha* ſignificet. Lipſ. Saturn.

Pag. 62. v. 8 *ceterùm in promulſidari*] in al. *in promulſide danda.* L. *in promulſidariis.* Vlp. de auro & arg. leg. *promulſidaria vaſa* appellat. hìc *promulſidaria* intelligit cibos, qui in guſtu. Lipſ. ep. quæſt. l. III. ep. II. Palmer. *in promulſidare.* eo exemplo, quo poſteà: *cœnemus hoc eſt, in ius cœna*: Græca forma. Gell. l. IX. c. II. *petit as ſibi dari* εἰς ἄρτυς. *Corinthia* autem pro vaſis Corinthiis, vt ferunt, Numidicas, Africanas: concreta pro abſtractis dicimus.

v. 22. *pallio coccino adraſum incluſerat caput*] Græci, Romanique capite intecto: qui delicatiores capite incedebant pallio lato, non ſine ſuſpicione luxus. Seneca de Mecænate: *Hunc eſſe, qui in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrimque auribus.* Plutarchus ſuperbiam Demetrij taxans: *Domino ſtante,* inquit, *ipſus accumbebat,* ἔχων δ' αὐτὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον. Lipſ. de Amphith. c. XX.

v. 23. *Circaq; oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam, ſimbriis hinc atque illinc fluentibus*] Claui, quibus honoris cauſſa vtebantur Senatores, vel Tribuni, vel Equites, non erant conſuti veſti, ſed ſupra eam demiſsi in pectus vſque, alij arctiùs, alij latiùs, vt rectè Horatius dixerit; *Latum demiſit pectore clauum.* Acro ad illa verba: *Prætextam & latum clauum.* ——— *Latum clauum purpuram dicit, quæ in pectore extenditur Senatorum Græci* τὸν κολοβῶνα *vocant. Vſum eius hodiè retinent principes, iniicientes veſti à ceruice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus pretioſis muris Pontici, vel aliis, dum regio habitu prodeunt in publicum.* Cuiac. Obſ. l. XII. c. XXXIX.

v. 32. *armillâ aurea cultum*] armillæ ſequiori ſexui olim in vſu tantùm, gliſcente luxuria ad virorum ornamenta traductæ. Plinius lib XXXIII. c. III. D.

Pag. 63. v. 19. *Accipimus nos cochlearia*] Cochlearum vſus quis fuerit, etiam ex Martialis libro 14. lemmate cochlearis:

Sum cochleis habilis, ſed nec minùs vtilis ouis:

Nunquid ſcis potiùs, cur cochleare vocer?
Plin.l.xxiix.c.II.D.

v.20. *non minùs ſex libras pendentia*] L.*n.m.ſelibram p.* Grut.Suſp.l.II.c.x.

v.29. *feceratq́; poteſtatem clara voce.*] Lautiores domini conuiuis ſuis poteſtatem facere ſoliti poſcendi quæ vellent. Martialis:

Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Ter poſcit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubeſcit peierare de turdo. vide D.

v.vlt. *colaphiſq; obiurgare*] Perſ. *ſolea obiurgare.* Suet. *ferulis obiurgare.* D.

Pag.64.v.2. *lecticarius*] inter tot res conuiuij electiſs. lecticario quis locus? Scrib. *inſecutuſq; eſt ſupellecticarius,* id eſt, is qui ſupellectilem curet. quæ vox in Pandect. & Gloſſ. D.

v.8. *minorem nobis æſtum ſua frequentia facient*] *ſua infrequentia.* Gruterus Suſpic.lib.v.c.xIII.

v.19. *Laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptã*] Auſonius: *Simile vt dicas ludicro iſto quod Græci* ςομάχιον *vocauêre, oſcilla ea ſunt. Ad ſummam quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra, aut rectis angulis vel obliquis, iſoſcele, vel iſopleura: orthogonia quoque, vel ſcalena. Harum vertibularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum,* &c. Huiuſmodi laruæ in medium conuiuium iaciebantur, & ex illis eas figuras Rex conuiuij exprimebat, vt mutationis & breuitatis vitæ commonefaceret; & propterea bibẽdum, vt nihil de fructu huius vitæ periret. Nam alioqui ſemper in conuiuiis mortis mentionem iniiciebant, & caput mortui, vbi laruæ copia non erat, in menſa apponebant, vel è triclinio ſuſpendebant. Epigramma Græcum:

ἡ πλοχμῶν χαρίεσσα πανοπλίη, ἀργαλέγγος
αὕτη, καὶ δρεπτρῶν ἐκ πετάλων στέφανος,
καὶ τοῦτο φθιμένοιο περάσιον ἱερὸν ἱστιῶν,
ἐγκεφάλου ψυχῆς πρόδομον ἀκρότατον.
πῖνε λέγει τὸ γλύμμα, καὶ ἔσθιε, καὶ περίκεισο
ἄνθεα. τοιοῦτοι γινόμεθ' ἐξαπίνης

quæ ad verbum interpretatur Petronium. Scal. Auſon. lect. l.II.c.xxv.

v.27. *viuamus*] hoc ſermone laceſſebant lætitiam. Inſcript. *Amici, dum viuimus, viuamus.* Lipſ. Sat.

ibid. *dum licet eſſe bene*] *eſſe bene*, γλυκῶς vitam omnem voluptariam complectitur: Plaut. in Bacch. ----*vbi bene ſit tibi, locum lepidum dabo*: origo formulæ, quòd cui omnia ſecunda vellent, ei precarentur bene eſſe. Lapis: *Bene. ſit filiu. filiabus.* Guliel. Pl. Q. Douſa l. *dum licet eſtq; bene.*

v.33. *ſtructor impoſuerat cibum*] Structores, qui fercula puerorum manibus allata commodè diſponunt. Iuuen. S.v. *Structorem interea, ne qua indignatio deſit, Saltantem ſpectas,*--- & Sat. xi. *Structor erit cui cedere debeat omnis Pergula.* vide Lipſ. Sat. ſerm. l. ii. c. ii.

Pag 65. v. 27. *eiuſmodi methodio*] methodium, pro methodo, id eſt, fictione, ſeu ludificatione. D.

v.28. *Proceſſit ſtatim ſciſſor*] *Sciſſor*, quem poſt *Carpum*, Iuuenal. *carptor*, qui, vt Sidonius eundem *chironomanta* cur dixerit Sat. v.

& chironomanta volāti Cultello, indicat hic locus Petr. & alter Senecæ lib. Epiſt. vi. *Cùm ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit, alius pretioſas aues per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit.* eos ipſos *diribitores*. Apul. lib. 2. vide Lipſ. Sat. Serm. l. ii. c. ii.

v 32. *Carpe*] *Carpere* eſt lacerare. vt xii. Tab. *Faciem ne carpite.* Ouid. *Carpe cibum digitis.* D.

Pag. 66. v. 13. *in cælum abiit*] Seneca: *ſubſilire in cælum ex angulo.* D.

v. 14. *Topanta eſt*] Trimalc. τὰ πάντα eſt. Varro Seſqui Vlyſſe: *Hic omnia erat item ſacerdos, prætor, parochus.* Demoſt. πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς. Lucia. καὶ τὰ πάντα Κόμβαβος ἦν. Lipſius Epiſt. Quæſtion. lib. iii. ep. ii.

v. 23 *penes Mopſum Thracem memorata eſt.*] L. *immorata eſt.* Lipſ.

v. 33. *peregrina hoſpita*] L *peregrino h.* D.

v. 34. *pietati cultrix*] vide Turnebum aduerſ. lib. viii. c. xiix.

Pag. 67. v. 2. *margarita*] numero plurali poſita, nam margaritum ſingul. Mecœnas: *percandida margarita quæro.* D.

ibid. *tribacca*] quæ tribus baccis vnionibúſve inauri inſertis conſtabat. Plin. l x. c. xxxv. *hos digitis ſuſpendere, & binos ac ternos auribus fœminarum gloria eſt.* At baccarum appellatio pro vnionibus vel in illo Virgilij eluceſcit: *Colloque monile baccatum.* Hadrian. Iunius

Animaduerſ.lib.vi.c.xv.

v.4.*Tollat pedes*] tollere pedes, *αἴρειν σκέλη*. Ariſtoph. in Frag. Attellan. *Mammas teneas, pedes extollas, congenues, ſcaſies.* Cic.ad Attic. *Noli de vno pede ſororu queri, licèt etiam alterum tollas.* D.

v.7. *Carchedonios ignes lapideos*] Plinius lib. xxxvii. cap. vii. *Carbunculi a ſimilitudine ignium appellati, cum ipſi non ſentiant ignes, ob id a quibuſdam Apyroti vocantur.* D.

v 9. *ventum textilem*] veſtem ventoſam & tenuiſſimam, æquantem ſubtilitate ventos. Turneb.l 1.c.xv.

v.10. *in nebula linea*] pro tenui amiculo lineo. quod nec panni crebritatem, nec telæ denſitatem, ſed nebulæ raritatem æmuletur. Turneb.

Pag.68.v.11. *per omnes ſcirpos, gaſtrarumq́; eminentiis*] L. *ſcrupos, glarearúmque em.* vt terræ petroſæ calculi intell.D.

verſ.24. *ni tabellarius Trim. inueniſſet*] Leg. *interueniſſet*.

v.25. *vehiculis diues*], vt diues agris.D.

Pag.69.v.14. *& alium locum quem polluas quære*] Locus hic pro turpi illa corporis parte, in qua maſculam auerſámque Venerem ſubagitarent. in carmine libero : *Dum timet alterius vulnus : inepta loci.* Ex his cõſtat locum veteres vſurpaſſe pro muliebri natura. Sammonicus : *Obſcœnos ſi pone locos, noua vulnera carpent.* Cato de re ruſt. *Si mulier colotio locos fouebit.* Durant.Var. L.11.c.xi.

Pag.70.v.17. *Nomen amicitiæ*] Si amicitiam vtilitate potiùs quàm honeſtate metiri volumus, hominum vita ſimilis erit ludo calculorum, & calculi inter ſe amare videbũtur. nam in ludo tabulæ ſic diuiſi ſunt calculi in duas factiones, vt inter ſe quidam velut amici, quidam hoſtes ſint. Vnde Martialis: *Gĕmeus iſte ſibi miles & hoſtis erit.* Quatenus autem vtile eſt ludo, iſtâ calculi amicitiam ſeruiunt fœderati inter ſe. Igitur ſi emolumentis amicitiam põderamus, amicitiam putemus exercere calculos in tabula, & eos nobile opus tuendæ amicitiæ ducere. Turneb.Io.Saliſb.Polycrá.li.3.cap.7.& lib 8.ca.3.

verſ.21. *Grex agit in ſcena mimum*] Sententiam totius Epigrammatis expreſſit Lucian.in Necyomantia, quem vide D.

v.24. *diſſimulata perit*] L. *aſſimulata*.D.

v.33. *ergo me non ruina terra potuit haurire? Aufugi, iudicium arenæ impoſui*] L. *aufugi iudicium, arenæ i.* Tangit præteritas ſuas hiſtorias. iudicium intelligit de adulterio, quia vxorem Lichæ corruperat: arenæ impoſui, quia dãnatus ad ferrũ, neſcio qua fortuita ruina euaſit. de qua antea: *Non taces gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit.* certè ad hanc terræ ruinam etiam illa pertinent: *Ergo me non ruinat p.h.* Lipſ. Epiſt. Quæſt. l.v.ep.xix.

Pag.71.v.3. *in diuerſorio Græca vrbis*] Peculiari Græcæ vrbis appellatione inſignita antiquitùs Neapolis. Tacit. lib.xv. Annal vbi de Cl. Nerone. *Non tamen Romæ incipere ſcenas auſus, Neapolim quaſi Græcam vrbem delegit.* D.

v.4. *& quis hanc mihi ſolitudinem*] al. l. *ſolicitudinem.*

v.6 *dignus exilio*] L. *exitio.* D.

v.9. *Quid ille alter? die qui tanquam toga*] L. *Quid ille alter ò dy? q.t. t.* Lipſ. ep. quæſt. l.v.ep. xix. Douſa l. *qui ipſo tanquam togæ virilis die ſtolam ſumpſit.*

v.15. *mulier ſecutaleia*] quæ virum appetat & ſectetur; ſi recta lectio eſt. Quanquam & reſpectus fortè aliquis ad rem gladiatoriam, quia hi fugitiui, quos inducit Arbiter, olim in arena. Lipſ. Sat. Serm. lib.ii.c.vii. vbi de ſecutore.

v. 34. *phocaſiati*] L. *phacaſiati.* Turneb. *militem enim non phacaſiatum, ſed caligatum oportebat.* D.

Pag.72.v.19. *ex tranſuerſo fit*] Sene. *debilitates, & cætera ex tranſuerſo in vitam humanam incurrentia.* D.

v.31. *Naturæ veritate*] L. *varietate.* D.

Pag. 73.v.14. *Lycurgo crudeliorem*] Hic ille fuiſſe videtur, de quo mentio infrà *& quicquid Lycurgi villa graſſantibus exhibuiſſet.* D.

v.23. *quos odiſſe diuites ſolent*] Plin. lib.7. epiſtolarum. *Amat ſtudia vt pauperes ſolent.* D.

v.28. *Quare ergo, inquit, tam malè veſtitus es*] Martialis, *Cur ergo,* inquit, *habes malas lacernas?* D.

Pag. 74. v.7. *qui ſolas exſtruere diuitias*] Horat.

———*exſtructis in altum Diuitiis.*———D.

v.16. *ipſis lenonibus doctior*] L. *leonibus.* D.

v.29. *Iam ego cœperam*] *Iam ergo c.* D.

Pag.76.v.19. *malè repugnanti*] id eſt, ſimulatè repugnanti. Horatius, *digito malè pertinaci.* D.

Pag.77.v.8. *cauſſam deſidię præſentis excutere*] Plin. l.xxxv.c.11. *Ita eſt profectò, artes deſidia perdidit, & quoniam*

niam animorum imagines non ſunt, negliguntur etiam corporum. D.

v.12. *tropica*] id eſt, vmbras rerum, atque imagines tantùm. D.

v.17. *itaque hercule omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit*] num, *è pergula*, vt à Democrito contemptum patrimonium, & paupertimam domum ſignificaret. Lucianus quidem in Philopſeude ſcribit, Democritum in monumento cluſum fuiſſe, atque ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſ. Antiq. lect. l. 1. c. viii.

v.27. *Myron*] Symmach. l. 1. ep. xxv.

Pag.78. v.8. *Senatûs recti boniq; præceptor*] Vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi l. 1. ep. xlvj.

v.9. *mille pondo auri Capitolio promittere ſolet*] *promittere* in votis, eſt vouere. Tibull.

——*nigras pecudes promittite Diti.*

De ſolemni promiſſionis huius ritu, vide D.

v.17. *Troiæ haloſin.*] Suet. in Nerone: *Haloſin Ilij.* D.

v.24. *ſciſſaq;*] al. *ſpiſſaq;*

v.28. *Irata virtus*] L. *Iurata.* D.

v.31. *hoc titulus fero Inciſus: hoc ad fata compoſitus Sinon*] vt ſit ſenſus: Hoc titulus equo inſcriptus, hoc & Sinon proditor Troiæ confirmabat. Feros pro equis, Catull. Virgilius, Hippocentauros ſemiferos indigitant, non à feritate, ſed à forma. D.

v.33. *& mendacium*] L. *en mendac.* Stevvech. ad Apul. D. *hei mendacium in damnum potens.* id eſt, damnoſum Ilienſibus. D.

Pag.79. v.27. *Lauconte*] pro Laocoonte. ſic *lautumiæ*, non *laotomiæ*. Seneca. *Laudicæa*, pro *Laodicæa*. Plin. ep. Scalig. ad Feſt.

Pag.80. v.8. *Nudo remiſſ.*] L. *Nodo remiſſ. T. g. iugi Ceruicem.* D.

v.19. *poëtam vocaret*] L. *vocarent.* D.

v.24. *ſæpius poëticè, quàm humanè locutus eſt.*] Humanè & poëticè opponit, ad exemplum Horat. *Surge & inhumanæ ſenium depone Camœnæ. Humanè*, hominum more ac ritu. D.

v.32. *aduentitia excipere freq. ſolet*] ad cœnæ præbitionem alluſio, quæ *aduentoria* Mart. Plau. *viatica.* D.

Pag.81. v. 4. *Video Gythona cum linteis & ſtrigilibus*] Ergo in balneo Gython cùm hæc acciderent; illuſtris ſtrigilum ad fricandum, purgandúmque in balneis vſus.

Iuuen.——*& ſonat vnctu Strigilibus.*Horat.——*ſtrigiles criſpini ad balnea deſer.* hinc *deſtringere*, ſtrigilibus detergere.Seneca ep.cxx.11.Plin.ep.*dum deſtringitur,tergiturq́;*.D.vid.Turn.libri xxvi.ca.xx.

v 14.*relictoq́; Eumolpe, nam in balneo carmen recitabat*] Mirifica obſeruatio decori in homine nimis poëta, quē ita recitandi morbus tenet,vt nullo non & loco & tempore hominum auribus moleſtias exhibeat. Quod genus à Flacco in Sat.perſtrictum:

Non recito cuiquam niſi amicis,idq́; coactus:
Non vbiuis,coramve quibuslibet,in medio qui
Scripta foro recitent,ſunt multi,quiq́; lauantes.

Mart.l.111.ep.xl.v D.

v 20.*os vultu meo contero*]ſuprà : *baſiis diſtriuit.* Ariſtænetus,κατέτριβέ μου τὸ στόμα.D.

v.26 *peregrini amoris conceſſio.*] Pro amaſio,qui alteri conceſſus.optio,qui optatur.Pl.in Aſinaria : *Sume optionem Leonidam.* Sic Bibaculo Orbilius, Literarum obliuio,quòd ſcilicet literas oblitus eſſet Palm.Spicil.

v.27.*poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium ſuſtulit*] Ariſtænetus; ὡς ἐρώμενος, αὐθαδέστερον ὑπεραίρῃ καὶ πεφρόνηκας μέγα. καὶ σοβαρώτερος ἐξῆρας τὴν ὀφρῦν.Vide Du. F.ad Catull.

Pag.8 .v 18.*ne in contubernium recepiſſem Aſcylti partem*] L.*Aſcylti parem*,pro,*comparem.* In diris : *Tuq́; eris iſti par.* Sidon.*Helleſpontiaco parem Priapo.* Quamuis in Petr.quidem malim *Aſcylti par.* Sic enim ſolebāt,hunc illius par dicere, cùm geminum moribus ſignificabant. Plautus in Rud.*Et erat hoſpes, par illius, Siculus ſenex*—Palm.Spicile.

v.33.*Illum autem frequentia ingens*] Vide Douſam fusè differentem.

Pag.83.verſ.10. *tantò magis impedit inguina*] Leg.*expedit.*

verſ. 20. *Quòd non ſunt faciles*] id eſt, minuto pretio parabiles. Horatius, *parabilem amo Venerem, facilemque.*D.

Pagina 84. verſ. 19. *extra cellam proceſſit, tanquam aquam peteret*] hoc eſt, tanquam veſicam exoneraret. Veteres verò honeſtè aquam pro vrina poſuerunt; & veteres dicebant, ſumere ſe aquam, cùm ibant ad ſeceſſum.Ouid.

Sumenda detur cùm tibi tempus aquæ.

id eſt,cùm tibi detur tempus ad exonerandam veſicam. Vide Scal.ad Propert.l.3.

Pag.85.v.8.*ſi putas contingere poſſe*]exturbandum,*contingere*:nam ſententiæ officit, Palm.*periturus per præcipitia.*al.*petiturus præcipitia.*

verſ.22.*Vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret.*] Martialis lib.iix.*Tonſorem puerum-* -D.

Pag.86.v.13.*redditáq́; ſcortillo vice.*] in V.C. *ſcordalo.* Scordalum interpretor,velut ſcorodalū,id eſt,hominem aliatum,& illuuie ſqualoréque fœdum. vide Turnebum Adu.lib.vi.c.iv.

Pag.87.v.1.*velut cibo me replebam*] Sæpe Plaut. *iſtuc mihi cibus eſt quod vapulare.*D.

v.3.*in mediam rixam perfertur.*] L.*in m.noxam p.* Noxa aliquando notat iurgium ac diſſidium. Auſon. *Sæpe in coniugiis fit noxia,ſi nimia eſt dos.*Noxiam & noxam idem vult eſſe Seru.in Virg.Scalig.in Priap.

v.15.*Intrat ſtabulum præco*]Furtum quod à lictore aut viatore licio præcincto,ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferēte,ſiue hoc priuata ſiue publica ex auctoritate Magiſtratus perquiſitum inuentúmque eſt, per lancem & licium conceptum videtur. huius rei amiſſæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut.in Mercat.

Certum eſt præconum iubere iam quantum eſt conducier.
Qui illam inueſtigēt,qui inueniāt:poſt ad prætorem illicò
Ibo,orabo,vt conquiſitores det mihi in vicis omnibus.

Extāt & alia præconij huius exempla apud Lucianum, Senecam lib.v.controu. Apul.l.vi.Mileſ.Theoc.idyl.xxi. & Fortunatianum libro i.Rhetor.vide Pet.Pithœi Adu. l.i.c.ii.

v.23.*Amictus diſcoloria veſte*] Diſcoloriam veſtem, vt Iuris auctores *verſicoloriam.* Vopiſ.*coloriā.* Diſcoloria autem veſte vti ſolitos,qui quid publica auctoritate facerent,teſtimonio Conſtit.Cod.Theo.tit. de habitu quo intra vrbem vti oportet.Pet.Pithœus.

P.88.v.6.*clauſtrorum infirmitatem*] MS.*firmitatem.*D.

v.22.*raptam cauponi harundinem*] Harundinem oſtio appenſam intellige. infrà: *& harundinem ab oſtio rapuit.*ea virga Senecæ,*ianitoris geſtamen*,lib.ii.de Tranquill.D.

v.23.*Omniáque etiam foramina parietum ſcrutatur*] Solebant veteres in perquiſitione furti, vel minutiſſima quæque,quamuis obſignata, perſcrutari & excutere.Plato de legibus,lib.xii.Apul.libr.9.*Immiſsis itaque lictoribus caterúq; publicis miniſtris angulatim cuncta perluſtrari iubent*.P.Pithœus Aduerſ.l.ii.c.xix.

Pag.89.v.6. *continuò ita ſternutauit, &c.ad quem motum Encolpus Gythona ſaluere iubet.*] Sternutantibus bene comprecabantur,ac ſalutem ingerebant. Pli.l.xxviii.c.ii.*Cur ſternutamentis ſalutamur* D.

v.19.*amplexuſq; iam mitigatum*] al.*iam mihi gratum*. L.*amplex.tam mihi iratum*.Gruter.

v.25.*Hiberum inuaderet mare*] L.*hibernum*.D.

Pag.90.v.12.*expedite ſarcinulas*] Catul. *Aptus ſarcinulis & expeditus*.D.F.

v.33.*opus anhelitus perdet*] L.*prodet*.

v.34,*animum diſsidentem*] L.*diffidentem*.D.

v.vlt. *obruto tunicula capite*] L.*obnupto* D.

Pag.91.v.12.*ſomnio circumamictus*] Tibullus: *Et cùm te fuſco ſomnus velauit amictu*. D.

v.26. *aliquando totum me fortuna viciſti.*] *Aliquando*, pro tandem,vt Plaut.*Aliquando oſculando melius eſt pauſam facere*.D.

Pag.92.v.6. *quis nobis Hannibal nauigat?*] L.*nobiſcum*.

v.32. *portibus ſe curuatis inſinuant*] Leg.*p.ſ.grauatim* i. Lipſ.Ep.Quæſt.l.iii.ep.ii.

Pag.93.v.32.*nam quod ad meum quidem comitatum attinet*] pro ſocietate & communione periculi mei cum veſtro.Cicero:*Societas & comitatus illius*.D.

Pag 94.v 3. *in duas iam pelles coniiciam, vinctoſq; loris inter veſtimenta circumferam.*] De hoc genere pellium Paulus l.5.D.de ſupellect.leg.Cuiac.Obſ.lib.x.c.xii.Perſius ſat.v.*Iam pueris pellem ſuccinctus,& œnophorum aptas*. pellem dicit pro mantica & inuolucro veſtis, aliorúmq; vtenſilium.Turneb.Aduerſ.l.xiii.c.x.

v.33.*& increta facies,vt ſuos Gallia ciues agnoſcat*]Gallos facies incretaſſe indicare videtur:ſed hoc ego ad natiuum potius Gallorum candorem referendum cenſeo: ſicut & *Gallicus vultus* apud Tertull.de velan.virgin.Pithœ.Adu.l.i.c.xi.

Pag.95.v.11.*crura in orbem pandere*] Poplites diuaricatos intelligit, infrà coeuntibus talis vitium Aethiopum genti,ad eos ſpectat hæc oratio, proprium talem quendam poëticis coloribus depictum propoſuit. Martialis lib.ii.

Cùm ſint crura tibi ſimulent quæ cornua lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

v.15. *quid timenti*] M.S *dementi.*

v.26.*ſtigmate punitis*] L. *punctis.* vt Cic. *notis compunctum.* pro ſtigmatico. D.

v.28.*vmbra ſupplicij*] L.*ſupplicij.*D.

v.33.*notum fugitiuorum epigramma expreſſit.*] Fugitiui compungi ſolent notis, vel literis, quibus dignoſcuntur, & deprehenduntur. l.2. D. de fugit. Quinct. *ſi quis fugitiuo ſtigmata ſcripſerit* Clemens Alexand. [illegible] τὴν στίγματα δείκνυσι. Vide Cuiac. Obſeru. l.vii.c.xiii.

Pag 96.v 6.*Non diſſimulata*] L. *Nos diſſ.*

v.11.*Encolpion quid quæris*] L *Enc.quem quæſito à.*D.

Pag.97.v.12. *Audio enim non licere cuiquam mortalium in naui neque vngues, neque capillos deponere*] Propertius lib.iv. *Huic fluctus viuo radicitus abſtulit vngues.* Ad quæ verba Scaliger: Hoc verum eſt naufragis & vngues à cute recedere, & extremitates labeſcere. Quod cùm videret ſuperſtitioſa antiquitas, tanquam naufragium deprecari vellet, quo ſcilicet ſciebat vngues radicitùs auelli, ſolebat ſibi vngues præſecare, quoties turbaret mare, vt ex Petr. patet. Ergo irato mari capillorum reſectione naufragium deprecabantur, vt euaderent vnguium præſectionem, ne enecarentur in mari.

v.13.*neq; capillos deponere*] Paulò antè: *Notauit ſibi ad -l vnam tonſorem intẽpeſtiuo inhærentem miniſterio, execratusq; omen quod imitaretur naufragorum vltimum votũ.* Gentiles vrgente tempeſtate, ac nulla ſalutis ſpe affulgente, capillos ſoliti tondere Nonius: *Qui liberi fiebant, ea cauſſa calui erant, quòd tempeſtatem ſeruitutis videbantur effugere, ſicut naufragio liberati ſolent.* eam ob cauſſam Iuuenalis Satyra xii.

Tunc ſtagnante ſinu gaudens ibi vertice raſo,
Garrula ſecuri narrare pericula nauta.

nautam vertice raſo, quem in mari ſæpiſſimẽ pericula & naufragia inueniſſent. Ad hũc morem videtur alludere Paul. Act. Apoſt. cap.27.v.34. vbi deiectos metu naufragij vectorum animos conatur erigere, οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται. Durant. Variar. lib.ii.c.ix.

v.21.*auſpicium mihi feci*] Horat. *Cui ſi vitioſa libido Fecerit auſpicium.*D.

v.33.*quadragenas plagas imponi*] Lucil. *Cui ſæpe impoſui mille plagarum in diem.*D.

Pag. 98. v. 2. *Spartana nobilitate*] Nota Spartanorum animi firmitudo ac tolerantia in ſufferendis plagis. vide Senecam de prouid. cap. iv. Horat. *nec tam patiens Lacedemon.* Douſa. Vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi l. ii. ep. xlvi.

v. 23. *cùm homo prudentiſſimus*] L. *pudentiſſimus* : ſuprà : *Lycas homo verecundiſſimus.* D.

Pag. 99. v. 7. *quia non totam*] L. *quia nondùm.* D.

v. 10. *in porticu Herculis.*] Ergo hæc in vrbe Roma patrata ab Eucolpio. Romæ enim porticus Herculis D.

v. 27. *Me vt puto hominem*] L. *me vtpote h.* I. Guilel. Plaut. Quæſt.

Pag. 100. v. 8. *interuertiſſent pecuniam veſtram*] In MS. *pecunia* L. i. *vos pecunia, veſtram ſi fidem prod.* D. & Palmerius, tamen Plautus *Interuortere argentum.*

Pag. 101. v. 14. *quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit* L. *exuſſit.* Plin. l. x. c. lxvii. D.

v. 15. *Pharmace, reſponde*] id eſt, ſacrilege, ſceleſte. Ariſtoph. βατράχοις. D.

Pag. 103. v. 5. *ſed contemptus amor vires habet*] Ex perſona Tryphænæ, ſecundùm illud Virg. *ſpretaq; iniuria formæ.* quò pertinet illud, *Ergo me deriſit?*

Pag. 104. v. 6 *exultans quærebat fuſcina piſces.*] *al. exſultantes*, vt Mart. *Et piſcem tremula ſalientem ducere ſeta* D.

v. 23. *Quod ſolum formæ decus*] M S. *Quod ſummum.* id eſt, præcipuum. D.

v. 24. *abegit hyems*] L. *adegit.* D. Pal. *adedit.*

v. 26. *ridit aduſta pilis*] L. *nidet a. p.* Leuia enim & glabra quæ ſunt, nident. Palm.

Pag. 105 v. 4. *corymbioq; domina pueri adornat caput*] redimiculum muliebrium comarum, vt crobylus virorum, ſcorpius puerorum. Sed hìc comæ ſunt appoſititiæ. Turneb. l. iv. c. xix.

v. 5. *ſupercilia profert de pyxide*] Calliblephara, quibus ſupercilia ad ornatum denigrant. Iuuenal. *Ille ſupercilium madida fuligine tinctum Obliqua producit acu*——

Pag. 105. v. 17. *decoro exornauit capillamento*] Capillamentum appoſita coma. vt autem corymbion fœminarum, ita capillamentum virorum. Turneb.

v. 19. *quia flaucorum corymbion*] in M S. *Flaucor.* L. *glaucum* : niſi fortè Germanicæ cuiuſdam gentis nomen reponendum, putà *Cauchorum*, aut ſimile. D.

Pag.106.v.21. *latrones iuſſis crucibus adfigi*] Cruci latrones adfigi ſolitos, Seneca ep.vii & ſacra hiſtoria. Petrus Faber Semeſtr. l.ii. c.x. Apul.lib.iii.l.38. D.de pœnis. Lipſ.de Cruce, lib.i.c.xiiii.

v.24. *qui cruces aſſeruabat, nequis ad ſepulturam corpora detraheret*] Romanorũ mos fuit, vt facinoroſos, quorum pœnæ ad exemplum pertinebant, ſupplicio affectos honore ſepulturę prohiberent: itaque cuſtodes adhibiti, donec putrefacta cadauera. Tacit.v.Ann. D. Matth.cap. xxvii. Petrus Faber Semeſt.lib.ii.c.ix. Lipſ.de Cruce, l. ii.c.xvi.

Pag.108.v.10. *vt quiſque ex notis ignotiſq;*] L. *vt quiſque ex notis agnatiſq;*. D.

v.17. *Itaque cruciarij vn.p.*] *Cruciarius* dictus is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Decla. Calpur. Flacc. *Pædagogus cruciarius, peregrinus cruciarius.* de his qui appenſi iam in cruce, at qui ea digni, per conuicium ſic nominati. Iſidor. *Cruciarius, eò quòd cruce dignus.* Apul. Ammianus, Tertullian. aliter hac voce vſus: *Febris per cruciarios exitus erogat hominem*, id eſt, *cruciantes*. Lipſ.de Cruce, l.i.c.iii.

v.20. *At miles circumſcriptus*] al. *circumſpectus*. L. *circũpectus. Circumpectere*, eſt defraudare, circumuenire. I.Guilelm. Pl.Quæſt.

Pag.109.v.10. *redierat in animum ele.*] L. *mœchile*, pro *mœchimonio*, vt referatur ad vxorem Lycæ corruptã. D.

v.20. *obliquis trucibusq; oculis*] Flaccus: *obliquo oculo mea commoda limat.* Ouidius: *Obliquo lumine cernit.* D.

Pag 110.v.23. *& quod omnibus procellis periculoſius*] V. E *procelloſius*. huic non diſſimile Curtij: *Deinde momento temporis repreſſus eſt imber. Cæterum adeò ſpiſſæ intendere ſe nubes, vt conderent lucem: vixq; colloquentium inter ipſos facies noſcitaretur.* D.

Pag.111.v.1. *propè iam fideliſſimi ſerui*] L. *properam*. properè & properàm, vt *promiſcam* & *promiſcue*. I.Guliel.

v.17. *iuncta nos mors*] al. *iunctos nos m.*

v.19. *aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit*] Ex communi humanitatis iure atque officio terram homini mortuo etiam ignoto ſepeliendi cauſſa iniicimus. Quinctil. Declamat.v. *Hinc & ille venit adfectus, quòd ignotis cadaueribus humum congerimus.* vbi ſub affectus vel affectionis nomine miſericordia, humanitas, manſuetudo, pietas intelligitur, ſine cuius intentione

cada

cadauer alienum nemo funerat. Quamobrem qui de pietatis generibus ſcripſerunt, primum locum in ſepultura voluerunt. Seruius ad Virgilium. Valerius Maxim. lib.v.cap.I. Seneca de benef.lib.v.cap.xx. Quinct. Decla. VI. Proiecti corporis. *Nobu verò genuit* (rerum natura) *non ſolùm miſerationem, ſed etiam religionem: inde ignotis quoque corporibus tranſeuntium viatorum collatitia ſepultura, inde iniecta ab alienis humus.* Lact. lib. VI. c.XII. multis P. Faber Semeſt.lib.II.c.I. quem operæ vidiſſe.

Pag.112.v.I. *& ſub diæta magiſtri*] *diæta* pro cœnatione, an cubili potiùs, in quo nauicularius quieſcit. vnde *Diætarij* apud I. C. qui in nauibus cuſtodiæ cauſa præponuntur. D.

v.2. *quaſi cupientis exire bellua*] Vide Douſ.

v.13. *porcam mugientem*] L. *phocam.* vt reſpōdeat belluæ (quod præceſſerat) gemitui. D.

Pag.113.v.21. *Tanquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat*] Minut. Felix: *Exſecrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas, quaſi non omne corpus etſi flammis ſubiiciatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit vtrùm feræ diripiant, an maria conſumant: an humus contegat, an flamma ſubducat: quum cadaueribus omnis ſepultura, ſi ſentiant, pœna eſt: ſi nō ſentiant, ipſa conficiendi celeritate medicina.* D.

v.27. *Quæ ergo dementia eſt, omnia facere*] *Omnia facere,* genus loquendi non vulgare, quod ferè dicebant de irrito conatu. Cicero: *At verò facere omnia, vt adipiſcamur quæ ſecundùm naturam ſunt.* Martialis: *Omnia cùm fecit, Thaida Thais olet.* Scalig. ad Virg. Culicem.

Pag.114.v.10. *O mi hoſpites*] Plaut. in Ciſtell. *Mi homines.*

v.23. *nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur*] L. *nec ad cœnas, nec ad ſ.a.* Bongarſ. Notis ad Iuſtin.

v.vlt. *genuſq; diuinationis*] V. *diuitionis.* L. *ditationis.* D. Gruterus lib.I. Suſpic. c.XII. *diuitationis,* à diuite, quo vſus Accius.

Pag.115.v.2. *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt, veſtis humanior, quæ præberet m.f.*] ita legēd. Plin. epiſt. l.VII. *Nónne cùm ſurgis ad agendum, maximè tibi ipſe diffidis? vtique ſi largior ſcena, & corona diffuſior.* Suſpicor de comitatu ſuo loqui Eumolpum, quem ampliorē, tum cultiùs ornatum deſiderare ſe prædicat. Vide Duſ. I. Palmer. *largior ſchema, quæ præber. m.f.* Illa: *id eſt, veſtis humanior,*

manior, veſtimentum latius. manifeſtò è gloſſa Ian. Guilel. L. *largior ſcena, id eſt, veſtis h. v. lautius.*

v. 5. *Non mehercules pœnam iſtam differrem*] L. *peram. pera* eſt Græcorum πεῖρα. *Non,* inquit, *differrem experiri.* Palm. Spicil.

v. 12. *ceſſamus mimum componere?*] perſeuerat in eadem tralatione. quam cœperat antè: *Vtinam quidem ſufficeret,* &c. Ad hæc verba cùm Eucolp. reſpondiſſet adeſſe ſcenam, ſubiicit ſenex, *ergo quid ceſſamus mimicam fabulam componere?* quam illicò componunt, & in Eumolpi verba iurant, & in ſeruilem modum ficti dominum eum ſalutant, tum quæ ipſe proponit de opulentia & orbitate ſua, vt legitima verba mimi, condiſcunt. itaque in illis: *elatumq; ab Eumolpo filium condicimus,* L. *condiſcimus.* Ianus Guilelmus Plautinis Quæſtionibus.

Pag. 115. v. 16. *in verba Eumolpi ſacramentum iurauimus, viri, vinciri*] Duplex genus inter gladiatores, Coacti & voluntarij. Coacti, ſerui, damnati, captiui: voluntarij, liberi, quique pretio ſe addicebant. Hi propriè auctorati. Gloſſ. Auctoratus αὐθαιρέτως εἰς δῆλον ἑαυτὸν ἐκβάλλων, ὁ μονόμαχος. Seneca apocolocynt. Manil. l. IV. Aſtron. *Nunc caput in mortem vendunt, & funus arenæ.* ad quæ verba vide Scalig. De his Tertul. lib. II. ad Martyres. Calliſtratus L. III §. lege. D. de teſtibus. Caſsiodorus lib. 5. ep. antepenult. Hi autem quia liberi, iuramento ſolenni interpoſito fiebant, iurabátque nouitius gladiator, ſe omnia paſſurum, auſurúmque quę legitimum gladiatorem ius mos eſſet, hoc eſt, vſtionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoratione forma in his Petronij, cuius meminit Horatius: *Quid refert vri virgis, ferroq; necari, Auctoratus eas?*— Acro: *Gladiatores ita ſe vendunt, & cautiones faciunt, vri flammis, virgis ſecari, ferroq; necari.* Seneca ep. XXXVII. lib. X. Decla. IV. Tibul. lib. I. Eleg. IX. Tertul. de ſpect. Vide Pet. Fabri Semeſt. lib. II. c. XI. Pet. Pithœi not. ad tit. IX. col. ll. Moſaicar. & Roman. B. Briſſ. de formul. lib. VIII. Lipſ. Satur. Serm. libr. II. c. V. Turneb. Aduerſ. libr. II. c. XX. qui l. in Petr. *vri virgis, ferroq; necari,* eius ſententiæ Durant. Variar. lib. I. cap. IIX.

v. vlt. *Familiam quidem tam magnam*] propriè *familiam* dicit, neque enim alio nomine cenſi antiquitus ſeruilis conditionis homines, nimirum à famulando auctoribus I C. Vnde gladiatorum familiæ apud Cicer. Seneca epiſtol. xlvij. D.

Pag.116.v.9. *omnibus renouet*] videtur deſiderari, *horis*, aut tale.D.

v.29. *pari clamore*] L. *clangore*.D.

Pag.117.v.19. *verſum timuerunt calcare*] pro, *terere*, vt à via trita tranſlatio ducta ſit, quæ eadem calcatur. Nam & Ariſtophan. in Auibus, *οὐδ᾽ Αἴσχυλον πεπάτηκας*, id eſt, *Æſchylum non calcaſti*, quod eſt, nõ diligenter peruolutaſti. Turneb lib.iv.cap.xix. Douſa ex MS. *non viderunt viam.q.i.a.c.aut viſam.t.c.*

ibid. *Ecce, belli ciuilis ingens opus*] Ad Lucanum Poëtam trahenda hæc digreſsio D.multis.

Pag.118.v.5. *Aſſyria concham*] al. *Æſopyreon*.L. *At ſeſe pictum miles l.i.v.* Turnæb. Palmerius totum locum ita emend.

Æs Ephiræum l.miles: in vda
Quæſitus t.n.c.oſtro?
Hinc Numidæ lapides———
E.a.c.& laſæ v.pacis:
Q.i.ſ.Mauris fera: & v.h.
Excutitur———
Ad mortes pretioſa: fames p.a.claſſes:
Tigris & a.g.iactatur in aula.
Vt b.———
H.p.effari pariturаq; prodere f.

Æs Ephyreæum, eſt Corinthium. Iuuenal. *Ephiræum*. Virg. *Ephyreium*. Quæritur æs Ephyræum eſſe in amore militi, quod armis non faciat; illud quod faciat, non eſſe. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemptim illud; *H. Numidæ accuſant*; vnde Turneb. *accurant*, alia occaſione ſubrepſit; cùm ſcriptum eſſet: *Numidæ lapides*, id ne quis arbitraretur nominandi caſu eſſe, fuerat qui ad horam adſcrib. *accuſat*. eſſe hoc modo: *accuſat, Mauras ſyluas*, vt Horat. *Maura iacula*.— *fames premit a.claſſes*. Claſſe ex Aegypto Romam commeatus portabatur. At Imp. eò dementiæ venerant, vt annonaria claſſe feras ac circo arenam peterent. Sueton. Nerone, *Paritura fata*, iam pridem fata perniciem parturiebant Rom. nunc paritura.

v.9. *Atque Arabum populus*] L. *populis*.D.

v.19. *Perſarum ritu male. p.a.*] Huius ſententiæ acrimoniam in mente habuit Cyprianus epiſt.11. ad Donat. *Videte contra fœdus inſq; naſcendi patientiam inceſtæ turpi-*

tudinis elaboratam. Mirantur mares, omnis honor & vigor ſexus, mutari corporis dedecore mollitur, pluſquam illis placet quiſque virum in fœminam fregerit. D.

v.21. *atque ut fuga mobilis aui*] Hæc pertinet l.31. C. ad leg. Iul. de adult. *Cum vir nubit, in fœminam viris porrecturam, quid cupiatur, vbi ſexus perdidit locum? vbi Venus mutatur in alteram formam? vbi amor quæritur, nec inuenitur?* D.

v.15. *Et laxi crines*] Leg. *Fluxi*, vel, *Lixi. i. lixiuio imbuti.* D.

v.26. *Quæq; virum quærunt*] Quem videbant mollem victu; ore, veſtitu, de eo dicebant, *Hic virum quærit.* Idem olim de Pompeio Magno dictum: qui cùm omni corporis habitu & inceſſu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. ita enim à Cinna poëta perſtrictus fuit:

Faſciola qui crura tegit, digito caput vno
Scalpit, quid credas hunc ſibi velle? virum.

Scalig ant. lect. lib.1 c.XXVII.

Pag 119. v.2. *vendunt conchylia*] al. *condunt*.

v.5 *mutoq; in littore tantum Sola*] L. *m. i. lit. cantum Sole d. a. f. a.* lepidè, auræ aſpirant cantum frondibus, vt Lucr. *canere*. Virgilius, *loqui ſiluas* Palmer.

v.11. *Eſt fauor*] L. *En fauor* Stevvech ad Apul.

v.22. *Præterea gemino*] L. *P. g. d. gurgite p.: æneris ingluuies, vſuſq; exederat æra*. Palmer.

v.27. *curis latrantibus errat*] L. *Hiris latr. e.* Hira inteſtinum ieiunum, quod vt inane ſemper eſt, ita iſtæ gumiæ ſatiabantur nunquam, ſed hiabant luxu & auaritia ſemper. Ian. Gulielm. Pl. Quæſt.

v.29. *inops audacia tuta eſt*] Salluſt. *Odio ſuarum rerum omnia ſtudent mutari: turba atque ſeditionibus aluntur, quoniam egeſtas facile habetur ſine damno.* D.

Pag.120 v 1. *Craſſum Parthus habet.*] Martial.

Pompeios iuuenes Aſia atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyæ, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco. D.

v.16. *Ditis pater*] *Ditis* recto caſu in Gloſſar. *Ditis pater, πλούτων.* Scalig in Cirin.

v.34.——*& dum varios lapis*] L. *& d. Parius libr. i. v.* Palm.

Pag 121. v.15. *Vota tibi cedent*] id eſt, *euenient quæ voviſti.* D.

ibid. *minor ira rebellat*] L.*rebullat*. Definire voluiſſe videtur iram.Eſt enim ea fretum(feruorem dicunt, ſiue rebullitionem)ſanguinis circa cor.Palm.

v.20. ---*& mihi cordi*] al.*Eſt mihi cordi.*

v.23. ---*iam ſtratos Marte Philippos*] L.*ſtructos morte Phil.*Palmer.

v.27.*Iam fragor armorum*] Leg.

Iam f.a.crepitantûm perſonat auras.
Et Libyen cerno,& tua Nile gementia clauſtra.

neque verò trepidabant aures fortunæ eo armorum fragore,quæ eum ſibi volenti eſſe non diſsimulet. Palm.

Pag.122.v.7.*vultus caligine texit*] Virg. (*Cum caput obſcura nigrum formidine texit.*Lamb.ad Lucret.

v.11.*Verticibus laſsis montis iuga*] L.*V.lapſis m.i.* Labes enim ſignificatur & hiatus, quæ ipſa quoque in oſtentis numerata ſunt.Palm.

Pag.123 v.5. *Teſtor ad has acies*] L. *arces*.Maſsiliam ſignificat,& ſubiecta Inſubriæ oppida.id poſtea etiam clarum ſit: *Dum cæſar tumidas iratus deprimit arces.* Palmer.

v.7. --- *dum Rhenum ſanguine vinco*] L.*pingo*. Palm.

v.13.*Aut qui ſunt,qui bella volunt?*] L.*qui bella iubent?* Bella iubebat P.R.centuriatis comitiis, quem hîc Cæſar inuidiosè ex operis mercenariis collectam multitudinem vocat.Ianus Guilel.Pl. Quæſt.

v.22.*reddenda eſt gratia vobis*] L.*votis* votis iam & exſecrationibus inimicorum Cæſariani perierant. Hanc tam impenſam voluntatem negat Cæſar, quin remuneretur.Palmer.

v.26.*peracta eſt*]h.e.*perorata eſt.*Agere enim ſiue orare cauſſas,gemina.D.

v.vlt.*& inſolito greſſu prior occupat auſus*] L.*Et i.greſſu p.o.auſu.*D.

Pag. 124. verſ.2. *mitique quieuit honore*] pro; *onere.* Palmer.

v.9. *Et paulò antè lues*] Lues eſt ſoluta aqua,vt cùm niues in tabem quamque liquatæ ſunt; ait enim, aquas, quæ paulò antè ſolutæ labebantur, repentè in pruinam concreuiſſe & glaciem,vt ferro earum rigor frangendus eſſet.Turnebus lib.iv.c.xix.

v.14.*nec rupti turbine venti*] L.*rupto*.vt Virg.

———*ceu rupto turbine venti.* Palm.

v.15.*confractum grandine cælum*] L.*conſarctum*.propter illud, *tumida*.nam alterum alteri aptum.Palm.

v.21. *magnam nixus in haſtam*] L.*magnum nix.i.h.*aduerbialiter,vt ad Cæſarem ipſum referatur.Palm.

v.34.*totaq́; bella Ante oculos volitant*] L.*notaq́; belli..A.o.v.* hoc eſt,quæ bellum comitantur.Palm.

P.125.v.1.*Pectora per dubias*] L.*P.perq́; duas ſcinduntur tertia partes.*Tertium illud ſequi vellent ſed enim id per duas ſententias,non eaſdem illas ſcinditur.Quod tertium ſit,quæ duæ illæ partes, commemorat:*Huic fuga per terras*,&c.Palmer.

v.14.*votis interficit hoſtem*] vide Scaliger. ad Tibulli lib.iv.

Pag.126.v.1. *Ergo tanta lues*]L.*Ergo tanta lues d.q.numina vidit.*hoc vult,deos è terra fugiſſe,belli crudelitate territos,hoc eſt,tergo viſos eſſe. Tergo videre,eſt fugientem videre.vnde Catul.de Achil.*Hoſtibus haud tergo,ſed forti pectore notus.*I. Guilel.Pl.Quæſt.

v.22.*mutataq́; ſidera pondus Quæſiuere ſuum*] L.*mirataq́; ſidera.* Abſentibus diis, ait, ſidera inſolitam leuitatem cœli miratu, & onus aſſuetum requiſiſſe. Ioan. Guilelm.

Pag.127.v 18. *Epidauria mœnia quære*] L. *Epidamnia nomina q.* Neſciit Romam tueri Pompeius, atque adeò Italiam vacuam Cæſari occupandam reliquit : atque ita Dyrrachium cum exercitu tramiſit, cui Epidamni nomen vetus mutarant Roman:,ominis cauſſa, vt Plutarc. Plaut.in Menæch. itaque *Epidamnia nomina* dicit, alludens ad ſignificationem vocis.neque non tamen nomen pro re dicunt. Albinoua.

——*nomina magna locorum.* Palm.

Pag.128.v.10. *tam conſuetudinem meam cogitabam*] L. *non tam c.m.c.*D.

v.27.*quò inceſſus tutè compoſitus*] L.*arte compoſ.*D.

Pag.129.v.6.*ſtatores*] *Statores* ſunt propriè carcerum aut ædium cuſtodes, nam *ſtare* eſt verbum eius rei,apud Manil.libr.5. Sunt & latrones,qui priùs laterones,quòd latus tegerent.Scaliger ad Priapeia.Turneb.libr.iv.c xix. L.*diſcinctos.*Statores , ſerui aut liberti, qui prope herum ſtant,& ei præſtò ſunt.eleganter de muliere,quæ amatoribus plebeis delectatur.

v.8. *perfuſus puluere multo*] al.*mulio.*

v.16. *Ego adhuc ſeruo numquam ſuccubui*] Licèt ingenuæ,inquit , ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum ſeruis crebrò flagella paſſis, & mox cruci ſuffigendis conſueſcant,ego tametſi ancilla ſim,cum equitibus tantùm rem habeo.Petr.Faber.

v.18.*in crucem mittam*] Seruilis pœna crux. Iuuenal. *Pone cum ſeruo*.Horat lib.j.Saty iij.Paul.lib.v.ſent.t.xxj. Apul.lib.x.Senec.lib.j de Clem.c.xxvj.Plaut.in Mil.Act.ij. S.iv.A ij.S.ij.in Bacch. Act.ij.S vlt. & innumeri ſcriptores alij. De his omnibus plenè Pet.Fab.Semeſt.lib.ij.cap. vij.Lipſ de Cruce,lib.j c.xij. Venuſtè verò Crucem ſeruum cruciarium appellat, qua facie ſermonis ſcelus pro ſceleſto.

v.21 *nunquam niſi in equeſtribus ſedeo*] id eſt,*nunquam eſt mihi res niſi cum ijs qui ſedent in quatuordecim ordinibus*. Turnebus Metaph.ab equeſtribus hoc eſt, locis in ſpectaculo equiti datis. Petr.Faber.Semeſt lib.ij. cap.vij. Lipſ. de Amphit. cap.xiiij. Petr. Pith. Aduerſ. libro j. cap.xvij.

verſ. 27. *vt in platanona produceret dominam*] Paulò pòſt.*flexitque ſe in eum diphona* Leg.*daphnona*.Platanon,& Daphnon loca platanis & lauris conſita. Turn.Aduerſ. lib.xxvj.cap vj.

verſ. 32. *omnibus ſimulacris emendatiorem.*] Ennodius: *Qui te vltra emendationem omnium protuliſti*: Plinius epiſtol. Auſon.paneg *optimus & emendatiſſimus*.Arnob.lib.ij. *emendatiſſimi mores*. Iuretus Not. ad Symm. lib.j.ep.xxvj.

v.vlt.*quicquid dixero minus erit*] ibid. Iuretus. Simile huic illud Tibulli:

——*dictis vt non maiora ſuperſint.* Douſ.F.

Pag.130.v.23.*digitis gubernantibus vocem*] Argutè de geſticulatione digitorum illecebroſa: ac prorſus meretricia,Tibull.

——*digiti cum voce locuti*.D.

v.25.*concilio tibi*] *Concilio* propriè in re lenocinij.vnde, *Conciliatrix*,pro lena ſeu ſtupri ſequeſtra.D.

v.26. *hãbes tu quidem & fratrem*] puellæ, quibuſcum ſolitæ,*Fratres* vocabant: contra amatores ſuam comparem,*Sororem*.infrà:*Recipies neruos,ſi triduo ſine fratre dormieris*.Nã Gython pullipremoni illi pro culcitella.Mart.

O quàm blandus es Ammiane matri,
Quàm blanda eſt tibi mater Ammiane.
Fratrem te vocat,& ſoror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt?

Eadem notione apud Tibull. Senec.alios. Lipſ.Antiq. lect.lib.iij.

ibid. *habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere.*] Ex præſcripto diſciplinæ lenoniæ. Plaut.in Menæch.

——morem hunc meretrices habent,
Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant cuiatis ſit,quid ei nomen ſiet.
Poſt illæ extemplò ſe adplicant.——

verſ. 28. *quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio*] Leg. *quid p. e. ſ. adoptare eodem gradu venia?* Lipſ.

v.33. *inter cultores*] *Cultores*, pro amantibus,tralatione verecunda.D.

Pag.131. v.13. *non ſum quidem Solis progenies.*] Perſem parentem fuiſſe Circes , eámque amatam à Sole habemus Odyſſ.κ.Ouid.iv,Metamorph. Gruter.Suſp.lib. vj.cap. xv.

ibid. *dum placet*] L.*cùm placuit.* id eſt,quotieſcunque viſum,aut complacitum. Tibul.

Cùm libet,hac triſti depellit nubila cœlo:
*Cùm libet,æſtiuo prouocat orbe niues.*D.

verſ 17. *nec ſine cauſſa Polyænon Circe amat*] Conſtat apud Homerum Odyſſ. μ. à Circe Vlyſſem amatum fuiſſe. Vlyſſes autem πολύαινος appellatur à Sirenibus. Turn.lib.xxvj.cap.vj.

v.20. *neque eſt quòd curioſum aliquem extimeſcas:longe ab hoc loco frater eſt*] Catul.

Tam te baſia multa baſiare
Teſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint,nec mala faſcinare lingua.

Superſtitio veterũ,qua nimium fœlicitatis ſucceſſum, certúmque ac præfinitum numerum obnoxium faſcino credebant. itaque laudantes aut numerantes dicebant, Præfiſcini , quo omnem inuidiam ſe amoliri putabant. Tertul.de velandis virginibus:vide Scalig.ad Catul.

v.30. *Talis humus Venerem molles clamauit in herbas*] L.*clinauit in herbas*,vnde *Inclinare*. Lipſ.Antiq.lect.libr.j cap.viij.

Pag.132 v.2. *nunquid ſpiritus ieiunio macer : nunquid alarum negligens ſudor. Puto ſi hæc non ſunt*] Legend *n.ſ.i.*

macet? n.a.n. ſudor putet? Si hac n.ſ. Lipſ.Epiſt. Quæſt.libr. ij.epiſt.ij.

v.6. *ſi quid habueram virium,perdidi*] Vide Ouid.Amor.lib.iij.eleg.5.

v.16. *riſus frangere*] L.*niſus*.pro eo quod ſuprà, *furtiuam molitionem*.D.

v.19.*& quodam viſu perturbatus*] L.*viſo*,pro,ſpectro,& ſomnio turbulento.D.

Pag.133 v.12.*ad tubicines mittas*]id eſt,de te eſt actum, & iam iámque animum ages. venuſtè & cauillatoriè,*ad tubicines mittere*,de mortuo aut iam morituro,pro,acceſſere eos qui in funere canant.Turneb.

v.31. *Solent,inquit,hæc fieri*] L. *Solent,inquit,hæc,frater*, vel,*Solent, i.hæc, & præcipuè*. illud, *fieri*, inculcatum. Palmer.

Pag.134.v 14.*Sine occidere placet,ferro meo venio? ſi verberibus*] Philoſtratus epiſt.πλεῖν κέλευσον,ἐμβαίνω πληγὰ ὑπομεῖναι,καρτερῶ.ῥῖψαι τὴν ψυχὴν,οὐκ ὀκνῶ. Douſ.Pili.ad Tib.

v.24.*te habere potui*] Habere, vt Græci τὸ ἔχειν. Ariſtip.ἔχω λαΐδα.Terent.

——*quis here habuit Chryſidem?*

v.31.*cochlearumq; ſine iure ceruicibus*] L.*ſtruicibus*, voce Plautina Vulgatam lectionem confirmat Athenæ. lib.iij. c.de oſtreis, expeti ceruices eorum oſtendit in cibis, & nominat τραχήλους πορφυρῶν κηρύκων. Lipſ. epiſt.quæſt. lib.iij.epiſt.ij.

Pag.135. v.10. *Illa de ſinu licium protulit varij coloris*] In veneficiis licia adhibebantur diſcoloria, non tantùm illigandi,incantandíque; vt in Pharmaceutria Virgil.

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore

Licia circumdo:ſed etiam ſoluendi & expiandi gratiã. Turnebus lib.xxvj.c.vj.

v.13. *turbatum ſputo puluerem*] Sputum fronti illinebatur luſtrale.Perſius Satyr.ij.

Infami digito & luſtralibus antè ſaliuis
Expiat. Turnebus.

verſ. 15. *hoc peracto carmine*] Turnebus videtur legiſſe : *hoc pacto. c. t. m. i. e. t. l. c. i. ſ. quos ipſa præcantans p.i.*

v.20. *manuſq; anicula ingenti motu repleuerunt*] L. *inquieti motu.* Tibull. *Et inquietus inguina arrigat tumor.* Gruter.lib.iv.c.xij.

Pag. 136. v. 2. *Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus*] al *crinibus*. L. *Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus a. t.* Lipſ. Antiqu lect. lib. i. cap. viii.

v. 13. *non precantis*] L. *non pernegantis*, vt illam malè pertinacem recuſationem puellarum indicet. Lipſ Gruterus Suſp. lib. v. cap. xii. *non pugnantis.*

v. 19. *alligata mutuo ambitu corpora*] Mutuum ambitum honeſtè vocat inſinuantium ſe amantûm tenaciſſimum complexum. vnde Horat. ambitioſam puellam, agilem, in circumplectendo pullo ſuo. Odar. 1. *Laſciuis hederis ambitioſior*. I. Guilelm. Plaut. Quæſt.

v. 23. *& me iubet catorogare*] L. *ſcato rigare* τὸ σκατὸν cubicularij mulierum maximè efferunt. I. Guilel. Turn. *catermo ligare*.

v. 25. *omnes quaſillarias*. Tibull. —— *preſſumq; quaſillo Scortum*. quaſillariam ancillam intelligit. & Iuuenal. *Horrida quale facit reſidens in codice pellex*. Scalig ad Tibull.

v. 27. *nulliſq; precibus effuſis*] L. *multiſq; precibus e.* D.

v. 30. *Eiicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat*] De eadem matronarum impotentia Iuuen. *ſi nocte maritus Auerſus iacuit, periit libraria, ponunt Coſmetæ tunicas —— hic frangit ferulas, rubet ille flagellis Et ſcutica.*

v. 34. *Itaque penſatis vicibus*] al. *vibicibus*. D.

Pag. 137. v. 3. *poteram confingere*] al. *contingere*. Palmer. inducit vt alienum.

ibid. *languorem ſimulare* L. *inſimulare cæpi*. Languor propriè in palæſtra Veneris, cùm à lucta neruos paralyſis occupauit. Lipſ. Ant. Lect. lib. 1 cap. iix.

Pag. 138. v. 12. *conſtricta fronte*] id eſt, *adducta*, ſeu *contracta*. Mart. *Et numeras noſtros adſtricta fronte trientes*. D.

v. 14. *Sermonis puri non triſtis gratia ridet*] *Purum ſermonem*, pro Latino. *Latina oratio*, nuda & obſcœna, quæ nulla circuitione ſpurcas res prætextatis verbis loquatur. Mart. *Latinè loqui licet*, h. e. ſuis nominibus res appellare. Palmer.

v. 19. *Quis petat in tepido.*] L. *Quis vetat i. t.* Palmer.

verſ. 20. *Ipſe pater*] L. *Ipſe p. v. doctos E. mare iuſſit* Guilel. Canterus Nouar. lect. lib. iii. c. xiv. vti Lambinus quoque & Douſa.

v. 21. *& hoc vitam dixit habere telos*] τέλος, ita omninò I. Scal. Catalect. Douſ. *& hanc vitam d. habere deos.*

Scevvich. ad Apuleium, *dixit auere deos.* Palmer.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arce
Iuſſit, & hoc Vitam dixit habere telos.

Nam deos tollebat Epicurus, aut certè coniugium inter deos. Arxautem Epicuri etiam apud Lucret. & arx Philoſophorum apud Virg. Ciri. *Si me iam ſumma ſapientia pangeret arce.*

v.25. *ſed tua fide*] L. *tuta fide.* D.

v.27. *vidua pudicaq; nocte*] Catull. *Nam te non viduas iacere noctes.* Douſa F. ad Catul.

v.29. *ſibi ab Aſcylto nullam vim factam*] quippe cupienti. ſuprà de Ioue: *& peccaturus in terris nemini tamen iniuriam fecit.* D.

Pag. 139. v.1. *quem Lydus adorat Septifluus*] L. *Veſtifluus.* veſtes enim Lydorum erant fluxæ, vt ex Herodoto conſtat. *Septifluus* autem Nilo conuenit, non Lydo. Turneb. lib. xxvi. c. vi.

v. 3. *templúmque tuis imponit hypæpis*] al. *Hypæis.* L. *Hypæpis. Hypæpa* eſt Lydiæ oppidum. Ouidiuius xi. Metam. *Sardibus hinc illinc paruis finitur Hypepis.* alioqui Dianæ ſacer hymnus Hypæpus. H. Iunius animad. lib. vi. c. xv.

v. 8. *& rebus egenis Attritus*] L. *& rebus genus Attritis*——D.

verſ. 13. *fortunæ arriſerit hora*] L. *aura.* Scaliger. & Lipſius.

v. 23. *aut quod purgamentum calcaſti in triuio*] Vide Turneb. lib. xxvi. c. vii.

Pag. 140. v. 8. *tanquam ante recens buſtum*] Culinam his verbis circumſcribere videtur. h. e. loca quædam ſub vrbe inopum funeribus deſtinata, vbi ſepulcrales epulæ comburi mos erat. Quaſi innuat Enothea, Encolpion, & Proſelenon ex hac nota eſunitorum, qui cibum è flamma petere poſsint. D.

v. 22. *tam rigidum reddidero quàm cornu*] Ouid. *Et tumidum cornu durius inguen erat.* D.

Pag. 141. v. 9. *imperio parete*] L. *parate.* D.

v. 14. *& camellam vetuſtate*] *Camella,* eſt vas. Iterum: *Infra manus meas camellam vini poſuit.* Ouid. v. Faſt. ——*adpoſita veluti cratere camella Lac niueum petes.* —— Turneb. lib. xxvi. c. vii.

v. 18. *cucumam ingentem foco appoſuit*] Martial. *Cucumam fecit Otacilius,* eius diminutiuum, *cucumien,* quod apud Arrianum Diſſert. Epicteti: *δεῖ αὐτὸν ἔχειν κουκούμιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ.* Politianus Miſcell.cap.xxx.

v.28. *pariter ſpoliat*] al.*peritè ſpoliat*.L.*peritè deſpoliat*. Stevvech.ad Apul.

v.33 *Non Indum fulgebat ebur*] Horat. *Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar.*

Pag.142.v.1. *Impoſitum Cereris vacua nemus*] L. *I.Cereris nemus,baca,& n.t.p.*Palmer.

v. 4. *Hinc molle ſtilla latus*] L. *Hinc mollis tiliæ laus* Laus enim tiliæ, mollem & ſequacem & lentam eſſe. Tamen, *Et molli ſtilla lacus*,non reprehendo. Palmer.

v.6.*At paries circà palea.*] L.

Et paries circà palea ſatiatus agreſti,
Fortuitoq́; luto,clauus numerabat & annos.

Tranſmigrarunt cognatorum verſuum vltimæ dictiones.Repoſuimus loco, *inans* & *annos*:quia ex S. Pomponio didicimus Clauos annales dici, ex quibus numerus colligeretur annorum. *Clauus annalis*, inquit, *appellabatur, qui figebatur in parietibus ſacrarum ædium, per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.* Petron. igitur barbari & inculti ſeculi mores deſcribens, dicit clauis annos numerari ſolitos, quos ſecuta ætas elegantior per Conſules numerauit. Durantius Variar. lib.1.c.5.Palmer. *Fortuitoq́; luto clauos numerabat agreſtes.* Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agreſtis ſacelli, de quo Petr.carmen, numerabat clauos,h.e.per clauos recenſebat annorum numerum.Eadem D.ante Palm.

v.9 *præterea quæ fumoſo* L.*p.quas f.*D.

v.14.*Digna ſacris Hecates*] id eſt,anus mendiciſsima & pauperrima, quod cùm in triuio ſoleret adponi viliſſima Hecates cœna,vt eſt apud Ariſtoph.in Pluto, pauperes rapere conſueuerant penè priùs quàm appoſita eſſet.Significatur autem Hecate pauperrima, quæ officio cœnæ Theſeum excepit.Turneb.

ibid. *quam Muſa loquentibus annis Battiada v.m.t a.*] ita. leg. non *Bacchineas veteres*: vt intelligatur poëma Callimachi, Batti filij, quod Hecale inſcriptum erat. Turnebus lib. xxvi.cap.vi.lib.1.cap.xv.

Pag. 143.v.9.*peneq́; fluentes*] al.*pœnaſq; luentes*. L. *penniaq; fluentes Harp*. poëtica phraſi, pro *volantes*. Lipſ. Ant.Lect.

v.22. *libaueram cellulæ limen*] L. *ſuperaueram.* Turnebus. at Ariſtoph. eadem metaphora vſus in Ranis, ὐ μὴ διατρέψῃς, ἀλλὰ γεῦσαι τῆς θύρας.D.

v. 23.*cum teſto ignis pleno venientem.*] Teſtum genere neutro. ſolebant autem antiqui teſta ignem petere.hinc Cornific. lib.IV.ad Herennium: *Hic de tanto patrimonio tam citò taſtam, qua ſibi petat ignem,non reliquit.* Turnebus lib XXVI. cap.VII.

v.29.*tribus,niſi potionibus è lege ſiccatis*] Auſonius;

Ter bibe, vel totiens ternos, ſic myſtica lex eſt.

Scalig.Auſon.lect lib.II.c.XXVI.

Pag.144.v.9.*anſerem omnibus matronis acceptiſsimum*] Credo verecundiæ cauſſa. Plin. libr.x.cap.xx.an potiùs, quoniam Iſidi hoc genus peculiariter ſacrum.Sed quum Priapi delicias idem animal appellitet, ſuſpicari poſsit aliquis improbiùs, quid ſub matronalis ſchematis integumento occultari, nec aliò fortè accommodandum, quàm quòd auis huius lingua aſſumpta in cibo aut potu, fœminarum libidinem concitet.D.

Pag. 145. v. 20. *cùm digitos portis apioq; luſtraſſit*] quippe impiatos ac pollutos anſerina cæde.D.

v. 23. *ex hac coniectum dicebat*] L. *coniecturam ducebat.*D.

Pag. 146. v.9. *ſolutæ mero*] ſuprà: *cùm ſolutus mero.* Ouid. *Turpe iacens mulier multo reſoluta Lyæo.* D.

v.12.*euaſi tamen.*] *Tamen* eſt *tandem.* Non.Marcellus, Gruterus Suſp.lib v.cap.x.

v.20. *Dearum libidinantium*] L. *Litigantium.* vel,*licitantium.* D.Gruter.Suſp.lib.1.cap.XII.*libidinantiam.*vt ſit,dearum æmularum & liuore laborantium.

v. 22. *tam petulantibus oculis*] ſuprà: *oculorum mollis petulantia.*

v.27.*Nec me contumeliæ laſſant*] Tibull.

Vltrò contemptus rogat,& peccaſſe fatetur
Læſus, & inuitis ipſe redit pedibus.

Idem: *Nil ego non patiar. nunquam me iniuria mutat.* Douſa F.ad Tibull.

Pag. 147. v. 5. *regnum Neptuni cauit Vlyxes*] L. *pauit.*V.D.

v.20.*tu deſiderium,tu voluptas*] Deſiderium verbum amatorium,quo voluptas & deliciæ ſignificātur. Horat. *O deſiderium & dulce decus meum.*& deſiderij poculum, eſt poculum amatorium. Horat. *Deſiderijq; temperare poculum.*

poculum.Turneb.lib.xxvi cap.vii. vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi lib.ix.epiſt.xxiix.

Pag.150.v.4.*Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari*]Solinus cap.lib.lv.D.

Pag.152.v. 19. *Memphitides puellæ, Ægypti choraulæ & crotaliſtria in pretio erant*] quod ex hoc loco patet. *puer manu loquaci*, eſt χειρονομῶν χοραύλης: & *anus recocta vino*, eſt crotaliſtria. Idem propè eſt in Epigrammate:

ἐζαμβευσαμένη τῷ πήχει χειρονομοῦντι. Item,
ἡ κροτάλοις ὀρχηστρὶς ἀρίστη——

Scaliger ad Propertij lib.vi.

v.31.*Anus recocta*] eodem modo Catull. *Fuffitio ſeni recocto*.Scaliger.

Pag.153.v.10. *cui vultur*] L. *Qui vultur*. Douſa F. ad Tibull.

verſ. 12. *Non eſt quem lepidi*] Leg. *Non eſt quem Tytium v.p.* D. & Palm. Douſa F. ad Tibullum, *Non e. quem Tityi v.p.* vt liuor & luxus vulturi adſimulentur, quo modo ferè in Epigrammate Græco Antholog.ii.

ὄρνεον ἢ Διόδωρον κεκλημένοι ἄθλιοι ἄνδρες,
ἀλλ' ἀντ' ὀρνίθων βρώματα γιγνόμενοι.
καὶ τὸν μὲν Τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γῦπες ἔδουσιν,
ἡμᾶς δὲ ζῶντας τέσσαρες αἰγυπιοί.

v.15.*Myrrhinum mihi adfers*]L.*adfer*. D.

Pag.154.v.3 *ferculum allatum eſt.*] refer ad Trimalcionum conuiuium.D.

Pag.153.v. vlt. *Nam comptum me*] L. *Nam centum me verna hallucita moleſtabant*.D.

Pag. 154.v.5.*Tot Regum manubia p.f.r.*]Credo Eucol. vel Aſcylt.ſignificari. nam de amborum manubiis habuimus: *poſtquam optima fide partiti manubias ſumus*.D.

Pag. 155. v. 13. *Deridet feſtam Romuleámque caſam*] L.D.*feſtram R. c.* Antonius Gnipho librum ſcripſit de feſtra:quid videlicet feſtra in veterum libris & ſacris ſignificet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetuſtatis perſecutus erat,vt ex Macrob cognoſcimus. Itaque hoc dicit Petr.Feſtram & quicquid antiquitas ſuum habuerit cum Gniphone,cum ſuis omnibus libris rideri. Palmer. Douſa coniecturam probat. Arbitratur autem Petronium ſeculi ſui inſolentiam inceſſere, atque hoc ſignificare; eò iam luxuriæ ventum, vt viliſſimum mancipium non Gniphonis librum de Feſtra, aut rancidas antiquitates, ſed Feſtram ipſam potiùs, hoc eſt oſtium illud in ſacrario Romano minuſculum, ac vetuſtiſs Romuli regiam, tāquam caſam præ tegillo ſuo faſtidij plenus naſo ſuſpendat adunco, nauſeans ad ſimplicem Reipublicæ priſcæ continentiam. Vide D.

v.25. *Proiecit vitium hoc*] Vt proiectam libidinem, audaciam, pro effuſa, & immodica; ſic proiicere libidinem, laſciuiam, pro effundere: ergo *proiicere vitium*, cuius iam modus nullus eſt. Palmer.

v.34. *Nec toto*] L. *Nec noto ſtomachum c. m.* Palm.

Pag.156.v.14. *Rebus in aduerſis quæ iacuere*] id eſt, quę deſpicatui nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant, tum cùm eorum vſu facilè carere poteramus. D. in Catal.

Iacere me, quòd alta non poſſim, putas,
Ut ante vectari freta.

Et neſcio quis dixit, *iacentem guſtum.* Et Gellius: *Oppidò quàm ſordere ac iacere incipiunt, quæ Latina ſunt.* Eſt, quod Græci ἀτονεῖν, Scaliger in Catal.

v.15. *Sic rate demerſa*] L. *Sic r. d. fuluum deponderat aurum.* D & Palmerius.

verſ.18. *Barbara contemni*] L. *Barbara contemptui prælia pannus habet.* Pannum (quo pannuceam & ſordidatam plebeculam deſignat) barbara prælia habere contemptui, id eſt, bellicorum tumultuum ſecurum degere. D.

v.28. *Nam citiùs flammas mortales ore tenebunt*] Tul. II. de Orat. *Dicere aiunt Ennium flammam faciliùs ore inardente opprimi, quàm bona dicta teneant.* Ennodius: *Facilius eſt ignem lingua comprimere.* Symmach. *Faciliùs eſt ardentes fauillas ore comprimere.* Iureti Notæ ad Symm. libro I. epiſtola XXV.

Scripſit an. 1583.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS
PRO SATYRICO PETRONII
Arbitri, viri conſularis,

PRÆCIDANEORVM
Libri tres.

ANnos abhinc, ni fallor, iam factum eſt ſeptem, quum tibi meáne, an publica felicitas dicam neſcio, eam cogitationem immiſit, vt Batauiam noſtram crebro reuiſendo de præſentia nobis tua gratiam facere & velles & poſſes, mi ſuauiſſime D A N I E L. quam rem ſtudiorum meorum rationi opportuniſſimam feliciter aliquãdiu atque ex ſententia nobis ſub manus ſucceſſam, cupientiſſimiſque adeò ac lubentiſſimis animis vtrinque porro continuatam ac cultam, in ipſa penè (vt ſic dicam) Epitaſi inopinatus reuiuiſcentium armorum ciuilium clãgor, patriæq; infœlicis fortuna mediis peregrinationibus iſtis tuis ex tranſuerſo incurrẽs deſubito abrupit atque exſtinxit; ſummo adeò meo bonorumque omnium cùm dolore, tum illorum hominum flagitio, qui tumultus hos nobis Tragœdiáſque conciuêre. Me miſerum, tene (ô R O G E R S) animo meo cariſſime: tene inquam iſta doctrina, fide, comitate, induſtriæque indole, & (quod rei caput eſt) iſta beneuolentia dico, tantum temporis, tam multa adeò millia à L I P S I O ac D O V S A tuo diſpretũ, ſeiunctũ, & quaſi abalienatum in externo ſolo vitam degere? Muſáſque ac ſtudia noſtra, ex cuius conſuetudinis ſolatio tantas voluptates haurire ac participare ſolita, ex eius diſtractione ac diſſidio tantos percipere luctus? Atqui paullo etiam præſentiæ tuæ deſideriũ tolerarẽ facilius, ſi modo id ipſum mutua ſcribendi aſſiduitate lenire ac commitigare poſſemus. Nunc iſti malo hoc inſuper adiunctum eſt incõmodi, quod nec per literas quidem interpretes colloqui inter nos confabularique liceat. ita vndique & terra & mari interceptus eſt commeatus,

Nec quicquam in Clario numine præſidij eſt.

Næ iam ego reapſe nimis quam verum eſſe experior

Plautinum illud:

Tum denique homines noſtra intelligimus bona,
Cùm quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.

Itaque nec te mihi ſuccêſere, æquum arbitror, nec cauſſæ dictionem exſpectare, quod biennium prope iam totum literarum officio defuerim. Tantum rogo quæſóque, vt ſatisfactionem quam dico animo, quo decet, accipias; flectáſque mentem iuſtiſſima deprecatione lenitam. ea lege, vt bona fide pœnitentiam emendem, hoc eſt, ſuperiorum temporum veternum noua ac ſuccidanea diligentiæ vſura ſarciam, porro atque compenſem, ſimulatque primum per illos licuerit, quibus eſt ea res in manu. qua in re ſi tuæ fortunæ ſucceſſus opinioni ac votis reſponderit meis,

Rex ſum: Regem autem quid loquor? imò Deus.

Ac ne me iudices gratis aut ſine mercede hacce noxa exſolui velle; en tibi, mi Patrone, PETRONIVM hũc noſtrum, qui caduceatoris more inducias faciat tecum: ac ROGERTEM DOVSAE trãquillet ſuo, reducémque, vt antea, propitium concinnet nobis. Quid ni (inquies) eum dones Scriptorem mihi, cuius quidem à capite ad calcem curatiſſimè deſcripti meo ſolius beneficio. Exemplar indeptus primitus? iam tum, quum Patriæ nomine ad Britannos meos Legatus miſſus Publicæ Auctoritatis munus ſuſtinebas. Fateor, ac præ me fero. Itaque redit (vt vides) ad te depoſitum tandem tuum: non quidem ſartum tectum, hoc eſt, inuiolatum modò; ſed verò, præter haud pœnitendam literarij fœnoris acceſſionem, noua inſuper politura refictum, ac DOVSIANIS denique COMMENTARIIS illuſtratum. & quidem poſt geminatas (vt ſcis) SATYRICI illius Editiones multò electiſſimas, LVGDVNENSEM AC LVTETIANAM inquio, quæ res in cauſſa fuit, vt publicationis iſtius propoſitum in hæc vſque tempora differre fuerim coactus. Accipies proinde (vt dixi) hanc PRAECIDANEORVM TRIGAM: quibus hercule aliud nihil obfuturum intelligo magis, quàm quod ARBITRVM auctorem habent. Noſti hoc ſæculum quibus moribus ſit:

Pergula pictorum: veri nihil, omnia ficta.

Id DOVSA curat ſcilicet. Et tamen ita res abibit, niſi mihi præſidium ipſe contra occupare propero in

tempo

tempore. quod ne ab ipſo PETRONIO petam, ecqua cauſa eſt, iſtiuſmodi nobis ſic quaſi ex tripode Oraculum ſuggerente? *Nihil eſſe hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius.* Quod te per prætextatæ amicitiæ memoriam, per communia Muſarum Sacra, ac ſtudiorum noſtrorum ſocietatem obſecro obteſtórque; vt Salinarum Arbitri poſſeſſionem, tanquam legitimus procurator, defendundam ſuſcipias: neu contra fas legémque Ciuem patricium, & (quæ ratio maxima eſt) Conſularem infibulari, multo minus euitari vlla porro ratione patiaris. quem non tralatitia ędepol deformitate inſignitum, ac vix Maſſilienſibus ſuis cognitum MEMMIANA munificentia primitus à Fatali adeò meta reuocauit ad lucem. Nam quod ad me attinet, nullam recuſo inuidiam, quæ ſpem ſalutis modò aliquam ARBITRO noſtro oſtendat. Quod ſi vtique facinore opus eſt, cur non (quia belliſſima eſt occaſio (ipſimet Inteſtabiles fiant potiùs, qui tam ſeuera triſtitia violari aures ſuas obſcœno ſermone palàm ac publicitùs aſſimulantes, ſuæ atque alienæ lubidini nihil non in ſecreto condonant? Scis, quos dicam: Quò maiore opere ex parte tua adnitendum, vt & Sectores omnes fruſtra ſint, & SATYRICVS noſter in patrocinio tuo ac fide tutò audeat conquieſcere, ALBIMONTANI GENII Perennitate ſecurus. vtique aduersùs iſtos, qui nouam nobis Hiſtrioniam commenti, aliorum ſimpliciter dicta in crimen raptare non ceſſant; ipſi adeò factorum innocentes, vt in eodem planè contubernio cum EVMOLPO PETRONIANO ſtipendia iam olim factitaſſe videri poſſint. cui generi ipſius hercule iampridem aduocatus venire cupio, ſi qui mea opera citiùs addici poſſint, MORBONIAM porrò vt abeant rectâ viâ *Vale ocelle noſter. imò ocelle* MVSARVM. LVGDVNO BATAVORVM.

IVSTVS LIPSIVS
ad Iuuentutem.

En PETRONIVS, *Arbiter lepôrum,*
Et ſalſus pater & ſalax iocorum:
Quos nouit Latium, vetusq; Roma,
Pædore obſitus impolitiáque

Dudam,

Dudum, nunc melior politiórque
In nouam properat venire lucem.
Non quidem magica recoctus arte,
Sed DOVSÆ medica recoctus arte.
DOVSÆ, qui veterum arbiter leporum eſt.
DOVSÆ, qui pater elegantiarum eſt.
At tu noſtra faue & caue Iuuentus.
Merum mel latet hic, latet venenum.
Probis mel merum, aut improbis venenum.

Idem Cent. I. Epiſt. LXX.

Duſa noſter Commentarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoria concinnanda ſuæ gentis.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΟΓΙΜΟΥΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΑΝΕΙΣ ΠΕΤΡ. ΑΡΒΙΤΡΟΝ ΚΑΙ ΙΑΝΟΝ ΤΟΝ ΔΟΥΣΑ.

Ἐπίγραμμα διαλογιστικόν.

α. Εἶπε ξεῖνε τίς ἐστί; β. πετρώνιος, ὃν πόλις ῥώμα
Τίμιον ὑπατικῇ βλέψεν ἐν ἀγλαΐᾳ.
α. Οἶδ' ἀπὸ μασσαλίας τὸν ῥήτορα, τὸν στιχαοιδὸν
δίζυγος ἐλεγείας ῥυθμῷ ἀγαλλόμενον.
Πῶς δ' ἔλαθες συνεργᾶ τόσσον χρόνον εἴνοχος ὄρφνῃ,
Ἐλλογίμοις, οὐδ' αὖ γνώριμος ὑμνοπόλοις;
β. δήϊος, ἑσπερίης ἀπελάσας πατρίδος αἴης,
δηρὸν βαρβαρικαῖς ἐγκατέρεξε πέδαις.
Ὀψὲ δὲ δή με φιλόφρονες εἰς φάος φῶτες ἔνεγκον,
Καίρια δουλοσύνης λύτρα χαριζόμενοι.
Ἔνθα δὲ λυτρωθείς, κεκολυμμένος αἶαν ἀμείβων
Πλάγχθην, οὐδ' αὐτὸν λώπιον ἑσσάμενος.
Εἰσότε Δοῦσα μ' ἑοῖς φιλίοις μεγάροισι κομίσσας
(Τοὔνεκα οἱ δοῖεν χάρματα πολλὰ θεοί)
Ῥωμαλέον πρότερον μετενήγαγ' ἐς ἀξιότητα,
Τὴν δ' ἐμὲ λαμπροτάτην τήβεννον ἀμφιέσας.
α. Ὡς ἐτεόν γ' ἔπος ἐστίν, ὁμοῖον ὡς τὸν ὁμοῖον
Προσπελάειν μεγάλων αἰὲν ἔκηλε θεῶν.
Μουσοπόλοι ξεῖνοι συγχαίρετε, Δουσάδη τε
Ἀμφότεροι, ξενίῳ σπένδετε, καὶ λογίῳ.

IANI

IANI DOVSÆ NORDOVICI
PRO SATYRICO PETRONII
Arbitri viri conſularis Præcidaneorum Liber primus.

CAPVT I.

Satyram Petronianam haud vnius quidem, ſed verò complurium librorum opus fuiſſe Dictorum factorúmque quaſi papauere & ſeſamo ſparſorum *ad ioci Plautini ſimilitudinem accommodatio.* Frictam nucem, *pro toſta, ſiue toſta potius, tam apud Horatium, quàm Plautum ſumi oportere.* Madidum, *ſeu* Tepidum cicer, *pro fricto in Martiali. Dictionis Petronianæ cum Octauiano eloquendi genere conlatio; adiecta ſuſpectioris inſuper alterius loci emendatione.*

S*Atyricon* iſtud Petronij Arbitri in libros plures diſtributum ac diſpartitum fuiſſe, ſatis magno argumento eſt nobis veteris Gloſſarij fiducia, quod apud literatiſsimum antiquæ fidei cuſtodem Petrum Danielem noſtrum in publicos potiùs, quàm priuatos vſus adſeruari intelligo. Inde enim ſic quaſi ex aumario deprompta feſtiua illa ablectiſsimorum Fragmentorum ſymbola, de qua poſt omnes omnium collectas nouiſsime ac recens nobis gratiam fecit is, qui Lutetianæ Editioni architectus cluit. Ibi igitur inter cætera & hoc exemplum ſub Satyrici illius ſpicilegij exodium Petronianis amatoribus occurrit:

Excelſiſſimus, dicitur à Petronio in 1. Satyrarum. Vnde manifeſtum, hoc opus certo librorum ordine (vt dixi) à compoſitore ſuo diſtinctum & quaſi interiunctum fuiſſe. quod quoniam in tanto eius ſcriptorum defectu cõpertioribus argumentis præſtare haud facile eſt, ambagibus ac diuerticulis relictis de ſemita in viam me ſiſtere approperabo, hoc eſt, in rem præſentem venire pergam: non vt œconomiam nouam hìc vllam inſtitutã ſcilicet, ſed verò vt ordinem mihi ab ipſo auctore præſcriptum ac præſtitutum conſeruẽ, ſtudioſè vtriq; ac ſedulo. Proinde ab Encolpianæ Declamationis fragmẽto telam hancce auſpicato orſuri, poſt *rerum tumorem, & ſententiarum vaniſſimum ſtrepitum* in Arbitri noſtri arbitrio conquieſcere cogitamus, ſcæuam peruerſamque huius (an illius?) ſeculi eloquentiam iunctis in vnum copiis, omnibúſque pariter cachinnis flagellaturi. nec *mellitos iſtos verborum globulos, & omnia dicta factaq; quaſi papauere & ſeſamo ſparſa vel vnius aſſis æſtimaturi: imò minoris etiam, quàm vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta Aſcyltos.*

Pag.41. v.23. Et quoniam *Papaueris ac ſeſami* nos in memoriam induxit Arbiter, haud alienum inſtituto noſtro videtur Satyricam Petronianæ metaphorę ſimilitudinem Comico Plautinæ vrbanitatis ſuffragio adiutum porro ire atque defenſum Id exſtat Pœnulo in ioco non abſimili *ειρωνικῶς* vſurpatum. cui etiam vtrumque tam *Seſamum* iſtud, quàm *Papauer* aſperſum reperitabis. verbi cauſſa:

> *AG. Obſecro hercle vt mulſa loquitur? MI. Nihil niſi laterculos,*
> *Seſamum, papaueremq;, triticum & frictas nuces.*

Ad exemplum Plautinum etiam Horatij illud ſpectare videtur ex Arte:

> *Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor.*

Neque enim *Frictum* iſtud ad *Cicer* modò, quod præcedit, ſed verò etiam ad *Nucis* mentionem, quæ porrò ſequitur, pertinere autumo; hoc Plautino potiſsimùm teſtimonio perſuaſus; interpretorque, *Coctum, ſeu toſtum Cicer*, adſtipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiuſmodi:

> *Quod otioſæ Vendit qui madidum cicer coronæ.*

Item alibi:

> *Aſſe cicer tepidum conſtat & aſſe Venus.*

Madidum enim, ſeu *Tepidum* Martiali, quod Horatio *Frictum.* & ſcimus *Madidum* pro cocto vſurpatum antiquis, item Comico noſtro non ſemel; ſed & Vergilio:

> *Et quamuis igni exiguo properata maderent.*

Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui *Frictũ* pro nouello & recenti in Horatio poſitum ſunt interpretati. Sequitur deinceps in eapſe Declamatione illa, quam contra vmbraticos & præpoſteros ſæculi ſui Declamatores in neſcio qua *Porticu* ab Eucolpio habitam palàm deprehendimus, argutiſsima hæc ſimilitudo.

v.23. *Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam bene olere, qui in culina habitãt*] V.C. vno verbo auctior, *Tantum*. interpoſitum habebat, hoc modo· *Qui inter hæc tantum nutriuntur*. neque id abhorret ſententia.

Pag.42.v.1. Legitur porro ex ordine, *Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnem eloquentiam perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet*] Idē hoc ipſum de Aſiatica iſta toluti loquentia Octauianus Cęſar. cuius (quantum quidem ex eiuſdem Fragmentis eſt coniectare) vniuerſam prorſus dictionis imaginem à Petronio noſtro poſsideri, iam pridem ſatis-acceptum eſt mihi. Scribit igitur ille in quadam ad M. Antonium epiſtola (Suetonium auctorem ſequor) ludens malum & inconſtans in eligendo genere dicendi ingenium eius: *Túque dubitas, Cimberne Annius, an Verrius Flaccus imitandi ſint tibi? ita vt verbis quæ C. Salluſtius excerpſit ex Originibus Catonis vtaris? an potiùs Aſiaticorum oratorum inanibus ſententijs verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?* Quibus mox item ſuccinit Arbiter porro hic noſter inquiens: *Nuper ventoſa iſtac & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animoſq; iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflauit.* Cæterùm quod dixi Petronianum ſcribendi genus ad Octauianæ dictionis ſimilitudinem examuſsim mihi conformatum videri, neminem demiraturum arbitror, qui quidem bona animi mente, hoc eſt, iudicio ac ratione vtatur; denique Suetonianum illud eiuſdem loci de Auguſto Principe teſtimonium memoriter commeminerit ſatis: *Genus eloquendi ſequutus eſt elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptijs, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum (vt ipſe dicit) fœtoribus Præcipuamq; curam duxit, ſenſum animi quam apertiſſime exprimere. quod quò facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret ac moraretur, neque præpoſitiones verbis addere, neque coniunctiones ſæpius iterare dubitauit. quæ detracta adferunt aliquid obſcuritatis, etſi gratiam augent.*

Quæ quidem omnia ita graphicè, & quaſi ad verum Petronianam nobis orationem ob oculos repræſentant, vt niſi de Auguſto ea memorata eſſe conſtaret nobis ex Hiſtoricæ fidei auctoritate, in alium potiùs neminem, quàm in Arbitrum noſtrum conuenire ex animi ſententia iurati aſſeuerare poſsimus. Ita velut *Vno in ludulo eruditū ambo* ſirempſe prorſus mihi, nec quicquam minus, quàm publici ſaporis ſermonem habere videntur. Habes inter eiuſdem porrò indignationis argumenta.

v. 7. *Nondum iuuenes declamationibus continebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba, quibus deberent loqui*] Placet legi, *Conterebantur*. Metaphora verè Petroniana.

CAPVT II.

Interrupta argumentorum aliquot recenſio carptim & quaſi per Satyram facta; rerumq; ſub vno aſpectu poſitarum veluti Breuiarium quoddam; earum dico, quarum perpetuæ in Petronio narrationes (quantum quidem ex centunculis eius ſuperſtitibus exſculpere atque exterebrare potuimus) hac tempeſtate nequicquam deſiderantur. Græcę vrbis *appellatione haud aliam quàm* Neapolim *ſignificari. Id Corneliano quoque teſtimonio firmatum. Lutetianæ lectionis aſſertio.* Verba atroci ſtylo effodere, *quomodo intelligendum. Quandam Arbitri noſtri ſententiam de Horatio adumbratam videri.*

EVcolpicam Declamationem Agamemnonis interpellatione abruptam fuiſſe fidem nobis faciunt hæc verba.

Pag. 42. v. 32. *Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudauerat*] *Porticum* quam dicat neſcio, præſertim quum nec pes, nec caput Eucolpianæ diſſertationis, in tanta támque deformi Satyrici illius decurtatione, vſpiam gentium compareat hodie. Nam nec de *Agamemnonis ſuaſoria* reliquum nobis quicquam fugitiua obliuio fecit. Quid? quòd maiorem inſuper ac meliorem *ſuperioris Declamationis* partem Petronio, imo verò nobis, amatoribus inquam eius, deperiiſſe credibiliter augurari poſſumus. Iam de *obſcœna illa, modiſq; omnibus flagitioſa Encolpij ſeruitute, eodemq́; ad arenam* (ſicuti apparet) *condemnato; de fuga eius, ac iudicio deluſo: de nocturna hoſpitis cæde: de vxore Lichæ corrupta, tum iniurijs eidem illatis, expilatoq́; contumelioſa migratione nauigio,* nec vola, nec veſtigiũ, quod aiunt. Quid *de damnatione Triphenæ; de exilio ac dignitate eius in concione proſcripta: de Lycurgi villa deſpoliata, ac rapinis communibus; de Menelao anteſcholano* loquar? quid verò aliud, niſi horum omnium nobis ac doctis omnibus nihil præter inaniſsimum deſiderium reſtare? Sed & *de propudioſa illa quamq́; ſtupro emeruerat, Gytonis manumiſſione, deq́; primis impudicitiæ eiuſdem tyrocinijs, præpoſteraq́; ac nefaria cum*

Encolpio conſuetudine: de Aſcylto infamia notis cooperto, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus, ipſo virilis Togæ die ſtola aſſumpta in muliebris patientiæ ſcortum tranſierat, opus etiam muliebre in ergaſtulo fecerat: omnia hęc inquam in perpetuum euanuerunt, haud radicitus quidem, verum hercule eradicitus. Taceo *conturbationem Aſcylti, ſoliq́; verſionem multò perditiſſimam*: taceo *fraternam cum Encolpio ſub præceptoris vmbra initam ſocietatem, & viridarium fœdiſſimis vtriuſq́; voluptatibus inquinatum*. poſtremò, *quòd ex turpiſſima lite in riſum iurgantes conuorterat, laudationem Poetæ, cuius adeò ſubitiſſimæ recitationi cum auritis, imò verè dentatis plagis interfuerant ambo, neque id fruſtra: quippe quam vocatio etiam fuerit ſubſequuta, ex vtriuſque captatoris ſententia, paraſiticis potius, quam ſcholaſticis artibus quæſita*. neq; minor iactura facta in argumentorum ſequentium amiſſione, *de pallio loquor per latrociniũ harpagato, de tunicula Aſcylti intactis aureis plena deperdita, eademq́; porro mox à ruſtico quodam in ſolitudine inuenta: de Sacro Priapi ante cryptam turbato, de nocturnis in ſacello magni illius Dei religionibus inſpectu, produiſq́;*. Ex quibus tum vniuerſis, tum ſingulis facile eſt adfirmare, ipſa hæc tantula, quæ reliqua etiamnũ poſsidemus Fragmẽta vix mehercule in decima eius Satyræ parte cẽſeri poſſe, quam non ſola carminum varietate miſtã condidit Petronius noſter, Varronis (vti arbitror) Menippæas ſequutus. Atqui eſſent omnia faciliora, ſi vel in his ipſis, quę de tanto corpore ſuperſunt, reliquiis aliqua fabellarum cohærentia, ſerieſq; continuatæ porro hiſtoriæ appareret. nunc protaſi quaſi, atque epitaſi amiſſis; quarum potiorẽ adeò partem argumenta, quæ poſui, olim occupaſſe videtur; cataſtrophen inſuper centonis in morem virgatis vndique veluti pannis conſutam, peſſiméq; ſanè ac diſcorditer conciliatam habemus. Ita interrupta omnia, ac paſsim lacunis deformata, quarum vicẽ explent aſteriſci, quibus hercule ego lumbos adeò omnes defractos vellẽ, vt vel nouiſſimũ Actum integrum ſaltem inuiolatumq́; haberemus, cuius nunc, ſicuti Aululariæ Plautinæ, nequicquam atque irritis votis exodium miſerè deſideramus. Cæterùm de *eapſe Porticu* habes aliquantò etiam poſt, ibid. v. 32. Nam ne de *Porticu Herculis Romæ à Philippo quondam extructa* dictũ credam, cuius meminit pag. 99. obſtat *Græcæ vrbis* mentio. *in cuius diuerſorio ſe deſertũ iacere lamentatur Encolpius poſtea*. Addidiſſet ſaltẽ vrbis

appel

appellationem, cætera porrò compertiora haberemus. Vtut eſt, gnarum hoc ſaltem nobis, *ſitum eius proximum littori fuiſſe.* & fortaſſis hæc fuerit, quam Satyricus ipſe pagina 86. *Inſulam M. Manicij* indigitat. vnde ductore Eumolpo naui aliquando conſcenſa Tarentum cogitantes, facto per tempeſtatem naufragio, Crotona adpulſi, de credula Coranorum ac hæredipetarum turba, hoc eſt, de prædonibus ipſis prædam capturi, fœlicitate pleni, ne dicam ebrij, prioris fortunæ ſtatum facilè porro obliuiſcantur. niſi fortè tamen *Inſula* id loci, pro domo publico priuatóve circuitu cincta, eáque quæ parietum communione careat poſitam interpretemur. qua notione nomen illud accipi haud rarò ſolere, ex Cicerone nobis, Tranquillóque, tum Petronianæ ætatis ſcriptoribus clarum. Commodum hæc ſic ſcriptitaram, quum mihi huiuſce controuerſiæ cauſſa ad commune Academiæ noſtræ oraculum profectò, ac vix primam dum hercule *Græcæ vrbis* ſyllabam eloquuto
Lipſius aurem,
Vellit, & admonuit, de loco Cornelij Tacit. vnde ſcitior factus ſum tandem *nobilem illam Cumanorum coloniam, ac primariam Magnæ Græciæ ciuitatem (Parthenopen, ſeu Neapolim dico)* peculiari *Græcæ vrbis* appellatione inſignitam antiquitus credo, ob *Gymnicos ludos* maximè, tũ *Muſicum illud quinquennale certamen* magna Græcarum vrbium frequentia ibidem ſolitum celebrari. vel (quod vero propius videtur) ob vetuſtiſſimam Græcæ proſapiæ iam inde ab ipſo vſque Theſeo ac priſcis Athenienſibus (quorum coloni Calchidenſes cluebant) repetitæ altius originationem. Locus, quem dico, Taciti li. 15. Annalium hiſce verbis conceptus exſtat: éſtque ſermo omnis de Cl. Nerone contra decus Imperatorium Scenaturiente, vel Bacchanal. factitante verius: *Nam adhuc per domos aut hortos cecinerat Iuuenalibus Ludis, quos vt parũ celebres & tantæ voci anguſtos ſpernebat. Non tamen Romæ incipere ſcenas auſus, Neapolim quaſi Græcam vrbem dilegit.* Ad illa *Agamemnoniæ diſſertationis* verba aliquando veniamus paginæ 43. v. 23.

Quòd ſi paterentur laborum gradus fieri, & ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur] Ita lego, proboq́; hanc lectionem præ veteri ac Lugdunenſi illa: *Irrigarentur.* Perſiſtit enim metaphora Petronius noſter, & *Maturitatem* iſtam, quam per verbum *Mitigari* exprimit, opponit *ſtudiorum cruditati*, qua iuuentutem de parentum conſilio obnoxiam laborare queſtus fuerat antea, verbis illis: *Deinde, quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus.* *Mitigari* ergo pro *Mitificari* (quo vocabulo vſus Gellius) hoc eſt, matureſcere, poſitum accipiemus. Sequitur exinde:

v.25. *Vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent.*] Idem cum Horatiano illo peniſſimè:

Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus, &c.———

Stylo enim (id quod à Turnebo, magno illo doctrinarum ac leporum omnium parente, ſagaciſsimè indagatum) in ceratis tabellis literas faciebant, vel pangebant potiùs: cuius adeò ſtyli cuſpis, qua æquor illud cereum inarabatur, *Acumen* cluebat. vnde & M. Tullius: *Omnia ſub acumen ſtyli ſubeant neceſſe eſt:* Altera pars retuſa erat, qua veluti tranſuerſo calamo iugulabant, id eſt, inducebant, eradebantque obliterantes, ſi quæ minus ex ſententia videbantur: ipſamque ceram illam denuo complanabant, ſartam (vti priùs) æquabilémque concinnantes, ad nouam ſcripturam ſupponendam quaſi ſuccidaneam, veteri ac fugitiua illa expuncta ſcilicet. *Stylum* ergo *vertere*, eſt interpolare atque emendare quod ſcripſeris: nec mucronem (vt antea) ſed verò alteram ſtyli partem, inuerſam dico, atque ideo obtuſiorem ad delendum adhibere. Præcipit proinde cùm Horatius, tum Arbiter frequentes in ſcribendo lituras faciundas, verbáque *(quamuis inuita recedant) atroci ſtylo effodienda*, hoc eſt, crebrò inuertendum graphium, nec ſtylo, aut ceræ parcendum, ſi quis digna modò poſteritatis auribus conſcribillare poſtulet ſeſe. Vide exemplum Prudentij prudentiſsimè apud eum ſe Turnebum illum Aduerſar. ſuorum lib.14 cap.24. interpretatum in hanc, quam poſuimus ſententiam. Pergit narrare porro apud Petronium Agamemnon:

v.30. *Nunc pueri in ſcholis ludunt: iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod quiſque perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult.*] Exprimere videtur voluiſſe dictum Horatianum. cuius quantopere ſtudioſus fuerit Arbiter, teſtis eſt Elogium illud multò liberaliſſi-

appellationem, cætera porrò compertiora haberemus. Vtut eſt, gnarum hoc ſaltem nobis, *ſitum eius proximum littori fuiſſe.* & fortaſſis hæc fuerit, quam Satyricus ipſe pagina 86. *Inſulam M. Manicij* indigitat. vnde ductore Eumolpo naui aliquando conſcenſa Tarentum cogitantes, facto per tempeſtatem naufragio, Crotona adpulſi, de credula Coranorum ac hæredipetarum turba, hoc eſt, de prædonibus ipſis prædam capturi, fœlicitate pleni, ne dicam ebrij, prioris fortunæ ſtatum facilè porro obliuiſcantur. niſi fortè tamen *Inſula* id loci, pro domo publico priuatóve circuitu cincta, eáque quæ parietum communione careat poſitam interpretemur. qua notione nomen illud accipi haud rarò ſolere, ex Cicerone nobis, Tranquillóque, tum Petronianæ ætatis ſcriptoribus clarum. Commodum hæc ſic ſcriptitaram, quum mihi huiuſce controuerſiæ cauſſa ad commune Academiæ noſtræ oraculum profectò, ac vix primam dum hercule *Græcæ vrbis* ſyllabam eloquuto
Lipſius aurem,
Vellit, & admonuit, de loco Cornelij Tacit. vnde ſcitior factus ſum tandem *nobilem illam Cumanorum coloniam, ac primariam Magnæ Græciæ ciuitatem (Parthenopen, ſeu Neapolim dico)* peculiari *Græcæ vrbis* appellatione inſignitam antiquitus credo, ob *Gymnicos ludos* maximè, tū *Muſicum illud quinquennale certamen* magna Græcarum vrbium frequentia ibidem ſolitum celebrari. vel (quod vero propius videtur) ob vetuſtiſſimam Græcæ proſapiæ iam inde ab ipſo vſque Theſeo ac priſcis Athenienſibus (quorum coloni Calchidenſes cluebant) repetitæ altius originationem. Locus, quem dico, Taciti li. 15. Analium hiſce verbis conceptus exſtat: éſtque ſermo omnis de Cl. Nerone contra decus Imperatorium Scenaturiente, vel Bacchanal. factitante verius: *Nam adhuc per domos aut hortos cecinerat Iuuenalibus Ludis, quos vt parū celebres & tantæ voci anguſtos ſpernebat. Non tamen Romæ incipere ſcenas auſus, Neapolim quaſi Græcam vrbem dilegit.* Ad illa *Agamemnoniæ diſſertationis* verba aliquando veniamus paginæ 43. v. 23.

Quòd ſi paterentur laborum gradus fieri, & ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur] Ita lego, proboq; hunc lectionem præ veteri ac Lugdunenſi illa: *Irrigarentur.* Perſiſtit enim metaphora Petronius noſter, & *Maturitatem* iſtam, quam per verbum *Mitigari* exprimit, opponit *ſtudiorum cruditati*, qua iuuentutem de parentum conſilio obnoxiam laborare queſtus fuerat antea verbis illis: *Deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus.* *Mitigari* ergo pro *Mitificari* (quo vocabulo vſus Gellius) hoc eſt, matureſcere, poſitum accipiemus. Sequitur exinde:

v.25. *Vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent.*] Idem cum Horatiano illo peniſſime:

Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus, &c.———

Stylo enim (id quod à Turnebo, magno illo doctrinarum ac leporum omnium parente, ſagaciſsimè indagatum) in ceratis tabellis literas faciebant, vel pangebant potius: cuius adeò ſtyli cuſpis, qua æquor illud cereum inarabatur, *Acumen* cluebat. vnde & M. Tullius: *Omnia ſub acumen ſtyli ſubeant neceſſe eſt:* Altera pars retuſa erat, qua veluti tranſuerſo calamo iugulabant, id eſt, inducebant, eradebantque obliterantes, ſi quæ minus ex ſententia videbantur: ipſamque ceram illam denuo complanabant, ſartam (vti priùs) æquabilémque concinnantes, ad nouam ſcripturam ſupponendam quaſi ſuccidaneam, veteri ac fugitiua illa expuncta ſcilicet. *Stylum* ergo *vertere*, eſt interpolare atque emendare quod ſcripſeris: nec mucronem (vt antea) ſed verò alteram ſtyli partem, inuerſam dico, atque ideo obtuſiorem ad delendum adhibere. Præcipit proinde cùm Horatius, tum Arbiter frequentes in ſcribendo lituras faciundas, verbáque (*quamuis inuita recedant*) *atroci ſtylo effodienda*, hoc eſt, crebrò inuertendum graphium, nec ſtylo, aut ceræ parcendum, ſi quis digna modò poſteritatis auribus conſcribillare poſtulet ſeſe. Vide exemplum Prudentij prudentiſsimè apud eum ſe Turnebum illum Aduerſar. ſuorum lib.14. cap.24. interpretatum in hanc, quam poſuimus ſententiam. Pergit narrare porro apud Petronium Agamemnon:

v.30. *Nunc pueri in ſcholis ludunt: iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod quiſque perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult.*] Exprimere videtur voluiſſe dictum Horatianum. cuius quantopere ſtudioſus fuerit Arbiter, teſtis eſt Elogium illud multò liberaliſſimum, quo *curioſã* in Poëta iſto Biformi *fælicitatem* idem admiraturus poſtea. Illud igitur Horatianum (vt dixi) exprimere voluiſſe videtur hic noſter:

Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.

CAPVT III.

Licinianæ improbitatis (*an*, Humilitatis, *potius?*) *in priuam, hoc eſt, in veterem ſuam ſedem reductio:* Improbitate *illa* Luciana, *ſeu* Lucilliana *etiam* humilitate, *vnà cum Turnebi Imperatoris ſui præſidio ac propugnaculis, tam hic, quàm in proximi Scazontis conſtitutione, de ſtatu deiecta, infirmata, ne dicam ſubuerſa funditus. Contrà,* Lucillianum nomen *poſtliminium Sidoniano carmini reſtitutum, Caluo, qui alienum temere vſurpauerat, pariter cum titulis ſuis gentilitijs iniuſta poſſeſſione pulſo denique ac deturbato,* Perditi, *quod genus vocitentur.* Addictus Hiſtrioniæ. *Saluberienſis exempli integratio.* Mittere habenas.

PAg. ead. v. 34. *Sed ne me putes improbaſſe ſchedium Lucillianæ improbitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam.*] Ita nobis refert curatiſsima illa, ac Pariſienſis editio.

Turnebus, pater eruditionum,
Idemq́; ARBITER omnium lepórum:
Non horum modò, ſed quot aut fuerunt,
Aut poſthac alijs erunt in annis.

priorum exemplariorum fidem ſequutus non *Improbitatis*, verùm *Humilitatis*, reſcribebat. idque Petronianæ etiam ſententiæ haud paulò accommodatius viſum. Nam (ſicuti idem argute ſubiicit) *Lucillius in Satyris interdum ſe ad humilitatem Iamborum demittebat; hodieq́; in Grammaticis quidam eius Iambici reperiuntur.* Alij non *Lucillianæ*, ſed verò *Lucianæ improbitatis* potiùs maluêre, & ita in contextu poſuerunt, haud quidem ſuo, verùm hercle communi vitio in errorem imprudentes compulſi, inſcitia ætatis maximè, qua Petronium hunc noſtrum Luciano poſteriorem credidêre. Quare venia digni & fuit tempus, quum & ipſe ſcripturæ eorundem veſtigiis inſiſtens ex *Lucianæ, Licinianæ* concinnandum hariolarer.

rer. atque eo mehercules, audacius, quoniam in codice quodam membranaceo, *Luciniana*, deprehenderam iam antea. quanquam quid graue ſi de *Diſerto illo Catulli Salicippio*, ſeu *Salaputio* dictum accipiamus? Licinio inquam Caluo cognomine, qui multum & diu cum ipſo Cicerone, & quidem ambiguo certamine, de Eloquentiæ principatu contentiones exercuit. & cuius *Delicati verſiculi* paſsim à Catullo, familiari ſuo, de meliore ſanè nota commendantur. quippe qui & oratione ſummum illum Oratorem (vti dictum eſt) æmulus, & Poëta inſuper non humillimi ſpiritus fuit. Nam (vt teſtis eſt Seneca) *carmina quoque eius, quamuis iocoſa ſint, plena ſunt ingentis animi.* Proinde *Improbitatis* iſtud non improbo; quam etiam in Poëmatibus eius agnouiſſe Ouidius videtur, quum ſcribit.

Par fuit exigui, ſimiliſq; licentia Calui,
Detexit varijs qui ſua furta modis.

Hoc eſt, variis modorum, ſeu numerorum generibus Epigrammati conuenientibus, ad exemplum Catulli ſcilicet. Quod ſi quis *Humilitatis* mordicus retinendum contenderit, ad Liciniani ſtyli mediocritatem & oratorium dicendi genus verbum iſtud accommodare debebit. quod an humile fuerit, haud facilè dixerim. hoc compertum habeo tamen, Ciceroni ipſi & accuratum & exquiſitum viſum oppido: & cuiuſmodi non niſi abs ſummo Atticiſmi cultore manare potuiſſe eſt veriſimile. eũdémq; & *violentum & incitatum in dicendo* à Seneca perhiberi, etiam ſcio. neque aliter ſanè de Orationibus eius Plinius Nepos. Sed enim *Humilitatem* hanc potius in Poëmata Calui conuenire crediderim, in quibus & priſcæ illius Latinitatis imaginem examuſsim expreſſam, & ſimplicitatem Catullianæ æmulam (cuius ætati ſuppar vixit) ad viuum oppido enituiſſe, & Epigrammatum ipſius Fragmenta, & reſidua de eo veterum teſtimonia fidem nobis abundè facere atque adſtruere poſſunt. Cæterùm vt hìc *Lucillius* pro *Licinio* perperam obiectus nobis, ita in verſu quodam Sidoniano, quem Petronij Editor producit, contrarius admiſſus error, hoc modo:

Non Licinius hìc, Lucretiuſq; eſt.

Quum eo loci haud dubiè *Lucilij* nomen reponendum, tum ipſius ſententiæ ratio, tum legitima Phaleuciorum dimenſio commonefacere nos poſsint.

Paginæ 44. v. 6. hic porro Scazon ſe prodit:

Clienſq; cœnas impotentium captet.] Examuſsim optimè. Neque enim Turnebi commentum probare poſſum, *Ne potentium,* audacisſimè reſcribentis. Et verò, *Impotentium ,* valde potentium interpretor. qua ſignificatione hoc verbum Horatio aliàs familiare. Sequitur P.

v.7. *Nec perditis addictus obruat vino.*
Mentis calorem.] *Perditis,*id eſt, nequam & diſſolutis hominibus,& quos *Aſotorum,*ac *Nepotum* cognominibus pro dignitate inſignire poſsis. Eo dico,quod animaduertam hanc etiam lectionem in controuerſiam à Petronianis Correctoribus vocitatam fuiſſe , imò adeò præter omne meritum ſuum mala manu ſolicitatam.Sequitur etiam:

v.8.*Néve plauſor in ſcena*
Sedeat redemtus Hiſtrioniæ addictus.] Quorum verſuum explicationem Præcidaneis noſtris Plautinis reſeruabimus,Amphitruonis Prologo id omne,cuiuſcunque modi videtur,de noſtro gratificaturi. interim hocce pro tempore admonuiſſe contenti , ne quis porro Turnebo inſiſtat credere,Tò *Hiſtrionis* , hunc in locum magna cum fiducia inducenti; atque adeò , *Addictus* iſtud non participationem , ſed vocabulum eſſe adſeueranti: hęreſi prępoſtera,nec tanti viri acumine condigna.quum *Hiſtrioneam facere,*apud Plautum etiam iteratum oſtendas,& ipſe Arbiter eadem voce alibi pręterea vſus reperiatur,non quidem in his Fragmentorum ruderibus,ſed verò in exemplo quodam,quod à Ioanne neſcio quo Saliſberienſi depráuatè productum ita corrigendum pluſquam Turnebica fiducia pronunciamus : *Non duco contentionis funem,dum conſtet inter nos, quòd ferè totus mundus,iuxta Petronium,exerceat hiſtrioniam.* Nam & illic,& in poſtrema Lutetiana editione , *Hiſtrionem*, perperam hodie publicatum legitur.

v.15.*Mox & Socratico plenus grege mittat habenas*
Liber,&c.] *Mittere habenas* Petronio & Propertio idem,quod Ouidio *Immittere:*aliis *Permittere* , ſeu *Remittere,*id eſt,laxare ac concedere habenas. Hinc paret hoc loco *Mittat,*non *Mutet* retinendum, quod tantopere tamen quibuſdam complacitum.

CAPVT IV.

Notare ſibi. Petronij complures loci aut correcti, aut nouo interpre *terpretamento illuſtrati, Mos in re trepida ac ſubitaria capitis operiundi, Nonariarum Celiæ,* Diſtingui Titulis quæque ſuis ſolitæ. *Eas adeò* (cellas *dico*) *meritorias, ſtatáque ac certa mercede, hoc eſt, aſſe vno parabiles fuiſſe. Rei quaſi* per nebulam, ſeu caliginem *videre. Omnes Gytonis mores ad ſubdolam ac fucatam vernalitatem facti oppido.*

PAg.ead.v.30 *Dum hæc diligentiùs audio, non notaui mihi Aſcylti fugam*] Phraſis Petroniana, quamque hic idem ſcriptor,

Tantum non in delicijs habuiſſe videtur:

Bis vtique vſurpatam poſtea, primùm pag.96.v.2. *Notauit ſibi ad Lunam tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio.* Iterum deinde pag.106.v.23. *Proxima ergo nocte quum miles notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, &c.* Seruandum itaque pronomen, neque de hoc dictionis genere delibandum quidpiam.

Habes deinceps v.31. *Et dum in hoc dictorum æſtu motus incedo*] Præpoſitionem *In*, inducendam arbitror, at cætera retinenda: mirórq;, quid eos mouerit, qui tò *Motus*, loco mouere ſunt auſi. Sequitur porro:

v.32. *Ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat ab extemporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis Suaſoriam exceperat*] *Suaſoriam* accipito, quam Agamemnon neſcio quis in Schola exſudauerat ſuprà, pagin.42. interim dum in Porticu declamat Eucolpius, eius, quam ibidem habuimus Declamationis particulam.

Pagina porro 45.v.4. legitur: *Sed nec viam diligenter tenebam, quia nec quo ſtabulum eſſet ſciebam.*] Videtur aliquantillum deſiderari; & neſcio, an interponendum huiuſcemodi quidpiam: *Quia nec, quo iter ad ſtabulum eſſet, ſciebam.* Vel certè adiectandum, *Loco*, hoc modo: *Quia nec, quo loco ſtabulum eſſet, &c.* Sic enim idem pag. ead. v. 31. *Cum errarem per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem.*

Pag.ead.v.20. *Tardè, imò iam ſerò intellexi me in fornicem eſſe deductum*] In veteri codice erat, *Tandem*, non *Tardè.*

Sequitur mox v.21. *Exſecratus itaque aniculæ inſidias, operui caput: & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem*] De more operiẽdi capitis in re crepera & ſubita antiquitus frequentato diximus quiddam in Notulis noſtris ad Horatium, plura (vti ſpero) dicturi ſuo loco ad Moſtellariam Plautinam quò etiam referendum exemplum illud pag.54.v.9. in hoc ipſo Petronio: *Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet periculoſum alienū interuenire ſecretu.* Sed tamen neque illud pigebit aſſcribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illuſtrando mirabiliter facit, lib.5.cap.1. *Ita neque illum probauerim, qui, quum eſſet cruentus gladius eius ab accuſatore prolatus, quo is hominem probabat occiſum, ſubito ex ſubſellijs vt territus fugit, & capite ex parte velato quum ad agentem ex turba proſpexiſſet, interrogauit, an iam ille cum gladio receſsiſſet. Fecit enim riſum, ſed ridiculus fuit.*

Pag.46.v.3. *Iam pro cella meretrix aſſem exegerat*] Locum liberum deſignat, in quo homines venerei ac voluptuarij nequam faciebant clam (vt inquit Comicus) remotis arbitris. Hoc enim genus *cellæ* dicebantur; eáſque à Lenis, ſiue etiam Lenonibus conduci mos erat, aſsis vnius (ſicuti hinc paret) pretio. In eiuſmodi ergo ſecretum ſe à patrefamilias perductum commemorare pergit Aſcyltos: &, abſque pertinacia ſua fuiſſet, daturum pœnas. & quidem *penitas*, parato præſertim, imo promto peculio in rem præſentem. Facit eodem quoque Senecę patris locus 11. Controuerſiarum: *Deducta es in lupanar, accepiſti locum, pretium eſt conſtitutum, Titulus inſcriptus eſt.* Quo loco *Titulum* intellige, quem planius expreſſum reperias Satyra illa Iuuenalis, vbi de indomita Meſſalinæ *Induperatricis rabie, an tentigine dicam?* agit grauiſsimus publicæ luxuriæ caſtigator Satyricus, quem dixi, his verbis:

Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque ſuam, tum nuda papillis
Conſtitit auratis, Titulum mentita Lyciſcæ.

Adiice & Martialis iſta:

Intraſti quoties inſcriptæ limina cellæ,
Seu puer arriſit, ſiue puella tibi, &c.

Pergit porro Petronius:

v.8. * *Iunctis viribus moleſtum contemſimus*] * Ego & Aſcyltus ſcilicet. Intelligit autem pullipremonem, vel ſubulonem illum potius, patremfamilias dico qui Aſcylto paullo ante hillas cædere voluerat; eundem porro obſtinate etiam perſequutus. fruſtra; quippe *valentiorem nactus aduerſarium*; iamque inſuper occurſu & quaſi inacceſsione Eucolpij fratris nouis ſuccenturiatum copiis, animiſque ac viribus ſolidiſsime confirmatum.

v. 9. * *Quaſi per caliginem vidi Gytona in crepidine ſemita ſtantem*] Plautus noſter, *Per nebulam* dixiſſet.

v. 10. *Et in eundem locum me conieci*] Sic dictum, quomodo ab eodem alibi: *In aumarium memet conieci.*

v. 12. *Conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice expreſsit*] Ergo ſimulatas, atque ad oſtentationem doloris comparatas modo, & velut vi quadam extritas; neque diſſentaneas nimium illis Ouidianis, quas lib. 1. de Arte, amatorum delitiis vnicus ille Venerearum rerum magiſter præiuit hoc præcepto ſuo:

Si lacryma (neque enim veniunt in tempore ſemper)
Deficiunt, vda lumina tange manu.

Vnde perſpicere eſt, quam condigne adępol, atque ex diſciplinæ pullariæ regula perſonæ ſeruiat Gyton: quem nuſquam non ſui ſimilem, hoc eſt, nequam malúmque ac verſipellem, & (vt vno verbo abſoluam) pathicum & quaſi Comœdicum inducit Petronius: prorſus rota figulina vorſutiorem, & in quem meritiſsimo Horatianum iſtud conuenire putandum?

Verna miniſterijs ad nutus aptus heriles.

& reliqua, quæ de argillæ vdæ imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium ſit lectitare.

CAPVT V.

Intentare, *ſiue* Intendere manus alicui, *vel* in aliquem. Inhorreſcere. Nocturnus percuſſor, graſſator, Aduocatus. Fortiter facere; Cum pura muliere pugnare, *quo ſenſu acceptanda.* Fratris nomen *in obſcœnu vbique apud Petronium.* Vitrea fracta *ſolidata, ac priſtinæ ſuæ integritati reſtituta. Eiuſdem loci per ſe obſcuri liquidiſsima declaratio.*

PAg. ead. v. 22. *Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus*] Ex hac nota eſt, quod ab eodem iteratur pag. 101. v. 32. *Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus.* Itẽ 86 v. 46. *Alius vero extu ſtridentibus plenum in oculos eius intentat*] Vſi quoq; eadem phraſi Tacitus haud ſemel, Hirtius, Liuius, ipſe Cicero denique. neque aliorſum trahenda *Digitorum intentatio* apud Senecam. Habes haud multò poſt:

v.25. *Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltus*] Idem pag.141.v.7. *Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus.* Item aliàs plus vice ſimplici, pro *Cohorreſcere*, & quaſi mente tota atque omnibus artubus contremiſcere,

Quod fit, vbi ſubito conrepunt membra pauore,
Arrectaq; horrore comæ, & vox faucibus hæret:
Genua tremunt, gelidusq; coit formidine ſanguis.

Legitur mox ibidem:

v.29. *Non taces nocturne percuſſor?*] *Nocturnus graſſator*, eſt pag.71.v.30. Etiam *Aduocati pene nocturni*, pag.50.v.15. Quod verò idem mox ſubdit:

v.30. *Qui ne tum quidem, quum fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti*] Nouo, neque vſitato more dictum videtur; vtique mihi, qui, *Fortiter facere*, hac ſententia nullus alibi, quod ſciam, memini lectitare: poſitum (vt apparet) pro, *Muliebre aruum conſerere*, armíſque virilibus agere res mariti; atque in robuſta (vt idem loquuturus poſtea) hoc eſt, in maſcula hercule, non autem pathica voluptate deditum eſſe. *Pura* vero *mulier*, libera eſt immuniſq; à fœditate *morbi Campani*, ac *luxu illo Capitali*, quem Nolanis aſsignat Auſonius, Lesbiis vſurpatum antiquitus: vnde & λεσβιάζειν. quod diſsimulanter innuere volentes Latini illi veteres Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: *Comprimere linguam*; *Offendere buccam*; *Ori ſeu Capiti cuiuſpiam illudere*: (quibus reſpondent; *Mergere caput*; *Comprimi*; *Ore alicui morigerari*) periphraſi multo honeſtiſsima circumſcripſere. Martialis lib.IX.

Improbius quiddam ridenſq; rubenſq; rogaui:
Pollicita eſt nulla luxurioſa mora.
Sed mihi pura fuit.——

Vbi hoc quoque obſeruabis, non de nihilo eſſe, quod *Luxurioſæ* Epithetum attribuerit fellatrici. Item alia huius generis paſsim, at non eadem circuitione ſemper quo etiam referundum id quod antea Aſcylto tacite exprobrauerat Eucolpius dictis illis: *Cuius nec ſpiritus purus eſt.* Eodem quoque honeſtatis velamento in diuerſo * *Ligurum* genere, hoc eſt, Varronianis *Labdis* notandis vſa Latinorum verecundia: Exempli gratia: *Occultare ſe demiſſo capite*, *Perdere caput in aliqua*. *Molas lingere*. *Obligurire*: cuius rei infamia Tiberio quoque hircoſo ac olido ſeni clare & publicitus *Attellanico Exodio* exprobrata apud Suetonium hiſce verbis:

* *Cunnilingorum.*

Hircus vetulus naturam Capreis ligurrit.

Veniamus ad Petronianum illud paginæ eiuſdem.

v. 32. *(Cuius eadem ratione in viridario frater ſit, qui nunc in diuerſorio puer eſt*] Vnde apparet non Gytona modo, ſed vero & Aſcyltum puerili morigeratione, id eſt, pygiaco obſequio. quod Eucolpio iam olim in viridario officioſiſsime præſtiterat. *Fratris* appellationem iure quodam ſuo ex pathica diſciplina indeptum antea. Quam rem in priori huiuſce narrationis ſerie (quæ nunc ab ſtirpe interiit planiſsime) pluribus haud dubie Petronius noſter fuerat exſequutus: *Sed hæc prius fuere, &c.* Legitur eadem pagina.

v. vlt. *Quid ergo homo ſtultiſsime facere debui, quum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam* (lege *Vitrea fracta*) *& ſomniorum interpretamenta?*] Agamemnonis diſſertationem intelligit de cauſis corruptæ Eloquentiæ paullo ante cum Eucolpio habitam. vnde quum ſe præter opinionem fratris, vel præceptoris potius (nam & hanc quoque appellationem ipſe ſibi Eucolpius attribuerat modo) ad Gytonem inforandum, ſtabulum vorſus, hoc eſt, in diuerſorium furtim & quidem curriculo volabundus ſubduxiſſet; vt hoc ſaltem colore aliquo probabili feciſſe videretur, dentes ſuos dentientes, ac lippientes fame fauces, ventriſque eſuritoris inanias callide, nec non rationabiliter obtendit. cui iampridem latranti explementum quæritare maius operæpretium fuiſſe cauillatur ſibi, quam tædium illud ſcholaſticæ auditionis deuorare diutius, in excipienda primum præceptoris ſui (Eucolpij inquam) Declamatione; deinde eampſe mox conſequutis Agamemnonis ſermonibus, ſoluta partim, partim vincta oratione bifariam puta conceptis. Vnde & *Vitrea fracta*, & *Somniorum interpretamenta* appellat, multo vrbaniſsime: vt quaſi *Scopas ſolutas* dicas,

Inanes inquam Præficarum Nænias,
Plautique Mortualia.

CAPVT VI.

Ad vberiorem Petroniani loci intelligentiam curioſa ſolicitate euaſum. De more locupletum Poemata ſua recitantium culto antiquitus, indidemque pullatæ ac pannoſæ multitudinis aſſenſum atque approbationem aucupantium

tium & quaſi ementium ſibi; non quidem vlla Poetica facultatis virtute, aut ſcientiarum meritis, ſed vero gratuita cibi ac veſtimenti prebitione, Conlectanea accuratiſſima.

ORdinem continuare pergamus porro. Subiungit igitur Petronius pag. 47. v. 3. *Multò me turpior es tu hercule, qui vt foris cœnares, Poetam laudaſti*]. Odioſum aliquem recitatorem intelligit, cui frequentem aurium operam locauerat Eucolpius, non quidem carminum (quibus hercle nihil inuenuſtius) ſed vero multo valdius Genio ipſius cœnæ illectus: ſecundum illud Martialis noſtri:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba Togata,
Non tu Pomponi, cœna diſerta tua eſt.

Cuius adipiſcendæ gratia à ſemet ipſus impetrauerat idem ille, quem dico, frater Aſcylti, vt præter animi ſui ſententiam inculta & male nata Poëmata plauſu etiam immeritiſsimo proſequeretur, *Sophocles ex Eucolpio, ex auditore Laudicœnus factus* ſubito Hæc enim nomina in *Cœnipetas* vulgo detorquebant, id eſt, in cœnarum captatores, eoſque, qui (vt Catullus loquitur)

Quærunt in triuiis vocationes:

& qui deterius nihil, quam *domicœnia* odere. cuiuſmodi à Martiali plurimos adeo in Epigrammate graphice prorſus, omnibuſque ſuis coloribus depictos videmus: præque cæteris *Selium* quendam, familiam eo in genere ſtrenuiſsime ducentem. Quid mirum vero? quum non deeſſent iis temporibus homines lauti ac locupletes, qui re nulla alia, quam carmina ſua vt recitarent, aſsidua cœnarum præbitione auditorum ſtudia emerentur: interdum lacernarum etiam, vel ſimilium rerum largitionibus gratiam eorundem ac fauentiam aucupantes Exemplo fuerit nobis vnicus pro omnibus Ligurinus ille Martialis, de quo ita ſalſiſsimus Poëta:

Hæc tibi, non alia eſt, ad cœnam cauſſa vocandi,
Verſiculos recites vt, Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatij, de ſemet in Epiſtolis prædicantis:

Non ego ventoſa plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, & trita munere veſtis.

Qui mos etiam Perſio; non intactus, ineptum ac diuitem recitatorem his dictis Satyricè compellanti:

Calidum ſcis ponere ſumen,

Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quibus inſuper alterum quoque ab Horatio locum appingas licebit, qui in Arte legitur iſtiuſmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores iubet ad lucrum ire Poeta
Diues agris, diues poſitis in fænore nummis.
Si verò eſt, vnctum qui rectè ponere poſſit.

& cætera, quæ ſequuntur eodem pertinentia, in Notis noſtris ad Horatium plus vno in loco liberaliſsime explicata. Huius proinde laudationis turpitudinem, ſiue indignitatem verius etiam hîc Eucolpio obiicit Aſcyltus. Neque alio mehercule referendum, quod idem haud multò ſanè pòſt: v.16. *Hodie (inquit) quia tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem. Ad cœnam*, Poëtæ illius ſcilicet, ab Eucolpio (vti diximus) cœnæ gratia collaudati. cuius haud dico verſus, ſed verò & nomen pariter cum meliore huiuſdem Satyrici parte (id quod ex ſuperioribus argumentis ſatis ſuperque antea nobis oſtenſum) vbi ſint; vtrum ſint, an non ſint, id vero Lethen ſcire oportet ſcilicet. Nam ne de Trimalcionis cœna, qui & ipſus Poëta videri volebat, aut perbelle certe amorem carminum ſimulabat, dictum credam, obſtat temporum ratio. Hæc enim, qua-de agitur cœna in hodiernam veſperam condicta; at altera illa triduo, an quatriduo poſt, ? indicio ſint (præter ea quæ ab ipſa vſque ſtirpe interciderunt) tot interiectæ in medio feſtiuiſsime narratiunculæ, in quibus dies, veſperas, noctesque aliquot abſumptas, ſuperſtites etiamnum reliquiæ atteſtantur. Arguta porro, atque oppido prudens commonitiuncula illa:

v. 18. *Non perdamus noctem*] Eam vero & Martialis noſter ſcitiſsime aliquoties expreſsit. vt:

Et nihil ex tota perdere luce voles.
Item: *Et nihil, extremos perdidit ante rogos.*
Poſtremo: *Perdiderit nullum vita reuerſa diem.*
Quò etiam reſpexit Plautus noſter, quum ſcribit:
Diem perdidi optimum.

CAPVT VII.

Phraſeos Plautinæ cum Petroniana conlatio. Quæſticuli *in Arbitro, depulſo* Quæſtionum *frigore, certo potius, quàm arbitrario iure repoſiti.* Collidere cum aliquo, *ἀντὶ τοῦ* Confligere, *abſolutè poſitum in Seneca.* Rumoribus differre. Habitationem ac ſedem proſpicere ſibi. Fraternitas Eucolpiana *quouſque debeat extendi.* Colluſio *in re voluptatum.* Veſtæ contubernium, *pro* Veſtæ contubernali, *felicis coniecturæ alite in Petronio reſtitutum. Addita & alterius loci emendatio.* Diuiſionis *munus inter nequitiæ vocabula, atque ad eos, qui Sectiones ambituriunt, ablegandum.*

VLterius in Petronio progrediamur. * *Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, &c.* Phraſis vetus, & qua Plautus etiam vſus in Perſa:

Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducas.

Pergit Petronius v. 10. *Ac paupertatem noſtram priuatis quæſtubus conemur expellere*] Ita nouiſsima illa Pariſienſis editio. Aliæ, atque in his Lugdunenſis; *Quæſtionibus.* Quæ lectionum diuerſitas me adigit, vt *Quæſticulis* reſcribendum harioler, voce examuſsim probiſsima, & qua Lucilius, Varro, ipſe Cicero vſus denique. Probarem *Quæſtubus*, niſi idem vocabulum in proxima etiam linea repetitum viderem. Quæ iteratio an Arbitrum noſtrum condeceat ſatis, doctioribus arbitris arbitrandum porro ac diſcutiendum relinquimus. Eſt ſub eiuſdem pagellæ finem,

v. 13. *Alioqui mille cauſſæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus deferent.*] Sic Silius.

Concurſuſq; viros colliſerat acer.

nec non Papinius: *Gloria collidit fratres.* Abſolutè verò Seneca in lib. de Diu. Prouidentia, quo loco de Catone differit, Vticenſi dico: *Quem ſibi rerum natura delegit, cum quo metuenda collideret.* Quod ſupereſt, malim inibi *Different,* quam *Deferent,* vti hodie vulgo legitur. idque haud paulò (meo quidem animo) ſignificantiùs efficaciúſque. Ad verſum vſq; ſequentem gradum porro capeſſamus:

v. 18. *Cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem*] Proba, & Romana loquutio, qua nec refugit Liuius: *Qui ſedem* (inquiens) *ſenectuti veſtræ proſpiciunt. Fratris* vero cognominationem cum germana cognatione confundas, caue. Nihil enim abſurdius. & docuit iampridem, tertio Antiquarum ſuarum, vnico magis vnicus. Lipſius noſter, nomen illud inter vocabula nequitiæ paſsim à veteribus celebratū. Et haud ſcio, an *Fraternitatē* iſtam ab Arbitro poſitam alio ſignificatu vſpiam in hoc opere ſis reperturus.

v.32. *Diſcuſſiſq; fortiſſimè clauſtris inuenit me cum fratre ludentem*] Honeſtè ſine rei turpiculæ periphraſis ex eius ſæculi conſuetudine(vt apparet) nata indidemque porro in vulgum recepta. quam in Seneca etiã Patre deprehendas lib.III. Controuerſiar. *Omnes infamauerunt raptæ patrem, quaſi cum raptore colludentem.* Item ſub eiuſdem controuerſiæ finem: *Hermagoras ſolebat interdum diu ſchemata perſequi, interdum breuiter & fortius attingere, ſicut in hac ſententia fecit, cum ſuſpicionem facere vellet, inter raptæ patrem & raptorem colluſionis.*

v.vlt. *Et quid agebatis, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſticontubernium facis?*] Quod quidem Turnebus verbo iuncto venuſtè de iis dictum autumat, qui ſub eadem veſte cubant. Mihi non fit veriſimile, ſuſpicórq; duobus potiùs verbis reſcribendum *Veſtæ contubernium* per irriſum appellet eum, quem videri vult à Veſtalium caſtimonia quàm longiſſimè abeſſe.

Habes pag.48.v.3. *Et me cœpit non perfunctoriè verberare, adiectis etiam petulantibus dictis: Sic diuidere cum fratre nolito*] Ita Editiones, quas quidem mihi vſque adhuc inſpectare contigit. Cæterùm haud placet hæc clauſula, & pro *Nolito*, perlubenter hercule, *Cogito*, legerim. Latet autem ſpurcities, ne ipſi quidem Petronio diſſimulata. Addit enim: *Petulantibus dictis.* Quamobrem autem? Id verò non iam meis, verùm hercule Ciceronis ipſius verbis enucleare conabor tibi. Sic enim ille Epiſt. libro 9. ad Pætum ſuum: *Ergo in verbis honeſtis obſcœna ponimus. quid enim? non honeſtum verbum eſt Diuiſio? At ineſt obſcœnum. cui reſpondet Intercapedo*, Vnde & Plautus Aulularia:

Me tu quidem hercle, hic tam palàm, non diuides.

Hinc etiam *Diuiſores* dicti *Hillicidæ*, qui Pullariam facerent ſcilicet.

v. 17. *Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris oculis meis, &c.*] Id eſt, quem vidiſſe aliàs videbar mihi, quique (cum Plauto dicam) oculis meis haud ſanè ignorabilis obiiciebatur. Inuenias idem loquendi genus infrà pag.91.v.5. *Vox penè auribus meis familiaris.* Hoc eſt (vt dictum modò) auribus antehac meis compluries vſurpata.

CAPVT

CAPVT IIX.

De Metus, *an* Motus *prærogatiua diſputatum. Alterius loci enarratio. Mos priſcus* Fures, ſeu Latrones etiam deprehenſos flagitandi, *ab hodierni ſæculi conſuetudine non abhorrens.* Inſpicere querelam, Morbum. In controuerſiã eſſe. *Manuſc. codicis lectio repræſentata. Fragmenti alterius Petroniani cum huius ipſius loci argumẽto conciliatio, per cauſſam* Cryptæ Neapolitanæ: *vnde Lipſiana quoque de* Græca Vrbe *ſuſpicio validiſſimè confirmetur. In* ſacrum Quartillæ ante cryptam turbatum *Inquiſitio paulò curioſior.* Manus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritæ *præſens animi ſtomachantis indicium. A Scaligeri ſententia in Propertio diſceſſum.*

VEntum ad eandem pag. quam & ordine conſequentes tralatitia opera, hoc eſt, perfunctoriè, & quaſi vlteriùs properantes percurſitabimus. Pergit caſus proinde ſuos commemorare Encolpius verſ. 23. *Ac ne ipſe quidem ſine aliquo metu hominem conſpexi.* Ita eſt in editione nuperrima. & fortaſſe probè. in altera, *Motu.* quod ſi recipimus, quid reſtat aliud, quàm vt, pro leui animi commotiuncula deſubito obiecta, poſitum interpretemur?

Pag. 49. v. 6 *Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam quòd Fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, &c.*] Id eſt, liberauerat, exſoluerátque. Vnde patet, Aſcyltum iam antea *tuniculam iſtam intactis aureis plenam* ſibi non à Præmiatore aliquo ignoto, ſed verò ab Eucolpio ipſo aſtu manticulatam, manúque improba ſublectam, falsò ſanè perſuaſum habuiſſe. neq; miſero profuiſſe *Fraternum* illud *ſanctum ac venerabile nomen,* quo minus in ſuſpicione furti apud cariſſimum commilitonem, ac contubernalem ſuum immeritiſſimo poneretur.

v. 33. *Iniecit vtramque laciniæ manum, magnáque vociferatione Latrones tenere clamauit*] Si, *Tenere*, retineamus, ſubaudiendum videtur, *Se*; vt manifeſta in noxia Latrones ſeſe tenere ſignificet, tanquam deprehenſos. Alij tamen, *Tenete*, malunt potius. idque ad noſtri huius ſæculi conſuetudinem referre haud abſurdè poſſis, quoties trium literarum homines in ipſo furto deprehenſos perſequimur ac reflagitamus, altiore voce conclamamq;

clamantes: *Hout den dief.* Cui opinioni ipſe quoq; Arbiter hic noſter ſuccenturus poſtea pagina 146. verſ. 9. vbi ſcribit: *Anitulæ quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per aliquot vices ſequutæ fugientem, Prehende furem clamant.*

Pag. 50 v 17. *Ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ videretur in controuerſia eſſe, &c.*] Eadẽ ratione dictum, qua apud Plautum: *Morbum inſpicere.* Quod reliquum eſt, vtraque manu Turnebi emendationem amplector, accuſandi caſum Petronio redonantis, reſcribentíſque: *In controuerſiam eſſe,* hoc loco, more loquendi Plauto, Ciceroni, ac veteribus illis perquam vſitato, qui, *In mentem fuit,* non verò, *In mente.* conſimiliter dictitabant.

Pag. 51. v. 17. *Et me deriſiſſe, inquit, vos putabatis? Ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacram* (lege, *ſacrum*) *ante cryptam turbaſtu*] In veteri Codice: *Et deriſiſſe, inquit, vos me putatis?* plane & probe exaratum viſebatur. Cæterum hoc leue; illud aliquanto penſius, magiſque (vt quod res eſt dicam) *χρύφιον*, de *Crypta*: quod quidem ego de nulla ſane alia, quam Neapolitana illa accipiundum, ſi habeo perſuaſum mihi, Veteri P. Danielis Gloſſario inductus maxime, huiuſcemodi nobis Fragmentum ſubminiſtrãte ex 1. Satyrarum Petronij: *Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.* ad cuius ipſiſſimum loci argumẽtum hæc ipſa quoque pertinuiſſe euidens ſuſpicio eſt mihi. Vnde magis etiam interpretationis eius auctoritas ſuffulcitur de Petroniana *Græcæ vrbis* commemoratione. quam eampſe vtiq; cum Neapoli fuiſſe, antiquiſſima, id quod ſupra oſtenſum, Græci generis coloniã (vbi hęcce omnia, quę Protaſi cõtinẽtur, geſta ac patrata) nec Lipſianum nobis, nec Cornelianum oraculum mentitur. *Sacrum* verò nocturnum & penetrale in Sacello Priapi, (cuius *Genio Peruigilium deberi* monet Quartilla poſtea) à ſequiore ſexu ex ritu & diſciplina patratum intellige. Eius enim Dei ſanctuarium *ac religionem iuuenes iſti vrbani* interuentu ſuo vitiauerant ſcilicet. qui non contenti tanti Semonis myſteria, ceremonias, tótque annorum ſecreta oculis profanis vſurpata digniſſime contaminaſſe, etiam ante *Cryptam Neapolitanam* (vt diximus) turbellas dare ſuſtinuerant inſuper: alieniſſimo & loco & tempore vias publicas graſſatura ſua infeſtas habere auſi: nec ſecus quam *Præmiatores nocturni* viatorum loculis ac veſtimentis inſidias facere. Cuius rei teſtis *Pallium* fuerit, mala manu, hoc eſt, nefario latrocinio, ne ſacrilegio dicam ab iis ipſis harpagatum antea. Quò item referendum, quod Eucolpio & Aſcylto mox ab eadem Quartilla obiectari videmus: *Quanam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas* (*rapinas,* lego) *& anteceſſura latrocinia didiciſtu?*

Præceſſerat ibidem v. 31. *Vt ergo tam ambitioſius detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritu: Quanam eſt, inquit, hæc audacia?*] Hoc ipſum inter alia commoti vehementius animi indicia recenſet quoque Seneca lib. III. de Ira, his verbis: *Adiice articulorum crepitum, quum ſe ipſæ manus frangunt.* Item ibidem cap. 1. lib. 1. *Horrent ac ſubriguntur capilli, ſpiritus coactus ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium ſonus, gemitus, mugitúſque, &c.* Vnde liquet illuſtriſsimi viri error, qui ad Propertianum illud:

Spirantiſq; animas, & vocem miſit, at illi
Pollicibus fragiles increpuere manus:

interpretamenti vicem adiecit, eũ proculdubio geſtum fuiſſe componentium ſe ad dicendum, more etiamnum hodie pleriſque familiari.

Pag. 52. v. 19. *Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus.*] Imitatio Horatiani illius:

Cœlo ſupinas ſi tuleris manus.

CAPVT IX.

Turnebicæ correctioni aſſenſum. In certamine gladiatorio, Qui non iugulat, victorem abire, *quam potiſſimum ob cauſſam cenſuerit Arbiter. neque aliunde natam emendationem illam, quam corruptiſſimo Martialis loco nos adoleſcentuli imputauimus iam olim, pro coniunctione cauſali Diſiunctiuam negationis particulam primitus ſubſtituere auſi. Tectioris ſententiæ exploratio. Emendatus Petronij locus, non ſine exemplorum tam à Plauto, quam Martiali feſtiuiſſima conlatione.* Mutare equum, *quid?* Horribilis ſecreti *enuntiatio.*

PAg. 53. v. 10. *Nam ſanè & ſapiens, cùm tẽpus iurgia ſtetit;* (ita enim haud dubiè cum doctiſſimo Turnebo locus ille reſcribendus) *Et qui non iugulat, victor abire ſolet.*] Alludere autem videtur ad morē ac diſciplinam gladiatorum, quorum ſolertiæ, induſtriæ, peritiæq; vis omnis, ac præcipuum porrò ad victoriæ cōſequutionem momentum, non in feriundo, aut etiam iugulando; ſed vero habili quadam membrorum agilitate potius, modicóque corporis inflexu ac declinatione aduerſarij petitiones, hoc eſt, ictus impetúſque contra obiectos eludendo, excundóque; atque ita tractim ac ſedato niſu par ſuum dilaſſando fatigandóque, & quaſi ad languorem dando poſitum id temporis putabatur. Vnde & rectè inter alia gladiatorij artificij encomia illud etiā à Martiali haudquaquam præteritum, vel diſſimulatum:

Hermes vincere, nec ferire doctus.

Quanquam eo loci perperam in omnibus volgatis exēplaribus nullo ſenſu, *Sed ferire*, iam inde ab antiquo typis publicatum extet. Vnam Iunianam editionem excipio modo, quæ correctiunculam hanc noſtram, ex Petroniani loci conlatione & cōceptam mihi & edolitam iam olim, paginarum margini adtextam præfert. Neque id adeo mirandum; quippe in qua adſtruenda viuus ille bono ſane atq; obſequenti chirographo vſus fuerat exēplari. ſed tum denique poſteaquam eidem antea de fugitiua hacce, quam dico, lectione primulum certe aurem velliſſem. quam ille porro tanti æſtimaſſe viſus, vt eam faſtidioſe etiam pro ſua publici iuris facere neutiquam ſit dedignatus.

Impetrabilis porro ac clemens illa paginæ ſequentis ſupplicatio, qua non quidem mortem, ſed (quæ morte ipſa intolerabiliora) tormenta à ſe, cruciatúſque corporis deprecatur Eucolpius noſter.

Pag. 54. v. 2. *Rogo, inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celerius confice. Neque enim tam magnum facinus admiſimus, vt debeamus torti perire*]Ita enim legēdum. cui ſcripturæ Curtianum quoque illud adſtipulari videmus; *Calliſthenes quoque ante tortus interiit.*

v. 9. *Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum alienu interuenire ſecretu.*] Hoc enim & ipſius ſuo & Eucolpij periculo perdoctus fuerat iā antea, ob inexpiabile ſcelus, nec conſilio, ſed caſu ab imprudentibus admiſſum, id eſt, ob ſacrū Quartillæ in honorem Priapi inſtitutum, (id quod ſupra planius oſtenſum nobis) nimium alieno tempore, adde oculis profanis, ſanis, indigniſſime vſurpatum. Itaque iam inde cautiori facto placuit operire caput porro, ne quid in oculos denuo fortuitum incurreret, vnde periculum aliquod ſibi in poſterum crearetur. Prudenter vtique, atque ex diſciplina præcepti eius, cuius Quartilla ipſum commonefecerat prius: *Neque enim impune quiſquam, quod non licuit, adſpexit.*

v. 31. *Vltimò cinædus ſuperuenit, myrtea ſubornatus gauſapina, cinguloq; ſubcinctus modo extortis nos clunibus cecidit, modo baſiis olidiſſimis inquinauit.*] Huic conſentaneum quod habes infrà pagina 57. v. 5. *Ab hac voce equũ cinædus mutauit, tranſituq; ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſq; diſtriuit.* Sed videtur legendum potius in Fragmento illo priore: *Modo extritis nos clunibus cecidit.* Ad exemplum Martialis ſcribentis:

Culus tritior Hadili lacernis.

Item Plauti ex Fragmentis amiſſarum Fabularum:

Cum extritis talis, cum todellis cruſculis.

Quod ſi quiſpiam, *Extortis*, malit, referẽdum erit ad pygæ eiuſdem macritudinem, ita porro à Martiali meo quaſi penicillo expreſſam:

Habere amicam nolo, Flacce, ſubtilem,
Quæ clune nudo radat, & genu pungat:
Cui ſerra lumbis, cuſpis eminet culo.

Cæterùm quòd *Equum mutaſſe Cinædum* prædicat, ea verò metaphora à Vertumnis, hoc eſt, equorum deſultoribus, & (quod Propertius ait)

Traiicit alterno qui leue pondus equo;

deſumpta videri poteſt. De re taceo, quippe flagitioſa, & quam, noſtri pudoris non eſt, explicare.

Pag. 55. verſ. 2. *Vterque noſtrûm religioſiſſimis iurauit verbis inter duos periturum eſſe tam horribile ſecretum.*] *Horribile*, id eſt, ſacrum, verendum, & quod hominum mentibus tacitam quandam à ſe religionem incutiat. Vnde & Catullus εἰρωνικῶς ſcilicet:

Dî magni horribilem & ſacrum libellum.

Sic & Petronius poſtea: *Et Protogenis rudimenta cũ ipſius naturæ veritate certantia non ſine horrore tractaui.* Id eſt, non ſine religione, metu, ac reuerentia, quæ rebus ſacris potiſſimum ac diuinis debetur. Sic *Horrifice*, pro *Venerande* apud Lucretium: item *Religionem* pro *Metu*, & contra, plus ſemel poſitum inuenias. idque ipſum non ſine æmulo ac riuali, Vergilio primum, cuius hoc de

Lauro exemplum occurrit modo,

Multoſq́; metu ſeruata per annos.

id eſt, Religionis ergo. deinde & Valerio Flacco libro vndecimo de Sacris Bonæ Deæ in Samotracia inſtitutis primulum:

Mane, ſacriúq́; metum ſeruemus opertis.

CAPVT X.

Veteris ludi mos, quo dormientibus ora fuligine oblinebantur, *ad Plauti, ac Petronij plenam ſolidamq́; exẽplorum intelligentiam nunc primum Noniano indicio patefactus; accommodatusq́; ad ritus æui præſentis, & Regalium noſtrorum feſtiuitates.*

PAg. ead. v. 17. *Cùm Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ iniuriâ depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeróſque ſopitionibus pinxit.*] Spero me gratiam à Lectore non nimium ingrato initurum, ſi ex confragoſa planã fecero loci huiuſce interpretationem, retracto fugitiuo Ludi veteris more. neque id medius fidius Petroniani magis, quam Plautini honoris gratia, meretricem Adelphaſium inducentis in Pœnulo, forma ferocem, eóque nomine plus æquo blandientem ſibi; nõ ſine contemnifica ſane, pleniſſimaque faſtidij gloriatione: quam huiuſmodi caſtigatiuncula retundit demum Antheraſtilis ſoror:

Stulta, ſoror, es magis quam volo, an verò pulchra videre obſecro,

Sic tibi illic non os oblitum eſt fuligine?

Cæterum huiuſdem loci ſententiam, ad Petroniani exẽpli illuſtramentum mirifice facientem, fuligine ſomniorum ſuorum nube ſolens nobis obleuit Lambinus. quam Marcelliana tandẽ ſpongia abſterſurus, Grammaticam eiuſdem obſeruationẽ huicce chartæ illinere non grauabor: *Sublenit, ſignificat illuſit, & pro ridiculo habuit, tractũ à genere ludi, quod dormiẽtibus ora pinguntur.* Vnde perſpicue dilucet, hoc pigmenti genus per ioculum & ludum iis allini ſolere, quos aliis deridẽdos propinare volebant. idque turpiculis puellis potiſſimum, quas hoc contumeliæ genere à procaci iuuentute affici mos erat: credo, vt hac quaſi Cenſione monitæ, deformitatis ſuæ in memoriam reuocarentur. Confirmat opinionem hanc noſtram Adelphaſium, quam ibidem ob amabilitatis ſucceſſum hæc de ſemet ſatis glorioſe prædicātem Comicus induxerat modo:

Certo enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit, præpotentes, pulcra, paciſque potentes, ſoror, fuimus.
Neque ab iuuentute ibi irridiculo habitæ, quod pol, ſoror,
Cæteris omnibus factum eſt.

Hinc mos ille, quaſi per manus iā inde ab antiquo traditus nobis, dimanaſſe videri poteſt, quem in ioco & vino pridie Regalium, *optimo dierum* ſcilicet, vſurpare conſuemus etiamnum hodie, Morionem ſortito ex omni numero creandi ac deligendi, cui inter cætera veræne, an ſimulatæ ſtultitiæ cōmoda, etiam hæc quaſi Prærogatiua data, vt triclinio in orbem luſtrato, oculiſque quaquà vorſum circumactis, ſi quidpiam forte ab incurioſo, maléque ſedulo conuiua contra communis Regis (Dialis inquio) Edicta vel dicto, vel facto per incogitātiam (vt fit) titubatum animaduerterit, ei vero homini multam imponat illicò; hoc eſt, carbone aliquo teterrimo, ſeu fuligineo potius medicamine (vt in Plauto & Petronio fit) os ei totum faciémque perfricatam denigret, cum ingenti accubantium plauſu: quibus tamen pariter delinquentibus, Legéſque communibus ſuffragiis latas migrantibus eadem porro decoloratio impendet, ſolo Rege excepto modo, quippe exlege & quaſi ſacro. Atque hæc ipſa ad *Fuliginem* ſatis. Reſtat, vt *Sopitionibus*, quæ ſequuntur, manum applicem: quas lubenter equidem, *Scipionibus*, commutarim, ſi tamē, quid id eſſe verbi dicam *Scipionibus*, ſatis pro comperto haberem. Nam in Catullo auxilij quæ ſpecula, grauiſſimam adeo hanc pœnam puellæ ſuæ deprædatoribus interminante:

Námque totius vobis
Frontem tabernæ Scipionibus ſcribam.

Qua enim ratione *frons Tabernæ Scipionibus* conſcribillari poſſit, non video: non vtique magis, quam condignus ille doctiſſimo Poëta Interpres Scaliger noſter. cui ſecundas agere, & mēdum potius tam hic, quàm in Catullo latere ſuſpicari mauolo, quam enarrare, quæ non intelligo.

CAPVT

CAPVT XI.

Concrepare æra. Cymbaliſtria: Crotaliſtria. *Horatij ac Martialis locorum ad ſententiam Petronianam adcommodatio.* Vrbanitatis vernulæ *vera ac luculenta enarratio, correctúſque Arbiter, eadémque Senecæ locis duobus. Mancipiorum id genus in probris meditate ſunditandis liberrima atque impuniſsima dicacitas. Alia quædam notæ haud proletariæ.*

PAg.56.verſ.9.*Cùm intrans cymbaliſtria, & concrepans æra omnes excitauit.*] Eadē ferè loquutio apud Propertium:

Cymbala Thebana concrepuere Deo.

Item Ouidium: *Themeſæaq; concrepat æra.* Quod & Martialis ſequutus: *Et Tarteſsiaca concrepat æra manu. Cymbala* proinde ex ære, quemadmodum & Crotala (vnde *Crotaliſtria*, ſimili modo conformatum) Sed & *Siſtra*, inſtrumentum tinnulum cōcauum Matris Deorum ſacris conſuetum adhiberi antiquitus.

v. 26. *Perfluebant per frontem ſudantis acatia riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietē nimbo laborare.*] Similitudo aptiſſima, quo aptari etiam haud incōmode ſane poterit Horatianum illud ex Epodis, de Vetula huic Cinœdo non nimium diſſimili:

Quis ſudor vietis, & quam malus vndique membris
Creſcit odor, quum bene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manet humida creta, colórque
Stercoréque fucatus crocodili.

Item Martialis:

Quam cretata timet Fabulla nimbum.

déque eadem alibi:

Craſsior in facie vetulæ ſtat creta Fabullæ.

Plura qui volet, Succidaneas ad Horatium Notas noſtras conſulito.

v.32. *Complosit illa tenerius manus, & : O (inquit) hominem acutum, & vrbanitatis vernulæ fontem*] Ego, *Frontē*, malim εἰρωνικῶς. neq; aliter ſane fuerat in manuſcripto. Cæterum *Vernula vrbanitas* quæ ſit, video quæri poſſe. Ego eam interpretor, quæ *Salibus* (vti eſt apud Iuuenalem) *natu intra pomœria conſtat*: quæque propriè, auctore Fabio, *Vrbanitas* perhibetur. qua idem notari vult

ſermo

ſermonem pręferentem in verbis,& ſono,& vſu propriũ guſtum *Urbu.*&c.cui contraria ſit *Ruſticitas.* Niſi potius tamen ad *Vernarum dicacitatẽ* alluſum,quibus impuniſſime etiam in dominos iocularia funditare ius erat.ſicuti & Morionibus quoque,Cinædiſque, ac mancipiis denique eum in vſum pręſtinatis conciliatiſque,quo initium videlicet ab ipſo conuiuij præbitore facientes in conuiuas porro ſingulos ſcommata ac dicteria viritim euibrarent.quibus tantum abeſt,vt perſtricti offenderentur,vt etiam riſu eaipſa proſequerẽtur ac plauſu; in ioco quippe & vino vernaliter,hoc eſt,argute ac ridiculariter profuſa.Probo iſtuc ipſum ex Seneca ita lib.11.de Tranquillitate vitæ diſſerente : *Eadem cauſſa eſt,cur nos mancipiorum urbanitas in dominos contumelioſa delectet , quorum audacia ita demum ſibi in conuiuas ius facit , ſi cœpit à domino.Vt quiſque contemptiſſimus,& vt maximè ludibrio eſt, ita ſolutiſſimæ lingua eſt. Pueros quidam in hoc mercantur procaces,& eorum impudentiam acuunt,& ſub magiſtro habent, qui probra meditante effundant. Nec has contumelias vocamus , ſed argutias.* Adde iſtuc ex eiuſdem de Diuina prouidentia libro : *Itaque quum videris bonos viros,acceptoſq; Dijs laborare,ſudare, per arduum conſcendere,malos autem laſciuire,& voluptatibus fluere , cogita filiorum hos* (emendo,*nos*) *modeſtia delectari vernularum licentia.Illos diſciplina triſtiori contineri,horum ali audacia.* (malim,*audaciam.*) *Idem tibi de Deo liqueat.* Hactenus liquidiſsime Seneca.Neque enim genus iſtud laxo imperio modo,verum ſoluto quoque;imo etiam *ſub magiſtro*(vti ex eodem Seneca demonſtratum modo) habebatur:quo videlicet præeunte nequitiæ omni , ac ſcurrilibus cauillis,Mimiciſque dicteriis iam inde à prima ac tenella ætate aſſuefierent ſtrenue.Vnde arbitror planum fieri,cur ſcripſerit Martialis lib.10.

Vernaculorum dicta,ſordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricu.
Item 1.*Urbanus tibi,Cæcili,videris.*
Non es,crede mihi quid ergo? verna es.

Neque omittendum id hominum genus,*Vernas Equites*, ioculari , imo Satyrico conuicio indigitatos eodem Martiali , ac Iuuenali auctoribus. Proinde haud inſcite Horatius:

Vernaſq; procaces
Paſco libatis dapibus. necnon Tibullus:

Conſueſcet numerare pecus, conſueſcet amantis
Garrulus in dominæ ludere verna ſinu.

Ad Petronium denuo conuortamur: P. 57. v. 2. *Per fidẽ, inquam, noſtram, Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit?*] Sententia efflagitare videtur, vt, *Voſtram*, reſcribamus.

v. 16. *Hodie enim poſt aſellum diaria non ſumo*] Id eſt, Quoniam quidem ex ſententia per diem totum robuſta me voluptate expleui: ipſaque adeo vſque ad ſatietatem quinta Venerei nectaris parte, lepidiſsimo inquam illo Ityphalli flore à molitoribus meis onuſta ac plena naui diſceſſi, vltra igitur promulſidi locus non eſt, in ſatura præſertim ac ſaburrata probe. cras vero primo cum diluculo, ſimulátq; integram famem ad ouum attulero, tum igitur guſtatione hacce matutina primulum, ſic quaſi *Rude* aliqua *Velitari*, ſatis pol in tempore more porro meo initiabor ſolens.

CAPVT XII.

Rima improbè diducta *unde, quomodoq; intepretandum.* Acus *cognomento* Laſciuæ, *ex Martiali & Tertulliano declaratio.* Valgia *Petroniana fuiſe ac dilucide explicata. Turnebi expoſitio defenſa, alia reiecta, una cum ſuffragatore ſuo Monſtreiulienſi* Valga ſauia *non pro meretricia collabellandi actione (uti volunt alij) ſed vero pro ore ac labellis ipſis valgiter, hoc eſt, ad irriſum conformatis in Plautino Milite accipiunda.* Aliquem labiis ductare.

PAg. 58. v. 16. *Itaque, cum incluſi* (Sic & Perſius: *Scribimus incluſi numeros ille, &c.*) *iacerent, conſedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbè deductam applicuerat oculum curioſum, luſumq; puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia*] Placet lectio oræ Lugdunenſis Editionis prætexta, in qua, *Per rimam improbe diductam*: legitur. Atque iſtuc facit exemplum illud à Martiali lib. 11.

Oblinitur minima, ſi qua eſt ſuſpicio, rima,
Punctaq; laſciua quæ terebrantur acu.

Vbi cur *Laſciua acus* cognominata Martiali in cõtrouerſiam vocari poſſe video. Mihi vero iam id ex Chriſtianiſsimo ſcriptore Tertulliano planum facere eſt benignitas, in opuſculo de Virginibus velandis præeunte nobis in hæc verba: *Simulq; ſe mulieres intellexerunt, vertũt* *capillum,& acu laſciuiore comam ſibi inſerunt, crinibus à fronte diuiſis apertam profeſſæ muliebritatem.*

v. 22. *Et quia conſiderantium hæſerant vultus*, (ſimile apud Ouidium: *Hæſit,& in vultu conſtitit vſque tuo*) *quicquid à ſpectaculo vacabat, commouebat valgiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde oſculis verberabat*] Hoc eſt, Quoniam reliqui qui aderant aliouorſum mentes oculóſque diuiſerant ſuos, totíq; adeo in Gytonis ac nouæ nuptæ automatis per rimam libidinoſa curioſitate inſpectandis, luſúque puerili exigendo dediti videbantur; Quartilla interim quicquid temporis nuptiarum ſpectaculo clanculum ſuffurari poterat, id porro omne oculiſſima in me contemplatione iniecta auide & quaſi catillatim conſumebat, oris habitu in laſciuiam conformato, hoc eſt, *obtortu valgiter labellis*, & quod Catullus *Micantibus* amat dicere, ſemihulcum ſauium lingula leniter leuitérque protenſa eminus amatori ſuo obiectans. Neque aliorſum ſpectat illud Aquinatis Satyrici:

Blandaq; deuexæ iactaret baſia rhedæ.

De motu oris ad fœdiſsimam patientiam comparato etiam Martialis libro I.

Vna lauamur: aſpicit nihil ſurſum,
Sed ſpectat oculis deuorantibus draucos:
Nec otioſis mentulas videt labris.

Denique idem Iuuenalis Satyra ix.

Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, &c.

Locum fuſiùs enarraui, mollium exemplorum conlatione vti coactus, probiorum inopia eo magis, quod videam in *Valgiis* hiſce Petronianis explicandis, valgiter nimis hallucinatum amicum quendam noſtrũ, qui rẽ ſe factã habere eſt arbitratus, ſi eapſe illa cũ *Valgiis* Plauti *ſauijs* confunderet; non ſine grauiſſima Turnebi reprehenſione, quaſi valgiter, id eſt, praue Interpretis hicce officio functi. At ego aio recte, & Turnebum ab iniquiſſima calumnia libero: hactenus quidem, quod ad furtiuas iſtas Quartillæ oſculationes ſcilicet. Nam de *Valgijs* Plautinarum Meretricum prudentius cõſuli potuiſſe, quis verò eſt, qui dubitet, qui quidem hæc viri illius verba aliquanto præſentiore animo ruminetur, VII. Aduerſar. libro lectit ita: *Valga ſauia, obtortiones ſunt oris ad deriſionem. Nam ſuauium interdum eſt conformatio oris & labrorum ad ſuauiandum.* Sapienter ſane vſq; adhuc.

illa, quæ ſequuntur, non item: *Meretrices autem dum Glorioſum Militem ductabant atque captabant, per illuſionem tamen inter oſculandum os obtorquebant, valgumq́; reddebant, eum ex animo non baſiantes, atque ludificantes.* Neque mouet me ſententiæ eiuſdem ſuccidaneus Lambinus: quam hoc ipſo etiam Petronij exemplo confirmare adnititur. perperam, vti dictum ac doctum eſt modo. *Suauiis* enim non pro ſuauiationibus (proinde vt vulgo *ſolet*) verum potius pro *Labijs* ipſis accipi oportere ipſa ſententia clamitat. idque diuinitùs (vt omnia) à principe illo Scaligero animaduorſum. Non igitur de *Valgijs inter* baſiandum Militem à Meretricum turba per irriſum & contumeliam conformatis, ſed vero de *poſticis ſannis* intelligendum, ſine baſiatione: quibus faſtidioſæ illæ ac contemnificæ Militem abſentem, ſeu præſentem etiam, ſed auerſum tamen, atque (vt fieri ſolet) à tergo ludos faciebant aſsidue. quas quidem (*Sannas* dico) oris obtorſione laſciuum morem adumbrare mos erat. indidémque interpretandum, id quod anteceſſerat modo.

Itaque meretrices labijs dum ductant eum.

Quod prouerbialiter dictum aliud ſignificare videtur mihi, quam quod ipſe mox porro explicat Comicus, *Valgis ſuauijs*, hoc eſt, praue diſtorto ore Militem ſubſannant ſcilicet, habéntq; miſerum & Glorioſum illum omnibus modis ludibrio ac deſpicatui.

CAPVT XIII.

riſcæ beatulorum delitiæ, ſolo nutu, vel digitorum certe crepitu, ſi quid vellent, poſcendi ac ſignificandi. *Eam in rem Martialis, Tacitus illuſtrati.* Aquariæ prouinciæ Præfectura ad Eunuchos. De Linteorum in balneis vſu: *nonnulla item de* Mappis, *hodiernæ conſuetudini penitus aduerſantia.* Sellæ, *ac* Lecticæ *diſcrimen.* Curſores falerati. *Locus Tranquilli cum cura diſcuſſus, imo (ut ſpero) cum fructu.* Miniſtri Cathedralitij, *quod genus? Ioſ. Scaligeri coniecturæ* In Arcuma Feſti, Chiromaxio Petronij *interpretando ſubſcriptum.*

Ag. 59. v. 8. *Trimalcio lautiſſimus homo digitos concrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit*] *crepuit digitos*, ſic dictum: vt ſuprà, *Concrepare æra*; & d nos vulgò dictitare conſuemus: *Op zyn vingheren knippen.*

knippen. Mos vtique ex Martialis diſticho libri XIV. planiſsimo planior, cui Lemma:

Matella fictilis:

Dum poſcor crepitu digitorum ac verna moratur,
O quoties pellex culcita facta mea eſt!

Vnde & alterum eiuſdem Poëtæ locum in promptu ſit expedire:

Cum peteret ſeram media iam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus.

A lautioribus porro Eunuchos in deliciis habitos quis neſcit? atque id genus Aquariæ prouinciæ præfultum potiſsimum, eiuſdem quoque Epigrammatarij teſtimonio adſtruere poſſe videor, in re & perſona huic prorſus conſimili, imo etiam cognomini ita more ſuo deliciantis:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus,
Et delicatæ ſuſcitator vrinæ
Domini bibentis ebrium regit penem.

Huc accommodandum illud Taciti de ſuperbia Pallantis lib. 13. pag. 459.

Reſpondit, nihil vnquam ſe domi, niſi nutu, aut manu ſignificaſſe.

v. 16. *Iam Trimalcio vnguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed pallijs ex molliſsima lana factis*] A lauatione enim tenuiores oleo, ditiores contra vnguento perfuſos, pro re puta atque opibus vnoſquoſque, carbaſinis velis, id eſt, linteis ſudariiſque ſetabis detergeri mos erat; quemadmodum & hodie: non autem palliis laneis. vnde hoc ipſum quoque inter quæſitiſsimas Trimalcionis elegantias lautitiáſque ponit Arbiter noſter. De Linteis Balneariis, quod dixi, confirmat Martialis libro X.

Lintea ferret Apro vacuus cum vernula nuper,
Et ſupra togulam luſca ſederet anus.

Item alibi:

Lintea ſi ſumas, niue candidiora loquetur,
Sint licet infantis ſordidiora ſinu.

Vnde hanc quoque ducere eſt coniecturam, eos qui lauandi cauſa balnea publica ingrediebantur, lintea, quibus extergerentur, ſecum prius domo adportare conſueuiſſe. ne quis ea forte à balneatore ſubminiſtrata opinetur. Quod mirum nemini videri debet, quando alienas etiam epulas adituri mappam quiſque ſuam abs ſe ad menſam adferre cogebantur. Eius moris teſtem facio eundem Epigrammatarium meum:

Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit vnquam.
A cœna ſemper retulit Hermogenes.

Nec *Mappam* modo, ſed vero & lagenam, indicio eiuſdem:

Sed mappa quum iam mille rumpitur furtis,
Roſos tepenti ſphondilos ſinu condit,&c.

Et mox:

Nec eſculenta ſufficit gulæ præda,
Miſto lagenam replet ad pedes vino.
Hac per ducentas quum domum tulit ſcalas,&c.

Addatur fidei inſuper cauſa ex Lapithis Luciani de mappa, ſeu mantili in rem præſentem teſtimonium multo apertiſsimum.

Καὶ ἅμα λέγων, τὴν ὀθόνην περισπᾶν ἐπεχείρει, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστὴν ὅσαι παρέθεντο αὐτῷ κρεῶν. ὃ ἔμελλε. λύσας αὐτὴν μὲν, ἀπορρίπτειν αὐτὰ ἐς τὸ ἔδαφος, ἀλλ᾽ ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε, καρτερῶς ἀντεχόμενος.

v. 19. *Hinc inuolutus coccina gauſapa lecticæ impoſitus eſt.*]Sicut hic *Lecticæ* ſolius, ita *Sellæ* quoque mentio Lecticæ coniuncta legitur apud Senecam libr. de Breuitate vitæ: *Nec illos quidem inter otioſos numeraueris qui ſella ſe & lectica huc & illuc ferunt, & ad geſtationum ſuarū, quaſi deſerere illas non liceat, horas occurrunt, quos & quando lauari debeant, &c.* Et mox: *Audio quendam ex delicatis (ſi modo delitiæ vocandæ ſunt, vitam & conſuetudinem humanam dediſcere) quum ex balneo inter manus elatus, & in ſella poſitus eſſet, dixiſſe interrogando: Iam ſedeo?* Vnde in *Sellis* ſeſsitare, in *Lecticis* vero reſupinos geſtari cubantium in morem ſolitos, prorſus perſuaſum eſt mihi. De cæteris Lipſianum Oraculum adeunto. cuius *Electa* nō compilo. Subiungit deinceps Arbiter:

v. 20. *Præcedentibus faleratis curſoribus* IIII. *& chiramaxio, in quo delitiæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior.*] De *Curſoribus*, qui in comitatu nobiliū quondam viſebantur, & quidem (ſicuti hic) faleratis meminit etiam Tranquillus in vita Neroniana: *Nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argenteis, canuſinatis mulionibus, armilata & phalerata cum Mazacum turba, atque curſorū.* Qui ocus præter Egnatium & Glareanum etiam Phœnicem lum Europę, Turnebum dico, miſerrimis modis exercitum, eum,& quaſi in equuleo tortum habuit.idq́; adeo haud mirãdum, in tanto chirographorum Codicum diſsidio, ac varietate quorum alij; *Phalerata comazacum*; alij *Phalerata hamaxicorum*; ſunt etiam,qui *Phalerata cum amaxicorum* nobis repræſentant.nec defuere,qui *Cymazacum* præferrent. Ex quorum omnium pariter lectionum farragine,huiuſce Petroniani loci fiducia maxime ac ſubſidio fretus , in Suetonio reſcribendum præſtare nullus dubitem,*Phalerata chiramaxicorum turba*,vel certè, *Chiramaxeorum,&c.* vt Rhedarios, Eſſedarióſque intelligamus (*ἁμαξεὺς* enim quidnam aliud,quàm *Eſſedarius*?) Eos dico, qui *Chiramaxijs* cum herili præerant imperio, & cælatorum vehiculorum aurigationi quaſi Præfecti cluebant : in quibus infœlicium catamitorum Pædagogia (quos Martialis meus *Cathedralitios miniſtros* indigitat)oblita facie vectari conſueuerant.vt ne ſol videlicet, aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perſtringeret.cuius eximiæ cautionis commonefecit nos Seneca. neque aliena adeo viſa , quæ huc per cauſſam infarciretur. Sic igitur ille libro Epiſt.XXII. *Omnes iam ſic peregrinantur, vt illos Numidarum præcurrat equitatus, vt agmen curſorum antecedat.* Et mox lineis aliquot interiectis: *Omnium pædagogia oblita facie vehuntur , ne ſol, ne frigus teneram cutem lædat. Turpe eſt neminem eſſe in comitatu puerorum, cuius facies medicamentum deſideret. Sed enim* hoc nihil ad pompam & comitatum Trimalcionis,quẽ haud longiùs ſanè, quàm è balneo ad triclinium proficiſcentem inducit Petronius ; vno exoleto contentum modò, qui non *Lectica*,aut *Rheda* , ſed verò *Chiromaxio* feratur. Atque equidem quid id eſſe dicam verbum *Chiromaxicum*,neſcio.& pœnitet expoſitionis, qua id genus geſtatorij cum *Rheda* aut *Eſſedo* confudiſſe videor prius. tametſi non ignorem *Eſſedis* etiam in *geſtatione* locum fuiſſe æuo veteri : & *Geſtatores* nominatos eiuſcemodi generis vectores:indicium nobis præeunte Martiali verſiculis illis libri I.

Illinc Æmiliæ, Salariaq́;
Geſtator patet eſſedo tacente.

Sed multò etiam certiùs,magíſque Hiſtorica ex fide Suetonio Tranquillo , cuius narratio iſta de Claudio mihi commodum hercule ſuccurrit modo : *Solitus etiam in geſtatione ludere, ita eſſedo alueoq́; adaptatis , ne luſus confunderetur.* Quocirca à Scaligero Principi hìc noſtro ſatius eſſe duco ſubſcribere; qui Feſti *Arcumam, Chiramaxij* vocabulo interpretatur, pro modici plauſtri genere, neque plurium, quàm vnius hominis capaci: adde à ſeruis, non à mannis trahi, ac prouehi ſolito: vnde & cauſſa nomini.

CAPVT XIV.

Agamemnon *quiſnam apud Petronium?* Picæ variæ *conſideratio.* De adoptiuo Trimalcionis Prænomine *haud languida ſanè fidei coniectura.* Cœnatoria *cuiuſmodi fuerint; & an eadem cum* Veſtimentis Cubitoriis *quæſitum.* Cautum Romanis olim Legibus fuiſſe, ne Quæſtoribus, vel Prouinciam ſortitis munera porro vlla accipere à Prouincialibus liceret. Trimalcionis Petroniani cum Martialis Malchione affinitas. *Habitus vtrorúmque, ornatúſque in perſona Mecænatis à Seneca tanquam penicillo expreſſus.* Armillarum mollities *à fœminis paulatim ad viros quoque traduci cœpta.* Cochlearia *quid, & cui potiſſimum vſui apud Romanos? Eapſe comeſorum ouorum, tum Cochlearum maximè (vnde & etymon rei) calicibus perterebrandis, ſuperſtitionis ergo, ſeruiſſe antiquitus.* Pondus eorundem in Petronio expenſum. *Dubius & controuerſus Martialis locus Lucilliani teſtimonij ſimilitudine defenſus pariter, ac declaratus.*

E Ad.pag.v.27. *Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad oſtium peruenimus*] *Agamemnō* hic Trimalcio nō eſt; ſed is, quem *Suaſoriam in ſchola habuiſſe* nobis narrauerat antea, addita eiuſdem inſuper *de cauſſis corruptæ Eloquentiæ Diſſertatione*: quam Eucolpianæ Declamationi conſequam ac ſubiectam ibidem initio huius operis inuenias.

E v.32. *Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica Varia intrantes ſalutabat.*] De hoc genere Plin. libr. x. cap. xxix. *Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad Vrbem verſus cerni cœpere picarum genera, quæ longa inſignes cauda Varia appellantur.* Nos patrio ſermone, *Bonte exters*, nominitamus, famoſa garrulitate amabiles, nec mētitus Martialis lib. 14.

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto.
Si me non videas, eſſe negabis auem.

P.60.v 31.G.POMPEIO. TRIMALCIONI, VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR.] neque multo poſt: III. ET PRIDIE KAL. IAN. G. NOSTER FORAS COENAT. Repono vtrobique CN. vt *Gneus* fiat deniq;, quem cognomentum etiam Pompeij ferre videmus. nec vero mirum cuipiam videri debet de Prænomine, cuius ſolius nota in hac nouiſsima Inſcriptione Petronianus iſte Trimalcio inſignitur. In eo enim ingenuorum dignitas poſita antiquitus. credo, quod ſerui generis homines inopiam Prænominum paterentur: & cognomine honeſtiores appellare familiarius, quã pro dignitate habebatur. cõtra hac nos hodie factitamus. Qua de re plura ac compertiora noſſe qui volet, eum porro ego Aduerſaria magni illius Turnebi accedere iubeo lib. 11.c.xxx.ad huncce Horatii locum: *Quinte puta, aut Publi (gaudent Pranomine molles Auricula,) &c.*

Pag.61.v 19. *Veſtimenta mea cubitoria perdidit, qua mihi Natali meo donauerat cliens quidam Tyria, &c.* (*cænatoria* appellitauerat ſupra: cuiuſmodi patroni locupletiores, vel etiam aduocati ab anteambulonibus & clientulis ſuis quotannis muneri accipiebant diebus Natalitiis, ex more & diſciplina munificentiæ Romanæ. Martial. libro x.

Pugnorum reus, ebriaq; noctis
Cænatoria mittat aduocato.

Vide quæ notauimus ad illum Horatij locum:

Natales grate numeras, ignoſcis amicis.

Quibus tamen & hæc quoque ex Plinio Iuniore adiici oportuerat inſuper, per incogitantiam (vt fit) ſilentio nobis prætereuecta id temporis, quæ libro Epiſtolarum eiuſdem iv. de Iulio Baſſo, qui Bithyniam ſortitus repetundarum reus redierat, ad hoc exemplum leguntur: *Multis enim, atque etiam Principi dixerat, ſola ſe munuſcula, duntaxat Natali ſuo aut Saturnalibus accepiſſe, & pleriſque miſiſſe.* Item paullo antea de eodem: *Hoc illum onerabat, quod homo ſimplex & incautus quædam à Prouincialibus, vt amicis* (Malè enim in H.Stephani editione; *vt amicus*, procuſum exſtat) *acceperat. nam fuerat in Prouincia eadem Quæſtor. Hac accuſatores, furta ac rapinas, ipſe munera vocabat. ſed Lex Munera quoque accipi vetat.* Vnde hoc quoque præter alia docemur, Pręſidibus, ſeu Procuratoribus Prouinciarum iſtud iuris vtique non fuiſſe, vt à Prouincialibus ſuis, quibus aut cum Principis, aut cum Populi præerant poteſtate, aliáque porro munera acceptarent; *Ne natali quidem ſuo, aut Saturnalibus, optimo dierum:* ab amicis tamen & familiaribus licuiſſe: Sed nos ad Petronium noſtrum reueniamus denique: in quo credo fore, qui *Veſtimenta* iſta *Cubitoria* diuerſa à *Cænatorijs* fuiſſe aſſeuerabunt; & illa quidem *Cubicularibus*, hæc verò *Tricliniaribus lectis* conueniſſe ex vtriuſque vocis etymo fidem haud dubiè ſunt facturi; neque ego huic ſententiæ repugno. Sed quid diutius tricor? quaſi vero Lis iſta non abs Lipſio noſtro in Saturnalibus ſuis publicitus deciſa iampridem! Fateor: &, *Accubitoria*, literula in Petronio retracta, pro *Cubitorijs* reponenti meritiſsimo vtique ac lubens ſuffragatorium addo calculum.

Pag.52.v.20. *Poſituſq; in ceruicalia minutiſsima,* (noſtrarum Puerperarum in morem) *expreſsit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circaq; oneratas veſte ceruices Laticlauiã immiſerat mappã.*] Huc ſpectat Martialis illud de Malchionis huius, penè dixeram, germano, & quidem gemino:

Iacet occupato galbanatus in lecto,
Suffultus oſtro, ſericiſq; puluinis.

Caput verò *pallio incluſum* Mecœnatico cultui reſpondet peniſsimè; qui tamen non riſum, ſed iuſtam indignationem potius Senecæ ſtomachanti expreſſiſſe videtur. Teſtes hæcce ipſiſsima eius verba, libr. xx. Epiſt. cxv. *Hunc eſſe, qui in Tribunali, in Roſtris, in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auribus, non aliter, quàm in Mimo Diuitis fugitiui ſolent. Laticlauiam* etiam *Mappam* inter munuſcula alia Saturnalitia, & quidẽ viliſsima, pretiique minimi, à Piceno cliente muneri miſſam Sabello Cauſidico commemorat ſaltiſſimus Poëtarum Martialis, lib. 4. Epigr. 46.

Et lato variata mappa clauo.

verſ.30. *Et ne has tantum oſtenderet diuitias, dexterum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum*] *Armilla* ſequiori ſexui antiquitus in vſu tantùm, mox etiam gliſcente luxuria ad virorum ornamenta traductæ. Vide Plinium libro XXXIII. cap. III. Hiſtoriæ Natural. Eadem mollities in Caligula quoque notata à Suetonio ſcribente: *Sæpe depictas gemmataſq; indutus penulas manuleatus & armillatus* *in publicum proceſſit.* Nec non à Seneca lib. 11. In ſapientem non cadere iniuriam: *Charea Tribuno militum Caius ſignum petenti, modo Veneris, modo Priapi dabat, aliter atque aliter exprobrans armato mollitiem. Hoc ipſe pellucidus, crepidatus, armillatus, &c.* Quo loco, *Aliter, atque aliter*; vtraque Venere ſtudioſum, hoc eſt, modo *agentem*, modo *patientem* interpretor. Per *Priapum* enim. Diuiſorem; ſiue Admiſſarium; per Venerem, & mollem & impudicum deſignari res ipſa vociferatur.

Pag. 63. v. 19. *Accipimus nos cochlearia, non minus ſex libras pendentia, ouaq́; ex farina pingui figurata pertũdimus*] Hinc *Cochlearium* vſum apud veteres qui fuerit, planiſſime deprehendimus. neque hinc modo verum etiam ex Martiali, ita libro 14. ſub Lemmate Cochlearis diſputante:

Sum cochleis habilis, ſed nec minus vtilis ouis,
Nunquid ſcis potius, cur Cochleare vocer?

Facit eodemque & locus Plinij ex libr. 28. cap. 2. *Defigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit. Huc pertinet ouorum, vt exſorbuerit quiſque calices, cochlearumq́; protinus frangi, aut eoſdem cochlearibus perforari.* Cuius ſuperſtitionis manifeſtiſsima veſtigia noſtrarũ etiamnũ mulierculanum animis firmiſsime impreſſa hodie eſt animaduertere, quibus prima huius quoque rei cautio eſſe conſueuit, vſque adeo, vt quoduis Venerium etiam vadimonium deſerere præoptaturæ videantur priùs, quàm non poſt ouorum exſorbitionem teſtas eorundem ſiue adeo putamina pertuſum ire protinus, imo vero fruſtillatim comminuere. ne *Diris* illis *Plinianis* ſcilicet, id eſt, carminibus Deuotoriis Thyeſtæo ritu conceptis obnoxiæ factæ defigi, aut linguæ malignantis execrationibus faſcinari porro ab inuidis, vel maleuolis poſsint. Cęterùm omnis *Cochlearium* virtus pro ratione ponderis, & argenti modo æſtimata. atque in hoc ipſo quoque pars aliqua elegantiæ poſita fuiſſe videtur. non quòd ſingula apud Trimalcionem Cochlearia ſingulas ſex libras pependiſſe autumem (apage iſtam ponderis immanitatem, Tudiculæ, ſeu Truæ alicui magis, quàm Cochleari conuenientem) ſed quod de plurium, potius Cochlearium ſtrue, non autem de ſingulis Petronium fabulari perſuaſum ſit mihi. Et tamen malum *Cochlearis* pondus *Saturnalibus, optimo dierum*, dono miſſi ſibi in Poſthumiano exagitat Martialis, lib. 8.

Octauus(ſ.annus)*ligulam miſit ſextante minorem,*
Nonus acu leuius vix cochleare tulit.

Sic enim legendum autumo,quaſi diceret Poëta, vix dignum eſſe,quòd *Cochlearis* nomine cenſeatur ad exemplum(ſicuti opinor) Lucilij, ita in re diſsimillima ὑπερβολικῶς argutantis:

Vix viuum hominem , ac monogrammum.

Vnde additum ab Epigrammatario : *Acu leuius :* ad rei vtilitatem more ſuo , hoc eſt , Poëtico magis magiſque etiam eleuandam. Ad Lucillianæ quoque Hyperbolæ imitationem Ouidianum illud non inſulſe comparatum iudices:

Si pata eſt,Veneri ſimilis:ſi flaua,Minerua:
Sit gracilis , macie quæ male viua ſua eſt.

Ita enim poſtrema Pentametri eius particula reconcinnanda : neque iis aſſenſus commodandus , quibus nouæ loquutionis gratia ex huius loci interpolatione ingenioſe potius, quam *Veriſimiliter* quæſita , *Niſa*, pro *Viua* , auſis reſcribillare. deceptis (opinor) proletariæ illius ſcripturæ vanitudine , quæ maiorem fere ac meliorem exemplarium noſtrorum partem,impune & vindice nullo, ad hoc vſque tempus perperam inſedit, hoc exemplo : *Macie quæ male viſa ſua eſt*. Nam(vt meus eſt animus) abſque illa lectione fuiſſet, coniectura iſta nata non foret.

CAPVT XV.

Promulſis , *vnde dicta.* Guſtatorii. *In veterum* Cœnarum *legibus fuiſſe,vt conuiuarum nemo ferculi ſui parte fraudaretur : quam haud modò in profundum condere, ſed domum etiam aſportare ius erat. Eam in rem Martialis pro teſtimonio adducta auctoritas.* Rectæ Cœnæ *obſeruatio Eraſmus in Lucianici loci verſione notatus. De feſtiuiſsima Epigrammatis cuiuſdam , in fine laborantis,enarratione, Martialis Genio gratificatum.*

EAdem pagina , v. 27. *Iam Trimalcio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat , feceratque poteſtatem clara voce,ſi quis noſtrum iterum vellet Mulſum ſumere.*] Hinc patefit etymon *Promulſidis* ; & curnam ita dicta prior pars Cœnæ. Sequitur enim eueſtigio de *Guſtatoriis* , à *choro cantante pariter raptim ſublatis.* Quò etiam reſpexit Horatius noſter, ex diſciplina Catiana conuiuiorum ſtrategis hoc quoque inter cætera nepotinum præceptum Satyricè inſtillans:

——Vacuu committere venis
Nihil niſi lene decet, leni præcordia mulſo
Prolueris melius.

Nec minus Seneca, lib. XXII. Epiſt. XII. de Spanio quodam è genere Lucifugarum, prorſus contra conſuetudinem, ordinemq́ue naturæ ſic quaſi ex profeſſo viuentium: ideoq́ue non ab octaua hora veſpertina, ſed à prima luce auſpicantium cœnas: *Circa lucem diſcurritur. Pueri vocantur, cellarij, coqui tumultuantur. Quæro, quid ſit? Dicitur, Mulſum & alicam popoſciſſe, à balneo exiſſe.* Poſtremò etiam Plinius Iunior lib. Epiſtol. I. de eadem iſta *Guſtatione*, ſiue adeo *Promulſide* verba iaciens: *Parata erant lactucæ ſingulæ, cochleæ ternæ, oua bina, alica cum mulſo & niue.* Quò etiam pertinebit illud à Martiali Diſtichon:

Nos alicam, mulſum poterit tibi mittere diues,
Si tibi noluerit mittere diues, eme.

Ad ſuperiorem Arbitri locum aliquando reueniamus: è quo etiam ille mos declaratur non ita vulgo vulgatus, lautiores olin dominos conuiuis ſuis voce clara poteſtatem facere ſolitos, in Cœnarum præſertim Rectarum exhibitione, poſcendi quæ vellent, interdum etiam iterata. idque priuſquam *Guſtatione* ſublata nouum menſæ ferculum inferretur. *Quadram* enim ſingulis, partemq́ue ſuam palam flagitare ius erat: eamque non in ventrem ablatam modo, verum mappa madente conditam domum quoque aſportare, ſi vellent. Clara omnia de Martiali. exempli gratia:

Nihil eſt miſerius, nec guloſius Santra:
Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibuſq; captauit,
Ter poſcit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubeſcit peierare de turdo.

& reliqua ad finem vſque. *Cœnam* porro *Rectam* eandem eſſe ſuſpicor, quam Graij homines, τὸ ἐντελὲς ἢ πολυτελὲς δεῖπνον appellitant; in qua nihil deſideres ſcilicet menſæ apparatui neceſſarium. Colligo ex Luciano narrante: Καὶ ἅμα εἰσεκομίζετο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον. Quo loco Eraſmus tamen, dum vim vocabuli Græci nequicquam exprimere ſatagit, *Abſolu-*

tam

tiam cœnam, reddidit inſcitiſsime. Ex iis vero quæ dicere occœperam prius, alterius quoque in Martiali meo Epigrammatis ſententia illuſtratur, quod lib. 11. in Cæcilianum quendam exſtat huiuſmodi:

Quicquid ponitur hinc & inde verris,
Mammas ſuminis, imbricemq́; porci;
Communemq́; duobus attagenam;
Mullum dimidium, lupumq́; totum.
Murenaq́; latus, femurq́; pulli,
Stillantemq́; alica ſua palumbum.
Hæc quum condita ſunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus otioſa turba.
Vllus ſi pudor eſt, repone cœnam.
Cras te, Ceciliane, non vocaui.

Exemplum integrum adſcripſi, non tam ioci facetia inductus, quàm Iunianæ editionis prauitate: vbi poſtrema hæcce clauſula, in qua totius Epigrammatis conſiſtit lepos inficetiſsimè concepta legitur, præterito in futurum perperam commutato, hanc ad faciem:

Cras te, Cæciliane, non vocabo.

Nihili enim iſtuc; nec tantò minùs Exhibitore, quàm Poëta ipſo lectio indigna cuius hęc ſententia fuerat iam olim. Si quando à nobis vocatus es ad cœnam, forte nullum ita nec facetum, nec lepidum menſæ noſtræ ferculum inferri poteſt, quod non vixdum appoſitum ad te trahas illico, atq; in mappā iſtam tuam harpagatim cōuerras, domum porro à puero eueſtigio auferendū. haud ſecus, quàm ſi non in commune obſonatum, ſed vero quantum in lancibus eſt epularum ac ſcitamentorū, vni & ſoli tibi antepoſitum foret. Vnde relinquitur, vt ipſe conuiuator ego, ac parochus, cæterique item, quantū eſt, conuiuæ mei dentibus dentientibus, Tantali in morem, ringentes ac famelici, maleque feriati accumbamus; quum tu vnus omnium noſtrum pariter munus iniquiſsime fungaris; haud quidem ambabus malis expletis tuburcinans modo, verum etiam catillans inſuper, mappaq; ac manibus pariter gypſatiſsimis circum verrens vniuerſa; oblitus Iuris humani, imo adeo contra communes Leges Cœnaticæ diſciplinæ, quæ iubent partem cuique ſuam adſignari ex æquo. vt fiat Trimalcionis illud: *Equum Mars amat*. Quare, ſi quid ingenui etiam num pudoris eſt tibi, cœnam iſtam non tibi ſolum, ſed verò mihi quoque in partem, reliquiſque item conuiuis meis deſtinatam atque inſtructam, fac de manibus tuis reglutines ac remittas aliquando: vt & nos de ea, non minus quam tu ô Cæciliane, bene eſſe poſsimus in commune. Quid enim? non in craſtinum etiam, verùm in hodiernam veſperam tantum eſſe te volui, atque expetiui conuiuam mihi. Salſe, argutéque, quaſi dicat: O bone Cæciliane, ſi hanc tecum rationem pergis inſtituere in poſterum, vt mappam vſque tuam, ita vnctam effertamque ab alienis epulis redux domum porro comportare pertendas; faxo cras in totum etiam diem de obſonio abundè ampliterque cautum ac prouiſum ſit tibi, hoc eſt, vt ipſe haud de veſperi hoc meo prandeas modo, verum laute adeo, atque oppipare inſuper cœnam facias poſtridie. Atqui te (ſi neſcis) ego, non vt poſterum in diem ventrem etiam domi ſaginares tuæ, ſaburrareſque de meo, verum vti hec veſpere apud me pari cum cæteris iure hilaram conuiuam ageres familiariter vocitaui. Quid hac quæſo vrbanitate vrbanius?

CAPVT XVI.

Signum miniſtrantibus ſymphonia dari ſolitum ad inferundam cœnam. Obiurgare colaphis. Lecticarius *de conuiuio abdicatus, ſuaq́; Supellecticario dignitas reſtituta. Arbiter correctus.* Carptores, Structores, Sciſſores, Chironomantes, *ſinguli pro* Cibicidis. Petronij cum Iuuenali, ac Martiali meo ſuper Structoris munere, *controuerſia.* Structuræ *huiuſce Magiſtros, & quaſi Profeſſores Publicos in pergulis preſtare ſolitos Romæ, compluribus ac luculentis teſtimoniis demonſtratum. Eadem Iuuenali larga diffuſa lucis claritas de Seneca luminaribus accenſa.* Longe arceſſere. Nummos metiri modio. Abire in cœlum.

EAd. pag. v. 31. *Cum ſubito ſignum ſymphonia datur, & Guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur*] Res omnis manifeſta ex Seneca, lib. de. Breuitate vitæ: *Conuiuia me hercule horum non poſuerim inter vacantia tempora, quum videam quam ſolicite argentum ordinent; quàm diligenter exoletorum ſuorum tunicas ſuccingant:* (quod poſtremum expreſsit Flaccus: *Vt omnes præcincti*

recti

rectè pueri, comtiq́; miniſtrent) quam ſuſpenſi ſint, quomodo aper à coco caſus exeat, quanta celeritate ſigno dato glabri ad miniſteria decurrant. Item epiſtolarum eiuſdem libro xv. *Tranſeo piſtorum turbam, trãſeo miniſtratorum, per quos ſigno dato ad inferendam cœnam diſcurritur.*

verſ. vlt. *Colaphiſque obiurgare puerum, ac proiicere rurſus parapſidem iuſſit*] Vſus eodem loquendi genere & Perſius:

Solea puer obiurgabere rubra.

Nec non Tranquillus: *Ferulis obiurgari.*

Sequitur deinceps p. 64. v. 2. *Inſequutusq́; eſt Lecticarius, argentumq́; inter reliqua purgamẽta ſcopis cœpit verrere*] Inter tot res conuiuij multo electiſſimas *Lecticario* quis locus? Et certè (vt, quod res eſt, fabuler:)

Poteras cœna eſſe ſine illo.

Sed deformatus haud dubiè locus, & quem in decorem priſtinum non aliter ſane reponi poſſe arbitror, quam ſi in *Lecticarij* vicem *Supellecticarius* ſuccedat. eum dico, iſtiuſmodi ſupellectilem qui curet, quique prouinciæ adeo mundulæ præfectus iure optimo, ſuoq́; ipſius meritiſſimo cluat. ne videlicet abs Eucolpio & cæteris iniuriâ *laudatus ob elegantias Dominus* exiſtimetur, Lecticarium argento admouere auſus, ὄνον (quod dicitur) πρὸς λύραν. quo quid abſurdius? Reſcribatur proinde: *Inſecutuſque eſt ſupellecticarius.* Quam vocem & Pandectæ Veteres pro Romana identidem agnoſcunt; aſſeritq́; præterea probę & antiquæ fidei, monetæque Gloſſarium illud multo elegantiſſimum, quod rei noſtræ literarię in commune, præſertim Antiquariæ, gratificatus eſt non ita pridem induſtrioſiſſimus Typographorum Henricus Stephanus.

v. 25. *Heu heu nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt!* (In V.C. pro *Totus*, *Cæcus* exaratum legebatur.)
Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferet Orcus:
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.]

Verſus inſulſiſſimi, nihil adeo minus, quam Genij Petroniani. Itaque ſuſpicatus aliquando fui, Pentametri clauſula hoc modo interpolari poſſe, haud paulò concinnius:

Ergo viuamus, dum licet, eſtq́; bene.

Id eſt, dum per occaſionem, perque valetudinem licet, *dumq́; virent genua.* Nunc & me fruſtra fuiſſe, & Petronium Trimalcionis, hoc eſt, hominis omniū ſubidiſſimi *burras,quiſquilias,ineptiasq́;* in ioco & vino exprimere voluiſſe, video demum atque intelligo, hercle vero ſerio. Itaque recepta ſcriptura ſeruetur.

Pag.65.v.26. *Non minus & Trimalcio eiuſmodi methodio lætus*] *Methodium*,vt *Exodium*,pro *Methodo*,id eſt, fictione,ſeu ludificatione, eò dico, ne quis de Editionis Lugdunenſis ſententia, pro *Tranſitu*, porro interpretari pertendat. Clara explicatio hæc noſtra ex narrationis ſuperioris argumento. Sequitur:

v.27. *Carpe,inquit. Proceſsit ſtatim ſciſſor,& ad ſymphoniam ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium.* (Quid ſi,Daren,vel *Dareta,legamus?*) *hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentiſsima voce,Carpe*] Proprie,atque oppido Latine Trimalcio.Ab eiuſmodi enim munere,*Carptores*, hoc genus dictitabantur.Iuuenalis : *Librarius,archimagiri,Carptores. Carpere* enim nihil aliud,quam quod Petronius,*Lacerare*,dixerat antea. neque aliter ſane antiquiſsimos illos Romuli nepotes loquutos ſcito.argumento vtique eſt illud XII.Tabularum : MVLIER FACIEM NE CARPITO. Eò dico,vti ab errore in ſubido eos aliquando in viam reducam,quibus *Carpere*,& *Lacerare*,tantùm non contraria eſſe perſuaſum video iampridem,Ouidiano illo teſtimonio ſubnixis: *Carpe cibum digitis.* Quos pòtius ad verbi iſtius compoſita mentem atque animum conuortere oportebat,puta *Concerpere*,ac *Diſcerpere*,eadē cum τοῦ *Lacerare* ſignificantia. Notandum porro, quem *Sciſſorem* hoc loco indigitat Petronius, eundem à Iuuenali non *Carptorem*(vt diximus modo) ſed vero & *Structorem* ſimul,& *Chironomanta* Græco nomine perhiberi. quomodo & Martiali verſu illo:

> *Et quæ non egeant ferro Structoris ofellæ.*

contra mentem Petronij noſtri,qui paulò priùs *Structoris* meminens,eum non pro *Cibicida Luciliano*,aut obſoniorum Diuiſore,ſed pro *Archimagiro* , & penes quem *patinariarum ſtruicum* concinnatio;quo ſcilicet rite omnia ordinéque fierent , gabatis & lancibus ſingulis aptè ac ſuo loco diſpoſitis.hoc eſt,pro artifici ferculorū menſæ imponendorum ordinatore,inſtructore,& quaſi arbitro viſus accipere. idq́; (ſicuti apparet)non ſine ratione, & quidem(vti animus meus eſt) cumprimis probabili,ſi modò verbi ipſius etymon preſsiùs aliquantò inueſtigare velimus.Verùm ad Iuuenalem reuoluamur, quo mos

geſticu

geſticulatoriæ iſtius,inter eam anxias rerum electiſsimarum lanienas,planior atque illuſtrior fiat.Scribit igitur ille Sat.5.

Structorem interea(ne qua indignatio deſit)
Saltantem ſpectas,& chironomanta volanti
Cultello,donec peragat dictata magiſtri
Omnia.nec minimo ſane diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores,& quo gallina ſecetur.

Item xi.

Sed nec Structor erit,cui cedere debeat omnis
Pergula,diſcipulus Trypheri doctoris,apud quem
Sumine cum magno lepus,atque aper,& pygargus,
Et Scythicæ volucres,& Phœnicopterus ingens
Et Getulus oryx,hebeti lautiſſima ferro
Cæditur,& tota ſonat vlmea cœna ſubura.

Quæ tum vniuerſa,tum ſingula lumen deſiderant , alioqui per ſe nebuloſa oppido;& (abſque Seneca Interprete foret) Platonis numeris obſcuriora. Proinde parentem illum Philoſophiæ Romanæ audiamus vi. Epiſtol. Libro has nobis explicationes præeuntem : *Cum ad cœnandum diſcumbimus , alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit,alius pretioſas aues ſcindit per pectus & clunes certis(f. certiſq;) ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit. Infelix,qui huic vni rei viuit,vt altilia decenter ſecet;niſi quod miſerior eſt , qui hoc voluptatis cauſſa docet,quam qui neceſſitatis diſcit.* Vnde liquido edocemur,inter cæteras Romæ conturbantis lautitias,ſeu Luxuriæ verius probra , etiam doctores in pergulis proſtitiſſe,qui dædalæ huiuſce *Structuræ* ſcientiam profiterentur. ad quam item decuriam pertinere videntur *Popinæ Præfecti*,tum *Culinariæ Artis Magiſtri.* de quibus idem Seneca xv. Epiſtol. *Innumerabiles eſſe morbos non miraberis,coquos numera. Ceſſat omne ſtudium, & liberalia profeſſi ſine vlla frequentia deſertis angulis præſident. In Rhetorum ac Philoſophorum ſcholis ſolitudo eſt. At quàm celebres(.i.frequentes)culinæ ſunt! quanta circa nepotum focos iuuentus premit.* Emendo, *Quanto circo*,vel certè,*circulo*,id eſt,quàm ſpiſſa,ac frequente corona. Sic Martialis:

Nec calculator, nec notarius velox
Maiore quiſquam circulo coronetur.

Rurſus de Structoribus alibi Seneca : *Quare ars eſt apud te miniſtrare,nec temere,& vt libet collocatur argentum,* *ſed peritè ſeruatur* (corrige *Struitur*, vel mea, vel Lipſiana fiducia potiùs) *& eſt aliquis ſcindendi obſonij magiſter?* Idem de breuitate vitæ loco antea laudato: *Quum videã quam ſuſpenſi ſint, quomodo aper à coco cæſus exeat, quanta celeritate ſigno dato glabri ad miniſteria decurrant, quanta arte ſcindantur aues in fruſta non enormia.* His ſuperadditur Plinianum illud, de Gallinis arte ſecandis: *Poſtea culinarum artes inuenerunt, vt clune ſpectentur, vt diuidãtur in tergora, vt à pede vno dilatatæ repoſitoria occupent.* Ad Eucolpij narrationem regrediamur denuo.

Pag. 66. v. 5. *Non potui amplius quicquam guſtare, ſed conuerſus ad eum, vt plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi*] Idem loquutionis genus vſurpatum à Seneca Patre Controuerſiarum xix. *Hoc vt aliquando faciendum eſt, quum res patitur, ita ineptiſsimum eſt luctari cum materia, & longe arceſſere.* Nec non ipſe Petronius poſtea quoque: *Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longius mittit.*

v. 9. *Vxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur*] Ad hoc exemplum ſcripſerat Horatius antea: *Diues, Vt metiretur nummos.*

Ibidem paulò pòſt de eadem Trimalcionis vxore:

v 13. *Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit.*] Id eſt, vt rem ipſam vernaculo ſermone ſtrictim attingam modo: *Dn en lent haer ſeluen niet.* Cui loquutioni adfinis quoq; illa Senecæ philoſophantis: *Subſilire in cœlum ex angulo licet.* Vide an & hinc Dialogi Fabiani de Oratoribus defectus ſarciri poſſit huiuſmodi explemento: *Tum mihi ſupra Tribunatus & Præturas & Conſulatus aſcendere videor, tum in cœlum abire.* Nam in libris noſtris lacuna eſt id loci aſteriſco inſignita.

CAPVT XVII.

In M. Tullij cum Publio Syro comparatione Trimalcionis iudicium ſuis, hoc eſt, Petronianis ponderibus examinatum. Eiuſdem Mimici ingenij acrimonia cum Seneca, tum duorum Iuliorum, & quidem Cæſarum, Caij inquam Dictatoris, ad Scaligeri noſtri æternis præconiis cohoneſtata. Eius rei luculentiſsimum ſpecimen præbitum à Petronio. Publiani Genij elegantia, & eruditus luxus.

Pagina ead.v.22. *Et Poetarum cœpit eſſe mentio, diuq́ ſumma carminis penes Mopſum Thracem immorata eſt* (ita enim Lipſius noſter) *donec Trimalcio; Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto diſertiorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?*] Vide, & ride (mi Lector) præpoſterum inſcitiſſimi conuiuatoris indiciũ. nec verò Arbitrum noſtrum, ſed Trimalcionem nugas blatientem te audire exiſtimes velim. quem quidẽ modis omnibus ridiculum ex profeſſo vt faceret, Poëtarum commemoratione abrupta, nouum prorſus atque inexſpectatum de M. Tullio ſermonem ſubito iniectantem inducit; vt *Florem* ſcilicet.

Delibatum, illum populi. Suadaq́; medullam,

cum Mimicis ſordibus, & Publiana tolutiloquentia cõtenderet. quo quid ineptius, vel abſurdius fingi poſſit, haud video ſane; niſi (vt meus eſt animus) fieri nõ poſſe arbitror. At tu fortaſſe nouum iſtud atque inſolens cõparationis genus non ad prorſam Tullij dictionem, verum potius ad Poëſin eiuſdem, haud perinde quo merebatur plauſu à poſteris exceptam, pertinere contendes. cuius hercle ſententiæ me ſubſcripto rem minime es habiturus. Et tamen Trimalcioni noſtro etiam aduocatus vt veniam, nullam mihi linguam eſſe fateor, qua horundem Publij Iamborum argutias, ac felicem verborum compoſitionem ſatis pro virtute prædicare poſſim. Nam (vt ne à Petronij imitatione recedam) *quicquid dixero, minus erit.* Ita publici ſaporis nihil, itaquè nouo vrbanitatis ſale ſparſa omnia, atque ad præſtationem Elegij eius, quod de Syro hoc noſtro teſtatum reliquit ſanctiſſimus Romani Theatri Cenſor Seneca libro 1. de Tranquillitate vitæ, his verbis: *Publius Tragicis comiciſque vehementior ingeniis, quoties Mimicas ineptias, & verba ad ſummam caueam ſpectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantum ſipariis fortiora & hoc ait:*

Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Vbi tamen, *Sipario*, ad marginem adſcriptum legitur, ídque verius. Eſt enim *Siparium genus veli, quo in ſcena Mimi vtuntur.* teſte Pompeio. Credo te iam exſpectare, vti & alteram quoque magni illius I. Cæſaris Scaligeri laudationem hîc imputem referámque expenſam tibi. Merito. Neque enim decere, aut vllo modo conuenire videtur nobis, vt tanti Herois cenſuram mineris, quàm ipſius Senecæ iudicium faciamus. Sic igitur ille libri primi Poëtices ſuæ, cap. x. de Mimographo hoc noſtro, Equitis Romani, Laberij dico, haud quidem æmulo ſolùm, ſed & victore: idque de Diui ipſius Iulij liberaliſſima ſententia: *Tranſlata in Italiam argumenta adeò ſalibus, ac dicacitate aucta ſunt, vt vnus Publius vniuerſam Græciam ea laude ſpoliarit.* Sed iam tempus, eius rei ſpecimen aliquod vt ſpeciamus, Arbitri noſtri beneficio maximè. Nam abſque illo foret, quid reliquum erat, quàm vt ita lepidi ac venuſti Poëmatis inopiam in perpetuum porro pateremur?

verſ. 29. *Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia:*
Tuo palato clauſus pauo naſcitur, (*ſ. paſcitur*)
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado:
Ciconia etiam grata peregrino hoſpita,
Pietaticultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exſul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Video Publio iſti idem, quod noſtris Scauris hodie, vſu veniſſe propemodum, qui grauiſſimi alienæ nequitiæ obiurgatores in propatulo viſi, ſibi ſuæque libidini nihil non in ſecreto condonant: nec citò, aut temere cuiquam, niſi ſcelerum ſuorum adminiſtro, vel cõſcio, gratiam offenſæ alicuius facturi. Huic enim generi flagitium quoduis impune, modo occultum, ac ſine arbitris: nam *Teſtibus* non audeo dicere. credo, illam vt Plinianam ſententiam nobis veriſimilem faciant ſcilicet: *Multi famam, conſcientiam pauci verentur.* De Publiana verò inſolentia, (Ciceroniano more me loqui ſcito) ſeu verius elegantia, quam in aliis potiùs quàm ſemetipſo Mimus ille tanto dictorum acumine exagitaſſe videtur, ita Plinius: *Publij* (inquit) *Mimorum Poëta cœna, poſtquam ſeruitutem exuerat* (malim, *Seruitute exierat.* Sic enim & Cicero: *Exire ærumna,* pro liberari) *nulla memoratur ſine abdomine, vocabulo etiam ſummis ab eo impoſito.* Vt mirum non ſit, eum etiam *Ciconiarum* meminiſſe; quas id primum temporis edules factas, nouamq; ex earundem conditura ὀψοποιΐαν Romæ inſtitutam didicerat de Sẽpronio Rufo, auctoritatem eam haudquaquam vtique defugiente, & quidem Prætoriam. quo cognomento inſignem ipſum Horatius facit. Ad quem locum conſule

obſerua

Digitized by

obſeruatiunculas noſtras. Adiice Fragmentum quoddam Cornelianum, Nepotis dico, apud Plinium maiorem, ita libro x.cap xxiii. diſſerentem : *Cornelius Nopos, qui Diui Auguſti Principatu obiit, cum ſcriberet Turdos paullo ante cœptos ſaginari, addidit Ciconias magis placere, quam grues, &c.* Cæterum *Thrax Poeta* iſte qui fuerit, cui *ſumma carminis* in Trimalcionis conuiuio delata, diuinare non eſt meum. & ſcin', quid verear; ne pro *Eumolpo* ſcilicet præpoſtera ſciolorum diligentia *Mopſum* obiectauerit nobis. *Eumolpo*, inquam, de quo non infreqnentem ſanè, nec infeſtiuam in poſteriore huius Satyrici parte mentionem habituri poſtea : qui an *Thrax* etiam fuerit, ignoro : hoc ſcio, non indignum, qui in principum Poëtarum luſtro haud poſtremus cenſeatur.

CAPVT XIIX.

Margaritum inter faleras pelagias. Pedes tollere. Indomita. Stratum extraneum. Carbunculi vnde Carchedoniorum cognomento famigerati potiſſimùm. *Eorum flagrantia, & quaſi ignitus fulgor. Septueſioris cuiuſdam loci in Publiano verſu ediſſertatio.*

PErgamns auſcultare Mimum porro publicæ Luxuriæ accuſatorem:

Pag.67.v.2.*Quo margarita, cara, tribacca, Indica?*
An, vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?

Margarita, numero plurali poſita accipio, vtpote generis neutri. quando, *Margaritum*, in ſingulari quoq; veteres extuliſſe conſtat. Vel Mecænatis Fragmentum ſpecta, in Nuperis ad Horatium Notis integritati ſuæ primitus à nobis reſtitutum. In eo enim ita ſcriptum deprehendes:

Lugens te, mea vita, nec ſmaragdos,
Nec percandida margarita, quæro, &c.

Adde quod eiuſdem caſus continuatio deinceps ſequatur, argumento ſunt iſta:

Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?

Cæterùm vbi idem:

v.4.*Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo ?*] dixerat modo. Mimica quædam ſententiæ obſcœnitas ſubeſſe

vide

videtur:vt,*Indomita* ſignificet, necdum domita, vel ſatiata ſaltem tot ac tam aſſiduis libidinibus; haud quidem in lecto maritali,ſed vero in ſtrato extraneo,id eſt, apud adulterum,vel adulteros verius.quorum (id quod de Clodia ſua Catullus)

Nullum amat verè,ſed identidem omnium
Ilia rumpit.

Nam *Tollere pedes* quid ſit,operam interpretando ſi pergam ſumere,nugas egero. Itaque, Scriptorum aliquot exemplis contentus,pauſam facere approperabo.*Nonius in Attellanarum Fragmentis:*

Mammeas teneas,pedes extollas,congenues,ſanies.

Cic.Epiſt.11.ad Attic.*Noli,inquã,de vno pede ſororis queri, licèt etiam alterum tollas.* Quibus addas, ſi voles, illa à Martiali:

Tolluntúrque pedes, ô medicina grauis.

Item:

Ille pedem ſuſtulit,hic tunicam.

Idem porro Græcis *αἴρειν σκέλη* valere, facete ab eruditiſſimo omnium Victorio obſeruatum, hocce Ariſtophanis exemplo,ex Fabula, quam ἐκκλησιαζούσας vocauit,eam in rem producto examuſſim ſcitiſſime:

Ἐκεῖνο δ' ὖ πεφροντίκαμεν, ὅτῳ τρόπῳ
Τὰς χεῖρας αἴρειν μνημονεύσομεν τότε:
Εἰθισμέναι γὰρ ἐσμὲν αἴρειν τὰ σκέλη.

Pergit Publius Romanas delicias flagellare porro huiuſmodi caſtigatione:

v.7. *Quo Carchedonios optas ignes lapideos,*
Niſi vt ſcintillent? Probitas eſt carbunculus.]

Horum Senariorum nemo (quod ſciam) clariùs, quàm Plinius illuſtrationem præiuerit tibi.Ita enim ille lib.37. cap.7.*Principatum habent Carbunculi,à ſimilitudine ignium appellati,cùm ipſi non ſentiant ignes,ob id à quibuſdam Apyroti vocati.Horum genera Indici,& Garamantici,quos & Carchedonios vocauêre propter opulentiam Carthaginis magnæ:*& reliqua,quæ deinceps ibidem ſequuntur. Quod verò ſubiungit Mimographus noſter, verſ.8. *Probitas,eſt carbunculus.* omnibus credo modis obſcurum pleriſque viſum iri. Videor tamen facile à memetipſus impetrare poſſe,vt *Probitatem* pro Pudore,ſiue adeò pudicitia Matronali poſitam exiſtimem.cui innuere videtur, ſcintillantibus gemmis exoticis, aut lapidibus pretioſis opus nõ eſſe.vt quæ,nullis etiam externis adminiculis adiuta, ipſa per ſe carbunculi in morem flagret, atque ſcintillet tamen.

Purpuream toto fundens de corpore lumen.

Sed monendus Lector, perperam nimis in nupera ac poſtrema illa, quam politiſſimæ Luteriæ debemus, Petronij editione, *Carbunculos*, impreſſum reſidere. niſi ſi tamen *Carbunculos* id loci recto caſu *ἀντὶ τῦ Carbunculus* antiqua declinandi forma poſitum exiſtimemus.

CAPVT XIX.

Ternæ in Petronium correctiones. Gradum ad prẹliandum, *ſiue* ſtatum prælıantis componere. Euculpius, ac Aſcyltus non fortunæ modò, ſed & vitiorum ſimilitudine,

Par inter ſeſe quàm bene compoſitum?

Ex Lucianici exempli conlatione clarum Satyrico noſtro lumen accenſum: ſimul mẽdum ſublatum. Breuis Eucolpiorum ſcelerum enumeratio, quaſi tu Elenchum dicas. De eiuſdem ab arena liberatione; ducta ex argumentorum fugientium ſignis non aliena ſanè, neque incredibilis coniectura.

PAg. 68. v. 10. *Itaque cùm hora penè tota per omnes ſcirpos, gaſtarúmque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, &c.*

Vidi oculis, vidi, ipſe meis exemplar membranaceum in quo liquido *Scruptos* expreſsũ legebatur. vnde ipſius, *Scrupos*, concinnaui illico: arbitrórque porro pro *Gaſtrarumq;*, *Glarearumq;* reponendum, vt terræ petroſæ ſcrupoſæque calculi, ſeu lapilli intelligantur. cuiuſmodi in ripis noſtris ſpectare ac littoribus frequentes, & iter faciuntibus moleſtos. *Carices* aliorum nullus moror.

v. 23. *Et forſitan pernoctaſſemus in limine, nî tabellarius Trimalcionis inueniſſet x. vehicalis diues.*] Reſtituo, *Interueniſſet*: ita poſtulante ſententia, manca alioqui, ac imperfecta. & vidi librum, qui fidem faceret, haud aliter verba hæcce ab auctore concepta. Porro *x. vehiculis diues*, ſic dictum: vt,

Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.

Pag 69. v. 22. *Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio, compoſui ad præliandum gradum.*] Simile illi, quod habituri poſtea, pag. 86. v. 18. *Alius furca de carnario raptâ ſtatum prælianti componit.* Vtriq; etiam conſentaneum Plautinum illud Milite:

In ſtatu ſtat ſenex,
Vt adoriatur mœchum manifeſtarium.

Quod quidem pudentiſſimæ tralationis genus ab Cladiatorum pugnaturientium poſitura ductum qui neſcit, næ illi Lipſianis Saturnalibus quantum poteſt conuentis, imò verò intellectis potiùs, quàm pellectis eſt opus. in quibus omnia, maxima, minima, ad *Statum* iſtum quę faciant, non Pœna ſed Græca fide, vel Romana potius, ſigillatim tradita atque excuſſa.

Pag. 70. v. 13. *Egreditur ſuperbus cum præmio (i. præda) Aſcyltos, & paulo antè chariſsimum ſibi commilitonem, fortunæq; etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abiectum.*] Rectè, atque ex argumento. vterq; enim fugitiuus, hic (*Eucolpius ſc.*) *obſcœnus gladiator, arenarius & homicida*: alter puta Aſcyltos) *ergaſtularius, impudicus*, tum *conturbator*. Quæ omnia ex inſequēti Eucolpij querimonia atque indignatione, in iis, quæ priore Satyrici huius parte deſiderantur, Petronium noſtrum perſequutum, ſatis acceptum eſt mihi. idque à nobis etiam ſuperiùs indicatum. Quod verò ſubiicit Eucolpius, *In loco peregrino deſtitutum ſe & quaſi abiectum ab Aſcylto*, id verò aliquanto etiam planius explicat nobis poſtea, vbi eiuſdem Aſcylti, tum Gytonis opera potiſſimùm, *mendicum ſe atque exſulē in diuerſorio Græcæ Vrbis deſertum iacere, lamentatur.* cui loquendi modo conſonat Propertianum illud:

Deſertum Eoa paſſa iacere domo eſt.

verſ. 21. *Grex agit in ſcena mimum, pater ille vocatur,*
Filius hic, nomen diuitis ille tenet.
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Grex, propriè. etenim *Gregem Hiſtricum* (vt Plautus meus loqui conſueuit) hoc eſt, & Chorum, & Cateruam Hiſtrioniam faciuntium deſignat. Quod ſupereſt, videor fidem meam hoc loco obſtringere, quamuis audacter poſſe, atque aſſeuerare legendum: *Aſſimulata*, non *Diſſimulata*. & ſententiam ipſius Epigrammatis appello. quam etiam in Necromantia ſua expreſſit Lucianus, haud alia ſane vſus ſimilitudine. Sic enim inibi

Οἶμαι δὲ καὶ σὲ ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑωρακέναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτάς. τούτους πρὸς τὰς χρείας τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε Πριάμους γιγνομένους, ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτός, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος, ἢ Ἐρεχθέως σχῆμα μιμησάμενος μετ᾿ ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος. ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος, ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, καὶ καταβὰς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένης, καὶ ταπεινὸς περιέρχεται. οὐκ ἔτι Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος.

v.vlt. *Aufugi, iudicium harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ nomina mendicus, exſul, in diuerſorio Græcæ Vrbis iacerem deſertus.*] Eleganter *Nomina audaciæ* appellat, *aufugiſſe à domino, operam arenæ inter Gladiatores, & quidem obſcœnos* (id quod Eucolpio, ſuprà obiectauerat Aſcyltos) *auctoratum locaſſe, hoſpitem per fidem necaſſe.* vnde ibidem quoq; *Nocturnus percuſſor* ab eodē commilitone ſuo iure optimo indigitatus. Cæterum ſubdubito, an locum totum reſcribere potius, atque interpungere auſim hoc modo:

Effugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, &c.

Quid enim? an non ita Horatius quoque?

Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit.———

Vtut eſt, aqua mihi hæret vtrobique. & videtur haud obſcure ſignificare, ſe ſuam illam ad gladios locationē ſeu caſu fortuito (Deo ſcilicet, id quod in Prouerbio eſt, ἀπὸ μηχανῆς opitulante ſibi) ſeu calido, callidóque neſcio quo commento, atque effugio ludificatum, incolumem ac ſine noxa euaſiſſe; eáque ratione ſalutem peperiſſe inſperatam ſibi. Quo etiā ſpectat, quod idem ſucceſſus ipſe ſuos miſeratus fuerat modo querimonia huiuſmodi: *Ergo me non ruina terra potuit haurire?* Item exprobratio illa Aſcyltica paginæ ſextæ *Nō taces gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit?* Quanquā hæc ex Lipſij Epiſtolicis iā nota. Vt videatur ruina fortaſſe pēſilis neſcio cuius Theatri, momento aliquo luxatis machinis, arena elapſus fuga porro conſuluiſſe ſibi Eucolpius, & (quod Plautus inquit) exercuiſſe ſe protenus ad curſuram. eodemq; forte an pertinuerit Fragmentum illud extra operis huius ordinem, è veteri doctiſſimi

P. Danielis Gloſſario, Satyrico noſtro attributum & inter alia Petroniana exempla ſub Lutetianæ Editionis finem ab eruditiſſimo Collectore relatum huiuſmodi: *Petauroq́; iubente (iuuante,* malim*) modo ſuperior.* Nec nõ alterum quoque iſtud à Turnebo emaculatum ad hanc faciem: *In automatium* (*aumatium* eſt in exemplaribus noſtris) *me conieci.* quod quidem τῷ *Petauri* mentionem anteceſſiſſe ſane veriſimile ſit mihi. Scin quid ſuſpicer ad *Automati forte alicuius*, ſiue *Pegmatis ruinam*, coagmentis inter ſe nimio machinamentorum pondere eliſis ac ſolutis ſcilicet, hanc Encolpiani effugij impoſturam quam dicit, pro argumenti ratione probabiliter accommodari poſſe. vnde turbella aliquanta, nouaq́; (vti in re ſubita ſolet) concurrentis, inuicémque ſe collidẽtis exorta populi ſpectatoris trepidatione, verſipellis ille, atque in omnes furtorum occaſiones intentus, (ne dicam ipſis pene mechanicis ac ſcanſilibus illis, in quæ impoſitus fuerat, Tabulatis verſatilior) lubricitate ſua, quaſi anguilla, ac preſſantis (vt dixi) multitudinis beneficio, per turbam tacite, ac latenter vt fit, inuiſus atque ignorabilis dilapſus, hoc eſt, fugitiuos imitatus inflexa pedum pernicitate ſalutem porro pepererit ſibi.

CAPVT XX.

Macula vna, altera, eluta è Petronio. Mutuis libidinibus attriti. *Inter* Sicyonia, *ac* Phæcaſia *diſcrimen, & vtriuſque generis æſtimatio. Quæſtioni acceptus Seneca. Additum nonnihil præterea, ac colore calceatus Romani.*

PAg. 71. v. 4. *Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exilio.*] Apage *Exilium* iſtud. Leuius hoc enim, quam pro delicto Gytonis, vel etiam iuſta ac ſeria Eucolpij indignatione. Itaque nihil dubito, quin, *Exitio*, ſcripſerit Arbiter. Hoc enim eſt illud quod ſuprà manifeſta pro noxia commeritum ſemet Gyton ipſe profeſſus fuerat prius, Fratrum duorum fatali rixæ intercedere auſus, atque ita ſeſe quaſi medium facere, hac perſonata deprecatione proclamans: *Quod ſi vtique facinore opus eſt, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones. ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui.* Quæ Deprecatio non *Exilij*, ſed *Exitij*, & quidem præſentarij res erat. neque alio vtique Gytonis hæcce confeſsio referunda.

v. 9. *Quid ille alter? die qui tanquam togæ virilis ſtolam ſumſit; qui, ne vir eſſet, à matre perſuaſus eſt, qui opus muliebre in ergaſtulo fecit.*] Scriptura non dubie tranſpoſita, & vide, an huiuſmodi additamento ſpes ſit reſtitui poſſe concinnius: *Quod ille alter? qui ipſo inquam togæ virilis die ſtolam ſumſit, &c* Niſi ſi cui forte Lectionem hanc Lipſianam potius animatum eſt ſequi: *Quid ille alter, ô Dij! qui tanquam togæ virilis, &c.* Videtur proinde Aſcylto idem quod *Græcorum primo* (vt cum Criſpo hoc dicam) Achilli eueniſſe. quem parens fati præſcia, quod filium ad Pergama, *Troiæ ſub mœnibus altis* oppetiturum prædidiciſſet, periculi huius declinandi, ægre ab eodem víxque maternis tandem precibus obtinuerat, vt aſſumpto habitu virginali in Scyro inſula tantiſper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum cum Troianis obſeſsis poſitum eſſet denique. Sed ille virum ſe eſſe maſculo facinore Deidamiæ ſerio aliquando approbauit: Aſcyltos contra, accepta ſemel muliebris patientiæ lege, intercutibus probris vſque & vſque flagitatus porro, poſt fœdiſsimas adeo Diuiſiones, ne capite quidem ſuo iniuriam abſtinuiſſe videtur. Scires & auerſum & aduerſum pariter impudicum fuiſſe, hoc eſt, *per caulas corporis omnes* (vti apud Carum eſt) lubidinem alienam ſine vlla exceptione excepiſſe. Paret hoc ex ſuperiore quoque illa Eucolpij increpatione, qua eumpſe inclamauerat prius: *Quid dicis inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cuius nec ſpiritus purus eſt?* Pergit ſecum porro Eucolpius ſtomachari.

v. 17. *Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meã.*] Eandem in ſuſpicioſiſſimo amore ſolicitudinem, multis magníſque experimentis percognitam, etiam expreſſit Propertius, Cynthiam ſuam probri., ſtupri, dedecoris manifeſto viſus inſimulare:

Quin etiam multo duxiſti pocula riſu.
Forſitan & de me verba fuere mala.

Adumbrauit & popularis noſter, delitiæ meæ, nulli Poëtarum ſecundus tenerrimo hocce diſticho?

Forſitan & de me teneros motura cachinnos
Miſcetur veſtris fabula nequitijs.

Notanda porro phraſis illa: *Mutuis libidinibus attriti,* etiam Propertio familiaris, de viroſiſſima Cleopatra iſtiuſmodi nobis Elogium perhibenti:

Et famulos inter fœmina trita ſuos.

Denique ipſi quoque Petronio infrà. *Vtcunque igitur inter anhelitus ſudoreſq; tritus, quod voluerat accepit.* Ad *anhelitus* iſtos etiam referendum Iuuenalis illud:

Nec quæritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit anheles.

v.34. *Age ergo* (inquit ille) *in exercitu veſtro Phæcaſiati milites ambulant?*] Ita enim princeps nobis hunc locum reſtituit Turnebus. Rite, atque ex diſciplina Romana. *Militem* enim non *Phæcaſiatum*, ſed *caligatum* eſſe conueniebat. Neque iis aſſentior tamen, qui *Phæcaſia*, muliebre calceamenti, ſeu ſolearum genus fuiſſe volunt, ac tantum non cum Sycioniis cōfundunt. Perperam *Sicyonia* enim leuioris pretij, tametſi Lucretius reclamare videatur, ac duarum drachmarum opus: *Phæcaſia* vero bis tanti. Et illud quidem doceo ex Dialogis Meretriciis Luciani:

Δω. Εὖγε ὦ Μυρτάλη, λογιζώμεθα, ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν. Alterum ex Seneca de Beneficiis VII. cap. XXI. ita rem iſtam computante *Pythagoricus quidam emerat à ſutore Phæcaſia (rem magnam) non præſentibus nummis.* Et paullo poſt de eodem ad tabernam Sutoris interdiu occluſam nominis expediundi gratia nequicquam reuorſo: *At Philoſophus noſter tres, aut quatuor donarios (non inuita manu) domum retulit, ſubinde concutiens. Rem magnam,* ſubdit Seneca, εἰρωνικῶς, & ſuo more argutias faciens. credo, quia pretioſiores fortaſſe, quam pro perſona Philoſophi videbantur; quem *Crepidis* potiùs, vel *Baxeis* calceatum incedere conueniebat. Et tamen idem ille, quem dico, Romanæ ſapientiæ antiſtes, lib. XX. Epiſt. I. ipſus à ſeſe hac quidem in re ſeorſum mihi ſentire videtur, quo loco monet: *Tuto quædam eſſe, quæ decent phæcaſiatum palliatum.* Vnde in communi etiam omnium Philoſophantium vſu fuiſſe videri poſſunt, haud aliter, quam amictui *Pallium*, peculiare huic generi geſtamen: cum quo, *Phæcaſia*, coniunxit (vt vides) Seneca. Vtut eſt, Græcanicum genus, ex Plutarcho; ex Appiano coloris etiam candidi fuiſſe condiſcimus. *Albis* certe *calceis* Romanos quoque in publico vſos de Martiali cognoſcas; ita in Cinnam quendam ludente, more ſuo;

Sordidior cano quum ſit toga,calceus autem
Candidior prima ſit tibi,Cinna,niue,&c.

Et fortaſſe Phœcaſiatum voluit dicere.

CAPVT XXI.

Inſperata ex tranſuerſo fieri. Vita truditur. Protogenis rudimenta cum Naturæ ipſius varietate certãtia. Lycurgus *quiſnam fuerit, de cuius* crudeliſsima ſocietate *Eucolpius ſecum & cum animo ſuo conqueritur.* Literarum ſtudia & odio , & moleſtiæ ſemper iam inde ab antiquo fuiſſe opum ac diuitiarum ſtructoribus. *Mendum Petronio ſubmotum. Alia haud pauca explanata. De* Pinacothecarum poſitura *quiddam non protritum.*

PAg.72.v.14.*Nemo cœlum putat,nemo iuſiurandum ſeruat,ſed omnes opertis oculis bona ſua computant*] Frequens hæc apud probos omnes tam veteres,quam nouos ſcriptores querimonia. neque diſſentanea Ouidianæ illi ex libris Triſtium.

At reditus iam quiſque ſuos amat & ſibi quid ſit
Vtile ſollicitis computat articulis.

Et deinceps interpoſita lacuna Arbiter:

v.17. *Quod hodie non eſt,cras erit:ſic vita truditur.*

Ad exemplum credo iſtius Horatiani : *Truditur dies die,&c.* Sententiolæ porro iſtæ,interiectis paſſim aſteriſcis , lacunáſque explentibus diſpoſitæ vſque ad poſtremam illam:

Non multum oportet conſilio credere,&c.

Ad Eucolpij derelicti perſonam pertinere videntur , ſemetipſum demum conſolantis de vi atque iniuriis , imò contumeliis ab Aſcylto illatis ſibi,déque perfidia ac diſſidio pulli ſui,Gytonis.Habes ibidem:

v.19. *Quod non expectas ex tranſuerſo fit , & ſuper nos Fortuna negotium curat*] Sic & Seneca quoque loquutus deprehenditur lib.de vita beata:*Morbos dico,funera, debilitates,& cætera ex tranſuerſo in vitam humanam incurrẽtia.* Eſt itidem apud Plautum:*Ex tranſuerſo incedere.*

v.28. *In Pinacothecam perueni vario genere Tabularum mirabilem*] *De Pinacothecis* conſulendus Plinius libro 35. cap.2.

v.31. *Et Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veri-*

tate certantia non ſine quodam horrore tractaui] Quamuis τὸ *Veritate*, non alienum huic loco, ego tamen aſſentationem in eam partem flecto, vt *Varietate* potiùs reſcribendum exiſtimem. Conſule eundem Plinium ſuper Protogene, Statuariæ non minus, quàm Picturæ artibus famigerato.

Pag.73.v.15. *Et hos fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo complexus*] Non vt ego inuenuſtus, infœlix, deſertúſque, cuius amores ad ſe per ſummam iniuriam tranſlatos æmulos Aſcyltos interuortit. vnde abs eodem ſubiungitur ſtatim:

v.16. *At ego in ſocietatem recepi Lycurgo crudeliorem*] Atque hic *Lycurgus* ille fuiſſe videtur, de quo mentio pagina 59 cuiuſque adeò *villam à ſe diſpoliatam, veſteſq; latrocinio propagatas*, ipſius apud Eumolpum poſtea indicium profeſſurus Eucolpius. eo dico, ne quis temerarium Thracem illum Dryantis filium, Liberi patris oſorem.

Veſanumq; noua nequicquam in vite Lycurgum; aut Legum etiam Lacedæmoniarũ latorem *ex tranſuerſo* ſomniet nobis.

v.21. *Sed cultu non proinde ſpecioſus, vt facile appareret eum hac nota literatorum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent*] Cõfer cum his ſententiam illam multo argutiſſimam Epiſtolæ Plinianæ libri vii. de Cornelio Minutiano: *Natus ſplendide, abundat facultatibus, amat ſtudia, vt pauperes ſolent.* Vnde apparet, iam inde à Plinianis temporibus, humanitatem ac literas odio ſemper diuitiarum amatoribus fuiſſe. proinde non eſſe, quod noſtri modo ſæculi faſtidium ac contemtum tantopere miremur. nec quicquam expediendo huic loco accommodatius inuenies. qui tamen ad veterem hancce formam interpolandus videtur:

v.21. *Vt facilè appareret eum ex hac nota literatorũ eſſe, &c.* qua phraſi itidem infra vſurus, pag.129.v.9. in *Ex hac nota domina mea eſt, &c.* Igitur Eumolpum interrogare properat Eucolpius:

v.28. *Quare ergo, inquio, tam male veſtitus es?*

Sic Martialis quoque in re prorſus huic ſimili, ne dicam gemina, & quidem ipſius de ſe:

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas? &c.

Nec Satyricè minùs magnus ille Auruncæ alumnus:

Scit ποιητικὸν *eſſe, videt tunicam, & toga quid ſit.*

Quæ ſequuntur porro, cum iis deſiderantur, in quorum vicem aſteriſci vacuas lacunas explẽtes ſucceſſere, ea vero omnia partim adſtricta numeris, partim ſoluta oratione concepta, ex perſona Eumolpi prolata videntur, fortunam caſuſque ſuos Eucolpio commemorantis. in quibus exſequendis binas propemodum horas inſomtas, ex caſtigatione illa Eucolpiana, quam habituri ſumus infrà pag. 80. v 23. ducere audẽre videor coniecturam. Sic enim inibi: *Minus quam duabus horis mecum moraris, & ſæpius Poetice, quam humane loquutus es.* Vbi *Humane*, pro, Hominnm more ac ritu, ſimpliciterque capiundum, & quod nos patrio ſermone dictitamus, *Menſchelijker wys.* quaſi vero duo iſta, *Humane* inquio, & *Poeticè loqui*, contraria inter ſe ac pugnantia forent. Ridiculè, & iocus omnis (vt vides) ex nouitate dicti atque inſolentia quæſitus. Ex quibus tum ſingulis, tum vniuerſis apparet, Eumolpum iſtum Petronianum narrationem inſtitutam longius inſuper producturum fuiſſe, niſi eampſe abrupiſſet ſubito *hominum in Porticibus ſpatiãtium, nec verba, verum lapides loquentium*, odioſa interpellatio. qua ille *aduentitia*, interim dum *Haloſim Troiæ* recitat, exceptus, plauſu ingenij ſui cognito, caput operuiſſe, extráque templum curriculo ſeſe proripuiſſe inibi inuenietur. Vnde item manifeſto docemur, Pinacothecas templis fere ac Porticibus publicis annexas, ſeu continuatas fuiſſe. credo, quo anguſtiores intrantibus ſcilicet, maioremque adeo religionis ſpeciem habere viderentur: ſimul, ac frigus in vmbra captandum, animi cauſa (vt fit) ſub iiſdem inambulare volentibus, æſtiuis præſertim caloribus.

CAPVT XXII.

Leonum *in* Lenones *commutatio. Locorum aliquot expoſitiones:* Indelectatus. *Illuſtramentum ſententiæ Plinianæ.* Tropica *Petronij dilucide enarrata. De verbo* Audere, *pro* Velle, *tum Arbitro, quam Planto noui interpretamenti gratia facta.*

PAg. 74. v. 7. *Deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, &c.*] Proprie, & antique. id quod ad illud Horatij planum fecimus:

Et exſtructis in altum

Diuitijs potietur hæres.

Vide Feſtum in dictione *Struere.*

v.15. *Nunc veteranus eſt latro, & ipſis leonibus doctior*] Quid ſi, *Lenonibus*, legas? *genus quod improbiſſimum eſt*, ſiquidem Plauto credimus.

verſ.29. *Iam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere, ego ſtudia eius ordinare, ego docere ac præcipere, &c.*] Ex œconomia ſequentium ſatis ſupérque apparet legendum: *Iam ego cœperam, &c.* Ita enim haud paullo concinnior fuerit ter iterata Pronominis repetitio.

Pag.75.v.21. *Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem male dormientis*] Idem pag. proxima:

Irrepſi tamen, & male repugnanti gaudium extorſi,

Id eſt, ſimulate repugnanti, ſiue obluctanti potius. idque ex diſciplina adeo puellari, cui reſpondet Ouidianum iſtud:

Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet;
Victa eſt non ægre proditione ſua.

Etiam Horatij illud Odarum primo:

Pignúſve dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

v.vlt. *Et præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam*] Hoc eſt, ne me munificentia largitáſque tam profuſa in aliqua probri poneret ſuſpicione apud pathiciſſimi pueri, mei inquam diſcipuli, parentes. Adfine illi, quod iam inde ab initio fuerat profeſſus pagina 74. v.21. *excogitaſſe ſe nouam rationem* ſcilicet, qua non eſſet patrisfamiliæ ſuſpectus amator.

Pag.76.v.20. *At ille non indelectatus nequitia mea, &c.*] Nota nouitatem verbi, *Indelectari.* Nec enim apud alium ſcriptorem Romanum temere compoſitionem eam reperias, condignam mehercule venuſtiſsimo ingenio Arbitri noſtri.

Pag.77.v.8. *Simulq́; cauſſam deſidiæ præſentis excutere, quum pulcerrimæ artes periiſſent, inter quas Pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet*] Eadem ferè de inſipientia ſæculi ſui atque infacetiis apud Plin. conqueſtio lib. xxxv. c.11 & quidem pæne toto: *Ita eſt profecto, artes deſidia perdidit, & quoniam animorum imagines non ſunt, negliguntur etiam corporum. Animorum imagines*, id eſt, quoniam omnes, qui nunc ſunt, homines communi hac diuinæ auræ particula ad ignauiã & voluptates corporis præpoſtere abutentes animorum veluti inopiam pati,ſenſuſque prorſus ac rationis expertes videntur; *Nil niſi Cecropidæ,&c.*

v.12.*Pecunię,inquit,cupiditas hac tropica inſtituit*]Hoc eſt,vmbras rerum atque imagines tantum , & ſimulacra quædam inania,ſurdo figurarum diſcrimine. Qua de re ſuperius Plinij caput,qui volet conſulito.

v.29. *At nos vino,ſcortiſq; demerſi, ne paratas quidem artes auemus cognoſcere*] In peruulgatis hoc loco, *Audemus*,antea lectitabatur. quo magis ſubit admirari eorum hominum audaciam,ne imperitiam dicam,qui principes illud in *Auemus* commutare inſtiterunt.quo in numero Burrhum noſtrum nollem equidem fuiſſe fruſtra:quippe ſero,ac depugnato iampridem prœlio. Sed hoc beat ſaltem,quod ita coniectura ductum de ingenio,(quo ſuprà Sicambrum præditus)ipſius ſe reſtituiſſe inficias non eat.nam(ita me Deus amet) à blattariis Codicibus malè metuebam miſer. quos ille , quoties videtur, perpetuos auctores habet , & quidem in mundo , ne apud Parthos, aut Armenios cenſeas. Cæterum in rem præſentem, *Audemus*, inquam,reuocandum cenſeo , & retrahendum è fuga. atque eo audacius,quo compertius mihi , verbum iſtud notione longe diuerſa priſcis illis, quàm nobis hodie in vſu atque in conſuetudine fuiſſe. Argumento, quod dico , abunde fuerit Plautinum illud Menechmi:

> *Ecquid audes de tuo iſtuc addere?*

Hoc eſt, Numquid ſuſtines addere iſtuc inſuper aliquid de tuo ; vel : Nunquid nam abs tete impetrare potes,vt præterea de tuo iſtuc vel corollarij vicem addas quidpiam?Item alibi:

> *Nunquid audes gratiam mihi aliquam facere hic*
> (ſcribo:*hinc*)*argenti?*

Sic,*Sodes*,eidem pro *Si audes* , Comico more toties celebratum. an vero aliud , quem *Sis* notare cenſeas , quod pro *Si vis*,antique poſitum capiunt Literatores?

Pag.78.v.8.*Ipſe Senatus,recti boniq; præceptor,mille pondo auri Capitolio promittere ſolet*] *Promittere* in votis , id eſt,addicere,ſeu Vouere.Sic Tibullus:

> *Interea nigras pecudes promittite Diti.*

Cæterum de ſolenni Promiſſionis huius ritu , quem tangit Arbiter , nihil aliunde extrico,hactenus quidem.

quod ad Senatum. nam, ad Imperatores ipſos, non auſim dicere. inter quos Auguſtum memorat Suetonius; *in cellam Capitolini Iouis xvj. millia pondo auri, gemmasq; ac margaritas quingenties LLS. vna donatione contuliſſe.* Quo item referri poterit Horatianum illud ex libr. Carm. III. Oda XXIV.

Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile
Mittamus, &c.

CAPVT XXIII.

Haloſis Ilii. Suſpectiorum aliquot locorum *reſtitutio, partim ab ingenio, partim à Manuſcriptis.* Ferus, *pro Equo poſitum, ſubſtantiue: indidemq; &* Semiferus. *pro* Lapitha ac Centauro *conflatus etiam* Semifer. IANI PANNONII, *& Pontificis, & Poetæ* Quinqueccleſienſis *meritiſsimum Encomium. Fugitiuæ nonnullæ Lectiones retractæ; retractatæ aliæ.* Correctionum Triga, *vel quadriga verius.*

EAd. pag. v. 16. *Sed video te totum in illa hærere Tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit:*] Etiam *Haloſin Ilij* dixit Suetonius in Nerone.

v. 23. de equo Durateo: *Cæſi vertices*
Idæ trahuntur, ſciſſáq; in molem cadunt

v. 25. *Robora*] Vidi manuſcriptum, in quo *Spiſſáq;*, non *Sciſſáq;* plane & probe exaratum habebatur. Et dubitamus adhuc, viri ſcripturæ adhæreamus potius? Legimus ibidem:

v. 27. *Hæc decenni prælio Iurata virtus abditur*] Mihi valdius arridet, *Iurata virtus*, id eſt coniurata: Simplex pro compoſito. Nec multo poſt:

v. 31. *Hoc titulus fero*
Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.]

Ita enim ablectiſsima illa Pariſienſis editio, quomodo & nos ante decennium emendaueramus iam olim: examuſsim optime. vt ſit ſenſus: *Hoc Titulus Equo durio inſcriptus, hoc iſum & Sinon Troiæ proditor confirmabat.* Itaque pro *Hæc*, quod eſt in aliis, *Hoc* repetendum; tum vero poſtrema copula ante τὸ *Mendacium* inducenda: eiuſque vicem, *Hei*, ſiue etiam, *Heu*, reſcribundum cum hac interpunctione:

Firmabat hei mendacium in damnum potens:

Id eſt, detrimentoſum Ilienſibus, imo calamitoſum oppido: ſenſu manifeſto, atque etiam pereleganti. quod cur de noſtro alius adſcriberet ſibi, cauſſa non erat. Sed tamen credo fore, qui *Mendacium* iſtud, accuſandi caſu poſitum interpretabuntur, coniunctéque cum ſuperioribus conſtruendum: vt intellexerit Arbiter, Sinonem tum ad *Fata*, hoc eſt, ad implendum Fatum, (*nouiſſimum illud de tribus dico, quo Portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur*) tum ad *Mendacium* pariter *in damnum potens*, id eſt, Troianis (vt diximus) calamitoſum, ſiuè exitiale & funeſtum potius, docte meditatéque inſtructum atque compoſitum fuiſſe. Neque ego ſanè huic ſententiæ repugno. pax ſit potius: & ſequi ipſe malo adeò, quàm trahi; vel rei tantillæ cauſſa contentionis funem ducere, cum aduerſario præſertim valentiore. Et quoniam in mentionem *Feri*, pro *Equo* poſiti, occaſione oblata potius, quam quæſita incidimus, etiam ad partes vocitetur Prudentij locus è libro περὶ στεφάνων, Hymno XI. qui Hippolito Martyri inſcriptus legitur;

Poſtquam compoſito ſatis inſtruxere paratu
Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros:
Inſtigant ſubitis clamoribus atq; flagellu.

Sic enim hunc locum ex vet. cod. doctiſsimi Geſelini primitus reſtituit Giſanius noſter, quum *Feras* antea in Prudentio imprudenter excuſum ſerio cum Antiquariis ſtomacharemur. Quod vt ita eſſe mihi cum amico conueniat meo, ita ſeorſum rurſus ab eodem ſentire neceſsitas ſubigit me, in verborum ſimul ipſorumque verſuum conſtructione. quam quidem continenter ipſus atque coniunctim conſtituendam cenſeo, eoſdemque huncce in modum interpungendos:

Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros.
Inſtigant ſubitis clamoribus atq; flagellu.

Feros enim pro *Equis* antiquitus vſurpatos haud Catulli modo, Virgilijque auctoritatibus confirmare poſſis; ſed & liquidius multo eius Epitheti contemplatione, quod Hippocentauris Lapithiſque omnes vno ore contribuunt Poëtæ. Etenim genus iſtud *Semiferos* indigitant, non quidem à *Feritate* vocabuli eius etymologia petita, ſed verò à forma ipſa, qua *Feros* (vt diximus) hoc eſt, Equos dimidiata ſui parte aſsimulaſſe finguntur. Vnde illorum hominum error caſtigandus pariter, quibus in compoſitione iſta, τὸ *Ferus*, adiectiuum potius, quam ſubſtantiuum eſſe, falſo quidem hactenus, ſed tamen ſerio fuerat perſuaſum. quorum offenſa tamen non minus tolerabilis, quam felix illorum hominum audacia laudanda, qui rectum eius verbi caſum admutilantes nouiſsimæ ſillabæ detruncatione bimembre hoc genus (*Curto* Horatij *Mulo* prorſus adſimile reddiderunt, ita vt *Apellæ* propemodum videantur, *Semifer*, pro *Semiferus*, nobis triſſyllabum nominatiuum commenti. Vtque non mendice, ſed plena manu tecum porro agere perſeuerem, mi Lector, etiam recens quoddam ſuperioris ſæculi exemplum iſtuc pertinens in commune hoc loco proponam, à Poëta vno omnium elegantiſsimo IANO PANNONIO petitum, in cuius Elegiarum opere verſus iſtiuſmodi exſtare inuenitur:

Nec niſi duratum Lambro thoraca volebam,
Nec niſi ferrato ferreus ire fero.

Pag. 79. v. 13. *Ecce alia monſtra, celſa qua Tenedos mare*
Dorſo repellit, &c.] Lectio & proba & plana. at in Lutetiana editione, *Repleuit*, legitur. non rectè, neque ad diſertiſsimi Poëtæ Genium.

v. 29. De geminis Lacoontis filiis in Vergiliano illo anguium totidem improbo atque inexplicabili nexu ſatagentibus laborantibuſque:

———neuter auxilio ſibi,
Vterq; fratri tranſtulit pias vices.

Ita editiones Gallicanæ. Mihi tamen neſcio quo pacto Antuerpienſis ſcripturæ interpunctio arridet impenſius, ea ipſa inquam, quam Clariſsimi Sambuci Bibliothecæ debemus. in qua ita hæc diſtincta obſeruauimus iam olim:

———Neuter auxilia ſibi,
Vterq́; fratri. tranſtulit pietas vices.

Pag. 80. v. 7. *Tentant in armis ſe duces, ceu vbi ſolet*
Nudo remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excurſum iubas]

Placet ſcriptura libri veteris, in quo diſertè calamo exaratum legebatur:

Tentant in armis ſe duces, ceu ſolet vbi.

Neque iſtud ſatis, niſi verſus item proximus in priſtinum tandem decorem me porro coniectore reponatur hoc modo:

Nodo remiſſus Theſſali quadrupes iugi
Ceruicem, &c.——

Nam & hæc quoque correctio à nobis erat; verùm anteuortit neſcio quis, qui eampſe in rationum ſuarum Tabulas referre ſuſtinuit non ita pridem; expenſi, haud accẽpti inquio; *oblitus Iuris humani.*

v. 11.——*Hic graues alius mero*
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam Somnos.] Sic & paulò priùs pagina 69. v. 7. *Et dubitaui an vtrumq; traijcerem gladio, ſomnumq; morti iungerem.* Malim tamen in Petroniana Troiæ Haloſi, *Noctem*, legi. Nam quanti obſecro eſt illud, *Mortem vltimam*? An verò mors vlla (naturalis inquio) homini euenire poſsit, quæ vltima non ſit?

v. 19. *Timui ego, ne me Poëtam vocarent.*] Ita enim malo, quam (quod omnes vſque adhuc editiones inſedit) *Vocaret* legere, vt ad Eumolpi Lapidatores referatur, non ad Eumolpum ipſum, eo quod in comitatu eius Eucolpium vidiſſent antea; ex perſuaſione Parœmiæ illius coniecturam ducentes, qua vulgo dictitare conſueuimus, *Aues concolores vna fere volitare ſcilicet.*

v. 22. *Rogo inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quam duabus horis mecũ moraris, & ſapius Poëticè, quam humanè loquutus es.*] *Humanè* & *Poëticè* opponit. Facetè, ad exemplum opinor ſententiæ illius Horatianæ:

Surge, & inhumanæ ſenium depone Camœnæ.

Qui locus, quantus eſt, huic Petroniano explicando mirabiliter facit. Vide Notulas noſtras in biformem Poëtam illum Venuſinum. Habes ibidem:

v. 31. *Imò quoties Theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hac me aduentitia excipere frequentia ſolet.*] Reſcribe: *Hac me aduentitia, &c.* Argutè. Etenim ad *Cœnæ* præbitionem quæſita alluſio, quæ *Aduentoria* Martiali, Plauto *Viatica* indigitatur. & perſiſtit in Metaphora ſemel inſtituta Eumolpus ſubiectans porro è veſtigio: *Cæterum ne & tecum quoque habeam rixandum; toto die me ab hoc cibo abſtinebo.*

CAPVT XXIV.

Illuſtramentum Hiſtoriæ Petronianæ. De Linteis, ac Strigilibus balneariis *cum cura & fide diſſertum.* Tergeri, Fricari, *item* Deſtringi, *peculiaria ijſce rebus vocabula.* Gyton quid Aſcylto? De Gutto, *atque ampulla nonnihil. Veſtimentis aſſeruandis cautio cuiuſmodi in balneis publicis adhiberi ſolita antiquitus.* Capere experimentum. *Obſcurioris argumenti declaratio. Hominum quorundam importunitas, nulla aut loci, aut temporis habita ratione, frequentes, imò aſſiduas alienis auribus Poëmatum ſuorum recitatione argutias, hoc eſt, moleſtias exhibentium. Idonea eiuſce rei exempla ab Horatio, & Martiali. Ambigua alterius loci interpolatio.*

PAg. 81. v. 4. *Video Gytona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſumq́. Scires non libenter ſeruire.*] ſ. Aſcylto. Ergo in balneo erat Gyton, quum hæc acciderent. vnde ſtatim ab Eucolpio extractus, atque inde in hoſpitium porro, interim dum carminum ſuorum recitationi intentus Eumolpus, corporis verò lauationi Aſcyltus dans operam, non notat ſibi fugitiuam fratris harpacitatem. Quæ mox cauſſa etiam fuiſſe videtur, cur oſtreoſus ille palam veſtimentis circumductus magna clamoris indignatione reflagitatum puerum veſtigiis fuerit perſequutus: cuius dilapſu ac perfugio tantam porro iacturam feciſſet miſer. quam ęquiore animo tamen laturus videbatur. ſiquidem pro veſte modo inueſtem ſibi pullum recipere contingeret. Facit huc locus Iuuenalis Satyræ III.

——Et ſonat vnctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.

Item Flacci:

I Puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.

Denique Epigrammatarij illud:

Lintea ferret Apro vatius quum vernula nuper,
Et ſupra togulam luſca ſederet anus.

Illuſtris enim *Strigilium, Linteorumq́*, ad deſquamandum, fricandum, exſaniandum, purgandúmque corpus, in balineis vſus temporibus illis. haud paulò illuſtrior futurus tamen Pliniani huius loci commonſtratione libri Epiſt. III. de Plinio auunculo: *In ſeceſſu ſolum balinei tempus eximebatur. Cum dico balinei, de interioribus* (id eſt, quæ in ſecreto ſine arbitris fieri ſolent) *loquor. Nam dum deſtringitur tergiturque, audiebat aliquid, aut dictabat.* Vbi diſertè rem vtramque ſic quaſi indice digito deſignari videmus, *Deſtringitur* enim ad

Strigilum (vnde & etymon nomini) *frictionem*; *Tergitur* verò ad *Lintea*,& ſudariorum poſt balnea abſterſionem referundū. Adde,fidei cauſſa, ex magni illius Turneb. Aduerſar.lib.26.cap.20. *Apud Senecam li.22. Epiſt. 123. Elegantiſsime, Destringere, eſt ſudorem ſtrigilibus ſiccare & detergere. Vt (inquit) ſudorem quem mouerunt potionibus crebris & feruentibus, ſubinde deſtringant. Et apud Plinium lib.34.cap.8. Se deſtringentem*, Ἀποξυόμενον, *qui ſtrigilibus ſe defricat,& ſudorem ſordeſq; deterget.* Et hactenus quidem ille. Nunc ad Gytona inuite atq; ingratiis(quę quidem ſomnia de nihilo ſibi fingit Eucolpius) hero ſuo ſeruientem remigremus denuo: qui vtriq; vtique huic miniſterio ab Aſcylto(cui etiam pro culcitella erat,omnibus & horis & locis officium faciūdo ſuū) præfultus fuiſſe à nobis exiſtimatur,quo videlicet lauāti domino præſto eſſe poſſet,*pleno gutto* (id quod ex Iuuenali docuimus ſuprà) hoc eſt,ampulla vaſe olearione,an aquario potius ad abluendas infuſione ſordes, *linteu cōponendu,ſtrigilibúſque*, ad detergendum delicatiſſimum ſudorem promptè paratéque, quum vſus poſceret, *expediendu*. ſimul, vti malas balneariorum furunculorum ſiniſtras veſtimētis herilibus (quomodo auus illa Martialis, quam *Cinnana in Togula præſidentem* induximus priùs) curioſa obſeruatione prohibitum iter ac defenſum. Quæ tamen omnia perfidia eiuſdem & transfugio maximè, Aſcylto contraria, ac præter omnem expectationem etiam flagitioſa euenerant. Sequitur in Petronio.

v.6. *Itaque vt experimentum oculorum caperem, &c.*] Eadem loquendi ratione non indelectatus Plinius: ſed & Seneca *Remed.fortuit. Ægroto: venit tempus, quo experimentum mei caperem.* Habes deinceps ex ordine Petroniano:

v.7. *Conuertit ille ſolutum gaudio vultum, &c. Miſerere,inquit, Frater: vbi arma non ſunt,liberè loquor.*] Blanda & amatoria præteriti metus ſimulatio. Hoc enim dicit Gyton, ſe tandem ſine cura ac corde libero contra conſiſtere, cominúſque & expropinquo magis Eucolpium compellare audere, quoniam inermem eum ac ſine telo obuiam occeſſiſſe videt ſibi,quem armatum ac diſtricto gladio ferocem pueriliter nimis expauerat antea. Vel referundum certè ad delinimenta illa ſatisfactionis Gytonicæ, quam proximè conſequente pagina habituri. idque verius puto, cæterùm rem vide. *Equidem fateor, & præ me fero, cùm duos armatos viderem, ad fortiorem confugi.* Vt ſignificet Gyton, ſe iã primum denique, remoto armorum metu, atque Aſcylto maximè, fidem amorémque ſuum aduerſus Eucolpium liberè atque ex animo depromere audere ſcilicet: quem pręſente, & (quę ratio maxima) armato Aſcylto nimis hercule præter animi ſui ſententiam diſſimulare fuerat coactus; ſéque in fidem eiuſce patroni tradere, quem minimè voluiſſet, præſertim fortioris. *Deliciæ pueri.*

v.14. *Relictóque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum, &c.*] Aduerte mirificam obſeruationem decori in homine *nimis* Poëta, & quem ita totũ recitandi cacoëthes, vel morbus potius penitiſſimè occupatum tenet, vt nullo nõ & loco & tempore hominum auribus moleſtias argutiáſque vel ad faſtidium vſque, ne languorem dicam, verſuum ſuorum prælectione exhibeat. Quod genus etiam à Flacco vrbaniſſimè in Satyra perſtrictum:

Non recito cuiquam, niſi amicis, idq́; coactus:
Non vbiuis, corámue quibuſlibet, in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi, quiq́; lauantes.
Suaue locus voci reſonat concluſus, inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno.———

Lauantes, inquit, hoc eſt, in balneo ac circa ſolium ſedentibus carmina ſua vel ingratiis ad nauſeam vſque ingerentes. ad exemplum credo Eumolpi Petroniani, cui etiam *in vicinia mortis, lethiq́; modo non limine in ipſo* carmen facere vacabat, ſicuti narrabitur poſtea: item Ligurini illius, de quo apud Martialem meum feſtiua mentio lib.3. Epigram.44. Eius tibi hîc etiam guſtum aliquantum dabo:

Et ſtanti legis, & legis ſedenti,
Currenti legis, & legis cacanti:
In thermas fugio, ſonas ad aurem:
Piſcinam peto, non licet natare.
Ad cœnam propero, tenes euntem:
Ad cœnam venio, fugas ſedentem:
Laſſus dormio, ſuſcitas iacentem, &c.

Vnde præterea, mi Lector, ea quæ ad ſuperiorem Horatij locum ſuo in loco adnotauimus. Pagina eadem Petronius porro:

v. 19. *Inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lachrymis vultu meo contero.*] Quid ſi verò nobiſcum legas? *Contergo.* tametſi cum recepta lectione faciat locus ſuperior, quem retro habes de vno exoletorum omnium inſulſiſſimo Embaſicœta: *Tranſituq; ad comitem meum (ſ. Aſcyltum) facto, clunibus eum baſiuq; diſtriuit.* Nec non venuſtiſſimus ille Venerum omnium ac Leporum pater Ariſtænetus in Epiſtolis ſuis vere Eroticis: Τοὶ γὰρ ὄντ᾽ ἐκβακχευθεῖσα τῷ ἔρωτι, ἀνακλάσασα πρὸς ἑαυτὴν τ᾽ αὐχένα, καὶ πεφίληκεν. οὕτω προσφῦσα μανικῶς, ὥστε μόλις, ἀπέσπασα τὰ χείλη. καὶ κατέτριβε μου τὸ στόμα.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARbitri, viri Conſularis, Præcidaneorum Liber Secundus.

CAPVT PRIMVM.

DRAUCOS, *hoc eſt, grandioris peculij homines in balineis publicis communi pariter lauantium plauſu exceptari ſolitos & Petronij & Martialis indiciis patefactũ: eadem alter eiuſdem Epigrammatarij locus per cauſſam explicauit. Lucillij verſus tentati; correctuſque Arbiter.*

ET nuptis & prætextatis verbis vſurus hoc capite, veniam hercule) *Prudenter ſimul, vt puto, ac pudẽter*) antea præfabor mihi: Socratémque imitatus, *in re mollicula & parum ſeuera*, caput operire inſiſtam, Arbitri noſtri arbitratu maxime, ita ſcriptitantis.

Pag. 81. v. 33. *Illum autem frequentia ingens circumuenit cum plauſu & admiratione timidiſſima, &c.*] Aſcyltum refert plauſu & admiratione ſecundiſſima à fauẽte vndique circumſtantium corona exceptum, quos commendata ſupellectilis eius bonitas ad grauiſſimum ſibi ſpectaculum (Romanè loqui me ſcito) in rem præſentem porrò frequentéſque ac conglobatos exciuerat. nemine non Votorum conceptione tacita, hoc eſt, timidiſſimo murmure (quæ illius ſæculi mollities fuit) rutabulum iſtiuſmodi in poſtfurnium ſuum oculis deuorantibus muliebriter exoptante fruſtra: quandoquidem non niſi in Equeſtribus ſedere ſolitus Aſcyltos, omnes porro ad ſe admiſſarios ſpernere ac ſegregare quam lõgiſſime:neque quenquam tanta fortuna dignum iudicare,præter Equitem Romanum iſtum, Ordinis ſui dehoneſtamentum; qui eumpſe veſte diſpoliatum, tunicáque & pallio circumductum, ſimúlque improbiſſima clamoris indignatione Gytona flagitantem miſeratus, ſuis ſibi ipſe exuuiis nudum deſtitutum circumdedit; atque in penates, imò in cubile tranſtulit ſuum. credo, ne diutius ſine integumento circa balneas expalliatus erraret miſer, homo Equeſtri tantùm culcitella dignus. quippe à peculio ac penſilibus ita baſilice opiparéq; inſtructus, vt non cum ſui ſæculi Draucis modo, ſed & cum Hercule illo Goropiano de vaſorum luculentitate in ambiguum certamen deſcendere poſſet. Atque hinc; veluti de plano,cuiuis illuſtre iam tandem factum confido, in quam ſententiam à Celtibero Poëta ſcriptum fuerit:

Audieris in quo, Flacce,balneo planſum,
Mathonis illic eſſe mentulam ſcito.

Neque aliunde, quàm ex hocce Arbitri loco verſuum iſtorum explicationem commodius peti poſſe exiſtimo, mire alioqui frigentium. Quanquam quiſnam adeo in Re Antiquaria hoſpes obſecro.vt neſciat,Equites iſtiuſmodi ſeſſorem pati ſolitos; hócque morbo vſque ad infamiam laborantes, Magiricis, vel *Salijs* potius domeſticis non contentos, emiſſarios inſuper habuiſſe, qui impenſa mercede oſtreoſos vndique ac bene vaſatos cõquirerent ſibi, ad ſe eueſtigio domum perducẽdos ſuã; quo videlicet fortuna tam magna ſoli porro, ac ſine æmulo potirentur. Atque is delectus,eáque Cenſio in balineis publicis exigebatur potiſſimum, vbi loturos omnes,quaſi Venales,inſpectare, palámque ac cominus, & veluti oculato die pretium pro virtute, atque *ad menſuram inguinis* (vt apud Iuuenalem eſt) vnicuique facere erat copia. Probo ex Seneca lib 1.Natural. Quæſt. *de diuite neſcio quo obſcœnitatis vſque in Scenam productæ*, & *per vtramque cauernam* (id quod Auſonius ait) *moli conſueto*.Sic enim inibi: *In omnibus quidem balneis agebat ille delectum,& aperta menſura legebat viros.* Et reliqua, quæ ſequuntur.Etenim pudet ac piget adſcribere.Quod verò ſubdit Arbiter:

V.34 *Habebat enim inguinum pondus tam grande,&c.*]

cum illa Martialis loquutione germanitus conſentit, qua ait lib. 7.

Sed meus (vt de me taceam) Lecania, ſeruus
Iudæum nulla ſub cute pondus habet.

Vbi curnam *Iudæum pondus* dicat, in controuerſiam vocari poſſe video. nec quicquam à Domitio auxilij, qui *Inguina Iudæa, id eſt, circumciſa & aperta, (vt Iudæus eſt) Epithetum iſtud Ponderis interpretatur.* quaſi intellexerit Martialis, *Seruum ſuum Iudaicę ſuperſtitioni addictum, ideoq; quamuis ex gentis illius Lege præputiis circumciſis, ſine ſcorteo tamen ſubligaculo, multo minus theca aliqua (quam Fibulam appellitabant) ahenea munitum palam atque in publico lauari.* Seu cum *Gutto* potius, & *Linteo* ad herilem ſudorem deſtringendum extergendúmque, *Strigiléſque* (vti docuimus) expediendos domino coram lauanti adſiſtere, media etiam parte corporis nuda. Neque enim aliam ſententiam vllam commodiorẽ ex ipſius verbis elicere poſſum. Vtut eſt, *ſolemnia inſanit Domitius*, & quidem ſolens. Non enim hoc vult Poëta noſter: ſed *Iudæum põdus* vocat ſalſiſſimè partẽ eam, qua viri ſumus, non quidem *teſta Samia circumciſam*, tanquam hominis recutiti, & cui Sabbatarium in morem decorticata fuerit pellicula illa verendorum ſcilicet; verum glandem potius præputio ſuo vi tentiginis retectã, ſuaque ſponte magis, quam Iudaicæ circumciſionis adminiculo denudatam. vnde & vocabuli *Verpa* originatio deducta: & τὸ *Verpus*, nunc contumelioſe pro Apella, id eſt, curto ac recutito Iudæo; nunc viciſſatim pro eo, cui αἰδοῖον ἀποψωλημένον, ϗ ἐσκολυμμένον, quaſi tu λεπτοδερμὸν dicas, vſurpatum antiquitus. eadem nimirum ratione, qua apud Catullum Lesbia,

Glubit magnanimos Remi nepotes.

Quaque Pœnum illum Plautinũ in Fabula ſibi cognomine, inter alia Militaria opprobramẽta, *Degluptæ* quoque *Manę* cognomento inſigniri videmus. Quo etiam ψωλὸς ἀπεψωλημένος Ariſtophanis; tum delicatiſſimi illi Lucillij verſus pertinere iudicandi, à Iunio noſtro apud Marcellum reſtitui primitus ad hanc faciem:

Cum pocio bibo eodem, amplector labra, labellas
Fictrices compono, hoc eſt, tum (lego, *cum*) ψωλοκοποῦμαι.

Malim tamen, ita vt antea legebatur, priorem partem relinquere, huiuſcemodi interpunctione ſcilicet:

Cum pocio bibo eodem, amplector labra, labellis
Fingens (f. figens) compono, hoc eſt, cum φιλοκωπῶμεν.

Idque haud paulò ſimplicius. vt nouiſſimum *o*, τῷ *Compono* dico, in numerorum dimenſione nullum exteratur. Cæterum deinceps quo loco in Petronio legitur:

Pag. 83. v. 3. *Itaque ſtatim inuenit auxilium. neſcio quis enim Eques Romanus, vt aiebat, infamis, &c.*] Ecquis verò homo tam matula, qui hîc ſtatim, *Aiebant*, reſcribēdum non videat: vti ſubaudiatur, *Vulgo, atque in turba ſcilicet* Neque enim ad Helleniſmum illum Catullianum apte ſatis accommodari poſſe opinor, quo idem in Phaſeli vſus Dedicatione,

Ait fuiſſe nauium celerrimus.

CAPVT II.

Officium Petronio factum in noua, imò verò antiqua, & Officioſi, *enarratione. Veſtimentorū in balneis depoſitorū cuſtodia cuiuſmodi hominum fidei delegata antiquitus.* Notores *eam quoque in rem cautionis loco dari atq; adhiberi ſolitos. Ei generi fulcimētum, fidei cauſſa, à Seneca petitum, atque impetratum: Iunij, tum Rhenani cōiecturis (tam hic, quam in voce* Iuratores *apud eundem Senecam) in perpetuū porro exploſis, atque eiuratis denique.*

EAd. p. v. 8. *At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi Notorem dediſſem, &c.*] *Officioſum* qua notione hoc in loco accipi velit, necdum ſatis etiam liquere mihi pronuncio lubens: hillas abs ſe cæſas fortaſſe ſignificat ei, apud quē, tantiſper dum lauatur, veſtimenta ſua depoſuerat Eumolpus. Hoc enim cognomentum, paulò antè Petronij ætatē primitus, impudicis atq; inforari ſolitis inditum qui neſcit, is certè Senecę Patris Controuerſias vel nullus legiſſe; vel, ſi oblitus, legiſſe quaſi per nebulam modo; caliginémque mentis potius, quam corporis luminibus infeſtam habuiſſe videtur: Loquitur autem de Aterio Declamatore libro earundem Controuerſiarum I V. hiſce verbis: *Memini illum (quum Libertinum reum defenderet, cui obiiciebatur quod patroni concubinus fuiſſet) dixiſſe: Impudicitia in ingenuo crimen eſt, in ſeruo neceſſitas, in liberto officium. Res in iocos abiit. Non facis mihi officium; &, Multum ille, hic in offi-*

ciis verſatur. Ex eo Impudici, & obſcæni aliquamdiu officioſi vocitati ſunt. Cæterum hoc veriſimile non eſt: videórque potius eam in partem aſſentationem flectere debere, vt *Seruum Capſariũ* hìc notari exiſtimem, penes quem erat veſtimẽtorum cuſtodia, eorum videlicet qui in balineis publicis calida macerabãt ſeſe; quo elixi potius, quam aſſi ſuauiores exiſterẽt ſcilicet. At hoc ipſum haud ſine mercedula, inquiet aliquis. Pateor. atque ideo tenuioris notæ homines vernam ad pedes, vel vetulam certè aliquam peculiarem ſecum ductabant: quibus eius rei cura potiſſima incumbebat, operam obſeruationi vt darent, ne quis rurſum grauior aut propenſior, quam adueniſſet, domum è balineo ſe receptarent, Corniculæ illius Aeſopicæ in morem furtiuis lauantium plumis haud decore exornatus, fures balnearij vt conſueuere.

Lintea ferret Apro vacuus cùm vernula nuper,
Et ſupra togulam luſca ſederet anus.

Quo magis demiror Eumolpum iſtum nõ Coracem mercenarium ſuum huic negotio præfuiſſe. verùm is fortaſſe, quam hæc fierent, alio quopiam ablegatus fuerat antea. niſi eumpſe autumemus tamen in ſtrigilibus, linteis, atque olei ſtilla, hero, ſeu potius conductori ſuo ſubminiſtrandis deditum atq; occupatum fuiſſe, quod non arbitror. & paret ex ſequentibus Eumolpum ſolum poſtea ſine aſſecla aliquo, aut pediſſequo ad hoſpitium Eucolpi, cui cœnulam condixerat, plena ſe demum nocte recepiſſe quoniam ob importunam recitationem de balneo, tanquam de theatro, eiectus fuiſſet. Vnde & nobis inſuper, quorſum lauatio iſta pertinuerit, clarè ac perſpicuè dilucet. nimirum ad morem illum tam Græcienſibus, quam Italicis hominibus frequentatum, quo non niſi munditer prius eloti ac lixati probè ad cœnas itare condidicerãt, iam inde ab antiquo. Quod verò addiderat Eumolpus: *Niſi notorem dediſſem.* nihil potuit feſtiuius: ſignificàtque, omnes iampridem ſeſe furum balneariorum mores experimentis certiſſimis prouiſos probe antea atque exploratos habuiſſe. ac propterea de veſtimentis ſuis ſolicitum, priuſquam ea ipſa exuta *officioſo* illi aſſeruanda cõcrederet, cautionem iſtam conſulto adhibuiſſe, vt *Notorem* depoſito apponeret ſuo: hoc eſt, præſentium aliquem teſtem, & quidem oculatum vt faceret, qui porro ſeſe poſtea (ſiquidem vſus veniret) &

Eumol

Eumolpum res ſuas vindicantem probe cognitum habere aſſeueraret: eidémque, quantum pote, ſuffragio ſuo aduerſus veſtirapos omnes, tricones nempe atque inficiatores lentiſſimos, in partem præſto foret illico; conuincerétque cauſſa vtique liberali Eumolpi eſſe ſpolia, qua Harpax ille balnearius poſſideret. Hoc adeo genus hominum *Notores* dicebantur. cui rei firmandæ *Notorem* quoque à me Senecam Philoſophum dabo; ita in Ludo de morte Claudiana, ex eiuſdem conclamati perſona Herculis fidem appellitantis, iocoſe & lepide cauillantem: *Ego te, fortiſſime Deorum Hercules, ſperaui mihi adfuturum apud alios; &, ſi quis à me Notorem petiſſet, te fui nominaturus, qui me optime noſti.* Quid igitur? vincóne iam argumentis *Notorem* retinendum in Seneca? neque Iunium noſtrum audiēdum, qui Petroniano *Notore* deſtitutus, ac ſingulari vocabulo non contentus binas ex vna nobis dictiones exſculpſit; in quas, ſi in alias vllas, Plautinum illud conueniat penitiſſime: *Nec pes, nec caput*. Sic enim vult legi: *Et ſi qui à me noto rem petiſſet, &c.* Deſcenſurus alioqui (id quod ipſus de ſe fatetur) in multo abſurdiorem Rhenani ſententiam: & cum eodem quamuis audacter auxilium etiam à Græcis petiturus huiuſmodi: *Et ſi quis ἀμύντορα petiſſet, &c.* Nodum in ſcirpo. Quanquam vtriuſq; Manibus ignoſcendum, qui abs ſe porro *Iuratores* exigi vetuere: quos vna cum *Notoribus*, quos dixi, ab eodē Senecæ Ludo excluſiſſimos fecerunt: ἀντὶ τῦ *Iuratores* caſtigationem multo inſcitiſſimam, ac pariſſimam priori illi, quam poſuimus modo, à ſe ſubſtituere auſi ad hoc exemplum:

Quis vnquam ab Hiſtorico iurato res exegit?

Nec ſatis, acceſſit etiā tertius, qui neſcio quo iure (more tamen Correctoribus noſtris non inſolito; qui, ſi quid ignorant, ſtatim de vicino mutuantur) *Iure auctores*, in Seneca ſcriptitandum pronūciauit. quaſi verò *Iuratores* omni Romanæ Ciuitatis iure expertes, imò etra numerū Quiritibus illis fuerint. Vides, Plautinæ Latinitatis inſcitia ſcriptoribus priſcis quantū detrahat gratiæ: quantum deniq; emendandi rationi noua hæc, qua vulgo vti conſuemus, Hypercritici acuminis inſolentia: quicquid auribus noſtris minus familiare obiicitur, ſtatim extra Romanam Decuriam exigentes, quaſi aut Barbarum, aut exoletum, vt nunc quidem Antiquitati facimus nomina. Neque pol aduortimus, nobis id ipſis vitiū hærere, cuius re, cuius alios inſimulamus: imperitiámq; ac ſordes noſtras cauſſam eſſe, quo minus munditias illas germanas, ac meras Latinæ linguæ Veneres (quibus architectus Plautus) ſagaciter adorari, ac perſentiſcere valeamus. Nam niſi à Plautinæ Scenæ facetiis ac feſtiuitatibus homines, quos dixi, manum ſic quaſi iurati abſtinuiſſent; nunquam ædepol ita madida memoria, adeóq; ſubleſto iudicio fuiſſent, vt non meminiſſent *Iuratores* hoſce, pro *Iuratis teſtibus* accipi oportere; quos *Sacramentum adigi*, ſolenne etiam hodie.

CAPVT III.

Emaculatus Arbiter. Idem enarratus. Exhibita veteris libri ſcriptura. Formoſis olim pueris Tonſorium quoq; miniſterium ab heris impoſitum, ex Petronij, & Martialis auctoritatibus fides facta. Pauoris *proprietas excuſſa. Mendum exſtirpatum.* Coctores, *pro Coci.* Mulcare *à* Multare *diuerſum.* Conſidit, *pro* Conſedit *repoſitum. Petronianæ metaphoræ illuſtratio à Plauto.* Rixa, *ex definitione Iuuenalis. Vnius, alterius loci de Manuſcripti Codicis ſententia reſtitutio.* Scrutatores.

EAd. pag. v. 10. *Tantò magis impedit inguina, quam ingenia fricare.*] Elegans in re turpicula παρήχησις. ſi tamẽ *Expedit*, pro *impedit* reſcribatur. Enimuero hocce colliculi genus frictionibus vel ad ruptionis periculum vſque grandiri, aiunt qui ſciunt. eo impenſius, ſiquidem tractatrix accedat. ſcin, cuiuſmodi? haud dico amplius.

v.18. *Ales Phaſiacis petita Colchis,*
Atque Afræ volucres placent palato,
Quod non ſunt faciles, &c.] Hoc eſt, facili, vili, ſeu minuto pretio parabiles: eodémque plane ſenſu, quo Horatius ipſe de ſe prædicat:

Namque parabilem amo Venerem, facilémque.

Pag. 85. v 10. ex perſona paticiſſimi Gytonis: *Ego, ſi te non inueniſſem, periturus per præcipitia fui.*] Ita in Gallicanis Editionibus. at in manuſcripto, quod mihi oculis vſurpare contigit: *Petiturus præcipitia fui*, diſerte exaratum legere memini iam olim.

verſ. 21. *Rudis enim nouacula, & in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam.*]

Molli

Mollitiem ſæculi illius perditiſſimi conſidera. Homines enim elegantes haud contenti olim Cataminis ad pocula, calonibus ad Lecticam forma & patientia conſpicuis ex lubidine ſua ad omne ludibrium ac flagitiũ impuniſſimè abuti, etiam Tonſores inſuper in miniſteriis, imò in delitiis habebant. quorum frequenti opera non in tondenda coma, piliſq; vellendis modo; aut barba raſitanda, æquandiſque ſimul atque expungendis genis; ſed vero & pygiacis ſacris Cynædice, ne nefarie dicam, de nocte adminiſtrandis vtebantur. Cæterùm quoniam *mortalium nemo* (vt in Prouerbio eſt) *artifex naſcitur*, antequam artis experimentum caperent, collúmque nouaculæ ſubmitterent, ſtrictim, aut per pectinem attondendi; impuratos iſtos veteranis tonſoribus in magiſterium prius ac diſciplinam tradebant; qui eoſdem & præceptis ſuis, & quotidiano operæ eius vſu exercitatos porro, idoneóſque in poſterum redderent herili occipitio tradundo. videlicet, ne quid per imperitiam (vt ſolet) titubarent, *tanquam virum tonderent*. Martialis libro IIX.

> *Tonſorem puerum, ſed arte talem,*
> *Qualis nec Thalamus* (Lipſianam correctionem ſequimur) *fuit Neronu* (malim Neroni)
> *Druſorum cui contigere barbæ, &c.*

Proinde quum res ea à periculo nõ abeſſet, Tyrocinium artis acie nouacularum retuſa auſpicabantur. (id cum ex hocce Petronij loco, tum verò ex ſequentibus manifeſto docemur) quo videlicet audaciores redderentur: nec ad ſtrictum ferramenti mucronem, animo non minus, quam corpore effœminati) pueriliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expaueſcerent. Vnde non inſcite ex argumento ſubtexitur porro:

v.23. *itaque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam.*] Propriè: *Expauerat*. *Pauor* enim (vt quidem Fronto interpretatur) *puerilis eſt*. Sic Horatius 1. Odarum de Cleopatra virilis audaciæ Heroina diſſerens:

> *Quæ generoſius*
> *Perire quærens, nec muliebriter*
> *Expauit enſem, &c.*

Item Suetonius de muliebris ignauiæ Imperatore Claudio: *Quaſdam inſidias temere delatas adeo expauit, vt deponere Imperium tentauerit.*

Pag 86.v.10. *Fit concurſus familiæ,hoſpitumq́; ebriorum frequentia.*]Reſcribo, *Hoſpitum ebriorum*; commate , copuláque inductis, aberâtque eadem etiam à M S. vt *Frequentia* auferendi caſu accipiatur.

v.15. *Interim coctores , inſulariíq́; mulcant excluſum.*] *Coctores*, coquos interpretor, ac pro eo hominum genere , qui (vt noſter fabulatur Comicus) *non machæra ad Legionē,ſed vero verum in culina acres bellatores cluūt.* Etiā *Mulcant* (vnde Mulciberi quoq; appellationē deriuant Grammatici)ſignificantiſſime vſurpauit : vti idē Comicus ſæpe,item Liuius,Tacitus deniq; ipſuſmet infrà: *Et harundinem ab oſtio rapuit ,iterumq́; nihil reſpondentem mulcauit.* Quod propterea viſum eſt ponere,ne quis verbum iſtud cum *Multare*,confundere de communi porro ſententia inſiſtat.Habes ibidem:

v.32. *Et ille flens quidē conſedit in lecto.*] *Lectū*,habebat V.C.vnde fit,legendum vt ſuſpicer, ſed ſuſpicer tātum; haud certa inquam , verum arbitraria ſententia potius: *Conſidit in lectum.*præteritum iſtud verbi perfectum non à *Conſideo*,verum à *Conſido* deflectens.Idem eadem:

v.34. *Iniuriamq́; Eumolpi,aduocationemq́; cōmendabam, & veluti quodam cibo me replebam*]Sæpe eſt apud Plautum, *Iſtuc mihi cibus eſt,quod fabulare.* Item: *Qui pro cibo habeas te verberarier.*& alia talia.Sequitur:

Pag.87.v 3. *A duobus lecticariis in mediam rixam perfertur.*]Propriè,ac ſignatè *Rixam* vſurpat;ſiquidem *Rixa eſt*,ex Satyrica illa Iuuenalis definitione,

Vbi tu pulſas,ego vapulo tantum.

Quod tamen non ex mea,ſed ipſius perſona dictum poſtulo.Nihil enim eſt tanti.Sequitur ſubinde:

v.11. *Contubernalis mea mihi faſtū facit.Ita,ſi me amas, maledic illam verſibus,vt habeat puderem.*] Nota verbum *Male dicere* ,cum accuſandi caſu coniunctum. cui reſpondet *Bene dicere* , eidem caſui à Tibullo copulatum verſu illo:

Sed bene Meſſallam ſua quiſque ad pocula dicat.

v.15. *Intrat ſtabulum præco cum ſeruo publico,aliaq́;ſane modica frequentia.*] Concinnior ſane veteris libri lectio, quæ negationem interpoſitam oſtendit, hoc modo : *Aliaq́;ſane non modica frequentia.*

v.29. *Extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus.*] Huc refer *Scrutatorum* nomen apud Tranquillum in Claudio.

Pag.88.v.5 *Publicus verò ſeruus inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum infirmitatem laxauit.*] Firmitatem, erat in Chirographo. idque haud paulò opportunius ad ſententiæ concinnitatem facere nobis viſum.

CAPVT IV.

De Pertica oſtiarij, *ſiue* harundine *foribus præfigi ſolita, quadam moneta non protrita. indidemq́; Propertiani loci obſcuritas in partem diſcuſſa, atque illuſtrata.* Ritum bene ſternutantibus dicendi, *ſolennem nobis etiamnum hodie, multo vetuſtiorem eſſe, quam vulgo exiſtimetur. neque aliunde, quam à religioſa illa Gentilium conſuetudine natum primitus, propagatumq́; in hæc tempora. & ſuperſtitibus tam Plinianis, quam Petronianis teſtimonijs liquidiſſime demonſtratum.*

E Ad.pag.v.20. *At non ſeruus publicus tam languide egit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniaq́; etiam foramina parietum ſcrutatur.*] Harundinem oſtio appenſam affixámque intellige, de qua planius idem infra quoque pag.139.v.31. *Et harundinem ab oſtio rapuit, iterumq́; nihil reſpondentem mulcauit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputq́; fregiſſet.*

Ea *Virga* appellatur Senecæ, Ianitoris, ſiue oſtiarij geſtamen, lib.11.de Tranquillitate vitæ: *Ille puſilli animi eſt, qui ſibi placet, quod hoſtiario libere reſpōdit, & virgam eius fregit, &c.* Vide, quæ cultiſſimo Poëtarum Tibullo in Pręcidaneis noſtris imputauimus nuper. Neque aliouorſum Propertianum illud attinere facile ipſus perſuaſerim mihi, quod libro IV. ex perſona Cynthiæ defunctæ Poëtæ amatori obiectum legitur:

Nec crepuit fiſſa me propter arundine cuſtos,
Læſit & obiectum tegula curta caput.

Pag.89.v.4. *Dum hæc ego iam credenti perſuadeo, Gyton, collectione ſpiritus plenus, continuo ita ſternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus, Saluere Gytona iubet.*] Vnde diſertiſſime apparet etiam hîc in vſu antiquitus fuiſſe morem, vt *ſternutantibus*, ſi qui in re præſenti forent, bene comprecarētur, ac ſalutem ſubinde ingererent, conceptiſſima illa voti formula dicentes: *Salue.* Qui ritus à Paganis ac Gentilibus illis ad nos, qui Chriſtiani cluimus, deuolutus, & quaſi per continuas ſucceſſorum manus traditus porro, vſque in hunc etiam diem ſanctiſſime ſimul, ac religioſiſſime cuſtoditur. Argumento eſt ſollenne illud, quo vulgo *ſternutantes* afficere conſueuimus, bene ominatis verbis vernaculam phraſim vſurpantes: *De Here mil vſegenen.* quaſi ſi Latine dicas: *Seruet, aut ſoſpitet te Deus.* quod quid quæſo aliud fuerit, quam *Salutatio* iſta priſcorum? *Seruari* enim, item *Saluere, germana inter ſe, ne dicam pene gemella.* vtrunque *in Deo* poſitum, Salutis omnis ac conſeruationis auctore. Vnde & ab Arnobio veriſſime iuxta, ac auguſtiſſime *Soſpitatoris* cognomento inſignitus. Neque vero ſubleſtę illorum fidei fides habenda, qui Precationis iſtius gloriam priſcis illis Latinis adimentes, eam in nuperos ac nouitios auctores tranſtulerunt; antiqui moris inſcitia maxime. quibus propterea errationem iſtam, vt cætera quoque, haud grauatim condonamus, tantum pertinaces eſſe deſinant: amentque condiſcere aliquando, quod neſciunt. quo in numero etiam Plinianum illud eſſe comperient, ad hanc ipſam (quam dico) conſuetudinem, ſi quod aliud, accommodatum cumprimis, è libro xxiix. cap. 11. Hiſtor. Natur. *Cur ſternutamentis ſalutamur? Quod etiam Tiberium Cæſarem, triſtiſſimum (vt conſtat) hominum, in vehiculo exegiſſe tradunt. Et aliqui nomine quoque conſalutare, religioſius putant.* Hactenus ille. Nec abhorret à vero huius item *religionis* (ne *ſuperſtitionis* dicam) *ſternutationem in ſternuente Gytone ſalutando* adhibuiſſe callentiſſimum ſane Eumolpum: eundémque nomine etiam ſuo caute conſultóque ac meditate compellitaſſe ſcilicet; & quidem ad hoc exemplum: SALVE GYTON. Quod & ipſum conſequia Petroniana narratio aperte ac palam indicare videtur, qua ſcribitur: *Saluere Gytona iubet, &c.*

CAPVT V.

Veteris cuiuſdam medicinæ obſeruatio ad præſentis æui conſuetudinem accommodata. Copula inductio. Periphraſis zelotypia. Auxilium Petronio opportune latum: eademq; tam Tibulliano quam Iuuenalis loco,

Per cauſſam, lucis copia facta nouæ.

Trium, quatuor mendorum purgatus Arbiter. Idem varijs interpretamẽtis illuſtratus. Circumamictus ſomnio.

Z *Iterum*

Iterum emendatus Satyricus noſter. Adducere laciniam. Conſtratum puppis, *quid?* Fulminatus. *Macula qua Patiſſonij Editione infuſcauerat, delata: non ſine nebuloſioris loci declaratione.*

EAd.pag.v.16. *Gyton longè blandior, quam ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio erat, coartauit.*] *Araneas*, pro textricibus ipſis, caue interpreteris hoc loco, potius eſt, vt Veſcas earundem telas (quã *Vietam aranei veſtem* indigitat Lucretius) Arbitrum intellexiſſe credamus. Et vero, quum recogito, eandẽ quoque & nos medicinã vulgo factitare conſuemus, ſi quando digitulum forte, aliudve quod membrum temere (vt fit) itque imprudentes incidimus nobis.

v.24. *Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret, & vtinam Hibernum inuaderet mare.*] *Hibernum* placet, præ quod in Pariſienſi Editione legitur, *Hiberum.* tantum copula inducenda ante ſecundum, *Vtinam.* neque aliter Patiſſonius.

v.33. *Neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem.*] Eleganter amentium potius, quam amantium zelotypiam hacce circuitione deſcribit, ſeu potius circumloquitur.

Pag 90.v.9. *Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio*] Ex priſca amoris poſt offenſiunculas (vt ſolet) integrandi conſuetudine. quo idem quoque reſpecturus poſtea pag.103.v.34. *Et ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, præterita abolere oſculis placet.*

verſ.31. *Vnus, & ſenex non erit grauis: etiam, quum voluerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet.*] Placet legi, *Prodet.* neque id ſine auctore ſane, Editione inquam Lugdunenſi; nec non M S. Codice toties à nobis laudato. quibus etiam ſententiæ ipſius ratio adſtipulari videtur cumprimis. Senes enim (vt ſcimus) aſthmatici, hoc eſt, anheli. Spiritus autem timide reducendus tam in reddendo, quam recipiendo anhelitu, illud *reciprocando* volui dicere: præſertim ſi furti res fuat. Vnde de ſemet cautiſsime multis magniſque experimentis hac quoque in parte firmus ac prudens cognitus Tibullus noſter:

Nota Venus furtiua mihi eſt, vt lenis agatur
Spiritus, vt nec dent oſcula rapta ſonum.

Aliter Iuuenalis Satyra VI. quum ſcribit:

Nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles.

Ibi enim de obſtinatione ac perſeuerantia in re voluptatum eſt ſermo. hîc vero de collectione ſpiritus tantum, quem niſi intra pulmones penitiſſimos ſuſpenſum retro pertinaciter inhibeas, cum ſonitu erumpere neceſſe ſit, téque ipſum manifeſta in noxia, veluti ſoricem, tuopte indicio deprehenſum perire.

v. 17. *Haud mora, omnes conſurgimus.*] In Rogertiano Codice, *Hac*, pro *Haud*, viſitabatur. cæterum quum copulam negatiuam flagitet ſententia, labor, vt *Nec*, ex *Hac* concinnandum harioler.

v. 33. *Hoc vt infra fiduciam poſui, fraudaniq; animum diſsidentem.*] Quid ſi, *Diffidentem*, ſcribas? Sequitur:

v. vlt. *Cœpi ſomnum obruto tunicula capite mentiri.*] *Obruto* non placet, & fortaſſe, *Obnupto* legendum, hoc eſt, velato, obtectóque. antique.

Pag. 91. verſ. 4. *Ergo me deriſit?*] Licæ ſermo abruptus de iniuria Eucolpij, tanquam abſentis (quippe quem in naui, hoc eſt, in poteſtate ſua eſſe neſciebat) apud Tryphænam cum iuſtiſſima indignatione conquerentis. Et mox:

verſ. 8. *Et, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exſulem exciperet!*] Scilicet me Triphenam. Recte ergo erit, *Exciperet*: niſi ſi quis *Acciperet* malit, ac Plautum ſequi potius. Item ſub paginæ finem:

v. 12. *Ego præcipuè, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.*] Loquutio vere Poëtica, atque ad exemplum (vti apparet) illius Tibullianæ:

Et cùm te fuſco ſomnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Atque huiuſcemodi tranſlationibus efferta fere omnia Poëtarum volumina. Sequitur eueſtigio:

v. 14. *Tremuliſq; manibus Eumolpi iam in ſoporem labẽtis laciniam duxi.*] Ambigo de lectionis veritate eo magis, quod in editione Lugdunẽſi aſteriſcus ad poſtremam vocem adpictus. & credo reponendum: *Adduxi*, id eſt, vorſus me attraxi adprehenſam laciniam. proprie, ac ſignificanter.

verſ. 18. *Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis occuparemus ſecretiſſimum locum, &c.*] Sic idem

Iterum emendatus Satyricus noſter. Adducere lac
Conſtratum puppis, *quid ?* Fulminatus. *Macr*
Patiſſonij Editione infuſcauerat, delata : non ſine
ſioris loci declaratione.

E Ad.pag.v.16. *Gyton longè blandior, quam ego, p*
aranei s oleo madentibus vulnus, quod in ſupercil
coartauit.] *Araneas,* pro textricibus ipſis, caue int
teris hoc loco, potius eſt, vt Veſcas earundem tela
Vietam aranei veſtem indigitat Lucretius) Arbitr
tellexiſſe credamus. Et vero, quum recogito, eand
que & nos medicinã vulgo factitare conſuemus, ſi
do digitulum forte, aliudve quod membrum ten
fit) itque imprudentes incidimus nobis.

v.24. *Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret,*
nam hibernum inuaderet mare.] *Hibernum* place
quod in Pariſienſi Editione legitur, *Hiberum.*
copula inducenda ante ſecundum, *Vtinam.* nequ
Patiſſonius.

v.33. *Neque enim in amantium eſſe poteſtate fi*
æmulationem.] Eleganter amentium potius, quam
tium zelotypiam hacce circuitione deſcribit, ſeu
circumloquitur.

Pag 90.v.9. *Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum*
dicis, ecce etiam oſculo iram finio] Ex priſca amo
offenſiunculas (vt ſolet) integrandi conſuetudi
idem quoque reſpecturus poſtea pag.103.v.34. *Et*
dua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret
rita aboleri oſculis placet.

verſ.31. *Vnus, & ſenex non erit grauis : etiam, qu*
luerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet.] Plac
Prodet. neque id ſine auctore ſane, Editione inqu
gdunenſi; nec non M S. Codice toties à nobis
to. quibus etiam ſententiæ ipſius ratio adſtipula
tur cumprimis. Senes enim (vt ſcimus) aſthmat
eſt, anheli. Spiritus autem timide reducendus
reddendo, quam recipiendo anhelitu, illud *rec*
do volui dicere : præſertim ſi furti res fuat.
ſemet cautiſsime multis magníſque experimen
quoque in parte firmus ac prudens cognitus
noſter:

Nota Venus furtiua mihi eſt, vt lenis agatur
Spiritus, vt nec dent oſcula rapta ſonum.

Aliter Iuuenalis Satyra vi. quum ſcribit:

Nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles.

Ibi enim de obſtinatione ac perſeuerantia in re voluptatum eſt ſermo. hic vero de collectione ſpiritus tantum, quem niſi intra pulmones penitiſſimos ſuſpenſum retro pertinaciter inhibeas, cum ſonitu erumpere neceſſe ſit, téque ipſum manifeſta in noxia, veluti ſoricem, tuopte indicio deprehenſum perire.

v.17. *Haud mora, omnes conſurgimus.*] In Rogertiano Codice, *Hac*, pro *Haud*, viſitabatur. cæterum quum copulam negatiuam flagitet ſententia, labor, vt *Nec*, ex *Hac* concinnandum hariolor.

v.33. *Hic vt inſita fiduciam poſui, fraudauiq́; animum diſſidentem.*] Quid ſi, *Diffidentem*, ſcribas? Sequitur:

v.vlt. *Capi ſomnum obruto tunicula capite mentiri.*] *Obruto* non placet, & fortaſſe, *Obnupto* legendum, hoc eſt, velato, obtectóque antique.

Pag.91. verſ.4. *Ergo me deriſit?*] Licet ſermo abruptus de iniuria Eucolpij, tanquam abſentis (quippe quem in naui, hoc eſt, in poteſtate ſua eſſe neſciebat) apud Tryphænam cum iuſtiſſima indignatione conquerentis. Et mox:

verſ.8. *Et, ſi quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exſulem exciperet!*] Scilicet me Triphænam. Recte ergo erit, *Exciperet*: niſi ſi quis *Acciperet* malit, ac Plautum ſequi potius. Item ſub paginæ finem:

v.12. *Ego præcipue, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.*] Loquutio vere Poëtica, atque ad exemplum (vti apparet) illius Tibullianæ:

Et cum te fuſco ſomnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Atque huiuſcemodi tranſlationibus efferta fere omnia Poëtarum volumina. Sequitur eueſtigio:

v.14. *Tremuliſq́; manibus Eumolpi iam in ſoporem labentis laciniam duxi.*] Ambigo de lectionis veritate eo magis, quod in editione Lugdunēſi aſteriſcus ad poſtremam vocem adpictus: & credo reponendum: *Adduxi*, id eſt, vorſus me attraxi adprehenſam laciniam. proprie, ac ſignificanter.

verſ.18. *Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis occuparemus ſecretiſſimum locum, &c.*] Sic idem quoque eloquutus antea: *Eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit.* Videtur autem *Foros*, ſeu *Tabulata* potius intelligere. Vnde *Conſtratæ*, & *Contectæ naues* dictæ ſcilicet.

v.24. *Intremui poſt hoc fulmen attonitus.*] Eodem Metaphoræ genere vſus fuerat & ſupra: *Fulminatus hac pronunciatione, &c.* Sequitur deinceps:

verſ. 26. *Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti.*] *Aliquando*, pro *Tandem*: quomodo & Plautus Rudente: *Aliquando oſculando, vxor, melius eſt pauſam facere.* Item M. Tullius: *Collegi me aliquando.* Compluries tamen hæc duo in vnum coniuncta, & quaſi inter ſe conciliata reperias: puta, *Tandem aliquando*, vel, *Aliquando tandem.*

Pag.92.v.5. *Quæ autem hic inſidiæ ſunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat?*] Emendabis de Lugdunenſis Editionis ſententia: *Aut quis nobiſcum Hannibal nauigat?* Videtur ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum à Petronio: qua veteranus Imperator ille, *omnib. Pœnu pœnior*, inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commento traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorum* manibus elapſus modo, ſed vero eos ipſos etiam probe atque ex animi ſui ſententia vltus oppido. Vitam vide, reſque eiuſdem geſtas ac patratas apud Plutarchum & Aemilium Probum.

CAPVT VI.

Petroniani exempli integratio. Alia explicata. Crura in orbem pandere, *ex Martiali meo interpretatum. Quatuor plus minus locorum reſtitutio, partim ex chirographi fide, partim ex coniectura* Manus literalis.

PAg.93.v.26. *Præterea illud miror, Eucolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctiſq; iacere in ſcapha.*]. Quis tam ſtipes, vel plumbeus, qui non videat reſcribendum eſſe? *Interdiu noctuq;, &c.*

v.32. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum*] Nouo more dictum, vel perantiquo potius, pro ſocietate, ſeu communione periculi mei cum veſtro. Cicero: *Societas & Comitatus alicuius.* Item alibi: *Abſtrahere ſe ex comitatu ampliſſimorum virorum.* Ibidem ſub finem:

Pag.94.v.13. *An tanquam eos qui ſternutare non ſolemus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi fœliciter ceßit: ?*] De Sternutamento Gytonis, cuius indicio proditus fuerat Eumolpo, ſubter grabatum abſconditus, diximus antea ad paginam 115.

Pag.95.v.8. *Age nunquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere?*] In Chirographo exemplari hęc poſtrema tranſpoſita legebantur hunc in morem: *teterrimo implere tumore?* Et paulò pòſt:

v.11. *Nunquid & crura in orbem pandere? nunquid & talos ad terram deducere?*] Poplites diuaricatos, cruráque Lunæ diuiduæ in morem, ſic veluti in cornua extrorſum ſinuata intellige, infra coëuntibus talis: vitium Aethiopum genti (ad eos enim ſpectat hæc oratio) proprium ac genuinum, qui maximã fere partem diuerſas, ſeu diſplicatas habent ſuras, prauis & vitioſis talis ſubnixi. quo ſit, vt cancros, ſiue etiam lacertos in inceſſu imitari videantur, cuiuſmodi genus hominum *Valgos* Plauto indigitatos reperimus. Talem & Phœbum quendam omnibus Poëticis coloribus depictum propoſuit Epigrammatarius nobis lib.11.

Cum ſint crura tibi, ſimulent quæ cornua Lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

Rhytium enim vaſis genus pandum, incuruum, ac ſimillimum cornui. vnde & à nonnullis κέρας, hoc eſt, cornu vocitatum. Quod quidem Martialis Epigrammation loco huic explicando vniter vnicéque comparatum videtur.

v.15. *Audite, quid timenti ſuccurrerit*] Chirographæ membranæ manifeſto, *Dementi*, repræſentabant: neque aliena mehercules ab hocce loco ſententia, ſi quidem ad loquendi rationem popularibus noſtris in conſimilibus rebus vſitatam reſpicere nos poſtulemus, qua vulgo dictitare ſolici: *Dezghet dat het veen dmaes gheſent heeft.* quum tamen diuerſum prorſus, & contra quam verba hæc ſonant, intelligi volumus.

v.24. *Sequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti*] Puto reſtituendum, *Stigmate eſſe puncti*. neque aliter Cicero, *Notis compunctum*, pro Stigmatico vſurpans. Sequitur exinde:

v.26. *Ita eadem litera & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplici tegent*] Quid ſi, *Supplicij* legamus?

quoque eloquutus antea: *Eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit.* Videtur autem *Foros,* ſeu *Tabulata* potius intelligere. Vnde *Conſtrata, & Contecta naues* dictæ ſcilicet.

v.24. *Intremui poſt hoc fulmen attonitus.*] Eodem Metaphoræ genere vſus fuerat & ſupra: *Fulminatus hac pronunciatione, &c.* Sequitur deinceps:

verſ. 26. *Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti.*] *Aliquando,* pro *Tandem*: quomodo & Plautus Rudente: *Aliquanda oſculando, uxor, melius eſt pauſam facere.* Item M. Tullius: *Collegi me aliquando.* Compluries tamen hæc duo in vnum coniuncta, & quaſi inter ſe conciliata repertas. puta, *Tandem aliquando.* vel, *Aliquando tandem.*

Pag.92.v.5. *Quæ autem hic inſidiæ ſunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat?*] Emendabis de Lugdunenſis Editionis ſententia: *Aut quis nobiſcum Hannibal nauigat?* Videtur ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum à Petronio: qua veteranus Imperator ille, *omnib. Pœnu pœnior,* inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commento traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorum* manibus elapſus modo, ſed vero eos ipſos etiam probe atque ex animi ſui ſententia vltus oppido. Vitam vide, reſque eiuſdem geſtas ac patratas apud Plutarchum & Aemilium Probum.

CAPVT VI.

Petroniani exempli integratio. Alia explicata. Crura in orbem pandere, *ex Martiali meo interpretatum. Quatuor plus minus locorum reſtitutio, partim ex chirographa fide, partim ex coniectura* Manus literalis.

PAg.93.v.26. *Præterea illud miror, Encolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetua interdiu noctiſq; iacere in ſcapha.*] Quis tam ſtipes, vel plumbeus, qui non videat reſcribendum eſſe? *Interdiu noctuq; &c.*

v. 32. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum*] Nouo more dictum, vel perantiquo potius, pro ſocietate, ſeu communione periculi mei cum veſtro. Cicero: *Societas & Comitatus alicuius.* Item alibi: *Abſtrahere ſe ex comitatu ampliſſimorum virorum.* Ibidem ſub finem

Pag.

Digitized by Google

Pag.94.v.25. *An tanquam eos qui ſternutare non ſolemus, nos ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit?*] De Sternutamento Gytonis, cuius indicio proditus fuerat Eumolpo, ſubter grabatum abſconditus, diximus antea ad paginam 115.

Pag.95.v.8. *Age numquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere?*] In Chirographo exemplari hęc poſtrema tranſpoſita legebantur hunc in morem: *teterrimo implere tumore?* Et paulò poſt:

v.11. *Numquid & crura in orbem pandere? numquid & tales ad terram deducere?*] Poplites diuaricatos, cruráque Lunæ dimidiæ in morem, ſic veluti in cornua extrorſum ſinuata intellige infra coëuntibus talis: vitium Aethiopum genti (ad eos enim ſpectat hæc oratio) proprium ac genuinum, qui maximā fere partem diuerſas, ſeu diſplicatas habent ſuras, prauis & vitioſis talis ſubnixi quo fit, vt cancros, ſiue etiam lacertos in inceſſu imitari videantur, cuiuſmodi geſtus hominum *Valgos* Plauto indigitatos reperimus. Talem & Phœbum quendam omnibus Poeticis coloribus depictum propoſuit Epigrammatarius nobis lib.2.

Cum ſint crura tibi ſimulent quæ cornua Lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

Rhytium enim vaſis genus pandum, incuruum; ac ſimillimum cornui, vnde & à nonnullis κέρας, hoc eſt, cornu vocitatum. Quod quidem Martialis Epigrammation loco huic explicando vtiliter vnicéque comparatum videtur.

v.15. *Audite, quid timenti ſuccurrerit*] Chirographæ membranæ manifeſto, *Dementi*, repræſentabant: neque aliena mehercules ab hocce loco ſententia, ſi quidem ad loquendi rationem popularibus noſtris in conſimilibus rebus viitatam reſpicere nos poſtulemus, qua vulgo dictitare ſoliti: *Dat ſijnt das het [illegible] [illegible] gheweſent heeft.* quum tamen diuerſum prorſus, & contra quam verba hæc ſonant, intelligi volumus.

v.24. *Sequar ego, frontem notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti*] Puto reſtituendum, *Stigmate eſſe puncti*. neque aliter Cicero, *Notis compunctum*, pro Stigmatico vſurpans. Sequitur exinde:

v.26. *Ita eadem litera & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplicis tegent*] Quid ſi, *Supplicij* legamus?

v.31. *Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus literis, & notum Fugitiuorum Epigramma per totam faciem liberali manu duxit.*] Epigramma quod dicit, reperies infra pag.116. inter reliquias eas, quæ extra opuſculi iſtius ordinem leguntur in lectiſsima illa Patiſſonij Editione, quam vni omnium eruditiſſimo Pithæo memores ſane ac grati acceptam ferimus meritiſsimo. Cæterum commonendus Lector exemplar manuſcriptum hoc loco nō *Liberali*, ſed *Literali*, diſerte adeo, ac ſine litura vlla repræſentaſſe. neque aliter ſane Petronium ſcripſiſſe, animus induci poteſt. *Literalis* ergo, vt *Virginalis*, *Verbalis*, alia apud vnum Plautum infinita, ad eandem ſpeciem conformata atque compoſita. Vnde & *Literatus*, pro Inſcripto, ac Stigmoſo apud eundem Comicum. ad quod ipſum Arbiter etiam noſter haud diſſimulanter alluſiſſe videri debet.

CAPVT VII.

Bini Petronij loci (quorum alter interpunctionis, alter ſuperflua negationis vitio laborabat) opinione correcti. Facere ſibi auſpicium. Plagas imponere cuipiam. Mille hominum. Tutelæ naualis expiatio. *Inuicta Laconicæ iuuentutis ad flagellorum ictus ſufferendos fortitudo.* Facile, *quod quiſque vult, credit. Alterius loci caſtigatio.* Porticus Herculis, *vbi gentium? Aliorum exemplorum collatione Petroniana Hiſtoria lumen accenſum.*

PAg.96.v.6. *Non diſsimulata nauſeantis deuotione ad ordinem triſtitiæ redimus*] Emendo, *Nos diſsimulata, &c.* mecum faciunte ſententia, ac receptam lectionem contumaciter repudiante. Legitur ſubinde:

v.10. *Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere: Encolpium quem quæris, ſcito à me in nauem tuam eſſe perductum*] Ita enim hæc legenda ac diſtinguenda: credoque eſſe verba Licæ ſomnium ſuum Triphenæ, ac Eumolpo narrantis.

Pag.97. verſ. 20. *Ego (inquit Eumolpus) hoc iuſſi, nec non eodem futurus nauigio, auſpicium mihi feci*] Sic Horat.

Cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium, &c.

v.32. *Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi*] Antiquus & vetus loquendi modus, quippe à Lucillio, in cuius Fragmentis hic Senarius inuenitur:

Cui ſæpe impoſui mille plagarum in diem.

Appone ex Propertio: *Impoſitáq; notam collo.*

Mille vero *plagarum*, ſic dictum, quomodo *Mille hominum* apud Quadrigarium: nec non apud Horatium, *Mille enium*. Vide Agellium libro Noctium 1.

v.34. *Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tentantq; viliſſimo ſanguine Tutelam placare*] *Viliſſimo ſanguine*, id eſt, ſeruili, & (quod vilius etiam) Fugitiuorum: vt quidem de compacto perbelle ab Eumolpo aſſimulabatur: phraſi & Suetonio & Tacito perquam familiari. *Tutelam* vero *nauis placare*, eſt *Expiare*, quomodo ipſuſmet prius interpretatus fuerat modo.

Pag.98. v.2. *Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi*] Nota enim Spartanorum animi firmitudo ac tolerãtia in ſufferendis plagis: quibus à teneris etiam in ore, hoc eſt, in conſpectu parentum adſuefacta tantum non occalluerat iuuentus Lacedæmonia. Seneca de Diuina Prouidentia c.iv. *Numquid tu inuiſos eſſe Lacedæmonijs liberos ſuos credis, quorum experiuntur indolem publicè verberibus admotis? (al. admotos) Ipſi illos patres adhortantur, vt ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros ac ſemianimes rogant, perſeuerent vulnera præbere vulneribus.* Vnde merito Horat. Odar. 1.

Me nec tam patiens Lacedæmon.

Nec non Martialis noſter:

Vel non cæſus adhuc matre iubente Lacon.

Habes ſubinde in Arbitro:

v.13. *Deflexit aures Triphæna, iam ſua ſponte credentes, &c.*] Quemadmodum vſu venire ſolent in rebus, quas cupienter nimis, atque auariter obtingere nobis deſideramus, Galla credulitate tumidi. Merito. *Quis enim* (vti vere à Poëta Hiſpano ſcriptum) *damnet ſua vota libẽter?* Sed & Ouidio:

Cur ego non votis blandiar ipſe meis?

v.21. *Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inueniſſe, originis indicem, cum homo prudentiſſimus, &c.*] Non equidem dubito, quin ſcribendum ſit, *Pudentiſſimus*. Hoc enim Elogio eundem ſupra quoque honeſtum fecerat Eumolpus pagin. 92. v.7. quum diceret: *Licas Tarentinus homo verecundiſſimus.*

Pag.99. v.7. *Volebat Triphæna miſereri, quia non totam* *voluptatem perdiderat*] Malim, *nondum totam.* Sequitur ſubinde.

v.8. *Sed Licas memor adhuc vxoris corrupta, contumeliarumq́;, quas in Porticu Herculis acceperat, &c.*] Ergo facinora hæc in Vrbe, terrarum domina, patrata ab Eucolpio Romæ enim Porticus Herculis, quam Aede eiuſdem Dei inſtaurata Martius Philippus exſtruxerat, Auguſti vitricus. Vnde & Philippi apud Martialem titulo inſignita lib. Epigr. v.

Vites cenſeo Porticum Philippi:
Si te viderit Hercules, periſti.

Cui vrbanæ iniuriæ altera quoque ab eopſe Eucolpio Licæ Tarentino per ſummam contumeliam illata, ſic quaſi ſuccidanea, ſubiungitur poſtea pag. 109. v. 10. *Non dubie redierat in animum * edile, expilatumq́; libidinoſa migratione nauigij.* Quo item referri debere videtur, quod habes pagina 119. v. 29 ex perſona ipſius Licæ in propinquo naufragij articulo ſuppliciter prolatum: *Et tu (inquit) Eucolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrumq́; redde nauigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles.* Ex quibus verbis liquido eſt coniectare, antea item eodem quoque Licæ nauigio vectum cum Gytone Eucolpium: ſed enim vtrumque maritimis moribus cum illo, ac Triphæna expertum, furtim inde ſe ſubduxiſſe, abacta inſuper præda (cui *Siſtrum* iſtud, *veſtemq́; diuinam* infuiſſe eſt veriſimile) & compilato per fidem Lica, quaſi Fugitiuos, & quibus in odium bona ſua veniſſent, id quod paullo ſuperius iiſdem exprobratum à miſericordiſſima fœminarum Triphæna ſcilicet. Ait ibidem Licas.

v. 18. *Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne quid remiſſe patiar*] Superſtitioſus hic quidem eſt, vera prædicat. Euenit enim, cuius metuens fuerat maxime; ſcilicet, vt in profundum, hoc eſt, in maximam malam crucem ipſe nauigij dominus peſſum ac præceps ſine viatico diuorſus abiret miſer; piſcibus in alto (opinor) pabulum præbiturus: captiui contra ſalui ac ſuperſtites in ſoſpitale littus eiecti ex inimici manibus per tempus ſane elaberentur.

CAPVT IIX.

Ciceronis locus cum Petroniano collatus. Interuortere pecuniam.

cuniam. *Enucleatus Arbiter, idemq́ correctus.* Pharmacus, *pro ſceleſto.* De Triphenæ damnatione nouacula. Vti viribus ſuis. *Alterius loci integratio.* Pelagiæ volucres. *Petronius ope Propertiana illuſtratus.*

Ead. pag. v. 29. *Niſi forte putatis iuuenes caſu in has plagas incidiſſe, cum omnis vector nihil prius quærat, quam cuius ſe diligentiæ credat*] Veriſimiliter vtique, atque ex ſolenni nauigantium conſuetudine. Vnde & Cicero Tyroni ſuo conſuadet, vt non niſi caute atque explorato itineri committat ſeſe. Quo enim aliò ſpectent quæſo cautiones illæ toties iteratæ? verbi cauſa Epiſt. libro 16. *Reliquum eſt, vt te hoc rogem, & à te petam, ne temere nauiges. Solent nautæ feſtinare quæſtus ſui cauſa. Cautus ſis, mi Tyro: mare magnum, & difficile tibi reſtat. Si poteris cum Meſcinio (cautè is ſolet nauigare) ſi minus, cum honeſto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur.*

Pag. 100. v. 7. *Si mehercules interuertiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, &c.*] In Manuſcriptis membranis erat, *Pecunia.* vnde ſuſpicor deſiderari, *Vos*, aut aliud aliquid, affine huic quod ſit, hoc modo: *Si mehercules vos interuertiſſent pecunia, veſtram ſi fidem proditione læſiſſent.*] Et tamen, *Interuortere*, cum accuſandi caſu in Plauto offendas haud ſemel, exempli gratia: *Interuortere argentum.* Item Aſinar. *Vnde ſumam, quem interuortam?* Nihil ergo immutandum.

Pag. 101. v. 12. *Quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere?*] ſ. tete, qui vicem Interpretis ſuſtines, pro deprehenſis ac conuictis cauſam audes dicere, tanquam ſi ipſi pro ſemet loqui non poſſent? Pergit ſæuire Licas:

v. 13. *Quid dicis tu latro? quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit?*] Corrigendum, *Exuſſit*; atque interpretandum ex Plinio, ita libro x cap. lxvii. ſcribente: *Salamandræ ſanies, quæ lactea ore vomitur, quacunque parte corporis humani contacta, toti defluunt pili; idq́, quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat.*] Reſpexit haud aliò ſanè Epigrammatarius Celtiber;

Hoc Salamandra notet, vel ſæua nouacula nudet,
Vt digna ſpeculo fiat imago tua.

Subdit deinde cum ſtomacho Licas iſte Petronianus:

v. 15. *Cui Deo crinem vouiſti? Pharmace reſponde.*] *Pharmace*, id eſt, ſacrilege, ſceleſte, piacularis, ſacer. Vtitur voce ea in βατραχοῖς ſuis Ariſtophanes:

Καὶ πονηροῖς κἀκ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα,
Ὑςάτοις ἀφιγμένοισιν οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
Οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῆ ῥαδίως ἐχρήσατ' ἄν.

Sed & Hipponax ille:

Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, ϗ ῥαπίζοντες.
Κράδησι, ϗ σκίλλαισιν, ὥςε φαρμακόν.

Sub finem eiuſdem paginæ:

v. 33. *Sed intentans in oculos Triphænæ manus, vſurum me viribus meis clara liberaq; voce clamaui, ni abſtineret à Gytone iniuriam mulier damnata, &c.*] Multa enim exilio Triphena: vnde & ſuprà lamentata fuerat miſera, *ſe non minus, quam Licam, grandi iniuria vexatam; quippe cuius pudoris dignitas in concione fuiſſet proſcripta.* idq; Eucolpij iſtius potiſſimum, tum Gytonis opera ac comitate eueniſſe, ex argumento ipſo poſſe videor coniectare. Cæterùm, quod Triphenæ interminatur Eucolpius, *viribus ſuis ſeſe vſurum* tandem, ea forma dictum, qua Senecæ illud de Diuo Auguſto apud Pollionem cœnitante: *Fuit Cæſari ſic caſtigandus amicus, bene vſus eſt viribus ſuis.*

Pag. 103. v. 9. *Sed contemtus amor vires habet, &c.*] Ex perſona Triphenæ, ſecundum Maronianum illud:

——*Spretæq; iniuria formæ.*

Quo pertinent & illa paginæ 91. v. 4. *Ergo me deriſi?* & quæ ſequuntur.

Pag. 104. v. 6. *Alius exſultans quærebat fuſcina piſces.*] Probior (meo quidem animo) Lugdunenſis editionis ſcriptura, quæ non *Piſcatorem*, ſed *Piſces exſultantes* facit, quomodo & Martialis noſter.

Et piſcem tremula ſalientem ducere ſeta.

Fuſcinam verò cum Cicerone appellat, quam *Tridentem* Plinius, pro inſtrumento, quo piſces, aut anguillæ confodiuntur. nota etiamnum noſtris hominibus captura, qui hoc genus, *Elgers*, patrio ſermone indigitant, terna dentium ſerie inſigne. Et mox

v. 9. *Ecce etiam per antennam pelagiæ conſederant volucres, quas textis arundinibus peritus artifex tetigit.*] Frequens epithetum iſtud apud Iunium Columellam, etiam *Pelagicus*. Sed & in Senariolis illis Publianis ſuprà an non diſertim lectum?

An, vt matrona onerata faleris pelagijs, &c.

Ouidius noſter *Volucres Marinas* appellitat. quinimò &

Propertius verſu illo in Pętum naufragio præreptū ſibi:

Sed tua nunc volucres aſtant ſuper oſſa marina.

Etiam *Arundinum* mentionem ex hoc Propertiano explices licebit:

———Sed arundine ſumta,
Faunus plumoſo ſum Deus aucupio.

CAPVT IX.

Bina ex vno diſticho macula eluta. Calliblephara. Corymbion. *Compluris emendationum cumulus.*

HAbes ſubinde ab Eumolpo capillorum Elegidarion multò hercule feſtiuiſsimum: cuius primum diſtichon hunc in morem typis diuulgatum exſtat:

v.13. *Quod ſolum formæ decus eſt, cecidêre capilli,*
Vernanteſq; comas triſtis abegit hyems.

Ratio peruerſè nimis, improbéque ſubducta. Neq; enim omne puerilis formæ decus in ſola poſitum cæſarie. Miror proinde hoc mendum tanto iam tempore inſediſſe exemplaria noſtra. Itaque tollatur quamprimum, haud quidem mea, verùm manuſcripti Codicis fiducia maximè, in quo diſertè, *Summum*, non *ſolum* exaratum legebatur; ſententia aptiſsima, nec ſine quadam ambiguitatis gratia, quę voculę huic ſubeſt. quàm *Præcipuū*, tam *Supremum* pariter ſignificanti. Videtúrque inquam ad *Capitis poſituram* alluſum, quæ in homine pars ſumma. Repono etiam deinceps, ab eodem exemplari veluti manu in hanc correctionem inductus:

Triſtis adedit hyems.

In illo enim, *Adegit*, comparebat planiſsimè vnde nuperi *Abegit*; priores, *Ademit*, exculpſerant. Neutrum ad Bacchum. Acceſſit tamen tertius, qui coniecturam hanc noſtram in * Racemationes tranſtulit ſuas, diſsimulato vnde acceperat, nomine.

Pag.105.v.5 *Imò ſupercilia etiam profert de pyxide, ſcit é-que iactura lineamenta ſequuta, totam illi formam ſuam reddidit.*] *Calliblephara* deſignat, quibus ſupercilia ad ornatum denigrant mulieres interpoles. quod genus medicaminis tetigit etiam Iuuenalis in Satyra:

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu.———

Nec non Martialis meus lib.ix.

Nec tecum facies tua dormiat; innuit illo,
Quod tibi prolatum eſt mane, ſupercilio.

* P. l
merita
notat
in Spi
cileg.

Denique diſertiſsimus Chriſtiani generis ſcriptor Tertullianus de habitu muliebri, quo loco de Angelis, qui ad fœminas hominum ſe penetrarunt, agitat: *Illi* (inquit) *proprie & peculiariter fœminis instrumentum iſtud muliebris gloriæ contulerunt, lumina lapillorum, quibus monilia variantur, & medicamenta ex fuco, quibus lanæ* (*ſ. malæ*, vel certè *Genæ*) *colorantur, & illum ipſum nigrum puluerem, qui oculorum exordia producuntur.* Sed & ibi fortaſſe *Ciliorum exordia* (niſi ſi cui, *Exodia*, arrident potius (ex altero Petronij loco emendandum, quem habes pagina 130. v. 3. his verbis conceptum: *Supercilia vſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinia luminum penè permixta.* Vide Plinium præterea non vno in loco *Calliblephara* iſta ſequiori ſexui concinnantem. Ait ibidem Arbiter:

v. 18. *Imò commendatior vultus enituit, quia flaucorum corymbion erat.*] In codice M S. duabus literulis minus, quam *Flaucorum* referebatur, ad hoc exemplum: *Flaucor.* Vnde nos *ſcriptura vtrinſq; lineamenta ſequuti totam Gytoni formam ſuam reddere poſſe* videmur, hac leuicula commutatione reſcribendo ſcilicet: *Glaucum.* niſi fortè Germanicæ cuiuſdam gentis nomen reponendum, *Cauchorum* putà, aut ſimile aliquod: vnde tanquam à victis deditiſque ſibi flaua potiſsimùm capillamenta petere gaudebant Romani, iuxta illud Naſonis:

Iam tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.

Qui mos apud Poëtas, tum Hiſtoricos ita tritus atque obuius paſsim, vt in re nota plura nos verba deperdere pudeat pigeátque.

Pag. 107. v. 13. *Donec ancilla vini certè ab eo odore corrupta, &c.*] Ita nouiſsima quidem editio. Lugdunenſis autem, *Incertum habeo.* Quæ verba inſiticia videntur. certè à manuſcripto, quo ego vſus, aberat verumque: legebaturque hoc modo, & quidem probiſsimè: *Donec ancilla vini odore corrupta, &c.* Niſi fors ſcripſerit Arbiter: *Vini adeò odore corrupta.* Omiſſo τοῦ *certè.* quod quaſi gloſſema quoddam fuiſſe videtur τοῦ *adeò*, à ſtudioſo aliquo (opinor) extra lineæ ordinem ſupernè collocatum, vnde poſtea in contextum ipſum ab Exſcriptoribus relatum denique.

verſ. 25. *Ipſum te iacentis corpus commonere debet, vt viuas.*] Quid ſit, *Commonere. Admonere* enim eſt in

Editione Sequanica. Sequitur:

v. 26. *Nemo inuitus audit, cùm cogitur aut cibum ſumere, aut viuere.*]Omnia mira ſunt, niſi ad illam forte Trogi Pompeij ſententiam reſpexerit, quam de Poro Indorum Rege hoſtium potito commemorat nobis abbreuiator eius Iuſtinus libro XII. *Qui victum ſe adeò doluit, vt quum veniam ab hoſte accepiſſet, neq; cibum ſumere voluerit, neque vulnera curari paſſus ſit: ægreq; ſit ab eo obtentum, vt vellet viuere.*

Pag. 108. v. 5. *Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit.*] Membranæ calamo exaratæ: *Ne hanc quidem, &c.* Cæterùm non nauci illud; vti nec iſtud, quod apponam inſuper:

v. 10. *Vt quiſque ex notis ignotisq; ad monimentum veniſſet*] Quo loco liber idem *Quiſquis*, nobis repræſentabat. tametſi haud ignorem alterum interdum pro altero, & quidem promiſcuè ſumi. Videtur &, *Notis, agnatisq;*, non incommodè reſcribillari poſſe.

v. 28. *Nec iſtud, inquit, Dij ſinant, vt eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum funera ſpectem.*] *Hominum*, in Chirographo non erat, & credo ab aliquo Librariorum Arbitro condonatum.

Pag. 109. v. 10. *Non dubie redierat in animum* * *edile expilatumque libidinoſa migratione nauigium.*] *Mœchile* legendum puto, monuimus ſuprà, pro *Mœchimonio*, vt quidem loquitur Laterius. vt referatur ad *vxorem Lycæ corruptam.* qua de re vide retro pag. 99. Ibidem:

v. 19. *Sed obliquis trucibusq; oculis vtrumque ſpectabā.*]
Hinc & Flaccus: *Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam Limat.*
Item Ouidius: *Obliquo lumine cernit.*

Pag. 110. v. 23. *Et quod omnibus procellis procelloſius* (ſic enim & V. C. alij, *Periculoſius*) *erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret.*] Huic non diſſimile Curtianum illud ex libro Hiſtori. IIX. *Deinde momento temporis repreſſus eſt imber. Cæterùm adeò ſpiſſæ intendere ſe nubes, vt conderent lucem, vixque colloquentium inter ipſos facies noſcitaretur.*

CAPVT X.

Propertio duobus in locis ex Petronij collatione lumē prælatum.

latum. De religioſa priſcorum pietate, vt corporibus inhumatis ac ſepultura honore carentibus de puluere glebáque ter iniecta, gratia à prætereuntibus fieret, religioſiſſimè diſſertum. Diæta magiſtri. Diætarij. *Obſcuriſſimi loci declaratio, alterius etiam correctio.* Eumolpus mentem iuſſus habere bonam. *Superfluentis pronominis exſtirpatio. Verbi cuiuſdam reuocatio de manuſcripti Codicis diſſenſione nata primitus.* O mi hoſpites, *ſic dictum, quomodo* Mi dulcis anus, Mi ſidus. SVOS HAEREDES habere. Commoda, *quid? Bina macula fugata de Petronio.*

EAd.pag.v.33. De Lica pelagiis fluctibus per tempeſtatem abſorpto: *Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitúmque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit.*] Atque hoc illud eſt, quod in conſimili caſu nobis iteratur à Propertio.

Tu Patum, ad Pharios tendentem lintea portus,
Obruis inſano terq́; quaterq́; mari.

Pag.111.v.19. *Aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod vltimum eſt,* (ita enim diſtinguo atque interpungo) *iratis etiam fluctibus imprudens arena componet*]Hoc ex veterum religione, vel ſuperſtitione potiùs; Iuriſq́; adeò Pontificij cautionibus prædicat. Fraudem enim pluſquam capitalem, ne piaculum dicam ſibi capitiq́; ſuo accerſere cenſebatur, ſi quis naufrago, ſeu cadaueri alioqui inſepulto, temere fortuitóque (vt fit) in via obiecto ſibi, de glebæ, ſeu pulueris iniectione, & quidem ter repetita (quam *Lapidationem* hîc vocat Arbiter) gratiam facere quaſi per contemptum neglexiſſet. Vnde ritè etiam Horat. 1. Carm. ex perſona naufragi ad nautam præteruehentem:

At tu nauta, vagæ ne parce malignus arenę
Oſſibus, & capiti inhumato
Particulam dare, &c.

Nec non ſub eiuſdum Odæ exodium:

Quanquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit
Iniecto ter puluere curras.

Iam quòd de *Imprudentis arena Libitinaria opera* ſubiungitur à Petronio, explicat nobis Propertianum illud libri 111.

Reddite corpus humo, poſitaq́; in gurgite vita,
Patum ſponte tua vilis arena tegas.

Pag. 112 v. 1. *Audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſedentem, membranæque ingenti verſus ingerentem.*] *Diætam* pro Cœnatione hoc loco, an cubili potiùs, in quo nauicularius, hoc eſt, nauigij magiſter conquieſcit, ſumere videtur. Vnde & *Diætarij apud Iuriſconſultos, qui in nauibus cuſtodiæ cauſſa præponuntur.* Lege 1. §. *Et ſunt quædam.* De *Belluæ* porro *gemitu* neſcio quid è Senecæ Ludo mihi de morte Claudiana videor electaſſe. & credo Eumolpum ſignificari, alieniſſimo tum loco, tū tempore, quippe in ipſa mortis vicinia, Poëtantem: imò & cum mugitu quodam verſus ſuos, naucleri Diætæ tanquam Muſæo incluſum, ridiculè ingerentem membranæ. Idem enim propemodum illic de ſtupore illo Cæſare, ouicula mera, Cordubenſis noſter Philoſophus: *Tum Hercules primo aſpectu ſanè perturbatus eſt, vt qui etiam nō omnia monſtra timuerit* (lego, *domuerit*) *vt vidit noui generis faciem, inſolitum inceſſum, vocē nullius terreſtris animalis, ſed qualis eſſe marinis belluis ſolet, raucam & implicatam, putauit ſibi tertiū decimum laborem veniſſe.* Adiuuat ſuſpicionem noſtram haud timidè ſanè quod ſequitur, de eodem Eumolpo lepidiſſimè confictum: *Iniicio ego frenetico manum, iubeoq; Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugientem.* Siquidem & illic fortè *Phocam*, ἀντὶ τῦ *Porcam* reſcribendum, vt *Belluæ* (quod præceſſerat) *gemitus* omni ex parte reſpondeat.

v. 7. de eodem: *Extraximus clamantem, iubemuſq; bonam habere mentem.*] Id eſt, ſanam & validam; quaſi dicas ad priſtinam ſanitatem redire. Sic & ſuprà pag. 42. *Et (quod rariſsimum eſt) amas bonam mentem.* Nec minùs pag. 74. v. 12. *Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas.* Item 78. v. 2. *Ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt.* Vbi poſtremum τὸ *Bonam*, puto abundare. Sed & Propert. lib. 3. *Mens bona ſi qua Dea es.* denique paſſim alibi Ouidius.

Pag. 112. v. 25. *Aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit.*] *Aliquem*, aberat à M S. & ſine illo vtique per ſe conſtat ſententia.

Ipſa ſuis pollens opibus, neque pronominis alicuius indiga.

Pagina 113. verſ 14. *Illum Diis vota ſoluentem penatium ſuorum ruina ſepelit.*] Variare hoc loco ex chirographi codicis auctoritate liceat mihi. Námque in eo non *Sepelit*, verùm *Cœperit*, memini lectitare. Vnde & mihi ſcripturæ huiuſce lineamenta quaſi veſtigiis perſequuto viſum eſt emendare: *Cooperit*. Nec tamen (vt ne hoc quoque diſſimulem) hac manuſcripta deterior cuſa lectio. Habes ibidem:

v.20. *At enim fluctibus obruto non contigit ſepultura. Tanquam interſit periturū corpus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hac eodem vētura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis accipiat.*] Totam ferè huiuſce loci ſententiam ab Arbitro mutuatus Minut. Felix, quum ſcribit: *Inde videlicet & exſecrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas. quaſi non omne corpus, & ſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit, vtrum feræ diripiant, an maria conſumant, an humus contegat, an flamma ſubducat: quum cadaueribus omnis ſepultura, ſi ſentiunt, pœna eſt, ſi non ſentiunt, ipſa conficiendi celeritate medicina.*

v.30. *Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adoleuit*] ſcilicet meis, qui paulò antea cum eodem inimicitias, & quidem capitales, ingratiis vtique, nimiſque adeò aduorſus animi mei ſententiam exercere fueram coactus.

Pag.114.v.10. *O mi (inquit) hoſpites, ſi negotiatores eſtis, &c.*] *Mi*, ſingulari pro plurali poſito, antiquè, quomodo ſæpicule Plautus noſter, vt vel Ciſtellaria:

Mi homines, mi ſpectatores, &c.

Nec minore inſolentia Apuleius neutro genere, & quidem numero ſingulari, eundem vocatiuum efferre auſus Apologia prima in lepidiſſima illa Platonici Epigrammatis verſione,

Aſtra vides: Vtinam fiam (mi ſidus) Olympus,
Vt multis ſic te luminibus videam.

Quomodo & fœminino Tibullus lib.1.

Viue diu, mi dulcis anus, &c.

Quod quidem vni omnium ſolertiſſimo Caſtigatori Ioſ. Scaligero aſſentior lubens. Nam abſque illo foret, *Mi*, pro *Mei* à Plauto vſurpatum, poteram ſuſpicari, virtute contractionis ſcilicet: ſicuti *Di* quoque pro *Dei*, ſeu *Dij*, monoſyllabum pro diſſyllabo ſcriptitatum animaduertimus.

v.21. *In hac vrbe nemo liberos tollit, quia quiſquis ſuos* *hæredes habet, &c.*] Notum apud I C. quid ſit, SVVS HAERES. Sequitur exinde:

v. 23. *Nec ad ſcenas, nec ad Spectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis.*] *Scenæ, & Spectacula*, quanam inter ſe nota diſtingui poſſint, haud ſanè video: ſuſpicorq́; non *Scenas*, verùm *Cænas* ſcriptitaſſe Petronium, eas dico, quas & orbis & locupletibus maximè ſenibus aſſiduè ingerebant turpilucricupidi captatores, hæreditates aliorum animis auidis præcipientes, atque inhiantes vulturinum in morem. *Commodis* porro. i. honoribus atque immunitatibus, pro queis nos *Priuilegia* (opinor) diceremus.

O v. vlt. *Genuſq́; diuinationis ſibi non diſplicere cōfeſſus eſt.*] *Diuitionis* habebat exemplar Manuſcriptum. Vnde nos, *Ditationis*, exterebrare auſi fuimus.

CAPVT XI.

Largior, *ſeu* laxior ſcena. Scema, *fœminino genere. Gloſſema, quod in contextum irrepſerat, ſubmotum. Pithœana conſectura ſubſcriptum.* Familiæ, *nec non* τοῦ Familiaris *ſignificatio haud ſanè familiariter accepta. Lacunæ explementum.* Tribus locis redintegratus Arbiter.

PAg. 115. v. 2. *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt, veſtis humanior, quæ præberet mendacio fidem.*] Ita enim lego, inductis ſuperfluis illis è gloſſemate, vt apparet procuſis: *Veſtimentum latius.* Verùm tēpeſtas memini quum quondam fuit, quum *Scema* reponendū arbitrarer, motus cùm Veterum auctoritate, tum Comici noſtri comprimis, apud quem τὸ *Scema, Scema*, hoc eſt, genere fœminino prolatum memineram lectitaſſe. vt Amphitr.

Quod ego huc proceſſi ſic cum ſeruili ſcema.

Pro veſtimenti genere. Nunc Plinianæ potiùs ſententiæ accedo, Nepotis dico, ita epiſt. libr. v I I. argumentantis: *Nónne quum ſurgis ad agendum, tum maximè tibi ipſe diffidis, tum commutata, non dico plurima, ſed omnia cupis? vtique ſi latior ſcena, & corona diffuſior.* Suſpicórque de comitatu ſuo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id eſt, frequentiorem, minúſque adeò æſtiuè viaticatum ſibi. tum cultiùs aliquantò exornatum deſiderare prædicat ſeſe. ne videlicet ſimulatas diuitis domini partes, &

quaſi Mimicam perſonam actitare videatur. tametſi non ignorem, ſumi quoque interdum pro loco ipſo, vbi quiſpiam ſe oſtentat, ſuique ſpecimen facit. Vnde, *In Scenam prodire*, *μεταφορικῶς*. quomodo & ipſe Arbiter aliquantò pòſt pag. 118. v. 9. in eodem adhuc argumento verſans: *Et ne quid ſcena deeſſet, &c.* Sequitur:

v. 5. *Non me hercules pœnam iſtam differrem, ſed continuò vos ad magnas opes ducerem*] Ita editiones, quas correctiſsimas nobis exhibuit Gallia. pro quo vnus atque vnicus ille Pithœus noſter, *Peram*, reſtituit. cui etiam codex chirographus toties à me ob probitatem laudatus hac vtique in parte aſſentabatur. Cuius vicem haud inſcitè mihi ſupplere videtur poſſe Græca dictio, in hunc locum (ſi qua alia) conuenientiſſima; *πεῖρα* inquio, hoc eſt tentamentum, ſiue adeò experimẽtum, atque id quod Gallico, *La preuue:* vernaculo ſermone, *Een proeue*, perhibere vulgo ſolemus, facta à guſtatu in alienum migratione. Neque aliam ſanè Pithœi mentem ſuper hocce loco fuiſſe, perſuaſum mihi.

v. vlt. *Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere.*] Propriè *Familiam* dicit. neque enim alio titulo ſeruæ conditionis homines cenſi antiquitus, nimirum à *Famulando* auctoribus I. Cris & Vlpiano in L. 1. ff. *de vi, & vi arma.* Vnde & *Gladiatorum Familia* apud Ciceronem. Cuius rei cauſſam hanc reddit Seneca lib. vj. Epiſt xlvij. *Ne illud quidem vides; quam omnem inuidiam maiores noſtri dominis, omnem contumeliam ſeruis detraxerint. Dominum, Patremfamiliæ appellauerunt, Seruos (quod etiam in Mimis adhuc durat) Familiares.* Confirmat hoc ipſum Plautus Amphitr. *Aduenisſe familiares dicito.* Item Epidico; *Quis properantem me reprehendit pallio?* T H. *Familiarũ.* Denique alibi compluries.

Pag. 116. verſ. 7. *Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulaſque teſtamenti omnibus * renouet*] Videtur deſiderari, *Horis*, vel aliquid tale ad lacunæ explementum. Ibidem:

v. 28. *Ridebat contumaciam Gyton, & ſingulos ſtrepitus eius pari clamore proſequebatur*] Malim *clangore:* idq́; Petronianæ ſententiæ haud paulò accommodatius.

Pag. 117. verſ. 7. *Neque concipere, aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata*] Ita quidem rectiſsimè poſtrema editio, quum in prioribus omnibus,

bus, *Inundante*, antea legeretur. Vtitur ea ipſa Metaphora ſolens Petronius. vt vel paulò priùs: *Inundatus hac Eumolpus inuidia.* Item initio: *Vino etiam Falerno inundabamur.*

v. 17. *Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmẽ, aut verſum timuerũt calcare*] Scio, cuiuſmodi ſententiam ex hocce loquendi genere nobis exculcauerit Turnebus, receptæ ſcripturæ vanitate deceptus: quæ mihi ipſa *Via* illa, quam & Homerum principem, ſequutoſq; mox Lyricos, ac Romanum Vergilium cũ Horatio legitimè inſtitiſſe vult credi Arbiter, aſperior ac petricioſior videtur. Quis enim *bonæ mentis* ad hũc quidem modum loqui ſe poſtulet? *Verſum calcare?* Nõ ego: nam quod ad me attinet, ſanè nolim. Proinde magna cũ fiducia reponendum pronuncio atque edico: *Non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut viſam timuerũt calcare.* Idque non mihi, ſed verò lectioni manuſcriptę credi, atque acceptum referri cupio.

CAPVT II.

De Lucani coætanei ſui Pharſalia, ab Arbitro hoc noſtro, haud arbitrario, ſed certo Cenſoriæ animaduerſionis præiudicio notata, grauiſſimæ ſuſpicionis cõiectura. Iniquiſſima amborum inter ſe commiſſio, fati ſimilitudine parium potiùs, quàm laudis. Inops audacia tuta eſt, *ad cenſionem quandam Salluſtianæ Hiſtoriæ ſententiam opportuniſſimè traductum: in eáque enarranda quantum Glareani acies caligauerit, oſtenſum. Locorum aliquot cùm Martialis, tum aliorum feſtiuiſſima cum Petronianis collatio.* Simplex, *pro Compoſito: ſimul* Peragere, *pro* Perorare *poſitum. Totidem quot ego, ac tu ſumus (mi Lector) mendæ de Petronio ſublatæ.*

E Ad pag. v. 19. *Ecce belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus literis, ſub onere labetur. Non enim res geſtę verſibus comprehendendæ ſunt, quod longè melius Hiſtorici faciunt, quàm Poëtæ, &c.*] Aut fruſtra ſum ego, aut ad Lucanũ Poetam, notiſſimum illum Ciuilium bellorũ compoſitorem, trahendum hanc digreſſionem, qua Satyricè eiuſdẽ Pharſaliam perſtringit hic noſter; [illegible] quidem, & quaſi ex trauerſo, veram ita tamen, vt eũ ipſum veluti digito indicare videatur. In quo Petroniuni quantum à corrupto,& quidem communi ætatis ſuæ iudicio abfuerit, haud obſcurè eſt animaduertere. quo tanti æſtimatus Lucanus, vt non defuerint illis, ſequutiſq; temporibus viri doctrinæ nomine cumprimis celebres,atque in his Papinius , & Martialis illi conterraneus ferè,qui eum & Vergilio (ſi Diis placet) & Homero ipſi parem facere ne dicam anteponere, haudquaquam dubitauêre. qua fiducia ſufflatus ipſe virtutis ſuæ etiam præconium facere , atque in has iniquiſſimæ contentionis inanias erumpere veritus non eſt:

Et quantum mihi reſtat ad culicem?

Iuuat opinionem hanc noſtram Cenſoria illa,quam ibidem præmiſerat Eumolpus,principum Poëtarum commemoratio,non vltra *Romanum Vergilium , & curioſam Horatij* fœlicitatem à Petronio extenſa. Subdit enim, *Cæteros*(Lucanum,vt dixi,& totam illam Poëtarum manum haud dubiè deſignans) *aut non vidiſſe viam , qua iretur ad carmen,aut viſam timuiſſe calcare.* idque mihi Oraculi inſtar; & (ſi mei arbitrij res fuat)vnam mehercule à Petronio *Eumolpicam Troiæ Haloſin*,aut hãc ipſam potiùs verè Poëticam belli ciuilis vaticinationem multò mauelim mihi,

Quàm vel trecenta Cordubenſis illius
Pharſalicorum verſuum volumina.

Quod ipſum & Quintilianus circumſpectè conſiderans, Oratoribus , quàm Poetis potiùs hunc Cæſariani belli ſcriptorem cenſuit adnumerandum. Vtut eſt, σύγχρονοι certè Lucanus & Petronius noſter,iiſdémque fortaſſe in contentione ſtudiorum communiũ aliquanta æmulationis ſimultas. Vterque enim, imperante crudeliſſimo Nerone, cum vitæ,tum Genij ſimilitudine diſpares,parẽ vitæ exitũ ſortiti. ſed hic(Arbitrum dico)vertente anno poſt C.Suetonio,L.Teleſino Coſſ. quum alter Annæus ille Silio Nerua , & Attico Veſtino Coſſ. anno qui præcelſerat modo , ab V. C. DCCCIIX. eiuſdem Principis iuſſu [illegible] Parcarum fila venis ante diem inciſis abrupiſſet ſcilicet.

Pag 118.v.9. in deſcriptione belli ciuilis: *Atque Arabum populus ſua deſpoliauerat arma*]Quis verò mente vſque adeò exſenſa,vt *Populis* , ſtatim emendandum non videat? Et mox:

v.19. *Perſarum ritu,malè pubeſcentibus annis Surripuere viros,exſectaq́; viſcera ferro In Venerem fregere.*] Cuius ſententiæ acrimoniam in animo habuiſſe videri poteſt ſanctiſſimus Martyr Cyprianus lib. Epiſtol. 11. ad Donatum, de exoſſi ac Cinędica illa Hiſtrionum ſaltatione condignos homine Chriſtiano ſermones differẽs: *Videte contra fœdus iuſq; naſcendi patientiam inuiſtæ turpitudinis elaboratam. Euirantur mares: omnis honos & vigor ſexus, euirati corporis dedecore emollitur, pluſquam (lego pluſq;) illic placet, quiſquis magis virum in fœminam fregerit.* Sequitur in Petronio:

v. 21. *Atque vt fuga mobilis æui Circumſcripta mora properantes differat annos, Quærit ſe natura, nec inuenit*] Huc ſpectat capitalis illa Legis pœna Conſtantio & Cõſtante auctoribus perlatæ, quam Variarum ſuarum ex Codice *ad L. Iuliam de adult.* laudat nobis exactiſſimæ eruditionis Cenſor Durant. Caſellius, ex veteri quadam membranula, noua hacce forma à ſeſe interpolatã primitus: *Cùm vir nubit in fœminam viris porrecturam quid cupiatur, vbi ſexus perdidit locum? vbi ſcelus eſt id quod non proficit ſcire? vbi Venus mutatur in alteram formam? vbi amor quæritur, nec inuenitur?* Quum in libris, quantum eſt, formulariis: *Vbi amor quæritur, nec videtur?* perperam inibi vulgò procuſum exſtet. Legitur ibidem:

v. 25. *Et laxi crines.*] Pro quo ego *Fluxi*, lubente repoſuerim ad illud Martialis mei accommodandũ: *Molleſq; flagellent colla comæ*, vel certè *Lixi* reſcribendum, id eſt, lixiuio (quam *Causticam*, ſeu *Batauam ſpumam* idem Poëta appellitat) loti atque imbuti crines. verbi cauſſa:

Et mutat Latias ſpuma Batana comas.

Niſi ſi tamen, *Laxos*, pro ſolutis interpretari malimus.

Pag. 119. v. 29. *Inops audacia tuta eſt*] Sẽtentiam mehercule ſcitam oppido, argutamque ac breuem. nec minore adeò elegantia à Principe illo Hiſtoricorum in cõſimili penè Catilinariæ coniurationis argumento expreſſam quaſiq; enarratam dicto iſtiuſmodi: *Nam ſemper in ciuitate quibus opes nullæ ſunt, bonis inuident, malos extollunt: vetera odere, noua exoptant: odio ſuarum rerum mutari omnia ſtudent: turba atque ſeditionibus ſine cura aluntur, quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.* Quam tamen ſententiam haudquaquam fueram laudaturus, niſi in luce mera miſerè caligaſſe hoc loco Glareani aciem aduorterem, qui tam argutæ clauſulæ intellectum ignotum ſibi,ac ſupra captum eſſe fateatur ſuum ; niſi poſt, *Habetur*,diſtinctioni locus fiat,ac poſtea inferatur *ἀζημίως; Sine damno*. Ridiculè , & verè adeò *Nodus*(quod dicitur)*in ſcirpo*. Habes eadem porro apud Petronium pagina eadem,

v.33.*Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes,*
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet: Libyco iacet æquore Magnus:
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et,quaſi non poſſet Tellus tot(*ita v.c. ferre ſepulcra, Diuiſit cineres*] In membranaceo codice:

Tres dederat Fortuna duces,

liquidò referebatur. A reliquorum verò verſuum argutia Epigrammatis vnius acumen Martialis noſter mutuatus videri poteſt,quod Magni Pompeij, eiuſq; filiorum Manibus merito hercule ac lubens à ſe ſuaq; Muſa imputandum cenſuit hoc exemplo:

Pompeios iuuenes Aſia atque Europa,ſed ipſum
Terra tegit Libyæ, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum, toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Quid mirum verò ? qui vel acutiſſimum etiam hemiſtichium illud ex hoc ipſo Poëmate ad alterius item Epigrammatis concluſionem tranſcripſerit ſibi:

Ingenioſa gula eſt.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in Epiſt. ad Demetriad. de virginitate ſeruanda , Arbitro , non Martiali auctori condonatum:

Non bene olet, qui bene ſemper olet.

Quem tamen verſum nulla ſui parte minutum, aut immutatum , apud Martialem reperias etiamnum hodie lib.II.Epigram.XII.

Pag.121.v.15. *Vota mihi cedunt*] Ita editio Lugdunenſis. Ego tamen Pariſienſi potiùs,tum chirographo codici meo ſubſcribendum autumo:in quo , *Vota tibi cedent*, diſertiſſimè legebatur,id eſt,ſuccedent , euenientq; tibi ex ſententia,quæ vouiſti omnia.

Pag.123.v.26: In eodem Poëmate ex perſona Cæſaris iam Dicta furientis:*Certè mea cauſſa peracta eſt*]Hoc eſt, *perorata*. Quomodo apud Callimachum illum Romanum:*Cauſſa perorata eſt.* *Agere* enim ſiue *Orare cauſſas*, germana,imò gemina eſſe,

Nec pueri ignorant, niſi qui nondum ære lauantur.

v.34. *Fortior omnibus mouit Mauortia ſigna Cæſar, & inſolito greſſu prior occupat auſus.*] Aliis, *Hauſtus*, placet: neutrum mihi, verum iſtuc potiùs quod ponam:

Et inſolito greſſus prior occupat auſu.

Pag.124.v.5. *Mox flumina montibus altis*
Vndabant modò nata, ſed hæc quoque miſſa putares.] Quo loco alij, *Spiſſa*, legunt: at Rogertis mei codex calamo exaratus, *Iuſta*, habebat. Vnde nouiſſima editio, *Iuſſa*, nobis concinnaſſe videtur. Mihi vero, ſi quis in tanta diſſentientium ſcripturarum varietate coniecturæ locus eſt reliquus, *Stare*, ſtat reſtituere. idque proximè ſequentis verſus cauſa maximè, quem in optima illa Pariſienſi editione hac forma conceptum memini reperitare:

Stabant, & vincta fluctus ſtupuêre pruina.

Pag.127. v.15 *Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?*] Apoſtrophe Poëtica ad Diuum Iulium, infeſta patriæ ſigna inferre ſatagentem.

CAPVT XIII.

Maculæ binæ, quæ Petronium inquinabant, deletæ. Alterum huiuſdem Satyrici locum ad Tibullianæ ſententiæ ſimilitudinem conformatum videri. Libidinem concitare. Oboſculari. *Turnebicæ opinioni aſſenſum.* Digiti gubernantes vocem Conciliare, *quid?*

PAg.128.v.5. *Cæterùm ego, etſi quotidie magis magiſq; ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabamq; à cuſtodia mei remouiſſe vultum fortunam: tamen ſæpius tam conſuetudinem meam cogitabam, quàm cauſſam.*] Non mehercules intelligo (de clauſula poſtrema loquor) niſi porro (mi lector) negatiuæ particulæ des locum, ante τὸ *Tam*, collocandæ, hocce exemplo ſcilicet: *Tamen ſæpius non tam conſuetudinem meam cogitabam, quàm cauſſam.*

v.16. *Totamq; fallaciam inuidioſa proditione detexerit.*] V.C. *Ambitioſa proditione.* in ipſo contextu præferebat planiſſimè.

v.23. *Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas; vendiſq; amplexus non commodes.*] Reſcribo, atque interpungo: *Vendiſq; amplexus, non commodas.* ipſa adeo ſententia hanc nobis coniecturam præeũte. quam & Lipſio pariter noſtro in mentem veniſſe gaudeo, gratulórque meritò mihi; etiam ſequenti inſuper ratione corroboratam; hoc inquam non inani argumento, quòd mox ab ea ipſa ancillula amatrice obiicitur Polyæno: *Siue ergo nobis vendis, quod peto, mercator paratus eſt: ſiue (quod humanius eſt) commodas, effice vt beneficium debeam.*

v. 27. *Quo inceſſus tute compoſitus?*] Quid eſt, *Tute?* Nihil id quidem, atque adeò Petronio indignum. cui porro commodare vt pergam, pro *Tute*, *Arte*, de opinione reſtituere haud grauabor. Habes inibi:

v. 31. *Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cælum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio.*] Eadem de ſe ferè Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auſcultare lepidiſſimis verſiculis illis:

Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra Deorum;
Præcinit euentus nec mihi cantus auis.
Ipſa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non ſine verberibus.

Pag. 129. v. 4. *Quædam enim fœminæ ſordibus calent: nec libidinem concitant, niſi aut ſeruos viderint, aut ſtatores altius cinctos.*] *Libidinem concitant*, ea forma vſurpatum, quo Poëtarum Deus; *Martemq́; accendere cantu.* Martialis verò:

Inde lego, Muſasq́; cio, Phœbumq́; laceſſo.

dictitare auſi.

v. 18. *Viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur*] In MS. exemplari *Oboſculantur*, viſus ſum legere. ſic ferè dictum, quomodo, *Obligurire*, apud Suetonium. Et mox:

v. 25. *Procedentibus deinde longiùs iocis, rogaui vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ conſilium. itaque collegit altius tunicam, flexitq́; ſe in eum daphnôna, qui ambulationi hærebat*] Ita eſt in editione Gallicana, & quidem vtraque in prioribus verò: *Vt platea noua duceret*, lectum hactenus. Vnde fuit tempus, quum, *In prata noua*, emendandum hariolarer. nunc Turnebi potiùs ſententię accedo, lectione nouiſsimè procuſam auctoritate ſua ſtabilientis, docentíſque porro, *Platanôna*, item *Daphnôna*, nihil aliud quicquam, quàm loca Platanis, ac Lauris cõſita ſignificare, Latinæ Ciuitatis iure, haud ſanè repugnantibus Gręcis, donata iam olim; & quidẽ ab antiquo. Addo fidei cauſſa bina à Poëta Celtibero teſtimonia. vt:

Exornant pictæ quà Platanona ſita.

Item:

Diſpoſuit daphnôna ſuus Torquatus in hortu.

Pag.130. v.23. *Mox digitis gubernantibus vocem, &c.*] Argutè, de actione, ſeu geſticulatione digitorum veriùs, nimium illecebroſa, concinnáque ac prorſus meretricia. cui non multum abſimile, in diſſimili licet argumento, illud Tibulli noſtri:

At poſtquam fuerant digiti cum voce loquuti.

Subiungitur deinceps à Circe:

v.2. *Si non faſtidis, inquit, fœminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam conſilio tibi, ô iuuenis, ſororem.*] Propriè, *Concilio*, in re lenocinij vſurpat Petronius. Sed enim & Ouidius, non minùs vrbanè de Tithoni nuptiis apud Auroram expurgans ſeſe:

Cur ego plector amans, ſi vir tibi marcet in armis:
Non me nupſiſti conciliante ſeni.

Vnde & *Conciliatrix*, pro *Adductrice*, id eſt, lena, ſeu ſtupri ſequeſtra (quod genus nos patrio ſermone *Coppelerſſen*, vulgo hodie indigitamus) Plauto, Comicisque antiquitus frequentata.

CAPVT XIV.

In amoris curioſitatem ſeueræ ſeriaq́; habitæ quæſtiones; productis eius rei à Plauto, Horatio, Ouidio auctoritatibus. Cultores, *pro amatoribus. Diuûm ſuſpecta fides locorum repurgatio. Item de* Faſcino *nonnihil.*

PErgit delicias porro Polyæno dicere Circe:

Ead. pag. v.26. *Habes tu quidem & fratrem; neque enim me piguit inquirere.*] Nequiter ſanè, atque ex præſcripto diſciplinæ Lenoniæ, ita in Menechmis adumbratæ à Plauto, vbi quum herus admirans dixiſſet:

Sed miror, quî ille nouerit nomen meum:

Ecce ſeruus non paulò ſapientior;

Minimè hercle mirum: (inquit) *morem hunc meretrices habent;*
Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant, cuiatis ſit, quid ei nomen ſiet.
Poſt ille (ſcribo, *Poſt illa*) *extemplò ſe applicant, agglutinant.*

S. pellexerunt,perditum amittunt domum.

Quò etiam applicare poſſis Ouidianum illud, ex ipſius Helenes perſona benigniùs ſanè, quam neceſſe fuerat, probæ, ad captioſiſſima Paridis blandimenta reſcriptum:

Nec tamen ipſe negas & nobis omnia de te
Quærere ſi neſcis,maxima cura fuit.

Ain' verò, mi Helena? tantúmne a re domeſtica operæ otiique fuiſſe tibi,vt oblita pudicitiæ tuæ matronalis,ac Genialis thori immemor, res omnes relictas habuiſſe te fatearis, præ iſtorum facinorum cognitione, quæ Paris iuueniliter per anteactam vitam bene,an ſequius, turpiter certè ac libidinosè patrata deſignarit? Cui bono autem? quidve curatio iſtæc ad Menelai coniugem, de Barbaro & alieno adoleſcentulo ita anxiè iſſe inquiſitum ſingula? quo niſi vti per literas quoque interpretes turpitudinem ipſa denudes tuam? tibique inuicem res amationéſque Ilienſis hoſpitis curæ, atque adeò ſolicitudini haud minori, quàm illi tuas fuiſſe tuopte manifeſta indicio oſtendas. vtque ex inſano inſaniorem Alexandrum tuum concinnes ſcilicet,quem ſic tu amas, quemadmodum ille te vult:cuiuſq; adeò pulchritudinis propiùs ac penitiùs percognoſcendæ multò cupientior videris, quàm puellæ Horatianæ Barri illius formoſi quem libr. Sermon I. Sat. VI. à Satyrico illo huiuſcemodi coloribus depictum habemus:

Vt,ſi qui ægrotet,quo morbo Barrus,haberi
Et cupiat formoſus:eat quacunque,puellis
Iniiciat curam quærendi ſingula;quali
Sit facie,ſura quali, pede,dente,capillo,&c.

V.31.*Imò inquam,ego per formam tuam te rogo,ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere.*] Nota *Cultores* pro Amantibus poſitos, tralatione verecunda. à qua haud longè. ſanè abludere videtur, quod nos, ſeruile hoc hominum genus Gallico ſermone deſignare volentes,pro *Amatorculis, Seruos,* ſeu *Famulos* perhibere conſuemus. ſicuti & puellas quoque in deliciis habitas,non quidem *Amicas,* ſed *Dominas* eàdem ratione vulgò appellitamus,loquendi forma (credo) ab ipſis vſque Latinis aceerſita.Sed enim hìc non ad *Culturam,* quę Reges,Dominóſque, id eſt,potentiores amicos ſequi ferè, & quaſi comitari ſolita; verùm potiùs ad neſcio quā Religionis ſpeciem , Numinum magis,quàm hominum venerationi debitam (quæ *Cultus* nomine propriè ac ſignatè Romanis exprimitur) vocabuli huius virtus referunda. cuius Metaphoræ continuandæ porro *Religioſam* etiam *Adorationem*, & neſcio quid de *Templo* inſuper ſubiungit Polyænus. neque id adeò iniuria: quippe qui & *Deæ*, & *Reginæ*; non ſolum *Dominæ* titulo mactam, auguſtámque factam Circen aduenerat urus poſtea

Pag 131. v. 1. *Quidni, inquit illa, donas eum mihi, ſine quo non potes viuere: ex cuius oſculo pendes: quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo?*] Deliciæ meretricis. Sed videtur emendandum; *Quid? inquit illa, donas eum mihi, &c.* Neque aliter ſanè fuerat in manuſcripto, niſi quod, [illegible], *Eum mihi*, *Mihi illum*, tranſpoſitum inibi legebatur. Quid? quòd, *Dones* potiùs, quàm *Donas*, reſcribendum videtur? ſi tritam lectionem retinere porro, mordicuſque defenſitare velimus. in eodem exemplari pagina ſequente huiuſcemodi viſitabatur ſcriptura:

Pag 131. v. 12. *Non ſum quidem ſolis progenies, nec mea mater, dum placuit, labentis mundi curſum detinuit*] Quæ placet; vtique præ ea, quæ extat in impreſſis omnibus: *Dum placet.* impenſiùs etiam placitura, ſiquidem, *Cum placuit*, reſcribatur: hoc eſt, quotieſcunque matri meæ aut viſum, aut complacitum fuit. ad exemplum (opinor) Tibulliani illius in materia huic prorſus pariſſima:

Cùm libet, hæc triſti depellit nubila cælo:
Cùm libet, æſtiuo prouocat orbe niues.

Denique Ouidij quoque ex libro Amorum 1.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cælo,
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

v. 19. *Sume ergo amplexum, ſi placet: neque eſt, quod curioſum aliquem extimeſcas: longè ab hoc loco frater eſt.*] De hac ridicularia veterum ſuperſtitione, qua nimiæ fœlicitatis ſucceſſum, certúmque ac præfinitum bonarum rerum numerum *Faſcino* obnoxium opinabantur, conſulendus æui noſtri Phœnix Ioſ. Scaliger, ad Votum illud Baſiaturientis Catulli:

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, aut mala faſcinare lingua.

CAPVT XV.

Loca nõ pauca de opinione correcta, plura interpretata. Quaſillariæ. *Immoderata muliebru libidinis intemperantia, ne dicam importunitas in* Tribunatum *quaſi* Verberalem *erumpere denique: atque in inſontis famulitij terga languorem ſiculę maritalis expiare ſolita antiquitus. ne quis nunc cenſeat.* Frons conſtricta.

PAg. 132. ex perſona Polyæni, *Militis quidem pranſi parati*, ſed nec arma, nec rem (vbi re cumprimis opus) habentis in mundo. *Lorum*, quod dicitur, *in aqua, &c.*

v.5. *Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam ſi quid habuerã virium perdidi, totoq; corpore velut laxato, &c.*] Eundem *Languorem*, in *Paralyſin* dicam, ſibi in Corinna quoq; alias obueniſſe tota Elegia v. libri Amorum III. ſecum poſt irritas minas lamentatur Ouidius:

Huc pudor acceſſit facti: pudor ipſe nocebat:
Ille fuit vitij cauſſa ſecunda mei.

Etiam de *Veneficiis*, & cæteris quæ ſequuntur, eandem Naſonis Elegiam conſulas licebit. Ea enim, quanta quanta eſt, haud alio ſanè, quàm ad hæc Arbitri explicanda, nata mihi prorſus, ac compoſita videtur.

v.14. *Rapuit deinde tacenti ſpeculum, &, poſtquam omnes vultus tentauit, quos ſolet inter amantes riſus frangere.*] *Ritus*, huic loco quid faciat, nobis necdum in mentem venire potuit. itaque mihi quoque *omnes vultus tentanti*, *Nutus*, tandem viſum eſt emendare, pro eo, quod ſuprà ſcilicet, *Furtiuam moliſionem*, appellitauerat, interpretandum. Sequitur porro:

v.17. *Excuſſit vexatam ſolo veſtem, &c.*] *Vexatam*, inquit, quod nos opinor, *Gheſcreuckt*, diceremus; ſcilicet ſuperiori illa in gramine volutatione, malo aſtro, Deáque Perſica non fauente, hoc eſt, ſine *robuſta* adeò *voluptatis* effectu, præter ſpeciem, ætatem, atque vtriuſque ſententiam denique, cum Polyæno amatore ſuo tentata ſiue inchoata potiùs, quàm ad *Patratum* perducta. Et mox:

v.18. *Ego contrà damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, &c.*] Quid, ſi hoc potiùs eſt, vt, *Viſo*, reponatur, pro *Spectro*, & quaſi ſomnio quodam turbulento? proinde vt idem loquutus ſuprà pagina 43. *Viſa*, certè, pro *Inſomnijs* poni quis neſcit, qui Muſæas fores vel primis digitis impulerit modo?

Pag. 133. v.18. in Epiſtola illa multò vrbanitatis ſale

cumu

cumulatiſſima: *Narrabo tibi adoleſcens, paralyſin caue. Nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi.*] Eadem loquutionis forma vſus quoque ad Ciceronem ſuum M. Cælius; de abſoluto Meſſala ſcribens: *Itaque nunc etiam Lege Licinia, maiore eſſe periculo videtur.*

Pag. 136. v. 23. *Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſilliarias, familiæq; ſordidiſſimam partem, ac me conſpui iubet.*] Ita eſt in editione Lugdunenſi; in Luteriana verò, *Quaſilliarias*: vnde nos, *Quaſillarias*, extricaueramus iam antea: hoc eſt, genus ancillularum omnium ſpurciſſimum ſimul ac deſpicatiſſimum, quas *Robuſtum* ad *Codicem* detruſas, inibique herilibus penſis in perpetuum damnatas interpretabamur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ouidio, Iuuenali denique. vnde & *Codicariarum* cognomento inſignitæ antiquitus. Hactenus hæc ſcripſeramus, quum ecce potiorem eiuſdem item ſententiæ fundum nobiliſſimum Ioſ. Scaligerum eſſe percepimus denique, qui ad locum illum Albianum:

Sit tibi cura togæ potior, preſſumq; quaſillo Scortum, &c.

Hoc ipſum Petronij exemplum (quod inani ſtrepitu aures Turnebi verberauerat iam olim) ita vt nos emendauimus, Lectori porro arripiendum reliquit. Refero deinceps:

v. 27. *Oppono ego manus oculis meis, multiſq; precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſq; extra ianuam eiectus ſum.*] Malè enim in omnibus editionibus, *Nulliſq; precibus*, hodie cuſum comparet: noſtraque correctio iſta non audacis ingenij curioſitatem, ſed verò chirographum optimæ & notæ & fidei, Rogerianum inquam codicem auctorem habet. Pergit narrare porro:

v. 30. *Eijcitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totaq; familia triſtis inter ſe muſſat, quæritq; quis dominæ hilaritatem confuderit*] Ridiculè; ſed tamen ex eius ſæculi conſuetudine ſtolatis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita atque inexſtincta ad furorem vſque prurientes, nihil peius adeò deteriuſque metuebant ſibi, quàm ne vir ſuus, vel adulter vtique haud paulò virilior vidua pudicáque contentus nocte fundum familiarem, hoc eſt, officium ſuum colere negligens parcuſque exiſteret:

Neu tenuem texens riualis aranea telam

I *Deſerto in Veneris hortulo opus faceret.*
deóque (quæ illius temporis inſolentia fuit) quoties eueniſſet forte vt admiſſarius ſuus virum ſe eſſe quodammodo quaſi oblitus videretur, parte illa corporis funerata ſcilicet, quam potiſſimum in nobis fœminæ appetunt ſibi; reliquum erat, vt in ſeruorum ancillarúmque inſontium gregem herilis expeteret culpa; hoc eſt, vt *Candicaris* omnes cum librariis, ac ornatricibus, cæteráque familiæ pars multò ſordidiſſima, piaculares ob alienam ignauiam fierent vtque tot miniſteriorum infœlicium terga capitis vnius lentitudini, haud ſecus vtique quàm ſuccidanea, ſubderentur. Cui diſciplinæ etiam lux fœneranda à Iuuenali meo, hanc ipſam matronarum impotentiam, atque inſatietatem ad hoc exemplum Satyricè caſtiganti, *cenſione* dico, non *bubula*, ſed *papyrina*, vt vides:

Eſt operapretium penitus cognoſcere, toto
Quid faciant, agitentq; die. ſi nocte maritus
Auerſus iacuit, perijt libraria; ponunt
Coſmetæ tunicas; tarde veniſſe Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur. hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
Et ſcutica ſunt, quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas
Aut latum pictæ veſtis conſiderat aurum:
Et cædens longi relegit tranſuerſa diurni,
Et cædit, donec laſſis cædentibus; Exi,
Intonat horrendum, iam cognitione peracta, &c.

V 34. *Itaque penſatis vicibus animoſior verberum notas arte contexi, &c.*] *Vibicibus*, edendum eſſe tam ſcio, quàm me amare Petronium.

Pag. 138 v. 12. *Quid me ſpectatu conſtricta fronte Catones?*] Id eſt, adducta, ſeu contracta, & quaſi caperata fronte. Vſus eodem loquendi genere & Martialis libro decimo:

Et numeras noſtros adſtricta fronte trientes.

Nec minùs Propertius libro Elegiarum II.

Differet hæc nunquam, nec poſces garrula, qui te
Aſtrictus ploret ſæpe dediſſe pater.

Adde huc *Adductus*, ex Cornelio Tacito, pro ſeuero, tetricóque ac ſupercilioſo, cuiuſque frons ſemper adeò matutina, id eſt, ſtriata, ſeu corrugata, Catonianam quandam, ac pluſquam Cenſoriam præferat grauitatem. Quæ-
rit

rit in eodem Epigrammatio Arbiter noſter;
vërſ. 17.

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Quis vetat in tepido membra calere thoro?]

Ita repono, itáque repoſui iam olim, antequam certè * Pictorius neſcio quis hac ipſa, quam quidem a me acceptauerat, coniectura, Racemationes porro ſuis auctiores facere inſtituiſſet. Sequitur:

v.20. *Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte*
Iuſſit & hoc vitam dixit habere τέλος.]

[illegible]

Perpera hæc Sequanicæ editionis ſcriptura, quam ex Lugdunenſi partim, partim ex ingenioſis cùm meis, tum alienis ſuſpicionibus, ita porro me præeunte in priſtinum honorem reſtituas licet:

Ipſe pater veri doctus Epicurus amare
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Qua lectione nihil verius, nihil adeò argutius. Scias, è Petroniana officina profectum bonum pedem ad nos porro Gallobelgas attuliſſe.

CAPVT XVI.

Fidei tutamen *appoſitum.* Volenti neque vim, neque vllam iniuriam fieri. Res attritæ. Culina mortuaria, ſiue buſtuaria. *Locorum alia explanata, alia refecta, in incudem dico Petronianam.* De Clauo numerali annorum indice, *priſca quadam ac moneta Romana.* Fortuitum, Gratuitum, Pituita, *denique penultima producta enunciari debere: ideoq; hac, aliaq; talia triſſyllaba fieri, quoties in Hexametris occurrant.* Tegilli Plautini *conſi deratio.*

E Ad.pag.v.23. *Hac declamatione finita Gytona voco, &: Narra mihi, inquam frater, ſed tua fide, &c.*] Quid verò eſt: *Tua fide.* Apage tam frigidum ſchema a Petronianis facetiis, & quidem quàm longiſſimè. nihil enim indignius. Mihi certè dubium non eſt, quin pro *Tua, Tuta fide*, debeat emendari, hoc eſt, quæ ex ſeſe nihil incommodi tibi, tuæque adeò exiſtimationi in poſterum ſit paritura: quippe arcano dicturo, atque ei, qui culpis tuis & veniam ſimul & ſilentium præſtare condidicerit ſoleas.

v.28. *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſq; verbis iurauit.*

rauit, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam] Nihil hoc mirum; quippe cupienti omnia Gytoni facta; neque quicquam adeò graue, vel præter animi ſui ſententiam paſſus. Sic ſuprà idem de Ioue:

Et peccaturus in terris nemini tamen iniuriam fecit.

Feſtiuè; atque ex opinione noſtris etiamnum ICtis celebrata, qui *Volenti nullam fieri iniuriam*, ſeriò nobis ac vero vultu aſſeuerant. Habes item:

Pag.139.v.8. *Sed inops, & rebus egenis*
Attritis, facinus non toto corpore feci.

Lego:

Et rebus egenus Attritis, &c.]

Phraſi Poetis omnibus vſitatiſſima; item Liuio Hiſtorico, qui *Attritas opes*, alibi dictitaſſe inuenitur quomodo & ipſe Petronius antea: *Poſt attritas bellis frequentibus opes, &c.* Et tamen recepta lectio vel Plauti auctoritate defendi poſſe videtur, qui, *Res dubias egenas*, coniunxit non ſemel. Denique quid vetat Arbitrum noſtrum obſcœnitatis (vt ſolet) latebram ſub honeſtiſsimæ tranſlationis ſipario quæſiuiſſe?

Pag.140.v.7. *Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ad recens buſtum veniſtis?*] *Culinam* his verbis circumſcribere videtur, vnde & *Inquilini* etymon deductum. Ita enim *Loca quædam ſub Vrbe inopum funeribus deſtinata, vbi ſilicernia, ſiue ſepulcrales Epulas comburi mos erat, antiquitus indigitata*, ex Feſto, & Aggeno Vrbico, docuit nos omnium doctiſsimus Ioſ. Scaliger. Quaſi innuat Enothea, Eucolpion, & Proſelenon ex hac eſuritorum nota eſſe, *quos cibum e flamma petere poſſe*, vrbanè ſanè cauillatur Terentius: hoc eſt (vt Catulli quoque interpretamento in rem Petronij vtamur) *in ſepulcretis*, tuburcinandi cauſſa, quamuis *ſemiraſo vſtore* prohibente, *ipſo carpere è rogo cœnam*.

V.20. *Et ne putetis perplexè agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero, quam cornu*] Eadem ſimilitudine in Fauni quoque Satyriaſmo vſus Ouid. vbi narrat:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Verùm huiuſmodi commentanti venia præfanda fuerat priùs, caputque Socratico exemplo operiundum.

Pag.141.v.4. *His ego callens*
Artibus, Idæo frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Ita Editio Pariſienſis: malim tamen cum Lugdunenſi, *Latices* in *Fruticum* locum reponere; tum *Ægeo* potius, quam *Idæo* legere, ex coniectura. Male eſt ibidem in Editione poſtrema:

v.9. *Ergo exclamat, ô Enothea, imperio parete*]
Reuocanda enim priorum editionum ſcriptura, quæ, *Imperio parate*, liquido nobis antea repræſentabat.

v.33. *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro*]
Fallor? an ad Horatianum illud ſpectauit Arbiter libri Carm.II.

Non ebur, neq; aureum
Mea renidet in domo lacunar, &c.

Pag. 142. v.6. *Et paries circa palea ſatiatus inani.*
Fortuitoq; luto: clauus numerabat agreſtis.] *Clauos* proculdubio emendandum, diſtinguendumque hoc modo:

Fortuitoq; luto clauos numerabat agreſtis.

Vt de *Clauis Annalibus* loquatur, qui pangebantur, id eſt, fingebantur in parietibus ſacrarum Aedium, per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Feſtum, qui volet, adito, in dictione *Clauus annalis*. Adde ex Liuij lib.VII. *Volſiniis quoq; clauos indices numeri annorum fixos in templo Nurſciæ Etruſcæ Deæ diligens talium monimentorum auctor Cincius affirmat*. Plura darem, iſtius niſi quantulæ coniecturæ Gloriolæ eſt, alio nuper migraſſe viderem opera inquam, & comitate hominum eorum, qui Aduerſariis noſtris per fidem inſpectis, partem horundem diutius ſub ſigno eſſe, atque intra Veſtæ penetralia

Verſari æquo animo non potuere pati.

credo, non parum in largiendo prothymi, parumque munifici viderentur, de alieno præſertim. nam quanti id refert? modo Lectori conſtet, *omnia inter amicos communia eſſe debere*, iure familiaritatis maximè, quo quidem hoc genus, vel ad plagiorum vſque inſaniam, illiberaliſſime abuſi. Quod ſupereſt, illud indictum nobis abire non debet, *Fortuito*, hoc loco trium in ſe ſyllabarum numerum habere, non quatuor: quomodo & *Pituita*, apud Horatium. Falluntenim, atque adeo falluntur ipſimet, qui verbum illud, quotieſcunque auferendi Caſu poſitum occurrit, aut ex Ionico minore, aut ex Choriambo conſtare ſic quaſi pro comperto confeſſoque (vt contra ſi quis ſentiat, nil ſentiat) perſuaſum habent ſibi: priorem quidem ſyllabam pro verſificantis arbitrio communem, tertiam vero vbique breuem facientes; ſola (ſicuti apparet) pronunciatione ſeducti: qua nos hodie ſane praue nimis ac præpoſtere vti, omnium Poetarum teſtimoniis conuincimur: in verbis præſertim hoc exemplo formatis, *Gratuitum*, *Fortuitum*, aliiſque talibus: quæ omnia tertiis ſyllabis correptis publica exprimit conſuetudo, quum ex trauerſo tamen debeant produci. Indicio fuerit hoc ipſum, quod inter Petronianos Hexametros laudauimus modò. clarius vero Horatianum illud ex II. Carminum Oda XV.

Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, &c. Sequitur verſu interiecto:
v.9. *Præterea qua fumoſo ſuſpenſa tigillo*
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas]

Pithœanæ editionis ſcripturam vides: in qua nihil deſideres vtique, niſi forte ſingularis literæ ſuppoſitionem in prouocabulo *Qua*, E. ſcilicet in S. commutata, ad hanc faciem:

Præterea quas fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa, &c.

Vt *Mitia ſorba*, & *Veteres*, quæ mox ſequuntur, *Thymbras, vuamq́, non ſine paſſis racemis, pariter inter odoratas coronas pendentia*, appoſitione decentiſsima appellet *Opes Tigurij iſtius paupertini*: quas ego ſane (ſi quidem optio vtriuſque eueniat mihi) adipatis Regum Epulis, omnique Perſico apparatu recuſem commutare:

Sat, ô, beatus vnicis Camœnis:

Atque ita, *Humilis caſa iſta fumoſo ſuſpenſa tigillo* aptiſſimè congruet: eadémque Plauto meo opera commodabitur, ita in Aulularia argutanti:

Quin Diuûm atq́, hominum clamat continuò fidem,
De ſuo tigillo fumus ſi qua exit foras.

Qui quidem totus ſuper triparca Euclionis auaritia inter Coquos, ſeruumque Megadori ceditur ſermo. Plura enim hic à nobis eam in rem exſpectes, caue: hoc vnum didiciſſe contentus, *Tigillum* iſtud haud aliunde, quàm à *Tigno* formatũ, quaſi tu *Diminutiuum* dicas quod ego pro *Tranſtillo*, hoc eſt, lõgurio tranſuerſo; vnde Lardum, Tomacula, Succidias, alia id genus ad diuturnitatẽ vſus in carnario ſalita ſuſpendere ſolemus: lubentiſsimè hercule interpretarer, ſi tamen iſtiuſmodi annonæ aut apud ſordidiſsimum Euclionem, aut in priſci illius ſæculi, conſuetudine locum omnino vllum faciundum exiſtimarem. Tibullus quidem pro *Tranſuerſariis*, aut *Perticis* certè; quibus ex more, pectinata villarum pergularúmque culmina inniti, fulciti, & quaſi ſuffundari ſolent, *Tigilla* accepiſſe videtur, quum de primis illis ruſticis, ac Saturniis architectionibus prædicat:

Illi compoſitis primum docuere tigillis
Exiguam viridi fronde operire domum.

Catullus verò pro Hyperthyro, cui generi, *Liminis ſuperi* nomen inditum à Plauto, verbi cauſſa:

Dixeris hic aliquis: Qui tu iſtac, Ianua, noſti?
Cui nunquam domini limine abeſſe licet:
Nec populum auſcultare, ſed huic ſuffixa tigillo
Tantum operire ſoles, aut aperire domum.

Quocirca non etiam defuturos arbitror, qui *Tegillum* in Plauto conſcribillandum pronunciabunt, pro *Tecti genere exiguiore*, vti apud Varronem explicat nobis Marcellus; quem ſirempſe hoc verbum in mente habuiſſe, ſuſpicari quid vetat; quum alterum illud, *Ligellum* inquam ſuum, pro *Tuguriolo ac domicilio breuiore perperam nobis ſuppoſitum ire auſus.*

CAPVT XVII.

Locorum aliquot obſcuriorum illuſtratio. Libare limen, *Attico quoque Ariſtophanis patrocinio defenſum.* Penſio: *pro* Penſatione. *Anſer, Priapi pariter, ac Matronarum deliciæ. Eius rei aliqua rationum veriſimilitudo quæſita, relatáque ad* Verecundiæ *notam ſcilicet, qua præ cæteris hoc* pennipotentum *genus vulgo inſignitum nobis concinnat Plinius. Additum præterea de Cenſoria cibatus Anſerini locatione, eidem animanti omnium ſacerrimo* OB MERITVM, *ac Capitolij defenſionem antiquitus decreti, præbitiq; ex publico.*

PAg. 143. v. 13 *Iam reliqui* (ſ. anſeres) *reuolutam, paſſimq; per totum effuſam pauimentum collegerant fabam, &c.*] *Effuſam* Menſæ euerſione ſcilicet: cui, oblitus anilium edictionum, purgandique leguminis cura ad tempus ſepoſita (haud quidem præliandi ſtudio, neque quo pugnaciſsimo animali vllum capitis periculum crearet; ſed vt ſemetipſum potiùs, tum folliculũ ſuum à rabioſo impetu, ferratiſque Trigæ iſtius Anſerinæ morſibus ſartum tectum præſtaret) pedem, opinor, tertium extorſerat Polyænus. ita vt de *Tripede*, iam *Bipes* reddita videretur ad exemplum illud Martialis mei:

Ibat tripes grabatus, & bipes menſa.

Veterem Menſulam illam dico; quam, Enotheæ Sacerdotis opera maximè, binis etiam carbonibus impletam, poſitámque ſacrificij cauſſa in medio item altari, habuimus ſuprà pagina 77. Ex quorum ſingulorum pariter conſideratione planum de confragoſo omnibus iam concinnatum opinor locum pagellæ eiuſdem, vbi Enothea denuo in cellam ſuam reuerſa; *quidnam ſe abſente Faba factum ſit*, ſciſcitari pergit ex Polyæno, *Faba*, inquam, cuius nec volam adeò, nec veſtigium vllum reliquum ibi notabat ſibi, neque mirum; vt quæ è Sacra Menſa illa (quam tertij pedis defectu perculſam ſubuerſamque memorauimus modo) in terram vniuerſa reuoluta exciderat. vnde in procliui adeo Anſeribus fuit, partem illam leguminis temere humi diſperſam, paſſimque per totum pauimentum effuſam in profundum ilicet, hoc eſt, in voracem ventrem condere, ſibique auferre porro, & quidem cum ipſis folliculorum quiſquiliis, quos pe[illegible] multa feſtiuiſſima *Muſcarum imagines* ſuprà indigitauerat Petronius.

v. 22. *Necdum libaueram cellulæ limen, &c.*] Ita in vtraque Gallicana editione probiſsimè cuſum extat. Proinde, in Turnebus apud ſe fuerit, dubito: quum pro *Libaueram*, *Superaueram*, obiectare auſus eſt nobis. quaſi verò non ſitempſe Metaphora iſta aliquot ante Petronium ſeculis. & quidem Athenis Atticis,

Vſus item in Ranis priſcus Ariſtophanes?

Verbi gratia, Οὐ μὴ διατρίψῃς, ἀλλὰ γεῦσαι τῆς θύρας.

v. 34. *Et, ne dominus triſtis eſſet, iactura penſionem anſerem obtuli, &c.*] *Penſionem*, pro *Penſatione* poſuiſſe videtur. qua voce idem quoque vſurus poſtea pagi. 150. *Sequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum honorum penſationem.* Ibidem porro.

Pag. 144. v. 6. *At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, & loqueris? Neſcis quam magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſsimum.*] Cur verò *Matronis anſerem acceptum* prædicat? an *Verecundiæ* cauſſa fortaſſe, quam animanti huicce antiquitus tributam, vnicus ille Naturalium Rerum ſcriptor memorat nobis Plinius lib. x. cap. xx. quo loco Pauonina pariter ingenia deſcribit? *Ab auctoribus non glorioſum tantum animal hoc (pauo) traditur, ſed & maleuolum: ſicut & Anſer verecundum: quoniam has quoque quidam addiderunt notas, &c.* Credò equidem. neq; enim aliud quod dicam, habeo in mundo. an potiùs, quoniam Iſidi hoc alitũ genus peculiariter ſacratum? quã Deam curatiſſimis vtique ceremoniis colebant Stolati ordinis Matronæ: nimis quidem aduersùs animi Propertiani ſententiam. vtpote quem votiuum illud Puellæ ſuæ in Caſto Iſidis Peruigilium, ac Decemnoctialis ſecubitus in iſtiuſmodi contraria ſanè vota, ne dicam Thyeſtæas preces ſtomachoſum amatorem coegit erumpere:

Atque vtinam, Nilo, pereat, quæ ſacra tepente
Miſit matronis Inachis Auſoniis.

Sed quum *Priapi* etiam *delicias*, idem pugnaciſſimum iſtud animal appellitet Petronius, haud ſine cauſſa ſuſpicari poſſit aliquis, improbius neſcio quid ſub Matronalis ſchematis integumento occultari. nec aliò fortaſſe accommodandum, quàm quòd auis eiuſce lingua in cibo, vel potione certè aſſumpta, fœminarum libidinem concitare, maximúmque adeò pruriginis muliebris ſuſcitabulum eſſe credatur. Ego tamen priori ſententiæ meæ, à nemine hactenus tentatæ, acquieſcere tantiſper cogito, donec aliquid veriſimilius ſeſe obtulerit mihi. Vtut eſt, Anſeres iſtos ſacros fuiſſe, ac propterea alimenta *ob meritum* ſibi decreta accepiſſe ex publico (ſicuti in Prutanio Athenis bene de re Populi meritis fieri ſolet) ex priore Arbitri pagina didicimus iam antea. illud non itẽ, cibaria horundem locare publicitus rem Cenſoriæ inprimis curationis fuiſſe. idque in fide Flaminum, ac Sacerdotum potiſſimùm. quo fiebat, vt hocce *Ganſarum* genus nemini coquo in ius vocare ius eſſet; id quod de Lydis piſcibus prædicat Varro. De Locatione verò alimentorum ita Plinius libro x. cap. xxii. *Eſt & anſeri vigil cura Capitolio teſtata defenſo, per id tẽpus canum ſilentio proditis rebus. Quamobrem cibaria anſerum Cenſores in primis locant.* Adde ex Arnobij lib. vi. *Cur canes in Capitolio paſcitis? cur anſeribus victum alimoniamq; prębetis?* Cæterùm hoc ipſum Romæ, quum hæc omnia Crotone geſta: vbi an ritus idem obtinuerit, vel Petronium interrogato, ne quæras foris.

CAPVT XIIX.

Aliquam multi loci apud Petroniũ luſtrati correctiq́. Mero ac libidine ſolutus. Regnum Neptuni pauit Vlyſſes, *quo pacto oporteat interpretari.* Effectus *pro* Patratu *in re nuptiarum.* Cloſtellum. Dei Lampſacij numen *Licæ pariter ac Tryphenæ propitium: Polyæno contrà terra mariq́; iratum infeſtumq́;.* Eucolpium, & Polyænum *pro vna eademq́; perſona indiſcriminatim ſumi debere.* Carnis Etymologia, *eiuſdemq́; vocis proprietas, Donato maxime adminiculante, excuſſa.* Pſeudogalli, tum noſtrorum hominum Latinitas non ferenda: *ſimul eorundem in vocabuli iſtius vſurpatione inſolentia ac pæne impuritia detecta.*

E Ad.pag.v.31. *Itaque tædio fatigatus Rogo, inquam, expiare manus pretio licet.*] Ecqua verò cauſſa eſt, quin *Liceat*, hunc in locum reſtituere liceat nobis?

Pag 145. v.19. *Infra manus meas camellam vini poſuit, & cum digitos pariter extenſos porri apioq́; luſtraſſet.*] Id eſt, hoc Piamenti genere februatos expiaſſet, ſiue repurgaſſet, quippe impiatos, conſceleratoſq́; ac pollutos anſerina cæde ſcilicet. Habes exinde:

v.21. *Auellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſiue in ſummum redierant, ſiue ſubſederant, ex hac coniectura dicebat: nec me fallebat, inanes ſcilicet, ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, &c.*] Et ego quoq; quamuis nec ſuperſtitioſus, nec ariolus cluẽs, coniecturam tamen ex his Arbitri ipſius verbis ducere haud dubitãter auſim, locum qui in medio eſt hoc modo repurgandum *Ex hac cõiecturã ducebat, &c.* Cęterùm quod hîc de *Nucibus* Petronius, id ipſum de *Ouorum* ingenio refert M. Varro in lib. Rei Ruſtic. verbi gratia: *Ouum inane natat, plenum deſidit.*

v.31. *Epulasq́; etiam lautas, paulò antè (ut ipſa dicebat) perituro parauit.*] Rectè, atque ex fide argumenti ſuperioris. Etenim *malam Crucem* Polyæno interminata fuerat Enothea.

Pag.146.v.9. *Anicula, quamuis ſoluta mero ac libidine eſſent, tandem viam tenuerant, &c.* Vſus eadem phraſi & ſuprà pag.68 *Nam cum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, &c.* Item 155. *Premebat illa reſoluta marmoreis clunibus* (ita enim cum Lipſio legendum) *aureum thorum.*

Nec non Ouid.

Turpe iacens mulier multo reſoluta Lyæo.

Idem in Arte:

Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis
Fœmina.——— Neque aliouorſum illa quoq; alterius loci improbitas trahenda:

Odi concubitus, qui non vtrinque reſoluunt, &c.

Pag.146.v.20. *Ipſe Paris Dearum libidinantium index, &c.*] Quid, *Libidinãtiũ*, faciat hoc loco, ſanè non video. Quocirca fruſtra eos haudquaquã futuros arbitramur, qui *Litigantium* ſe legere nobiſcum potiùs ſunt præoptaturi; vel certè *Licitantium*, cum Lipſio. Subdit porro Polyænus:

v:22. *Si hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus oculis, &c.*] Ab eodem habitu ſidera quoque iſta plus quàm Circeia commendauerat & ſuprà pag.128. *Et oculorum quoque mollis petulantia, &c.*

Pag.147.v.4. *Gemini ſatiauit numinis iram*
Telephus, & regnum Neptuni canit Vlyſſes.]

Reſtituo, *Pauit*, à *Pauendo*, imò verò hercule à *Paſcendo*, ne quid mentiar nimirum, quod (vti Plautus autumat) piſcibus in alto pabulum præbuerit toties cum ſuis, tum ſociorum naufragiis apud Homerum:

Nobilis, ac nuſquam non famigeratus Vlyſſes.

vt non iniuria de ipſo Romanus Philetas prædicaſſe iudicetur:

In mare cui ſoli non valuere doli.

Quæ coniectura eò firmior videtur mihi, quoniam, *Satiauit*, video etiam anteceſſiſſe, Metaphoram ſequenti huicce tantùm non confinem ac geminam.

v.vlt. *Ea ergo ad Eumolpum venit, & cõmendare liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatiq; credere ſe, & vota ſua.*] Pronomen ſed vocabulum *Suos*, aberat à MS. poteſtque etiam à libris noſtris ſalua ſententiæ integritate abeſſe.

Pag 148.v.26. *Cùm ergo res ad effectum ſpectaret, &c.*] Hoc eſt, Cùm gaudia ſua (Lucretiana ſaltẽ circuitione vti vt liceat mihi) toto corpore præſagiente, in eo iam Venus eſſet, vt hortum virginalem, & muliebria arua aſpergine ſeminali conſitum iret Eumolpus Per *Effectum* enim plenam *voluptatis robuſtæ*, reiq; Veneriæ, conſummationem honeſtiſſimi vocabuli ambage circumloquitur. *Patratum* dico: idq; ex Diui ipſius Iſidori definitione obſeruatum pol memoriter mihi.

v. 33. *Dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur, &c.*] *Cloſtellum*, diminutiuum à *Clauſtro*: eâdem formatione cum *Roſtello*, *Moſtello*, *Caſtello*, *Raſtello*, quorum origo adeò in promptu, atque in confeſſo. Et mox:

Pag. 149. v. 1. *Nec ſe reiiciebat à blanditiis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque inuenit.*] Videlicet *Implicabilis illa* (*Licæ vltrix, anne Triphenæ?*)

Quæ me per terras, per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur merita ira Priapi.
Præſens heu nimium vindex in partibus illis,
Quis ſinus abſcondit: nam nec puero, nec amicæ,
Nec mea Fratri in Pygiacis bona vendere poſſum.

nedum vt Eumolpo, velut antea, totum approbare me poſtulem. De Triphena, ac Lica addidi qua verò conjectura adductus? inquies. hac ſcilicet, quod in ſuperiore illa Eucolpij cum Gytone & Eumolpo nauigatione aurem in ſomnis Licæ à Priapo vulſam commeminerim iam antea: eúmque ſeriò cum Triphena per quietem admonitum, Eucolpium quem quærebant, eiuſdem Dei opera ac conſilio maximè, in nauim ſuam eſſe perductum, quæ quidem res & iram vltoris Numinis aduorſus hunc noſtrum contra in Tarentinum negotiatorem illum, eiúſque vectricem omnium fœminarum (vel Eumolpo teſte) formoſiſſimam ſtudium diuinum præſens; ac propitiam voluntatem nobis, velut in tabella, pleniſſimè ſimul ac planiſſimè oſtentat. Quid enim? Caue Polyænum iſtum diuerſum eſſe ab Eucolpio illo priore exiſtimes nec mirere, ſi vnum fugitiui caput aliter atq; aliter pro tempore & loco duarum perſonarum munus partéſque ſuſtineat pariter. Ita enim rem natam intelligas velim. vt Scenæ ſeruiendum fuerit, vetúſque illud & quaſi quotidianum nomen ſuum Eucolpio commutandum. Cui bono? inquies. Nimio verò. quò integra videlicet ſimulatio ſeruaretur, vtq; fallere faciliùs inter ignotos poſſet: quippe cuius rebus minimè conducebat, anteactæ vitæ ſuæ flagitia Crotoniatibus innoteſcere, latrociniáque ac cædes, & inquietem illam obſcœnæ ad arenam damnationis, tum fugæ, ac tot adulteriorum infamia conſcientiam diſpaleſcere in vulgum: fallaciámque ex præſcripto conſilij communis callidiſſimè inſtitutam inuidioſa proditione à peregrè aduentãtibus denudari: atque ita inchoatam Tragœdiam perſonis capiti detra detractis indigniſſimè ſubuerti. Cuius adeò rei periculum non erat,quam diu quidem Eucolpius mutato nomine Coranis illis,Galla credulitate tumidis, pro ſuppoſititio neſcio quo Polyæno, quem perbellè ſeſe eſſe aſſimulabat.

Et Titulo,& ſpecie ignorabilis obiiceretur.

Pag.150.v.4. *Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legē ſeruari,vt à propinquis ſuis cōſumantur defuncti, adeo quidem vt obiurgentur ægri frequenter,quòd carnem ſuam faciant priorem.*] De Lege iſta, & Gentibus, quarū exemplum Coranis ſuis, hoc eſt, Captatoribus Eumolpus imitandum proponit, pleniùs conſulendus Solini Polyhiſtor.capite lv. Quod reliquum reſtat igitur, in *Carnis* vocabulo ſummam Latinitatis rationem à Petronio habitam,defunctorio ictu reſoluendum non eſt. Etenim probè & ſignatè verbum rei conuenientiſſimum vſurpaſſe,fidem abundè facturus nobis Donatus illa ad Terentianam Heautontimorumenon explanatione. *Caro dicta eſt,eò quòd careat anima,& Caro propriè dicitur mortuorum.vnde & Excarnificare deductum, item Carnifex, pro eo qui Carnes ex homine facit.* Hactenus Donatus.Vnde animaduortas licet barbariem ac ſordes neſcio cuius Maximiani, qui vſque adhuc tamen pro principe illo Elegiographo Cornelio Gallo,non dico mihi,

Nec bardo iuueni,neque naris obeſæ,

ſed ſtolidæ imperitorum turbæ obtruſus. in cuius impuriſſimis,Carminibúſne,an criminibus dicā? hic quoque inter cætera Pentameter occurſurus eſt tibi:

Carnis ad officium carnea membra placent.

Vt enim *Carnea membra* iſta, pro carnoſis & ſucciplenis auctoritate Martialis, qui *Carnarius ſum*, eodem ferè ſignificatu princeps viſus procudere, defenſitare facultas ſit nobis: illud tamen qua ratione ferri poſſit, nō video, *Carnis officium*,pro Venerea corporis oblectatione,reque Voluptatum poſitum eſſe apud eos vtique, qui Latinè, quàm Barbarè loqui potiùs,vel ſcriptitare ſe ſtudent:

Queis hæc(cum Flacco dicam)ſint qualiacunque
Arridere velim:doliturus,ſi placeant ſpe
Deterius noſtra,Beleago,teq; Gotalſi
Moroſophorum inter iubeo plorare cathedras.

IANI

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARbitri, viri Conſularis, Præcidaneorum

Liber tertius.

CAPVT PRIMVM.

Multum eſſe in re aliqua; *inibiq́; emendatus Macrobius.* Saurea Plautinus *ſexui quodamodo ſuo reſtitutus apud Fulgentium. De* Albutia Petroniana, *anne eadem* cum Albutilla Taciti, *quæſitum, ac pronunciatum denique. Narrationum complurium, de incertis Arbitri atque extraordinariis Fragmentis in vnam veluti ſtruem congeſtarum, Douſica deſideratio.*

HActenus quaſi per ſcrupos Petronianos, atque (vt ipſus loqui amat) *glarearum eminentium fragmenta* ſemicalceatos traximus pedes, myrmico & moleſto incerti auctoris lineamenta atque ordinem paginarũ perſequuti, quæ quanquam interrupta oppido, nobis tamen ad callem multeum quodammodo inueſtigandum, præeunte clariſſimo Pithœo, ac veluti faculam ad ſpiſſiſſimas tenebras euincendas non ſine ſuccuſſu, vel potiùs ſucceſſu cominus prælucente, ſemitam aperire viſa. nam abſque illo manuductore fuiſſet

Nox cæca ante oculos, nec Numinis vlla vialis
Copia, nec miſero Lucifer vllus erat.

Itaque parum abfuit, qui cum *Depontano illo Catulli Municipe,*

Præceps peſſum ierim in lutum per caputq́; pedeſq́;.

idq́; imprudentia locorũ maximè, etiam interdiu obſcura. Reliquum eſt, vt quæ præterea à Veteribus paſſim in exemplum adducta eiuſdem nobis monſtratio, fumoſam magis quàm lucidam facem quaſſantis, extra Satyræ huius ordinem liberaliſſimè præiuit, ſuſpẽſis per timorem veſtigiis caſabundi porro attentemus; haud quidẽ continenti ſerie (vt antea) ſed verò ſaltuatim potiùs: ne non reapſe videlicet ſic quaſi per Satyram graſſari iudicemur, ad deſtinatum finem properantes denique. qui quò eueniat, Diis etiamnum in manu eſt.

QVOD IGITVR FAVSTVM, FOELIX,

LIX. AC FORTVNATVM FVAT *cū Editori, tū ſpectatoribus*, vel (ſi mauoltis) *Arbitris*, locū quēdam Macrobianum, ab eopte, quem dico, laudatiſſimo Tædigero noſtro in rem præſentem laudatum, præmittere itat ſententia; in quo perexiguam, imò duarū modò literularum Præpoſitionem ſoleo deſiderare, rectè, necne, viderint doctiores, atque in primis ille, cuius nomen (Sanctum nobis in perpetuum futurum) eduſſertauimus modo, inter Arbitri noſtri Arbitros,

Quantum eſt, aut erit, aut fuit priorum.

citra controuerſiam conſuluiſſimus. námque vt nunc legitur: *Auditum mulcent* (de fabularum ratione inſtitutus hic fuerat ſermo) *velut Comœdiæ, quales, Menander eiuſve imitatores agendas dederunt, vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur.* ferri quî pote? At verò modica tantum Præpoſitionis acceſſiuncula fiat, iam omnia in procliui exiſtent. Sed rem vide: *Vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, &c.* Nam & in Cicerone; *Multus in eo fuit, ſiue, in ea re:* & Salluſtio; *Multus in opere*, etiam cum fauentia lectitamus: & Græcos [illegible] conſimiliter vſurpantes,

Haud veniam modo, ſed laudem meruiſſe fatemur.

Monendus Lector ſequente pagina, in notabili illa Fulgentij Cenſura, Plautinum Sauream, ne vir eſſet, præpoſterè à Lutetiano Librario perſuaſum. Sic enim inibi:

Pag. 151. verſ. 2. *Scis et Petroniana ubi Albutia: hac enim alludente & Plautina Saurea dominatus obdormit.*] *Saurea* autem *Seruus dotalis* in Aſinaria apud Plautum, quem de communis dominæ ſententia domino ij; ſi ſuo dominantem more ſuo concinnat Comicus. Vnde merito Hercule *Dominatus* eius à Fabio Planciade haud obſcurè inceſſitur. Proinde è fœmina in marē, me vindice, denuo tandem tranſire vt poſſit *Dominator* iſte *Atrienſis Demaneti*, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam: ne. exemplo Petroniani Aſcylti, à ſexu ipſe ſuo fugiſſe videatur ſcilicet. Cæterùm quæ hîc *Albutia* vocitata Petronio, eandem cum Albucilla Taciti eſſe (niſi & illic fortè. *Albutillā* ἀρχαϊϛικῶς ſcribillandum) facilè adducor vt credam, ob has notas maximè, quib. ipſam Hiſtoricus ille inſignem magis, quàm honeſtam facit, ita ſcribens ſexto Annali ſuo:

Dein multorum amoribus famoſa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo coniurationis indice fuerat, defertur impietatis in Principem. connectebantur vt conſcij & adulteri eius, Gn. Domitius, Vibius Marſus, L. Arruntius, &c. & quidem hoc ipſo faciliùs, quòd Salluſtianã Semproniam, eiuſdem penè farinæ matronam, ſtatim porro ibidem ſubiungat Mythologicus ille ſcilicet. Mirũ verò in vniuerſa hac Fragmentorum Farragine nec veſtigiũ, quod aiunt, nec volam elegantiæ illius (quam in eapſe muliere tantopere ab amatoribus expetitam agnoſcere videtur Planciades) imò ne nomen quidem, quod minimum fuerat, vſpiam locorum comparere. Sed profectò verum erit, id quod iam inde ab initio *Præcidaneorum* meorum conqueſtus ſum priùs; vix decimam miſcelli huius operis partem in manus noſtras perueniſſe. nam quî pote? quum neque de *Cerbero illo latratore Triſauci, quem Cauſidicum, ſeu Rabulam forenſem fuiſſe*, facilè fidem nobis (expertis inquio) facturus erat Arbiter: neque de *tot Regiis illis manubiarum ſtruicibus penes fugitiuum* (Aſcyltumne an Encolpium?) *repertis*: de *Alucitis eundem moleſtantibus*: aut *quinam Longuriones illi fuerint, quos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam*, ex veteris Gloſſarij Petri Danielis relatu cognoſcimus, reſiduum nobis quicquam publicæ calamitatis iniuria fecerit. vt de *Petauri* interim *circumactu* nil dicam: *de Tullia*, neſcio quam *Regiam* ſignificante: de *Definitione Doli, & Mali, apud Iudices*, (vti apparet) & quidem legitimè inſtituta: de *Aumario, in quod ſemetipſum conſecerat Encolpius*: de *Myrrhino poculo, quod quidem ad libidinis concitamentum epotum ſibi, profeſſus fuerat Satyricus noſter*: de *Sacerrimo illo Maſſilienſium ritu, in Pharmaci vnius verbenis veſtibúſque ſacris ornati, eóq; cultu per totam ciuitatem circumducti deuotum ac ſuccidaneum caput vniuerſam peſtilentiæ publicæ contagionem à ſe deſpuẽtium atque exſecrantium quam longiſſimè. poſteaquam ille inopia ac neceſſitate (quas venter ærumnas creat) ad extrema compulſus, in ſaginam ſe conijcere non dubitaſſet; alendum antea, quaſi in πρυτανείῳ, publicis & purioribus cibis, & quidem per annum integrum, offerens locánſque ſeſe: atq; inde Piacularis Victimæ in morem depromendum ad lanienam porro, aut ſaxo deturbandum in maximam malã crucem.* vt fiat illud: *Vnum pro cunctis dabitur caput.* cui ritui ea quoque conſona, quæ libro XIIX. de Carthaginienſibus narrantur à Iuſtino. quemnam denique [illegible] *ilium* fuiſſe ſuſpicabimur, *qui ad* [illegible] quod ab Acrone refertur) *pollicem arroſerat ſibi.* de quibus omnibus ſingillatim in extraordinariis Fragmentis iſtis mentio non infeſtiua, & quaſi guſtus quidam præbitus nobis, ſi tamen *Guſtum* appellare poſſis, minuta neſcio quæ Analecta (quorum nec pes, nec caput in tanta vſpiam vaſtitudine comparet) & quaſi ramenta quædam Petroniana de copioſiſſimis Epulis reſidua nobis modò; quæ Paſſerini prandij reliquias vix æquare poſſe videantur.

CAPVT II.

Pithœana coniectura de ætate Petroniana confirmatio. Eidem Satyrico noſtro maculæ aliquot inſigniores deterſa. Hallucitæ, *quid, indidémque verbi* Hallucinari *originatio deflexa. Vera,* Manubiarum *ſignificatio oſtenſa.* Excelſiſſimus. Ducere contentionis funem.

EX D. Hieronymo in epiſt. ad Demetriad. de Virginitate ſeruanda:

Pag. 153. v. 6. *Cincinnatulos pueros, & calamiſtratos, & peregrini muris olẽtes pelliculas, de quibus illud Arbitri eſt, Non bene olet, qui bene ſemper olet: quaſi quaſdam peſtes ac venena pudicitiæ virgo deuitet.*] Hæc Hieronymi citatio doctiſſimi Pithœi coniecturam de ætate Arbitri noſtri validiſſimè confirmat; ipſum nempe Martialis tempora anteceſſiſſe, imò planè eundem eſſe, quem inter paucos familiarium Neroni aſſumptum, tanquã *elegantiæ* ARBITRVM, teſtis eſt Tacitus. nam niſi ita eſſet, Martialem, non Petronium Pentametri iſtius auctorem laudaſſet Hieronymus. quemadmodum & Papinium (vti opinor) Fulgentius lib. 1. Mythol. in ſequentis Hemiſtichij relatione, vtrique Poëtæ communis:

Primus in orbe Deos fecit timor.

ſi tamen Papinio, de Placidij Lutetij Statiani Interpretis ſententia (qui Hemiſtichium iſtud ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum vaniſſimè hariolatur) ætate poſteriorem iudicaſſet hunc noſtrum, qua perſuaſione nihil abſurdius, vtique, aut ſtolidius.

Habes ibidem protinus, nempe pagina 85. Fragmentum eiuſdem ab Iſidoro Hiſpalenſi Epiſcopo prolatum, paulò aliter quàm in Etymologici illius cõtextu hodie cuſum legitur, exempli gratia:

Pag.160. v.23. *Quid eſt iudicis dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi dolet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.*] At nobis receptam potiùs Iſidori editionem, conſilium eſt ſequi; in qua ad ipſos *Iudices* directus hic ſermo, & *Dolum*, pro *Idolum*, diſertiſſimè publicatum hoc exemplo: *Quid eſt; udices, dolus? &c.*

Pag.153. verſ.10.

Cui vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt, quem lepidi vocant Poetæ;
Sed cordis mala, liuor atque luxus.]

Ita lepidiſſima illa Pariſienſis editio. contra Bapt. Pio placebat, *Tepidi*, hoc eſt, inſuaues, inſipidi, non inflammantes ardenter, lacertoſè, nec omnibus neruis rei ſcopum attingẽtes. qua lectione nihil mehercule tepidius: ita vt in ipſum Pium potiùs, nec cœlum, nec terram, nedum ſcopum Petroniani acuminis attingẽtem, *Inſuauitas iſta eneruis*, quàm in *Poetas Fabulatores* conuenire videatur. Quid mirum? quum neque ipſe Scaliger (at quantus iaculator!) ſatis ἀϛόχως nobis hoc loco vel oculos, vel manum collimaſſe cenſeri poſſit, qui *Timidè* legit, quam ſcripturam editio quoque Lugdunenſis amplexa,

Haud timidè, vt tanto tibicine ſuffundatam.

Ego verò poſt tot tantáſque pugnantiũ opinionũ ſententias, ſi quis correctioni quartæ locus eſt reliquus, nihil equidem addubito, quin ad iſtuncce modum:

v.12. *Non eſt, quem Tityum vocant Poetæ, &c.*] clauſulã hanc ſuam conceperit Petronius. Atq; hanc coniecturã mihi diuini illius Scaligeri hariolatio haud timidè ſuggeſſerat iam olim. quam quum poſtea ad horũ verſuum marginem iure, & quidem optimo, pro mea vti res erat ſolens adtexuiſſem: ecce ab ipſis vſque Vipſanienſibus vulturem tibi, qui Tityum noſtrum vſu facere auſus eſt ſuum, non quidem iecur illi, ſed mihi coniecturam inuolans meam. qua in re ſingulari ſum fato, meapte culpa minime, qui per fidem toties iſtiuſmodi Laconibus libros meos pertractandi fecerim copiam.

Repono ibidem in Furij Comædiarum ſcriptoris exemplo, ita Gliconem meretricem (ſi qua Planciadi fides) loqui facientis:

v.15. *Myrrhinum mihi adfer, quo virilibus armis incurſem fortiuſcula.*

Nam in editione Patiſſonij, *Adſeri,* legitur; ſed perperam. In verſibus illis verò:

Pag. 156. v. vlt. *Concepit nam terra ſinum, calamiſq; loquentes*
Inuenêre fidem, qualem narrauerat index.

nodum in ſcirpo mihi videntur quæſiuiſſe, qui lectionem hanc ipſam examuſsim probiſsimam in dubium vocare auſi, digniſsimi vtique, quorum calida commenta non niſi apud auritos Midas inueniat fidem.

Pag. 175. v. 16. *Allucinari, dicitur vana ſomniare. tractum ab Allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius:*

Nam centum me vernali allucita moleſtabant.

Aut planè hallucinor ipſe, aut aliter reſcribendus hic locus, & fortaſſe interpolandus ad hoc exemplum:

Nam centum me verna hallucita moleſtabant.

Protinus ibidem legitur:

v. 20. *Manubia dicuntur ornamenta Regum. vnde & Petronius Arbiter ait: Tot regum manubia penes fugitiuum reperta.*

Credo *Encolpium*, vel certè Aſcylton ſignificari. Etenim (vt ille ait) *macula pares vtriſque.* Quid? quod de amborum *Manubiis* etiam habuimus ſuprà, pag. 69. vbi de ſemet, & Fraterrimo illo Fratre ſuo narrat Encolpius: *Non repugnauit Aſcyltos, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus, &c.* Propriè ac ſignatè oppido. *Manubia* enim à *Manu* etymon ſuum ſortitæ; quaſi *Spolia* dicas furtim, aut per vim, hoc eſt, per latrocinia, ſeu rapinas quæſita: ſed verò magnifica ea, atque opulenta, &, proinde vti hinc diſcimus, Baſilica prorſus. neque aliter Cicero: *Qui manubias ſibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit.*

Citatur indidem porro ex Veteri Gloſſario P. Danielis:

Pag. 77. v. 21 *Excelſiſsimus, dicitur à Petronio in 1. Satyrarum.* Credo non alium locum Gloſſarij huiuſce Auctorem in animo habuiſſe ſibi, quàm quem nos in Petronio habuimus priùs pag. 77. v. 20. *Eudoxus quidem in cacumine excelſiſsimi montis conſenuit, &c.* Ita enim malo, quàm quod in Mamertina editione ſpectatur: *In cacumen excellentiſsimi montis conſenuit.*

Pag. 133. v. 25. ex Ioannis Saliſberienſis Polycratico:

Non duco contentionis ſunem, dum conſtet inter nos, &c. Ducere contentionis ſunem, eſt velitari, ſiue altercari, iurgiáque cum aliquo exercere ſuper re quapiam controuerſa. Quò etiam Horatianum illud perlubenter traxerim:

Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere funem.

vtitúrque eapſe metaphora alibi Tertullianus.

CAPVT III.

De Feſta *Palmeriana correctioni ſubſcriptum, enarrationi non item.* Caſæ Romuli à *Seneca ac Dionyſio Hiſtorica ſubſtructionis ſtatumen quæſitum.*

PAg. 155. v. 12. *Vilis ſeruus habet Regni bona: Celláque capti*
Deridet feſtam, Romuleamq́; caſam.]

Probè, & ſincerè omnia, ſi *Feſtam* excipias tamen: pro quo Ianus Palmerius emendandum coniiciebat *Feſtrā*, poſitum videlicet pro re quauis antiqua & vili; quoniam de *Feſtra* Ant. Gnipho integrum librum ediderit olim. vbi (vt cognoſcimus è Macrobio) de pleriſque id genus, quibus vetuſtas eludebat, ſatis pòl curioſè diſputauerat. vt non magis ad ipſam *Feſtram*, quàm ad eum librum Gniphonis (quem cum ipſo auctore, & quicquid caſca illa Antiquitas exoletum habuerat irrideri autumat Palmerius) reſpexerit Arbiter. Et hæc quidem mens, ſicuti apparet, Melleri noſtri. Ego autem ingenioſi adoleſcentis coniecturam, prout debeo, amplector, hactenus quidem, ad vocabuli *Feſtra* reſtitutionem quod attinet. nam enarratio iſtiuſmodi (dicam liberè) haud placet, qui ſeorſum à capite amico ſentire audens, nullum piaculum eſſe deputo: arbitrórque Arbitrum noſtrum ſæculi ſui inſolentiam ſumtúſque intolerabiles more ſuo ſugillare, imò criminoſè & quidem palàm ac publicitus inceſſere, atque hoc velle ſignificare, eò iam luxuriæ ventum, atq; in tantum à maiorum ſuorum moribus degeneraſſe ſuæ ætatis ingenia, vt viliſſimum quamuis mancipium mediaſtinus putà, aut cellarius alioqui & catenatus ianitor, non quidem *Gniphonis librum de Feſtra* (vti Palmerio placet) *aut rancidas omnino Antiquitates*, ſed verò *Feſtram ipſam potiùs, hoc eſt, Oſtium illud in Sacrario Romano minuſculum, ac vetuſtiſſimam Romuli Regiam*, tanquam caſam, aut gurguſtium aliquod præ tegete & tigillo ſuo contemnificus ac faſtidii plenus naſo ſuſpendat adunco: nauſeans propemodum ad Saturniam ſimplicémque illam priſcæ Reipub. cõtinentiam ac frugalitatem paruiſſimo contentam. neque id adeò iniuria: quippe quem Cella laxiore, ne anguſtiore dicam temporibus noſtris (ex Arbitri perſona diſputo) pandiculari, lumbóſque ac neruos ſuos exporrigere videmus, quam *Aula* quondam Vrbis noſtræ Conditoris fuerit ſcilicet. id quod facilè crediturum ſcito, qui modo loci illius apud Iuuenalem, & ipſum corruptiſſimos ſæculi ſui mores perpetuò deteſtantem, meminerit memoriter:

> *Ipſe* (ſ. Curius) *focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc*
> *Squalidus in magna faſtidit compede foſſor.*
> *Qui meminit, calidæ ſapiat qui vulua popinæ, &c.*

Sed hoc ad malaciam, ſeu faſtidia eduliorum plebeium ſapientium. nunc verò *Regiam* iſtam *Quirini caſam* cuiuſmodi fuerit, propiùs aliquantò conſideremus. Tradit igitur Seneca Pater II. Controuerſ. *Inter hæc tam effuſa mœnia, nihil eſt humili caſa nobilius, faſtigiatu ſupra templa auro puro fulgens prælucet Capitolium, potes obiurgare Romanos, quod, quum humilitatem ſuam obſcurare poſſint, oſtendunt.* De eadem inſigne quoque teſtimonium habes Faſtor. III. vbi Romuli patrem, Martem ipſum inquio, ita loquentem inducit Ouidius:

> *Quæ fuerit noſtri ſi quæris Regia nati,*
> *Aſpice de canna ſtraminibuſq; domum.*

Item I.

> *Dum caſa Martigenam capiebat parua Quirinum,*
> *Et dabat exiguum fluminis vlua thorum.*

Denique efferti argumento iſto, quantum eſt, Poëtarum libri. Quibus tamen ſingulis fœneranda lux ab Hiſtorica illa Dionyſij Halicarnaſſæi narratione, quæ eſt libr. Antiquit. I. in Romuli & Remi fratrum mentione ſcilicet, à Scriptore Græco verbis huiuſcemodi veluti penicillo abumbrata:

Βίος δὲ αὐτοῖς ἦν βουκολικὸς, καὶ δίαιτα αὐτουργὸς, ἐν ὄρεσι τὰ πολλὰ πηξαμένοις διὰ ξύλων καὶ καλάμων σκηνὰς αὐτορόφους, ὧν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν τις ἐκ τοῦ παλλαντίου ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν ἱππόδρομον στρεφούσης λαγόνος, Ῥωμύλου λεγομένη, ἣν φυλάττουσιν ἱερὰν οἷς τούτων ἐπιμελὲς, οὐδὲν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἐξάγοντες. εἰ δέ τι πονήσειεν ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρόνου τὸ λοιπὸν ἐξανάλωσαν, ϗ τὰ [illegible] ἐξορμοῦντες εἰς [illegible]

CAPVT IV.

Vni, item alteri Emendationi manus iniectæ; cauſſaq; liberali poſtliminium auctori ſua res vindicata. Inops audacia tuta eſt. *De duorum, qui perperam diremti fuerant, locorum reconciliatione, coniectura. Sententiam quandam Petronianam de Ennio adumbratam videri.*

PAgina 156. v. 12. *Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat vſum,*
Rebus in aduerſis, quæ iacuêre, iuuant.]

Quæ iacuêre, Id eſt, quæ deſpicatui, & quaſi derelictui nobis, nullóque in honore aut pretio fuerant anteà, tunc quum eorum vſu facilè carere poteramus.

v. 15. *Sic rate demerſa vulſam deponderat aurum;*
Remorum leuitas naufraga membra vehit.
Cum ſonuêre tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum:
Barbara contemni prælia pannus habet.]

Alterum prioris Hexametri Hemiſtichum hoc modo emaculandum: *Fuluum deponderat aurum:* indicauêre ante nos alij, poſteaquam id ipſum à nobis, & quidem in re præſenti præmoniti fuiſſent priùs. quemadmodum nouiſſimi item Pentametri clauſulam, quem hoc exemplo corrigendum ad oram editionis Lugdunenſis papyro interpoſita in Aduerſariis meis notaueram planiſſimè:

v. 18. *Barbara contemtu prælia pannus habet.*]

Quam tamen reſtitutionem noſtram idem ille, quem dixiſſe me ſentio, in ipſiſſimi huius Petroniani Epigrammatis per cauſſam à ſe laudati contextum nullus referre veritus: auctoris ſui nomine per fraudémne, an contemtum malignè diſſimulato. Cæterùm quod dixit Petronius, *Pannum* (quo pannuceam, hoc eſt, pannis centonibúſque obſitam ac ſorditatam Plebeculam deſignat) *barbara prælia habere contemtui,* id eſt, bellicorum tumultuum vnice ſecurum degere, nec barbariem præliorum curare, quaſi nihil ad ſe attinentium; haud inſcitè (meo quidem animo) applicare poſſis ad Hemiſtichij illius ſententiam, quam habes pag. 119. v. 29. in Carmine illo Belli Ciuilis longè omnium ingenioſiſſimo:

Inopi audacia tuta eſt.

cuius nos hancce inibi ex Salluſtio rationē reddidimus: *Quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.* Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico ſuccenturies licebit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Hoc enim dicto *Viatoris vacui ſecuritas* multò facetiſſimè exprimitur, qui etiam corã immaniſſimo viarum inſeſſore, ac ſicario publico in ipſa mortis vicinia conſtitutus cantillare, & quidem fidenter ac ſine noxa ſuſtineat. *Pannus* igitur in Petronio, pro eo, cui deprehenſo nihil præter pannum, id eſt, ſciſſam ac ſordidam tuniculam auferre poſsis. Quis enim ita immanis obſecro, aut barbarus, detrahere vti nudo veſtimenta ſe poſtulet? In diuite vero, atque opulenter viaticato ornatóque, ratio prorſus diſpar; *in cuius iugulo ferrum ſtare*, hoc eſt, ſicas in vnius caput vndique ac mucrones diſtringi:

Claroq; & caro potiùs, quam ſanguine vili,
Noxia Bellonæ tela tepeſieri.

intelligit Petronius noſter.

Sequitur porro Poëtici ſtyli, imo ſtimuli, ab exemplo Ductoris Ithaci ad longinquas peregrinationes exhortatio:

Pag.156. verſ.20.

Linque tuas ſedes, alienaq; littora quære,
O iuuenis; maior rerum tibi naſcitur ordo,
Ne ſuccumbe malis, te nouerit vltimus Iſter, &c.]

ſuſpicórque hanc APERTAE ipſius DICTIONEM fuiſſe, hoc eſt, Reſponſum ex Tripode, & Apollinis perſona ei datum ſcilicet, qui Delphicum Oraculum conſulerat, tanquam Tireſiam Horatianus Vlyſſes, quibus artibus atque vndenam potiſſimùm opes ac diuitias ſibi parere vel corruere poſſet, huiuſcemodi captioſæ quæſtionis argutiola graſſatus: Pag.161.v.21.

Nunc ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?]

Quam lepidiſſimi Epigrammatij clauſulam vnà cum Tetraſticho præcedenti, ac feſtiuo Petronianorum verſuum auctario, imò Theſauro boni, de Blattariorum Codicum penu depromtam, ac gypſatiſſimis Veſpillonum manibus opportunè præreptam, aliûs nemini quam Claudij Bineti doctrinæ, comitati, iudicio, ac diligentiæ debemus. Sed de toto hoc genere proximo Capite ſingillatim videbimus, vnam priùs Poematij ſequentis ſententiam excuſſuri, quam de Enniano penu peniſſimè adumbratam quamuis audacter auſim dicere. Ea verò hæc eſt:

Nam citiùs flammas mortales ore tenebunt,
Quam commiſſa tegant.

Nunc Ennianam ſi videtur, audiamus, libro II. de Oratore relatam à M. Tullio: *Dicere aiunt Ennium flammam à ſapiente faciliùs ore in ardente opprimi, quam bona dicta teneat.*

CAPVT V.

In Petronianam Cl. Bineti Symbolam ſeria ac ſatura habitæ quæſtiones: nonuſq́ ac Cenſorius quidam velut delectus adhibitus. Eius exempli primum Epigramma (quod & ἀκέφαλον eſſe demonſtrauimus) de Priſciani ac Fulgentij Auctoritatibus priſtino tandem nitori reſtitutum: auctumq́ vnius inſuper Hexaſtici ſupplemento: quod à reliquo corpore ſuo diuulſum facilè ex rei ipſius conijcias argumento. Alia quædam.

Receperam ſuperiori Capite, proximè me aliquid de Cl. Bineti Collecta dicturum. Id reapſe aliquando vt præſtem & res & locus penè dixeram efflagitare, non tantùm poſtulare videntur: ipſe inquam Arbiter Petronius noſter, cuius liberaliſſimo Genio quin maior meliórque Epigrammatum iſtorum pars debeatur.

Religio ſanè eſt addubitare mihi.

In eo proinde aſſenſum Editori noſtro haud grauatim videor commodaturus. vnum è primoribus excipio, quod ne Petronio aſſignem ipſa conſtructionis totius inuenuſtas in cauſſa, nihil minus quàm Petronium reſipientis. à quo vitio ſtructorem hunc noſtrum abeſſe quàm longiſſimè, cognitum habent omnes, quibus aut palatum, aut pectus ſapit, ad Genium inquio, ſed Petronianum. Scin', quod dicam? Epigrammatium illud Martiæ nomini inſcriptum, ſuper pomis & caſtaneis à delicata illa muneri miſſis neſcio cui, Verſificatori huic ſcilicet

Pleno ruris, & inficetiarum.

Eius hoc eſt initium:

Ead. pag. v. 7.

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſuta munera caſtanea.]

Quod ipſum tamen cum Tetraſticho ſequenti aliqua ratione tolerabile videri poterat, niſi concluſio Gallica hyeme illa Petroniana frigidior,

Hei, cor penè mihi finderet, ac cerebrum.

Quid enim iſtis languidius obſecro, vel inconcinnius?

At ſi diſſimulas multum mihi cara venire,
Oſcula cum pomis mitte: vorabo libens.

Verùm de hoc ſatis: ad primum Epigramma conuortamur cui ædepol principium deeſſe, videre qui nequeat, næ verè cœcum illum, haud luſcitioſum eſſe oportebit: commonefaciundum inſuper prioris Hexametri contextum, virtute Lectionis margini aſcriptæ, ex Priſciani ipſius ſententia, ac Fulgentij laudatoris fide celeriter repurgandum, ita nobis Petronium enucleantis: *Solus Ceruus contra rerum naturam in medijs æſtiuis feruoribus cuipares pullulat fœtus, unde & Petronius:*

P.158. v 18. *Sic contra rerum Natura munera nota*
Ceruus maturu frigibus oua refert.]

Iam quod ad finem eiuſdem attinet, is verò (me iudice) haud abſurdè adeò agglutinari poſſe videtur ad alterũ Poëtæ noſtri Hexaſtichon quoddam de Catalectis magni illius Scaligeri depromtum, atque indidem porro inter Petronianæ cœnulæ reliquias, extra Satyræ ipſius ordinem tamen, ab obſonatore Lugdunenſi relatum primitus, cum Lemmade iſtiuſmodi:

DE VITANDO FASTIDIO.

Id enim omni ſanè ex parte huius, quo de agitur, Carminis argumento reſpondet peniſſimè: quod ipſum clariùs adeò vt liqueat, Epigrammatis prioris exordio ſequentis auſim ſub vno quaſi aſpectu lecturis proponere:

v.26. *Non vno contenta valet Natura tenore,*
Sed permutatas gaudet habere vices.
Nolo ego ſemper idem capiti ſupponere coſtrum,
Nec noto (ad Mellero placebat) *ſtomachum conciliare mero.*

Taurus amat gramen mutata carpere valle, &c.

Sequitur deinceps in editione Bineti Epigrammatium multò argutiſſimum, *Pſittaci* (vti apparet) *honori conſecratum.* quod quia obſcuritatis nihil habet elegantiæ plurimum, gloſſematis meis corrumpere ſuperſedebo tantùm ab ipſo cõtextu manum abſtinere Lectorem velim, vbicunque alterius ad marginem adſcriptæ lectionis ſuppetierit copia. Ea enim optima ac Petroniſſima eſſe perſuaſum tibi habeas, mi Lector (generatim, hoc eſt, de toto opere in vniuerſum prædico) quæ ſingulis paginarum oris prætexta aliquem ſcripturæ variantis præferunt Titulum.

ET HOC PVTA VATEM DIXISSE.

Nec minor tertij Carminis luculentitas, quam in prioris tamen Hexametri particula cogimur deſiderare. Nam quanti obſecro pretij eſt illud?

v. 29. *Naufragus eiecta nudus rate, &c.*

Ego certè (ſi & fidei & notæ priſcæ codices auctores in mundo haberem mihi) lubenter adeò emendarem:

Naufragus euerſa nudus rate.

Neque enim, *Eiecta* quid ſiet, hoc vtique tempore diuinare poſſum.

CAPVT VI.

De controuerſa Lectionis veritate in verſu Petroniano ἀναγνώσεως, varie, atque in omnes partes diſceptando certatum. Quid Romanis Orea. Aras, *pro* Cancellis, *quos, Priſcorum Quiritum exemplo, patrio ſermone* Kaios *vulgo nominitamus*; Auricolas, *pro* Nubiculis *poſitos videri. Loci aliquot laborantibus ſuppetiæ latæ.*

AD octauum Epigramma ſaltuatim porro treſcamus, etenim reliquis, in medio quæ ſunt, abunde Binetus ipſe medicinã fecit: Id adeò in *Curtos Iudæos* (genus apud Romanos quod contemptiſſimum erat; vnde & *Recutitorum, Verperum, Apellarum, Sabbatariorum* inditis ex re cognominibus per ſummam contumeliam appellitati) detortum apparet. Quid enim?

Pag. 159. verſ. 14.

Iudæus licet, & porcinum Numen adoret,
Et cæli ſummas aduocet auriculas;
Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oram,
Et niſi nodatum ſoluerit arte caput, &c.]

Ita enim eſt in contextu. vnde Binetus, *Arram*, nobis extricauit ſcilicet, quod *circumciſio* (vel Scriptura teſte) ſit velut *Arrabo* quidam nationi Iudaicæ. ſed &, *Oram*, id eadem ora adcuſum legimus. *Ego verò quid ſequar, aut quem?* Ipſum me potiùs, atque hocce porro quod apponam denique.

v.16. *Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oream, &c.*] pudentiſſima tranſlatione, pro pellicula glandis ſphæram cooperiunte; quod ea ſit veluti frænum, ſiue lupatum potiùs (hoc enim *Orea* eſt) iis dico, qui recutiti vel circumciſi non ſunt. idque ipſum eo fit veriſimilius nobis, quòd Metaphoram inchoatam porro continuare voluiſſe videatur Petronius; nec, quod ſemel proſperè ſub manum atque ex ſententia ceſſit, relinquere, præſertim quum de *Nodato capite* continenter atque è veſtigio ſubiungat. Quid vetat & pro *Labio*, *Oream* interpretari hoc loco, figura non abſimili? quod *Præputium* glandi nihil aliud, quàm *Labrum*. quippe quòd duplici ſeu bipartito Bifrontis Dei cognomine nunc *Cluſium*, nunc *Patulcium* pro re nata poſſis indigitare. *Oreas* vero ab *Ore* ſic dictas, ac vtramque quam propoſui ſignificationem habere tam Latinis, quàm Græcis (qui *Labra* etiam χαλινοὺς vocant) gnarum nobis ex Feſto, principis illius Ioſ. Scaligeri Commentariis, vti ipſus Illuſtris eſt, illuſtriore reddito, *Quam ſolis radij eſſe, olim cùm ſudum eſt, ſolent.* Nec tamen vel *Oram*, vel (ſi malis) etiam *Aram* in Petronio defenſari poſſe abnuerim. ſed pro *Ara inguinis Iudaici*, ſic tanquam pro Aris & focis patriis, vorſis gladiis depugnare velle, id verò æquum ſanè haud arbitror:

Neque illi, qui faciunt, mihi placent, planè loquor.

animo tamen æquiore hoc ipſum paſſurus, ſi præliatores iſtos modo, vel Pugiles potiùs, quanam ratione *Ara* hoc loco locum habere poſſit, ſatis pol cognitum atque exploratum habere cognouero prius, quod quidem perſuaderi mihi ipſe vix poſſe opinor. Ego igitur huic generi, tanquam in tempore auxiliaris venturus, aio aſſeróque *Aram*, ſiue *Oram Iudæo inguini* non minùs aptè mehercule, quàm *Oream* illam noſtram congruere. vt videlicet primum illud (*Aram* inquio) *pro Cothone Seruiano*, hoc eſt, pro margine, labro, ſeu crepidine aggeſtu terræ in altum editius aliquanto exſtructa, *qua flumina* (vti Carus loquitur) *oppilantur*, ad vndarum exæſtuantium impetus potiſſimum coërcendos, dictum interpretemur. Quod quidem genus nos populari ſermone *Kaios*, indigitare conſueuimus iam inde ab antiquo. quam Romanæ item notæ vocem eſſe, ab eodem Sermone illo quem dixi, edocti fuimus iam olim: *Caiare* enim apud Quirites Priſcos illos, *Comprimere, coartare, compeſcere.*

vnde & *Caieta pro ætatis coartrice*, & *Caiatio, coërcitio.* Ita ſiquidem me malo: quàm *Puerilem eadem* cum Fulgentio interpretari; *Qui capite ipſe ſuo inſtituit veſtigia retrò*

Vtut eſt, eleganter mehercules *Aram* appellat pelliculam illam, cuius Apellæ, id eſt, Iudæi ex diſciplina maiorum, ac patriæ Legis neceſſitate inopiam quodammodo patiuntur: quaſi ſi *Labrum* ſeu *Crepidinem* dicas, ſupremam ſtruthei partem integumento ſuo probiſſimè adeò ac pudiciſſimè velantem. Idem ferè de lectione illa altera, τὴν *Oram* ſcilicet, dictum cupio; quod proinde vt veſtimentorum extremitas *Limbus*, vel *Inſtita*; ſic & folliculus, ſeu membranula illa peniculamenti inſtar fimbriata ac lacinioſa faſcinum circumquaque ambire: imò verò coronæ, ſiue cauſiæ in morem, vel cuculli potiùs capitellum ipſum prætexere videatur. Cæterùm ecquidnam Pentametro illo ſibi voluerit Petronius:

v.15 *Et cæli ſummas aduocet auriculas*: non mediusfidius intelligo: niſi ſi reſcribendum forſitan:

Et cæli ſummos aduocet auricolas: pro Aurarum, hoc eſt, ætheris ac nubium cultoribus: idque ex ſententia illius, quod in Iudæos detortum prædicat Iuuenalis:

Nil præter nubes, & cæli numen adorant.

Pergit eoipſo in Carmine de eadem gente porro commemorare Petronius noſter:

v.18. *Exemtus populo Graia migrabit ab vrbe, &c.*]

Neapolim ſignificari opinor periphraſticè. Huic ſiquidem *Græca vrbis* cognomentū peculiariter & quaſi ſpeciatim antiquitus tributum de Varrone noſtro, Lipſio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ad locum illum ſuperiorem notata à nobis antea: *vbi mendicum exſulem in diuerſorio Græcæ Vrbis deſertum ſeſe ac deſolatum iacere, ſecum lamentatur Encolpius.* Habes editionis eiuſdem pagina quinta:

Vidi ego me tecum falſa ſub imagine ſomni:
Somnia tu vincis, ſi mihi vera venis.

quo loco, *Vinces*, reſcribi malim. Et mox altero ab hoc Epigrammate:

Pag.162. verſ.26.

Iam veteres iras Venus, & Tritonia ponat.]

pro quo, *Ponit* inibi iam lectitatur. Denique tertij, hoc eſt, ſequentis Tetraſtichi initio, *Intertexta*, coniunctim ſcribendum. Sed hoc vilius, quàm pro monentis, aut legentium etiam dignitate : quemadmodum & alterum illud in venuſtiſsimis illis oppido , ac vere Eroticis Hexametris neſcio cuius amatoris Poëtæ , quos inuenias ſuprà.

Pag.151.v.30.

Guttura nunc alia magniſue monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti,&c.]

Illic ſiquidem *Magnis monilibus* , palàm hodie procuſum exſtat,repugnante initialis ſyllabæ menſura,& quidem contumaciſsimè, in dictione *Monilibus*. Nec minùs leuiculum illud Diſticho,cui *Cæſaris* præmiſſus Titulus, in honorem(vti apparet) Lucani Cordubenſis:

Mantua da veniam fama ſacrata perenni,&c.

vbi , *Fama* , potiùs placet. tametſi non ignorem receptam lectionem vel Tullij ipſius præſidio atque auctoritate defendi poſſe , ſcribentis : *Conſecrare aliquem omni genere monumentorum*. Illud verò magis nugas etiam, quòd pro *Arte* , *Ante* repoſuimus hocce Pentametro.

Pag.165.v.18. *Fit moriens ludus, qui fuit arte pauor.*

CAPVT VII.

Poëma quoddam Madaurenſis Philoſophi , de Menandro conuerſum ; longè illud quidem omnium venuſtiſsimum, cæterùm pleriſque ignotum inuiſumq́, hactenus : ideoque poſt nuperã Bineti editionem formis recudi iuſſum denuo. Loca in eo non pauca explicata ,correcta , vel illuſtrata.

EXemplum hocce Capite Phœnicis illius Iuſti Lipſij imitari decretum eſt mihi:atque vt ille PERVIGILIVM VENERIS ab eruditiſsimo I C. Pithœo ſubminiſtratum ſibi ablectiſsimis ELECTIS ſuis inſeruit nuper:item & ego alterum quoddam haud minoris elegantiæ Poëmatium non lectum antea , non viſum , doctis (vti ſpero) ac bonis omnibus cupientiſsimis , imò cum ſumma adeò ipſius Bineti (ab eo enim hæc argenti riuus)voluntate,gratiâ, fauentiâ in publicum adoptabo mihi. Dabo hocce primum Romanæ Poëſeos ac communium ſtudiorum cultoribus:dabo etiam Genio ipſius meo : dabo denique , imò meritò lubens redonabo Auctori ſuo ſcilicet , quem quum ante hac dilexerim ſemper,nunc etiam,

Ob vnici huius Carminis facetiam,

Dignum Latinis,haud Batauis auribus,
Et amare capior pariter,& admirarier.

Is autem L.Apuleius cluit, Philoſophus ille Madaurẽſis nobiliſsimus:atque ab illo architectone Poëma iſtud, quod dico, exſtructum. in cuius partibus aliquot ſingillatim caſtigandis, ne opera noſtra largiores eſſe,néve induſtriam apud Lectorem oſtentare velle videamur, Carmen integrum, præmiſſa antea inſcriptione,antelogio huic noſtro protinus ſubiiciemus: non quidem vti hoc ipſum in editionis ſuæ contextum retulit Binetus, ſed quomodo nos partim ex variis eiuſdem lectionibus ad oram libri attextis; partim ex priui ingenioli coniectura vniuerſum porro illud reſcribendum exiſtimamus. Exemplum vide.

Pagin. 220.v.vlt. L. APVLI Ανεχόμενος EXMENANDRO.

Amare liceat,ſi potiri non licet:
Fruantur alij:non moror:non ſum inuidus.
Nam ſeſe excruciat,qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit,facit amoris compotes.
Nobis Cupido velle dat,poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent;
Malas odorent ore & ingenuas genas.
Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
*Cum pectora * adhærent Veneris glutino;*
Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum fœmina,fœmina
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atque amplexus intiment:
Arentq; ſulcos molles arua Veneris;
Thyrſumq; pangant hortulo in Cupidinis;
Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decurſu Venere, & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant,queîs Venus non inuidet.
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat,ſi potiri non licet.]

Nunc quid in his ipſis potiſsimùm variatum ſit, videamus, correctionum noſtrarum rationes in loco atque in tempore reddituri.

*Cum pectora * adhærent, &c.*]

Lacunam in medio vides; ſed verò modicam eam & cui explendæ ſeſquipedali verbo neutiquã ſit opus. Itaq; ſtatim auxilium à Bineto inuenit: *vna*, interponere iubeo. huc ipſa illum manu quaſi ducente ſententia. Mihi verò idẽ iuris iſtuc ab Hypercriticis noſtris ſi tribuatur, quis vetat, quo minus *Arte*, ſiue *Arcte*, ἀντὶ τ̃ *Vnà*, in vacuũ porro venire Veneris glutino agglutinatum iubeam?

Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum fœmina, &c.]

Ita reſtitui, ac diſtinxi, niſi me animi mens fallit, [illegible]χας. Neque verò eſt, quòd quenquam nouitas eius loqutionis offendat:

Suſcitet ſinuare fœmina ad Veneris curſum:

qui modò in tractatione Poëtarum ingenij aciẽ ac neruos ſubactos habeat probè pro *Incitet, ſeu ſuſcitet ſinuare*, hoc eſt, ad lunanda implexu ſinuoſo, & quaſi pectinatim conſerenda, atque *flexipedum hederarũ in morẽ* contortiplicanda inter ſe femora, ſiue adeò *fœmina*, amãtes vt ſolent. quod *Congenuare*, vel etiam *Congenuclare* caſca dictitabat Latinitas. Quod ſi quis Bineto ſubſcribere ſeſe maluerit potiùs, emendanti præmiſſo commate:

Sinuent ad Veneris curſum, &c.]

ecce hîc etiam ſecundas agere paratum Douſam. hoc enim ſatius conſultiuſque eſſe deputo, quàm in ambiguam litem deſcendere, aut in diuidium porro venire cum homine ignoto:

Atq; amplexus intiment.]

Nouiter dictum, at rationabiliter tamen. eſtque, *oſcula* (vti apud Ouidium meum eſt) *linguis lactantia,*

Valgiter obtortis alte inſinuare labellis.

& (quod Plautus perhibet) *proſerpentem beſtiam facere, duplicem vt habeat linguam.*

Thyrſumq; pangant hortulo in Cupidinis.]

Latinè, ac ſignatè oppido. ſi modò eorum hominum acumini credendum, qui à *Thyrſo* iſto non Bacchico, ſed Ithyphallico vernaculum illud noſtrũ, quod hodie fœminis præcipuè ad quemuis ſubitum caſum, putà ſi pedem offẽderint, aut teſtum fortè manibus prolapſum confregerint, temere ac muliebriter proclamantibus, vulgò in ore eſſe conſueuit. haud quidem iis Togatis dico, aut vili de plebe modo; ſed verò his Stolatis etiã,

Queîſq; tegit medios inſita longa pedes:

hoc eſt, de ſummo Matronis loco ac ordinis primarij, multò in ſpeciem honeſtiſsimis. Neque id adeò mirandum, quum *Thyrſus* nihil aliud, quàm *Scapum*, ſiue *Caulem* in morem columnæ ſupinatum ac ſubreptum Latinis hominibus deſignet. Sed neque minor proprietas in verbo *Pangant* pro *Figant* poſito. qua ratione & *Planta & Taleola pangi, vel depangi* dicũtur, quum inhumantur, hoc eſt, deferuntur aut deſiguntur in terram. Vnde & Strategus ille Poëtarum Mantuanus noſter:

Pange ordine vites.

Vide Feſtum. De *Hortulo* verò *Cupidinis*, metaphoricè ad rem voluptatum tranſlato, quod eodem addit Apuleius, poſteaquam Venerei arui arationi *Vim illam Lucillianam*, id eſt, ſa um genitalem rite atque ordine ſubieciſſet, conſulendus flos ille Belgarum vnicus Lipſius noſter Antiq. Lectionum libro iii. Sequitur deinceps:

Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decurſu Venere, & anima feſſula, &c.]

Ita enim emendare potiùs viſum nobis, quàm retinere id quod in contextu eſt modò: *Conbibente lumine*, aut quod ad oram à Bineto ad textũ legitur: *Conniuente.*

Combibere porro ictus lumine,

tralatio omnium elegantiſsima: à quo etiam Lucretianum illud alienum videri non debet;

Sic igitur & Veneris qui telis accipit ictum,
Siue puer membris mulieribus hunc iaculatur,
Seu mulier toto iaciens è corpore amorem
Vnde feritur, eò tendit, &c. ———

Sic, *Amorem bibere*, Virgilius: *Ignem totis oſsibus, imò medullis bibere, aut vorare.* Ouidius, Papinius, & cæteri omnes, quicquid eſt Poëtarum. Apuleius hîc igitur, *Putres in Venerem, fractóſque ac verè patrantes* oculos denotare volens eorum exprimit habitum, *qui validis Veneris compagib. hærente* (vti apud eumpſe Carum noſtrum legimus) *ſollicitant ſpatium decurrere amoris.* hoc eſt, quum res ad effectum iam ſpectat, Poëtæ Sulmonenſi haud ignarum. Sic enim ille ii. de Arte:

Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt ſol in liquida ſæpe refulget aqua.

Sed & Iuuenalis:

Oculoſq; in fine trementes.

Ad ſuperiorem Lucretij *Decurſum*, illa etiam ſequentia opportunè poſsis accommodare:

Trepida in decurſu Veneris, & anima feſſula, &c.

Quæ quidem reſtitutio fœliciter (vti ſpero) nata nobis ſub manu; quum in Bineti editione:

Trepidante curſu, Venere & anima feſſula, &c.

illepida hercule, ac coacta nimiùm conſtructione legatur. Etiam, *Latcibus*, ſcripſimus, cõtextum potiùs, quàm ſuccidaneam, quæ margini adhæret, lectionem ſequuti, ea verò, *Lactibus*, refert. quod vti barbarum ac inuenuſtum, hoc vtique ſignificatu, nec ipſa quidem Amorum mater aut nobis, aut Apuleio vnquam opinor perſuaſerit.

CAPVT VIII.

Alterius item lepidiſſimi Poëmatij Exemplum, Carminum Horatianorum genera omnia ac modos ſingulis verſibus complexi: nuper à Cruquio primùm, moxѕ à Bineto, tertiò nunc denique à nobis editum, & plenius & emendatiùs: non ſine curioſa difficillimorum locorum explanatione.

PErgam officium meum exſequi porro, & quando ſemel iam exorbitare inſtiti, alterum quoddam Poëtæ quidẽ incerti, cæterùm venuſtate & vetuſtate nihil (vti ſpero) priori illi Apuleij Poëmatio conceſſurum, in commune proponam. Promulgatum id nõ ita pridem, & quidem bis eodem anno iterata editione, primum dũ comitate atque induſtria liberaliſſimi Cruquij noſtri; iterum ab vnico ſuperiorum Carminum editore Cl. Bineto: non ſine lituris, mendis, ac lacunis aliquot, quas tamen facta vtriuſque exemplaris conlatione, nos & exfarcire & integrare poſſe confidentia eſt. ita alterum alterius auxilio eget. Argumentum ex Titulo haud ignotum. Ipſe candidiſſime mi Lector, conſideres licet.

Pag. 220 verſ. 10 PASIPHAAE FABVLA EX OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

Extat apud C Ruſinũ de Metris.

Filia Solis
Æſtuat igne nouo,
Et per prata iuuencum,
Mentem perdita, quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non Regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bouis

Conuertier vultus ſuos:
Et Prœtides dicit beatas;
Ioq́; laudat, non quòd Iſis alta eſt,
Sed quòd iuuenca cornua in frontem leuat.
Si quando miſeræ copia ſuppetit
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floreſq́; vernos cornibus illigat,
Oraq́; iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitiſq́; gaudet
Corpus includi ſtabulis, ſe faciens iuuencam.
Et amoris pudibundi maleſuadis
Obſequitur votis, & procreat (heu nefas) bimembrē
Cecropida iuuenis quem perculit fractum manus.
Filo reſoluens Gnoſsia triſtia tecta domus.]

Reſtituimus (vt vides) *Et per prata iuuencum*, legitimam Bineti lectionem præ Cruquiana illa ſubdititia: *& perpetrata iuuencum*, meritò hercule ac perlubenter amplexi. Atq; vt hîc Pictauienſis illa Antuerpianæ, ita contra Antuerpiana Pictauienſi ſeptimo abhinc verſu multis millibus mea quidem ſententia antiſtat, in hocce exemplo:

Ioq́; laudat, non quòd Iſis alta eſt, &c.]

Etenim in editione Bineti defectus hoc loco, quem ex Cruquiana ſuppleuimus, antiquo Memphiticę Deę nomine retracto è fuga. Etiam *Iuuenca* ibidem, dictũ τῷ *Iuuenca*, reſtituere auſi, huiuſcemodi interpretationis fiducia maximè: *Paſiphaë Iüs felicitatem* non ceſſat prędicare ac magnificare præ ſua, laudibuſq́; in cœlum vehere aſsiduè; nō eo quidem nomine, quòd primaria Aegypti Dea, ac quaſi Prçſeſtrix, nouo pręterea Iſidis cognomē inſignis cluens; verùm potiùs, quòd vaccina forma, lacteóque candore notabilis cornua ſuperbè ac glorioſè elata atq; in frontem ſubrecta gerere conſpiciatur. Quid verò, ánnon cornuta vtrobique Inachis,

Siue iuuencam illam, ſiue Deam facias?

Iuuencam, quòd de puella omnium formoſiſſima in cādidæ iuuencæ faciem ob furioſam Iunonis æmulationē conuerſa primitus: *Deam* autem, quòd, quum ipſius Iſidis perſonam, omnémq; imaginem gerit, non alius cœleſtis Numinis, quàm Lunæ nobis habitúmque ac perſonam repræſentet quæ candida eſt, & cærula, hoc eſt, humida, maximéque diebus primis corniculata. At Paſiphaë hanc ipſam nõ vt Iſidem lunatis atq; in frontem eleuatis cornibus conſpicuam; ſed verò vt patalem bouem laudibus in cœlum tollit; ac Iuuencæ potiùs, quàm Deę ſimilem fieri exoptat ſeſe: quo non homini, ſed tauro adultero ſuo, vaccina ſcilicet ſpecie totam approbare ſe poſſit. Reliqua in libris Formulariis bene ſe habẽt vſque ad Diſtichon illud:

Illicitiſq; gaudet
Corpus includit ſtabulis efficiens iuuencam.]

Ita enim eſt in vtriſque, idque ex diuini illius Scaligeri caſtigatione maximè, quam nos penè integram ſequuti ſumus; excepto, quòd pro *Includit*, poſtrema excluſa litera, *Includi*, pro *Efficiens*, tranſpoſitis ſic quaſi per μετάθεσιν prioris ſyllabæ elementis, diuiſim, *Se faciens iuuencam*. Fatali huic monſtro probabiliter condonauimus: hoc eſt, aſſimulans ſeſe, quaſi reuera Iuuenca fiet. Nota enim prodigioſæ quidẽ, ſed antiquæ fidei Hiſtoria, qua abregnæ bouis Dædali artificis ſimulacro fallaciter incluſa, ac bouillo integumento velata indomita hęc Minois vxor ductori Regij armẽti inforandam ſe præbuit, ex cuius compreſſu grauida facta non hominem, ſed Minotaurum in gremium curruca mariti profuderit denique. Poſſit & lectio conſtitui ac reconcinnari hoc modo:

Illicitiſq; gaudens
Corpus includit ſtabulis, &c.]

vt Participium τὸ *Gaudens*, accuſandi, haud nominandi Caſu acceptum, ad vocem *Corpus*, nõ verò ad ipſam *Paſiphaën* referamus, eadem permanente ſententia, ſcilicet τοῦ *Stabulis*, vero etiam ambiguitas nonnulla ſubeſſe videri poſſit. & fortaſſe ad penitiorem *ſtabulorum* ſignificationem alluſum, vnde & *Proſtibula* & *Proſtibula* deriuatæ, quaſi *pro ſtabulis proſtantes* ad capturas emerẽdas exigundáſque à prætereuntibus. de proſtitutis loquor, ac Togatis hiſce, quæ meretricium quæſti ſui gratia in propatulo facere condidicerunt ſcilicet: quod genus vniuerſum ita graphicè veriſque ac genuinis coloribus expreſſum ab vnico illo Comicorum principe habes in Pœnulo:

Proſedas, piſtorum amicas, reliquias halicarias,
Miſeras, ſchœno delibutas, ſeruilicolas ſordidas.
Qua tibi olant ſtabulum ſtatumque, ſellam & ſeſſibulum
merum.

Quas adeò haud quiſquam vnquam liber tetigit, neque duxit domum.

Seruolorum ſordidulorum ſcorta Diabolaria.

Sed & *Præſepim*, ſiue adeò *Præſepium* apud eundem pro manſiuncula meretricia, hoc eſt, pro fornice, luſtróque ac loco libero vſurpatum reperias non ſemel, nec apud Plautum modò, ſed verò apud Varronem quoque, & ipſum M. Tullium, *Omnia enim loca clauſa & tuta Præſepia vocitata antiquitus*, teſte Nonio. Neque aliouorſum Iuuenalis illud, mea quidem ſententia, interpretandum· *Qui bona donauit præſepibus, &c.*

Porro ne quis poſtremum Hemiſtichium iſtud ita vt poſuimus modo, legere addubitet nobiſcum, loquutionis fortaſſe inſolentia offenſus; eum verò ego à Latinorum Comicorum Principe meliùs Latinè addiſcere, indidemque has phraſes in animum ſuum immittere, ac fideli memoriæ commendare iubebo: *Bardum, Vilem, Glorioſum, Facetum atq; Magnificum virum facere ſeſe:* interdum omiſſo etiam pronomine, quomodo *Ferocem facere*, in Moſtellaria id quod noſtris quoque Idiotiſmis conſentit planiſsimè, queis vulgo dictitare ſoliti: *Faire la pretenſe, le braue, Oen praechert ofte den haen maten.* Nam quod in Pictauienſis editionis contextu, *Effigies iuuenca*, quaſi per appoſitionem, ſuperiori ſententię connexum appenſúmque legitur. quid vero ad emendationem hanc noſtram? quæ tamen ſi cui obeſioris naris Lucumoni arriſerint minùs, poterit, me quoque hoc ipſum præeunte ſibi, *Effigie iuuenca*, hoc eſt, ſub mendaci iuuencæ ligneæ velamento, falſoque adumbrata vaccinæ perſonæ ſpecie ac ſimulacro extrinſecus, contentus, ſibi potius approbare, quàm mihi. nam ipſus ſanè ad me quod attinet, à prioris ſententiæ ſtatu haud facilè dimouebor.

Habes ſubinde:

Et amoris pudibundi maleſuadis, &c.]

Pudibundi, non in laude, ſed in vitio poſitum videtur, pro pudēdi ac merito erubeſcēdi amoris morbo, ſcilicet, quod ſilētio prætereundum haud quaquam putauimus.

Verſu verò antepenultimo, qui ſequitur, geminam in Pictauienſi exemplari lacunam Cruquij noſtri comitate expleuimus: cui hoſtimentum par pari de alieno aliquãdo vt redderemus, manuductore Bineto in proximo Sapphico ſynarteto viciſsim auxilio fuimus, primum

by Google

pro recto patrium, deinde pro auferendi caſu rectum in extremo ſubſtituentes: hoc ampliùs, deleto commate, quod versùs ſententiam in medio conturbare vtrobiq; ac deſtruere viſum hactenus. Eleganter verò *Bimembrem*, hoc eſt, biformem, ſeu bicorporum vocat portentoſum Paſiphaes partum: quē cum ingenioſiſſimo Poëtarum Ouidio,

Semibouemq; virum, ſemiuirumq; bouem,

ritè poſſumus interpretari.

CAPVT IX.

De Vitri fixilis temperamento *Tiberij Principis temporibus reperto. Eius adeo rei cauſſa quatuor Scriptorum Auctoritates productæ atque inter ſe conciliatæ mutuo. Dictorum aliquot Io. Saliſberienſis Arbitro auctori ſuo (illuc vnde bonum pedem attulerāt)* liberali ac literali cauſſa *aſſertorum enumeratio.*

PEtrus Crinitus, magni illius Politiani auditor ac diſcipulus, inter cætera induſtriæ atq; ingenij ſui facinora libros nobis complures HONESTAE DISCIPLINAE Titulo honeſtos reliquit. In iis, præter Grammaticæ rei ac verborum veterum tractationem, multa item ad Hiſtorias reconditiores pertinentia paſſim lectitantibus occurrunt, quibus Salluſtianū illud iure optimo occentari poſſit: *Fides ſit penes auctorem.* Ea excipio modo, vbi non abs ſemet, ſed verò ex certorum monumentorum relatu caſci æui ritus, vel res etiam interdum geſtas, curioſa fœlicitate conquiſitas, recenſet. quo in numero illud quoque (vti ſpero) memoria haud ſanè idignum videri poterit, quod idē de *Vitri ductilis*, ſeu *flexilis* inuentione, ea qua à Scriptoribus priſcis acceperat fide, nobis porro examinādum proponit. quę res quoniā miraculo affinis, eademq; noſtro quoq; Arbitro digna æſtimata, quam conuiualibus Trimalcionis ſui feſtiuitatibus interponeret, ne nobis quidem aliena videri debet, quam paulò altiùs fuſiúſque repetitam adductis vndique in vnum teſtimoniis aſſeramus atque corroboremus in poſterum. & quidem eo hercle curioſiùs, quòd de geſtæ rei veritate ipſe Plinius nonnihil vtique viſus ſubdubitare. Sic enim vnicus ille ac fideliſſimus Naturę arcanorum ſcrutator lib. XXXVI. cap. XXVI. *Ferunt Tiberio Principe* *Ad p. 84. v. 21.*

Principe excogitatum vitri temperamentum, ut flexibile eſſet: & totam officinam artificis eius abolitam, ne æris, argenti, auri metallis pretia detraherentur, eáque fama crebrior (reſtituo, celebrior) diu, quàm certior fuit. Vbi clarè Imperatoris nomen, ſub hoc ipſum acciderit, habes expreſſum, id quod vnum modò, culpa Exſcriptoris puto, in Petroniano exemplo deſideratur. Sed & Græcis verbis eiuſdem Hiſtoriæ narrationem aliquantò adſtrictiùs à Dione pertractata operæpretium fuerit cognoſcere. eò magis, quòd nulla Hiſtorici eius mentio apud Crinitum. Tradit igitur Caſſius iſte, ſed quaſi pro comperto: Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ στοὰ μεγίστη ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐπειδὰν ἐπικεκλιμένη ἐγένετο θαυμαστὸν δή τινα τρόπον ἀνωρθώθη. ἀρχιτέκτων γάρ τις, οὗ τὸ ὄνομα οὐδεὶς οἶδε. τὸ γὰρ θαυμαστούργημα αὐτοῦ φθονήσας ὁ Τιβέριος οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτὸ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσγραφῆναι. οὗτος οὖν ὅστις ποτὲ ὠνομάζετο, τούς τε θεμελίους αὐτῆς πέριξ ἐκράτυνε, ὥστε μὴ συγκινηθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πόκοις τε καὶ ἱματίοις παχέσι περιέλαβεν, σχοινίοις τε πανταχόθεν αὐτὴν διαδήσας, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν ἀνθρώποις τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ἀναζεύξας ἐπανήγαγε. τότε μὲν ὁ Τιβέριος καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ ἐζηλοτύπησε, καὶ διὰ μὲν ἐκεῖνο, χρήμασιν ἐτίμησε. διὰ δὲ τοῦτο, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε. μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντος οἱ αὐτοῦ, καὶ ἱκετείαν ποιουμένου. κἀν τούτῳ ποτήριόν τι ὑάλινον καταβαλόντος ἐξεπίτηδες, καὶ θλασθέν πως, ἢ συντριβὲν ταῖς τε χερσὶ διατρίψαντος, καὶ ἀθρόως ὑγιὲς ἀποφήναντος, ὡς καὶ συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξόμενον, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Meminit & Iſidorus lib. XVI. cap. XV. his verbis: *Fertur autem ſub Tiberio Cæſare quendam artificem excogitaſſe vitri temperamentum, vt flexibile eſſet & ductile. Qui dum (f. cùm) admiſſus eſſet ad Cæſarem, porrexit phialam Cæſari. Quam ille indignatus in pauimentum proiecit. Artifex autem ſuſtulit phialam de pauimento, quæ complicauerat ſe, tanquam vas æneum: deinde malleum de ſinu protulit, & phialam correxit. Hoc facto Cæſar dixit artifici: Nunquid (lego Numquis) alius ſcit hanc condituram vitrorum? poſtquã ille iurans negauit alterũ hoc ſcire, iuſſit eũ Cæſar decollari, ne dũ hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, & omnium metallorum pretia abſtraherentur.* pro quo, *Detraherentur*, antea dixerat Plinius. & mirum, nî ita corrigendum in hoc Iſidori loco. Omnium verò diſertiſſimè Ioãnes Saliſberienſis, quamuis ab exemplis ſuprà dictis in parte nonnihil diſſentiens, libro *de Nugis Curialium* iv. cap.v. qui *Policraticus* inſcribitur, non quidem de ſuo, ne quid erres, ſed verò de alieno (id quod Corniculæ iſti cũ tartoribus illis ſemipriſcis, Solino puta, Macrobio, Iſidoro, atque aliis eiuſdem farinæ mãgonibus commune) ſ. lẽs vtique, præſertim de Satura Arbitri noſtri, quam ex hac eiuſdem ediſſertatione auctiorem porro inſtructioremq; ſuo loco, hoc eſt, Trimalcionis cœnæ reddas licebit: *Apud Petronium Trimalcio refert fabrum fuiſſe, qui vitrea vaſa faceret tenacitatis tantæ, vt non magis, quam aurea vel argentea frangerentur. Cùm ergo phialam huiuſmodi de vitro puriſſimo, & ſolo, vt putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, commendata manus artificis, acceptata eſt deuotio donantis. Faber verò vt admirationem intuentium verteret in ſtuporem, & ſibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæſaris phialam recepit, eámque validiùs proiecit in pauimentum tanto impetu, vt nec ſolidiſſima & conſtantiſſima æris materia maneret illæſa. Cæſar autem ad hæc non magis ſtupuit, quàm expauit. At ille de terra ſuſtulit phialã, quæ quidem nõ fracta erat, ſed colliſa, ac ſi æris ſubſtantia vitri ſpeciem induiſſet. Deinde martiolum* (lege, *marculum*) *de ſinu proferens, vitrum correxit aptiſſimè, & tanquam colliſum vas æneum crebris ictibus reparauit. Quo facto ſe cœlum Iouis tenere arbitratus eſt, eò quòd familiaritatẽ Cæſaris & admirationem omniũ ſe promeruiſſe credebat. Sed ſecus accidit. Quæſiuit enim Cæſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorũ. Quod cum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens, quia ſi hoc artificium innoteſceret, aurum & argẽtum vileſcerent quaſi lutũ.* Et vt palàm demonſtret ſe quoque ſupradictæ Hiſtoriæ fidem, non minùs quàm Plinium, ſuſpectã meritò ac controuerſam habere, ſubiungit ſuis verbis protinus: *An vera ſit relatio & fidelis, incertũ: & de facto Cæſaris diuerſi diuerſa ſentiunt.* Quaternas (vt vides) Auctoritates produximus, Crinito, duorũ teſtimoniorũ ſuffragiis ſuperato, idq; Petroniani honoris cauſa maximè. cuius an Saliſberienſis iſte pro rei merito, aut ſcriptoris etiam dignitate rationem habuerit ſatis, prudentioribus porro ingeniis conſiderandũ relinquo: hoc vnũ præſtare cõtentus modo, priorem huiuſce narrationis partem auctori ſuo Arbitro acceptam referendã videri, non qua ad ſententiam tantùm, ſed verò qua etiam

addi

addictionis ſimplicitatem, ipſumq; verborum ambitum, tametſi ſtellis multò candidiſſimis nebulam à Britanni illius fullonia aſperſam non negauerim: ſed ita tamen, vt pannum in purpura poſitum haud obſcuris vtique indiciis deprehendas. quemadmodum & libro *Polycratici* VII. cap. XV. ſub finem, vbi aliam quandam ſentẽtiam tacitè ac diſſimulato auctoris nomine in vſus accommodat ſuos. verbi gratia: *Nam, vt dici ſolet; amor ingenij nunquam hominem diuitem fecit.* pro quo in Satyrico noſtro inuenias:

Pag.73.v.30. *Amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit.*] Denique initio capitis ſequentis quis obſecro nõ videt latibulum furti quæſitum verbis illis: *Qui ſolas diuitias congerere curant, nihil in vita potius credi volũt via, quam ceteris prætulerunt:* qui quidem Petronianum iſtud memoriter commeminerit modo?

Pag.74.v.7. *Deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipſi tenẽt.*] Penè præterieram immemor, quod prius monitum oportuit, ad *cœnam quoque Trimalcionis* alterum eiuſdẽ Centonum ſarcinatoris exemplum pertinere, à Fragmentorum Arbitri Editore, per incogitantiam credo, ſilentio prætermiſſum. Id verò libro IIX. cap. XII. *Polycratici*, quem dico, reperitabis huiuſmodi:

Pag.66 v.17. *Cœnam Trimalcionis apud Petronium, ſi potes, ingredere, & porcum ſic grauidari poſſe miraberis, niſi fortè admirationem multiplex, ignota & inaudita luxuria.*] Ad quam *Cœnam* etiam retrahendum autumo Fragmẽtum minutulum, quod à Fulgentio Grammatico ſub Petronij nomine citatur his verbis.

Pag.154.v.3. *Poſtquam ferculum allatum eſt.*]

ODA
IN EDITORIS OPERISQVE COMMENDATIONEM.

Ergóne Doûſa ſic toties reus
Inertis oti marcidus arguar?
Surdaq; ſuſpenſam Vacunæ
Æde chelyn paries habebit?
Vox nulla vocem, non ſonus hinc ſonum
Ciebit, ecquid languidulis ſitu

Grauis veterni oppreſſus vſque
Spiritus in numeris fatiſcet?
Non hoc Apollo, non cupiant nouem
Camœnæ, amœnæ olim mihi numina:
Non Hora, & vda tranſmarino
Rore Venus, Charitumq́; Triga.
Hoc illa nolit, quæ miſerum in rota
Me verſat Æglis vſque Cupidinis,
Lepôre quæ ceſſura nulli,
Nulli adeò Charitum ſecunda,
Ipſam pol ipſam prouocat æmula
(PRÆFISCINE hoc, lux ô mea dixerim)
Forma Dionem; apta vna nobis
Exanimes animare verſus.
Age ergo toto, Calliope mea,
Te literarum flumine proluę:
Quâ leniter crepante lympha
Auidas beat Hippocrene;
Quâ ſucculenta Apollineûm ebriæ
Vatum tumeſcunt pectora; quos ſtupes
Ferire nubes, intimóſque
Iam penetrare poli receſſus.
Quos vnus inter Douſa, velut iubar
Thaumantiæ alumnum, ſupra Amathuſidos
Elatus orbem, dio atrocem
Præripit ingenio ruinam:
Luceſq́; Phœbi flammeus obruit:
Victum vnde iam ſe Tyndareus ſtupet
Nitor, decore inuſitato
Aſtra noui ferientis ignis.
O ille fœlix bis, ter & amplius,
Cui, Douſa, lucem fax præeat tua,
Cœloq́; donet, imminentis
Fati abolens timidam querelam.
Plaude ô Saluſti, ſi quis adhuc ſuper
Senſus relictus morte obita eſt tibi:
Catulle, & Albi plaude, fœlix
Tuq́; tuis numeris Horati:
Eruderatis queis iterum licet
Clarum ſereno ferre caput polo;
Nunc & per ora obambulare
Omnium, & omne, duce hoc, per æuum.
Plaude elegantis nequitiæ pater.

Atque erudita luxuriæ Arbiter,
Qui vix tibi notus tuiſve
Quam miſer, hei miſere peribas
En redditus penè ipſe tibi, & ſimul
Deterſa toto corpore, quæ lues
Diducta corruptos per artus
Vitam adeò fugientem alebat.
Laus haece Douſa debita, qui tibi
Vnus ſalutarem applicuit manum:
Iam iamq; ſub duro iacentem
Limine te reuocauit Orci.
Qui te putri dum vindicat à ſitu,
Ipſe horridiſſimet ſe eripuit rogi.
Fallórne? an hæc Apollo Deli
Creditur intonuiſſe ab arce:
Tu Douſa viues (macte) tuo ARBITRO.
Viuesq; Douſâ (macte) tuo ARBITER:
Nec iura in vos quidquam habebunt
Funeris imperioſa fata.

Hadr. Blyenb. Scobb.

CONRADI RITTERSHVSII I. C.

NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON.

PAg. 42. v. 2. *Primi omnem*] G.S. *primum omnium*. fort. *primi omnium.*

Pag. 41 v. 23. *inter hac nutriantur*] Leg. ex vet. cod. *hac tantum nutr.*

Pag 42. v 6. *Nondum iuuenes*] hoc dicit: multos præſtantes olim poëtas & oratores euaſiſſe, etſi non ita declamationibus exercerentur.

v. 8. *continebantur*] fort. *conterebantur.*

v. 11. *deleuerat*] fort. *delauerat.*

verſ. 14. *neque Platona, neque Demoſthenem*] fort. *neque Plato, neque Demoſthenes ad h.g.ex. acceſſiſſet. nam grand.*

Pag. 43. v. 2. *Nimirum in his*] I.G *minimum.*

v.4. *Cum inſanientibus furere*] quia ὁ τοῖς μαινομένοις μὴ συμμαινόμενος, οὗτος μαίνεται.

v.7. *ficti adulatores*] vide Plautum, vbi Paraſitus inſpicit librum ſuum, vt vnum de dictis melioribus inde depromat.

v.15. *moratur in ſcopulo*] I.G *molitur*.

Ibid. *Quid ergo eſt? parentes*] vide ſimilem modum apud Cuiacium in Paratitl. Cod. in præfatione.

v.22. *induunt*] S. *indunt*.

v.25. *ſapientia præceptis*] vt viuerent ſecundùm præcepta meliùs.

verſu 32. *Quod quiſquis perperam diſcit.*] Horatius ſimiliter.

v.vlt. *Luciniana*] fort *Liciniana*.

ibid. *humilitatis*] Legend. ex vet. cod. Pith. *improbitatis*.

Pag.44 v.2. *amat*] Leg. *hamat*, ex Nonio, Giph.

v.15. *mittat habenas*] I.G. *mutat*.

v.31. *in hoc dilectorum æſtus motus*] τὸ in παρέλκει, vt mox, *in curſu fatigatus*.

Pag.45. v 5. *quia nec quo ſtabulũ eſſet*] S. *qua*, id eſt, vbi.

v.4. *diligenter tenebam*] τὸ *diligenter*, propriè & eleganter vſurpat.

v.14. *putabam at ſubinde*] leg. *putabam: & ſubſequor. inde vt in locum ſecretum.*

Pag.46. v.2. *prolatoq; peculio*] vulgo, *pecno*. quidam conijcit, *peni illo*. ſed *peculium* eſt optimum. nam *peculiũ* eſt τὸ αἰδοῖον vt & infrà, & apud Plautum; *Peculium quod ſemina ſumma ſuſtinent.*

v.29. *de ruina arena*] S. *arena ruina dimiſit.*

Pag.47. v.27. *bona fide*] τὸ *fides*, venerium. infrà, *per fidem miſerere, quemadmodum quidem ſolet.*

Pag.48. v.10. *quarum fidem malè ambulantem*] id eſt, furtiuæ & mala fide poſſeſſæ.

Pag.49. v.13. *Quid faciant leges*] hos verſus ita aliquãdo imitatus ſum:

Quid faciant leges, vbi vis aut gratia regnat,
Aut vbi præſtinguunt munera iudicium?

v.18 *qui ſedet*] Iudicium eſt propriè *ſedere*. deinde nota, Equites ſolitos eſſe iudicia exercere.

Pag.50. v 12. *videamus*] Leg. *videmus*.

verſ. 29. *ad conſtitutum*] putat S. hic nonnulla deſiderari, Pag 51.v.3. *ridere acumen*]ironia.

v.19. *expectanimus*] for.*ſpectanimus*.

v.30.*lacrymas*]lacrymæ puto exoratæ.

Pag.52.v.22. *riſumq́, facere*] puto omiſſum eſſe , publicum.

v.23 *mille vix*]al.*vix nulli*.Sch.*vix ulli*.

v.25.*concuſſa*]Schop.*confuſa*. infrà;*confuſus hac denuntiatione*. Et alibi;*perfuſus puluere multo*.

v.33.*periculo noſtro*]fort.*peculio*,vt ſuprà.

v.vlt.*ſpiſſius*]id eſt,crebriùs. Sic infrà, *ſpiſſare officium*, id eſt,frequentare,denſare: *Exhortabatur Coraca , vt ſpiſſaret officium*.

Pag.53.v.10.*flectit*] fort.*plectit*,id eſt,nectit, vt Ouid. 2.Amor. *nectere iurgia* dixit.

Pag.55.v.15 *in mente eſt*]fort.*in mentem eſt*.

v 28. *extremum lumen*]id eſt,minimum.

Pag.56.v.5.*olim dormientes*]id eſt,iam diu.

Pag.64.v.27.*Ergo viuamus*]*Amici dum viuimus , viuamus*, ἐκ τάφου marmor Narbone.

ibid.*eſſe bene*][illegible] omnem vitam voluptuariã complectitur.Plautus,Bacchid.& Captiu.

Pag.66.v 29.*Luxuria rictu*]Publij verſus.

Pag 70.v.13. *cum præmio*] *præmium* pro præda , ſicut ſuprà loquebatur.

v.21.*agit mimum*] ſic infrà *componere mimum* dixit; *Quid ergo,inquit Eumolpus,ceſſamus mimum componere*.

Pag.71. v. 22. *ne infirmitas militiam perd.*] fortè , *malitiam*.

Pag.72.v.9.*Tantalus infelix,quem ſua*] hoc ſic in theſi accipiendum monuit Matth.Bergius;

Tantalus(infelix quem ſua vota premunt)
Diuitis hac facies,&c.

verſ.23.*Semper hac in re qui vincitur , vincit*. Rectè. nam

Si iurgiis prouocet te,da manus:
In iurgiis eſt victor is,qui vincitur.

Pag.74.v.4.*inſpicere*] fort.*inſiſtere*.

v.12. *Neſcio quomodo bona mentis ſoror*] vide Ariſtot. Probl.4.ſect.29.

v.23. *Quotieſcumque enim in conuiuio,&c.*] Sic fit, teſte Victore in Auguſto; (*úmque eſſet luxuriæ ſeruiens, erat tamen ocij & vitij ſeueriſſimus vltor ; more hominũ qui in vlciſcẽdis vitiis,quib.ipſi vehemẽter indulgẽt, acres ſunt.*

Pag.77.v.20. *Eudoxus quidem*] Eudoxus is,qui Græcis annum conſtituit.

Pag. 78. verſ. 9. *Capitolio*] fort. *Capitolino* , ſcilicet Ioui.

v.26. *ingens antrum*] al.*caſtrum*.fort.*clauſtrum*.

Pag.79.v.6.*illuſq;*] al.*lætuſq;* vnde Scoph.*luſuſq;* malim,*laſuſq;*

Pag.80.v.32.*hac me aduentitia*] Leg.*hac me aduentitia*, ſcilicet cœna.

v.34. *habeam rixandum*] phraſis Pliniana. vide libr. 1.epiſtol.7.

Pag.82.v.13. *grabatum reiecit*] Scoph. deiecit. Higin. *molli demiſſa grabato*.

v.vlt. *inguinum pondus*] vide Lexicon Iuris in *Pondus*.

Pag.83.v.19. *Afra volucres*] Horat. *Non Afra auis deſcendit in ventrem meum*.

Pag.87.v.18.*puer in balneo*] forma præconij.

Pag.94. v.31. *increta facies*] *incretare faciem*,eſt creta illinere vel pingere.

Pag.95.v.16. *tementi*] fort.*dementi*.

ibid. *prælegemus veſtibus*] Sic Damaſippus Horatianus 2.Satyr.3.

———*Cum vellem mittere operto Me capite in flumen.*

De velationibus capitis vide Iac.Scheckhium.

v.26. *puniti*] fort.*puncti*.

Pag.101.v.14.*quæ ſola Salamandra*] τὸ *ſola* videtur abundare.Salamandra crines excutit.vide Serenum.

ibid.*excuſſit*] fort.*exurſit*.

Pag.104.v.19 *ſtigmoſoſq;*] fort.*erginoſq;* Ergini caui prouerbio quoque noti.vel fort. *Silanoſq;* vt Plaut.Rudent.*Recaluum ac Silanum ſenem*.Giphan.

v.23. *Quod ſolum formæ*] v.c.*ſummum*.

Pag.105.v.4.*Corymbioq;*] *Corymbium* eſt ornamentum capitis muliebre , deminutum à *corymba* , vt τραπέζιον à τράπεζα,&c.

v.6.*cultura lineamenta*]fort.*natura* vel *factura*,vt apud Agellium.

v. 30.*ſi vellemus audire*] ſollemnis etiam noſtris aniculis præfatio fabulæ.*Narrabo vobis fabulam ſi vultis audire. Icke vveet ein meercken,vvil gy ſe hæren, ick vvil ſe ju ſeggen.*

v.32. *Matrona quædam*] lepidiſſima fabula de leuitate muliebri.

Pag.106.v.1. *funus paſſu*] al. *funeris officium*. vide Seruium in Virgil.

v.4. *Conditorium*] Seneca epiſt.61.& 83. *conditiuum* vocat, id eſt ſepulchrum, monumentum, *μνημεῖα*.

v.14. *Commendabat lugenti*] fort. *commodabat*. Giphan. legit, *commundabat lugenti*, vt Columella loquitur, & Vlpian. l.14.D. de ſumpt. funer. vbi vulgo malè, *commendandum*.

v.16. *monumento lumen*] de huiuſmodi luminibus Lucianus, Dio, Perſius, &c.

v.23. *proxima ergo*] v.c. *autem*.

v.26. *notaſſet ſibi*] fort. *ibi*. al. *ibi ſibi*.

v.28. *audiſſet*] v.c *audiret*.

ibid. *vitio gentis humanæ*] id eſt, curioſitate.

v.32. *ſubſtitit*] al. *ſubſiſtit*.

Pag.107.v.5. *gemitu pectus diduceret*] ſic dicimus *ilia ducere, & ilia ſuſpendere*. Lucanus lib.4.

> *Pectora rauca gemunt, quæ creber anhelitus vrget,*
> *Et defecta graui longè trahit ilia pulſus.*

Statius;

> ——*Nec tam integer illis*
> *Impetus, & longi ſuſpendunt ilia fletus.*

v.8. *illa ignota*] fort. *inopinata*.

v.21. *Id cinerem*] Virgil.4. Aeneid.

Pag.108.v.3. *Placitône*] Virgil.4. Aeneid.

v.10. *vt quiſque*] id eſt, quiſquis vel quicumque.

verſ. 19. *ſupremóque mandauerunt officio*] id eſt, ſepelierunt.

v.28. *Nec iſtud, inquit, Dij ſinant*] *Nec iſtuc Dij ſinant, Das vvolt Gott nicht, da ſey Gott fur.*

v.34. *ex arca*] id eſt, loculo. Græcis *σορὸς*.

Pag.111 v.1 *prope iam*] l.G *properam*, id eſt, properè, vt *protinam* & *protinus*, *promiſcuam* & *promiſcue*.

Pag.116.v 14. *quod bene feliciterq́; eueniret*] Cicero pro Muræna.

v.31. *Multos, ô iuuenes*] vide Horatium.

Pag.117.v.5. *Cæterùm neque generoſius*] quid requiratur in Poëta.

v.19. *verſum timuerunt*] for. *viſum tim*. Coler.

Pag.128.v.19. *Dij Deaq́; quàm male*] N B. mala conſcientia.

Pag.129.v.21. *in equeſtribus ſedeo*] *Equeſtria*, locus in ſcena Equitibus deſtinatus. vide Senecam.

v.32.*ſimulacris emendatiorem nulla vox eſt qua formam*] *Forma emendatior* etiam à Nazario dicitur in Panegyric. *Nullam matronarum, cui forma emendatior fuerit, boni ſui piguit.*

Pag.130.v.28.*ſororem*] *Frater* & *ſoror* amatoria.

Pag.131.v.14.*Curſum detinuit*] vt ſcilicet mater Herculis Alcmena.

Pag.132.v.8. *veneficio contactus ſum*] id eſt, frigidus & maleficiatus.

v.25.*perluit ora*] al.*proluit artus.*

Pag.133 v.22. *licet ad tubicines mittas*] id eſt, perieris totus tubicines arceſcebantur ad exequias.

Pag.134.v.5.*verbaq; codicillis*] N B. *codicilli.*

v.6.*Polienos*] al.*Olienos.*

v.17.*paratus miles arma*] fort.*parata.*

v.30.*mox cibis validiſſimis*] cibi libidinem irritantes.

Pag.135.v.7.*heſterno die*] id eſt, pridie.

v.8. *Comitem aniculam*] al.*comitem proſelenon aniculã*, id eſt, antelunarem.

Pag.136.v.25. *quaſillarias*] Turn.*queſitarias.* fort.*queſtuarias.*

Pag.137.v.33.*ad cognitionem*] fort *cogitationem.*

Pag.139.v.13. *Et quandoque*] id eſt, quandocunque.

Pag.141.v.7.*Inhorrui ego*] al.*ergo.*

v.34.*calcato*] v.c.*falcato.*

Pag.142.v 3.*actu*] v c.*caſtu.*

v.14. *Hecates*] al.*Hecale.* & mox pro *Bacchineas*, *Battiade.* Hecales anus Atticæ cœnam terreſtrem Theſeo appoſitam *Battiades*, id eſt, Callimachus, celebrat. vide Plinium.

v.25. *Excitato tinere*] fort.*cinere* vel *puluere.*

v.32.*diaria exigere*] Horatius; *Serui diaria poſcunt.*

Pag.145 v.5.*Quiſquis habet nummos*] Horat.lib.2.Sermon.Satyr.3.

——*Diuina humanaq; pulchris diuitijs parent.*

v.13. *paret, non paret*] verba deſumpta ex formulis Iuriſconſultorum. vide Feſtum.

Pag.148. verſ.18. *periclitabatur euertere*] Græciſmus, ἐκινδύνευε παρατρέπειν, id eſt, parũ aberat, quin euertiſſet.

v.30 *oſcillatione*] *Oſcillatio* quid ſit, vide Auſon.lect. Scalig.

Pag.149.v.5. *Mercurius qui animas ducere*] ἑρμῆς ψυχαγωγός.

v.14. *Socrates Deorum hominumq́;*] ſcilicet *teſtimonio* vel *iudicio ſapientiſſimus habitus, gloriari,* &c.

v.22. *vnde plani*] id eſt, deceptores. verbum Plinianum & Horatianum.

v. vlt. *omnes qui in teſtamento*] exemplum condicionis turpis legato adſcriptæ.

IANI DOVSÆ FILII
IN PETRONII ARBITRI
SATYRICON,
Spicilegium.

PAg.41.v.9. *nunc & rerum tumore*] alij, *verborum tumore.* Simile in Seneca libr.2. de Benef. quamuis diſſimili notione: *Quid opus arrogantia vultus, quid tumore verborum?*

v.10. *& ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] Quid ſi *inaniſſimo* legas? ſic poſtea: *Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando.* Auguſtus Cæſar apud Suetonium: *an potius Aſiaticorum oratorum inanibus ſententijs verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda.*

Pag.42.v.14. *Et ne Poëtas quidem ad teſtimonium citem*] Macrob. Saturn.1.c.4. *Et ut ipſos quoque Grammaticos in teſtimonium citem.*

Pag.45. v.24. *Occurrit mihi æque lapſus ac moriens Aſcyltos*] fortè, *laſſus.*

Pag.46. v.25. *cuius nec ſpiritus purus eſt*] Cicero v.in Verrem: *Apronium hominem vix liberum, contaminatum, perditum, flagitioſum, qui non modo animum integrum, ſed ne animam quidem puram conſeruare voluiſſet.* Vbi licet notes hallucinationem viri magni, qui animę facultatem hic innui exiſtimat animi appellatione. Quod in Tuſculana clarius dixerat: *Animus anima continetur.* Etenim longe aliud & flagitioſum quiddam atque ἄῤῥητον intelligitur per animæ impuritatem.

Pag.52.v.23. *Quæ mille vix homines nouerunt*] alij: *quæ vix nulli homines nouerunt*, malim, *vix vlli.*

Pag.53.v.16. *Omnia nimio riſu exſonuerant*] Apuleius

Metam.10. *Interim conuiuium ſummo riſu perſonabat.*

Pag.55 v.27. *Lucernæ quoque humore defectæ*] Paulus Silentiarius Anthol.7.

——ἐςὶ τρίτος ἄρχεται ἤδη
λύχνος ὑποκλάζειν ἦκα μαραινόμενος.

Pag.61.v.17. *Superbus ille ſuſtulit vultum*] quid ſi legas: *Superbum?* ſic ſupra dixerat, *retexit ſuperbum pallio caput.*

Pag.65. v.6. *Super capricornum, locuſtam marinam*] Locuſtam marinam capricorno ideo videtur aſſignare, quod id genus aduerſis cornibus inter ſe dimicet arietum modo. Plin.lib.IX cap.30. *Locuſtæ reptantium modo fluitant ſi nullus ingruat metus, recto meatu, cornibus, quæ ſunt propria rotunditate præpilata ad latera porrectis; iiſdem erectis in pauore obliquè in latera procedunt. Cornibus inter ſe dimicant.*

Pag.68.v.30. *Et transfudimus hinc & hinc labellis Errantes animas*] Similis affectus quamuis à diuerſa cauſa apud Manil lib.V.

Pernoctéſq; patres cupiant extrema ſuorum
Oſcula, & in proprias animam transferre medullas.

P.72. v.31. *Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia*] Cicero in Bruto. *Quis enim eorum qui hæc minora animaduertunt, non intelligit Canachi ſigna rigidiora eſſe, quàm vt imitentur veritatem? Calamidis dura illa quidem, ſed tamen molliora quàm Canachi. Nondum Myronis ſatis ad veritatem adducta, tum tamen quæ non dubites pulchra dicere.*

Pag.77. v.2. *ter ellebore animum detersit*] Quod hic de Chryſippo Petronius, idem de Carneade Academico ſcripturo aduerſus Zenonis Stoici libros tradunt Gellius lib. XVII. cap. XV. & Valerius Maximus lib. IIX. cap.VI.

V 32. *Vbi eſt dialectica? vbi aſtronomia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via*] Primum ad Chryſippum, ſecundum ad Eudoxum, tertium ad Democritum refertur, quem magni in philoſophia nominis fuiſſe conſtat, quemque aliis omnibus etiam Platoni ipſi in opinione quadam præfert Ariſtoteles lib.1.cap.2.de Ortu & Interitu.

Pag.79.v.23. *Conſentiunt luminibus, fulmineum iubar*] Eliſio hæc conſonantium durior illius ſæculi auribus atque inſolentior facit vt legendum potiùs credam: *igneum iubar.* ſic Virgil. de iiſdem;

Ardenteſq; oculos ſuffe ſuffecti ſanguine & igni.
Theocritus idyll. XXIV. de anguibus Herculi immiſſis:

ἀπ' ὀφθαλμῶν δὲ κακὸν πῦρ
ἐρχομένοις λάμπεσκε.

Pag. 20 v. 2. *& contineat in mortem vltimam Somnus.*] malim *vltimos*, aut ſanè *noctem vltimam*, quod idem erit cum morte

Pag 84. v. 7. *O felicem matrem tuam, quæ te talem peperit*] Homerus:

τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

Pag. 91. v. 24. *Intremuit poſt hoc fulmen attonitus.*] Emendandum hinc illud Salluſtij Fragmentum Hiſtor. I. *Sic vero quaſi formidine attonitus, neque animo neque auribus aut lingua competere.* Cùm enim locutio ſit figurata, legendum ſane eſt: *quaſi fulmine*: Apuleius Metamor. IIX. *Sed Charite vocem nefandam & horruit & deteſtata eſt; & velut graui tonitru procellaq; ſideris, vel etiam ipſo Diali fulmine percuſſa, corruit corpus & obnubilauit animam.* Latinus Pacatus in Panegyrico: *Hinc reorum vſque ad damnationem metus, poſtea attonitus ſtupor.* Cæterùm de animi conſternatione ſeorſim habes apud Senec. Natur. Quæſt. lib. 2. c. 27. De aurium autem ſtupore Ammianus Marcellinus lib. 17. *In Tagetis Thuſci libris legitur Veionis fulmine tangendos adeo hebetari, vt nec tonitrum, nec maiores audire poſſint fragores.* Item Q. Curtius libr. 8. *Erat propè continuus cœli fragor, & paſſim cadentium fulminum ſpecies viſebantur, attonitiſq; auribus ſtupens agmen nec progredi nec conſiſtere audebat.*

Pag. 94. v. 27. *A capillis vſque ad vngues.*] Plautus Epidico; *Vſque ab vnguiculo ad capillum ſummum eſt feſtiviſſima.* Poſidippus Anthol. 7. Ἐκ τριχὸς ἄχρι ποδῶν ἱερὸν θάλος, Horatius Epiſt l. 2. ep. 2. *talos a vertice pulcher ad imos.* Cicero pro Roſcio Comœdo: *Nonne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum, ſi quam coniecturam affert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallacijs, mendacijs totus conſtare videtur.* D Hieronymus in quadam præfatione: *Contuli cum eo à vertice, vt aiunt, vſque ad extremum vnguem.* Apul. Metam. 3. *Ab imis vnguibus ſeſe totum ad vſque ſummos capillos perlinit.* Lucian. in Aſino: ἐκ τούτου λαβοῦσα χρίεται ὅλη ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω. Calliſtratus in Deſcriptionibus παῖς δὲ ἦν ὁ [illegible] ἐκ κεφαλῆς ἐς πόδας ἐπανθῶν τὸ τῆς ὥρας ἄνθος.

Pag.104. v.4. *Exſonat cantibus totum nauigium.*] Sic ſuprà dixerat: *Omnia nimio riſu exſonuerant.*

Pag.130. v.3. *Supercilia vſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinio luminum pene permixta.*] Anacreon:

Τὸ μεσόφρυον δὲ μή μοι
Διάκοπτε, μήτε μίσγε.
Ἐχέτω δ᾽ ὅπως ἐκείνη
Τὸ λεληθότως σύνοφρυν
Βλεφάρων ἴτον κελαινήν.

Ariſtenætus: Τὸ δὲ μεσόφρυον ἐμμέτρως τὰς ὀφρῦς διορίζει.

Pag 131. verſ.7. *Vt putares inter auras canere Sirenum concordiam.*] Idem in Fragmentis: *Sirenum cantus & dulcia plectra Thaliæ Ad vocem tacuiſſe reor.* Agathias Anthol.7. ἤματι γὰρ σέο φέγγος ὁμοῖον, ἀλλὰ τὸ μέν που ἄφθογγον, σὺ δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις, κεῖνο τὸ σειρήνων γλυκερώτερον.

id eſt:

Quippe tuo iubare exæquas diem, at ille ſoni expers
Iuncta eſt clariori blanda loquela tuo,
Sirenum illa ſua ſuperans dulcedine nectar.

Ariſtenætus: ἥδιστα δὲ φθέγγεται, βαβαί, ὅσαι τῆς ὁμιλίας αὐτῆς αἱ σειρῆνες. Cæterum ad Agathiæ verſus alludit & illud quod ſequitur: *Itaque mirantis & toto mihi cælo clarius neſcio quid relucente.*

v. 25. *Idæo quales fudit de vertice flores*] Philoſtratus in Epiſtolis καὶ τῷ Διὶ ὅτε ἐκοιμᾶτο ἐν τῇ ἴδῃ τῷ ὄρει, αὐτόθεν ἡ γῆ ἀνῆκεν λωτὸν καὶ ὑάκινθον καὶ κρόκον.

v. 33. *Mille oſculis luſimus quærentes voluptatem robuſtam.*] Tacitus Annal.14 *Iamq; laſciua oſcula, prænuntias flagitij blanditias annotantibus proximis.*

Pag.133. v.29. *Nec ſpeculum mihi nec fama mentitur.*] Lucillius ψευδὲς ἔσοπτρον ἔχει Δημοσθενίς.

Pag.177. v 20 *Hoc de te merui, vt me in cælo poſitum ad inferos traheres.*] Pallades Anthol.7. εἰς τύχην. Τοὺς δ᾽ ἀπὸ τῶν νεφελῶν εἰς ἀΐδην κατάγει.

Pag.138 v.2. *Si dolorem meum nat urali conuitio exoneraui.*] Ariſtenætus ἅπαξ γὰρ δι᾽ ὧν ἀχθόμενος τὴν ψυχὴν τὸ λυποῦν ἐκκαλῶν, ἐπικουφίζει τῇ διανοίᾳ τὸ βάρος. &, vt Seneca ait; *Omnis aduerſa fortuna habet in querelis leuamentum.*

verſ, 21. *Et hanc vitam dixit habere telos.*] Athenaus libro 12. Ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ τέλους φησὶ, τιμητέον τὸ καλὸν καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ τοιουτότροπα ἐὰν ἡδονὴν παρασκευάζῃ.

v.29. *Iurauit ſibi ab Aſcylto nullam vim factam:*]Suſpicor hic inſerendos verſus qui leguntur in Fragmentis: *Naufragus eiecta* &c.ſed nihil adfirmo.

Pag.141.v.30. *Miſerabile quidem paupertatis ingenium*] Forte hîc interponendum Epigramma illud ex Fragmẽtis:*Omnia qua miſeras poſſunt finire querelas.*

Pag.144.v.14.*Immicus ſacerdotio pellat.*]Poſt hęc verba commodiſſime inſerentur hi verſus:

Hac ait,& tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitq; genas. & quæ ſequuntur.

Pag.146.v.18. *Quid huic forma habuit aut Ariadne aut Leda ſimile?*] Similis huic locus alibi apud Nicetam Choniatem,qui iam non ſuccurrit.

v.29. *Modò redire in gratiam liceat.*] Vix dubito,quin & hic interponendi ſint illi verſus è Fragmentis:

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis.

Nam omnino, idem eos dicere cum eo quod Petronius hic vult,manifeſtum eſt.

Pag.147.v.19. *Teneo te,inquit,qualem ſperaueram.*] Apul.Metam.10. *Teneo te,inquit,teneo meum palumbulum, meum paſſerem.*

Pag.148. v.20. *Vt ſederet ſupra commendatam bonitatem.*] lego:*commodatam bonitatem.* Quod explicandum ex his duobus locis:*Venduq; amplexus,non cõmodas:*quod ſupra dixerat. Item: *Nam neque puero neque puella bona ſua vendere poteſt.*

Pag.149.v.23. *Vnde lenatores viuerent.*] Vetus Poëta:

Graeculus conſueta lenandi callidus arte.

Pag.151.v.29. *Nulli ſternuntum*] Forte,*ſternuntur*, aut *tanguntur.*

Pag.153.v.1.*Triplici vides vt ortu.*] Videtur eo alludere,quod Lunaris motus periodus triplex ſit,vnde & Lunaris menſis triplicis generis.dicitur enim aut περιοδικὸς ſeu περίοδος Cελήνης,aut Cυνοδικὸς,aut φάσις.

v.10. *Quis vultur iecur vltimum pererrat.*] Non abludunt hinc iſta Euſtathij in Odyſſ. α. Ματρέας ὁ Ἀλεξανδρεὺς κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀθηναίου ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, μαθητεύειν τι τρέφειν ὑπ' αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίον, ὡς ἐζητεῖσθαι φησὶ μέχρι τοῦ νῦν τὸ μαντεῖον θηρίον. τὸ δὲ ἦν θυμὸς ἴσως ἢ φθόνου δίνησις, ἢ λύπη, ἢ καὶ τι κακομηχάνημα ἐμπαθές. Quæ magis etiam illustrando Petronio fecerint. si legatur in vltimo versu *dinor atque luctus*, non *luxus*. Alia quędam ad hunc locum diximus in Notis ad Tibullum.

Pag. 156. v. 24. *cernuntque iacentem.*] Forte: *cadentem.* Manilius: *Quaq; cadit Phœbus.*

Pag. 157. v. 3. *Fallunt nos oculi*] Sextus Empiricus in libro contra Mathematicos scribens ex opinione Epicuri: Οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετράγωνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν· ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιουτόσχημον, ὄντως (for. interponendum ἐστὶ) μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυομένων ἤδη τῶν ἐπὶ τὰ εἴδωλα περάτων. Tertullianus de Anima cap. 17. *Item vt turris habitus eludat, interualli conditio compellit in aperto, æqualitas enim circumfusi aëris pari luce vestiens angulos, obliterat lineas.* Similis ferè ratio & à Lucretio redditur lib. 5. Meminit verò huius rei idem Empiricus Pyrrhon. Hypothes. lib. 1. cap. 13. Notandum etiam in Petronio *rotatur* poni pro rotundatur.

Pag. 159. v. 6. *Pugnantis stomachi composuere famem*] lego: *Pungentis.*

Pag. 160. v. 13. *Cerberus forensis erat Causidicus.*] Lucill. Anth. 2.

> Οὐ δέχεται μάρτυρα τὸν ζῶντα νεκρὸν ὁ Πλούτων
> εἰπὼν, ἀρκείτω Κέρβερος ᾍδου κυνῶν.

Varro Atacinus: *latrant fora, classica turbant.* Tertullianus de Pallio: *Iura non conturbo, caussas non elatro.* Hinc *canina facundia* Appio & Prudentio, *caninum studium* Columellæ lib. 1. *canina contentio* Firmico lib. 4. dicitur hoc *forense litigium.* Similia quædam habes apud Marcellinum libro 30.

IOANNIS A WOVWEREN
HAMABVRGII
IN
PETRONII ARBITRI
SATYRICON
ANIMADVERSIONES.

In quibus leuia quæque, aliis inuiſa
aut contempta.

VIRO ILLVSTRI
IOSEPHO SCALIGERO IVL.
CÆSARIS FIL. IOAN.
à WouWeren,
S. D.

FAMA ſublimis, eruditione nobilis, nobilitate Illuſtris Ioſephe Scaliger, Ariſtippum ſaltare coactũ in purpurâ dixiſſe ſcribit Laërtius: *καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται*. Putabat nimirũ probum & virtuti addictum nullis lenociniis delectari, aut corrũpi poſſe. Quam vellem hanc vocẽ preſsiùs aduertiſſent triſtiores iſti, qui hunc ſcriptorem, quẽ damus, non tantùm infamem fecerãt, ſed perpetuis tenebris æternæque obliuioni damnârant, præpoſtero mehercles pietatis obtẽtu. Atqui vtinam ille ignis intepuiſſet! nunc grauius eſt incendium per omnes regiones ſparſum diffuſumque, vt nec mare huic exſtinguendo ſunt enim ſeuerioris notæ homines, quibus ſatis nõ eſt, ne quidem ad cognitionem hunc ſcriptorẽ admittere; ſed renatum ex parte, nonnulli monſtrum clamare, more maiorum comburendum aut diis ſacrandum. alij porro proſcribere, vinctum in ergaſtulum & carnificinã dare, imò quem euirârant, prorſus occidere, adeò vt plura parata ſupplicia, quàm membra. periiſti, miſer periiſti, vel indicio tuo, vel illorum præiudicio. Iacet prȩterea atq; occiſa libertas. Quis enim quęſo tantis ceruicibus qui contra tendat? Quis tantis humeris Atlas, qui tot malorum montes ſuſtineat, vt ſaltem tralatitiâ humanitate languentem erigat? Quanquam præclari viri, poſtquam conuertiſſent mentem ad

Arbitrum omnis elegantiæ, nullum recuſarunt periculum, quod ſalutis ſpem oſtenderet. itaque in carcerem & ergaſtulum datum vindice dextrâ veræ libertati aſſeruerunt, confoſſum togatorum ſpiculis, velut ex inferis reduxerunt. equidem, denuo audere facinus dignũ Cenſoriũ notâ, imò tunicâ moleſtâ meritò eſt: nũquam enim inauditum & indefenſum Petronium diriſsimâ triſtiorum conſpiratione damnari patiar. Itaque vt decretoriis armis pugnem, quid in eo accuſent dicant quæſo clariùs. Opus nouæ ſimplicitatis, ſeu, vt illi malunt, nequitias & accuratam ſpurcitiem? Velim ſanè tam candidè ad mentem admittant, quàm ſimpliciter ab eo ſcriptum ſit, magiſque accuſent libidinem principis, cuius flagitia ſub nominibus exoletorum fœminarúmque perſcripſit. Demodocus apud Phæacas Martis & Veneris colluſiones cantabat, non quòd vitiis adularetur, ſed vt cauteriũ adhiberet libidini, ſimilia eorum moribus ingerebat. credo vel ſolo recogitatu improbos mores erubuiſſe. Atqui quid cauſſæ cur Iuuenalem, diligentiſsimum luxuriæ interpretem nõ accuſent, qui eadem & ſæpe grauius proſecutus? Quid dicam? hunc non ſolùm legi, ſed in ſinu geſtari, ne iraſcuntur quidem. Ariſtophanem, Anacreontem, Catullum, Martialem, totamq́ue illam cohortem publicè proſtitui, tum pueris in ipſis Mineruæ ſacrariis præcantari patiuntur. Quæ ergo dementia eſt huic ſalutem negare, cùm iis vitam concedamus? Sanè neſcio quis fatalis morbus veteres tenuerit, vt pudicitiæ ſacra multoties profanare ipſis ſuaue: taceo quàm frequentes ſcopuli in Poëtarum ſcriptis, quos caſtæ mentes facilè declinant, improbæ minimè; taceo quàm obuiæ cantiones, haud diſsimiles illis, quas Vlyſſes niſi alligatus præteruehi noluit, ad quas iam olim proborum aures occaluerunt; improbi verò non facilè ſonum iſtum excutiunt, imò proſequitur & diutius hæret; haud aliter affecti, quàm ij qui ſymphoniam audierunt, in quorum animis durat illa modulatio, atque ex interuallo recurrit. Solonem petulantes verſus ſcripſiſſe, Platonem amatoriè luſiſſe, D. Hadrianum verſu laſciuum fuiſſe refert Madaurenſis Philoſophus, qui cùm eiuſdem criminis inſimulatus, aiebat ſe in vita philoſophum, in epigrammatis amatorem. At arguunt & vrgent iudiciorum ſpiculis reum Petronium, eius nequitiã palàm proſtare nudam. facinus mehercles dignum proſcriptione.

Sed crimen excuſo, vt ille olim Platonis verſus petulantiores, ſcilicet tantò pudicitius compoſuiſſe, quantò apertius; *Namque id genus omnia occultare peccantis, promulgare ludentis eſt.* Quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Si verum amamus, multa in his ſcriptis, quæ menti impudicæ proluuiũ ad omne genus nefandæ libidinis. Sed vt apes ex omnium arborum ſatorúmq; floribus liquamen confingunt dulciſsimum, araneæ venenum: ita probis, in quorum animis ne minimum quidem ſui veſtigium relinquit hæc ſcriptio, mel; improbis, quibus inhæret, venenũ. Quid vtilitatis ex huiuſmodi ſcriptoribus capiendũ, viri ſancti iam olim monuerunt. Viderit ſi fortè qui hic omnino nudas ineptias putabat, quas proprias poëtarum affirmat philoſophia, qui ſolas aurium delicias profitentur, & dulces nectere fabulas anne fruſtra ſit. Sane in ſcurrilibus his iocis pręcepta ſapientiæ, nõ ſolũ in vita vtilia, ſed neceſſaria. Iam vero quis tam ſuperciliosus, quẽ tot amabiles luſus, ioci, & vrbannitas tota non flectat? *Magna pars*, ait Plinius, *ſtudiorũ amœnitates quærimus.* Suadeo deduce oculos atque huc diuerte, peream niſi omnia tam venuſte docta, vt, non tantùm ingenium alant, ſed infinitã voluptatem & iucundiſsimum adferant oblectamentum. Denique quem non capiet oratio iſta pudica, non maculoſa: non turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgens, ornata hoc ipſo, quod ornamẽta neglexerit, quam tam facilem, tam probe temperatam in toto Latio fruſtra quæras, is mihi omnino mortuus, aut elephanti corio circumtectus videtur. Dicam, ne eius manes obmuſsitent. Quam alti ſublimiſque ſpiritus poëta, ſpecimen reliquit, cupiens probare poſteritati, ſe nouiſſe viam qua iretur ad carmen, imo ſe in Heliconem veniſſe ingenti flumine literarum inundatum. Sed vt in gemmis & lapidibus ſępe næui, nec proinde omnino viles: ita in hoc ſcriptore labes haud paucæ, quæ tamen totum minimè deturpant. Bene olim Naſo, qui aiebat decentiòrem eſſe faciem, in qua aliquis næuus. Cæterum dic mihi quis tam improbę mentis, qui ſpurcitiem iſtam non palam damnet? ego ſane hoc aio, hoc teſtor, id potius animi cum aliis fuiſſe, elegãtiæ & omnis leporis, nõ Neronis nequitiæ Arbitrũ credere, tantũ vt omnes religioſe caueant, ne quod deliquiũ morũ integritas ex frequẽti huius tractatione patiatur ſerio hortor. Sed profectò nimis multa oratio eſt.

Neoptolemus Ennianus malebat paucis philoſophari. Quidquid ergo eſt, tibi Vir Ill. Ioſephe Scaliger, cuius incomparabilem eruditionem, ingenium ſupra mortales prius defeſſi ſunt homines laudando (vſurpabo illud Saluſtij ad Cæſarem) quam ipſe gloria digna faciundo, Petronium Arbitrum à me recognitum, & animaduerſionibus illuſtratum dicare libuit. Pompeius, cui ex virtute cognomentum Magni acceſſerat, cùm theatrum, arcem turpitudinum, extruxiſſet, veritus memoriæ ſuę cēſoriam animaduerſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit: ita ego illuſtris nominis tui titulo damnatum hoc opus prætexui; atque haud fallit augurium. viuat viuat diutius per æternum hoc nomen. Tu verò Vir Ill. patere exiles quaſdam ſtricturas tui ſplendoris Petron. illuminare: nam & ſol radios ſuos in loca deformia defert, nec inquinatur. Te quidem in excelſo faſtigio generis & eruditionis poſitum, relligioſè adiri debere ſcio. Verùm & diis lacte fit, nec putē vlli vitio fuiſſe eos colere, quoquo modo poſſet. Itaque ne toties ad hoc tēplum gratis accedam, laborem tenuem & exiguum obfero veri legitimique muneris obſidem, quod meæ quidem temeritati haud recuſo accedere; tamen ſi non prorſus faſtidias votoriam hanc tabellam nominis tui templo dicatam, in cœlum abire videor. Vale vir Illuſtr. Lugduni Batauorum cIↃ IↃ xcv.

AD LECTOREM.

CVranti mihi nouam Petronij editionem, animus principio fuit haud pauca adiicere, quo noua luce hunc auctorem ſuffunderem, neſcio qua leui ductus inſania; cùm iam laboraret in fine opus, contenderémque quid alij ante me (nā Pariſienſis edit. ſerò nimis in manus meas venerat) nihil mihi reſidui, pręter exiles quaſdam ineptias, quæ vel cuiuis in facili congerere cōtinuo ſeuera obiurgatione me reprehendens cœpi velle refragari, conſilium mutare, imò prorſus abiicere; tum demum illam vocem oraculi exiſtimans, quam toties alij inſuſurraſſent; actum me ſcilicet acturum, commentaturus in ſcriptorem traductum tot tantorúmque ingeniis. Equidē fatebor tibi ſimpliciter, ſeriò pœnituit ſtultitiæ meæ, tandem nonnulli inſtantiâ vrgere, exoluerē quod inconſulta pollicitatione promiſiſſem; compulſus denuo adgredi, quod ex deſperatione deſeruerain Itaque *quod adſolet apud prudentes viros eſſe, in operibus elaboratu iudicatio reſtrictior, in ſubitariis venia prolixior*: idē hìc ſpero, totum enim hoc proxima & repētina fœtura natum, quod vereor, monſtrum. Tethys ipſa iurabit haud ablui poſſe omnibus vndis. Cæterùm nullius hortamina tantum apud me potuiſſent, vt auderem hoc facinus, niſi dulce cum pleriſque qui ante me in hoc campo *difficiles habere nugas*, dicam quod ſentio, in quibuſdam illorum vix riſum, in quibuſdam vix ſomnum teneo ſatis non fuit illis nihil dicere, ſed etiam lacera pleraque & diſrupta religare pro nefas infeliciſſima & fallaci manu; adtexere prætereà neſcio quas carminum quiſquilias, ne ineptiſſimis dignas, pro quis me hercles, ſi in auctione venirent, neque Afranius nauci daret; ea Petronij adſeuerare, quid aliud quis dixerit, quàm inſaniam? tamen parum abeſt, quin audeant pallidi iſti & ieiuni concinnatores. Credite, hoc artificium vobis perit. Lector, ignoſce ridenti. Atqui vtinam verè errarent, qui calumniantur hoc ſcriptionis genus. Pace quorūdam liceat dixiſſe, ſtudij huius dignitatem perdiderunt; miris enim artibus ſuis effecerunt, vt totum eneruaretur & caderet. Primum genus illorum, qui circa literarum apices digladiantur, quibus literulæ immutatio triumphus, faſtidioſa natio. ſi quid tale etiam aliis in mente, clamant furta, plagia, & tot nomina criminum grauiorū. ſi quid forte imprudentius exciderit (vt maximè lubricum hoc ſcribendi genus, nec ſcio an quis vnquam ſine lapſu euaſerit) conqueruntur vt de vi publica, delictum vſque ad mortem. ſi quid in medio relinquas, ne vel hac via offensā incurras, quòd omnia præripueris, protinus paratum illud Velleij: *Quid aliud quam nimium occupatum dicam, quem vel mendum vocis fefellit, aut hoc vel illo loco ſomnus obrepſit?* Iam tot ambitus ſermonum per ſententiam tormenta, verba ipſa calamiſtrata tam aptè poſita, vt iurares de ſingulis illos iuiſſe in conſilium. Dic mihi, anne fanaticus iſte medicus, qui dum vrit & ſecat lentis ductibus agit? ſimplex illa munditia, quæ ſine ceruſſa & fuco, tum conſtricta breuitas propria huius materiæ, vbi res contenta doceri. Si qua nota melior, quanto præfamine illa exprimitur, parturiunt quod peperêre, *habent artificium quo prius perſuadeant, quam edoceant*, primò cùm audieris, haud antè gnarus quid naſcatur, grande aliquid

Apuleii verbis vtitur de Deo ſent.

Similiter loquitur [illegible]

aliquid animo voluas: at cùm offenderis, deus bone, ridebis illico faſtum. literulæ mutatio eſt, aut ſyllabę trāſpoſitio. Sunt qui diaria texũt æſtuum, qui eloquentiam oſtentant in alienis laudibus. Porro in profligandis aduerſariis vſque ad faſtidium & inuidiam nimij. non tanti conſtitit Pompeio victoria de ſubattrectatione alienę ſcientiæ, vt ait Plinius, famam ſibi aucupantur; quibus inſtar mortis; ſi videant alibi clarum oriri ſidus, pleroſq; figuratis perſtringunt laudibus. nouum malitiæ genus, laudare quod accuſes, haud oſtendunt vulnera, ſed infligunt ſcriptorem, cui manus cõmodabunt, ſi alius tangat, iniuriam ſuam putant, cùm ipſi vix decem annis abortum faciant: miramur, quòd horum libri lectorem inueniant nam legentium contumelia ſunt, quos putãt optimi cuiuſq; conuitiis gaudere. Reliqua ſino præterfluere, ne in faſtidium adducta videantur; ſatiúſq; mea tegere, quàm aliorum vitia indagare. *Accuſamus ſæpe quod facimus, & contra nos diſerti in vitia noſtra inuehimur*, ait D. Hieronymus. Sanè his morbis medicinas dicere, cũ ventis litigare arbitror: Hippocratis potiùs fomentis, quàm monitis aliorum indigent. Nos exequemur reliqua propoſiti Pleriſque is morbus familiaris, vt tanta in operibus ſuis promittant, propter quæ merito vadimonium deſeri poſſet. At cùm intraueris, dij deæq; quàm nihil in medio inuenies. Non eſt quod te ante rem ſuſpenſum teneam, aut vana ſpe lactem: nihil damus niſi friuola quæque & leuia aliis contẽpta potiùs quàm non viſa: ita ſanè oportuit poſt tam curioſæ diligentię viros, qui vberem meſſem ex hoc agro collegerunt. idem nos voluiſſe, licèt non adſecuti, abundè pulchrum atq; magnificum, omnis hic triumphus illorum, nos armillis & haſta donari ſeriò recuſamus. Itaque legendi modum hîc ponas licet, aut huic

———exarationi
Diſtrictum bonus applicare theta.

Vulnera coacta prorſus, quæ vt ſcopuli aliorum quoque acumina fregerunt, reſcindere non libuit, ne nouas plagas incuterem. Quæ ordini obſtreperent, lectoriſq; intentionem diſpargerent malui differre, dum plenius in hunc ſcriptorem, melius nactus exemplar. Itaque fraudi non erit, ſi intacta multa relinquam. equidem *ſi bonus eſt Lector, quæ omiſi non oblita nobis, ſed præterita exiſtimet.* At mihi nunc aggreſſuro venia opus erit (ſæua enim & infeſta virtutibus tempora) quam vt benignè indulgeas obteſtor. Indubie ſæpius peccaturus, quippe qui homo & adhuc iuuenis. Ceterùm *placebo tibi, ſi me ed.ipſam emendare permiſeris.* Hoc te rogo lector.

Pag 41. verſ. 1. *Declamationes*] *Declamatio iudiciorum imago.* Quinct. libro I. cap. x. *Forenſium actionum meditatio.* libro IV. cap. II. Eumius Rhetor: *Neque enim tantum me aut negligentia aut confidentia tenet, vt neſciam, quanta ſit inter hanc aciem fori & noſtra illa ſecreta ſtudiorum exercitia diuerſitas. Ibi armantur ingenia, hic præliantur; ibi præluſio, hic pugna committitur.* Seneca. *Ita arbitratum eſt ſcholam quaſi ludum, forum quaſi arenam eſſe.* Acceſsere ad hoc exercitationis genus perſonæ principes. Suetonius Nerone Cap. x Spartian. Seuero, Capitolinus Gordiano: *In Athenæo controuerſias declamauit:* Cicero I. Tuſculan Quæſt. *Declamitabam cauſſas,* libro IX. Epiſtol. ad Pætum: *Hirtium & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros. Puto te audiſſe illos apud me declamare, me apud illos cœnare.* hos innuit Seneca Controuerſ. procem. *Potuiſſem audiſſe* (Ciceronem) *in illo atriolo, in quo duos grandes prætextatos ait ſecum declamare ſolitos.* cuius iudicium fecit Sueton. libr. de Claris Rhetor. Cicero Bruto: *commentabar declamitans cum M. Piſone, aut cum aliquo quotidie.* hinc *quotidiana declamatio.* lib XVI. ep. XXI. *& quotidiana,* commentarij puerorum in quos ea, quæ aliis declamantibus laudata erant, regerebant, vt ait Quintil. libro II. Colloquiis priſcis: *ἐκλογὴν ἔλαβον ἔγγραφον καθημερινά.* Sed declamandi exercitatio ad Romanos, prorſus diuerſum iter ad eloquētiam antiquitus. Auctor dialogi de Oratorib. Quinctil libro II. ca. IV. *Fictas ad imitationem fori materias apud Græcos dicere circa Demetrium Phalerea inſtitutum. Latinos dicendi præceptores extremis L. Craſſi temporibus cœpiſſe Cicero auctor.* Quem vide lib. III. de Orat. Sueton. de L. Plotio. *Cicero refert, Memoria teneo pueris nobis primum Latinè docere cœpiſſe L. Plotiū.* Ergo quæ circa Demetrij Phalerei tempora in ſcholis frequentari cœperunt exercitationes, poſtea Romanis Cicerone puero vſurpatæ. Cauſſæ ſeu Controuerſiæ dictæ Seneca Controuerſ. *Declamabat Cicero non quales nunc controuerſias dicimus, nec tales quidem quales ante Ciceronem, quas Theſes vocabant. Hoc autem genus materiæ, quo nos exercemur: adeò nouum eſt, vt nomen quoque nouum ſit. Controuerſias nos dicimus,* *Cicero cauſſas vocabat.* Nam veteres ex morali parte materias petebant, vt virtutum vitiorúmque laudes & vituperia. Sueton. de claris Rhet. *interdum Græcorum ſcripta conuertere, ac viros illuſtres laudare ac vituperare. Quædam ad vſum communis vitæ inſtituta, dum vtilia & neceſſaria, dum pernicioſa & ſuperuacanea oſtēdere. Quod genus* θέσεις & ἀνασκευὰς καὶ κατασκευὰς *Græci vocant, donec ſenſim ad Controuerſiam ventum eſt.* Dialogo de Oratorib. *Ad hæc efficienda veteres intelligebant opus eſſe, non vt fictis controuerſiis linguam modo & vocem exercerent, ſed vt iis artibus pectus implerent in quibus de bonis & malis, de honeſto, de turpi diſputatur.* Seneca libro ii. Controuerſ. ii. *Declamabat Naſo controuerſias ethicas.* Itaque aut ex morali parte, *veteres controuerſiæ aut ex hiſtoriis trahebantur, ex veritate aut ex re, ſiqua fortè recēs accidiſſent, eas Græci* ὑποθέσεις *vocabant.* Sueton. de claris Rhetor. Poſt ingenia faſtidire conſueta, diuerſa à forenſibus cauſis tractare, imò ad mera nugamenta deflecti; quò pertinet hæc Petronij indignatio. Ridet eandem inſaniam Quinctil. multis locis. Syneſius περὶ ἐνυπνίων, & eius Scholiaſtes. Huius generis verò controuerſiæ Senecæ, Quinctiliani Declamationes, & paſſim apud Rhetores Græcos. Et quamuis recta declamandi ratio ita celebrata, vt pleriſque ad formandam eloquentiam videretur vel ſola ſufficere. Quinctil. lib. ii. c. x. tamen L. Craſſo & Domitio Cenſoribus ludum impudentiæ claudere iuſſi ſunt. Auctor Dialogi de Oratoribus S.C. forma apud Gellium li. xv. cap. xi. Sueton. de claris Rhetor. Atque hæc illuſtrando huic loco, non rei.

v.31. *Hæc vulnera pro libertate publ. excepi.*] Quinctil. li. 7. cap. i.

v.9. *nunc & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] alibi, *an audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta.* Quinctil. lib. ix. cap. v. *Lumina præcipue in clauſulis poſita ſententias vocamus. Quæ minus crebra apud antiquos, noſtris temporibus modo carent.* Hieronymus ad Pammach. *More puerorū argutas ſententiolas in clauſulis ſtruis.* Idem ad Nepotianum: *Ne à me quæras pueriles declamationes, ſententiarum floſculos, & per fines capitulorum acuta quædam breuitérque concluſa.* Sueton. Auguſt. cap. lxxxvi.

v.11. *Vt cum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*] Seneca libro ii. Controu. *Agedum*

produc

prodire iſtos declamatores à ſchola in forum, cùm loco mutabuntur, velut in aſſueta claſſe, & delecta vmbra, corpora ſub dio ſtare non poſſunt. Non enim imbrem ferre, non ſolē ſciūt, vix ſe inueniunt. Aſſueuerunt enim ſuo arbitrio diſerti eſſe. cùm in forum ventum, aut deficiunt, aut labant.

verſ.15. *Quia nihil ex iis quæ in vſu habemus aut audi. vid.*] vide Dialogum de Corrupta eloquentia.

v.16. *Sed piratas cum car. in lit. ſtantes, & tyrannos edicta ſcribentes*] Huius thematis Controu. iv. apud Senec. lib. ix. Illudit Sidonius ep. viii. ad Lupum.

Nunc flammant Satyræ & tyrannicarum
Declamatio controuerſiarum.———

v.19. *reſponſa in peſtilētiam data*] Illuſt. Scaliger L. *reſ. in peſtilentia* d Quinct. lib. ii cap. x. *Sunt ergo & ipſa materiæ quæ fingentur, quam ſimillimæ veritati. Nam magos, & in peſtilentia reſponſa, aliaque magis adhuc fabuloſa fruſtra inter ſponſiones & interdicta quæremus.* Ita potius ſcribo; non vt vulgo: *& peſtilentiam & reſponſa.*

v.20. *Vt virgines tres à pl. immolentur*] Quintil. Decla. cccxxiv. *In peſtilentia reſponſum eſt, virginem immolandam. ſorte ductam pater virginem negauit, magiſtratus immolauit: non ſinebatur peſtilentia iterum ſortiti ſunt, altera immolata eſt.* vide Declam. cccxxvi.

v.21. *ſed mellitos*] v. *& med.*

v.23 *ſeſamo ſparſa*] recte. Quidam codices *ſanſuco*, id eſt, ſampſycho Scal.

Pag.42. v.2. *primi omnem eloquentiā perdidiſtis*] Quinctil li. ii. cap. x. *Eo quidem res iſta culpa docentium recidit, vt inter præcipuas quæ corrumperent eloquentiam cauſſas, licentia atque inſcitia declamantium fuerit.* Ill. Scal. ex V.L. *Primi omnium.*

v.3 *Leuibus enim atque inan. ſonis.*] Omnino alluſum ad Prouerbium: *Fluctus in ſimpulo excitare.* Scaliger.

v.7. *caderet*] Seneca Controuerſ. ix. *Præmium pulcerrimæ rei cecidit.* Lactant. lib. iv. cap. i. *in totum ſapientia ceciderat.*

v.8. *Cum Sophoc. aut Eurip. inueni verba*] vide Cic. de Orat.

v.10 *vmbraticus doctor*] ſcholaſticus. videntur enim in vmbris eruditi, cùm nunquam in forum procedant. apud Senecam, *In exercitationibus ſcholaſticis ingenia tam delicata enutriuntur, vt cælum pati neſciant.* Plin. lib. ix. Epiſt. ii. *Volumus ſcholaſticas atque vmbraticas litteras*

mitter,

mittere. Iuuenalis Satyr. VII. *Ad pugnam qui Rhetorica deſcendit ab vmbra.* Seneca apud Tacit. Annal. lib. XIV. *Ego quid aliud adhibere potui, quam ſtudia, vt ſic dixerim, in vmbra educata?*

v.12. *Nouemq; Lyrici*] Senec. ep. XXVII. in Hygini Mytholog. nudum lemma. *Septem Lyrici*: quod falſum eſt. Auſonius gripho ternarij numeri.

Et Lyrici vates numero ſunt Mnemoſynarum.

v.18. *naturali pulchritudine exſurgit*] Seneca libro IX. Controu. *omnia vſque ad vltimum tumorem perducta, vt non extra ſanitatem, ſed extra naturam eſſent.*

v.19. *Nuper ventoſa iſtac & enorm. loq. Athen. ex Aſia comm.*] Cicero paſſim lib. Orator. Quinctil. lib. X. cap. X. Emporius, aliique. Iulius Seuerianus: *An ſequenda Atticorum dictio, qui breues aſtrictiq; ſunt & acres? An imitanda nobis Aſianorum licentia, qui vagi, ac fuſi?* Hieron. ad Ruſticum: *Aſianum tumorem Attico ſiccabant ſale.*

verſ.22. *peſtilenti quodam ſidere afflauit*] Nonnunquam quaſi ex ipſis ſtellis ignes defluunt, qui fulminum modo animalia ferire ſolent, & arbuſta, videntur ipſę ſtellę decidere aut tranſilire quod tamen putidum exiſtimare, nā infra iſtas hæc naſcuntur. huc ſane reſpexit Petron. Apuleius Mileſ. v:11. *Velut graui tonitru procellaq; ſideris, vel ipſo Diali fulmine percuſſa.* Martialis libro VII. epigr. XCIII.

Hoc opus eſt ſubito fiat vt ſidere mutus.

Libro II. epiſtola 86. *Sidere percuſſa eſt ſubito tibi,*

Zoile lingua. Hi autem, qui perculſi, *ſideroſi.* Gloſſæ: *Sideroſus* ἀςροπλὴξ, [illegible] In arboribus *ſideratio.* Plin. lib. VII cap. XXIV. Auctor γεωπονικῶν lib. X. Ἀςροπλῆγα [illegible] Quinquim *ſideratio* etiam τὸ θέρμα τῶ ἀςρῶν. Firmicus lib. IV cap. XIII. lib. VI. cap. XXIX.

v.23. *afflauit*] de fulminibus proprie. Spartian. Adriano: *Fulmen decidens hoſtiam & victimarium afflauit.*

ibid. *ſemelq; corr. eloq. reg.*] L. *ſemelq; corr. el. ſtetit & obtinuit.* ſeu *ſimulq;*. quod rectum inſequentia probāt. Adi Senecæ Controuerſ. l. I. procem. *eloquentia regula.* vt Martial. lib. VI. ep. *regula morum.*

v.28. *Vſque ad ſenectutem*] ad iuſtam ſenectutem perdurare. apud Cicer. lib. I. de Leg. *Caneſcet ſeclis innumerabilibus.*

v.31. *Compendiariam*] Gloſſ. *Compendiaria,* [illegible]

Varro: *Hoc dico, compendiaria ſine vlla ſollicitudine ac moleſtia dicendi ad eandem voluptatem perueniri poſſe.* Seneca ex XXVII. *Hanc compendiariam inuenit.*

v.34. *Quam ipſe in ſcuola*] L. *Qua ipſe.*

P.43. v.1. *amas bonam mentem*] Seneca ep. XVII. proœ. lib.3. Natural Quæſt.

v.16. *parentes obiurgatione digni*] Tacitus de orator. multis.

v.19. *cum ad vota properant*] Vide Sueton. Orbilio Pupillo, Perſ. Sat.v.2.

ibid. *cruda adhuc ſtudia in forum propellunt*] Theon Sophiſta [illegible] τῆς ῥητορικῆς, [illegible] δεῖν ἐγχειρεῖσθαι [illegible] πρὶν [illegible] ἅψασθαι φιλοσοφίας. νυνὶ δὲ οἱ πλεῖστοι τοσοῦτον δέουσι [illegible] ἐπαΐειν ὥστε οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων καλουμένων μαθημάτων μεταλαμβάνοντες ἅπτονται τοῦ λέγειν. καὶ τὸ πάντων ἀγροικότατον, ὅτι οὐδὲ [illegible] ἐστιν [illegible], ἐπὶ τὰς δικανικὰς καὶ δημηγορικὰς ἵενται ὑποθέσεις.

v.24. *ut ſtudioſi iuuenes lectione ſeu mitigarentur*] Seuerianus: *Veteres Oratores legendi ſunt, & præſentes audiendi. Super hæc frequenter ſcribendum, agendum & declamandum.* Vide Tacitum de Orator.

v.32. *Quod quiſquis perperam diſcit, in ſenect. confiteri non vult.*] Claudianus Mamertus lib.1. de ſtatu animæ: *Tenellis adhuc infantiæ quondam ſua perſuaſionibus in ſenectute putreſcunt.*

Pag.44. v.4. *Frugalitatis lege p.c.*] Iul. Seuerianus. *Oratoriis artibus nemo inſtrui poteſt, niſi cui ingenium, & frequẽs ſtudium. Primum animo ſit quadã naturalis potentia. Tunc vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia.*

v.9. *Sedeat redemptus hiſtrion. add.*] Tacitus de Orat. *Iam verò propria & peculiaris huius vrbis vitia pene in ipſo vtero matris mihi concipi videntur, hiſtrionalis fauor, & gladiatorum equorumq́; ſtudia, quibus occupatus animus quantulum loci bonis artibus relinquit.*

verſ. 12. *det primos verſibus annos*] Lucianus Lexiph. ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνούς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεὶς ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου, καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι. Seuerianus: *Neceſſaria orationum frequens lectio, & Hiſtoriarum & Carminum.*

verſ.32 *ſcholaſticorum turba*] Pag.47. *tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus.* *Scholaſtici* ſunt declamatores

res qui & *ſophiſtæ*. Antonius Imperator lib. de vita ſua: *κ. τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν, μήτε ὅτι σοφιστὴς μήτε ὅτι οὐερνάκλος: μήτε ὅτι σχολαστικός, ἀλλ᾽ ὅτι ἀνὴρ πέπειρος.* & *Rhetores*. Lucianus Rhetor. præcept *ἐρωτᾷς, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένοιο, καὶ τὸ πάντιμον ὄνομα σοφιστὴς εἶναι δόξῃς.* Tacitus de orator. *Adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, quos rhetoras vocant.* Ideo coniungit Tertull de pallio: *Primus informator literarum, Grammaticus, & rhetor & ſophiſta.* Marius Victorinus Cõment. ad lib. 1. Ciceronis de Inuent. ita definit: *Rhetor eſt, qui docet literas, atque artes tradit eloquentiæ. Sophiſtæ autem ii quê dicendi exercitium diſcitur.* Aduocati etiam *ſcholaſtici*. L. 11. Cod. Theodoſ. de concuſ. aduoc. L. Prætor. Cod de lucr. aduocat. Scholaſticis verò omnis virtus in ſola ſentẽtiarum verborúmque cultura; quod ſtringit Petronius pagina prima: *ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaq;*, &c. adeò vt communi conuicio *ſcholaſtici*, quibus omnis oratio ſola verborum virtute ſtaret. Sueton. de Albutio: *Declamauit modo, ſplendide atque ornate, tum ne vſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur, circumcise & ſordide, ac tantum non triuialibus verbis.* Saluianus lib 1. *Non id ſecere adniſi, vt ſalubres & ſalutiferi; ſed vt ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Hieron. ad Nepotian. *Calentibus adhuc rhetorum doctrinis, quædam ſcholaſtico flore depinximus.* Vegetius de re veterinaria lib. 3. *Collegi, pedeſtrique ſermone in libellum contuli: cuius erit præcipua felicitas, ſi eum nec ſcholaſticus faſtidiat.*

v. 33. *in porticum venit vt apparebat ab extemporali declamatione*] Quia porticus loco vbi recitabant adiuncta Plinius lib. XXXVI. cap. v. apertum ex his Martialis libro III. Epig. XX.

An ociosus in ſchola Poëtarum
Lepòre tinctos Attico ſales narrat,
Hinc ſi receſſit porticum terit templi.

Colloquiis puerilibus: *προῆλθον καλῶς κηδεύεις ἀκολουθοῦντός μοι παιδαγωγοῦ ὀρθῶς διὰ τῆς στοᾶς ἡ πρὸς τὴν σχολήν.* Tertul. aduersùs Hermogenem cap. 11. Petron. pag. 80.

v. vlt. *ſuaſoriam*] Auctor Dialogi de Oratorib. *Duo genera materiarum apud Rhetoras tractantur, ſuaſoriæ & cõtrouerſiæ. ex his ſuaſoriæ pueris delegantur, controuerſiæ robuſtioribus aſſignantur.*

Pag. 45. v. 5. *nec quo loco ſtabulum eſſet*] *quo loco ſtabulũ*

vbi

reliquiſſem eſt cauponium,ſeu diuerſorium. Apul.Mileſ. I. *Quod ingreſſu primum fuerit ſtabulum.* Cyprian.ad Stephanũ *ſtabula in itinere appetunt viatores* eâ notione Tertull.Apolog.cap xlii. Auguſt lib 21 de ciuitate Dei.apud D.Lucam cap.10.ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον. rectè vertit Euſeb.Emiſſenus: *Duxit eum in ſtabulum.* hinc *ſtabularius,caupo* πανδοχεὺς in Gloſſis. *Stabularij qui cauponã & ſtabulum exercent,*ait Vlp.D.Nautæ caup.ſtab.Seneca de beneficiis lib. I. cap. XIV. *Nemo ſe ſtabularij hoſpitem iudicat.* Apul. Mileſ. *Manſionis pretio ſtabulario perſoluto.* hoc eſt,locario ſoluto.Varro IV. de lingua Latina: *Locarium,quod datur in ſtabulo & taberna vbi conſiſtant.* apud D.Lucam δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ. Interpr. *Duos denarios dedit ſtabulario.* Stabulum πανδοχεῖον exponunt Gloſſæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non αὐλὰς aut σταθμοὺς tantùm,ſed lupanar.ita vſurpat Plautus Pœnulo: *Quæ ibi colunt ſtabulum.* nam in hoſpitiis etiam meritoria.Gloſſæ Iſidori : *Meritoria, loca tabernarum vbi adulteria committuntur.* nec perperam *ſtabularij* lenones dicuntur. hinc *proſtibulum.* Nonius. *Proſtibulum,quod ante ſtabulum ſtet quæſtus diurni ac nocturni gratia.* Scholiaſtes Ariſtoph in Equitib. Κασαλβάδες ἐκαλοῦντο αἱ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων ἑστῶσαι, ἐπὶ [illegible] πορνοβοσκοῖς. *Stabulum* ergo, vt Varro, quod ibi [illegible] ſiſtunt,vti & *ſtatio,* & *ſtare* rectè de lupis. Horat ——*nullam niſi olenti in fornice ſtantem.*apud Senecam Controu. *Meretrix vocata es, in communi loco ſtetiſti,ſtetiſti puella in lupanari , ſtetiſti cum meretricibus.* Tertull. *Lupanar,conſiſtorium libidinum.* III. ad vxorem: *Procedat de ianua laureata & lucernata, vt de nouo conſiſtorio libidinum publicarum.* Tamen etſi non ſemper ſteterint meretrices;interdum enim ſellis inſidebant. vnde Plautus Pœnulo:

Proſedas,ſeruilicolas,ſordidas,
Quæ ibi olent ſtabulum , ſtatum , ſellam & ſeſſibulum merum.

Vbi vtrumq; notari vides:in V.C.leg.*cellam,* haud mal. Iuuenalis Saty.III.

Et dubitas alta Chionem deducere ſella.

Comment. *Inde ſellariæ dicuntur. vnam meretricum à ſella ſua abducere cunctaris, cum alij adulteri ement.* Vide Feſtum.

V.10.*Rogo,inquam,mater*] ſolemne videtur compel-

lanti

lantibus matres ſalutare, Apuleius Mileſ. I. Plautus Rudent. alij.

v. 13. *Diuinam ego putab.*] Fatidicam Martial. *Non ſum diuinus, ſed ſcio quid facias.* Seneca de vita beata, ca. XXVII. *Cum aliqua per viam genibus repens vlulat, laurumq; linteatus ſenex præferens clamat iratum aliquem deorum, concurritis & diuinum eſſe affirmatis.* Apuleius lib. I. *parce in fœminam diuinam.*

v. 15. *Centonem anus vrbana reiec.*] Iniecit, quaſi velit Encolpium induere legitimum habitum eorum, qui in lupanari, ſcilicet vt intelligat ſe in fornicem deductum. Nam mœchi, & ij qui luſtrabantur, obnupto capite eſſe ex Sueton. & Caligul. notum. Capitolinus in Vero: *In tantum vitiorum Caianorum & Neronianorum fuiſſe æmulum, vt vagaretur nocte per tabernas & lupanaria obtecto capite cucullo vulgari.* C. Fortunatianus lib. I. Rhetor. *Inuenit filius, adulterum obuoluto capite, nec eum occidit.* Et hoc ritu fortè Næuius, apud Gellium libro VI. cap. IX. —— *eum ſuus pater cum pallio ab amica abduxit.* Vide Iſidor. lib. XIX. cap. XXVI. huc reſpexit Seneca de vita beata cap. XIII. *Non timide nec obſcure luxuriatur etiam inoperto capite.* Imò & meretrices obnuptæ. Iuuenal. Satyr. VI.

Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos:
Sed nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Tertul. de cultu fœminarum cap. XII. *Thamar illa, quia ſe expinxerat, idcirco Iuda ſuſpicione viſa eſt quæſtui ſedere, adeò quia ſub velamento latebat, habitus qualitate quæſtuariam mentiente,* &c. multa Petronij ex hoc ritu exaudienda, quæ tamen interpretes ad alia trahunt.

v. 18. *nudasq; meretrices*] Tacitus Annal. lib. XV. *Scorta viſebantur nudis corporibus.* Cyprianus de ſpect. cap. VI. *Per proſtitutarum nuda corpora.* Artemidorus libro II. ἡ δὲ ὅλη γυμνὴ, (ἀφροδίτη) ἑταίραις καὶ μοιχαῖς ἀγαθὴ, ἐ ἐργασίας ζημιώδη. Philemon;

ϛῆσαι πριάμενος γυναῖκας κατὰ τόπους·
κοινὰς ἅπασι, καὶ κατεσκευασμένας
ἑϛᾶσι γυμναὶ ——

Pag. 46. v. 3. *cella*] οἴκημα, in cuius aditu ſcorta proſtabant titulis inſcriptum. ideo Martialis *inſcripta limina cellæ.* In Senecæ Controu. lib. I. *Superpoſitus eſt cellæ tuæ titulus.* Tertul. de Pudic. lib. I. *Sub ipſis libidinum titulis.*

Iuuena

Iuuenalis Satyr. 6. *Intrauit — — cellam* Interpres: *non ſellam, quoniam in cella nomina meretricū ſupraſcripta erant.* vnde apparet, quid *tituli* appellatione notent, nimirum ſtupri precium, & nomen meretricis. Seneca lib. 1. Controuerſ. *Nomen tuum pependit in fronte, ſtetiſti cum meretricibus.* Inſcriptionum inſigne exemplum in Hiſtoria Apollonij Tyrij: *Puella proſternit ſe ad pedes: Miſerere virginitatis meæ, ne proſtituas hoc corpus ſub tam turpi titulo. Leno vocauit villicum puellarum, & ait: Ancilla exornetur, ſcribatur ei titulus: Quicumque Tarſiam deflorauerit, mediam libram dabit, poſtea populo patebit ad ſingulos ſolidos.* Vide Senecam libro 1. Controuerſ. 11. Πορνεῖα, ſeu vt Plautus, *luſtrales cellæ* arcuatæ erant. Iſidorus libro x. *Fornicatrix eſt cuius corpus publicum. Hæ ſubarcuatis proſternebantur, quæ loca fornices dicuntur.* Gloſſæ: *Fornicaria,* πόρνη ἀπὸ χαμαίρας ἢ ἐπιτεγ. Hinc Martial. *monumenta,* quod adinſtar hypogæorum libro 1. epigr. xxxv.

A Chione ſaltem vel Laide diſce pudorem:
Abſcondunt turpes hæc monumenta lupas.

Quanquam loca ædilem metuentia remota & aditus obſcuri. Petron ſuprà, *ac ſubinde vt in locum ſecretiorem venimus,* ſuprà item, *per anfractus obſcuriſſimos in hunc locum perduxit.* Iſidorus lib. x. *Ganeo, luxurioſus, & tãquam in occultis degens, quæ ganea Græci vocant.*

Ead. pag. 36 verſu 3 *aſſem exegerat*] Iuuenalis Satyra VI.

Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit.

Seneca lib. 1. Controu. *pretia ſtupri accepiſti.* Notandum illud Tertull. *Ipſa etiam proſtibula publicæ libidinis hoſtiæ in ſcena proferuntur, locus, ſtipes, elogium etiam quibus opus non eſt prædicatur.*

verſ. 6. *ſatyrion*] Heſychius Σατύριον πόα τις [illegible] πρὸς τὰς ἀφροδισίας ὁρμάς. Cælius Aurelianus l. III. *Satyriaſis eſt vehemens Veneris appetentia. Vocatur autem ab herba virtute, quam ſatyrion vocant. Hanc enim accipientes in Venerem prouocãtur, cum tentigine genitalium partium. Sed antecedentis iſtius paſſionis ſunt epota medicamina ob vſum Venereum excitandum, quæ ſatyrica vocant, quæ ſunt acria atque incentiua, & neruis improba.*

v. 9. *Quaſi per caliginem*] V.C. habet interiectum nomen ENCOLPIVS. quaſi quæ ſequuntur ſint ex perſona Encolpij. Scal.

Digitized by Google

v.23. *Intentati in oculos Aſcylti manus*] Sueton. Cæſare cap. 14. *Strictos gladios vſque eo intentans.* Virgil. III. Aeneid. *Præſentemq́ viris intentant omnia mortem.* Pacuuius Atalanta: *Mortem intentant, regno expellunt, conſanguineam ne eſſe abdicant.* Ita L. apud Nonium *Abdicare.*

v.20. *Cum ego proclamarem*] Apul. *Poterat ſaltem proclamare ſuppetiatum.* Vlp. l. 4. §. Idem Diuus, ad L. Corneliam de ſicar. *Planè ſi ipſi, qui hanc iniuriam paſſi ſunt, proclamauerint, audire eos præſes Prouinciæ debet.* Atque ita proclamare *Quiritare* dicitur, hoc eſt, Quiritium fidem inuocare, vt Petron. pag. 54 v. 27. Tertull. aduerſus Valentin. cap. XIV. *Ut etiam inclamarit, quaſi porro Quirites aut fidem Cæſaris.* Lucianus: ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ, διαβοήσας ἐπεθύμησεν, ἢ ὀργισθείην ἐς τὸ μετὰ ἰδεῖν, τὸ δὲ Καῖσαρ ἐπικαλέσθαι. Sed hæc vulgatiſſima. Inde *proquiritare legem*, promulgare, verbum decemuirale. Sidonius lib. VIII. epiſt. VI.

v.24. *muliebris patientiæ ſcortum*] Vide Auſonij epig. CXXXII. Firmicus Aſtr. lib. 3. c. 7. *Patiantur quæ mulieres pati conſueuerunt, præpoſteris libidinum ardoribus.*

v.25. *Cuius ne ſpiritus purus*] propter fellationem, aut oris ſtuprum, vt loquitur Arnob. l. II. Minut. Oct. *Qui medios viros lambunt, libidinoſo ore, inguinib. inhæreſcunt.* Seneca de ira l. II. cap. 8. *Raptus ad ſtupra, & ne os quidem libidini exceptum.* Petron. pag. 46. v. 30. *Quine tum quidem conformiter faceres, cum pura muliere pugnaſti.* Non *pura mulier*, eſt fellatrix. Catull. ——*pura impura puellę Sauia comminxit ſpurca ſaliua tua.* Iuuenalis Satyr. x. ——*quot longa viros abſorbeat vno Maura die.* Comm. *Hanc oſtendit ore fuiſſe impuram.* eandem innui puto à Firm. lib. 3. cap. 7. *Erit impurè libidinoſa.* Adde Martial. lib. VII. ep. 66.

v.31. *fortiter facere*] *Fortiter facere*, pugnare, frequens apud Rhetores. Senec. lib. 1. Declam. 8. *Qui ter fortiter fecit, militia vacet.* probè verò, vt multa à re militari. Apul. *prœliabor fortiter & ex animo.* ego, *fortiter facere*, ſeu *fortiter præliari*, ἀνδραγαθίζειν.

v.32. *viridario*] *Viridaria*, ἄλση, loca graminibus arbuſtiſque conſita. Pl. l. x. ep. VI. Macr. Saturn. l. 1. c. IV. in Pandect. Florent. L. 13. § 4. D. de vſufruct. *viridia.* L. 79. § vlt. D. de verb. ſign. *viridia.*

P. 47. v. 17. *tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus*]

Declamatores, vt auditorum laudibus & probationum ſignis diſertiſſimi haberentur, cœnas exhibebant, aut ſportulas aut nummos dabant. v.1. *cum fame morerer, an videlicet audirem ſententias.* Plinius ep. XIV. lib. II *Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redemti mancipes, conuenitur in media baſilica, vbi tam palam ſportulæ, quàm in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbanè σοφοκλεῖς vocantur: iiſdem Latinum nomen impoſitum eſt laudicæni: Heri duo nomenclatores mei ternis denarijs ad laudandum trahebantur: tanti conſtat, vt ſis diſertiſſimus.* vnde integrum locum. Hunc modum etiam poëtas tenuiſſe ex Horat. Mart. aliiſque notum: quò reſpexit Petronius pagina 145. v. 6.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunamq́; ſuo temperet arbitrio.
Carmina componat, declamet, concrepet, omnes
Et peragat cauſſas.——

Vide Iuuen. Satyr. VII. eò ventum, vt auditores, & locum conduxerint. Tacitus dial. de Orator.

Pag. 48. v. 4. *adiectis petulantibus dictis: Sic diuidere*] *Petulantia dicta*, verba ad omne genus nequitiæ accommodata, quale illud *diuidere*, quod inter iurgia & obſcœna. Pla. Aul.

S T. *edixit mihi*
Vt diſpartirem obſonium hic biſariam.
Cog. *Me tu quidem hercle, dicam palam, non diuides.*
S T. *Bellum & pudicum verò proſtibulum popli.*
Poſt ſi quis vellet te, haud non velles diuidi.
Atque ego iſtuc Antrax alienorſum dixeram.
Non iſtuc quod tu inſimulas.

v. 14. *laciniam extremam*] *Lacinia extrema*, eſt extimum ſeu extrema ora veſtimenti. Gloſſæ: *Lacinia κράσπεδον.* Idem Gloſſarium: *Inſtita ἀνεζωσιν*, nō *Inſtita. Fimbria, limbus, inſtita κράσπεδον.* ergo hæc eadem certè nihil aliud, quàm faſciæ veſtimentis adſutæ ad ornatum. at inſtita licèt adſuta veſti non ſit, rectè faſciola quæuis appellatur, non autem lacinia aut limbus. itaque pag. 54. v. 11. *duas inſtitas protulit de ſinu, alteraq́; pedes alligauit.* in V. Gloſſ. *protulit de ſura.* quod indubiè rectiùs interpretor faſcias crurales: vt eſt apud Vlp. L. 25. §. 4. D. de aur. & arg. leg. Horat. *Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.* Acro *Inſtita dicitur περιπόδιον, quod ſtola ſubſuebatur, qua* *matronæ vtebantur. erat enim tenuiſsima faſciola, quæ prætexta adijciebatur.* Sed & Gloſſ. *Limbus*, περιπόδιον. inſuitur enim ea parte quæ pedes tangit. vnde Ouid. de arte amandi l. 1. *Quaq; tegit medios inſtita longa pedes.* Iſidorus. *Limbus eſt, quam nos ornaturam dicimus: faſciola contexta aut ex filo, aut auro, adſutaq; extrinſecus in extrema parte veſtimenti.* Vlp. l. Veſtis. §. 2. D. de auro & arg. leg. *Inſtita, pictura clauſiq;, quæ veſti inſuuntur pictura.* Iſidoro *ornatura*, hoc eſt, limbi. Sanè Lutacius ad illa Statij lib. VI. Theb. ——*picto diſcingit pectora limbo*, *Limbus*, inquit, *faſcia picta dicitur.* in Iſidori Gloſſ. *Limbus, clauus in veſte regia.* adeò vt limbus, non tantùm quod oræ veſtis, ſed quod ornatus cauſſa aſſuitur notet.

v. 17. *Familiaris oculis meis*] in vet. exemplari erat, *oculis temnis* puto: *oculis teneris*, vt μύωπα intelligat. & luſciioſum; qui propterea oculos propiùs admouebat ad inſpiciendum pallium. Scalig.

Pag. 49. v. 4. *Intactis aureis*] Horat. libr. 3. od. XXIV. *Intactis opulentior theſauris Arabum.*

v. 10. *Iure ciuili*] *Interdicta* non ſunt iuris ciuilis, ſed iuris prætorij. At Petronius prætorium ciuile ius facit, opponens ei ſcilicet ius naturale vel gentium.

v. 11. *Ad interdictum veniret*] pag. 73 v. 13. *Si venturum ad interdictum Herculem crediſſet. Ad interdictum venire*, eſt iure ordinario agere. Frontinus de limitibus agrorum: *De poſſeſſione controuerſia eſt, de qua ad interdictum, hoc eſt, iure ordinario litigatur.*

v. 15. *traducunt tempora cœna*] v. c. *ſera*. fortaſſe *ſecta*, quod valde placet. Scalig.

v. 16. *vendere verba ſolent*] Mart. libr. 5. c. 17. *Sollicitiſq; velim vendere verba reis.* Seneca, Herc. Furente:

Hic clamoſi rabioſa fori
Iurgia vendens, improbus iras
Et verba locat.

verſ. 18. *Atque eques in cauſſa qui ſedet*] Conſilium innuit Vlpian. fragment. tit. 1. *In conſilium adhibentur Romæ quinque Senatores, & quinque equites Rom. in prouincijs viginti recuperatores.* Theop. Gr. interpr. [illegible] ὅτι συνέδριον φανερῶν ἀνδρῶν. *Recuperatores*, quia per eos ius ſuum quiſque recipiebat. propriè itaque pag. 51. v. 1. *recuperato, vt putabamus theſauro.* Vide Feſt. Gloſſ. δικαστής. *Iudex recuperator.* Plautus in Bacch. *Prætor recuperatores dedit.*

v. 25 *præter vnum dipondium*] Recta lectio aliorum codicum, *præter vnum, dipondium ſicilicum, quibus lupinos.* id eſt, dipondium cum ſiciliquo. ita loquebantur. vel ſine dubio legendum, *præter dipondium ſicilicumq; , quibus lupinos.* Scaliger.

ibid. *Dipondium*] Gloſſarium: *Dipondium* διπλοῦς χρύσεος, ἔγγυον ὀβολός. Διώβολον, *Dipondius. Dependium,* δαπάνημα. hinc contemtim viliores, *dipondij*. Sen. cont. 1. libro 10. *Itáne peribunt decem iuuenes propter dipondios ſuos.*

ibid. *Sicel*] Gloſſæ, *Sicilicum* οὐγκίας τέταρτον. D. Eucherius l. 11. Inſtruct. *Sicel, qui corrupte ſiclus, vncia pondus habet, ſcrupula decem.* Vide Voluſium Metianum.

v. 27. *Ne interim præda diſcederet*] Optimus codex habebat, *ne viritim*. Luxata autem hæc ſunt ſuo loco. Continuentur igitur cum ſuperioribus ita; *quam in ambiguam litem deſcendere, ne viritim præda diſcederet.* id eſt, ne præda diuideretur ex euentu litis. Hæc Ill. Scal. quæ quidem certa & indubitata eſſe quiſquis ſanæ mentis fateatur oportet.

v. 28. *Addicere*] proprium in emptionibus. Sueton. Iulio cap. 1. *Ampliſſima prælia nummo addixit.* paſſim apud I C. Firmicus: *Pudorem ſuum quotidianę pecunia gratia lenoni addicent.*

Pag. 50. v. 4. *nullo genere*] nullo modo, οὐδενὶ τρόπῳ. Cic. ad Atticum, *Quod optimo genere facere non licuit.*

v. 9. *Panuceam*] Perſ. Satyr. vi. *Dum ne deteriùs ſapiat panucea Baucis.* Mart. lib. 11. epigr. 47.

v. 15. *Aduocati iam penè nocturni*] Tacit. ſeu Quint. de Orat. *Hinc leges aſſiduæ, hinc conciones magiſtratuum penè pernoctantium in roſtris, hinc accuſationes potentium reorum.*

v. 20. *in vtraque parte*] L. *in vtra parte.*

verſ 23. *Qui ſolebat & cauſſas agere*] al. *& ad c. a.* al. *ad cauſſas agere.* dictum vt Propertio: *Paſtorem ad baculum.* Scalig.

v. 27. *Veſtis inter prædones ſtrangul.*] Leg. *veſte, is inter pr. ſtran.* Scalig.

Pag. 51. v. 9. *Gitonis*] Hoc nomen non eſt Græcum. Legend. *Gnython.* Γνώθων. Nam ſemper vetus exemplar habet *Gniton.* Scal.

verſ 10. *Oſtium non ſatu*] Videtur negatiua, *non*, abundare.

v.15 *Mulier erat operto capite quæ cum ruſtico ſteterat*] ſuprà, *mulier aperto capite, quæ cum ruſtico ſteterat*, aut gloſſema eſt, aut leg. *operto capite*.

v.26. *una comitata virgine*] Iuuen. Satyr. 6.

——*comite non amplius una.*

non prodibant ſine pediſequis. in Plauti Caſina Murrhina ait:

Sequimini comites in proximum me huc.

Myron apud Rutilium Lupum: *Ornatus eius opibus abundabat, magnus ancillarum, quæ ſequebantur comitatus. nunc graui caſu afflicta, vix mediocris ancillæ dignitatem retinet.* ne meretrices quidem. Lucian. ἑταιρ. διαλ. ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς, οἷα προέρχεται, χρυσίς, ἐσθῆτες εὐανθεῖς, καὶ θεράπαιναι τέσσαρες.

v.31. *imber*] Catull.

——*triſtiq; imbre maduêre genæ.*

Seneca Troad.

——*irrigat fletus genas,*

Imberq; victo ſubitus à vultu cadit.

Statius Sylu. lib. v.

——*oculis vxorius inſtat Imber.*

v.32. *manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contriris*] Videtur moris fuiſſe, vt huiuſmodi ſignis dicturi audientiam pararent. Hieron. ad Ruſticum: *Teſtudineo Grannius ad dicendum incedebat gradu, & per internalla quædam vix verba carpebat. Et tamen cum menſæ poſita, adducto ſupercilio, contractis naribus, duobus digitulis concrepabat. hoc ſignum ad audiendum diſcipulos prouocans.*

verſ. vlt. *aut vbi fabulas*] Vet. cod. *Aut vbi fabulas etiam anteceſſuras latrocinia didiciſtis.* Ita omnino leg. Scaliger.

Pag. 52. v. 11. *medicinam ſomno petij, iuſſaq; ſum vos perquirere*] Per quietem à diis monſtrata medicina Xiphilinus: τυφλόν τε τινὰ καὶ ἕτερον ἐκ ἀρθρίτιδος, προσελθόντας, εἰ ἐξ ὄψεως ἐνεφάνισεν, ὑγιεῖς ἀπέφηνε. Itaque ægrotantes in templo Aeſculapij cubare ſolebant, vbi ſomniantibus medicina indicata. Philoſtràtus de Vita Apollonij Tyan lib. 1. ὑδέρῳ δ᾽ ἄρα εἴχετο, καὶ μέθῃ χαίρων. αὐχμοῦ ἠμέλει· ἠμελεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ διὰ ταῦτα, καὶ οὐδ᾽ ὄναρ αὐτοῦ ἥψατο. Vide Plaut. Curcul. Sc. *Migrare*. hinc fortaſſis apud Artemid. libr. 1. ἐν ἱερῷ δὲ καθεύδειν, νοσοῦντι ὑγείαν προαγορεύει. Antoninus Imp. τὸ δι᾽ ὀνειράτων βοηθήματα δοθῆναι ἄλλα τε καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα καὶ μὴ ἰλιγγιᾷν

Herod. libr. 4. ἠπείχθη εἰς. Πέργαμον τῆς Ἀσίας, χρήσασθαι βουλόμενος θεραπείαις τοῦ Ἀσκληπιοῦ. ἀφικόμενος δὴ ἐκεῖ, καὶ ἐς ὅσον ἤθελε τῶν ὀνειράτων ἐμφορηθεὶς, ἧκεν εἰς Ἴλιον.

verſ. 21. *Ne nocturnas religiones iocum riſumq; fac.*] Græciſmus : ὕθλον καὶ παιδιάν. Porro connecte his Horatiana:

Inultus ut tu riſeris Cocytia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis. Illuſt. Scal.

v.23. *quæ mille vix homines norunt*] reſcribo: *quæ myſtæ vix omnes norunt.* Nam licèt initiati, non tamẽ ſimul omnia ſacra tradebantur, nec arcana promiſcuè omnibus patebant, ſed reducta, & in intimo ſacrario clauſa. Seneca Natur. Quæſt. l. VII. c. XXXII. *Non ſemel quædam ſacra traduntur. Eleuſina ſeruat, quod oſtendat reuiſentibus.* Tertull. aduersùs Valentin. c. 1. *Nam & illa Eleuſinia, hæreſis & ipſa Atticæ ſuperſtitionis, quod tacent pudor eſt. Idcircò & aditum priùs cruciant, diutius initiant, quam conſignant, cùm & portas ante quinquennium inſtituunt, ut opinionem ſuſpẽdio cognitionis ædificent.* Quæ ſanè vel doctiſſimos non intelligere arbitror, niſi L. *cum epoptas ante q. inſt.* ita omnino Tertull. ſcripſiſſe contendam. Hoc tu me docuiſti Ill. I. Scal. qui per incomparabilem eruditionem faciliùs ad quæuis è re nata reſpondes, quam nos interrogamus. Quid autem ἐπόπται, & ἐποπτικὰ in ſacris, neminem ignorare puto.

Pag 53 v. 1. *deſcendentes ab aure capillos*] παρωτίδας. Pollux lib. II. Varro παππιαπαπαὶ, περὶ ἐγκωμίων: *Ante auriculas modò ex ſubolibus paruulis intorti dimittebantur.* Hieronymus de vitando ſuſpecto contubernio: *Capilli vel in frontem, vel in aures defluunt.* Sidonius epiſt. lib. 1. *Aurium legulæ, ſicut mos eſt gentis, crinium ſuperiacentium flagellis operiuntur. Legulæ* vel *Ligulæ aurium*, ſunt quæ Arnobio *lamnæ.* lib. II. *laminis pertunderent aurium.* Gloſſar. λοβὸς ὠτὸς. *Lamna.*

ibid. *temtata manu*] L. *lentata manus*, id eſt, γναμπτά. Scalig.

verſ. 24. *frigidior hyeme Gallica*] Tale illud Theocriti:

Πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον.——

Eunapius : δυσπόδητος τρυφῆς περιουσίας ἐτίθετο τοὺς Γαλατικοὺς χειμῶνας.

v. 31. *præcincti certè altiùs eramus*] Parati ad pugnam. Seruius ad Virg. IX. Aeneid. *diſcinctos Afros. Diſcinctos.*

inhabiles militæ. nam omnes qui militant cincti ſunt. Feſt. Iſidor. Horatius: *altius ac nos præcinctis.* hoc eſt, expeditioribus, Rufinus: *Militiæ cingulum non dari, niſi immolantibus iuſſit*, hoc eſt, ius militandi: nam apud Herodianum lib. xxi. vbi milites exauctoratione puniuntur, στρατιώτας μελλὼν ἀποζῶσαι τε ὑμᾶς. & paſſim apud eundem ἀπέζωσεν, exauctorauit Hieronymus epitap. Nepot. *Quod alteri militauerit & ad hoc habuerit cingulum vt miſeris ſubueniret.* Sanè & Græcis εὔζωνος ſtrenuus, & [illegible] οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν ζώννυσθαι.

verſ 32. *paria compoſuerant*] propriè de gladiatoribus. Horat. lib. 1. *Sat.* vii.

——Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupili, & Perſi par pugnat, vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius.——

Minut. Pelix: *Hic eorum paria compoſuit.*

Seneca lib. vii. Contr. 4.

Componis in domo par.

Pag. 54. v. 7. *ſollicitauit inguina mea*] Mar.

——inguina ſaltem Parce futuris ſollicitare manu.

Ouidius iii. Amor.

Molliter admota ſollicitare manu.

Horatius lib. iv. od. 13.

——Cupidinem lentum ſollicitas.

v. 16. *& appoſui quidem adoleſ.*] L. *& Appoſui quidem adoleſcens. Solus tamen medicamentum ebibiſti.* Sine dubio vera lectio. Appoſui, inquit, potionem, quam tu totam obduxiſti.

verſ. 26. *acu comatoria*] Apul. *Acus crinalis* libro viii. Mil. *Acu crinali de capite prompta.* Martiano Capell. *crinalis ſpica.* Varij vſus hæ aciculæ: nam acu caput ſcalpebant. Feſtus *Cnaſonas, acus qua mulieres ſcalpunt caput.* Acu crines fingebant, quæ καλαμίς. Iuuenalis Satyra iii.

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitque trementeis
Attollens oculos——

vide Ouid. Amor. lib. 1. Eleg. 14. In Iſidori Gloſſis: *Acus, calamiſtratorium.* Xiphilinus: βελόνῃ δὲ τὰς τρίχας διῄρει. Martialis lib. vi. epig. 66.

Vnus de toto peccauerat orbe comarum
Anulus incerta non bene fixus acu.

Iſidorus lib. xix. *Acus ſunt quibus in fœminis ornandorum*

rum crinium compago retinetur, ne laxiùs fluant. Lucill. *diſcerniculum.* Tertull. *Cedo acum crinibus diſtinguendis.* Hieronimus aduerſus Rufinum: *Fecerunt hoc & Fuluia in Ciceronem, & Herodias in Ioannem, quia veritatem non poterat audire, & linguam veriloquam acu diſcriminali confodiebant.* ergo acum diſcriminalem innuit Xiphilinus, qui de eadem Fuluia: ϗ ταῖς βελόναις, αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἐχρῆτο, κατεκέντησε. Acus illas gemmis ornabant. Vlp. L. Argumento. D. de aur. & arg. leg.

v. 32. *gauſapa*] Gloſſar. *Gauſapa βαρβαρικὸν στρωμάτιον.* Martial. *mappa*: *Nobilius villoſa tegãt tibi gauſapa citrum.* Horat. Sat. 8. l. 2. *Gauſape purpureo menſam perterſit.* Sed hoc pueri norunt.

ibid. *cinguloque ſuccinctus*] Seneca de Breuitat. vitæ cap. XII. *Quàm diligenter exoletorum ſuorum tunicas ſuccingunt.*

Pag. 55 v. 6. *legitimo perfuſos oleo refecerunt*] al. *lecyti.* L. *lecythino perfuſos oleo*, id eſt, balneari. λήκυθος, vas olearium. Gloſſ. Iſidor. *Lecythus, ampulla olearia.* Scholiaſtes Theocriti: ὄλπαν. ἴσως τὴν λήκυθον. τὴν ἔχουσαν τὸ ἔλαιον ἐχρῶντο ἐν ταῖς παλαίστραις.

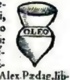

Lecythi iſtęc forma: Hac figura in veteribus monumentis & lapidibus conſpici, indiciũ fecit illuſtris Scaliger. Quod oleo vncti dimicaturi, Scholiaſtes Theocriti: λιπαρὰν δὲ λέγει παλαίστραν, ἐπεὶ οἱ παλαίοντες, ἐλαίῳ πρότερον ἠλείφοντο, εἶτα ἐπάλαιον. Huius moris ratio apud Clement. Alex. Pædag. lib. II. c. II. Καὶ τὸ ἔλαιον αὐτὸ τῆς μαλθακίας. ϗ τοῖς ὅπλοις ὡς πολεμίων ζῴοις διαχρῶνται [illegible], ὅτι δὲ ὡς εἰς μάχην ἐξεκαλεῖτο τοῦτο, ϗ τοὺς πρότερον φίλους ἀλλήλοις [illegible] ἐν τοῖς σταδίοις ἐκτρέπει εἰς τὸ τῆς ἀγωνίας σφάλμα [illegible]. Seruius ineditus ex Dan. lib. citat. *confricati oleo armari, paratiq́ ad arma.* quod Liuius *pranſi paratiq́ ad pugnam.* Nam pugnaturi cibis vires excitabãt Petro. ſupra. *Ne infirmitas militiam perderet largioribus cibis excito vires.* Pollio Gallienis: *Militare prandium, quod dictum ab eo, quòd milites ad bellum paret.* Iuu. Sat. XI. *Sic veniunt ad miſcellania ludi.* Comm. *Miſcellania cibus gladiatorum, id eſt, vltima cœna.*

v. II. *guſtatione mirifica*] Porphyrio ad illud Hor. lib. II. Sat. II. *Ab ouo uſque ad mala. Ab initio cœnæ ad finem. Ouum enim hodie initium cœnæ, quippe cùm in guſtu ſtatim à balneis offeratur.* Apul. lib. II. *Vt primùm antecurſoriam*

riam potionem, & inchoatum guſtum extremis labiis contigerat. antecurſoria potio, vt Ammianus libro XXII. *libamenta præcurſoria*, eſt autem πρόπομα. Athen. libr. II. προπόματι περὶ τὸ δεῖπνον ἀνεφέρετο, καθὼς εἰώθει τὸ προπίνειν.

v. 16. *Priapi genio peruigilium deberi*] Peruigilus deos colebant. Plautus Curcul. *Veneri peruigilare vouiſti.* Aulul. *Qui illam ſtuprauit noctis Veneris peruigiliis.* Gel. lib. II. cap. 23. *In peruigilio vitiata eſt.* Suet. Calig. cap. IV. Arnobius lib. V.

v. 25. *iacebant*] Varro apud Seruium ineditum: *In lecto temulentos iacere, ebrios cubare conſueſcere.*

v. 30. *dumq; inter argentum auid. rixantur*] id eſt, inter argentea vaſa. Horat. *Hunc capit argenti ſplendor.* Interp. *argentea vaſa delectant.* Cicero in Verrem IV. *Exponit multum argentum, non paucula pocula ex auro.* Auctor. Rhet. ad Herenn. lib. IV. L. Quæſitum, §. 28. D. de inſt. vel inſt. leg.

v. 32. *cecidit etiam menſa cum argento*] Menſæ, quæ abaci, poſitæ, in quibus omnis generis, præclarique artificij vaſa, aurea, argentea, cryſtallina expoſita, ad vſum ſimul & ſplendorem Lucianus Lexiph. ποτήρια δὲ ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, &c. Sidonius ep. lib. I. *Non ibi impolitam congeriem liuentis argenti menſis ſedentibus ſuſpirioſus miniſter imponit.* Quæ in Ms. ita leg. *Non ibi politam c. l. a. m. cadentibus.* Hæ menſæ *delphicæ* dicebantur. Martialis l. x. II. ep. 69.

Aurum atque argentum non ſimplex delphica portat,

Gloſſæ: *Albaci, delphica*, μονοπόδια, ὡς Ἰοβιανός. In iiſdem alibi: *Deluca* μονοπόδιον L. *Delphica*. Iuuenalis ſaty. III. ——— *vrceoli ſex Ornamentum abaci.* Comment. *Quod nos delphicam dicimus.* Horatius ——— *& lapis albus, Pocula cum cyathis duo ſuſtinet.* Acro: *Lapis albus, menſa marmorea, quam nos delphicam dicimus.* Paul lib. III. Sent. §. inſtructa domo. t. de vſufr. leg. Procopius: ἐν παλατίῳ τῷ ἐπὶ Ῥώμης, ἔνθα συμβαίνει στιβάδας τὰς βασιλικὰς εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἱστήκει, ἐφ' οὗ δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεσαν. Δέλφικα δὲ τὸν τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε. Quem locum ſuggeſsit mihi Ill. Scaliger, vir per omnia diis, quàm hominibus ſimilior.

Pag. 56. v. 6. *Tricliniarches*] διαιτάρχος. V. inſcriptio: M. VLPIO. AVG. LIB. DIVI. TRAIANI AVG. A POTIONE. Item: A. LAGVNA.

v.8.*pueri deterſis oculis red.ad miniſt.*] Apul.lib.11.Mil. *Perfrictis oculis, & obarmatis ad vigilias.* Cleomedes lib. 11. ἔστι. ὅτε καὶ τὰ ὄμματα [illegible].

v.14. *Intrat cinædus homo omnium inſ.* Clemens Pæd. lib.11. ἀνδρογύνων συνουσίαις ἥδονται· περιστρέφουσι δὲ ἔνδον κιναίδων ὄχλοι ἀθυρόγλωσσοι, μιαροὶ μὲν τὰ σώματα μιαροὶ δὲ τὰ φθέγματα, εἰς ὑπουργίας ἀκολάστους ἠνδρωμένοι, μοιχείας διάκονοι, κιχλίζοντες καὶ ψιθυρίζοντες, καὶ τὸ πόρνικον ἀναιδῶς εἰς ἀσέλγειαν διὰ ῥινῶν ἐπιψοφοῦντες ἐπικιναίδισμα, ἀκολάστοις ῥήμασι καὶ σχήμασι τέρπειν πειρώμενοι, καὶ εἰς γέλωτας ἐκκαλούμενοι πορνείας παρέδρευμεν, &c. Quæ mirificè hæc Petronij illuſtrant.

v.16.*qui vt infractis manibus congemuit*] Scio hoc trahi ad habitum componentium ſe ad dicendum, quamquam in conuiuiis digitis crepantes luſerint. Lucianus Lexiph. ὁ μέν τις ἐπὶ τὴν κατίλιφα ἀναμμιχησάμενος, ἐπιφόρημα ἐζήτει, ὁ δὲ λακκίνδα ἔπαιζεν ἄλλος, ἐμμαρῦτο σὺν γέλωτι τὴν ὀσφῦν. Quid innuat τὸ *congemuit*, ex Clement.verbis hauriendum.

v. 17. *eiuſmodi carmina effudit*] Introducebant cinædos aut alia mancipia huic operi deſtinata, qui laſciuis carminibus impudico corporis motu, Venerem excitarent, aut pſaltrias, quæ numeris obſcœnis motibus reſpondebant. Arnobius lib.11. *Et ſymphonicas agerent & fiſtulatorias artes, cantionibus vt prairent obſcœnis numeroſiter, & ſcabillorum concrepationibus ſonoris, quibus animarum alia laſciuiens multitudo incompoſitos corporum diſſoluerentur in motus, & ad vltimum clunibus & coxendicibus ſubleuatis lumborum criſpitudine fluctuaret.* Sed hæc propriè de laſciuia mimorum. Iuuen. Sat. 11.——
vtca ditana canoro
Incipiant prurire choro, plauſuq; probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis.

v.18.*ſpatalo-cinædi*] Gloſſæ: *Delicatus,* σπάταλος, ἀπὸ τοῦ σπαθᾶν. vnde & *ſpathalium.* Tertull. *manus ſpathalio circumdari ſolito. ſpata locinædi*, qua licentia Lucill. *mæchocinædi.*

v.20. *clune agili*] Arnobius lib 11. *Laſciuia deinde luxuriantis adſumpta, huc atque illuc clunes torquet.* Iuuen. Sat. 11. *Et de virtute locuti Clunem agitant.* Comm. *Ad patiendum ſtuprum.*

v.21. *Molles*] Gloſſæ: *Mollis, effœminatus, aut qui barbam non habet.* Iuuen. Sat.6. *Medullinæ criſſantis.* Interp. *Criſſare mulierum: ceuere virorum eſt. Hinc Cenetes molles, & obſcœni vocantur.* Tertull. aduerſ. Valent. c. xv. *Et Salmacis inde ſe ſoluerit, quæ maſculos molles facit.* Vitruu. lib. II. cap. VIII. *Salmacidis fons putatur Venereo morbo implicare eos, qui ex eo biberunt, &c. Non enim molles & impudicos ex ea fieri aqua.*

ibid. *Veteres*] Exoleti. Vide Lamprid. in Elagab.

v.23. *baſio conſpuit*] Lucret. lib. v. *Adfigunt auide corpus, iunguntq; ſalinas oris.*

v.26. *Perflueb. per frontem ſudantis acacia riuis*] Eubulus apud Athen. lib. XIII.

Μὰ δί' οὐχὶ περιπεπλασμέναι ψιμμυθίοις,
οὐδ' ὥσπερ ὑμεῖς συκαμίνῳ τὰς γνάθους κεχρισμέναι,
Κἂν ἐξέλθητε τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑδρορρόαι
δύο ῥέουσι μέλανος, ἐκ δὲ τῶν γνάθων
ἱδρὼς ἐπὶ τὸν τράχηλον ἄλοκα μιλτώδη ποιεῖ.

Vide Xenophont. Oeconom.

v.27. *tantum erat creta*] Mulieres terra Chia ſe incruſtabant. Plin. lib.35. cap.16.

v.28. *detectum parietem*] tectorio ſolutum. Quod fit cùm nimbo perpluit. *Tectoria*, κονιάματα, τῶν τειχῶν παραχρίματα. id eſt, fiebat calce macerata. Vitruu lib. VI. cap. II. III. Plin. l. XXXVI. cap. XXIV. At tectorum etiam parietes incruſtare, imò quodcumque ad pelitionem perficere. Vitruu. l VI. c. III. IX. VI. L. Si ſeruus. D. ad leg. Aquil. hoc opus albarium dicitur. Vitruu. l.5. c. x. Palladius l. c. xiv. & *album opus.* Vitruu. l.8. c.3. κονιάτης *Albus* i. L. Architecti. C. de exc. artif. & albarij tectores. Tertull. *Scit albarius tector & tecta ſarcire & tectoria inducere, & ciſternam liare, & cymatia diſtendere, & multa alia ornamenta parietibus incruſtare.* Fortè L. *ciſternam litare.* niſi quod in Apicij libr. v. c.1. *permiſces, & liae ut quaſi ſuccus videatur.* κυμάτια verò αἱ ὑπεροχαὶ παρὰ τοίχοις ϗ λιθοποιΐαις, ait Heſychius.

v.34. *Vrbanitatis vernula*] L. *vernilia. Vernilius*, vernilis, *vulgarius*, vulgaris, Scal.

Pag. 57. v. 16. *in promulſide libidinis militabit*] Apul. lib. II. Mill. *Gladiatoria Veneris antecœnia.* Seneca Controu. *pararium libidinis.*

v.21. *deuirginetur*] Gloſſæ: *Deuirginare*; διαπαρθενεύειν. Higinus Mytholog. *Medeam noctu in antro deuirginauit.*

nauit. Paul. l.vlt. D. de offi. præſid. Laberius *depudicauit.* Gell. lib. xvi cap vii. Pollux lib. iii. τὸ δὲ παρθενίας ἀφέλεσθαι διακορῆσαι λέγουσι, καὶ διαπαρθενεύσασθαι Ἡρόδοτος εἶπε. Homerus Il. λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Gloſſæ ἀντὶ τοῦ διεπαρθένευσεν. optimè: nam zonam, qua præcincta noua nupta, ſoluebat maritus. Catull Feſt. Varro apud Auguſt. *Virgini vxori zona ſoluitur.* Plutarch. ἔλυσε τὴν ζώνην ὁ νυμφίος. quod Theocrit. Idyll. x. λῦσε μίτρην. vt Muſæus: —— ὁ δ' αὐτίκα λύσατο μίτρην. Interpres Hiſtoriæ, quæ Apollon. Tirio contigerunt, vertit; *nodum virginitatis ſoluit.*

v. 22. *producta eſt puella*] pag. 75. *rogaui vt in platanona produceret dominam.* Iuuenalis Satyra vi. *Filiolam turpi vetulæ producere.* Comm. *Producere meretricem.* hinc *productor* προαγωγός. Gloſſ. προαγωγός, πορνοβοσκός, *Lenocinator.* Aſconius in iii. contra Verr. *Lenones ſunt ſcortorum, perductores etiam inuitarum perſonarum, & in quibus ſtupra exercita legibus vindicantur.* Tertull. Apolog. cap. xliij. *Lenones perductores, aquarioli.* Itaque *perductores*, aut, *productores* dicas, rectum eſt, nam *per* & *pro*, vt Græci περὶ & παρὰ, vtuntur.

v. 32. *cum primum virum paſſa ſum*] Tertull. exhort. ad Caſtit. cap. xiii. *Inuita alium virum paſſa eſt.*

Pag. 58. v. 6. *conſurrexi ad officium nuptiale*] Frequens huic rei verbum. Suetonius Calig. cap. xxv. *Liuiam Oreſtilam L. Piſoni nubentem cum ad officium & ipſe veniſſet, ad ſe deduci imperauit.* Apul. vi. Metam. *Specioſus adoleſcens nuptias officio frequenti cognatorum ſtipatus, ædibus publicis nuptias parabas.*

v. 8. *inuoluerat flammeo*] Scholiaſtes Iuuenalis Satyra vi. *Flammeum genus amicti, quo ſe cooperiunt mulieres die nuptiarum. Eſt enim ſanguineū propter ruborem cuſtodiendum.* Tertull. aduerſus Valentin. cap. xxxvi. Feſtus. Plinius, lib. xxi. cap. ix. Gloſſæ: *Flammeum mauorte virginale. Maſorte* poſterior ætas quoduis operimentum capitum mulierum vocat. Gloſſæ Iſidori: *Mauorte operimentum capitis muliebris.* In geſtis Collat. Cæcilij. & Felic. *tunica muliebres* xxcii. *maſortea* xxxviii. Nonius: *Ricinium, quod nunc maſurtium dicimus.*

ibid. *Embaſicœtas præferebat facem*] Plinius lib. xvi. cap. 18. Apuleius l. ix Mileſiarum: *Faces nuptiales ſuos illuminarunt thalamos.* lib. x. *Velut nuptiales epulas obituræ dominæ prælucebant facibus.* Seneca libro vii. Controuerſia VI. *Cum infælici face ad dotalem ſuum noua nupta deduceretur.* Heliodorus libro II. *αἱ δᾷδες αἱ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψασαι φῶς*, &c. Faces præferebant patrimi & matrimi pueri: qui *ἀμφιθαλεῖς*, hoc eſt, Interpr. Zoſimo hiſtor. libro II. *ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς ἔχοντες ζῶντας.* vti & Sybilla apud eundem , & Heſychius. Sed apud Græcos nubentium matres. Apollonius Argonaut. libro IV.

> ——*αὐτὴ δὲ σέλας χείρεσσιν ἀνίσχεν*
> *νυμφιδίου κείνης ἀγανόφρονος εἵνεκα τιμῆς.*

Scholiaſtes: *ὅτι τὸ παλαιὸν τὰς μητέρας τῶν γαμούντων ἐν τοῖς γάμοις δᾳδουχεῖν, ἔθος ἦν, καὶ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις φησίν· Ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίᾳ.* Plutarchus Quæſt. Rom. XX. auctor quinque faces præferri ſolitas. reperio tamen nonnunquam quatuor adhibitas. Lapis Patauinus: C O S. AVG. PVBL. CLAVD. QVAES. ABR. ANTONINAM. VOLVMNIAM VIRGINEM. VOLENT. AVSPI. E. PARENT. SVIS. COEMIT. ET IIII. FAC. IN DO. DVXIT.

v. 10. *longum agmen plaudentes fecerant*] Artemid. lib. II. *καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέροις συμβαίνει, τῷ τε γαμοῦντι καὶ ἀποθνήσκοντι, οἷον παραπομπὴ φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.* Hieronymus ad Demetriadem: *Quam habitura pronubã, quo deducenda comitatu? Stridor Punica linguæ procacia tibi Feſcennina cantabit.*

ibidem, *thalamúmque*] Scholiaſtes Pindari: *θάλαμος κυρίως ἐστὶν οἶκος, ἐν ᾧ κατακλείονται αἱ νυμφευόμεναι.* Lucianus Aethiop. *θάλαμός ἐστι περικαλλὴς, καὶ κλίνη νυμφική.* Ambroſius libro de Viduis: *Cùm accenſis funalibus nox ducitur, nónne pompa funebris exequias magis putas, quam thalamum præparari?* *θάλαμος* Latinis *lectus Genialis.* Seneca lib. VI. Controu. VI. *Verſa ſunt in exequias nuptiæ, genialisq́; lectus mutatus in funebrem.* Iuuenalis Satyra X.

> ——*Sedet illa parato Flammeolo, Tyriusq́; palàm Genialis in herbis Sternitur.*

Struebatur autẽ in atrio exaduerſum ianuæ, vnde *lectus aduerſus* Propertio, hinc quæ ſternũt thorũ *Ianitrices* Grçcis *θαλαμεύτριαι.* Pollux l. III. Gloſſæ: *Ianitrices δύο ἀδελφῶν γυναῖκες σύννυμφοι* probè verò. nã horũ munus ſternere lectum genialem. Non auſculto Iſidoro lib. IX. *Duorum inter ſe fratrum vxores ianitrices vocantur, quaſi eandem ianuam terentes, vel per eandem*

dem ianuam iter habentes.quod ſanè ridiculum.

verſ.11. *inceſta exornauerant veſte*] Ill. Scal. Lingeſta Lucanus: *Stat torus, & picto veſtes diſcriminat auro*. Arnob.lib.11. *Cum in matrimonium conuenitis, toga ſternitis lectulos.*

v.16. *Itaque cum incluſi iacerent*] Nuptias facientes includebantur, vt reſtinctus omnis pudor, quē fortè præſentia aliorum incuteret. Apul. lib x. *Nec domina voluptates diutina ſua præſentia morati, clauſis cubiculi foribus receſſiunt*. Itaque & diligenter cellarum fores occludebāt. Seneca lib.1 controu. 11. de ſacerdote proſtituta. *Quid incluſa feceris nec quærere debemus, nec ſcire poſſumus.* vide Martial.lib.xi.epig.xlvi.

v. 17. *conſedimus ante limen thalami*] An ex more veteri, quo receptum vt quiſpiam ex ſponſi amicis conſideret, qui cōpeſceret mulieres nouæ nuptæ conclamātes? Pollux libro III. *καλεῖται δέ τις τῶν τοῦ νυμφίου φίλων καὶ θυρωρὸς, ὁ ταῖς θύραις ἐφεστηκὼς, καὶ εἴργων τὰς γυναῖκας βοηθεῖν τῇ νύμφῃ βοώσῃ.* Ideo autem acclamabant ne nouæ nuptæ patientis vox audiretur. Scholiaſtes Theocriti: *τὸ δὲ ἐπιθαλάμιον ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πρὸ τοῦ θαλάμου, ἵνα τῆς παρθένου βιαζομένης ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ φωνὴ μὴ ἐξακούηται.*

v.19. *oculum curioſum*] Apul.lib.11.Mil. *Cuncta curioſis oculis arbitrabar*. & paſſim alij.

v.24. *commouebat obiter labra*] al. *valgiter labra*, quod non improbo. Quid autem ſit *valgiter oſculari* exprimit Lucianus: *ἑταιρ. διαλ. ἐφίλει με τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὰ μόνον προσαρμόζουσα τὰ χείλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσα τὸ στόμα.* atque ita valgiter oſculantes colliſione linguarum ludebant. Apul. Mileſ. VI. *Accepturus ab ipſa Venere ſeptem ſauia, & vnum blandientis linguæ adpulſum longè mellitum*. Idem lib.11. *Artius eam complexus cœpi ſauiari, iamq; patientis oris inhalatu cinnameo, & occurſantis linguæ illiſu nectareo prona cupidine adlubeſcenre*. Tibullus: *Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis Oſcula*——hoc graphicè Cn. Matius: *Columbatiq; labra conſerens labris*. vnde Mecænas: *Si qua fœmina cirro criſpata labris columbatur.*

v.19. *tunica veſt. ruſſea*] Vide Chariſium lib.1.

v.30. *inter puer. capil. ludentem pila*] Hiſt. Apol. Tyrij: *Cùm rex ludum ſphæra cum ſeruis ſuis exerceret.*

V.33. *pila ſparſiua*] Artemidorus lib. IV. *φιλοπαίκται γὰρ οἱ σφαι* *οἱ σφαιρίζοντες, παίζουσι. ὁσάκις δ' ἂν λάβωσι τὴν σφαῖραν, τοσαυτάκις ἀντικρούουσι.*

Pag.59.v.3.*In diuerſa parte circuli*] Plinius ep. lib IV. *Apodyterio ſuperpoſitum ſphæriſterium, quod plura genera exercitationum, pluresq; circulos capit.*

verſ.4. *Matellam argenteam*] Abominanda luxuries, quam meritò ridet Clemens Pæd. libro II. c.II. *χλιδῶσι δὲ, καὶ γέλως, σκαφίας, ἐγδόχας ἀργυρᾶς, καὶ ἀμίδας ὑαλᾶς ἐπιφέρεσθαι τοὺς ἄνδρας.*

v 8.*Trimalcio*]Vetus inſcriptio : C.ASINIVS. MALCHIO. CONIVGI. Martialis lib.III.ep.XXC.

Hos Malchionis patimur improbi faſtus.

Malchio, eſt mollis Gloſſæ: *Malchio ἀηδής*. *Trimalcio*, vt tricorpor, triparcus.

v.10.*matellam ſuppoſuit*]Hi dicebantur laſanophori, à laſano vaſculo. Horat.lib.I.Satyra VI. ——*quinque ſequuntur, Te pueri laſanum portantes anophorumq;*. Puta autem ſordidum & vile hoc miniſterium Arian. Diſſer. Epiſt.l.I.cap.3. Epicrates *τί γὰρ ἔχθιον ἢ παῖ παῖ καλεῖσθαι παρὰ πότοις, ἢ τὴν ἀμίδα φέρειν.*——

v.9.*digitos concrepuit*] Tibullus: *Et vocet ad digiti me taciturna ſonũ.* Clemens Pæd.l.II *ποππυσμοὶ δὲ καὶ συρίσματα, καὶ οἱ διὰ τῶν δακτύλων ψόφοι τῶν οἰκετῶν οἱ προσκλητικοὶ, ἄλογοι σημασίαι οὖσαι, λογικοῖς ἀνθρώποις ἐκκλιτέον.*

v 11 *aquam popoſcit ad manus*] Latini manus lauaturi, *aquam in manus* dicebant. vti & Græci Ariſtoph. Veſpis: *ὕδωρ κατὰ χειρὸς μετὰ τραπέζας εἰσφέρειν.* Plutarchus lib. *πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου.* *Ἀλλὰ μὴ τοὺς σιτίων λιχνόθεις τούτους λεγομένους, καὶ τραπεζέας, καὶ μετὰ τὸ κατὰ χεῖρας ὕδωρ ἀκουομένους κόλακας νομίζωμεν.* Athenæus lib. IX. *παρὰ γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὸ μὲν πρὸ ἀρίστου καὶ δείπνου λέγεσθαι κατὰ χειρὸς, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἀπονίψασθαι.*

v.13.*Itaque intrauimus balneum*] Antiqui poſtquam ſe exercuiſſent, ad balnea. Plaut. Sticho : *Poſtea ibi lauatũ à pila.* à balneis ad cœnas, quæ impreſſè ingerit Petr. Artemidorus: *νῦν δὲ οἱ μὲν πρότερον ἐσθίουσι, εἰ μὴ λούσαιντο. οἱ δὲ, καὶ ἐμφαγόντες, εἶτα δὲ λούονται μέλλοντες δειπνίζειν, καὶ ἔστι νῦν τὸ βαλανεῖον οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὁδὸς ἐπὶ τροφήν*

v.14.*ſudore calefacti ad frigidam eximus*] Inſolens locutio ; niſi leg. *madefacti*. ſup. *ſudore madens*. Tres ædes ſeu cellæ in balneis; Prima eſt caldaria, *τὸ λακωνικόν*. Vitruu.l.5.c.X. Dion lib LIII. *πυριατήριον*. Senec. *ſudatoriũ*, nam ſicco calore in eo ſudorem eliciebant. Secunda eſt media, quæ & tepidaria. Tertia eſt frigidaria. num ergo Petr. à ſudatoriis ſtatim ad frigidaria exiiſſe, an potius prouocato tantùm ſudore frigidâ profuſos? Seneca epiſt. lxxxiv. *Ab hac fatigatione in frigidam deſcendi.* nam *frigida* καθ' ἔλλειψιν, frigida aqua. Seneca Natur. Quæſt. libro iv. *Animo relictos frigida ſpargimus.* Plin. ep. *poſt Solem frigida lauabatur.* Itaque lucem ei pete ex Celſi lib. i. c. 4.

v 16. *Trimalcio vnguento perfuſus*] ἐλαίῳ ἐχρίοντο οἱ λουσάμενοι. Nonnunquam vncti lauabantur. Plaut. Pœn. Sc. Iam iſtuc: *Quid multa verba faciam vbi tu laueris, ibi vt balneator faciat vnguentariam.* Celſus lib. i. c. ii. *Exercitationem rectè ſequitur modò vnctio, modò balneum.*

ibid. *tergebatur non linteis*] Apul. lib. i. Mil. *oleum vnctus, lintea terſus, profer.* Iuuenal. Satyra iii. ——*iam ſonat vnctu Strigilibus, & pleno componit lintea gutto.* Vide Lucian. Lexiph.

v. 18. *iatralipta*] Plinius li xxxix. cap. i. vertit *vnctores medicorum.* puto deſignari vnctores Trimalcionis. nam homo lautus eos adhibuit, qui cum curâ & ex arte. alioquin vngendi officio ſerui functi, qui Aliptæ. Senec. Iuuenal. Satyr. 6.

v. 21 *faleratis curſoribus*] Antiqui in comitatu curſores ſeruos habuerunt. Martial lib. iii.

Hac feriatus ibat ante carrucam,
Sed tuta fœno curſor oua portabat.

ibid. *chiramaxio*] χειραμάξιον, quod manu ducebatur, proprium pueri geſtatorium.

verſ. 22. *in quo delicia eius fer.*] Plutarchus Anton. ὁ δὲ Σάρμεντος ἦν τῶν Καίσαρος παιγνίων παιδάριον, ἃ δηλίκια Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Senec. ep. xii. *Ego ſum Philoſiti vilici filius deliciolum tuum factum.* Virgil. *Alexin. Delicias domini*——

v 23. *puer vetulus*] Exoletus. vide Senec. ep. xcvi. hi *Catulaſtri* dicebantur. Gloſſ. *Catulaſter* βούπαις. à Catuliendo. *Catulire*, incitari ad Venerem, oſtendere ſe velle maritari Varro lib. ii. de re ruſt. τοιοῦτον πάθος καλεῖται σκυζᾶν τὰς κύνας. Ariſtoph. κυαμίζειν. ἄλλαι δὲ κυαμίζουσιν αὐτῶν.

v. 25 *cum minimis ſymph tibiis acceſſit*] Cicero pro Milone: *Milo, qui numquam, tum caſu pueros ſymphoniacos ſecum ducebat & ancillarum greges; ille qui ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos ducebat, tum neminem.*

v.33. *pica varia*] Quam Galli *Gaium*, Itali *Picam glandariam vocant.*

ibid. *Intrantes salutabat*] Martial. lib. 7. epist. 86. *Pica salutatrix si tibi Lause placet.* libro 9. epist. 56. Et in distichis:

Pica loquax certa dominum te voce salute.

De his picis accipiendum illud Persij:

Quis psittaco expediuit suum χαῖρε.
Picásque docuit verba nostra conari?

Pag. 60. v. 2. *ostiarij*] Seruus qui ad limen obseruabat. Ianitor, aut ostiarius: is erat in catenis. Columella lib. I. *An putem fortunatius à catenato repulsum iri ianitore?* Sueton. L. *Otacilius seruisse dicitur, atque etiam ostiarius in catena fuisse.* idque prisco instituto, quod ex Ouidio Fastor. I ... claret. ille apud Plautũ trinum. ostiarium alloquitur. *heus ecquis foribus tutelam gerit.* hoc enim eius munus, quod Ouid. ——*egressus introitusq; videt.* Idem ostiarium innuit lib. 3. Amor.

Excubui clausam seruus ut ante domum.

ibid. *ostiarij cella*] πυλώρειον οἴκημα πυλωροῦ. Poll. lib. I.

ibid. *canis ingens catena vinctus*] Antipater: ἦν θυραρός. Et ποιεῖ ὅτι κύων ἐν προθύροις δέδεται. huiusmodi canes, Senecæ de ira ll. III c. XXXVII. *Catenarij canes, Græci* δέσμιοι. Artemidorus lib. III τῶν μὲν κυνῶν οἱ μὲν ἐπὶ θήρᾳ τρέφονται, οἱ δὲ ἐπὶ φυλακῇ τῶν κτημάτων, οὓς οἰκουροὺς καὶ δεσμίους λέγομεν.

v.:. *Quadrata litera*] *Quadratas literas*, vulgò capitales vocamus. Sed illis priscis seculis nullæ aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales. Quas ergo *quadratas literas* vocat, quæramus. Salig.

v.9. *Mineruaque duc. tenia.* intrab*] Fortè L. *M. d.teniā intr.* inducto asterisco. Videmus delicatiores prehensis laciniis duci.

v.12. *curiosus pictor reddiderat cum inscriptione*] Is mos erat ut adiicerent, quid pictura notaret, maximè rudi & impolito seculo. Aelianus lib. X. var. ὅτι ὑπαρχομένης τῆς γραφικῆς τέχνης, οὕτως ἀρχαϊκῶς εἴκαζον τὰ ζῷα ὡς ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας, τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ἵππος.

v.20. *ædicula*] θήκη simulacri. Tertul. de Idol. ca. VIII. *Nec enim differt an extruas, an exornes, si arã, si templum, si ædiculam eius instruxeris.*

v.21. *pixis aurea non pusil. in qua b. e. cond.*] Lucianus de dea Syria. τοῖσι δὲ νέοισι πλοκάμους ἱροὺς ἐν γενετῆς ἀπιᾶσι, τοὺς ἐπεὰν ἐν τῷ ἱρῷ γένωνται, ταμέουσί τε, καὶ ἐς ἄγγεα καταθέντες, οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ χρύσεα, ἐν τῷ νηῷ προσηλώσαντες, ἀπίασι, ἐπιγράψαντες ἕκαστοι τὰ οὐνόματα.

v.44. *quas in medica pict. hab.*] L. *quas in media p. hab.* Gloſſæ: *Tullia, media vel regia.* hoc eſt, aula vel atrium, in quo tabulæ pictæ exponebantur; ideo ex atrienſe quærit. Verùm Ill. Scaliger *Medicam* vocari putat porticū inſtar ςοᾶς ποικίλης Athenis, quæ ita potuit vocari à pictura Medorum, id eſt, à pictis Perſis à Miltiade deuictis

---- braccatis illita Medis Porticus. ———

ibid. *Iliada & Odyſſ.*] vide Philoſtr. Icon. Scamandri.

v.30 *embolum*] Scholiaſtes Pindari: ἔμβολον δέ φησι τὸ ξύλον, ᾧ ἀναδεσμοῦσι τὴν ἄγκυραν. Gloſſarium. *Roſtra* ἐμβολή. Falius Gyraldus, qui libello de re Nautica, cap. 11. arbitratur embolum L.1.C. de ſacroſ. Eccl. eſſe genus nauis velociſſimæ, cùm ſit ſtata illatio ſpecierum, cuius ſit mentio in Edict. Iuſt. 13. cap. 7. L. de nauibus excuſ. Nouel. 163.

v.32. $\overline{\mathrm{VI}}$ VIRO AVG.] Sæpe in Inſcriptionibus.

PVBLIVS ANTHVS.
$\overline{\mathrm{VI}}$ VIR AVGVSTALIS.
FAVSTVS.
$\overline{\mathrm{VI}}$ VIR ET AVGVSTALIS.
QVI INTER PRIMOS
AVGVSTALES
A DECVRIONIBVS
AVGVSTALIS FACTVS EST.

v.34. *lucerna de camera pendebat*] Quia catenis ſuſpenſæ. In Geſtis purgationis Cęciliani & Felicis: *Lucernæ vndecim cum catenis ſuis.* has catenas innuit Statius Thebaid. lib. 1.

Aſt alij tenebras, & opacam vincere noctem
Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis.

Arrian. diſſ. Epict. ἔρχεται εἰς οἶκον, εὑρίσκει λύχνους ἀπολωλότας.

Pag. 61. v. 7. *diſtinguente bulla notab.*] Bullatos clauos intelligit, quibus portæ configuntur, vnde *bulla oſtiorum* apud Plautum. Clauis autem in oſtio fixis annos & dies notari ſolitos teſtis obſeruatio antiquitatis de Dictatoribus clauo pangendo creandis.

verſu 10. *rogare cæpit vt ſe pœna eriperemus*] Inter legitimos modos, quibus ſerui pœna liberabantur, is fuit, nempe ſi alij intercederent, vt remitteretur eis pœna, qui deprecatores Terent. *Nec tu aram tibi, nec precatorem pararis* L. Bouem. §.7. D. de æd. edict. Tertullianus Apolog. capite xl. *deprecatores dei eſſe cœperunt.*

verſu 12. *ſubducta ſibi veſtimenta in balneo*] Quia mirè frequentes in balneis fures, qui veſtimenta ſubripiebant. Plautus Rud.--- *qui it lauatum in balneas, ibi cùm ſedulò ſua veſtimenta ſeruat, Tamen ſurripiuntur*—— Hi *fures balnearij*, Gloſſ. *Fur balnearius, βαλανεοκλέπτης.* Tertul. de fuga in perſec. *Inter tabernarios & fures balneariorum*, Apol. cap. xliv. *Quis illic ſicarius, manticularius, aut lauantium prædo.* Vide D. de fur. baln. ideo adducebant ſeruos, qui veſtes ſeruarent, Græcis *ἱματιοφύλακες*. cui muneri inſeruit hic diſpoliatus. Lucian. Hippia: *τί ἂν σοὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι, πολλὰς ἐξέδρας, καὶ τὰς κοινὰς τῆς ἱματιοφυλακούντων κατασκευάς.* Latinis *Capſarij*: Paul. L.3. de off. præf. vigil. Quos nonnunquam mercede conducebant. nec capſarij tantùm veſtimenta ſeruant, ſed variis balneaticis muneribus funguntur; putà, fricant & vngunt, ſi vera ſunt, quæ ſcribit Comm. in Iuuenal. Satyr. III. *Gutto ab eo quia guttam mittit, quos habent capſarij.*

verſu 15. *diſpenſatorémque*] Inſcriptio: CN. CORNELIO. CAPITOLINO. NEPOTI. DVLCISS. AVG. N. VER. DISP. VIX. AN. VI M. VI. D. VI. Diſpenſator ἐστὶν ὁ οἰκέτης, ὃς *εἴωθεν ἐκδανείζειν τὰ δεσποτικὰ χρήματα*, ait Græcus interpres Inſtitut. libro III. titulo De mandato. Cicero Hortenſ. *Cùm rationem accipis à diſpenſatore.* Suetonius Galba *Diſpenſatori breuiarium rationum offerenti.* Macrob. Satyra libro II. cap. III. Gloſſæ Iſidori: *Arcarius diſpenſator.* quod verum exiſtimo. Gloſſarium: *Arcaria τραπεζιτικά.* V. Inſcript. D. FABIO D. P. ARCARIO. L. Thais. §.17. D. de fideicomm. libert. *Stichus arcarius probante domino nomina fecit.* ex quibus rectè interpretatum Theoph. liquet. nam & Petron. *aureos numerantem diſp.* adeo vt minimè putem diſpenſatoris munus his finibus concluſum fuiſſe, ſeruis cibaria mandare. quod tamen adſerit Clariſſ. I. C. Actores verò in multis eiuſdem functionis, ſed digniores. Theophilus actorem, *διοικητὴν τῆς οὐσίας*, h. e. vt Plaut. Aſinar. *cui omnium rerum herus ſummam credidit.* Arcarij verò etiam

λογισ

λαρνακαί. Gloſſæ: *Arcarius* βυχάρνμα. Fortaſſes μυχαπελλουτικός.

ibid in precario] L. *pretoric.* Auſon *alternas comūt pretoria ripas*: quod me mouit Ill. Scaliger. Tertul. de Idol. *Voluptati deſeruientia pretoria*, ad Scapul. cap. 3. & paſſim apud I C. Gloſſæ. *Pretoria, domuncula in naui.*

v. 18. *Non tam iactura me mouet*] Catull:

Quod me non mouet æſtimatione,
Verum eſt mnemoſynum mei ſodalis.

v. 21. *Tyria ſine dubio, ſed iam ſemel lota*] Quaſi tanti nō æſtimet ac ſi dibapha; ideò facilius culpę ignoſci. ea mēs ſcriptoris. ſemel lota, vt notet dibapham non eſſe, de qua Virgil Culice:

Si non Aſſyrio fuerint bis tincta colore.

Plin. lib. 9. c 39.

v. 22. *Pueris Alexandrinis*] Deliciæ veterum. Lucian. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: Ἰωνικὰ ξυνείρειν. Ἀλεξανδρεωτικῶς ὁ θεραπίσκος.

v. 30. *puer. Alexandr. aquam in man. niuatam inf.*] Delecti huic muneri ætate grandiores, ſed καλοῦνται παῖδες οἱ δοῦλοι, κἂν ὦσι πρεσβύτεροι, ait Pollux. Miniſtratores plenè deſcribit Philo περὶ βίου θεωρητ. καὶ ἱκετείας ἐπιταμονικῶν αἱ δ᾽ ἔστιν ἐγκεκοσμημένα διακονικὰ ἀνδράποδα εὐμορφότατα, καὶ περικαλλέστατα. τούτων οἱ μὲν παῖδες ἔτι ὄντες οἰνοχοοῦσιν, οἱ δὲ ὑδροφοροῦσι. οἱ μὲν βούπαιδες λελουμένοι, καὶ λελειασμένοι, τά τε πρόσωπα ἐντρίβοντες καὶ ὑπογραφόμενοι, καὶ τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας εὖ πως διαπλέκοντες σφηκούμενοι. βαθυχαῖται γὰρ εἰσιν, ἢ μὴ κειρόμενοι, &c. Quæ commodum illuſtrant illa pag. 58. *inter pueros capillatos.* Impendio enim curabant, vt haberent calamiſtratos in miniſterio, Seneca epiſt. cxx. *Si pertinere ad te iudices, quam crinitus puer poculum tibi porrigat.* Hieronymus ad Sauinam: *Non ambulet iuxta te calamiſtratus procurator.* Apuleius de deo Socratis: *Familias calamiſtratas.* Quod præter Iuuenal. Lucian. Apul. Hor. quoque lib. 2. Saty. 8. ——*vt omnes Præcincti pueri recte comtiq; miniſtrent.* Cæterùm quod Petron. p. 58. *Nec tam pueri nos, quanquam erat operæpretium, ad ſpectaculum duxerant.* & Iulianus Miſop. οὐ πρέπον ἦν ἰδεῖσθαι μέγιστον τὴν ἀγορὰν ἐσταλμένους, καὶ παῖδας ἀγεῖσθαι καλοὺς, εἰς οὓς ἀποβλέψονται οἱ πολῖται. Alebant enim priſci cœtus puerorum, quos *Pædagogia* dicebant. Vlp. L. Quæſitū §. 31. D. de inſt. vel inſtru. leg. Deligebāt elegantes & eximia ſpecie; ſanè quàm ſollicitè eos habuerint,

buerint, Seneca epiſt.cxxiii. quanta cura culti idẽ epiſt. cxx. *Hinc puerorum perſpicuos cultus atque formæ greges.* De vita beata: *Quare pædagogium pretioſa veſte ſuccingitur.* vide de tranq. vitæ, lib.i.cap.i. epiſt. cxx.xcvi. Apul. Mil. libro ii. Erant autem deliciæ dominorum, ad varia miniſteria, imò illicita. Pædagogiani pueri etiam miniſtratores. Vlp. dict. l Cicero ii de finibus: *Adſint etiam formoſi pueri qui miniſtrent.* Lucianus Aſino: καὶ παῖδες ἡμῖν παρεςήκεσαν οἰνοχόοι καλοὶ Gell. libro xi. cap. xii. Clemen. Alexand Pædag. lib. iii. cap. iv. Iuuen. Satyr. ix.

——— *puerum te Et pulchrum & dignum cyatho* ———

Tertulian. de Ieiun. cap. ix. *Fratres eius potum præferentes œnophoris regiis, atque exinde formoſiores, ne quis de ſpecie quoque corpuſculi metuat.* Legimus & puellas miniſtraſſe. Apul. Mil. ii. *puellæ ſcitulę miniſtrantes.* Hieron. ad Ruſti. *Simul inire conuiuia, ancillas iuuenes habere in miniſterio.* Pherecrates:

κόραι δ᾽ ἐν ἀμπεχόναισι τετριχωμέναι ἀρτίως.
ἡβυλλιῶσαι, καὶ τὰ ῥόδα κεκαρμέναι.
πλήρεις κύλικας οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου
ἤντλουν διὰ χοάνης τοῖσι βουλομένοις πιεῖν.

ver.31. *aliiq. inſeq. ad pedes*] Veteres accubituri manus pedéſque lauabant. Fab. Pictor: *Aquam manibus pedibúſque date.* vtrumque hìc factum Petron. innuit. nam *pedibus* & *ad pedes*, *vt manibus* & *ad manus aquam dare* dicebant veteres.

v.32. *paronychia*] Gloſſarium: παρωνύχια *redubiæ.* vide Feſt.

Pag.62. v.4. *pantomimorum non patrisfamil.*] Antiquorum epulis varià adhibita oblectamenta, vt cantorum, ludionum, & id genus Manilius:

Ille dabit cantus inter conuiuia latus.

Seneca de vita beata, cap. xi. de Apicij & Nomentani luxu: *Vides hos è ſuis lectis ſpectantes popinam ſuam, aures vocum ſono, ſpectaculis oculos oblectantes.* Idem epiſt. *In comeſſationibus noſtris plus cantorum eſt, quàm in theatris ſpectatorum,* lib. ix. controu. ii. *Si tribunal conſcenderis conuiuiali veſte, ſi cùm claſſicum canere debet, ſymphoniam canere iuſſit.* Sidonius lib. i. epiſt. ii. de Theodorici conuiuiis: *Sic tamen quòd illic nec organa hydraulica ſonent, nec ſub phonaſco vocalium concentus meditatum acroama intonat. Nullus ibi lyriſtes* & c. L. ex v. c. *vocalium concentus meditatum.* In hoc conuiuio nihil niſi ſymphoniæ ſtrepente agitur. Serui cantores, *ſymphoniaci*: Macrob. lib. II. cap. IV. *Delectatus inter cœnam pueris ſymphoniacis.* Cicero in Piſon. & pro Milone. Ludionum verò varia genera. Capitol. Vero: *Adduxerat ſecum & fidicines, & tibicines, hiſtriones, ſcurráſque, mimarios & præſtigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria paſcitur voluptate.* Sidonius ep. II. lib. I. Sanè intromittuntur inter cœnandum mimici ſales, ita vt nullus conuiuia mordacis linguæ felle feriatur. Clemens Pæd. lib. III. c. IV. Καὶ συναναχλιαίνονται τοῖς φαύλοις παιζομέναις τισὶ γαννύμεναι, καὶ τὸν μὲν Θερσίτην ἀνασυγγελῶσι. Therſiten appellat mancipium quod ſcommatis & dicteriis ludebat. nam Pæd. lib. II. c. VI. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ φαινόμενον διηγησάμενος μεταδιώκει, τούς τε κεκραγότας ἐπιστομίζειν παιδαγωγεῖ, ὃ τὸν Θερσίτην πληγαῖς ἐκόλαζεν ὁ σοφὸς Ὀδυσσεύς. Nec tantum dicaces ſerui adhibiti, ſed etiam alii, quorum ars mordaci ſale ludere. Seneca epiſt. CXXIII. *Varius eques Romanus, cœnarum bonarum aſſectator, quas improbitate linguæ merebatur.* talis ille apud Iuuen. Satyr. IX. -- *conuiua ioco mordente facetus Et ſalibus vehemens.* ---- Huiuſmodi autem cœnarum aſſectatores, *Aſſeculæ.* Iuuen. Sat. IX. Gloſſ. Iſidori: *Aſſecula, buccellarius.* Iuuen. Satyr. III. *bucca.*

Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ.

Iſidorus in gloſſ. *Scurra, paraſitus, buccellarius.*

At Orig. lib. X. *Scurra, qui cauſſa cibi quemlibet conſectatur.* Græcis τρεχέδειπνος. vide Heſych.

V. 7. *cui locus nouo more primus*] Vide Plutarch. libro I. Quæſt. conu. Quæſt. III.

V. 8. *in promulſidari*] *promulſidario.* Gloſſæ Iſidori: *Pranſorium, promulſidarium.*

V. 9. *Aſellus erat Corinthius*] *Aſellus* vas vt apparet geſtans promulſidem, ſiue guſtationem. De quo ſupra, *poſt aſellum diaria non ſumo.* id eſt, poſt opiparã guſtationem non opus eſt mihi cibariis ſeruilibus. Scaliger.

V. 10. *oliuas in altera par. alb. in altera nigr.*] Ouidius I. Metam.

Ponitur hic bicolor ſinceræ bacca Mineruæ.

Varro de Re ruſt. lib. I. c. 66.

V. 12. *in quarum margin. nomen Trim. inſc.*] Lucian. Hermotimo. Plaut. Rud. *Nã hæc* (vrna) *literata eſt. ab ſe cantat cuia ſiet.* ita & pocula literata Græcis γραμματικὰ ἐκπώματα, vt Athenæus tradit.

v.15.*glires*] Ammian. Marcell. li. xxviii. Var. de re ruſt. lib. iii. cap. 15. Apicius de re culinar.

ibid. *melle & papauere ſparſ.*] Vide Athen. lib. iii.

v.16. *tomacula*] Iuuen. Satyr. x. *tomacula porci*. Comm. *pinguia viſcera*. Martial. lib. 14.

ibid. *craticulam argent.*] Clemens Pæd. lib. ii. cap. iii.

v.22. *pallio coccino adraſ. incl caput*] Nonnumquã palliati accubuêre. Spartianus Hadrian. *Aut pallio tectus diſcubuit, aut toga ſubmiſſa.* Seuero: *Cùm rogatus ad cœnam Imperatoriam palliatus veniſſet, qui togatus venire debuerat.*

v.25. *habebat in minimo digito grandem*] Mirũ, quòd in minimo digito grandem habuerit, cùm Pollux ſcribat lib. v. περὶ δὲ τῷ μικρῷ δακτύλῳ ἐφόρουν, ὃ ἀκαρῆ ἐκάλουν διὰ σμικρότητα. ſed ideo tribuit, quia notat hominẽ lautiſſimè diuitem: nam & Lucianus de huiuſmodi ἑταιρ. διαλ. εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριχρώμων, ἐρυθρὰ δὲ ἦν ἐπιπολῆς.

v.27. *extremo verò articulo*] Clemens Pæd. l. 3. cap. ii. ἀλλὰ δὲ καὶ τὸν δακτύλιον οὐκ ἐπὶ ἄρθρῳ φορητέον τοῖς ἀνδράσι. γυναικεῖον γὰρ τοῦτο· εἰς δὲ τὸν μικρὸν δάκτυλον, καὶ τοῦτο εἰς τὸ ἔσχατον καθιέναι. *Multitudo annulorum*, inquit Acro ad illa Horatij Sat lib. 2. *ſæpe notatus. Cum tribus ancillis, eius vitioſa.* Seneca Natur. Quæſt. libro 7. cap. 31. *Exornamus anulis digitos, & in omni articulo gemma diſponitur.*

v.29. *ferreis velut ſtellis*] vide Plinium libro 33. cap. 1. Eiuſcemodi annulos aureos ſtellis ferreis ferruminatos in manibus Abrah. Gorlæi Vltraiecti, item Maſſiliæ aliquot vidiſſe ſe teſtatur Ill. Scalig. Stellis autem ornatus cauſſa etiam aliqua inſigniri ſolita, hinc apud Trebell. Poll. in Galie. *Aureos conſtellatóſque baltheos rapuiſſe dicitur.*

v.32. *lacertum armilla aur. cul.*] hinc arbitror in Gloſ. ψέλλια ἀνδρός, *Brachionarium.*

ibid. *eboreo circulo lamina ſpl.*] Tertul. de habitu mul. cap. 11. *Circulos ex auro, quibus brachia artantur.*

v.34. *ſpina argentea dent. perf.*] Omnia hîc ad luxum comparata, nam alij lentiſco aut penna dentes lauabant. Martialis diſt. Lemmate, *Dentiſcalpium.*

Pag. 63. v. 9. *repoſitorium allatum eſt*] Vide Fauorinum apud Gell. lib. 15. c. 8.

v.14. *pauonis oua gall. iuſſi ſupponi*] Athen. lib. II. Plin. lib. x. c. lix.

v.22. *proieci partem meam*] Sueton. Calig. c. 18. *Equiti Romano auidius veſcenti, partes ſuas miſit.* Apul. lib. VII. Mil. *Parteſque ſubreptas & prægustatas portiones offerebat.* ita Græcis μοῖραι. Homerus Odyſſ. Θ. Οἱ δ᾽ ἤδη μοίρας τ᾽ ἔνεμον, κερῶντό τε οἶνον.

v.30 *ſi quis noſtrum iterum vellet mulſum ſumere.*] In Antecæna mulſum, aut mel cum vino ad conficiendum mulſum ponitur, deinde etiam in menſa ſecunda: ideò adiecit, *iterum.* Cato: *Nunc in conuiuiis poni vides ſal & mel.* Varro de re Ruſt li. III. *Mel ad principia conuiuij, & in ſecundam menſam adminiſtratur.*

v.31. *cùm ſubitò ſignum datur*] Seneca: *Aderit miniſtrorum turba linteis ſuccincta, per quos ſigno dato ad inferendā cœnam haud obſtrepenter diſcurritur.* vide epiſt. xcvi. de breu. vitæ: cap. XII.

verſ. 32. *à choro cantante rapiuntur*] Ad ſymphoniam quoque illata cœna. Serenus Sammonicus apud Macro. Saturn. l. 3. cap. 16. *Quippe qui dignatione veſtra cùm interfuiſ conuiuio ſacro, animaduertam hunc piſcem à coronatis miniſtris cum tibicine introferri.*

v. vltim. *Colaphis obiurgare*] Cicero libro II. epiſt. I. ad Attic. *molli brachio obiurgare.* Suetonius Calig. cap. 21. *Niſi ferulis obiurgari maluiſſent.* Othon. cap. II. *Vt ſæpe flagris obiurgaretur.* Mira ſæuities dominorum in ſeruos miniſtrantes impolitè. Plutarchus περὶ ἀοργησίας. Seneca de Ira, lib. II. cap. xxv. Nec contenti colaphis obiurgaſſe, in aquam præcipitârunt. Lucian. Saturna. καὶ διακονησάμενον· εἰ μὴ ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν, τοῦτο γὰρ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀδεξίου διακονίας.

Pag. 64. v. 4 *ſcopis cœpit verrere*] huic miniſterio inſeruientes propriè *ſcoparij*, hoc eſt, μισθωτοὶ σαροῦντες. vt interpr. Græci. vide L. 8. De inſt. vel inſtr. leg.

ibid. *Laudatus propter eleg. dominus*] Infrà; *Laudationē ferculum inſecutum.* Seneca de breu. vitæ, cap. 12. *Quanta arte ſcinduntur aues in fruſta non enormia, quàm curioſè infœlices pueri ebriorum ſputa detergant. Ex his elegantiæ, lautitiæque fama captatur, & vſque eò in omnes vitæ ſeceſſus mala ſua illos ſequuntur, vt nec edāt nec bibant ſine ambitione.* Plin. lib. II. epiſt. v. *Nam & in ratione conuiuiorum, quamuis a pleriſque cibis ſinguli temperemus, tamē cœnam omnes laudare ſolemus.* Philo περὶ βίου θεωρ. multis. Lucianum

num ἀεὶ τὴν ἐπὶ μίσθῳ συνθῆ.

v 9. *amphora vitrea*] Horat. 1. Satyr.——*aſtat Echinus vilis.* Interpres: *Echinum dixit vas factum in modum conchi marini, alij ampullam vitream, alij lignum dicunt cum vncinis in quo ponuntur calices, alij ampullam ſcorteam, iuxta illud Lucilij. Echinus chinabam infectus.* L. *Echinus cinnabari infectus.* Diuerſa vaſa effigiata fuère in formam echini, vnde & paſſim *echini*, vaſcula varij vſus, ita vaſa in quæ ἀσφαλίσματα conijciebantur ἐχῖνοι. Ariſtoph. Veſpis:——μὴ φεῦγ᾽ ἐν συζυγεῖ γυνή ποτε Καττνάξ ἐχῖνον. Scholiaſtes: ἄγγος τι χαλκοῦν, ᾧ ἐν κεκλεισμένοις καθῆσαν οἱ δικασταὶ τὰ γράμματα τῶν μαρτυριῶν, ἅπερ ἐμαρτύρησαν, &c. quæ etiam in Suida legimus, & ſæpe in Demoſthene, vt in Orat. τῶν Ὀλυμπιοδώρου· τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐμβάλλεσθαι εἰς τὸν ἐχῖνον. Moſchopulus: ἐχῖνος σκεῦός τι παρ᾽ Ἀθηναίοις χαλκοῦν τῶν δικαστικῶν πραγμάτων, ἐν ᾧ τὰ γραμματεῖα ἀπετίθεσαν. Heſychius verò σκεῦος μαγειρικόν: quem vide. Scorteas ampullas *pilaſias* vocabat poſterior ætas. Iſidori gloſſæ *Pilaſia, vas vinarium ex corio.* Græcis ὄλπαι. Scholiaſtes Theocr. Pharm. ὄλπη κυρίως, ἡ δερματίνη λήκυθος. Hinc lucem do Plauto Rud. Sc. Exi è fano:

Niſi erit tam ſyncerum, vt quiuis dicat ampullarius
Optumum eſſe operi faciundo corium.——

Varro apud Non. Cupas: *Antiquiſſimi in conuiuiis vtres vini primo, poſtea tinas ponebant.* L. in Lucill. apud Non. Cuia. *terginus calix*, non *troginus*. D. Matth. cap. 12. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον, εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. Apul. l. 7. Mil. *vinarios vtres ferentes.* Artemidorus libr. v. ἀπὸ τούτου οὖν καὶ ὁ ἀσκὸς γίνεται, ὁ ὑγρῶν δεκτικός. & Polluci ἀσκὸς inter vaſa vini conditoria, tametſi ſacco vſi ad eliquanda ſeu percolanda vina.

v. 10. *diligenter gypſata*] Gypſo vaſa illita. Auctor γυψωτικῶν. Horat. Carm. l. 1. od. 20.——*Græca quod ego ipſe teſta Conditum leui.* Porphyrio: *Dicit hoc vinum per ſemet ipſum inueteratum leuiſſe ergo ſe gypſo vtique vult intelligi.* Marcellus de Medicam. *Operculo ſuperſito & clauſo, vel gypſato diligenter de argilla.*

ibid. *Pittacia erant affixa*] Gloſſæ: πιττάκιον, *Pittacium, Breue.* Gloſſæ Iſidori: *Pittacia epiſtola breuis & modica.* quid verò breuis, expreſſit Iuuenalis Satyra vii.——*magno comites in faſce libelli.* Comm. *Breues intellegit.* Pittacia Lamprid. in Alex. Seuer. πιττάκια album

Senecæ. Petron. ſcedium affixum ampullis, cui inſcripta ætas vini. Horat. *notas* vocat lib. 1. Sat. x. *Vt Chio nota ſi miſta Falerni eſt.* Acro *Nota. Ideo quòd aut vina notantur in lagenis aut conſules.* Plautus appellat *literatas epiſtolas* Pœnulo Sc. ſatis expectatum.

Ibi tu videas literatas fictiles epiſtolas
Pice ſignatas, nomina inſunt cubitum longis literis,
Ita vinariorum habemus noſtra delectum domi.

v. 13. *Dum titulos perleg.*] Iuuen. Sat. v.

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam titulumq; ſenectus
Deleuit, multa veteris fuligine teſtæ.

v. 15. *Verum eſt vinum Opimianum preſto*] L. *Verum eſſe v. o. preſto.* id eſt, ἐξευῶμαι. Scalig.

v. 16. *heri non tam bonum poſui*] Martialis:

Potaui modò conſulare vinum.
Quæris quàm vetus atque liberale?
Ipſo conſule conditum; ſed ipſe
Qui ponebat erat Seuere conſul.

v. 19. *laruam argenteam*] Plutarchus ἐπτὰ σοφ. συμπ. ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ἐπιεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτίθενται, καὶ παρακαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους καίτοι ἄχαριν, καὶ ἄωρον ἐπίκωμον ἥκοντα, ὅμως ἔχει τινὰ καιριότητα, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ τὸν βίον τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν. Quæ vnice Petr. illuſtrant. Ioannes Tzetzes:

Ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ὁ παῖς ὁ τοῦ Ὀξύλου
Τοῖς αἰγυπτίοις ἱστορεῖ δείπνοις τελεῖσθαι τάδε.
Οἰκέτης ξύλινον νεκρὸν τοῖς δείπνοις περιφέρει,
Ἀνακειμένους σύμπαντας οὕτω πῶς σαφηνίζει
Βοῶν, πρὸς τοῦτον βλέποντας καὶ τρώγειν χρὴ καὶ πίνειν.

Et hoc ritu Lucianus περὶ πενθ. vbi de vario modo ſepeliendi: ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος, οὗτος μὲν γε λέγω δὲ ἰδὼν, ξηράνας τὸν νεκρὸν, σύνδειπνον καὶ συμπότην ἐποιήσατο.

v. 33 *ſtructor*] Lamprid. Elag. *Vt quæcunque coqui de diuerſis edulijs exhibuiſſent, vel ſtructores, vel pomarij, illi de lactarijs exhiberent.* Iuuen. Sat. vii. ——*qui fercula docta Componat.*—— Comm. *ſtructura, vt cocus.* hinc Plauto, *ſtruices patinariæ.* Lucill. *exſtructa menſa.* Columel. libr. 1. *fercula ſtruentes.* Structor. Athen. τραπεζοκόμος, Clementi & Polluci τραπεζοποιός. nam vt idem Pollux τραπέζας ἐκάλουν καὶ τὰ σιτία τὰ ἐπ' αὐτῶν τιθέμενα. vti & Latinis, in Virg. III. Aeneid. *abſumere menſas.* Heſychius verò *τραπεζοποιὸς, οὐχ ὁ μάγειρος· ἀλλ' ὁ τῶν πάντων τῶν τὰ συμπόσια παρασκευῆς ἐπιμελούμενος.*

v. vlt. *bubulæ fruſtum*] L. *bubula fr.* Scalig.

Pag. 65. v. 3. *ſuper virginem ſtericulam*] Etſi variæ adduci poſſent coniecturæ, vt deſperatiſſimo loco mederetur, veluti ſi L. *ruſticolam* quæ ex perdicum genere. Martial. Diſtic. 76. vel quod in gloſ. Iſi lori *Sueruculum, culex.* vel *hiſtriculum,* quia de virgine ſermo. notat autem puerum grandiorem. tamen deſipere puto his ſomniis veram lectionem quærere; erui poteſt ope M S. Satius eſt illud quoque ignorare. *ſuper ſagittarium odopetam*, ne nihil agam, L. *otopetam.* Gloſſæ: *Auritus ὠτοπετής.* vt canem venaticum innuat. quia is competens ſagittario. ſed per fidem nugæ & ineptiæ meræ.

v. 6. *Super capricornum locuſtam marinam*] Gloſſæ: *Locuſta marina κάραβος.* Cur autem locuſta marina capricorno conueniens, eſt apud Ariſtotelem de hiſtoria Animal. libro VIII. cap. II. *μάχονται δὲ οἱ κάραβοι πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ οἱ κριοὶ, τοῖς κέρασιν, ἐξαίροντες καὶ συμπίπτοντες· ὁρῶνται δὲ μετ' ἀλλήλων πολλάκις καὶ ἀθρόοι, ὥσπερ ἀγέλη.*

v. 8. *duos mulos*] L. *mullos.*

v. 10. *Ægyptius puer.*] Aethiops. Feſtus *Ægyptinos, Æthiopas.* Pueri Aethiopes veteribus in deliciis. Autor ad Herenn. *Vt ab annunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat.* Athenæus. *πᾶσι δὲ λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρίστησιν* Mart. lib. 4. ep. 42.

ibid. *clibano arg.*] Moſchopulus: *Κλίβανος σκεῦός ἐστι σιδηροῦν ἐς ὃ δὲ ἄρτους ἐμβάλλουσιν πῦρ ὑποκαίοντες, καὶ πυρακτώσαντες αὐτόν.*

v. 11. *teterrima voce* L. *tenerrima* nam Aegyptiaci pueri ſuauitate cantionum commendantur Martial.

Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſurret.

v. 11. *minio canticum extorquet*] L. *mimo.* Scal. ex V. C.

v. 22. *Marſyas quatuor ex quorum vtriculis*] puto intelligendum de perſonis ſeu ſigillis, quorum mentio apud Vlpian. L. Fundi §. Item conſtat. D. de action. empt. & vend. Quæ perſonæ ſeu ſigilla, ex quorum roſtris aut alia parte corporis aqua ſalire ſolet variè efficta. Aut enim Marſyas fingebatur vti hic, aut Satyros, vnde in Gloſſ. *Siluanus, fons, tubus.* Feſtus *Silanus* ſcribit, quem vide in *Tullios.* & Celſ. l. 2. cap. 19. aut Atlantes, de quibus eſt

apud

apud. Martial. lib 6. epigramm. 79. aut Chirones. de quis Iuuen. Sat. 3. aut Hermas. Cicer. ſæpe epiſt. ad Attic. Iuuē. Saty. 8. L. autem in Petronio. *ex quorum veretillis*, aut, *vereticulis.* Nam ſigilla in fontibus & puteis, quæ putealia appellata fieri videmus, vt ex eorum roſtris aut verendis aqua fluat. Huiuſmodi ſigna in theatro fuiſſe ad ſparſiones croci, colligere eſt ex his Luciani lib IX.

Utq; ſolet pariter totis ſe effundere ſignis
Corycij preſſura croci.———

Niſi quiſpiam aſſerat Marſyas in modum aſcaularum effigiatos fuiſſe.

ibid. *garum*] Quid *garum*, diuidiæ inter ſcriptores. Strabo libr 3 Dioſc. l 2. c. 31. Artemidor. libr. 1. ἔςι γὰρ ὥσπερ ὁ γάρος, ἡ σηπεδών. probè verò Manil. lib. v.

Hinc ſanies pretioſa fluit, floremq; cruoris
Euomit, & miſto guſtum ſale temperat oris.

Seneca ep. xcvi. *Garum, precioſam malorum piſcium ſaniem.* Cur *precioſam ſaniem* vocarint, Plinius docet libro xxxi. c. iii. hinc Martialis, *nobile garum & faſtoſum, garum* autem *piperatum*; quia condiri ſolitum aromatis aliisque pro ratione cibi videtur, nam in Gloſſario legitur ἐλαιόγαρον *Oleum & liquamen.*

v 23. *ſuper piſces*] Garo piſces conditi. Lucian. Aſin. ὀπτάδας, ἰχθῦς τινὰς ἐν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, Horat. Sat. 8. l. 2.

Affertur ſquillas inter muræna natantes,
His miſtum ius eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella, garo de ſuccis piſcis Iberi.

addo & oua Martial.

———*ſcombri temperet oua liquor.*

ibid. *in Euripo*] de Euripo & eius fluxu Plin. Strabo, alij. ab eo quemuis riuum Euripum vocat. Plin. ep. nam & lacus ſeu foſſæ, quibus ad munimētum arena circumdata Euripi. Suet. Cæſ c. 39. Tertull. aduerſus Hermog. *Ciuitas conſtruxit theatrum, ſcena erat talis, & ſtatua ſuper Euripum* &c. Ita feſtiuè Petr. *Euripum* appellauit, latiorem repoſitorij ſeu patinæ fundum.

v. 25. *res electiſſimas*] Apul. *Partes electiores ſurripuit.* Idem *partes electibiles comparere nuſquam.* Plau. Moſtel.

Vino & victu probo, piſcatu electili.

In eadem fabula Sc Exi. *Neque tam facetis quàm tu viuis victibus*, repono ex V.C. Florentino : *Neque tam ſelectis.*

v.27. *eiusmodi methodio*] L. *metodio*, μετῳδείᾳ, id est, interiecto cantico.

v.28 *processit statim scissor*] Clemens Pæd. libr. III c 2. φεύγοντες γὰρ αὐτουργίαν, καὶ αὐτοδιακονίαν, ἐπὶ τοὺς θεράποντας καταφεύγουσιν, ὀψωνῶν καὶ τραπεζοποιῶν, καὶ τῶν [illegible] εἰς μοίρας κατατεμνόντων τὰ κρέα. Lucianus περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντ. [illegible] χρὴ ἐκ παιδὸς τὸ διαίρεμα [illegible] ἔχειν. Vbi perperam vertunt, *structorem*.

Pag. 66. v. 2. *Carpus*] Iuuen. Sat 9. ——*archimagiri, Carptores*. Comm. *Inferiores, qui inlata carpunt*.

v.10. *Nummos modio metitur*] Prouerb. καὶ ἀργύριον μεδίμνῳ ἀπομετρεῖν. Lucian. ἐν ταῖς διαλ. τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μηδὲ ἀριθμῷ ἄγειν, ἀλλὰ μεδίμνῳ. Horatius libro 1. Satyra 1. —*diues Vt metiretur nummos.* quod Plaut. *æris aceruus ruit*. imitatur Horat. l. 2. Sat. 5. *Tu protinus unde Diuitias, ærisq; ruam dic augur aceruos.*

v.14. *Topanta*] Quinctil. *Principes in Cæsaris amicitia agunt, fueruntq; cuncta.* Lucian. περὶ τ. Περεγρίνου τελευτ. Προφήτης, καὶ ξυναγωγεύς, καὶ πάντα μόνος αὐτὸς ὤν. ἐν ταῖς διαλ. [illegible] δεσπότης, πάντ' ἦν ἐγώ.

v.22. *poetarum cœpit esse mentio*] Vide Perſ. Sat. II.

v.15. *Rogo, inquit, Magister*] Alloquitur Grammaticum, aut censorem quendam poetarum. nam & Eumolpum compellat ita Eucolp. pag. 90. *Omnem stultitudinem animo, tanquam bonarum artium magister, deleret sine cicatrice.* Aut βασιλέα Συμποσίαρχον. qui Varr. *modimperator*. nam & is *magister*. Lamprid. Eliogab. *Præfectum urbi ad bibendum vocabat, adhibitis & præfectis prætorio, vt si recusarent, Magistri eos cogerent.* Martial lib. XII. *magister cœnæ.*

v.31. *Plumato am. aut. Babylonico*] Tertull. de pallio. *Pauo pluma vestis, & quidem cataclitis, imò omni conchylio depressior, qua colla florent, & omni patagio inauratior, qua terga fulgent.* propriè igitur cùm de aue. At delicatioribus etiam vestes, ex variis plumis contextæ. Senecæ epist. XCI. *Non auium plumæ in vsum vestis conseruantur.* & graphicè Prudent. Hamartig.

——hinc videas lasciuas præpete cursu
Venantem tunicas, auium quoque versicolorum
Indumenta nouis texentem plumea pennis.

hinc ipsi textores *Plumarij*. Varro de liber. educ. *Nulla, quæ non didicit pingere, potest indicare, quid sit bene pictum*

à plu

à plumatio. Firm.lib.3.Aſtron. *Linteones aut Plumarij, vel cororum inuentores.* cap.13. *Linteones, vel tunicarum textores, tum plumarios.* & Conſtant. Imp. in L.1. de excuſ.artif. Quamquam aliter Gloſſæ: *Plumarius* [illegible].

ibid. *Babylonico*] Gloſſæ: *Babulonicum.* ψιλὴ πολύμιτος Martial. *Babylonica picta ſuperbè texta.* Nobiles enim hoc artificio Babylonij. Tertull. de habitu mulier. *Phryges inſuerent, & Babylonij intexerent.* Clem.Alex.Pæd lib.11.cap.x. *aureo Babyl.* quia auro picta varie ea opera. Hierom. ad Lætam: *in quibus non auri & pellis Babylonica vermiculata pictura.* Hipparchus Comicus:—— διαπίδων ἐν αἷς ἀπὸ λινοποικίλων Πέρσας ἔχων καὶ γρῦπας—— vnde Plaut.

——*Alexandrina belluata conſutaq; tapetia.*

v.32. *Gallina Numid.*] Mart.lib.3.epig.58.

ibid. *Gallus ſpado*] capo Mart.ibid.& diſt.63.

v.33. *Ciconia etiam*] Plin.lib.x.cap.xxiii. Horat.libr.ii. Satyr.ii.

ibid. *hoſpita*] ita Varro apud Arnob.lib.vi. *hirundines hoſpitas* vocat.

v.34. *pietaticultrix*] Plin. Cicero, aliique complures. multis Philo περὶ τῶν δέκα λόγων. Ariſt. de hiſtor. Anim. lib.6.cap.13.

v.vlt. *Anus exul hyemis*] Plin.lib.x.c.xiix. Ariſt. de hiſt. Anim.lib 8.cap.15.

Pag 67 v.1. *Nequitia*] Luxuriæ.

ibid. *cacabo*] Gloſſ. *Cacabum*, χύτρα Vas quod igni appoſitum. hoc ex multis Scribonij Largi locis colligere eſt. hinc lucet, vnde Tertul. de Ieiuniis: *Apud te agape in cacabis feruet, fides in culinis calet.* Paul L.18. D. de inſtruct. vel inſtrum.leg *Nec multum refert inter cacabos & aenum quod ſupra focum pendet: his aqua ad potandum calefit, in illis pulmentarium coquitur.* ex quîs verum eius vſum haurimus. Iſid. *Enulum, caldarium.* Gloſſ. *Aeneum* λέβης. L. *Aenum* Ad eandem rem miliario vſi: Athen. τὸ μιλιάριον καλούμενον ὑπὸ ῥωμαίων τὸ εἰς θερμοῦ ὕδατος κατεργασίαν κατασκευαζόμενον. Gloſſ. *Miliarium* θερμηγόν. & alibi τέρμητρον. L. θέρμητρον. Comm. Iuuen. *Cacabum patinam* interpretatur, & Satyr. xi. *baſcaudas vaſa vbi calices lauabantur, & cacabos.* minùs rectè.

v.2. *tribacca Indica*] L. *cara tibi, bacca Indica.* Scalig. *Bacca,* vnio. Horat.lib.2.Sat.3. *diluit inſignem baccam.*

v.4 *Tollat pedes*] Mart.lib.11.epiſt.72.

> *Protinus accedunt medici, medicæq; recedunt,*
> *Tolluntur q; pedes: ô medicina grauis!*

v.7. *ignes lapideos*] Manil.--- *Phœbais certantia lumina flammis, Gemmarumq; illi radiantes lucibus ignes.* Claud. paneg.in IV.Hon.Conſ.

> *Quis iunxit lapides oſtro? quis miſcuit ignes*
> *Sidonij rubriq; maris?*———

Hieronym.ad Demetriad.

> *Ardentes gemmæ redduntur ſcrinijs.*

v.8 *probitas eſt carbunculus*] vt Theogonetus ζεῖα δὲ χρὺς πολλός. & ipſe Publius: *Frugalitas eſt inſerta famæ bonæ.* nam *inſerta*, ἐμβλήματα, emblemata verò quæ ex auro & gemmis argento infixa. vt apud Xiphilinum Tiberio τὰ ἀργυρᾶ χρυσοῦν τι ἔμβλημα ἔχοντα. Paul.lib.7.Sententii. titul.6.

v.5. *Æquum eſt induere nupt. vent.text.*] Quia id meretricum. Horat.lib.1.Satyr.2. *Altera nil obſtat; Cois tibi penè videre eſt, Vt nudam--* Propert.libr.4 eleg.2.

> *Indue me Cois, fiam non dura puella.*

Ventum verò pro tenui veſte, etiam Tibull.libro tertio, Eleg.2.

> *Poſt hæc carbaſeis humorem tollere velis.*

v.10. *nudam in neb.lin.*] Plinius lib 11.de Co: *Vt denudet fœminas veſtis.* Hieron ad Lætam: *Veſtimenta paret, quibus pellatur frigus, non quibus veſtita corpora nudentur.* ad Heluid. *Ingrediantur expolita libidinum victima, & tenuitate veſtium nudę oculis ingeruntur.* meminit etiam in Marcellæ vid.epitaph. Seneca 2.controu.6. *Veſtem nihil in matrona tecturam concupiuit.* controu.8. *Vt tenui veſte perſpicua ſit.* Philemon.apud Clement.Alex. ἱμάτια διαφαίνοντα. Tibul.Senec *pellucida.* Tertul.Pal. *Textu pellucido tegendo nudauit.*

ibid. *in nebula linea*] Fulgentius Mythol.lib.1. *Aſtiterant itaque ſyrmate nebuloſo lucidæ terna virgines.*

Pag 68 v.11. *per omnes ſcriptos gaſtrarumq;*] L. *per omnes ſcrupos gaſtrorumq; eminent frag.* *Gaſter* vas fictile rotundum. Ariſtoph *gaſterium.*

v.31.- *valete curæ Mortalis*] ita diſtingue.

P.69.v.6. *Si qua eſt amantibus fides, dubitaui an v.q.t.*] Arel.Fuſcus apud Senec VII.Controu. *Cùm traditus eſſet mihi frater, imperatumq; vt ſumerem ſupplicium, ſi qua eſt fidei, tentari me putaui, an facerem parricidium.*

v.14. *locum*] Putant innui partem inhoneſtiorem. Cœl. Aurel. acut. paſſionum lib.3. *Indecenter ipſa in loca manus mittunt, prurientibus verendis.* Tertul. de Anima: *Fœtus in locis matris tumultuatur.*

v.23. *intorto circa brachium pallio*] Liuius lib. xxv. *Paludamento circum læuum brachium intorto in hoſtes impetum fecit.*

ibid. *compoſ. ad præliandum gradum*] pagin. 42. *ſtatum præliantis componit.* Pugnaturi ita ſe conſtituebant, ne aduerſarius ſtatum conturbare poſſet. Senec. Conſ. ad Polyb. *Vtrúmne percuſſus arma ſubmiſeris, an in ſtatu & gradu ſteteris.* alluſit Hiero. ad Demetr. *Quaſi in procinctu & acie ſtemus ſemper ad pugnam. Vult nos loco mouere hoſtis, & de gradu decedere, ſed ſolitanda ſunt veſtigia.* Lucifer. Caralit. *Hoc tu putaſti de gradu pellere, hoc proſternere.* Idem: *Volumus Chriſtiani nec proſperis nec aduerſis de gradu dimoueri.* vt Laber. *mouere potuit de ſtatu.* Senec. lib.2. de tranq. vitæ, cap.9. *Sanè tanta cura fuit in gradu conſtare, vt contenderint caſi eundem obtinere locum.* Plaut. Amphitru.

Quiſque vti ſteterat iacet obtinetq; ordinem.

Sal. coniur. Catil. *Quem quiſque viuus pugnandi locum ceperat, eum amiſſa anima corpore tegebat.*

Pag.70. v.9. *Fulminatus hac pronum.*] Heliodorus lib. VI. ὥσπερ βέλει τῷ ῥήματι βληθείς.

v.23. *ridendas incluſ. pag p.*] In fine fabularum mimi riſum mouebant ſalibus & facetiis, eáque dicteria, *exodia* dicebantur; ſcurra qui intrabat, vt ridiculus foret *exodiarius.* Iuuen.

Vrbicus exodio riſum mouet Attellanæ.

Apul. Florid. lib. II. *Si mimus eſt, riſeris: ſi comœdia, faueris.* ergo *ridendas partes*, extremas. Gloſſæ Iſidori: *Exodium cantio in theatris ludicra & ſcurrilis.* at in aliis Gloſſ. *Exodium, officium. Exodiarius, impoſitor officij.* de quîs hercle impræſentiarum ampliandum cenſeo.

ibid. *pagina*] Scena. Ruffinus de metris Terent. *Eſt in Eunucho Terentij ſtatim in prima pagina hic verſus trimetrus: Excluſit, reuocat, redeámne?* &c.

v.eod. *partes.*] Aſconius ad illa Cic. in Ver. *Sæpe illum, qui eſt ſecundarum, & tertiarum partium. Comœdia quinque actus habet. Eſt ergo perſona primarum partium, quæ ſæpius de actis regreditur, & quæ ſubnectit.* Varro de Re ruſt. lib.2. *Cum accepiſſem conditionē, vt meæ partes eſſent primæ.*

Horatius: *partes mimum tractare ſecundas.* Iuuenalis Satyra IV. *eſt mihi ſæpe vocandus ad partes.* Commentar. *Metaphora à Comœdia, quia ſcenici ad partes ſuas ſolent reuocari.*

Pag. 71. v. 3. *Græca vrbis*] Iuuen. *non poſſum ferre Quirites Græcam vrbem.*

v. 10. *die qui tanqu. togæ virilis ſtolam ſumpſit*] Qui eo die, quo adoleſcentes prætextam ponunt, pro toga ſtolã induit, vt naturam concuteret, & cum ſexu luctaretur.

v. 11. *qui ne vir eſſet à matre perſuaſus*] Alluſit ad fabulam Achil. Notum Achil. ſuaſu & ſollicitudine matris in virginem mutaſſe.

v. 12. *Qui opus muliebre in ergaſt. fecit*] vt Hercules captus amore Omphales. quò alluſit.

v. 13. *Poſtquam conturbauit*] *Conturbare*, decoquere. Serui, qui dominorum pecunias interuertunt, *conturbare* dicuntur. L. 5. §. Idem Labeo. D. de inſtitor. L. 16. D. de in rem verſo. Et apud Mart. *Conturbator Aper.* hinc ducta locutio.

verſ. 17. *Iacent.*] Propert. *Nunc iacet alterius felici nixa lacerto.*

v. 20. *Nam aut vir ego*] Apul. lib. 5. Metamor. *Nec ſum mulier ego, nec omnino ſpiro, niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero.*

verſ. 29. *ſiue ille planus, ſiue nocturn. graſſator*] *Planus*, qui diſcurrit ſine noxa aliorum. *Graſſator*, qui cædem molitur vel ex lubidine vel propter præmia. vnde propriè, prædones nocturni, *præmiatores*: Nonius. de his Manil. lib. 4.

Sed pecorum membris media graſſentur in vrbe,
Et laceros artus ſuſpendant fronte tabernæ,
Luxuriaq; parent cædem, morteſq; lucrentur.

Vide Plautum Amphitr. Sc. 1. Arnob. libr. 2. Apul. Mil. libro 1.

Pag. 72. v. 17. *ſic vita truditur*] Inſcriptio;

VIXI. VT. VIVIS.
MORIERIS. VT. SVM. MORTVVS.
SIC VITA. TRVDITVR.

v. 26. *Non oportet conſil. cred.*] Salluſt ad Cæſ. *Sæpe praua magis, quàm bona conſilia proſperè eueniunt, quia pleraſq; res fortuna ex conſilio ſuo agitat.*

v. 28. *In Pinacothecam*] *Pinacotheca, ſeu tablinum*, locus vbi tabulæ pictæ poſitæ. Varro de Re ruſt. libro 1.

6.2. Cum ſpectatum veniunt villas, vt videant pinacothecas. vide Feſt.

verſ. 29. *Nam & Zeuxidos manus vidi*] Syneſius epiſt. cliv. ἢ παραδεικνύωνται τὰς ἀρχαίας χεῖρας, ὑπὲρ τῶν ἀνδριάντων λέγειν εἰώθασιν,

v. 31. *cum naturæ veritate*] Plin. lib. 33. *Acceſſit ars picturæ. Didicit homo naturam prouocare.* Cicero libro II. de Inuent. *Prabete ex iſtis formoſiſſimas, dum pingo quod pollicitus ſum vobis, vt mutum in ſimulacrum ex animali exemplo veritas transferatur.*

v. 33. *Quem Græci monocremon*] L. *monocnemon.* Vt intelligatur pictura Apellis, in qua ἄνθρωπος μονόκνημος, id eſt, pictura λίσπη. Ita longè corruptiſſ. locum, rectè emendat Scaliger.

Pag. 73. v. 18. *cum ventis litigo.*] Haud abſimile apud Paulum ad Corinth. cap. 14. εἰς ἀέρα λαλοῦντες. Lucret. lib. 4.——*ne ventis verba profundam.* Propert. li. I. Eleg. 16. *At mea nocturno verba cadunt Zephyro.*

v. 20. *exercitati vultus*] Vide comm. Iuuen. Sat. VII. *vt dignus venias hederis & imagine macra.*

v. 21. *promittere*] προσδοκίαν παραστῆσαι. Iuuen. Sat. VI.
——— *dura per brachia ſeta promittunt atrocem animum.*

ibid. *cultu*] veſtitu, Plaut. *Exerce vocem, per quam viuis, & colis.* Lucanus x. Pharſ.

Diuitias Cleopatra gerit, cultuq; laborat.

Tertull. de pallio: *Scytalo ſagitti pelliger ille, qui totam epitheti ſui ſortem cum muliebri cultu compenſauit.*

v. 23. *quos odiſſe diuites ſolent*] Horatius lib I. Sat. IV.

verſ. 26. *ſi quid coronis credendum*] Sueton. Nero. Cap. XII. *Instituit & quinquennale certamen primus omnium Romæ more Græco triplex, Muſicum, Gymnicum, Equeſtre.* In iis certaminibus oratores, poëtæ, & omne genus artificum de coronis contendebant, vti & in agonibus Capitolinis, qui exemplo ludorum Olympicorum à Domitiano inſtituti. Sueton. cap. IV. Vetus Inſcriptio: L. VALERIO. PVDENT. HIC. CVM. ESSET. ANNORVM. XIII. ROMAE. CERTAMINE. IOVIS. CAPITOLINI. LVSTRO. SEXTO. CLARITATE. INGENII. CORONATVS. EST. INTER. POETAS. LATINOS. OMNIBVS SENTENTIIS. IVDICVM. Tacitus Annal. XVI. *Senatus, propinquo iam luſtrali certamine, vt dedecus auerteret, offert Imperatori victoriam cantus, adijcit facundiæ coronam.*

nam , qua ludicra deformitas velaretur. Idem refert Sueton. Neron. cap.xii. Quò fortè ille morſus : *Quæ nonnumquam ad imperitos gratia deferre ſolet.*

v.34.*Vilis adulator*] Lucianus de Paraſito: ὁ μ[illegible] τοῦ παρασίτου χρεία ἐστὶ τῆς [illegible], [illegible].

Pag. 74.v.4. *rectum iter vitæ*] Firmic. lib.3.c.1.*vt rectum iter vitæ mortalitas ingreſſa.*

ibid.*inſpicere*] Legendum, *inſiſtere.*

Pag. 75 v.2. *timidiſſimo murmure votum feci*] Superſtitio veterum qua ſemper taciti aut murmurantes vota faciebant. Iuuen.Sat.x.

Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater.

Perſ.Satyra 2.

Haud cuiuis promptum eſt murmur , humileſq; ſuſurros
Tollere de templis , & aperto viuere voto.

vid.Senec.ep.x.

v.3 *Domina Venus*] apud Lucia. Amoribus δέσποινα Ἀφροδίτη. Ouid lib.1.de Arte amandi.

v.6.*Audito volupt.precio*]Confer.Iuuen.Satyra v.

v.14.*Gallos pugnaciſſimos.*] Varro de Re ruſt. *In certamine pertinaces , & ad pugnandum maxime idonei.* Philo περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. Οἱ γοῦν ἀλεκτρυόνες ἔθος; εἰώθασι φιλονεικότατα ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶξαι ἢ παραχωρῆσαι, κἂν ἡττῶνται ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιποιοῦνται ταῖς εὐτολμίαις. ἄχρι γὰρ θανάτου [illegible]. quem ſi lubet vide. Plin.lib.x c.xxi. Aelian. Variar.hiſt. libro ii.

v.26. *Aſturconem*] Mart. diſtich. Plin.l.8.c.42. Suet. Ner.c.46.

v.29. *primum impl.laſt.papillis manus*]Ineptiæ amantium. Ouid.1. Amor. *Forma papillarum quam fuit apta premi.* Lucian. [illegible] ἐπιβάλλειν ἢ τὰς μασοὺς ἐνθλίβειν, ἢ ὀδὰξ [illegible] μεταξὺ τῶν φιλημάτων. eadem Plaut. coniungit Pſeud:

Teneris labellis molles morſiuncula,
Papillarum horridularum oppreſſiuncula.

v.30. *Lactentibus papillis*] Catull. *lactantes vincta papillas.*

Pag. 76 v.14.*libido diſtenta*] tumens. nam *tumere* Tibull. ὀργᾶν & *tumor.* in Priap. *Et inquietus inguina arriget tumor.* Horat. l.ii. Sat. ii. *tument tibi cum inguina.* Interpr. *libidine inflammantur.* apud eundem , *nolis ten-*

tigine rumpi. Interpr. *tentigine, id eſt, diſtentione membri virilis.*

v. 29. *Plena maturitatis*] ἔνακμος.

v. 30. *annis ad patiend. geſtientibus*] ὀργῶσι. *Geſtire ad patiendum*, πασχητιᾶν, Latinis *ſubare.* Horat. xii. Epod. —— *ſubando Tenta cubilia, tectaq́ rumpit.* Hieron. lib. 2. aduerſus Iouinian. *Subantem in hortulis inter adoleſcentulos.* Ipſi verò ἔφηβοι hoc eſt, παῖδες ἐν τῇ ἀκμῇ, *Hirquitalli*, ſeu *Irques*, vt auctor Gloſſarij, & quod Ariſtoteles τραγίζειν, antiqui *hirquitallire.* Cenſorinus de die Natali cap. xiv. Feſt. *Hirquitallus.*

ibid *ad patiendum*] Infrà *Acceſsi tentaturus an pateretur iniuriam.* Firmicus lib. 3. *Patiantur, quæ mulieres pati conſueuerunt.* Seneca Natur. libro 1. cap. 16. *Toto corpore patiente ſpectabat nefanda.* Idem: *Obſcœnitas mea patientiam ſuam miratur.* omnino frequens in hac re ſcriptoribus.

Pag. 77. v. 2. *Quare non facimus*] Iuuenal. Satyra vi. *Et lateri parcas.* Commentator: *Si parum feceris, non iraſcitur vt uxor.*

v. 17. *Itaque hercule Democritus*] Lucian. Philopſeu. Laërtius eius vitâ.

v. 20. *Eudoxus in cacumine excelſ. montis*] Strabo Geograph. libr. xvii. δείκνυται γὰρ σκοπή τις πρὸ τῆς ἡλίου πόλεως, καθάπερ καὶ πρὸ τῆς Κνίδου, καθ᾽ ἣν ἐσημειοῦτο Εὔδοξος τῶν οὐρανίων τινὰς κινήσεις.

v. 27. *Myron*] Cicer. Bruto. Lucianus Hermoti. Strabo lib. xiv.

v. 29. *At nos vino ſcortiſq́ demerſi*] Sen. Nat. Quæſt. lib. 7. c. 32. Plin. lib. 25. c. 1.

Pag. 78. v. 2. *At ne bonam quidem mentem*] Omnino ſententia Perſij Sat. 2.

Haud cuiuis promtum eſt murmur, humileſq́ ſuſurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto.
Mens bona, fama, fides, hæc clarè, & vt audiat hoſpes:
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat: ô ſi
Ebullit patrui præclarum funus! & ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro,
Hercule! pupillúmve vtinam, quem proximus hæres
Impello, expungam. ——

Iuuen. Saty. x. *Prima ferè vota* —— *Diuitiæ creſcant & opes.* ——

v. 9. *Mille pondo auri Capitolio promittere ſolet*] Vide

Lipſ. ad Tacit. Annal. lib. xv.

v.20. *Iam decuma mæſtos*] Virgil.----*tot iam labentibus annis Inſtar montis equum* ---*Ædificant.*---

v.23. *caſi vertices Idæ*] Statius----*vertice ſacro Dindymon, & caſis decreuit frondibus Ida.*

v.26. *Aperitur ingens antrum*] Ingens omnino moles fuit equi Duratei, vnde, *Qui caſtra caperent.* nam Scholiaſt. Lycophr. εἰς τὸν Δούρειον ἵππον πεντήκοντα, ἢ τρισχίλιοι, ἢ κατ' ἐμὲ κγ' ἄνδρες ἐλθόντες ἐκάθηντο. Petron. *Roborea moles.* Homer. μέγαν ἵππον. Virgil. *Et molem mirantur equi*---*immenſam attollere molem.* Seneca, *dona molis immenſæ.*

v.28. *Irata virtus*] Ipſi Achiui. fortè, vt Horat. *Virtus Catonis. Virtus Scipiadę & mitis ſapientia Læli.* Virgilius: *Huc delecta virûm ſortiti corpora furtim Includunt cæco lateri.*----Homerus:

> Δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι
> Ἀργείων.

ibid. *ſtipant graues equi receſſus*] h. e. grauidos. Virgil. *ſcandit fatalis machina muros Fœta armis.*------ Ouidius XII. Faſtorum : *Iacet ipſa grauis.* Gratius : *vltróque grauis ſuccedere Tygri Auſa canis, maiore tulit de ſanguine fœtum.*

v.31. *fero*] Manil. *Quadrupedum medicas artes in membra ferorum Nouerit*----innuit mulomedicum. Arnobius libro II. *Saturnus in adulterio comprehenſus induit formam feri.*

v.34. *Iam turba portis libera*] Virg. *Nos abiiſſe rati*---*Ergo omnis ſoluit ſe Teucria luctu. Panduntur portæ : iuuat ire.*---

Pag. 97. v. 2. *Neptuno ſacer*] Virg. *Laocoon, ductus Neptuno ſorte ſacerdos.*

v.11. *iuuentus capta*] Horat. *Gręcia capta ferum victorem cepit.*

v.14. *Dorſo repellit*] Stat. *Iſthmos, & à terris maria inclinata repellit.*

verſu 18. *Pulſumque marmor*] Mare. Virgil. I. Georgicon, *Et quando infidum remis impellere marmor Conueniat.*

v.19. *angues orbibus geminis*] Virg. *immenſis orbibus angues.*

v.22 *libera pontem iubæ*] L. *Libera mente iubæ.* Scalig.

v.25. *infulis ſtab. ſacri*] vide Feſtum.

v.26.*Phrygione cultu*] Tutulati.Fulg.de priſco ſerm.

ibid.*gemina nati pignora*]Statius:*gemino natorum pignore ſultus.*

v.33. *Infirmus auxiliator*] Virg. *Poſt ipſum auxilio ſubeuntem,ac tela ferentem,Corripiunt.*——

Pag.80. v 3. *Iam plena Phœbe*] Senec.Agam. *Vidimus patriam ruentem nocte funeſta.*Virgil. *Vertitur interea cœlum,ruit Oceano nox,*&c.

v.5. *ſepultos nocte & mero*] Virgil. *Inuadunt vrbem ſomno,vinoq́, ſepultam.*

v.6.*relaxant clauſtra*]Virg.*Laxat clauſtra Sinon.*

v.7.*Tentant in armis ſe duces*] πείρεθον δὲ ἕκαστος.

v.8. *Nudo remiſſis*]V.*Duro r.*

v.15.*Ex his qui in porticib.ſpatiab.*]Vide, ſi tanti, quæ priùs adduximus.

ibid.*lapides in Eumolp.recitant.coniecerunt*] An id moris obtinuit recitantes inſectari lapidibus, ſi quid parum probè,aut ad mentem audientium? apud Senecam III.Controuerſ. *Pueri ſcholas frequentant;hi Ciceroni Caſtium præferrent,niſi lapides timerent.* An ceritos lapidibus obruebant,vt hunc poëtam, quem à ſe exiiſſe putabant?

verſ.27.*Ut quotieſc.cœp.à te exire ſang.à cap.mittam*] Quia furentibus vena incidi ſolet, vt docet Celſus, & Iuuenal.Satyr.v.

v.32.*aduentitia*] Sueton.Vitell. *Famoſiſſima ſuper cæteras cœna ei data aduentitia à fratre.*

Pag.81.v.1.*Unà cœnabimus*] Martial. *Octauam poteris ſeruare:cœnabimus vnà.*

v 4.*Strigilibus*] His vſi ad fricandum veteres, vnde nata vox *diſtringendi.* Seneca ep.88.Marcel.de medicam. *Cùm locum perunxeris,citò diſtringas.* Comment.Iuuenal. Sat.III.*Strigil eſt,quem Xyſtra dicunt, quo oleum deteritur.* ita hunc locum legimus. Strigilem graphicè deſcribit Apul.Floridorum lib.II.ſeu potiùs libro I. Nam, vt in tranſcurſu moneam,in horũ librorum diſtinctione peccatum, ſanè initium lib.II. annectendum libro I. in facili cognoſcere vel ex ipſa orationis ἀκολουθίᾳ. itaque ſcribo,& diſtinguo: *Plura enim extant mea in Camœnis, quàm Hippiæ in opificiis (operibus)*induco, vt ſpurcum, *Quid iſtud ſit animo attendatis, diligentiùs & accuratiùs diſputabo. Hippias è numero ſophiſtarum.*& quæ ſequuntur.Exordium lib.II. *Sol qui micantem candido curru.*

---*Strigi*

——*Strigileculam, recta faſtigatione clauſula, flexa tubulatione ligula, vt & in manu capulo moraretur, & ſudor ex ea riuulo laberetur.* Strigiles autem, & reliqua vtenſilia, ſerui aliptæ ad balneas deferebant, quod ex Luci. Lexiph. aliíſque claret. Spartianus Hadriano: *Publicè & cum omnibus lauit, cùm verò veteranum quendam dorſum, & cæteram corporis partem vidiſſet ſibi atterere, percontans cur ſe marmoribus diſtringendum daret, vbi hoc idcirco audiuit fieri quod ſeruum non haberet, & ſeruis eum donauit, & ſumtibus.* Sciēdum huic miniſterio addictum Gytona. hinc Artemid. lib. 1. Στλεγγίδας, καὶ ξύστρον, καὶ κατεμάγεια, θεράποντας σημαίνουσι.

verſ. 27. *Poſtqua amari ſe ſenſit, ſupercilium ſuſtulit*] Lucian. ἑταιρ. διαλ. πλὴν ἀλλ' εἴγε χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, σὺ διέφθειρας αὐτὸν ὑπεραγαπῶσα, καὶ τοῦτο ἐμφαίνουσα. ἐχρῆν δὲ μὴ πάνυ αὐτὸν ζηλοῦν. ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίγνονται.

v. 28 *ſupercilium ſuſtulit*] Pollux libro 2. ὀφρῦς αἴρειν. ὑπερήφανον.

Pag 82. v. 21. *ſiccatoq́; auidè poculo*] Ita loquitur Martialis lib 6. ep. 91. lib. 7. ep. 70.

v. 31. *Et me quidem pueri imit. petulantiſſ. deriſerunt*] Artemidorus lib. III. Μαίνεσθαι ἀγαθὸν τοῖς παιδεύειν βουλομένοις. ἐπειδὴ καὶ παῖδες τοῖς μαινομένοις ἀκολουθοῦσι.

Pag. 83. v. 9. *ab officioſo*] Malim ex Paul. l 3. D. de præf. Vig. §. vltim. capſarium interpretari. quàm ex Seneca impudicum. ſanè quemuis miniſtrum *officioſum* indigitari poſſe nihil prohibet. Interp. hiſtoriæ Apollonij: *Accepto ceromate doctâ manu circumleuit ei, deinde in ſolio fuit, & exeunte rege ab officio diſceſſit. Rex verò reſpiciens ad famulum ait: Iuuenis ille qui mihi officium fecit, vide quis ſit.*

verſ. 15. *cœnæ ordinem explicui*] Dominus conuiuij prænunciare ſolebat ordinem cœnæ, hoc eſt, quæ ordine, & quid vltimum coquus miſſurus. Hac propter domino exhibitum ſcedium, quod deſcripta ordine obſonia habere apud Athen. legimus. Cùm itaque ordinem cœnæ explicuiſſet, reſpondet Eumolp.

v. 18. *Ales Phaſiacu*] Manilius:

Quomodo militiæ Numidarum paſcimur oris,
Phaſidos & damnis, arceſſitur inde macellum,
Vnde aurata nouo conuecta eſt æquore pellis.

Clemens Pædag. lib. 2. cap. 1. ὄρνεις δὲ τούτους συνωνοῦνται τοὺς ἀπὸ φάσιδος, ἀτταγᾶς, αἰγυπτίας. Hierony. ad Saluinam.

uinam: *Procul ſint à conuiuiis tuis Phaſidos aues, Attagen Ionicus.* Martial. lib. 7. ep. 57.

v. 19. *Afræ volucres*] Horat. Epod. Carm. 2.

Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
Non Attagen Ionicus.

Acro: *Afra auis: gallina Numidica.*

v 22. *vltimus ab oris Attractus Scarus, atque arata Syrtis.*] Horat.

Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magisve Rhombus, aut Scari,
Si quos Eois intonata fluctibus,
Hyems ad hoc vehat mare.

Arata Syrtis, vt Virgil. Aeneid. 3. — *nullum maris æquor arandum.*

v. 27. *Quicquid quæritur*] Lucian. Cynico: πᾶσι χρῆσθαι ἀξιοῦντες, καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ μὴ τοῖς περ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν, οὐ θάλασσαν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονάς. καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων ἀεὶ προτιμῶντες, καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν ἀτελῶν, καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων. Seneca ep. cxι.

v. 33. *ſub eadem cauſſa*] Elogio, ſeu titulo.

Pag. 84. v. 12. *Ego pædag. & cuſtos, etiam quò non iuſſeris, ſequar*] Pædagogi ſequebantur pueros. Horat. Satyr. lib. 1.

——*veſtem, ſeruosq́; ſequenteis*
In magno populo ſi quis vidiſſet, auita
Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos,
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat.——

Manilius---*teneros etiam qui nutriet annos,*
Et dominum dominus prætexta lege ſequatur.

vide Vlpian. li 15. §. Comitem. D. de iniuriis. Colloquiis pueril. μετὰ ταῦτα γραφεῖον ἐπιζήτησα καὶ ἱμάτιον, καὶ ταῦτα παρέδωκα ἐμῷ παιδί. Εἶτα μαθητεύσων εἰς σχολὴν προῆλθον ἀκολουθοῦντός μοι παιδαγωγοῦ. παῖδα dicit *capſarium,* qui eunti ad ſcholam libros portabat. Iuuen.

Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.

v. 26. *Puta igitur me furioſum eſſe, cede inſaniæ*] dixerat: *ego iracundus ſum.* Seneca vſquequaque iram inſaniam eſſe diſputat. Horat. *Ira furor breuis eſt.* Senec. lib. 1. de Ira, c. 1. *Hic totus concitatus, & in impetu eſt doloris, armorum, ſanguinis, ſuppliciorum minime humana furens cupiditate.* Lex V. C. *furens cupid.* Furit, inquit, minimè humana cupiditate. idem Seneca adſerit, iram ſpeciem eſſe furoris minimi. Philemo: *μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζόμεθα.* Apollonius Macedo *τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄχθος μανία.* vide Cic. lib. III. Tuſc. Quæſt.

v. vltim. *ſemicincto ſtanti*] Locus deſperatus, quales complures in hoc ſcriptore, adeò vt in ſingulis trepidemus, nec magis certi ponere pedem, quàm ij qui in tenebris. Fateor multa intacta nobis abiiſſe, quorum tamen tam ardua difficultas, vt aliorum quoque acumina hebetarint.

Pag. 85. verſ. 27. *diuerſitor*] *πανδοχεὺς Diuorſoriarius.* Gloſſar.

v. 33. *ne mercedem cellæ*] ἐνοίκιον, ſeu στεγανόμιον. Poll. Libro I.

Pag. 86. v. 8. *ligneum candelabrum*] Cæcilius: *Memini ibi candelabrum ligneum ardentem.* Mart. Apophor.

v. 15. *Inſulariiq;*] L. 203. L. 166. D. de Verb. ſignif.

verſ. 18. *carnario*] *Carnarium κρεμαστήριον.* Vide Non. *Dolia.*

v. 20. *ſoleis ligneis*] Autor Rhet. ad Heren. *Pedibus ſoleæ ligneæ inductæ ſunt.* Gloſſ. *Solea σανδάλιον.* Item: *σανδάλιον Gallicula,* quæ vox etiam in Gloſſ. Iſidori: *Calces gallicæ militum.* Idem Gloſſarium: *Gallicula τροχάδες.* Heſych. *τροχάδες αἱ σανδάλια ἀπὸ αἰγείου δέρματος.* ita L. hunc locum. Soleæ igitur ligneæ ſunt, Gallicæ, aut ſculponeæ. nam & ita rectè appellantur, licèt aliter Fulgentius exponat, vtrumque vocabulum retinent Vaſcones. à gallicula, *gallicularius.* Gloſſæ Iſidori: *Gallicularius, cerdo.* etſi minus proprium hoc interpretamentum.

v. 31. *ſtricto acutoq; articulo percuſſi*] Κονδυλίζω. hoc eſt: κονδύλοις πλήττω: Suidas. Mart. Capella lib. I. *Iiſdemq; quibus fuerat eblandita ictibus crebris verticem complicatiſq; in condylos digitis vulnerabat.*

v. 34. *iniuriamq; Eumolpi aduocation. comm.*] Locus ſine dubio corruptus. Portaſſe: *Iniuriaq; Eumolpi aduocationem commodabam.* Id eſt, fauebam. Sequentia declarant. Scalig.

Pag. 87. v. 11. *Contubernalis*] Quippe Bargates ſeruus. inter ſeruos autem matrimonium non eſt, ſed contubernium. L. Quæſitam. §. 33. D. de inſtr. vel inſtrum. leg. *Contubernales* quoque ſeruorum. id eſt, vxores. Vlpia. l. 14. §. Seruiles, D. de ritu nupt. & frag. titu. de Tutel.

ibid. *faſtum facit*] id eſt, deſpicit & repellit. *Faſtus*, repulſa. Propert. lib. II. Eleg. XIV.

Nec mihi iam faſtus opponere quærit iniquos,
Nec mihi ploranti lenta ſedere poteſt.

Nemeſianus *Quiſquis amat pueros: ferro præcordia duret,*
Perferat & faſtus ——

v.12 *maledic illam*] Vide Martial. lib 4. epig. 17.

v.15. *cum ſeruo publico*] Artemid. lib. V. Iuliano in Epiſt. δοῦλος δημόσιος. Frontinus de Aquæductibus: *Lictores binos, & ſeruos publicos, & ſcribas habeant.* Plinius lib. X. Epiſt. *Quidam vel in opus damnati vel in ludum publicorum ſeruorum officio funguntur.*

v.18. *hæc proclamauit*] Is eſt legitimus ritus fugitiuos perquirendi, Græci verò σάλπιγγα admouerunt. Apollodorus lib. III de deor. Orig. Ὀδυσσεὺς δὲ μηνυθέντα περὶ λυκομήδους ζητῶν ἀχιλλέα σάλπιγγι χρησάμενος εὗρε ex hoc ritu interpretor Artemid. lib. I. σαλπίζειν δοκεῖν σάλπιγγι τῇ ἱερᾷ, ἀγαθὸν τοῖς ἐκλοιδόροις συγγνωσθῆναί τινι. καὶ τοῖς ἀπολελωκόσιν ἀνδράποδα, ἢ τινας τῶν οἰκετῶν.

v.24. *indicium*] Apul. lib. IX. *Indicina*, præmium, μήνυτρον, εὕρετρον.

v.27 *inſtitis, quibus ſponda culcitam fereb.*] Lecti funibus tenti. Martial. lib. V. ep. LXIII.

Nulla tegit fractos, nec inanis culcita lectos,
Putris & abrupta faſcia reſte iacet.

Faſciæ quibus lectus tenditur, *inſtita*. Gloſſ. Iſidori: *Inſtitæ, grabati reſticulæ.* Horat. epod. 12.

Iamq; ſubando
Tenta cubilia, tectaq; rumpit.

Comment. *Cubilia lectum intortis funibus, vel faſciolis tentum tectaq; coopertoria lectuli ſtragula.* Iuuen. *Cadurcum* nominat & inſtitam. Locus eſt Satyra 6.

Comment. *Membrum mulieris intelligitur, cum ſit membri velamen, vel, ut alij, eſt inſtita, qua lectus intenditur.* Vnde ait Sulpitia.

Ne me cadurcis deſtituam faſciis
Nudam Calœne concubantem proferat.

Quamuis idem Scholiaſtes Satyr. VII. *Cadurcum dicunt cucullum candidum: propter hyemes & niues comparatum, alij tabernaculum, aut tentorium, quibus merces protegere conſueuerunt.*

Pag. 88. v. 2. *cum viatore*] Columella libro I. *Illis temporibus*

poribus proceres ciuitatis in agris morabantur, & cùm conſilium publicum deſiderabatur, à villa arceſſebantur in Senatum. Ex quo qui eos vocabant viatores nominati ſunt. Sunt ferè iidem cum lictoribus. Lat. Pacatus: *Nec occupata viatoris manus plebem verbere ſubmonebat.* Sanè ſubmouendi munus lictorum notum. Lego in V. inſcrip. etiam *Viatrices* fuiſſe.

v. 5. *Publius verò ſeruus inſertans comm.*] Notanda ſunt illa in geſtis Collat. *Cura. Reip. boni ſeruo publico dixit, Intra, iuxta ne plus haberet. Seruus publicus dixit, Quæſiui & non inueni.*

v. 12. *Quo enim ſecures attul.*] Seneca lib. 4. Controu. 7. *Tulit ſecum gladium, ſic enim occiſuri veniunt.*

v. 26. *ſcimphes*] Ea vox Exodi VIII. Origenes *muſcas minutas ſed acerbiſſimo terebrantes ſtimulo* ait, vti & Eucherius lib. 2. Inſtruct. *culicum genus aculeis permoleſtum.* Fortè Petr. nomen animalis effigiati in lecto. Quid ſi L. *ipſos ſcimpodas.* Heſych *Σκίμπους, κράβατος.* Schol. Ariſto. *τὸν κράβαττον σκιμπόδιον, λέγουσιν Ἀττικοί.* Quanquam alij *Σκιμπόδιον*, lectum tricliniarem, vt apud Gell. libro 19. cap. 10. & Heſych. *Σκιμπόδιον ἀντὶ τοῦ κλινίδιον.* alij lecticam.

Pagina 89. verſ. 17. *araneis oleo madentibus*] Seren. Sammon.

> *Si verò caput infeſtus colliſerit ictus,*
> *Ex oleo tenuis veſtis debebit Arachnes,*
> *Neſciet hæc illinc niſi cùm ſanarit abire.*

Quod exſcripſit Marcellus de Medicam. cap. 1. *Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto impoſita non recedit, niſi ſanauerit.*

Pag. 90. v. 21. *in altum compono*] V. ſced. m. S. *ad altum comporto.*

v. 22. *adoratis ſideribus intro nauigium*] Puto Caſtorem & Pollucem. Propertius nauigaturus deos maris inuocat lib. 3. Eleg. 19.

> *Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar æquoris hoſpes,*
> *Cogar & vndiſonos nunc prece adire deos.*

Plaut. Trin. Sc. *Sed ſi potenti.* apud Apol. Argon. lib. 1. ingreſſuri mare Apollini Embaſio faciunt. vide Schol. Imò & fluctibus ipſis faciebant. Cic. III. de Natura deorum. *Noſtri duces mare ingredientes immolare fluctibus hoſtiam conſueuerunt.*

v. 25. *Sol omnibus lucet*] Ouid. VI. Metam. —— *vſus* *communis aquarum eſt, Nec ſolem proprium natura nec aëra fecit, Nec tenues undas.----*

v.33. *ſumere*] inter verba nequitiæ. Martial. lib. x. epigr. lxxxi.

> *Cùm duo veniſſent ad Phyllida mane fututum,*
> *Et nudam cuperet ſumere vterque prior.*

Nemeſ. *ſic gaudia ſumet.*

Pag. 91. v. 3. *conſtratum nauis*] στέγη, Fulgent. de priſco ſermone. hinc Cicer. in Verr. *nauis conſtrata*, quæ Caſari *tecta*, in Gloſſ. *caſana* σκέπη πλοίου.

v. 25. *poſt hoc fulmen attonitus*] Florus lib. 2. c. 12. *Regē attonitum tanquam ſubito malo ſtupentem.* Celſus lib. III. c. XXVI. *Attonitos quoque videmus, quorum corpus & mens ſtupet.* Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. vide Senecam Natur. Quęſt. libro 2. cap. 27. Gloſſæ: *Attonitus* ἐμβρόντητος, ἐμβροντηθείς. *Attonitus* ἐμβροντηθεὶς, ἐγρεγιάριος. locus corruptus. *egregiarius* fortè ἀγελάρχης. Gloſſa: ἀγελάρχης, *armentarius, gregarius, dux gregis.* tranſpoſita vox, nam verbum *attonitus.* minimè interpretatur. Xenophon ἑλληνικῶν vi. πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ οἱ μέν τινες πληγέντες, οἱ μὲν ἐμβροντηθέντες ἀπέθανον.

Pag. 92. v. 12. *Vecturam*] Varro libro IV. de lingua Lat. Hinc *vectura*, quas ſoluebant ij, qui ratibus tranſibant. Plaut. Moſtel. Sc. Melius: *Tris minas pro iſtis duobus præter vecturam dedi.*

v. 27. *in vltimis eſſe*] Seneca lib. 2. controuer. 5. *Cùm ſubitò nunciatum eſt in vltimis eſſe filium.* Saluianus ad Eccleſiam: *Vel moriens & in vltimis ſitus.*

v. 32. *portibus ſe granatim inſin.*] Seneca epiſt. lxv.

Pag. 93. v. 20. *Vtque gubernator, qui peruigil.*] Saluian. lib. 1. *Gubernator & auras captans, & ſaxa vitans, & aſtra ſuſpiciens.* Theon. κυβερνήτην δὲ ὁ τῆς νεὼς ἀρχὴ βλέπειν ἐπαναγκάζει πρὸς τὰ ἄστρα. Idem de gubernatore: ὄμματα στήσας ἀκριβῶς πρὸς τὰ ἄστρα.

v. 25 *funis, qui ſcapha cuſtod. gerit*] Maioribus nauigiis ſcaphæ & id genus minora alligata, quæ hinc ἐφόλκια. Heſych. ἐφόλκια, μικρὰ καράβια, παρὰ τὸ ἕλκεσθαι ὑπὸ τῶν μεγάλων πλοίων. idem tradit Scholiaſt. Ariſtoph.

v. 31. *interrog. audaciam*] Seneca Controu. 8. lib. 2. *An èxhauſtis viribus perierit, interrogate rumorem.*

v. 32. *nam quod ad meum comitatum*] Fortaſ. *conatum.* Scal.

v.vlt. *ſpiritum impendere*] Seneca lib. xi. Controuerſ. *Facilius potes carere eo qui ſpiritum debet, quàm eo qui impendit.*

Pag.94. v. 12. *ſolidos*] id eſt, *ναστούς*. Plinius *concretos* diceret. contrarium vacuo. Scal.

ibid *quibus non ſol. venter iniur. f.*] v.c *ſoleat ventus*. rectè Scal.

v.15 *ſemel mea*] *τὸ* *Mea*, redundat. Scal.

v.22. *ſtatuarum ritu pannos patiens, & vim.*] Velaminibus & pannis ſimulachra induta. Lactant. lib.2.cap.4. *His peplos & indumenta pretioſa, quibus vſus velaminis nullus eſt.* Comment. ad Iuuen. Sat. x. *Tunicam Iouis, togam palmatam dixit auro conſtellans.* hunc in Firm Aſtron. lib. 3.c.12. *Prophetas & veſtitores diuinorum ſimulachrorum.* Verùm quod Artemid. libro iv. *ὁ ἐν μαγγανείᾳ δόξας χαλκᾶ ἱμάτια περικεῖσθαι, ἐσθῆτας ἀντὶ ἱματίων γὰρ αὐτὰ τὰ περιέχοντα ἀγάλματα, διὰ τοῖς αἰεὶ ἐν μαντείαις ἔσεσθαι.* Quia ſæpe aurea, aut argentea, vel ærea auro inducta hæc amicula. Lactant. *Cùm Ioui Olympio aureum amiculum detraxiſſet, laneum iuſſit imponi.* Iuuen l. Sat.xi. *------nullo violatus Iuppiter auro.* Interp. *Cum nec dum auro tectus eſſet, ſed tota fictilis Iouis compago.*

v.33 *pertunde aures*] Arnob. *laminas pertunderēt auriū.* hoc eſt, perforarēt. Familiare Iudæis, Pœnis, aliiſque qui Romanis barbari, aures perforare; vnde Plautus Pœnulo: *incedunt cum anulatis auribus.* Cæterùm hoc proprium inſigne Arabum fuiſſe quis veterum tradat adhuc quæro: nam quod apud Iſidor. legitur ex Petr. deſcriptum.

ibid. *increta fac.*] Amm. Marcel. lib xvi. *Candidi penè Galli ſunt omnes.* D. Eucher. Inſtruct. lib.2.cap.4. *Galli à candore corporis primum Galatæ appellati.*

Pag.95. v.8. *nunquid & labra*] Auctor Moreti:

Afra genus tota patriam teſtante figura,
Torta comam, labroq; tumens, & fuſca colore,
Pectore latè iacens mammis, compreſſior aluo,
Cruribus exilis, ſpacioſa prodiga planta.

v.9. *crines calam. inuert.*] Quippe Aethiopes ſunt criſpi capilli. Vel vt Martial *retorto crine*. Ariſtot. de hiſtor. Animal. lib. v. c.3. *Αἰθίοπες οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς, οὐλότριχες, ξηρὸς γὰρ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ ὁ ἀὴρ ὁ περιέχων.*

verſ.11. *crura in orbem pandere*] Ariſtoteles Problem. Sect.14. Quæſt.4. *διὰ τί Αἰθίοπες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, βλαισοί εἰσιν,*

εἰσιν, ἢ διότι ὑπὸ θερμοῦ, ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διαστρέφεται, ξηραινόμενα, οὕτω καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα. δηλοῦσι δὲ αἱ τρίχες, οὐλοτέρας γὰρ ἔχουσιν. ἡ δὲ οὐλότης ἐστὶν, ὥσπερ σκληρότης τῶν τριχῶν.

v.16. *preligemus veſtibus capita*] Horatius libro II. Saty.III.

Nam mala re geſta, cùm vellem mittere operto
Me capite in flumen.

Capitibus velatis mori conſueuiſſe videtur, ſi morte violenta aut voluntaria. Lucanus de Pompeio:

——vbi vidit cominus enſes,
Inuoluit vultus, atque indignatus apertum
Fortunæ prǽbere caput.——

Quod etiam Plutarch. Pompeio. Vide Suetonium Iulio c.LXXXII.

v.23. *radat vtriuſque non ſolùm capita*] Viliores ſeruos per ignominiam ſemiraſos habebant. Apul. lib.9. de iis qui in piſtrinis: *Frontes literati, & capillum ſemiraſi, & pedes anulati.* ex hoc ritu capio Iuuenal. licèt interpr. aliter viſum, Satyr V. ——*pulſandum vertice raſo prǽbebis quandoque caput, nec dura timebis Flagra pati.* ---Noui equidem ex Plauti Amphitr. ſeruos dum manumitterentur capita raſos fuiſſe, imò & mento raſo. Lucia dial. qui Timon: ἢ κατάπυγον εἶναί τις ἐν παιδικοῖς τίμιος, ἐξυρημένος ἔτι τὴν γνάθον. & loquitur de ſeruo cui libertas teſtamento data. Tonderi certè & radi apud pleraſque gentes ignominioſum. Philoſtratus de vita Apol. Tyan. lib. VII. ἄρχεται τὸ ἐνθένδε τῆς ἐς τὸν ἄνδρα ὕβρεως, γένειόν τε ἀποκείρας αὐτοῦ, καὶ χαίτας, ἔν τε τοῖς κακούργοις δήσας. adeò vt κουρὰ ſeu ἀποκάρσεις pœnæ nomine adhibita; potiſſimùm in iis, quæ ad ignominiam. Nicolaus Damaſcenus. τῷ δὲ μέγιστα ἀδικήσαντι, ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρεσθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ἀτιμίας. Harmenopulus lib.6. tit.6. §. 18. τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξορίζεσθαι. tit.5. §.8. tit.7. §.10. tit.8. §.7. & paſſim. Hæc pœna etiam adulterij. Harmenop. lib.6. tit 2. §.20 εἰ μοιχὸς τυπτέσθω, καὶ κουρευέσθω καὶ ῥινοκοπείσθωσαν. §.25. γυνὴ μοιχευθεῖσα τυπτομένη καὶ κουρευομένη, &c. Hoc etiam in Taciti German. Cedreno, LL. Langobard. aliiſque lectum.

verſ.24. *ſed etiam ſupercilia*] Non tantùm caput vult radi, contentus vulgari ignominiâ, ſed etiam ſupercilia, vt viderentur grauiùs puniti. nam & hoc cumprimis ignominioſum. Herodianus libro VIII. γυμνοὺς ἐξέλκουσι,

σύρον

ὠδίνοντες & ἀποκινδυνεύοντες γὰρ εἶναί τε καὶ ὁ φεύγων ταχεῖς μείζους, & πάντας τοὺς τοῦ σώματος λόγους ἐμπαραρτήσαντες. Supercilia in luctu raſa. Artemidorus auctor, lib. I. ἰδεῖν σεαυτὸν ἐπὶ αὐτῆς τὰς ὀφρύας ψιλῶσαι.

ibid. *Frontes notas inſcript.*] Iuuenal. —*inſcripta ergaſtula*. Plinius lib. 18. cap. 3. *inſcripti vultus*. recte autem, *notans*: nam *notæ*, ſeu vt Caius I C. *indicia* ſunt ϛίγματα. Auſon. Epiſt. xv. *Ergo notas ſcripto tolerasti Pergame vultu*. notare igitur *inſcriptione*, γραφῇ ϛίγματα.

v. 31. *Implevit frontes ing. literis*] Val. Max lib. 6. c. 8. *Ceruius ab eo vinculorum pœna coercitus, inexpiabiliq; literarũ nota per ſummam oris contumeliam inuſtus*. Scribon. Largus: *Ponemus quo ſtigmata tolluntur. In ergaſtulo deprenſum, & literas habentem*. Quid autem illæ literæ continerent, docet ipſe Petr. *notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit*. vere, *totam faciem*: inſcriptæ enim literæ & verba toti vultui. I. Lipſius amor & delicium generis humani, cuius feliciter curioſa doctrina, & polite accurata diligentia nihil nobis reſidui in hac re fecit, ex Zonaræ Annal. III. docet Elect. I. Theophilum facies Monachorum compunxiſſe, & Iambicos verſus atramento infuſo expreſſiſſe. Non falſò igitur epigramma liberali manu duxiſſe ait, quum in Suidas πάντα τὰ ἐπιγραφόμενά τισι κἂν μὴ ἐν μέτροις εἰρημένα, ἐπιγράμματα λέγεται). Solenni itaque ritu inſcriptæ litteræ, imò verba, quæ cauſſam crimenq; oſtenderent compunctionis. Columel. Hortulo: *Deletura diu frontis data ſigna fugarum*. *Signa fugarum*, h.e. fugitiuorum epigramma: etſi vir magnus L. *ferarum*, doctiſſ. ſanè interpretatione. Plato de LL. libro 8. ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν & μαστιγωθεὶς, &c.

Pag. 96. v. 15. *quod Baiſtor aſylo notau*] Puto: *quòd Baijs ceſtro ac ſtylo notaueram*. Scaliger.

verſ. 17. *Epicurum hominem diuinum*] Tertull. de anima cap. xlvi. *Vana in totum ſomnia Epicurus iudicauit, liberans à negotiis diuinitatem*. Vide Lucian. Pſeudom. Propertius:

Ibat & hinc caſta narratum ſomnia Veſta,
Non ſibi, néve mihi, quæ nocitura forent.

v. 26. *Quicquid luce fuit, tenebris agit*] πεφύκασι γὰρ πᾶσαι αἱ καθ' ὕπνον φαντασίαι, τὰ πολλὰ ἀπηχήματα εἶναι τῶν μεθημερινῶν φροντίδων· ὅσα γὰρ ἂν ᾖ παρὰ τὸν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα ἀνάγκη εἶναι & τὰ ἐνύπνια.

Pag. 97. v.5. *Triphana ſomnium expiauit*] Varia ſuperſtitio expiandi ſomnia. Rem diuinam faciebant. Tibullus:

Ipſe procuraui ne poſſent ſaua nocere
Semina ter ſancta deueneranda mola.
——omina noctis Farre pio placant.

Aqua lauabant. Perſ.Sat.2. --- *& noctem flumine purgas.* Propert. l.4.

Sape illa immerita cauſſata eſt omina luna,
Et ſibi tingendas dixit in amne comas.

Plutarch. idem tradit *περὶ δεισιδαιμονίας*. Non autem omnia tantùm aqua expiabant, ſed omni luſtrationi adhibebant. Dion l.39. *πρός τι ὕδωρ ἀφικνῆσθαι, καθαρμὸν κἂν ταῦτα τινὰ σφῶν ποιεῖσθαι*. Seru. ineditus Aen. li. XII. *Pura veſtis, qua vti conſueuerant ad ſacrificandum. Ea autem purpurea. Purpura enim maris vicem ad piandū prabet.* Sanè quæuis ſcelera aqua expiabant. Varro Rer. humanar. lib. X. *Iuxta Rhegium fluuij ſunt continui ſeptem, in his à matris nece dicitur purgatus Oreſtes.* Idem Cato refert Orig. III apud Prob. ad Virg. Vide Tertull. de Baptiſ. cap 5. Virg. Aeneid. VI. & inibi Seru. Lact. l. V. cap. 20. Senec. Herc. Furent. Apul. Mil. lib. VI. Dion. li. 48. Eurip. Taur. Sed & luſtratio quæ per aquam, varia forma modóque peracta; aut enim parte aliqua immerſi aut aſperſi tantùm. Cùm parte aliqua, aut caput, aut manus abluebant. Quòd caput Perſ. Sat. 2. Iuu. S. 6. Apul. lib. X. Mil. Fulg. libro 2. Mythol. Theop Char. *περὶ δεισιδαιμονίας*. Quòd manus, Scholiaſt. Soph. *ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὅτε ἢ φόνον ἀνθρώπου, ἢ ἄλλας σφαγὰς ἐποίουν, ἀπονίπτειν τὰς χεῖρας εἰς κάθαρσιν τοῦ μιάσματος.* Matth. c. 27. *λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας, λέγων, ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου.* Quò fortè illud quod Heſychius, *χερνίβιον τὸ ἀγγεῖον, δι' ὕδατος χεῖρας καὶ ἄλλας.* Notâ dignum quod farris & ſalis iniectione aquam piatricem pararint. Menander: *ὕδατι περιῤῥάναι, ἐμβαλὼν ἅλας, φακούς.* vide Clement. Alexandr. Stromat. libro 7. Cur ſalem adiecerint ratio in procliui; nam Proclus in Platon. auctor, aquam marinam purificare propter igneam portionem; tantò igitur magis ignis, quod verum eſt, ideirco veterib. frequens in omni luſtratione. Varro apud Chariſ. *Fax adhibetur propter purgationem.* Vide eundem apud interp. Perſij Sat. I. Diphil. apud Clem. Alex. lib 7. Strom. Et quia ſacra niſi caſtè tractari non poterant,

laua

Lauabant manus antequam facerent. Tibul.

Casta placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris, sumite fontis aquam.

Ita hic locus disting. Plaut. Amph. *Inuocat deos.--- Manibus puris* --- Pol. l. 1. Sed de his Latinus alibi. Pompon. Haruſpice; *Fac puriter bucco vel pectore ruſtico. Vti tractes laui iamdudum manus.* Emendo:

Fac puriter vacca, vel pecore ruſtico
Intacto, laui iamdudum manus.

Haruſpex hortatur vt faciat, ſe iamdudum paratum. *Facere vacca.* Virgil. Eccl. 3. *Cum faciam vitula pro frugibus.* Vacca autem Proſerpinæ ſacra fiebant. Virg. Aeneid. vi. --- *ſterilemque tibi Proſerpina vaccam.* Atqui vt hic perperam *pectore* pro *pecore*, ita quoque apud Varro. *pecora* pro *pectora.* Non. *Pull.* Varro ſeſquiulyſſe. *Vbi nitide Phœbi veſte pulla candidi modeſte amictus paſcunt pectore.* L. *Vbi n. Ph. v. p. c. Modeſte amicti paſcunt pecora. Intacto pecore*, puto, impolluto. Quare huiuſmodi victimas poſtularint, abunde Philo. *περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας, καὶ τίνα τῶν θυσιῶν εἴδη.* Virg. vi. Aen. *Nunc grege de intacto ſeptem mactare iuuencos Præſtiterit.* --- Siue potius: *intactum pecus*, quod iugum non ſenſit. Fulgent. *Mineruæ iniuges boues ſacrificari*, id eſt, iugum nunquam ferentes qui cauſſam addit. vide Feſt. hinc lucem do Senec. Agamem. --- *ad tua coniux Candida tauri delubra cadit, Neſcia aratri nullo collum ſubacta iugo.* Silius lib. 13. *Cæditur Æneæ caſta ceruice Mineruæ. Caſta ceruice*, iniugi, intacta. Virg. Georg. iv. *intacta totidem ceruice iuuencas.* Niſi potiùs in Pompon. L. *fac... ruſtico vti mactes.* Denique quod nonnunquam ſola aſpergine vſi. Cicero ii. de LL. Inceſtum atque aſperſione tolli.

Iuſtinus martyr Apol. ii. *Καὶ τὸ λουτρὸν δὴ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ δαίμονες διὰ τοῦ προφήτου κηρυχθὲν, ἐνήργησαν, καὶ ῥαντίζειν ἑαυτοὺς τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐπιβαίνοντας, καὶ προσιέναι αὐτοῖς μέλλοντας λοιβὰς καὶ κνίσας ἀποτελοῦντας, τέλεον δὲ καὶ λούεσθαι ἀπιόντας πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ἱερὰ ἔνθα ἵδρυνται ἐνεργοῦσι.* Quæ quidem ex[illegible]ratio ad victimas ipſas. Dionyſ. Halicarn. l. 8. *χερνιψάμενοί τε γὰρ αὐτοὶ, καὶ τὰ ἱερὰ καθαρῷ περιαγνίσαντες ὕδατι* Aſpergeb. autem potiſſimùm caput, quod fusè Ouidius Faſtor. libr. v. Sed hæc plenè tractanda ſuo iam nouimus titulo, pauca quidem tanquam in guſtum data occaſione, interſperſi, licèt hoc votiuum nobis non fuerat. Plutarchus verò de morte expiandi ſomnia, περὶ δεισιδαιμονίας. Horribilibus ſpectris turbati poſtquã ſurrexerint, inquit, ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ δαπανῶσι, καὶ ταράττουσιν εἰς ἀγύρτας ἐμπεσόντες, λέγοντας· Ἀλλ' εἰ τ' ἐνύπνιον φάντασμα φοβῇ, χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω, τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν, καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν, καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον. De reliqua ſuperſtitione expiandi ſomnia clariſſ. Iſa. Caſaubonus, immortale ſæculi noſtri decus, Commentar. ad Theoph. Char. περὶ δεισιδαιμ.

v.12. *Non licere in naui neque vngues.*] Ad vitandum videlicet omen, nã ſalſugo maris vngues conſumit, quod ex Solino colligere eſt, Polyhiſt. c. 4. *Cum ſalſiores eſcas edit grauida, vnguiculis caret partus.*

v.13. *neque capillos, niſi cùm ventus mari iraſcitur*] p. 96. *naufragorum vltimum votum.* quod verum eſſe Lucian. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, καθάπερ τινὰ ναυαγίαν πικρὰ, καὶ σωτηρίαν διηγουμένων. οἷοί εἰσιν οἱ περὶ τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλάς. Hermotimo: δεήσει δέ μοι οὐκ ὀλίγης δὴ καὶ ξυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ οἱ ἐκ τῆς ναυαγίας ἀποσωθέντες. Radebant autem caput, non vt mortem effugerent, ſed naufragiũ. ξύρεσθαι δὲ δοκεῖν τὴν κεφαλὴν, πλέουσι ναυάγιον σημαίνει, πρὶν οὐκ ἀποθανεῖν. ναυαγήσαντες μὲν γὰρ, ἢ ἐκ μεγάλης σωθέντες νόσου, ξυροῦνται.

v.22. *horridos nocentesq́ capillos*] Sordidus & paſſus capillus reorum. Plin. lib. 7. ep. 27. *Reus moris eſt ſubmittere capillum.* Idem Panegyric. Iuuen. Comm. *Cùm rei tenemur, capillos demittimus.* Gell. l. 3. cap. 4. Prudent. 1. aduerſ. Symmach. Nec tantùm rei ſordidi, h. e. ſolito cultu reorum, capillo nimirum promiſſo & veſte obſoleta. Cicer. pro Cluent. ſed etiam eorum propinqui. Martial. libro 1.

Si det iniqua tibi triſtem fortuna reatum,
Squalidus hærebo pallidiorq́ reo.

Quinct. lib. 8. Imò ipſi accuſatores ſordidati, ne rei habitu inuidiam facerent, & faciliùs iudices flecterentur. Cicer. in Verrem. *Aſpicite ſquallorem ſociorum.* ſæpe inſperſus crinis, quo miſerabiliores. Apul. libro 7. *Ambabus manibus trahens cineroſam caniciem.* Mileſ. l x. & ix. Virg. Aeneid. x. obuium in S. ſcriptura. Tertull. de ieiuniis cap. 16. *Cùm ſtupet cœlum & aret annus, ritu annuo ſaccis velati & cinere conſperſi idolis inuidiam ſupplicem obijciunt.* Apol. cap. lx.

v.32. *tutela nauis*] Nauium proris effigiata aut picta deorum, quibus ſe mancipabant ſigna impoſita, idque *tutela* Latinis. Gloſſ. *Tutela* παράσημον τοῦ πλοίου. rectè nam & nauigio nomen imponebant. Lucian. Nauig. τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὼς θεὸν ἔχουσα, τὴν Ἶσιν. Statius Thebaidos 8.

——*ſolus ſtat puppe magiſter*
Peruigil; inſcriptaq; deus qui nauigat alno.

Lutacius: *Tutelam nauis intelligimus cum gubernatore nauigare. habent enim pictos præſules, quorum nominibus nuncupantur & naues.* hos intellexit Artemid. cui hinc facem præfero, lib. 2. εἴδωλα τὰ ἐν ταῖς ναυσὶν. ὡς ἔδοξέ τις ἐν τῷ πλοίῳ θεοὺς ἱδρυμένους ἀπολωλέναι. Perſius Saty. vi. ——*iacet ipſe in littore, & vna Ingentes de puppe dei:* Gloſſ. *nauium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel pingunt.* Procopius in Eſaiæ cap. 12. ἐπιβῆναι τί φησιν Παῦλον ὁ Λουκᾶς ἐν πλοίῳ Ἀλεξανδρινῷ παρασήμῳ Διοσκούροις. τοὺς γὰρ ἀρχαίους ἀεὶ θεῶν εἰκόνας ἐπιγράφειν ὡς καὶ τὸ ἅγιον μαρτυρεῖ. Lucæ verba in Actis Apoſt. c. 28. vide Feſt. in Europa. Obſeruo non ſemper deorum ſigna impoſita, ſed etiam animaliũ. Lactant. lib. 1. c. xi. *Nauis in qua impoſitus tutelam habuit in aquila figuratam de anſeris effigie.* Lucian. Virg. Aen. x. *ærata princeps ſecat æquora Tygri.* Seruius: *Cuius roſtrum erat in ſimilitudinem tygridis; namq; ſolent naues nomina accipere à tutelarum pictura.* quæ verba valde corrupta leguntur. Licæ nauis tutelam fortè habuit effigiem Palladis manu ramum oleæ tenentis, quod ex ſequent. p. 53. claret. nam ἐλαία φυτὸν τῇ Ἀθηνᾷ ἀνακεῖσθαι. Artemid. libro v.

v. 33. *quadragenas vtriſque plagas imponi*] Nota quòd plagas numerarint. Paulus 2. ad Corinthios cap. 11. ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως. ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον. Zonaras Tom. 3. τοῖς δὲ λῃσταῖς ἐκκόψας τὰ ὄμματα, καὶ περιαγαγὼν ὀψίας συγκλείσας αὐτοὺς ἔνθα καθ' ἑαυτοὺς πέμπων ἑκατὸν βουνεύροις ἔκτεινεν ἕκαστον. ſæpe in LL Georg. tit. περὶ φόνων ζῴων λαμβανέτω μάστιγας ρ. ibid. λαμβανέτω μάστιγας ιβ. verbatim LL. Boioariorum tit. 18. *Si quis mulieri potionem dederit, vt abortum faceret, ſi ancilla eſt, CC. flagella ſuſcipiat.*

Pag. 98. v. 1. *viliſſimo ſanguine*] Seruili. ita capio apud Senec. de Clem. lib. 1. c. 1.

v. 2. *tres plagas Spartana nobilit. concoxi.*] Cur Spartana nobilitate? Tertull. ad Martyras cap. 4. *Nam quæ be-*

die, apud Lacedamonas ſollennitas eſt maxima, διαμαστιγωσις, id eſt, flagellatio, non latet. In quo ſacro ante oram nobiles adoleſcentes flagellis adfliguntur Quod illud ſacrum, quæ ſolennitas? Plutarchus οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς (Lacedæ.) ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, καὶ καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα διαμαστίγωσις. Vide eundem Lycurgo. Lucian. Icaromenip. Arrian. Diſſ. Epict. l.1. cap. 2. Cuius inſtituti originem rationémque apud Philoſtr. libro vi. vbi Apollon. τὸ δὲ μαστιγοῦν ἔθος, τῇ ἀρτέμιδι τῇ ἀπὸ σκυθῶν δέχεται, χρησμῶν φασὶν ἐξηγουμένων, ταῦτα οὐ σοφὰς ἔφη τοὺς τῶν ἑλλήνων θεοὺς εἰρηκέναι. εἰ μαστιγοῦν ἐγίγνοντο ξύμβουλοι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀσκοῦσι. οὐ μαστιγοῦν εἰπεῖν ἀλλὰ τῷ αἵματι ἀνθρώπων τὸν βωμὸν ῥαίνειν. ἐπειδὴ καὶ παρὰ σκύθαις, τούτων ἥπτοντο. σοφισάμενοι δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι τὸ ἀπαραίτητον τῆς θυσίας, ἐπὶ τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα ἥκουσιν, ἀφ' ἧς ἔστι μήτε ἀποθνήσκειν καὶ ἀπάρχεσθαι τῇ θεῷ τοῦ σφῶν αὐτῶν αἵματος.

v.8. *mirabili forma exarmau. nautas*] Planè eſt illud ex *Helena* Euripp. ——ἐκκεκώφωται ξίφη. Heliodorus lib. v. οἱ δὲ ἐπανελθόντων ἐπανατεινάμενοι μέν τινες ὡς πατάξοντες. οἱ δὲ ἀποβλέψαντες οἱ νέοι κατηύγασαν τοὺς ἐπιφερομένους, ὀκλάζει αὐτοῖς ὁ θυμὸς. καὶ παρεῖτο αἱ δεξιαὶ τοὺς καλοὺς καὶ βάρβαροι χεῖρες ὡς ἔοικε δυσωποῦνται, καὶ πρὸς τὴν ἐρασμίαν θέαν ἀπεστρέφετο, ὀφθαλμὸς ἡμεροῦται. Lib. vi. κάλλους ὄψις λῃστρικὸν ἦθος οἶδεν ὑποτάττειν.

v.9. *exarmauerat*] arma excuſſerat Lamp. Eliogab. *exarmati leones*. Paul. L.2. §.1. D. L. Rhod. *Nauis ſi quid exarmauerit*. Senec. controu. *exarmata nauis*. ep.30. *Etſi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad curſum*. Sic *dearmare*. Apul lib.5. Metam. *Pharetras explicet, & ſagittas dearmet*, L. *phar. expilet*.

v.13 *Deflectit aures ſua ſponte cred.*] Optimè expreſſit affectum amantis. ἡ γὰρ ἐπιθυμεῖ ψυχὴ, καὶ πιστεύειν φιλεῖ: vt ait Heliodor.

verſ. 24. *confuſis lineamentis*] Calp. Flaccus Declam. 7. *Ita confuſis lineamentis proiici iuſſit, vt ne pater agnoſceret.*

v.28. *ſtigmata credeb. impreſſa*] Caius Inſtit. lib.1. tit.1. *Dedititij qui poſt admiſſa crimina ſuppliciis ſubditi, & publicè pro criminibus caſi ſunt: aut in quorum facie quæcunque indicia aut igne aut ferro impreſſa ſunt, & ita impreſſa ſunt, vt deleri non poſſint.*

v.32. *in ſupplic. dura ſent*] Quinct. decl. 279. *Non omnium animos durare ad ſanguinem.*

Pag 100. v 3 *dedit. legibus ut parcimus*] Grat. *O qui ius miſero fas unquam in ſupplice fregit.*

v.31. *Reſoluit*] Verbum Rhetorum. Quinct. lib. 5 cap. 13. *reſoluere diuerſa dicta difficile.*

Pag. 101. v. 14. *ſalamandra ſupercil. excuſſit*] Proba lectio. Sammonicus:

Seu ſalamandra potens, nulliſq; obnoxia flammis
Exiguo capitis tactu deiecit honorem.

v.15. *cui Deo crinem vouiſti*] Capillum diis conſecrabant aut fluminibus. Pollux ἔτρεφον δὲ παῖς χαίτην τοῖς ἀμείψι θεοῖς. Dij, Herculi & Apollini Herculi vulgus Athenienſium, vt ex Heſych. eruditiſſ. Caſaub. docuit. Apollini fortis maioris. Plutarchus Theſ. μεταβαίνοντας ἐκ παίδων ἐλθόντας εἰς Δελφοὺς ἀπάρξασθαι τῷ θεῷ τῆς κόμης. Callimach. εἰς Δῆλον. Quod fluminibus, Scholiaſtes Pindari: τὰς μὲν γὰρ πρώτας κόμας τοῖς ποταμοῖς ἀπεκείροντο, σύμβολον τοῦ ἐξ ὕδατος εἶναι τὴν αὔξησιν. Homerus Iliad. ψ eiúſque interpr. Vouebant autem ſacrum crinem prima conſtitutione infantis ſuper terram, aut cùm nomina imponebantur. Lucian. de dea Syria: [illegible], πλοκάμους ἱροὺς ἐκ γενεῆς ἀνιᾶσι. Tertul. de Anim., cap. xl. quem ſuadeo videas. Seruius ad Virg. Aeneid IV. Stat. Thebaid libro VI. Quin addo in nuptialibus ſacris comarum primitias Iunoni, & Dianæ obtuliſſe virgines. Pollux libro III. Καὶ τὰς κόμας δὲ τότε ἀπήρχοντο ταῖς θεαῖς αἱ κόραι. Nec virgines tantùm, ſed iuuenes quoque. Lucianus de Syria dea: παρθένοισι & ἠϊθέοισι νόμον ἐποιήσατο μὴ μιν ἄλλως γάμον ἰέναι, πρὶν Ἱππολύτῳ κόμας κείρασθαι.

Pag. 102. v. 17. *ſine morte*] v.c. *ſemimortui.*

v.32. *Caduceatoris more*] *Caduceator*, κῆρυξ ὁ ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστελλόμενος, & τὸ κηρύκειον φέρων.

v. vlt. *protendit ramum oleæ*] Hic habitus ſupplicium & pacem rogantium. hinc Stat. Theb. lib. 12 *ſupplicis arbor oliuæ.* & ——*ramos oleæ vittaſq; precantis* Tradit. Virgil. Aen. XI. *Velati ramis oleæ, veniamq; rogantes.* lib. 12. *Paciferaq; manu ramum prætendit oliuæ.* Liuius: *Legati Locrenſium ramos oleæ velamenta ſupplicium porrigentes.* Idem lib. 4. dec. 5. Apul Mil. 3. Heliod. li. 9. ἀθροισάμενοι ἐν τάξει τὴν ἡλικίαν & κλάδους εἰς ἱκετηρίαν ἀναλαβόντες, κηρούς τε & δᾷδας ἀνάψαντες.

Pag. 103. v. 9. *contemptus amor vires habet*] Propert.

Irritata venit, quandoq; contemnitur ipsa,
Nec meminit iustas ponere læsa minas.

Pagina 104. verſ. v. 10. *rectu arundin.*] Martialis libr 9. epigr. 56.

v. 1. *extrema parte potionis*] Sanè & κοτταβίζειν antiquitus amantium, auctor Athen. libro x. & prægustata vina exhibere aut reſiduum poculum. Heliodor. lib. 7. τὴν φιάλην ὑπτιάσας ἐκ ἐκπίνουσα. ἀλλὰ σὺν τέχνῃ ἢ διὰ μικροῦ τὸ λείψανον τῷ Θεαγένει προπίνουσα.

v. 18. *Dicta*] ioca Martial. lib. 1 epigr. 5. *Materiam dictis nec pudet eſſe ducem.* Cicer. ad Attic lib 11. *Hominem petulantem modeſtum reddo, non ſolum grauitate orationis, ſed hoc genere dictorum. Itaque cum ipſo cauillor & iocor.* niſi fortaſſe an leg. *dicta voluit in caluos ſtigm. iocularia.* Lactant. libro 2. *Sacrilegia ſua iocularibus dictis proſequebatur.* apud Sueton. Ner. c. 42. *Iocularia carmina laſciueque modulata.*

v. 21. *capillorum elegidarion*] Syneſ. φαλακ. ἐγκώμ. ἐλέγχεια πολιῶν θριξὶν ἐπὶ τῇ κόμῃ.

v. 23. *Quod ſolum formæ decus*] Clemens Alexand. περίεργος κόσμος τοῦ σώματος. & calui ἄκοσμοι, teſte Polluce libro 11. Latè hoc proſequitur Apuleius Mileſiarum 2.

v. 34. *Vt mortem citiùs venire credas, ſcito iam capit. per. p.*] Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi à Proſerpina. Ad hanc ſuperſtitionem alluſit hic Petronius. Virgilius Aeneidos IV. difficiles ait obitus Didonis: quia

Nondum illi flauum Proſerpina vertice crinem
Abſtulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.
Ergo Iris croceis per cœlum roſcida pennis
Deuolat, & ſupra caput aſtitit, hunc ego Diti
Sacrum iuſſa fero; teque iſto corpore ſoluo:
Sic ait, & dextra crinem ſecat.---

Seruius: *Traxit hoc de Alceſte Euripidis, qui inducit Mercurium comam ſecantem, quia fato peribat mariti.* Cui ſuffragatur Macrob. Sat. lib. v. c. 19. Quanquam is Orcum non Mercurium ab Euripide induci auctor. verba Euripidis:

Ἱερὸς γὰρ οὗτος τῶν κατὰ χθονὸς θεῶν.
ὅτου τόδ᾽ ἔγχος κρατὸς ἁγνίσῃ τρίχα.

Scholiaſtes: ὡς ἔθους ὄντος τῷ θανάτῳ τοῦ μέλλοντος ἀποθνήσκειν.

σχεῖν τὴν κόμην τέμνειν. Stat II. Siluar. de Glaucia, quæ in confinio mortis: *Iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.* Notandum quod Apul. cadauer hominis mortui ita deſcribat Mileſ. II. *Et cum dicto iuuenem quendam linteis amiculis intectum, & aduſq; mentum deraſo capite producit in medium.*

Pag. 105. v. 5. *ſupercilia praeferr*] Artemid. libr. I. ὀφρύες δασεῖαι καὶ εὐανθεῖς πᾶσι ἀγαθαί, μάλιστα γυναιξίν. αὗται γὰρ ὑπὲρ εὐμορφίας, καὶ μέλανι χρίουσι τὰς ὀφρύας. Tertul. de habitu mul c. II. *Nigrum puluerem, quo oculorum exordia producuntur.* de cultu fœmin. cap. v. *Oculos fuligine conlinunt.* Menander τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογράφεσθαι. Alexis apud Athen. l. b. 15. τὰς ὀφρῦς πυῤῥὰς ἔχει τις; ζωγραφοῦσιν ἀσβόλῳ vide Clemen. Alexand. Pæd. lib. 2. cap. x. Cypr. de bono pudicit. cap. xi.

ibid *de pyxide*] Pyxides in mundo muliebri. Paul. lib. Sent. tit. 6.

v. 17. *decoro exornauit capillamento*] Solebant crinem faſtigiare, ſeu in ſummum verticem aſtringere in modum galeri, aut turris, vnde Iuuenal. Satyr. 6.——*tot adhuc compagibus altum Ædificat caput.*——conuoluti iſti crines ad verticem capitis, *tutuli* Romanis. Varro 4. de ling. Lat. Feſt. hoc appellauit Tertull. de Pall. *crinem ſtruere.* & lib. de cultu fœm. *structores capillatura.* Hieron. Epiſt. ad Demetriad. *Ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem ſtruere.* vt Lucianus: *Turritamq; gerens frontem*——& Nazianz. Μὴ κεφαλὰς πυργοῦτε νόθοις πλοκάμοισι γυναῖκες. Ex quibus haurimus, adſcitos crines inſuiſſe, quibus promiſſi non erant. Quod verum eſt. Apul. lib. xi. Mil. *Adtextis capite crinibus fœminam mentiebantur.* Habebant inſuper adulterinorum crinium ſutiles quaſdam formas, has capiti vt veras adponebant; idque *capillamentum*. Sueton. Calig. c. xi. Græcis πηνίκη Scholiaſt. Ariſtoph. φενάκη κυρίως ἡ περίθετος καὶ ἐπιτήδευτος κόμη ἀπὸ τῶν κατεῤῥυκωμένων γυναικῶν. καὶ οὕτως ἀπατῶσι διὰ τὸ ἐπείσακτον τῆς κόμης. Lucian. ἑταιρ. διαλ. ὑπέῤῥευσαν γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες. νῦν δὲ καὶ τὴν πηνίκην ἐπέθετο. Idem Pſeudoman. Manilius:

Illis cura ſui vultus, frontiſq; decora,
Semper erit, tortoſq; implexum ponere crines,
Aut nodis reuocare, & rurſus vertice denſo
Fingere. & appoſitis caput emutare capillis.

Firm. Aſtr. l. 8. c. 7. *Appoſitis alienis crinibus fictam pulcritudinem.*

tudinem mentiantur. Tertul. de cultu fœm. *Adſigitis neſcio quas enormitates ſutilium capillamentorum, nunc in galeri modum: nunc in ceruicem retro ſuggeſtum* Interp. Iuuenal. *Crine ſuppoſitio rotundo in modum galeæ facto.* Artemidor. li. 1 ἐν ἀϛείαις πλέξῃ αἱ γυναῖκες χρῶν. Clem. Alex. Pæd. l. 2. c XI. ἐνϛεῖαι δὲ αἱ περιθέτοις τρίχων. &c. Xiphil. Nero. & lib. 24. eadem refert de quodam Neclareo.

v. 19. *quia flauorum erat corymb.*] Corymbion flauum, & ideo commendatior vultus. Flauum enim capillitium commendat Apul. in Saluia Mileſ. 11. Tibull. in Amica ſua Eleg. v. libro 1 Valer. Flac. lib. v *Tum nouus impleuit vultus honor, ac ſua flauis Reddita cura comis* —— ideò, vt quibus ingenio flaui crines non eſſent, arte acquirerent. Tertull. de cultu fœm. cap. 6. *Video quaſdam capillum croco vertere.* Hieron. ad Lætam: *Ne capillum irrufes.* Menand. apud Clement Alex. —— οὐ δεῖ τὰς τρίχας ξανθὰς ποιεῖν. hoc inuentum Plin. Galliarum adſerit, cæteroquin auri ramentis illuminabant. Capitol. Vero: *Dicitur tantam habuiſſe curam capillorum flauorum, vt capiti auri ramenta inſpargeret, quo magis coma illuminata flaueſceret.* Lamprid. Commodo. Matronarum tamen capillitium nigrum Virgil. *Nondum illi flauum Proſerpina crinem.* Seruius: *Matronis nunquam flaua coma dabatur, ſed nigra. Didoni ergo dat vt turpi.* Quid ſi L. *Fabiorum erat corymb.* Gloſſarium: *Fabius* παῖς. Schol. Thucydidis: κρωβύλος εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν. ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀρσένων κρωβύλος, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος, τῶν δὲ παίδων σκορπίος. Igitur *corymbion* non eſt puerorum. Sanè Heſychius Κρωβύλος. ὁ ὁμαλὸς τῶν παίδων. Cum itaque variè exponant, liquet indiſcriminatim ſcriptores vſurpaſſe. Pollux: ἐκαλεῖτο δὲ (κόρυμβος) [illegible] οὐ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν, &c. hoc ſtabilimentum lectionis noſtræ. ergo corymbion eſt capillamentum, hoc eſt, [illegible].

v. vlt. *extuliſſet.*] Donatus in Terent. Andr. A. 1. S. 1. *Efferri propriè cadauera mortuorum dicuntur.* Quinct. lib. 8 c. 5 *Infeliciſſima fœmina nondum extuliſti filium, & iam oſſa legiſti.* Sen. ad Alb. c. 2. Petron. Senec. de morte Claud. *Mathematici, poſtquam princeps factus, cum ſingulis menſibus efferunt.*

P. 106 v 2. *nudatum pectus in conſp. freq. plangere*] *Planctum* dicitur omnis colliſio: ait Lutatius. eſt autem hic geſtus acriter lugentium. Q. Sulpit.

Mæris

Mœret & ad cineres plangit ſua pectora palmis.

Apul. Mil. 4. *Quid canitiem ſcinditis, quid pectora tunditis?* l. 7. *eiulans tunſis uberibus.* libro 8. & 9. Lucian [illegible] ἀποσπαράττεται τὰς κόμας, & τὰ στέρνα ὑποτύπτεται, κ. ἐν περὶ πένθ. Virgilius Aeneid. ——*triſtes & tunſa pectora palmis* Firm. *Qui dolore perculſi caput plangant, & pectora pugnis obtundant*, Martial. lib. 2. epiſt. 65. At quod ait *nudatum pectus.* Propert.—*plangas pectora nuda.* Ouid. 4. Faſt. *Et ſe in iſt mæſta pectora nuda manu*: hoc innuiſſe puto Silium. l. 12. ——*ſparſaq́, ſolutis crinibus exulant matres atque ubera nudant.* Iuuen. *laceratis ipſa capillis Nuda humeros Pſecas, nudiſq́, papillis.*

v. 5 *poſitum in hypogæo Græco more*] Miror equidem cur *Græco more*: nam ex Homero aliiſque conſtat, Græcos combuſſiſſe cadauera, & impreſsè Lucianus: περὶ πένθ. ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαυσεν. Obtinuiſſe tamen hunc morem ſepeliendi cognoſcere eſt ex Phlegonte Trall. περὶ θαυμασίων & μακροβίων· ἀνορύξαντες δὲ ὑφ' [illegible] εἰς [illegible] οἱ [illegible] μετεωρίσαντες ἐτίθεντο, [illegible] ἄλλων [illegible] τὰ [illegible] τὸ δὲ [illegible] τετελευτηκότων τὰ ὀστᾶ.

verſ. 6. *Corpus cuſtodire*] Vlpian. l. 14. D. de relig. & ſumpt. Firmicus lib. 3. cap. 9. *Pollinctores ac funerarios, mortuorum cadauerum cuſtodes, ac ſepulcrorum faciet ianitores*: lib... cap. 26. *Monumentorum faciet cuſtodes, veſpillones.*

v. 8 *mortem inedia perſequentem*] Lugentes cibis abſtinebant. Lucianus: & [illegible] οἱ προσήκοντες, & πείθουσι γεύσασθαι εἰς [illegible], οὐδ' αὐτοὺς δυσχεραίνοντας, ἀλλ' ἤδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἀπειρηκότας. Eurip. Medea Act. 1 Sc. 1.

κεῖται δ' ἄσιτος, σῶμ' ὑφεῖσ' ἀλγηδόσι
τὸν πάντα συντήκουσα δακρύοις χρόνον.

Vide Apul. Metamorph. lib. 4. & vii. Homerus Iliad. Ω.

v. 9 *propinqui*] Luciano [illegible] περὶ πένθ. & πάρεισιν οἱ προσήκοντες, ἢ τοὺς γονέας παραμυθοῦνται τοῦ τετελευτηκότος. Cicer. [illegible]. Lactant. lib. 6. cap. 12. *Non patiemur figuram dei iacere feris in prædam, ſed reddamus id terræ & quamuis in homine ignoto neceſſariorum munus implebimus.* Horum lugentes amicos conſolari. Seneca de Conſol. ad Mart. *Fatigata allocutiones amicorum auctoritates affinium tibi virorum*, nam alloqui παραμυθεῖσθαι. Seneca:— *parentes alloqui in luctu decet.*

v.14. *lacrymas commend. lugenti*] Plutarchus παραμυθητικὸς πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα. ἐκ δὲ φοβηθείην γυναικῶν εἰσόδους, καὶ φωνὰς, καὶ συνεπιθρηνήσεσιν, αἷς ἐκπείθουσι καὶ παραθήγουσι τὴν λύπην.

v.15. *positum in monum. lumen renou.*] Perſ. Satyr. III. *Hinc tuba, candelæ: tandemq; beatulus alto Compoſitus lecto*—— Modeſtinus Baſilikῶν XLVIII. tit. 3. *Serui mei ſint liberi, ſi in monumento meo ſolemnia manere fecerint.* V. Interpr. *Saccus ſeruus meus, & Irene & Eutychia ancillæ meæ. omnes ſub hac conditione liberi ſunto, vt monumento meo alternis menſibus lucernis accendant, & quæ ſic: ſ conſueuerunt peragant.*

v.18. *pudicitiæ exemplum*] Inſcript.

FAEMINAE. RARISSIMAE.
SINGVLARIS. EXEMPLI.
PVDICITIAE.

Item: GRAXIAE. ALEXANDRIAE. INSIGNIS. EXEMPLI. AC. PVDICITIAE.

v.20. *Imperator prouinciæ*] Cic. in Piſonem: *Appellatus eſt hic Vulturius ſi dis placet, Imperator prouinciæ.*

Pag. 109. *Præſes prouinciæ.* Sic *rector prouinciæ*, lib. 5. c. in quibus cauſ. pig. vel hypoth. tract. collat. ita ſemper in geſtis Collat. inter Catholicos & Donatiſt. coram Marcellino.

v.21. *latrones crucibus adfigi*] Latrones in crucem acti. Firmicus lib. 6. c. 31. *Homicidam, latronem efficiet: iſtis facinoribus comprehenſus patibulo ſuffixus in crucem crudeliter erigitur.* lib. 8. c. 22. *latrones faciet crudeliter feritate graſſantes: hi in crucem tollantur.*

ibid. *ſecundùm illam eandem caſulam, in qua recens cadauer matr. deſt.*] Caſulas & ædificia monumentis ſuperponi præter hunc locum expreſſe indicat V. Inſcr. M. AVRELIVS. ROMANVS. ET. ANTISTIA. CHRESIME. VXOR. EIVS. FECERVNT. SIBI. LIBERTIS. SVIS. POSTERISQVE. EORVM. MONVMENTVM. CVM. EDIFICIO. SVPER POSITO. &c. Elicitur præterea ex L. libertis, §. vlt. D. de alim. leg. & L. Titio centũ. §. 20. D. de conditio. & demonſtr.

v. 28. *vitio gentis humanæ concup. ſcire*] Apul. Flor. 4. *Propius accepit, vt etiam cognoſceret more ingenij humani quiſnam eſſet.*

verſ. 34. *faciemq; unguibus ſectam*] Artemid. libro I. ἐν τοῖς πένθεσι, λαβεῖν) τὰς παρειὰς εἰ ἀποδέρεται Gloſſæ:

Præfica ἡ περὶ τὸν νεκρὸν ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη. Aneid XII.
———*flauos Lauinia crines, Et roſeas lacerata genas*———
Virgil. Aeneid. 3. *Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte, Sanguinis & ſacri*——— Seruius ineditus: *Varro dicit mulieres in exequiis & luctu ideo ſolitas ora lacerare, vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfaciant. quare etiam inſtitutum eſt, vt apud ſepulcra victimæ cædantur.* hoc Var. fragmentum apud Lutac. quoque ſi recte leg. Statius Theb. VI. ---*mollem fœminarum brachia planctum.* Lutac. *Non percuſſionem manuum ſignificat. Planctus enim dicitur omnis colliſio, Varronis opinio. Ideo mulieres ſolitas in luctu ora lacerare, vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfiat.* Diſtinguo: *Planctus e. d. o. colliſio.* reliqua annecto iis verbis, quæ præcedunt hoc modo. verba Statij, in queis imitatus Virg.

Spumanteſq; mero pateræ verguntur, & atri
Sanguinis: & rapti gratiſſima cymbia lactis.

Lutac. *Et atri ſanguinis. Duas res mittit. Vnam quæ nutrit animam, id eſt lac. alteram, qua conſtat, id eſt, ſanguis. Nec mirandum, quia ſanguinem ad inferos placandos intulerit: nam ſanguis propriè videtur eſſe animæ poſſeſſio, vnde exangues mortuos dicimus. Varronis opinione ideo mulieres ſolita in luctu orare &c.*

v. vlt. *deſiderium extincti*] Cice. *Ipſe amore ardens, confirmabat quod deſiderium tui diſſidij ferre non poſſet.*

Pag. 107. verſ. 9 *lacerauit vehementer pectus*] Artemid. γυναῖκες ἐν πένθει τὰς μάζας [illegible].

v. 10. *rupteſq; crines ſuper pectus iacentis impoſ.*] θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυσαν, ἃς ἐπέβαλλον κειρόμενοι ---Statius Thebaid. l. VI.

---*tergoq; & pectore fuſam*
Cæſariem ferro minuit, ſectiſq; iacentis
Obnubit tenuia ora comis---

Præterea ἔθος ἦν τέμνειν τὰς κόμας, καὶ ἐπιτιθέναι τῷ τάφῳ, ἵνα διὰ τούτων πείθοιεν ἵλεως αὐτοῖς ὑπάρχειν. Euripides Iphigenia Taurica:

Τύμβον τε χῶσον, κἀπίθες μνημεῖά μοι,
Καὶ δάκρυ' ἀδελφὴ, καὶ κόμας δότω τάφῳ.

Statius Epiced. in patrem, *crines pone ſuper tumulum.* hinc eſt quod de Achil. Sineſ. πλοκάμους ἱεροὺς ὁσιωθέντας ἥρωος ἀπάρξασθαι. Vide Homerũ Iliad ψ. eiuſque interpr. Interdum in rogum proiiciebant, aut impoſitos cadaueri cremabant, Homer. στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρετο χαίτην. Herodian lib. IV αὐτὸ τὸ [illegible] πλόκαμον ἐπιθεῖναι τῇ πυρᾷ (rogo Festi libert.) ζητῶν ἐγελᾶτο. Atqui hac ſectione crinium inferias faciebant Heliodorus libr. 6. ὦ μόνη μοι γλυκεῖα φροντὶς εἰ μὴ τέθνηκε, τὰς ἐπιφέρω χοὰς καὶ ἅμα ἐπιτέμνεται τὰς τρίχας, καὶ ἐπὶ κλίνης ἐπέβαλλε. in abſentis locum, quaſi in iacentem ipſum Theagenem; l. VII. ἀλλ' ἰδοῦσα τὸ φῶς καὶ στέρησιν, ἔνθα γοῦν ἔκεισο καὶ ὡς ἔκεισο, ἀπονίψασα τοῖς ἐμαυτῆς δακρύοις, καὶ ἐπιφέρω χοὰς ἐκ τῶν ἐμαυτῆς πλοκάμων καὶ ἅμα ἀποτεμνομένη ἐπὶ πλείστας τῆς ἐμαυτῆς τρίχας.

Pag. 108. v. 17. *cruciarij*] Seneca Contr. III. lib. VI. *Fecit ſe ſimilem ſeruis, ſororem raptis, libertum cruciariis.*

v. 19 *ſupremoq, mand. officio*] Curt. lib. III. *Apparatum funerum quo Perſæ ſuprema officia celebrarent.* Hieron. epitaph. Paulæ: *Sacrilegium putabat, qui non tali fœminæ ultimum reddidiſſet officium.* Apul. l. 8. Mil. *Officia feralia.* l. 9 *peractis feralibus officiis tradunt ſepulturæ.*

v. 33. *tolli ex arca*] Gloſſæ: *Arca & Arcula* κιβωτός, τεῦχος, κάμπτρα, λάρναξ. L. *Arca & arcula* κιβώτιον. Vide Heſych. Frontin. de limit. agr. l. I. *In campis ſtatuerunt terminos quadratos, & interiectis locis arcas & monumenta.*

Pag. 110. verſ. 7. *Si vir fueris*] Apul. *Comminus in aſpectum. ſi vir es, dirige.* Heliodor. Καὶ ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ [illegible]

v. 14. *inhorruit mare*] Seneca l. 8. Contr. VI. *Subitis flatibus inhorruit mare, ac diſcordes in perniciem noſtram flavere venti. Diuiſſa eſt nox cælo, & tantum fulminibus dies redditur.* Vide eund. libro 7. controuerſ. 1. Senec. Agamemnone.

verſ. 16. *Diſcurrunt nautæ ad effic. trepidantes*] Seneca Agam. -- *omnis officio ſtupet Nauta relicto* ---

v. 19. *quo deſtinaret curſum magiſter ſciebat*] Lucanus: -- *neſcitq, magiſter Quam frangat, cui cedat aquæ.* -Seneca: *Nil ratio nec uſus audet, ars ceſſit malis.*

v. 20. *Siciliam modo ven. dabat*] Muſæus:

Αἰθέρι μίσγετο πόντος, ἀείρετο πάντοθεν ἠχώ,
Μαρναμένων ἀνέμων· Ζεφύρῳ δ' ἀντέπνεεν Εὖρος,
Καὶ Νότος ἐς Βορέην μεγάλας ἐφίησιν ἀπειλάς.

Vide Senec. agam.

Pag. 111. v. 11. *fatis properantibus*] Propertius: *Quod ſi forte tibi properarent fata quietem.* Vopiſcus probo: *Fatalem properauit neceſſitatem.*

d by Google

v.20. *tralatit.humanitate lapid.*] Sacrum & execrabile, cadauer hominis mortui prægredi nec ſepelire: Scol. Sophocl. οἱ γὰρ νεκρὸν ὁρῶντες ἄταφον, καὶ μὴ ἀναμωσάμενοι κόνιν, ἐναγεῖς εἶναι ἐδόκουν. Aelian Var. hiſt. l. v. c. 14 Νόμος καὶ οὗτος Ἀττικὸς ὃς ἂν ἀτάφῳ περιτύχῃ σώματι ἀνθρώπου, πάντως ἐπιβάλλειν αὐτῷ γῆν, θάπτειν δὲ πρὸς δυσμὰς βλέποντας. Hoc maxima religione ſeruatum apud omnes gentes. Hieron. ad Sabin. *Foſſam humum lapidibus conſtruentes, ex more tumulum parant.*

v.22. *imprudens arena comp.*] Seneca Contr. 4. l. 9. *Omnibus natura ſepulturam dedit. naufragos idem fluctus, qui expulit ſepelit.*

ibid. *Componat*] Horat. libro 1. Sat. 9. —— *haud mihi quiſquam Omnes compoſui* Acro: *in vrnis condidi, & ſepeliui.* Tacit. de Vita Agric. *Paucioribus hominum lacrymis compoſitus es.*

Pag. 112. v. 1. *Audimus murmur*] Fulgent. de Allegor. librorum. Virgil. *Quales vatum imagines eſſe ſolent, dum adſumptis ad opus conficiendum tabulis, ſtupida fronte arcanum quoddam latranti intrinſecus tractu ſubmurmurant.* Stat. Sylu. 3. ad Vxorem:

——tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis: totasq; in murmure noctes
Aure rapis vigili.——

ibid. *diæta*] *Diæta* habitatio in hortis. Plin. epiſt. l. v. *Cōtra mediam ferè porticum Zeta recedit, quæ quatuor platanis inumbratur.* L. 52. §. Lignis, D. de leg. 111. *diætæ ſunt hypocauſta,* Plin. *vaporaria.* *Diæta* eſt quæ aliis cœnatio. Sidon. *Ex triclinio in diætam ſiue cœnatiunculam fit trāſitus.* Seruius ad Virg. Aeneid. 1. ------ *vocemq; per ampla volutant Atria*--- ex Catone adſerit veteres in atrio epulari ſolitos. At *atrienſes*, principes ſerui tricliniares. Plaut. Pſeud. *Condus promus procurator peni.* H. A. *Quaſi te dicas atrienſem.* PS. *Ego? imo ego atrienſi impero.* hinc liquet cur in Gloſſis: *Atrienſis*, διαιτάρχος διαιτάρχης, *diætarij* meminit Vlp. L. Quæſitum, § Idem. D. de inſtr. vel inſtrum. leg. Paulo Sent. lib. 3. tit. de Legat. *zetarij*, vt vt Plin. *zeta* & *zetula* diæta, diætula. In quo hallucinatus vir doctus, qui adſerit *zetam* ἀπὸ τοῦ ζῆν, vt *diæta* ἀπὸ τοῦ διαιτᾶν. Nihil enim aliud, niſi ſcriptionis mutatio, vt apud Phœbadium cōtra Arrian. in principio: *Niſi illam zabolicæ ſubtilitatis fraudem viderem.* pro diabolicæ. Ergo omnis manſio appellari poteſt *diæta.* Petron. οἴκοις μετὰ τὴν πρύμναν. hinc fortè *diætarij*. Vlpian.L.1.§.3.D. Nautæ caup. ſtabul. vt rec.reſt. qui cuſtodiæ gratia nauibus præponuntur.

v.2. *magiſtri*]Gloſſ.*Magiſter, gubernator*. Gloſſarium: *Magiſter* ἐπιστάτης: Heſych.Gloſſ.*Magiſter nauis*, κυβερνήτης L.3.de Naufr.l.37.de Nauic. C. Theod. Virg. Aen.5. Valerius Placc. l.8. *Puppe procul ſumma vigilis poſt terga magiſtri.*

ibid.*bellua*]Suet.Ner.cap.12. *Exhibuit naumachiã marinis aquis, innantibus belluis.*

v.13. *porcam mugientem*]Optimus Codex, *portam mugientem*.L.*poëtam mugientem*.Scal.

v.22.*maris fidem*] Hiſtor.Apol.*Intuens mare tranquillum, ait: O maris fides!* adduco interpr.Tertull.de Pall.*Sic & mari fides infamis, & flabris æquè mutantibus, de tranquillo probum, de fluctu temperatum, & extemplò de decumanis inquietat.*

v.26.*Cui proficiſc.oſculum dedit*]Sueton Ner.c.37. *Neque proficiſcens quenquam oſculo impartiuit.* Stat. Theb. li.12.*Iam]nec coniugibus ſuprema, nec oſcula natu Iungit.* -- Plautus Mercat.libro III .Regum capite XIX. Ouidius Triſt.1.

Pag.113.v.2.*nempe piſc.belluiſq; expoſ.*] Plaut. *Piſcibus in altò credo præbent pabulum.* Apul.libro v. *Per ſaxa cautium membris iactatis, alitibus beſtiisq; obuium ferens pabulum.* Martius vates apud Li.l.25. *Piſcibus feriſq; fiat eſca caro tua.*

v.12.*Sed non ſola maris mortal.hanc fidem præſt.*]Seneca lib.7. Controu: 1. *Multas rerum natura mortis vias aperuit, & hæc eſt conditio generis humani, quod naſcimur vno modo, multis morimur: laqueus, gladius, præceps locus, venenum, naufragium? mille aliæ mortes inſidiantur miſeræ huic animæ.* Firmic.Aſtron.l.1.c.4. *Quidnam de mortium (L.mortalium) vario exitu dicemus? Ille cogente fato ſuſpenditur laqueo, at ille gladio percutitur, ille mari fluminibusq; ſubmergitur, ille ſævientibus flammis igniq; traditus in cinerem fauillaſq; cõuertitur. ille per præcipitia iactatur, ille cadentium tectorum ruina comprimitur*; & quæ ſequuntur. Vide locum. Simonides, Anacreon apud Stobæum, Stat.Theb.lib.IX.

v.21.*Tanquam interſit*] Lucifer Caralit.lib.Moriendũ eſſe pro Dei filio: Quantum ad exitum nihil intereſt, clauo an lancea moriar, &c.

v.26. *Immò hanc pœnam grauiſſ.cred. vbi ſeruis iraſc.*] L.Capitalium.§.Igni cremantur. D.de pœnis. rectè autem *pœnam grauiſſimam.* Summa ſupplicia ſunt, crux, crematio, decollatio. Mediocrium delictorum pœnæ, metallum, ludus, deportatio. Minimæ, relegatio, exiliũ, opus publ. vincula, inquit Paul. Senec. libro v. de abolit. quos gradus pœnarum conſtituit etiam Calliſtrat. l Capitalium. D. de pœnis. At inter ſummas pœnas grauiſſima viuicrematio. Paul lib. v. Sent. Ad l.Cornel. de ſicar. & venef. *Magicæ artis conſcios ſummo ſupplicio affici placuit, id eſt, beſtiis obiici aut cruci ſuffigi. Ipſi autem magi viui exuruntur.* Grauius crimen magum eſſe, quam magicæ artis conſcium. ideo magi grauiſſima pœna puniuntur, nempe igne, vti & aruſpices: L.nullus, Cod. de Maleſ. & Math. At magicæ artis conſcij ſummo quidem ſupplicio afficiuntur, id eſt, beſtiis ſubiiciuntur, aut cruci ſuffiguntur, ſed non grauiſſimo, id eſt, vt Tertull. de anima, viuicomburio. Petron. ſup. *Conclamabo ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare.* Per *pœnam grauiorem*, aut crucis, aut ignis, aut beſtiarum ſupplicium innuit.

v.28. *omnia facere*] Græci ἄπαντα δρᾶν. de irrito conatu, vt docuit Ill Scal. Martial. lib. 2. ep. 14. *Omnia cum fecit, ſed renuente deo* Idem: *Vt peccare velis cùm feceris omnia, falli Non potes* --- Seneca ep. cxxv. *Quid formam colis? Cùm omnia feceris, à multis animalibus vinceris.*

v.31. *dum Epigramma mortuo facit*] Lucian. περὶ τὰ χώματα μετὰ γῆν, καὶ πυραμίδες, καὶ στῆλαι, καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκοῦντα. In Dipſad. Athen. l. 2. Iuuenal. Sat. 3. *tituli*——*titulo res digna ſepulcri.* ita ſemper. V. inſcrip.

v 34. *Hoc peracto officio*] Lact. l.7. c.12. *Vltimum & maximum pietatis officium eſt peregrinorum & pauperum ſepulturam.*

Pag. 114. v. 4. *Crotona vrbem antiquiſſ.*] Strabo Geogr. li. vi. Cicero libro ii. de inuent. *Crotoniatæ, quondam cum florerent omnibus copiis, & in Italia in primis numerarentur.* Iuſtinus lib. 20.

v.25. *Qui verò nec vxores vnquam duxer.*] Ammianus Marcell libr. 14. *Vilia omnia exiſtimãt præter orbos & cœlibes; nec credi poteſt qua obſequiorum diuerſitate colantur homines, ſine liberis.* Plutarch. περὶ τ εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας. ἀτέκνους οἱ πλούσιοι θεραπεύουσιν, οἱ ἡγεμόνες θεραπεύουσιν, οἱ ῥήτορες μόνοις τούτοις προῖκα συνηγοροῦσιν, &c.

Pag.115.v.12.*mimum componere*] Sueton. Oth.cap,22. *Ne pœna acrior omnem mimum diuulgaret.* ita paſſim apud ſcriptores.

v.19.*tanquam legitimi gladiatores domino corpora animaſq; religioſiſ. addicimus*] *Legitimus gladiator* eſt auctoratus , id eſt, αὐθαιρέτως εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλειν. erant enim hi liberi: itaque cùm ſponte libertatem penitus vẽdidiſſent. ſeruili hoc ſacramento obſtringebantur , corpora animáſque addicentes. aptè igitur Petron. cùm ſeruiliter hîc omnia fingantur. alioquin damnati ad ludum auctoramento non obſtricti, nec qui beſtias depugnare locabant, aut ſponte in arenam deſcendebant, nã quod beſtiis conficiendis operas ſuas locabant, deſperata quidem audacia quæſtus gratia manus arena locab. tantùm, at auctoritati ſeruiliter, totos ſe ludo vẽdebant. Gloſſæ Iſidori : *Auctoratio, venditio.* nam ſub auctoratione ſunt gladiatores qui ſe vendunt. Manil. ----*caput in mortem vendunt & funus arenæ.* vide Comm. Iuuen. ad Sat. xi. *Scripturus leges & regia verba laniſtæ.* Itaque & Vlp. apud Rufinum. Colla. lj. Moſaic. & Roman. t. 8. *Qui depugnandi*, inquit, *cauſſa auctoratus erit, quive beſtias depugnare locauerit*. diſtinguit auctoratum ab eo qui beſtias depugnare locauit, quorum mẽtio L. Siue ingenua, §. Qui operas, D. ad SC. Tertyll. L. Teſtium fides, § 5. D. teſtib. Ergo deſtinati arenæ , damnati, ſerui, captiui , & liberi. Qui damnati ad beſtias, ſeu , vt Tertull. de ſpect. c. x. ad ludum ſerui pœnæ efficiebantur. Tertul. Apol. c. c. xli. Sen. ep. 10. 71. ἐπιθανάτιοι Paulo 1. ad Corinth. ca 4. vt docuit Ill. Scaliger: ἀγορὰ δ᾽ ἐκαλεῖτο τῶν ἐπιθανατίων , ait Suidas. De Seruitiis & Captiuis notum; dati enim ad ludum libidine impp & dominorum. Tert. de ſpect. c. 10 Liberi aut precio inducti, aut ſola libidine pugnandi. Qui precio inducti, h. e οἱ διὰ τιμὴν εἰς ἀγῶνα κατιόντες , vt Græcus interpr. ſunt auctorati, aut qui manus arenæ locant tantùm, de quibus diximus. rectè ergo Firmicus libr. 7. *Gladiatores efficiet, ſed qui damnati ad hoc exitium transferantur* diſtinguit damnatos ad beſtias, ab iis qui ſe vẽdunt, aut locant manus arenæ, aut ſponte pugnant . Idẽ Firm. l. 8. c. 13. *Qui ſe ob aliena gratia voluntatem nundinati ſanguinis iactura ad mortis ſpectaculum vendant. Si verò Saturnus hic fuerit, in ludum ſententia iudicantis adducuntur.* Quanquam hæc de aliis etiam intelligi poſſe, haud nego. De ingenuis qui adſectatione pugnandi in arenam, Tertul. Cyprian alij complures. Aſin. Pollio ad Cicer. *Qui eum ludum bis gratis depugnaſſet.* Quæ quidẽ à me huic fini adducta, vt plenè Petro. caperemus. haud inficior quæpiam aliis tacta, non tamen, vt ait ille, omnia vulgata.

v.28. *acceſſiſſe proximum naufragium. &c.*] Theophr. περὶ ἀλαζονείας, ὁ δὲ ἀλαζὼν τοιοῦτός τις οἷος ἐν δείγματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς διεξιέναι, ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε.

ver.34. *nominibus*] h.e. poſitis in fœnore. Aſcon. *Tituli debitorum nomina dicuntur, præſertim in iis debitis in quibus hominum nomina ſcripta ſunt, quibus pecunia commodata.* Nomina igitur debitorum tabulis inſcripta. hinc Apul. *tabulis flagitari*, Apolo. *Pater eius plurimis creditoribus defæneratus dum vndique tabulis flagitaretur.*

Pag.116.v.3 *vt plurimum tuſſiat*] hoc potentiorũ erat. vti & procul ſpuere. vide Caſaubon. ad Theoph. Char. περὶ δυσχερείας.

v.4. *Vt ſit modò ſolutioris ſtomachi*] Lucian Chronoſol. οἴνου τὸ αὐτὸ πίνειν ἅπαντας, μηδ᾽ ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ, ἢ στομάχου, ἢ κεφαλῆς ὀδύνη, ὡς μόνον δι᾽ αὐτὴν πίνειν τοῦ κρείττονος.

v.10. *ſcena*] Apul. l. 8. *Omnemq; ſcenam ſceleris illuminat. ſcena ferialium nuptiarum.* paſſim alij.

ibid *quotieſcunque aliquem noſtr. voc. vellet, &c.*] Auctor Rhet. ad Heren. lib. 4. Notatione oſtentatoris pecunioſi: *Cùm puerum reſpicit hunc vnum, quem ego noui, vos non arbitror nouiſſe, alio nomine appellat, deinde alio atq; alio, heus tu, inquit Sannio, ne quid iſti barbari perturbent; vt ignoti qui audient vnum putent eligi de multis.* Seneca de breuit. vitæ cap. 17. Horat. lib. 1. Sat. 3.

v.17. *Corax detractator miniſterij*] Antiquitus mos fuit, vt iter facientes ſeruum comitem ſecum traherent, qui ſarcinas ſeu φορτία aut σκεύη [illegible] ferret. Sarcinæ autem loris conſtrictæ. Catul. *Aptis ſarcinulis.* Feſtus *Apex: Comprendere vinculo antiqui aperte dicebant.* Proba igitur lectio Apul. de Mundo: *Soluta compage ſimulac totius incolumitas interiret. Ad hoc inſtar Mundi ſalutem tuetur deus apta & reuincta ſui numinis poteſtate.* Ennius:

--- ſi quando vinclis venatica velox Apta ſilet canis ———

Petron. p. 111. v. 22. *Patior vinculũ, ac veluti lecto funebri aptatus.* hinc Græcis ſarcinæ στρωματοδέσματα. ea inuoluta ſtragulis aut pellib. Petr p.49. *Ego vos in duas pelles coniiciam, vinctoſq; loris pro ſarcinis circumferam.* De ſeruo qui ſarcinas ferebat Lucianus Aſin. εἵπετο δέ με κατόπιν, καὶ τὰ σκεύη θεράπων ἀκόλουθος. Apul. Mil. 1. *Theſſaliam ex negotio petebam, puero vnico ſequente.* Dixi etiam vaſa reficiundo corpori neceſſaria circumtuliſſe. Apul. 1. Mileſ. *Ac ſimul profer oleum vnctui, linteum terſui, & cætera huic vſui. Nihil rerum iſtarum, inquam, quæ vbique itineris nos comitantur.* Memorab ἀκόλουθος ἠκολούθει; ἔφερε τὰ στρώματα καὶ τἆλλα σκεύη, &c. ad h. locum. Hinc liquet hos ſeruos ab officio ἀκολούθους appellaſſe. Huic miniſterio inſeruit Corax. Vide Petronium pag. 46.

P. 116. v. 27. *ſtrepitu obſcœno*] honeſta locutio. *Strepitus obſcœnus* eſt πορδή. Gloſſæ: *Peditus, peditum*, πορδή.

v. 32. *Vt quiſque verſum pedibus inſtruxit*] Hieron. ad Euſtoch. ex Fabio: *Poëtam non poteſt noſſe, niſi qui verſum poteſt ſtruere.* ſic, *poëma extrui poſſe.*

Pag. 117. v. 1. *ad carminis tranquillitatem tanquam ad port.*] Vide Plin. lib. 9. ep. 7.

v. 9. *Effugiend. eſt ab omni verb. vtilitate*] Iuue. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta.

v. 29. *etſi nondum recepit vltimam manum*] Quinctil. lib. 1. *ſummam eloquentiæ manum imponerent.* Auſon. Paulino. *Quamuis per te ſumma manus contigerit.* hinc Seneca ep. 12. *Deditos vino potatio extrema delectat, quæ ebrietati ſummam manũ imponit.* Inſcriptio Viennæ. *Ad ſummam manum perduxerunt perfectione.*

v. 31. *Orbem iam totum*] Florus in eadem hiſt. *Iam pene toto orbe pacato, maius erat imperium Romanum, quàm vt vllis externis viribus extingui poſſet.*

P. 118. v. 1. *ſi qua foret tellus*] Galgacus apud Tacit. Vita Iul. Agric. *Romani raptores orbis poſtquam cuncta vaſtantibus defuêre terræ, & mare ſcrutantur: ſi locuples hoſtis eſt, auari; ſi pauper, ambitioſi.*

v. 7. *Numidæ cruſtas*] Seneca ep. 87. *Pauper ſibi videtur ac ſordidus, niſi parietes magis & precioſis orbibus refulſerint, niſi Alexandrina marmora Numidicis cruſtis diſtincta ſint, niſi illis vndique operoſa & in modum picturæ variegata circumlitio prætexatur.*

ibid. *noua vellera Seres*] Plin. lib. 6. c. 17.

v. 10. *Ecce aliæ clades*] Seneca. *O fata, victus Herculem periit* peremit Lycus. Ecce alia clades, Hercules, peremit Lycum.

v. 11. *Quæritur in siluis Mauri fera*] Saluianus l. vi. *In ſpectaculis primum deliciarum genus eſt mori homines, impleri ferarum aluos humanis carnibus cum circumſtantium lætitia voluptate, & conſpicientium lætitia. Atque vt hoc fiat orbis impendium eſt. Adeuntur loca abdita, luſtrantur inuij ſaltus, peragrantur ſiluæ inexplicabiles. Et vt deuorari poſſint homines, non licet naturam rerum habere aliquid ſecretum.*

v. 19. *Perſarum ritu malè p. a.*] Claudianus:

——ſeu prima Semiramis aſtu
Aſſyrijs mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuesq; genæ ſe prodere poſſent.
Hos ſibi coniunxit ſimiles: ſeu Perſica ferro
Luxuries vetuit naſci lanuginis vmbram.

v. 20. *Surripuere viros*] Arnob. l 1. *Attyn, ſpoliatum viro.* lib v. *Attys virum ſibi abſtulit.* ita Græcis ἀφαιρῶ, & ἀφαιροῦμαι ἑαυτόν, euirare.

v. 23. *Quærit ſe natura*] Clem. Pæd. l 3. c. 11. πάντα κεκίνηκεν ἡ τρυφὴς, κατήσχυνε τ ἄνθρωπον. ἁβροδίαιτος & περίεργος ἡ πάντα ζητεῖ, πάντα ἐπιχειρεῖ, βιάζεται πάντα, συγχεῖ τὴν φύσιν. τὰ γυναικῶν οἱ ἄνδρες πεπόνθασι, καὶ γυναῖκες ἀνδρίζονται παρὰ φύσιν, &c.

v. 24. *fractiq; enerui corpore greſſus*] Manil. l. v.

Fœmineæ veſtes nexæ ſine tegmine plantæ,
Et ſpecies fictiq; placent ad mollia greſſus.

v. 26. *Ecce Afris eruta terris*] Stringit inſanam luxuriam Romanorum. Sunt autem hæc aliquantiſper turbata, & fortè manca. Quis vſus oſtri ad has menſas quæro. χειρόμακτρα poſuiſſe coccoclauata, ex Vopiſc. Tacito liquet Lamprid Alex. Seuero: *Conuiuium ſummi nitoris fuit, ita tamen vt pura mantilia mitterentur ſæpe coccoclauata.* an obliquè petit luxum inſtruendis lectis tricliniaribus. illi enim magnificè picti & conchyliatis Virg. *Stratoq; ſuper diſcumbitur oſtro.* rectè verò, i *maculis mutatur vilibus aurum.* Plin. l 13. c. 15. *Atlas mons peculiari proditur ſilua.* Confines ei Mauritani, quibus plurima arbor cedri, & menſarum inſania, quas fœminæ maritis contra margaritas regerunt.

v. 28. *maculis*] Senec. de Tranq. c 1. *Placet miniſter incultus, & menſa non varietate macularum conſpicua.*

v. 29. *Quæ ſenſum turbant*] Mirè variat ſcriptio. L. *Quæ turbant cenſum, hoſtile ac malè nobile lignum.* h. e. Quæ exhauriunt & lancinãt facultates,ſeu vt Tacit. opes proluunt. Quid autem *turbare*,oſtendimus. *malè nobile*, vt Terent Eunuch.*male cõciliate*.Donat.*Male ſignificat magno* Plaut.Amph *Scorto conducto malo*.Pſeud *male habiti, male conciliati.*

v.30.*lignum*]Seneca de Benef.*Video iſtic menſas,ac lignum æſtimatum ſenatorio cenſu*, Tertull. de Pall. *ligneas maculas.*

Pag 120.v.15 *ferali cupreſſu*] Ouid *ferali cincta cupreſſu*. Sammon. -- -- *feralis fronde cupreſſi*. Horat. *cupreſſus funebris*. Acro:*Inferis conſecratas & funeri aptas , quia funeribus adhibebantur:nam vt cupreſſus reciſa nunquam repullulat, ita mortui non redeunt ad vitam.* hinc Stat.The. *cupreſſus Intexit plorata latus.* Lutacius: *Apollo miſertus Cypariſſi, vertit eum in arborem ſui nominis,de qua Virgilius: funeſta fronde coronat. Hæc cauſſa eſt quare cupreſſus diuitum funeribus adhibetur. Lucanus: Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus. Quia inceſtatas familias Romani hac notabant. Quidam volunt ad hoc electam arborem , quia infructuoſa apta defunctis, vel quod in tutelam dixerint inferorum.* L *funeſtatas famil* nam quod.*inceſt.fam.* eâ notarint,nullibi lectum Seruius ad Virg. 4. Aen.--- *Fronde coronat funerea*.Seru Roman. *moris fuit,vt potiſſimum cupreſſus, quæ exciſa renaſci non ſolet,in veſtibulo mortui poneretur, ne quis ſacram rem facturus imprudens domum introeat.* Antiquiſſimus cupreſſi vſus in funeribus, ſed apud alias gentes diuerſus. Legimus arcas confeciſſe ex cupreſſu. Theodor.Serm.8.de Martyr. καὶ ὁ Θουκυδίδης τῶν ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ τετελευτηκότων διηγεῖται τὸ γέρας. &c. ἡλίκην δὲ τοῖς ἥκιστα εὑρεθεῖσιν ἐμηχανῶντο τιμὴν κυπαριττίνας μὲν κατασκευάζοντες λάρνακας, κοινῇ δὲ πάντες, οἱ μὲν ἠγνόηνται, &c.

v.29 *Ædificant auro*]Manil. ---*triclinia templi*
Concertant,tectiq; auro iam veſtimur aurum.
Ac nè materies tali ſub munere deſit,
Quærere ſub terris aurum,furtoq; latentem
Naturam eruere omnem,orbemq; inuertere prædæ
Imperat----Apul.de Deo Socrat.

Ibid. *ſedeſq; ad ſidera mittunt*] Seneca libro 2. Controu. *Sedes ipſas in tantum extruxere,vt domus ad vſum, & munimentum parata ſint nunc periculo non præſidio.tanta altitudo ædificiorum eſt, tantaq; viarum anguſtia,vt neque aduerſus ignem præſidium, neque ex ruinis vllum effu-*

gium

gluus ſit,ad delicias dementis,luxuria lapis omnis eruitur, caduntúrque gentium ſiluæ:æris ferriq́; vſus, iam auri in extruendis domibus.

Pag.122.v.15. *iámque Æthna voratur Ignibus inſolitis*] Hoc inter portenta citat Xiphilin. καὶ τὸ τῆς Αἴτνης πῦρ πλεῖστον ῥύεν, καὶ πόλεις λυμηνῆ ἄμφω.

v.18. *Ecce inter tumulos*] Lactant.l. 2.c.2. *Vulgus exiſtimat mortuorum animas circa tumulos, & corporum ſuorum reliquias oberrare.* Sed eadem inter oſtenta numerat Oui. 2.Faſt.

Pag.126.v.14. *Et Bellona minax*] Virgil. Aeneid.lib. 8. Stat.Theb.1 Seneca de ira lib.2.c.35.

Pag.127.v.13. *Tu legem Marcelle tene*] Suet.Iul.cap.28. Dion.lib.40.

v.14. *Curio*] Hic C. Curio violentiſſimus Tribunorum pleb quem ſibi inimicum ingenti mercede Cæſar defenſorem parauit de huius ſeditionib. & turbis, Suet. Iul.Dion lib.40.

v.25. *heredipetarum*] *Hæredipetæ* κλῆρον θηρῶντες.

verſ.31. *opes ſuas in Eumol. congeſſerunt*] Hoc Martialis appellat *mittere munera in hamo.* Vide libro 6. epigram.36.

Pag.128.v.23. *Quia noſti Venerem tuam*] τὴν ἀφροδίτην πρὸς σοῦ εἶναι

v.26. *medicamine attrita*] Iuuenal.--- *inducitur atque fouetur Tot medicaminibus.* Tertull *Cutem medicaminibus vngunt.* Antipater: ψιμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντριβόμεναι. Artemidorus l.1. ἔδοξε καταχρίεσθαι τὸ πρόσωπον, ὥσπερ αἱ γυναῖκες.

v.27. *Quò inceſſus compoſitus, & ne veſt.*] Senecæ *inceſſus compoſitus*, qui Ambroſ.3. de Virg *ſobrius.* Vetus inſcript. *inceſſus commodus* ep. 69. *modeſtus inceſſus accompoſitus, ac probus vultus.* At Petr. fictus ad mollitiem. Apul. Mil. *ſuperfluo inceſſu fœminam mentiebatur.* Hierony. ad Euſtoch *ſolutis genibus fractus inceſſus.* aduerſ. Heluid. *greſſum frangere.* Idem: *ludentibus pedibus incedunt.* Seneca Natu Quæſt l.7.c.31. *Tenero & molli inceſſu ſuſpendimus gradum.* Fir.l.8.ca.7. *Molliter ambulant, veſtigia ſua cum delicata quadam moderatione ſuſpendunt.* Senec.ep.15. Clem.Ale.Pæd.l 2.c 11. Philo, περὶ τῶν μισθωμάτων πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι.

v.31. *Mathemat.* Gellius l.1.ca.9. *Vulgus quos gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.*

Pag.119.v.6. *ſtatores*] Puto innui ſeruos, qui præſentes dominis ad cuſtodias, eorúmque nutus & iuſſa exſequendos: atqui vt apparitores ab apparendo, ita ſtatores à ſtando. Certè Ciceroni ſunt magiſtratuum nuncij Epiſt.lib.11.epiſt XVII. *Literas à te mihi ſtator tuus reddidit.* Plancus lib.10.ep.21. *Statores* ſerui qui *latrones*, quod, vt ait Varro VI.de Ling.Lat. circùm latera erant regum, aut quòd ad latera habebant ferrum. hoc expreſſit Ouid. *Quando non fixus lateri ſpatiantis adhæſi, Ipſe tuus cuſtos---* Sen.epiſt 22. *Nudum erit latus? Incomitata lectica?* hinc liquet cur δουλεύεσθαι *laterare.* hos poſtea ſtipatores à ſtipando appellatos, idem Varro auctor. Horat.--- *-nec te quiſquam ſtipator ſectabitur.* Gloſſ. *Stipator, ſatelles,* σωματοφύλαξ, δορυφόρος. Sidonius l.1. ep. *Circumſiſtit ſellam comes armiger: perditorum turba ſatellitum ne obſit admittitur, ne obſtrepat eliminatur.* L. ex MS. Suidas: *ne abſit adm.* Suid. δορυφόροι. φύλακες, ὑπηρέται βασιλέως οἱ πλεῖστοι. Antoninus Imp. ὅτι δυνατόν ἐστιν ἐν αὐλῇ βιοῦντα, μήτε δορυφορήσεως χρῄζειν. Ariſtot. περὶ κόσμου οἱ μὲν ἀμφ' αὐτὸν βασιλέα δορυφόροι. & Apul. interpr. *Ante fores viri fortes ſtipatoresq; regalium laterum, tutela peruigili cuſtodiam per vices ſortium ſuſtinebant. Erant inter iſtos diuiſa officia, in comitatu regio armigeri,* &c. Plaut. Caſ. quem mox armigerum ſeruum ſcutigerulum vocat. Sidonius quoque & plerique eius ætatis ſcriptores, qui eoſdem quos Tacit. *excubitores armatos regiæ domus.* ep.l.1. *Armati regiæ domus adſiſtunt aditibus, quibus hora primi ſoporis vigilabuntur.* Firmico dicuntur *ſcutarij.* Aſtron.l.3.c.4. *Facies ſcutarios vel Imperatorum protectores, vel qui proprio excubitu principibus ſalutē ſeruent.* Zoſimus libr.3. συναπολλυμένων αὐτῷ καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν βασιλέα δύο ταγμάτων, οὓς σκουταρίους προσαγορεύουσιν. Quamquam & gladiatores qui ſcutarij. Antoninus Imper. de Vita ſua, παρὰ τοῦ τροφέως τὸ μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς μήτε παλμουλάριος ἢ σκουτάριος γενέσθαι. Suet. ſpeculatores Claud. c.34 *Neque conuiuia inire auſus, niſi vt ſpeculatores cum lanceis circumſtarent.* Suidas: σπεκουλάτωρ, τοῦ δορυφόρου At qui Ammiano lib.14. *ſcutariorum rector*, fortè is poſterioribus σκρίβων. Suid. σκρίβων, ὁ τῶν σωματοφυλάκων ὑπερφερόμενος.

V.7. *altius cinctos*] ſuccinctos, h.e. velociores, magis expeditos; vt Acro ad Horat. *Serui veterum cincti.* Philo περὶ βίου θεωρ. ἄζωστοι δὲ καὶ καθειμένοι τοὺς χιτωνίσκους εἰσίασιν, ὑπηρετήσοντες ἕνεκα τοῦ μηδὲν εἴδωλον ἐπιφέρεσθαι δουλο-

πρεποῦ

[illegible] σχήματ☉ εἰς τοῦτο τὸ συμπόσιον.

v 8. *aut perfuſus puluere multo.*] h.e. luctator. Palæſtritæ puluere ſe aſpergebant poſt vnctionem, vt firmius lubricos alioquin artus tenerent. Plutarchus Sympoſ. proble. l. 2. quæſt. 4. κεκλῆσθαι γὰρ ἀπὸ τῆς πάλης τὰς παλαίστρας, οὐχ ὅτι πρεσβύτατόν ἐστι τῶν ἄλλων, ἀλλ᾽ ὅτι μόνον τῆς ἀγωνίας εἰδῶν πηλοῦ καὶ κονίστρας καὶ κηρώματ☉ τυγχάνει δεόμενον. Idem: αἱ μὲν γὰρ παλαιόντων ἐπιβολαὶ καὶ ἕλξεις κονιορτοῦ δέονται. apud Heliodor. libr. 10 vbi Theagenes parat ſe luctæ: καὶ ἅμα κόνιν διελόμεν☉, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ πήχεσιν ἔτι πρὸς τῆς βουλασίας ἱδρῶτι τεθοιστασμένους ἐπιχεάμεν☉, προσβάλλει τε ἐκπτᾶσαν τῇ χειρί. Tertull. de Pall. *Studia palaſtræ male ſeneſcentia, & lutea vnctio, & puluerea volutatio.* Apul. lib 9. Mil. *In modum pugilum, qui puluiſculo perſperſi dimicant.* Lucia περὶ γυμνασίων. Iſid. Orig. l. 15. cap. 2.

ibid. *aut hiſtrio*] Iuuenalis Sat. 9.

v. 19. *flagellorum veſtigia*] Σημεῖα τῶν πληγῶν. Tertull. de Pall. *veſtigia ceſtuum viris occupauit* Ouidius 3. Amor.

Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ.

v. 26. *Rogaui ancillam, vt produceret dominam*] Has ancillas honeſtiùs habebant vtpote conſcias non ſolùm libidinum, ſed conſiliorum & mentis dominæ: dicebantur autem *Fabiæ*. Gloſſ. *Fabia* παιδίσκη. Talis illa apud Plautum Milite:

Quaſiq́; hunc anulum Fameſæ ancillæ dederit, ea porro mihi

Militi vt darem.

Ita V. E. Florentina. L. *Quaſiq́; hunc an. fabiæ ſuæ d.* apud Iuuenalem Satyra 6. - - - *& flauam cui det mandata puellam.* Fortaſſis an leg. *& fabiam cui d. m. p.*

v. 33. *Nulla vox eſt quæ formam eius p. compr.*] Heliod. ἔτι [illegible] τὸ κάλλος ὑπερβολὴν, οὐδὲ αὐτοῖ δυνατὸν εἶη τῷ λόγῳ φράζειν.

v. vlt. *Quicquid dixero minus erit*] Hieronym. epitaph. Nepotia. *Vincitur ſermo rei magnitudine & minus eſt omne quod dicimus.*

P. 130. v. 1. *ingenio*] Gloſ. *Ingenium* ἐμφυΐα, φύσις. Næuius: *Ingenio arbuſta conſita.* Salluſt. *Ingenium loci.* Tertull. de habitu mul. c. 2. *Herbarum ingenia traduxerant.* ita *ingenuus* αὐτοφυής. vt Auſ. *Ingenui fontes. Crines ingenio flexi.* ſponte aut natura flexi, Apul. *inaffectatum capillitium.*]

ibid. *flexi*] *Quorum inflexi crines torquentur in oſtro.*

Plecte

Flectebant autem calamiſtro. Varro IV. de Ling. Lat. *Calamiſtri hiis calefactis in cinere capillus ornatur.* fortè: *tornatur.* Hieron. ad Euſtoch. *Crines Calamiſtri veſtigio rotantur,* hinc finxit Iuuen. l. Sat. 6.

——taurea punit

Continuò flexi crimen, facinusq́; capilli.

ibid. *per totos ſe humeros effuder.*] Heliod. lib 3. ἡ κόμη δὲ οὔτε πάμπαν διάπλοκος, οὔτω ἀσύνδετος ἀλλ' ἡ πολλὴ καὶ ἐπαυχένιος, ὤμοις τε καὶ νώτοις ἐπεκίδνατο. Apul. Mil. x. *crines ſenſim inuadi, per colla paſſim diſperſi.* multis hoc in Fotide deſcribit lib. II. Tertul. de cultu fœm. *6.*

v. 7. *oſculum*] Ouid 1. Metam: ——*videt igne micante Sideribus ſimiles oculos, videt oſcula, quæ non Eſt vidiſſe ſatis.*

v 9. *pedum candor intra auri gracile vin.*] περισκελίων. Manil *Et pedibus niueis fulſerunt aurea vincla.* Plin. lib. 33. c. 3 *Habeant fœminæ (*aurum*) in armillis (*L. armis*) digitisq́; totis, collo, auribus, ſpiris: diſcurrant catenæ per latera & inſerto margaritarum pondera è collo dominarum pendeant: etiamne pedibus induitur?* Catenæ aureæ, ſi in collo, *monilia & torques:* ſi in lacertis, *viriæ, armillæ & brachionaria:* ſi in cruribus *periſcelides.* Gloſſæ: *Periſcelides, ornamenta vel circuli aurei crurum muliebrium.* Tertul. de cultu fœm. *Neſcio an crus de periſcelio in neruum ſe patiatur artari.* Senec. Hippol. *Crura diſtincto religauit auro.* Chares Mytilenæus apud Athen. lib. 3. θηρεύεται κατὰ τὴν θάλασσαν. τὸ δ' ὀστοῦν ἀδρὸν καὶ περιμήκες, ἔχον ἐν αὑτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκήν, ἐξ ἧς ἐξαιροῦντες ὀστᾶ λευκά, προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτην, κατασκευάζουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Cyprian. de habitu Virg c. 16. *Nec brachia includat aut colli de armillis & monilibus catena precioſa ſint à compedibus aureis pedes liberi.* F. rectiùs ex veſtigiis V. ſcripturæ: *Nec b. includantur armillis, nec colla monilibus, catena precioſa ſ. à c. aureis p. liberi,* Clemens Alex. Pæd. libr. 2 c 12 πέδας δὲ περισφυρίους τὰς περὶ τοὺς πόδας ἀκοσμίαν τῶν γυναικῶν, Φιλήμων ἐν Συνεφήβῳ προσεῖπεν. Ἱμάτια διαφαινόμενα, καὶ πέδην τινὰ χρυσῆν, &c. Ariſtoph. etiam πέδας χρυσᾶς. verbatim Cypr. *compedes aureos.*

verſ. 11. *Parium marmor*] Scholiaſt. Pindari. πάριος δὲ λίθος, ὁ καλούμενος λύγδινος. Hunc *candidiſſimum* Seruius ait ad Virg Aen. 1. hinc Anacr. λύγδινος τράχηλος. Arnob. lib. 4. *Lunarum niuei marmoreiq́; candores.*

v.25.*virum expertam*] Horat. lib.3.od.14.
——*& puella iam virum experta.*

Pag.132.v.3. *nunquid alarum negligens ſudor?*] V. *ſu lo-ris* Gloſſæ: *Ala* ἔξεδρα, Εἴλεμα, Σχόλη, Πτέρυξ ὄρνιθ@. L. *Ala* ἔξεδρα, ὅπου μασχάλη.π.ο. Item: Μάλη ὑποβραχίονε *Subraco, Subale*, L. Μάλαι. *Subbrachia, Subalæ*. Iſidor. lib.xi.cap.1. *Alæ ſubbrachia ſunt*, &c. Fœtor ſub alis naſcitur, qua parte pilant, iis quîs per ætatem licet cum mulieribus rem habere, grauior ſi ſæpius, ſi corpore ſudoro. fœtor iſtę Gręcis τράγ@, Latinis *hircus*. Horat.12.Epod.
——*hirſutis cubet hircus in alis.* apud Plaut. Pœn. *Sine volare haud facile eſt, meæ alæ pennas non habent.* M I. *Noli te edipol deuelliſſe iam duobus menſibus Volucres tibi erunt hircina.* Firmicus libro 6. cap.31. *Quorum corpora hircini odoris triſtem eluuiem, deſudatis grauibus ſudoribus euaporent.* Gloſſæ: *Hircoſus quòd ſit ore & corpore fœtido.* Marcel. de medicam. *Ad hircos & alas fœtentes remedium.* Itaque φιλόκαλοι, vt odorem abigerent vellebant alas pice aut reſina, quod Clemens Pæd.lib.3. cap.2. παρατίλλειν. Martial.lib.2. *Et ſplendent vulſo brachia trita pilo.* Tertul. de Pal. *Vnde apud hirtos & hirſutos tam rapax ab ala reſina, tam furax à mento volſella.* Iuuenal. Satyr. xi. Capitol. Pertin. Vaſa calefactandæ reſinæ diuellendis hominibus. hinc ἀποπαρατετιλμένοι, *reſinati*. Iuuen. *reſinata iuuentus*, Volſi leuigabantur punicib. vnde φιλοκαθάριοι, qui Senecæ *Volſi* & *expoliti*, Plinio *pumicati*. Manil. *Pumicibus cauis horrentia membra polire.* Horat.Epod. *Horrens capillis.* Apul. Apo. *Capillus horrore implexus.* & *horripilare*, hoc eſt, ὀρθοτριχεῖν, quæ vox in Gloſſ & Apuleio, Iſidoro in Gloſſ. *Horripilatur, horret.* Vegetius lib. 1. cap. xii. de Molumed. *Fit gracilis horrentibus pilis.* apud eundem: *Pilus erectus & horridus.* Feſt. *Hercipils duorum pilorum homines.* l. *Horripili* φριξότριχες. id eſt, ὀρθοῦντες τὰς τρίχας, vt Suid. interpr. vel potiùs: *Hirtipuli durorum.p.h.* Plin. libr. xi. *Pili à cute exeunt craſſa hirti.* nam quod ingerunt de hircorum ſetis, ſententia eſt. *Hirtus, hirſutus, hiſpidus,* αὐχμηρός. Ergo Iuuenal. *hiſpida membra* δασεῖα. Sanè τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν ἄχρι ἐπὶ πολὺ τοῦ πλευροῦ, inter ſigna τῆς δυσχερείας à Theophr. refertur.

v.10. *Dic Chryſis nunquid indecens?*] Puellas habuerunt in miniſterio tum ornatrices, tum quæ velut à conſiliis formæ: quod ſtringit Iuuen. Sat.6.

Est in consilio materna, admotaq; lanis,
Emerita quæ cessat acu; sententia prima
Huius erit, post hanc ætate atque arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris.

Hieron. *Crines disponebant ancillæ.* edoctæ autem certis magistris ad hoc ministerium, velut ad artificium. L. 65. §. Ornatricibus. D. de leg. III. Dicebantur *Ornatrices* ab officio, vti & Græcis κομμώτριαι. Hesych. κομμώτρια κοσμοῦσα τὰς τρίχας. Clement. Pæd. lib. 3. cap. 2. κομμῶται δὲ καὶ κομμώτριαι περὶ τὰς γυναῖκας ἄμφω λεύκουσι αἱ μὲν τὰ κάτοπτρα εἶτ᾽ ἔχει κρυφάλου βαλλαῖ τοὺς κτένας. Lucian. μεθ. αὐτῷ δὲ δεσποίνης κομματρῖ. Iuuenal. Sat. 6. ——— *ponunt Cosmetæ tunicas.* Interpr. *Eos dicit qui ornamentis præsunt, non tamen & ornatrices.* Ego propriè *ornatrices*, quæ crines disponebant. Sueton. Claud. cap. 40. *Hæc matris meæ ornatrix fuit.* V. Inscript. CINERIBVS. HAMILLAE. ALPIONIAE. QVINTAE. ORNATRICI. FESTVS. M. SEPTIMI. GALLI. DISPEN. CONTVBERNALI. B. M. F. Iuuenal Ornatrici nomen *Psecas* ab arte imposuit. nam ψεκάζειν Græci dicunt, quando minutum siue rarum pluit. Ornatrices igitur componentes rarum ac paruum aquæ solent mittere, ac velut ψεκάζειν. vt est apud Interpret. Glossæ: κοσμήτρια *ornatrix.* Item: *Ciniflones ornatrices.* Acro ad Horat. li. 1. Sat. 2. *Ciniflones & cinerarij, eadem significatione apud veteres dicebantur ab officio calamistrorum, qui acus & veruta flando calefaciebant, quibus matronæ capillos crispabant.* Varro 4. de Lingua Lat. *Qui calamistros calefactos in cinere ministrabat, à cinere Cinerarius est appellatus.* Glossæ: *Cinerarius* δοῦλος ἑταίρας. Charis. I. *A Cinere cinerarius, muliebre ministerium.* Cato in Orig. *Mulieres capillum cinere vngebant, vt rutilus esset crinis.* vbi sanè quia diuersum eorum munus, diuersa origo. Senec. de Tranq. Vitæ cap 14. Tertull. 2. ad vxor. Glossæ: *Cinifo*, ἐμπλέκτης. Item, γυναικῶν κοσμητὴς *Cimnifo.* L. *Cinifio.* Plaut. Aulul. Sc. Narraui amicis: *Caupones, patagiarij, indusiarij.* Leg. omnino vt V. E. Florent. *Ciniflones*, p. t. Sciendum itaque Ornatrices puellas, quæ composuêre capillum, Ciniflones & cinerarios, qui acus calefactas subministrarunt ornatricib. quamuis Gloss. penè confundant.

v. 14. *rapuit tacenti speculum*] Propertius:

Delitiaq; mea Latris, cui nomen ab vſu eſt,
Nec ſpeculum domina porrigat illa noua.

Pag.133.v.22. *licet ad tibicines mittat*] id eſt, cogites de exequiis. nam tibicines in funeribus canebant. Statius Thebaid.v. *Cùm ſignum luctus cornu mugit adunco Tibia*---&c. vide Lutatium. Seneca de morte Claud. *Et erat omnium formoſiſſimũ Claudij funus, vt ſcires deum efferri; cornicinum, tibicinum tanta turba.* Xiphilinus. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι περὶ τὴν κλίνης περιέκειντο, καί τινες ἐκόπτοντο. ἑτέρων πενθίμων ἐπαυλούντων. Artemidor.lib.1 αὐλεῖν δὲ πενθικοῖς αὐλοῖς, πένθος σημαίνει. Reſpondebant autem planctu præficæ aliæque lugentes mulieres lamentabili tubæ clangori. Lucian. περὶ πενθ. τὶ δὲ μὴ ὁ κωκυτὸς ὑμῶν ἐνίοτε, καὶ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία, καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρῆνον ἀμετρία. Non. Præfica. Dicuntur autem θυμβαῦλαι. qui Apul. Florent. *monumentarij ceraulæ* propriè *ſiticines, quòd apud ſitos canere ſoliti, h.e. vita functos & ſepultos.* Gellius libro 20.cap.2. D. Matth. cap.7.

v.29. *nec ſpeculum mentitur*] Tertul. de habitu mul. c.1. *Iam & ſpeculo tantum mentiri liceret.*

Pag.134.v.10. *Habes confit. reum*] Ambroſ. libr.5. epiſt. 28. ad Theod. *Quid mandas in abſentes iudicium? Habes præſentem, habes confitentem reum.*

v.17. *arma*] Propert. *Oſculaq; admota ſumere & arma manu.*

v.24. *te habere potui*] Lucian. ἑταιρ. διαλ. Κρηνάλη δύο τάλαντα αἰτήσαντα εἰ βούλετ) μόνος ἔχειν αὐτήν. Terentius Adelph. Scena Diſperij. *Eho an domi eſt habiturus.* Donat. *Haberi vxor (L. habere vxorem) & vir dicitur & haberi mulier cùm coit.* Ariſtot. λέγετ) δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. Idem Donatus: *Habere ſtuprare intelligimus.*

v.31. *bulbis*] Alexis: --- βολβούς, κοχλίας, ᾠά. Τοιαῦτα πέσειν ἄν τις εὕροι φάρμακα Ἐρῶντι, — apud Athe. l.2. οἱ βολβοὶ δυσέκπεπτοι μέν εἰσι, διεγερτικοὶ τ᾽ ἀφροδισίων. ἡ δὲ παροιμία φησὶν οὐδέν σ᾽ ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ᾽ ἔχῃς. Mart. l.3. ep. 74. & paſſim apud eundem.

v.32. *hauſiq; parcius merum*] Sammon. *Languidus antiquo curatur penis Iaccho.*

Pag.135.v.8. *comitem amiculam trahens*] Sic Græci Heliod. lib.1. συνεφείλκετο τὴν νεανίσκην.

v.10. *Illa de ſinu protulit licinium*] Lucian. ἑταιρ. διαλ. εἶτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφειν ἐπῳδὴν τινὰ λέγουσα ἐπὶ τάχους τῇ γλώσσῃ βαρβαρικὰ ὀνόματα.

v 11. *Licium var. col. filis intortum*] Liciorum vſus ad magica nobilis poëtarum locis.

Virgil. Pharm. Ceiri. Nemeſian.

Hæc eadem nobis, quæ verſicoloria fila
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quanquam inguinum morbos ligaturis curarint. Plin. l.28. cap. 4.

v.13. *turbatum ſputo pulu.* &c.] Proper. *Aut nomas arcanas tollat verſuta ſaliuas.* Plin. l.28. c.11. c 4.

v.15. *Ter me iuſſit expuere*] Tib. *Ter cane, ter dictis deſpue carminibus.* Sanè latiſſimi vſus hæc ſuperſtitio. *terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos eſt*, ait Plin. Marcell. de medicam. *Varulis remedium tale facies. Annulos digitis eximes, & digitis tribus oculum circumtenebis, & ter deſpues.* Idem: *Quum hæc dixeris, tribus digitis terram tanges, & deſpues, idq́; ter.* Ad cædes expiandas ter deſpuebant. Apollon. Argon. IV.

ἦρξε δ᾽ Αἰσονίδης ἐξάργματα τάμνε θανόντος.
τρὶς δ᾽ ἀπέλειξε φόνου, τρὶς δ᾽ ἐξ ἄγος ἔπτυσ᾽ ὀδόντων
ἣ θέμις αὐθέντῃσι, δολοκτασίας ἱλάεσθαι.

multis Scholiaſt. quem vide. Quòd verò Iuuen. interpr. *propter faſcinum verborum ter ſibi in ſinum ſpuunt.* Theocr. Idyll. 6. eiúſque Scholiaſt. item Idyll. VII.

γραῖα τε παρεῖν Ἄτις ἐπιφθύσδοισα, τὰ μὴ καλὰ νόσφιν ἐρύκοι. etiam Callim. *τὶ κόλποισιν ἐπιπτύουσι γυναῖκες;* Hanc vim ſputi etiam ex Aeliano haurimus, qui de columbis, L.1. c.15. *ἐκ διαδοχῆς φασὶν ἐπῳάζειν τὰς περιστεράς, εἶτα τῶν νεοττῶν γινομένων, ὁ ἄρρην ἐμπτύει αὐτοῖς ἀπελαύνων αὐτῶν τὸν φθόνον, ἵνα μὴ βασκανθῶσι.* Nec tantum ad faſcinum arcendum, ſed etiam omnia expuere familiare, quò fortè alluſit Senec. Conſol. ad Mart. cap. 9. *Quis non ſi admoneatur vt de ſuis cogitet, tanquam dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum abire illa iubeat?* imò ad omnia queque dira, horribilia aut auerſanda, vt ſi rabioſum, ſi comitiali morbo correptum vidiſſent. Theophraſt. Char. *περὶ δεισιδαιμονίας. μαινόμενον τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.* Plin. l.28. cap. IV. *Deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus.* Plautus Capt. Scen. Quo illum.

v.16. *terq́; lapillos conijcere*] Lapidum in magicis vſus varius. Philoſt. de vita Apoll. Tyan. l.7. δι᾽ ὧν πλεῖ δὲ ἡ τέχνη τοὺς ἐρῶντας μάλιστα. νοσοῦντες γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐγένοντο νόσον εἰς τὰ παιδίσκια ὑπὲρ αὐτοῖς διαλέγεσθαι, θαυμάσειν οἶμαι ὅταν παρὰ πᾶσι προσιόντες τοῖς σοφισταῖς τούτοις, οἱ κἄν ἔστιν τι αὐτοῖς φέρειν δώσουσι, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ τῆς γῆς ἀποῤῥέοντας, τοὺς δὲ, ἐκ σελήνης τε καὶ ἀστέρων.

Pag.136. v.3. *aureum torum*] καλὸν. Vt Virgil. *aurea Venus.*

v.22. *ad vltionem decurrit, vocatq; cubicularios*] Lucian Aſino. καὶ καλεῖ ἤδη εὐθὺς τοὺς οἰκέτας, καὶ κελεύει μετὰ τὴν νύκτα μεταφέρειν, κομισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας. Nam & hic turbaret dominæ hilaritatem.

v.23 *catorogare*] al. *catamolidiare*. L. *catamidiare*. h. e. ludĩ. Spart. in Hadriano. poſſemus vel alio modo ſanare hanc vomicam, ſed ſilere optimum. nam huiuſmodi deſperatiſſimis locis medelam coniecturis quærere, Andabatarum more digladiari arbitror.

v.29. *Verberibus ſputiſq; eiectus ſum*] Summum contumeliæ genus verberari & conſpui. D. Marcus c.14. καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ κολαφίζειν αὐτόν. cap. 15. καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ. Lucian. καταπτ. καὶ κατὰ κόρρης ἔπαισε. καὶ καταπτύσεις μου. Conuiu. ſeu Lapith. προσέπτυσέ τε τοῦ Ζηνόθεμιν, καὶ ἔμελλε παίσειν κατὰ κόρρης. Idem Aſino : ἐπειδὴ ἴδέ με πάντα ἀνθρώπινα [illegible], προσέπτυσάν μοι. &c. Seneca libr. Quòd in ſap. non cad. iniu. lib. 3. de Ira, c.28. Xiphil. Auguſto.

Pag.137. v.7. *terribilem*] Columella lib. x. *Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli Terribilis membri.*

ibid. *bipennem*] Iuuenal. Sat. 6.

Hoc tantum refert, quòd Tyndaris illa bipennem
Inſulſam & fatuam dextra lenaq; tenebat.

v.8. *coliculi*] Gloſſ. *Coliculus* κραμβία, καυλίς.

v.15. *Erectus igitur in cubitum*] Lucian. περὶ πενθ. πρὸς δὲ ἂν λέγῃ ταῦτα ὁ νεκρὸς ἐπιστραφείς, ἀνακλίνας αὑτὸν ἐπ' ἀγκῶνος.

v.24. *apodixin defuncloriam*] ἀποδεῖξαι, eſt I.C. proteſtari: & ἀποχικὴν ἀπόδειξιν, eſt ἀποχὴ ſeu cautio receptæ pecuniæ, *Apodixis defunctoria*, libellus quo oſtendit quiſpiam ſe defunctum eſſe; quod eſt profiteri defunctoriam.

v.26. *Illa ſolo fixos*] Suprà, *illa metu frig.* Arnob. *Priapum circumferentem res illas præliorum expeditione paratas.* Catull.

——*vnde foret nervoſius illud.*

v.32.*cum ea parte corporis*] Cæl. Aurel. acutor.paſſ.l.3. *Pati eas partes, quarum vſu congreſſus Venerius celebratur.* Ouid.11.de Arte amandi: *Inuenient digiti quid agant in partibus illis, In quibus occulte ſpicula tingit amor.* Arnob. l. v. *Partem illam corporis, per quam ſexus femineus ſobolem ſolet prodere.*

v. 33. *quam ne ad cogn. quidem admittere ſ.n.h.ſ.*] Arnob. libro v. *Propudioſa corporum monſtratur obſcœnitas, obiectantúrque partes illæ, quas pudor communis abſcondere: quas naturalis verecundiæ lex iubet: quas inter aures caſtas, ſine venia nefas eſt, ac ſine honoribus appellare præfatis.*

v.35.*Mox perfricata diut. fronte*] apud Lucian. quiſpiam de re ſimili verba facturus. ὁ δὲ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον διαπέψας, ἡσυχῇ καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, ἄρχεται δέ πῃ σὲ δέσποινα Ἀφροδίτη,&c.

Pag.138.v.17.*gaudia*] Lucret.l.4. *Denique tum membris collatis flore fruuntur Ætatis, iam cùm præſenſit gaudia corpus.* Catul. nupt. Manl. Cato. Dir. & alij.

Pag.139.v.17. *Spumabit pateris hornus liquor*] Hieron. ad Heliod. *Non eſt tantùm in eo ſeruitus idoli, ſi quis duobus digitulis thura in buſtum aræ iaciat, aut hauſtum pateræ poculo fundat merum.* Varro 4. de Ling. Lat.

ibid. *Et ter ouantem circa del. g. f. ebria p.*] Herodian. lib.v. Virg. vii. Aen. Callina εἰς Δῆλον.

v.20. *Intrauit anus laceratis crinibus, nigraq; veſte deformis*] Hic habitus miſeriarum, vt loquitur Arnob. apud Cic. Tuſc. Queſt. *Scindens dolore identidem intonſam comã.* Apul. Mil.2. *Genialem canitiem reuellẽs ſenex* hoc obuium paſſim. Sed de veſte quæ luctum & miſerias veſtit, haud mediocres diuidiæ inter ſcriptores, de quîs plenè I. Lipſius ille ingenij, & omnis politioris doctrinæ princeps, comm. ad Annal. Taciti l.2. Apul. Mil.2. *Matronam flebilem fuſca veſte contectam.* Macrob. l.3. *Mortuam atratus tanquam filiam luxit.* Græcos atratos in luctu minùs ambigimus. Xenophon. de Athenienſ. qui parentes lugeb. μέλανα ἱμάτια ἔχουσι. Euripid. in Iphig. Aulid. vbi moritura ad matrem:

Μήτ' οὖν γε τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμῃς τριχὸς.
Μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχῃ πέπλους.

Artemid lib 1 τὸ δὲ μέλαν ἱμάτιον σωτηρίαν προσημαίνει. οὐ γὰρ οἱ ἀποθανόντες, ἀλλ' οἱ πενθοῦντες τοὺς ἀποθνήσκοντας τοιούτοις χρῶνται. At Lucian. obtendit, Philopſ. νεκρικῶς ἐσθῆτα μέλαιναν.

μιλαίνη. Pollux verò lib. 4. οἱ δὲ ἐν δυστυχίαις ὄντες ἢ κυανὰ δυσπινῆ ἔχον μάλιστα οἱ φυγάδες, ἢ μέλανα, ἢ γλαύκινα.

v. 24. *quod purgam calcaſti in triuio*] καθάρματα in triuia proiecta aut fluenta. Suidas ὀξυθύμια ὅσα καθαίροντες τὰς οἰκίας Ἀθηναῖοι, νύκτωρ ἔθος εἶχον ἐν ταῖς τριόδοις τιθέναι. quem vide & Heſych. Sed & ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δεῖπνον κείμενον, vt ait Lucian. mortuorum dial. Schol. Ariſtoph. Pluto: κατὰ δὲ νουμηνίαν οἱ πλούσιοι ἔπεμπον δεῖπνον ἑσπέρας ὡς θυσίαν τῇ Ἑκάτῃ ἐν ταῖς τριόδοις· ἱδρύοντο γὰρ τὴν Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις, ὅτι ἐπὶ τῶν καθαρμάτων καὶ μιασμάτων ἡ θεός. ait Scholiaſt. Theocr. & ὅρκος παρὰ κόλχοις, ἡ Ἑκάτη ταῖς φαρμακίσι, εὑρετὶς γὰρ τῶν φαρμάκων ἡ θεός, ait Scholiaſtes Apollon. Huc pertinet quod Burchardus Decret. lib 10. cap. 11. *Perſcrutandum eſt ſi aliquis ſubulcus, ſiue venator, vel cæteri huiuſmodi dicant diabolica carmina ſuper panem aut ſuper herbas, aut ſuper quædam nefaria ligamenta, & hæc aut in arbore abſcondat, aut in biuio aut in triuio proijciat, vt ſua animalia liberet à peſte & clade, & alterius perdat.* Plato l. 11. de LL. vbi de veneficis: ἄν ποτε ἄρα ἴδωσι που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα εἴτ' ἐπὶ θύραις, εἴτ' ἐπὶ τριόδοις. Vide Horat. libro 1. Satyr. VIII. Quod in fluenta Homerus:

——καὶ εἰς ἅλα λύματ' ἔβαλλον.

Nemeſianus:

Quid prodeſt quòd me pagani mater Amyntæ
Ter vittis, ter fronde ſacra, ter thure vaporo
Luſtrauit, cineresq́; effudit in amnem,
Incendens viuo crepitantes ſulphure lauros.

Claudianus:

Trans caput auerſus manibus iaculatur in altum
Secum rapturas cantata piacula tædas.

Vide locum. Pleniſſimè verò Theocritus Idyll. XXV. quem operæ inſpexiſſe.

v. 25. *aut cadauer*] An δημοσίους φαρμακοὺς intelligit? δημοσίους δὲ τοὺς λεγομένους φαρμακούς, οἵπερ καθαίρουσι τὰς πόλεις τῷ ἑαυτῶν φόνῳ, ἢ τοὺς δημοσίᾳ, καὶ ὑπὸ τῆς πόλεως τρεφομένους. ἔτρεφον γὰρ τινὰς Ἀθηναῖοι λίαν ἀγεννεῖς καὶ ἀχρήστους. καὶ ἐν καιρῷ συμφορᾶς τινὸς ἐπελθούσης τῇ πόλει, λοιμοῦ λέγω ἢ τοιούτου τινός, ἔθυον τούτους ἕνεκα τοῦ καθαρθῆναι τοῦ μιάσματος, οὓς ἐπωνόμαζον καθάρματα. Scholiaſt. Ariſtophan. Equit. Quæ illuſtrant illa. *Maſſilienſes, quoties peſtilentia laborabant, &c.* Quanquam ominoſum mortuum tangere, imò domum funeſtam ingredi, adeò vt mirum qua formidarint buſta aut ſepulcra. Theophr Char. περὶ δεισιδαιμ. καὶ ὅτι ἐπιβῆναι μνήματι, ὅτι ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν. Gell. l. x. c. xv. *Locum in quo buſtum eſt nunquam ingreditur: Mortuum numquam attingit.* Apul. Apolog. *omnia noctium occurſacula, omnia buſtorum formidamina, omnia ſepulchrorum terriculamenta.* Ammian. lib. 31.

v. 29. *deos iratos extricaſti*] L. *excitaſti*.

Pag. 140. v. 9. *die feriarum quo & l. r.*] Plut. περὶ δεισιδαιμονίας. παίζουσι καὶ γελῶν, ὥσπερ ἐν ἑορτῇ τοῦ βίου διατελοῦσι

v. 11. *malo aſtro natus*] Iſidorus libr. 10. c. 1. *Aſtroſus ab aſtro dictus, quaſi malo ſidere natus.*

v. 14. *lorum in aqua*] Mart. lib. 1. epigr. 61. l. 7. epiſt. 59. l. 10. ep. 55.

v. 21. *niſi illud tam rigidum redd. quàm cornu*] C. Aurel. Acut. paſſ. l. 3. *Tenſionem autem veretri fuiſſe nimiam, vt cornu putaretur.*

v. 23. *Quicquid in orbe vides*] Prorſus his gemina apud Tibull. l. 1. eleg. 2.

verſ. 30. *mihi flumina parent*] Apol. Arg. libro 3. de Maga.

καὶ ποταμοὺς ἵστησιν ἀφαρ κελαδεινὰ ῥέοντας,
ἄστρα τε καὶ μήνης ἱερῆς ἐπέδησε κελεύθους.

v. 33. *Luna deſcendit imago Carm. d. m.*] Lucian. Philopſeud καὶ τὴν Ἑκάτην ἐναργῆ παρεστᾶσαν, καὶ τὴν Σελήνην κατασπῶν. Horat. v. Epod. Apul. Mil. 11. Stat. ——*Theſſala victrix Ridet anhelantes audito carmine bigas.* Τινὲς δὲ τὰς ἐκλείψεις ἁλίου καὶ Σελήνης καθαιρέσεις ἐκάλουν τῶν θεῶν, τὸ παλαιὸν ᾤοντο αἱ φαρμακίδες τὴν Σελήνην καθαιρεῖν. Cleomedes ὁπόταν ἐκλείπῃ ἡ Σελήνη, ὅτι φαρμακίδες εἰσὶν αἱ καθαιροῦσαι αὐτήν. Ideo tinnitu æris & clamoribus defectum lunæ adiuuabant. Ouidius:

Et quamuis aliquis Themeſæa remouerit æra,
Numquam luna ſuis excutietur equis.

Seneca Hippol.

At nos ſolicitis lumine turbido,
Tractam Theſſalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Quia multis in locis Græcorum vetuſtiſſimi æris ſonos tanquam rem validiſſimam adhibere ſoliti. Macrob. Saturn. l. b. v cap. 15. quem vide.

Pag 141 v. 5. *Idæo frutices, in gurg. ſiſt.*] Nemeſianus:

Cantant quod luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt ſcopuli, migrant ſata, vellitur arbos.

Claud. libro 1. in Ruf. Virgil. Aeneid. Lucan. libro 6. Manil. lib. 1.

v. 12. *menſem veterem*] ἐσχάραν Tertull.

——*feſtas extruet alte Ceſpitibus menſas*——

Luſit Ouid. de arte amand. *Tange manu menſam, tangunt quo more precantes.* optimè Feſtus, quem vide. Ariſtoph. Ἀχαρ. τὴν ἐσχάραν θύραζε καὶ τὴν ῥιπίδα. Scholiaſt. ἐσχάραν τὴν νῦν καλουμένην ἄζελαν. Prudent. contra Symmach.

Omnibus ante pedes poſita eſt ſua cuique vetuſta
Arula——

Vocatur & *altarium*. Gloſſæ: *Altarium* ἐπιβωμός. Auſon. Ephem.

Foculamq; viui ceſpitis
Vanis relinquo altaribus.

Nam & *foci* ἐσχάραι vt Gloſſæ exponunt. Ouid libro 4. Metam.——*focos totidem de ceſpite ponit.* Stat. 4. Theb. *ora profunda Erigitur Cereri.* Lutacius: *Tria ſunt in ſacrificiis loca, per quæ piationem facimus. Scrobiculo facto inferis aris tribus ſacrificamus, cæleſtibus extructis focis, vnde etiam nominata ſunt altaria, ad quæ ſacrificantes manus porrigimus in altum.* L. *Scrob. f. inferis, aris terreſtribus ſacrificamus, cælitibus e. f.* hæc vera eſt lectio, quam nos eruimus. Feſtus: *Altaria ab altitudine dicta ſunt, quòd antiqui diis ſuperis in ædificiis à terra exaltatis ſacra faciebāt, diis terreſtribus in terra, diis infernalibus in effoſſa terra.* Sanè hoc veteres ſollicitè ſeruaſſe ex Homero apparet. Heſiod. libro 9. Lucian. Necromant. Apul. Mil. libro 1. *Deuotionibus ſepulchralibus in ſcrobem procuratis.* l. 12. de Pag. ſacrif. C. Theod. *Redimita vitis arbore vel erecta effoſſis ara ceſpitibus.* Iuuenalis Satyra 12. Horat. Sat. libro 1. Ecl. 8.

verſ. 15. *camella lignea*] Sacrificiis lignea vaſa adhibita vel hinc lucet, tum quòd Feſtus: *Patella vaſa picata ſacrificiis apta* Frequens vſus vaſorum Samiorum in ſacris. Plaut. Capt. *at ea non tantùm operis figlini, ſed lignea.* Cic. ad Q. Fr.

v 18. *quadrato pallio*] Tertull de pall. c. 1. *Nec iam calcato radiab. marm. terra.* Senec. epiſt. 16. *vt terram marmoribus abſcondas, nec tantum habere tibi liceat, ſed calcare diuitias.*

Pag: 142. v. 4. *Hinc molli ſtella latus*] Non libet meminiſſe quid alij dixêre. reſtituo ex veſtigiis veteris ſcripturæ: *Hinc mollis ſtilla lacus.* Varrò 4. de Ling. Lat. *Lacus, lacuna magna, vbi aqua contineri poteſt.* Gloſſæ: λάκκος *lacuna, lacus, ciſterna.* hinc *laccarij* λακκόποιοι, qui in iiſdẽ Gloſ. *lacunarij.* Innuit Petr. priſca ætate non foſsis inducta fuiſſe maria, nec tantis impenſis piſcinas habuiſſe, ſed contentos lacuna, qualem ſtillæ confluuia fecerant. Incredibile quanta luxuria piſcinas habuerint, quem luxum feſtiuè increpat Seneca lib. 2. Controu. 1.

verſ. 6. *At paries circa pal. ſat. inani*] Vereor ne fruſtra ſint, qui hîc ſubtile acumen exercent. Vitruuius leg. 2. c. 1. vbi de priſcorum hominum vita: *Furcis erectis, & virgultis interpoſitis, luto parietes texerunt. Alij luteas glebas areſacientes, ſtruebant parietes, materia eos tegumentantes, vitandoq; imbres & æſtus, tegebant arundinibus & fronde.* Plin. l. 35. cap. 14. *illini quidem crates parietum luto, & lateribus crudis exſtrui quis ignorat?* Seneca epiſt. XCII. *virgeam cratem texuerunt manu, & vili obliuerunt luto.*

v. 7. *clauus numerabat agreſtis*] Si rectè aduertas proba etiam hæc lectio. In V. C. *Clauis numer. agr.*

v. 8. *Et viridi iunco gr. p. ar.*] Priſca ætate tecta arundinea aut ſtraminea. Seneca: *ſtipula aliiſq; ſilueſtribus, operuêre faſtigium, & pluuiis per deuexa labentibus, hiemem tranſire ſecuri.*

ibid. *Pendebat*] Seneca epiſt. 91. *Vt lacunaria penderent.*

v. 30. *tres anſeres ſacri*] pag. 84. *occidiſti Triapi delicias anſerem omnibus matronis acceptiſſimum.* Laudo quæ alij curioſè indagarunt his interpr. ſed fallor, aut nouam facem præfero ex Artemid. lib. 4. γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἔδοξε χῆνα τετοκέναι. ἐτέχθη, εἰ μὲν ἱερέως εἴη ἡ γυνή, τὸ τεχθὲν ζήσεσθ ἱερεὶ γὰρ οἱ χῆνες, & ἐν ναοῖς ἀνατρεφόμενοι. εἰ δὲ μὲν θῆλυ εἴη, ζήσειν μὲν, ἑταιρικῷ δὲ χρήσεσθαι βίῳ, διὰ τὸ περικαλλὲς τῶν χηνῶν.

v. vlt. *vincula calceamentorum*] Faſciæ, quibus in calceatu vtebantur. Plin. lib. 9. cap. 57. Pollux libro 2. Menander apud Theodoret. Serm 6.

ὑποδύεσ & τὸν ἱμάντα τῆς δεξιᾶς
ἐμβάδος διέῤῥηξε.——

Plutarch. συμποτ. περιελθεῖν διαλῦσαι τῶν ὑποδημάτων τοὺς ἱμάντας.

Pag 143. verſ. 29. *tribus niſi potionibus è lege ſiccatis.*] Horatius l. 2. Sat. *Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus Legibus inſanis.*—Plutarch. Symp. problem. lib. 3. quęſt. 9.

οἱ περὶ τὸν Διόνυσον ἁρμονικοὶ τρεῖς καλεῖσθαι ὅρους συμφωνίας πρὸς ὕδωρ διὰ πέντε. καὶ διὰ τριῶν, καὶ διὰ τεσσάρων, ὥστε μὲν λέγοντες καὶ ᾄδοντες, πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τέσσαρα. &c. Heſych. τρίτος κρατήρ. συνοχλῆς νυμφίῳ καταπλέοντι. ἐν ταῖς συνουσίαις ἐκέρωντο κρατῆρας τρεῖς, καὶ τὸν μὲν προπίνειν Διὸς ὀλυμπίου καὶ θεῶν ὀλυμπίων, ἔλεγον τὸν δὲ δεύτερον, ἡρώων. τὸν δὲ τρίτον σωτῆρος. ex his claret cur Auſonius hanc bibendi legem *myſticam* dixerit.

Pag.144.v.6.*At illa complofis manibus*] *Cõplodere manus* ſolent,quos ira poſsidet. Seneca de Ira.l.1.c.1. *Articulorum ſeipſos torquentium ſonitus, comploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibus.*

v.32.*expiare manus pret. licet,etiamſi homic.feciſſ.*] Tertull. cap. 5. de Baptiſmo. *Penes veteres quiſquis ſe homicidio infecerat purgatrice aqua ſe expiabat.* Seneca Herc. fur. *Et tota Thetis per meas currat manus, hærebit altum facinus*———

Pag. 145.v.6. *Quiſquis habet nummos*] Horat.libro 2. Satyr.———*omnis enim res,*

Virtus, fama,decus, diuina humanaq; pulchris
Diuitiis parent:quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit,fortis,iuſtus,ſapiénsue etiam,& rex
Et quicquid volet.---

v.28.*extraxit iecur*] Notiſsimum ex iecoris forma diuinaſſe.Iuuen.Sat.v.Plin.l.x.c.22. Apul.Mil 2. Cicero 1, de diuina.

v.vlt. *ſcorteum faſcinum*] φαλλὸν, Suidas: φαλλοὶ, μόρια δερμάτινα. αἰδοῖον σκύτινον. ὕστερον δὲ ἐκ δερμάτων ἐρυθρῶν.

Pag. 146.v.6. *vrtica*] Iuuen.Sat.xi. *Irritamentum Veneris languentis, & acres Diuitis vrticæ* -- hinc Sat. 2. *Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes.*id eſt,hæc prurigo.

verſ.28. *Quod verberatus ſum neſcio*] Ouid. 2. de arte amandi: *Nec maledicta puta,nec verbera ferre puellæ Turpe*---

v.32. *frequenti tractatione*] Mart.l.xi.c.30.

Pag.147.v.18. *Amplexu eff.& Teneo te*] Totidem propè verbis Heliodor. προσδραμοῦσά τε τῷ Θεαγένει, τοῦ αὐχένος ἐξηρτῆτο, καὶ ἢ μὴν, ἔχω σε Θεάγενες. Apul.Mil. lib.8. *Charitem non tenebis, non frueris nuptiis.*lib.2. *Nequenati tenere Fotidem.*

v. 20. *Tu deſiderium ,tu voluptas*] D. Hieron.ad Nepotianum: *Mel meum, lumen meum, meum deſiderium,* *omnes delicias & lepores, & riſu dignas vrbanitates, & ceteras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur.*

v.32. *anus & floris exſtincti*] Apul. Apol. *Noua nupta flore exoleto.* Philo Iud. ἀπομαρανθείσης ὥσπερ τινῶν δι' ὥραν τῆς ἀκμῆς.

Pag.148.v.14.] Πυγησιακά.

v.30. *oſcillatione ludeb.* Seru. ad Virg. Georg.2. Erat autem luſus, quo impoſiti, tranſuerſo tigno de arbore ſuſpenſo, alternis ſe mutuo ſubmittebant. hinc Tertull. de Pall. *oſcillum penduli impetus.* Græcis αἰώρα. Heſych. Hyginus Mytholog cap.c.xxx.

v. 34. *ſororis ſua automata*] *Automata* ſunt confixa, aut confixiles machinæ, vt Apul. quæ ſua ſponte mouentur. vel, vt Seneca, tabulata per ſe ſurgentia. Dioni ἴκρια. Petron. hunc motum puellæ automata indigitat, quia dum eam mercenarius commouendo ſubleuat, αὐτομάτως, h.e. ſua ſponte & per ſe videtur ſurgere. Sanè αὐτόματα quæcunque ſponte & per ſe facta. vt αὐτοματίσαντες, ἀφ' ἑαυτῶν ἀρξάντες & αὐτόματον, αὐτοφυές. Philo, Iconium libro 11. οὔτε ἐφύτευσαν, ἀλλὰ αὐτόματα ἡ γῆ σφίσιν ἀναπέμπει ταῦτα.

v. vlt *tentaturus*] vt in illo Tibull. *Illis Iunonem tentare Ixionis auſi, &c.*

Pag.149 v.4. *Dij maiores*] Seru. ad illa Virg. lib.3. Aen. *Cum ſocio natoq; & magnis diis.* Macrob. Satur. lib.3. cap. 4. Schol. Apollon. Arg. lib.2. Sect.25. Sed de his aliàs.

v. 5. *Mercurius qui animas duc. & red. ſolet.*] Hora. de Merc. *Tu pias lætas animas reponis Sedib.* Hinc Græcis πομπαῖος. apud Eurip. Aiax, vbi ſe interimere geſtit:

——καλῶ δ' ἅμα πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κοιμίσαι.

Artemid. lib 2. νοσοῦσι δὲ ἀγαθὸς (ἑρμῆς) διὰ τὸ ψυχοπομπὸς νομίζεσθαι Luc. dial. mortuor. Lutatius ad Stat. Theb.4. Phornutus lib.4.

verſ 26. *homines non caperentur ſpe*] Tibull. libro 2. Eleg.6.

Pag.150.v.4. *Apud quaſdam gentes*] Tertul. Apolog. c. 9. *Aiunt apud quaſdam gentiles Scytharum defunctum quemque à ſuis comedi.* Lucian. περὶ πενθ. Solin. Similis immanitas Maſſagetarum. Tertull. libro 1. aduerſus Marcionem. Hieron. aduerſus Iouinian.2. *Maſſagetæ miſerrimos putant qui ægrotatione moriantur, & parentes, cognatos, propinquos cum ad ſenectam venerint, iugulatos de-*

morant-

uerant. Theodoret. Sermone IX. qui eſt de LL. Strabo libro 2.

verſ.26. *Saguntini*] *Seneca Controu. Neceſſitas magnum humanæ imbecillitatis patrocinium eſt. Hæc excuſat Saguntinos quòd patres occiderint*. Iuuenal. Satyra 15. eiúſque interpres.

Pag.151.v.11. *ornatus verbenis*] Harum vſus vulgatiſſ. in ſacris. Apul. Apol. *Si poſueris donum aliquod, ſi ſacrificaueris, ſi verbenam ſumſeris*. Eurip. Alceſt.

ibid. *veſtibus ſacris*] Infulis. nam eæ & hoſtiarum & ſacerdotum. Feſt. Gloſſæ Iſid. *Infula, ſacerdotalis vitta*, in iiſdem: *Infulat, propiciat*. Emporius de loco communi: *Inſpiciendi ſunt perſonarum habitus, vt ſacerdotis vitta & infula* hinc Senecæ Agam. *Sacrata infula*. Florus lib.4. *Quæ omnia velut infulæ in deſtinatam morti victimã congerebantur*. Sueton. Calig. c.27. *Alterum qui ſe periturum pro ſalute ſua vouerat, cunctantem pueris tradidit, verbenatum infulatumq́;, qui votum repoſcentes per vicos agerent quoad præcipitaretur ex aggere.*

Pag.152.v.22. *Tinctus colore noctis*] Aegyptius tibicen, qui in deliciis. Iuuen. Sat XV. *ede virorum Saltatus nigro tibicine*. Apul. libro 1. Florid. de Indis: *in corpore colore eſt noctis*.

v.23. *Manu puer loquaci*] Luc. περὶ ὀρχήσεως. ἀκούω ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλά μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν. Cyprianus de ſpect. *Loqui digitis elaborat.*

Pag.153.v.6. *Non bene olet qui ſemper olet*] Cic. ad Attic. *Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent* ita ſæpe ludunt, vt Varro: *Bellaria maxime mellita, quæ mellita non ſunt.*

Pag.154.v.9. *cryptam Neapolitanam*] Seneca epi lVIII. *A ceromate non aptè excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil iſtis faucibus obſcurius, quæ nobis præſtant, non vt per tenebras videamus, ſed vt ipſas.*

v.11. *Petauroq́; iubente modo ſuperior*] Optimè interp. Manil. lib.5.

Corpora, quæ valido ſaliunt excuſſa petauro,
Alternóſque cient motus, elatus & ille
Nunc iacet, atque huius caſu ſuſpenditur ille.

Pag.155.v.13. *Romuleamq́; caſam*] Vitruu. *Item in Capitolio commonefacere poteſt, & ſignificare mores vetuſtatis Romuli caſa in arce ſacrorum ſtramentis tecta.*

Pag.157.v.5. *Nam turris prope quæ quadrata ſurgit*] Lucret. lib. IV.

Quadrataq́, procul turres cùm cernimus vrbis,
Propterea fit, vti videantur ſæpe rotunda,
Angulus obtuſus quia longè cernitur omnis.

Iſidor.Orig.lib.15. c.2. *Turres quamuis quadratæ aut latæ conſtruantur, procul tamen videntibus rotundæ exiſtimantur, ideo quia omne cuiuſque anguli ſimulacrum per longum aëris ſpatium euaneſcit atque conſumitur, & rotundum videtur.*

v.18. *Quicquid luce fuit, tenebris agit*] πεφύκασι γάρ πως αἱ καθ' ὕπνον φαντασίαι, ὥστε πολλὰ ἀπηχήματα εἶναι τῶν μεθημερινῶν φροντίδων. ὁποῖα γὰρ ἂν ᾖ τὰ κατὰ τὸν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα ἀνάγκη εἶναι καὶ τὰ ἐνύπνια.

EIVSDEM PRÆFATIO IN VARIORVM IN P. ARBITRVM * OBſeruationes ab ſe digeſtas.

** Quas nos omnes & ſingulas in SYMBOLAS noſtras cõtulimus.*

** Scripta hæc eſt epiſtola anno 1595.*

ANni ferè * XXCV. poſtquam renatus Petronius, ſed prô nefas tam ruptus & multifariam truncatus, vt potiùs informe pecus ex matris viſceribus exciſum, quàm legitimus fœtus. Itaque docti viri, publico bono nati, continuo dilaniata & diſperſa eius membra cum cura conquiſiuerunt, fracta & luxata obligarũt: quorum acumen, & feliciter curioſas manus expertus Arbiter, vt anguis, conuertit corium & æuum. Quam damus, editio ſeptima eſt, ea vt purior & amplior prodiret, imò ne quid omnino deeſſet, votum & animus mihi fuit. Quidquid igitur emendationum & explicationum ad Petronium pertinentium, apud noſtri æui præclaros viros ſparſum, excerpſimus, digeſſimus, & hoc faſciculo comprehendimus, quo in promptu eſſent, & velut ſub vno oculorum ictu. Selegimus autem neceſſaria; nam omnia adiicere nec libuit, nec per formam libelli licuit.

GASP. BARTHII IN PETRONII ARBITRI
Satyricon Racemationes.

NOB. CLARISSIMOQVE MELIOri Goldaſto ab Heiminsfelt.

S. P. D.

PEtronium Arbitrum gaudeo tandem à te percenſitum. VCl. & amiciſſime. Multa in eo olim ego diſputaui, multa in aliorum Animaduerſiones animaduerti. Omnia nunc diſpunxi vſque ad mancas has Notas, quas tibi iugulandas mitto, potiùs ne promiſſo meo deſim, quàm vt operæpretium in iis me feciſſe arbitrer. Gratulor autem & Tibi famam & Iuuentuti Egregium ſuum, quod genuino nitori tandem abs te reſtitutus lepidiſſimus ſcriptor in ora virum exibit. Ego nihil pro tempore quæro, niſi vt nomen meum expungam, quod in tabulas relatū, & à claritate nominis tui ſplendorem adoleſcentiæ meæ mutuor. De reliquis tu videris. Qui ab immortali hoc Charitum pullo nunquam perituram Famam habebis. Salue ab eo qui tibi commendatus eſſe cupit, téque admiratur.

GASPAR BARTHIO.

PAg. 41. v. 1. *num alio genere furiarum Declamatores inquietantur*] à nocturnis lemuribus & Empuſis traductum. Salluſtius; *animus impurus, dis hominibuſq; infeſtus neque vigiliis, neque quietibus ſedari poterat.* Egeſippus lib. v. cap. 7. *tanti ſceleris immanitas mentē exulcerabat, non ſomnus oculis, non quies animo dabatur.* Vide D. Hieron. in vita Ioan. Mon. Horat. Epod. v. & eius Commen. Sueton. Neron. xxxiv. Ouid. in Ibín.

v. 10. *vaniſſimo ſtrepitu*] Duſa F. *inaniſſimo.* Ouid. lib. v.

Rancaq; garrulitas, ſtudiumq; inane loquendi.

ita M S & malè Ciof. qui mutat.

verſ. 9. *rerum tumore*] peſſimè mutant. Focas in vit. Virg. *quis tantum eloquij potuiſſet ferre tumorem.* Seneca Pat. *tumor & abundantia Sermonis.* Quintilian. li. ix. c. iv.

Itaque vbi eſt neceſſe, etiam tumorem adfectamus. Minut. Felix. *Sententiam non eloquentiæ tumore, ſed rerum ipſarũ ſoliditate libremus.* Fulgentius Myth. *nec immemor cuius verboſas fabulas propter ſcholaribus rudimentis tumidas ferulis geſtauerim palmas.*

v.10. *ſtrepitu*] Horat. IV. Carm. XII. *teſtudinis aureæ ſtrepitum* dicit Virgil.

——*argutos inter ſtrepere Anſer olores.*

v.19. *In peſtilentiam*] non corrigend. *peſtilentia.* vt voluit vir Ill. Nam & hoc genus phraſeos probum bonis & idoneis imitari auctoribus. Vel in iure noſtro quoties comparet? l. II. §. XXXI. de O. Iur. L. IX. de Acquir. poſ. l. XIV. de Probat. l. XXXV. de O. & A. L. XL. de Adept. l. III. de ſuis, & leg.

v.21. *verborum globulos*] à genere cupediarum, quod deſcribit Cato de RR. c. LXXIX. vnde ductũ Chiani quod de papauere & melle hîc dicitur. Mirum hoc nemini obſeruatum.

v.22. *omnia dicta quaſi papauere & ſeſamo ſparſa*] Cato: *eos melle vnguito, papauer infriato, ita ponito.* Adde & Luciani locum, Græci Petronij. Lexiph. μὴ δέ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἡ στερρὰ τροφὴ συνήθης ἔστω. Litem tamen de diſcrimine Anemonæ & papaueris non faciamus.

Pag. 42. v.3. *leuibus ſonis*] fortè, *lauibus*, vt *volubilitas & tolutiloquẽtia* Næuij fiat: Sic D. Auguſtus ad Antonium: *An potiùs Aſiaticorum oratorum inanibus ſententiis verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?* Exſtant in Suet. cap. LXXXVI. & ipſe Cæſar iungit inane & volubile ſerm. genus.

v.6. *caderet*] Sen. Pater. *Nec dij tantùm mali permittãt, vt cadat Eloquentia.* Priſcian præf. Gram. *cadentibus ſtudiis litterarum.*

v.16. *Pudica oratio*] Sic *caſtitatem arrogantiæ* (vt Petr. *granditatem & pudicitiam*) opponit Vitruu. lib. I. cap. I. de Impudicâ oratione Orator de cauſis Corr. Eloq. *adeò meliùs oratorẽ vel hirta toga induere, quàm fucatis & meretriciis veſtibus inſignire. Neque enim oratorius iſte, nec virilis quidem cultus eſt*, &c. Is ſcriptor ex profeſſo docet quæ Petron. aliud agens tangit.

ibid. *maculoſa*] contra *puram* dicit Cæſar apud Sueton. vita Terentij.

v.21. *Eloquentiæ regula*]. Iuuenal. Satyr. 7. *vt præceptori* *verborum regula conſtet.* Sic *morum regula.* Manil. libro II. *Iuris regula.* Cic. I. de LL. *recti regula.* Minut. Felix. Similia & in Theognide.

v.25. *carmen ſani coloris*] forſan, *caloris*: nam is proximus inſaniæ, de qua loquitur Ouid.

Eſt deus in nobis, agitante caleſcimus illo.

Stat. I. Thebaid.

Pierius menti calor incidit.

Nec minus tamen & illud bonum quare non ſollicitamus.

v.26. *eodem cibo paſta*] Eunapij ſimilem locum notauit Iunius Adagiis.

v.28. *pictura quoque*] ea ſolita iungi artibus liberalibus. Pacatus panegyr. *rectè profectò germana illa Pictorũ Poëtarumq; commenta victoriam finxere pennatam.* Lucianus de Imaginibus: *καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος ἀνευθύνους εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας.* Horat. art. Poët.

☞ P.43. v.3. *neceſſe habet cum inſanientibus furere*] Horat. libro II.

——pudor, inquit, te malus urget,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.

Sympoſius ænig.

Inſanos inter ſanum non eſſe neceſſe eſt.

v.7. *cœnas captant*] Martial.

Capto tuam, pudet heu, ſed capto, maxime, cœnam,

v.12. *tanquam piſcator*] ſic aliquoties Martial. munera piſcationibus componit. lib. V. epiſt. XIX. *imitantur hamos dena.* lib. VI. c. LXIII.

Munera magna tamen miſit, ſed miſit in hamo,
Et piſcatorem piſcis amare poteſt?

v.15. *moratur in ſcopulis*] Oppian. III.

ἔνθα δ' ἔπειθ' ὁ μὲν αἰὲν ἐπημύντος ποτὶ πέτραις.

ſimile quid in eiuſdem Cynog. II.

v.18. *ſpes ambitione donant*] quid ſi, *domant.*

v.23. *Laborum gradus*] vt paulatim comprẽdi poſſent, à ſcutis deductum. Hilarius.

Progenies ſequitur gradibus per crimina creſcens.

Paterculus lib. II.

v.26. *atroci ſtilo*] inclementi. Non memini alibi obſeruare hoc vocabulum tam clementi ſignificatu. In Plauto tamen, *atrox aſtutia,* pro inſigni, Capt. Actu 3. Scena 4.

Pag. 44. v.2. *Artis ſeuera ſi quis amat effectus*] Mirum tam diu hæc non probabili ſaltim coniectura tentata. L. *artis ſeuera ſi quis ardet affectu.* Vel ſanè, *effectus* retineatur, quod pro ſumma ſcientiæ poſitum. Vitruu. lib. I. c. I. *non tantùm Architecti non poſſunt in omnibus rebus habere ſummum effectum.* Sic *ſalutis effectus* apud Boeth. li. III. de Conſ. proſ. X.

v. 3. *priùs more*] lego *priùs morem.*

Frugalitatis lege calleat exacta.

de *Moris* vocab. alibi.

v. 9. *hiſtrionia*] alia quàm vulgò fortaſſis hæc *hiſtrionia.* Sic *hiſtrionales modos* agnoſcit in Oratore auctor Dial. quem vide multis.

verſ. 10. *armigera rident*] leg. *arrident.* Athenæ, *αἰόλις παλλάδ & Rurip.*

v. 14. *fontem*] omnis enim ab eo Poëtarum poſteritas. nude *Pater vatum* Claudiano. Vide Manil. lib. II. Quintil. lib. X. c. I.

v. 15. *mittat habenas*] *effrenata Eloquentia* apud Fulgent. III. Myth. X.

verſ. 17. *Demoſthenis arma*] Sic *arma eloquentiæ* auct. Dial. Seuerus apud Senecam, de Cic.

Publica vox cuius æternum obmutuit armis.

verſ. 23. *Fortuna celeri diſtincta*] omnino L. *diſtincta.* Libera.

v. 24. *epulas & bella*] quæ in Poëtis grandioribus totos libros faciunt.

v. 26. *minentur*] *minari* promittere. Comm. Horatij li. II. Sat. III.

v. 29. *Pierio defundes pectore verba*] & hæc hactenus malè habent. Lege, *Pierio defundes nectare verba. Defundere, diffundere, vt decernere, diſcernere,* apud Frontin. I. de aquæduct. Nectar autem carmen quam ſuauiſs. Paulinus:

Referenſq; paucos, de tuis ſcriptis loqui,
Quaſi labra melle ſparſerit.
Sic de fauorum mihi tuorum guttulis
Dulciſſimum guſtum offerens.

Calpurn. Ecl. IV.

Tam liquidum tam dulce canit, vt non ego malim
Quod Peligna ſolent examina, lambere nectar.

Seneca in Epigram.

Cuius Cecropio pectore melle madent.

Germana autem verba apud Varron. Atacin.

Pieria

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Qui verſus de correctione Petronij vix ſinit dubitare. Sic Græci ſæpe. Ariſtinæt. Heliod. Achill. Tat. Lucian. imag. & τὸ γλυκίων ἀπὸ τῆς γλώττης ῥεῖ αὐτῇ μᾶλλον ἢ ὃν τοῦ πυλίου γέροντος ἐκεῖνον ὁ Ὅμηρος δὴ εἴρηκε. Heſiod. Theogon.

——ὁ δ' ὄλβιος ὅν τινα μοῦσαι
φιλεῦνται, γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Theocritus:

μολπὰν τὰν μῶσαι καὶ ἀεὶ ποθέοντι δίδοιεν
τὰν γλυκερὰν μολπὰν——

Lucret. libro I. *& quaſi Muſæo dulci contingere melle.* *Nectar* autem, quia omnium ſuauiſſimum putabatur, ad cantus dulcedinem tranſlatum. Pindarus Olympionic. VII.

& ἐγὼ νέκταρ χυτὸν μοῖσαν δόσιν ἀθλαφόροις
Ἀνδρέσσι πέμπων γλυκὺν καρπὸν φρενός.

Theocritus Thalyſiis:

ὅνεκα οἱ γλυκὺ μοῖσα διὰ στόματος χέε νέκταρ.

Schol. αἱ μοῦσαι αὐτὸν γλυκύτατον τραγῳδὸν ἐποίησαν. δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ νέκταρος ὑπερβολικὴν τὴν μελιχρότητα, ἢ τὴν γλυκυφωνίαν, &c. Sic è Latinis alij non pauci. Capella libr. XI. de Muſica: *Poſt hos honoratior fontigenarum virginum chorus Pegaſea vocu nectare diffluebat.* Licentius ad Auguſtin.

Scripta ſalutiferi ſermonis, & illa priorum
Æquiparanda fauis, reputans quæ pectore in alto
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

Sic transfertur & ad odorem, vt notauit Giſan. & addo locum Marij Victoris, lib. I.

Vnum ex diuerſo nectar permiſcet odore.

Pag. 45. v. 1. *dum ergo iuuenes ſententias rident.*] Scribo *iuuenis*. Etenim de illo declamatore ſermo eſt.

v. 2. *infamant*] conuiciantur, explodunt, Vincentius Lyrinenſis: *Quæ ſilentio ſepeliri oportebat rediuiua opinione diffamant.* Hieron. Hilarionis vita: *Aduerſarius hoc ipſum irridens diffamauerat.*

v. 13. *diuinam*] vatem, diuinatricem. Iuuenal. Sat. X.

Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Querol. *Secreta queroli ac familiaria tamquam diuinus loquitur.* Arnob. lib. VI. *Apollo diuinus.* Idem lib. V. *res diuina.* Claud. *diuinum pectus*, &c.

verſ. 16. *reiecit*] eum ſcilicet centonem quo amictus erat Eucolpius. Itaque poſtea refugiens ait, *operui caput.*

Pag.46.v.20.*cœpit velle pudorem extorquere*] Hygin. cap.IV.*Cœpit velle filios eius necare.*

v.31.*fortiter faceres*] à militari diſciplina, vbi audens aliquid magnanimum, *FORTITER facit.* Martialis libro XI.

Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Seruius ad illud 4. Georg. *Cæſar ad altum Fulminat Euphraten bello fortiter facit.* Quintil. Declam. CLXXXVII. CCXCIII.CCXCIV.CCCIII.Rufinus Hiſt.Eccle.lib.II.c.XXXIII. Ammianus libro XXXI.

v.33.*qua nunc in diuerſorio puer eſt*] fugit hãc Scripturam ratio. Non enim tam humiliter de ſe ſentit bene peculiatus iſte furcifer. Legam, vni ea litera tranſpoſita, & paulùm immutata: *qua nunc in diuerſorio pueri es.* Sic digna exibit hominis arrogantiæ ſententia.

Pag.47. v.20.*tardum eſt differre*] ſimilis ſententia in Polib.lib.IV.Senec.Agam.

v.24.*cuſtodem*]Iuuen.*quis cuſtodiet ipſos Cuſtodes? cauta eſt & ab illis incipit vxor.*

v.25.*rationem diducerem*]Pacat.*cùm ductam etiam rationem ipſorum videamus annorum.*Martial. lib.XII.*accipe rationem.*Sen.1.de clem.

v.29.*votis vſque ad inuidiam felicibus*] Egeſip.li.1. cap. XVII. *In multis apud Magnum ſupra libertorum modum vſque ad inuidiam excellens.*

verſ.33.*ludentem*]nequam vox, vt obſeruatum doctis. Adiice iſta Maximian.

Cùm media tantùm dilexi ludere forma.

Iuppiter apud Lucia.ἔτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, ὅτι ἐγὼ ἔπαιξα εἰς τὴν γῆν κατελθών. Sulpicius Seuerus Sacræ Hiſt.lib.1.

Pag.48.v.1.*veſticontubernium*] veram huius vocis lectionem & interpretationẽ adhuc quæro. *Contubernium* quidem pro concubitu apud Sueton. Calig. cap.XXXVI. L.XXIII.C.Iuſt.ad L.Iul.de ad.Legere memini. Aliàs militantium propriè cohabitatio. Apul. Sulpic.Seu. de vit. Martin. Alij.Et pag.XXXII. *Commilitonem* ſuum eumdem vocat.

verſ. 4.*perfunctoriè*] Egeſippus libro 1. cap. XVII. *non perfunctoriè itaque in ipſo prælio inuit hoſtes ſuorum.* Vincentius Lyrinenſis. *Sed hæc forſitan perfunctoriè prolocta* *prolocutus eſt.* *Perfunctoria ſalutatio*, Optatus Afer libro IV.

v.5.*Diuidere*] ſanè non adeò hic impium vt volunt. ſed vt Seneca lib.I.de Ben.ca.XIV. *meretrix ita inter multas ſe diuidit, vt nemo non aliquod ſignum familiaris animi ferat.*

verſ.22.*exanimatus conticuit*]vt ſolemus in magno & inſperato caſu:Valerius Flaccus V.Arg.

——attonito quamuis pauor ore ſilentem
Exanimat? Apollonius III.Argonaut.
ἄνεῳ δ᾽ ἐς ἀλλήλους ὁρόωντο.

Minut.Felix Octau. Claud. III. de Rapt. Proſ. Sym. Epiſt.

Pagina 49.v.9. *circuitu agendum*] Martial.lib.XI.epigramm.XVI.

——nec per circuitus loquatur illam.

v.16.*vendere verba*] Vide quæ ad Manil.in I. Ablegm. Incertus Poëta.

Ius ruit, ordo perit, ſceleri placet ora manuſq;
Vendere-- -

v.25.*Sicel.*] vide Rhemnium de Pondd. Cæterùm in hac periodo illuſtre mendum, cui exſtirpando nunc non ſumus.

Pag.50.v.1.*nihil agere*] ocioſi eſſe.Demoſt. ἐν τῷ μηδὲν ἤδη ποιῆσαι λόγον ὧν ἀπήλλακται ταῦτα. vide ſi tanti, quæ ad Claud.in Eutrop.notamus.

Pag.51.v.20. *oſtium non ſatis audaci ſtrepitu*] τὸ *Non* officere cenſui rectè vidit doctiſſ. VVovv. itaque id delet:Ne tam audaces ſimus l.*Oſtiolum ſatis.*

v.11.*Cùm & ipſi ergo pallidi*] f. *cùm & ipſe & ego palladi.* Nam de nemine hactenus timente locutus eſt.

v.29.*expectat animus lacrymas paratas*]contraria hæc. f.*exputauimus.* vt de lacrymis Quartillæ non ſuis & ſocij loquatur iuuenis. quas ſcilicet non ad dolorem, ſed eius friuolam oſtentationem dixerit paratas.

v.31.*detonuit imber*] quia *AMBITIOSVM* dixit, placuit viro docto: *DETVMVIT*, quod verbum quamquam eodem modo in Prudētio, Statio, Plinio, Gellio, lectum, hìc tamen non recipimus. Quis enim neſcire poteſt ſocii eſſe imbres & tonitrua?

v.vlt.*vbi fabulas & anteceſſura latrocinia didiciſtis*] lateret aliquid propter fractum Satyricon hoc, ſuſpiciendū non ſciendum. At dubio procul: *dedidiciſtis*. Minatur enim in hominibus paulò antè perditæ audaciæ tãtam iam puſillanimitatem. Leg. *ante ſecura latrocinia dedidiciſtis*. Sic Sulpicius Lupercus:

Antè feri ceruis ſubmittent corda leones,
Sanaq́; dediſcet prælia toruus aper.

Pag.52.v.1.*neque enim impunè quiſpiam quod non licuit aſpexit*] Callimachus.

κρόνιοι δ' ὧδε λέγοντι νόμοι
Ὅς κέ τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἕληται,
Ἀθρήσῃ μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ.

Viderant autem Priapi ſecretum in cryptâ iſti. *Vexare* eſt inter Nupta. Ouidius:

Parcius Andromachen vexauit Achaia victrix.

Latro in Catil. *Cædes ciuium, domorum incendia, vexationes virginum*. Idem. *Seruate pudicitiam neceſſitudinum veſtrarum à teterrimis vexationibus.*

verſ.15. *maior in præcordiis dolor ſæuit*] Silius lib. 1. de Ann.

Romanum ſæuit puerili in pectore bellum.

v.20. *Supinas manus*] Virg. 4. Aen.

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.

Apollon. Arg. 1.

πολλὰ δὲ μάλ' ἀθανάτοισιν ἐς αἰθέρα χεῖρας ἄνεσχον
εὐχόμεναι. Vide Ariſtotelem & Apul. *περὶ κόσμου*.

v.22.*traducere*] diffamare. ſic xxxix & cix. Martial.

Quæ tua traducunt manifeſtò carmina furto.

v.23.*quæ mille vix homines norunt*] Vera lectio, firmatur à Martial. 1. lxvi.

Secreta quære carmina & rudes curas,
Quas nouit vnus.———

v.25.*gemitibus concuſſa*] Capella lib. 1. *tanta gratulatione alacritateq́; concutitur.*

Pag.53. v.1.*dentata manu*] rectè qui ita legit.

v.8.*Contemni turpe eſt*] Pacatus. *Cuius quidem ita maiores noſtros ſemper pertaſum eſt, vt grauiorem putauerint ſeruitute contemtum.* Cæterùm epigrãma optimè emendauit magnus Turneb. Clauſula eſt. *Victorem etiam eum haberi & palmam referre certaminis, qui non iugulet ſtatim vt ſuperarit aduerſarium.* Par quodammodo ſententia in epigrammate Senecæ:

Deſere confoſſum, victori vulnus iniquo,
Mortiferum impreſſit mortua ſæpe manus.)

v.12.*in riſum effuſa eſt*] Sueton. Caligul. xxxii.

v.16 *omnia mimico riſu exſonuerant*] Pacatus. *Cuncta cantu & crotalis perſonabant.*

v.24. *Ego autem frigidior*] Ouid.

Sanguis abit, mentemq; calor, corpusq; relinquit,
Inq; nouo iacui frigida facta toro.

Pag.54.v.i. *attonitis*] rei nouitate. Sen. Apoc. *ſtupebant omnes nouitate rei attoniti.*

ibid. *mors non dubia*] Ouid. *Non dubia eſt Ithaci prudentia.* ---

v.19. *Satyrij*] Vide P: Aeginet. lib.i.cap.xxxvi.

v.26. *acu comatoriá*] Quintil. lib.ii.cap.v.

Pag.55.v.3 *horribile ſecretum*] ſacrum & ſanctum. M. Victor. lib.iii.

attonitum venerabilis attrahit horror. Claud. vi. Conſ. x. *Et ſacer horror aquis*---Lucan. iii. *arboribus ſuus horror ineſt.*---

Pag.56.v.20. *clune agili*] vide Arnob. lib.5.

v.21. *molles veteres*] L. *molles, cenetes*, Schol. Iuu. Sat. vi. *cenetes molles & obſcœni appellantur.*

verſ.28. *creta*] Martialis libro ii.epig.xli.lib.viii.ep.xxxiii.

v.33. *hominem acutum*] Roman. Aquila. *Inuentio cum acutis hominibus communis eſt.*

v.34. *vernulæ*] Iuuenal. xi. *ad quod laſciui ludebant ruris alumni.*

Pag.58.v.10. *thalamum ingeſta veſte*] Claudian. ii. de Raptu. ---*alij prætexere ramis*
Limina & in thalamum cultas extollere veſtes.

Pag.59.v.2. *res nouas*] antè non viſas. Proſper.
Inſolitum ſi quid labentia tempora promunt,
Hoc mirum mundus dicit, habetq; nouum. Eurip. ἄπιστ' ἄπιστα καινὰ καινὰ δέρκομαι.

v.8. *Trimalcio lautiſſimus homo*] an iſta poſtrema non gloſſemata.

v.21. *curſoribus*] Sen. Epiſt lxxxvii.

verſ.28. *admiratione Tutori*] Plautus prol. Pſeudol. vel quiſquis auctor.

v.30 *Oſtiarius*] ianitor, catena Solitus oſtio alligari. Sueton. Clar. Rhetor. Ouid. i. Amor. Nonius *tinnire.*

Pag 60. v 2. *canis ingens catena vinctus*] catenarius canis Sen. iii. de irâ, xxxvii.

verſ. 8. *Ipſe Trimalcio capillatus caduceum tenebat Mineruáque ducente * tenia intrabat*] aſteriſcum exſtirpa:

teniæ autem ſolennes in imaginibus, ita hominem teniâ comprehenſum introducebat Dea. Pauſanias Att. ἀπόλλωνα διαλύκιζον ταινίᾳ τὴν κόμην. Lucianus Philopſeude. *de ſtatuâ Pelicht:* διαδεδεμένον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ. Paulò pòſt, εἰ δ' ἔν τινα ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ξηροὺς ἔχοντα. Aelianus Poicil. lib. IX. c. XXXIX. vbi adoleſcens amans ſtatuam bonæ fortunæ: ἀναδήσας πολλαῖς ταινίαις καὶ στεφανώσας τὸ ἄγαλμα ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Sic amatores Athenis amaſia ternis incinxiſſe, iudicio adfectus ex eo more clarum, quem ad Theocritum illuſtrat D. Heinſius, ὁ θαυμάσιος.

v.15. *capiebat*] L. *rapiebat*. Fulgent. Myth *ſequax ſi fueris celeriter raptum ex mortali cœleſtem efficient.*

verſ.16. *aurea penſa*] rebus lætis ea Parcis dabant. Sidon. Senec. Apocol. Triſtibus autem pulla. Horatius Martial.

v.20. *ædicula*] pretioſioribus effigierum ædiculas faciebant. Pauſan. Corint. ἑρμαῖ δὲ ἐστιν ἀγάλματα χαλκοῦ μὲν καὶ ὀρθὰ ἀμφότερα. τῷ δὲ ἑτέρῳ καὶ ναὸς πεποίηται. Herod. Euter. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ προεκκομίζουσι Tibullus:

——paupere cultu
Stabat in exigua ligneus æde Deus.

Iuuen. Sat. VIII.

Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in ædicula Deus unicus.——

v.24. *quas in* * *medicâ*] lege: *quas in porticâ picturas haberent. Iliada & Odyſſeam reſpondit.*

Pag.61. v.9. *ante pedes*] ritu ſupplicum.

Ante pedes ſupplex ſimiliſq; roganti
Concidit.——

Mart. Spect.

v.13 *precario*] *Sacrarium* in ædibus ſuis agnoſcit Auſon. Ephem. Puto idem eſſe. Cicer. Fam lib. XIII. ep. II.

v.21. *Sine dubio*] Portius Latr. *Athenienſibus vrbi ſine dubio doctiſſimæ.*

v.27. *ad ſummam*] συλλήβδην. Vitruu. lib VII. *ad ſummam mors eius vt parricidij damnati variè narratur.*

v 32. *ad pedes*] vetuſtiſſ. mos ante epulas pedum lotio. Geneſ. XLIII.

Pag.62. v.4. *pantomimorum*] conuiuatum ad Symphonium clarum poſt alios not. ex Heliodoro. lib. III. Lucian. περὶ Ὀρχ.

v.20 *poſitus*] *ponere* conuiuale verbum. Iuuen.

——quanta eſt gula quæ ſibi totos
Ponit apros——Idem xi.
——natalitium conuiuis ponere nardum.

Tale *MITTERE apud* Apic. & *miſſus* pro ferculo. quod & *PATINAM* idem vocat.

Pag.63.v 19. *Si adhuc*] *ſi* valet *an*. Propert. lib. ii. Eleg. vlt. Gratius Cyneg.

v. vlt. *colaphis obiurgare*] l. *obiurgari*.

Pag.64. v.15. *verum Opim.*] pro miro, cùm ſua ætate iam non fuiſſe dicat Velleius. ii.

v.27. *eſſe bene*] Catullus:

eſt pulchre tibi cum tua parente.

Pag 65. v.24. *damus plauſum*] Horat. *datus in theatro cum tibi plauſus.*

v.25 *res electiſſimas*] cibos. Iuuen. xi.

Conuiuam caueo qui me ſibi comparat & res
Deſpicit exiguas——

Publius.

Bonarum rerum conſuetudo peſſima eſt.

Non aliter hoc exponendum, quod crux fuit nupero Criticorum perduelli.

Pag.66. v.12. *genius tuus*] Apul.

Carmina dono tibi ſerta tuo genio.

v.14. *Trimalcionis Topanta eſt*] valeat cum *Sycophanta* alter, Lipſij lectio probiſſima τὰ πάντα eſt. Eius Exemplis iſta adijce. Auſon. Grat. Act. *ſenatus, curia, vnus mihi omnia Gratianus.* Plin. Paneg. *omnia pariter ac ſtat in factus*. Heliodorus lib VII. εἰμὶ γὰρ τῇ δεσποίνῃ τὰ πάντα, καὶ μόνον οὐκ ἀναπνεῖ με καὶ ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ νοῦς εἰμι καὶ ὦτα καὶ πάντα συγχωρῶ. Lucianus ἑταιρικοῖς. ἐρώμενος, δεσπότης πάντ' ἦν ἐγώ, Achilles Tatius lib. V. πρὸς γὲ τὴν μαγείρισσαν ὅπως ἔχειν ὡς πάντα νομίζειν ἐκείνην αὐτῷ. Lucan. lib. III. *Omnia Cæſar erat.* Proſper contra Ingratos:

Dum nulla ſibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia——

Macrob. III. Satyra xi. *at hic veſter, flamen, & pontifex & omnia.* Paterculus libro ii. *id vnum dixero, quam ille omnibus omnia fieri.* Sic Triſmegiſtus etiam in Poëmandro.

v.22. *Poëtarum eſſe cœpit mentio*] Perſius:

——Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi quid diu poemata narrent.

Iuuenal.S.vi.

Eum diſcumbere cœpit, Laudat Virgilium.

In carmine Publij notata quæpiam alibi publicauimus.

Pag 67.v.3. *faleris pelagijs*] Hieron. *vt taceam de inaurium precijs, candore margaritarum, rubri maris profunda teſtantium. Smaragdorum virere, Cerauniorum flammis, Hyacynthorum pelago*, &c.

ibid. *pelagijs*] Manil. lib v.

Vix quiſquam eſt locuplex, oneratur terra profundo.

v 4. *indomita*] ob libidinem equæ indomitæ ſimilis. Horat. de eadem libidine.

Indomitam properat rabiem ſedare.

Attius apud Non. *Tereus indomito more atque animo barbaro conſpexit in eam Amore vecors flammeo.*

v.7. *ignes lapideos*] fulgores gemmarum. Claudian.

——acies ſtupet igne metalli.

Martial.

Miratur Scythicas virentis auri
Flammas Iuppiter.——

Lapides, gemmæ Ouid.

Elapſuſq; caua fingitur aure lapis.

Manil. lib. iv.

Nec lapidum pretio pelagus cœpiſſe pigebit.

Pag 68.v.11.* *gaſtrarumq; eminentium.*] f. *grumorumq;* vide Nonium.

v.30. *& transfudimus hinc & hinc labellis errantes animas*] Deliciæ compotum Amoris ἐραστῶν. Theocrit. Oariſt. εἶτ' αὐτὰν δυνάμαι καὶ τὰν ψυχὰν ἐπιβάλλειν. Bion. Epit. Adon τοσοῦτον με φίλασον, ὅσον ζώει τὸ φίλαμα ἄχρις ἀπὸ ψυχῆς ἐς ἐμὸν ςόμα κ' εἰς ἐμὸν ἧπαρ πνεῦμα τεὸν ῥεύσῃ. Sic Ariſtenæt. Heliodor. Tacitus, Apuleius. Manil. lib v.

Oſcula, & in proprias animum transferre medullas.

Vide Platonis verſus apud Gellium (ab ipſo fortaſſis) interpretatos lib xix c.xi. Macrob. ii. Saturn. xi.

v.32 *perire cœpi*] hoc eſt, *perij*, vel *pereo*. Salluſt. *ſæuire fortuna ac miſcere omnia cœpit.* Phædrus fab. ii. *Sed quoniam graue omnino inſuetu onus, & cœpiſſent quari.* Hoc genus hic Pithæo in Phædro doctiſſ. Rigaltio notatum. Ita Græci. Diodorus Siculus lib x. ἤρξατο δὲ ναυπηγεῖσθαι κατὰ πᾶσαν τὴν παραθαλάττιαν, &c

Pag.69.v.2. *volutatus*] in ἀῤῥήτοις hoc verbum. Lucilius lin. xxx. *Quid tu iſtuc curas vbi ego oblinar atque voluter.* Cic. 2. de Reipubl *cupido autem & libenti, & libidinoſo, & voluptabunde in voluptatibus.*

verſ. 14. *alium locum*] Subtiles ſunt, qui hic quid nequius imaginantur. *Loci* tamen taliter intellectus creber apud Medicos. Prudent. Periſteph. XIV Columel. l 8. c. 7. l. 7. c. 3. l. 6. c. 27. &c.

v. 20. *ſolus incumbu*] Vt draco ille in fabulis. Phædrus lib. 4. Sulpicius Seuerus lib. I. ſacr hiſtor. *inhiant poſſeßionibus, prædia excolunt, auro incubant.*

v. 21. *contentus*] mirè dictum, ac ſi dixerit in continenti, vno impetu. Germanicus Cæſar.

Subſequitur rapido contenta canicula paſſu.

Rutilius lib. I.

Voluitur ipſe tibi qui continet omnia, Phœbus.

id eſt, contento curſu emetitur.

v. 23. *intorto circa brachium pallio*] Cornific. IV. ad Herenn. Appian. Mithr. Liu. lib. XXV.

ibid. *compoſitus gradum*] à Gladiatoribus ſen. de Prou.

Ignominiam iudicat gladiator cum inferiore componi.

Lucan. lib III. de Argonaut.

Primaq; cum ventis pelagiq; furentibus vndis
Compoſuit mortale genus.——

v. 25 *tangebat genua*] ſupplicium more Eurip. Hecub. ἅψαι δὲ γενείου τοῦ ἐμοῦ, πάντεχνος ἄν;

v. 27 *par.*] à Gladiatoribus, quorum paria dicuntur componi. Sidon. lib. II epiſt. IX.

Pag 70. v 8. *ab extrema parte verbi*] Ariſtenet lib. II ep. VII ἅμα ἔπος ἅμα ἔργον. Vide CVM DICTO. Ind. Apul.

v 9. *fulminatus ua pronunciatione*] Similiter Heliod. libro I.

v. 17. *nomen amicitiæ*] ipſa quæ per nomen indicatur. Sic XXXIII. *reliquis veteris amicitiæ nomen.* Auguſt. de ciu. lib. I. c. XV. *multo minus nomen criminandum eſt Chriſtianum.* Statius VI. Theb.

——piorumq; ingentia tellus
Aonis & Tyriæ ſuſpirant nomina matres.

Arnobius libr. I. *poſtquam nomen in terris Chriſtianæ religionis accepit.* Stat. Achill. I

——neq; inter priſca parentum
Nomina cumq; ſuo numerat Amphione Theba.

Libro II.

Illic ingentia certant Nomina——

verſ.19. *cum fortuna manet*] vide Ouid. Triſtium I. & VIII.

verſ.24. *vera redit facies*] Vincentius Lyrinenſis. *Cum actor Tragicus ſacerdotem effingit aut regem, non eſt ſacerdos aut rex. Nam deſinente actu, ſimul & ea quæ ſuſceperat perſona, deſinunt.*

ibid *diſſimulata*] optimè reſcribunt *aſſimilata.*

v.28. *collegi ſarcinulas*] Iuuenal. *collige ſarcinulas dicet libertus & exi.*

v.31. *verberabam planctibus pectus*] Sic Q. Cicero *verberare aliquem conuiciis.* fallitur qui ſolemnem lugentibus pulſum pectoris putat.

v.vlt. *aufugi iudicium*] pro effugi. Cicero ſtrat. *Andromeda aufugiens aſpectum mæſta parentis.*

Pag 71. v. 8. *tanquam puellam*] videtur leg. *puellum.*

verſ.10. *togæ virilis ſtolam ſumſit*] vtut iſta maculoſa, non dubium tamen quin reſpexerit ad Cic. Philip. II. *ſumſiſti virilem togam, quam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti.*

verſ. 11. *qui ne vir eſſet*] planè Eunuchum hic circumloquitur.

ibid. *à matre*] ſtatim à natiuitate Iuuenal.

——*& adhuc à matre rubentem.*

v.12. *opus*] ἄρρητον. Lucian. Dea Syr. ἐσθῆτα δὲ οὐκ ἔτι ἀνδρηίην ἔχουσι, ἀλλὰ καὶ εἵματά τε γυναικήια φορέουσι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέουσι. Longus Poëm. IV. *ἐς μιτυλήνην αὐτὴν ἄγειν ἐπὶ γυναικῶν ἔργα σπουδάζει.*

V 30. *nocturnus graſſator*] horum mentio apud Feſtum, Focam Virg. vita Caton. apud Gell. lib. XI. c. II. Auſonium periculi. Iliad X.

verſ. 29. *notauit me miles*] ſæpe ita loquitur pluribus locis.

Pag. 72. v. 10. *diuitis hæc magni facies erit*] Paulinus Natali. IX Fel.

——*vrit*
Defectus miſeri metus, & miſer ardor habendi,
Atque ita & inter opes inopes, quaſi Tantalus ille
Inter aquas ſitiunt, nec habent quod habere videntur.

ibidem. *omnia cernens qui timet*] vide Higinum fab. lxxxij.

v.14. *nemo cælum putat*] Deum. Claud. *prouidus æther*
Noluit humano titulos auferre labori.

v.15. *nemo Iouem pluris facit*] adhibendus eſt geſtus vt intelligas γνωμολογοῦντα. Sic in illo Publij.

A morte ſemper homines tantumdem abſumus.

Ita in ſacris literis Eſaiæ lj. ver. vj οἱ δὲ κατοικοῦντες ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦνται.

verſ. 19 *quod non exſpectas*] Eurip. Alceſt. & Androm. πολλὰ δ᾽ ἀέλπτως κραίνουσι θεοί Heliodor. libr. vii. ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράδοξα πολλάκις αἱ κατ᾽ ἀνθρώπους τύχαι κατεργοῦσι.

v. 20 *Fortuna negocium curat*] Demoſt. Olynthiaca ii. μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ᾽ ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Philoſtr Heliod.

v. 21. *apes ideo pungunt*] Claud. Feſcenni.

Non quiſquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat, ſi timeat rubos,
Armat ſpina roſas, mella tegunt apes.

v. 24. *nemo noſtrum non peccat, homines ſumus*] Xenophon. παιδ. ε. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν. libr. vi. ἐγὼ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα.

v 29. *Zeuxidos manus*] Schol. Pindari. Olymp. χεῖρες ἀντὶ πράξεων.

Pag. 73. v. 7. *pictorum amantium*] melius fortaſſis: *linorum am.*

v. 6. *modo nato flore*] Hyacintho. Elegantiſſimè Coluthus de Rapt. Hel.

v. 11. *nemini tamen*] l. *talem*. cæteroqui falſiſſimum docent omnes fabulæ.

v. 20. *Exercitati vultus*] ob vigilias in ſtudio, ita pictos poëtas auctor. Schol. Iuu.

v. 32. *magno ſe fænore tollit*] ita loquitur Caſſius Parmenſis:

Non leuis adſcenſus ſi quis petit ardua, ſudor
Plurimus hunc tollit. — —

v. 33. *præcingitur*] militare verbum: militiam ſequitur auri amore.

v. vlt. *ſollicitat nuptas*] hinc *ſollicitatoris* Paulo ICto. v. Sent. iv.

Pag. 74. v. 4. *rectum iter vitæ inſpicere*] fortè: *inſiſtere.*

v. 10. *quacunque ratione poſſunt*] L. *quacunque rationes poſcunt.*

v. 5. *propter morum differentiam*] vide Boëth. de Conſ. lib. I. proſ. iii.

v.12.*neſcio quo modo*] Q.Cic.

Neſcio quo pacto res mala facta bona eſt.

ibid.*bona mentis ſoror eſt paupertas*] vid.Apul.Apolog. Aeneam.Gazæum alios.

v.24.*uſu formoſorum*] Ouid.*ipſóq; fit vtilis uſu.* Saluianus lib. VII. de Gub. *Quis credere aut etiam audere poſſit, conuertiſſe in muliebrem tolerantiam viros, non uſum ſuum tantùm atque naturam, ſed etiam vultum, &c.* Saxo Grammat.lib.v. Dan.Hiſt.

v.26.*triſtitia*] ſeueritate. Arnobius lib. VI. *formas quæ animis triſti eſſe poſſint deriſui.* Impp.in præf.Cod.Theod. Pacatus pan. *ſeueri patres his quos plus diligunt, triſtiores ſunt.*

v.31.*prædator corporis*] felis pullaria. Sic XXXV. *Hylam Nympha prædata eſt.*

Pag.75.v 19 *ingurgitaui*] Longus lib.II. γευσάμενοι δὲ τῆς ἐν φιλήμασι τέρψεως ἀπλήστως ἐνεφοροῦντο τῆς ἡδονῆς.

v.22.*male*] ad Nequitiam.Ouid.

Et ſi quis malè vir quærit habere virum.

Pag.76.v.6. *domine*] ita adpellati pædagogi diſcipulis.Manil.

Et dominum dominus prætexta lege ſequatur.

v.19. *irrepſi tamen*] ignaro quaſi aut inuito. Terentianus:

Quæ potui tamen obrepens incœpta peregi.

ibid.*inter quas pictura*] Plin.XXXV.c.1.

Pag.77.v.11.*veſtigium*] indicium,Claud. *veſtigia magna Indolis agnoſco*--- Pacatus.*Nullum toto terrarum orbe ſuperbiæ,libidinis,crudelitatis,exſtare veſtigium.*

verſ.24. *artes ingenuæ*] Ouid. *ingenuas didiciſſe fideliter artes.*

v.27. *hercula*] non dubito veram lectionem quam in epiſt.Criticâ ad Apul. Sciceradus olim repoſuit. *arculâ.* de *arcâ* vide Vitruu.lib.v.c.XII.

v.19. *ætatem*] vixit annos C.Laërt.IX.

verſ. 21. *hominum animas*] vide epigramm. Eueni & aliorum ab Auſonio interpretata in Buculam Myronis.

v.29.*vino demerſi*] German. *nec iam Semina virtutum vitijs demerſa reſiſtant.*

v.30. *paratas artes*] quæ in facili.ſuprà,*nec victoria mi placet parata.*

Pag.78.v.2.*Bonam mentem aut valetudinem*] Iuuen.

Orandum eſt vt ſit mens ſana in corpore ſano.

v.6.*Extulerit*] morticinum Manilius:

Ex ipſis quidam elati rediere ſepulcris.

v.8 *Senatus recti boniq; preceptor.*] XII. Tabul. IS. ORDO. VITIO. VACATO. CETERIS SPECIMEN. ESTO.

v.17.*Troia Haloſin.*] Anacreon:

σὺ μὲν λέγεις τὰ Θήβης ὃ δ' αὖ
φρυγῶν αὐτὰς ἐγὼ δ' ἐμὰς ἁλώσεις

Suet.Ner.

v.20.*ancipites metus*] Statius:

Anceps metus ad mœnera tuliſſet.

Silius:

——ancipiti mentem labefacta timore.

v.22.*atro metu*] C.M.Victor.*Ecce niger terror.* Valer.

Aruaq; nigro vaſta metu.

v.23.*Caſi vertices Ida trahuntur*]Sidonius.*decreſcens cui Dyndimon reciſo fertur vertice texiſſe claſſem.* Stat.Eq M.

v.24.*in molem cadunt*] Claud. *in cinem rubuére gena.* Sidon.

In tua lucra feris exarmat guttur alumnis.

Minut.Fel.

Æſculapius vt in Deum ſurgat fulminatur.

ibid.*molem*] Centones Virgiliani hi Iambi.

Quis molem hanc immanis equi ſtatuére?

v.28 *irata virtus*] ipſi Danai.Empedocles apud Laert. lib.VIII. ἄξεις δ' ἐξ ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός. Sic crebrò Apollon. Orpheus Arg.Catul.Epit.P.

ibid:*graues*] rectè expon.*grauidos.*Virgil.

Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem.

v.30. *O patria*] Virg.*ô patria ô diuûm domus.*

Pag 79.v.1.*gaudium lacrymas habet*] Claud.

Singultus varios,lacrymoſaq; gaudia miſcent.

Oroſius lib.II.cap.XVII.

verſ.3. *crinem ſolutus*] propter luctum patriæ : Tibull. *& fleat effuſis ante ſepulcra comis.* vel ritu antiſtitum aut de Calaſiri Heſiod lib.VII.

v.10.*roborea moles*] Virg.

Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem
Roboribus textu cæloq; attollere iuſſit.

v.14.*dorſo repellit*]Oroſ. lib.I.c.II.*anguſtū terræ dorſum.*

v.16.*ſilenti nocte*] Virg.

Tacita per amica ſilentia Luna.

Silius lib.viii. *ſub nocte ſilenti irrupêre fera.* lib.xvii.

Arderent cum bina in nocte ſilenti Caſtra.

Valer.Flac.lib.ii.

Altæ per opaca ſilentia noctis.

M.Victor.lib.iii *de nocte ſilenti.*

v.18 *marmor.*] pelagus.Manil.

Perfudit liquido Perſeus in marmore corpus.

verſ. 22. *liberæ pontem iubæ*] an dicit Dracones iubis vt ponte vſos? Non credo. Et latet aliquid. L. *Liberæ ponto iub.*

Pag.180 v.8. *Theſſali quadrupes*] Claud *& gens exercita campo Theſſala.* Apud eundem ſimilis comparatio lib. de Nupt.Hon.

v.12.*Continuat in mortem vltimam ſomnos*] Stat.libr.x.

ſomniq; & mortis anhelitus voluitur.———

v.15.*in porticibus ſpaciabantur*] Propert.

Nec tu Pompeiâ ſpaciabere lentus in vmbra.

v.28.*à te exire*] lib.ii.epiſt.68.

Reges & dominos habere debet,
Qui ſe non habet.

5 v.vlt.*cibo*] Sic Pſalmogr.Regius, *lacrymas cibum ſuum* dicit & Plaut. ſimiliter, *amatori cibum copiam amatæ.* Sic pag.60.

Pag 81.v.12.*tua voluntate*] Virgil.

Feras ſolatia mortis ad vmbras
Æneæ magni dextra cadis.

Quem alluſit Petr.Ouid.lib.xii.

Solamen habeto———
Mortis ab Æmonio quod ſis iugulatus Achille.

Attius apud Macrob.

v.16.*quid dicis*] ita pag.4.

Pag.82.v.19.*Aſcylti partem*] l.*parem*.Sidon.

Helleſpontiaco parem Priapo.

v.vlt.*pondus*] Querolus. *ſuſcipe Paphiru, Cytheren, Briſaiden ſed cum pondere Neſtoris.*

Pag 83.v.5.*vt aiebat*] L. *aiebant.*

v.10.*impedit*] ſalſa ironia hic latet, quare Duſæ correctio, *Expedit*, auerruncanda.

v.19. *Afræ volucres*] Pacat. *horum gula anguſtus noſter orbis, namq; appoſitas dapes non ſapore ſed ſumptu æſtimantes, illis demum cibis acquieſcebant, quos extremus oriens, aut poſitus, extra Romanum Colchus imperium, aut famoſa naufragijs maria miſiſſent, quos inuitæ quodammodo re-*

luctantique natura hominum pericula rapuiſſent. Iuuen. Satyr.xi.

> *Sythica volucres, & Phœnicopterus ingens.* Idem:
> *Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus Afræ,*
> *Nouit auis noſter tirunculus.*———

v.21.*pictis anas enouata pennis*]in Catal.Scal.

> *Et pictis atagen opaca pennis.*

Neutrum ſatis arridet.An:

> *Et pictis anas inchoata pennis.*

Vt non perfectam formam anatis dicat.

verſ. 23. *arata Syrtis*] non eſt vt aliam pro hac lectionem amplectamur.Auſon.Moſel.

> *Quod ſulcata leui criſpatur arena meatu,*
> *Inclinata tremunt viridi, quod gramina fundo.*

Idem,ſi ſatis bene memini,*nouales* in aqua agnoſcit.

v.26.*cinnamum veretur*]Iuuen.Sat.xi.

> *Nil rhombus,nil dama ſapit,putere videntur*
> *Vnguenta atque roſa*———

v. 27. *quæritur*] Salluſt. *veſcendi cauſſa terra marique omnia exquirere.*

ibid.*errores lentus*]fort.*lenitus.*

Pag 84.v.2.*negauit recte facere*] Alibi:*nequaquam recte faciet qui citò credet.*Horat.

> *Si recte facies,hic murus aheneus eſto.* Sæpe I. C.

ibid.*negauit*]Al.*negaui circuitu agendum.*

v.9. *raram facit mixturam*] Claud. *quem vultus honeſtat, dedecorant mores.*———

v.14. *iniuriam Encolpius accipit, alium amat*] omnino ſcribendum : *animum amo.* Philoſophicum nemini ignotum, & hic talis. Vel ſanè meliùs.——*animum amat.* Altera ex his coniectura res ipſa eſt.

v.vlt.*ſemicinctio ſtanti ad parietem*]leg.*hianti.*nam interſerebat collum, facilis lapſus, correctio legitima. Similia apud Apul li.1.Met.*Spondam* autem pedibus ſubdebat,qua mox depulſa, penderet furcifer.

Pag.86.v.16.*mulcant*]Gloſſ.Iſidor.*mulcat,percutit.*

v.18.*carnario*]auctor Moreti.

verſ. 21. *impoſita*] vt notet ſenilis facinoris impotentiam.

Pag.87. verſ. 8.*tu eras*] Terent. Ad. *ehem mi pater, tu hic eras.*

verſ.11.*faſtum*] Firmicus. *mulieris diuitis ac reginæ ſuæ amorē,quæ faſtus amati adoleſcentis tyrānicè voluit vlciſci.*

v.12. *habeat pudorem*] Iuuen. Sat. II. *habeat iam Romæ pudorem.*

verſ.20.*mollis*] effœminati Ouid.IV.Met.——*tactis ſubita molleſcat in vndis.* Velleius lib.II. *mollitiis pene vltra fœminam fluens.* Macrob.2. Saturn.IX. Martial. libro V.epiſt.xlii.

Pag.88.v.6. *clauſtrorum*] valuarum. Germ. *foribus reducit vincula clauſtri.*

v.28. *irrumpit perturbatus*] omnino l. *perturbaturus.*

v. 32. *propoſitione*] Gellius libr.I cap.V. de Hortenſio: *maledictis appellationibusq́; propoſitis iactatus eſt.* Quare ſuperuacuum viri docti: *proditione.*

Pag.89.v.23.*incipe velle ſeruare*] ſuprà notauimus ex Higen. Hieron. *vita* Iohann. Mon. *cœpimus velle ab eo proficiſci.*

v.30 *tamquam non rediturum*] Dion. Cato.

Cùm dubia incertis verſetur vita periclis
Pro lucro tibi pone diem quocunque laboras.

Pag.90 v.15.*barbis horrentibus*] German. *Horrenteſq́; iubas & fuluum cerne Leonem.* Iſidor. lib.X, *hirſutus ab eo quòd ſit hirtus & pilis horridus.* Apul. *capillus horrore implexus atque impeditus.* Solin.cap.XXII. *villoſos habent armos, & menta promiſſis hirta barbis.*

v. 16. *moraris, inquit*] de nautarum talibus conuitiis Martial.lib.X.c.IV. *Hæc ſunt, iam tumidus vocat magiſter, caſtigatq́; moras & aura portũ laxauit melior, vale libelle, Nauem ſcu puto, non moratur vnus. Sermo* autem hic τὸ πρέπον nautæ ſeruat, ideóque turbatior eſt àtque ſolet.

verſ.17.*Haud mora*]medium nautæ ſermonem interrumpit.vt properans.

v.22.*adoratis ſideribus*]malè vir de hinc colligit noctu rem geri. Nam & diu ſidera poſſunt nocere nauigantibus.Sic pacem eorum nauigaturo Maroni precatur Horat. *Placabant autem & fluctus ipſos.* Vide talia apud Catull.Phaſelo,Lucret.lib.V Pacat.panegyr.

verſ. 25. *Luna innum.*] toti huic narrationi conuenit Epigr.XXVI.l.IX.Mart.

P.91.v.16.*Per fidē*]LII.*per fidē Eumolpe reduc puerum.*

v.33. *commoda manu*] χεὶρ χεῖρα νίπτει.Senec. Apolog.

Pag.92 v.12.*cui vecturam debemus*] L.*inuidemus*.omnino ex ſententia.Lapſus facilis: *vecturam debemus.*

Pag.93.v.25.*à quorum regione*] Higen.Aſtron.libr.III. cap.II.

Pag.

P.94.v.1.*rem vacuam*] vacantem, nullius precij. Capell. *iraſcire deis vacuum eſt.* Horat. *ſemper vacuam, ſemper amabilem ſperat.* Sic pag.82.

v.13.*venter*] malè in Catalectis, *ventus.*

v.23.*adhuc aliquod*] l *adhuc aliud Aliquod.* vetus ſcriptura, *Adhuc* ALIQVOD.

v.33. *pertunde aures vt imitemur Arabes*] de Lybibus hoc Macrob. lib. VII cap.3. Dio in Macrino de Mauris. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸ οὖς τὸ ἕτερον κατὰ τὸ τοῖς πολλοῖς τῶν Μαύρων ἐπιχώριον διετέτρητο. Iuuenal. & Schol.

v.34.*Gallia*] Galli enim candidi facie. Manil. lib. IV.

Gallia vicino minus eſt infecta rubore.

Iſidor. lib. XIX cap. XXIII. Dionyſ. Alex. λευκά τε φῦλα νέμονται ἀρειμανέων Γερμανῶν.

Pag.95.v.7.*accercito*] ita CXII.

v.9.*tumore*] vide Sulpic. Luperc. lib.1. Veterum epigramm.

ibid *crines calamiſtro conuertere*] Capell. lib. IV.

v.25. *inſcriptione ſolerti*] l *ſolenti.* ſic vocat *notum epigramma*, infrà.

Pag.96.v.6.*non diſſimulata*] meliùs *nos diſſ.*

v.11.*quod quæris*] ſæpe ita τὸ *Quod.* Plaut. Apul. de crocodilo: *nam quod eſt ore amplo & elingui & plerumque in aqua recluſa multa arundines dentibus implectuntur.*

v.13.*una nos dormiſſe*] LXXIII. *tacuerunt ergo una non tantùm illa nocte.*

Pag.97.v.7.*diuinæ mentis.*] Virg *totamq; infuſa per artus mens agitat molem, Deus eſt animus:* Cato. Capella lib. VI. ad Mineruam, *mens & ſolertia ſati ingenium mundi.* Vide Leontium in fine Sphæræ Arateæ.

verſ.8.*furtum*] omne quod clàm fit. Sic Manil. libro I. *mundum furto clepere*, pro clam eum cognoſcere.

v.21. *Auſpicium mihi feci*] omnino ſcrib *auſpicium nihili feci.* cæterùm nihil lætum aut delicatum in nauigio faciebant Achilles, Tatius libro. V. πολλάκις ἤκουσα παρὰ τῶν ναυτικωτέρων καθαρὰ δεῖν ἀφροδισίων εἶναι τὰ σκάφη, τάχα μὲν ὡς ἱερά, τάχα δὲ ἵνα μή τις ἐν τηλικούτῳ τρυφᾷ.

Pag.98.v.2. *Spartiana Nobilitate*] celebris Spartanorum Patientia Pacatus paneg. *ad hoc aulam omnem Spartanis gymnaſiis duriorem, laboris, patientiæ, frugalitatis exemplis abundantem.* Ariſtænet. libro II. epiſt. XVII. τὴν ἀνδρίαν μιμήσομαι τῶν Λακώνων. Maximus Tyrius Sermo.35. διὰ τοῦτο ἡ Σπάρτη ἐπὶ πλεῖστον ἐλευθέρα, ὅτι οὐδὲ ἐν εἱρμῷ σχολὴν ἔχει. μάστιγας αὐταῖς καὶ πληγὰς λαμβάνουσα, καὶ ἔθη κακῶν τ' ἀρεταῖς διαμιγνύουσα. Nicolaus ἐθικοῖς· οἱ δὲ παῖδες νομίμως ἀεί τινα βωμὸν περιϊόντες μαστιγοῦνται, ἕως δ' ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. Vide plura apud Stob. ſerm. xlii. Iſta Nicolai haud dubio animo habuit Petronius.

Pag 99.v.7. *voluit Triphæna miſereri*] nota τὸ *Miſereri* παθητικῶς poſitum.

verſ.31.*omnis vector*] videntur Interpp. VECTORIS vocabulum hic non rectè ſatis accepiſſe. Significat *eum qui vehitur*, non *Locatorem* nauigij. Sic alibi: *vnus altérque infirmiſſimus vector*, pro ſodalibus in vectura ſuis. Sic l. 1. §. vlt. l. iii. in pr. D. Nautæ, caup. Stab. &c.

Pag.100.v.10. *ſeruitia*] ſeruos. Salluſt. *Catilina credebat ſeruitia vrbana poſſe ſollicitari.*

v.21.*incidiſſe noxios in plagas*] Ouid.

Incidit in caſſes præda petita meos.

v. 30. *latro, parricida*] Eadem crimina iungunt I. V. D. ad L. Pomp. de Parr.

Pag.101 v.14.*quæ ſola ſalamandra*] quid eſt *quæ ſola?* ſ. *quo oleo Sal.* Dioſcorides lib. ii c.liv. auctor Salamand. conditam oleo crines exſtirpare. De eâ vid. Plin. libro x. c.lxvii. Nicand. Ther. & Alex. Ariſt. Hiſt. An. lib. v. cxix. Dioſcorid libr. vi. cap. iv. Antigonum Admirand. c. xci. Caſsiodor. libr. iii. epiſt. xlvii. Philen. Iambis. Conſtantin. Geopon. lib. xv. cap. ii. &c.

v.17.*cui Deo crinem voniſti*] præter eos qui laudati ab Interpp. vid. Herodotum lib. ii. Herodian. libro iv. Euripid. Oreſte. Silium lib. iv. Martial. i. Ep. xxxi. Valer. Flacc. lib. i.

ibid. *Pharmace*] venefice. Ita venenorum nomine contra medicamenta quoque veniunt. Gaius l. C. l. cc. xxxvi. de V. S. ſic *medicamenta* pro venenis nociuis. Varro περὶ ἐξαγωγῆς *quærit ibidem ab Annibale cur biberit medicamentum? Quia Romanis me Pruſiades tradere volebat.* vide Quintilian. Declam. ccxlvi. venenum pro medicamento apud S. Auguſtinum libro xviii. de Ciu. D. cap. xviii. huic vbi nocens illud ſignificatur, adiicere ſolent, *Malum venenum.* vid. l. vii. ad L. Pomp. de Parricid. &c.

Pag. 102. v.9. *familia*] ſerui & ancillæ. Cato de RR. cap. v.

verſ.34. *data acceptáque fide*] Virgilius, *accipe dáque fidem.*

v.vlt. *Ramum oleæ*]oleæ ramus, inſigne pacis præſentiſſimum. Val.Flaccus lib.v.Statius 11.Theb.Appian.Punico. Silius libro x111. paciferam hinc intelligunt vates Chriſtiani Hilarius,M.Victor,Alcimus Auitus libro 1v. Drepanius Florus,&c.

Pag.103.v.1 *tutela nauigij*]plurimi iam de hac ſcripſerunt.vide Illuſt.Scal.ad Euſeb.

v.14*hæſit acies*]Virg.

Hectoris Æneæq; manu victoria Graium Hæſit. Claud.

Nullis victoria Nodis Hæſit.———

v.26. *Venere conſtrictum*]. Anechom.*compectorata adhærent Veneris glutino* Sic *nodi Veneris*,Lucret.lib.1v.

Pag.104.verſ.18.*dicta*]Scommata.Salſa conuicia rectè exponunt.Auguſtinus Vet Epig.lib.1.

Quiſquis amat dictis abſentem rodere vitam,
Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.

v.20.*vrbanitatis*]vrbanitas quædam iocandi cum felle feſtiuitas,ſic *Urbanum Lucilium* vocat M.Tullius.

v.23.*Solum formæ decus*]Serenus *capitis honorem* vocat capillos:Achill.Tat.l.8.*τὰ δὲ λευκίππης ἡμῶν μείζονα, πέπρακται, δεδούλευκεν, γῆν ἔσκαψεν. Σεσύληται τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλος.*

v.26.*area*]vide Celſum libro v1.cap.1v.

v.24.*vernantes comas*] Prudent. *vernantes flore iuuentæ.*vt *aream* Petron. ita *campum* vocat Martial. lib.x.ep. lxxx111.

———latum nitidæ,Marine,caluæ
Campum temporibus tegis comatis.

v.27.*fallax natura Deûm*] interpretare vt illud vet. Poët.———*Saturnia ſancta Dearum.* Vel,*Natura Deorũ*, ipſi omnes Dij.Sic *Natura crinis*, apud Virgil. Ceiri v. cxx1 v.vide ibi Not.

v.28.*ætati*]iuuentuti.Sen.ad Helu.cap.xv1.Cæcil.apud Gell.lib.11.c.xx111.

Pag.105.v.19. *flaucorum*]l.*flauicomum*:Nam flaui capilli tam in fœminis quàm viris decentiſſimi putabantur.Theocrit.*ξανθοκόμος πτολεμαῖος ἐπιστάμενος δόρυ βάλλειν.* Idem *ξανθότριχι παρθενικᾷ*.Catullus de Iaſone in Epith.Pel.Silius lib v1.Capitol Vero.Herod. Cõmod.De femellis omnia notiſſima.

v.21.*aduocatus*]Vid.Cuiac.parat.in lib.11.Cod. & 1v.

Obſeru. xl. *Aduocare*, patrocinio expoſcere. Beda & Agroct. de Orth vt hodie vulgò dicunt, pro præſtare patrocinio videtur vſus Lucil. lib. xxix. *amicos hodie audinimus cum improbo illo Lucilio aduocaſſe.* fruſtra ibi eſt Nonius.

v. 23. muliebrem leuitatem] Q. Septim. lib. vi. de B. Troi. *mobile ſuapte natura ingenium muliebre.*

v. 27. *auerteretur*] ab officio puta. Sic ſup.

Vernanteisq; comas triſtu abegit hyems.

quod magno piaculo mutat acutiſſ. iuuenis. Traductum enim ab hyeme, & ita Nicetas Choniates Andronici Conueni caluitiem *arida quercui* comparat. libro ii. de eius Imp.

ibid. *vſque ad furorem*] ſic ſup. *vota vſque ad inuidiam felicia* dixit. Boëth. *Sirenes vſque ad exitium dulces.* De Amore & furore vide Menandrum & Archilochum apud Stob. Sermone lxii.

v. vlt. *extuliſſet*] Manil.

Ex ipſis quidam elati rediêre ſepulcris.

lib. iv. Lamprid. Commod. *Antoninus quadrimus eſt elatus.* Auguſtinus de C. D. lib. i. c. xii. *extulerunt in marmoreum tumulum.*

Pag. 106. v. 1. *fumus paſſis proſequi crinibus*] Vita S. Sebaſtiani M S. *Aduenit ergo mater & ſoluto capillo, ſciſſisq; veſtibus, & vberibus obtuſis aiebat, ô prædulces filij*, &c.

v. 2. nudatum pectus plangere] Orpheus Arg.

τῶ δ' ὡς κλεῖε Κύζικος αὐτὴ
Στήθεα δρυπτομένη λίγ' ἐκώκυεν, ἀμφὶ δὲ δειρῇς
ἁψαμένη μέλαθρα βρόχῳ ἀπὸ θυμὸν ὄλεσσε.

v. 5. *Græco more*] at à Græcis combuſta funera clarum, Thucid. l. ii. Parthen. Erot. c. vi.

v. 6. *corpus cuſtodire*] quod certis alioqui perſonis morientes demandabant. Modeſtinus I. C. l. xliv. de Manumiſſ. Teſt. Papinian. l. lxxi. de Condit. & demonſtrat. Propert. lib. iii. El. xiv.

Afferet huc vnguenta mihi, ſertisq; ſepulcrum
Ornabit, cuſtos ad mea buſta ſedens.

Id inuehitur Antonin lib. viii. τῶν εἰς ἑαυτὸν μήτι νῦν παρακάθηται τῇ τοῦ κυρίου σορῷ Πάνθεια, ἢ Πέργαμος; τὸ δὲ τῇ Ἀδριανοῦ Χαυρίας καὶ Διότιμος; γελοῖον, &c.

v. 17. *in tota ciuitate fabula erat*]

Hac erat in toto notiſſima fabula cælo. Ouid.

v. 14. *commendabat*] ſ. *commodabat.* vt aduocatū præſentia ſua commodare alicubi dicit Aſcon. Pæd.

v.28.*vitio gentis humanæ*] Eutyches Gram. *curioſitas humana familiaris naturæ.*

v.31. *quodam monſtro*] fieri hoc ſolet monſtris nocturnis viſis, vide Phlegontis Tralliani fabulam, 1. quæ ei hiſtoria eſt.

v.vlt. *ratus quod erat*] Sulpit.Seuer.lib.1.S. H. *ratus id quod erat, aquas decedere,* ſæpius Apul.

ibid.*deſiderium exſtincti*]. Horat.*quis deſiderio ſit pudor aut modus Tam cari capitis.*

Pag.107.v.9.*percuſſa*] Horat.1.Carm.7.

v.6.*domicilium*] Acheronticum putà.

v.19. *viuam ſepelieris*] D.Hier.in vit.Ioan. Mon.*tamquam viuens ſepultus de inferno iam quodammodo mugitum cordis, gemitumq; reddebat.*

v.16.*audit*] obtemperat Virg.*nec audit currus habenas.*

Pag.108.verſ.5.*ne hanc quidem mulier partem corporis*] adhuc quærimus interpretem huic loco.

v.21.*deſidet*] Iuuen.

Principis anguſta Caprearum in rupe ſedentis.

Pag.109.v.25.*corrumperet*] Auſon.

Corrumpit totum qui puerile ſecus.

Pag.110.v.12.*conceptiſſimis verbis*] Sen.*conceptis verbis iurauit ſe non iudicaturum, etiamſi in medio foro hominem vidiſſet occiſum.*

v.14.*inhorruit mare*] Virgil.lib.v. *& inhorruit vnda tenebris.* Boët.lib 11.proſ.11.

v.34. *repetitúmque*] Ex Virg.lib.1.——*illum ter fluctus ibidem*

Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Pag.111.v.1.*propè iam*] for.*properam.*

verſ. 10. *ad oſcula dum licet*] Pariter Bion. Tapho Adonid.

ἔγρεο τυτθὸν ἄδωνι, τὸ δ' αὖ πύματόν με φιλάσαι,
τοσοῦτον με φίλασαι ὅσον ζώει τὸ φίλαμα.

v.27. *Non arbor erat relicta, non gubernacula*] Paria in fragmento Alexi. τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται, τὸ δ' ἔνθεν· ἄμμες δ' ἂν τὸ μέσσον ναὶ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ καλὰν· πὰρ μὲν γὰρ ἄντλος ἱστοπέδαν ἔχει, λαῖφος δὲ πᾶν ἄδηλον ἤδη καὶ λακίδες μεγάλαι κατ' αὐτὸ· χαλῶσι δ' ἄγκυραι.

Pag.112.v.13.*porcam mugientem*] ſine cauſſa hoc mutarunt viri doctiſſ.

Pag 113.verſ.18.*Si bene calculum ponat*]Boeth. *vis cum fortuna ponere calculum?*

Pag.115.v.3. *largior ſcema*] quæ ſequuntur quid gloſſæ olent.

Pag.116 v.3.*plurimum tuſsiat*]Hor.lib.II.Sat.V.

v.21. *cum onere*]f.*cum vno onere.* Vetus ſcriptura,*cum onere*. Cum integro ſanè non poterat, qui vix incedere ob eius grauitatem.

Pag.117.v.15 *intecto*]leg.*intexto.*

v.19. *Calcare*]contemnere. ait eos limæ peperciſſe.nec potuiſſe auerſa ſtyli vti parte.ſic vſitatiſſ. *Calcandi* verbum Ind.Apul.docemus.

verſ.30. *vltimam manum*]Supremam & exactiſſimam cenſionem. Virgil. lib. VII. *Nec minus interea extremam Saturnia bello Imponit Regina manũ.* Solinus præfat. *opuſculum impolitum prius in medium dederunt,* [illegible] *inchoatæ rei ſummę manus imponeretur.* Prudentius Pſych. *ſola duello impoſitura manum ne quid iam triſte ſuperſit.* Boeth. lib.II.proſ.VII. *hoc vnum eſt quod præſtantes quidem natura mentes, ſed nondum ad extremam manum virtutum perfectione perductas, allicere ſolet.*

v.31.*Orbem iam totum*]Salluſt.*Ea tempeſtate mihi imperium P.R.multò maximè miſerabile viſum eſt. Cui cùm ad occaſum ab ortu Solis omnia domita armis parerent domo otium atque diuitiæ adfluerent*, &c. Latinus Pacatus, de Imp. Rom. *quia gentibus adoratur cui toto ORBE terrarum priuata & publica vota redduntur.* Hinc *ORBIS ROMANVS* Vlpiano l.XVII. de Stat. Hom. Lucan. libro VII.

Haud multum terræ ſpatium reſtabat Eoæ,
Vt tibi nox, tibi tota dies, tibi curreret æther,
Omni atque errantes ſtellæ Romana viderent.

Rutilius lib.1.Itin.——*ipſe videtur,*

Quem ſibi ROMA facit purior eſſe diei.

Pari ambitione Vet.Epigr.lib.II.

Sol citra noſtrum flectitur imperium,

Sic *Romana dies* apud Stat.1.Silu.2. Marc.lib.IX.ep.II. vid. Egeſip.lib.II c.IX. Claudian.IV.Conſ.

v.32.*Sidus*]Sol.*vtrumque*, oriens, & occidens. Rutilius libro II.

Qua fert atque refert Phœbus vterque diem.

Virgil.Cul.

Tendit inevectus radiis Hyperionis ardor,

Lucidaq; æthereo ponit diſcrimina Mundo.
Qua iacet Oceanum flammas in vtrumque rapaces.

v.34. *grauidis freta pulſa carinis*] Manilius lib v.

Prudentem & cæco raptabit in æquore piſcem,
Cumq; ſuis domibus concha valloq; latentes
Protrahit in morſus, nihil eſt audere relictum
Quæſtus naufragio petitur, corpuſq; profundo
Immiſſum pariter quam præda exquiritur ipſa, &c.

P.118 v.2. *Hoſtis erat*] Salluſt. Iug. *paulò ante Carthaginienſes, item Regem Perſen, poſt vti quiſque opulentiſſimus videatur, ita Romanis hoſtem fore.* vide cum epiſtola Mithridatis ad Arſacen ex lib. iv. Hiſtor.

ibid. *Fatis paratis*] Feliciter rebus ſuccedentibus, quocunque etiam iure.

v.4. *vſu plebeio*] nudo vſu, nihil ad voluptatem. Virg. Cul.

O bona paſtoris ſi quis non pauperis vſum
Mente prius docta faſtidiat.

ver.5. *Aſſyria concham*] audaciſſimè ita ad ſuum ſenſum interpolauit acumen Palmerij *Aſſyriarum gemmarum* mentio apud Sidonium paneg. Maior. Purpuræ ex eadem Regione Maro Culice.

Si non Aſſyrio fuerint bis lauta colore
Attalicis opibus data vellera.

ibid. *miles*] fortè huc facit illud Manil. *Luxuria quoq; militia eſt.* lib. iv.

v.7. *Numada cruſtas*] Sidon.

Iungitur his Synnas Numadum lapis additur iſtis
Antiquum mentitus ebur.——

v.8. *Seres*] vid. Pauſan. Eliac. β.

v.10. *Ecce aliæ clades*] Iuuen. xii. *genus ecce aliud diſcriminis, audi Et miſerere.*

ibid. *læſa vulnera pacis*] quaſi conſtupratæ, hoc enim *lædendi* verbum. Tertullianus in Sodoma:

Antequam vel Circæa nouas per pocula formas
Sumere, quàm læſum Sodomis amittere ſexum.

v.11. *in ſiluis Mauri*] Iuuen. ſat. xi.

Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus.

v.17. *humanum cruorem*] Prudent.

Funditur humanus Latiali in munere ſanguis.

v.18 *prodere fata*] *fata* hîc verba ſignant μύθους, non μοίρας. Ita *famina* aliis vſurpantur.

v.19 malè pubeſcentibus]Ouid.lib.iv. *quare male fortibus vndis Salmacis eneruet*.Idem.

Et ſi quis malè vir quærit habere virum.

v.20.*vires*]virilem potentiam. Iuuen *plenuſq́; Nerone propinquo*. Ouid.*& melior matre fuiſſe ſoror*. Sic Arnobio *vir* pro crepundiis illis Pyrgopolinicæis.

v.21.*In Venerem fugere*]Pacatus, *niſi æſtiua in gemmis capacibus glacie Falerna fregiſſent*.Eadem tranſlatio.

v.23.*quærit ſe natura*] Tale illud Ouid.lib.8.*inq́; epulis epulas quærit*.Stat.11.Theba.

Iam trepidi ſeſe quærunt numerantq́;

Martial.lib.11.ep 83.

Et ſe,qui fuerant priùs,requirunt
Trunci naribus auribuſq́;, vultus.

ibid.*quærit ſe naturâ*] de pari portento Cyprian. ſiue Tertull.in Sodoma.

Pulſabant cælum inuidiâ connubia mixta
Inceſtu parili generis natura rebellis
In ſeſe, læſumq́; viri cum corpore nomen.

v.24.*Scorta*]adoleſcentes exſecti.Sic alibi: quod hactenus non obſeruatum.

v.25.*laxi crines*] impudicitiæ aut luxuriæ argumentũ. Iul Firm.*Exornant muliebriter nutritos crines,& delicatis amicti veſtibus vix caput laſſa ceruice ſuſtentant.*

v.26.*virum quærunt*]Ouid.lib.1.de Art.Aman.

Et ſi quis malè vir quærit habere virum.

Firmicus:

Dic mihi hoccine eſt quod in viro fœminam quærunt.

Mox:*deinde cùm ſe alienos à viris feciſſent*. Lucian. Pſeudolog.ἡ βελτίστη ἐκείνη γυνὴ οὐκ ἂν προσοίμην, ἔφη, ἄνδρα καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον.Manil.lib.v.

Atque odiſſe virum,ſterileſq́; optare lacertos.

v.28.*maculis*]vide Plin.lib.xxxv.cap.1.

v.29.*ſenſum*]optimè, acutiſſ. & amiciſſ. VVovv.*cenſum*.Vt alibi *Conturbatores*.Quomodo Ennius.

——Magnam peruertet opum vim.

ibid.*hoſtile lignum*] fortaſſe huc facit locus Aeliani li. xii.ποικ.cap.1. μετὰ γὰρ τὸ ἐμπλησθῆναι τροφῆς εἰ πρόσαι τῷ τε οἴνῳ καὶ ταῖς προπόσεσιν εὖ μάλα ἀποσχολάζουσιν, εἶτα εἰ πρὸς τὸ ποτὸν ὡς πρὸς ἀντίπαλον ἀποδυόμενοι. Optimè autem VVovv *hoſtile ac malè Nobile*.

v.vlt.*merſus*]l.*verſus*.Horat.*Scari*

Si quos Eois intonata fluctibus

Hyems ad hæc vertat mare.

Pag.119.v.1.*vendunt conchylia cœnas*] totarum cœnarum pretiis conchylia comparantur. mira eſt phraſis.

v.3. *Per damna*] omnino alluſit huc Diuus Hieronymus ad Nepotianum de vita Clericor. *Noui & genera & nomina piſcium. In quo littore concha ſit lecta, calleo, ſaporibus auium diſcerno prouincias, & ciborum me raritas ac nouiſſimè damna ipſa delectant.*

verſ.7.*in campo*] *Martio*, vbi Comitia æmulatur Lucanus, apud quem ambitioſæ querelæ de ſuffragiis corruptis libro I. Pharſal.

verſ.8.*ad prædam*] auctor declam.in Salluſt. *Ita igitur egit vt nihil non æquum ac verum duxerit, quod ipſi facere collibuiſſet, neque aliter vexauit ac diripuit, ſi quis prædæ locum accepiſſet magiſtratum.* Malè ibi Manut. *vexandi* verbum in *vincendi* commutat.

v.10.*venalis populus*] ſimillimè Appian. [illegible]

v.11.*libera virtus*] *Libertas.* *Sic prouida virtus*, pro *prudentia* apud Prudentium Pſychom.

v.13.*ſparſiſq; opibus*] vide Florum lib.III.c.XII.

ibid.*poteſtas*] magiſtratus. Claud. *poteſtates priſcus diſcriminat ordo.* Sic Arnobio Angeli poteſtates cæleſtes. Optatus Afer lib. III. *poteſtatibus & regibus iniuriam facere.* Saluian lib.VII.

v.15.*triſtior*] Seuerior. *Triſtis Cato.* *Boeth.*

v.17.*Morum ruina*] Saluianus libro VI. *quid in aliarum longè ſed propè eiuſdem magnificentię ciuitate? nónne eadem & rerum ruina & morum?*

v.21.*ipſa ſui merces erat*] Salluſt. Or. Lepidi. *plebis innoxia patrias ſedes occupauère pauci ſatellites, mercedem ſcelerum.* Merces præmium, Apul.lib.I. Manil.lib V.

Hic dedit Andromedæ cælum ſtellisq; ſacrauit
Mercedem belli.——

v.23.*vſus*] notandum pro *vſura.* obtinet enim locum fructuum vſuræ. l.33.ff.de vſur.

v.24. *certa domus*] nullius domus certum dominium fœneratoribus omnia obtinentibus.

v.27. *latrantibus*] vide Feſt.

v.28.*detrita*] conſumpta, exſtincta. Proſper.

Nec iam illis poſſunt attriti illudere fures.

v.29. *inops audacia tuta*] exemplum apud Horatium lib.2.epiſt.2.

v.30.*inuerſam cœno*] vitiorum. Saluian. lib.VII. *Ingreſ-*

ſos hæc loca VVandalos quis non putet omni ſe vitiorum & impuritatũ cœno immerſiſſe. Cyprianus de vanitate Idolorum: *Spiritus ſordibus terrenis immerſi.* Germanicus:

Ærea ſed poſtquam proles terris data, nec iam
Semina virtutum vitiis demerſa reſiſtunt.

Seneca de Breu.vit.cap.ii.Alij.

v.33. *Tres*] Pompeius, Craſſus, Cæſar.vide Lucanum libro i.

v.vlt *ſtrue*] i. lignis, vide Chariſium lib.i.

Pag.120.verſ.4 *non poſſet tot tellus ferre*] Martial. de Pompeiis.

Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe iacere
Vno non potuit tanta ruina loco:

lib.v ep lxxvi.vid.lib.iii.vet.Epigr.

v.9. *Spiritus*] Virg. --- *ſæui ſpiracula ditis.*

v.10. *æſtu*] peſtilenti calore. Vide Thucid.ii.

verſu 13. *virgulta loquuntur*] Manil. lib iii. *totumq; canorâ Voce nemus loquitur.* Longus, i. Parmen. εἴκασεν ἄν τις καὶ τοὺς ποταμοὺς ᾄδειν, ἠρέμα ῥέοντας καὶ τοὺς ἀνέμους συρίττειν ταῖς πίτυσιν ἐμπνέοντας.

v.20 *ſors cui nulla*] hunc verſum totum omiſit Scaliger in Catalectis.

v.21. *mox*] f. vix. Sed non opus.

v.27. *cenſumq; in damna*] ſuprà 67. Seneca epiſt.xcvi. *Memini quondam fuiſſe nobilem Æſopi patinam, in quam quicquid ſolet apud lautos diem ducere properans in dãnum ſuum popina congeſſerat.*

v.30 *mare naſcitur atuis*] Sen. v. Controuerſ. *Alunt in ſummis culminibus mentita nemora, & nauigabilium piſcinarum freta.*

ibid. *aqua ſaxis*] ad viuum Papin. i. Silu. iii.

v.31. *mutata rerũ ſtatione*] contra naturã. Sen. ep. cxxiii.

ibidem, *rebellant*] quiſ vide ad Cirin. Claudianus de laud. Stil. lib. ii. *quis denius eſſet*

Angulus, aut regio qua non pro numine vultus
Dilectos colerent.----- Non addit: *populi.* Ingeniopatactos aliquis leg. *rebellat.* vt ſequenti flammis. ita hoc verſu nudis componat Fortunam ſcilicet.

v.33. *inſanis*] Vſque ad miraculum magnis. vide Amicum noſtrum incomparabilem Caſaub. ad Athen. libro xiii.c.v.

Pag.121.v.18. *Romanis arcibus*] Romæ ſupplicia: *in freta Sicania & Carthaginis exiit arces.*

verſ.23. *cerno equidem*] Enthuſiaſmus Poeticus. Stat. 1. Ach. *video iam mille carinis Ægæum longumque premi.* Horat. 1. Carm. xv.

v.27. *trepidantes*] ita alibi *timidiſſimam admirationem* dixit.

v.26. *Libya gementia*] Statius. *cui luget complexa ſuos?* Lucr. *tibi rident æquora ponti.*

v.28. *Apollinis arma*] alludit Virgil lib. 8.

GEORGII ERHARDI FRANCI

SYMBOLAE

ANNOTATIONVM ET Obſeruationum,

IN T. PETRONIVM ARBITRVM.

T. PETRONII ARBITRI] Ita legit Lambinus Comment. ad Lucret. lib. 4. in vulgatis quibuſdam editionibus legitur, C. PETRONII ARBITRI, apud Scalig. in Catalect. C. PETRONII ARBITRI AFRANII. Iuſt. Lipſius ad li. 16. Annal. Tacit. *De C. Petronio*] *Quem viri docti eum cenſent, cuius fragmenta hodie puriſſima impuritatis. De quo etiam delibero ſicut de prænomine, quod apud Plinium lib. 37. ca. 2. TITVS eſt, itemq; Plutarchum*, &c. Lambinianam lectionem, vt veriorem comprobat atque confirmat Dn. Goldaſtus. Porro de Petronio ſcribit Scaliger in Priapeia diuerſor. Poetar. *Scripſerunt huius argumenti poematia plures veterum, Catullus, Tibullus, Ouidius, Petronius Arbiter, alij. Itaque ex illorum Epigrammatis totus hic liber concinnatus eſt, & conflatus ab eo, qui Epigramma libro præpoſuit*, &c. *Sane Petronium huiuſce argumenti & nominis quædam luſiſſe auctor Sidonius:*

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis, Arbiter, colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

SATYRICON] *Satyra dicitur genus lancis, id eſt, diſci vel catini, multis ac variis frugum generibus plena, quæ ſacrificiis Veneris conſueuit inferri, dicta à ſaturitate, id eſt, abundantia, vel eo quod ſit plena conuitiis & repre-*

henſio

henſionibus hominum, & nulli parcat. hæc Sæbius Ianens vetus Perſij Interpres, quem in membrana ſcriptum nobis ex copi & feſtiua ſua Bibliotheca nobiliſſimus ſimul & eruditiſſimus Goldaſtus commodauit. *Satyricon appellatur, in quo quaſi per Satyram varia argumenta vario ac multiplici ſtili genere pertractantur, cuiuſmodi ſunt Petronij Arbitri, Marciani Capellæ, & Boethij de Conſolatione Philoſophiæ libelli*: vt ſcribit Scioppius præfat. in Element. Philoſoph. Stoic. moral. Sidonius Apollinaris li. 8. epiſt. 11. *Nunc flammant Satyræ*——& lib. 1. epiſt. vlt. *Paonius exarſit, cui Satyricus ille morſum dente ignito impreſſerat.* Ennius Satyr. lib. 3.

Enni Poëta ſalue, qui mortalibus
Verſus propinas flammeos medullitus,

id eſt, mordaces & ſatyricos. Siſenna lib. 2. *Non dignus, in quem debeam ſatyram calente vi adingerere.* Interpres Iuuenal. *Lucernam dicit, quia Satyrici ad omnium vitia, quaſi lucernam admouent, & vt adurant, & vt oſtendant crimina,* &c.

Hæc Sauaro Notis in Sidon. lib. 8. epiſt. 11. *Petronij libellus mera eſt ſatura Varroniana, vt ſuo loco dictum. ipſe tamen Saturicum ſiue Satyricon maluit inſcribere: quomodo Commentarium dicitur pro Commentario libro; Apologeticus pro Apologetico libro. At qui Satyricon titulum Petronij libro impoſuerunt, ij ſine dubio Græcam vocis Satyræ originem ſpectant; cuius rei numquam auctori veniſſe in mentem pro certo habeo*: verba ſunt Caſauboni de Satyra lib. 2. cap. 4. *Petronius Arbiter cur opuſculum ſuum, quo Neronis & aliorum Procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satyricō potius quàm Satyram inſcribere maluerit, fruſtra fortaſſe quæſierimus: neque eſt tanti*: vt ait idem d. lib. 2. ca. 2. In hoc Satyricon epigrammate luſit quidem Iulius, quod exſtat pag. 7. Id antequā porro pergamus, nobis obiter emaculandum erat. legitur

Pag. 7. ver. 12. *Quo iuuenum mores arguit atque ſenum*] Muſa ad Martialem:

At tu Romano lepidos ſale tinge libellos:
Agnoſcat mores vita, legatq; ſuos.

quos tamen ita deſcribit, vt parcat perſonis, exponat vicia. Hoc Petronius fecit, petulantiùs tamen. Raderus Comment. in Martial lib. 8. epigr. 3.

Ead. pag. v. 13. *Quare ille * praſa*] leg. *illo pro ſe gaudet,* &c. Puiſchius. Vel,

Quare illi in proſa gaudet laſciua puella,
Et quoque delicias, &c.

Verum eſt, Petronij carmina omnia, ferè exceptis epigrammatis pauculis, virorum & iuuenum circa Rempubl. errata ita caſtigant, vt illud præcipuè quod ſub nomine Eumolpi ſpecimen belli ciuilis decantandi eſſe iuſſit: at proſa oratio integra penè in exoletorũ & ſcortorum, anuúmque decrepitarum narrandis Veneris expeditionibus, occupatur. Barthius Ablegmin. Criticor. lib. 2. cap. 16.

Ead. pag. v. 15. *Nam * iter duri*] leg. *Nam vitam diri ſcripſitq; Neronis amictum*: Putſcius. Vel,

Illam inſtar diri, ſcripſitq; Neronis amictu,
Arbiter arbitrio dictus ab ipſe ſuo.

Proſam omnem, vt inſtar quoddam & ſimul ſcelerum Neronis proponeret, conſumpſit reliqua enarrat Cornel. Tacitus, Barthius Ablegmin. Criticor. lib. 2. cap. 16. pro *amictu* Binetus reponit *amicus*, teſtaturque in Vaticano cod. pro *iter* ſcriptum eſſe *vbter*. an leg. *rector d. ſ. N. amicus?* an verò *dexter?* ſcripſit dexter amicusq; arbiter diri Neronis. *Dexter*, ideo, quia ſine ambagibus & circumſcriptione liberè cuncta eloquitur.

Pag. 41. v. 1. *Declamatores inquietantur*] aſſiduè enim in ſcholis Rhetorum auditores, declamationibus cauſiſque fictis exercebantur. quibus Rhetoribus hoc loco iraſcitur Petronius, quòd miſſis neceſſariis inutilia conſectarentur, genúſq; dicendi nimis pompoſum & turgidum, & à forenſi conſuetudine alienum affectarent. Iuſtæ exercitationis vſum, vtilitatem, neceſſitatem exponit Fabius. Iuuenal. &c. Raderus ad Martial. lib. 70. epigr. 60.

v. 2. *inquietantur*] id eſt (vt verbo minùs Latino explicem) circumàmiciuntur. Sciopp. Element. Philoſoph. Stoic. moral. cap. 132.

verſ. 7. *ſucciſi poplites*] Sidon. carm. 5. *Pars poplite ſecto Mortua ad inuidiam viuit.*——Sauaro in Notis.

v. 8. *ad eloquentiam iturus*] Infrà; *Cæteri aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut viſam timuerũt calcare.* Sueton. de Illuſtr. Grammat. cap. 11. *Viſus eſt peridoneus præceptor maximè ad poeticam tendentibus.* Porrò *viam facerent*, id eſt, viam conſequendæ eloquentiæ oſtenderent.

v. 9. *& rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu* *pium*] ſublime dicendi genus etiam *grande* dicitur. Perſio verò in vitio ponitur hæc vox, & orationis ideã non verè grandem denotat, ſed vægrandem, id eſt, tumidam & falſa ſpecie ſublimitatis blandientem. quia enim apex facultatis dicendi, ſeu verſu ſeu proſa, eſt magniloquentia, atque, vt Longinus ait, *ἀκρότης καὶ ἐξοχή τις λόγων ἐστὶ τὰ ὕψη* ideo multi Petronij & Perſij ætate, non quòd magnarum virium ſibi eſſent conſcij, ſed auiditate gloriæ eum characterem affectabant. Rectè autem Quinctilianus iudicat, cùm pronunciat: *quo quiſque ingenio minus valet, hoc ſe magis attollere & dilatare conari*: vt ſtatura breues in digitos eriguntur & plura infirmi minantur. Caſaubon. Comment. in Perſium. Ab hoc ſtudio dicendi videtur Martialis carpere Mathonem cauſidicum, qui ſuum ſtudium referebat eò, non vt bene, ſed vt bellè diceret, quod quid ſit, oſtendit Perſius Sat.

- - crimina raſis:
Librat in antitheſis doctas poſuiſſe figuras
Laudatur bellum hoc: hoc bellum?- - - -

Bellum, inquit Perſ. hoc putant Oratores, cùm ſchemata oratoria & antitheta, figuraſque oratorias & ſententias oſtentant, & nihil de cauſſa dicunt? non eſt bellum, non eſt. Idem factitabat Matho, qui conabatur bellè dicere, artem Rhetoricam, & artis omnia lenocinia expromere. Martialis ait hoc *belle* non bene fieri. *Dic aliquando* non *belle*, ſed *bene*, de re nempe propoſita, nec artem ſemper, ſed rei naturam inſpice. *Dic male*, neglige artis fucos & præcepta, quod ipſum eſt nõnunquam bene dicere, cùm tali ratione malè dicis. Sicut in ipſo neglectu quidã cultus eſt, & in contemptu artis artificium. Hæc eſt vera Martialis mens, quam illuſtrat hoc loco Petronius Rader. ad Martial. lib. 10. epig. 42.

v. 10. *ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] ſic infrà; *Audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta*. Item; *Fabuloſum ſententiarum commentum*. Iuuenal. lib. 3. Saty. 8.

Quod modò propoſui, non eſt ſententia, ſed verum eſt. Interpres vetus; *Non ſunt nuda verba*. P. Pithœus Notis in Iuuenal. Adde & hoc Petronij; *Dum ergo iuuenes ſententias rident*. ſimiliter & illo; *Credentes facilius poema exſtrui poſſe, quam controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam*. Douza F. corrigit, *inaniſſimo ſtrepitu*. quod non placet. Quod ad rem, Bucerus in Matth. cap. 5. v. 11. in fin.

Ridiculum eſt, ſi nos quicquam de ſalute, citra rationem, eamq́; ductam ex verbis Dei, quippiam ſtatuamus; & non paulò plus ridiculum, quam ſi in rebus alijs puer aut adoleſcentulus iudicet in dicendo, & quodammodo præcipiat, hoc eſt, creber ſit in ſententijs, id quod Quintilianus non ferendum putat. Nam vti ſententijs decet eos, in quibus eſt authoritas, vti rei pondus etiam perſona confirmet: iam nullus puer eſt vel adoleſcentulus, qui in grauiſſimis etiam ſeculi rebus, non plus veri teneri poſſit, quam ſapientiſſimi quique in rebus Dei. Hæc ille.

v.11. *hoc tantum proficiunt*] Cicero ad Attic. *Qui vt nihil aliud, hoc tamen proficiet, dedit ei dolorem.*

ibid *vt cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*] vide Hieronymi Groſloſij epiſtolam, ad Iac. Lectium I C. quæ exſtat Philolog. epiſtolar. Centur. 1. & de noſtrorum Iuris interpretum vitioſo ac ab ipſis Imperatoribus interdicto docendi modo Goldaſti præfatione in Rationale Conſtitut. Imperial. eleganter Seneca Pater libro 11. Controuerſ. in proœm. *Velut ex vmbroſo & obſcuro prodeuntes loco claræ lucis fulgor obcæcat, ſic iſtos à Scholis in forum tranſeuntes, omnia tamquam noua & inuſitata perturbant.* De cauſidicis Mathonianis pulcherrimus hic Petronij locus, & totæ paginæ primæ ſunt intelligendæ, in quibus mirificè exagitatur declamatorum, atque tota Rhetorum natio. Raderus ad Martial. libro 14. epigramm. 66 & libro 10. epigr. 49.

v 13 *Et ideo ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri*] quia conſueta faſtidiuntur, diuerſa à forenſi rerum vſu tractantur, imò ad mera nugamenta antiquitatum & ſophiſmatum deflectitur. Nonne enim & hodie diſputationes noſtrorum Academicorum pari eodémque modo iuuenum animos ad magna ſurgentes deterunt atque corrumpunt? *Ne in ſutoria quidem,* inquit Caſelius, *magiſter tyronem ferat ſibi obloquentem: quin dicto ſibi audientem eſſe iubet: interrogandi fortè ei poteſtatem faciat, ſi humanior ſit. In paulò honeſtioribus, diu docent, diu exercent alumnos: nec ijs iudicij partes infimas permittunt, vbi tamen in ſenſus incurrunt omnia. Pythagoras idem fecit. Hinc diſputationes tyronum non minus ridiculæ videntur, quam inſtructa acies gruum & Pygmæorum, de qua Poetæ fabulantur: ac male nouitijs conſulunt, qui eos in acie diſputationum collocant, quaſi egregia facinora deſigna-*

turos, qui nec clypeum tenere, nec haſtam librare, ac ne pedibus quidem firmiter conſiſtere valeant. in Περιδιδασκάλῳ: vbi per omnes artes progrediens docet, de qua paucis poſſis diſputari, idque tantùm inter ſeniores. Declamatores quoque noſtri iuueniles nonne eundem errorem cum antiquis iſtis Petronianis errant? Videte mihi & Iunij themata, & Ieſuitarum gymnaſmata, & Claſſicorum exercitia, in quibus ferè nihil ex iis, quę in vſu habemus, aut legitur, aut videtur, aut auditur. In Logicorum ſiue Dialecticorum ψιλολογίας (hoc eſt, Ramiſtarum ſyllogiſticationes) & Scholaſticorum Doctorum ineptias, quibus generoſa ingenia velut peſtilenti quodam ſiderę afflauerunt, iam olim ſcripſit Felix Faber Monachus Dominicanus Hiſter. Sueuor. libro 1. cap. 11. vbi inter cætera; *Uniuerſitatibus*, inquit, *noſtris oratoria & poëtica penitus incognita eſt, & omne ſtudium iuuenum in elenchis eſt vániſq; cauillationibus. Sic perijt à nobis ornata oratio, & abundat vana & ſterilis cauillatio, qua nihil ſolidum, nihil delectabile, nihil verum apparet, etiamſi ſit verißimum.* De Criticorum leuibus atque inanibus ſtudiis, quibus ludibria quædam excitando hoc tantùm proficiunt, vt cùm anni ad teſſeram venerunt, nullam ad rem bonam apti atque idonei habeantur. De quo hominum genere non iniuria illud Ciceronis de Amicit. vſurpauero; *Nihil altum, nihil magnificum ac diuinum ſuſcipere poſſunt, qui ſuas omnes cogitationes obiecerunt in rem tam humilem, atque contemptam.* Porro de praua Scholaſticorum & Ludimagiſtrorum inſtitutione, quam hoc loco Petronius perſtringit eleganter agit Goldaſtus in Notis ad Hieroclis Ἀστεῖα, quem conſule.

verſ. 19. *in peſtilentiam data.*] Auctor. de Orator. *Sic fit vt tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones, aut peſtilentiæ remedia, aut inceſta matrum, aut quidquid in ſchola cottidie agitur, in foro vel raro vel numquam, ingentibus verbis perſequantur.* Quintilian. lib. 11. cap. 10. *Sint & ipſa materiæ, quæ fingentur, quàm ſimillimæ veritati. nam magos, & peſtilentiæ reſponſa, aliaq; magis adhuc fabuloſa, fruſtra inter ſponſiones & interdicta quæremus.* Curt. Pichena Notis ad Tacitum de Orator. numer. 44.

v. 21. *mellitos verborum globulos.*] Eleganter à guſtu ad auditum ſuauitas mellis trahitur. Barth. ad Claudian. n. 1339.

1579. *Mellitos*, i.e. ſuaues, dulces. Ariſtoph. Auibus, μελιγλώσσων ἐπέων, id eſt, *melitorum carminum*, vt Horat. dixit *poetica mella*, & Tertullian. de Anima, *mella facundiæ*, ad quam conditionem μελίβους κύκνος & μελίχρους Σοφοκλῆς in Epigrammat. appellantur. μελίφθογγοι, qui voce ſunt mellita & dulci. γλυκυμείλιχος, dulciſſimus. Homer. Iliad α.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Cic. de Senect. *Ex eius lingua melle dulcior fluebat oratio* μελιγάρυες ὕμνοι, id eſt dulciſoni, Pindar. Olymp. ια. An inde μέλος pro Cantico modulato, ab eius carminis ſuauitate ac dulcedine? Ita videtur Goldaſto. Quos Petron. *mellitos globulos*, Cic. lib. 1. ad Attic dixit ληκύθους quaſi dicas, vncta verba & oleo ſparſa. & neſcio quis ληκύθους λόγων. *Globuli* autem Placentulæ erant ab orbiculari figura vocatæ. Muret. Var. lect. l. 17. c. 15. *melliti*, melle & saccaro conditi, *Zuckerknœdlin*.

v. 22. *Papauere & ſeſamo ſparſa*] Ouid. 4. Faſtor.

Nec pigeat tutum niueo cum lacte papauer
Sumere, & expreſſis mella liquata fauis.

Rob. Titius Aſſertio. l. 9. c. 14. Villiomarus Animaduerſ. l. 9. animad. 17. Antiqui videntur operibus præſertim dulciariis, & placentis interdum palati gratia ſeſamum aſperſiſſe. Homerus Batrachomyom.

Οὐ δὲ πλακοῦς τανύπεπλος ἔχων πολλὴν σησαμίδα.

Turneb. 1. Aduerſ. l. 9. c 6. *Seſamum*, principem locum inter bellaria obtinuiſſe, ex hoc Petronij loco, Athenæo & Polluce notiſſimum eſt. Muret. Var. lect. l. 17. c. 15. inter condimentarias herbas papauer & ſeſamum non poſtremum locum tenebant. Multa de vario eſu papaueris Galenus lib. 7. de facult. ſimpl medic. Ideò cùm aliquid ſtudioſè politũ ſignificare vellent, σησαμόεντες, & *papauere ac ſeſamo ſparſum* dicebant. Caſaub. Animaduerſ. in Athen. l. 3. c. 27. Plautus Pœnulo; *ſeſamum papauerémque tritum.* vbi valde cæcutit Lambinus de *ſeſamo*. Rectè tamen Muretus dicto loco. Iungermannus. Ipſe Petronius infrà de cœna Trimalcionis; *Glires melle & papauere ſparſos.* Adde I. Dalechampij annot. in Plin. l. 22. cap. 25.

v. vlt. *quàm bene olere, qui in culina habitant.*] Ioannes Sariſberienſis Epiſcopus de Nuque. Curial. l. 3. cap. 10. in fin. *Vnum tamen certum eſt illis, qui huic vitio dediti ſunt, non magis placere virtutem, quàm illos bene olere, qui* *in culina habitant.* Iſidorus Gloſſ. *Culina, latrina, ſeceſſum.* Scaliger caſtigat. ad Feſtum. *Culina,* eſt priuatum & ſella familiarica. Gloſſ. Ὀπτάνιον, *culina. Culinæ* tetrum odorem vt plurimum exhalant. Palladius de Re ruſt. tit. 37. *Ab apium caſtris longe ſint omnia odoris horrendi, balneæ, ſtabula, coquinæ, fuſoria.* Sidon. lib. 8. ep. 11.

Et claudens geminas ſubinde nares
Propter fumiſicas gema in culinas.

Hinc Plautus Moſtellar. de vetulis incruſtatis & interpolibus.

Vbi ſe ſudor cum vnguentis conſociauit,
Itidem olent quaſi quem vna multa iura confuderit
coquos.

Sauaro notis ad Sido. l. 8 ep. 11.

Pag. 42. v. 6. *vt corpus orationis eneruaretur & caderet*] omnia, quæ ab ordine & conſtantia vacillant, aut degenerant, *cadere* dicuntur. Priſcianus; *cadentibus ſtudiys literarum.* Seneca præfat. Controuerſ. *Nec dij tantum mali permittant, vt cadat eloquentia.* Barthol. ad Claudian. n. 1824.

v. 7. *declamationibus continebantur*] Rittershuſ. corrigit, *conterebantur.* ſic *in cauſis conteri*, apud Cic. eſt ne faire autre choſe que plaider, & en eſtre quaſi tout vsé. *Oratione aliquem conterere*, ennuyer de paroles. Robert. Stephanus in Dictionario Latino Gallico. adde eundem in Theſauro Ling. Lat. Vulgatam lectionem comprobare imitatione videtur Eryc. Puteanus Suad. Auſpic. orat. 4. quem non audimus.

v. 10. *Vmbraticus doctor*] ſic *vmbraticum negotium.* Gellio l. 3. c. 1. *vmbratilis miles* Ammiano lib. 18. *vmbratile imperiũ* lib. 21. *vmbratilis conſul* Adoni Viennenſi in Chron. Sauaro Not. ad Sidon. l. 2. ep. 10. *Vmbraticus doctor*, ſcholaſticus, pedanto. Senec. in procem. Controu. lib. 1. *Vſque eò ingenia in ſchola exercitationibus delicata enutriuntur, vt clamorem, ſilentium, riſum cœlum denique pati neſciant.* Et paulò infrà; *Velut ex vmbroſo & obſcuro prodeuntes loco, claræ lucis fulgor obcæcat, ſic iſtos à ſcholis in forum tranſeuntes, omnia tamquam noua & inuſitata perturbant.* Plin. epiſtol. 2. lib. 9. *Volumus ſcholaſticas tibi atque (vt ita dicam) vmbraticas literas mittere.* Tacit. lib. 14. Annal. *Studia (vt ſic dixerim) in vmbra educata.* pro *vmbra* ſcholam declamatorum intelligit. Pichena Not. ad Tacit. num. 97.

v.12. *Homericis verſibus canere timuerunt*] Infrà; *aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut viſam timuerunt calcare.*

v.13. *ad teſtimonium citem*] Macrob l.1.c.4. *Et vt ipſos quoque grammaticos ad teſtimonium citem.* I S. Pontanus Not.in Macrob.

v.14. *Certè neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc gen.exercit.acceſſiſſe. Ideo grandis*] ita vett.editt. *Certè* cum infinitiuo, vt *ſcilicet, videlicet, fortaſſe.* Schoppius Veriſim. l.1.c.16 Sed prauato deceptus codice *acceſſiſſe video.* primus reſtituit Turneb. quum in Memmij cod. reperiſſet, *acceſſiſſe & ideo*, Aduerſ l.19.c 6.

verſ.16. *Grandis &, vt ita dicam, pudica oratio*] Infrà; *Iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pondus.* Et paulo poſt;

Grandiaq; indomiti Ciceronis verba minetur.

verſ. 19. *ventoſa iſthaec & enormis loquacitas*] ἀεϱολέσχης, ſublimiloqua, & in dicendo ſuperba, vt cùm quis

Proijcit ampullas & ſeſquipedalia verba.

Suidas; Ἀεϱολέσχης, ὑψηλὸς ἐν τῷ λέγειν. Themiſtio ὑψηλολογεῖσθαι & βρενθύεσθαι. in Sophiſta; Ἀλλάττει τις τῶν ἐμῶν ἐπιτηδείων ὑψηλολογουμένων & βρενθυομένων ἐπὶ τοῖς συνωνύμοις & ὁμωνύμοις in *Sophiſta*, inquam, id eſt Scholaſtico ſiue Rhetorico declamatore, de quibus hoc loco Petronius.

verſ.21. *animoſaq; iuuenum ad magna ſurgentes*] Sidon. carm.7.

Surgentes animi Muſis formantur.

v.22. *ſidere afflantis*] vide Raderum Comment in Martial.l 7.epigramm.75.Barth.ad Claudian.n.2440 Bucer. Comment.in Matth.v.24.

v.23. *Corrupta eloquentiæ regula*] Sic Nouatiano de Trinit.in princ. *regula veritatis.* Chriſtoph.Pflugius pro *corrupta*, legendum cenſet *correpta*; quam cenſuram non admittimus. Iungerman.malit, *ſimulq; corrupta eloquentia regula*, in ablatiuo caſu, vt verba, *ſtetit & obmutuit*, ad *loquacitas* referantur.

v 24. *Quis poſtea ad ſummam Thucididis*] *ſummam* abſolutè vſurpat pro perfectione & conſummatione & abſolutione, quod nouitate quidem blanda conciliatrice placet intelligenti: non attendenti ſurdum & inane vocabulum eſt. Turnebus Aduerſar.l.19.cap.6. Iuretus ad

Symmachum, l.3.epiſt.40. Infrà Petron. *Diuiq́; ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt.*

verſ. 26. *ne carmen quidem ſani coloris*] *Sanum* appellabant quicquid rectum, moderatum, caſtigatum, & ſincerum. Quo ſenſu Cicero de Clar. Orat. dixit; *Aſiaticos oratores nimis redundantes, Rhodios ſaniores.* Et alio loco; *Atticos oratores ſanos & ſiccos.* Iuret. ad Symmach. l. 8. ep. 48.

v.29. *Pictura quoque*] Ariſtot. problem. cap 10· εἴ τις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων γραφέων καὶ ἀνδριαντοποιῶν σκοπεῖ τὰ ἔργα. οὐ γὰρ ἦν οὐδέποτε οὕτω ἡ γραφὴ σπουδαία, οὐδὲ ἀνδρίας. φαῦλα δὲ ἦν. Ipſe Petronius infrà: *Conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, ſimulq́; cauſam deſidiæ præſentis excutere, cùm pulcherrimæ artes perijſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecunia, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit.* & quæ ſequuntur. Felix Faber Monachus Vlmenſis in Hiſtor. Sueuor. l.1. cap. 8. *Reuixit in Germania ſcientia & eloquentia, & ex conſequenti quaque ingenioſæ artes, vt pictura & ſculptura. Amant enim ſe artes hæ ad inuicem. Ingenium pictura expetit, ingenium eloquentia cupit non vulgare, ſed altum & ſummum. Mirabile dictu eſt, dum viguit eloquentia, viguit pictura, ſicut Demoſthenis & Ciceronis tempora docent. poſtquam cecidit facundia, iacuit & pictura. Videmus picturas & ſculpturas ac ſcripturas ducentorum annorum nulla prorſus arte politas, nec hominum ſed monſtrorum portentorumq́; facies. Scripta illius ætatis rudia ſunt, inepta, incompta. priſcis verò ſeculis, Apellem, atque Zeuſim, Pollicretum, Phidiam, & Praxitelem magnos fuiſſe comperimus. & de ſtatuarijs, ſculptoribus & pictoribus Dorem Liddum,* &c.

v.31. *Compendiariam*] Philoxenus Gloſſ. *Compendiaria,* συντομία. Cyrillus Gloſſ. συντέμνω, *concido, compendio.* Tertullian. lib. 4. aduerſus Marcionem; *Compendiatum eſt nouum teſtamentum.*

v.32. *Non eſt paſſus Agamemnon*] imitatur apertè Lactantius Inſt. diuin. l.1. c.1. *Non eſt paſſus hominem Deus lumen ſapientiæ requirentem diutius oberrare.*

ibid. *Agamemnon*] Agamemnona Regem prædicat Homerus corporis proceritate, omnes heroas Græcos antecelluiſſe: tum oratione grauem fuiſſe & vehementem. Hinc perſonam Agamemnonis inducebant Declamatores, vt magni & conſtantis patroni: quod ex noſtro Arbitro licet colligere, & Varronis Virgula diuina. Auſ. Popina. Coniectan. ad Varron. Frequens apud optimos auctores, vt ſub perſonis Homericis alios intelligant. Læu. Torrentius in Suetonij Tiber. cap. 61. De hoc etiam mediæ ętatis vetera nomina adſciſcendi more quodam notauit Hen. Caniſius Antiqu. lect. tom. 1. in Not. ad Alcuini epiſtol. 3. & 46. & Goldaſtus in Sueuicar. rer. ſcriptorib. de Velleio Gallo. Sic infrà: *Et cum Agamemnone ad ianuam peruenimus.* Et alibi; *Recepi hoſpitem Ligurgo crudeliorem.* Iterum; *Quicquid Ligurgi villa graſſantibus præbuiſſet*: ad Lycurgi crudelitatem reſpiciens.

v. 3. *declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudauerat*] habuit enim in auditorio orationem ſuaſoriam. Ergo non idem *porticus* ac *ſchola*, vt interpres putat locum iſtunc, qui bene habet, emendans. *Schola* eſt auditorium, in quo fiunt ἀκροάσεις & recitationes: *Porticus* ante ſcholam, vt in Academia Altorphiana. Sueton. in Tiberio cap. 11. Infrà; *Ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit ab extemporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis ſuaſoriam exceperat.* in ſchola ſcilicet. Auctor. Dialog. de Orat. *Non vt Rhetorum ſcholis declamarent.* VVouvv. corrigit, *qua ipſe in ſchola.* Pflugius, *quia ipſe in ſchola litigarat.* vterque contra mentem auctoris. Nec ante ſcholas tantùm, ſed & ante pinacothecas *porticus* habebant. Infrà; *Ex his qui in porticibus ſpatiabantur lapides in Eumolpum recitantem miſerunt.* Chriſtiani etiam ante templa, quas Scriptores Eccleſiaſtici *ambitus* vocant, nos *Creutzgang*..

Pag 43. v. 2. *Nimirum in his exercitationibus doctores peccant*] L. *Minimum in his.* Nihil, ait, aut minimum peccare magiſtros; plurimum parentes. nam ſequitur; *Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni ſunt.* Gulielmius Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt. vel leg. *Non mirum ſi in his*, ex ſequentibus. Iungermannus: ſed profectò neutrum dum concoquere poſſum.

v. 3. *doctores peccant*] multitudinis iudicio impulſi, ea quæ plurimis placuerant, maximè adſectamus, & parentum præceptis imbuti ad illorum inſtituta & errores deducimur; qui prępoſtera ambitione & pręcipitatis votis, pueris adhuc locis matrum inuolutis, ampla patrimonia, prætextas ac trabeas promittunt. Hos ſecuti præceptores, ne artificium periret, ſuum quoque furorem inſaniæ ſeculi adiecerunt, omniſq; bonæ mentis & optimarum artium, quarum inſtitutores eſſe debebant, inſtitores eſſe maluerunt. Animis teneris inſidias tendunt, & quos incontaminatos acceperant, inficiunt & flectunt ad communes errores, ac parentum improba vota, &c. VVouvver. in Polymath. cap. 30.

v. 5. *niſi dixerint, quæ adoleſcentuli probent*] quid hoc aliud, quàm quod apud Agellium Taurus Philoſophus conqueritur, legem diſcipulos dare, qua diſcant? *Alius, ait, hoc me primum doce: item alius, hoc volo, inquit, diſcere, iſtud nolo. Hic à ſympoſio Platonis incipere geſtit propter Alcibiadis comeſſationem: ille à Phædro propter Lyſiæ orationem.* Putean. Suad. Auſpic. Orat. 2.

ibid. *vt ait Cicero*] al. *Citio* ſic pag. ſeq. pro *Ciceronis* in 3. MS. conſtanter legitur *Ticionis*, menda ex compendio ſcribendi nata. Sunt enim hæc Ciceronis verba in Orat. pro Cœlio.

v. 6. *Sicut ficti adulatores cùm cœnas diuitum captant, nihil, &c. quam quod putant gratiſſimum auditoribus fore.*] Adducitur hic locus à Thoma Hibernico in Floribus Patrum ex Caſſiodori Epiſtolis, legiturque hunc ad modum; *quàm illud quod putant grat. aud. fore. nam nec aliter impetrabunt quod petunt, niſi quaſdam inſidias auditoribus fecerint*, &c. Quæ eodem pacto & in quadem Hildeberti Cenomanenſis Epiſcopi Epiſtola leguntur. Iacobus Magni Sopholog. l. 4. cap. 13. *Qui ſapiens eſt, adulatoribus minimè credat. Fictis enim ſermonibus adulantur homines, ſicut prætextu pabuli hamo capiuntur piſces. Vnde Petronius: Adulatores ficti cùm cœnas diuitum captant, nihil prius vel poſterius meditantur, quàm id quod gratiſſimum adulatoribus putant fore.* Sidon. in Epiſt. lib. 3. *Sectator epularum laudabilem profert ſententiam, non de bene viuente, ſed de bene paſcente. Tales enim cùm aliquid volunt, priùs laudant, poſtmodum poſtulant.* Seneca epiſt. 123. *Varus eques Romanus, cœnarum bonarum ſectator, quas improbitate linguæ merebatur.* Adde Auſon. Popmam in Varronem pag. 159.

Pag. 43. v. 13. *eam impoſuerit hamis eſcam*] τὸ δέλεαρ τῷ ἀγκίστρῳ περιτιθέναι, *hamo eſcam corrumpere*, prouerbialis eſt locutio, pro, inſidiis aliquem circumuenire, & blanditiis verborum in errorem inducere. Hadrian. Iunius in Adag.

v. 15. *moratur in ſcopulo*] variant mirè libri. alij enim, *moriatur*, alij *moritur*, neſcio an vlli *moratur*. Vide ergo ſi remotius verbum excidit, & fortaſſe fuit, *ſine ſpe prædæ in ſcopulo molitur.* *Moliri* enim operari, & induſtriè aliquid conari, aut tractare eſt. Sic Virgil. in Georg dixit *moliri inſidias auibus*, ita videlicet vt hic Petron. piſcibus. Vtitur iterum inferiùs pari venuſtate; *Si gratiam à legato moliebantur*, &c. Gulielm. in Epidic. cap. vlt. ego cuſam lectionem improbare nondum audeo.

v.16 *parentes obiurgatione digni ſunt*] à doctoribus eloquentiæ in patres culpam transfert. qua de re videndus Caſaubon. in Perſium Satyr. 1. Iuſtinianus Imp. in conſtit. ad Anteceſſores diſcipulis definit quinquennium, quo ſcil dent operam audiendis profeſſoribus, & perlegendis libris conditorum iuris. Erat definitum quadriennium. nec niſi qui probaſſet tantum ſe temporis legum ſtudiis impendiſſe, admittebatur in numerum aduocatorum, l. *iubemus pro tempore*, l *petitiones*, C. *de aduocat. diu iud.* ſi quinquennium vel quadriennium illa ætate, qua mores & iura & verba ciuilia ſanè erant notiora aut facilia perceptu, quid non erubeſcimus iſta, qua horrere ſpinis omnibus videntur omnia, quæcunque de iure ab antiquis prodita ſunt, vix tamen in eis nos transfigere triennium, plurimum vitio parentum. qui, vt hoc loco Petronius ait, *cùm ad vota properant*, &c. Cuiac. Obſeruat. l.12.c. 20. Adi eiuſdem præfat. in Paratit. Cod.

v.19 *ambitione donant*] L. *ditant*. Gruter. Suſpicion. lib. 2. c. 10. ſed admodum ineptè.

v. 22. *pueris induunt adhuc naſcentibus*] Sic Claudian. *triumphis induit*. Barth. n. 2335. Deinde L. aut *lactentibus*, aut *dentientibus*, aut *vagientibus*, & poſtremum illud proximè accedere videtur ad vulgatæ ſcripturæ literas pronuntiationemque. Gruterus Suſpic. l. 2. c. 10. Acumen Criticum! Leg. *paſcentibus*, ita omnino imbibi exaratum Arbitro. *naſcentibus* enim enormis eſſet figura ac oppido intempeſtiua, quod aliis quoque viſum deinde literæ *p*, facilem & crebrum eſſe deflexum in *n*, annotaui aliquot locis in veterum ſcriptis. Iſ. Pontanus Nat. in Macrob. l. 7. cap. 16. imò leg. *naſcentibus*, quod nihil aliud eſt, quàm quemadmodum dixit Arnobius lib. 1. *Cui non ſit ingenitum, imò ipſis penè in genitalibus matris non impreſſum.* Meurſius Crit. Arnobian. l. 2. c. 8. vel, adhuc locis matrum inuolutis. VVouvver.

in Polymath.cap.30.

v.23. *Quòd ſi paterentur laborum gradus fieri*] vt rectè Hierocles Pythagoræus; τὰ δὲ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων δεῖν ἐν τάξει τοῖς ἀιτοῦσι: ita nec Philoſophia de plano adiri poteſt, per gradus ad illam enitendum eſt, & quod Syneſius in Dione, ὁδὸν παρασκευάζεσθαι, ϗ κλιμακηδὸν ἀνιέναι. Ardua & excelſa non petimus aditu expedito. Auguſtinus de Ordine lib. 2. *Hinc ſe illa ratio ad rerum diuinarum contemplationem rapere voluit. Sed ne de alto caderet, quæſiuit gradus, atque ipſa ſibi viam per poſſeſſiones molita eſt.* Ita in ipſis artibus certi gradus. VVouvver. in Polymath. cap. 26. quem vide ſis.

v.25. *mitigarentur*] Sic Plato dixit in fi. libr. 3. de Repub. loquens περὶ τῶν ἐπικούρων ſuæ Reipub. quos & φύλακας appellat: ὁ μέν τοι ἄρτι ἐλέγομεν ἄξιον (διϊσχυρίζεσθαι) ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥ τις ποτέ ἐστιν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἔχειν πρὸς τὸ ἥμεροι εἶναι αὐτοῖς τε ϗ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. Et Ouid. de Ponto lib. 2.

Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes
Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.

Et alibi;

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt,
Pectora molleſcunt, aſperitaſq; fugit.

Hen. Stephanus Schediaſmat. l. 3. c. 11.

v. 26. *atroci ſtylo effoderent*] Stilo ſcribebant in cerata tabella, cuius ſtili pars, qua ſcribebant, *acumen* dicebatur. Cic *Omnia ſub acumen ſtili ſubeant.* Altera pars erat obtuſa, qua in cera quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rurſum complanabant, vt eſt in Prudent. περὶ ςεφάνων, hymn. 10. Hinc Horat. Satyra 10. libr. 1. *Sæpe ſtilum vertas. Vertit ſtilum*, qui cùm ante eius acumine ſcriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Turneb. aduerſar. l. 14. c. 24.

v 28. *ſibi nihil eſſet magnificum*] L. *ibi nihil.* Pflugius vet. ed. *iam ſibi nihil.* quod fortè interponendum, aut leg. *ſibiq; nihil*, vel *vt ſibi nihil.*

v. vlt. *ſchediam Luciliana humilitatis*] ita correxi. olim legebatur, *ſtudium Luciniana hum.* in aliis editum, *Luciana improbitatis. Lucillius* in Satyris interdum ſe ad humilitatem iamborum demittebat, hodieque in Grammaticis quidam eius iambici reperiuntur. Turnebus Aduerſar. l. 19. cap. 6. & Scalig. Auſon. lect. libro *Schedium* eſt inconditum exemplar & inelaboratum.

ratum. Sidon. l. 8. ep. 3. *Apollonij Pythagorici vitam, non vt Nicomachus ſenior è Philoſtrati, ſed vt Taſcius Victorianus è Nicomachi ſchedio exſcripſit.* Sauaro in Not. ad Sidon. Vide tamen Caſaubo. de hoc loco lib. 2. de Satyr. cap. 3. In v. c. Pithœ. legitur, *Lucilianæ improbitatis.* An accipiendum pro *inhumanitate*, eo ſenſu, quo Horat. dixit;

Surge & inhumanæ ſenium depone Camœnæ?

Pag. 44. v. 2. *Actu ſenera*] ſunt iambici: & eſt protrepticon. Scalig. in Catal.

ibid. *ſi quis amat*] al. *ſi qui hamat.* ſic infrà in v. cod. legitur.

Hos inter fluctus qui raptis euocat armis?

pro, *quis raptis.* Et ſuprà in M S. cod. Bongarſiano, *Qui poſtea ad ſummam Thucydidis,* &c. pro, *quis.*

ibid. *amat effectus*] L. *hamat adfectus*, vt Cicer. apud Nonium, *adhamare honores.* Scalig. ad Catal.

v. 3. *prius more*] L. *morem.* & dein *pellat* menſura verſus poſtulat, nec improbat ſententia Turneb. Aduerſar. l. 19. c. 6. ita & Scalig. ad Catalecta, & interpretatur, morem luxus pellat noua frugalitate. Leg. *more Frugalitatis lege polleat exacta. More*, hoc eſt, vita quadam honeſta ratione atque inſtituto. Horat. l. 4. Odar. *Mos & lex maculoſum edomuit nefas.* Varro apud Macrob. libr. 3. Saturn. *Mos eſt in iudicio animi, quem ſequi debet conſuetudo*, id eſt, cultus moris. Edict. Dioclet. & Maximiani Cæſ. *ſi cunctos ſub imperio noſtro agentes caſtam in omnibus more colere perſpexerimus vitam.* Pet. Pithœus Not. ad Collat. Moſaic. & Rom leg. tit. *de Nuptiis.* Leg.

Artis ſeuera ſi quis amat effectus,
Mentemq; magnis aptat: prius amore
Frugalitatis legem pellat exactam.

Et videtur idem voluiſſe Poëta Venuſinus ad Mœcenatem;

Faſtidioſam deſere copiam.

Legem enim *exactam*, diætæ exactum illud ſiue plenum, vt ita dicam, dimenſum intelligo. Meminit etiam alibi Petron. *Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis.* ſed aptiſsimè huic loco Romanæ philoſophiæ Siren Seneca; *Non poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine frugalitatis cura.* I S. Pontan. Not. in Macrob. libro 7. cap. 3. Leg.

——*prius morem*
Frugalitatis, lege calleat exacta.

morem pro virtute, aut diſciplina poſuit. Barthius in Ceir. Virgil. num. 10. & ad Claudian. num. 1129. Richardus legit iuncto verbo, *prius-more*, hoc eſt, more priſco & veterum poëtarum, vt infrà, *---prius-veſtigia lusit*, id eſt, priora. & alibi, *Contubernali-modo*, ſi vera eſt eiuſdem Richardi emendatio, de qua dubitare licet. ſic *propre vicinus* in Catull. Priapo:

Vicinus prope dines eſt ———

Et §.2. Inſtit. de donation. *retroprincipis*, id eſt, ſuperiores vel anteriores.

v.6 *impotentium*] L. *ne potentium*. Turneb. Aduerſ. lib. 19. cap. 6. Vel;

Cliénsve cœnas impotentiam captet, Aut:
Cliénsque cœnas ne impotentiam captet.

Nam in v. c. eſt:

Clienſq; cœnas impotentium ne captet,
Repugnante verſu. ———

Impotens eſſe videtur ad inuidiam potens, ὑπερδυνάμως, vt & Donatus docet. Crotius in Februis ad Capellam, lib. 5. pag. 137. Imò *impotentium*, id eſt, valde potentium, quemadmodum obſeruauit Soſipater Chariſius libro 2. vbi admonet præpoſitionem I N eſſe modò derogatiuam, modò adiectiuam. Seruius 1. Aen. *Impotens, & ſæuus, & nimius, & nihil potens* *Impotentiſſimi Principes* M. Tullio libro 10. epiſt. 1. Exempla multò plurima notarunt Iuretus ad Symmachum libro 1. epiſt. 95. Sauaro ad Sidonium lib. 5. epiſt. 12. Ach. Statius ad Catul epig. 35. Sic *inutilis* pro valde vtili. Interpres Sapientiæ cap. 13. *Diligenter fabricet vas inutile in conuerſationem vitæ*, quod ſiue Philo ſiue Septuaginta dixerant χρήσιμον σκεῦος Lyranus vetuſtiſſimis codd. eam lectionem eſſe adſerit, ſed in eo errauit, quòd diuellendam vocem exiſtimarit: cuius auctoritate falſus Dionyſ. Richelius expoſuit *intus vtile* Fr. Lucas in Notationibus teſtatur quidem, ſe in vetuſtiſsimis & optimis libb. reperiſſe, *inutile*, & à Gloſſematis exponi, *valde vtile*, recipere tamen dubitauit. Per me nunc licet confidentiam ſumat, & Interpreti ſuam ſibi vocem redonet, quam ne quidem Auctor Mammotracti auſus fuit damnare; cogitetque ad eandem faciem Tertulliano *imbonum*, Ciceroni *infructum*, aliis alia eſſe dicta Huguitio: *Imprudens, non prudens vel valde prudens: in quo ſenſu rarò inuenitur. Virg. in Georg. Numquã imprudẽtibus imber Obfuit.*

v. 7. *Ne perditu addictus*] ita Memmij liber ſine dubitatione eleganter & integrè ſcribit. vulgò *per dictu addictus*. Turneb. Aduerſ. lib 15. c. 6.

v. 8. *néve plauſor in ſcena*] apertum hoc fiet ex Plauti prologo Amphitr. docente Douza in Centurion. libro 1 cap. 1.

verſ. 9. *hiſtrioniæ addictus*] al. *hiſtrionu addictus*. ita lego magna fiducia, cùm in Memmiano repererim, *hiſtriones addict*. *Addictus* autem non participatio, ſed vocabulum erit. Turneb. aduerſar. libro 19. cap 6. An *hiſtrioniæ addictus* eſt ſtudioſus & amans, vt dicimus *deditus hiſtrioniæ, literarum*, &c. quemadmodum Goldaſto placet? an verò leg. *additus*, id eſt, præſens & moleſtus? Lucil apud Gellium; *Si mimis non prætor fiet additus*. Aſcon. in 2. Verrin. *Adſiduum, moleſtum, additum.*

v. 10. *Tritonidis arces*] Athenas, quarum Minerua conditrix & tutela. Barth. ad Claudianum num. 2644. Auſon. *Præſes Tritonia bellis*. Claudian. de Minerua in Raptu Proſerp. lib. 2.

Et Pandionias quæ cuſpide protegit arces
———triſtibus aſpera bellis----Tritonia caſside fulua
Cælatum Typhona gerit———

Arces antiqui Mineruæ conſecrauerunt, quòd eam mundi mentem atque in ſummo capite ſedem habere credebant: ſiue quòd ratio, quæ per eam deſignatur, Reſpublicas & Vrbes amplificet, vt ait Capella. Plato ſcribit, in mediis editiſque locis oppidi ſolitos ædes ponere Ioui, Veſtæ, Mineruæ, ſub quorum tutela credebãt vrbes eſſe. Ian. Parrhaſius Commẽt. in Claudian. de Raptu Proſerpin. Virgil. Eclog 2. - *Pallas, quas condidit arces, Ipſa colat*——— vbi Seruius; *Ideo dea arcium Minerua dicitur, non quia de capite Iouis nata eſt, ſed quia dea eſt artium, & ingenij, ideo iſta finguntur. Nihil enim eſt excellentius ingenio, quippe quo reguntur vniuerſa.* Locum adſcripſi, vt à Goldaſto eſt reſtitutus Probus; *Pallas primum ædificationem inueniſſe ſcribitur*. Idem 6. Eclog. *Templum in arce Minerua conditum.*

v. 12. *det primos verſibus annos*] Hic erat ordo veteris inſtitutionis, vt primùm poëticam auſpicarentur, à poëtica ad Rhetoricam, à Rhetòrica ad Hiſtoriam gradus eſſet. Videatur tamen Eryci Puteani Suad. auſpical. orat. 1: ſiue Panegyr. 1. ad Senatum Mediolanenſ. vbi de ſtudiorum inſtituto ad iuuentutem agit.

v.15. *Mox & Socratico plenus grege mittat hab.*] L. *Mox & Socratico plenas immittat habenas.* Præceſſit enim;

Mæoniumq́; bibat felici pectore fontem.

Itaque ἀπὸ κοινοῦ reperitur τὸ *fonte*: mox & Socratico fonte plenus. Adſcripſerat quidã ad marginẽ *Græcè*, id abiit in *grege*. Palmerius in Spicileg. quẽ tacito nomine perſtringit Gulielmius, legitq́; ex Sambuci cod. *mutet habenas.* Mutare habenas iubet adoleſcẽtem philoſophia imbutum, & è curriculo poëtarum in Oratorium trãſcendere. Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt. *Sed mittat habenas*, verum eſt & elegans, vt apud Corn. Seuerum in Aetna, *flexit habenas*. metaphora eſt à re equeſtri, & prouerbialis quædam locutio. Scalig. Comment. in Aetnam. Sicut Petron. retinendæ eloquentiæ & *immittendæ habenas* cõmentus eſt, ita eius exemplo Fulgentius *effrenatam loquacitatem*. Mythol. lib. 3. cap. 10. dixiſſe viſus. Barth. Animaduerſ. ad Claudian. num. 966.

v.17. *Demoſthenis arma*] quibus vel petebat vel defendebat. *Arma* dicuntur, quòd iis inſtructa cauſa neceſſitatem quandam cognoſcentibus afferat, vt pro iis iudicent, hinc *exarmare accuſationem* dixit Plin. libro 3. Franc. Polletus hiſt. Fori Rom. lib. 4. cap. 14. Symmachus libro 7. epiſt. 9. *Quatere arma facundiæ.* vbi Iuretus in Miſcellan. Alanus Anticlaudiano lib. 1. --- -*Noſtri Demoſthenis iras.* Sido. lib. 4. epiſt. 3. *vt Demoſthenes iraſcitur.* vbi Sauaro.

v.19. *Hunc Romana manus circumfluat*] Ordinẽ ſtudiorum Petronius hunc facit, vt poëticè initium ſit; tũc philoſophia; mox oratores Græci; dehinc ad eloquentiã Latinam veniatur; vbi aut verti de Græco, aut controuerſias componi cenſet. ea ſententia eſt in his verſibus. tamen ita potiùs leg. *Hunc R. m. circumſtruat*, hoc eſt, Romani coronam faciant. Palmarius in Spicileg. Minerua non ducente tenia.

v.23. *Et fortuna ſonet*] Leg. *Et cortina ſonet*. Cortinam theatri dixit Seuerus in Aetna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicatur; *Cùm vix in cortina quiſque adſiſtat, quin elementis ſtudiorum imbutus.* Palmer. in Spicileg. parum læto Apolline.

v.28. *ſic flumine largo Plenus Pierio defundes pectore verba*] Leg. *mox fl. plenus, P. diffundes nectare* v. Barthius ad Claudian. n. 1248. & n. 1328.

v.30. *non notaui mihi Aſcylti fugam*] elegans phraſis, *notare ſibi.*ſic infrà; *Notauit ſibi ad lunã tonſorẽ intempeſtiuè inhærentem officio.*Item, *Proxima nocte cùm miles notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens*, &c. Agellius l.17.c.2. *Hæc verba, quæ meminiſſe potui, mihi notaui.*Sic ibi ex v.cod. legendum eſt.

v.31.*in hoc dictorum æſtu*] Iuſtinus li.23. *In hoc æſtu periculorum tutiſſimus portus.*Ammianus lib.15. *In hoc æſtu mentis ancipitis* (ſic leg. Goldaſtus) *ad effectum tendens cõſiliũ occulta ſcrutabamur indagine.* quod annotare libuit aduerſus Douzæ interpolationem.

v.32.*motus incedo*] v.ed.*in hortu*. Bartholom. Schobinger emendabat, *immotus*, præ ſtupore ſcilicet, id eſt, cogitabundus. In Ioach. Vadiani codice ad marginẽ ſcriptum reperi, *intortus*, i.e. nullam in partem me flectens. Io. Sichardus legebat, *inſors*, ἀντὶ τοῦ ſolus. Barthius *totus incendor*: quod omnes adfectus æquiparentur ignibus. in Ceir. Virgilius numer. 436. Palmer. *totus incedo*, vt Horat.

Neſcio quid meditans nugarum totus in illis.

in Spicileg. quod quidem non eſt ſententia, ſed verum eſt. Sic enim & infrà loquitur Petron.

Atque in præterita ſe totus imagine verſat.

ibid. *ſcholaſticorum turba*] Auguſt. lib.6. confeſſ. *Ecce adoleſcens quidam ex numero ſcholaſticorum*, &c. In paſſione S. Valentini Epiſcopi Interamenſis; *Athenienſes quidam nobiliter nati, Proculus, Ephebus & Apollonius, ſcholaſtici viri, apud Græcos Latina ſtudia deſiderantes, apud Cratonem ciuem ſuum, oratorem vtriuſque linguæ, in vrbe Roma hoſpitabantur, cuius & magiſterio & hoſpitio fouebantur. Factum eſt autem, vt vnicus Cratonis filius, Cheramon nomine iuuenis ſcholaſticus*, &c. Ergo *ſcholaſtici* propriè Rhetores dicti. hinc *Epiphanius Scholaſticus, Euagrius Scholaſticus*, &c. apud Græcos veteriores etiam *ſophiſtæ*, id eſt, λογογράφοι καὶ ῥήτορες: vt *Theon Sophiſta*, &c. Reperio tamen & aduocatos dici *ſcholaſticos*. Iſidorus Gloſſ. *Iuraticus, ſcholaſticus, legiſperitus.* Poſtrema ætate, id eſt, ante annos cccc. præter propter, *ſcholaſtici* dici cœpti ſunt ſapientiæ & philoſophiæ profeſſores ac doctores: vnde nata illa nomina, *Theologia ſcholaſtica, Philoſophia ſcholaſtica, Doctores ſcholaſtici*; quorum auctor atque princeps Petrus Lombardus fuit, vulgò *Magiſter ſententiarum* dictus. Nam & *Magiſtri* vocitati. Hinc Petrus Comeſtor, *Hiſtoriæ ſcholaſticæ* auctor, κατ' ἐξοχὴν *Magiſter* dicitur, propter illam hiſtoriam, vt puto, id eſt, Commentarium in ſacra Biblia, quo ſenſum S. Scripturæ hiſtorialem perſequitur, *Commentum ſcholaſticum* nonnulli appellant. vnde & *Commentatores* appellati philoſophi ſcholaſtici, opinor quòd nihil de ſuo excogitarent, ſed Ariſtotelem tantùm & Lombardum cõmentarentur. Nec apud Latinos modò, verùm etiam Arabas, quibus Aben-roes, ſiue (vt imperitum vulgus vocat) Auerroes ſecundùm excellentiam *Commentator* nuncupatur. Apud Hebræos verò, qui nobis Doctores & Magiſtri ſcholaſtici, nominantur *Rabbini*, quos διδασκάλους reddiderunt Græci, & exempla Euangeliſtæ exhibent. Quin *Rabboni* ita in Synagoga Iudæorum inoleuerat, vt honoris & dignitatis ergo hac compellatione ſalutari gauderent, non aliter atque in Vniuerſitate ſcholaſticorum Chriſtianorũ *Magiſter noſter*. Ioannes Euangelij cap. 20. v. 17. *Conuerſa illa dicit ei, Rabboni, quod dicitur Magiſter*: Ex recepta nimirum vulgo conſuetudine. Tantùm de his.

v. 33. *in porticum venit, vt apparebat, ab extemporali declamatione*] ὕστερον πρότερον συντακτικὸν, pro eo quod dicere ſolemus, *ab extemporali (vt apparebat) declam.* Talis conſtructio eſt apud Cicer. in Paradox. *Necnon ſæpe laudabo ſapientem illum Biantem, vt opinor, qui numeratur inter ſeptem ſapientes.* pro, *qui numeratur (vt opinor) inter*, &c.

verſ. 34. *ab extemporali declamatione*] D. Hieronymus præfat. in librum Eſther; *Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum ſinibus trahit, addens ea, quæ ex tempore dici poterant & audiri, ſicut ſolitum eſt ſcholaribus disciplinis ſumpto themate excogitare, quibus verbis vti potuit, qui iniuriam paſſus eſt, vel qui iniuriam fecit.* D. Auguſtinus lib. 6. Confeſſion. *Cùm medio die Alpidius cogitaret in foro quod recitaturus erat, ſicut exerceri ſcholaſtici ſolent.* Iacobus Gaudenſis libro 3. Aerarij aur. Poët. *Extemporales dicebantur Oratores, qui reſponderunt ac ſi meditati eſſent.* Ergo *Extemporalis declamatio* eſt αὐτοσχεδιαστικὴ. videndus Cellarius in Lexica.

Pag. 45. v. 3. *Curſim Aſcylton perſequi cœpi*] ſic infrà; *cœpit me præcedere.* vbi adeundus Fr. Pithœus in Collectan. Sauaro Not. ad Sidon l. 4. cap 24. Rigaltius Not. ad Phædrum fab 2. Iterum Petronius; *per medium lupanar fugere cœpi*, id eſt, fugi. Sic Plaut. Bacchid. 2. a. ſc. 3. *Inficias* *ire cœpit filio*, i.e. inficiatus eſt. Schopp. in explanation. Hoc genus loquendi nec Hebræis eſt inſolens. Eſdras Iunior lib. 2. (qui vulgo 4.) cap 4. *Quam magnā arcam incipient facere* & cap. 6. *cœperunt demirari noſtri*. & cap. 9. *Inchoaui dicere coram Altiſſimo.* Lucas in Act. Apoſt. c. 1. ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν: Latinus, *Quæ Ieſus cœpit facere & docere*, h.e. quæ fecit & docuit. Tale videtur & illud eiuſdem Eſdræ d. l. cap 8. *Initium verborum Eſdræ*, h.e. ſequuntur verba Eſdræ, quorum initium hoc erit. Et illud Marci ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου, *initium Euangelij*. Vbi Seb. Caſtalio in Annotation. *Incipere* pro facere vſurpat, vt *inceptum* eſt factum Virgilio. Sic Salluſt. *ſæuire Fortuna, ac miſcere omnia cœpit.* Barthius in Ceir. Virg. num. 456.

v 5 *quia nec quo loco ſtabulum*] L. *nec qua ſtabul.* *Qua* pro *vbi*. Schopp. Veriſim. lib. 1. c. 16. & in Arte Crit. Non placet. Notant in nonnullis codd. omitti τὸ *loco*. Si quid ergo mutandum ſit, malim legere, *nec quo ſtabulum eſſet*. Beda de Orthographia; *Quo aliquando pro vbi ponitur.* Auguſtinus; *inuenis domum famoſam, quo boni habitant: id eſt, vbi habitant.* Sed nihil neceſſe eſt interpolatione.

ibid *ſtabulum eſſet*] diuerſorium, πανδοχεῖον. Chr. Colerus Parerg. cap. 8. *ſtabulum* non ſolùm ſignificat receptaculum equorum & iumentorum, vt vulgò dicitur, ſed etiam pro caupona & hoſpitio accipitur, à ſtando. Stuckius Antiquitat. conuiual. l. 1. cap 28. quod ante eum annotarunt Henr. Bebellius de Abuſion. Ling. Lat. cap. 24. & Iac. Pamelius Annotat. in Cyprian epiſtol. ad Stephanum. Baccharius de Recipiend. lapſ. *Magiſter noſter à latronibus vulneratum non ſolum cura dignum indicat, verùm etiam ad ſtabulum ſuum reſtituit, ac datis ſtabulario duobus denariis, maius ei præmium pollicetur.* ita Goldaſtus emendauit iſtum locum, qui vulgò peſſimè interpunctus & interpolitus legebatur. σταθμὸς Græcis eodem ſenſu vſurpari docebit te Suidas.

ver. 6 *quocunque ieram, eodem reuertebar*] Idem accidit Cnemoni apud Heliodorum libro 5. in domo Nauſiclis ſibi ignota.

v. 8. *accedo aniculam, quæ agreſte olus vend.*] quam *forariam* dixêre. Calepinus in Dictionario; *Foraria, à foro, mulier villatica, quæ fructus villæ venales, vt pullaſtras, pipiones, poma, nuces, olera, & huiuſmodi in forū defert.* Porro locum hunc tranſtulit & expreſſit Lud. Viues in exercitat.ling.Lat.dialog.4.

v.10.*&,Rogo,inquam,mater,numquid ſcu*]Leg. *Te rogo, inq.mater ecquid ſcu.* Formula blandè adeuntium eſt, *Te rogo*, cùm quid exquiſituri veniunt. Gulielm. Plautus quæſt. in Pſeudol.cap 4. Plaut. *Ecquem in angiportu hominem nouiſti, te rogo?* nihil tamen in Petronio mutandum eſt.

v.13.*diuinam ego putabam*]præſagam. Barth.ad Claudian.nu 2361.quæ ſciret omnia Pflugius. *Dicit enim ſe exiſtimaſſe eam ſcire diuinitus.* Turnebus Aduerſar. lib.19.cap.6.

v.14.*at ſubinde vt in locum ſecret.*]al. *& ſubinde.* fortè, *& ſubſeqnor.inde vt*,&c Guliel.Plaut.quæſt.in Epid.cap.vlt.tametſi nihil.admodum affirmet.

v.15.*centonem anus vrbana iniecit*]Leg.*reiecit*, i.e. ſublatum reiecit à tergo,vt intraremus. Hiſpanè, *hecho la antepuerta.* Martial.l.1,epig.34.

At meretrix abigit teſtem veloq́; ſeraq́;.

Et l.11.ep.46.

Intraſti quoties inſcriptæ limina cellæ,
Seu puer arriſit ſiue puella tibi:
Contentus non eſt foribus veloq́; ſeraq́;.

Hoc *velum* ex centonibus conficiebatur, & *cento* appellabatur:erántque plurimi centones in lupanari, tam in quaque cella, quàm in ipſa maiori lupanari ianua. Diſco id ex veteri Iuuenalis ſcholiaſte ad illum locum Sat.6.v.121.

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Veteri,inquit,*centone, vt velo ex pannis facto.* Legerem ibi,*veteri velo ex pannis f.* Suffragabatur hic Petronij locus. Eiuſmodi velis cubiculorum ianuæ tegebantur, & eo ponebantur, ne ſc. per forium rimas inſpicere poſſent curioſi quid intus ageretur. Iuuenal.Sat.9.v.105.

——Claude feneſtras,
Vela tegant rimas,iunge oſtia,tollite lumen
E medio——

Ramirez Hypomnem ad Martial.l.1.epig.35.n.5. An *Centonem reiecit*, eſt quod infrà dicit de Pſyche, *Retexit pallio caput.* Fœminæ enim in publico obnuptæ apud Orientales gentes.in Geneſi c.24.v.65.de Rebecca, *At illa tollens citò pallium, operuit ſe.* qui mos durat hodiéque apud Turcas & Perſas.nec honeſtæ tantùm matronæ ac virgines,

gines, verùm etiam meretrices. Ibidem cap. 38. verſ 15. de Thamare ad viam proſtante; *Quam cùm vidiſſet Iudas ſuſpicatus eſt eſſe meretricem: operuerat enim vultū ſuum.* Fingit autem Petronius, hæc in vrbe Græca contigiſſe & Græci moris.

v. 18. *inter titulos*] in v.c. reperi, *internuculos*, vt & apud Apuleium de Deo Socrat. *Internuculos recens cognitos.* Sed vtrumq; locum corruptum exiſtimo. P. Pithœus Subſec. ſiue Aduerſar. l. 2. c. 10. Sic dicebant impudicos. omne enim medium *nucleum* vocabant. *Internuculi* ergo impudici, impudicati, intercutibus ſtupris flagitati, intercutiti, ſtuprati. Scalig. ad Priaper. Cenſeam potiùs duabus vocibus, *inter nuculos* leg. & meritorios ſignificari pueros, concubinos, qui nondum reliquêre nuces, ſed etiamnum inter eas verſantur. Nam à Catullo in epithal. Iul. & Mallij ſcribitur; *Concubine da nuces.* Turneb. Aduerſar. l. 21. c. 28. Fortè legen. *quoſdam Tirunculos.* Colvius Not. ad Apul. de Deo Socrat. ſed titubandi animo. Leg. *inter Scitulos*, id eſt, pueros. pueri enim *Sciti* dicuntur. Pflugius v.c. *quoſdam, inter titulos, nudaq; mer.* ita eſſe reſtituendum aſſerit idem Pithœus. Fornices enim titulis inſcriptæ, vt ex Iuuenali & Seneca notū in Not. ad Collat. Moſaic & Rom. leg. li. de *Falſo teſtim.* & cellæ nominibus meretricum. Tertul. de Pudicit. l. 1. *ſub ipſis libidinum titulis.* Ramirez Hypomnē ad Mart. l. 1. epi. 35. n. 5. Quid ſi legamus, *quoſdam intercutulos?* vt intellegat παιδικά, vel ſcorta maſcula, qui ſe intercutiri patiuntur. Balbus Catholico; *Cutitus, ſtupratus, corruptus.* Iſidorus in Gloſſ. *Subcus, ſubcutaneus, ſubcutatus, intercus, intercutaneus, intercutatus, ſubtercus, ſubtercutaneus.*

v. 20. *in fornicem*] lupanariū Bernartius Schol. ad Statium lib. 1. Theb. Haymo Halberſtadenſis in ep. ad Rom. cap. 1. *Fornicatio à fornicibus, id eſt, arcuatis domibus dicitur, quæ fornices appellantur, vbi publicæ meretrices proſternebantur.* Erant autem loca abdita & occulta. Euagrius Hiſt. Eccleſiaſt l. 3. cap. 39. *Impoſitum fuit cum aliis cōpluribus, qui quaſtu victum ſibi quærebant, tum meretricibus, quæ corporis pulchritudinem habebant venalem, & effusè ac libidinosè ſtupris in abditis & occultis locis ciuitatis, id eſt, ganeis, ſe dedebant, tum præterea omnibus, quos ſcortari non pudebat.* Apoſtolus Paulus vocat *cubilia: Non in cubilibus,* &c. ad Rom. 13.

v. 22. *Operui caput*] Balbus Catholico; *Ludix quadam*

veſtis

veſtu eſt, & dicitur à ludo, & dicuntur ludices veſtes à ludis theatri. Quum enim egrediebantur de ludi proſtibulo iuuenes, harum velamẽto tegebant caput & faciem ne cognoſcerentur: quia ſolebat erubeſcere, qui lupanar intrauit. Euagrius Hiſt. Eccleſiaſt. lib.1.c 21. de Monachis Palæſtinæ; *Adeò etiam ſine delectatione cibum capiunt, atq; ea re tam auſteram exercent diſciplinam, vt ſiue ad cauponam, ſiue ad lupanar eos diuertere cogat neceſſitas, nec locum refugiant, nec operiant faciem, nec quicquam prorſus erubeſcant.* Aimoinus de Geſt. Francor. l.3.cap.71. *Quin potius operto, ne agnoſcaris, capite feſtinus ſiluam pete.* De ritu veterum velandi & operiendi ſe propter ſubitam, creperam & deſperatam aliquam rem, vide Iac. Schegkium Præmeſſor.cap.10. Gul. Ranchinum variar. lect.l.1.cap.3. Taubmannum ad Plautum captiu.act.3. ſcen.1. Barth.ad Claudian.n.1208.

v.25. *lapſus ac moriens*] Leg. *laſſus ac moriens*. Palmer.in Spicileg. Barth.ad Claudian.nu.210. vel, *laſſus ac madens*, quia ſequitur; *ſudorem ille manibus deterſit*. Meurſius Animaduerſion. miſcell.lib.3.cap.7. *Laſſus ac moriens* eſt feſſus & laſſitudine confectus & tabeſcens. Idem Barthius in Ceir. Virgil.nu.236. & ad Claudianum num.62. Quare hunc locum non bono exemplo mutauit Laur. Ramirez de Prædo Commentar.in Martialem.

ibid. *Putares ab eadem anicula eſſe deductum*] ita eleganter ſecunda perſona vtuntur, cùm quid generatim de omnibus exprimunt. Sic infrà, *Video puerum pariet applicitum ſcires non libenter ſeruire*. Schopp. Explanat.in Plaut. Moſtell.a.1.ſc.3. Micch. Piccartus epiſt.ad Goldaſtum. & Periculor. Criticorum cap.8. Iterum Petronius; *Pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes*. Valer. Maximus l.5.c.1. de Piſiſtrato conuitiis Thraſippi. inter cœnam lacerato; *Ita & animam & vocem ab ira cohibuit, vt putares ſatellitem à tyranno malè audire*. Sulpitius Seuerus in Vita S. Martini l.2.cap.3 *Iamq; ſe malum ſerpentis per omnia membra diffuderat; cerneres omnibus venis inflatam cutem*. Guilhelmus Malmesburienſis in lib. de Pontificibus, *Terra omnis frugum opima, &c. vt quemuis tædioſum prouocet ad laboris illecebram, vbi centuplicato fœnore reſpondeat copia. Cernas tramites publicos veſtitos pomiferis arboribus.*

v.33. *acceſſit ad me paterfamilias*] al.edit. & M S. *pater familiæ*. ad quam conditionem & infrà de Trimalcione; *Ipſe paterfamiliæ*, &c. Et poſt illa; *Pantomimorum non patrisfamiliæ tricliniorum.* Puto tamen hoc loco Græciam inflexionem à Petronio ſeruatam [illegible].

Pag. 46. v. 1. *egreſſus*] L. *ingreſſus*. Iungermannus vulgatæ lectioni fauet, quod infrà legitur, *per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gytona.*

v. 2. *prolatoq; peculio*] *peculium* etiam ad eam rem vſurpatur à Plaut. in Pſeud.

> *Meo peculio empta. B. A. nempe quòd fœminæ ſummæ*
> *ſuſtinent.*

Lamprid. in Heliogab. *Homines bene vaſatos & maioris peculij.* Qui *pulchre peculiati* in Priapo. Scalig. in Catalect. ad Priap. *Peculium* inter Romana nequitiæ vocabula vſurpatum antiquis, teſtimonio eſt illud è Carmine libero;

> *Pulchrè penſilibus peculiati:*

vbi de vaſatis probè ac mutoniatis eſt ſermo Duza Centurion. lib. 4. cap. 9. *Peculium* propriè dicitur id quo viri ſumus. Schopp. Explanat. in Moſtell. a. 1. ſc. 3. *Prolatóque peculio*, i. e. mentula. hinc *peculiare* aliquem pro ſtuprare dixit Plaut. Perſa. & *peculiati* ſunt peculio inſtructi ſiue mentulati in Priapo carmine 52. vbi idem Schopp. in Comment.

v. 3. *pro cella*] camera lupanari, in quã ſe à pullipremo quodam Aſcyltos deductũ ait, vbi pœnas penitas, prõpto præſertim in rem præſentẽ peculio, daturus fuerat. porro talibus cellis eius, qui eas conduxerat, nomen, quem *titulum* vocat Sen. inſcribebant, vt docet Douza. Schoppius in Miſcellan. In alijs legitur, *iam proſella meretrix.* vnde Briſſonius, *iam proſeda mer.* ex Plauti Pœnulo; lib. de Iure connub. cap. 6. Poteſt etiam retineri *procella* iuncto vocabulo, vt dicatur ſicut *proſtibulum*, quòd ante ſtabulũ ſtet, ita *procella*, quòd ante cellã quemadmodum & *ancilla* dictam volunt, quaſi ante cellã. In ſcriptis Patrũ ancillas obſeruamus concubinarum munia ſubiiſſe: ſed & *ancillam* pro meretrice poſitã. Symphoſianus in Hiſt. Apollonij Tyrij; *Leno vocauit villicum puellarum, & ait: Ancilla exornetur, ſcribatur ei titulus: Quicunque Tarſiam deflorauerit*, &c. Nihil tamen muto.

ibid. *meretrix aſſem exegerat*] Infrà; *Ne mercedem cellæ daretis.* Hinc *multiuolæ* dictæ meretrices. Ieſus Siracides cap. 9. *Ne reſpicias mulierem multiuolam, ne fortè incidas in laqueos illius.*

v. 8.

v.6. *Satyrion bibiſſe*] ad libidinem eſſe incitatos & inflammatos è vi illius herbæ. Turneb. Aduerſ. l.19. cap.6. Petronius infrà; *Illinc puella penicillo quod & ipſam ſatyreo tinxerat, Aſcylton opprimebat.* Theodorus Priſcianus lib.2. Logico cap.11. *Satyriaſis, gonorrhœa vel priapiſmus, quibus ſimilu eſt ſub immoderata patratione moleſtia: his accidentibus diſterminantur. Gonorrhœa ſine veretri extenſione vel vſus venerij deſiderio, ſpermatis affluẽtiſſima ſub effuſione corpora debilitat, & per chronica tempora producitur. Satyriaſis verò ex certa corporis incommoditate, quæ etiam mulieribus aliquando cõtingit, quam metremaniam aliqui appellauerunt, & deſiderium inſatiabile, & tenſionem particulæ cum aſſidua patratione facit. hanc paſſionem priapiſmum aliqui appellauerunt.* Apuleius Medicus de Herbis cap.15. *Græcis dicitur ſatyrion, Itali priapiſcon, alij torminalem, alij teſticulum leporinum nominant.* An igitur ex herba iſta potus eiuſmodi confectus, quo frigentibus ad officium virile membris mederentur? An ipſius herbæ expreſſus ſuccus ei rei faciebat? Idem Apuleius ibidem; *Si quis mulierem ſubagitare non poterit, herba priapiſci radicem, id eſt, teſticulam dextrùm, quia maior eſt,* &c. Vide omnino Iſidor. Etymolog. libro 17. c.9.

v.9 *quaſi per caliginem*] V. C. habet hic præpoſitũ nomen ENCOLPIVS. Sed Eucolpij perſona in toto hoc Satyrico loquitur ſub auctoris facie, ſicut Aſinus in Mileſiis ſub Apuleij.

ibid. *in crepidine ſemitæ*] Vgnitio; *Crepido ponitur quandóque pro cauerna, vbi viæ conueniunt, in qua ſolent pauperes latitare vel mendicare.* Vnde Iuuenal. *Nulla crepido vacat.* ——— Sed hoc loco *crepido* eſt locus excelſior. In Hiſtoria Iudith. cap.7. *Et venerunt per crepidinem montis vſque ad apicem, qui reſpicit ſuper Dothain.* Hinc & *crepidæ* dictæ ſoleæ eminentiores.

v.11. *nunquid*] v.c. *num quid*, rectè, diſperſis nimirũ vocibus, pro, *num aliquid*.

v.13. *manantes lacrymas pollice expreſſit*] Scio quid interpretamenti adferant Scholiaſtæ; ſed fortaſſe non abſurdè à Terentio lucem accipiet, ſc.1. act.1. Eunuch.

> ———*Una mehercule lacrymula,*
> *Quam, oculos terendo miſerè, vix vi expreſſerit.*

Adrian. Brehotius Apophoret. lib.3. cap.14. Leg. *Pollice exterſit*, quod puerorum eſſe quiſque nouit. Piccartus

Pericu

Periculor. Crit. cap. 17. Hinc totum effictum eſt illud Martialis Epigramma:

Sæpe mihi queritur non ſiccis Caſtus ocellis,
Tangi ſe digito Mammuriane tuo.

Ant.Barthenius in Catulli epigr.ad Aurelium.

v 14 *perturbatus ergo habitu fratris*] Leg.*ego habitu* dixit, modo loquendi Romano, qui *habitum* corporis & vniuerſi corporis diſpoſitionem vocant Puteanus in Genial.ſerm.& Piccartus Pericul.Crit.c.17.

v.18.*in conductum*]in hoſpitium. Sidon. lib.5.epiſt.17. *Placuit ad conductorium Syagrij conſulis ciuium primi coire.Conductor*,hoſpes & ſtabularius.Rutilius:

Hoſpite conductor durior Antiphate.

Sauaro Notis ad Sidon.

v.19.*accucurrit*]al.*aucucurrit*:fort.*obcucurrit*.Lucr.li.4.

——*Nobis obcurrit imago.* Virg.3 Aen.

Vittis & ſacro redimitus tempora lauro

Obcurrit——pro,accurrit. *ob*, pro *ad*, poni notum eſt.

v.20.*Proclamarem*] L.*porro clamarem.* Volebat Encolpius Quiritare ſiue Porro Quirites clamare, ſed impetu Aſcylti interueniente priorem tantùm dictionem abſoluit.*Porro Quirites*,clamabant opem Quiritium ſeu ciuium Romanorum implorantes. Schopp.Veriſimil l.1. cap.16.ſed ineptè.vide VVouvver. hoc loco,& Coler.in Parerg. (vbi tacito nomine Schoppiũ flagellat) & Scip. Gentilem in Apuleij Apolog.

v.23.*intentaui in oculos Aſcylti manus*[Infrà;*Veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat.*Alibi;*Intentans in oculos Tryphæna manus.*

v.24.*Muliebris patientia*] ſic vocat extremæ mollitiæ arguens.Sic Claudian. Eunuchũ vocat *fœminam* à mollitie,non ſexu.Sic *fœmineas querelas*, quæ non deceãt virũ,Statius dixit,& ſimilia,quæ congeſſit Barth.ad Claudian.n.1478.Petron.infrà;

Quæq; virum quærunt.----

v.25.*Cuius ne ſpiritus purus eſt*] propter fellationẽ ſcilicet.ita intellego quod infrà de cynædo ait;*baſiis olidiſſimis inquinauit.* hinc fellatores dicuntur homines *malæ linguæ*, id eſt,fœtidæ & malè olentis ,Martiali & Minutio. *Spiritus* & *anima* pro oris habitu & odore. Plautus Mercat. *Iam plenus ætatis , animáque fœtida ſenex hircoſus.*Tertullian.de Spectac. *Harenarios illos amantiſſimos,* *quibus viles animas fœminæ, aut ipſa etiam corpora ſubſternunt.* Flagitium ipſum ſpurcidicū & immemorabile quidem, expreſſit tamen Arnobius lib.2. *Nihil pati renuentes, ad oris ſtuprum paratæ.* Et eius diſcipulus Lactantius lib. 6.cap.23. *Quorum teterrima libido & execrabilis furor ne capiti quidem parcit* vid VVouvverij Not.ad Minutium, Elmenhorſt. ad Arnobium, Ramirez Hypomnem ad Martia. lib.2.epigramm.61.num.6.

v.27.*longè maiore riſu clamauit*] leg. *niſu*, hoc eſt conatu, impetu vehementiore. Gulielm. Plaut. quæſt. in Epid. cap.vlt.

v.29. *quem de ruina arena dimiſit*] pegmata machinæ è ligno, quibus vſus in theatris, in quibus varia inuenta & ſtupendi luſus ingeniorum creſcebant in ſublime: ſubſidebant eadem, quin interdum chaſmate & ruina ſubita dehiſcebant, ſiue tota pegmata, ſiue homines, qui impoſiti, de hominibus hic Petronij locus. Significat enim apertè, fugitiuum illum in arenam damnatum, & cum fœda muliere aliqua commiſſum, ruina pegmatis præter ſpem euaſiſſe. Lipſ. de Amphitheatr. c.23 leg traiectis voculis, *de arena ruina dim.* Pegmatis impoſiti ſi forte præcipitati eſſent, & incolumes euaſiſſent tamen, vitam cum libertate quodam populi fauore dono quaſi acceperint talem Eucolpium hunc fuiſſe ait Aſcyltus. Schopp. Veriſim. lib.1.c 16. Vide tamen Scalig ad Manilium, & quæ infra adſcribimus ad illa verba; *Ergo me non ruina terra potuit hauriri?*

v.30. *nocturne percuſſor*] Alibi Petron. *Notauit me miles, ſiue ille planus fuit, ſiue nocturnus graſſator.* Plin. paneg. Traian. *Vidimus delatorum iudicium quaſi graſſatorum, quaſi latronum.* Phocas in vita Virgilij; ---*Quem mox armabat in umbris Graſſari ſolitum*-- ---*Graſſatores ſunt* λωποδύτ). ſic optimè explicat Gloſſarius; λωποδύτης, *graſſator.* λωποδυσία, *graſſatio, graſſatura.* Fr. Lindenbrog. Not. in Catalog.

v.31 *cum pura muliere*] immuni à morbo Lesbio, qui deinde Campanus, poſtea Hiſpanus, tum Neapolitanus, nunc Gallicus dicitur, *Frank ſen.* Petro Herpo Monacho Dominicano in Chronico Francofurtenſ. *malfranzoſa.* Goldaſtus. Imò *puram mulierem* vocat quam ipſe non irrumaſſet. Ramirez ad Martial. libro 2. epigrammat. 61.num.6.

v.32. *in viridario*] pro prato diſtinctis florum & arborum

rum coloribus variegato *Luſtgarten*, Columellæ quoq;. Plinio, Spartiano & Capitolino. Barthius ad Muſæum nu.60. *Viridaria*, quæ & *viridiaria*, & *viridia*, ἄλση, loca graminibus arbuſtiſque conſita. Briſſon. de verb.ſignif. lib.19. Gothofred. ad l.26. in princ. D. de inſtruct. & ad l. 79. §. vlt. D. de V.S.

v.34. *ſubduxiſti te à præceptoris colloquio*] vt Piſtoclerus apud Plautum Bacchid. act.1 ſc.2. quam videſis, quia oppido ad hunc Petronij locum facit illuſtrandum.

Pag.47. v.1. *Cum fame morerer*] hinc prouerbialis locutio, *pro pane rogare aliquam*, id eſt, de ſtupro compellare, apud Bebelium in Facetiis.

verſ.2. *vitrea fracta*] ita lepidè & vrbanè legitur. Res nihili friuolæque, & nugæ, perquam ſcite à veteribus dictæ ſunt, *vitrea fracta*: & adhuc hodie moris eſt Gallis, de neglectis dicere, *Non darem vitreum fractum*. Martial.

——*ſulphurata fractis permutat vitreis.*

Turneb. Aduerſar. lib.19. c.6. Gilbert. Cognatus in Adagior. συλλογῇ, Raderus Martial. libro 1. epigr.35. & lib.10. epigr.3.

v.4. *qui, vt foris cœnares, poëtam laudaſti*] corrogabant Romani auditores, & impenſis cœnarum ſuffragia illorum redimebant, quod & in cauſidicis notat Iuuenal. Satyr 13. Vide Caſaubon. Comment. in Perſij Satyr. 1. De Poëtarum recitationibus, auditoribus & acclamationibus, de recitationum origine, vſu, & conſuetudine tam apud Græcos quàm Romanos fuſiſſimè ad hunc locum diſſertat Raderus Comment. in Martial. lib.10. epigr.60. quem vide.

v.7. *Rurſus in memoriam reuocatus iniuria*] Iuſtinus lib.7. *Reuocatus in memoriam oraculi.* Idem lib.1. *In memoriam ſomnij reſponſiq; reuocatur.*

v.8. *intelligo nobis conuenire non poſſe*] Modeſt. tit. pro Socio; *Diſſociamur renunciatione.* Huius formula hic apud Petronium & Apuleium Mileſiar. lib.10. *Si tibi ſocietas iſta diſplicet, poſſumus omnia quidem cætera fratres manere, ab iſto tamen nexu communionis diſcedere.* Sic amicitia renuntiabatur, & inimicitiæ denunciabantur. Durantius Var. lect. lib.2. cap.11. Lipſius ad Taciti Annal. lib.2. Vide infr. ad illud; *Res tuas ocius tolle.*

v.9. *nobis conuenire*] Infrà; *Vide quàm non conueniat his moribus.* Et inferiùs; *Si perirem, conueniret inimicis.* Sic

Martialis dixit; *Miror, non bene conuenire vobis.* Rader. ad Mart. l. 8. epig. 35.

v. 11. *priuatis quæstib. temptemus expellere*] *priuatis*, id eſt, ſeorſis, ſinguli ſuis, quod veteres dicebant *priuis*, vt docet Feſtus. Papias; *Priuus, priuatus, vel proprius. Priuatim, proprie, ſingulatim, ad verb. diſcretiuum.* Cic. 3. de finib. *Verbis in dicendo quaſi priuatis vtuntur & ſuis.*

v. 13. *aliquid aliud promittam*] qui profeſſores ſunt artium, *promittere* dicuntur: id eſt; aliquam aliam artem pollicebor. Turneb. Aduerſar. lib. 19. cap. 6. imò, profitebor, ne, ſi & ipſe literas doceam, lucro tuo obſim atque officiam.

verſ. 14. *collident*] id eſt, committent inter nos. Vide Douzam.

v. 15. *rumoribus different*] *vt venti nubes.* Pflugius. Oraſius lib. 3. c. 1. *Differt vt proditorem.* Bongarſius Not. in Iuſtinum lib. 6 ante Pithœum.

verſ. 24. *veterem cum Gytone meo rationem*] Infrà idem Encolpius *vetuſtiſſimam conſuetudinem*: & alibi: *veteris amicitiæ nomen*, Gnithonis ſui familiaritatem appellat.

v. 25. *rationem deducerem*] quod Plutarchus in Ageſilao dixit, ἐκκαθᾶραι καὶ διαλῦσαι τὰς ἀμφιλογίας. VVouvv. in Polymath. cap. 6.

v. 27. *bona fide*] i. e. ſine fraude.

v. 28. *alligo artiſſimis amplexibus*] Apul. lib. 2. *Artiùs eam amplexus cœpi ſauiari*, &c. in Priapeiis;

Prendam te tamen, & tenebo prenſam,
Totamq; hanc ſine fraude, quantacumq; eſt,
Tormento citharaq; tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

v. 29. *fruorq; votis vſque ad inuidiam fœlicibus*] Heſychius illuſtrius; ὅπως αὐτοῖς χρῷτο ἀεὶ παιζούσαις. Propert. lib. 2.

——Fruar, ô, ſolus amore meo.

Lucretius lib. 4.

Denique cum membris conlatis flore fruuntur
Ætatis——

Barth. ad Claudian. num. 1548.

Sic infrà in luſu cum Circe; *Totoq; corpore in amplexum eius immiſſus, non precantis vſque ad ſatietatẽ oſculis fruor.* Conſimilis eſt Eumolpi nequitia cum diſcipulo; *in vnum omnia vota coniunxi.*

v. 30. *nondum omnia erant facta*] prouerbialis locutio. Sic infrà; *Quid ita omnia feciſti, ut quos tuebaris, abſconderes.* exempla plurima collegit Barthius in Ceir. Virgil. num 188.

v. 33. *Cum fratre ludentem*] συμπαίζοντα. Quo ſignificatu & infrà dicit; *luſumq; puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia.* i. e. congreſſum, & συνουσίας Gnythonis cũ Pannychide. Gallienus Imp. in Epithalamio;

Ite, agite, ô iuuenes: pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ:
Ludite, ſed vigiles nolite exſtinguere lychnos, &c.

Maximianus Etruſcus Eleg. 4. de amica ad Venerem inuitante amatorem;

Quin potiùs placito noli, inquit, parcere ludo;
Parcite triſtitias & renouate iocos.

Sic accipe in Sardanapali epitaphio;

Ede, bibe, lude, poſt mortem nulla voluptas.

Et in illo Monaſtico verſu barbaro, quem referunt Gardinerus & Neander in Prouerbiis antiquis;

Ludere cum ſchellis res eſt pergrata puellis.

Vetus Interpres Bibliorum pro eo dixit *iocari* Geneſ. 26. v. 8. de Iſaaco; *Proſpiciens Abimelech Rex Palaſtinorum per feneſtram, vidit eum iocantem cum Rebecca vxore ſua. Et accerſito eo ait; Perſpicuum eſt, quod vxor tua ſit: cur mentitus es eam ſororem tuam eſſe?*

Pag. 48. v. 1. *veſticontubernium*] verbo iuncto de iis, qui ſub eadem veſte cubant. Torn. Aduerſ. l. 19. c. 6. aut etiam ſuper eadem veſte. Ouidius;

Veſte ſubiniecta dulce peregit opus.

Goldaſt. In Peruigilio Veneris, quod à nobili ac docto adoleſcente Hieronymo Groſlotio Liſlæo integrũ alibi in Gallia extare comperi;

Nemo tentis mentulis det, nemo neruis etiam
Ecce paſſeres ſalaces, ecce rauci turtures
Hac ſuper virente myrto nos amoris admonent
Cum puellis dulce inire veſticontubernium.

Hoc quid ſit, explicat Epigrammatarius Græcus;

Ἡδὺ δὲ κ᾽ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας
Κλαῖνα.———

Douſa F. Comment. in Peruigil. Veneris Catulli Vrbicarij.

v. 4. *non perfunctoriè*] accuratè, non obiter.

v.5.*adiectis etiam petulantibus dictis*] de quibus conſule Cuiacium Obſeruat.l.8.c.7.& l.13.c.3. Contium ad L. *ſi duo*,§.vlt. D.de iureiur.& Gothofredum ad L.15.C.ex ex quib.cauſ.infam.irrogat.Inter cædendum enim præco pœnæ cauſam dicere ſolebat: quem morem obſeruauit Aſcyltos.

ibid. *diuidere cum fratre nolito*] Latet ſpurcities, inquit Douza, ſed Ciceronis verba ab eo adducta prorſus aliter interpretatur Scaliger, cuius vide Caſtigation. in Catull. Leg. *diuidere fratrem voluiſti?* ſpectat ad id, quod præceſſit, ob iniuriam Aſcylti communes cum eo ſarcinulas partiri voluiſſe. Itaque hoc erat, inquit, quod diuidere tu volebas? *Diuidere* autem, quod Laberi.*cædere bullas* Palmer.in Spicileg.

v.7. *Veniebamus in forum deficiente iam die*] puto rerum furtiuarum forum intellegi, quæ in Saburra, deficiente iam die, venales proponerentur. Horat. libro 1.Sat.

Fallacem circum, veſpertinumq́; pererro
Sæpe forum——

quod interpretes de Saburra maiore accipiunt, in qua veſperi furtiuæ res venundabantur. hinc Plaut. *veſperi ſuo viuere*, pro furtis ſuis vitam ſibi parare. ea de cauſſa Propert.*vigilacem Saburram* dixit. Durantius Var. lect. L.1.cap.5.

v.10.*quarum fidem malè ambulantem*] Leg.*quarum furem*.Meurſius Animad.miſc.l.4.c.6.

v.14.*in quodam angulo*] v. edit.*in remoto angulo*. quod omnino diſplicet, ſi alicuius ſcripti codicis auctoritate confirmetur.

ibid.*laciniam extremam*] *lacinia*, ora ſiue extimum veſtis aut panni.*κράσπεδον*.Cuiat.Obſerua.l.12.c.24 Quæ fortè an in hoc pallio ex auro vel purpura, *ſeydin oder gueldin paſament Porter.* nam infrà vocatur *pretioſiſſima veſtis*. Heluetij vocant *plegam*, quam Latini *laciniam*, à verbo(vt opinor)*belegen*. Ergo *concutere laciniam*, eſt concutiendo puluerem detergere, atque ærugine diſcuſſa ſplendorem induere.

v.15.*ſi quem fortè emptorem ſplendida veſtis*] al. *ſplendor veſtis*, quod magis arridet, & ſenſus exigit.

v.17.*familiaris oculis meis*] i.e. quem vidiſſe aliàs videbar mihi, quique oculis meis haud tunc ignorabilis obiiciebatur. Infrà; *Vox penè auribus meis familiaris*, h.e. non ignota.Nam ibidem mox ſequitur; *notiſsima vere*.& poſtibi; *familiari ſono*.Ergo *familiaris* hoc loco eſt γνώριμος, nec audimus Scaligeri emendationem.

v.19. *Diligentius conſiderare pallium*] *Conſiderare* dicitur,pro diligentiſsimè aſpicere.Schopp. Explanat.in Epidic.a.5.ſc.1.

v.20.*inuicem iniecit contemplationem*]*inuicem* hîc dicitur pro,ex altera parte. Plaut. eodem modo verbo *viciſſim* vtitur.Idem in Moſtellar.a.5 ſc.2. Petronius iterum; *Specta inuicem quod me ſpectare voluiſti.*

v 28.*prius tamquam emptor propius acceſsit*]ſimile quid apud Martialem legere memini.

v.vlt.*depoſitum*] tunicam,quam apud Encolpium depoſuerat:vnde nata erat ſuſpicio,quæ ſequitur

Pag 49.v.3.*de quo querebar*]*queri* verbum iuris eſt pro agere,accuſare.vnde *querela*,pro actione,accuſatione.Infrà:*poſtero die iudex querelam inſpiceret* Et mox; *& liberatos querela iuſsit pallium deponere.* Eſt autem *queri* , quod Gallis *complaindre*.vnde *complaignant* & *complaincte*,pro actore & actione.

v.10.*iure ciuili*] atqui tribuuntur] *interdicta* iuri Prętorio. Sed Petron. ius ciuile pro Prætoris Ordinario iure vſurpat,vt M.Tullius pro Cæcinna.Cuiac. Obſeru. l.5.cap.17.

v.11.*ad interdictum veniret*] bene.Latinè etiam,pro in ius ad Prætorem.Turneb.Aduerſ.l.19.c.6.

verſ. 13. *Quid faciant leges*] in auaritiam & pecuniæ ſtudium. Scalig. in Catalect. Gualtherus Alexandreidos lib.1.

Munus enim à norma recti diſtorquet acumen
Iudicis, & tetra inuoluit caligine mentem,

Item.

Peſtis auaritia,quæ ſola incarcerat omnes
Virtutum ſpecies,ſpreto moderamine iuris
Curritur in facinus, nec leges curia curat,
Ligatur iuſtus,abſoluit curia mendax
Iniuſtos,&c.——

Et lib.7.

——*Cenſor iniquus*
Auertit ſurdas à cauſa pauperis aures,
Et fouet iniuſtam corruptus munere cauſſam.

Iacob.Magni Sopholog.lib.5.cap.3.Porro principium huius epigrammatis petitum eſt ex imitatione Virgilij in princ.Geog. *Quid faciat lætas ſegetes,&c.*

v.15.*Ipſi qui Cynica*] verſus eſt in primis elegans, quo quidem eos ſignificari puto, qui miſerè viuūt, vt ſiliquis & leguminibus, quiſque viliſſimis cibariis ſe tolerant atque ſuſtentant. nam talis erat Cynicorum Philoſophorum victus, quod è Luciano in Dialog. mortuorum intellegi poteſt. Turneb. Aduerſ. lib.1. c.15. Hinc *Cynicè viuere* in prouerbium abiit de iis, qui miſerè victitant. Gilbert. Cognatus in Adagior. ſylloge.

v.17. *Ergo iudicium*] Corrupta Romanorum iudicia taxat, vt & Martialis hoc verſu:

Et iudex petit, & petit patronus,&c.

Raderus ad Martial. lib.2. epigr.11. notat iudices leues & iniquos qui non iudicant ex præſcripto iuris & legum, ſed corrupti muneribus iudiciorum religionem, quaſi mercem, vendunt: de quibus etiam Varro in Sexageſ. Auſon. Popma in Coniectan. Vide Salisberienſem de Nug. Curial. lib.5. cap.16. & Iac. Magnum Sopholog. libr. 3. cap.1. *Non poſſum neque debeo ſilentio præterire auiditatem ingluuiemq́, quorundam leguleiorum, quo iura venditant, quo pauperes opprimunt, inopis cauſam derelinquunt, cum iudice corrupto clàm coniurant, & palàm conſentiunt, apud egentes & nil æris habentes ſe mutos reddunt, occupatos ſe clamant, collum faſciis obſtringunt, morbum Demoſthenis fingentes, aduersùs hanc corruptelam Petronius cecinit Arbiter. Amore iuſtitiæ nequaquam excitantur ad operam, ſed talpis ſegniores virtutis vexillum vt deſertores fugiunt. Vbi autem lucrum apparuerit, ſplendor auri doloſusq́ nummus refulſerit, vbi ſapor vini & precioſi muneris adorea narium fores pulſarit, non ſolùm codices & chartas, ſed & pedes, manus, os, linguam, totamq́ corporis ſubſtantiam præmittunt,&c.* Iacobus Locher Philomuſus præfat. in Vdalrici Tengleri Speculum Laicorum, (*Layenſpiegel*) vernacula lingua confectum.

v.18. *Atque eques in cauſa*] *Cauſa eſt* δικαστήριον, locus, in quo iudices ſedent ac ius dicunt, quem ᾠδεῖον dici Suidas annotauit. Hinc fortè capiendus Xenophon Hellen.2. ἐξηυλίζοντο δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ᾠδείῳ.

Ibid. *qui ſedet empta probat*] id, vt alia huius ſcriptoris, mutuauit Cyprianus epiſt. ad Donat. *Iudex? ſed ſententiam vendit qui ſedet crimina vindicaturus, admittit.* I S. Pontan. Analect. lib.2 c.17.

v.23. *paruo ære recuperare*] apud Iac. Magni Sopholog.

l.5.c.3. legitur; *Tutius eſt paruo ære rem perditam recuperare, quàm ius ambiguæ præbere liti.* Videndus Iuretus in Symmach.l.7.epiſt.129.

v.25. *præter vnum dipondium, ſicel, lupinoſq;*] in antiquitus cuſis, *vnum deſponendum ſicel:* ſed tamen non minùs falſa eſt iſta ſcriptura, quàm lupinaria moneta: ac ſi coniecturæ conceditur venia, legendum crediderim, *vnũ dupondium ſcilicet lupinoſq;*. Lupinos autem ex Horatio Plautóque alibi docuimus veros aſſimilare nummos, id quod & hic locus confirmat. Turneb. Aduerſ.l.19 cap.7. *Dipondium* à vilitate, quòd penderet drachmas duas, ita per contemptum *Dupondij* appellari, primo anno noui auditores iuris, Hieronym. *Quis te oro dupondij ſupputabit?* Seneca epiſt. *dupondio ſatur*, id eſt, exiguo ſumptu. Cuiac. obſeruat l.12.c.40.

v.26. *mercari*] nota proprietatem huius verbi, pro negotiari vel lucri cauſa merces emere, quæ deinde cariùs diſtrahantur.

v.31. *mulier aperto capite*] omnino leg. *operto*, vt infrà, *Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulò antè cum ruſtico ſteterat.* Fœminas in publico opertas fuiſſe dixi ſuprà.

v.33. *iniecit vtramque laciniæ manum*] *Iniicere manum* proprio antiquo verbo iuris eſt, quoties nulla iudicis expectata auctoritate rem nobis debitam, aut etiam noſtram vindicamus: quod Tertullianus dixit, *manus iniecta detinere.* Andr. Hoyus in Prouerbial. Tertulliani formulis, cap.123.

v.vlt. *ne videremur nihil agere*] ſæpe in *nihili* vocabulo antiquorum luſum fecit ingenioſitas. Vetus eſt; *Nihil agendo homines malè agere diſcunt.* Terentius; *Valde occupatus in nihil agendo* Arnob lib.6. *Vni tantummodo exauditi abeant ſoli, nihil egerint cæteri.* Auſon *Vt, quum agis nihil, hæc legas; &, ne nihil agas, defendas.* Quæ omnia in ſpeciem tantùm *nihil* illud præferunt, cùm & is, qui otioſus ſit, nõ poſſit nihil agere, nec qui irritis conatibus orauit, nõ orauit minus, nec qui legit, quod friuolum eſt, minus legit. Barth. ad Claudian. n.1590 Idem tamen alibi notauit, *nihil agere*, Petronio vſurpari pro affluentia otij, Ablegmin. Critic. l.2.c.8.

Pag.50.v.2. *eadem inuidia*] ſic ſtatim; *noſtram, ſcilicet de more, ridebant inuidiam.* *Inuidia* plerumque apud Petronium eſt, virulenta quædam publici priuatique odij concitatio. Sic Tacit. lib. 4. Annal. *Profuſis diu ac per ſilentium lacrymis, mox inuidiam & preces orditur.* Pichena Not. ad Tacit. 3. Annal. num. 62. Familiaris hæc Petronio phraſis. Quintil. declam. 279. *Non vociferatione ſaltem inuidiam facere apud populum conatus eſt. vociferari* dixit, quod Petron. *proclamare.* Sauaro Not. ad Sidon. l. 1. epiſt. 7. Infrà; *Amolitur Aſcyltos inuidiam, & ſe verò nihil aliud quam fugitiuum ſuum dixit quærere,* &c. Et inferiùs; *Inundatur hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deasq; ſe neque ſcire quid acciderit,* &c.

v. 7. *quod pro illa parte vindicabāt*] *quod,* id eſt, eò quòd ideo quòd, proptereà quòd eſt particula Comica Plauto ac Terentio familiaris.

v. 9. *pannuceam*] vide Pet. Perrenonium Animaduerſ. & var. lect. l. 1 c. 13.

v. 10. *penè riſum diſcuſſit*] Iungermannus leg. *bene riſum,* optimè.

v. 11. *Videamus, inquit, ſuam cuiq; rem*] Idem cenſet leg. *videmus.* quod & ipſum comprobo.

v. 15. *aduocati tamen iam penè nocturni*] leg. *bene nocturni,* id eſt, qui iam ſerò & multam in noctem ambulant. eſt enim αὐξητικὴ hæc particula. Schopp. Veriſim. l. 1. cap. 26. *Nocturnos* pro furibus dixit, quod & noctu graſſantur fures, & atrociores fures nocturni habentur. id de aduocatis dicit, qui veſtes auertere conabantur. Hoc autem eò eſt lepidius & vrbanius, quòd iam aduesperauerat, vt ambiguitatis ſenſus duplici gratia augeſcat, & aduocatorum nocturnorum & nocturnorum furum. Turnebus Aduerſar. l. 1. cap. 7. Vide Scaligeri Caſtigation. ad Catull.

v. 18. *querelam inſpiceret*] id eſt, cognoſceret.

v. 19. *controuerſia eſſe*] leg. ex Memmij cod. *in controuerſiam eſſe*, pereleganter Ciceroniſque modo, pro controuerſum eſſe & litigioſum. Turneb. Aduerſar. lib. 19. cap. 7.

v. 21. *iam ſequeſtri placebant*] vide L. *ſequeſter* 109. D. de verb. ſign. & Iuris interpretes. Eſt hoc elegans exemplum ſequeſtrationis conuentionalis, de qua in L. *ſi ſoluturus,* 39. D. de ſolut. L. *intereſſe,* 39. D. de acquirend. vel amitten. poſſeſſ.

v. 22. *placebant*] ſc. ruſtico & mulieri, ex vna: poſtea ſequitur, *idem planè & nos volebamus,* hoc eſt, & nobis quoque ſequeſtri placebant, ex altera parte.

ibid. *ex concionibus*] ex hominibus, qui ad concionem & turbam confluxerant. Paulò antè; *Conciones quæ ad clamorem confluxerant.* Et paulò infrà; *Ridere tamen non minus concionum, quàm calumniantium cœpimus.* Ad eum modum, quo *ſeruitia, miniſteria, officia, virtutes* & ſexcenta tanta, pro ſeruis, miniſtris, officioſis, virtuoſis, ab aliis frequentantur.

verſ. 24. *ſolebat aliquando & cauſas agere*] al. *ad cauſas*: per contemptum. nam *agere ad cauſas* minus eſt quam *agere cauſas.*

v. 27. *veſtis inter prædones ſtrangularetur*] id eſt, abderetur & reconderetur, ſicut *ſtrangulare diuitias in arca* apud Statium 2. Syluar. eſt perpetuo clauſas ſeruare. Schopp. veriſim libr. 1. c. 16. vide Bernartij Comment. in Stati. ad d. libro 2. in Surentino Pollij. Excuſa namque lectio optima eſt. nec adſequor, quid velit ſua emendatione Scaliger. Iungermannus.

v. 28. *metu criminis*] id eſt, propter commiſſum crimen vel pœnam criminis. Sic *crimen* pro pœna dixit Iuſtinianus Imp. in Conſt. de confirmat. Digeſt. §. 19 *niſi temerator velit falſitatis crimini ſubiectus*, &c. quod § 22. *eandem pœnam falſitatis conſtituimus*, &c. Eſt verò Græcorum κρίμα quod ἀντὶ τοῦ κατάκριμα ſiue ποινῆ poni, obſeruauit Goldaſtus.

v. 29. *non veniremus ad conſtitutum*] id eſt, vt vadimonium deſeremus. P. Pithœus Subſec. ſiue Aduerſar. l. 1. cap. 18. *Conſtitutum*, pro conflictu aut litigatione forenſi, Tertulliano *conſtitutio*, de Præſcript. aduerſus Hæret. vbi cauſſam reddit cur cum hæreticis non ſit diſputandum; *Hoc de conſilio diffidentiæ, aut de ſtudio aliter ineundæ conſtitutionis induxerim, niſi ratio conſtiterit, in primis illa, quòd fides noſtra obſequium Apoſtolo debeat prohibenti quæſtiones inire, Hæreticum poſt vnam correptionem conuenire, non poſt diſputationem.* Petronius infrà, *Facio inducias vobiſcum, & à conſtituta lite dimitto.*

v. 32. *centonem exhibendum*] vide tit. Digeſt. *ad exhibendum.*

v. 34. *iuſſit pallium deponere*] id eſt, ſequeſtrare. vide tit. D. *Depoſiti, & contrà.*

v. vlt. *& recuperato*] Putſchius leg. *Ergo recuperato.*

Pag. 51. v. 6. *Nolo quod cupio*] quomodo patiundum ſit. Scalig in Catalect. vide Iac. Magni Sopholog. libr. 5. c. 5. Barth. ad Claudian. n. 870.

verſ.7. *victoria parata*] facilis & parabilis. Barthius ad Claudianum Commentar. n.2339.

v.9. *Gitonis*] Scalig. legit, *Gnythonis*. Sanè, Lexicographi habent, Γυθίσιον, Δατρύσιον. Iungerm.

verſ.11 *exſonuit*] Infrà, *Omnia nimio riſu exſonuerat*. Et alibi; *Exſonat cantibus totum nauigium. exſonuit*, ἐξήχησε, vel ἐξήχη), quo verbo in eadem notione Chryſoſtomum vti animaduertit Car. Perrotus in ſuis ad eum Annotationibus.

verſ 13. *Dum loquimur*]. Infrà; *Dicto citiùs nerui paruerunt imperio*. quo pacto & Apuleius amat loqui, vel *cum dicto*. Alibi Petron. *Dum loqueris, leuis pruina dilabitur*. Sic Marci cap.1.v.42 de Ieſu leproſum ſanante; *Ait illi; Volo, mundare. Et cùm dixiſſet, ſtatim diſceſſit ab eo lepra*: hoc eſt, vt alibi loquitur Petronius, ſtatim ab extrema parte verbi diſceſſit, &c. Vide quæ notamus ad illud infrà; *Ab hac voce*.

ibid. *ſera ſua ſponte delapſa cecidit*] ſic videntur antiquorum ſeræ fores occluſiſſe, vt exemptiles eſſent, & quoties fores reſerarentur, ſeræ remouerentur, liberarentque è catena pendentes: cùm non ita, vt nunc, impagibus oſtiorum vncis adfixæ ferreis hærerent. Ouid. 1. Amor. eleg.6. *Excute poſte ſeram*. Hoc eo admonendum duxi, ne iuuenes, cùm legerent, mirarentur & obſtupeſcerent attoniti, cùm ad veteris non ad huius temporis conſuetudinem & memoriam iſta reuocanda ſint. Turneb. Aduerſ. l. 19. c. 7. Mihi Petronius videtur notare ſagam iſtam ſacerdotem, quæ magico artificio & incantamento ſeram remouerint. Ergo venefica fuit Quartilla, & ad conciliandam ſibi auctoritatem religionis hoc artificio vſa eſt. Reſpexiſſe etiam ad illud Virgilij videtur, —— *ſponte ſua patuere fores*. Homerus Iliad. Αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκον οὐρανῦ.

v. 18. *cuius vos ſacram ante cryptam turbaſtis*] *Crypta* eſt coſta, in qua Priapi ſacra abdita. κρύπτειν enim eſt abdere & recondere. Iam verò Deorum quorundam ſacra myſtica erant, nec cuiquam ea fas enuntiare, ſicut Horat. de Baccho libro 1. od.18 Sic in libro Sapientiæ cap.14.v 23. de gentili impietate; ἢ κρύφια μυστήρια ἄγοντες. Myſtica autem & arcana Priapi quoque ſacra fuiſſe, infrà docemur. Dicit ergo ancilla, Encolpion & Aſcylton turbas ante cryptam illam ſacram dediſſe. *Turbaſtis* enim abſolutè dictum, pro turbas dediſtis, excitaſtis.

Schop. Veriſim. libr. 2. cap 2. Num audiemus ſententias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta? vbi etiam Germanus Interpres, cuius auctoritatem laudat, eſt Lutherus, quem nominare profanis iſtus nefas.

v. 25. *aſſentationem*] ſincerius arbitror, *aſſenſionem* Gulielmus Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt. imò *aſſentationem* dixit pro aſſentione. Sic *aſſentari* pro aſſentiri vſurpauit Plaut. Moſtel. act. 1. ſc. 3 vbi Schopp. contra Lambin. qui pro *aſſentari* apud Plaut ſemper *aſſentiri* ſubſtituit: peſſimè, vt etiam Douza oſtendit. Quo verbo & Tertullian. in eo ſenſu vtitur, & in lib aduerſus Hermogen. *aſſentator mali*, eſt qui malo conſentit, vt rectè ibi adnotauit Rhenanus. Sic Anonymus, ſed vetus auctor de Origine Sueuor. *Huic aſſentationi quidam Anshelmus intererat*, id eſt, conſenſui Procerum. Et poſt; *Nil ei poſſe reſpondere, niſi Principum ſuorum aſſentatione*. Ad eandem faciem ſtatim Petron. *oſtentationem doloris*, pro oſtenſione dixit.

v. 29. *exſpectauimus lacrymas*] vt in nimia conſternatione oboriri ſolent. Barth ad Claudian num 2796 Leg. *aſpectauimus*. Gruterus Suſpicion libr 8. c. 8. at nihil neceſſe eſſe interpolatione Gordaſtus docet.

v. 31. *detonuit imber*] L. *detumuit*. Similitudo eſt à fluminibus, quam aliter proſequitur alibi; *Inundauere pectus lacrymæ dolore paratæ*. Gruter. Suſpicion lib. 8. cap. 8. Imò tralatio eſt, à tempeſtate, quum imber ſequitur tonitrua. Hieronymus Stridonenſ. *Et tum perſecutionis detonaret procella, in villam remotiorem ſeceſſit*. Nota eſt fabula de Socrate, qui ab vxore *ſitula* perfuſus; *Sciebam*, inquit, *poſt tantum tonitru venturam pluuiam*.

verſ. 32. *manibus inter ſe vſq; ad articulorum ſtrepitum contritis*] Infrà; *Vt infractis manibus congemuit*. Geſtus erat componentium ſe ad dicendum Propert. -- *at illi*
Pollicibus fragiles increpuere manus.

Scalig. ad lib. 4 Propertij. Ex more veterum, qui huiuſmodi ſignis ſiue crepitibus audientiam dicturi præparabant. Idem iiſdem, imò & nobis iſtud ſignum frequēs & in procliui ad indicandum, vocandum, aut reuocandum ſic apud hunc noſtrum infrà; *Trimalcio lautiſſimus homo digitos cōcrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado ludēti ſuppoſuit*. Puteanus in Genial. ſerm. Malim autem legere, quod in aliis eſt, *conſtrictis*. Laërtius in Socrate: πολλάκις δὲ βιαιότερον ἐν ταῖς ζητήσεσι διαλεγόμενον κονδυλίζεσθαι καὶ παρατίλλεσθαι, τὸ πλεῖστον γελᾶσθαι καταφρονούμενον

An id eſt, *αὐλωλάζειν* apud Heſychium? Signum autem quo ad audiendum vocabant, non erat conſtrictio digitorum vtriuſque manus, ſed duorum digitorum vnius concrepatio. Hieronym. ad Ruſticum; *Duobus digitulis concrepabat, hoc ſigno ad audiendum diſcipulos prouocans.* Silentium autem & fauentia auditorum extenſione manus conciliabatur. Lucas in Actis Apoſtol. cap. 19. verſ. 33. *Alexander autem manu ſilentio poſtulato, volebat reddere rationem populo.* vbi Græcus codex; *κατασείσας τὴν χεῖρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ.* Ibidem cap. 26. in princip. *Agrippa ad Paulum ait; Permittitur tibi loqui pro temetipſo. Tunc Paulus extenta manu cœpit rationem reddere.* Cap. 12. verſ. 17. de Petro; *Annuens eis manu vt tacerent, narrauit,* &c. Cap. 13. v. 16. *Surgens autem Paulus, & manu ſilentium indicens, ait,* &c. Cap. 21 in fin. *Rogo te permitte mihi loqui ad populum. Et cùm ille permiſiſſet, Paulus ſtans in gradibus, annuit manu ad plebem, & magno ſilentio facto, allocutus eſt lingua Hebræa, dicens,* &c. Adde Fr. Roguellum Indice *des droicts Royaux & Seigneuriaux,* verbum, *Bouche.*

v. vlt. *vbi fabulas & anteceſſura latrocinia dedic.*] vbinam iſta mendacia & furta didiciſtis, de quibus ſuprà? Quære leg. *& anteceſſa ea latroc. Anteceſſus* pro eo qui anteceſsit. Schop. Veriſim. libr. 2. cap. 2. Nobis legend. conſtat; *vbi ante exercita latrocinia dedidiciſtis?* Barthius ad Claudian. num. 2438.

ibid. *latrocinia*] ſic Salluſt. in Iugurth. *Furtum & per latrocinia potiùs, quàm bonis artibus ad imperia & honores nituntur.*

Pag. 52. v. 3: *tam præſentibus plena eſt numinibus*] Mox ſtatim; *Deorumq; conſilia proferatis in publicum.* vide Den. In Diſſertatione de idolo Hallenſi Iuſti Lipſij, pag. 50. & Goldaſtum in præfation. Decretorum Imperiali. de Cultu Imaginum.

v. 8. *Imprudentes enim; vt adhuc puto*] id eſt, ignorantes & inſcij. Infrà; *Accedebat ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura.* Et inferiùs; *Imprudentes noxios in noſtrum induxêre nauigium.* Sic alibi de Trimalcione; *Poſitusq; in ceruicalia minutiſsima expreſsit imprudentibus riſum:* id eſt, nobis ignaris, qui non priùs videramus. Sic Terentius: *Peccatum imprudentia eſt.*

verſ. 11. *Medicinam ſomno petij*] Suetonius in Veſpaſ. *Orantes, opem valetudini demonſtratã à Serapide per quietem,*

tem, reſtituturum oculos ſi inſpuiſſet. Vide Ariſtophanem Pluto, atque Scholiaſten & Interpretes.

v.13 *monſtrata ſubtilitate*] fort vtilitate.

ver.17. *iuuenilis impulſi licentia*] Tacitus Annal. lib. 13. *Per iuuenilem licentiam, quæ tunc paſſim exercebatur.* Pichena Not. n. 83.

ver.21. *iocum riſumque faciatis*] Itali dicunt, *diuentar fauola & riſo del mondo*, id eſt, *dar dir & dar rider a tutti*, *abire in ora hominum*, dicit Liuius. Pflugius vide Goldaſti Not. in Baſilij Ammonitiones, par. 1. Paræneticor. veter.

v.22. *traducere velitis tot an. ſecreta*] id eſt, ne manifeſta faciatis ſecreta & in pompam palàm irridenda ducatis. metaphora à damnatis ducta, qui *traduci* dicuntur, cùm populo ſpectandi ignominiæ cauſſa exhibentur. Ramirez ad Martial. Amphitheatr. epigram. 4. num. 1. Infrà: *deceptum ſe & deriſum, traductùmque inter diſcipulos.* Et alibi, *Hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus.* Matt. 1. verſ. 19 de Ioſepho D. Mariam virginem ſibi deſponſatam & de Spiritu ſancto grauidam relicturo; *Cum eſſet iuſtus, & nollet eam traducere*, &c. vbi adeundus Theod. Bezai in Annotat. maioribus eruditiſſimè de hoc verbo diſſertans.

v.23. *quæ mille vix homines nouerant*] legend. *myſtæ vix omnes nou.* Scaliger. veriſſimè Interpres Iuuenal. Satyr. 6. *Sacerdotes ſiue myſtæ.* Ibidem; *Sic enim Symmiſtæ quando Oſirim quærunt.* Sidonius carm. 19. Sacerdotes Bacchi vocat *myſtas*, vbi videndus Sauaro. *Myſta* etiam Seneca Tragœdo pro ſacerdote vſurpatus. Petronio ſunt ſacerdotes Priapi. *Secreta* autem ſunt, quæ aliis *myſteria*, id eſt, ſacra. Sic enim ipſemet interpretatur pòſt paulò, *neque ſacra quemquam vulgaturum.* Itaque rectè Leunclauius Notator. libro 1. cap. 1. pro illis verbis in L. 2. C. de ſumma Trinit. *Nullus hæreticis miniſteriorum locus*, legit *myſteriorum*. Et quæ Græci Chriſtiani vocant μυστήρια, Latini reddiderunt, *Sacramenta*. Dicta autem *myſteria*, quòd oporteat μύειν τὸ στόμα. huc reſpexit Petronius..

v.4. *Secundùm hanc deprecationem*] *ſecundùm*, pro, poſt. Infrà; *Secundùm hanc formulam imperamus Eumolpo.* Salluſt. in Iugurth. *Secundùm ea*, i.e. poſt ea.

v.28. *bonum animum habere*] Sic infrà; *Iuberéntque bonam habere mentem.* Itali dicunt, *hauer buon animo*, id eſt, *buona ſperanza*, confidere animo & bene ſperare. Pflugius. Etiam Germani, *gut Hertz haben.*

v.31. *Deus illi monſtraſſet*] Aeſculapius ſcilicet.

v.32 *adiuuaturos*] pro, *adiuturos.*

ibid. *diuinam prouidentiam*] V.C. *prudentiam.* Lactant. l.2.ca.9. *Cùm eſſet Deus ad excogitandum prudentiſſimus, ad faciendum ſolertiſſimus*, &c. ita V. C. vulgò, *prouidentiſſimus.*

v.33. *poſt hanc pollicitationem*] vide titu. D. *de pollicitationibus.*

Pag 53. v 1. *deſcendentes ab aure capillos*] ante aures demittebantur capilli paruuli, velut cincinni intorti ex illis capillis, qui in ima parte temporum iuxta aures adnaſcuntur. Hos vocabant *ſoboles*, à ſtolonibus ſumpta metaphora, quos veteres ſolebant criſpare: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgæ populi faciunt. *Antias* vocant Feſtus, Philoxenus, & Iſidorus. Auſ. Popma in Varron. Ab aure pronos & pendulos capillos veteres demiſerunt. Senec. Natur. quæſt. l.1. c.vlt. *Coniugum manu crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attrectabatur.* Quæ VVouvver. hîc affert ex Varro. de mulierum cirris & ſenis capillis intelligenda ſunt, non de virorum cincinnis ab aure pendulis. Sauaro in Sidon l.1.ep.2.

ibid. *tentata manu duxit*] al. *lenta manu traxit*; quod eſt, manu tenaci & hærente, vt apud Flaccum Epod. od.15

Lentis adhærentes brachiis.

quod eſt, ſequacibus, inhærentibus. At ab Flacco libro 1. Satyr. 9.

Et preſſare manu lentiſſima brachia——

valet, pigra, tarda, ſurda, ſegnia, nihil cõmota meo preſſu, vt ab Ouid. epiſt. 1. ſcriptum eſt; *Aut vbi lentus abes*— Veteres tamen interpretes pro *lentiſſimè*, quòd erit tenaciſſimè & preſsè, audiunt, nomine aduerbij vicariò. Turneb. Aduerſar. l.1. c.25 Leg. *dentata manu duxit*, i.e. in modum pectinis dentatim formata. Lipſius Antiq. lect. 1. cap. 8. Elegans eſt emendatio iſta nam pectinis & dentis metaphora eſt reciproca, quorum alterum de altero mutuo dicitur. Zinzerlingus Miſcell. in Critic. l.2.c 14. Rader. ad Martial. l.14. epig. 22. Ego verò illud, *lenta manu dixit*, quod quidam codd. præferunt, aio elegantius eſſe ac probius, h. e. molli & blandiente, non dura,

dura, ſed ſtudioſè & ſuauiter compoſita. Auctorem dabo ipſum Petronium. *Perfuſiſq; inguinibus*, inquit, *mea viridis vrticæ faſcem comprehendit, omniaq; infra vmbilicum cœpit lenta manu cadere.* Et alibi de hac ipſa Quartilla ait Eucolpius; *Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit.*

verſ.4. *annuiſſetis de hac medicina*] Leg. *adiuuiſſetis*. Scalig. Caſtigat. in Catull. Sic apud Plautum prolog. Amphitr.

Hac vt me voltis approbare, adnuere
Lucrum, vt perenne vobis ſemper ſuppetet.

Merula ad Ennium ex V.C. reponit *adnuere*. vnde poſtea Schoppius exædificauit ſuum bellum illud *ac dunere*. At vide an non multis partibus præſtabilior ſit Goldaſti noſtri emendatio, *approbare, adiuuare*. Quamuis apud Petronium, pro *adiuuiſſetis* malim ſcribere *adnuiſſetis*, dictante ac iubente cùm ſententia loci, tum vſu ſermonis Latini.

v.8. *legem donare, ſuperbum*] L. *Regem donare*. q.d. ſummæ eſſe ſuperbiæ Regi quid donare, & hoc dono eius ſibi amicitiam comparare velle videtur verſus ſequens id ipſum confirmare, in quo tamen legerim. *quo poſſum q.i.v.* vt dicam illud ſe ſolum amare, quod ad impetrãdum facile ſit. Schopp. Veriſim. l.2.c.14. qui ſi ineptiat ſuaſim facit ſcilicet. Leg. *legi damnare*, pro lege, ἀρχαϊκῶς. Barthius in Ceir. Virgil. num. 189. vel *legem damnare*. Iungermannus. quod placet impendio.

v.5. *Hoc amo, quòd poſſum qualibet ire via*] Leg *æqualiter ire via*. vel commodiùs, *vtralibet ire via*. Piccartus Pericul. Crit c.17. Aliter quàm bene. Marq. Freherus putat id dici ex formula manumiſſionis, *Liber eſto atque abito, quò voles*, de qua Cuiac. Obſeruat. l.14. ca.27. vt innuat ſcilicet ſe liberam eſſe Sic infrà; *Patimini liberos homines ire ſine iniuria, quò deſtinant.*

v.10. *Nam ſane & ſapiens*] L. *ſanè ſapiens*. *Sanè ſapere*, pro. *ſaniter*, & vt homines ſani ſolent. quale illud Plauti, *Sanè ſapio & ſentio*. Schopp. Veriſim. l.2.c.14. Alcuinus Caroli M. Imperatoris magiſter in Grammat. *Quis ſanum ſapiens, hæc eſſe tranſitoria ignorat?* Hellenismo oratio propior, eſt & ἀστεῖον. Henr. Caniſius Antiquæ lection. tom.5. part.2. pag.989.

ibid. *contemptus iurgia flectis*] Bonam non interpretatur ſententiam, credo ob ſcripturæ vitium. Quod ſi, *cum* *tempus*, ſcribatur, nemo (vt opinor) de ſenſu merito quereretur, Turneb. Aduerſar. l.19. c.7. *Tempus* pro occaſione. Barthius in Ceir. Virgil. num. 336. Quod quidem vt verum eſt, ita hic locus ſanè ſapit, nec vllum vitium patitur.

v.11. *Et qui non iugulat*] i.e. contentus viciſſe, ſanguine abſtinet. Fecherus in Cecropiſtromachia.

v.19. *in hoc diuerſorio quemquam admitti*] dictum, vt illud in LL.XII.Tab. *in eo pecuniaq; eius poteſtas eſto*. pro, *in eum*, &c. Piccartus Pericul. Crit. c.18. Sic infrà Petron. *Ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.*

verſ.25. *frigidiore hyeme Gallica*] elegans prouerbium. Gallia enim, quæ ad Septẽtriones tota penè vergit, horridiorem & ſæuiorem experitur hyemem. Turneb. Aduerſar. l.19. c.7. Gilb. Cognatus in Adagior. ſylloge. Imò Galliam hîc intellegit eam Galliarum partem, quæ tum potiſſima, ſi qua Cæſari fides, Heluetia dicta, nunc Suetia ſiue Suicia, regio frigidiſſima.

ibidem. *nullum potui verbum emittere*] Apollonius libro 3.

——καὶ ἄναυδοι εἰς ἀλλήλους ὁρόωντο
Ἄτῃ ἀμηχανίῃ τε κατηφέες ——

Minutius Felix; *Cùm Octauius perorasſet, aliquandiu nos ad ſilentium ſtupefacti, intenti vultus tenebamus.* Similia apud Claudianum notauit Barthius in Animaduerſ. n.2797.

v.26. *verbum emittere*] fortè, *emutire*, vt apud Plautum.

v.29. *ſcilicet nos, ſi nil aliud virilis ſexus eſſet*] Miror nõ viſum eſſe quod ſubeſt. Leg. *ſcilicet contra quas, ſi nihil aliud v. ſ. eſſet*. Piccartus Pericul. Crit. c.17.

verſ.31. *Et pracincti certè altiùs eramus*] laſciuientes, parati ad opus, alticincti. Sic infrà 5. *Cinædus ſuperuenit myrta ſubornatus gauſapila, cinguloq; ſuccinctus.* Ibidem 5. *Quartilla altè cincta iuſſit infelicibus dari miſſionem.* Artemidorus lib.4. Ἔδοξέ τις ἀναστείλασα φίλου τὴν γυναῖκα ὑποδεικνύειν αὐτῷ αἰδοῖον. Rigaltius Not. ad Phædrum l. 2. fab. 36.

v.vlt. *Excidit omnis conſt. attonito*] Symphoſianus in Hiſtor. Apollonij Tyrij: *Excidit illi pietas.* Petron. infrà ſub nomine Eumolpi de bello ciuili;

—— *ſenibus quoque libera virtus exciderat* ——

Pag.54. v.2. *cœpit obducere*] Putſchius leg. *abducere*, vt habent q. codd.

v.5. *vt debeamus torti perire*] leg. *torti abire.* id eſt mori, petit, ne diu ſe torquere velit. Feſt. *Abitionem, antiqui dicebant mortem.* Schopp. Veriſim l.2.c.14. & in Arte Critica: An *torti*, i.e. in torturā? an ex v c qui habet *tenti*, leg. eſt, *lenti*, vt opponatur τῷ *celerius*, quod pręceſſit? Deinde apageſis, Schoppi, cum tuo *abire*, aut abi in malam crucem. *Perire* eſt mori, ſed morte violenta. Docet nos Plautinus iſte verſus;

Qui per virtutem peritat, pol non interit.

v.6. *lodiculam in pauimento extendit*] cubilia quippe antiquorum veſtibus & tapetibus ſolùm ſternebantur. Multa paſſim exempla; quæ ſuo loco illuſtrabuntur. Barth ad Claudianum, n.1173.

verſ.7. *ſollicitauit inguina*] verbum proprium in hac incitandi ad Venerem notione. Martialis libro 6. epigram. 71.

Tendere quæ tremulum Pelian, Hecubæq; maritum
Poſſet ad Hectoreos ſollicitare rogos.

Ramirez ad Martial. l.3. epigr. 75. nu 3 Maximianus Etruſcus Eleg. 4.

Contrectare manu cœpit flagrantia membra,
Meq; etiam digitis ſollicitare ſuis.

v.8. *mille iam mortibus*] *Mortes* capio pro mortis generibus. Et ad hunc locum reſpexit Salisberienſis lib 6. de Nug. Cur. cap. 3. *Et quiſque mortes mille circa tempora ſua erraſſe gloriatur.* Zinzerling. Miſcellan. Critic. l.5 c 4. Leg *mille iam motibus*, proprio militiæ Venereæ verbo. Ouid. l. 2. eleg. 10.

At mihi contingat Veneris langueſcere motu.

Ramirez Hypomnem ad Martial l.3. epig. 75. n.1. Imò *mortibus*, id eſt, coitibus, ſtragibus Veneriis. Sic infrà eadem tranſlatione vſus inquit; *Vulnerata eſt pars illa corporis, qua quondam Achilles eram,* i.e. inutilis ad Venerem reddita. Martial l.3. epig 75.

Sic quoque non viuit ſollicitata Venus.

ibid. *frigida*] vide titulos iuris canonici *de frigidis & maleficiatis.*

v.11. *duas inſtitas*] *inſtitas* dicimus ſegmenta, & limbos, ſiue ſint aſtuti veſtibus, ſiue non ſint, vt Scribonius Largus dixit *ventrem conſtringẽdum inſtita bona.* Et Hieronym. *Lazarus inſtitũ vinctu iacuerat in ſepulchro.* Cuia. Obſeruat. l. 12. cap. 24. Ioan. cap. 11. *Ligatus manus & pedes inſtitis.* Irenæus Epiſcop. Lugdunenſis l.4. c.49. *Exi-*

uit

nit mortuus colligatus pedes & manus inſtitis. Papias; *Sunt parua linteola, quæ morbum inuoluunt.*

v.12. *protulit de ſinu*] legunt aliqui, *de ſura*: ſed malè: non enim diceret Latiniſſimus auctor, *protulit de ſura*, ſed, *ſoluit*. Infrà; *Illa de ſinu licium protulit varij coloris, filo intortum, ceruicemq́; vinxit meam.* Multa in ſinum condebant, quæ ſecum portare erat neceſſe. Ramirez ad Martial. l.2. epig.6. n.4.

verſ.14. *Quid ergo, inquit, non ſum dignus*] fort. *Quid ego.*

v.16. *comploſit manus*] Suprà; *Comploſis deinde manibus.* Infrà; *Comploſit illa tenerius manus.* Iterum; *Comploſit Trimalcio manus.* vbi malè aliàs, *compoſuit*. Geſtus eſt aliquid dicturi aut orationem orſuri.

v.21. *vltimò riſum tenuit*] *vltimò*, id eſt, tandem, denique.

v.26. *acu comatoria*] acus ad crines diſtinguendos in mundo muliebri. Coluius Notis ad Apul. 8. Metamorp. qua ornatrix vtitur. Cuiac. Obſeruat. l.11.c.16. Claudianus de Rapt. Proſerp. l.3.

Illi multiplices crinis ſinuatur in orbes
Idalia diuiſus acu———

Iuuenal. *Emerita quæ ceſſat acu*——— id eſt, ab officio coſmetæ & ornatricis, quæ crines acu concinnat. Parrhaſius in Claudian. Vide Bernartium in Statij Syluar. l.1. epithal. Stellæ & Violantillæ, Scalig. ad Feſtum, Rader. ad Martial. l.14. epig.21.

v.27. *inuocare Quiritium fidem*] Cùm in extrema calamitate conſtituti, populi opem & auxilium implorare vellent, clamabant, *Porro Quirites.* cuius rei exempla protulit Turneb. in Aduerſar. & Theod. Canterus var. lect. l.1.c.3.

v.28. *penicillo quod*] dicitur enim *penicillus & penicillũ*, in vtroque genere flexionis ſecundæ.

v.31. *myrtea ſubornatus gauſapila*] Horat. *Murrheum nodo cohibere crinem.* Porphyrio; *Colorem myrteum in crinibus hodie quoque dicunt, qui medius eſt inter flauum & nigrum.* non autem in crinibus ſolùm dicebatur, ſed in aliis quoque rebus. Scalig. in Catull. *Myrtea* dicitur de colore fructus myrtei maturi. *Myrteus* etiam color in equis à Palladio l.4.c.13. numeratur. Iſidor. lib. 12. cap. 1. explicat *colorem preſſura in purpura.* Turneb. Aduerſar. l.19.c.7.

ibid. *ſubornatus*] ornatus eſt inſtructus. Cic.1. de Legib. *Homo à natura ſubornatus in vitam venit.* Tertullian. de Præſcript. aduersùs Hæret. *Ipſa denique hæreſes a Philoſophia ſubornantur.*

v.32. *gauſapila*] Iungerman. legit, *gauſapina*, vt apud Martialem. Putſchius, *gauſapa*, quod apud Priſcianum reperitur. illi adſtipulantur vet. q. codd. & Iacob. Gaudenſis Libro 3. Aerar. aurei; *Gauſapina, penula.* huic ipſe Petronius de Trimalcione; *inuolutus coccina gauſapa.* Quoddam exemplar etiam habet *gauſapia.* Priſcianus lib.4. *Antiquiſſimi & hic gauſapes, & hac gauſapia, & hoc gauſape, & plurale neutri hac gauſapa, quaſi a nominatiuo gauſapum, protuliſſe inueniuntur.* Huguitio in Dictionar. *Gauſape, pu. neut. gene. mantile, & inuenitur pro quodam genere pallij. & cùm deberet regulariter facere ablatiuum in i, frequens vſus habet vt faciat in e tantum: & ab iſto ablatiuo fit plurale gauſapa. nam à gauſapi, gauſapia deberet eſſe & non gauſapa.* Vide mihi imperitiam & barbariem iam illius ſæculi.

ibid. *cinguloq; ſuccinctus*] in Geſtis Romanorum, quæ vocantur, cap.60. de Roſimunda curſatrice; *Alibus ante eam, Zonam de ſerico proiecit. Quam cùm vidiſſet, inclinauit ſe & eam leuauit. ſe ſuccinxit.* Alluſit Gregor. Magnus in Moral. *Succingite lumbos veſtros in caſtitate.*

v.33. *extortu nos clunibus*] quidam libri habent, *extectu*, puto leg. *exerta*. Putſchius.

ibid. *baſiu olidiſſima*] propter oris ſtuprum & fellationem. Martial. lib.12. epigr.59. *Hircoſo premit oſculo.* Petron. infrà de altero cinædo; *immundiſſimo me baſio conſpuit.* Dixi ſuprà.

v.vlt. *ballenaciam tenens virgam*] al. *balenatam t. virgam*, quæ (vt opinor) è cartilagine balenæ fit, qualia videmus calatorum Eccleſię commentacula, vt veteres appellabant. Turneb. l.19 c.7. Mos iſte athletarum, & gladiatorum certamina virgis dirimendi hodieque durat. vide Sauaronem in Sidon. l.2. ep.2.

P.55. v.1. *iuſſit infelicibus dari miſſionem*] *Miſſio* ad victos gladiatores pertinebat. illius effectus, vt ab imminenti periculo, & in eũ diem duntaxat liberarentur. Liuius; *Gladiatores dando, modo vulneribus etiam, modò ſine miſſione.* Hinc apud Apul li.2. Fortis; *Hodierna pugna nõ habet miſſionem.* in re ſimili Petron. infrà; *Iniſtabat Triphana facinus, non diſſimulata miſſione.* Lipſius Saturnal.

l.2.c.21.Florus l.3.c.20.de bello aduersùs Spartacum ſeruilis motus ducem; *Et quod ſub gladiatore duce oportuit, ſine miſsione pugnatum eſt.*

Pag.55.v.6. *legitimo perfuſos oleo refecerunt*] vnguento. nec perfundi tantùm vnguentis, ſed & leniri conuiuæ ſolebant. vide Bezam in Annotat. ad Marc. 14.verſ.3. & Luc.c.7.Petron.infrà; *Apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentiſq; perfuſos.*

v.7. *Cænatoria repetimus*] *Cænatoria*, ſunt veſtes, quib. in cœna antiqui vtebantur, vt & apud Martial.li.10.epi. 87. *Cænatoria mittit aduocato.---*
Turneb.Aduerſ.lib.19 cap.7.Lipſ.Saturnal. lib.1. c.2.veſtes epulares.Sauaro ad Sidon.lib.1.epiſt. 11. Pomponius in L.33.tit.2.lib.34.Dig.imò *cænatoria*, id eſt, *δειπνίδας*. Rader.ad Mart.lib.10.epig.73.

v.8. *in proximā ſellā ducti ſumus*] l.*cellā*, Rader.loc.cit.

v.11. *guſtatione mir initiati*] *guſtatio*, ſeu, vt Martial. *guſtus*, prima pars cœnæ, quæ aliis *antecæna*. Turneb. Aduerſar.lib.19.ca.7.Lipſius Antiq.lect.lib.3. Stuckius Antiquit.conuiu.lib.3.cap.1 Hæc erat potio in principio menſæ, quæ Apuleio *antecurſoria potio*, Metamor. libr.9. Coluius in Not.

v.13. *cùm laberemur in ſomnum*] L.*dum lab.* id eſt, vſq; dum. Schopp.Veriſim.lib.2.cap.14.nugæ. Hoc dicit, cum laſſitudine veneris & ſatietate cibi dormitamus, cum ad nos conuerſa Quartilla inquit, &c. Scis Schoppi, & experientia doctus didiciſti, quî humanam laſſitudinem & ſatietatem tentare ſomnus ſoleat: & quam verum ſit verbum illud patrium, *Ben leerem Bauch iſt nicht gut ſchlaffen.*

v.16. *Priapi genio peruigilium deberi*] *Peruigilium*, παννυχὶς. Hen.Stephanus in Theſaur.ling.Græc. Huius peruigilij magna pars deſideratur. Debebatur & Veneri, quam Plautus facetè, *Noctu vigilam* appellauit, triduanū: Petrus Pithœus Not.in Peruigil.Vener.Elmenhorſt. Not.in Arnob.lib.5.Taubmānus in Plaut.Curcul. act.1. ſc.1.Petronius Afranius in Epigr.

Cùm me ſuauis amor prenſum ſurſumq; capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.

v.19. *totam faciem eius longa fuligine perfricuit*] videatur Budæus Annotat.in Pand. & Alciatus lex Plaut. in *ſublinere*. De his autem iocoſis in dormientes contumeliis Ramirez Hypom. ad Mart. l.3. epig.42. n.2.

ibid *fuligine longa*] leg. *larga*. Iungermannus. *Longus* pro multo & copioſo. vt μακρὸς ἀντὶ τοῦ πολύς. Ariſtotel. in Politic. οἱ μακρὰς οὐσίας κεκτημένοι. videndus Suidas & Etymologus in Iuuenal. Sat. 5. --- *Multa veteris fuligine teſte.* Ad rem eſt, quod infrà legitur; *Omnia lineamenta fuliginea nube confudit.*

v.20. *non ſentientis labra*] quia ebrij. Infrà de Gytone in lectum Aſcylti tranſlato: *ſiue non ſentiente iniuriam, ſiue diſsimulante* Geneſ.19 verſ 33. de Loti filiabus; *Dederunt patri ſuo bibere vinum nocte illa & ingreſſa eſt maior, dormiuitq; cum patre, at ille non ſenſit, nec quando accubuit filia, nec quando ſurrexit.* Et ſtatim verſ.35. *Dederūt & illa nocte patri ſuo bibere vinum, ingreſſaq; minor filia, dormiuit cum eo, & ne tūc quidem ſenſit quando concubuerit, vel quando illa ſurrexerit.*

v.21. *ſopitionibus tinxit*] L. *ſopitis titionibus*, vt *ſopiti titiones* contrarij ſint ardentibus & vigilantibus. Gruterus Suſpic. l.2 c.3. vel, *ſopitis titionibus.* τὸ TI, quod ter ſcribendum erat, bis à librario neglectum loco deprauando fuit. Humeros *ſopiti* ſiue dormientis Aſcylti ancilla carbonibus pinxit. Catullus; *Frontem tabernæ titionibus ſcribam*, i.e. elogiorū carbonibus implebo. Schopp. Veriſim lib.2. cap.14. Rectè Gruterus, *ſopiti titiones* ſunt carbones. Ramirez Hypomnem. ad Martial. li.3. epig.42. num.2.

v.27. *Lucerna quoque humore defecta*] eadem narratio de eadem re apud Propert.

Sed neque ſuppletis conſtabat flamma lucernis,
Decidit inq; ſuos menſa ſupina pedes.

Scaliger ad Propertium. *Humore*, id eſt oleo.

v.28. *extremum lumen ſpargebant*] *extremum*, id eſt, minimum. Schopp. veriſim. l.1. c.18.

v.31. *diductam*] i.e. in duas pártes ductam. Infrà, *per ruinam improbè diductam.* Pulmannus in Horat. car. l. 3. od.28.

v.32. *menſa cum argento*] *menſa* eſt abacus, *buffet, dreſſoir.* Iac. Lectius.

v.34. *Caput fregit*] nihil eſt mutandum. Locutio hæc Plautina eſt ac elegans, Terentio quoque & alijs vſitata. Marcellus de Medicam. cap. 1. *Fracto capiti tela aranei ex olea, & aceto impoſita non recedit, niſi ſanauerit.* Petron. infrà; *Niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum*

impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea capútque fregiſſet. Quod quid ſit, explicat alibi hiſce verbis; *ego ſinum meum ſaxis onerabo, vt ſanguinem tibi à capite mittam.* Hinc illud Plauto familiare, *væ capiti tuo.* Ergo *caput frangere*, eſt vulnerare. Habet autem prouerbij ſpeciem, Gallis noſtris non ignotam, apud quos minitantes dicere ſolent; *Ie te rompray la teſte.* Cuius originem ex nouo orbe traxit Ioan. Lerius Hiſt. nauigat. in Braſilium cap. 15. vbi hunc ad modum ſcribit; *Nonnunquam inter colloquendum mactator, qui preſtò adeſt, claua lignea vtraque manu in altum ſublata, orbiculo extremo captiui caput totis ferit viribus, adeò vt pauciſſimo ſanguine effuſo altero ictu non ſit opus. Hinc prouerbium illorum, quod iam apud Gallos noſtros erat in vſu, Confringam tibi caput, pro eo quod ſolent altercantes milites aduerſario minitari his verbis, Ego te confodiam.* ſed falsò, vt ea, quæ commemorauimus, edocent.

Pag. 56. v. 4. *ſecundùm lectum conciderunt*] *ſecundùm*, id eſt, iuxta. Infra; *ſecundùm illam eandem caſulam.* Liuius; *Vulnus ſecundùm aurem accepit.* vide Priſcianum.

verſ 5. *tanquam olim dormientes*] *olim*, pro diu. Infrà; *Mercenarium ſuum iam olim dormientem exire cum ſarcinis iubet.*

v. 7. *lucernis occidentibus oleum infud.*] eleganter notat Scalig. veterum ſuperſtitionem, qui ignem, velut animatum quid, exſtinguere, religionem ducebant, ſed oleo infuſo ſaturitate, cum volebant, obruebant, elidebantq; quaſi ſpiritum flammæ. Barthius in Ceir. Virgil. nu 344. Adde VVeitzium Indic. in Dracontij Hexaem. *Flamma moritur, reſurgit.*

verſ. 10. *concrepans æra*] *concrepare* eleganter vſurpatur de inſtrumentis tinnulis. vide quæ notauit Douza.

v. 12 *rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit*] τὸ *rurſus* videtur abundare. Giphanius in Obſeruat. ling. Latinæ, vel leg. *inuitauit*, pro *reuocauit*. Pflugius. *Rurſus reuocare* eleganter dictum, ſicut *rurſum recipere, rurſus repetere, rurſus reſcribere, rurſus reticere*, & ſimilia. Schep. Explanation. in Bacchid. 2. 3. ſc. 3. & ante eum Caſaubon. in Sueton. Petronius antè; *Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ.*

v. 14. *cinædus homo omn. inſulſiſſimus*] *cinædi* dicti ſunt apud veteres ſaltatores vel pantomimi, ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα, vt vult Nonius, vel, vt Bulengerus mauult, ἀπὸ

τῶ

ῥωννύειν τὴν αἰδῶ, vel τὰ αἰδοῖα, quod pudenda commouerent, de Theatro l.1.c.43.

ver.18. *Huc huc conuenite*] luſus Sotadicus. Scalig. in Catal. ſic in Carm. libero Priapi;

Huc huc, quiſquis es, in Dei ſalacis
Diuerti graue ne puta ſacellum.

verſ. 20 *manus procaces*] an leg *procace*, vt ſit cum illo, quod in fragmentis legitur;

Manu puer loquaci?

an *procaces*, vt in primo carmine libero;

Carminis incompti luſus lectura procaces.

id eſt, laſciuos & impudicos? an verò intellegit libidinãtes, id eſt, λαικάζοντας & maſturbantes, de quibus apud Catullum, Martialem & in Priapeiis. Ioannes Antonius Campanus epigrammate ad Graualonum maſtupratorem;

Non damnoſa mihi gratu manus ipſa placebit,
Inq; meu digitis hermaphroditus erit.

O pudicum virum? At luſit, inquis, in nequam illum fututorem. At non decebat, inquio, illum, cuius eſt officij, ſeueritatem in caſtigando adhibere, non riſum iocúmque facere. An neſciuit, quod vniuerſa Theologorum natio dictat, huiuſcemodi *manus procaces* ab Apoſtolo *molles* vocari? neque etiam quid idem illis minetur? *Neque molles*, inquit, *regnum Dei poſſidebunt*. 1. Corinth. 5. verſ. 9. vbi *molles* Syrus Paraphraſtes, interprete Eman. Tremellio, exponit, *corruptores ſui ipſorum*. Quod eodem dictum quoddam Salomonis trahere videtur Sanctus Epiphanius in lib. aduerſus Valeſios, qui ſeipſos caſtrabant, vbi infit; *Salomon reprimens Eunuchorum turpitudinem dicit; beatus eunuchus qui non operatur in manu ſcelus, neque cogitat malum aduerſus Dominum.* Loquitur de eunuchorum titillanti laſciuia & impudicitia apud Anaſtaſium Nicæum quæſtio. 79. in Scripturam. Adde Vincentium Beluacenſem Epiſcopũ in Speculo Naturali. Et quoniam ſemel occœpi, pergam exſequi, & aliquid addere de ciuili pœna, quod non paucos fugere videtur, qui hoc flagitium eleuare, quod in ſe eſt, ſtudent. Angel. Aretinus in tract. de Maleficiis num. 53. cenſet eum, *qui propriis manibus fallit, pœna capitis afficiendum*, ſuffragante etiam M. Antonio Delcio in Miſcellan. ad L. *cùm vir nubit*, Cod. ad L. Iul. de adult. Ioann. Gerſon in tractat. de confeſſion. mollitiei ſcribit, *leges publicas pœnam ignis infligere.* B. quoque Bernardus Claræuallenſis Abbas, cum eoque idem Gerſon ſermon. in ſolemnit omn. Sanctor. mittunt *ad latrones ad latrones, ad ignem ad ignem.* Mitiùs tamen cum illis agendum Iodoc. Damhouderius, magnus ille quondam maximi Cæſaris Caroli V. Conſiliarius, cenſet, dum ſcribit; *Primam ſpeciem Sodomiticam committunt, quicunque ſecum Venerea ſecreto exercent, quod crimen Apoſtolus mollitiem vocat, Latini verò magis propriè maſtuprationem nominant. Hos itaque maſtupratores damnant propter fœdam enormitatem aut exilio aut alia pœna extraordinaria:* in Prax. rer. criminal. c. 96. num. 5.

v. 21. *Molles*] Cinædi, qui propritim *molles*. Barth. ad Claud. n. 1485. pathici ſeu (vt Petronius loquitur) muliebris patientiæ ſcorta. Benedictus Magiſter in Grammat. *Mollis a mollio deriuatur, quia vigorem ſexus eneruati corporis dedecorat, vt quaſi mulier emolliatur.* Arnobius lib. 5. *Euirati iſti molleſq;.*

ibid. *veteres*] interpretantur exoletos. neſcio quomodo hoc conueniat epitheton ſuperioribus: *Pede tendite*, &c. *Femore facili.* Perpende ſis mecum, an locum habere non poſſit, *teretes*, id eſt, rotundi, cuiuſmodi homines agiles, in vulgus iam notum. Horat.

Brachia & vultum tereteſq; ſuras
Integer laudo———

Virgil. 6. Aeneid. *teretes circumdare humeros.* Manſit illud linguæ noſtræ. Commendaturi enim hominem viribus moribúsque, etiam forma, egregium, dicere ſolemus, *das iſt ein runder Kerle.* Piccartus Pericul. Crit. cap. 17.

ibid. *Deliaci manu reciſi*] *Deliaci* fuêre mercatores, qui Delum frequentabant, vbi nobiliſſimus erat mercatus. Sic Cic. pro Cornelio ſcripſit; *Neque verò ornamenta iſta villarum, quibus L. Paulum & L Mummium, qui rebus his vrbem Italiamq; omnem referſerunt, ab aliquo video perfacilè Deliaco aut Syro potuiſſe ſuperari.* Fortaſſe igitur ex iis molles multi fuerunt: ſed verius ſit, illic etiam venditos fuiſſe eunuchos & molles *Deliacorum* etiam *gallinariorum.* Columella meminit l. 8. c. 2. & Cic. in Lucullo; *An tibi quærendus annullarius aliquis, quoniam gallinarium inueniſti Deliacum illum, qui oua cognoſceret.* Turneb. Aduerſ. l. 19. c. 7. quem tacito nomine reprehendens Scaliger ſcribit; *Deliaci manu reciſi* ſunt ſpadones. Nam capones

Deliaci manu caſtrantur. *Deliacus* enim pro curatore gallinarum Plinius lib.10. *Gallinas ſaginare Deliaci cœperunt.* ad Var. de Re ruſt.

v.22. *immundiſſimo me baſio conſpuit*] Catull.

> *Suauia comminxit ſpurca ſaliua tua.*

Et alibi;

> *Tamquam commincta ſpurca ſaliua lupæ.*

Scaliger ad Catull. epig. 79.

v.24 *recuſantes*] omnino ex vet. cod. legend. *recuſantem* ſcilicet me.

verſ. 25. *diu multumq;*] particulæ à Plauto mutuatæ Moſtell.

> *Recordatus multum & diu cogitaui.*

ibid. *fruſtra moluit*] *Molere*, ſubagitare. Horat.

> *Alienas permolere vxores*——— Auſon.
>
> *Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam.*

Lucil. Scalig. in Auſon. lect. Palmerius in Spicileg. Petronius infrà; *Quid ſibi vult tam furtiua mollitio.* Petrus Comeſtor, vulgò Magiſter dictus, in Hiſt. Scholaſt. ad illa libri Iudic. verba; *amſonem clauſum in carcere molere fecerunt: Molere*, inquit, *fecerunt, quaſi opere ſeruili eum affligentes: nam molere eſt terere, ſicut triticum vel aliam annonam. Hebræi tamen tradunt, quod Philiſtæi fecerunt eum dormire cum mulieribus robuſtis, vt ex eo prolem robuſtam ſuſciperent: nam molere etiam eſt ſubagitare vel coire. & eſt tracta hæc ſignificatio a prædicta, qui enim coit, quaſi molere & terere videtur.*

v.26. *perfluebant per frontem ſudantis acaciæ riui.*] Sidon. l. 4. epiſt. 8.

> *Nam cùm dignatur regina hic tingere vultus,*
>
> *Candor in argentum mittitur in faciem.*

vbi Sauaro in Notis. Felix Fabri Hiſt. Sueuor. l. cap. 9. *In alijs regionibus fœminæ fucis vtuntur, dealbant & colorant facies,* &c. *Fucus* propriè eſt color, quo panni & lanæ inficiuntur, L. 1. C. quæ res vend. non poſſ. Hinc pro medicamento ſeu colore illo ponitur, quo facies pingitur, vt ſpecioſior videatur. Ab Hebræis appellatur *puc*, à verbo *baphac*, quod eſt inuertere vel immutare. Et ſanè vera & elegans eſt etymologia; quoniam huiuſmodi picturis vultus & facies vertuntur ac immutantur, cùm longè aliæ appareant, quàm ſint naturali conſtitutione. Græcè autem generali vocabulo, hæc appellantur *καλλωπίσματα*, quod faciunt ad ornamenta & mundum muliebrem. Dicunt etiam φῦκον, vnde Latinis *fucum* deductum arbitror: non autem ἀπὸ τοῦ φαγεῖν, vt quidã opinati ſunt. Speciatim verò *Ceruſſam* vocant ψιμμύθιον & ςίμμα, quod nos *ſtibium* nominamus: *Purpuriſſam* verò ἀνδρείκελον, *calliblepharum*, cuius meminit Plin. li 23 c.4. necnon Tertul. lib. de Cultu fœmin. inde dictum, quod palpebras & ſupercilia venuſtet. Finis horum lenociniorum eſt, conciliare pulchritudinem, ac faciem immutare, quo videatur ornatior, & tegantur vitia, vel inducatur melior forma, quàm à natura habetur. Colores verò præcipui ſunt, aut albor, quem præbet *Ceruſſa* aut rubor, qui *purpuriſſo* quæritur: vel nigror, vſitatus ad palpebras & ſupercilia, quem præbet *ſtibium*. Petr. Martyr. Locor. commun. tom. 1. Claſſ. 2. loc. 11. num. 58. & ſeq. De Ceruſſa ergo accipiendus hic Petronij locus. De ſtibio autem illa verba Cypriani ſerm. 5. de Lapſis: *Nigro puluere lineamenta oculorum pingis, cùm te Deus aliter fecerit.* Et fortè etiam hic Petronij locus, quoniam dicit *per frontem*. Ridiculum autem eſt, quod de Americanis fœminis narrat Lerius. neque enim me piget locum appingere. *Faciei*, inquit, *hunc adhibent cultum. Accerſita ad hoc miniſterium ſocia vel vicina circulum penicillo in media gena delineat, in cochleæ verò formam fucum cæruleum, flauum, rubrum tantiſper circumducit, dum vniuerſam faciem colorib. illis diſtinxerit ac variarit. quin etiam palpebrarum ac ſuperciliorum locum (quod fœminas parum pudicas in Gallia factitare audio) penicillo oblinit.*

v. 27 *tantum erat cretæ*] vtilem eſſe ad hoc *cretam* docent etiam alij, quod fieri ſolebat & *tomento*, vt eſt apud Martial. lib. 3. epig. 42. *Tomento rugas vteri*, &c. Ramirez in Hypomnemat.

v. 28. *detectum parietem nimbo laborare*] perflui tecto rimato Plaut. Moſtel. act. 1. ſc. 2.

Venit imber, lauit parietes, perpluunt
tigna———

Salomon Eccleſiaſt. 10. c. 17.

In infirmitate manuum perſtillabit domus.

v 31. *cinædam Embaſicœtam vocari*] ἐμβασεύειν, idem quod ἐμβαίνειν. vnde ἐμβασικοίτης, incubus, quod nomen cinædo huic, & in eo iocus, quòd promiſſo incubo repræſentetur cinædus, cui id nominis, ſicut in Capo ſciſſore infrà. Nam cinædi ſanè alij ab incubis Ioſ. Mercerus

Not. ad Ariſtenætum, libro 2. ep. 22. *ἐμβασικοίτας*, aut *ἐμβασικοῖται*, à verbo *βλῶναι*, pro quo Latini *perambulare*. Catul. *Perambulabit omnium cubilia.* Scalig. ad Catullum Athenæus libro 11. *ἔρως*, *τὰ καλούμενα ποτήρια ἐμβασικοίτας οὕτως φασὶ Χαλκιδεῖς φιλεῖν*. Euſtathius legit, *ἐμβασικλύτας*, quod ſum miratus. nam & membranæ & excerpta, & hoc loco Petronius *ἐμβασικοίτας* tuentur. Caſaubon. Animaduerſ. libro 11. cap. 5. *ἐμβασικοίτης* dicitur, quòd faciat *ἐμβαίνειν εἰς τὰς κοίτας*. & ad libidinis concitamentum adhibetur. Ianus Kottericius. Dictus vt *ἀρσενικοίτης*. Ioann. Lerius Hiſt. nauigat. in Baſiliam, cap. 17. de Americis; *Memini eos nonnunquam inter rixandum, conuitium hoc, Tyuire, hoc eſt, ἀρσενοκοῖται, mutuò ſibi obycere ſolitos, ex quo conycere eſt, flagitium illud apud eos locum habere.*

Pag. 57. v. 5. *Ab hac voce equum cinædus mutauit*] Infrà; *Statim ab extrema parte verbi conſurrexit.* vide quæ ſuprà notauimus ad illud, *Dum loquimur.*

ibid. *equum cinædus mutauit*] obſcœnitas ſumma à ſolentibus autoribus, *equis* adſimilatur. Martialis;

Hectoreo quoties ſedeat vxor equo.

Hinc, *inequitare* obſcœnum Arnobio. & multa talia ab equis ad res Veneris tralata apud Barthium Animad. in Claudian. n. 3119.

v. 7. *Stabat inter hæc Gyton*] leg. iuncta & vna voce, *interhæc*, ſicut *interea* pro interim, *poſthac*, *poſtilla*, *propterea*, &c.

v. 14 *pertractato vaſculo tam rudi*] Leg. *& protracto vaſculo; Tam rude hoc, inquit, belle. Vaſculum*, ea pars, quæ inter res ſerias nominari non debet. Plaut. Pœnul.

Facio quod manifeſti mœchi haud ſolent.

Refero vaſa ſalua.

Lipſius Antiq. lect. lib. 1. Græcorum imitatio: nam apud medicos ea pars *σκεῦος*. Scalig. ad Priap. Leg. *rude hac, inquit, belli erat in prom.* *Rudis* laniſtarum ac gladiatorum eſt, qua illi gladiorum vicem ad pugnam exercebantur. ergo *vaſculum* illud, *rudem* vocat, qua in primo coitu, libido ceu pugna irritaretur. Palmer. in Spicileg. *protracto vaſculo, Hoc tam rude, inquit.* Ludit in promulſidis voce nimium argutè Scortillum, quæ protracto peculio pueri Gytonis, ſignificat illum pueri peniculum paruum quaſi anteludium ſibi fore ad robuſtum libidinem concitandam. Stukius Antiquitat. conuiuial lib. 3. c. 1.

v 16. *in promulſide libidinis noſtra militabit*] ſignificat pueri vaſculum minutum, quaſi in antecœnam ſibi fore, ad libidinem robuſtam concitandam. *Promulſis* autem antecœna, ideo quòd daretur ante mulſum. Lipſius Antiq. lect. lib. 3. Stukius Antiq. conuiuial. lib. 3. cap. 1. Roſinus Antiquitat. Romanar. libro 5. cap. 29. Simili tralatione Andreas Hieroſolymitanus ſermon. *εἰς τὸν διαχειλισμόν; Ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις χαρᾶς προοίμια δέχεται.*

v. 17. *poſt aſellum diaria non ſumo*] vide Palmerium in Spicileg. *Aſelli* enim bene peculiati. Rigaltius ad Phædrum fab. 29. *Diaria*, diurna cibaria. Hadr. Iunius in Nomenclat. Iſidorus Gloſſ. *Diaria cibus unius diei*, quorum dimenſa ſeruis & ancillabus aſſignabantur, prout ſe fidos præſtabant. Beza in Marth. c. 24. v. 51. Iocus ergo eſt in ambiguitate verbi *aſellus*. Gloſſæ vet. *ὁ ὀνίσκος, ἰχθύς. aſellus.* & in deliciis maximè erant *aſelli Peſſinuntij*, vt ſcribit A Gellius. Hoc itaque dicit, ſe poſt tam lautum ferculum viles iſtos & minutos cibos non deſiderare, *auff ein guten Salmen ſchmecken keine Schneiderfiſch*. Aliter Scal. hæc interpretata apud VVouvver. ad illud infrà, *Aſellus erat Corinthius*.

v. 21. *deuirginetur*] depudicetur. vtitur & I C. in l. 31. D. de off. Præſ. & D. Hieronymus. Alb. Gẽtilis de Latinitat. vet. Biblior. verſionis. *Deuirginare* dicitur pro virginitatem eripere. Nam non augendi ſolùm vim, ſed & minuendi τὸ D E habet. Bernartius Schol. ad Statium lib. 1. Achilleid. & Chriſtian. Becmanus de Originib. Lat. ling. verbo, *Plenus*.

v. 22. *producta eſt puella*] *produci* verbum eſt nuptiale. Barth. Animaduerſ. ad Claud. num. 450.

v. 23. *quæ non plus quàm ſeptem annos habere videbatur*] immaturior ſcil. quàm hodie ſint Mombaſiæ puellæ, quæ ante decimum ætatis annum ad viros non producuntur, ſed eo anno deuirginatæ deinceps cum quouis voluptari liberè audent. Lectum id à me in Hiſtoria nauigationis in Idiam Gallicè ab anonymo inſtituta, libro 1. cap. 14. de Nairorum (ita Aethiopes Indi ſuos Nobiles appellant) filiabus: *Hæ poſtquam annum attigerunt decimum, & iam eius ætatis eſſent, vt muliebris patientiæ legem poſſent accipere, cognati ad adoleſcentem quempiam extra fines regni habitantem mittunt, qui eum multis & donis & precibus exorent, vt cognatam ſuam velit deuirginatum venire.*

venire. Qui cùm venit, multis geſtibus multaq; letitia accipitur. Puella, quam deflorauit, egregium quoddam & pretioſum relinquit clinodium, quod illa de collo ſuſpenſum omnem vitam ſuam ſuperbè & oſtentabunde circumgeſtat. eſt enim inſigne licentiæ, qua corpus ſuum proſtituere cui libet, licet. Nam hoc ritu non peracto, coniungi homini nato nemini poteſt.

v.27. *nuptias fecerunt*] Alibi; *iacuerunt vnà non tantum illa nocte qua nuptias fecerunt. Nuptias* facere, τὸ συνουσιάζειν. inde Feſto *nupta verba*, obſcœna. Lipſius Antiq. lect. lib.2. cap.9. Barthius Commentar. in Muſæum. Eodem ſenſu Germanis *brauten* obſcœnæ dici cœpit, cùm verbum eſſet multò honeſtiſſimum. Saxo Grammaticus in Hiſt. Danor. de informi vrſi cuiuſdam cum puella congreſſu; *Nuptiarum deformitatem ſeminis aptitudine coloraret.* In Proteuangilij Iacobi; *Τὴν παρθένον, ἣν παρέλαβες ἐκ ναοῦ κυρίου, ἐμίανας αὐτὴν, καὶ ἔκλεψας τοὺς γάμους αὐτῆς.* Hinc partum D. Mariæ Deiparæ Semper virginis, Methodius Iconij Epiſcopus vocat, εἰς λέχος ἀπειρόγαμον, non εἰς ὑπανδρίαν.

verſ. 30. *muliebris patientiæ legem poſſit accipere*] Suprà; *Muliebris patientiæ ſcortum.* Infrà; *Anus ad patiendum geſtientibus.* Iſidor. Etymolog. l.11. cap.2. *Virgo ab incorruptione, quaſi vir ago, quod ignoret fœmineam paſſionem.*

v.32. *Cùm primùm virum paſſa ſum*] *primum virum pati* dicitur puella, quum deuirginatur. Infrà; *Fœminam hornam & hoc primum anno virum expertam.* Contra *virum facere* puella, quæ prima ſui corporis copiam illi præſtat. Martial.

Et quæ te faciet prima puella virum.

Itaque Pannychis Gythonem & primum virum paſſa eſt, & primum virum fecit. Schoppius in Miſcellan. Ineptè: nam *cùm primùm*, particulæ ſunt aduerbiales Petronio familiares, pro, quando primùm, poſtquam primò. Suprà; *Cùm primùm ergo explicuimus mercem*, i.e. ſimulatque. Alibi pro eo *vt primum* dicit; *vt primum beneficio Gythonis præparata nos impleuimus cœna.* Sed & ἁπλῶς τὸ *primùm* aduerbialiter amat ponere. quo modo accipiendum eſt in illo ipſo ab Schoppio adducto; *Hoc primùm anno virum experta.* Et hac pagina; *Ea ipſa, quæ primùm cum Quartilla in cellam venerat noſtram.* *Vir* autem dicitur non tantùm maritus, aut is qui venit ad virilem ætatem, ſed omnis, etiam puer, qui viriliſ cum femellis facit. Petronius infrà; *Quem tamquam puellam conduxit, etiam qui virum putanit.* Auguſtinus ſerm. de Decem chordis; *Si quis exiſtat, qui dicat ſe caſtum, non facere adulterium, notum autem ſit, quòd non faciat, erubeſcit accedere ad illos non ſui ſimiles, ne inſultent, ne irrideant, ne dicant non eſſe virum. Ad hoc delapſa eſt humana peruerſitas, vt vir habeatur victus a libidine, & vir non habeatur victor libidinis. Triumphantes exultant, & non ſunt viri, iacent proſtrati, & viri ſunt?* Balbus Catholico; *Tuber, i. e. puer pubem iam habens vel emittens, ſi qui generare poteſt, hic vir incipit eſſe à quatuordecim annis: ſed fœmina incipit eſſe vitipotens ab annis duodecim.* Inſuper is etiam vir dicitur, qui habet id quo viri dicimur & ſumus, de quo inferiùs. Benedictus Magiſter in Grammat. *Vir diſcernit ſexum, vt quum dicitur, Dubium eſt an iſte ſit vir an fœmina.* Verſus antiquus apud Balbum in Catholico & Gardinerum in Prouerb. vet.

Vir notat ætatem, ſponſum, ſexum, probitatem.

v. 33. *Iunonem meam iratam habeam*] Iunonem Genitalem, quæ ſexui illi ſequiori lucis primum tuendæ copiam dediſſe cenſebatur; non pudicitiæ tantùm matronali Præſtes ac Præſes, ſed etiam meretriciæ libidini. Douza. Præcidan. pro Tibul. c. 18. videndus Politianus Miſcellan. cap 89.

v. 34. *ſi me vmquam meminerim virginem fuiſſe*] Adi Val. Guil. Forſterum in Obſerua. c. 15. & Alber. Gentilem in Virg. lect. cap. 11.

v. vlt. *Cum paribus*] σὺν ἡλικιώταις, cum æqualibus. In Priapeiis carm. 50.

Totam cum paribus, Priape, noſtris
Cingemus tibi mentulam coronis.

ita enim illic Schopp. legit & interpretatur in commentar.

Pag. 58. v. 4. *Poſſe taurum tollere qua vitulum ſuſtul.*] Adagium in fornice natũ, vti videtur, ſed quod ad vſum verecundiorem commodè torqueri poſſit, ſi quando ſignificabimus, maiora peccaturum adultum, qui puer vitiis minoribus aſſueuerit. Non abſurdum videtur adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem taurum factum citra negotium geſtaſſe legitur. Atque ita quadrat in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt. Eraſmus in Chiliad. adag.

v.7. *ad officium nuptiale*] Ouid. Amor. 3. eleg. 6.

———Fer .
Libas officio continuata meo eſt.

Barthius ad Claudian. n. 1551.

ibid *puellæ caput inuoluerat flammeo : iam embaſicætas*] in vet. ed. *flammeo iam embaſico ætas præf.* vnde leg. *flammeolum baſicum. Oetas*, &c. Rob. Titius Loc. Controuerſ. l. 9. cap. 19. quem reprehendit Yuo Villiomanus Animaduerſ. l. 9. cap. 21. cùm quid *baſicum* ſit, & quod animal *Oetas* à Titio non explicetur. Defendit ſe Titius Aſſertion. l. 9. cap. 19. ſed ita vt oſtendit, quàm difficile ſit pertinaciter à mendacio ſtare contra veritatem. Huguitio; *Flameum a flama dicitur vitta ſiue infula nuptiarum tenuis & rubea, qua vtebantur nubentes ad deſignandum pudoris laſionem, operientes vultum cum ea.* vnde Lucanus in 2.

Lutea demiſſa velarunt flamea vultus.

Sulpitius Seuerus Sacræ hiſt. lib. 2. de Nerone; *Poſt etiam Pythagoræ cuidam in modum ſolemnium coniugiorum nuberet, inditumq́; Imperatori flammeum, dos & genialis torus, & faces nuptiales, cuncta denique quæ vel in fœminis non ſine verecundia conſpiciuntur.* Quidam codd. mſ. cum *flammeolo* apud Petron. & rectè, puellulæque conuenienter. Iuuenal. Sat. 10.

———Sedet illa parato Flammeolo———

Prudent. Pſychom.

Flammeolum, ſtrophium, diadema, monile.

Adde Briſonium Select. antiquitat. l. 2. cap. 18. Tiraquellum de Ritu Nupt. Roſinum Antiqu. Rom. l. 2. c. 37.

v.8. *iam Embaſicætas præferebat facem*] nouæ nuptæ faces, quæ nuptiales rectè dicuntur, quoniam nocte virgo deducebatur ad ſponſum, nuptiæque fiebant; matres olim ſolere præferre, multis è locis tum Græcorum tum Latinorum oſtendi poteſt, quamquam Catullus paulò ſenſit aliter. Quocirca quod in V. C. *embaſico ætas præf.* ita propemodum auſim corrigere, *è baſilico mater præf. fac.* Ac *baſilicum* dicere videtur, quam alij *baſilicam* cui reſpondet Græcorum *prytaneum*. Gul. Canterus Nouar. lect. l. 3. cap. 14 Faces nuptiales, νυμφικαί. Heliodor. libro 2. τελοῦντας ἐπὶ σοὶ λαμπάδας ἀντὶ τῶν νυμφικῶν τοῦ δαίμονος ἅψαντες. Et libr. 4. τὴν παρθένον μοι καὶ γνησίαν, ὡς ἴσε θυγατέρα ταῖς νυμφικαῖς λαμπάσι συμπροπέμψειε. Item, δᾷδες γαμήλιοι eidem Heliodoro libr. 10. faces in nuptiis prælatæ. Achilles Tatius libro 1. de nuptiarum παρασκευῆς; Βόμβος αὐλῶν, [illegible] κτύπος, πυρσῶν δᾳδουχία. Ibidem ſponſum Chariclem triſte pereuntem deflens pater; τάφος μέν σοι, τέκνον, ὁ θάλαμος· γάμος δὲ ὁ θάνατος. θρῆνος ὁ ὑμέναιος. ὁ δὲ κωκυτὸς τῶν γάμων οὗτος ᾠδαί· ἄλλο σοι, τέκνον, προσεδόκων πῦρ ἀνάψαι, &c. ἡ νυμφική σοι δᾳδουχία ταφὴ γίγνεται. Ioan. Saliſburienſis libr. 1 Polycrat. c. 4. *Legitima amoris gaudia ſolemnes lucis ſua præferrent tædas.* Has faces videtur pater ſponſi vel ſponſæ accendiſſe. Balbus Catholico: *Quia tæda & faces ſolebant fieri ardentes ante nubentes; ideo tæda ponitur ſæpe pro nuptijs vel coniugio.* Pamphilus de Amore eleg. 27. *Res vt teſtatur, Galathea tæda paratur.* Achil. Tatius de Clitoph lib. 2. vbi Hippias filio ſuo filiam ex alia vxore deſponſans habet triſte ἐνύπνιον; ἔδοξεν, ait ἄγειν ἡμῖν τοὺς γάμους, ἤδη δὲ ἅψαντος αὐτοῦ τὰς δᾷδας ἀποσβεσθῆναι τὸ πῦρ, &c. Iungermannus Claud. de Raptu Proſerp. l. 1.

Iam vicina toro, plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam profuga flamma pudorem
Sollicitat———

Idem libr. 2. de nuptiis Plutonis & Proſerp. vocat *fiſſas tædas*;

Ac fiſſas aliæ ſuccedunt lumine tædas.

Parrhaſius in Comment. vide Euagrium Hiſt. Eccleſ. l 6. cap. 1. vbi de Mauritij Imp. nuptiis. Adde Muretum ad 5. Catull. Anton. Hotomannum de Ritu nuptiar. cap. 15. B. Rhenanum in Tertullian. libr. aduerſus Valentin. cap. 32. Bern. Briſſonium de Ritu nuptiar. Tiraquellum de Nupt. Roſinum Antiq. Rom. l. 2. cap. 37. Barth. ad Claud. num. 878.

v. 10. *Thalamumque inceſta exorn. veſte*] L. *ingeſta*. Thoros nuptiales purpureis olim veſtibus conſterni ſolitos multis exemplis clarum eſt. Barth. ad Claudian. num. 1793. & num. 2733.

verſ. 17. *incluſi iacerent*] ex verecundia humanitatis communis. & more nuptiali, quem tangit D. Auguſtinus de Ciu. Dei l. 13. c. 18. *Quid concubitus coniugalis, qui ſecundum matrimonialium præſcripta tabularum procreandorum fit cauſa liberorum? Nonne & ipſe quanquam ſit licitus & honeſtus, remotum ab arbitris cubile requirit?*

Nonne

Nónne omnes famulos, atque ipſos etiam paranymphos, & quoſcumque ingredi qualibet neceßitudo permiſerat, ante mitti foras, quàm vel blandiri coniunx coniugi incipiat, &c. Vide Hiſtoriam S. Eugeniæ.

v. 23. *conſiderantium hæſerant vultus*] ſc. Quartillæ & meus, qui iunctis capitibus nouos nuptos per eandem rimam conſiderabamus.

v. 24. *Commouebat obiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde oſculis verb.*] al. *oculis*. Hic *commouet labra*, qui laſciui oris motu ad amorem allicit. & ſic conformat os, vt baſiari velit. Nam & talis oris habitus *ſuauium* dicitur, cùm ita figuratur labris promiſsis, aut lingua prolata, vt cùm mulieres ſuauiantur amatores. Vnde & Plaut. in Aſin. ſc. *agedum iſtum oſtend.* ſcripſit,

——Nec ſic tuſsiat

Vt cuiquam linguam in tuſsiendo proferat.

Iterum Ibidem; *——Tu labellum abſtergeas,*

Potiùs quàm cuiquam ſuauium faciat palam.

id eſt, quàm ſic comparet & formet, vt ad baſiandum aliquem inuitet. Quod tamen Petroni. ſcribit, eſſe videtur potiùs ſignum innuentis, & inuitatiunculam amoris ſignificantis, quàm ad baſium vocantis. Turneb. Aduerſar. l. 1. c. 15. Leg. ex Fulgent. *commou. valgiter labra.* Palmerius in Spicileg. Plautus Milit.

Itaque hic meretrices labiis dum ductantem,

Maiorem partem videat valgis ſuauiis.

Quod neſcio quis apud A. Gellium dixit *ſemihiulco ſuauio ſuauiari*. Meurſius Animaduerſ. miſcel. l. 3. c. 12.

v. 25. *furtiuis ſubinde oſculis*] ſic furi oſculantem ſuam amicam componit Agathias libr. 7. Antholog. ſic Ouid. *furtiua voluptas*. ſic. γαμοκλοπέειν pro furtiuo concubitu frui, dixit Phocylides. Barthius in Muſæum num. 182.

v. 29. *Videmus ſenem caluum*] infrà vocat *ad raſum*; *Pallio coccino ad raſum incluſerat caput* Videndus Rader. ad Martial. l. 8. epig. 46. Ad hanc verò Trimalcionis hiſtoriam illuſtrandam facit inſcriptio antiqua apud M. Velſerum in Monumentis Auguſtæ Vindel. vltima; vbi inter cætera;

Vrſumq; canite voce concordi ſenem

Hilarem, iocoſum, pilicrepum, ſcholaſticum, &c.

ibid. *tunica veſtitum ruſſea* Gloſſ. Græco Lat. πυῤῥός, *ruſſeus, rubeus, rufus*. Apul. lib. 2. Metamorph. *ruſſea faſciola*. Coluius ibidem in Notis. Anton. Thyleſius de

Coloribus cap. 6. putat ruſticam eſſe vocem, vrbanis ignotam; dicique *ruſſeum*, qui planè ruſſus non ſit, ſed aliquantò minus ruboris habeat. Al. *ruſſa.* & placet. verbum eſt vetus & probum. Apul. *Dentem atque ruſſam pumicare gingiuam.* Schopp. in Miſcellan.

verſ.30. *inter pueros capillatos*] ſic vocat impuberes ſiue eos, qui ad generationem inepti. Nam pueri olim non radebantur, ſed comam alebant; ſignum impubertatis. ſic infrà; *Digitoſq; paululum aſperſos in capite pueri terſit.* Martialis;

Et pedagogo non iubente laſciui
Parere gaudent villico capillati.

Perſius;——*Quibus indetonſa iuuentus*
Inuigilat ſiliquis, & grandi paſta polenta.

indetonſam vocat *iuuentutem*, haud dubiè impuberes aut proximos pubertati. Putean. in Genial. ſerm. Ramerez Hypomn. ad Martial. lib. 2. epig 57. num. 4. Satyrice Trimalcioni illudit, quòd ſenex caluus inter pueros ludat pila. nec enim ſenum eſt exercitium pilæ luſus, ſed iuuenum. Sauaro Not in Sidon. l.1. ep.8.

verſ.33 *ſoleatus*] deſcribit ſenem omnia inſolenter, & præter hominum morem facientem, & inter alia hoc ipſum, nempe ſoleatum pila luſiſſe poſt lotionem. Erat enim inſolens negotium poſt lauationem aptatis ſoleis iterum ludere. nam luſus pilæ erat ante lauationem. Martial. l.7. epig.31.

Non pila, non follis, non te paganica thermis
Traparat——

Et quidem in ipſis thermis, vbi lauabantur, exercebantur etiam pila, vt ex Martiali & Papinio notum. A balneo autem cùm ad cœnam pergerent, ſoleas aptaſſe pedibus, & ſoleatos è balneo exiuiſſe probat aliquot locis idem Martialis, de quibus adeundus Ramirez in Hypomnemat. ad l.3. epig.50. nu.1. & de luſu pilæ in balneo ante lauationem ad l.4. epig.8.

ibid. *pila ſparſina*] Leg. *ſparſiua.* videndus Hieron. Mercurialis de Arte gymnaſt. l.2. cap.5. An *pila ſparſiua* fuit *trigonalis*, quæ parua erat, non triquetra figura, ſed à loco trigono, vel à numero, figura, ſitu ludentium: ſtabant enim tres eo ordine, vt trigonum ſeu triangulum redderent; vt ex nummis M. Aurelij Antonini apud Byzantios percuſis apparet, quorum figuram in libris poſuit Mercurialis. Raderus ad Martial. l.4. epig.14.

v.vlt. *contingerat*] Leg. *contigerat*.

Pag. 59. v. 4. *matellam tenebat argenteam*] luxum tangit & Ariſtophan. in Acharn. Κἀχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν, *in aureo laſano*.

verſ. 5. *quæ inter manus luxu expellente vibrabant*] Leg. *quas i. m. luſu expellentes vib.* Iungermannus. Tria ſunt in ludo pilæ notanda. *Raptim ludere*, quod fit quum cadentes pilæ è puluere rapiuntur, & poſtquam ſolum percuſſère & ſaltu aſſurrexêre, reuocantur. quod Lucanus in Paneg. dicit *reuocare cadentem pilam*. *Tum Datatim ludere*, quando inter multos in corona vel choro ita luditur, vt alius alij pilam det, & ſæpe fallat. nam cum geſtu ſignificet ſe alicui iacere, iacit alij, qui ſecurus eſt in choro. Idem Lucanus dicit, *reddere fugientem non ſperato geſtu*, id eſt, quando videtur pila præteruolatura ludentem, eam reddere eo corporis geſtu & membrorum poſitione, quam nemo ſuſpicaretur aut ſperaret. Denique *Expulſim ludere*, quod erat, quando iacta pila ſe inuicem luſores, ne eam poſſent rapere, expellebant: Lucano *geminare volantem pilam*, id eſt, reddere dum ipſa volat, nec adhuc decidit. Varro apud Nonium; *Purgatum ſcito, quoniam videbis Romæ in foro ante lanienas pila expulſim ludere.* Quod narrat de Lacedæmoniis in theatro ludentibus. Lucianus in Anacharſi ſub Solonis perſona, & Iul. Pollux libr. 4. Onomaſt. meminit huius ludi. Hinc eſt quod I C. Alphenus in L. *ſi ex plagis*, 52. §. vlt. D. ad leg. Aquil. ſic caſum quendam deciderit; *Cum pila complures luderent, quidam ex iis ſeruulum, cum pilam recipere conaretur, impulit ſeruus cecidit, & crus fregit. Quærebatur an dominus ſeruuli lege Aquilia cum eo, cuius impulſu ceciderat, agere poſſet. Reſpondi non poſſe cum magis caſu quam culpa videretur factum.* vbi nota illum impulſionem de ludiratione fuiſſe, caſu autem fregiſſe crus, & non culpa impellentis, cùm qui expulſim luderent, & lege ludi ſe inuicem impellerent. Sed Trimalcio ille præ mollitie rapere nolebat decidentes pilas. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 4. epig. 19. n. 7.

v. 8. *Trimalcio*] ſic appellatus, quemadmodum *trifur, triſcurrium, tricongius*. In Gloſſ. *Malchio*, ἀηδὴς. Eſt vero Syriaca vox, & Regem propriè deſignat. Meurſius Animaduerſ. miſcel. l. 1. c. 11. An ſic etiam *Terconſul* in veteri inſcriptione apud Velſerum;

Sum victus, ipſe fateor, à Terconſule

Vero patrono, &c.? Sic *Tertullius* apud Tacitum? vnde *Tertullianus.*

v.9. *digitos concrepuit*] nota verbum *concrepo* cum accuſandi caſu. Putean. in Genial. ſerm. Crepitu digitorum poſcebant domini vilius aliquid imperantes. Rader. ad Martial. l.6.epig. 64. Ramirez ad eundem l.3. epigr.82.num.8.

verſ.11.*aquam popoſcit ad manum*]*poſcere* proprium & vſitatum in hac re verbum. Sauaro ad Sidon.lib.1.ep.11. Rader.ad Martial.l.8.epig.63.

v. 13. *Longum erat ſingula excipere*] ſic infrà;*conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi.*

v.14. *& ſudore calefacti*] in Caldaico ſc. quod Thalmudicis Iudeorum, מרחשח à verbo רחש id eſt, feruet & ebullit. Bucerus in Pſalm.45.v.2.

v.15 *momento temporis*] Daniel.cap.vlt.v.vlt.*intromiſit in lacum, & deuorati ſunt in momento coram eo*:id eſt, ſtatim, illico. Infrà Petron. *Vt ſolum hoſpitem vidi, momento recepi.* Et alibi;*Non eſt moratus Gnython imperium, momentoq; temporis inſeruit vinculo manus.*

ibid. *ad frigidam eximus*] veteres poſt caldariam in frigidariam cellam deſcendere ſolebant, vt corpus ſolidarent. Plin.libr.5. ep.6.*In proximo puteus, ex quo poſſis rurſus adſtringi, ſi pœniteat teporis.* Sidon.carm.9.

Intrate algentes poſt balnea torrida fluctus,
Vt ſolidet calidam frigore lympha cutem.

Sen.ep.86.Auſon. Moſella, Cor.Celſus de re med.libr.1. c.4.idem Sidon.lib.2.ep.9.vbi Sauaro.

v.16. *vnguento perfuſus*] Sozomenus Hiſt. Eccleſ.l.1 c. 13.de S. Antonio; *Oleo vngi, balneis & ſimilibus rebus vti recuſauit, quippe corporis firmitudinem, eiuſmodi rebus humidis in mollitiem mutari ſolere cenſuit.*

ibid *tergebatur nõ linteo, ſed palliis*]ſed infrà;*Video Gitona cum linteis & ſtrigilibus.* Apul. libr. 1. Metamorph. *E promptuario oleum unctui, & lintea terſui.* Coluius in Notis. Ammianus libr. 28. de balneari æui ſui luxuria; *Cùm è Siluani lauacro vel Mammeæ aquis ventitant ſoſpitalibus, aut quiſquam eorum egreſſus tenuiſſimis ſe terſerit linteis, ſolitis preſſoriis veſtes luce nitentes arbitra diligenter explorat, quæ vna portantur ſufficientes ad induendos homines vndecim: tandemq; electis aliquot inuolutus, receptis anulis, quos ne violentur humoribus famulo tradiderat, digitis vt metatis abit.*

v.17.*pallia ex molliſſima lana*]Ergo *pallium* propriè ex lana. Balbus Catholico; *Dicitur pallium a pellibus, vnde fiebat prius: ſed modò dicitur pallium quoddam genus panni ex ſerico, & quilibet mantellus.*

v.20.*lecticæ impoſitus eſt*] de earum vſu, forma, diſcrimine, Lipſius Elector. l.1.c.19.

v.21.*phaleratis curſoribus*]*curſores*, ſerui vocabantur, qui in itinere faciendo vel deambulando per vrbem, rhedam vel equos, pedites præcedebant in comitatu, quos Galli *Laquaiz*, & inde nos Hiſpani *Lacaios*, vocamus. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l.3 epig.47. nu 9. Petronius paulò pòſt; *Notaui in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem.* Germanis *Lackeyen*. Balbus Cathol. *curſor à currendo, vt curſor Domini Papæ.*

ibid. *chiramaxio*] videtur eſſe genus modici plauſtri, quo homo tantùm geſtari poterat, & à ſeruis, non à mãnis trahebatur. vnde vocabatur *chiramaxion*. Scalig. ad Feſt. *Arcuma*. In tali vehiculo catamiti obliua facie, vt Seneca loquitur, id eſt, *maſquez*, vectari conſueuerunt, ne ſol aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perſtringeret.

v.22. *deliciæ eius*] παιδικὰ, παίγνια, pueri amati. Socrates Hiſt. Eccleſiaſt. lib.3. cap.19. interprete Epiphanio Scholaſtico; *Adrianusq; ipſe Antinoum, ſuas delitias, in deos repoſuit.* in Caſſiodori Tripartita Hiſtor. Cicero; *Amores autem & quæ deliciæ appellantur.* Rectè, *Amores*, qui Græcis ἐρώμενοι, amaſij, τὰ παιδικὰ.

v.24. *Cùm ergo afferretur*] Leg. *efferretur*, ſcil. ex balneo. Putſchius vulgatam comprobat ipſe Petron. in eo, qui ſequitur, loco; *In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalcio ad ſymphoniam allatus eſt.*

v.25. *Cum minimis ſymphoniacis tibiis*]Sueton. de Caligulæ luxuria, c.37. *Fabricauit & de cedris liburnicas*, &c. *quibus diſcumbens de die inter choros ac ſymphonias, litora Campaniæ peragraret.* prorſus vt in Euangelio D. Lucæ c.15. *Audiuit ſymphoniam & chorum.* Salisberienſis pag. 165. *Recumbentis pedes calamiſtratus comatulus excepit, & teneris manibus tibias tractat.* Quid ſunt autem *minima ſymphoniacæ tibiæ?* an leg. *mimicæ?* ſic enim infrà de pueris in miniſterio cantillantibus; *Pantomimorum non patrisfamilias triclinium crederes.*

ibid. *acceſſit*]impropriè de eo qui vehitur.

v.27. *cantauit*]ſcil. tibiis.

v.30.*oſtiarius praſinatus*]in circo erant factiones, diuiſæ in partes coloribus diſtinctas. Caſſiodor.var.l.3.ep.51. *Tranſit praſinus, pars populi mæret; procedit venetus, & potior turba ciuitatis affligitur.* vbi haud dubiè leg *procidit venetus*, pro, *occumbit.* Hinc aurigæ nomina ſortiti, vt illi dicantur *praſinati*, hi *venetiani.* Nec in circo ſolùm, ſed in ſcena quoque factiones iſtæ. Exſertim Caſſiodor. l.1.ep.2.27 & 33. vbi inquit, *Partis praſini* (leg. *praſinæ*) *inſinuatione comperimus ſeditiones turbulentas imitari, & cauſam lætitiæ publicæ ad furoris certamina prorupiſſe. Quapropter,*&c. *à vobis praſinis pantomimus conſtituatur.* Et Antoninus Imp. in vita ſua; τὸ μητὶ πρασίνος, μητὶ βενετιανός, μητὶ παρμουλάριος, intelligit eos, qui factioni ſtudebant praſinæ aut venetæ. Fuiſſe Neronis praſinum agitatorem ſcribit Sueton. in Neron. cap. 22. & Spartianus, qui eũ inſuper praſinæ parti fauiſſe tradit. Satyricè ergo Petronius Neronẽ ſub Trimalcionis nomine perſtringit, quod vel extra ludum & circum ſeruos haberet praſinatos, qui à ſe videtur addidiſſe ceraſinum cingulum, id eſt, ruſſeum, ſtudio, opinor, innouandæ factionis à ſe Claudianæ dictæ.

ibid. *Ceraſino ſuccinctus cingulo*] Anton. Thyleſius de Colorib. cap 7. *Vini genus eſt quoddam inter ruſſum albúmque, nulli non cognitum; quod quoniam ceraſi colorem refert duracini, ceraſolum aliqui dicunt Italiæ populi.* Alamannis *Schiler* Ergo vt *praſinatus* eſt à Græco πράσον, ita *ceraſinus* eſt à κέρασος. vtrumque à colore eius fructus: illo viridis, hoc ruſſeus notatur.

v.31.*piſum purgabat*] ſic infrà; *partem leguminis ſuper menſam effudit, iuſſitq; me diligenter purgare.*

v. 32. *Cauea pend. aurea*] Rader. ad Martialem lib. 14. epig. 68.

verſ 33. *pica varia*] Douzæ dicitur famoſa garrulitate nobilis: ſed puto ſic dici, vt apud Lucret. plerumque *variæ volucres*, vel *diſſimiles*, vel *varij coloris.* Plin. l. 10. c. 29. *picarum genera, quæ longa inſignes cauda, variæ appellantur* Interpretes hoc loco confundunt *picam variam* cum *gaio*, niſi fallor, perperam. *Pica varia* eſt, quæ Alamannis *agerſta.* Francis Orientalibus *alſtera*, Occidentalibus ſiue Gallis *agaſſa* vel *agacha.* de qua eſt capiendus verſus ille Monaſticus apud Gardinerum in Prouerb. antiq.

Nomen abeſt pica, niſi quid varij tenet in ſe.

Et ille alter apud Balbum in Catholico;

Nigrior una pice, pars altera candida pica.

Videndus Dialogiſmus de pica in Epigram. vete lib. 4. pag. 128. Vincentius Beluacenſ. in Spec nat. Albertus Magnus, Robert. Conſtantinus in Supplem. ling Latin. Conradus Geſnerus in Hiſt. auium, & diligentiſſimus harum rerum & omnis antiquitatis perſcrutator Vlis. Aldrouandus in Ornitholog. *Gaius* à ſono vocis ſic dictus, quem Galli hodie *Geay*, Latini *graculum*, Germani *Heer* nuncupant. Quem enim Alamanni *gen* vel *gau* appellant, eſt ex genere larorum pectora rubicantium, capita ſuperiùs nigricantium: quo de accipiendus Eucherius Lugdunenſis in Interpret. nom. Bibl. cap. 11 ſcribens; *Larus in Pentateucho, gauiam ſignificat.* *Picus martius* Gallis eſt, *pimars*: *picus viridis*, *pimerd*, *Grunſpecht*. nam & *Specht* noſtrum à Latino *picus* originem habet. Igitur illa

ibid. *intrantes ſalutabat*] Iſidorus Gloſſ. *Chare Cæſar, amicos.* Corrigit Goldaſt. *a pſittaco*, vt ſit illud Martialis; *Hoc didici per me dicere, Cæſar aue.* & illud in Philom. Ouid. *Atque ſuo domino Chare valeq́, ſonat.* & illud Perſii; ——*expediuit ſuum* χαῖρε Benedictus Magiſter apud Balbum; *Pica verba in diſcrimine vocis exprimunt, vt homo, & ſi linguas in ſermone explicare nequeunt, ſonum tamen humana vocis imitantur.* Vide Phil. Camerarium Horat. ſucciuar Centur. 3. ca. 71. Pierium in Hieroglyph. Raderum ad Martial. l. 14. epig. 67.

Pag. 60. v. 2. *oſtiarij cella*] cellam atrienſem dicit, vbi vinctus ianitor custodiam ianuæ gerebat. Rader. & Martial. lib. 9. epig 55. Memoria opinor lapſus. non enim ſeruus vinctus ſeruabat, ſed canis: ipſe ſeruus liber à vinculis erat, vt ex Plauto diſcimus.

v. 2. *canis ingens catena vinctus*] Senecæ *catenarius*, Artemidoro δέσμιος, Phędr. *à catena collum detritum canis.* Ritterſhuſ. in Not. More veterum canes ad oſtium non viui modò, ſed & ſculpti, vt in regia Alcinoi;

Χρυσεῖοι δ' ἑκάτερθε κ̓ ἀργύρεοι κύνες ἦσαν
Δῶμα φυλασσέμεναι.——

vel picti in pariete, vt hic in Petronio. Auſon. Popma ad Varron. Vide Douzæ Præcidan. pro Tibul. c 1. Caſauboni Comment. ad Theophraſti Character.

verſ. 3. *quadrata litera*] Petronij & ante temporibus iam inuentæ erant aliæ literarum formæ, teſte Quintiliano

tiliano libro 1. cap. 7. inter quem & Petronium non adeo multum æui interfuit, vt non earundem literarum formis vti potuerint: quæ formæ erant quadratæ. Merſius Animaduerſ. miſc. libro 3. cap. 18. Vide tamen Cuiacium.

v 4. *Caue, caue canem*] vinctos canes ad ædes habebant; vt, & tabernas. Ianuæ autem vel parietes inſcribebātur, vt caueret ſi quis introiret, hac formula, *Caue, caue canē.* Ch. Colerus Parerg. cap. 16. Rader. ad Martial. lib. 11. epi. 17. Titus Popma de Oper. ſeruor. verbo *Oſtiarij*. Quem morem antiquum tangit etiam Puteanus principio Genialium ſerm. Alioqui teneretur lege Aquilia dominus, cuius canis damnum feciſſet, argum. l. *ſi quis foueas*, §. vlt & l. *ſi putator*. D. ad legem Aquil. vbi Doctores. Sic & equitantes *debent cauere & admonere gentem, alta voce clamando, CAVE, CAVE*, vt ſcribit Vitallinus de Malefic. tit. Damno dato, num. 45. & Geminianus in cap. ſi duo, & cap. ſæpe, diſtinct 50. ſcribit, *quòd ita debet acclamare, quòd euitari poſſit*. Hippolytus Bonacoſſa tract. in Mater. Equor. quæſt. 178. Varro; *In ianua, caue canem, inſcribi iubeto*, & titulus Mænip. *Caue canem.* Hoc vti conueniet, quoties monebimus, cauendum ab homine maledico & obtrectatore, vel ab hoſpite inhumano Auſo. Popma ad Varron.

ver. 7. *Venalitium titulis pictum*] *venalitium* vocat δουλοπρατήριον. *tituli* autem non ſolùm in venalitio pingi ſoliti, ſed etiam collo aptari vendundi mancipij. Propertius:

At quorum titulus per barbara colla pependit,
Calati medio cum ſaliere foro.

Scalig. ad Propert. Ranchinus Var. lect. lib. 1. c. 4.

v. 12. *Pictor cum inſcriptione reddiderat*] vide Plinium in epiſt. fol. 176.

verſ. 16. *Parca aurea penſa torquentes*] Sidonius carmine 7.

Aurea concordes traxerunt fila ſorores.

Sauaro in Notis. Alludit autem ad diſciplinam Hetruſcorum. Germanus Valens Guel. Pomp. ad Virgil. Eclog. 4. *Aurea penſa* ſunt felicia Parcarum omina. Sidon. carm. 15.

——probat Atropos omen
Fuluaq; concordes iunxerunt fila ſorores.

Rader. ad Martial. lib. 6. epigram. 2.

v.20.*ędicula*] ſacello, ſacrario, larario, quæ in Magnatum domibus fuiſſe notauit Barth. ad Claudian. numero 480.

v.22. *In qua barbam ipſius conditam*] Vulgaris ac notiſſima veterum conſuetudo deponendæ barbæ multis teſtimoniis confirmata à Criticis noſtris. Lipſio ad Tacitum Annal. libro 14. Torrentio ad Sueton. Neron. cap. 12. Alexandro Neapolitan. Genial. dier. libro 5. cap. 18. Tiraq. ibid. in Addition. Radero ad Martial. l. 3 ep. 5. Ramirez Hypomn ad Martial. lib. 3. epig. 6.

v.24. *quas in medica picturas haberent*] Leg. *in media*, ſcilicet porticu. Moris erat apud Romanos, hiſtorias, fabulas, & alia multa porticibus depingere, ſubſcriptis Poëtarum verſibus, quos deinde otioſi ſolebant ſpatiantes relegere. Ramirez ad Martial libro 3. epigramm. 20, num. 5.

v.26. *Procurator rationes accipiebat*] Pag ſeq *Diſpenſatorem in precario aureos numerantem.* Ex quo videtur Petronius *Diſpenſatorem* alium facere *à Procuratore. Diſpenſator eſt*, quem nos hodie *theſaurarium* vel *camerarium* dicimus, toti fiſco dominico præpoſitus: *Procurator* autem, quem nos *fiſcalem & rationalem*, *Rechenherr und Zalmeiſter.* Matth. 2. *Dicit dominus vineæ procuratori ſuo: voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouiſſimis vſque ad primos.* Sic infrà; *procurator inſulæ Bargates*, qui ſeruus fuit inſulæ, ſiue domus adminiſtrator. Petrus Diaconus in vita B. Gregorij Papæ; *Cùm ergo Gregorius ei ſex argenteos dari feciſſet, & abiiſſet, eadem die iterum rediit, &c. Sed Gregorius cùm à procuratore ſui monaſterij didiciſſet nihil dandum* (leg. *tãdem*) *præter ſcutellam argenteam, quam mater ſua cum leguminibus mittere ſolebat, in monaſterio remanſiſſe, illam ſtatim dari præcepit.* vide §. *nihil autem*, 43. Inſtitut. de rer. diuiſ. De *Diſpenſatore* Papias ſcribit; *Diſpenſator, cui creditur adminiſtratio pecuniarum: quia priùs, qui dabant pecuniam, non numerabant, ſed appendebant eam.*

v 28. *in poſtibus triclinij faſces cùm ſecuribus erant fixi, quorum vnam partem*] Leg. *imam partem. Faſces*, bacilli aliquot teretes, loro colligati in modum faſcis. *Securis & faſces* inſignia Magiſtratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumuiris autem, Aedilibus Quinquennalibus, Sexuiris (qui Magiſtratus municipales) lictores præibant: non cum faſcibus, ſed nudis virgis aut bacillis. ideo miratur

adole

adoleſcens, quia inſolens & præter morem. Lipſ. Elect. L. 1. cap. 23. Moris autem adfigi faſces poſtibus liminum Magiſtratus, de quo Barth. ad Claud. nu. 480.

verſ. 29. *quaſi embolum nauis ancum*] id aduncum erat. Hinc in Catalect. ---*Puppis adunca concurrit*. Propertius, Statius, & alij, *curuam nauem* dicunt. Et propterea *roſtrum* à Latinis ſcriptoribus vocatur. Petronius Græcã vocem retinuit Ex hac forma *Roſtrum* in foro ἔμβολα nominant. Appianus; καὶ αὐτὸν ὁ Σύλλας ἐν ἀγορᾷ περὶ τῶν ἐμβόλων θέμενος. Lindenbrog. Not. in Catalect. Adde Bayſium de Re nauali.

v. 34. *lucerna balychnis de camera*] Candelabrorum priſcis in cœnis nullus vſus. Noctis tenebras lucernis penſilibus diſpellebant. Bernart. Scholiis, Stat. libro 1. Thebaid. Sidon. lib. 9. ep. 13.

Laquearibus coruſcis
Camera in ſuperna lychnus. Sauaro in Not.

Pag. 61. v. 5. *Stellarumq; vii.*] pro *planetarum.*

v. 7. *diſtinguente bullo*] non in oſtro, vt vult VVouvv. ſed tabula affixa, vt nos hodie *Faſtos noſtros*, id eſt, Calendaria ſolemus, illa quæ perpetua vocantur, & diſtinguente bulla notari amant.

verſ. 13 *ſubducta veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo*] quas in apodyterio, vbi veſtes lauaturi reponebant, negligenter cuſtodiebat Fuiſſe apodyteria iuxta balneas, ipſe vſus etiam hodie docet. Rader. ad Martial. libro 12. epig. 58.

verſ. 18. *Non tam iactura me mouet*] Sic in Priapei. carmin 55.

Non mouet amiſſi tam me iactura pudorq;
Quam præbent iuſtos, &c.

Schop. in Comment.

v. 19. *veſtimenta mea cubitoria*] Leg. *accubitoria* Romanis alia veſtis domeſtica, alia forenſis. inter domeſticas cœnatoria, quam non vas videre publicam lucem. Mart. lemm. *Cœnatoria*;

Nec fora ſunt nobis, nec ſunt vadimonia nota:
Hoc opus eſt, pictis accubuiſſe thoris.

Lipſ. Saturnal. lib. 1. cap. 2. At Petron. *cubitoria* voluit, vt Plaut. Aſin. & identidem *cubare*, pro *accubare*. *Cubitoria veſtimenta*, vt *cœnatoriæ veſtes*, Capitolino in Maximin. *tricliniaria*. Theod. Marcilius ad Perſ. Sat. 1. vide Bayſium de Re veſtiaria.

v. 21. *Tyria ſine dubio*] veſtis triclinaris mollior & coloris exquiſiti argumentum eſt ſolutorum morum. ſatis conſtat ea ætate, qui elegantiores videri volebant, cœnatoria & vniuerſam veſtem tricliniarem ſplendidiſſimam habuiſſe. In dibapha igitur purpura, & in coccinis aut hyacinthinis diſcumbebant. Caſaub. Comment. in Perſium Sat. 1.

ibid. *ſed tam ſemel lota*] Leg. *ſed haud ſemel lota*, vt dibapha ſignificet. Lipſ. Saturnal. libro 1. cap. 2. Ita ille mutat. contra Petronianus iſte nugo vult, Tyria quidem eſſe, non tamen dibapha. Et intellige, *ſed tam ſemel*, id eſt, *ſed tamen*, vt L. Senec. ep. 6. *Intelligo Lucili non emendari me tantum, ſed transfigurari. Nec hoc promitto iam, aut ſpero, nihil in me ſupereſſe quod mutandum ſit*, &c. pro, *nec hoc promitto tamen*, &c. Extenuat diſpenſator iſte rem ciuiliter. itaque & ſequitur; *Quicquid ergo eſt, dono vobis*. Marcilius ad Perſ. ſatyr. 1. *Sed tam ſemel lota*, id eſt, non bis tincta murice ſeu purpura. Barthius exploſa Lipſiana emendatione ad Claud. n. 1958.

verſ. 28. *Vinum dominicum*] Inſcriptio Romana apud Velſerum in Monument. Auguſtæ; *-Merum profundite*
Nigrum Falernum, aut Setinum, aut Cæcubum,
Viuo ac volenti de apotheca dominica.

v. 30. *pueris Alexandrinis*] Aegyptiis, quos infrà vocat, Aethiopibus. vide Goldaſti Animaduer. ad VVinsbeck. par. 1. Parænetic. vet.

ibid. *aquam in manus niuatam*] id eſt, vt loquitur Senec. *multa niue incluſam, vt frigore refrigeraretur alieno*: vel ex niue coctam. Decoquebat veterum luxuria niues, eáſque percolabat. vnde *niuarium colum* Pomponio in L. in argent. D. de aur. & argent. leg. & Martiali libro 14. lem. 103. eidémque *niuarius ſaccus*, lem. 104. quibus niues attenuabant. Plin. lib. 19. cap. 4. *Decoquunt alias (niues) quas mox & illas hyemant*. Decoctas quippe niues, & ſpiſſis vimine qualis incluſas, aut infuſas vitro, rurſus in niuem mergebant. vnde *decocta* dicta aqua niuata, quæ Martiali *niuea cocta*. Eſt autem Neronis inuentum Plin. lib. 31. c. 3. *Neronis principis inuentum eſt, decoquere aquam, vitroq; demiſſam in niues refrigerare*. quem ſub perſona Trimalcionis Satyrice irridet Petronius. Sauaro ad Sido. lib. 2. cap. 2. And. Baccius de Vinor. hiſtor. lib. 6. Rader. ad Martial lib. 14. ep 107. & 108. In vſu lautitio fuit olim, & iam eſt: etſi diuerſo atque alio ritu. Nos ante menſam lauamus,ſed tantummodo manus:antiqui(ni quidem in balneis fuiſſent,tunc enim non lauabant) in ipſo quoq; conuiuio,atque etiam pedes. Putean.in Genial.ſermon. Vtriuſque lotionis exempla in ſacris. Videndus Petrus Ciacconius in lib.de Triclinio,& Fulu.Vrſinus in Notis ad eundem lib. Veratius in Pontificali; *Cùm iam manus pranſores lauarent.* Phariſæi manus ſuas lauabant ad cubitum vſque,quod Marcus cap.7.verſ.3.vocat,πυγμῇ, & Theophraſtus exponit,ἄχρι τοῦ ἀγκῶνος. quam expoſitionem reiicit Beza, vſque ſummo ſtudio affectatas fuiſſe iſtas ablutiones à Iudæis,vt facere ſolent, qui manum manui affricant , & pugnum inſerunt alterius palmæ;cui adſentitur Syrus Interpres,qui πυγμῇ vertit דבטילאית *dabbtilaith*, id eſt, ſedulò & accuratè.Munſterus Annotat in Deuterono.cap.8. ex Hebræo Centum Benedictionum libro; *Tradunt manus primùm abluendas & tergendas,alioqui panis qui comeditur, immūdus indicatur.* Et mox: *Fundenda eſt aqua tribus vicibus ſuper manus:in prima fuſione ſunt digiti ſurſum leuandi, in poſterioribus demittendi ſunt manus ſimul lauandæ, nō vna poſt alteram.denique opus eſt,vt in ablutione manuum, ſiniſtra tanquam famula ſubſeruiat dextræ.* Nec ſolùm ante promulſidem & antecœnium , ſed etiam per ſingulos miſſus abluebant manus.Lipſ.Saturn.lib.2.cap.1. Sauaro Not.ad Sido.lib.1.ep.11.

v.31.*aliiſq; inſequentibus ad pedes*] ſcil. pueris aquam in pedes infundentibus. Sic enim & ſuprà loquitur; *Aquam popoſcit ad manus.* ſc.infundendam.Caper.de Ver. dubiis.

v.32. *paronychia*] παρωνυχία. Paul. Aegineta lib. 3. ἡ παρωνυχία ἀπόστημά τι ἐστὶ παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄνυχος συνιστάμενον. Balbus Catholico; *Pedora , pedum vel aurium ſordes.* vide Hen.Stephanum in Theſau.ling.G.pag.1345. tom.2.Huius miniſterij exempla habes in antiquis monimentis apud Ianum Foiſſardum in libb.Antiq Rom. expreſſa.

v.33. *Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant*]Receptū hoc ab antiquo fuit,vt delicatiorum conuiuiis cantatores & ſymphoniaci intereſſent.Claudian.de Laudib.Stilicon.lib.2.

——Nullo cythara conuiuia cantu
Non pueri laſciuia ſonant——

Vide Clementem Alexand.Pædag.l.2,c.4. Nec ſolùm in hoc eorum luxus ſtetit, imò etiam fercula ad ſymphoniam inferre mos erat. Petronius infrà; *ſubito ſignum ſymphonia datur, & guſtatoria pariter a choro cantante rapiuntur.* Serenus Sammon. in fragmentis apud Macrob. Lindenbrog. Not. in Catalect. Dicam infrà.

Pag. 61. v. 2. *non minùs me acido cantico ex. et.*] fort. acuto; at. Martianus Capella; *Vox aut acuta eſt aut grauis. Sonus grauis eſt, cum ex intimo ſpiritu trahitur. acutus, cũ ex ſuperficie oris emittitur.* Stat. 6. Theb.

Et lituis aures circumpulſantur acutis.

Sic infrà, vbi legitur; *Ægyptius puer, atque ipſe etiam teterrima voce de laſerpiciario mimo canticum extorquet:* cenſeo corrigendum, *tenerrima voce*, pro, *gracillima*, qualis eſſe puerorum ſolet, quod & VVouvverum notaſſe video.

v. 4. *pantomimorum*] Rigaltius Not. ad Phædrum li. 5. fab. 88. Adeò verò priſci illi ſymphoniaci pueri in deliciis, vt etiam nomen proprium inuenerint. Gloſſ. vett. *Fabiarij, cantores.*

v. 5. *guſtatio valde lauta*] aliis *guſtus*, eſt exordium cœnæ, ſeu antecœna. Rader. ad Martial. l. 11. epigr. 16. Roſin. Antiquitat. Roman. l. 5. c. 29.

verſ. 7. *Cui locus nouo more primus ſeruab.*] Regio ſc. & Imperatorio more. Feſtus; *In conuiuiis ſolus Rex ſupra omnes accubat.* Ditmarus Merſpurgenſis in Othone Imp. libro 4. Chronic. vide Sauaronem ad Sidonium libro 1. ep. 11.

v. 8. *in promulſidari*] i. e. in guſtu. Rader. ad Martial. li. 11. epig. 16. Deſcribitur hic guſtationis laterculum, ſiue *πρόπομα* vide Caſaubon. Animaduerſ. in Athen. l. 2. c. 17. In al. *in promulſide danda.* Leg. *in promulſidariis.* Vlpian. L. *etſi non ſunt, §. argento,* D. de aur. & arg. leg. *promulſidaria vaſa* appellat hic *promulſidaria* intelligit cibos, qui in guſtu. Lipſ. Epiſtol. quæſt. lib. 3. ep. 2. Vlpian. autem vaſa, quibus cibos vel promulſidem apponebãt. Bayſius. Leg. *in promulſidare* eo exemplo, quo poſtea; *Cœnemus hoc eſt, in ius cœnæ.* Græca forma. Gell. l. 9. cap. 2. *Petit as ſibi dari, εἰς ἄρτους* Palmer. in Spicileg.

v. 9. *Aſellus erat*] vix adſentior Scaligero, aſellum fuiſſe vas. ſequentia verba Petronij aliud mihi dicunt. Iungerman.

ibid. *Corinthius cum biſaccio poſitus*] L. *Corinthiis. Corinthia* autem pro vaſis Corinthiis, vt *feras, Numidicas,* *Africanas*, cõcreta pro abſtractis dicimus. Palmer. in Spicileg. Perperam. *Aſellus Corinthius* eſt ex ære Corinthió factus, à forma ſic dictus, onuſtus duobus hinc & inde ſaccis, quibus ferculorum lances & parapſides in menſa imponebantur. Cuiuſmodi eſt, quam nos Germani *geiſam*, h.e. capram, ſimiliter à forma dicimus, propter cornuum bigam, quaſi *δίκερων*. Apud Heluetios eidem vſui deſtinatum vas, *Biſiſs* dicitur: interim etiam *Biſack*, planè vt hoc loco apud Petronium, *Biſaccium* intellexit Ouid. 1. Metamorph. in re gemina germana;

Ponitur hic bicolos ſincera bacca Mineruæ.

Gallis hodie & Alamannis *Biſack* etiam dicuntur aſſuti vtrimque more noſtro ſacci manicarum & femoralium. Salomo Conſtantienſis Epiſcopus, vel potiùs Iſo Magiſter Sanctgallenſis, Salomonis (vt ~~Goldaſtus~~ noſter in Alamãnicis docuit) præceptor, in Lexico; *Mantica, bargila, viſaccia.*

v. 16. *tomacula*] Martialis lib. 14. Platina Cremonẽſ. lib 6. *biſitium* appellat, quod cùm deſcripſiſſet, ſubiicit; *Tomacula hac vulgus appellat, quæ fortaſſe meliùs omacula cùm inuoluta omento fiant, dicerentur, vel tomacula, vt Martial. placet.* Sed non placet: *omacula* pro tomaculis dico: Raderus ad Martial. l. 1. epig. 35. Item Martialis l. 14. epig. 191.

Parua tibi curua craticula ſudet oſella.

Oſellas pro tomaculis poſuit, quę craticulis imponuntur torrenda. Idem Rader & in Comment.

v. 18. *Syriaca pruna*] quæ olim Latinis Græciſque, & Gallis hodie *Damaſcena*. Rader. ad Martialem libro 13. epig. 29.

ibid *In his eramus lautitiis, cùm ipſe Trimalcio*, &c.] More Octau. Auguſti, de quo Sueton. cap. 74. *Conuiuia nonnunquam & ſeriùs inibat, & maturiùs relinquebat: cùm conuiuæ & cœnare inciperent priuſquam ille diſcumberet, & permanerent digreſſo eo.*

v. 20. *poſi. uſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentib. riſum*] quia vulgò vno tantùm puluinari vtebantur. Apuleius li. 7. *Et in ſummo puluinari locatus, cœna & poculis magnis inaugurat.* Quod & *Capitale.* In Vitis Patrum lib. 4. *Videns eum Ægyptius veſtitum mollibus rebus, & mattam de papyro & pellem ſtratam ſub ipſo, & modicum capitale ſub capite eius.* Si Encolpius hodie ad Sueuos Algouios & Heluetios Turgouios veniat, apud quos tenuiſſima ſubtiliſſimáque texuntur lina, quid putas quæſo dicturus ſit, vbi videat in lectis ſtruem minutiſſimorum ceruicalium ſex, octo, decem, interim etiam plurium, ad oſtentationem lautitiarum paratorum? Iacobus Gaudenſis Monachus in Aerar. aureo Poetar. *Analectides dicuntur modici cuſsini, ad exaltandos humeros apti.*

v. 22. *Pallio coccino adraſum incluſerat caput:*] Græci Romanique capite intecto qui delicatiores, capite incedebant palliolato, non ſine ſuſpicione luxus. Senec. de Mæcenate; *Hunc eſſe, qui in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrimque auribus.* Plutarchus ſuperbiam Demetrij taxans, *Domino ſtante, inquit, ipſus accumbebat, ἔχων δ᾽ αὐτὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον* Lipſ de Amphith. c. 20.

v. 23. *Circaq; oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam*] *Claui*, quibus honoris cauſſa vtebantur Senatores vel Tribuni vel Equites, non erant conſuti veſti, ſed ſupra eam demiſſi in pectus vſque, alij arctius, alij, latiùs, vt rectè Horatius dixerit;

——Latum demiſit pectore clauum.

Acro ad illa verba; *Prætextam & latum clauum. Latum clauum purpuram dicit, quæ in pectore extenditur Senatorum. Græci τὸν κολοβιῶνα vocant. vſum eius retinent Principes, iniicientes veſti a ceruice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus pretioſis muris Pontici, vel alijs, dum Regio habitu prodeunt in publicum.* Cuiac. Obſeruat. l. 12. c. 39. *Claui* non tunicis ſolùm adſuebantur, ſed & ſuppellectili, præſertim triclinari Linteorum toralium, duos clauos habentium latiſſimos, meminit lib 16 Ammianus. Linteorum & mãtilium clauatorum in Alexandro Lampridius, facítque duo genera cocco vel auro clauatorum: fiebant enim claui, qui acceſſionis loco veſtibus cedebant, vt ſcribit Vlpianus, è cocco vel purpura vel auro. Hieronym. in Eſaiam lib. 1. *Tunicam μεσοπόρφυρον, id eſt, clauatam purpura.* Caſaubon. in Ael Lamprid. Martialis L. 4. epig. 46.

Et lato variata mappa clauo.

i. e. clauis purpureis vel aureis variegata. *Claui* in veſte vel *lati* vel *anguſti* vnde *latus clauus* Senatoria, *anguſtus* Equeſtris veſtis & *latus clauus*, pro Senatoria dignitate, & *anguſtus clauus* pro Equeſtri. Hinc irriſoriè Noſter *laticlauiam mappam* dicit Trimalcioni fuiſſe lautiſſimo

& ſuperbiſſimo diuiti, quaſi non ei homini competentem, ſed Senatori. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 4. epig. 46. nu. 7. Alij aliter ſcripſerunt. vide Torrentium ad Sueton. Ad Manutium N. de Quæſit. per epiſtol. l. 2. c. 2. Sigonium lib. 3. de iudiciis, Roſinum Antiquit. Rom. l. 5. c. 31.

v. 24. *immiſerat*] pro, *ſtrauerat*, non communi notione, vt apud Ael. Lampridium in Alexandr. Seuer. *Conuiuium neque optimum neque nimis parcum, ſed nitoris ſummi habuit. ita tamen; vt pura mantilia mitterentur, ſæpius quoque clauata, aurata verò numquam.* Ramirez d. loco.

v. 26. *in minimo digito ſiniſtræ manus annulum*] Apud Iul. Polucem lib. 2. cap. 1. annulus, qui minimo geſtatur, vocatur ob paruitatem *ἀκαρὶς*: ſicut *κορώνιον*, quo index ornatur.

v. 13. *eboreo circulo lamina ſplendente*] L. *ſplendens*, quæ videtur Capitolino dici *coſtula*, in Maximinis; *Dextrocherium cum coſtula de hyacinthis quattuor.* Caſaubon. in Lamprid. *Splendente* refertur ad *circulo*, non ad *lamina*, quæ videtur fuiſſe aurea. *Ebur* namque auro ſubornari ſolitum diſcimus ex verſu illo, quem non procul à fine huius Satyrici habes:

> *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro.*

v. 34. *Spina argentea dentes perfodit*] Raderus ad Mart. l. 14. epig. 19.

Pag. 63. ver. 1 *abſentinus eſſem*] al. *abſentiuus eſſem.* Leg. *abſens diutius eſſem.*

v. 2. *Permittitis tamen finiri luſum*] inter cœnam ludebant alea. Sueton. Auguſt. ca. 71. *Inter cœnam luſimus γεροντικῶς & heri & hodie.* vbi de aleæ luſu, qui ſenum eſt. vnde Cic. de Seneα. *Nobis relinquat talos & teſſeras.* Sauaro ad Sidon. l. 1. ep. 8.

v. 3. *cum tabula terebintina*] *tabula* erat alueolus, in quē calculos ſiue teſſeras iaciebant. Sauaro ad Sidon. lib. 5 ep. 17. & l. 8. ep. 12.

v. 4. *Cryſtallinis teſſeris*] *Latrunculi* quoque fiebant vt plurimum ex vitro. Lucan. in Panegyr.

> ——*Vitreo peraguntur milite bella.*

Martialis, *Vitreo latrone cluſes.* Fr. Lindebrog. Not. in Catalect.

v. 8. *guſtantibus adhuc nobis*] dictum ſicut *ientantibus*, *prandentibus*, *cœnantibus.*

v.9. *repoſitorium allatum eſt*] ſic ſtatim; *Repoſitorium rotundum* XII. *habebat ſigna*, &c. Plin. libr. 18. extremo; *Nec non & conuiuijs menſiſq; noſtris, vaſa quibus eſculentum additur, ſudorem repoſitorijs linquentia, diras tempeſtates prænuntiant.* Græcis dicitur ἐγγυθήκη, vt Callixeno apud Athenæum. Gloſſæ Antiquæ; *Enceteria machina lignea, qua amphora ſuſtinetur.* Videntur vſi voce Græca, *engetheca*, quæ hic leuiter corrupta. Romani priſci vocabant *incitegam*, vt ad Feſtum ſuum obſeruauit Scaliger. Iauolenus *etiam* in L.10. D. de legat. III. Caſaubon. Animaduerſ. in Athenæ. l.5. c.13.

v 1. *qua incumbunt ova*] mutant in *incumbant* ſine lege Dictatoris. Cuius audi edictum infrà propoſitum; *Non frueris hac præda, ſuper quam ſolus incumbis.*

verſ. 20. *non minus ſex libras pendentia*] Legend. *ſe libram pend.* Gruterus Suſpicion. l.2 cap 10. Fort *ſexquilibras*, pro *ſeſquilibras*. quin verum puta, *non minus ſe libras pendentia.*

verſ. 22. *penè proieci partem meam*] *portionem meam.* Ciborum κλάσματα, μερίδες, *partes* dici notum. Rigaltius Not ad Phœdrum fabul. 5. ſingulis conuiuis diſtribui ſolitas. Piccartus Pericul. Critic. cap 19 *Partes* ſunt fercula, quæ vnicuique apponuntur in conuiuio ſigillatim vt in conuiuio Regio quod Athenæus deſcribit, vocátque μερίδας. Dicuntur etiam δαῖτες. Moyſes Geneſ. 43. verſ. 33. de conuiuio Ioſephi, quo imprudentes fratres in Aegypto excepit; *Et mirabantur nimis ſumptis partibus, quas ab eo acceperant: maiorq; pars venit ad Beniamin, ita vt quinque partibus excederet.* Samuel 1. Reg. 1. v.4. de conuiuio immolatitio Elcanæ; *Deditq; Phenennæ vxori ſuæ, & cunctis filijs eius, & filiabus partes: Annæ autem dedit partem vnam triſtis, quia Annam diligebat.* Nec præſentibus tantùm, ſed & abſentibus, *partes* mittebantur. Plutarchus in Ageſilao; Ἅμα δὲ αὐτὸς ἔθυσε εὐαγγέλια, ϗ διέπεμψε μερίδας τοῖς φίλοις, &c. Eſdras Iunior lib. 2. (qui vulgo 3.) cap vlt v.52. *Digreſſi ergo manducate pinguiſſima quæque, & bibite dulciſſima quæque, & mittite munera his, qui non habent*: hoc eſt, partes. Hermas lib. 3. Paſtoris cap. 5. *Conuocatis amicis paterfamilias miſit de cœna ſua ſeruo illi partes complures, quas cùm accepiſſet ille, ſuſtulit ex eis quod ſufficiebat ſibi, reliquum autem conſeruis ſuis diſtribuit.*

v.25. *Hic neſcio quid boni debet eſſe*] verbum *debet* ele-

ganter

ganter vſurpauit,pro neceſſe eſt vt inſit. Sic & Lucret. crebrò vſurpat,vt Plautus verbum *oportet*. Schopp. Explanat.in Moſtel.a.4.ſc.2.

v.26. *pinguiſsimam ficedulam piperatam*] Martialis l. 13.epig.5.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo,
Cùm tibi fortè datur,ſi ſapis adde piper.

ſine pipere enim fatui eſt ſaporis. *Ceream* dicit, quam hoc loco Petron. *pinguiſsimam*, *μετωνυμικῶς*. pinguia enim cerea videntur & mollia. Rader.in Comment. ad Martial.

v. 27. *Iam Trimalcio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat*] fors eſt vt rectiùs legatur, certè elegantiùs, *alia omnia.* quæ locutio prouerbij ſpeciem habet, vt ab aliis eſt obſeruatum.

v. 29. *feceratq́; poteſtatem clara voce,ſi quis noſtrum iterum vellet,mulſum ſumere*] mutant in *ſumeret*, imperitè. *fecerat poteſtatem ſumere*,eſt Græciſmus, pro *ſumendi.* Sic loquitur & Iuſtinianus Imp. ſiue potiùs Trebonianus in Inſtit.Iuris l.2.tit.7.*de Donation.*§.2.in fi. *Licentiam præſtitimus certis ex cauſis eas reuocare.*Et tit.9. *Per quas perſon.cuiq.acquir.* §.2. *Vt etiam eſſet eis licentia alij filio, vel extraneo donare,vel vendere,vel quocumque modo voluerãt, adplicare.* Et ibidem; *Tertiam partem retinere licentiam habebat.* Et tit.10. *de Teſtam.ordin.* §.10.in fi. *Nec hæredi, neque alijs perſonis licentiam concedimus,ſibi quodammodo teſtimonia præſtare.*

v.31. *cùm ſubitò ſignum ſymphonia datur*] Symphoniæ ſigno dato inferebatur & auferebatur cœna. Sammonicus Serenus ad Seuerum Principem;*Cùm interſunt conuiuio ſacro,animaduerto hunc piſcem à coronatis miniſtris cum tibicine introferri.* Sauaro Not.ad Sidon. l.1. ep. 2. Dixi ſuprà.

v.34. *parapſis*] adi Sauaronis Not.ad Sidon.l.2. ep.9. Rader.ad Martial.l.11.epig.16 Argenteas fuiſſe parapſides patet ex L.19.§.3.D.de aur.& arg.leg.

Pag.64.v.3. *lecticarius*] *ſupellecticarius* alij legunt.Rader.ad Martial.l.14.epig.72.

ibid. *argentumq́; inter reliqua purgamenta ſcopis verrere*] ſcopis pauimenta ſeu aſſarota negant verri, quod ex Iuuenali & Plinio refutat Domit.Calderinus. Sed Calderinum refellit Alexander Neapolit.l.4.cap.21. Verior tamen Calderini ſententia, pro quo apertus eſt hic Petronij locus. Rader. ad Martial.l.14.epig.72. Gruter. ad Senec.epiſt. 27.

verſ.8. *minorem nob.æſtum ſua frequentia facient*] Monſtri ſimile, vt æſtate media triclinium frigeſiat hominum multitudine. L. *ſua infrequentia.*ſcilicet ſeruos aliquot exire iuſſerat Trimalcio, mitigandi æſtus: quem conſtat intendi ſpirituum illa indiſcreta copia. Gruter. Suſpic.l.5.cap.12. Aliàs legitur, *ſublata frequentia.* neutrum probè: & puto vulgatam lectionem intellegi & tolerari poſſe.

v.9. *amphora vitrea diligenter gypſata*] nuce, pice, & reſina oblita & clauſa, amphoræ ſeu teſtæ ſeu lagenæ picabantur, ne anima vini reconditi exſpiraret, vinúmque fugeret. Rader. ad Martial.l.11.epig.14.

v.10. *pittacia erant affixa*] Balbus Catholico; *Pittacium, epiſtola breuis & modica: item ſcedula de membrana exciſa.* Iſidorus Gloſſis; *Pittaciuncula. membranula.* Britto in Vocabulario.

v.11. *cum hoc titulo*] amphoris titulos appoſitos, vel Iuuenal. verſibus Sat.5. ſatis liquet;

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam titulumq; ſenectus
Deleuit, multa veteris fuligine teſtæ.

Eorum formulam prodit hic Petronius. Briſſonius libro 8. de Formul. in quibus Galeno teſte, ſcripta erat ætas, id eſt; quo tempore quibúſve Conſulibus vinum eſſet conditum. Brodæus Miſcel.lib.1.cap.3. Rader. ad Martial.l.9. epig.74.

ibidem. *Falernum Opimianum*] L. Opimio Cos. V.C. DCXXXIII. vini optimi copia prouenit; quod diffuſum & conditum dictum eſt Opimianum cuiuſcunq; generis eſſet. Rader. ad Mart.l.1.epig 24. & l.7.epig.65. & l.13.epig.106. quod eſt de *Falerno.*

v.14. *ergo diutius viuit*] *viuere* dicitur *vinum*, vt contra *iugulari, mori*, & *veneno necari*, per metaphoram. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l.1.epig.19.

verſ 16. *heri non tam bonum poſui*] *ponere vinum* etiam Martial dixit l. , .epig.56.

Tu Setina bibis ſemper, vel Maſsica ponis.

Raderus in Commentar. Pocula enim vino plena in menſis vnicuique conuiuæ apponebantur: nec vini tantùm, ſed frequentiſſimè ferculorum appoſitionem apud Martialem hoc verbum ſignificat. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epigramm. 44. num. 4. & lib. 2. epigr. 1. num. 4.

v. 19. *laruam argenteam*] quo ſenſu Apul. *ſceletum* dixit, qui & ipſe *laruālem formam* appellat, & *laruam*. Et vet. Gloſſæ; Σκελετὸς, *larua ſceletus*. Sed & hominis nihili, *larua*. Scip. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. nu. 513. Erat *oſcillum* ſigillariorum ſic aptum & coagmentatum, vt articuli vertibulæque, quibus commiſſum erat, in omnem partem flecterentur, & figuras omne genus exprimerent. Id in conuiuium inferebatur, quo breuitatis vitæ monerentur. Bulengerus de Theatro l. 1. cap. 31. & cap. 35. Auſonius; *Simile vt dicas ludicro iſto, quod Græci ςομάχιον vocauère, oſcilla ea ſunt. Ad ſummam quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra, aut rectis angulis vel obliquis, vel iſoplura: orthogonia quoque, vel ſcalena. Harum vertibularum varijs coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum*, &c. Huiuſmodi laruæ in medium conuiuium iaciebantur, & ex illis eas figuras rex conuiuij exprimebat, vt mutationis & breuitatis vitæ commonefaceret, & propterea bibendum, vt nihil de fructu huius vitæ periret. Nam alioqui ſemper in conuiuiis mortis mentionem iniiciebant, & caput mortui, vbi laruæ copia non erat, in menſa apponebant, vel è triclinio ſuſpendebant. Epigramma Græcum;

ἢ πλοχμῶν χαρίεσσα πανόπλιν, ἀρτολάγμος
αὕτη, καὶ βροτέων ἐκ πετάλων σίφαιος.
καὶ τέπῳ φθιμένοιο περάστιεν ἱερὸν ὀστῶν,
ἐγκεφάλου ψυχῆς προέμεν ἀκερταῖον.
σπεῖ. λέγει τὸ γλύμμα ἐς ἴδην, ἐς ἀείκεισι
αὔθεα τοιοῦτοι γινόμεθ᾽ ἐξαπίνης.

quæ ad verbum interpretantur Petronium. Scaliger Auſon. lect. l. 2. c. 25. Et Aegyptij ceream in conuiuio circumferebant mortis imaginem, vt conuiuę de morte admoniti largiùs ſe inuitarent, genióque ſuo benignè facerent, quod animam vnà cum corpore putarent nonnulli interire, vt eſt apud Herodotum de Aegyptiorum inſtitutis. Idem in hoc conuiuio Trimalcio obſeruauit. Raderus ad Martial l. 2. epigram. 43. Antiqui hoc ritu ad mollitiem & voluptatem inuitabant, qui laruas quaſdam in menſam inferre ſoliti, ſic aptas vt articuli vertebræq;, cui commiſſæ erant, in omnem partem flecterentur, variáſque figuras exprimerent; vt hac ratione conuiuę breuis vitæ celeriſque mutationis commonefacti in ſolutam

hilari

hilaritatem irent, omnibúsque, dum liceret, deliciis adfluerent. ſic impij illi in libro Sapientiæ, *Vmbra tranſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuerſio finis noſtri. Venite ergo & fruamur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura tamquam in iuuentute celeriter. Vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporu. Coronemus nos roſis antequam marceſcãt: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra. Nemo veſtrûm exſors ſit luxuria noſtra: vbique relinquamus ſigna lætitię: quoniam hæc eſt pars noſtra & hæc eſt ſors noſtra.* Vbi verò laruæ eius copia non erat, craniũ in menſa apponebant, & manibus verſabant, vel è triclinio ſiue ſtibadio ſuſpendebant in eundem illum finem. Nos aliter imbuti, vt non ad luxum & voluptatem mortis memoria duci debeamus; ſed multò magis abſterreri. Lætari tamen in tempore etiam ſuadeo, nec ſubtrahere corpori delicias penitus, ſed temperare: edere, bibere, ludere, ſed intra continentiæ ſanctiſſimæ fines. Puteanus in Genial. ſermon.

v. 20. *articuli eius vertebræq;*] Lucilius apud Feſtum;

Hæret verticulu adfixum in poſteriore
Partẽ, atque articulis, vt nobis talus, genuq; eſt.

Vertebra generaliter dixit pro σπόνδυλοι Titius Aſſertion. l. 2. cap. 22. Sic & Auſon. *vertibulas* vocat vel σχαστηρίας, vel ſimile quid, in eleganti oſcillorum deſcriptione; *Harum vertibularum*, inquit, *varijs coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum: elephantus belua, aut aper beſtia, anſer volans*, &c. Caſaub. Animaduerſ. in Athenæ. l. 4.

v. 22. *& catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*] eiuſmodi ſimulacra vocantur αὐτόματα & αὐτοκίνητα, à Græcis, quorum vel ſingula vel vniuerſa membra certis neruis vel fidiculis vel catenulis in hanc vel illam partem cum quadam venuſtate & conuenientia, ſua ſponte mouebantur. De quibus Herodotus in Euterpe; Ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφὶ ἐστὶ ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες. Et Lucian. de Dea Syria; φαλλοὺς Ἕλληνες τῷ Διονύσῳ ἐγείρουσιν, ἐπὶ τοῖσι καὶ τοιόνδε τι φέρουσι, ἄνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας, καλέεται δὲ τάδε νευρόσπαστα. Ergo αὐτόματα ſunt νευρόσπαστα ἀγάλματα, de quibus & Horatius l. 2. ſat. 7.

Tu mihi qui imperitas, alijs ſeruis miſer; atque
Duceris, vt neruis alienis mobile lignum.

Qui eiuſmodi ſimulacra oſtendebant, νευροσπάσται dicti. Ariſtotel. de Mundo; Καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν μήρινθον ἐπισπασάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τοῦ ζώου, καὶ ὦμον, καὶ ὀφθαλμόν. ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ μέρη μετά τινος εὐρυθμίας. Apuleius de Mundo; *Etiam illi, qui in ligneolis hominum figuris geſtus mouent, quando filum membri, quod agitare ſolent, traxerint, torquebitur ceruix, natabit caput, oculi, vibrabunt, manus ad miniſterium preſtò erunt, nec inuenuſtè totus videbitur viuere.* Budæus in Commentar. L. Græc. Hen. Stephanus in Theſaur. L. Gr. Vulcanius ad Apul. de Mundo.

verſ. 25. *Heu heu nos miſeros*] hos tres verſus ita etiam iunctim citat Iac. Magni in Sopholog. l. 7. cap. 1. quem vide.

v. 26. *Sic erimus cuncti*] In Sophologij d loco legitur, *Nil erimus*: mendosè. Scalig. putauit deeſſe verſum pentametrum, itaque interpoſuit aſteriſcos hoc modo;

Heu heu nos miſeros, quia totus homuncio nil eſt.

* * * *

Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferat Orcus
Ergo viuamus, &c.

in Catalect. contra fidem antiquorum codicum & conſenſum conſtantiſſimum.

v. 27. *Ergo viuamus*] hoc ſermone laceſſebant lætitiam. Inſcript. *Amici, dum viuimus, viuamus.* Lipſius in Saturnal. Hac dictione *viuamus* vtimur, quoties aliquem ad fruendas nobiſcum voluptates cohortamur: eáque poëtis eſt perfamiliaris, & inter pocula vſitatiſſima, pro, genialiter viuamus. & *vitam* eam demum vocant poëtæ, quæ voluptuaria eſt. Gilb. Cognatus in Adag. apud Hebræos verò *viuendi* vox pro beatè viuendi per antonomaſiam ponitur. Eſaias 26. *Morientes non viuant, gigantes non reſurgant. gigantes* vocat homines violentos & tyrannos, quos ad beatam vitam ait non reſurrecturos. Zuinglius Apolog. Complanat. Iſaiæ cap. 26. Hic autem extremus verſus non eſt Petronij: quem multi ſequius accipiunt, quàm auctori ſuo ſcriptum eſt, illi in bonam & piam partem, hic in deterrimam vertit. Nam *viuere* poëtis eſt, genio, voluptatibus, comeſſationibus, potationibus aſſiduè vacare & indulgere: vt exemplis Catulli, Cæcilij, Lucillij, Varronis, Anacreontis & Amphidis docet Raderus ad Martial. lib. 1. epig. 15 & lib. 2. ep. 41. Adde Ioan. Brodæum in Annotat. ad Antolog. libro 1.

epigr. Palladæ εἰς πτωχοὺς, & Vincent. Obſopœum ibid. Anto. Parthenium, Pallad. Fuſcum, Muretum, Achil. Statium ad Catul. epig. 5.

Ibid. *dum licet eſſe, bene*] malè interpungitur vulgo, & planè tollenda ὑποστιγμὴν poſt eſſe, ——*dum licet eſſe bene. Bene eſſe*, γενικῶς vitam omnem voluptuariam complectitur. Origo formulæ, quòd cui omnia ſecunda vellent, ei precarentur, *bene eſſe*. Guilelm. Plaut. quęſt. in Epidic. c. vlt. Etiam apud Hebręos. Dauid. Pſalm. 16. in princ. *Præter te non eſt mihi bene*: id eſt, ſine te nihil mihi volupe eſt, non poſſum viuere.

verſ. 28. *ferculum inſecutum eſt*] *ferculum* pro miſſu carnium. Stukius Antiquit. conuiuial. libr. 3. cap. 1. Duobus ferculis inſtructum erat conuiuium, vnum iurulentarum carnium, alterum aſſarum. Cato; *Et in atrio, & duobus ferculis epulabantur antiqui*. Sidon. libro 2. ep. 9. *Conuiuium per edulia nunc iurulenta, nunc aſſa varietur*. Seruius in lib. 1. Aeneid. Portunianus apud Salisberienſ. in Polycrat. libro 8. cap. 7. Sauaro Not. in Sidon. libro 2. epigr 9.

ibid. *planè non pro exſpectatione magnum*] Infrà dicit; *triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos.*

v. 30. *Repoſitorium erat rotundum*] *Repoſitorium* idem quod *guſtatorium*, in quo guſtus ſeu antecœna apponebatur. Suprà; *Cùm ſubitò ſignum ſymphonia datur, & guſtatoria pariter à choro rapiuntur. Guſtatoria* cupilla ſunt: *Repoſitoria* pro quauis menſa accipiuntur, ſtruicéſque patinarum ædificabantur in eiſdem. Rader. ad Martial. lib. 14. epig. 78.

v. 32. *in orbem diſpoſita, ſuperq; conuenientem*] Leg. *in orbem diſpoſita, ſuper qua conuen.* ſc. ſigna. Caſaub. in Sueto. An eſt tmeſis, conſtruendúmque *ſuperimpoſuerat*, vno verbo, quod & alibi legiſſe memini?

v. 33. *materia*] edidiorum.

Ibid. *ſtructor impoſuerat cibum*] *Structores*, qui fercula puerorum manibus allata commodè diſponunt. Iuuen. ſat. 6.

> *Structorem interea, ne qua indignatio deſit*
> *Saltantem ſpectas*——

Lipſius Saturnal. ſerm. lib. 2. cap. 2. Rader. ad Martial. lib. 10. epigram. 44. Titus Popma de Oper. ſeruor. Ammianus lib. 16. *Menſamq; operimentis paribus tectam anteriorem chlamydis partem vtraque manu vehens, intrinſecus* *ſtructuram omnem, vt amicus adornauerat, principaleſq; reuertit.*

v.35. *bubale fruſtum*] Scalig legit, *bubula.* illud verò & Caſaub. retinet. Balbus Catholic. *Bubalus & Bubalu in eadem ſignificatione, ſc. ad bubalum pertinens, vel de bubalo exiſtens.* Ineptè. Vetus Interpres Regum lib. 12. c. 6. *Aſſaturam bubalæ carnis vnam.* Strabus Gloſſator; *id eſt, fruſtum bouis aſſatum.*

Pag. 65. v 1. *ſuper cancrum, coronam*] Martial. lib. 13. ep. 51. de turdorum corona;

Texta roſis fortaſſe tibi vel diuite nardo:
At mihi de turdis facta corona placet.

v. 2. *ſuper leonem, ficum Africanam*] hinc illuſtrari multa auctorum loca poſſunt, qui *feras Africanas* abſolutè ponunt, contra interpretum varias ſententias. Certum eſt enim, nullas alias feras, quàm leones intelligi debere. Phil. Pareus in Notab. Palatinis.

v. 4. *Scriblita*] Leg. *ſcribilita*, vt apud Plautum & Catonem. nam κατὰ *συγκοπὴν* *ſcriblita* à Poëtis metri cauſſa dicitur. alij legunt, *ſtribilita*, ἀπὸ τοῦ ςρεβλεῖν, quod eſt torquere: ideo quòd in circuitu torqueatur reſtis in modum. vnde nos *tortam* dicimus. Ramirez ad Martial. lib. 3. epigramm. 17. num. 1. Vera ſcriptura eſt *ſtriblita*, eſt enim ςρεπτὸς ἄρτος, quem Græci ςρίμμα, nos hodiéque *ſtrible* vocamus, voce ſiue Græca, ſiue Latina vtcumque retenta.

v. 5. *ſuper ſagittarium, odopetam*] eſt *odopeta*, quæ lampetra vocatur. aurita enim eſt lampetra, & auribus foraminata. Sauaro ad Sidon. lib. 8. cap. 11. Pro *odopetam*, conſtanter *otopetam* lego. nec fruſtra Gloſſæ; *Auritus* ὠτόεις. Leporem autem hìc intellego, qui *Auritus* dicitur Germanico, Phœnominis:

Auritum leporem ſequitur canis, & fugit ille.

Nec inconcinnè *ſuper ſagittarium.* Hic enim inſtar Centauri pingitur, niſi quod cum arcu: at Centaurus è thyrſo dependentem gerit leporem, in Hyginì imaginibus. Niſi tamen magis arrideat *otopetam* de oto vel otide intelligi, de qua aue Athenæus libro 9. φασὶ δ' αὐτὸν εἶναι τὴν ὄψιν ἀναμορυχώδη, ἥδεσθαι ἵππῳ. εἰ γοῦν τις δορὰν ἵππου περιβάλοιτο, θηρεύσει ὅσας ἂν θέλει. προσίασι γάρ. Planè ad ſagittarium, cuius maxima pars equina. Sed ne *auriti* vocabulum requiramus, talis Otus, & hinc dicitur. Idem Athenæus, & ibidem, ex Ariſtotele;

ἰχθ

ἔχει τὶ παρὰ τὰ ὦτα πτερύγια διὸ, καὶ ὦτος καλεῖται). Pariter Plinius libr. 10. cap. 23. *Otus bubone minor, noctua maior, auribus plumeis eminentibus: vnde & nomen illi.* Addit: *Quidam Latinè aſionem appellant.* Annon ab auribus ſic exertis? Geſnerus adnotauit. Iam verò quàm ad fercula hæc auis faciat, pauca item Athenæi verba docent: τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδέα ἐστίν. Eryc. Puteanus epiſt. ad Goldaſtum.

v. 5. *ſuper capricornum, locuſtam marinam*] *Locuſtæ* ſunt piſces marini è genere cancrorum, ab illis cauda diſtantes. Plinius libro 9. cap. 31. vbi *carabi* dicuntur ex Græco. Gloſſæ; *Locuſta, κάραβος.* Ariſtot. de Natur. animal. libro 8. cap. 2. Sidon. libro 8 ep 12. vbi Sauaro in Not. Caſtronus Cretenſis in Lexico ſecundum ſtichea; Κάραβος, *locuſta piſcis, ἢ ἀστακός.* Balbus Catholico; *Locuſta dicitur, quia pedibus ſit longis ſicut haſtæ: vnde & eam Græci tam maritimam quam terreſtrem aſtacum appellant.* Vide Robert. Conſtantinum in Supplement. ling. Lat.

verſ. 7. *ſuper aquarium, anſerem*] *Anſer* veteribus inter ea vocabula, quæ ſine præfatione honoris vix nominati. vnde infrà Petron. *Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſsimum.* Et ideo ſuper *aquarium* arbitror *anſerem* impoſitum, quòd ille non tam aquarius ab aqua pura, quàm inceſta, Iouis ſc. pullus. Planè *Anſerem* ſcorta dicta docet Artemidorus libr. 1. cap. 73 item lib. 4. cap. 85. curque id nomen ſortiti ſint, prodit idem lib. 1. cap. 21. & 17. Gruterus apud Taubmann ad Plaut. Bacchid. act. 1. ſc. 1.

verſ. 12. *de laſerpiciario minio canticum extorquet*] Legend. puto, *de laſerpitiario mimo canticum extorq.* *Mimus* autem *laſerpitiarius*, qui tibiam ex caule vel radice laſerpitij habebat voci expurgandæ. *Laſerpitium* enim, vt Dioſcorides ſcribit libr 3. cap 94. *veteribus faucium ſcabritiis opitulatur, grauem ſubditoq; irranceſcentem vocem dilutum aqua ſorbitione confeſtim expedit.* Eryc. Puteanus epiſt. ad Goldaſtum.

v. 18. *videmus infrà, ſcilicet in altero fercula*] Legend. *ferculo.* Suprà *laudationem ferculum inſecutum eſt.* Primum ſcilicet ſub quo erat alterum iſthoc Romani namque vetuſtiſsimi, vt modò dictum, epulas magnificas binis ferculis diſtinguebant, non ſingularibus patinis, vt perperam exiſtimauit Stuckius, ſed patinarum ſtruicibus. Eam frugalitatem Cato prædicat; cuius æuo iam tum luxuriæ rictu Martis marcebant mœnia. De Auguſto ſcribit Sueton.c.74. *Cœnam trinis ferculis, aut, cum abundantiſſimè, ſenis, prabebat, vt non nimio ſumptu, ita ſumma comitate.* Ergo *ferculum.* quod hodie in Aulis *Eingang. Primum ferculum, der erſt Gang. Alterum ferculum, der ander Gang.* apud plebeios etiam *ein Aufſtall.* Ex quo patet, quantula particula tantùm de luxurioſiſſima iſta Trimalcionis cœna ſuperſit, quippe cuius præter guſtationem & bina iſtá fercula nihil reliqui habeamus. Numeroſa autem fuiſſe appoſita haud dubiè credentibus perſuaderi facilè poteſt, & Saliſberienſis omnem ſcrupulum eximit.

v.23.*piſces qui in Euripo natabant*] Sidon.carm.22.

Fuſilis Euripus propter: cadit vnda ſupernè
Ante fores pendente lacu, venamq́; ſecanti
Vndoſa inueniunt nantes cœnacula piſces.

Eſt ergo Euripus, ductus & conceptaculum aquarum: ita vſurpauit Cicero, Vitruuius lib.7.c.5. Frondinus de Aquæduct lib.2. Ammianus lib.22. *Vetus inde fons Euripi pragelidus*, Sauaro Not. ad Sidon. Rectè ergo Heſychius: εὔριπος, ὀχετὸς ὑδάτων.

v.28 *proceſſit ſtatim ſciſſor*] *Sciſſor*, quem poſt *Carpum*, Iuuen. *carptor*, qui vt Sidonius, eundem *chironomanta* cur dixerit Saty.5.——*& chironomanta volanti Cultello*, indicat hic locus Petron. & alter Senecæ libr. Epiſt. 6. *Cùm ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit, alius pretioſas aues per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in fruſtra excutit:* eos ipſos *diribitores* Apul.l.2. Lipſius Saturnal. l.2.c.2. eumque ſecutus Titus Popma de Oper. ſeruor. verbo, *Structores.* Quos perſtringens Ioſ. Mercerus de *chironomis* hunc ad modum ſcribit; *Trāſlati iſti artifices à theatro ad conuiuium, vbi ad numerum ſaltarent, & mouerent ſciſſorium illum gladium*; quod Petron. hoc loco dixit, *ad ſymphoniam geſticulatus lacerabat obſonium.* Impoſuit viro magno locus Iuuenalis, quaſi *structor* dictus fuiſſet etiam *Chironomon.* At in eo ſcriptum eſt, ---*Saltantem & Chironomanta συνωνύμως*, non ſtructorem & chironomanta: quod nomen Carpo huic Petroniano nō magis adſtruit Iuuenalis ille locus, quàm Sidonij ille alter, quem addit, *Inter Apicios & Byzantinos chironomontes.* Nam & ibi nihil aliud quàm ſaltātes. Not. ad Ariſtænetum l.1.ep.26.

eidemque ſubſcribens Ramirez Hypomnem. ad Martial.l.1.epig. 39.n.1. Iuuenalis verba imitatus eſt Ioh. Saliſberienſis l.1.cap. 4. *Suum habet opificem chironomanta ioculanti cultello.* Balbus Catholico ; *Chironomanta, ioculator quilibet , qui manibus ſuis ludit mouendo eas cum cultellis. Inuenitur & in eodem ſenſu chironomon , qui dictus eſt ioculator proprio nomine quaſi per excellentiam leccacitatis & ioculationis.*

v.31.*lentiſſima voce*] apud Ramirezium in Hypomnemat.ad Martial.l.1.ep.51 legitur, *tentiſſima.* an leg.*leniſſima*? Sed illud magis congruit imperanti , cuius vox eſſe ſolet clara & intentior ſeu vehementior.

Pag.66.v.2. *Carpus vocatur*] ſimilis planè luſus eſt in *Myſtilli* nomine apud Martialem, quod Aemilianus coco & ſciſſori ſuo impoſuit , vt quoties vocaret cocum, imperaret etiam vt ſecaret vel ſcinderet obſonia.videndus Ramirez Hypom.ad Martial.l.1.ep.51.

v.10.*nummos modio metitur*] *modius* , menſuræ genus maximè capax , in prouerbij conſuetudinem venit , vt modio dimenſa dicantur , quæ largè copioſeque præbentur. Auſ.Popma Coniectan.in Varron.

v. 12. *noluiſſes de manu eius panem accipere*] quod nos dicere ſolemus *Es het kein Hundt ein ſtuck Brodt von ihr gehommen.*

verſ.13. *Nunc nec quid nec quare,in cælum abiit,*] Leg. *Nunc nequit negari in cælum abiit.* Hoc dicit , ante fuiſſe pauperculam,nunc beatam & quaſi in cœlo collocatam, ipſumque adeò maritum Trimalcionem ex lubidine ſua ludificari.Schopp.Veriſim.l 2.c.14. Gerræ Siculæ. Huic *in cælum abiit.* confine eſt,*in cælo eſſe* , pro eo, quod eſt, ſuprà modum fortunatum eſſe ac glorioſum.M.Tullius ad Attic. libr.2. *Bibulus in cælo eſt , nec quare ſcio : ſed ita laudatur , quaſi vnus homo nobis cunctando reſtituat rem.* Idem alibi ad eundem : *Si verò quæ de me pacta ſunt , ea non ſeruantur,in cælo ſum.* Eraſm.in Chiliad.adag. Vide infrà ad illa verba,*in cælo poſitum ad inferos traheres.*

v. 14. *topanta*] Leg.*ſycophanta,* ex iis quæ modò diximus. Schoppius d.loco.vel, *hierophanta.* IS. Pontanus in Macrob. l.2. c.1. Nugæ. Leg. *Trimalcionis τὰ πάντα eſt.* Varro Seſqui-Vliſſe; *Hic omnia erat,item ſacerdos,prætor, parochus.* Demoſthen. πάν ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς. Lucian καὶ εἰ πάντα Κίμβαλος ἦν. Lipſius epiſtol. quæſt l.3.ep.2. *Tapanta das ſac totum,* vt Germanicum verbum habet.

verſ.15. *mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe*] contra Plaut.Bacchid.a.4.ſc.4.

CH. Quid dixit? MN. ſi tu illum ſolem, ſibi ſolem eſſe dixeris,
Se illam lunam credere eſſe, & noctem qui nunc eſt dies.

verſ. 17. *Cœnam Trimalcionis*] Ioh. Salisberienſis de Nug. Curial. l. 8. c. 7. *Sed quod ſine rubore fidelium dici vel audiri non poteſt, infidelibus (teſte Macrobio) plura turpia & luxurioſa videbantur, quæ ſæculo noſtro placent, & obtinente luxu magnifica appellantur. Nam Titius in Suaſione Legis Fanniæ obijcit ſæculo ſuo, quòd porcum Troianum menſis inferant; quem illi ideo ſic vocabant, quaſi aliis incluſis animalibus grauidum, ſicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit. Cœnam Trimalcionis apud Petronium, ſi potes, ingredere. & porcum ſic grauidari poſſe miraberis: niſi fortè admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Et multa quidem, quæ nos vſu vel abuſu edocti non miramur, viſa ſunt admiranda, imò & ſtupenda maioribus. Nam & porcum non iam Troianum, ſed domeſticum dicimus, & in hunc modum farciendo quàm plurima facimus eſſe Troiana.*

verſ. 23. *Mopſum Thracem*] al. *Morſum*. Sunt qui legant *Marſum*, & intelligunt *Domitium Marſum*, cuius Ouid. & Sueton. meminêre, & de quo Martialis eſt verſus;

Quam leuis in tota Marſus Amazonide.

Conr. Geſnerus in Bibliothecæ Epitoma.

ibid *memorata eſt*] Leg *immorata eſt*. Lipſius Epiſtol. quæſt. l. 3. ep. 2. Fort. *remorata eſt*, vt habet V. C. probo ſenſu.

verſ. 25. *Rogo, inquit Magiſter*] indubiè alloquitur Grammaticum Criticum, nam Grammaticos *Magiſtros*, & *Profeſſores* appellari ſolitos docent veteres inſcriptiones, & illis apud Sueton. de Illuſtr. Gram. in Palæm. *Vis tu magiſter, quoties feſtinantem aliquem vides, abligurire?* Et in Probo; *Numquam ita docuit, vt magiſtri perſonam ſuſtineret.* VVovver. Polymath cap. 4 Adeò vt inde etiam cognomina illis ceſſerint, vt dicerentur, *Doſitheus Magiſter, Tomas Magiſter, Benedictus Magiſter,* &c quorum libri circumferuntur Nec *Magiſtri* tantum, ſed etiam *Grammatici*; vnde diſertiſsimus Daniæ Hiſtoriographus, *Saxo Grammaticus*, nomen inuenit. Qui hodie dicantur *Magiſtri*, notum eſt: de cuius nominis origine ſuprà aliquid retulimus, vt & de *ſcolaſticorum*, de quibus multa valdè eleganter Goldaſt. in Not. ad Hieroclis Facetias.

v.27. *honeſtiorem*] elegantiorem, meliorem, terſiorem, nitidiorem. Columbanus---*ſermonis honeſti*. vbi Goldaſtus in Notis.

v.9. *Luxuriæ victu*] Publij Syri Mimi in luxum Romanorum. Scalig. in Catalect. Inuehitur in Romæ luxus. H. Iunius Animaduerſ. l.6. c.15. Iuuenalis;

——Quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus.

Hinc Varro quoque Satyram περὶ ἐδεσμάτων ſcripſit. Puteanus Genial. ſermonum libro.

ibid. *Martis marcent mœnia*] nemo ex interpretibus vidiſſe videtur *mœnia* veteri ſcriptura munia hoc loco ſignificare, vt queratur Publius, Martis munia, Romanis antehac decus & gloriam patientia, luxuriæ viribus proruta torpere. Cuius generis querelæ ex Satyra Sulpitiæ, Gratij Cynegetico. Iuuen. Sat.6. Sulpitio Seuero & Claudiano notæ. Si tamen illud vulgare magis placet, *Martis mœnia* nulli dubium, quin Romam ſignificet, quam & Erinna Lesbia hoc verſu adloquitur:

Χαῖρέ μοι Ῥώμα θυγάτηρ Ἄρηος.

Et Iuuenal. in eadem materia dixit Sat.6. ——*Paupertas Romana perit.* Barthius Ablegmin. Critic. l.2. c.18. cuius poſteriorem explicationem comprobamus.

v.30. *Clauſus pauo paſcitur*] Leg. *lautus pauo naſcitur.* Scalig. in Catalect. vel, *Samius pauo p.* Cùm de iis ſermonem inſtituerit Publius, quæ procul allata déque longinquis regionibus accerſita, luxuriam Romanorum inſtruebant, conuenienter *Samium pauonem* nominat. eos autem ab Samo petitos facilè fidem fecerit Varro de R. R. lib 3 c.6. Barthius Ablegmin. Critic l.2. ca.18. acutiùs quàm probabiliùs. Nam pauones olim caueis incluſi, vt hodie anſeres in Germania, paſcebantur: quos cùm Romani in deliciis quidem, ſed extra cibum, initio haberent, vt nos hodie papageios & pſittacos, primus menſæ inferre auſus eſt Hortenſius. Tertullian. de Pallio; *Præcidam gulam, qua Hortenſius Orator primus pauum cibi cauſa potuit occidere.* In Iudæam ex India primus induxit Salomo Rex, de quo 3. Reg. 3. ſic legitur; *Claſſis Salomonis deferebat aurum, argentum, dentes elephantorum, ſimias & pauos.*

v 31. *Plumato amictus auro Babylonico*] L. aulæo Babyl. optimè. cùm quid *aureum Babylonicum* ſit ne Sphinx quidem cum ſuo Oedipo ſit coniectura. De *Babylonicis tapetibus* plurimi. Martial. lib. 8. epig. 18. *Plumate* autem amictum pauonem elegantiſſimè dixit, cùm nihil illi deſit ad exprimendum *aulæum*, præter quod plumis veſtitus ſit, vteribus etiam vſitatas docet hoc loco VVouvver Batthius Ablegm. Critic. lib. 2. cap. 18. & Animaduerſ. ad Claudian. nu. 1530. *Plumatas* veſtes innuit, quarum artifices *Plumarios* vocant, qui ex plumis auium veſtimenta conficiunt, aut acu variegatim pingunt. Pācirolus de Magiſtratibus municipal. cap. vlt. VVeitzius Not. in Prudentij Hamartig. verſ. 294. *Aureum* pro pulchro & ſplendido ſumi iam pueri norunt, & docebunt te Apuleij interpretes. etiam χρυσοῦν apud Græcos. vnde χρυσῆ Ἀφροδίτη, *aurea Venus*. Si oculi tui nihil credunt, niſi quod vident, inſpice ſodes pauonem, & reſplendebit tibi ſplendorem planè aureum, aurúmque maximè fuluum imitantem. Et *aureum* eſſe paui epitheton ex Officina Rauiſij Textoris didicimus. Totum Petronij verſum explicat hiſce elegantiſſimis verbis Tertullianus de Pallio; *Pauo pluma* (Leg. *plumen*) *veſtis & quidem cataclitus, imò omni conchylio depreſſior, qua colla florent, & omni patagio inauratior, qua terga fulgent.* Quibus verbis nihil ad rem afferri aut dici poterat accommodatius.

v. 32. *Gallina tibi Numidica*] videndus Vlyſſes Aldrouandus Ornitholog. lib. 14. c. 4.

ibid. *Gallus ſpado*] capus. Hadria Iunius in Nomenclat. Sunt qui *barbur* Hebraicam vocem capum interpretentur; ſed hic capum cum gallo confuderunt, vt alij etiam nonnulli parum Latini fecerunt, cùm tamen, teſte Varrone, in gallinaceo genere villatico *capi ſemimares* dicuntur, quòd ſunt caſtrati. Quare ineptè ab Iſidoro ſcriptum eſt, *gallum à caſtratione* vocari. Nititur autem eo ſolùm argumento, quòd veteres abſciſſos vocarent *Galios*, vel ex malè intellecto Martiale, qui ait;

Ne nimis exhauſto macreſceret inguine gallus,
Amiſit teſtes: nunc mihi Gallus erit.

hoc eſt, caſtratus, vt erant Cybeles ſacerdotes, *Galli* appellati. Vnde idem rurſus:

Succumbit ſterili fruſtra gallina marito,
Hanc matris Cybeles eſſe decebat auem.

hoc eſt, hanc potiùs Cybelæ dicare decebat, nempe caſtratum. cuius caſtrati etiam eſſent ſacerdotes, quàm gallum: non autem, vt Ornithologus (videtur Geſnerum notare) exponit, hæc potiùs & propriè debebat vocari *Gallus*. Nam quod capus hic à Petronio, *gallus* dicitur, fit cum additione *ſpadonis*. Vlyſſ. Aldrouandus Ornithol. libro 14. cap. 17. Poſterius enim vocabulum tollit prius, ſicut quum dicimus, *virgo corrupta, nummus adulterinus.* Papias; *Capo vel capus, ex gallo gallinaceo fit caſtratus*. Balbus Catholico; *Capo, gallus caſtratus*. Marbodeus de Lapidib pretioſ. cap. 4. ex Euacis libro ad Neronem;

Ventriculo galli, qui teſtibus eſt viduatus;
Cum tribus vt minimum factus ſpado, vixerit annis.

v. 33. *Ciconia etiam grata*] Scalig. in Catalect. edidit, *Græca*. quod quale ſit ego non capio, niſi quòd ad ſimplicitatem priſcam dictum, quæ omnia tranſmarina *Græca* putabat. placet, vulgaris lectio. Barthius Ableg. Critic. l. 2. c. 18.

ibid. *peregrina, hoſpita*] ſic & Phædrus, vocat ciconiam *peregrinam volucrem* l. 1. fab. 26. quam Varro *aduenam* dicit de Re ruſt. l. 3. c. 5. Rittershuſ. in Not. Barthius Ableg. Crit. l. 2. ca. 18. Leg. *grata peregrino, hoſpita.* Rauiſ. Textor in Epithet. vel ſine diſtinctione, *grata peregrino hoſpita.* Crinitus de Honeſt. diſcipl. l. 4. cap 13. Douza hoc loco, Rob. Titius Aſſertion. l. 7. c. 5. prorſus ineptè.

v. 34. *Pietaticultrix*] Leg. ex lib. vulg. *pietatis cultrix*. H. Iunius Animaduerſ. l 6. cap. 15. Rauiſ. Textor in Epiteth. Rectiùs, *pietaticultrix*, ſicut *nemoricultrix* Phædro, *ſyluicultrix* Catullo. Ritterhuſ. Not. in Phæd. de pietate ciconiæ, S. Epiphan Phyſiolog. c. 25. τὸ γὰρ ὄρνεον τοῦτο τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ εὐσεβείᾳ θαυμασίᾳ γηροβόσκει: & Philes in Iambis. Barthius Ablegm. Crit. l. 2. c. 18. Nõ deſunt apud veteres, qui referant, ipſam ciconię imaginem exculpi olim ſolitam ſuper ſceptris Regum, quo eorum pietas atque iuſtitia indicaretur. Illud enim vetus ἀντιπελαργεῖν vulgatum eſt, de ingenio atque pietate ciconiæ erga parentes: quod etiam D. Ambroſius confirmat, qui, *Romanorum*, inquit, *vſu alitem hanc pietatis* *nomine honeſtatam.* Crinit.de Honeſt.diſcipl.l.4.c.13. Adde Cœl.Rhodiginum l.23.c.34. Ambroſij verba ſunt lib.5.Hexamer. *Romanorum vſu pia auis vocatur.& quòd vix vni Imperatori conſulto Senatus delatum dicitur, hoc iſta aues in communi meruerunt.* Balbus Cathol. *Scias quòd hac auis à quibuſdam appellatur pia auis, propter pietatem, quam erga parentes oſtendit.*

ibid. *gracilipes,crotaliſtria*] anteà legebatur, *gracilis pes è tota liſtria.* Leg. *choraliſtria.* Crinit.de Hon.diſc.l.4. cap.14. Rauiſ.Textor in Epithet. vel, *glotoriſtria,* aut (vt Crinit.mauult) *choraliſtria.* H.Iunius Animaduerſ.l.6. c.15. *choraliſtria,id eſt,ioculatrix.* Iacob. Gaudenſis libro 3. Aerarij aur.Poëtar. Vulgò *coraliſtria* ſcribitur, quod quid ſibi velit,nullo modo aſſequor. *Crotaliſtria* emendandum exiſtimaui, à crotalis, quorum ſtrepitum imitatur *crepitante ciconia roſtro,* vt Poëta Ouid.6. Metam. ſcribit,& Iuuenal.Satyr.1.

Quaq; ſalutato crepitat Concordia nido.

Nam etſi mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano.c.67.Miſcel.diſſentiunt: cornicem enim concordiæ imaginem Politianus cenſet, tamen auſim affirmare à Satyrico Poëta ciconiam intelligi, vt illi interpretantur. Exiſtimo autem ætate Iuuenalis, in faſtigio templi Concordiæ nidum ciconiarum fuiſſe:vt & hac ætate in quibuſdam templis aliquando Lutetiæ vidimus. nec ſenſum aliquem exquiſitiorem & ſubtiliorem hoc in verſu latere cenſeo. Ita cùm obuiam ſententiā non amplectimur,in auia auferimur & rapimur, multumq; nobis moleſtiæ creamus. Videte autem quorſum prorumpat audacia mea audeo enim affirmare in Propertio etiam *coraliſtria* malè ſcriptum eſſe,pro *crotaliſtria,* lib.4. eleg.9.hoc verſu;

Nile tuus tibicen erat,crotaliſtria Phylis.

Turneb.Aduerſar.lib.8. cap.18 *Crotaliſtriam* longè elegantiſſimè vocat, quod crotalum quoddam glocitando, ſi ita loqui licet, vel *glotorat,* vt auctor Philomelæ loquitur, quod verbum cum hoc epitetho Publij & re ipſa optimè congruit. Barthius Ablegm.critic. lib.21. cap.18.

v.vlt. *Auis exul hyemis*] Leg. *exulhyemis,* nominādi caſu,vt ciconiam appellarit *exulhyemem* vna dictione,qua facie & *pietaticultricem* dixit. Crinit. de honeſt.diſc.lib. 4.cap.14.

ibidem. *titulus tepidi temporu*]ita Iunius emendauit, cùm antea eſſet,*trepidi temporu*; Animaduerſ.lib 6.ca.15. Veris nuncia ciconia eſt.Ambroſ.Hexamer libro 5. cap. 14.Caſſiod.lib.2.ep. 14. Claudian. Mamercus de ſtatu animæ lib.1.cap.21. Sidon.lib.2.ep.14. vbi Sauaro. *Titulum* pro indicio ſiue gloria poſuit. Sic Cremutius Cordus apud Senec.Suaſor.6.de Cicerone ; *Breui ante princeps Senatus,Romaniq́, nominis titulus, tum pretium interfectoru ſui.* Quare remittimus de calore veteris noſtræ coniectatiunculæ , qua *vitulum* longis multiſque ambagibus hìc reponere annitebamur. Barthius Ableg. Crit.libro 2.cap.18. *Titulus*, id eſt, index,nec opus vllo ambitu.

Pag.67.v.1.*Nequitia*]luxuriæ in victu:aliàs in venere,vt inferiùs dicetur.

ibid.*nidum*] Robert.Titius Aſſertion.lib 7.c.5.contra Turnebum & Yuonem Villiomarum ſiue Scaligerum docere conatur, ciconias in altis turribus nidum ponere non conſueuiſſe.Quare? quia Petronius hîc ait;

Nequitia nidum in cacabo fecit meo.

Bellè verò,vt ſolet,argumentatur. Ciconias Romani in luxum pauerunt:ergo ciconiæ nidos non habuerunt in turribus. Hunc παραλογισμὸν Ariſtotel. vocat σόφισμα παρὰ τὸ ἑπόμενον. Auctor Philomelæ, qui nonnullis Ouid.Phil.dicitur;

Gloterat immenſo de turre ciconia roſtro.

non apud Germanos tantùm & Gallos, verùm ipſos etiam Italos tuos,Titi.Iuuencus Cælius Calanus Dalmata in Hiſt.de Attila Hunnorum Rege; *Conſpexit ciconias aues,quæ in altis vrbis turribus nidificauerant ex more naturæ,exportantes pullos ſuos de nidis earum foris ciuitatem ad loca campeſtria.& in arboribus nidos contra morem extruere.* Et mox ibidem; *Aues , quarum natura eſt ſummis in vrbium mœnibus nidificare*,&c.I nunc Titi,& perge ſummates virorùm per imperitiam tuam petulcam impetere. Et ſicubi audimus aut legimus,ciconias in arboribus nidificaſſe,ſcilicet feciſſe defectu turrium aut faſtigiorum,aut cùm depreſſa faſtigio ſuperantur ab arboribus. Nam & Pſaltes l.4.Pſalm.104.v.16. canit:*Satiantur arbores Iehouæ*, (id eſt, ingentes & maximè excelſæ,ſicut omnia magna *diuina*,dicuntur) *Cedri Libani quas plantauit.quod ibi nidificẽt volucres, ciconia quarũ domus abietes*:& in Heluetiis Alpibus,earúmque radicibus, vbi humilia ſunt ædificia,ciconias in arboribus nidos ponere, & quidem nuciferis,confirmauit mihi *αὐτόπτης* & quotidianus arbiter Goldaſtus. Conſule gentilem tuum Vlyſſem Aldrouandum in Ornitholog.

ibid.*(acabo*] Huguitio;*Cacabus,lebes à ſono feruoris dictus eſt : feruendo enim exprimit hunc ſonum, ca ca ca.* Papias ; *Cacabus vas de terra , & etiam de æramento.* Perperam : nam *cacabus* propriè ex ære; *Olla* ex terra vel luto. Sirach.cap.13. *Quid communicabit cacabus ad ollam? quãdo enim ſe colliſerint,confringentur.* In Vitis Patrum lib.4. de Abbate Machario; *Adducentes ad vicum appenderunt in collo meo cacabos & ollas & anſas vaſorum, & miſerunt me circumire in vico illo per viam,* &c. *Cacabatus,* fuligine nigratus.Eodem lib.de Abbate Moyſe , qui erat Indianus & Aethiops ; *Bene tibi fecerunt ciueroſe & cacabate: quia cùm homo non ſis , quare ſe in medio hominum dare pręſumpſiſti?*

v.2.*margarita*]nam circa margàritas ardebat inſana mulierum ſuperbia.de qua re Rigaltius ad Phędram l.3. fab.51.

ibid.*tribacca*]quæ trib.baccis vnionibuſq; in auri inſertis conſtabat.Plin.l.10.ca.35. *Hos digitos ſuſpendere, & binos ac ternos auribus fœminarum gloria eſt.* At baccarum appellatio pro vnionibus vel in illo Vergilij eluceſcit;

——*Colloq; monile Baccatum.*

Had.Iunius Animaduerſ.lib.6.ca.15. Alcimus Auitus de Goldaſtus.laude caſtitatis;

Nec tibi transfoſſis fixerunt auribus aurum,
Quæ compenſarent pendentes vulnera,baccæ.

Barthius ad Claudian.nu.2402.multis. Papias ; *Inuenitur etiam bacca pro gemma pretioſa.& inde baccatus,id eſt, baccis lapidibus adornatus.* Auienus vel (vt eſt in vetuſtis codd.) Auianus in Fabul.

Quid nitido pretium cortice bacca daret.

v.3.*faleris pelagiis*]marinis.Infrà ; *per antemnam pelagia conſiderant volucres.*

v.7. *Quò cachedonios optas*] *Quo*, id eſt, cur.Barth. ad Claudianum nu.115.imò *Quo* , valet , ad quam rem , in quem finem.

v.8.*Niſi vt ſcintillet?*]Leg.*ſcintillent?*ſcil.ignes lapidei Carchedonij.

ibid. *probitas eſt carbunculos*] idem Publius apud Macrobium;

Fruga

Frugalitas inſerta eſt rumoris boni.

I S. Pontanus in Macrobium libro 2. cap. 7. Nam *inſerta*, ἐμβλημα, vt hoc loco VVouvverius annotauit, tacito auctoris, vnde dicit, Scaligeri nomine, quemadmodum Scaliger de ipſo queritur in ſuis ad Publ. Syrum Mimum Notis.

ver. 9. *ventum textilem*] veſtem ventoſam & tenuiſſimam, æquantémque propemodum ſubtilitate ventos. Turneb. Aduerſar. l. 1. c. 15. quod ſeq. verſ. dicit *nebulam lineam*, id eſt, linum ſeu linteum tenuiſſimum. Irenæus Peliander apud Daubmannum Diſſertat. de ling. Latina, *ventum* ea notione extulit quoque Tibullus libro 3.

Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis.

Et Propert. lib. 1. eleg. 6.

Oſculaq́, oppoſito dicat ſibi debita vento;

id eſt, veſte ſiue velamine tenui. I S. Pontanus Analect. libro 3. cap. 9.

v. 10. *nebula linea*] pro tenui amiculo lineo, quod nec panni celebritatem, nec telæ denſitatem, ſed nebulæ tenuitatem æmuletur pellucidam. Turneb. Aduerſar. lib. 1. cap. 15.

v. 29. martiolum] al. *marculum*; quo modo legend. eſt, vel *martellum*, quod in Gloſſ. Benedicti σφῦρα, vel, *malliolum*, pro, *malleolum*. Iungermannus. Probo, *martillum*. nam *martellus, mediocris malleus* exponitur à Papia. & in Gloſſis Franco Lat. *Martel, martellus.* Hinc & Karolo Karoli Magni Auguſti auo nomen *Martello* fuit, quòd hoſtes ſuos in prælio, vt ferrum faber in incude; domaret. Goldaſt. Alamannicar. rer. tom. 1. in Gloſſario ad Burckhardi Sanctgallenſ. Caſus c. 14.

Pag. 68. v. 25. *inueniſſet*] Leg. *interueniſſet*. Putſchius & Pflugius.

ibid. X. *vehiculis diues*] Rectè iungitur enim cum genitiuo & ablatiuo. Horat. *Multarum diuite rerum*. Idem: *Diuite me ſc. artium*. Schop. in Miſcellan.

v. 27 *per eandem terram*] Legend. *ſerram* Pflugius, vel, *feſtram*. *Feſtra* eſt oſtium minutum. Schop. Veriſimil. l. 2. c. 18. Nihil verius vel apud Sagram.

v. 28. *Dÿ Deaq́,*] formula admirandi, vel etiam exclamandi, quomodo etiam *ô Dÿ*, &, *Dÿ mortales*; dicunt. Schopp. Explanat. in Epidic. act. 5. ſc. 1. Terent. *Dÿ boni, boni quid porto!* ——

v.30. *Et transfundimus hinc & hinc labellis Errãtes animas*] Rectè; quia ita amanteis in fruitione mutua depinguntur adfecti, vt mutuis orib. ſi fieri poſſit ipſarum animarum fierent commereia. Barth. ad Claudian. num. 875. Infrà de Polyæno & Circe; *Iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerunt*, &c. Catullus de puero Theotimo;

> *Aufugit mi animus: credo, vt ſolet, ad Theotimum*
> *Deuenit.* ———

Apuleius ad Critiam;

> *Quòd ſi animum inſpires, dona iam carmina.* ———

Vide Laberij carmen ex Platone, quod inter Pſeudographa Petronij legitur, pagina 219. Ouidius ſiue potiùs Leo Protonotarius Bizantinus de Vetula, libro 1. cap 13.

> *Iamq; viderentur animas efflare viciſſim*
> *Alter in alterius faciem.* ———

Similia his apud Ariſtenætum in Epiſt. Theocrit. Eidyl. 28. Bionem Adonide, Macrobium Saturnal. li. 2. c. 2. Gellium lib. 19. c. 11.

v. 33. *ſolutus mero*] Sic infrà; *Eumolpus & ipſe vino ſolutus.* Et inferiùs; *Anicula ſoluta mero ac libidine.* Alibi; *Quid proderit tibi, ſi ſoluta inedia fueris*; hoc eſt, ſi te inedia ingurgitaueris & inebriaueris, vt alij cibo & potu. Vt enim dicimus, *ebrius curis, fortuna, diuitiis, ægritudine*, cuius rei exempla refert Muret. Var. lect. lib. 5. cap. 16. & Nathan Chytræus Scholiis in Buchanani Pſalm. 84. ita *ſolutus* quoque eleganter ad alia tranſtulit Petronius. Infrà de Gnythone; *Conuertit ille ſolutum gaudio vultum*; hoc eſt, plenum. In vita SS. Iuliani & Baſiliſſæ: *Venit ergo dies, quo vicini inuitabantur ad nuptias: plateæ ſericis ornantur: & aures omnium ſonis muſicorum & cantilenis virginum oblectabantur. ita vt ſi homo etiam ferreus eſſet, luxuria ſolueretur.* vide Douzam lib. 2. c. 18. Pari eadémque figura infrà Petron. *Totoq; corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui.*

Pag. 69. v 4. *Oblitus iuris humani*] id eſt, iuris gentium quod gentes humanæ ſibi ipſæ conſtituerunt, §. 2. Inſtitut. de iur. nat. gent. & ciu. Vlp. L. 1. §. vlt. & Hermogen. L. 5. D. de iuſt. & iur. §. 11 Inſtit. de rer. diuiſ. *Ius humanum* dicitur à Liuio lib. 1. Senec. lib. 3. de Benef. Tacito lib. 19.

v. 12. *Quoniam fidem ſcelere violaſti*] Encolpius pædicator Aſcylto ſocio in ſtupro fratris Gytonis, id eſt cinœdi ſiue pulli ſui, deprehenſo, quaſi nuntium remittit & diuortium facit. Durantius Variar. lect. li. 2 ca. 11.

v. 13. *Res tuas ocyus tolle*] Hæc verba videntur eſſe ſolemnia in rumpendis & diſſoluendis eiuſmodi impuris & flagitioſis ſodalitiis. Vt contrahendæ ſocietatis, ſic etiā diſſoluendæ ſunt quidam modi. Modeſtinus; *Societatem coire & re, & verbis, & per nuntium poſſe nos dubium non eſt. Diſſociamur renunciatione, morte, capitis diminutione, & egeſtate.* Equidem renūciatione rumpitur, putà ſi quis cognitis ſocij dolis & circumſcriptionibus, vel dānoſæ ſocietatis tædio, ſocietatem renuntiet. Exſtat velut quędam diſtrahendæ ſocietatis formula ſuprà: *Aſcylte, intellego nobis conuenire non poſſe. Itaque communes ſarcinulas partiamur*, &c. Et alia apud Apuleium Mileſię fabulæ, li. 10. At verò vt ſocietas, ſic etiam amicitia renuntiabatur, & indicebantur capitales & immortales inimicitię. Mos quoque fuit Romanorum, ſi alicuius ſuſpectam & inuiſam haberent amicitiam, renunciare. Et qui renunciabant amicitiam, domo interdicebant; idque erat ex ſolemnibus dirimendarum amicitiarum. Durant. Var. lect lib. 2. c. 11. Vide ſuprà ad illud, *Intellego nobis conuenire non poſſe.*

verſ. 14. *alium locum, quem polluas, quære*] *Locus* hic pro turpi & obſcœna illa corporis parte accipitur, in qua maſculam auerſámque Venerem ſubagitarent. Ita in carmine libero manifeſtè accipitur;

Quod virgo prima cupido das nocte marito,
Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Ex his quoque verſibus conſtat *locum* veteres pro muliebri vſurpaſſe natura, vt è Gręcis τόπους. Durātius Var. lect. lib 2. cap. 11. Apud Græcos ſic vſurpauit Ariſtoteles lib. 6. Animal. Galen. lib. 1. de Locis affect. Dioſcor. lib. 1. cap. 59. Theodorus Priſcianus libro 2 Logic. cap. 11. *Quibus vt ætatis vergentis defectione, aut morbis locis reſidentibus, veluti partes frigentes vſus Veneris officium pernegarent.* Vtuntur Moſchion, Cleopatra, Trotula ſiue is Eros ſit, Albucaſes, alij.

verſ 20. *ſuper quam ſolus incumbis*] hinc & *incubi* dicti pædicones Papias; *Incuba, qui vel quæ ſemper incumbit vel incubat*. Plaut. Perſa act. 2. ſc 4.

Video ego te, iā incubitatus es. P. Æ. Ita ſum. quid id attinet ad te?

At non ſum ita, vt tu, gratis.———

F Puer & ſeruus inuicem raptant pro illa re, quæ intellegi debet, & de qua apud Comicos conuicia ſumere ſerui ſolent in ſeruos. Ingenio Critico abutuntur, qui aliud vbi verbum de ſua liberalitate comminiſci ſtudent.

verſ. 29. *familiaritatis clariſſimæ*] malim, *kariſſimæ.* Ita enim paulò pòſt; *paulò ante cariſſimum ſibi commilitonem.*

Pag. 70. v. 9. *Fulminatus hac pronunciatione*] ſententia. dixerat enim; *commiſſiq; iudicem litem*, cuius proprium eſt *pronuntiare*. Non abſimiliter Iuſtinus lib. 1. *Hac denũciatione Optimates territi*, &c. Et infrà Petron. *Confuſus hac denunciatione Eumolpus.*

v. 10. *ſicut eram ſine gladio*] quippe incinctus. paulò antè, *Inhibuimus ferrum.* Infrà, *gladio latus cingor.*

v. 11. *attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoria inuidiſſe*] Plaut. Caſina;

Si nunc me ſuſpendam, meam operam luſerim,
Et præter operam, reſtim ſumptiſecerim,
Et meis inimicis voluptatem creauerim.

Gruterus Suſpic. lib. c. 11.

verſ. 13. *præmio*] præda, vt paulò antè, *Non frueris hac præda*, &c.

v. 17. *Nomen amicitiæ*] *In tot circulis ſæculorum, in tanto ætatum lapſu, in tanta multitudine & differentia perſonarum, vix (vt ait Lælius) tria inueniuntur aut quatuor paria in amore. Hoc ipſum arbiter noſter ingemiſcit, etſi alterius videtur induiſſe perſonam. Ait enim, nomen amicitiæ,* &c. Ioan. Saliſberienſis Polycrat. lib. 3. ca. 7. Huc pertinet illud Pindari in Nem. εἰδ. ι.

Οἴχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ
Φωτὶ, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ
Βροτῶν καμάτου μεταλαμβάνειν.

Et illud Senecæ in Hercul. Oetæo:

Nam rara fides, vbi iam melior.

Delrio Aduerſar. in Senec. nu. 602. Horum verſuum hæc eſt ſententia: ſi amicitiam vtilitate potiùs metiri quàm honeſtate volumus, hominum profectò vita ſimilis erit ludo calculorum, & calculi inter ſe armare videbuntur. Nam in ludo tabulæ ſic diuiſi ſunt calculi in duas factiones, vt inter ſe quidam velut amici ſint, quidam hoſtes. Vnde Martial. lib. 14. epigr. 20. ſcripſit, *Gemmeus iſte tibi miles & hoſtis erit.*

Quatenus autem vtile eſt ludo, iſtam calculi amicitiam ſeruant inter ſe. Igitur ſi emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cuius tanta dignitas eſt & pretium, putemus exercere calculos in tabula, & nobile opus tuēdæ amicitiæ ducere. Turneb. Aduerſ. lib. 1. c. 15. Syrach. c. 37. *Omnis amicus dicit; Et ego amicitiam copulaui: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Nomen amicitiæ* pro ipſa amicitia, ſermo eſt elegans, nec Latinis tantùm, ſed Græcis quoquè & Hebræis vſurpatus. Infrà Petron. in carm. de bello ciuili;

——Imperij deſerto nomine fugit.

Dionyſius Cato in Diſtich. *Inimicum nomen amici*, id eſt, inimicus amicus, φίλος ἄφιλος. Dauid Pſalmo 20. *Protegat te nomen Dei Iacob.* Et nuſquam non in Sacris Literis. Videndi Bucer. Enarrat. in Matth. c. 7. v. 22. Scalig. in Catalect. ad Val. Catonis Diras, & Notis ad Dionyſ. Catonis Diſticha, Rittershuſ. in Not. ad Gunther. lib. 1. Lindenbrog. Comment. ad tit. Cod. ſi quis Imper. maledixer. Barth ad Claudian. n. 2221.

v. 19. *Cum Fortuna manet*] citat & illuſtrat Iac. Magni Sopholog. lib. 4. cap. 8. De vertumnis iſtis, qui amicitias vtilitate probant, neque indignum putant ſe fieri comites inſtantis in orbe Deæ. Venuſtè Ouidius 2. de Ponto eleg. 3.

Diligitur nemo, niſi cui Fortuna ſecunda eſt:
Quæ ſimul intonuit, proxima quæque fugat.

Huc etiam facit illud Boëthij de Conſolat. libr. 3. proſ. 5. *Quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum.* vbi Sizmanus in Not. n. 677.

v. 21. *Grex agit in ſcena mimum*] ita Pithœus Subſec. lib. 1. cap. 17. Nam mendosè vulgati. Pindarus; *Perithonos viro, qui priuatur amicis, pauciq; mortalium in ærumna ſunt fideles, ita vt ſint participes laborũ.* Noti huic rei confirmandæ Ouidiani loci lib. 1. Triſt. & lib. 6. de Ponto, Iſocratis in Parænesi, & Ariſtotelis lib. 7. Moral. ad num. 602. *Gregis* nomine ludionum iuxta ac mancipiorum manipuli comprehenduntur, cataſtorum præſertim ac venalitiorum. Douſa Centurion. l. 1. c. 1. In q. edit. & apud Salisberienſ. legitur, *agit mimum*, perperam, & ipſo etiam quoque epiſcopo refragante. Sic enim eiuſdem libri cap. 8. hunc & ſeqq. verſus explicat; *Et quidem eleganti vtitur ſimilitudine, quia ferè quicquid in turba profana*

mul

multitudinis agitur, Comœdiæ quam rei geſtæ ſimilius eſt. Vide totum locum, & de mimicis actoribus Bulenger. de Theatro lib. ca.41. de aliis quæ huc faciunt Gulielmi. Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt.

ver. 23. *Mox vbi ridendas*] apud Lindembrog. legitur; *Poſt vbi ridendas. Riſus* nempe in comœdiis frequens. Obſeruat. var. lect. in Papinij Statij Siluar. lib. 3. epigr. in Claudiam.

v. 24. *Diſsimulata perit*] malim cum Douza, *aſsimulata perit*. Bulenger. de Theatro lib. 1. cap. 41. An leg. *deſimulata*, vt *deformo, depingo, defiguro*, & talia. Pontan. in Macrob. libro 1. cap. 7. Fortè, ſi τὸ De accipiatur vt αὐξητικὸν, non vt στερητικόν. Barthius tamen veretur vt hoc nimis ſit ingenioſum, malitque ſcribere, *aſsimilata*, vt apud Plaut. *aſsimilate amare*. Animaduerſ. ad Claudian. num. 269.

verſ. 33. *Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum innoc. mare? aufugi, iudicium harena impoſui*] *Ruina* pro terræ hiatu. Rob. Titius Aſſertion. lib. 9. ca. 17. Apul. 8. Metamorph. *In profundam ruinam Cupidinis ſeſe paulatim neſcius præcipitauerat. Ruina* ἀχαλῶς locus præcipitandi & ruendi, vt *labina*, locus labendi. Villiomarus Animaduerſ. l. 9 c. 20. Leg. *aufugi iudicium, harena impoſ.* Tangit præteritas ſuas hiſtorias, *iudicium* intellegit de adulterio, qua vxorem Lichæ corruperat *arena impoſui*, quia damnatus ad ferrum, neſcio qua fortuita ruina euaſit. de qua antea; *Non taces gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit.* Certè ad hinc terræ ruinam etiã iſta pertinent. Lipſius Epiſt. quæſt. l. 5. ep. 19. Leg. *non etiã innoc. mare aufugi? An fugi iudicium, arenæ impoſui, hoſp. occidi?* Schop. Veriſim. l. 2. c. 18. neque verè, neque veriſimiliter. *Aufugere iudicium* dixit etiam Valerianus Cimelẽſis, vetus & probus auctor, ſerm. de bono diſciplin. De *ruina* vide quæ ſuprà adſcripſimus ad illa verba, *quem de ruina arena dimiſit.*

Pag. 71 verſ 3. *Græca vrbs*] *Neapolim* intelligunt. atqui *Ancon* quoque *Græca vrbs* Stratoni, Plinio & Solino, quę *Dorica* Iuuenali, quod idem valet Eſt autem & Ancon in litore maris. Vide Pighium in Herc. Prodic. & Fra. Schotum in Itinerario Italiæ lib. 1.

v. 4. *Et quis hanc mihi ſolicitudinem*] alij leg. *ſolitudinem*. nimis multò rectiùs.

v. 5. *Adoleſcens omni libid. imp.*] ſc. Aſcyltos.

verſ.7. *cuius anni ad teſſeram venerunt*] Leg. *venerunt*. Lipſ Epiſtol. quæſt. l.5. c.19. *Ad teſſeram venerunt*, explicare auſim *ad libertatem*, ſiue eam ætatem qua teſſeris ludere mos ſinebat. Nam puerorum & adoleſcentium nuces: virorum autem & ſenum teſſeræ, id eſt eorum, qui iuris ſui erant, nuceſque reliquerant. Etenim *nuces relinquere* prouerbium apud Perſium, de iis qui virum adfectant adſpirantque ad maturæ vitæ libertatem. Quid ſi etiam ætas togæ togæ virili matura intelligatur, qui annus erat XVIII? Nam tribus olim teſſeris ludebatur, & iactus feliciſſimus ſummúſque, *ter ſex*. id eſt XVIII. Sanè de *ſtola toga virili* mox ſequitur. An reſcribi poteſt; *cuius anni ante cellam venerunt?* vel etiam, *cuius arma ante cellam venerunt*, pro obſcœnis? Explicari hoc ipſum ex alio Petronij loco poteſt; *in hunc locum me perduxit, prolatóq; peculio cœpit rogare ſtuprum. iam pro cella meretrix aſſem exegerat.* An huc facit locus ille Macrobij lib.1 Saturn. c. 10. *Ferunt enim regnante Anco ædituum Herculis per ferias otiantem Deum teſſeris prouocaſſe, ipſo vtramque manum tuente, adiecta conditione, vt victus cœna ſcortóque multaretur?* Eryc. Puteanus epiſt ad Goldaſtum.

v 9. *Quid ille alter*] ſc. Gnython puer.

ibid. *Quid ille alter? die qui tanquam toga*] Leg. *Quid ille alter, ò dij? qui tanq.* Lipſij Epiſt. quæſt. l.5. c.19. Veriſſimè. Plaut. Aulul. *Perij, ò dei.* antiquè pro *dij*. Gulielm. Plaut. quæſt in Aulul. cap.4.

v.12. *Opus muliebre in ergaſtulo fecit*] Sic ſæpè circumloquuntur nequitias ſuas. Muſæus κύπριδος ἔργα. Longus lib.4 Poemen. ὃς ἐς μειρακίσκον αὐτὸν ἄγειν ἐπὶ γυναικῶν ἔργα σπουδάζει. Barthius in Muſæum num.141.

v. 13. *libidini ſua ſolum vertit*] *Solum*, locus qui aratur: etiam pro *ad cap.* eodem pacto ſuprà luſit in ambiguitate verbi *Locus*. Sic *aruum* quoque & *ſulcus* dicuntur muliebria vt è contrà *vomer* virilia. Coluius, Douza, Schoppius ad Apuleij Anechmon. Schickerath. in Epiſt. Critic.

v.15 *mulier ſecutuleia*] quæ virum appetat & ſectetur; ſi recta lectio eſt. Quamquam & reſpectus fortè aliquis ad rem gladiatoriam, quia hi fugitiui, quos inducit Arbiter, olim in arena. Lipſ. Satur. ſerm. l.2. c.7. de ſecutore. At non Gnython puer in arena fuit, de quo hic ſermo. Quare Fr. Pithœi explicatio magis eſt.

v.16. *vnius noctu tactu omnia vendidit*] Leg. *vnius no-*

ctu pacto. Apul. *Cum ipſo de vxoris noctu paciſcuntur.* Macrob. *Vnius pretium noctu.* Pontanus Notis in Macrob. l.2.cap.2. Pro *tactu,pacto,*malim, & *paciſci noctes* mos & locutio vetus ſolebant. Er. Puteanus Epiſt. ad Goldaſtum. Ne longiùs à vulgata ſcriptura abeamus, an leg. *pactu?*

verſ. 18. *mutuis libidinib.attriti*] ſic infrà de Eumolpi opere Venerio cum puero; *inter anhelitus ſudoreſq; tritus. Attriti libidinibus,λισπόπυγες.* Pollux lib.2. οἱ δ' ἐνδεῶς πυγῶν ἔχοντες,λίσποι,καὶ ὑπολίσποι καλοῦνται), ἢ λισπόπυγες nimirum nimia Veneris patientia atque affrictione detritas nates habentes:Horatio *Depuges,*Iuuenali *Depyges.* Papyas; *Mariſca,propriè veſica, quæ circa podicem marium ex nimio fricatu & vſu agendi opus Sodomiticum ſolet ructuare.Vnde Iuuenalis:*

——Si podice leni
Scinduntur tumidæ medico ridente mariſcæ.

v.29.*notauit me miles,ſiue ille planus fuit*] *Planus,*erro. Hinc *planoperipatetici,* ab Lactantio dicuntur Philoſophi Ariſtotelici,propter inconſtantiam diſſerendi, & eorum erraticam ambulationem. Gulielm.Plaut.quæſt.in Menæchm. c.vlt. Infrà vocatur *vagus miles,——Miles vagus exſtruit armis. Planus* ergo miles vagabundus & erraticus ſeu erroneus , quales ſunt quos hodie vocamus *Gardeknecht,*quaſi dicas , milites guardianos , qui guardiam,i.e.præſidia quærunt. quorum fraudes & impoſturæ locum tralationi dederunt,vt *planus* pro nebulone & impoſtore dici cœperit.

v.30 *ſiue nocturnus graſſator*] Abdias Propheta v.5.*ſi te fures,ſi nocturni graſſatores inuaſiſſent.*ita Seb. Caſtalio expreſſit hunc Petronij locum imitatus. Sic Gell. l. 20.c.1. *qui veſperi ſuo viuit,*ait Plautus. Philoxen. ἡμερόκοιτος, *dormitator,fur nocturnus.*Hinc Sidon.l.1.ep.8.*vigilant fures,dormiunt poteſtates.* In Altercatione Hadriani Auguſti & Epicteti,*Quid eſt nox? Laboranti requies,graſſanti lucrum.*Sauaro ad Sidon.l.1.ep.8.

v.32.*conſtantiſſime*] intrepidè,*onverſchrocken.*

v.34.*phæcaſiati*] Leg.*phæcaſiati.* Turneb.Aduerſar.l.1. c.15. Calcei alibi *phæcaſia.* Appian.lib.5. Senec.7.de Benefic. cap. 21. apud quem emit *phæcaſia* Pythagoricus vt *Ceurà* Hinc & inſolens,miles *phæcaſiatus* Petronio , vbi malè *phocaſiatus* aut *phæcaſiatus.* Hęc veriora quàm quod Heſych.*phæcaſium* eſſe ait tegimen pedis ruſticum. Appiani verba; ὑπόδημα ἦν αὐτῷ λευκὸν Ἀττικὸν, ὃ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερεῖς ἢ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσι φαικάσιον. Marcilius ad Perſium, Satyra 5.

v. vlt. *vultu atque ipſa trepidatione*] perinde atque Atreus apud Senecæ teſtatur, Thyeſt. v. 329. *Multa ſed trepidus ſoiet detegere vultus.* Eludant igitur qui volunt & ſiſque déque habeant leges ſcriptas; dummodo conſcientiæ non imponant, & eius ſtimulos ſubſannent, cuius intimos cruciatus proditor vultus enunciat. Quod aſſerit & Pelignus Vates Metamor. l. 2. v. 447.

Heu quam difficile eſt, crimen non prodere vultu!

VVeitzius Not. in Prudentij Pſychomach. l. 1. v. 702.

Pag. 72. v. 2. *ponere iuſſit arma*] Hinc colligimus tantum milites arma portaſſe, cæteros inermes per vias inceſſiſſe. Et ſi qui cum armis à milite deprehenſus fuerit, ab eo ſpoliatum & arma ponere iuſſum. Infrà de hoc eodem graſſatore ait Encolp. *Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium.* Videtur autem hęc graſſantium & raptorum formula fuiſſe; *Pone arma, & malo caue* Portaſſis etiam apud Germanos, de quibus id innuere videtur Ratpertus Turegienſis in Caſib. Mon. S. Galli, vbi Gold. in Gloſſ. tom 1 Alaman. ſcripſ.

v. 7. *Non bibit inter aquas*] in auaritiam & pecunię ſtudium. Scalig. in Catalect. Vide Boethium de conſolat. Philoſ. l. 3. metr. 12. ibique Thomam Aquinat. & Natalem Comitem in Mytholog.

ibid. *poma aut pendentia carpit*] al. *nec carpit pendula poma.* quod mihi quidem magis arridet.

v. 10. *Diuitis hac magni*] Cato;

Dilige denarium, ſed parce dilige formam.

Illi enim parce denariorum formam diligunt, qui pro ſola neceſſitate quærunt. Sed formam illi deſiderant, qui denarios vendicant non pro neceſſitate, ſed pro ſuperflua auiditate, quod faciunt diuites, iuxta illud Petronij,

Hoc magis ſitiens erit omnia cernens
Qui timet & ſicco, &c.

Iacobus Magni Sopholog. l. 6. c. 18.

v. 13. *Nequaquam rectè faciet qui citò credit*] al. *Numquam rectè facit, qui citò credit.* Ieſus Sirach. c. 19. *Qui citò credit, leuis eſt corde.* Calixtus P P. ad Epiſcopos Galliæ, *Innocens dum credit facilè, citò labitur.* Plura conſignarunt Sauaro ad Sidon. l. 8. epigr. 11. & Goldaſtus ad Columban. cap. 6. verſ. 40. Plancus lib. 10. Epiſtol. famil. ad

Cicer. *Credulitas error eſt magis quam culpa.* Iuſtinus lib. 11 *Quicquid in eo ſit, credulitatis, non perfidiæ, culpam eſſe, cuius tamen tam magna ſe ſupplicia pependiſſe* Iacob. Magni Sopholog. l.15. cap. 11. poſt Petronij verba; *Prudentis eſt, vt de facili non credat, cùm non petat maturitas lenitatem congruens prudentibus. Namque qui citò credit, citò fertur inconſultus. itaque ſapienter non viuit. Prudentis igitur credulitas nec ſuſpicionis modum habeat, ſicut opinio; nec certitudinem mox accipiat, ſed more medio ſe gerat: quia, teſte Varronis in ſuis Sententijs, fides eſt media & opiniones & ſcientiæ, neutrum attingens. Prudens igitur de facili non credat,* &c.

v.5. *Nemo cœlum putat*] i.e. fata & prouidentiam diuinam, quæ cœlitùs deſtinantur. Infrà; *Habeo tamen quod cœlo imputem, ſi nos fata coniunxerint.*

ibid. *omnes opertis oculis bona ſua computant*] Iac. Magni Sopholog. l.5. c.13. *Nec ſolùm homines peccata propria non intelligunt, ſed etiam bona quædam ſi fecerint, ſublimare valde contendunt: iuxta illud Petronij;*

Omnes apertis oculis bona ſua computant.

Verior tamen lectio eſt, *opertis.*

v.19. *Quod non exſpectas, ex tranſuerſo fit*] Similis ſententia apud Plaut. Moſtell. a.1. ſc.1. in fi.

——*Sed vnum hoc ſcito, nimio celeriùs*
Venire, quod moleſtum eſt; quàm id quod cupidè petas.

vbi Lambinus in Comment.

v.21. *Vbicumque dulce eſt, ibi & acidum inuenies*] Claud. *mella tegunt apes.* vide Boëth. l.2. met.7. Barth. ad Claud. n.869. Similis ſententia apud Gregorium M. in Moralib. Et vulgo dici amat; *Vbi mel, ibi fel*, ex Apuleio. *Acidum*, i.e. amarum, *λυπηρὸν ſapor.* Infrà; *Siccatoq́; auidè poculo, negat ſibi vmquam acidus fuiſſe.*

v.24. *Nemo noſtrûm non peccat, homines ſumus, non Dij*] Terent. *Homo ſum, humani à me nihil alienum ſcio.* Iuſtinianus Imp. in L 2. §.14. C. de vet. iur. enucl. *Penitus in nullo peccare, diuinitatis magis quàm mortalitatis eſt: quod & à maioribus dictum eſt.* Et in l. 2. §.13 eod. tit. *In nullo aberrare ſeu in omnibus irreprehenſibilem ſeu inemendabilem eſſe diuinæ vtique ſolius, non autem mortalis eſt conſtantiæ ſeu roboris, quemadmodum & à maioribus dictum eſt.* Dictum illud maiorum fortè tale fuit; *μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐςὶ θεῶν ϗ πάντα κατορθοῦν.* Petronius infrà; *Fateor me ſæpe peccaſſe, nam & homo ſum, & adhuc iuuenis.* Conſtantinus M. Imp.

M. Imp. Orat. ad Sanctorum cœtum c. vlt. *Humanum videtur aliquando errare: at in humanis erroribus Deus eſt omnino expers culpæ.* Simonides; πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις. Dionyſius Cato in Diſtich.

——*Nemo ſine crimine viuit.*

B. Iacobus Apoſtolus in Epiſt.

v. 29 *Zeuxidos*] de hoc Cicero, Plinius, Plautus Pœnul. Feſtus in *Piſtor*, Val. Maximus l. 3. c. 7.

ibid *manus*] i. e. picturas. Sic dicitur χεὶρ Ἀπελλοῦ, χεὶρ Πολυκλείτου, apud Pollucem. *Manus* etiam pro ſcriptura: quia nimirùm γράφειν Græcis & pingere notat & ſcribere.

v. 31. *naturæ veritate*] Deuza leg. *varietate* aliter quàm bene. *Veritas* opponitur rei fictæ: qualia Protogenis *rudimenta*. Opponuntur enim inter ſe *veritas*, id eſt res ipſa, & *rudimentum*, id eſt, imago & ſimulacrum. Vnde Cicero pro Q. Roſcio; *Quod eſt veritate falſum*: h. e. reipſa. vide Caſtalionem in Annotat. ad cap. 1. Ioannis Euangel.

Pag 73. v. 2. *Aquila ferebat cælo ſublimis Deum*] ſc. Ganymedem. In Priapeiis;

Quodq; Ioui dederat, qui raptus ab alite ſacra
Miſcet amatori pocula ſacra ſuo.

v. 9. *Iuppiter in cælo ſuo non inuenit quod eligeret, &c.*] Similia apud Terentium in Eunucho.

v. 10. *peccaturus*] adulteraturus, ſcortaturus. hæc eſt propriiſſima notio huius verbi *peccare* pro pellicari, h. e. ſcortari, mœchari. Balbus Catholico; *Peccare dicitur quaſi pellicari. & inde peccator, quod nomen antiquitus tantum flagitioſos & libidinoſos ſignificabat: ſed poſtea tranſiuit in appellationem omnium iniquorum: & dicitur peccator quaſi pellicator.* Hinc *peccatrix* pro meretrice. Auctor ad Cornel. Papam de Paſſione Chriſti; *Filio prodigo reuerte nti non improperas luxum: mulieri adulteræ non opponis proſtibulum: peccatricis publicæ non recuſas ſeruitium.* Hinc & in ſacra Scriptura *peccatores* dicti præuaricatores diuinorum præceptorum, quòd ſpreto & relicto thoro Chriſti cum alienis Diis adulterentur, & caſtitate Eccleſiæ proſtituta cum carne, mundo & Diabolo liberè voluptentur.

v. 15. *& omnes fabulæ, &c. complexus*] v. c. *& hos fab.* Fort. *& ſuos fabulæ.*

v. 17. *Ligurgo crudeliorem*] Referunt interpretes ad eum Lycurgum, de quo infrà legitur; *Quidquid Lycurgi villa graſſantibus exhibuiſſet.* Non rectè, quomodo mihi perſuadeo. Nam illa graſſatio multo tempore pòſt accidit, quàm hæc fierent. Quare nihil dubito de Lycurgi illius crudelitate interpretari, quod & Ammianus lib. 22. *Iudicibus Capys triſtior & Lycurgu.* Et lib. 30. circa fin. *Iudices nunquam conſulto malignos elegit: ſed ſi ſemel promotos agere didicit immaniter, Lycurgos inueniſſe ſe prædicabat & Caſſios.*

v. 8. *Cum ventis litigo*] prouerbialis locutio, omnibus linguis & gentibus vſurpata. Iob. c. 6. *Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis:* hoc eſt, inania φαῦλα ſine pondere & effectu. Coluthus in Helenæ raptu;

> Ὡς ἡ μ̃ πολύδακρυς ἐς ἠέρα φωνήσασα,
> Μητέρα μαστεύουσα μάτην ἐπλάζετο κούρη.

Hepidannus iunior Sanctgallenſis de Vita S. VViboradæ lib. 1. cap. 25. *Ille afflictum clamitans cùm cognouiſſet ſe preces in ventum fundere, ſurrexit.* Aleonora Angliæ Regina in Epiſtol. ad Cæleſtinum Papam apud Petrum Bleſenſ. epiſt. 145. *Sed quid talibus immoror? curro in incertum, & aëra verbero, atque in ventos noſtri gemitus euaneſcunt.* Aul Sabinus Eleg. 2. ſub perſona Demophontis ad Phyllidem;

> *Nunc venti mea verba ferant, qui verba tulerunt,*

id eſt, euaneſcant, & nihil apud te proficiant. Suidas *Ἀνέμῳ διαλέγῃ, ἐπὶ τῶν ἀνηνύτων.* Cui ſimile & iſthoc apud eundem; Ἀνέμους γεωργεῖς, in caſſum niteris; fruſtra laboras. Sic dare verba in ventos dixit Ouid. Et *ventoſus* dicitur is, cuius promiſſa pro ſpiſſo eueniunt, aut in ventum abeunt, qui multa promittit, & pauca præſtat. Dionyſius Cato in Diſtich.

> *Ne ſis ventoſus, dum vis vrbanus haberi,*

item vanus & mendax. Oſeæ cap. 9. v. 7. *virum ſpiritualem,* hoc eſt, ventoſum. Loquitur autem de vanis Prophetis.

ibid. *ſenex canus & exercitati vultus*] ita vocat poëtæ pallidum & macilentum vultum. Hinc & imagines Poëtarum macræ pingebantur. Iuuenal. ſat. 7.

> *Vt dignus venias hederis & imagine macra.*

De pallore poëtarum & ſtudioſorum hominum, eiuſq; cauſſa vide Rader. ad Mart. l. 7. epig. 4.

v. 20. *qui videretur neſcio quid magnum promittere*] accicipi poteſt *promittere* de vultu,quaſi eius vultus aliquam eruditionem promitteret,hoc eſt, præ ſe ferret. Rittershuſius Not.in Phædrum.

v.23.*eum ex hac nota literatum eſſe,quos odiſſe*,&c.] ipſo vultu Eumolpum ex eo genere hominum adgnoſcit, quòd odiſſe diuites ſoleant, ſcil. Poetam. Barthius in Ceir. Virg.num.1. Leg. *eum ex hac nota literatorum eſſe*, intelligit Poëtas. *Ex hac nota*,id eſt, talis phraſi Petroniana.Schopp. Veriſim.l.2.c.18.

v.26. *ſi modò coronis aliquid credendum eſt*] Philoſophi coronati in theatro. Syneſius ad Pæon. ὅτι ἐμὲ, ὅτι ἐστὶν λαμπρεῖ, ἐ τοῖς θεάτροις στεφανῶσθαι. Iungerman. Sed hic locus de coronis poëticis capiendus eſt, ſuper quibus multa P. Faber in Agonoſtic. Iacob. Pontanus ad Virg. Eclog.7.Claudius Minos ad Alciati Emblema 204. Raderus ad Martial.l 8.epig.vlt.

v.28 *Quare ergo,inquis*] al.*inquit*.Pſlug.*inquis*. Sed nihil mutandum:eſt enim præoccupatio.

v.30.*Amor ingenij neminem vmquam diuitem fecit*]Sic mox; *Neſcio quomodo bonæ mentis ſoror eſt paupertas*. Cuius rei cauſſam inquirit Ariſtotel. Problem. 4. ſect. 29. Rittershuſius Not.ad Phædr.

——*Virtus laudatur & alget.*

Tilemannus in Diſcurſu Philolog. de Hiſtoricor. delectu , pag. 200. Dicta in hanc ſententiam vetuſta congeſſit Taubmanus Commentar. in Plautum Stich. a 2. ſcena.1.

v. 32. *Qui pelago credit*] in tenuis fortunæ homines. Scalig.in Catalect.

v.33. *præcingitur auro*] eleganter:quia in zona res pretioſæ,vt aurum,argentum,&c.Sueton.Vitell.*Zona ſe aureorum plena circumdedit.* Hinc Egeſippus l.5.c.24. *auro & argento ſuccinctos* dixit.Petronius Animaduerſ. & var. lect.l.1.cap.13.

v.34.*vilis adulator*] Saliſberienſis de Nugis Curial.l.3. c.13.Rauiſ.Textor in Epithet.

ibid. *picto iacet ebrius oſtro*] Innuit, paraſitos & adulatores ad ampliſſimas fortunas Principum ſtoliditate euectos , priorum vitæ ſordium non ampliùs memores, reliquos præ ſe deſpicere rerum ſucceſſu elatos. Ita enim *ebrius* interdum metaphoricè capitur pro dementato & mentis ob rem aliquam nimio immodicam haud compote , quia *ebrietas* mentem alienat & expectorat ob immodicum potum. H. Iunius Animaduerſion. l. 3. cap. 6 & fuſiùs Gilb. Cognatus in Adagior. ſylloge.

Pag. 74. v. 1. *pruinoſis*] hanc lectionem agnoſcit & Puteanus, Epiſt. fercul ſecund ep. 3. Ammianus lib. 22. de Scythis; *Squalentes & pruinoſas ferarum & tetro ritu veſcuntur.* id mox declarat; *Aquilone caditur & pruinus.*

v. 3. *Non dubio ita eſt*] al. codd. *Non dubie*, vt infrà; *Haud dubiè credentibus indicanimus.*

v. 5. *propter morum differentiam odium habet*] in eundem ſenſum Boëthius de Conſolat. Philoſoph. lib. 1. proſ. 3. *Quòd noſtris moribus inſtituti, ſtudijs improborum diſsimillimi videbantur* vbi Sitzmanus in Notis num. 70.

v. 7 *qui ſolas exſtruere diuitias curant*] pari elegantia Phædrus *exaggerare opes*, & Cicer. *exaggerare rem familiarem.* Ritershuſius Not. ad Phædrum. Dicuntur autem pulcherrimè *incubones*, ἐπικεκυφότες, qui toti in opes & diuitias incumbunt.

v. 12. *bona mentis ſoror eſt paupertas*] quæ Apuleio in Apolog. *philoſophia vernacula:* Chryſoſtomo in Acta Apoſt. hom. 16 *mater ſanitatis.* Sclp. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. num. 243.

v. 16. *ipſis lenonibus doctior*] aſtutior, fraudulentior. verbum Comicum Plauto & Terentio perpetuum. videndus Schopp. Explanat. in Moſtellar.

v. 4. *de vſu formoſorum*] qui vſum ſui dent viris. Sic Hieronymus quoque in Vita Ioannis Monachi, Val Maximus, Plautus, atque alij *vſum* in muliere eodem modo accepêre Barthius Ablegmin. Critic. lib. 2. c. 1. Pamphilus ad Galatheam apud Maurilianum;

En laſciua Venus nos ad ſua gaudia cogit,
Inq; ſuos vſus non iubet ire ſimul.

Plautus pro *vſu* dixit *vſuram.* vnde *vſurarius*, cuius vſuram capimus, vel quo vtimur, ad eam faciem, ſicut *commodatarius, mandatarius,* &c. In Prolog. Amphitruon. de Ioue adultero;

Alcumenam vxorem cepit vſurariam.

de qua vide Goldaſtum doctè elegantérque diſſertantem contra interpretum nugas Plaut. lect. lib. 1. c. 4.

v. 5. *tam ſeuera triſtitia*] Argumentum huius fabulæ, ſiue hiſtoriæ verius, quale eſt ſatyræ 2. apud Iuuenal. in princip videlicet oretenus & pallio philoſophari hypocritas, aut ſcientiam rerum præferre memorabilium:

poſt

poſtmodo cùm ſoli ſint, facere paria Cybeles apud Apuleium Gallis, aut Petroniano huic Eumolpo. Barth. ad Claudian. nu. 3120. *Seuera triſtitia*, id eſt, triſtiore & pædagogico vultu. Sueton. Nerone c.37. *Tacito Thraſeæ (ſc. mortis cauſſa fuit) triſtior & pædagogi vultus.* De cuiuſmodi ſimulatoribus Sidonius Apollinaris l.3.ep. 13. *Facilius obtingit, vt quiſpiam ſeria loquutus viuat obſcæne, quàm valeat oſtendi, qui pariter exiſtat improbus dictu, & probus moribus.* Theobaldus Epiſcopus in Phyſiologo, de Syrene loquens;

Vtpote ſunt multi, qui de virtute locuti
Clunibus indulgent.——Ex illo Iuuenal. ſat. 2.
——*Et de virtute locuti*
Clunem agitant.——

v.26. *violari aures meas obſcæno ſermone nolui*] Leg. *dolui*. Gruter. Suſpicion. l.5. cap.12. Improbè imitatur enim Varronem Agathone; *Virgo de conuiuio abducitur ideo, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt.*

v.28. *tamquam vnum ex philoſophis*] bene cum genere humano ageretur, ſi Eumolpus poſtremus fuiſſet eorum, quibus philoſophia in ore. nunc hodie pleroſque numeres,

Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt.

Gruter. Suſpic. l.5. c.12.

v. 31. *prædator corporis*] adtemptator pudicitiæ ſic ſuprà dixit; *Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos*: hoc eſt, præda, ſcil. Gnythone.

v.34. *ludum arti auerat*] ſcil. literarium.

ibid. *pigritiamq; recedendi*] otium, vt apud Martialem. l.12. epigr.4.

Tu facis ingenium, tu, ſi quid poſſe videmur,
Tu das ingenuæ munera pigritiæ.

id eſt, otio liberali, à quo literati dicuntur *Scholaſtici* & *Otioſi*. Petronij ſententiam Germanicis verbis optimè exprimimus; *Als wir faul vnd müde waren vnd der Iung ſchlaffen begert.*

v.vlt. *recedendi*] Leg *recitandi*. Iungermannus. Puto *recedendi*, intelligi & tolerari poſſe. Putean. epiſtola ad Goldaſtum.

Pag. 75. v.2. *timidiſſimo murmure votum feci*] qui cupidè & ardenter aliquid à Diis petebant, tacitos ac murmurantes vota facere ſolitos ab aliis annotatum eſt. Eius rei exſtat exemplum & in Sacra Hiſtoria. 1. Reg. 1. v. 10. & ſeqq. de Anna Elcanæ vxore votum in templo pro apertione vuluæ ſuæ faciente: & quidem verſ. 13. ſic legitur; *Porro Anna loquebatur in corde ſuo, tantumq́; labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur*, &c.

v. 5. *par columbarum*] appoſitè. nam *columbæ & palumbes* Veneri ſacræ. Rader. ad Martial. l. 8. ep. 28. ſed & inter obſcœna & nequam vocabula. Gruter. apud Taubmann. ad Plaut. Bacchid. act. 1. ſc. 1.

v. 18. *totoq́; corpore me ingurgitaui*] Ouid.

——*ingentiq́; imples Achille*. Freherus.

v. 22. *ad aurem malè dormientis*] *malè*, id eſt, ſimulanter. Sic infrà; *irrepſi tamen & malè repugnanti gaudium extorſi*.

v. 31. *in vnum omnia vota coniunxi*] *vota* in verbis nuptis. Suprà; *Fruerq́; votis vſq́; ad inuidiam felicibus*. Inſcriptio ſepulcralis Romana;

Ingrata Veneri ſpondebam munera ſupplex,
Erepta coniux virginitate tibi.
Perſephone votis inuidit pallida noſtris,
Et prematuro funere te rapuit.

Omnia dixit, vt infrà; *Forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore perdidi*. Senſus eſt prætextatus & nequam.

Pag. 76. v. 6. *vbi eſt aſturco*] Iacob. Spiegelius Schol. ad Ric. Bartholini Auſtriad. lib. 9. Rader ad Martial. lib. 14. ep. 176. An leg. *Aſtur*? Volaterranus lib. 25. de accipitribus; *Aſtorgios Pauſanias ponit, quos Italici Aſtores dicunt, Aſtures alij vocant*. videndus Aemar. Ranconetus *au liure de marine, venerie & fauconnerie*, & Iohan. Nicotius *au Threſor de la langue Françoiſe*.

v. 19 *irrepſi tamen*] *Irrepere* eſt clanculario & fraudulenter capere. Barth. ad Claud. num. 1439. Tralatio à ſerpentibus. Strabo Epigrammatarius libr. 1. in adoleſcentem pathicum nomine Draconem;

Ἐςὶ Δράκων τὶς ἔφηβος. ἄγαν καλὸς ἀλλ' δράκων ὤν.
Πῶς εἰς τὴν τρώγλην ἄλλον ὄφιν δέχεται.

Hinc mollitiei pœnam diuinam legimus inguinis in ſerpentem μεταμόρφωσιν. quam refert de libidinoſo Clerico Thomas Brabantinus, ex narratione Bonifacij Lauſannenſis Epiſcopi, lib. 2. de Propriet. apum, vbi inter cætera; *Vbi hoc ſemel, vt erat ſolitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit*.

v.20 *gandium extorſi*]*gaudia* ſunt, quę propinat [illegible]κύπτης illa Dea. Propert.

Quanta ego præterita collegi gaudia nocte.

Calpurnius Eclog.1.

Dum negat amplexus nocturnaq; gaudia nobis.

Nemeſianus Eclog.2.

———Venerisq; imbutus vterque
Tum primùm dulci carpebant gaudia furto.

Barthius ad Claudianum, num.1552.

ibid. *indelectatus*] pro, *delectatus*, cuius generis contrarias notiones huius præpoſitionis annotauit Alb. Gentilis de Latinitate vet. Biblior. verſ.

v. 21. *nequitia mea*] deliciis & fracta mollitie. Barth. ad Claudianum num.1491. Papias; *Nequam, qui nequit se continere à ſceleribus. item nequam dicitur luxurioſus, quia incontinens eſt.* Huguitio; *Nequitia, malitia & luxuria.* Hermas in Paſtore libr.1. cap.1. *Quando tibi turpe verbum aliquod locutus ſum? Tunc illa ait; in corde tuo aſcendit concupiſcentia nequitiæ.* Et cap. 2. *Sed etiam nunc adiecerunt peccatis ſuis libidines, & commaculationes nequitiæ.* Hinc capiendus & interpretandus veteris Poetæ verſus;

Nequitia eſt quæ te non finit eſſe ſenem.

Et Syracidis Interpres cap. 9. verſ. 1. *Non celes mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam.*

v.23. *ſenſum meum*] voluntatem, promiſſum, vel affectum & beneuolentiam, qua in eum vtar. vt nihil opus ſit emendatione.

v.29. *plena maturitatis*] eſt deſcriptio ephœbi. Virgil. lib.7. *Iam matura viro, iam plenis nubilis annis.* Claudia. *plenis adoleuerat annis.* Barth. n.2538.

v.30. *annis ad patiendum geſtientibus*]Puellæ ἐπὶ τῇ ἀκμῇ dicuntur *Catullæ*, & *Catullire* Latinis: ὀργῶν, πρὸς ἄνδρα σπαργίζειν Græcis. Hippocrates de iuuenibus; ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται ἢ σπαργίζειν. Ariſtot. Hiſtor. animal. libr. 1. cap. 7. Didius nomine Ciceronis in ea in Salluſt. *Et ætas tua iam ad ea patienda, quæ alteri facere collibuiſſet, exoleuerat.*

Pag.77. v.2. *Quare non faciemus*] turpe etiam verbum Ouidio, Martiali, aliis. & deſumitur origo à Græcis, qui ποιεῖν dicunt. idem eſt *perficere*, vt in Iul. Capitolino, & hoc Ouidij loco;

Sed ſenſim tarda perficienda mora.

Et elegans eſt iocus apud Martial.lib.3.ep.79.

Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes;
Hunc ego cùm futuit non puto perficere.

Ramirez Hypomnem. ad Martial libr. 1. epigrammat. num.2.

v.5 *Erectus his ſermonibus*] Butſchius leg *Experrectus.* quod non placet. *Erectus*, id eſt, conſolatus ſermonibus Eumolpi.

v.9. *cùm pulcherrimæ artes periiſſent*] Legen. *cur pulch.* Schopp. Veriſim. lib.2.c.c 18.

v.12. *tropica*] conuerſiones, mutationes. Dan. Heinſius in Satyr. Hercules tuam fidem, ſiue Munſtero Hypobolim. *Quis Deus tropica hæc induxit? aut quæ hæc eſt commutatio.*

v.17. *Itaque * hercula omnium herbarum ſuccos*] num, *è pergula?* vt à Democrito contemptum patrimonium, & paupertinam domum ſignificaret. Lucianus quidem in Philopſeude ſcribit, Democritum in monumento clauſum fuiſſe, atque ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſius Antiq. lect. libro 1. c. 8. Leg. *Itaque argilla herb. omnium ſuccos.* id eſt, in teſta ſeu vaſe argillaceo coxit. Schopp Veriſim. lib. 2. cap. 18. in qua tamen coniectura valde nutat: non item in Arte Crit. vbi affirmanter ex veteris ſcripturæ veſtigiis *arcula* fecit *argilla*. Al. *barcula*. Leg. *arcula*, id eſt, prætorio. Euphormio Luſinius ſiue Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. *barcula*. Nemo fuit qui daret ſignificatum ignotiori vocabulo. Fuêre qui emendarent. At ego ex Vitruuio euidenter demonſtrabo, *arcam* eſſe machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & inde diminutum *arcula*, machina qua humor alicunde exprimitur. Schickerath in Epiſt. Critic.

verſ.20. *Eudoxus quidem*] al *quidam*. peſſimè. *Quidem* particula eſt affirmandi, pro, certè profectò.

v.24. *ter helleboro*] Lucian. [illegible] meminit alludit & in 2. Verar. vbi ἐλέγετο δὲ περὶ Χρυσίππου, ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβαίνειν] νήσου [illegible] τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. Idem de Carneade Academico tradit Plin. libr.25. cap 5. Pro Chryſippo etiam eſt Tertullianus de Anima, c.6. vbi prouerbialis eſt locutio; *Thales in puteum; Chryſippus ad elleborum.* vide Eraſmum in prouerb. *Bibere elleborum.* Chil.1 cent.8. adag.51.

verſ.27. *Myron*] huius meminêre Cic. 6. in Verr. & in

Bruto, Strabo li. 14. Vitruuius præf. lib. 3 Statius 2. Sylu. Quintilian. lib. 3. Symmach. lib. 1. ep. 25. Iuretus ad Symmachum, lib. 1. ep. 23.

v. 30. *Paratas quidem artes*] *paratas*, i. e. iam inuentas ac traditas, nedum vt noui aliquid indagemus.

Pag. 78. verſ. 2. *ne bonam quidem mentem aut valetud.*] Stoici tria potiſſimùm à Diis rogabant, bonam mentis, bonam animi valetudinem, tertiò corporis. ex Iuuenali,

Orandum eſt vt ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, mortis terrore vacantem,
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoſcumque labores.

v. 6 *ſi theſaurum effoderit*] mortes ſuorum & inuentio theſauri, inter exempla votorum hominis auari ſolent iungi. Dio Chryſoſtomus in 4. de Regno; τοὺς δὲ θεοὺς τέλεον οὐκ εἶναι λογίζεται, ὅτι μὴ πολλάκις αὐτῷ μεγάλους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν ἢ θανάτους τῶν οἰκείων τινῶν καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι κληρονομεῖν. Caſaubon in Perſ. Satyr. 2.

v. 8. *Ipſe ſenatus recti boniq; præceptor*] vide Broſſæum in Caſſiodorum Variar. lib. 4. epiſt. 4. Iuretum ad Symmach. lib. 1. ep. 46.

v. 11. *Iouem quoque peculio exorant*] Sulpicius Seuerus epig. in Auaritiam;

Hoc cœlo iubeas vt petat, inde petet.

Lindenbrog. Notis in Catalect. Præclarè Perſius;

Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores?

ſtultos eſſe probans, qui fruſtra Diis pretioſa dona offerant, qui diuitiis nec capiuntur nec vtantur. *Quid iuuat*, id eſt, in quem finem in hoc facimus, quod corruptelam morum noſtrorum inferimus in res religioſas? nã quia luxuria & auaritia animos noſtros occupant, ideo ſic erga Deos nos gerimus, quaſi & illi eſſent luxurioſi & auari. Caſaubon. in Perſ. Sat. 2.

verſu 17. *Troia baloſin*] Tryphiodorus ſcribit Ἰλίου ἅλωσιν.

verſ. 18 *Opus verſibus pandere*] *Opus* pro carmine etiam Hebræis. Pſalmus 44. verſ. 2. *Dico ego opera mea Regi.* Bucerus.

verſ. 21. *meſſis*] annus. ſic & *ariſtas* pro annis poſuit Virgil.

v. 22. *atro dubia*] Iungermannus leg. *atrox dubio.*

Ibid. *Pendebat*] dubia erat. Barthius ad Claudianum.460.

verſ.vlt. *Delio præfante*] Leg. *profante*. *Profari* verbum eſt oraculo Delphico & Vatib. ſuum quaſi & proprium. Lucret. lib. 6.

Pythia quæ tripode ex Phœbi lauraq́; profatur.

Schopp Veriſim. lib. 2. c. 18.

v. 24 *ſciſſaq́;*] al. *ſpiſſaq́;*.

v. 25. *Robora*] quercus. Non multò pòſt;

Roborea moles ſpirat aliene metu. Virgilius;
Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem,
Roboribus textu, cæloq́; educere iuſsit.

Rob. Titius Aſſertion. lib. 1. c. 25.

v. 28. *Irata virtus*] pro, *irati viri*, hoc eſt, milites, abſtractum pro concreto, & ſemper de militibus hominibúſque bellicoſis accipitur. Explanat ipſe ſe Petronius infrà hoc verſu;

Danai relaxant cloſtra, & effundunt viros.

Eſdras Iunior lib. 1. cap. 4. v. 10. de Regis potentia; *Et omnis plebs & virtutes eum obaudiunt* : id eſt, tam plebeij, quàm milites & potentes. Eſt autem modus hic loquendi Hebræis quàm familiariſſimus, de quo videndus Beza Annot. in Apocal. c. 13. v. 10.

Ibid. *graues equi receſſus*] *graues receſſus* bene VVouvver interpretatur grauidos, ad exemplum Virgilij, qui *machinam fœtam armis* appellauit. Zinzerl. Miſcel. Critic. lib. 2. c. 5. Saliſb. lib. 8. ca. 7. *Poreum Troianum ideo ſic vocabant, quaſi aliis incluſis animalibus grauidum, ſicut Troianus ille equus grauidus armatus fuit.* Ennodius in Epiſt. *Ita dotatus liberalibus inſtitutis bonam mentem cura grauidam ad ſpem germinis melioris attollit.*

v. 29. *voto latent*] dignus vindice nodus, quid ſit, *in voto latere.* Scio non malè poſſe dici, illos iam incluſos vnicè huic intêtos voto, vt dolus dextrè ſuccederet. Sed aliò collimaſſe & in tropo perſtitiſſe. Arbiter mihi videtur vt videlicet quemadmodum in voto ſpem hominis ſiue embryonem eſſe dicimus; ita & incluſos equi Duratei aluo dicat in voto latere. Zinzerling. Rectiùs alij *in voto interpretantur*, i. e. in equo votiuo.

v. 30. *O patria*] Plaut. Bacchid. act. 4. ſc. 9.

O Troia, ô patria, ô Pergamum, ô Priame.

Ad: Lambinum.

v. 31. *hoc titulus ferro inciſus : hoc ad fata compoſitus Sinon*].

non]v.c.*hac ad fata*. Leg.*Impoſitus, hoc ad fata comp. Sinon*, *Ferum* appellat equum Troianum Virgilij & Catulli exemplo. *Titulus* autem huic impoſitus erat voti. Vnde paulò antè dixit; *Stipant graues Danai receſſus*.... *& in voto latent*. Gul. Canterus Nouar. lect. lib 3.cap.14. *Fero*,id eſt,equo. Hinc *ferinus* pro equino apud Virgil. Vnde Centauri *ſemiferi* , quod dimidiata parte equos repræſentarunt,dicti.Prudent.

Feros inſtigant ſubitu clamoribus atque
Flagellis.——————Virgil.
——*Indq́, feri curuam compagibus aluum.*

Giſan. Ind. Lucret. Schopp.in Miſcel. Barth. ad Claud. num.943.

v.33.*& mendacium in damnum potens*] Leg. *en mendacium*.Stevvechius ad Apul.

v. 34. *Iam turba portu libera*] Portas enim & mœnia quoque ipſa diruerunt Troiani,quo equum admitterẽt. Simmias Rhodius in Securi; Εὔτας. --

Επειὸς ϖίλαιω, ὁππόκα σύρχαν.
Θεῶν ὕλαν κατήρειπεν αἶπος.

ita enim ibi legendum ex certiſſima Scaligeri emendatione.

v.vlt. *In vota properant*]Iungermann. leg.*In fata properant*.fortaſſis:& *Fata* vocare videtur illas res,quæ fatum Troiæ portenderent & interitum. Plaut. Bacchid.act.4. ſcen.9. *Dum ibi exquirit fata Iliorum*. Ipſe Petronius ſtatim pôſt;-- *Fata ſed tardant manus*.v.c.habet, *Iam vota properant*,ſc.turba Troiana ſeu ciues Ilienſes. *Properare vota*,id eſt,equum,quem Graij vouerant,eſt feſtinare in vrbem admittere. Iudica , Lector , & arbitrare Arbitro ſuum ſibi honorem.

Pag.79.verſ.1.*vamq́, Neptuno ſacer*]Iungermann.leg. *Iamq́*,veriſſimè.

v.3.*Laocoon*]v.libb.*Laucoon*:ſicut *Laudice, Laumedon, Baudicea*,pro Laodice,Laomedon,Boodicea.Bongarſius Not.in Iuſtinum lib.13 ſic infrà,*Laucoonte*, pro *Laocoonte*. ſic *Lautumiæ*,non *Laotomiæ*.Senec. *Laudicea*,pro *Laodicea*.Plin.epiſt.Scal.ad Feſt *Alumento*.

v.4.*mox reducta cuſpide Vterum notauit*]Virgilius;

——*ſacramq́, qui cuſpide robur*
Læſerit,& tergo ſceleratam interſerit haſtam.

Rob.Titius Aſſertion.l.1 c.25.*Reducta*,i.e. nudata ex vagina, in quam ducta ſiue condita erat , diſtincta. Mopſ.

eodem ſenſu dicit, *Gladios retractant.*

v.5. *vteri natauit fata, ſed tard*]Virgil.6.Aeneid.

Pergama ——Senec.Agamemn.
Fatale munus Danaûm traximus noſtra
Creduli manu—— Delrio in Aduerſar. ad Senec, Trag.

v.10. *Roborea moles*]al. *Robora*, fort. *Robuſtea*, vt *robuſta materia.* Catoni & Varroni, pro, *robuſtea.*

ibid. *ſpirat alieno metu*]ſuſpirat, gemit præ metu, qui non ſe, at alios tangebat.

v.13. *celſa qua tenedos mare*] *Qua* pro *vbi.* cuius notionis elegantiam & probitatem aduersùs Giphanium euincit Schopp.in Veriſimil.

v.15. *Vndaq; reſultat ſciſſa tranquillo minor*]explico; *Vnda minor reſultat, quæ ſciſſa tranquillo eſt.* Tertullianus de Pallio; *Sic & mari fides infamis, dum & flabris aquæ mutantibus de tranquillo probum, de fluctris temperatum, & extemplò de decumanis inquietat.* Puteanus epiſtola ad Goldaſtum.

v.17. *Longè refertur*] *Longè*, i.è longinquo.

v.4. *angues*]ſerpentes vel dracones marini. Amos c.9. v.3. *Et ſi celauerint ſe ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti, & mordebit eos.* quamuis ibi pro leuiathane ſeu balæna à quibuſdam accipiatur.

v.25. *infulis ſtabāt ſacri*] *ſacri*, i.e. ſacerdotes. Paulò prius de eodem Laoconte; *Neptuno ſacer.*

v.30. *Uterque fratri tranſtulit pias vices*] V. C. *pictas.* Leg. *pietas.* &, *vtrique.* Lindenbrog. Var: lect. in Catal. Non placet.

verſ.34. *Iam morte paſſi*] al. *In morte parci.* Fort *Iam non reparci.* vide Giſan.Ind. Lucret. & Iuretum in Symmach.

Pag.80.v.2. *Peritura Troia perdidit primum Deos*]Credebant Genios vrbes expugnandas vel ſponte deſerere, vt de Troia ſignificat hic noſter, & Sen. in Troad ver.53. vel ſolemni prece euocatos, vt de Veiis tradidit Liuius l.1.decad.1. & de prece iſtius euocationis ſumendum illud ſequitur de Græcis;

Contraq; Troas Troia inuocant ſacra.

Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrob.lib. 3.Saturn.c.9. Conſule Var.lect.Mureti & lib.14. Aduerſ. Turnebi, Guellium Pomponium in 2 Aeneid. & Briſſonium lib.1.de Formul.pag. 70. & ſeqq. Delrio Comment.

ment in Senec. Troad. nu. 53.

v. 7. *Temperant in armis ſe duces*] Infrà in eiuſdem Eumolpi carm. de bello ciuili; ——*ſumite bellum Et temptate manus*—— Salluſt. in Iugurth. *Arma atque tela temptare.*

verſ. 10. *Commouent orbes manu*] vibrant gyrando gladios.

v. 12. *Continuat in mortem vltimam ſomnos*] Leg. cum Douza patre, *noctem vltimam*, id eſt, mortem. Douza F. ad Catull. epigr. 5. Legend. aut. *vltimos ſomnos*, aut *noctem vltimam*, id eſt, mortem. eligat lector alterutrum. Lindenbrog Not. in Catal. Eligendum cenſeo neutrum. nam *continuare in noctem vltimam*, eſt dormientes ita obtruncare, vt vna abſoluant vitam plaga. Suprà dixit, *Somnúmque morti iungerem.* qui locus opportunè admodum huic noſtro conſentit. *Mors vltima*, quia omnium rerum finis. Dionyſ. Cato lib. 1 Diſtichor.

Ne timeas illam, quæ vitæ eſt vltima finis.

Et Ouidius alicubi:

——*Mors vltima linea rerum.*

Dicitur & *mors ſuprema* eidem Dionyſio Catoni in Diſtich. vt *mors ſuprema*, *vltimum* vel *ſupremum ſupplicium* apud ICtos.

v. 14. *Contraq; Troas Troïa inuocant ſacra*] fuit enim ſua & fatalis quædam vis ruenti huic vrbi. Aſpexit & Senec. Tragœd. Troad. v. 53.

Et quoddam ſacrum regni iacentis.

I S. Pontanus Analect. l. 2. c. 9.

verſ. 8. * *Ex his qui in porticibus ſpatiabantur*] delendus aſteriſcus. nam nihil deeſt: ſubauditur autem, *nonnulli*, vel *aliqui*. Erat autem iſta porticus pinacothecæ iuncta, in qua carmen hoc recitabat Eumolpus, audientibus iſtis ambulonibus.

v. 15. *lapides in Eumolpum recitantes miſerunt*] vt poëtam & recitatorem moleſtum. Ex more theatrorum, vbi mali poëtæ ſaxis petebantur, ſicut boni iaculo floris ſerti & ſoluti honorabantur. Ad quem alludit iocus ille in malum citharœdum; Πολύκτορος δὲ τοῦ κιθαρῳδοῦ φακῆν ῥοφοῦντος, καὶ λίθον μασησαμένου, εὖ ταλαίπωρε, ἔφη, καὶ ἡ φακῆ σε βάλλει. *Cum Polyctor citharœdus in lenticulæ ſorbitione lapidem manderet: O miſer, ait, etiam lens te lapidat.* Lapidationis theatralis exempla multa apud veteres, præſertim Lucianum. Caſaubon. Animaduer. in Athen. l. 6.

lib.6.c.11.Raderus ad Martial. l.3.epig.33.in Ligurinum eodem vitio quo hic Eumolpus,laborantem.

verſ. 24. *ſæpius poëticè quàm humanè locutus es*] Poëtæ fingunt ſe diuinitus afflatos ad carmina rapi canenda, verbaq; effari non ſua, id eſt,humana, ſed diuina, h. e: Apollinis & Muſarum, vt docet Lucianus, ἐν Διαλέξει πρὸς Ἡσίοδον. Hinc Lucanus, licèt à noſtro Satyrico vt nimiùm humanus notetur,lib.5.ſcripſit;

---Aratus
Phœbados irrupit Pæan,mentémque priorem
Expulit,atque hominem toto ſibi cedere iuſſit
Pectore. --- Et Claudian.
Iam furor humanos ſenſus Expulit ---

Barth.in Animaduerſ.n.2448. Eodem modo Apul.lib.5. *Inhumanæ menſæ lautitias* vocat dapes cœleſtes. Gruter. Suſpic l 8.c.4. Ἀπροσδιονύσως & ineptè ad hunc locum. *Humanè*, pro hominum more ac ritu. Et notandum eſt, quòd *poeticè & humanè loqui*, quaſi pugnantia collocentur.Schopp in Miſcellan. Apud Strabonem in Phœnicide ait paterfam. de coquo verba effante obſcura & inaudita;

Πάλιν ἱκετεύω γ' αὐτὸν ἤδη μεταβαλεῖν,
Ἀνθρωπίνως λαλεῖν τε----

Sic apud Hieronym.accipe *humanum ſonum*, cùm in Apolog.in Rufinum φράσιν hanc illius exagitans, *quæ mihi ad ſuſpicionem veniebant*,ita loquitur; *Compeditam putes linguam eius,& inextricabilibus nodis ligatam, vix in humanum ſonum erumpere*.Caſaubon.Animaduerſion.in Athen.l.9.c.7.

v.28.*à te exire*]furere.Claudiano *obliuiſci ſui*:Boëthio ex ſe exſtirpari,Apuleio,*ſuum non eſſe*. Martiali *ſe non habere*.Barth.ad Claudian.n.1477.vide infrà ad illud, *tanquam inſanum*.

v.34.*habeam rixandum*]nota loquendi genus ex Græco fonte.Tacit.lib 4.Annal. *At in penatibus iiſdem tolerandum haberet*. Et libro 14. *Si nunc primum ſtatuendum haberemus*. Plinius libro 1. epiſt. 8. *Cùm enitendum haberemus*. Pichena Not.ad Tacitum libro 3.Annal.numero 44.

Pag.81.v.1.*ſi ciuras hodiernam bilem*] Pithœus Aduerſar.ſiue Subſec.l.2.cap.8.leg.deleto aſteriſco; *ſi ciuras hodiernam bilem,unà cœnabimus,mando ædiculas cuſtodi cœnulæ officium. Ædiculas* ἐλλειπτικῶς pro *ædicula*. Ramirez

Hypo

Hypomnem.ad Martial.l.1.epig.100.n.6.

v.2.*adicularum cuſtodi*] an ianitrici? hæc mulier fuit, vt infrà vocatur in his verbis, *mulierque cœna mandata curauerat* : & quidem vidua. nam ſuper eadem capiendum eſt illud, quod poſtea ſequitur; *taxo ſtatu non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Mannicij* : q.d.non huius viduæ, quæ vobis cœnam parauit, ſed heri eius M. Mannicij.

v.4.*Cum linteis & ſtrigilibus*] Senec.epiſt.95. *Vetemus lintea & ſtrigiles Ioui ferre, & ſpeculum tenere Iunoni*. vide Coluium in Apul l.1.Metamorph & li 2.Floridor. Turnebum Aduerſar.l.26.c.20. Philandrum ad Vitruui. l.5. c.11.Mercurialem Var.lect.l.1.c.8.Rader. ad Martial.l.14. epig.47.

v.5.*parieti applicitum*] affixum. Val.Max.l.2.c.1. *Iuuenes aliquem ex patribus conſcriptis ad curiam deducebant, affixiq; valuis exſpectabant, donec reducendi etiam officio fungerentur.*

ibid. *triſtem confuſumq;*] Infrà; *Confuſus hac denuntiatione Eumolpus*. Iterum; *Confuſus ille & conſilij egens*, id eſt, contriſtatus. Sic *confuſio*, pro triſtitia. Idem Petron. *Poteris hanc ſimulationem & lacrymis & vultus confuſione obumbrare*. Vide Goldaſti Notas ad Valerianum Cimelenſ.

v.6.*ſcires non libenter ſeruire*] pro ſcire & videre inde quis poſſet. ſic etiam *putares* ſuprà poſuit. Schopp. in Miſcellan. Dixi ſuprà fuſiùs.

ver.11.*pœnitentiam iudicis tui puni*] de quo ſuprà, cùm Aſcyltos peteret Gnythoni arbitrij libertatem concedi, vt ſequeretur quem vellet, inquit Encolp. *Conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſiq; iudici litem*. Huc vidit hoc loco Gnython. *Pœnitentia* pro pacto pœnitendo, *μετανοητικῶς, ἀζημιοίτω*. Mox ſtatim; *i bona fide pœnitentiam emendas*. *Pœnitentia* eſt etiam actio pœnitudinis. Infrà; *Aut fallor, aut Fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam*. Sueton. Octau.cap.12. *Et quò magis pœnitentiam priorũ ſectæ approbaret, Nurſinos extorres egit oppido*: i.e. oſtenderet, quàm ſe pœniteret, quòd priorem ſectam ſecutus erat. Quintilian.l.9.c.3. *non pœniturum, pro non acturum pœnitentiam*.

v.13.*cecidiſſe*] mirum, ſi παθητικῶς poſuit pro cæſum eſſe, h.e. vapulaſſe.

v.19.*perfuſum os lacrymis*] præ gaudio ſc. Claudian.---

gaudia pene mouerunt lacrymas —— Exemplum talium lacrymarum eſt apud Diodorum Sicul. & Oroſium l. 2. c. 17. Barth. ad Claudian. n. 1565. & n. 2258. Alibi Petron. *Mentuq́; pauida gaudium lacrymas habet.*

v. 26. *peregrini amoris conceſſio*] pro amaſio, qui alteri conceſſus. *Optio*, qui optatur. Plaut. Aſinar *Sume optionem Leonidam.* Sic Bibaculo Orbilius, *literarum obliuio*, quòd ſcil literas oblitus eſſet. Palmer. in Spicileg. *Peregrini amoris conceſſio*, id eſt, qui alienum ſecutus es, eique te conceſſiſti. Nam *conceſſio* pro eo dicitur, qui conceditur; ſicut *fruſtratio* pro eo qui fruſtra habetur apud Plautum. Schopp Explanat. in Moſtell. a. 5. ſc. 2. *Conceſſionem* vocat ipſum Gnythonem, peregrino ſc. amori conceſſum & obſecutum. Talia apud auctores exſtant quamplurima, vbi ſic adiunctorum quid pro ſubſtantia perſonæ ponitur Barthius in Ceir Virgil. n. 89.

v. 27. *Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium ſuſtulit, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tulit*] ita legend. deleto aſteriſco. cuius rei explanationem affert Plin. l. 11. c. 37. Frons & aliis: ſed homini tantùm triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. In aſcenſu eius ſupercilia homini, & pariter, & alternè mobilia: & iis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maximè indicant faſtum. Superbia alicubi conceptaculum, ſed hîc ſedem habet. In corde naſcitur, huc ſubit, hîc pendet. Douza P. Præcid. pro Catull cap. 6. Ariſtænetus in Epiſt ὡς ἐρώμενος αὐθαδέστερον ὑπερῆρεν, καὶ ἀνεφρύωται μέγα, καὶ σοβαρευόμενος [illegible] τὴν ἐρῶσαν. Douza F. ad Catull.

v. 30. *ſi bona fide pœnitentiam emendas*] an ſimul ſpurcum quid latet in pœnitentia, vt ſuprà in verbis *Locus* & *Solum*? Balbus Catholico; *Pœnitentia dicitur quaſi punientia, dicta eò quòd ipſe homo in ſe puniat pænitendo quod malè admiſit, & ſcribitur per œ diphthongum pœnitentia: ſed quando dicitur penitentia quaſi penis tentio, quod penem, id eſt, priapum, ſcil. virile membrum, tendat, ſcribitur per ſimplex e.* Vide Rigaltij Not. in Phædrum.

v. 34. *fidem memoriæ tuæ appello*] Phædrus l. 4. fab. vlt. *Exhibe vocis fidem.* Rigaltius in Not.

Pag. 82. v. 10. *rimam fori*] id eſt, oſtij.

v. 18. *in contubernium recepiſſem Aſcylti partem*] Leg. *Aſcylti parem*, pro, comparē. In Ditis; *Tuq́; eris iſti par* —— Sidonius;

Hille

Helleſpontiaco parem Priapo.

Quamuis in Petronio quidem malim, *Aſcylti par.* Sic enim ſolebant hunc illius *par* dicere, cum geminum moribus ſignificabant. Plaut. Rud. *Et erat hoſpes, par illius, Siculus ſenex---* Palmerius in Spicileg.

verſu 22. *negat ſibi vmquam acidius fuiſſe*] id eſt, ſibi peius fuiſſe, quàm toto eo die, quo tot mala pertulerit.

v. 24. *quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare*] Phædrus, *Poeta moleſtis.* ſc. recitationibus ſuis, quibus frequentiſſimis ferè enecabant homines Nam, vt Horatius ait,

Indoctum doctumq́; fugat recitator acerbus.

Tales Martialis deſcribit tum alios poëtaſtros, tum Ligurinum lib.3. Talis Eumolpus iſte, qui in triuiis, balineis, in conuiuiis ſua hominibus quibuslibet carmina recitauit. Rittershuſius ad Phædrum.

ibi. *circa ſolium ſedentibus*] *ſolium* non erat vas, in quo totum corpus ſubmergeretur; ſed fiebat ad crura ſolùm lauanda, ſedentéſque recipiebat, pertingēte aqua vſque ad genua. *Circa ſolium*, i.e. in circuitu ſolij. Ramirez ad Martial. l.2 epig.42.

v.28. *Ex altera parte iuuenis nudus*] ſc Aſcyltos. Atqui ſub veſte veteres lauabãtur. Celſus; *Sub veſte primum in balneo inſudare, ibi vngi, tum tranſire in calidarium.* vidēdus Artemidorus de Somniis. Velabantur autem obſcœnæ partes. Ambroſius Offic. l.1. ca.18. *Licet plerique ſe & in lauacro, quantum poſſunt, tegant, ne vel illic, vbi nudum totum eſt corpus, huiuſmodi intecta portio ſit.* Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 14. *Omnes gentes adeò tenent in vſu pudenda velare, vt quidam barbari illas corporis partes nec in balneis nudas habeant* Sauaro ad Sidon. lib.2. ep.2. Sed Petronius deſcribit ſimul & perſtringit impudentiam æui ſui Neroniani.

v.31. *tamquam inſanum*] lymphatum, & ceritum & furioſum, quales Poëtæ & Vates vulgò dicebantur. Symmach. in Epiſt. *Videor vobis mentis inſipere, atque adeò in Poëtas nomen dediſſe.* Etiam Prophetæ apud Hebræos. Oſeæ cap.9 v 7. *Scitote Iſraël ſtultum prophetam inſanum, virum ſpiritualē.* Sed & *prophetare* nihil aliud fuit, quàm inſolentia loqui, vt enthuſiaſmo acti ſolent. Vnde & qui bono Dei Spiritu afflati, de diuinis rebus diſſerebant, carnalibus hominibus inſani habebantur. Sic de eo, quē

Eliſæus ad vngendum in Regem Iehu miſerat, dicebant, qui cum Iehu erant; *Quid venit inſanus iſte ad te?* id eſt, arreptitius. Sic & Paulum *inſanire* Feſtus putabat, diuina diſſerẽtem. Act.26. Inſanum enim caro iudicat, quidquid ſuum captum exceſſerit. Bucerus Enarrat. in Matt. 12. in fine.

v.34. *cum plauſu & admiratione*] de quo plauſu mutoniatis fieri ſolito Ramirez ad Martial. l.1. epig.24.

v. vlt. *inguinum pondus tam magnum*] vulgò *granditatem* appellant, à grauitate oneris. Auguſtinus lib. vlt. de Ciuit. Dei cap.8. *Quidam ab informi pondere genitalium ſaluus effectus eſt*. In querolo; *Da mihi Pſaltrias & concubinulas.* L A R. *Sume Paphien, Cytheren, Breſeiden, ſed cum pondere Neſtoru.* Iuuenal. *herniam* appellat libro 2. ſatyra vi.

---- Quibus iam incendi frigidus aut
Laomedontiades, & Neſtoru hernia poſſit.

Arnob. li.7. aduerſus Gent. *Ingentium herniarum magnitudine ponderoſi*. Et Moſes Leuit.21. vbi deſcribit quales eſſe deceat miniſtros Dei; *Nec accedet*, inquit, *ad miniſterium Dei, ſi fuerit ponderoſus.* ita enim habet antiquus quidam interpres in veteri cod. MS. pro quo vetus verſio vulgata *hernioſus*. *Hernia* igitur *pondus* dicitur, propter rapturam pondere factam, cum inteſtina rupta tunica deſcendunt in veſicam. *Pondus* etiam pro teſticulis vſurpauit Catullus:

Deuoluit ipſe acuto ſibi pondera ſilice.

Et Martial. lib.7. Epigram.

Iudæum nulla ſub cute pondus habet.

Idcirco teſticulos *bilibres* appellat loco citato. Ouid autem pro pondere, *onus inguinis* dixit. lib 4. Faſtor. Petr. Daniel. Not. in Querolum. Vbi tamen Martialis verſum non rectè de teſticulis interpretatur, qui de inguinibus loquitur. Iudæi enim non teſticulos, ſed inguina decutire ſolebant, quæ vocant *præputia*. De inguinum pondere graphicè Plaut. Caſin. act.5. ſc.2.

Quicquid erat, calamitas profectò attigerat numquam.

Et Xiphilinus in Auito; *πολὺ πάντας τῷ τῶν αἰδοίων μεγέθει ὑπερέχειν*. Adde Barth. in Claudian. nu.1533. Super eodem pondere Polyænus infrà circa finem Diis gratulatur, in tanto beneficio granditatem partis huius poſuêre.

Pag.83. v.1. *vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes*]

faſci

faſcinum eſt mentula. Hinc *faſcinoſus*, id eſt, mentulatus. Schopp. in Priape. car. 27. Ergo hæc verba ſic intellige. Erat tantus Priapus, vt homo ipſe appendix eius, vel lacinia eſſe videretur. id eſt, multò breuior eſſe videretur. id eſt, multò breuior erat homo, quàm ſuus ipſius faſcinus. Ramirez ad Martial. l. 1. ep. 24. Balbus Catholico, *Faſcinus etiam dicitur Priapus, quia quibuſdam faſciis ſolebat olim inuolui, quum carerent bracis.* Auguſt. de Ciuit. Dei l. 6 c. 9. *Sed quid hoc dicam, cum ibi ſit & Priapus nimis maſculus, ſuper cuius immaniſſimum & turpiſſimum faſcinum ſedere noua nupta iubebatur more honeſtiſſimo & religioſiſſimis matronarum, &c.* Porro *faſcinum* dicitur nõ à *faſciis*, ſed à Græca voce *βάσκανος*, tralatione inde ducta, quòd Priapi pro amuleto appendebantur pueris. *Lacinia* autem eſt veſtis aſſumẽtum redundans, & quod ornatus tantùm gratia adiicitur. quod quia grauare interdum magis quàm honeſtare ſolebat, ideo dixit Tertullianus libro 4. aduerſus Marcionem; *Compendiatum eſt nouum teſtamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.*

v. 4. *neſcio quis enim eques Romanus*] ſub perſona huius Equitis, molles & effœminatos ſui temporis homines taxat, qui bene vaſatos è balneis ad conuiuia, è conuiuiis ad lectum educebant, fiebatq; ſtrenuorum huiuſcemodi militum in balneis delectus. Senec. Quæſt. natur. l. 1. c. 16. de Hoſtro quodam profligatiſſimæ obſcœnitatis homine: *In omnibus balneis agebat ille delectum, & aperta menſura legebat viros.* Ramirez ad Martial. l. 1. epig. 24.

verſ. 5 *vt aiebat*] Iũgerman. *aiebant*. bene, & ita pridem Goldaſtus diuinauerat.

v. 9. *ab officioſo recepiſſem*] *Officioſi*, qui in balneis veſtimenta ſeruabant, *capſarij* dicti Paulo in L. 3. §. vlt. D de Off. Præf vigil & Interpreti Iuuenali Sat. 3. ad illa, *& ſonat vnctis Strigilibus* quos habent capſarij. Sauaro ad Sidon l. 4. ep. 20. Leg. *ab officio ſolus recepiſſem. Ab officio* interpretor poſt officium ſiue lauationem. Qua voce vſus ita & alibi ſæpe Petronius. Sed diſertè Interpres Hiſtoriæ Apollonij Tyrij in re pari; *Accepto ceromate dextra manu circumleuit ei, deinde in ſolio fouit, & exeunte Rege ab officio receſſit.* IS. Pontanus Analect. l. 2. c. 16. Imò leg. *ab officio recepiſſ.* nempe balneatorio ſiue balneatoris. *Officia* pro officialibus, *miniſteria* pro miniſtris. Marcilius ad Suetonij Veſpaſianum. Vide Goldaſti Notas ad Doſitheum.

ibid *notorem dediſſem*] *Notor*, qui notitiam rei aut fortunæ profitetur. vnde *notoria* eſt indicina, per quam res occultæ noteſcunt. Vide Marcilium ad Suetonij Veſpaſian.

v.10. *tantò magis impedit inguina*] vt hoc intelligatur; ait Eumolpus, Aſcylton, quòd bene vaſatus eſſet, facile inueniſſe veſtes: ſe verò doctum & literatum ſuas nō recepturū, niſi notorem dediſſet: additque, *tanto magis impedit*, id eſt, tantùm præſtat, peculio penſili quàm ingenio docili præſtantem eſſe. Scopp. in Miſcellan. Legend. *tanto magis expedit*. VVouvvetius, Puſchius, Pflugius. vel, *tantò magis impedit ingenia quàm inguina*. Iungermannus. Quid ſi legamus, *tantò magis impendit*, id eſt, prodeſt, præſtat vt accipiatur ſubſtantiuè?

v.14. *Vtcumque tamen, tanquam non agnoſcerem fabulam, tacui*] Ramirez legit & diſtinguit; *Vtrumq; tamen tamquam non agnoſcerem, fabula tacui* Hypomn. ad Martial.l ..ep.100.nu.6. Fortaſſis non inepte, vt τὸ *vtrumq;* referatur ad illa duo, *iniuriis --commodis*. Et *fabulam*, id eſt, rem inter nos geſtam.

v.15. *cœnæ ordinem explicui*] *explicare cœnas* vocat, ita ſtruere, vt ea quæ complicauerat & aſſeruauerat antè explicaret, & promeret in iis Martial.

Explicat & cœnas vnica menſa duas.

Eadem dicēdi formula alibi dicit *explicare conuiuia*. Ramirez Hypomnem. ad Martial.l.1 ep.100.nu.6.

v.16. *Vile eſt quod licet*] videntur eſſe verba Encolpij gaudentis iniúria Aſcylti.

ibid. *animus errore lentus*] an *lentus*, id eſt, tardus propter errorem, & pro *vile*, leg. *vtile*, deletis aſteriſcis? an ex vet. cod. leg. *lenitus*, vt infrà; *Flectite mentes ſatisfactione lenitas?*

ver.18 *Ales Phaſiacis*] in luxum Romanorum. Scalig. in Catalect. Sicut Agellius ait, menſas nobis occupant *Pauus è Samo, Phrygia Attagena, grues Melica, hædus ex Ambrachia, Pelamis Chalcedonia, murena Tarteſia, aſelli Peſſinuntij, oſtrea Tarentina, pectunculus Chius, elops Rhodius, ſcari Cilices, nuces Thaſiæ, palma Ægyptia, glans Iberica*. Puteanus in Genial. ſerm. Vide de his elegantiſſimis verſibus, vt gula omnes terras omniáque litora peragrauit, Scip. Gentilem Comment. in Apul.

Apolog. hom. 419. Námque temporum ſuorum luxum notat, quibus copioſiores, conuiuia ſumptuoſa pararent, illudque melius & delicatius cenſeretur, quod carijs pluriſque venderetur. Rader. ad Martial. l. 13. epigramm. 71. De Phaſiacis auibus etiam infrà Petronius meminit;

——iam Phaſides vnda
Orbata eſt auibus, mutoq; in litore tantum
Solæ deſertis aſpirant frondibus auræ.

Raderus ad Martial. lib. 13. epigramm. 67. Aldrouandus in Ornitholog. An hinc propter ſimilitudinem nomen acceperunt noſtrates *Phaſiani*, quorum frequentia in Alpibus Heluetiorum & Rhætorum, vt tradit Stumpius in Chron. Heluetiorum, & Simlerus in Commentar. de Alpibus?

v. 21. *anas*] prima longa, quod obſeruandum. Taubmannus in Diſſertat. de Ling. Lat.

Ibid. *enotata*] fort. *enotata* Iungerman.

v. 22. *plebeium ſapit*] *plebeius*, id eſt, vilis, vt Cic. *plebeios* vocat *philoſophos*. & Propert. *amictum plebeium* dixit, Lucret. *veſtem plebeiam*. Gifanius Indic. Lucret. Infrà Petron.

——Non vſu plebeio trita voluptas.

Martialis;

Imbuit plebeias Cluſinis pultibus ollas.

Caſaubon in Perſ. ſat. 3.

v. 23. *Attractus ſcarus eſt, & Afra Syrtis*] aliæ editt. habent: *atque arata Syrtis*. *Arata Syrtis*, vt Mæcenas apud Senec. *Vide vt alueum lintribus arant*. Pertinent autem huc Horatij verſus;

Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magiſue rhombus aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare.

Et egregie Latinus Pacatus Panegyr. Theod. Aug. dicto; *Illis demum cibis acquieſcebant, quos extremus oriens, aut poſitus extra Romanum Celebus imperium, aut famoſis naufragijs maria miſiſſent, quos inuita quodammodo reluctātiq; natura hominum pericula rapuiſſent.* Lindenbrog. Notis in Catalect.

v. 25. *Mulus iam grauis eſt*] Carus. Salluſt. libr. 3. Hiſt. *Cum per omnem prouinciam infœcunditate biennij proxumi graue pretium fructibus eſſet.* vide Nonium. Cui opponitur *facilis* pro vili & bene parabili. Paulò antè; *Quod non ſunt faciles.*

verſ. 26. *roſa cinnamum veretur*] ne ſcil. ab eo expellatur.

v. 27. *Quicquid quæritur*] multo magnóque labore acquiritur. Barth. ad Claud. num. 175 & num. 1711.

v, 1. *qui in eodem ſynœcio potant*] de quibus infrà; *Fit concurſus familiæ, hoſpitumq́; ebriorum frequentia. Synœcium*, συνοίκιον, quæ & συνοικία. Philoxenus Gloſſ. συνοικία, *conclauum, conclauia, inſula.* Aeſchines contra Dimarch. ὅπου γὰρ πολλοὶ μισθωσάμενοι μίαν οἴκησιν, διελόμενοι ἔχουσι, Συνοικίαν καλοῦμεν. Ergo *vicinia* hic non ſignificat coniunctas in eadem Platea habitationes atque ædes, ſed coniuncta in eadem domo conclauia, quas ſuprà *ædiculas* dixit. eæ ſingulatim inquilinis vocabantur, præponebatúrque mulier, quæ earum curam gereret, & ſuprà *ædicularum cuſtos* dicitur. Ipſa domus vocabatur *cœnacularia*, interim etiam *inſula*, vt paulò pòſt à Petronio hæc ipſa domus. Itaque falſus Budæus in Commentar. ling. Græc. & Henr. Stephan. in Theſaur. ling. Græc.

v. 33. *ſub eadem cauſa*] Iungerman. legit, *caſa. ſub eadem cauſa*, eſt, propter eandem cauſam, ob idem elogium, quaſi ſc. & nos omnes fureremus. ſic *cauſſa*, pro elogio ſiue titulo ponitur Matth. 27. v. 37. quæ Mar. 15. v. 26. *titulus cauſæ*, Lucæ 94. v 38. *ſubſcriptio*. Iohan. 19. v. 19. *titulus* Videndus Beza in Annotat.

Pag. 84. v. 4. *quam humanitate poſuiſſem*] liberalitate & benignitate. ſuprà; *Ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam.* Infrà; *Porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum.* Sic capio & interpretor illud; *Scitu quid tentaro plerumque ſoleat humanam ſatietatem:* Infrà, liberalem & meliuſculam. Iterum Petron. *ſiue quod humanius eſt, commodas, effice vt beneficium debeam.*

ibid. *contumelia tollerem*] hinc *contumelioſa humanitas*, apud Senec. epiſt. 4. quid ſit, intelligi debet.

v. 7. *O felicem, inquit*] ex illis, quæ ſequuntur, *non quæſiſt iracundiæ cauſſam*, colligo, aut pauciſſima, aut nulla hoc loco deſiderari. Nam cùm Gnythonem audiuiſſet obiurgantem & pro ſe loquentem, hæc verba adiecit Eumolpus.

ibid. *O felicem matrem tuam*] Homer.

Τρις

Τρισμάκαρες μὲν σοίγε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

Barth in Muſæum num 138. & ad Claudianum num.56. Luc.11.v.27. *Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ ſuxiſti.*

v.9. *Raram facit mixturam cum ſapientia forma*] Iac. Magni Sopholog. lib.10.cap.8. addit; *quia forma et pulcritudo nihil facit ad ſapientiam.* vide locum: Et——*quem vultus honeſtat, Dedecorant mores*, vt ait Claudian numer. 176. Ἀφορᾶν οὖν δεῖ εἰς τὸν νοῦν καὶ μὴ εἰς τὴν ὄψιν, dicebat ad herum ſuum Aeſopus apud Planudem, & Marculphus ad Salomonem vide multis notantem Ritterſhuſ. ad Phædrum. Veteres tamen cùm puellas laudant, ſemper ſapientiam cum forma iungunt: quod & Petronius vbique in ſuo Gnythone obſeruat. Barth. in Muſæum num.35.

v.12. *Ego pædagogus & cuſtos*] vide Colerum in Parerg. & Bern. Martinum Var. lect. l.2.c.15. Alb. Gentilem Lect. Virg. c.9.

v.19. *extra cellam proceſſit, tamquam aquam peteret*] hoc eſt, tamquam veſicam exoneraret. Veteres verò honeſtè *aquam* pro vrina poſuerunt; & veteres dicebant, *ſumere ſe aquam*, cùm ibant ad ſeceſſum. Ouid.

Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ:

id eſt, cùm tibi detur tempus ad exonerandam veſicam. vide Scalig. ad Propert lib.3.

v.26. *Puta me furioſum eſſe*] ſic infrà; *Neque in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem. Amantes* enim furioſis æquiparantur. qua de re videndus Andr. Gail. fusè diſſerens Obſeru. 1. lib.2. cap.110. num. 23. & paſſim Poetæ *Amorem* inſanum & furioſum vocant. Dixerat, *ego iracundus ſum.* Hinc Horat. lib.1.c.1.

Ira furor breuis eſt.——

v.30. *adduxit repente oſtium cellæ*] al. *obduxit*. non malè.

v.33. *Incluſus verò*] Puteſchius leg. *ergo*. perperam.

v.vlt. *iam ſemicinctio ſtanti ad parietem ſpondam iunxeram*] Leg. *ſpondæ me vinxeram. Semicinctium* eſt. Zona minus lata. Meurſius Animaduerſ. miſcel. libr.3. cap.7. Rectiùs fortè, quàm Rader. ad Martialem libro 14. epigram.139.

Pag.85.v.1. *Ceruiceſq; nodo condebam*] Virg. 12. Aen.

Et nodum informem letho trabe nectit ab alto.

Ambroſ. de Thob. c.2. *Informis laquei nodum ſtringitis.* Sedul. Carm. Paſchal. lib.4.

——Nodatis faucibus angens
Infelicem animam laqueo ſuſpendit ab alto.

Iuretus in Symmach lib. 4.ep.51.

v.8. *ſi putas contingere poſſe*] exturbandum *contingere*: nam ſententiæ officit. Palmer. in Spicileg.

verſ. 11. *periturus per præcipitia ſui*] al. *petiturus præcipitia.*

v.12. *querentibus mortem*] ſcribe, *quærentibus.*

v.14. *mercenario Eumolpi nouaculam rapit*] Eſaias c.7. *Radet Dominus nouacula, trans flumen mercede conducta, Rege Aſſyriorum.* L X X. verterunt, *nouaculam ebriam,* falſi ambiguitate Hebraicæ vocis. Hieronym. autem *nouaculam acutam,* cur verterit, non video: niſi per *mercedem,* ductus ſit ad *acumen.* Nos, quum Gręcis & Latinis videamus *mercenarios & mercede conductos* appellari milites, qui Carum more vitam pro ære venalem habent, adducti ſumus, vt Prophetam credamus ἀνθρωποπαθῶς Deo tribuiſſe mercenarij militis conductionem, hoc ſenſu; *Conducet Dominus nouaculam trans flumen, Regem Aſſyriorum.* en notam allegoriam. *Nouaculam* autem pulchrè fecit eum, qui gentem Iudaicam vel cum minimo pilo, hoc eſt, cum puluiculo è ſua terra *abraſit,* hoc eſt, deportauit. Zuinglius Apolog. Complanat. in Eſa. cap.7.

Pag.86. v.4. *potionibus liberum vrceolum*] vacuum & inanem. ſic intelligendus verſus iſte ſuprà relatus;

Iam turba portis libera, ac bello carens.

v.13. *redditaq; ſcordalo vice*] in V. CL. Memmij cod. *ſcardalo* ſcribitur, vt exiſtimo, perperam. *Scordalum* interpretor velut *ſcorodalum,* id eſt, hominem alliatum & illuuie ſqualoréque fœdum & ſordidum & impurum; vt de quodam de ſeruo apud Plaut. in Moſtel.

Germana illuuies oboluiſti allium.

Talis enim cùm balneas inibat, & in elegantes lautóſque inciderat, magno clamore & vociferatione excipiebatur: niſi fortè ab immunditia & fœtore excrementorum alui nomen habet. Hoc verbum etiam exſtat apud Senec. ep. 57. *Adijce nunc ſordalum & furem deprehenſum.* Et ep.84. *ſcordalum* appellat, quam veriorem ſcripturam eſſe reor. *Tullius,* inquit, *Cimber & mimus erat in conuiuio & ſcordalus.* Eſt & hodie Græcis *ſcordalus* morbus in oculis equorum, in angulo creſcente caruncula. Turnebus Aduerſar. lib.6. cap.4. Ramirez magis probat, Scortillo ad

Martial.libr.1.epigramm.107.num.2.

v.14. *& cella vtor & nocte*] familiaris Latinis dicendi modus, *promittere noctem, negare noctem, paciſci noctem, pro nocte*; vt honeſtè concubitus ſignificetur. Ramirez Hypomnemat.ad Martial.l.1. ep.107.n.2.

v.26. *arſa oſtioli rupta*] in aliis libb. *arſa oſtiale rupta*. Leg. *arſa oſtij diſrupta*. Had. Iunius Animaduerſ.l.6. cap.15.

Pag.87.v.3. *in mediam rixam perfertur*] Leg. *mediam noxam*. & annotandum quòd hodie in Gallia iurgium ac diſſidium vocatur *noiſe*, id à *noxia* detortum eſſe. Auſonius;

Sæpe in coniugiis fit noxia, ſi nimia eſt dos.

Noxiam & *noxam* idem eſſe vult Seruius in Virg. Scalig. in Catalect. ad Priap. Fallit ergo Giphanius, qui *noxiam* pro iurgio, rixa, aut contentione apud veteres reperiri negat, in Obſeruat. Ling. Lat.

V.7. *Poetarum diſertiſſime*] hinc ſumpſit Iac. Henrichmannus, qui ante annos plus centum vixit, quum initio Inſtit. Grammat. ad Bebelium ſcriberet; *Quis te non iure laudabit Poeta diſertiſſime?*

verſ. 11. *mihi faſtum facit*] me contemnit deſpicitque. Tacit.l.4. Annal in fin. *iuxta gratiam aut faſtus ianitorum perpetiebantur*. Pichena Not.ad Tacit.l.2.Annal. num.1.

v.12. *maledic illam*] *Maledicere aliquem* veteres dicebant, quòd nos vulgatiùs, *alicui*. Sic *benedicere*. Barthius in Ceir. Virg. num.85.

v.15. *Intret ſtabulum præco*] *Furtum*, quod à lictore aut viatore licio præcincto, ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferente, ſiue hoc priuata ſiue publica ex auctoritate Magiſtratus perquiſitũ inuentumque eſt, *per lancem & licium conceptum* videtur. huius rei amiſſæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut. Mercat.

Certum eſt præconium iubere iam quantum eſt conducier,
Qui illam inueſtigent, qui inueniant: poſt ad prætorem illico
Ibo, orabo, vt conquiſitores det mihi in vicis omnibus.

Extant & alia præconij huius exempla, quæ collegit Pet. Pithœus Aduerſar. & Subſec.l.1.c.2, & l.2.c.19. Briſſonius Antiquitat.l.2. Marq. Freherus Parerg.l.2.c.20. Theod.

Marcilius in Interpr.leg.XII. Tabb c.7.P. Coluius Not. in Apul Metamorph.l. 6. & l.9. Cuiacius Obſeruat.l.16. Vitus Amerbachius epiſt.De furto per lancem & licium concepto,M.Tatius Alpinus epiſt. ad VVolfgang.Hungerum de furto per lancem & licium. Nec apud Romanos modò; ſed olim quoque apud Germanos, maximè Danos,rei furtiuæ publica per domos inquiſitio fuit, de qua eſt in Legib.Scaniæ c.2.lib 7. *Si ſcutinium negatum fuerit.* Et hodie noſtris moribus furti perquiſitionem Chriſtianus apud Iudæos cum ſeruo publico ſiue lictore inſtituere poteſt, quod vulgo *Gebulbandt* appellatur.

v.16. *aliaq; ſanè modica frequentia*] Leg. *ſanè non modica.* Pithœus Aduerſar.& Subſec. l.1. cap.2, quod non placet.

v.19 *annorum circa XVI.*] al *circiter.* Pithœus d. loco. Annus decimusſextus, legitima ephœbi ætas. Ioſephus Antiquitat. Iudaic.l.15. cap.2. de Antonio Ariſtobulum Alexandri Iudæorum Regis formoſiſſimum filium in amores & delicias concupiſcente,& Herodi Regi, vt mitteret, mandante; *Herodes haud iudicauit forma & ætate florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem, mittere ad Antonium, hominem libidini deditum, & voluptates inuerecundè conquirentem.*

v.23.*amictus diſcoloria veſte*] apud veteres, qui in domo alterius rem furtiuam quærere volebat, nudus eam quærere cogebatur, licio tamen, quo pudenda tegebat, cinctus erat, & lancem, quæ patina erat rotunda & ampla, ante oculos tenebat, propter matrumfam. aut virginum præſentiam. Ioh.Borcholten ad §. *furtorum autem,* Inſtit.de obligat. quæ ex delict. naſc. imò quæſitor licio cinctus fuit, & manu lancem tenuit, in qua pretium inuentionis ſiue indicium eſſet, vt ex hoc loco probat Giphanius ad §. *conceptum*, Inſtit. eod. tit. *Diſcoloriam veſtem*, vt Iuris auctores *verſicoloriam*, Vopiſc. *coloriam.* Diſcoloria autem veſte vti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, teſtimonio eſt Conſtit. Cod. Theod. tit. *de habitu quo intra vrbem vti oportet.* Pithœus Aduerſar.li.1.cap.2. Fortè colore publico eius ciuitatis inſigni, in qua tale quid fiebat. qui mos hodieque in Germania, & maximè omnium Heluetia,obſeruatur, vt viatores & præcones in actibus publicis diſcoloria vtantur veſte.

Rectè autem Balduinus à Borcholten reprehenditur, quòd in Legib. XII. Tab. c. 12. furta per lancem & licium ea fuiſſe tradiderit, quæ ſacerdotes licio amicti, & panem Oetite lapide conditum in lance circumferentes deprehendebant, cùm is panis à fure deuorari non potuiſſet. ei enim præter Platonem, Feſtum, Gellium, manifeſtè repugnat hic Petronij locus.

v. 24. *indicium & fidem*] *Indicium* pro præmio, quod indicibus datur. Ait enim, Aſcylton, qui famulum ſuum amiſerat, cum præcone circumiuiſſe, & in lance indicium prætuliſſe, i. e. pecuniam, quam daturus eſſet illi, qui ſibi Fugitiuum ſuum indicaret. Cic. de Diuinat. *Quapropter ſi tibi indicium poſtulas dari, quod tecum vna feceris*, Vlpian. L. 4. §. vlt. D. de condict. ob turp. cauſ. Sic & *nuntium* & *euangelium* in Cic. ad Attic. dicitur pręmium nuntij & euangelij.

v. 27. *inſtita, quibus ſponda*] lectos funibus tentos fuiſſe docet etiam Herod. Calliope in fin.

v. vlt. *vniuſq; hominis veſtigium*] Ariſtænetus l. 2 ep. 22. ϗ τὴν ϛρωμνὴν ἐπετάραξε, πανταχοῦ συγχέασα τὰ ἴχνια τοῦ δευτέρου σώματος.

Propertius;

Apparent non vlla toro veſtigia preſſo;
Signa voluptatis non iacuiſſe duo.

Mercerus in Not. ad Ariſtænet.

Pag. 88. v. 4. *quòd diligentiùs*] al. *quò diligentiùs*, non paulò rectiùs.

verſ. 19 *quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum*] de qua pag. 46. nam poſt illam rixam reconciliati fuerunt, vt patet pag. 47. quæ reconciliationis narratio deſideratur.

verſ. 22. *raptam cauponem harundinem*] Leg. *cauponis*. harundinem oſtio appenſam intellige. infrà; & *harundinem ab oſtio rapuit*. ea virga Senecæ, ianitoris geſtamen l. 2. de Tranquillit. Douza Præcidan. pro Tibull. cap. 1.

v. 23. *omniaq; etiam foramina parietum ſcrutatur*] ſolebant veteres in perquiſitione furti vel minutiſſima quęque quamuis obſignata perſcrutari & excutere. Plato de Legib l. 12. Apul. 9. *Immiſſis itaque lictoribus cæteriſq; publicis miniſtris angulatim cuncta perſcrutari iubent*. P. Pithœus Aduerſ l. 2. c. 19.

v. 25. *reducto timidiſſimè ſpiritu*] Ammianus l. 19. de no-

nocturnorum militum inſidiantium ſilentio ; *Atque ipſum ſpiritum reprimentes.*

Pag. 89. v. 6. *continuò ita ſternutauit, &c. ſaluere Gnythona iubet*] Mos eſt antiquiſſimus, ſternutantibus bene precandi. Schopp. Veriſimil. l. 4. c. 12. Barth. ad Claud. nu. 1432. Præter Plin. Apuleius lib. 9. Titianus l. 3. Epigr eleganter. Non ergo propter inguinariam luem inſtitutus fuit, vt ſcribunt Paulus Monticaſſinus & Guilermus Mimatenſis, quę multo poſt tempore Romę ita graſſata eſt, vt oſcitantes ac ſternutantes efflarent animam. Sauaro ad Sidon. l. 7. ep. 1. Eadem conſuetudo apud Hebræos, vt ſternutanti dicatur אסותא *aſuthà*, i. e. ſalus, vel רפואה, *repuáh*, i. e. medicina. Fingunt enim Rabbini, morbum initio mundi fuiſſe, qui אסכרא *aſcerá* à verbo סכר *ſecár*, i. e. ſtrangulare, primúmque pueros, poſt id adultos corripuiſſe, atque ſtrangulaſſe temporis puncto ; ita vt eum ſternutamento ſpiritus ſimul omnis auolaret, qua de re Elias Leuita in Thisbithi. Gaſp VVaſerus de Antiquis nummis Hebræor lib. 2. ſed more ſuo ſolentès ſuauiter fabulantur Rabbini. Sternutationem ad malum omen refert Frontinus Stratag. cap. 12. ad bonum Xenoph. Anabaſ. libr. 5. Ex quo procedit etiam noſter hodiernus mos, vt arripientes velut omen ſalutare, ſternutantem ſaluere iubeamus. Barthius d l. cui cauſſa eſt cur non aſſentiamur.

v. 19. *amplexuſq; iam mitigatum*] al. *iam mihi gratum.* Leg *iam mihi iratum*: Sc. Eumolpum. Gruter. Suſpic. l. 6. c. 15. vel, *amplexuq; iam mitig.* Iungermannus neutrum placet. Gnython amplexus Eumolpum iam mitigatum, ſc. ſibi, nondum autem Encolpio, vt ex ſequentib. planum ſit.

v 27. *Conueniret inimicis*] fort. *amicis.*

v. 29 *vt vltimam quamque lucem*] ex præcepto Philoſophorum. Horat lib. 1. ep. ad Albinum. Muſonius: οὐκ ἔϛι πῶς ἐπιϛκῆψαι ἡμέραν καλῶς βιῶσαι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι apud Stobæum ſerm. 1. Antonium in Meliſſa & Maximum Monachum ſerm. 51. Auianus Boetus de Moribus; *Omnis dies velut vltimus iudicetur.* Vide quæ conſignauit Goldaſtus Not. ad Columban. cap. 7. Alius Poëta; *Viue memor lethi, &c. Extremumq; tibi ſemper adeſſe puta.*

Pag. 90. v. 2. *omnem ſcabitudinem animo*] Leg. *ſcabritudinem*

dinem. Meurſ. Animad.miſc.l.4.c.6 *ſcabreduinem* dixit D. Hieronymus in vita Hilarionis.

v. 6. *aratro domeſticta*] dixit, quemadmodum Corn. Seuerus in Aetna;

——*Dimitis nemo Cererem iactaret in aruis.*

Lindenbrog. Not in Catal.ad Aetn.

v.8 *in pectorib.ira conſidit*] Attius Achille; *cùm feruat pectus iracundia.* Claudian. *Iram ſanguineæ regio ſub pectore cordis.* Eſt verò hoc Platonicum, qui iram ſub corde locat. vide Alcinoum cap. 17. εἰσαγωγῆς. Barth. ad Claudian.nu.608.

v.12.*expedite ſarcinulas*] Catull. *Aptus ſarcinulis & expeditis.* Douza F. ad Catull.epigr.28

v.15.*barbis horrētibus nauta*] pro, barba horrida, id eſt, hiſpida. Figura eſt ſolens bonis ſcriptoribus, numerum pluralitatis pro ſingulari abutendi. Apul. l. 4. *Barbis aeralis hiſpidum Portunum.* Prudent. *Hirſuta barbis ſoluitur ſenſim cutis.* Barth in Ceir Virg nu 302. *Barbis horrentibus*, id eſt, θριξὶ φρισσούσαις.

v.20. *exire cum ſarcinis iubet*] hi miniſtri, *ſarcinatores*, Gloſſ. σκευοφόρος. *vaſiſer*, *ſarcinator*. Infrà de hoc mercenario; *Corax detrectator miniſterij poſita frequentius ſarcina*, &c. vide Planudem in Vita Aeſopi.

verſ. 28. *in publico tamen manant*] omnibus animalibus communes ſunt. Prudent.libr. 2. contra Symmach. *Noſtros potant animalia fontes.* VVeitzius in Not. verſ. 877. Adde L.2.§.1. D. de diuiſ.rer. & qual.§.1. Inſtit. de rer. diuiſ.& ibi Interpretes Iuris.

v.29. *ſolus amor furtum potius quàm præmium*] vrbanè furto commiſit præmium; quod alterum dolo clàm, alterum vi palàm capiatur. Iam pueri norunt, *præmiatores* eſſe, qui de nocte *præmia* exierant, id eſt, prædas. Guilelm. Plaut.quæſt.in Menæchm.c.1.

v.31. *vnus & ſenex non erit grauis*] vult idem, quod verſus iſti à Gardinero relati;

Dactylus antiquus non eſt mulieris amicus,
Flectitur vt ſtramen, cum venerit ante foramen.

v.33. *opus anhelitu perdet*] al. *ante id perd.* Leg. *anhelitu prodet.* VVouvver.

v.34 *fraudaniq; animumq; diſſidentem*] Leg. *diffidentem.* Meurſ. Animad.miſc.l.4.cap 6. quod ante eum & Douſa monuit.

verſ.vlt *ſomnum mentiri*] pro, ſimulare. Horat. *Ille non* *incluſus equo Mineruæ ſacra mentito.* Virgil.——*Diſcet mentiri lana colores.* Idem ;——*clypeos mentitáqua tela Adgnoſcunt*——Schopp. in Miſcellan.

Pag.91.v.6.*eadem indignatione*] pro, *pari, ſimili*, quod alij iunctim ſolent dicere, *pari eademque.*

v.7.*mulier lacerata*] Infrà de muliere Epheſina; *ignota conſolatione percuſſa, lacerauit vehementius pectus.*

verſ.13.*circumamictus*] Sciopp. hoc verbum vt minùs Latinum Critico notauit obelo, in Element. Philoſoph. Stoic. moral. cap. 132. ſatis pro imperio barbarus Potitius.

verſ.15.*& per fidem inquam*] id eſt, dic per fidem. ſanctiſsimum erat iuſiurandum, de quo Heraldus Aduerſar.l.2.c.3.

v.19.*ſuper conſtratum nauis*] non ſub conſtrato nauis, ſed ſuper dormiuiſſe, ex hoc loco probat Caſaubon. in Perſ. ſat.5.

verſ.22.*Licam Tarentinum*] M S. ſemper *Licham*, vt & apud Martialem. *Lichas* ſeruus Herculis erat, quem Echalia in poteſtatem redacta Hercules ad coniugem Deianiram nuncium victoriæ miſit. Huic Lichæ Deianira veſtem Neſsi Centauri ſanguine imbutam eo animo ad Herculem ferendam dedit, vti Hercules non amaret Iolem pellitem. Neſsi enim ſanguis vires amoris habebat. Hercules indutus tunicam, igne ſacro & furore correptus Licham in flumen ad Thermopylas præcipitauit, ipſe in rogum ſe coniecit. Rader. ad Martial l 19. epig. 48.

v.33.*niſi per ſe licet*] Leg. *per te non licet* Iungermannus.

Pag.92.v.2. *nec vllum dolum malum*] eſt enim dolus alius bonus, alius malus. Cic li.3. Offi de qua doli diſtinctione eſt in l.1. §. *non fuit* ; D. de dolo malo. Gratioſus Epidaurita in Notis; D.M.M L. *dolum malum multatur leges* vbi Goldaſt. monet eſſe legend. *multant leges.*

verſ. 6. *qui nobis Hannibal nauigat*] Legen. *nobiſcum.* VVouvver. *Annibalem* pro ferociſsimo & capitali hoſte, vt *Cyclopem* pro Archipirata. Durant. var. lect. libr. 1. capite 13.

v.11.*conducit*] al *conduxit*. quod & Heraldo video placuiſſe. Hinc in Gloſſ *Ductor nauis, ναύαρχος.*

v.2 . *antrum Cyclopis intraſſe*] Sidon. l.7. ep. 14. *Vt ſpecum Polyphemi hoſpes exhorruit.* vide Hyginum ex homero c.125. Sauaro Not. ad Sidon.

v.30.

verſ.30.*indulgeat tibi*] veniam det. ex Corn. Nepote Pflugius. *indulgere*, eſt *octroyer, vvillfahren.*

v. 32. *Portibus ſe curuatu inſinuant*] Lege *ſe grauatim inſ.* Lipſ. Epiſt. quæſt. l.3.ep.2. vel, *portibus ſe curuatu non inſinuant*. Kottericius.

v. vlt. *Officij cauſa*] per corteſia. Pflug.

Pag. 93. v. 3. *quis non dare manum languentibus volet*] notaui hunc morem in hoc ſolo lectum, vt languentibus darent manum, præſertim capite opertis. an fortè legen. *Quis non adire manum l. vo.* quomodo Plautus ſc. officij cauſa & humanitatis communis teſtandæ? Piccartus Pericul. Critic. c.17.

v.11. *& per funem*] calati Pflug.

v.17. *adiuuerit caſus*] id eſt, Fortuna.

v.21. *cuſtodit*] id eſt, obſeruat.

v.27. *vnum nautam ſtationis perpetua interdiu noctuq;*] diuidebantur vigiliæ non minori cura in nauibus, atque in vrbibus & militia. Quod & ex Legum Naualium Rhodiorum verbis intelligitur, in quibus Præfecti vigilum mentio fit, quem *βιγλίαν φρουρὸν* vocant. vnde & κομεςβίγλιον apud Curopalatam ἀπὸ τῆς βίγλης, ex Latio, qui eius ſeculi mos erat, ſumto vocabulo. Verba legis hæc ſunt; *εἰ δὲ καὶ ὁ ἀρμενιστὴς ἀμελήσας, ἢ ὁ βιγλίων, φρουρὸς ἀποκοιμηθῇ ὡς διαβρεχεὶς ἀπώλετο ὁ ἀρμενίζων, ἢ ὁ ἐν χρήστῳ ἀζήμιος φυλαττέσθω.* Vocabantur huiuſmodi vigiles *Noctiani* antiquis. Gloſſ. Græco Lat. Νυκτόφυλαξ, *noctianus, nocte cuſtos, vigilis*. Hi autem, qui in nauibus excubabant, etiam *ναυφύλακες* & *diætarij* Vlpiano L. 1. §.3. D. Naut. caup. ſtab. Paulo l.3 tit.7. Sunt *Zetarij* (quomodo *Zabulon* pro diabolon) vocantur, nimirum à diæta, quæ erat cuſtodum non ſolum in nauibus, verùm & domibus Lindenbrog Not. in Gat. L. ad Crin. Gloſſæ; Νυκτοφυλακίαι, *excubiæ, ſingulare non habet* Philoxen. Gloſſ. *Vigil*, *γρηγορητὴς*, *ἄγρυπνος*, à Petronio appellatur *cuſtos*.

v. 32. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet*] id eſt, ad me, qui in veſtro ſum comitatu, hoc eſt, quod ad illud, quod Encolpius dicebat, ſe nolle me in communionem periculi arceſſere. (*Comitatus* pro ſocietate: & *comites* pro ſociis ſuprà; *mente ſimpliciſſima & vera fide in nauigium comites induxiſſe.*

v. vlt. *tamquam rem vacuam*] pro vilem & inutilem.

P.94.v.3. *vos in duas iam pelles conijciā*] de hoc genere *pellium* Paulus L.5.D.de ſupellect.leg.Cuiac.Obſeruat. L.10.c.12.Sic Perſ.ſat.5.*pellem* dicit pro mantica & inuolucro veſtis, ſupellectilis aliorumque vtenſilium & ſarcinarum.Turneb.Aduerſar.lib.14 cap.3 Harum pellium mentio & apud D.Hieronym in vita Hilarionis. *Pellis*, Germanicè *Fellis*, vel potiùs *Phellis* τῷ P. in digamma more noſtro mutato.

v.15.*ſemel mea feliciter ceſſit*] probo aliorum codd.lectionem *ſemel mihi fel*.

verſ.17.*Quid ergo ſi diutius*] *ergo*, pro *autem* particula hoc loco eſt aduerſatiua, de qua vide quæ notauit Goldaſtus ad Valerianum, edit. Rouerianæ.

v. 20.*& charta alligata*] chartæ & ſchedulæ alligatæ ſarcinis erant, quæ indicarent cuius eſſent.

v.25.*tanquam litterarum ſtudioſus*] ſuprà; *tamquam bonarum artium magiſter*.

v.27.*à capillis vſque ad vngues*] ſpeciem adagionis habet hæc locutio, & à Plauto eſt Epidico. Plutarchus de virtute Alexandri; Ἀλεξάνδρῳ δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο, τὸ σῶμα ἰδοὺ κατατετρωμένον ἐξ ἄκρας κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν διακέκοπται. B. Ambroſ Officior. l. 2. *A veſtigio pedis vſque ad verticem*. Apul lib.3. Metamorph & ibi Colvius, Schop. Explanat. in Epidic act 5.ſcen 1. Moyſes Deuteron.cap. 28. v. 35. *Sanariq; non poſſis à planta pedis vſque ad verticem tuum*. Iob.c.2 v.7 *Percuſſit Iob vlcere peſſimo à planta pedis vſque ad verticem eius*. Eſaias c. 1.v.6. *A planta pedis vſque ad caput non eſt in iſto corpore integritas* In li. de Vita Adæ & Euæ, cap.9. *Inducam corpori tuo ſeptuaginta plagas de diuerſis coloribus, ab initio capitis vſque ad vngulas pedum*. Nec in doloribus tantùm, ſed & amoribus erat adagio huic locus. Samuel 2.Regum 14.v.25. *Sicut Abſalom vir non erat pulcher in omni Iſraël, & decorus nimis: à veſtigio pedis vſque ad verticem non erat in eo vlla macula* Ammianus lib.25 de Iuliano Imp *Ab ipſo capite vſq; ad vnguium ſummitates lineamentorum recta compage*. Rudolphus Baro de Rotenburg, qui ante annos CCCCL in Aula Philippi Imp. vixit, his verbis amaſiam ſuam deſcribit;

Von dem Houpte vnz vf den Ivos
Des vvirt niemer Buos-
Beide rot und vvis
Alſo hat der Natur fus
Gemachet is vvengel var

Vnd hat da bi ze vvunſche gar
Geſtalt ir nimmeriche mund.

v.28. *Ita tanquam ſerui Æthiopes, & præſtò tibi erimus ſine tormentorum iniuria hilares*] Leg. *Erimus in tormentorum iniur.* Confundit Aethiopas, qui Melanoſyri cum Cappadocibus, qui Leucoſyri: de quibus Interpres Perſij Sat. 6. (*appadoces dicebantur habere naturale ſtudium ad falſa teſtimonia proferenda: qui nutriti in tormentis à pueritia, equuleum ſibi facere dicuntur, ut in eo ſe inuicem torqueant, & cùm in pœna perdurarent, ad falſa teſtimonia ſe bene venundarent.* Meurſius Animad. miſc. lib. 3. cap. 7.

v.31. *Quid tu, inquit, Gython*] Leg. *Quid? tu, inq.* Iungerman. vel, *Quid tum inq.* Pflug.

v.33. *pertunde aures, vt imitemur Arabes*] al. *Arabas.* Inaures baccatas & viri olim veteres, vt hodieque noſtri, geſtabant perforatis auriculis; ſed more externo, & ab Arabibus accerſito, vt ex hoc loco patet, & Iuuenali Satyra 1. & Dione Caſſio libro 88. de Macrino Mauro. Libybus tribuit Macrobius libro 7. cap. 3. Lydis Xenophon Anabaſ. lib. 3. Barthius ad Claudian. numero 2401.

ibid. *increta facies, vt ſuos Gallia ciues agnoſcat*] Gallos facies incretaſſe indicare videtur. ſed hoc ego ad natiuum potius Gallorum candorem referendum cenſeo: ſicut & *Gallicus vultus* apud Tertullian. de Virgin. Pithœus Aduerſar. l. 1. c. 11. Lindenbrog. Obſeruation. in Ammian lib. 15. pag. 60.

Pag. 95 verſ. 7. *non accerſito ferrumine*] non adhibito induramento & ſolidante glutine. Gloſſ. *στομῶ, ferrumino. στόμωμα, ferramen.* Legen. *ferrumen. στομωτὴς, indurator.*

v.8. *labra poſſumus tumore teterrimo implere*] Propria hæc facies Aethiopum, quam & Septimus Serenus in Moreto tangit; *Torta comam labro quaſi tumens* —— Quò etiam pertinet illud Plautinum; *Totam te faciam pugnis vt ſis morula.* Lindenbrog. Notis in Catalect. ad Moret. Leg. *humore teterrimo.* Pflugius: quod quid ſibi velit æquè illum cum imperitis arbitror intellegere. Ramirez de cicatricibus exponit, quibus interdum irati domini ſeruos deformabant, ad Mart. lib. 2. ep. 29. num. 5. meo animo, non rectè.

v.18. *Nec iſtud Dij hominéſque patiantur*] Infrà; *Nec* *iſtud*, *inquit*, *Dij ſinant*. Alibi, *Nec hoc dij ſinant*. Plautus dicit, *Ne Dij ſirint*, &, *Dij prohibeſsint*.

verſ.24. *frontes notans inſcriptione*] hinc *nota* de ſeruis inſcriptis. *Extrema nota* de peſſimo ſeruo dixit Vlpian. lib.15.§.43.D.de iniur. Giphan. Obſeruat. ling. Lat. qui tamen in eo fallitur, quòd formulam illam, *de meliori nota* putat à nobis iſtis, quæ ſeruis inurebantur, tractã: cùm notæ iſtæ ſemper infamiam importarint.

v.26. *ſtigmate eſſe puniti*] Leg. cum Douza, *puncti ſtigmate punctus*, eſt στιγματίας, ſeruus compunctus notis, Cic.2.Off. *ſtigmaticus*. Plin. ep.5. *cicatrice ſtigmoſus*. Val. Maxim. *inuſtus*. Plaut. in Caſ. *literatus*. Mart. *inſcriptus*, videndus Lipſius Elector. lib.2.c.15. Rader. ad Marti. lib. 2.ep.25 in fin. & lib.8.ep.70. Titus Popma de Oper. ſeruor. verbo, *Literatum*.

ibid. *Eadem litera & ſuſpicionem*] Iungerman. legit, *eadem*, quod & rectum eſt.

v.28. *umbra ſupplici tegent*] Leg. *ſupplicij*. Iungermannus bene, & ſic ante eum Douza, *umbrâ ſupplicij*, vt infrà; *notæ literarum non adumbratæ*. & iterum, *adumbrata inſcriptione deriſi*.

v.33. *Notum fugitiuorum epigramma*] quale fuerit illud, aliis inueſtigandum relinquo. Briſſon. de Formul. l. 8. Fugitiui compungi ſolent notis vel literis, quibus dignoſcuntur, & deprehenduntur, L.2.D. de fugit. Quintilian. *Si quis fugitiuo ſtigmata ſcripſerit*. Clemẽs Alexãd. τ͂ δραπέτlω στίγματα δεικνύει. Cuiac. Obſeruat. lib.7.ca. 13. Ramirez Hypomn. ad Mart. lib.2. ep.29. num.5. Titus Popma de Oper. ſeruor. verbo, *Fugitiuum*.

v.vlt. *ex vectoribus*] *vectores*, qui naui vehuntur, vt & infrà, *cùm omnis vector nihil prius quærat, quàm cuius ſe diligentiæ credat*. & iterum, *vnus alterq; infirmiſsimus vector*. *Vehere* enim & *vectare* dicuntur nauigãtes. Petron. *Cuius hæc nauis eſt, aut quos vehat*. Hinc *vectura*, φόρετρον, ναῦλον, in Lexico Græco Lat. Petron. *cui vecturam debemus* Heraldus Aduerſ. lib.1.c.vlt.

ibid. *acclinans lateri nauis exonerabat ſtomachum nauſeantem*] ſic ſtatim; *Non diſſimulata nauſeantis deuotione*. Senec. ep 63. *Vt primum ſtomachum, quem ſcis cum mari nauſeantem confligere, collegi*. I. S. Põtanus Analector. lib.1 c.5.

Pag.96.v.2. *intempeſtiuo inhærentem miniſterio*] Pag. ſeq. *nocte intempeſta*. Ergo *intempeſtiuus* eſt ab *intẽpeſtus*, vt *intempeſtiua conuiuia* propriè ſint, quæ nocte celebrātur, aut in multam continuantur noctem.

verſ. 6. *deuotione*] exſecratione & dirarum deuotatione.

v.8. *eiuſmodi ludibria*] *ſpectra* vocat Lucretius, i.e. nocturna ſomnia.

Pag.97.v.1.*dat. adultera munus*]Douſa *numos* legit.

v.5.*ſomnium expiauit*] id quod vini aſperſione fiebat, aut aquæ lymphatæ. Rader. ad Mart. lib. 7. epig 47. & præfat. lib 8. Douſa Centur. lib 3. c.9. Adde Heliodor. li. 7. p.320. Narraſſe aeri ſomnia docet Euripid. in Iphig. & Taur.

v.12. *Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues, &c. deponere*] Propert. lib. 4.

Huic fluctus viuo radicitus abſtulit vngues.

Hoc verum eſt, naufragis & vngues à cute recidere, & extremitates labeſcere. Quod cùm videret ſuperſtitioſa antiquitas, tanquam naufragium deprecari vellet, quo ſcilicet ſciebat vngues radicibus auelli, ſolebat ſibi vngues præſecare, quoties turbaret mare, vt ex hoc loco patet. Ergo irato mari capillorum reſectione naufragium deprecabantur, vt euaderent vnguium præſectionem, ne necarentur in mari. Scalig. ad Propert. libro 4.

v.13. *neque capillos deponere*] Paulò antè; *Notauit ſibi ad lunam tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio, execratusq; omen, quod imitaretur naufragorum vltimum votum.* Gentiles vrgente tempeſtate, ac nulla ſalutis ſpe affulgente, capillos ſoliti tondere. Nonius; *Qui liberi fiebant, ea cauſa calui erant, quod tempeſtatem ſeruitutis videbantur effugere, ſicut naufragio liberati ſolent.* Eam ob cauſam Iuuenal. ſat.12.

Tunc ſtagnante ſinu gaudent ibi vertice raſo,
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

nautam vertice raſo, quem in mari ſæpiſſime pericula & naufragia inueniſſent. Ad hunc morem videtur alludere Paulus Act Apoſt. cap.17. vbi deiectos metu naufragij vectorum animos conatur erigere; οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται Durantius Variar. lect. lib 2. cap.9. Kirchmannus de Funerib lib.2. cap.14.

v.22. *ſed quia nocentes horridoſque*] ſcrib. *ſc.* pro, *ſcilicet*. Iungermannus. ſordidus enim, ſqualidus & productus capillus reorum. Siſenna libro 3. Hiſto. Plutarch.

Rer.Rom.c.14.Oroſ.libro 5.ca.17.Cic.4.in Verr. Liuius lib.2 decad.[illegible].& lib.4.dec.5.Val.Maxim.lib.1.ca.7.& lib.6.c.4. Iuſtinus libro 36. ſub fin. Fortunatus de S. Martino,lib.4.

---- Et longa catena reorum Accreſcente coma---
viuendi VVouvverius & Sauaro ad Sidon.

verſ 31. *Ad ſummam*] Saluſt. *Ad poſtremum, Deniq;*, Pflugius.

ver.33. *placuit quadragenas vtriſque plagas imponi*] vtpote ſeruis. nam verbera, *pœna* ſunt *ſeruiles*. Petron. Bōgarſius Not.in Iuſtinum libro 1. *Quadragenas*, inquit: nec enim olim arbitrio carnificis, ſicut hodie fit, flagellabantur condemnati ad flagra aut fuſtes, quod ex ſacra Scriptura & Legib. gentium conſtat. Fr. Pithœus Gloſſ. Legis Salic.tit.13.Deuteronom.25. verſ.3. *Si eum, qui peccauit, dignum viderint plagis, proſternent, & coram ſe facient verberari Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat, vt quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.* Sed & hodie apud Hiſpanos qui eſculenta in macello coëmit, vt cariùs vendat, 25 qui annonam frumentariam flagellat, 100. ictibus à carnifice fuſtigatur.

Pag.98.v.2.*Spartana nobilitate*]id eſt, ſumma patientia. Pflugius. vide de Lacedæmoniorum animoſitate & tolerantia. Fr.Iureti Miſcel.ad Symmach.libro 2. ep.46. Ioſeph.Stephani Demonſtrat. politic. Henric. Stephan. Append.ad Dicæarch.Nicol.Cragij Commentar.de Repub.Lacedæmon.Bernartij Commentar. ad li.8.Thebai. Statij.

v.32.*In hoc ſupplicium duraſſent*] adeò deſtinatæ fuiſſent, vt potuerint perſeuerare. Lucret.lib.5.

Atque opere in duro durarent membra manuſq;.
Rigaltius Not.in Phædr.lib 2.in fin. *Duraſſent*, pro *durauiſſent*, id eſt, occalluiſſent, hoc eſt, inhumanæ & inſenſibiles factæ eſſent ad tantam crudelitatem. Goldaſtus. Hoc verbum variæ ſignificationis fuit apud Latiniſſimos. Vegetius; *Corpus, membra, ad laborem durare.* IC. *Durare corpus in tormenta.* Stevvechius ad Veget. Tacit.lib.1.Annal.de Auguſto; *In nullius vnquam ſuorum necem durauit.*

Pag.99.v.1.*tamquam vulnera*] pro, *quaſi verò vulnera, &c.*

verſ.3.*hac ſe inſcriptione frontis*] Leg.*hacce inſcr. frontes.* Iungerman.

v.4.*maculaſſent*] i.e. variaſſent. Pflugius.

v.7.*quia non totam*] malè Douza. *non*, pro, *nondum*, Stevvechius.

v.17.*Ita valde vt proſit*] an hic leg. eſt, *vtrùm*: an, *vt*, tantùm valeat ἰσχύν. certè ſi apud Symmach. etiam video vſurpari ep.27.lib.6. *Dum mecum ipſe contendi vt ad vos pignus commune dimitterem.* Piccartus Periculor. Critic. cap.15. At in hoc Petronij loco τὸ, vt videtur eſſe extenſiuum, poſitumq; ἀντὶ τοῦ *quam*, quo vſus eſt ſuprà in ſermone gemino germano, *Vides quam valde nobis expediat vltrò dominum ad fugitiuos accedere*

v.24.*Cuius pudoris dignitas*] prouocabulum *cuius*, refertur ad Tryphænam.

verſ.27. *Me vt puto hominem*] Leg.*me vtpote hom.* Eam cauſſam adfert, cur ipſe electus ſit patronus miſerorum, quoniam vſu & familiaritate coniunctior ſit, & fidei iam perſpectæ. Gulielm. Plaut. quæſtion. in Epid. cap. vlt.

v.33. *ſatisfactione lenitas*] Leg.*lentas*, ſicut ſuprà, *animas errore lentas*. Iungermannus. ad eum locum vide quę notauimus.

Pag.100.v 6 *familiaritate vobis aliquando coniuncti*] turpi illa & non dicenda. Iuſtinus lib.27. *Opera cuiuſdam meretricis adiutus, quam familiarius nouerat.*

v.7. *ſi interuertiſſent pecuniam veſtram*] Leg. *interuertiſſent vos pecunia, veſtram ſi fidem prod.* Palmerius in Spicileg. Tamen Plautus, *interuertere argentum.* VVouvveriūs. *Interuertere*, pro fraude ab aliquo auferre: apud Plaut *interuertere aliquem argento & argentum.* Schop. in Miſcell.

v.14. *Noli cauſſam confundere, ſed impone ſingulis modum*] elegantiſſimè exprimit Græcum verbum, ἀφόριζον, διόριζον, dic deſignatè & præciſè. Nam ἀφορίζειν, quod Cicero *præcidere* dixit, eſt deſignare quotum quemque articulum, quotum quodque caput oppugnare velit litigator, ne in vniuerſum admiſſus licenter tergiuerſari, & identidem euariare poſſit.

v.20. *à legato*] pro, *per legatum.* ſic contra *per*, pro *ab*, paulò poſt; *Quid attinet veritatem per interpretem quærere?* hoc eſt, à te, qui eorum interpres es.

v.24. *ingenuos honeſtosq; clamando*] Cæſar; *ſe liberæ ci-*

uitatis

witatu eſſe. Pflugius. Sic Apoſtoli in Actis.

verſ.27. *ad pœnas refugiunt*] id eſt, expetunt, poſcunt, Iungerman.

v.vlt. *Incidiſſe*] caſu, non prudentia. Pflugius.

Pag.101.v.15. *Pharmace*] Lactantius Placidus Comment. in Statij Thebaid. lib.10. *Luſtrare ciuitatem humana hoſtia Gallicus mos eſt. nam aliquis de elegantiſſimis pelliciebatur præmiis, vt ſe ad hoc venderet: qui anno toto publicis ſumptibus alebatur purioribus cibis; denique certo & ſolemni die per totam ciuitatem ductus ex vrbe, extra pomeria ſaxis occidebatur à populo.* Hoc de Maſſilienſibus propriè ex Petronio refert Seruius ad 3. Aen Obſeruatū illud ipſum apud Athenienſes, qui φαρμακοὺς illos vocabant. Heſychius, Suidas, Harpocratio in Lexic. vnde hic Petronij locus interpretandus: qui eum, qui partē corporis quaſi deuouerat, *pharmacum* vocat, reſpiciēs ad illos, qui totos ſe deuouebant. Lindenbrog. Obſeruat. var. lect. in Lactant Comment. vide Budæum in Comment. ling Græc. & Annotat. poſter. in Pand. Sic & apud Plautum *Veneſice*, cōuicij verbum eſt in homines improbos. Schopp. Suſpect. lect. lib.1. epigr.10. Adde Goldaſti Notas in Hieroclis à ſe Latinitate donati Facetias.

v.17. *in re manifeſtiſſima*] i.e. manifeſtò deprebenſa.

v.27. *contra fas legemq́;*] Leg. *contra ius faſq́;*, i.e. leges humanas & religioſas. Nam *fas ad religionem, iura ad homines pertinent*, ait Seru.1. Georg. idq́ue velut adagio ceſſit. Sauaro ad Sidon. l.2. ep.13. Nihil tamen apud Petronium mutandum eſſe, inuitis omnibus ſcriptis cuſiſq́; libris, docuit Goldaſtus ad columban.

ibid. *interpellatq́; non ſolùm voce, ſed & manibus: interpellare manibus, καταχρηστικῶς.*

Pag.102.v.6. *turbam diducit in partes*] factiones aduerſas. Lucanus lib.7.

> *Prima velim caput hoc funeſti lancea belli,*
> *Si ſine momento rerum, partiuq́; ruina*
> *Caſurum eſt, feriat*——

Barthius ad Claudianum nu.1896.

v 9. *nudas expedit manus*] *nudas*, h.e. inermes, *mit bloſſen, truckenen fauſten.*

v.11. *vno tantùm gubernatore*] Ergo alius *patronus nauis*, alius *gubernator*. *Patronus* eſt dominus, qualis Lycas: *Gubernator* ſummus nautarū, à patrono naui præfectus, qui & *Magiſter*. vtraque vox Petronio frequens. Sic alius eſt *Exercitor*, qui eſt dominus nauis; alius *Magiſter*, qui ab exercitatore præpoſitus eſt naui, §.2 Inſtit. Quod cum eo qui in al. poteſt ac. L.1. & L.4. D. de exercit. act. Reuſnerus ad Brachylog. l.4. cap.25 §.5.

ver.17 *ſine morte labuntur*] Leg. *ſine mora lab.* Pflugius. Malim ego, quod in V.C. legitur, *ſemimortui lab.*

ver 22. *abſciſſurum tot miſeriarum cauſam*] latet ſimul quid ſpurci, & ad *caudam* alluditur. Scribend. autem eſt, *abſciſurum*. quod εὐεπέστερον quàm illud alterum. Balbus Catholico; *Cado componitur cum am, quod eſt circum, & dicitur ancido, m. mutata in n. id eſt, circum vel circa cadere: & cum abs, & dicitur abſcido: item cum ad, & dicitur accido, i. e. iuxta vel valde cado.* D. Vigilius lib.1. contra Eutych. *Aut quibuſcumque aliis membrorum abſciſionibus multaretur.* Ibidem; *Cum hominis manus abſciditur.* ita vtrimque legit Goldaſti MS. Rectè itaque Calepinus illud Ioannis 18. *Abſcidit auriculam eius dextram*, ad præſens *abſcido*, non *abſcindo* fecit quum retulit: Calepinus ille verus & vetus, non qui hodie ſub eius veſte circumfertur.

v.31. *tralatitium bellum*] Sic Phædrus, ſic I C. loquuntur. videndus Ritterſhuſius Notis ad Phædr. Al. *ſtatarium.* vt *ſtataria pugna* Ammiano, quando ex vtraque parte acies ſtant, & *ſtatarium prandium* Mamertino, quod ſtantes milites capiebant. Sauaro ad Sidon. lib.2, ep.2.

v.34. *data acceptaq; patrio more fide*] formabam, *pacis amore*; ſed inutili coniectura. *Patrium morem* ſimpliciter hîc capio pro bono & priſco, & maioribus vſurpato. Puteanus epiſt. ad Goldaſtum.

Pag.103. v.3. *Quis furor, exclamat*] expoſtulatio. Scalig. in Catalect.

v.5. *non Troius hoſtis*] i.e. Paris.

v.7. *decepti pignus Atridæ*] Helenam Agamemnonis filiam, Menelai coniugem.

verſ.9. *queis hæc formula erat*] ad fœderum formulas bellè alludit, quas habet & recenſet Briſſonius de Formul. l.4.

P.104. v 1. *præterita aboleri oſculis placet*] Petrus Rauēnas ſerm.93. *Oſcula ſunt reconciliationis indicia.* Petron. infrà; *Ecce etiam oſculo iram finio.* Et iterum; *Exoſculatus pectus ſapientia plenum, inieci ceruicib. manus, &c.* Plaut. Pœnul. *Non ſum irata AG. da ergo, vt credam, ſuauium.*

Sidon.l.4.ep.23. *Cùm paternis pedibus affuſus, ex illo ore læſo, ore terribili conuicium expectant, oſculum exceperit.* Artemidorus l.2. c.2.de Somn.Sauaro ad Sidonium l. 4. cap.23.

v.2.*odia detumeſcunt*] Plaut. *Nunc in fermento tota eſt, ita turget mihi.* Gruter. Suſpic.lib.8.c.8 Barth. ad Claudian.num.611.& num.1761. *Tumidus* pro irato. Et odia dum gliſcunt, dicuntur *intumeſcere*: cùm ſedantur, *detumeſcere.*

ibid.*epulaq́; ad certamen prolatæ*] *ad*, pro poſt. Turſellinus de Particul.ling.Lat. An *ad certamen* eſt, cùm certaturi vel præliaturi eramus? quia pugnaturi cibū capiebant ad reficiendas corporis vires. Suprà; *Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires.*

v.3.*conciliant hilaritate concilium*] Leg. *conuiuium.* Iungermannus. *Concilium*, pro turba, conuentu, cœtu. Valer. Maximus l.5.c.1.exempl.5 de L.Paulo, qui Perſen Regē, *introductum in tabernaculum, lateri ſuo proximum in concilio ſedere iuſſit, nec honore menſæ indignum iudicauit.* Ieremiæ 6.v.11. *Effunde* (ſc.bilem Dei) *ſuper paruulum foris, & ſuper concilium iuuenum ſimul.* Petronius infrà de Socrate; *Nec vllius turba frequentioris concilio oculos ſuos crediderat.*

v.4.*Exſonat cantibus totum nauigium*] V. C. *exonerat cantus tot.n.* Leg. *exſonat cantu t.n.* Sic ſuprà; *Omnia nimio riſu exſonuerant.* Gruter. Suſpic. libro 6. c.15. nimis otioſè.

verſu 23. *Quod ſolùm formæ decus eſt*] Syneſius in Hymn.

Ἔτρεφε δ' ἄγαλμα χαίταν
Καταειμένην τενόντων.

vide H. Iunium de Coma c.11. Rader. ad Martial. lib. 10. epig.71. Ambroſius Hexaem.lib. 6. *Comam*, inquit, *eſſe reuerendam in ſenibus, venerandam in ſacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adoleſcentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle arboris comam, arbor ingrata eſt: tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flacceſcit.* Ph. Camerarius Horar. ſubciſiu. cent. 3. capite 96.

ibid.*cecidêre capilli*] tota hac periocha caluos vocat, qui tātùm raſi, & promiſcuè Poëtæ *raſo*, pro caluo, & viciſſim vtuntur, etiam Petron. de Trimalcione. Yuo Villiomarus Animaduerſ.in Rob.Titium lib.3.cap.17.

v.23. *Vernantéſque camæ*] In Peruigil. Veneris;

Vere concordant amores, vere nubent alites,

i.e. vernant. Pontanus in Macrob. l.7 c.16.

ibid. *triſtia abegit hyems*] quæ deſertos venuſtate agros facit. Barth. ad Claudian. cu. 14 24. Leg. *adedit*. Palmer. in Spicileg. quod placet impendio. ſic Ouid. 5. Metamorph dicitur *Tempus edax rerum.* vide Calepinum in *Vetuſtas.*

v 26. *Areaq; attritu ridet adusta pilis*] Martialis lib.5. epig.48. ad Labienum;

Nudum eſt in medio caput, nec ullus
In longa pilus area notatur.

vt areæ domorum graminibus, ita calui carent capillis. Raderus ad Martial. lib 5. ep.48. Leg. *nitet ad. p.* Lauta enim & glabra quæ ſunt, nitent. Palmer. in Spicileg. *Ridere* eſt nitere, vel lætum hilarémque eſſe, vt apud Horat. *Ridet argento domus.* quod de raſis ſiue ςιλπνοῖς vſurpat Petron.9. Rob. Titius Locor. controuerſ. l.3 ca 17. *Ridere* non eſt nitere, ſed potiùs Græcorum σεσηρέναι. quo verbo vtuntur pro denudatione. & tamen σεσηρέναι propriè eſt rictum diducere. Villiomarus Animaduerſ. in Rob. Titium l.3.c 17. Defendit ſe Titius Aſſertion. l.3.c.17 ſed Villiomari expoſitio magis eſt: niſi ſi fortè ex V. C. leg. *aret adusta.* quæ lectio ſingularem habet emphaſin, *area aret adusta*, i. e. arefacta & glabrata. q. d. ξηρὰ ξηραίνεται ἐξηρανθεῖσα hinc & ξηρασία dicitur vitium illud capillorum, cùm propter alimenti ſeu humoris defectum defluunt; ſpecies nimirum τῆς ἀλωπεκίας, de qua Alexander Trallianus in principio libri; Ἀλωπεκία πάθος ἐςὶ περιχρῶν μάλιϛα. aliter tamen de ξηρασίᾳ Auctor Definitio. medicinal.

v.29. *Infelix modò*] ita hos vrbanos & diſertos verſiculos in ordinem redegit Turnebus. quo ſenſus eorum eniteſcat, caluus comparatur æri, & tuberi hortorum rotundo, nulláque lanugine villoſo. Antea vitio librariorum tranſpoſitus & conturbatus erat ordo hoc modo;

Infelix modò crinibus nitebas:
At nunc leuior ære vel rotundo
Ridentes fugis & times puellas;
Phœbo pulchrior & ſorore Phœbi:
Orti tubere quod creauit vnda,
Vt mortem citius venire credas,

Scito iam capitis periſſe partem.

Aduerſarior.l.4.c.19.

v.31.*lauior are*]Cui ſimile eſt illud Apuleij; *Cucurbita glabrior.*& illud Martialis; *Lauior & conchis Galle Cytheriacis.*H.Iunius de Coma c.11.

v.32.*horti tubere*]Martialis;

Lata ſuburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes:quid tibi cum Lybicis?

Pontanus Notis in Macrob.de Somn.Scip.l.2.c.6.

Pag.103.v.1.*ineptiora præteritis*] i.e.præmiſſis & antecedentibus.

v.4.*corymbioq; dominæ pueri exornat caput*] *corymbus* ſic redimiculum muliebrium comarum, vt *crobylus* virorum; *ſcorpius* puerorum intelligitur: à grammaticis Græcis implicatio comarum in acutum deſinens explicatur.—— *Crines nodantur in aurum.* Cùm Maro canit Aen.4.Seruius *crobylon* interpretatur.Sed hîc comæ ſunt adpoſititiæ, quales flauas plerũque mulieres mẽrito decore formam quærentes, præſertim in Aulis, ſibi adiiciunt. Nam cui circumponitur *corymbion*,is raſus nouacula fuerat.Turneb.Aduerſar.l.4.c.19.

v.5.*ſupercilia profert de pyxide*] calliblephara intellegit, de quibus Marcellus Virgilius in Dioſcorid. & Pamelius in Tertullian.de Cultu fœmin.cap.5.n.23.

v.17. *decoro exornauit capillamento*] is quoque raſus fuerat,cui capillamentum eſt inditum. vt autem *corymbion* fœminarum diximus, ita *capillamentum* virorũ affirmamus.Turneb.l.4.c 19. Apud Suetonium tamen in Calig.c.11.*Et ganeas & adulteria capillamento celatus, & veſte longa noctibus ambiret*: quiſpiam credat eſſe non quamcunque appoſitam comam,ſed prolixiorem, longiorem, ſimilémque prope fœmineæ. nam *capillus* eſt coma paulò longior, vt cùm virilis etiam promittitur. Iuuen.Sat.5.

Ille capillatum diffuſum Conſule potat.

Veſtem ergo lõgam geſſiſſe Caligulam cenſeret, vt ſtolam mulier ſolet ad pedes demiſſam, ne agnoſceretur, & capillamentum ſumpſiſſe virili longius, ſimiléq; muliebri,aut Maurorum, & Hiſpanorũ promiſſis crinibus. Nam hi populi capillati erant. ſic *capillare* vocat *vnguentum*,quo capillos vngunt fœminæ, Martial l.3. ep.40. & *capillata arbor* apud Plin l.18.c.24.ad quam capillus Veſtalium ferebatur. vt ſit *capillamentum* velut τρίχωμα.

Idem l.1.cap 17. De capillorum & comæ ſtructura, quod ad hunc locum, vide Zinzerling. Miſcellor. Critic. l.5 ca. 27. In hoc tamen Petronij loco *capillamentum* non eſt virile, ſed muliebre adæque, a domina Triphena ſubminiſtratum. Vnde & Fortuna vocatur *capillata* a Dionyſio Catone in Diſtich.

Fronte capillata, poſt eſt occaſio calua.

verſ 18. *Commendatior vultus*] gratior, elegantior, pulchrior. Infrà; *mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem.* Flauus enim capillus, vt niger, commendatur in puellis. Herc. Ciofanus Obſeruation. in Ouid l.1. epiſt. 19.

v.20. *periclitantium aduocatus*] *Aduocatus* differt à *patrono*, nam *aduocatus* is olim dicebatur, qui tantum vt vt amicus aſſiſtebat, gratia & auctoritate aliquem in iudicio adiuuabat. Et ita ſemper eo vtuntur Plaut. Ter. Cic. alij antiquiores. Schopp. in Miſcellan.

v.21. *præſentis concordiæ auctor*] an leg. *actor*? nam *agere* verbum eſt aduocatorum. Nepos in vita Attici de Athenienſibus. *Hunc in omni procuratione Reip. actorem auctoremq; habebant.*

ver.22. *ne ſileret ſine fabulis hilaritas*] pro, hilare concilium, hilares conuiuæ, & combibones: abſtractum pro concreto.

ibid. *in muliebrem leuitatem*] Ioan. Saliſberienſis lib.8. c.11. quod inſcribitur; *De moleſtiis & oneribus coniugiorum, & de pernicie libidinis, de muliere Epheſina & ſimilium fide*: inter cætera refert; *In muliebrem leuitatem ab auctoribus paſſim multa ſcribuntur. Fortaſſe falſo interdum: nihil tamē impedit ridentem dicere verum, & fabuloſis narrationibus, quas philoſophia non reiicit, exprimere quid obeſſe poſſit in moribus. Ex his enim liquet, quàm facile ament, quanta oderint leuitate, quàm cito obliuiſcantur affectuum, & naturæ immemores interdum in filios armentur, interdum in viſcera ſua. Sunt aliqua pudiciſſima, licet Satyricus dicat, quoniam*

Rara auis in terris, nigroq; ſimillima cygno,

mulier exacta caſtitati. Et Tragicus, nullam eſſe fœminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vſque ad furorem incendatur. Matrona quædam, referente Petronio, &c.

v.26. *peregrina libidine*] ſuprà; *Peregrini amoris conceſſio.* Hinc *mulieres peregrinæ* in ſacris literis pro meretricibus & adulteris. *Peregrinæ* autem *libidini* opponitur *domeſtica*.

v.29.*quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire*] reſpicit ad morem veterem, quo recitaturi fabulam ſolemni velut præfatione ſibi audientiam parabant: qui mos hodiéque in vulgo Saxonico remanet; *Ick vveet ein Meercken, vvil gy ſe hœren, ichk vvil ſe Zuſeggen.* Rittershuſ. ad Phædrum.

v.31. *Matrona quædam Epheſi*] Hanc hiſtoriam verè contigiſſe auctor eſt Flauianus apud Saliſberienſem. Eadem carmine reddita eſt à Romulo Grammatico veteri, Fabular. Aeſopicar. cap.48. vbi videndus Commentator. Sed fuſiùs & integriùs refertur in Hiſtoria, quæ de *Cæſare Diocletiano, eius Filio & VII. Sapientibus* inſcribitur, & Germanorum manibus iam annos ſupra ducentos verſatur, ex Latino in noſtrum conuerſa ſermonem. Cuius Latini codicis vetuſtum & membraneum exemplar apud R. P. Iohannem Muntzenbergium Priorem Carmelitarum in hac noſtra Vrbe vidimus; Græcũ alicubi Bibliothecarum exſtare ſcribit Velſerus præfatio. in Apollonij Tyrij Hiſtoriam. Franc. Modius I.C. qui de veteri exemplo nihil inaudire potuit, Latinum fecit ex Germanico, nomina perſonarum mutauit, noua de ſuo confinxit, typíſque Feyrabendianis edidit hoc titulo; *Ludus Septem Sapientum de Aſtrei Regij adoleſcentis educatione, periculis,* &c. Cui lubido, adire poteſt & *Septimũ Zamolxis exemplum* legere. Hebertus Clericus carmine Gallico reddidit circiter A. N. C. cIↄ cc. & Latinum illud exemplar ad Iohannem Monachum Altiſiluanum auctorem refert. Sic enim ſcribit *au Roman des Sept Sages de Rome;*

Li bon Moine de bonne vie
De Haute-ſelue l'Abeie
A l'eſtoire renouuelee,
Par bel Latin l'a ordonnee;
Hebers la vient en Romans trere,
Et del Romans vn liure faire.

apud Claudium Fauchetum in libro, quem Gallicè & eleganter inſtituit atque inſcripſit, *Recueil de l'origine de la langue & poeſie Françoiſe, Ryme & Romans: plus les noms & ſommaires des œuures de CXXVII. Poetes François, viuans auant l'an MCCC.* quem magna ex parte in Bibliothecam Francicam Anton. Verderius Vallispriuatæ Baro tranſcripſit. Porro Romani illius de Septem Sapientibus Romanis exemplar membraneum quàm vetuſtiſſimum,

ſtiſſimum, ſed proſa ſcriptum, extat in Bibliotheca ldaſti noſtri. Latinum illud antiquum exemplar ſecutus eſt Auctor libri, qui *Geſta Romanorum* vocatur, moraliſationibus, quas ipſe dicit, hoc eſt, monitis thicis & præceptis moralibus illuſtrauit. Aſſerunt Angliæ Regem hanc hiſtoriam in Anglicam linguam ranſtuliſſe auctor eſt Commentator Romul. in princip. Comment.

v. vlt. *cum virum extuliſſet*] *Efferre* eſt mortuum hominem ad ſepulturam exportare. Nam, vt Donatus in Andr. Terentij monuit, *efferri propriè cadauera mortuorum dicuntur*. cuius verbi frequentiſſima eſt apud Claſſicos autores mentio. Kirchmannus de Funerib. Roman. l. 2. c. 1. Lambin. ad Plauti Aſin. a. 3. ſc. 3. Nota eſt formula indictiuorum funerum; L. TITIVS VIXIT. L. TITIO EXEQVIAS IRE CVI COMMODVM EST, IIEM TEMPVS EST. OLLVS EFFERTVR. Turneb. Aduerſ. l. 9. c. 17. *Efferre* Galli dicunt *colporter*. Frecherus.

Pag. 106. v. 1. *funus paſſis proſequi crinibus*] *proſequi*, verbum funebre, defuncti corpus, quod effertur, ſequi: Aeſchylo προπέμπειν. Heraldus Aduerſarior. l. 1. cap. 6. Vt omnia ad mœrorem & triſtitiam eſſent compoſita, veteres capillamento quoque luctum præ ſe ferebant. Ac in fœminis quidem crines ſolutos ac circùm colla fluitantes obſeruare licet, vel ex hoc loco Kirchman. de Funer. l. 2. cap. 12.

v. 2. *nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere*] habitus lugentium. Infrà; *Non tenui diutius lacrymas, immo percuſſi ſemel iterumq; manu pectus*. Goldaſtus. Ouid. Metamorph. lib. 6. circa fin.

——paſſos laniata capillos.
Lugenti ſimilis, caſus plangore lacertis.

ſparſos capillos cùm laniaſſet Philomela intelligitur. Lacerare autem crines in mœroribus ſolēt mulieres. Raph. Regius Enarration. in Ouid.

v. 4. *Conditorium*] ſubterraneum ſepulchrum, *conditiuum* Senecæ ep. 60. *conditi* pro ſepultis Arnobio libro 1. Sauaro ad Sidon. l. 5. ep. 17. Nam *condere* verbum eſt mortuale vel ſepulchrale. Ritterſhuſ. ad Phædrum. Id ſepulchrum, etiam *requietorium* dicitur in vet. inſcrip. Kirchman. de Funer. l. 3. c. 10. Veteribus Chriſtianis *cœmeterium*, quod Græcis κοιμητήριον, non vnum ſepulchrum, ſed *ſepulchretum* dicebatur,vt & nobis hodie.

v.5.*hypogæo*] *hypogæorum*,id eſt,cellarum,pro condendis mortuis extra vrbem:origo eſt Græca,quod ſatis etiam declarat Phlegon Trallianus,quem poſt VVouvver. adducit Meurſius Animaduerſ.miſc.l.3.cap.20. De qua cuſtodia mortuorum etiam putem ſenſiſſe Vlpianum L. 14.D.de religioſ.& ſumpt.fun. & Apul.lib.2. Metamor. Coluius in Not. Quoniam ſepulcra erant plerumque ſubterranea ædificia,arcuata opere extructa, pauimentis ſtrata ac parietibus circumſepta,in quæ tanquam in cellas quaſdam per gradus aliquot deſcendebatur, foribus conditorij clauſis vel apertis,prout vſus requirebat. Indicat clariſſimè Petron.verbis ſeqq. *Deſcendit in conditorium*,quod hic Græca voce *hypogæum* vocat. Ianuas autem habuiſſe,docet idem apertè paulò pòſt,vbi ait, militem,qui cruciarios cuſtodiebat,nuptias feciſſe cum iſta matrona,*præcluſis conditorij foribus*. Kirchman.l.3.cap.15. ὑπόγαιον apud Græcos in hac notione nondum reperio, ſed ὑπογαίδιον, quod Heſych. exponit ὑπόγειον τύμβον. alioqui ὑπόγαιος idem quod ὑπόγειος. Tertullian.de Anima c. 28. de ſepulchro Pythagoræ, *Reſpice ad hypogæum eius,& ſi capit,crede.*

ibid. *Græco more*] quo de videatur Kirchmannus de Funer.Rom l.1.cap.1. Dauid Chytræus de morte & vita æterna. Apud Romanos non condebantur corpora mortuorum, ſed comburebantur: contrà Græcorum more fiebat, apud quos conſuetudo iſta tum inoleuiſſe videtur,poſtquam à Philoſophis animarum perſuaſa immortalitas,& circum cadauera volitatio,quam illi ab Aegyptiis didicerunt:Aegyptij porro ab Hebræis. Atqui apud vtroſque iſtos vetuſtiſſimum eſſe condendi & ſepeliendi morem præter ſacram Scripturam etiam Herodot.auctor eſt in Euterpe. vide Bezam in Annotat. ad Matth. 26.v.12.& Act.Apoſt.c.5.v.6.& c.6.v.5. Suidas auctorem Græci moris refert. Primum quendam Cerealium,ſcribens; Πρῖμος δὲ Κερεάλιος,(apud Phauorinum Camert. legitur,Πρίαμος ὁ Κερ.) ἐς τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλεν,(Phauorin. ἐσέβαλε & rectiùs) πρῶτον μὲν ἐς λάρνακας, μετὰ τὴν νεκροφορίαν, δι' ἀγγέλων τινῶν, καὶ ἐς ἀρρίχους ὑπόγαιας ἐχώσαν, ἢ καλιὰς ὀρνιθευτικὰς, τὰ γραμμάτια ἐμβαλόντες. Euſebius Hiſt: Eccle.l.7.c.21. *Vbi Sanctorum corpora ſupinis manibus ac ſinu exceperunt,oculos depreſſerunt,ora clauſerunt,vnanimes & parietes affectu ſtrictim complexi ſunt,lauarunt,& ad ſepulturam*

pulturam ornarunt,&c. Hæc ablutio inter Sanctos olim erat futuræ reſurrectionis pignus & teſſera ſuperſtitibus: ſed degenerauit in ſuperſtitionem. Beza in Act Apoſt.c.9. v.37. Ablutionibus autem & vnctionibus mortuorum vſi ſunt Hebræi ab omni æuo qui ritus poſtea à pleriſque populis & præſertim Aegyptiis profanatus eſt, & exenteratione & operoſiſſimis condituris auctus, vt videre eſt Geneſ.50. verſ.26.vbi vtitur Moyſes verbo חבח *hanath*, pro ἐνταφιάζειν. Beza in Matth.d.l. Adde Polydor.Virgil. de Inuent. rer.l.3.cap.10. Boemum de Morib.gent.l.1. Zvvingerum in Theatro vitæ hum.vol. 28.lib.3.

v.11. *ſingularis exempli fœmina*] Ennodius in Vita S. Epiphanij c.17. *Fœmina ſtupendæ ſanctitatis & ſingularis exempli.* Sauaro ad Sidon l 6.ep 3.

v.14. *lacrymas commendabat lugenti*] Legend. *commundabat*. Radulph.Fornerius Rer quotidianar.l 3.cap. 19. vel, *lacinias commendabat lugentis. Commendare* pro *commaculare* etiam Silius poſuit Scriuerius, vel *lacrumas commodabat lugenti*. Vt præficæ lacrymas ſuas & planctum ſuum alienis mortuis locabant mercede; ſic iſtam fidiſſimam ancillam dicit heræ ſuæ lacrymas commodaſſe, id eſt, in gratiam eius fleuiſſe vnà, vt ita ipſius alleuaretur dolor. Rittershuſius Not. in Phædrum. Ingeniosè, & fulcitur auctoritate Donati, qui Terentianum illud in primore Andria *collacrumat*, interpretatur, *alienis lacrymis ſuas commodabat*. Kirchmannus de Funerib. l 4.cap.4.

v.15. *& quotiens defecerat*] apud Saliſberienſ. *& quotienſcumque def* in M S.Cod. Nobiliſſimi & Ampliſſimi Bongarſij, *& quotienſque def.* pleonaſmo etiam aliis elegantioribus vſurpato.

ibid. *poſitum in monumento lumen*] Rad. Fornerius Rer. quotidian l.3. cap.19. Kirchmannus de Funer L.4. cap.4. Zvvingerus in Theatro vit.hum. Tom.12.lib.4 & vol.28.lib.3.

v.20. *Imperator prouinciæ*] Præſes vel Proconſul. Salluſt.in Iugurth in Orat. Adherbalis; *Me, quem vos imperatorem Numidis poſuiſtis*. Ad deuitandum odium & beneuolentiam conciliandam noluit ſe vocare Regem, ſed P.R.Præſidem in regno Numidiæ. Mox enim; *Regno Numidiæ, quod veſtrum eſt*. Vide Ph. Berterij Pithanon diatrib.1.cap.9.

verſ 21. *latrones iuſſit crucibus affigi*] Cruci latrones affigi ſolitos ex ſacris prophaniſque docent Petr. Faber Semeſtr.l.2.cap.10. Lipſius de Cruce l.1.cap.13. Sauaro Not.in Sidoni.l.4.epigram. 23. Talentonius Var.rer.l.2. cap.9.Celſus Adornus lib.2.cap.23. Gretſerus de Cruce Tomo 1.

v.24.*qui cruces aſſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret*] Romanorum mos fuit,vt facinoroſos,quorum pœnæ ad exemplum pertinebant, ſupplicio affectos honore ſepulturæ prohiberent.itaque cuſtodes adhibiti, donec putrefacta cadauera Petr.Faber Semeſtr.l.2 cap.9. Lipſius de Cruce l.2.c.16. Beza Annotat.in Matth.c.27. v.54.Talentonius Var.rer.l.2.c 9 Celſus Adornus epiſt. ad Talenton.l.2.cap.23. Gulielm.Fornerius Not in Caſſiodor.l.2.epiſt.22.Gretſer.de Cruce Tom.1. Hodie noſtris moribus in exemplum relinquuntur , ſine cuſtodibus tamen,cadauera ſuſpenſorum,rotę ſupplicio affectorum,veru affixorum,& ſimilium.contra quos mores Petrus Rauennas I C.vt improbatos inuehitur in fi.Compendij Iuris Canon. & in Dictis notabil. extrauag. in princ. quem duobus libris confutat Hochſtraten Prouincial Monachor. Prædicator.in Iuſtificatorio Principum Alaman. Auguſtus tamen Imp. corpora damnatorum cognatis ſe & amicis non negaſſe lib.10.de Vita ſua ſcripſit.ad ſepulturam ſcilicet:vnde nec Ioſepho Arimatheo & Nicodemo corpus Chriſti negatum. vide L.1. & L.vlt.D.de cadauer.punitor. Porro pro *aſſeruabat*, vet. cod.habet, *ſeruabat*.quod non diſplicet,& Plautina veſtigia ſectatur,

v.26. *notaſſet ſibi & lumen*] elegans phraſis, *notare ſibi*, & veteribus non infrequens Cato de Re ruſt.c.158.*Si vis bene tibi deijcere*.Meurſius in Not.

v.28. *vitio gentis humanæ concupijt ſcire*] Salluſtius Iugurth. *More humani ingenij cupido ignara viſundi animum vertit*.Val.Max.l.1.c.7.in Annibale; *Humani ingenij prona voluntate vetita ſcrutandi ponè reſpiciens*,&c. Colerus Not. ad Valer.Puthſcius ad Salluſt.Apul.l.4. Florid. *Propius acceſſit,vt etiam cognoſceret more ingenij humani quiſnam eſſet*:Suetonius Claud.c 10. *Latentem diſcurrens fortè gregarius miles , animaduerſis pedibus,è ſtudio ſciſcitandi quiſnam eſſet,agnouit.*

v.31. *quaſi quodam monſtro*] id eſt,ſpectro.hinc *Moſtellaria* Plauti.Hymnus Eccleſiaſticus in Dedicat.Eccleſiæ.

Dæmonis ſæua perit hic rapina,
Pernicax monſtrum panet, & retenta
Corpora linquens fugit in remotas
Ocyus vmbras.

V.34. *faciemq́ unguibus ſectam*] ſolebant fœminæ maritis mortuis parentare genarum lacerationibus, quę vnguibus fiebat. quod legib. Solonis & XII. Tab. vetitum Kirchman. lib 2. c. 11.

Pag 107. v. 4. *nihil pro futuro gemitu pectus diduceret*] Leg. *diducere.* Iungermannus. Dinamius epiſtol. ad Diſcipul. *Plus lugent, qui plus diligunt; & dum auxilium præſtare nequeunt, pugnis pectora & lacerta tundunt, illi tamen, qui ſepulchro conditur, nihil præſtaturi.* Suprà Petron. pag. 70. v. 31. *Verberabam ægrum planctibus pectus. Pectus diducere*, quo pacto ſuprà dixit de Gythone; *riſu diſſoluebat ilia ſua.*

verſ. 7. *& cætera*] quod Salluſt. dicere ſolet, *& alia.* Pflugius.

v. 10. *ruptoſq́ crines ſuper pectus iacentis impoſuit*] euulſos ac tonſos raſosque crines in funebri luctu ſolebant mortuis offerre, & ſuper ipſorum pectora vel tumulos ponere parentandi gratia. Kirchman. l. 2. c. 15.

V 13. *vini certè ab eo odore corrupta*] Leg. *incertum an ab odore corr.*] Putſchius. ſed illam lectionem optimus Bongarſij codex comprobat. *Ab eo*, ſc. milite.

V. 21. *Id cinerem aut manes*] integer Virgilij verſus ex 4. Aen. quem tribuit Annæ ad ſororem Didonem ſeſe affligtantem ob coniugis mortem.

Ibid. *Curare*] Plaut. *Id Dij curant ſcilicet.*

V. 26. *Nemo inuitus audit*] *audit*, id eſt, obedit, paret, obaudit.

V. 32. *humanam ſatietatem*] Hinc D. Hieron. *Venter gulæ proximus.* Et Dionyſ. Cato in Diſtich.

Cum Venere & Baccho lu eſt, & iuncta voluptas.

Contrà Terent. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Pag. 108. v. 3. *Placitone etiam*] Verſus ſunt Annæ ad Didonem 4. Aeneid. Nec enim non errore lapſus Georg. Thomſonus, qui ad Petronium primum auctorem refert in Vindice Veritat. aduersùs Iuſt. Lipſium lib. 2. c. 2. pag. 92. & Epiſcopo Andegauenſi non Petronij Satyricon, ſed Aeneida Virgilij in manibus fuiſſe ſcribit auctor fide dignus Petrus Matthæus Hiſtor. Francor. libr. 2. narrat. 3. in princip.

v.5.*ne hanc quidem mulier partem corporis*] quæ ſcil. honeſtè nominari nequit. Infrà, *cum ea parte corporis, quam ne ad cogitationem quidem admittere ſeuerioris notæ homines ſolent.* Ouidius:

> *At Deus obſcœna nimium quoque parte paratus.*

In Priap.

> *Quod partem madidam mei videtis,*
> *Per quam ſignificor Priapus eſſe.*

Theodor. Priſcianus lib 2. Logico. c. 11. *Tunc ipſis partibus duras ſuperaddimus fricatione manuum vel ſabanorum paulò aſperiorum.* Ibidem; *Quibus partes frigentes vſus Venerij officium pernegarint.* Et paulò priùs; *Et tenſionem particulæ cum aſſidua patratione facit.*

verſ. 6. *abſtinuit*] alludit ſimul abſtinentiam, quam mulier vouerat, & iam quinque dies ſeruarat. *Abſtinere* cum accuſatiuo rei haud temere apud quosvis reperias.

verſ. 10. *vt quiſque ex notis*] *quiſque*, pro *quiſquis*, *quicumque*. Vet. tamen cod. exſertim ſcribit, *quiſquis*, vt ſuprà; *Quod quiſquis perperam diſcit*, &c. Et infrà; *Quia quiſquis ſuos heredes habet, nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur.*

v.11. *ex notis ignotiſq;*] Douza emendat, *Agnatiſq;* non ex mente Arbitri. *Noti* ſunt amici & cognati; *Ignoti*, peregrini, cum quibus multa nobis conſuetudo. Suprà; *Ignota conſolatione percuſſa.* Equidem huc pertinere arbitror, quod ſuprà dixit; *Vicinarum quoque gentium fœminas ad ſui ſpectaculum euocaret.*

v.17. *Cruciarij*] *Cruciarius* dictus is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Calpurn. Flaccus in Declam. *Pædagogus Cruciarius, peregrinus Cruciarius*; De his qui appenſi in cruce, at qui ea digni, per conuicium ſic nominati Iſidor. *Cruciarius eo quod cruce dignus.* Lipſius de Cruce libr. 1. c. 3. Coluius Not. in Apul. Metamor. lib. 10. Barthius Ablegmin. Critic. lib. 2. c. 9. Balbus Catholico; *Cruciarius, qui eſt cruce dignus, vel qui fert crucem ad ſuum diſpendium, vel ad officium ſuſpendij.* Ammianus lib. 29. *Longum eſt, quæ cruciarius ille conflauit*, quem paulò poſt vocat, *perditum nebulonem.*

v. 20. *miles circumſcriptus*] vett. libb. *circumſpectus*. Leg. *circumpectus*. *Circumpectere*, ſignificat defraudare, circumuenire, & malum aut infortunium alteri dare, Gulielmus Plaut. quæſt. in Bacchid. cap. 2. Putſchius emendat,

emendat *circumſpecus*, vel, *circumſpectans*. Magis eſt Gulielmiana lectio.

v.33. *Corpus mariti ſui tolli ex arca*] *arca* fuit loculus ſiue feretrum, in quo corpus ſiue cadauer integrum condebatur. vide Marcian. L. 39. D. de relig. & ſumpt. fun. ac Caium L. 7. D. eod. quorum hic diſertè quidem ſepulchrum ab arca diſtinguit; ille vero mobiles fuiſſe arcas iſtas non obſcurè ſignificat. Kirchman. lib.3.c.15. Ab *arca* eſt noſtratis vox *Sarck*, cuius vis in mundo. Græcis σορός. Heſychius; σοροὶ, σαρκοφάγοι ἢ θῆκαι, ἐν αἷς τίθενται τὰ σώματα. vide Ariſtophanis Interpr. item λάρναξ. erat autem vel ex ligno, vt apud Ioſephum περὶ Ἁλώσ. Δύο λάρνακας, ὡς εἰς σκευοφορίαν ἐπιτηδείων παρασκευάσας: vel ex lapide, vt auctores ſunt Plutarch. in Numa, de ſepulchro Numæ Regis, & Dioſcurides lib.5.c.142.

v.vlt. *Viſus eſt miles ingenio*] *ingenium* pro calliditate, aſtutia & promptitudine aliquid machinandi. Balbus; *Ingenium, aſtutia, calliditas, prudentia, ſubtilitas.*

Pag.109.v.3. *Riſu excepere fabulam*] Saliſberienſis lib. 8.c.11. *Tu hiſtoriam aut fabulam, quod his verbis refert Petronius, pro libitu appellabis. ita tamen ex facto accidiſſe Epheſi, & Flauianus auctor eſt, mulieremq. tradit impietatis ſuæ & ſceleris parricidalis & adulterij pœnas luiſſe. Non quidem ſolus eſt in mulierum ineptijs videndis aut exprimendis Petronius: ſcribit B. Hieronymus*, &c. Ab Imperatore ſiue Præſide Prouinciæ capite plexam fuiſſe, traditur in libro illo de Septem Sapientibus.

Pag.110.v 4. *amici quærebat obſequium*] ſc. Lycas. *Obſequium* in rebus nequam & turpibus, vt apud Plautum *obſequi*, & *morigerari* patientes in Venere dicuntur. vide Schopp. Explanat. in Moſtellar.

v.6. *Si quid ingenui ſanguinis habes*] hoc eſt, ſi quid in te virilis roboris maneret. Caſaubon. in Perſ. Sat.1.

v.7. *Sportam*] Leg. *ſcortum*. Putſchius.

ibid. *Si vir fueris*] Porcius Latro in Catilin. *Si viri eſtis, declinatura*, &c. Salluſt. in Catilin. *Quis mortalium, cui virile ingenium eſt, tolerare poteſt?* Hoc autem loco ſimul obſcœni quid latet. Infrà Polyænus frigidus & maleficiatus, *Non intelligo me virum eſſe, non ſentio.* vnde *virile officium.* Theodor. Priſcianus libro 2. Logico, cap. 11. de rebus inflantibus vel erigentibus membra virilia; *Quæ per potiones accepta virile ſemper officium reparant.*

v.8 *ad ſpuitam*] Leg *ſportam*. Caſaubon. in Perſ. ſat.1. vel *ſpurcam*. Putſchius.

verſ. 10. *homo dicaciſsimus*] iocoſiſſimus, mordaciſſimus.

v.18. *Certos fluctus*] Leg. *certus.* Iungerman. Bene, & *fluctus* accipe in accuſandi caſu.

ibid. *ventus impulerat*] dum enim cœlum nubes adducit, aura prior turbatur, & incerta nunc in hanc, nunc in illam regionem ſe conuertit. cuius rei exemplum hîc Petron. exhibet. Lindenbrog. Obſeruat. var. lect. in Statij Thebaid lib.5. epig. in Priſcillam.

v. 27. *Poſtquam * manifeſta conualuit*] Leg. *poſtquam tempeſtas manifeſta c.* deleto aſteriſco. Putſchius. vel, *poſtquam maris æſtus inualuit*. Meurſ. Animaduerſ. miſc. lib. 4. cap. 6.

v.30. *veſtem illam diuinam, ſiſtrumq;*] linteam veſtem ſacerdotalem intelligit, qua in ſacrificiis induti Iſidis Sacerdotes. *Siſtrum* iidem Sacerdotes quatiebant in ſacris, quæ manu ferebant, vt Apollonius aliique ſcribunt. videndi Hugo Grotius in Februis Marciani Capellæ libro 2. Raderus ad Martialem libro 12. epigramm.25.

Pag.111.v.1. *propè iam fideliſsimi*] Leg. *properam*, antiquè pro, *properè*, ſicut *promiſcam* & *promiſcuè*. *protinam* & *protinus*, *perperam* & *perpere*, & ſexcenta alia. Gulielm. Plaut. quæſt. in Epid. c. vlt.

v.3. *abduxêre certiſsimæ morti*] Leg, *abduxêre*. *Ego certiſsimæ morti applicitus*. Putſchius.

v.10. *ad oſcula dum licet*] Leg. *da oſcula*, vel, *age da oſc.* Iungermannus.

v.11. *fatis properantibus*] ſic in Inſtitut. Iuris lib.4. c. vlt. *Si quis parentis fata properauerit* Cuiac. in Not.

v.17. *iuncta nos mors feret*] al. *iunctos nos m.* VVouvver. Suprà dixit, *vt nos ſola morte coniungerent*. Auianus Bœthus de Moribus; *Multos vitam differentes mors iuncta præuenit*. Goldaſt. in Notis. Sic apud Plaut. Aſin. act.3. ſc.3. Philenium ad Agrippum;

——Certè enim tu vita es
Mihi. complectere. AG. facio lubens. PH. Vtinam ſic
efferamur!

verſ. 19. *præteriens aliquis tralatione humanitate lapidabit*] ex communi humanitatis iure atque officio terram homini mortuo etiam ignoto ſepeliendi cauſſa iniicimus. Quintil. Declam. 5. *Hinc & ille venit affectus, quod ignotis cadaueribus humum congerimus.* Vbi ſub *affectus*, vel affectionis nomine miſericordia, humanitas, manſuetudo, pietas intelligitur, ſine cuius intentione cadauer alienum nemo funerat. Quamobrem qui de pietatis generibus ſcripſerunt, primum locum in ſepultura voluerunt. Multis P. Faber Semeſtr. li. 2. cap 1 & ex eo VVaramundus de Erenberg, ſiue potius Eberardus à VVeihe in Meditam. pro Fœderibus lib. 2 num. 9. Adde Tobiæ cap. 1. & Baccharium in epiſt de Recip. lapſ.

verſ. 22. *imprudens arena*] inſcia, neſcia. Plaut. Pſeud. *Emit hoſpitalem is filium imprudens ſenex.* Schop. in Miſcellan Propert. lib. 3. eleg. 6.

Reddite corpus humo, poſitaq; in gurgite vita
Pætum ſponte tua vilis arena tegat.

vbi Douſa P. in Not. reliquis.

ibid *componet*] ſepeliet, condet. Tacit. in Agricol. *Paucioribus tamen lacrymis compoſitus eſt.* Pichena in Not. num. 101.

Pag. 112. v 1. *Audiuimus murmur inſolitum*] Non abſimile eſt, quod de ſemetipſo Statius ad Vxorem, libr. 3. Syluar.

——Tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, totaſq; in murmure noctes
Aure rapis vigili—— Iſa. Pontanus in Gloſſario Gallico, verb. *Baritus*, de Bardis Poetis Gallis.

v. 2. *bellua*] balenæ, quæ *bellua* vocatur. Claudian. libr. 2. in Eutrop.

Sic ruit in rupes, amiſſo piſce ſodali
Bellua ——

Sauaro ad Sidon. lib. 5. epigram. 13.

v 12. *in terram trahere porcam mugientem*[Leg. *orcam.* eſt piſcis apud Plin. lib 9. cap. 6. & quidem ex belluarum genere. Iungerman. An leg *phocam*? Gloſſæ; φώκη, *vitulus marinus in terram trahere* phraſis eſt piſcatorum. *Mugientem*, id eſt, γρώνον, apud Heſych.

v. 15. *cibiſq; naufragio corruptis*] Prochorus Hiſt. de S. Ioanne Euangel ἀδυνάτων οὖν ἡμῶν ἐξελθόντων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ κατακειμένων, καὶ μὴ δυναμένων πρὸς ἀλλήλους λαλῆσαι ἀπὸ τῆς ἀσιτίας, καὶ τοῦ φόβου, καὶ τοῦ κόπου. ἐποιήσαμεν ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐννάτης κείμενοι, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντες εἰσήλθομεν Σελεύκειαν, καὶ ὡς ναυαγοὶ προσπεσόντες ᾐτήσαμεν ἄρτους. λαβόντων δὲ ἡμῶν, καὶ φαγόντων, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντων, &c.

v.20.*leui vertice*] Leg.*vortice*.Iungermann.

v.21.*vinentibus oculis*] Iugerman. legit , *diligentibus*, Putſchius,*liuentibus*.

v.22.*maris fidem*]ſic Plinius Panegyr.Infrà ; *Non ſola mortalib.maria hanc fidem præſtant*.Freh.

Pag. 113. v. 4. *De tam magna naui ne tabulam quidem naufragus habes. ite nũc mortales & magnis cogitationibus pectora implete.*]Vetus Poëta in Catalect.de Fortunæ inconſtantia;

Ite nouas toto terras conquirite mundo,
Nempe manet magnos paruula terra Duces.

Raderus ad Martial.l.5.epigr.71.

v.8.*proxima luce*]proximè anteacta.*Proximus* propriè tim de præterito dicitur;vt *primus* de futuro Suprà ; *Et prima ſtatim nocte in monumentum ferebat*.Infrà;*Acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium.*

v.18.*ſi bene calculum ponas*] Plinius Secund.l.2 ep.14. *Hic quoque in conditionibus deligendis ponendus eſt calculus*.Boeth.l.2.proſ.3.de Conſol. *calculum ponere*.Sitzmanus in Not.nu.58.

verſ. 21. *Tamquam interſit periturum corpus*] piè nos D.Cyprianus ita monet ; *Noſtra nihil intereſt, aut à quo, aut quando perimamur , mortis & ſanguinis præmium à Domino recepturi*. Ph. Camer. Horar. ſucciſ. Cent.3.cui adde VVaremundum de Erenberg ſiue Eberhardum à VVeihe in definit. Fœderis nouè repexa,libro 2.num. 99.105.106.

v.22.*ignis,an fluctus,an mora*] Leg. *mare*. ſicut ſuprà: *Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret , vtinam Hiberum inuaderet mare!*Putſchius.Sed quia *fluctus* meminit, nihil videtur mutandum. nomine *mora* intellegit mortem naturalem.

v.24.*fera tamen corpus lacerab.*] Salluſt.in Iug. *Feralis peſtis abſumat* Pflug.

verſ.26.*pœnam grauiſſimam credimus vbi ſeruis iraſcimur*] vide L. 28. §.*igni* , D. de pœn. Harmenopul l.8. tit.12. in princip. Basilικῶν libr.60.l.51.cap.29.& libro 6. Ecloga 6.

verſ.28.*omnia facere*] genus loquendi non vulgare in vtraque lingua : quod ferè dicebant de irrito conatu. Scalig. in Catalect. comment. in Culic. vbi congeſsit exemplorum copiam. Vſus & ſuprà Petron.*Quid ita omnia feciſti, vt quos tuebaris, abſconderes.*

v.31.*adolebat*]comburebat.

Pag. 114.v.4. *Crotona eſſe cognouimus*] de Crotonienſium priſtina virtute, qua *aliquantò fuit Italiæ prima*, vt ait hîc Petron. præter Strabonem, lege M. Ciceronem 2. Rhetoric. de luxuria autem & vitæ genere poſt attritas bellis frequentibus vires, de quibus inde ab hoc loco vſque ad calcem libelli Petron. vide Iuſtinum Epit. libr. 20. Bongarſ. in Not. Non de Crotona, ſed Roma potiùs in Crotona Arbiter intelligendus. Nihil in vrbe ſincerum ait; nec ſincero locum. Martialis eadem omnia de Roma l.4.epig.5. vbi iiſdem argumentis, quibus hic ruſticus, Fabianum ab vrbe deterret. Raderus in Comment. Adde Ramirez Hypomnem. ad Martial. l 4.epig. 56 in princ.

v.9.*poſt attritas bellis frequentib. opes*]*Atterere*, pro abſumere. Apul l.11.*Nam & viriculas patrimonij peregrinorum attriuerant impenſæ.* Sic & *conterere* pro conſumere. Schopp. in Moſtell. a. 4. ſc. 2. Infrà; *Detritáque commoda luxu.*

v.14. *ſuſtinetis ſemper mentiri*] *ſuſtinet* cum infinitiuo eſt, audet, in animum inducit. Schopp. in Priap. carm. 47. Iuuenal. idem de Roma Sat 3. *Quid Romæ faciam? mentiri neſcio——Cedamus patria.* Raderus ad Martial. l.4.epig.5.

v.20.*Nam aut captantur aut captant*] Martial. ad Marianum, cuius hereditas petebatur;

Scis te captari; ſcis hunc, qui captat, auarum:
Et ſcis, qui captat, quid, Mariane, velit?&c.

Venari dixit Horatius viduas auaras. Rader. ad Martial. l.6.ep.44. Quinetiam & apud I C. vulgatiſsimus de captatoriis inſtitutionibus & voluntatibus locus. Ramirez Hypomn. ad Martial.l.4.ep.56.in pr.

v.22.*ſuos heredes habet*]*Alieno vti nihil moror.* Pflug.

v.23 *nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula*] ne idem bis dicat, leg. *nec ad ſcænas*. Bongarſ. Not. in Iuſtin. l.20.

v. 32. *niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant*] auariores diuitibus ægris per ſpeciem conſolationis aſsidebant, vt ſcriberentur heredes. Quos Petron vocat *coruos*, alij *vultures*, qui cadauera expectant, vt illi heredipetæ mortem diuitum & orborum. Senec. epiſt. 95. *Aerico ægro aliquis aſsidet, probamus: at ſi hoc hereditatis cauſa fecit, vultur eſt, cadauer expectat.* Talem fuiſſe Regulum Plinius ſcribit in Epiſt. talem & Oppianum

Martialis,&c. Ergo vt olim Iberis vultures fuiſſe ſepulchri loco, Silius refert, ita hi heredipetæ ſunt diuitum vultures, quorum bona deuorent. Rader. ad Martial. l. 6. epig. 43. Hinc Hieroglyphici mortuorum bona captantes vulture cadaueri inſidente declarant. multis Pierius lib. 18. Hieroglyphic.

v. vlt. *genuſq́; diuinationis*] Leg. *diuitationis*, h. e. quò quis ad diuitias peruenire poſſit. vox deriuata à *diuito*, quod inuenire eſt in Accij Aſtyanacte. Gruter. Suſpicion. l. 1. c. 12. Sine dubio ruſticus illis recenſuerat aliquot genera, quib. Crotone homines diteſcerent.

Pag. 115. v. 3. *largior ſcena, id eſt, veſtu humanior, veſtimentum latius*] Leg *largior ſchema, praber.* illa enim, *id eſt veſtu humanior, veſtimentum latius*, manifeſto è gloſſa. Palmer. in Spicileg. vel, *largior ſcena, id eſt, v. h. v. lautius.* cui lectioni iam argumenta dicentur. Gulielm. Plaut. quæſt. in Epidic. c. vl. Mihi videtur nihil mutandum, præterquam τὸ *ſcena* in *ſchema* cum Palmerio. Etenim Petronius proprietatis obſeruantiſſimus diſtinguit inter *veſtem* & *veſtimentum*, vt *veſtu* ſit ſtrictior & elegantior, *veſtimentum* laxius & negligentius: *veſtis*, qua corpus induitur, *veſtimentum*, quod veſti ſuperinijcitur. Eodem pacto in hoc Satyrico diſtinguit inter *plumas* & *pinnas*, inter *odium* & *iram*, inter *petere* & *velle*, & id genus ſimilia.

v. 4. *praberet*] Leg *prahiberet*. Gulielm. d. l.

v. 5. *panam iſtam differrem*] Leg. *peram iſtam. pera* eſt Græcorum πεῖρα. non, inquit, differrē experiri. Palmer. in Spicileg. cui adſtipulantur Pithœus, Gulielm alij.

v. 12. *ceſſamus mimum componere*] perſeuerat in eadem tralatione, quam ceperat antè: *Vtinam quidem ſufficeret*, &c. Ad hæc verba cùm Eucolpius reſpondiſſet adeſſe *ſcenam*, ſubiicit ſenex; ergo quid ceſſamus mimicam fabulam componere? quam illico componunt, & in Eumolpi verba iurant, & in ſeruilem modum ficti dominum cum ſalutant, tum quæ ipſe proponit de opulentia & orbitate ſua, vt legitima verba mimi, condiſcunt. Gulielm. Plaut quæſt. in Epid. c. vlt.

v. 16. *in verba Eumolpi ſacramentum iurauimus, vri*, &c.] duplex genus inter gladiatores, *Coacti* & *Voluntarij*. *Coacti*, ſerici, damnati, captiui: *Voluntarij*, liberi quique pretio ſe addicebant. Hi propriè *auctoritati*. Gloſſ. *Auctoratus*, ἀθλαιρέτης εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλων, καὶ μονόμαχος.

μονόμαχ@. Gloſſ. Cyrili; *πιπράσκω εἰς μονομαχεῖον, auctur* Goldaſtus legit, *aucturo*. præceſſit enim, *πιπράσκω καθ' ὑπερθεματισμὸν, auctoro*. Manil. l. 4. Aſtron.

Nunc caput in mortem vendunt, & funus arenæ.

Hi autem quia liberi, iuramento ſolemni interpoſito fiebant. iurabátque nouitius gladiator, ſe omnia paſſurum, auſurúmque quæ legitimum gladiatorem ius mos eſſet: hoc eſt, vſtionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoratione forma in his Petronij, cuius meminit Horat l 2. Sat. 7.

Quid refert vri, virgis, ferroq́; necari,
Auctoratus eas?———

Acro; *Gladiatores ita ſe vendunt, & cautiones faciunt, vri flammis, virgis ſecari, ferroq́; necari.* Hæc breuiter ex Scalig. Comment. ad Manil. lib. 4. Aſtron. Turneb. Aduerſar l. 2. c. 20. P. Fabri Semeſtr. l. 2 ca. 11 P. Pithœi Not. ad tit. 9. Collat LL. Moſa & Rom. Barn. Briſſonij de Formul lib. 8. Iureti Miſcellan. in Symmach. l. 2. ep. 46. Durantij Variarum lection. l 1 ca. 8. Palmerij Spicileg. Lipſij Saturn. ſerm. l. 2. ca. 5. Ramirezij Hypomnem. ad Martial. l. 2. præfat. nu. 7. VVaremundo de Erenberg. Definition. Fœderis lib. 2. n. 133.

v. 18. *verberari ferroq́; necari*] Leg. *virgis ferroq́; necari*. Turneb. d. l. eúmque ſecutus Durant. d. l Ego nihil muto: & vulgatam lectionem fulcio hiſce Helenij verbis; *vri flammis, virgis ſecari, ferroq́; necari.* vbi Goldaſtus putat verba eſſe tranſpoſita, reponendáque hoc modo, *virgis necari ferroq́; ſecari*: aut certè leg. *virgis verberari, ferróque necari.*

v. 22. *ſeruiliter ficti*] in modum & habitum ſeruilem formati.

ibid. *dominum conſalutamus*] cuius hæc formula apud Plautum; *Patrone ſalue*. Moſtel. act. 3. ſc. 2.

ver. 24 *Condicimus*] Leg. *condiſcimus*. docet enim fabulam poëta, vt hîc Eumolpus, diſcunt actores, & diſcunt ſimul, dum actionem periclitantur. Guliel. Plaut. quæſt. in Epidic. c. vl.

v. 31. *deſtitutum miniſterio*] pro, *miniſtris*.

Pag. 116. v. 3. *vt plurimùm tuſſiat, vt ſit modò ſolutioris ſtomachi*] τὸ *modò* deeſt Caſaubono in Commentar. ad Theophraſti Character. Conſimiliter de Carino captatore teſtamentario Martialis lib. 5. epig. 40.——— *aut ſemel fac illud, Mentitur tua quòd ſubinde tuſſis.* id eſt, morere, vt tandem aliquando hereditatem tuam cernamus.

v.6. *fundosq́; mendaces*] infructuoſos & ſpem agricolarum fallentes.

verſu 9. *omnibus * renouet*] Leg. *omnibus horis* (vel *diebus*) *renouet*. Putſchius. Sic Carinus apud Martialem mutauit ſæpe conditum à ſe teſtamentum, vt illiceret captatores ad ferenda munera, quibus ſpem faciebat hæreditatis:

Supremas tibi tricies in anno
Signanti tabulas, Carine, miſi, &c.

Carinus eluſit captatorem, vt Fabius Labienum apud eundem Martialem libro 7. epigr. 65. videndus Senec. l. 6. Benef. 38. Raderus ad Martial. lib. 5. epig. 40. & lib. 6. epig. 44.

v. 22. *me iumentum putatis eſſe aut lapidariam nauem*] hac formula vti poſſumus, cùm volumus innuere, nos illiberaliter haberi. Pflug.

v. 23. *hominis operas locaui*] *Locare ſuas operas* eſt ſeruire alicui pro mercede. Schop. in Obſeruat. ling. Lat.

v. 26. *tollebat ſubinde altiùs pedem, & ſtrepitu obſcœno*] dum præ laſſitudine & angore pederet. Sic Germani dicimus, *Er ſoll vor Angſt in die Hoſen ſcheiſſen.* Facetus in Catone;

Heres poſt mortem pedit amore ſuo.

i.e. præ amore eius defuncti Et verſus Scholaſticus;

Credimus eſſe pedis ſtrepitum, cum turgide pedis.

Minutius in Octau. *Strepitus perpudenda corporis expreſſos*. vnde liquet cur *obſcœnum* dixerit Petronius.

v. vlt. *in Heliconem veniſſe*] quamplurimos tum Romæ res familiaris domi auguſta impellebat, audere aliquid in literis. multi ad forum ſe conferebant: plures cùm agere cauſſas neſcirent, aut nimis laborioſum putarent, ad poëtices ſtudium tanquam in portum confugiebãt. Ad iſtos falsò creditos poëtas referenda ſunt hæc Petronij verba, & Perſij verſus in prolog. Nam quod illi impudentes iactabant, ſomniaſſe in Parnaſſo, & ab ipſis Muſis fuiſſe doctos id Perſ. refellit, veram afferẽs cauſſã, quæ miſcellos ad templa Muſarum tamquam ad egeſtatis ſuæ aſylum compuliſſet. vide Caſaubon. Comment. in Perſ. prolog.

ibid. *forenſibus miniſteriis exercitati*] videtur notare Silium Italicum, de quo Martial.

Proq́; ſuo celebrat nunc Helicona foro:

vti & Lucanum, qui relicto foro ad Heliconem tranſgreſſi, pro cauſſis carmina Apollini quàm Themidi operari elegerunt. Rader. ad Martial. l. 7. epig. 53.

Pag. 117. *Effugiendum eſt ab omni verb, vilitate*] quem locum ex Senec. 1. Controu. adducit in Collect. Fr. Pithœus, ſcias, *ἀπροσδιόνυσον* eſſe. Loquitur enim Petron. de vili & abiecto nimiſque humili dicendi genere, nec proprio aut accommodato.

v. 12. *Odi profanum vulgus*] Verſus eſt Horatij carm. l. 3. od. 1. Alludit ad Eleuſiniorum myſteriorum ſolemnem morem, vnde exeſſe per præconem iubebantur profani. is & ad alia ſacra extenditur, vt in *mirabili ignis prodigio* apud Gratium Cyneget. Orphei illuſtres verſus huc alludunt à Tatiano, Cyrillo, Clemente Alexandrino, Iuſtino Martyre, & Euſebio in teſtimonium citati. Vide de hoc more latè ſcribentes B. Briſſonium de Formul. libro 1. P. Gregorium Syntagm. Iuris l. 31. cap. 8. Barthium Animaduerſ. ad Claudian. n. 2446. *Profanum vulgus* dixit propriè & eleganter. Nam vulgaria ſunt profana. Hinc Ezechiel. cap. 42. v. 14. ſacerdotes iubet extra depoſitiſque ſacris veſtibus tractare *vulgaria*, id eſt, profana, quod vetus interpres imperitè reddidit, *procedere ad populum.* Zuinglius in Compilat. De vulgo ab eruditis hominibus contemnendo nonnulla notauit Scalig. ad Catull. Briſſonius d. lib. Rittershuſius ad Phędrum.

v. 19. *aut verſum timuerunt calcare*] pro terere, vt à via trita tranſlatio ducta ſit, quæ eadem calcatur. Nã & Ariſtophan. in Auib. dixit; οὐδ' Αἰσχύλον πεπάτηκας, id eſt, *Aeſchylum non bene calcaſti:* quod eſt, eum non triuiſti, nec diligenter frequentérq; peruolutaſti, ſed quæ ſenticoſa ſunt & ſpinoſa aculeiſque horrentia, veſtigio premere timemus. Turneb. Aduerſar. l. 4. ca. 19. *Calcare*; pro, contemnere, proterere. nam eos poëtas ſeu verſificatores potiùs tangit, qui hodie ſunt frequentiſſimi, quorũ animi impotentes ſunt carminum, nec poſſunt contemnere quod ſordidum & vulgare eſt: omnia enim eodem ingenij aut caloris æſtimant examine. Barth. ad Claudian. n. 1141. *Timuerunt*, id eſt, non auſi fuerunt. Auctor de Orig. gent. Rom. *Quam opinionem ſequi metuit noſter Maro.* Rectè autem Douza *viſam* reſtituit, pro *verſum*, cui Putſchius, Freherus, & alij adſtipulantur.

ibid. *Ecce belli ciuilis ingens opus*] tangit Lucanum, in cuius vt æqualis inuidiam hoc carmen fecit, & quem è poëtarum numero excludit etiam Quintilian. l.10. ca.1. Seru.in 1.Aen.& Iornandes in Hiſt. Gothor. reclamante tamen Sidonio Apollinari l.2 ep.10. Sauaro in Not.Rader. ad Martial.l.14.epig.171.Gyraldus Dialog.4.Barth. ad Claudian.n.2227.

v.21. *plenus literis*] ſic *plenus ſcientia* dixit Claud. Mamertus l.2.cap.10.*omni ſcientia refertus*, Eucherius ep.ad Valerian.Sauaro ad Sidon.lib 4.ep.22.Sic infrà Petron. *Eumolpus felicitate plenus.* Et iterum,*Oratione blandiſsima plenus.*

v.26.*vt furentis animi vaticinatio appareat*] *Furor* eſt ἐνθουσιασμὸς ille diuinus, quo cœlitus adflata Poëtarum natio ad carmen decantandum rapitur. Plato in Ione. Orpheus in Argonaut.

Νῦν δ' ἐπεὶ ἀερόφοιτος ἀπέπτατο δήϊος οἶστρος.

Impetum vocat Ouid.lib.1.Faſtor.

Eſt Deus in nobis, agitante caleſcimus illo,
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.

In tali ἐνθουσιασμῷ conſtituti Heſiodus & reliqui antiquiſſimi Poëtæ, à Muſis ſua ſe carmina accepiſſe commenti ſunt vide Lucian.ἐν Διαλέξει πρὸς Ἡσίοδον. Barth. ad Claudian.num. 2448. Porro de furore Poëtico lege Corn.Agrippam lib 3.de Occult.Philoſoph.

v. 29. *tanquam ſi placet hic impetus*] Putſchius legit *tangam.* ineptè. particulam *tanquam* ſic abſolutè & ſuprà poſuit; *& me tanquam furtiuis ſubinde oſculis verberabat.* Et iterum; *qui tamquam toga virilis ſtolam ſumpſit.* Marius Victorinus de Art. Grammat. libro 4. *Hoc genus metri maximè deſiderat ſeparari in duas clauſulas, tamquam*

Super alta vectus Atys:

dehinc, Celeri rate maria. Sic vocula ὡσεὶ non tantùm ſimilitudinem ſignificat, ſed etiam veri ſpeciem, vt Ioan. 1: *Vidimus eum tanquam vnigenitum.* hîc ὡς habetur, cui æquipollet ὡσεὶ apud Lucam 22. vbi ſcribitur: *Factus eſt ſudor eius tanquam guttæ ſanguinis decurrentes in terrã.* quod non ſic accipiendum ſit, quaſi dicere voluerit, Saluatorem emiſiſſe ſudorem ſimilem guttis ſanguinis, vt ipſe tamen ſanguis non fuerit: ſed intelligendum eſt, ſudorem decurriſſe ſanguineis guttis. Bucerus Annot. in Matth.c.26.v.39.

v.31. *Orbem iam totum*] Satyra, in qua vitia Romanorum reprehenduntur. Bruſchius in Annotat. De mutatione Reipub. Romanæ. Scalig. in Catalect.

v.32. *Sidus currit vtrumque*] Sic Claudian. de Roma;

——*Ad Solem victrix vtrumque cucurri.*

Orientem videlicet & Occidentem. Petronius *ſidus* vocat Solẽ, vt Græcis eſt ἀστὴρ. Scholiaſt. Pindari Olymp. 1. τὰ γὰρ ἐκ πολλῶν συγκείμενα ἄστρων ζώδια, ἄστρα λέγεται. ὁ δὲ ἥλιος ἀστήρ. Barth ad Claudianum nu 1048. & priùs nu. 490. Ad rem eſt Pet. Matthæus Hiſtor. Francor. lib. 1. nar. 1. num. 11.

verſ 34. *grauidis freta pulſa carinis*] grauidis, id eſt, onuſtis.

verſ. 37. *Hoſtis erat*] Similia Claudian. lib. 1. in Rufin. ——*Rufino populandus erat.* Barth. ad Claudianum numero 169.

Pag. 118. v. 5. *Aſſyria concham*] al. *Æſopyreum*. Leg. *Ae ſeſe pictum laudabat miles in vnda.* Turneb. Aduerſ. li. 4. c. 19. vulgo, *Æs pyreum conlaudabat miles in vnda*, Reſtituendum puto; *Æs Ephyreum conclaudabat miles in vda.* (ſeu *ima*) *Quaſitus tellure*—— Nam *vda* in *vnda* migrauit non raró. Giſanius Ind. Lucret. Totum locum ita emendo;

Æs Ephyreaum l. miles: in vda
Quaſitus t. n. c. oſtro;
Hinc Numidæ lapides——
E. a. c. & laſa v. pacis:
Q i ſ. Mauris fera; & v. H.
Excutitur——
Ad mortes precioſa fames p. a. claſſes:
Tigris & a g. iactatur in aula,
Vt b.——
H. p. effari, pariturąq; prodere f.

Æs Ephyreaum, eſt Corinthium. Iuuen. *Ephyræum*. Virg. *Ephyreium*. Queritur æs Ephyræum eſſe in amore militi, quod armis non faciat; illud quod faciat, non eſſe. Palmer. Spicileg.

v.7. *Numida cruſtas*] Leg. *Numidæ accurrant*, Turneb. Aduerſar. lib. 4. cap. 19. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemtim. illud, *Numidæ accuſant*, vnde Turneb. *accurant*, alia occaſione ſubrepſit, cùm ſcriptum eſſet, *Numidæ lapides*; id ne quis arbitraretur nominandi caſu eſſe, fuerat qui ad oram adſcriberet,

ret,accuſatiuum eſſe, hoc modo *accuſat*.Palmer. in Spicileg *Numidæ cruſtas*,id eſt,marmora.Senec.ep.87.hinc *cruſtæ marmoreæ*.L.17.§.*quæ tabul*.D.de action.empt. Iſidor.l.19.c.13 Plin.l.36.c.6.Sidon.l.2.ep.2.*Iam ſi marmora inquiras, non illic paros,Charyſtos,Proconiſſos,Phryges,Numidæ, Spartiatæ, rupium variatarum poſuère cruſtas.* Sauaro ad Sidon. d. l. VVeitzius indic. in Dracontij Hexaem.*cruſtæ*.

v.10.*Ecce aliæ clades*] *clades* quoduis infortunium notat.Barthius in Ceir.Virg.nu.283.

ibid. *læſa vulnera pacis*]elegantiſſimè. Sic Claudian. *vulnere famæ*.Barth.nu.1972.

v.11.*in ſiluis Mauri*] al. *Mauris*,vt ſolet Horatius dicere , *Maura vnda, Maurus ſerpens , Mauris iaculis*. Georg. Fabricius Caſtigat.Odar. Horat.lib.1.od. 22.Palmer.in Spicileg.

v. 14. *fames premit aduena claſſes*]Claſſe ex Aegypto Romam commeatus portabatur. At Imperatores eò dementiæ venerant , vt annonaria claſſe feras ac circo arenam peterent.Suet.Nerone.Palmer.in Spicileg.

v.16.*Tigris & aurata gradiens*] aut quia vngues eius inaurati?Claudian.de Rapt.Proſerp.de Baccho;

——quem Parthica tigris
Velat,& auratos in nodum colligit vngues.

Statius lib.11.de Liberi ſacerdote;

——quem diſcolor ambit
Tigris,& auratis aduerberat vnguibus armos.

Virgil.Aeneid.5.

——Tergum Getuli immane leonis
Dat Salio,villis oneroſum atque vnguibus aureis.

ibid.*vectatur*]etiam apud Pompon.Sabinum legitur, *iactatur* malè : aduecta namque ex Hircania. Barth. ad Claudian.nu.2817.

v. 18. *periturāq; prod.fi&a*]Leg.*paritura fata*. Iam pridem fata perniciem parturiebant Romanis nunc paritura.Palmer.in Spicileg.

v.19.*Perſarum ritu*] vide Rigaltium Not. ad Phædr. l.3.fab.50.Barthium ad Claudian.num. 1396. & numero 120.malè.

ibid.*malè pubeſcentibus annis*]*malè*, pro , *vix, vixdum*, pro quo ſuprà dixit,*adhuc* : *pueris adhuc naſcentibus*. Sic fors eſt vt & Alcimus vſurpauerit ad Lesbiam;

Horreo ſanguineo malè mora rubentia ſucco.

v.20.*exſectaq́; viſcera ferro*] *viſcera*, pro, *teſticulos, coleos*. Dicit id, quod in Notis Gratioſi Epidauritæ legitur; A.T.A *adoleſcenti teſticulos abſcidit* : & quod apud Martialem; ———*exſecuiſſe mares.*

v.21.*In Venerem fregêre*] emolliuerunt. Statius,

---iam frangere ſexum
Atque hominem mutare nefas---

Barthius ad Claudianum nu.1492.& nu.1885.

ibid.*vt fuga mobilis aui*] Claudian.

---Naſci lanuginis vmbram
Seruatoq́; diu pueri flore,&c.
Arte retardatam Veneri ſeruire iuuentam.

Barthius ad Claud.nu.1522.& nu.1524.

v.23.*Quærit ſe natura,nec inuenit*] vide L. *cùm vir nubit*,31.C.ad Leg.Iul.de adult.ibique interpretes.

verſ. 24.*ſcorta placent*] ſcil.maſcula. loquitur enim de maribus exſectis.

ibid. *fractiq́; enerui corp. greſſus*] emolliti & extremè delicati. Saluianus de Prouident.li.5. *Cùm muliebrem habitum viri ſumerent, & magis quàm mulieres gradū frangerent*. Barth.ad Claudian.nu.1492. Catullus;

Turpe incedere myrmicè ac moleſtè
Ridentem catuli ore Gallicani.

Leg.*mimicè*,id eſt,cinædicè. Cinædorum exoſſa & eneruata planè in ingreſſu mollitia, quam in Embaſicœta mirè expreſſit ſuprà Petronius. P.Pithœus Aduerſar.vel ſubſec l.1.c.17.

verſ.26.*Quæq́; virum quærunt*] quem videbant mollem,victu, ore,veſtitu, de eo dicebāt, *Hic virum quęrit*. idem olim de Pompeio Magno dictum, qui cum omni corporis habitu & inceſſu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. ita enim à Cinna poëta perſtrictus fuit;

Faſcicola qui crura tegit,digito caput vno
Scalpit:quid credas hunc ſibi velle? virum.

Scalig. Auſon.lect.l.1.cap.27.

v.27.*citrea menſa*] Martial.l.14.epig.89. cuius lemma, *Menſa citrea*;

Accipe felices Atlantica munera ſiluas,
Aurea qui dederit dona minora dabit.

Videndus Rader.ad Martial.lib.12.epigram.54. & li. 14. epig.79.

verſ.29. *Quæ ſenſum turbant,hoſtile ac mobile lignum*]

Legen.

Legend. *cenſum turbant, hoſt. ac nobile lignum.* Putſchius. Malim cum VVouvver. *Quæ turbant cenſum, hoſtile ac male nobile lignum. Hoſtile*, in hoſtis terra quæſitum. Suprà;

Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum,
Hoſtis erat———

Eodem ſpectat & illud:

---& læſæ vulnera pacis.

verſ. 31. *Turba ſepulta mero*] Eſt hoc genus loquendi Poëtis vſitatum, quaſi prouerbiale, *vino ſomneq; ſepulti.* Virgil. lib. 2. Aen.

Inuadunt vbem vino ſomnoq; ſepultam.

Lucret. libro 1.

--morbo affectis ſomneq; ſepultis.

Petronius ſuprà;

Cùm inter ſepultos Priamidas nocte & mero.

Gilbert. Cognatus in Adagior. ſyllog.

v. 34. *Ingenioſa gula eſt*] ex Petronio citat Iac. Magni in Sopholog. libro 6. cap. 12. *Eruditam gulam* alius appellitat. Omnia luxuriæ inſtrumenta condimentáque proceres gulæ inuenêre. Rader. ad Martialem libro 13. epig. 6.

ibid. *Siculo ſcarus æquore merſus*] ſuprà, *vltimus ab oris Attractus ſcarus eſt.* Martial. l. 13. epig. 79.

Hic ſcarus æquoreis qui venit obeſus ab vndis.

Ennius piſcem hunc appellat cerebrum Iouis: *Scarum*, inquit, *præterij cerebrum Iouis.* Plin. l. 32. ca. vlt. *Scarus, qui hodie principalis eſt.* Rader. Comment. in Mart.

Pag. 119. v. 1. *atque Lucrinis eruta litoribus condunt conchylia*] è lacu Lucrino, qui in Campania eſt. Erythrei & quorundam aliorũ ſententia, *Lucrinus* lacus mare mortuum appellatur, vnde ferebantur oſtreæ nobiliſſimæ, quæ hîc conchylia vocat; lautorum menſæ apponebantur. Martial. l. 13. epig. 77.

Ebria Baiano veni modo concha Lucrino;
Nobile nunc ſitio luxurioſa garum.

Raderus in Commentar. ad Martial.

v. 3. *Renouent per damna famem*] Similiter Claudianus, vbi Barthius in Animaduerſ. nu. 1709.

verſ. 5. *mutoq; in litore tantùm Solæ deſertis*] Leg. *litore cautum Solę.* Lepidè, auræ aſpirant cautum frondibus, vt Lucret. *canere*, Virgil. *loqui ſiluas.* Palmer. in Spicileg. De hoc concentu, quem folia vento inſpirante edere ſolita, Barth ad Claudian.num.847.

v.7.*Nec minor in campo furor eſt*]idem notat Varro in Sexageſi; *Sumptum comitia habebant, ibi nunc ſit mercatus.* Auſ.Popma in Coniectan. Eadem Claudianus quoque in Panegyr.ad Honorium Aug. vbi Barthius in Animaduerſ.nu.2307.

verſ.8. *Ad prædam ſtrepitumq́; lucri*] Leg. *Ad ſonitum ſtrepitúmque lucri ſuffragia vendunt.* Henr. Bebelius de Abuſione ling.Latin cap.12.& cap.24. & ante eum ſic legebatur ad Laurent.Vallam' in Elegant linguæ Latin. libro 4.

v.10.*venalis curia patrum*] pecuniæ cauſſa omnia cõceduntur. Nam ſi quis pecunioſus à Senatu aliquid optat, pecuniam Senatoribus exhibendo, ſtatim quod vult conſequitur. Hinc M. Cato apud Salluſtium in Catil. *pecuniæ ſeruitis.* Ibidem; *Quibus omnia honeſta atq; inhoneſta comparare mos erat*: id eſt, qui per fas & nefas pecuniam comparare ſtudebant. Ipſe quoque Petronius ſuprà;

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat? &c.

Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet.* Vide eundem de Romanæ Curiæ venalitate in Adagio;

Proſtat & in quæſtu pro meretrice ſedet.

Apud Iac.Magni Sopholog.lib.5.cap.3 & lib.8.ca.6.legitur, *curia primum* mendosè.

verſ.11. *Eſt fauor in precio*] Leg. *En fauor.* Stevvech ad Apul.

v.14. *Ipſaq́; maieſtas auro corr.*] apud eundem Magni lib.8.cap 6.legitur, *Iam quoque maieſtas auro corrupta iacebit.* ſed lib.5.cap.3.*latebit.* Quoad rem, vide Barth. ad Claudian num.2306.

v.21.*Ipſa ſui merces*] præmium.L.Florus; *Reſpublica in exitium ſuum merces erat.* Barth.ad Claudian. nu. 737. & num.1340.& num.1472.

verſ 22.*gemino deprenſam gurgite prædam*] metaphora ex retraducta in mari periclitantibus conuenientiſſima. Douza Præcidan. pro Catul. cap. 6. *gemino gurgite*, id eſt, auaritia & prodigalitate ſeu luxu, de quib. Romanorum vitiis Salluſt.in Catil.& Iugurth.Lucan.lib.3. & li.7.alij, quos allegat P.Broſſæus Animaduer. in Caſſiodor.lib.12.ep.39

v.23.*Fœneris illuuies*] Leg. *ingluuies.* Palmer. in Spicileg. Papias; *Ingluuies, voracitas. Ingluuioſus vorax. Fœnus*

nus vſurpatur, vt ſuprà;

Qui pelago credit, magno ſe fænere tollit.

Ibid. *vſusq́; excederat aris*] *vſus* pro vſura vſurpatur. Douza Præcidan. pro Catul. cap. 16. Methodorus apud Magnum in Sopholog. *Ingratus eſt, qui beneficium reddit abſque vſu.*

v.23. *nulla eſt certa domus*] *certa*, id eſt, certum dominum habet. Salluſt. *incertas domos habere.*

v.27. *curis latrantibus errat*] loquitur de Romanæ iuuentutis effuſione & ære alieno, nulli aiens patrimonium ſuum relictum, ſed vt tabem æs alienum in omnes defluxiſſe. Itaque commodiùs legetur, *hiris latrantibus.* Notum eſt, *hiram* eſſe inteſtinum ieiunium; quod vt inane & vacuum ſemper eſt; ita iſti gumiæ ſatiabantur nunquam, ſed hiabant luxu & auaritia ſemper. Semper autem famelicorum inteſtina à bonis ſcriptoribus *crepare* aut *latrare* dicuntur. Guliel. Plaut. quæſt. in Moſtell. c. 4.

v.29. *inops audacia tuta eſt*] prouerbialiter. idem alio loco; *Quiſquis inops peccat minor eſt reus*---- Cognatus in Adagior. ſyllog.

v.vlt. *ferialis Enyo*] al. *Erynnis.* vt infrà;

---horrida Erynnis, Et Bellona minax---

ſed *feralis Enyo* etiam Apollonio Collatio in Excid. Hieroſolymor. vt notauit Goldaſt. ad Valerianum, & Bart. ad Claud. nu. 1481.

Pag. 120. v. 1. *Libyco iacet æquore Magnus*] Mart. lib. 5. ep. 71. de Pompeio & Pompeij filiis;

Pompeios iuuenes Aſia, atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyes: ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Uno non poterat tanta ruina loco.

Pompeium Magnum ad Peluſium, quod in Libya ad Nili oſtiũ, qua oppidum excurrit. occiſum, & ſepultum eſſe plerique tradunt. vide Rader. ad Martial. lib. 5. ep. 71. & lib. 3. ep 65. & Andr. Schottum in Not. ad Auctorem de Viris illuſtribus, nu. 77. Lucanus libro 8.

Pompeio raptim tumulum Fortuna parauit,
Ne iaceat nullo, vel ne meliore ſepulchro.

Petrus Comeſtor in Scholaſt. Hiſtor. *Pompeius Hyrcano fauens contra Ariſtobulum, Iheruſalem templum obſedit, profanauit, in porticibus equos ſtabulauit. Unde numquam poſtea fuit fortunatus, qui priùs erat fortunatiſſimus, & occiſus*

ciſus diu iacuit inhumatus. Adi Ioſephum Matthatriadem in Antiquit. Iudaic. & Gorionidem in Epitom. & Conradum Thuricenſem in Fabulario.

v.4. *Et, quaſi non poſſet tot tellus ferre ſepulchra, Diuiſit cineres*] in Catalect. exſtant epitaphia Pompeiorum, in quorum quarto; ---*Dimiſa ruina eſt,*

Vno non potuit tanta iacere ſolo.

Lindenbrog. in Not.

v 5. *hos gloria reddit honores*] hoc hemiſtichium videtur παρῳδιάζειν Dionyſ. Cato in Diſtich. ---*quos gloria vexat inanis.*

v.7. *Parthenopen*] in MS. Bongarſiano gloſſatur. *Neapolim.* & ſtatim ad illa, *Dicarchidos arua*) *Cumarum.*

v.13. *Mollia*] *flexibilia, lenta, mobilia.*

ibid. *diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur*] Muſicæ rationis hoc eſt. Nam vt quæque procerior ac mollior arbor eſt, eò magis vento acutum reddit ſonum, auctore Capella. Auſonius;

Eſt & harundineis modulatio muſica ripis,
Atque arguta ſuis loquitur coma pinea ventis
Incubuit foliis quoties leuis Eurus acutis.

Claudianus de Rapt. Proſerp. lib. 1.

Stridula conſeris modulantur carmina ramis.

vbi Parrhaſius in Comment. & Barth. in Animaduerſ. n. 847. & num. 2566. Quò retulerim & illud, quod paulò priùs in hoc carm. legitur;

Orbata eſt auibus, mutoq; in litore tantùm
Solæ deſertis adſpirant frondibus auræ.

v.14. *nigro ſqualentia pumice ſaxa*] de ſpiraculo Ditis contra nigrum pumicem hoc dicit. Barth. ad Claudian. num. 2684.

verſ. 16. *Ditis pater*] *Ditis*, recto caſu. In vet. Gloſſ. *Ditis pater*, πλούτων. Scalig. in Catal. ad Aetnam. Adde Goldaſtum in Parænetic. ad Columban.

v.19. *Diuinarumq; poteſtas*] *Poteſtate cæleſtes* pro ſuperis non ſemel cruditiſſimus Arnobius dicit. Barth. ad Claudian. n. 965. & n. 1657.

verſu 20. *Fors*] Fortuna, Huguitioni, Papiæ, Balbo, Buttoni.

v.34. *varios lapis inuenit vſus*] Leg. *Parius lapis in. vſ.* Palmer. in Spicileg. Immo leg. *Varius lapis*, vt apud Horat l. 2. Sat. 4. vbi malè Glareanus & Eraſmus *Parios* ſubſtituunt. Douſa Comm. in Horat. *Varius lapis*, marmor, quod eſt varij coloris. Vitruuius lib.7, cap.5. *Ex eo antiqui, qui initia expolitionibus inſtituerunt, imitati ſunt primum cruſtarum marmorearum varietates.* Sauaro ad Sidon. l.1. ep. 2. Poteſt tamen & vulgata lectio non incōmodè retineri. Ait Pluto; dum lapidibus, quorum cottidie nouos vſus inueniunt, & nouis inuentionibus adhibent, cædendis & eruendis montes & valles excauantur, metuere ſe ne terra penitus exciſa & inferis apertis animæ incluſæ euolent & ad cœlum tendant.

Pag.121. v.1. *ſperare iubentur*] pro. *ſperant*: eſt enim hoc verbum nonnunquam cum actione coniunctum. Iuuenal. ſatyr. 6.

---- minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus: ſiquidem vnius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumq; caput deſcendere iuſſit
In cœlum. -- hoc eſt, coëgit Claudium mori. Virg. lib.2. Aeneid.

Hectoris ad tumulum Troia ſub mœnibus altis
Iuſſa mori. -- hoc eſt, iuſſu occiſa. Eſt autem Hebraiſmus, de quo multa Caſtalio Annotatio. ad Pſalmum 138.

v.4. *Romanoſq; ciet*] claſſico excita Plaut. Amphitr. Virg. *Aere ciere viros.* Infrà; --- *& tuba Martem*
Sideribus tranſmiſſa ciet ---

v.6. *ſitientes perluit artus*] Sic infrà; *ſudor quoque perluit ora.*

verſu 15. *Vota tibi cedent*] al. *mihi.* quod rectè exploſum eſt.

ibid. *minor ira rebellat*] Leg. *rebullat.* Definire videre voluiſſe iram. Eſt enim ea fretum (feruorem dicunt, ſiue rebullitionem) ſanguinis circa cor. Palmer. in Spicileg. Quid ſi, *rebullit?* quod non metuam in textum recipere.

verſu 18. *Romanis arcibus*] Leg. *artibus.* Putſchius & Pflugius.

v.20. *Idem, qui poſuit, moles Deus*] Fortuna. *Deus* quādoque ἐπικοινῶς vtrumque ſexum complectitur.

Ibid. *& mihi cordi*] al. *eſt mihi cordi.* quod & verum eſſe puto.

v.21 *ſanguine paſcere luxū*] explere, & in eo voluptatē meā capere. Optat. Afer. l.2. *Neq; enim Eccleſia dici poteſt, quæ cruentis morſibus paſcitur, & Sanctorum ſanguine & carnibus opimatur.* vide Bart, ad Claudian. nu. 1860.

v.23 ſtrictos Marte Philippos] L.*ſtructos morte* Ph.Palmer.in Spicileg.

v.27.*Iam fragor armorum*] Legendum;

Iam f.a.crepitantum perſonat auras,
Et Libyen cerno,& tua Nile gementia clauſtra.

néque verò trepidabant aures Fortunæ eo armorum frigore,quæ eum ſibi volenti eſſe non diſſimulet. Palmer. in Spicileg.

v.30.*animas accerſe nouas*] Leg.*arceſſe*.Stevvech.ad Apul.lib.7.de Aſin.

Ibid. *nauita Proteus*] inferorum portitorem vocat *Proteum*:verùm omnes Poëtæ Arbitro repugnant. Ant. Delrio Aduerſar.in Senec.Hercul.fur.act.3.ſcena 2.verſ. 770.Leg.*Porthmeus*,& Charontem intellige,quem Diodorus ſic appellatum contendit, quoniam tranſmittit animas defunctorum. Baptiſta Pius Annotat. poſter. cap.48.

v.32.*ſimulacra virum*]pro,*virorum*,animas hominum: quas pag.ſequ. vocat *vmbrarum facies*. & hac pag. *pater vmbrarum* dicitur Plauto,i.e.animarum.

Ibid. *traducere cimba*] Pedo Albinouanus Eleg. de morte Druſi;

——Omneis exſpectat auarus
Portitor & turba vix ſatis vna ratis.

Lindenbrogius Not.in Catalect.

Pag.122.v.6. *Ore cruento deformis Titan*] ſic legendum eſſe vidit Ianus Paſſeratius.nam vulgo ſic legitur;*Deformis titubans*.Cui ſimile eſt illud Virg.1.Georg.

Cùm caput obſcura nigrum ferrugine texit.

Lambin Comment. ad Lucretium lib.4.*Titan* pro Sole. Barth.ad Claudian.num.2659. An quia in MS. Bongarſiano legitur *ora*, totus locus ita erit cum Colladonio componendus?

——namq; ora cruentus
Deformi Titan vultus caligine texit.

Vulgatam tamen lectionem defendit vet.Poëta apud Oroſium lib.7.c.5.vbi de Furore;

——Fremit horridus ore cruento.

Sunt autèm notanda hoc loco oſtenta, omina & præſagia futurorum bellorum,de quibus vide Barthium Animaduerſar.ad Claudianum num.1432.num.1635.num. 1639. num. 2638. vbi varia horum verſuum loca explanantur v.10.*rupta tonabant,&c.*] *rupta*,pro,*diſrupta*,ſciſſa.

v.11.*verticibus laſsis montis iuga*] Leg.*v.lapſis m.i.* Labes enim ſignificatur & hiatus,quæ ipſa quoq; in oſtentis numerata ſunt.Palmer.in Spicileg.

ibid. *nec vaga paſsim Flumina per notas ib,morientia r.*] ſcribe,---*nec vaga paſsim,Flumina per notas ibant morientia ripas* non aliter quàm dicit Macrob.in Somn. Scipio, lib.2. cap.8. Familiariter *per* pro *inter* ponere ſolet. nec audio qui in nuperis notis , morientibus hiſce fluminibus mederi conatur,ſed veriſſimum eſt,quomodo poſui ego & interpunxi,non manebant,inquit,intra ripas ſuas flumina,paſſim vaga.Et ne hæſitet quiſpiam porro, ponam Manilianos verſus,lib.4.Aſtron.quos hic adumbrauit Petronius;

Donec in Ægyptum redeant curuata per vndas
Littora,Niliacis iterum morientia ripis.

Quod autem ait, *ibant morientia* , aſpexit quodammodo Claudianus;

------naſcentes ibant in ſecula libri.

Pontanus Not.in Somn.Scip.lib.2.c.8.eleganter, *morientia*,pro,*exareſcentia*, vt apud Claud.malim autem,*latas*, quam *notas*.quia decreſcente flumine,*lata* ſeu *laxa* fiunt ripæ.Barth.& Claudian. num.62. Qui tamen ſui oblitus num.1043. ſcribit ; Notas ripas excedentem *vagum* , dicunt etiam Horat. & Seneca. Et diuerſa loqui videtur, *vaga* & *morientia* eadem vocans, nec ſufficere videntur, quæ Pontan.produxit. Sed omnis elegãtia in τῷ *morientia* ſepulta eſt.Dicit enim mori flumina, quæ ex vberantia ſpeciem ſuam perdunt & confundunt.Mors enim reſolutio formæ eſt.

verſ.13 *Martem ſideribus tranſmiſſa ciet*]. Leg.*tremefacta ciet*.Sidon.carm.5.*Et Venerem Martemq; cient*.Sauaro in Not.

verſ.21. *Sanguineoq; recens deſc.Iup. imbre*] Hunc verſum Claudianus expreſſit , *Sanguineo rubuiſſe Iouem*. ex Ouid.libro 15. & Heſiodo in Clypeo Herculis , Barth. ad Claudian. numer.1374.num.1643.num.2233. *Iupiter* pro aëre.

v 26. *alpibus aërijs,vbi Graio nomine,&c.*] Graiarum alpium etiam meminêre Ptolemæus , Plinius , Tacitus, Antonius in Itinerar. Ammianus , & alij. Sunt vero eæ Alpes , quas hodie *Montem S. Bernardi Minorem* nominant à cœnobiolo in ſummo vertice D. Bernardo ſacro.

Aegid.Tſchudus in Deſcript.Rhetiæ,Ioan.Stumpfius in Chronic.Heluetior. Leander Albertus in Deſcript.Italiæ,Ioſ.Simlerus Comment.de Alpib.pag.92.b.Barth.in Claud.n.2227.

verſ. 28. *Eſt locus Herculeis aris ſacer*] Idem affirmant Aem. Probus,ſiue Cor. Nepos in Annibal. Ammianus, Silius Italicus , alij. *Alpes Penninas* eſſe contendit Gaud. Merula , ſic dictas ab Hercule Pennino in ſummo verticis conſecrato; Antiquit. Gall.Ciſalp.lib,3.c.5.9.& 10.& lib...ſect.2.c.11. Quem refutat Simlerus. nam etſi Liuius *Pennini Dei* meminerit , non tamen inde euincitur,eum *Herculem Penninum* appellari. Et,quod ipſe Merula non diffitetur,diuerſæ ſunt *Alpes Penninæ* atque *Graiæ*,& bono ſpatio diſſitæ : contra quàm exiſtimauit Reimund. Martianus,& eum ſecuti Cuſpinianus atq; Iouius. Nam *Penninæ Alpes* ſunt,quas mediæ ætatis ſcriptores vocant, *Montem Iouis*,vulgus Heluetiorum *S.Bernhardi maiorem*, qui idolum Iouis , quem puto Penninum veteribus dictum,in ſummo vertice deſtruxit atque deiecit. At *Graiæ Alpes* ſunt *Mons Bernhardi minor*,vt modò dictum , qui- à nonnullis annumeratur *Mons Cales* ſeu *Ciniſius* è medię ætatis ſcriptoribus dictus.

Ibid. *Herculeis*] Hoc Liuius inter fabulas refert.quibuſdam tamen non prorſus vana & inanis narratio videtur , quando Herculis tranſitus multa veſtigia indicantur, *Herculis Monœci portus*,& harum Alpium nomen & *Lepontij* ita dicti creduntur, quòd ab Hercule eo loco relicti fuerint.Simler.Comment.de Alpib.

v.30.*non Solis adulti*]al.*aduſti*.malè.*Sol adultus* eſt meridies,quo radij Solis non habent,quo magis adoleſcant. Sidon.lib. 4.ep.8. *Iam Sol adultus roſcidæ noctis humorem radio creſcente ſorbuerat*. Sauaro in Not. Senec. Hercul. Oetæo;

——vicitq; faces Solis adulti glaciale iubar.

ita ibi legend. eſt. Zinzerling. Miſcellor.Critic.libro 2. cap.17.

Pag.123.v.2. *Intentans cum voce manus ad ſidera*] Deos orantium vetus mos eſt , manus ſupinas , vt loquuntur Virgilius , Horatius , Cœlo attollere. Barthius in Ceir. Virg.num.403. Id quod flagrantis animi indicium eſt. Dauid Pſalm.73.verſ.5.*Sic benedicam te in vita mea,& in nomine tuo leuabo manus meas.* Bucerus in Annotation. in Pſalm.

v. 3. *Saturnia tellus*] hemiſtichium Ennianum apud Varronem,id eſt,Italia.

verſ. 4. *onerata triumphis*] ornata, honeſtata,vt apud Plautum.

v.5.*Teſtor ad has acies*] Leg.*ad has arces.* Maſſiliam ſignificat,& ſubiecta Inſubriæ oppida.id poſtea etiám clarum fit;

Dum Cæſar tumidas iratus deprimit arces.

Palmerius in Spicileg.

v.7.*Rhenum ſanguine tinguo*] Leg.*pingo.* Palmer.vel, *tingo.*Iungerman itáque habent q.l.v.Infra;

Theſſalicos ſinus humano ſanguine tingue.

v.12. *Eſſe nocens cœpi*] id eſt,reus peragi.

v.13.*Aut qui ſunt,qui bella volunt*] in al.*vident*.Leg.*iubent*. Bella iubebat populus Romanus centuriatis comitiis coactus:quem hìc Cæſar inuidioſè ex operis mercenariis collectam multitudinẽ vocat. Guliel.Plaut. quæſt. in Moſtel.cap.4.

v.15.*quorum eſt mea Roma nouerca*] ſic Velleius Paterculus in princip.Hiſtor.

v.19. *& cauſſam dicite ferro*] Quo pacto & ſuprà dixit; *Gladio ius dicturum ignauiæ ſuæ.*

v.22.*reddenda eſt gratia vobis*] Leg.*votis.* Votis iam & exſecrationibus inimicorum Cæſariani perierant. Hanc tam impenſam voluntatem negat Cæſar, quin remuneretur.Sic mox;*Votis interficit hostem.* Palmer.in Spicileg. Sed *vobis* euincunt ea, quæ ſequuntur:& ipſe Cæſar ait; *Non ſolus vici.*

verſ.24. *& ſordes meruit victoria noſtra*] alludit ſordes reorum,dum in iudicio præſentes accuſantur:de quibus vide quæ ſuprà diximus.

v.25.*Iudice Fortuna cadat alea*] Idem Cæſar apud Suetonium c.32. *Eatur,inquit, quò Deorum oſtenta,& inimicorum iniquitas vocat.iacta eſt alea,inquit.*

v.28.*Delphicus alas*] aquila.ſed cur *Delphicus?* an quia in Apollinis tutela? Atqui Iouis auem eſſe in eiúſque tutela auctores rerum memorant. vide Iſidor.Etymolog.l. 17.cap.3.

v.30.*de parte ſiniſtra*] quæ erat felix,vt & *læua.* Meurſius Animaduerſ.Miſcel.l.3.c.18. De hoc omine ex volucris volatu Barth.ad Claudianum.1432.

Pag 124.v.1. *Prima quidem glacies,& cana iuncta pruina*] Leg.*glacieq́; & cana vincta pr.Vincta*, id eſt,ligata,vt mox ait, *& undarum vincula.* Putſchius. De niuibus alpinis Claudianus, vbi Barth. num. 427.

verſ. 2. *mitiq; quieuit honore*] pro *onere.* Palmer. in Spicileg.

v. 8. *ſtupuêre pruina*] riguêre. Claudianus in eadem re; *Obriguère gelu.*

v. 9. *Et paulò antè lues*] Lues eſt ſoluta aqua, vt cùm niues in tabem aquámque liquatæ ſunt. Ait enim aquas, quæ antè labebantur ſolutæ, repentè in pruinam concreuiſſe & glaciem, vt ferro earum rigor frangendus eſſet. Turneb. Aduerſ. l 4. c. 19. Liuius vocat *fluentem labem liqueſcentis niuis,* itémque *tabidam niuem.*

verſ. 14. *rupti turbine venti*] Leg. *rupto*, pro, *erupto*, vt Virgil.

——ceu rupto turbine venti.

Palmer. in Spicileg.

v. 15. *Confractum grandine cælum*] Leg. *Confarctum*: propter illud, *tumida*. nam alterum alteri aptum. Palmer. cui non poſſum adſentiri.

v. 17. *nubes ruptæ*] eodem modo Germani talem nimborum tempeſtatem dicimus *VVolckenbruch.*

v. 18. *Concreta gelu Ponti velut unda ruebat*] Leg. *c. g. putri velut vnda r.* & accipe de aqua nicta caduciter ruente, quæ & *ruina* Varroni. Auſ. Popma Collectan. ad Varron. vel leg. *Ponti velut vnda ruebant*, ſcil. nubes. Atqui mare propter motum perpetuũ non concreſcit, maximè Ponticum. Sed philoſophatur, opinor, & Oceanum Septentrionalem reſpicit, maréque Iſlandicum, ex cuius litoribus glacies vento pulſæ ruere in eum locum ſcribuntur, qui dicitur *Mare glaciale*, ſi quidem fieri potuit, vt de hac re aliquid Petronio innotuerit.

v. 21. *Nondum Cæſar erat*] ſcil. victus, quod repetendum ἀπὸ κοινοῦ.

ibid. *ſed magnam nixus in haſtam*] Leg. *magnum n. haſt.* aduerbialiter, vt ad Cæſarem ipſum referatur. Palmer. in Spicileg. *Magnam* pro longa dixit, μεγάλην: *vt magnum tempus* pro longo. Infrà; *Dum hæc magno tempore Crotone aguntur.* Alibi tamen ipſe Petron.

——& ingentem quatiens Mauortius haſtam.

v. 25. *Amphitryoniades*] Hercules.

v. 27. *diſiecit tela gig.*] ita rectè Gulielm. cùm vulgò eſſet, *deiecit*. Plaut. in Moſtel. c. 4.

v. 30. *Palati*] montis Palatini.

v.34. *totaq; bella*] Leg. *Notaq; belli*: hoc eſt, quæ bellum comitantur. Palmer. in Spicileg. aliter quàm bene. *totaq; bella* eſt, quod ille alter Poëta dixit,

——bella vndique bella.

Græcis, ἀδύτα πόλεμοι.

Pag. 125. v. 1. *Pectora per dubias*] Leg. *Pectora perq; duas ſcinduntur tertia partes.* Tertium illud ſequi vellent. ſed enim id per duas ſententias, non eaſdem illas ſcinditur. Quod tertium ſit, quæ duæ illæ partes, commemorat; *Huic fuga per terras*, &c. Palmer. in Spicileg. ſed meras affanias loquitur.

v. 9. *quo mens iſta iubet*] pro, perculſa & territa. an leg. *acta iubet?*

v. 14. *votis interficit hoſtem*] vide Scalig. ad Tibull. lib. 4. eleg. 6.

v. 23. *pondera pinus*] rates, naues, quæ ex ligneis pineis conficiuntur.

v. 25. *Fortunæq; omnia credit*] Leg. *cedit.* Pflugius.

verſ. 26. *gemino cum Conſule Magnus*] Pompeius bis Conſul.

v. 28. *Ille tremor Ponti*] de Pompeio idem ſcribit Pedo Albinouanus Rer. Roman. l. 1.

Ille, cui ternis Capitolia celſa triumphis
Sponte Deum patuêre: cui freta nulla repoſtos
Abſcondêre ſinus: non tuta mœnibus vrbes.

Scalig. in Catalog.

v. 29. *piratarum ſcopulus*] i. e. offendiculum. Pflug.

Pag. 126. v. 1. *Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit*] Leg. *Tergo tanta lues D. q. n. v. Tergo videre*, eſt fugientem videre, vt apud Catullum de Achille;

Hoſtibus aut tergo, ſed forti pectore notus.

hoc vult Petron. Deos è terris fugiſſe belli crudelitate territos, hoc eſt, tergo viſos eſſe. Gulielm. Plaut. quæſt. in Moſtel. cap. 4.

v. 5. *damnatum auertitur agmen*] auerſatur, abominatur, fugit: ad quam rationem *anteuortitur* & *præuortitur* Plautus ἐνεργητικῶς vſurpauit.

v. 15. *lurida Mortis imago*] ex illo Ouidiano:

——lurida niſi mortis imago.

v. 20 *flagranti ſtipite*] ligno ardēti, lignea face, *Sunckel.* Infrà; *Vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti.* Balbus Catholico; *Stipes, titio vel truncus ligni.*

v. 22. *mutataq; ſidera pondus*] Leg. *mirataq;.* Abſentibus Diis ſidera ait inſolitam leuitatem cœli mirata, & onus aſſuetum requiſiſſe. Gulielm. Plaut. quæſt in Moſtell.c.4.

v.26. *Mauortius haſtam*] *Mauortius* ſubſtantiue, pro Mauorte vel Marte.

v.30. *Infremuêre tubæ*] Leg. *intonuêre.* Calcagninus de Concord.lib.2.

ibid. *ſciſſo diſcordia crine*] hoc enim habitu deſcribitur Diſcordia apud Virg.8. Aen.v.702. & Aen.6.v.280. quod notarunt Crinitus de Hon.diſc.l.13.c.2. VVeitzius Not.in Prudent.Pſychomach.l.1.v.685.

v.32.*concretus ſanguis*]Prudent.lib.1.contra Symmach. *concreto proceſſit crine.* VVeitzius in Not.v.491.

verſ. 34. *draconibus*] ſerpentibus, anguibus. Andreas Hieroſolymitanus ſerm. *εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν* de Christo; *ἵνα τέχνῃ σοφίας παγιδεύσας τὴν ὄφιν ἐκ τοῦ δελεάζοντα*, &c.

ibid.*obſeſſa draconibus ora*,&c.] en habitum, quo Furiæ depingebantur: vetulæ, caput anguibus pro capillitio cinctæ, ſanguineam manu facem geſtantes & flagellum. vide Delrionem Comment.in Medeam Sen.v.14.

Pag.127.v.1.*Sanguineam tremula*] al.cod.& Calcagninus, *Sanguinea tremulam.*

verſ. 3. *Appennini*] al *Apennini* · cuius ſcripturæ rationes pete ab Io. Chryſoſt. Zanchio de Cenomanor. orig.l.2.

v.6.*has erumpit voces*] quomodo Virgil.dixit;

> *Et caput vnde altus primum ſe erupit Enipeus.*

Sic quoque *erumpitur*,pro,*erumpit ſe*.Lucret.

> *Vis venti exagitata foras erumpitur*———

Sic *prorupit ſe in fugam*,apud Plaut.ni fallor.

v.13. *Tu legem Marcelle tene*] Virg. 6. Aeneid. ibique Seruius & Tib.Donatus.

ibid. *tu concute plebem Curio*] Sidon.l.4. ep.3. *Æſtuat vt Cethegus,incitat vt Curio.* Alanus Anticlaud.lib.2. *Succendit vt Curio.* Sauaro ad Sidon.l.1.ep.11.

v.14.*ne ſupprime Lentule Martem*] Salluſtius in Catilinario.

v.15.*Quid porro tu Diue tuis*] corrigunt, *Dic.* illud retineri debet.*Diuum* vocat communi & plebeio tum nomine. Nam & Auguſtus ſemper ſe *Diui filium* dixit, & *Diuus* pro Cæſare *καταχρηστικῶς* Nepos in Vita Attici; *In affinitatem peruenit Diui Iulij filij*,id eſt, Octauiani, qui fuit Iulij Cæſaris adoptiuus filius. quòd monere ferè pudidum foret, niſi aliorum corrumpendi (corrigendi volui dicere) libido aurem vulſiſſet.

v.18. *Epidanria mœnia quare*] Leg. *Epidumnia nomina q.* Neſcit Romam tueri Pompeius, atque adeò Italiam vacuam Cæſari occupandam reliquit: atque ita Dyrrhachium cum exercitu tramiſit, cui *Epidamni* nomen vetus mutarant Romani, ominis cauſſa, vt Plutarch. Plaut. Menæch. Itaque *Epidamnia nomina* dicit, alludens ad ſignificatum vocis. neque non tamen nomina pro re dicunt. Albinouan.

——*nomina magna locorum.*

Palmer in Spicileg.

v.21. *ingenti volubilitate verborum*] exempla petere eſt ad hoc genus dicendi à Sauarone Not. in Sidon. l.9. ep.9.

v.25. *incidimus in turbam heredipetarum*] vide Gruter. Suſpic. extraord. c.7. *Heredipeta*, qui ſtatim *captatores* vocantur. Papias; *Heredipeta, qui alterius hereditatem petit vel cupit; & componitur ab hereditas vel heredium, & peto. Heredicapa, qui hereditatem alterius capit, & componitur ab hereditas vel heredium, & capio. Herediſcinda, qui alterius hereditatem ſcindit, vel aufert; & componitur ab hereditas vel heredium, & ſcindo.* Ad eandem faciem dicitur *lucripeta* Dionyſio Catoni in Diſtich.

Pag.128. v. 20. *quàm malè eſt extra legem viuentibus*] Plaut. *Nihil eſt miſerius quàm animus hominis conſcius.* De hoc flagello conſcientiæ, & metu qui eum neceſſariò ſequitur. Vide Caſaubon. in Perſ. Sat.3. Barth. ad Claudian. num.292. & num.635. multis.

v.21. *quicquid meruerunt ſemper exſpectant*] aſpexit indubiè hæc verba Macrob. in Somn. Scip. *Sibi videntur exitium, quod merentur, excipere.* Iſ. Pontanus in Not. Puto particulam *ſemel* excidiſſe, vt ſcripſerit Petronius; *quod ſemel meruerunt.* Barth. ad Claud. num.635. In Hiſtoria Marculphi minimè nupera, vt vulgò putatur, ſed perueteri, & cuius iam ante annos quaſi 1ɔ. mentionem fecit Guilhelmus Archiepiſcopus Cypri in Belli ſacri Hiſt. legitur; S A L. *quod timet impius, veniet ſuper eum.* MAR. *qui malè facit, & bene ſperat, totum ſe fallit.* Nec fruſtra ille; *Conſcientia ſcelerum, metus iudiciorum*, &c.

v.25. *flexa pectine coma*] an *pecten* abuſiuè pro acu comatoria dixit;

v. 26. *& oculorum quoque mollis petulantia*] Leg. *quo-*

quo mobilis petul. aut certè *quaque mollis.* Quid, inquit, ſibi volunt quoquo verſum verſatiles illi & petaces celli? Nec diſsimile quod Apuleius in re haud multum etiam abſimili de Venere ſcripſit lib. Mileſ. *Et nunc mite conniuentibus, nunc acre criminantibus, geſtire pupulis, & nonnunquam ſaltare ſolis oculis.* Nec abit ipſius Arbitri epigrammatium;

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus & leues amores,
Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

Deinde dictio *petulantia*, ſignanter admodum hic expreſſa eſt & valet, quod in notiſsimo verſiculo legitur;

Minerua flauo lumine, Venus peto.

Hæc cùm ita ſint, opportunè in medicinam rapio Senecam Patrem lib. Controuerſ. 5. contro. 6. Vulgatur; *Muliebrem veſtem ſumpſit, capillos in fœminæ habitum compoſuit, oculos in pulliari lenocinio circumdedit.* Leg. *circumtulit.* Iſ. Pontanus Analect. l. 3. c. 12. *Oculorum mollem petulantiam* dixit, vt *oculos ad petulantem laſciuiam* Lycurgus apud Rutil. Lupum libr. 1. Iuſtinus de Sardanapalo lib. 1. *Cùm mollitia corporis & oculorum laſciuia omnes fœminas anteiret.* Barth. ad Claudian. nu. 385.

v. 27. *quo inceſſus tute compoſitus*] Sic Catullus:

——*quam videtis*
Turpe incedere, rithmicè, ac moleſtè.

ita ibi legit Scaliger epigr. 43. Leg *ſtudio compoſitus.* Hippolytus à Collibus in Harpocrate. Corrigit Douza, *arte compoſitus.* at quantò ex litterarum reliquiis verius ſit, *fuco compoſitus!* Plaut. *Vitia corpore fuco occulunt.* Pontan. Analect. l. 3. c. 12. Propert. lib. 2. eleg. 4.

Nequicquam perfuſa meis vnguenta capillis:
Ibat & expenſo planta morata gradu.

vbi Beroaldus in Comment.

v. 32. *ex vultibus tamen hominum mores colligo*] diſtingue. *ex vultibus tamen hominum, mores coll.* Hippolytus in Harpocrat. pag. 17. Ex ipſa orationis figura homines noſci etiam Homerus indicat Odyſſ. 1.

——οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐίκει.

Eraſmus in Adag. *Ex habitu bonum virum præ ſe fert.*

v. 34. *cùm te ſpatiantem vidi*] nota, ex inceſſu cognoſci mores mulierum. Pflugius.

Pag. 129. v. 2. *effice vt beneficium debeam*] fugit ſub finem litera,qua reprehenſa, rotundior erit oratio : *efficis vt ben.debeam.* Heraldus Analect.lib.3.cap.12.vel pro *debeam* leg.eſt,*debeat*, nempe domina.Iungermannus.

verſ. 4. *ardendis deſiderium aſtuantis*]. ſc. amore , id eſt, ardentis.

ibid. *Quadam enim femina ſordibus valent*] vide Celeſtinum.

verſ.6.*ſtatores altiùs cinctos*] al.*diutius*.Hinc *diſcinctos* puto legendum,ac *ſtatores* ſeruos eſſe puto aut libertos, qui prope herum aut patronum ſtant,& ei præſtò ſunt, & ſi quem quærat , arceſſunt ſiſtuntque, Turneb. Aduerſar. libro 4. cap. 19. Ex M S. Iac. Cuiacij lect *ſtatores altiùs cinctos*, non, vt in illo,quem citat Turneb. *diutius cinctos*. Qui tamen codex, quo eſt vſus Turnebus, ex eo ipſo exemplari veteri Cuiaciano deſcriptus fuerit. *Statores* ſunt propriè carcerum aut ædium cuſtodes. nam *ſtare* eſt verbum eius rei,apud Manil. libr. 5. Sunt & qui aliàs *latrones* , ſic dicti quaſi *laterones* , quòd latus tegerent.Scalig.in Catal.ad Priap.

v. 10. *vſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit*] *quatuordecim*,ſc.gradibus.Pflugius. Erant in *orcheſtra* Senatorum ſedibus loca deſignata:erant & in XIV. gradibus orcheſtræ primis vel proximis Equitum ſedes inde *orcheſtram & populum* Iuuen.dixit pro primoribus & plebe.P.Pithœus Aduerſ.vel ſubſec.lib.1.cap.17. Eleganter de muliere dictum , quæ amatoribus plebeiis & viliſsimis delectatur.Turneb. Aduerſ.lib.4.cap.19.

v. 16. *Ego adhuc ſeruo numquam ſuccubui*] licèt ingenuæ , inquit , ac nobiliores matronæ reperiantur , quæ ad explendam libidinem cum ſeruis crebrò flagella paſſis , & mox cruci ſuffigendis conſueſcant , ego tametſi ancilla ſim , cum equitibus tantùm rem habeo. Petrus Faber Semeſtr.lib.2.c.8.

v. 18. *vt amplexus meos in crucem mittam*] *amplexus*, pro eo qui amplectitur,id eſt me amplectendam. Sic *neceſſitudines* pro neceſſariis , *conuiuia* pro conuiuiis, *regna* pro regibus, & c. frequentari obſeruauit Bernart.Schol. ad Statium,lib.6. Thebaid.

ibid.*in crucem mittam*] Seruilis pœna *crux*. Iuuen.*pone crucem ſeruo*.vide Pet.Fabrum in Semeſtr.li.2.c.8.Lipſium de Cruce, li.1.c.12. Gretſerum de Cruce, li.1.Venuſtè verò *crucem* ſeruum cruciarium appellat,qua facie ſermonis *ſcelus* pro ſceleſto. Lipſius d.l. Bernartius d.l.

v. 19. *flagellorum veſtigia*] Leg. *flagrorum veſtigia*, id eſt, ſeruos, qui Plauto *maſtigiæ*, Sidonio *fractores ferularum*, Tertulliano *flagra rumpentes*. Sauaro ad Sidon. lib. 3. ep. 13. quæ hoc loco *flagellorum veſtigia*, infrà vocat, *verberum notas*. Adi Briſſonium Selector. libr. 3. cap. 10. Gretſerum de Cruce, lib. 1. c. 8. 9. 10. Rader. ad Mart. libr. 14 cap. 69.

ver. 21. *in equeſtrib. ſedeo*] *equeſtria* pro locis theatralib. equitum, & mordificatis verbis, pro *equitibus* vſurpauit. Id verò eſt: nunquam eſt mihi res, niſi cum illis qui ſedent in quatuordecim ordinib. Turneb. Aduerſ. lib. 4. c. 19. Metaphora ab equeſtribus, hoc eſt, locis in ſpectaculo equiti datis. Pet. Faber Semeſtr. libr. 2. c. 7. Lipſ. de Amphith c. 14. Pet. Pithœus Aduerſ. lib. 1. c. 17.

v. 27. *in Platanona*] εἰς πλατανῶνα. paulò pòſt; *flexitque ſe in eum diphona*. Leg. *daphnona*. *Platanon* & *Daphnon* loca platanis & lauris conſita. Turneb. Aduerſ. li. 26. c. 6. Iacobus Gaudenſis li. 3. Aerarij aur. Poët. *Platanon, locus platanis conſitus*. Magnus olim vſus *Platanorum* in deliciis æſtiuis. Cicero; *Hac tua platanus ad opacandum hunc locum patulis diffuſa ramis*. Plato in Phædro; καλή γε ἡ καταγωγὴ, ἥτε γὰρ πλάτανος αὕτη μάλα ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλὴ τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον πάγκαλον. Videndus Iac. Pontanus ad Virgil. 4. Georg. Raderus ad Martial. lib. 9. epigr. 46 Barth. ad Claudian. num. 837.

ibid. *Placuit puella*] ancillæ, ſicut *puer* pro ſeruo: & dicitur hìc de ſtuprata.

verſ. 29. *diphona*] Leg. *daphnona*. Turneb. ſuprà. Iacob. Gaudenſis Aerarij aur. Poët. libr. 3. *Daphnones, loca ſunt lauro conſita*.

v. 30. *ambulationi*] ambulacro. ſic Iſa. c. 4. מסתור Hieronymus tranſtulit *abſconſionem*, pro loco, in quo quid abſconditur, ſicut Latini *deambulationem* vocant locum, in quo deambulatur. Zuinglius, in compilation. Suetonius Auguſto, c. 100. *circumiectasque ſiluas & ambulationes in vſum populi tunc iam publicarat*. Sic *cœnatio* pro cœnaculo.

v. 31. *dominam producit*] *produci* meretricium. Pontanus in Macrob. li. 2. c. 2. Verbum ad rem accommodatiſſimum, conſtat ex Plauto. Bongarſius Variis lect. in Iuſtin. lib. 9. Alij malunt, *perducit*, vnde *perductores*. παραγωγεῖς. qui hoc differunt à lenonibus, quod *lenones* ſunt ſcortorum *perductores* etiam inuitarum perſonarum, vt tradit Aſconius in Cic.Verr.3.Franc.Modius Not.in Iuſtin.lib.9.

verſ. 32. *omnibus ſimulacris emendatiorem*] Ennodius; *Qui te vltra emendationem omnium protuliſti.* Plin. epiſtol.& Auſon. Paneg. *optimus & emendatiſſimus.* Arnob. libro 2. *emendatiſſimi mores.* Iuretus Miſcellan. ad Symmach.lib.1.ep.26. *Simulacris*, id eſt, imaginibus, pupis, picturis. Eſt elegantiſsima formæ omnium ſpecioſiſsimæ deſcriptio. Rara autem concordia formæ atque pudicitiæ. Hinc Martial. Catullam ſuam optat, vel minus formoſam, vel magis pudicam: hoc, ne tam vilis habeatur, illud ne tam turpis, ob formam omnibus proſtitutam exiſtat. Ita pudiciorem ait fore minùs formoſam, aut honeſtiorem magis pudicam. Radeſ. Ad Martial. libro 8.ep.50.

v. vlt. *Quicquid dixero, minus erit*] ſimile huic illud Tibulli; *dictu vt non maiora ſuperſint.* Duſa P.ad Tibul. imitatus eſt Cyprianus ep.ad Donatum; *Quicquid iam voce delinquitur, minus.* Pontanus Analect.lib. 2.cap.17. vide Iuretum Miſcellan. ad Symmach. libro 1.ep. 26.& Celeſtinum.

ibid. *Crines ingenio ſuo flexi*] natura ſua & per ſe. Bongarſius Not. in Iuſtin. libr.2. Barth.ad Claudian. num. 177.& num.2544. Nam *ingenium* eſt natura. Næuius Lycurgo; *Ite actutum in frondiferos lucos, vbi ingenio arbuſta nata ſunt, non obſita:* id eſt, vbi ſunt ingenua & natiua arbuſta, non manu aut arte ſata. *Ingenuus*, αὐτοφυὴς ſponte natus, natiuus, naturalis, vt *ingenui fontes*, οἱ μὴ χειροποίητοι. Schopp. in Miſcellan.

Pag.130 verſ.2. *frons minima*] frontem tenuem etiam præferunt Horatius, Silius, Arnob. ſed patulam Virgil. Barthius in Ceir. Virgil. numer.497. Veteres anguſtam & pauxillam frontem inter formæ dotes collocabant. Horatius de Lycoride ſua; ——*inſignis tenui fronte.*
Silius;

Et caſtigata collecta modeſtia frontis.

Douſa Commentar. in Horat. cap. 2. contra Scalig. & in Succidan pro Horat. cap. 2. Quum & illæ, quibus ſpatioſior modus frontis obtigerat, cultu imminuere ſtudebant. quas reprehendit Arnobius aduerſùs Gent. libro 2. vbi inter cætera; *imminuerent frontem limbis:* Bernartius in Statij Syluar. lib.1.epithal. Stellæ & Violant.& Ramirez Hypomnem. ad Martial. libr.4.ep.42. nu.6.

nu.6. quod epigramma putat à verbis Petronij per imitationem deſumptum eſſe. Porro de frontis paruæ ac modicæ indiciis & ſignificationibus variant ſcriptores. Trogus Pompeius apud Plin.libro 11. *Quibus parua frõs, mobilẽ animum ſubeſſe ſignificat.* Meletius de Natura hominis,cap.8. *Parua verò ac modica fronte ingenÿ acumine præditos, & ad dicendum propenſos opinati ſunt.* Polemon de Natura ſignor.interpret.lib.1.cap.4. *Frons anguſta per ſe,rudem hominem arguit.* Melampus lib. de Næuis corporis,in princ. *In fæmina fronte næuus poſitus,regnaturam, vel magnæ poteſtatis futuram denotat.*

verſ.7. *nares paululum inflexæ*]duo in forma naſi Martialis requirit:alterum, moderatum debere eſſe naſum: alterum,flexuram illam modica vncitate decoram:

——*Atque modus breuiter ſit naribus vncis:*

Sidon.lib. 1.epig. 2. *naſus venuſtiſsimè incuruus:* Ramirez Hypomn.ad Mart.lib.4.epig.42.n.7.

ibid. *Oſculum quale Praxiteles habere Dianam credidit*] non rectè mutant in *oſſum* vel *oſſulum*, Priſciani auctoritate abuſi. Virgil.1.Aeneid. *Oſcula libauit natæ*,id eſt,ora,vt Seruius exponit. vtuntur eodem modo Horatius quoq; & Ouidius, quos notauit Neſtor Nouarienſis. Eſt enim *oſculum* hoc loco non φίλημα, ſed στομάτιον, vel(qua voce Ariſtot.in Problemat.vtitur) στόμιον, Apuleio *buccula*,id eſt,paruum os.

v.9. *pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus*] quod *ſicyonia* vocabant, quæ ſunt ſoleæ muliebres, quæ obſtragula habebant, ſed tantùm corrigiis aliquot ſiue ligulis aut vinculis, quas *anſas* nominabant, ſuperiori pedis parti obſtringebantur. idq; quàm poterat arctiſſimè quò videlicet aptior comprehenſiórque eniteret pedis forma. Tibullus;

Anſaq; compreſſos colligat arcta pedes.

Ouidius; *Pes erat exiguus; pedis eſt aptiſſima forma.*

Douza Præcidan.pro Tibul.c.4.

v.11. *Parium marmor extinxerat*] quod eſt candidiſſimum. Arnob.lib.4. *Vlnarum niuei marmoreiq; candores.* Martial.lib.8.ep.53.

Marmorea fundens nigra falerna manu.

Rader in Commentar. Petrus Damiani Meditatio.c.6. *Crura pendent marmorea*,de Chriſto crucifixo.

v.16. *Nunc erat à torua ſubmittere cornua fronte*] *erat ſubmittere:* ἐλλειπτικῶς pro, nunc erat tempus ſubmittendi. Ammianus lib. 31. *Tunc erat ſpectare cum gemitu ſacta dictu viſuq; prædira.*

v.20. *Iam tua flammifero membra calore fluent*] Quare? quia Iupiter in aurum mutatus irrepſit in ſinum Danaæ.

v.21. *riſit tam blandum*] Græci dicunt, ἁπαλὸν ἢ χλιαρὸν γελᾶν de quo decēti ac moderato riſu videatur. Bern. Martinus Var. lect. lib. 3. c. 26.

ibidem. *vt videretur mihi plenum os extra nubem Lunam proferre.*] creberrimè occurrit comparatio venuſtæ formæ cum Luna. Nonnus Dionyſius libro 4. de Cadmi forma;

Εἴποτε δινεύων φρενοτερπέα κύκλον ὀπωπῆς
Ὀφθαλμοὺς ἑλέλιζεν ὅλην σελάγιζε Σελήνη.

Planè vt Petronius. Q. Calaber lib. 1. de Penthaſilea;

Ὡς δ᾽ ὅταν οὐρανὸν ἄμμιν ἐν ἀστράσι δῖα Σελήνη
Ἐκπρέπῃ ἐν πάντεσσιν ἀρίζηλος γεγαυῖα
Αἰθέρος ἀμφιραγέντος ὑπαὶ νεφέων ἐριδούπων.

Et ipſe ad eum ſimillimè. Barthius ad Claudianum, nu. 988. Salomon in Cant. Canticor. c. 6, v. 10. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens: pulchra vt Luna, electa vt Sol.*

verſ. 24. *fœminam ornatam*] al. *hornam*, vt *fœmina* pro muliere accipiatur. *Hornam*, id eſt, annotinam, ἐτὸν, πρεσσιωόν.

v.25. *Concilio tibi ſororem*] peculiare huic rei verbum. Iſidor. Origin lib. 10. *Conciliatrix ob ſocietatem flagitioſæ conſenſionis dicta, eo quòd intercurrat, alienumq; nundinet corpus. hanc & lenonem vocant.* Lucilius; *Saga & bona conciliatrix.* Barth. ad Claud. n. 1498.

v.26. *habes tu quidem & fratrem*] puellæ, quibus cum ſolitæ, *Fratres* vocabant; contra amatores ſuam comparem *ſororem.* Infrà; *Recipies neruos, ſi triduum ſine fratre dormieris.* Nam Giton pullipremoni illi pro culcitella. Martialis;

O quàm blanda es, Ammiane, matri,
Quàm blanda eſt tibi mater, Ammiane.
Fratrem te vocat, & ſoror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt.

Eadem notione apud Tibul Senec. alios. Lipſ. Antiq. lect. lib. 3. Cinædos ergo tecto nomine *fratres* appellabant. Et in toto hoc opere Cinædus iſte Giton *frater* appellatur. Ramirez ad Martial. lib. 2. epig. 4.

v.28. *quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio*] Legend. *quid p. & ſ. adoptare eodem gradu venia?* Lipſius d.l.

v.31. *per formam tuam te rogo*] Leg. *per te per formam tuam.* Stevvech. ad Apul. lib. 4. de Aſin.

Pag. 131. v.1. *Quidni, inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes viuere, ex cuius oſculo pendes*] Leg. *Quid? inquit illa, d.m.e ſ.q.n.p. viuere? ex cuius*, &c. Putſchius: & antè eum Duza.

v.4. *quemadmodum ego te volo*] Leg *ego me volo.* Iungermannus.

v.7. *vt putares inter aures canere Sirenum concordiam*] Leg. *intus canere.* Digitis pſallere, canere intus: plectro, foris dicebatur. Difficilior autem intus canendi modus: & ratio in procliui. nam qui foris canebant, plectro velut vno digito chordas impellebant, id eſt, ſimpliciùs: qui intus, quinque digitis velut totidem plectris. Er. Puteanus in Muſathen. c.11. *Seirenum concordiam* dixit, vt Claudian. *concordiam vulgi.* Barth. num. 2419.

v.9. *toto mihi cælo clarius neſcio quid relucente*] reſplendente ἐνεργητικῶς.

v.12. *Non ſum quidem Solis progenies*] Non ſum, quam videor nomine præferre, Circe: qui enim? mea mater non detinuit curſum Solis. Perſem autem parentem fuiſſe Circes, eámque amatam à Sole, habemus Odyſſ. κ. Iam fingi, Solem diutius hærere in cœlo probauerit Ouid. l. 4. Metamorph. v.195. Gruterus Suſpic. l.6. c.15. Ne longius eamus, Circe fuit venefica, at magicis artibus ſagæ dicuntur Lunam deducere, & Solis curſum inhibere. Ita enim infrà gloriatur ſaga mulier;

——Lunæ deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepiduſq; furentes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.

Ait ergo, ſe quidem Circem vocari, non tamen eſſe veneficam, vt illa antiqua Circe fuit, qua de eadem ſaga mulier;

——Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlyxis.

Phœbeia, i.e. (vti hoc loco explicatur) *Solis progenies*;

v 13. *dum placet*] Leg *cùm placeret.* Iungerman.

v.14. *habeo tamen quod cælo imputem*] adeò dulce amor malum eſt, vt cum Diis ex pari viuere ſe putent, qui feliciter amant, imò Diis ipſis de felicitate controuerſiam moueant. Neque aliter loquens introducitur Leander à Muſæo;

οὐκ ἂν ἐγὼ κατ' Ὄλυμπον ἐφιμείρεσιν Θεὸς εἶν.
ἡμετέρην παράκοιτιν ἔχων ἐνὶ δώμασιν Ἡρώ.

Zinzerlingus Miſcellor. Critic. l.5. c.6.

v.17. *Nec ſine cauſſa Polyanon Circe amat*] vulgò *Bolianum*, quod ſine cauſſa ſuſpectum: conſtat enim apud Homerum Odyſſ. μ à Circe Vlyſſem amatum fuiſſe, qui & Πολύαινος appellatur à concinentibus molliſſimum carmen Sirenibus, cuius initium eſt;

Δεῦρ' ἄγ' ἰὼν Πολύαιν' Ὀδυσεῦ.

annon igitur fabulæ tam notæ, & à poëtarum principe confictæ recordatio, & nominũ conuenientia, *Polyanum* mihi magis quàm *Bolyanum* perſuadeant è Turneb. Aduerſar. l.26. c.6.

v.20. *neque eſt quòd curioſum aliquem extimeſcas. longè ab hoc loco frater eſt*] Catullus;

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, nec mala faſcinare lingua.

Superſtitio veterum, qua nimium felicitatis ſucceſſum, certumque ac præfinitum numerum obnoxium faſcino credebant. itaque laudentes aut numerantes dicebant, *præfiſcini*, quo omnem inuidiam ſe amoliri putabant. Scalig. ad Catull.

v.25. *Ideo quales*] deſcriptio loci amœni. Scalig. in Catalect. In eadem hiſtoria eadem deſcriptione vtitur Val. Cato in Diris;

Et mecum tenera gauiſa eſt ludere in herba,
Purpureos flores, quos inſuper accumbebat,
Candida formoſo ſupponens brachia collo.

Idem ad Catal. Comment. in Diras. Similis locus & apud Philoſtratum in Epiſtolis. Lindenbrog. Not. in Catal. Eum habes apud Duſam F. in Spicil. cuius pleraque in Notas illas ſuas transſcripſit Lindenbrog.

v.26. *cum ſe confeſſo iunxit amori*] Leg. *quum ſe confeſſo vinxit amore.* Virgil. in Ceiri; *Sin confeſſus amor.* Græcanicum eſt. ὁμολογητὸς, tam qui in confeſſo eſt, quàm qui eſſe poteſt. Scalig. in Catalect. ad Cir. Non rectè; neque enim hic verſus componendus cum Virgiliano: cùm Virgilius opponat inceſſum amorem confeſſo: & in hoc verſu aliud longè negotium ſit. Barthius in Ceir. n.245.

Quæ vulgò ſeſe omni abiecto pudore proſtituebant, non tenebantur Lege Iulia de adulteriis, quia ſeſe per criminis profeſſionem omnis honeſtatis ac iuris redderent expertes. Hinc fœminæ famoſæ, vt ad euitandam legis pœnam iure ac dignitate martiali exſoluerentur; lenocinium profiteri cœperant. Et hoc eſt quod ait Martialis;

Ne lex Iulia te notare poſſit,
Non nubis, Proculina, ſed fateris.

Et hinc *confeſſus amor* pro impudico. Virg. Ceir.

Sin confeſſus amor noto te macerat igne.

Et Petronius hoc loco. Petrus Petrononus Animaduerſ. & var. lect. lib 2. c. 4.

v. 28. *molle cyperon*] τὸ κύπειρον dicitur Græcis, & ἡ κύπειρος, herba odorifera, quæ, vt *roſmarinus*, in noſtris hortis vulgaris, & retento Græco nomine Cyperis dicitur. Barbaris etiam *Cypria*. Balbus Cathol. *A Cyprus Cypria, genus oleris, quia ibi valde abundet.* videndus Scholiaſtes Nicandri in Alexiph. At *Cupreſſus* eſt arbor, κυπάρισσος, cuius ſuprà meminit Petronius hoc verſu;

Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.

Et infrà; ---*tremulaq; cupreſſus.* Virgil. 2. Georg. ---*nec Idæis cypariſſis*. Probus; *Cypariſſum dicit cupreſſum. Cupreſſi*, vel *Cypariſſi*, in ſecunda flexione apud Feſtum in *Cupreſſi*, & Iſidor. lib. 17. c. 7.

v. 30. *molles clamauit in herbas*] Leg. *clinauit*. vnde *inclinare*, Lipſius Antiq. lect. libro 1. cap. 8. Rectè, & verificant hæc Petronij verba; *Inclinauit ſe in lectulum, ac me ſemel iterumq; baſiauit.*

Pag. 132. v. 2. *ſpiritus ieiunio macer*] id eſt, fœtidus. Schop. Suſpect. lect. lib. 5. ep. 3. Lege totum locum; *Numquid ſpiritus ieiunio macer? numquid alarum neglegens ſudor putet? ſi hæc non ſunt*, &c. Lipſ. Epiſtol. quæſt. lib. 2. ep. 2. Vel leg. *ieiunio acer*, vt alij habent, id eſt, grauis, aut *marcet*, id eſt, putet. Ieiunia enim graueolentiam creãt, vt etiam parœmia oſtendit νηστείας ὄζει. Hinc & Martialis Baſſum ait hircum olidum & fœtidum olere *ieiunia ſabbatariorum*, id eſt, Iudæorum. *Spiritus ieiunio acer*, vt Cæcilio apud Gellium, *ieiuna anima*, pro fœtida & graueolenti. Raderus ad Martial. l. 4. epig. 4.

v. 3. *nunquid alarum negligens ſudor*] fœtidus & graueolens, *hircoſus* Plauto Mercat. a. 3. Sc. 3. & Gellio lib. 12. c. 2.

c.2.Sidon.l.3.ep.13. *Alarum ſpecubus hircoſis & aceſcentibus*, ſcitiſſimè; nam alæ *ſubhirci* ſunt Iſidoro l.11. cap.1. Sauaro ad Sidon.

v.6. *totoq; corpore velut laxato*] Leg. *luxato*] vt ſit metaphora à gladiatoribus ſumpta. Iungermann. & Putſchius. optimè.

v.10. *Dic Chryſis ſed verum. Num quid indecens ſum*] Non abſimiliter Philematium Plautina ad Scapham in Moſtell.a.1.ſc.2.

> *Contempla amabo, mea Scapha, ſatin' hac me veſtis*
> *deceat.*
> *Volo meo placere Philolachi.*——
> *Ego verum amo, verum volo mihi dici. mendacē odi.*

Vtraque hæc ancilla, & Scapha & Chryſis, exornatricibus, de quibus Scalig. in Priape. & ad Feſtum, Ræuardus Coniectan. l.2.c.18. & ſeq Bernartius ad Statij Syluar. li. Radul. Fornerius Quotidian. l.1.c.22. Hæ & *ciniflones* dictæ. nec puellæ tantùm, ſed pueri huic miniſterio adhibiti. Saliſberienſis l.3.ca. 12. *Quod cubicularij aut ciniflones, nanive aut quicunque nebulonum, quibus delicatus diuitiu ſenſus aut furor carere non poteſt.* Balbus Catholico; *Cinifto, qui calamiſtrum calefacit, ſc. ferrum quo capilli criſpantur. hic vulgo criniſer dicitur.*

ibid. *numquid indecens ſum*] Leg. *Dic Chryſis, ſed verum, numquid incompta, numquid indecēs ſum? numquid ab aliquo,* &c. Bern. Martinus var. lect. l.1.cap.7. vbi tractat de mulierculatum cultu & nitela corporis.

verſ.11 *numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excaeco*] *naturale vitium* vocat animo inhærens à natura, quod dedecet atque deturpat corporis formam, nec ſpeculo poteſt emendari. Rigaltius ad Phædrum lib.2. fab. 47. Immo *naturale vitium* eſt, quod corpori innatum, & ab ipſa natura impactum. Non abſimiliter infrà, *Si dolorem meū naturali conuicio exonerani*: hoc eſt, in meam ipſius naturam & corpus facto.

verſ.18. *ædem Veneris*] ergo Veneris ſacellum in iſthoc horto, non Priapi.

v.21. *vera voluptate*] re, qua voluptatem capimus.

v.30. *veraq; forma redit*] ſuprà; *vera redit facies, diſſimulata perit.*

ibid. *animus quod perdit optat*] in eadem ipſiſſima re Dionyſ. Cato in Diſtich.

> ——*Mens humana quod optat.*

v.34. *quod me Socratica fide diligu*] atqui Socratem vt pædiconem & puerarium diſtulerunt antiqui, Lucianus, Theodoretus Græcan.affect.ſerm.12. Senec. ep.104. Tertullian.Apologet.c.148.Caſſianus Collat.13.c.5. Lucilius apud Nonium in *ſignare*,& in *Diſcrimen*.vnde cõuicium in Socratem ἐμμανῆ παιδεραστήν. Sauaro ad Sidon.l.4.ep.13.

ibid.*intactus Alcibiades*] Plato in Sympoſ.Plutarchus & Corn.Nepos in Alcibiade. *Tangere* inter Veneris vocabula,vt Varro loquitur.Martial l.1.epig.92. Barth. ad Claudian.nu.2892.

Pag.133.v.1.*lectulo*] ſicut D.Paul.ad Rom.13. *non in cubilibus & impudicitiis*. vbi tamen verius dici fornices lupanares intelligi.

v.5. *qua quondam Achilles eram*] totus quaſi corneus. Infrà; *niſi illud tam rigidum reddidero quam cornu*.

v.19. *agrum tam magno periculo*] negat hanc phraſin Latinam eſſe H. Stephanus in Pſeudocicerone; aſſerit Schopp.Veriſim.l.4.c.14.quem vide.

v.20.*medius fidius iam periſti*] τὸ *Medius fidius*,quamuis iuriſiurandi ſpecie poſitum videatur, habet tamen vernilius quid ac Petronianum magis in receſſu: atque ad *medium partem* illam, qua viri ſumus, vocabuli multo honeſtiſſimi ambitu obnuptum,applicari poteſt.Douza Centurionat.l.1.c.9.

v.22.*licet ad tubicines mittas*] al.*tibicines*. [illegible]eſt, de te actum eſt, & iam iamq; animam ages. ſpe[illegible] quadam adagionis venuſtè & cauillatoriè dictum à Petronio, veluti de mortuo,aut iam iámque morituro:pro, accerſere eos,qui in funere canant, pompámque funeris ſuo cantu concelebrent.Turneb.Aduerſar.lib.26.cap.6. Ex more funeribus curandis faciundíſque adhiberi conſueto antiquitus. Eſt enim conuicium exagitantis amatoris ſui,qui de thoro eius ſine voluptate ſurrexerat, *membra ſine viro*, hoc eſt, *lorum in aqua non inguina aut neruos*. Vnde ipſe amator ſuprà; *Funerata eſt pars illa corporis,qua quondam Achilles eram*. Douza Centurionat. l.1.cap.9. Alludit ad ritum veterem, quo mortuos deflebant περὶ τὸν αὐλὸν. Caſaubonus. Not.in Matthæ 9.v.23. vel quo mortui ad tubam efferebantur. Kirchmannus de Funer.Rom.l.2.c.4.Videndus Vatablus, Beza,Fr.Iunius ad Matth.Euangeliſtæ c.9.v.23.Muretus & Scaliger ad Catull.

v.23.

v.29.*nec ſpeculum mihi,*&c.] Ouid.3.Triſt.

Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum:

id eſt,expoſtulabis ſpeculum, quod tamen neſcit mentiri. Sauaro ad Sidon.l.7.ep.vlt. *Speculum non mentitur*,adagio ceſſit.Car.Bouillus l 3.Adag.44.

v.31.*Sorent,inquit,hæc fieri*]Leg *ſolent,inquit,hæc frater:* vel,*ſolent,inquit,hæc,& præcipue,*&c.illud,*fieri*,inculcatū. Palmer.in Spicileg.

Pag.134.v.7. *fateor me Dominæ ſæpe peccaſſe*] Ariſtenæt.lib.2.epig.13.Bongarſ.

v.14.*ſiue occidere placet,ferro meo venio*].Philoſtr. epiſt. πλεῖν κέλευσον, ἐμβαίνω· πληγὰ ὑπομεῖναι, καὶ ἐγὼ ῥῖψαι τὴν ψυχὴν, οὐκ ὀκνῶ. Douza F.ad Tibul.

v.19. *forſitan animus antecesſit corporis moram*] tamquā Vulcani,quem Hyginus fabulatur ſperma,dum luctaretur cum Minerua,eiaculaſſe, verámque voluptatem perdidiſſe,antequam omnia feciſſet. Hanc fabulam opinor reſpexit Petronius.

v.24.*te habere potui*] *Habere*,vt Græci τὸ ἔχειν. Ariſtip. ἔχω Λαΐδα. Terent. *Quis heri habuit Chryſidem.* Palmer.in Spicileg. Lipſius Epiſtol.quæſt.l.3.ep.2.

v.26.*permiſeris * Dimiſſa*] ſupple,*permiſeris. Vale.Dimiſſa.* Meurſius Animaduerſ.miſcel.l.4.c.6.

v.28. *curaui diligentiùs noxioſisſimum corpus*] *curaui*,id eſt,cibo potúque refeci. Liuius l.3. *Tum quidam corpora ſomno ciboq; curant.* Sauaro ad Sidon. l.2. ep.9. Malim exponere,id eſt, medicatus ſum. Caius L.44.D.de V.S. Donatus in Andr.& Eunuch.Cicero lib.16.ad Tyron. *Curationes eius non probo*, ſcil. medici. *noxioſum corpus*,quod ſuprà dixit *ægrum*, item *veneficio contactum*, & *damnatum*.

v.29.*balneoq; præterito*] an,*præcedente?* an verò,intermiſſo & neglecto?

v.31.*bulbis*] Plin.l.20.c.9. de bulbis; *Per ſe triti neruorum contractionem medentur.* Ibid. *Ad ſudorem tuſi illinuntur neruis vtiles. ideo & paralyticis dantur iuxta in pedibus.* Ibid. *Venerem maximè Megarici ſtimulant.* Vide Dominic.Marium in Enarrat.in Ouidij Eleg de medic. fac.Ioh.Baptiſt. Portam Magiæ natur. l.3. Ramirez ad Martial.lib.3.epig.75.num.1.Barthol.Merulam in Ouid. de Arte aman.lib.2.

ibid. *cochlearumq; ſine iure ceruicibus*] Leg. *ſtruicibus*; voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæus lib.3.de oſtreis, experi ceruices eorum oſtendit in cibis, & nominat τραχήλους στρογγύλους, κηρύκων. Lipſius Epiſt. quæſt.l.3.ep.2.*cochleæ* ſunt τράχηλοι ſiue purpuræ conchylia. partes autem ceruicis aut purpuræ, aliusve conchylij fuiſſe ad cibum expetitas ſcribit Heſychius in Τραχήλια. Caſaubonus Animaduerſar.in Athen l.3. cap.10. Plin. l.30.cap.9 *Cochleæ latæ pota tollere dicuntur; colum & articulorum dolores.* Et libr.32. cap. 4. *Terreſtrium carnes ſuffuſionibus propriè magicisq; artibus refutandæ ſalutares produntur.*

v. vlt. *ne latus meum frater conuelleret*] *Latus vellere*, laſciuum. Ouid.l.1.de Arte;

Inſere te turba, leniterq; admotus eunti
Velle latus digitis, & pede tange pedem.

Claudianus l.1.in Eutrop.

——Nec blandior vllus eunti
Ancillæ tetigiſſe latus.——

Sidon. Carm.11.

Semiferi Galathæa latus, quod pollice fixo
Vellit, & occulto ſpondet connubia tactu.

Sauaro in Not. ſuprà de laſciuia diſcipuli ſui Eumolpus; *Tangere me manu cœpit & dicere, Quare non facimus?* Et in Priape. Tibullus;

——vſque dum mihi
Iocoſa Venus molle ruperit latus.

Pag.135.v.2.*in idem Platanona*] Leg. *inde in Platanona*. Iungerman.

v.11. *de ſinu licium protulit varij coloris filis intortum*] diſtingue, *licium protulit varij coloris, filis intorti.* apud Ramirez ad Martial.l.4 epig.6 n.4. In veneficiis licia adhibebantur diſcoloria, non tantum illigandi incantandique gratia, vt in Pharmaceute;

Terna tibi hæc primùm triplici diuerſa colore,
Licia circumdo——

Turneb. Aduerſar.libr.26. cap.6. *Licia*, quas alij auctores in hoc argumento *tænias* nominant, in magis olim ſacris vſurpabantur, erántque diuerſi coloris, quorum numerum non exprimit: cæterum plurima aliquando miſcebantur ferè tamen pauciores, putà tria, aut etiam duo. Caſaubon. in Apul. Apolog. Clemens Alexandr. infinitè; τριχίας· τοῦτο δὲ στρογγύλα πεπτωκυίας. Et nouena expreſſit Virgil. in Cir. Scip. Gentilis Commeat. in Apul. Apolog. num.353. Varia & diſcoloria fuiſſe docet

Coluius Not.in Apul.Apolog.1. Anicula autem hæc venefica fuit, quæ Polyæni curam ſuſcepit, cuius, vt ipſe loquitur, inguinum vires funeratæ erant. Morbos enim venefici ligamentis ſanabant. Marius Victorinus in Cic. *Medici officium curare eſt, ſed quia multi & incantatione & ligamentis curant; curare, inquit, ſed appoſitè ad ſanitatem.* Sed præcipuè morbos inguinum: quod & Plin. docet l.28.c.4. *Inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, alligantes nouenis ſeptenisq; nodis ad ſingulos nominantes viduam aliquam, atque ita inguina alligantes licio.* Cornel. Celſus; *Imponendum licium ex viro eſt, aut amurca cocta cum eodem.* Huius rei multi præterea meminerunt. Hor. Sat.8.l.1.

——Herbas atque incantata lacertis
Vincula cum magno riſuq; iocoq; videres.

Nemeſianus Eclog.4.

Hæc eadem nobis varieq; coloria vila
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

In quibus verſibus maximum Poëtam imitatus eſt in Pharmaceut. Lindenbrog. Not. in Catal. ad Cir. Adde Plinium de re Medica l.2.cap.43. *Licia* hæc mediæ ætatis ſcriptores *ligaturas* vocabant. Gregorius Turonenſ. de Miracul.l.2 c 45. *Incantationes immurmurat, ſortes iactat, ligaturas collo ſuſpendit* Idem de mirac. S Martini. Hincmarus Remēſis in Geſtis habitis ſuper diuortio Thietbergæ Reginæ; *Ad hæc non pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars medicorum commendat, ſiue in præcantationibus,* &c. Quæ verba exſtant apud Rabanum Maurum epiſt.ad Bonoſum. Fr. Pithœus Gloſſ. ad legem Salicam, tit.21.

v.13. *turbatum ſputo puluerem*] Sputum frōti illinebatur luſtrale, infami digito, & exſpuebatur. Hæc & Perſium illluſtrant, Satyr.2. canentem;

Infami digito & luſtralibus ante ſaliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.

Turneb. Aduerſar.l.26.c.6.

ibid *medio ſuſtulit digito*] Perſio *infami*. is verò *infamis*; neque aliæ res niſi probroſæ porrectione huius digiti indicabantur, Dio Chryſoſtomus Oratione 33. *εἴ τις παραγένοιτο εἰς πόλιν ἐν ᾗ πάντες ὅ, τι ἂν δεικνύωσι τῷ μέσῳ δακτύλῳ δεικνύουσι, ποίαν τινὰ ἡγήσεται τὴν πόλιν ταύτην.* Caſaubon. in Perſ. ſat.2.

verſ.15. *Hoc peracto carmine*] Turneb. videtur legiſſe; *Hoc*

Hoc pacto carmine t. m. s. e. t. l. c. ſ quos ipſa præcantans p. e. Aduerſar. l. 26. c. 6.

ibid. *ter me iuſſit exſpuere*] hæc Tibullum illuſtrant l. 1. eleg. 2. *ter dictis deſpue carminibus* Turneb. d. l. Eſt autem & hoc ex arte venefica. Theocrit. εἰδ. ζ.

----γραία τε παρείη
ἅ τις ἐπιφθύσδοισα τὰ μὴ καλὰ νόσφιν ἐρύκοι.

Vbi vetus eius Scholiaſtes; *εἰώθασι δὲ αἱ γραῖαι ὅταν ἐπᾴδωσιν ἐπιπτύειν.* Val. Cato in Diris;

Ter in gremium mecum, inquit, deſpue.

Ad faſcinum enim arcendum in ſinum ſpuebant. Probus commentator Iuuenal. ad illum Satyr. 7. verſum; *Conſpuitur ſinu. Propter faſcinum* (inquit) *verbenam ter ſibi in ſinum ſpuunt, & videntur faſcinum arcere.* Theocritus; *ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον.* In medicina quoque ſolebant deſpuere. Plin. lib. 28. cap. 4. *Veniam à Deis ſpei alicuius audaciores petimus in ſinum ſpuendo* etiam eadem ratione *terna deſpuere in omni medicina mos eſt, atque effectus adiuuare*, vt idem ait. quod & anus hæc obſeruat. Lindenbrogius in Catal. ad Cir. Barthius in Ceir. Virgil. n. 371.

verſu 20. *ingenti motu*] Legend. *inquieti motu.* Tibullus,

Et inquietus inguina arrigat tumor.

Gruterus Suſpic. l. 4. c. 12.

v. 22. *quòd alis leporẽ excitans*] vet. ex *aliis* Bene, dũ quid melius. Iungerman. Et ſic eſt legendum. Macrob. l 6. c. 5. *Prædicant aurito parente me natum.* Afranij ait verſum eſſe, qui ita in prologo ex perſona Priapi. Quod itaque *aurito parente*, i. e. lepore, genitum illum Diuum prædicabant, non puto temerarium. Nam quid hîc Petron. velit, facilè capitur, & rectè aptatur illud Naſonis;

Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.

Pontanus Not. in Macrob. l. 6. ca. 5. Iungermannus etiam corrigit, *quòd ſaltu lep. exc.* quod minus placet: & pro Pontani lectione ſtare videtur, quod Germani dicere ſolent de erecta mentula; *Er raget vvie ein Haſenohr.*

v. 24. *Dum viuis, ſperare lic.*] exſtant hi duo verſus in Priapeiis, quos Petronio adſcripsêre. Scalig. in Catalect. & Schop. in Comment. ad Priap. qui tamen in eo fallitur, quòd exiſtimauit in peruigilio Priapi, de quo ſuprà, recitatum fuiſſe.

v.27.*Nobilis æſtiuas*] deſcriptio loci amœni. Scalig. in Catalect.

verſ.33. *teſtis ſilueſter Iaſdon*] Leg. *Aedon.* Ἀηδόνα namque Græci luſciniam vocant, qua Græca dictione non abſtinuit & Virgilius. Baptiſt. Pius Annotation. poſter. cap.48.

Pag.136. v. 2. *Premebat illa reſoluta marm. ceruicibus*] al. *crinibus*. Leg. *premebat hilare ſoluta marmoreis clunibus a.t.* Lipſius Antiq. lect. lib.1. cap.8. Non probo. *Reſoluta* eſt in lectulum proiecta.

v.3. *myrtoq; florenti*] Probus in Virgil. 1. Georg. *Myrtus eſt arbuſcula Veneris ſubiecta tutelæ. Cæſar autem Iulius, qui trahit ab Aenea genus, idcirco materna myrtus dicta eſt à Virg.* Seruius in 2. Georg (*Solido Paphiæ de robore myrtus*) *Paphiæ, Veneriæ, à Papho inſula, in qua Venus colitur. Huic autem myrtus conſecrata eſt, vel quòd hęc arbor gaudet litoribus, & Venus de mari dicitur procreata: vel quòd, vt medicorum indicant libri, hæc arbor apta eſt mulierum neceſſitatibus plurimis.*

v.10. *ecquid hodie totus veniſti*] ſic Gruter. Suſpic. li.7. c.8. antea erat, *quod lotus veniſti.*

ver.13. *non precantis*] Leg. *non pernegantis*, vt illam malè pertinacem recuſationem puellarum indicet. Lipſi. Antiq. lection. lib.1 cap.8. vel, *non pugnantis*: quod veneribus iſtis ſolenne, ſed ita tamen vt non ægrè ſua ſibi vincantur proditione. Gruter. Suſpic. lib.5. cap.12. *Non precantis*, pro deprecantis, culpam ſcilicet quam heri in me admiſit. Meurſ. Animaduerſ. miſcel l.4. cap.32. An leg *comprecantis*, id eſt, benedicentis, more faſcinum amolientium?

v.19. *alligata mutuo ambitu corpora*] multum ambitum honeſtè vocat inſinuantium, ſeu amantum tenaciſſimum complexum. Vnde Horatius *ambitioſam* puellam dicit habilem agilémque in circumplectendo peniſſimè pullo ſuo, Odar. 1.

Laſciuis ederis ambitioſior.

Gulielm. Plaut. quæſt. in Moſtellar. c.4.

v.23. *Cubicularios*] qui ſint *cubicularij*, docet l. 103. D. de V.S. Gloſſæ: κοιτωνίτης; *cubicularius*. Scriptoribus mediæ ætatis *camerarij*, *Rammerling*. Bebelius de Abuſione ling. Lat.

ibid. *Catorogare*] Latinũ non puto & vide ne ſincerius ſit, *ſcato rigare*. ſciunt omnes ſit quid Græcis τὸ σκαλεῖν:

quod cubicularij maximè mulierum efferunt. Gulielm. Plaut. quæſt. in Moſtel c. 4. Leg. *catomo ligare.* Turneb. Aduerſ. lib. 26. c. 6. eúmque ſecutus M. Velſerus Rer. Auguſtan. lib. ad Paſſion. S. Afræ. vel leg. *catomo dare*, velut Horat. dixit, *dare cateru*, & Plaut. *cruci dare.* Schop. Veri. lib. 2. c. 18. & in Arte Critic.

v 25 *quaſilarias*] ancillas quaſillis affixas. Doura Præcidan. pro Tibul. c. 14. Tibullus; *preſſumq́, quaſillo ſcortum.* qualem ancillam intellexit & Iuuenal.

Horrida quoque ſacit reſidens in codice pellex.

Scalig. ad Tibul. Al. *quaſſitarias.* videtur legend. *quaſitarias.* Et *quaſitaria* eſſe mendica à *quærendo*, vt à Græcis *μεταίτης* & *ἐπαιτήτης* vocatur, & à Latinis *rogator.* Turneb. Aduerſ. lib. 26. cap. 6. An leg *quæſtuarias?* Balbus Catholico; *Quæſtuaria dicuntur meretrices, quæ quæſtu corporis viuunt.* Irenæus lib. 1. cap. 20. aduerſus Hæreſ. de Simone mago; *Hic Helenam quandam, quam ipſe a Tyro ciuitate Phœnices quæſtuariam cùm redemiſſet, ſecum circumducebat, &c.* Quod Euſebius ex Iuſtini Apolog. 1. exponit, *πρότερον ἐπὶ τέγους σταθεῖσαν ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης*, Hiſt. Eccleſiaſt lib. 2. cap. 13. vbi videndus Iacob. Grynæus in Annotat.

v. 34. *penſatis vicibus*] Leg. *vibicibus*, vel *viribus.* Putſchius. illud magis eſt.

Pag. 237. v. 2. *poteram confingere*] al. *contingere.* Palmer. inducit vt alienum, in Spicileg.

ibid. *languorem ſimulare c.*] Leg *inſimulare cœpi. Languor* propriè in palæſtra Veneris, cùm à lucta neruos paralyſis occupauit. Lipſ. Antiq. lect. lib. 1. c. 8.

v. 5. *in eam conuerti*] ſic ſtatim; *Namque illa metu frigidior.* Et iterum; *& illa ſolo fixos.* Similiter in Priape.

Heu, heu me miſerum, quod iſta ligneum eſt.

Petronius quoque in neutro; *Niſi illud tam rigidum reddidero, quam cornu*, quomodo & in Priap.

Quòd partem madidam mei videtis.

Quæ præciſa prouocabula videntur per *ἀντονομασίαν* & *κατ' ἐξοχὴν* de illa parte corporis dici, ſine qua id dici, quod ſumus, non poſſumus, atque adeò ſine qua genus humanum periret. ita enim deſcribit Huguitio; *Penis à penetro, quod eſt officium eius circa iuncturam humani generis.*

v. 7. *Ter corripui*] luſus Sotadicus. Scalig. in Catal.

Ibid. *terribilem bipennem*] id eſt, mentulam. Schopp.

in Priap. Carmin. 19. ſed qui obſcœna omnia cogitat, ipſe obſcœnus eſt. *Bipennem* appellat ferrum illud biceps, quo volebat partem illam abſcindere, à forma ſic dictam, quæ erat huiuſmodi, à qua & anceps ſecuris dicitur: Gazæ *δίστομος ἀξίνη*, Heſychio *πέλεκυς δίστομος*, & *ἀμφίστομος*. Formam expreſſit Simmias Rhodius, quem vide.

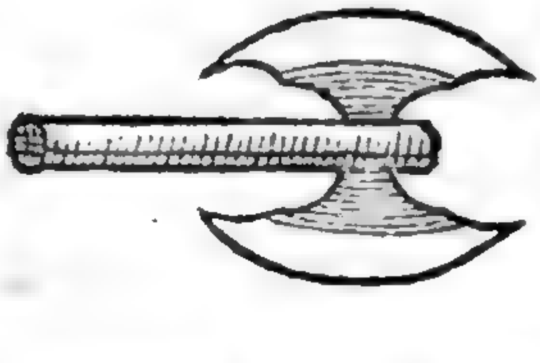

v.9. *languidior coliculi thyrſo*] hinc *thyrſum* pro mentula poſuit Apul. in Anechom. *Languidus thyrſus*, id eſt, remiſſa mentula. Schopp. Comment. in Anechom. Apul. Contingit Schoppio, quod hominibus nequam, qui ſemel tales, ſemper præſumuntur nequam, vt eſt in regula Bonifacij Papæ in Decretalibus relatæ.

v.20. *vt me in cœlo poſitum ad inferos traheres*] dixi ſuprà ex Eraſmo, *in cœlo eſſe*, quid ſit. Eò alluſit Horatius, cùm ait;

Dijs miſcent ſuperis——

id eſt, beatum me & celebrem reddunt. Et Theocrit. in Hodœporis;

——*ἐς ὠρανὸν ὔμμιν ἁλεῦμαι*,

id eſt, *in cœlum vobis ſaliam*. Ex aduerſo qui repentè decidunt à ſumma felicitate, dicunt *ad inferos trahi*, & *ex aſtris decidiſſe*. M. Tull. ad Attic. lib. 2 de Pompeio; *O ſpectaculum vni craſſo iocundum, cæteris non item. nam quia deciderat ex aſtris potiùs quàm progreſſus videbatur*. Gilb. Cognatus in Adagior. ſyllog. Sic de *Lucifero*, hoc eſt, Aſſyriorum Rege, Iſaias Propheta, cap. 14. v. 12. *Qui ad cœlos vſque elatus eras, ad inferos deturbaberis*. Et Chriſtus apud Matth. c. 11. v. 23. *Et tu Capernaum, numquid vſq; in cœlum exaltabaris? vſq; in infernum deſcendes*. Dinamius epiſt. ad Diſcipulum; *Deus nos inuitat ad cœlum, quos Diabolus in infernum mergit*.

v.24. *apodixin defunctoriam*] remiſſionem ſenilis ætatis. Cuiac. Paratit. Cod. libro 10. tit. 22. de apoch. publ. *Apodixis*, eſt apocha, ſecuritas. Broſſæus in Caſſiodor. var lib. 11. ep. 7. Huguitio; *Apodixes, oſtenſio, fantaſia, probatio, experimentum, virtus, poteſtas*. In vita B. Agnetis; *Ad filium meum voluiſti apodixen tuæ artis magicæ* *demonſtrare.* Auctor Mamotracti.

v 26. *Illa ſolo fixos*] ex illo libr 1. Aeneid. *Diua ſolo fixos.* & illo lib. 6. *Illa ſolo fixos*, &c. *Nec magis*, &c.

> *Quàm ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes.*

Vltimus partim ex Eclog. 5 Virg. *Lenta ſalix quantum*, &c. partim Aeneidos 9. *Laſſóue papauera collo.* Iungermanus.

v. 33. *quàm ne ad cognitionem admittere*] Leg. *ad cogitationem.* Similis locus apud Arnob. *Inſignire his partibus, quas enumerare, quas perſequi, probus audeat nemo, nec ſine ſummæ fœditatis horrore mentis imaginatione concipere.* Meurſius Crit. Arnob lib. 3. c. 3.

Pag. 138. v. 6. *Num & Vlyxes*] Leg. *Non & Vlix.* Iungermannus.

v. 12. *Quid me conſtricta*] excuſatio laſciuioris materię. Scalig. in Catal.

Ibid. *ſpectatis fronte*] ad imitationem illius in Priap. Carm. 7.

> *Obliquis pathica quid me ſpectatis ocellis?*

Ibid *Catones*] Valer. Max. lib. 2. c. vlt. exem. 8. Plutarch. in Caton. Senec. epiſt. 98. Martialis, alij.

verſ. 13. *Damnatiſq; noua*, &c.] Vult docere aduleſcens, vitio ſibi dari non oportere, ſi de rebus voluptatis Latinè, hoc eſt, liberiùs loquatur, & ſuo quidque nomine appellet, contemptis aliorum, qui diuerſa ſentiant, reprehenſionibus: nam & illos, qui liberiùs dicta ferre non poſſunt, falſis opinionibus laborare, ſibi autem fictam grauitatem minimè conuenire: ipſorum denique Deorum vitam ex Epicuri ſententia hoc vno felicem eſſe, quod de aliis parum ſint ſolliciti, neque in alienum iudicium ſe componere, aut metu infamiæ grauitatem fingere laborarent. Sciopp. Element. Philoſoph. Stoic. Moral. cap. 132.

Ibid. *ſimplicitatis opus*] *Simplicitas* verborum eſt, cùm rem ſine vllis ambagibus & circumlocutione, vt eſt, ſimpliciter & naturaliter eloquimur. Ita vſurpatur in Priap. carm. *Obſcurè poteram*, &c vbi Scalig & carm. *ſimpliciter*, &c vbi Schoppius. Adi Martialis interpretes.

verſ. 14. *Sermonis puri*] *purum ſermonem*, pro Latino, *Latina oratio*, nuda & obſcœna, quæ nulla circuitione ſpurcas res prætextatis verbis loquatur. Martial. *Latinè loqui licet*, hoc eſt, ſuis nominibus res appellare. Palmer. in Spicileg.

verſ. 17. *Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit*]ita diſtinxit Scaliger, eúmque ſecuti Douza in Præcidan. & Sciopp. d l. vulgò, *Concubitus Veneris, quis gaudia neſc..*

Ibid. *Venerũ quis gaudia neſcit*] Petron. ſuprà; *Pertrectani gaudio diſpoliatum torum.* Iterum; *Vltimum hoc gaudium ſitu properantibus rape.* Auſonius;

——vbi caſſa libido
Fœmineos cœtus, & non ſua bella laceſſit,
Irrita vexato conſumere gaudia lecto.

v. 19. *Quis petat in tepido membra calere toro*] apud Scalig. pro *petat* legitur *petit*, in Catal. Leg. *Quis vetat in t. m.* Palmer. in Spicileg. vel, *Quis putat in calido membra tepere toro?* Quæ lectio nonnihil à Catullo & Cn. Matio lucis mutuatur: quorum iſtius verſus eſt;

Frigida deſerto tepefecit membra cubili:

huius autem:

Sinuq́; amicam refice frigidam caldo.

Sciopp Element. philoſoph. Stoic. moral. c. 132. At enim quis non putat eius;

——in calido verba tepere ſono?

v. 20. *Ipſe pater veri*] ita & Lucretius Epicurum vocat. Videntur honoris cauſſa Philoſophi auctores ſuę doctrinæ ſoliti appellare *Patres*: vt Academici Platonem, Epicurei Epicurũ, Ariſtotelem Peripatetici. nam & ita Cic. lib. 3. de Nat. Deor vbi de *Zenone*. Nihil igitur affert pater iſte Stoicorum, quare mundum ratione vti putemus. Giſanius Ind. Lucret Lambinus ad Lucret.

Ibid. *doctus Epicurus in arte*] al. *in arce*. Leg. *doctos Epicurus amare*. Gul. Canterus Nouar. lect. lib. 3. c. 14. Lambinus Comment. in Lucret. Vel legend.

Ipſe Pater veri, doctus Epicurus, in arce
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

ita hos verſus meliores fecimus, ſed ſola diſtinctione. Amm Marcellin. lib. 25. de Iuliani virtutibus; *poſt hæc ſeriò ad arces confugiens doctrinarum.* Cic. lib. 1. de Diuinat. *Arcem tu quidem, Quinte, Stoicorum defendis.* Sidonius; ----*Quodcumque Platonis Ingenium, quod in arce fuit, docet*---- Barthius in Ceir. Virg. num. 15. & ad Claudian. num. 242. & num. 1245. vel denique, *Epicurus inertem.* quomodo Tibullus;

Me mea pauperies vita traducat inerti.

Quoad Latinitatem, *iuſſit inertem vitam*, correctioni huic fundus dari poteſt Tertulliani locus, qui legitur in lib. aduerſus Valentinianos, c.7. *Si itaque Bythos iſte* (Deus Valentini) *infinitis retro æuis, in maxima & altiſſima quiete, in otio plurimo placidæ & (vt ita dicam) ſtupentis diuinitatis, qualem iuſſit Epicurus.* Valde autem fallor, aut *iubendi* verbum ad κυρίας δόξας Epicuri reſpicit, quibus ille non tam Philoſophi more diſputare quàm domini exemplo iubere videbatur; neque aliter Senecam accipio, vbi ſic ſcribit; *Voluptas illa Epicuri ad paruum & exile reuocatur, & quam nos virtuti legem dicimus, eam ille dicit voluptati: iubet illam parere naturæ.* Sciop. Philoſoph. Stoic. moral. cap. 132. Ecce tibi tritalogus nugidoloquides, vt ſententias loquitur. Dicas, in Epicuri ſinu ſomniaſſe, vt Perſiani Poëtæ in Parnaſſo. Et hanc emendationem exploſit iam Barth. ad Claudianum numer. 1245.

verſ 21. *Iuſſit & hoc vitam*] Legendum & diſtinguendum;

Ipſe pater veri, doctusq; Epicurus in arte
Luſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Ludendi verbum ſubputidum eſt, & laſciuæ ſignificationis. Ouid. lib. 2. de Arte;

Ludit, ſed furto celetur culpa moleſto.
Ludite, eunt anni more fluentis aquæ.

Ramirex Hypomnem. ad Martial lib. 1. epig. 4. num. 13. & ante eum Richardus.

Ibid *& hoc vitam dixit habere telos*] τέλος ita omnino legendum. Scalig. in Catal. vel, *dixit auere deos.* Stevvech. ad Apule. aut totus locus ita caſtigandus;

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arce
Iuſſit, & hoc vitam duxit habere telos.

Nam deos tollebat Epicurus, aut certè coniugium inter deos. *Arx* autem Epicuri etiam apud Lucret. & arx philoſophorum apud Virg. Ceiri.

Si me iam ſumma ſapientia pangeret arce.

Palmer. in Spicileg. vel legendum;

& hanc vitam dixit habere Deos.

quem verſum nonnulli codices item, vt ego lego, ſcriptũ exhibent. Sciopp d. l. & Barth. ad Claudian. num. 1245.

v. 25. *ſed tua fide*] nihil opus eſt Douzana emendatione. *Tua fide*, eſt quod nos diceremus, dicant iura mihi per animam tuam.

v. 27. *vidua pudicáque nocte*] Tranſlatum ex illo Catulli;

tulli; *Nam te non viduas iacere noctes.*
Douza F. ad Catull. epigr 4. & 5. Muretus ibid.

v. 30. *expoſitoq́; in limine genu*] ſcil. templi vel ſacelli Priapi. ergo *numina*, h. e. Priapum.

Pag. 139. v. 1. *Cui Leſbos, viridiſq́; Thaſos*] ita concinnauit atque repoſuit corruptum in vulgatis verſum, *Cui leſos*, &c. Had. Iunius Animad. lib 6. c. 15.

Ibid. *quem Lydus aderat Septiſluus*] Leg. *Veſtiſsimus*. veſtes enim Lydorum erant fluxæ, vt ex Herodoto conſtat. *Septiſluus* autem *Nilo* conuenit, non *Lydo*. Turneb. Aduerſar. lib. 26. c. 6. & tacito auctoris nomine Lindenbrog. Var. lect in Catalect.

v. 3. *templumq́; tuus imponit hipeplis*] Legend. *Hypæpis*. Eſt enim Lydiæ oppidulum *Hypæpa*, vt libro 11. Metamorph. teſtatur Ouid. Alioqui etiam Dianæ ſacer Hymnus eſt *Hypæpus*. H. Iunius Animaduerſ. lib. 6. c. 15. Fortè etiam leg. *ſuus imponit Hypæpis*. Iungerman Nam *Hypæpa* Lydiæ ſicut Veneri & Priapo ſacra, vt ſcribunt Stephanus & Strabo.

v. 10. *Quiſquis peccat inops, minor eſt reus*] ita Virgil. in Culic.

Dignus amor venia, gratum ſi Tartara noſſent
Peccatum minus eſſe——

id eſt, quiſquis in gratiam alicuius peccat, minor eſt reus. Scalig. Comment. in Culic.

v. 13. *Et quandoque*] pro, quandocumque.

Ibid. *Fortuna arriſerit hora*] Leg. *aura*. Scalig. Lipſius, Pithœus.

verſ. 14. *Non ſine honore tuum patiar decus*] quod ſi hoc mihi præſtiteris, tum ego honorem tuum concelebrabo ſacrificiis, & in decus tuum faciam, vt, &c. *Honor* pro ſacrificio & litatione. Catullus in Priapo de re non abſimili;

Pro queis omnia honoribus hæc neceſſe Priapo
Præſtare, & domini hortulum, vineamq́; tueri.

Tibullus ad Bacchum;

Huc venias hodierne, tibi dum turis honoris
Libaq́; Mopſopio dulcia melle feram.

Petronius in Fragment.

——*atque error iuſſit inanis.*
Agricolas primos Cereri dare meſſis honores.

Honor etiam pro quouis munere, quo quis honoratur, Germanis *Verehrung*. Cic. ad Tyron. *Honor medico habendus.*

dus. An ſic interpretandus Ieſus Syrach; dum cap. 38. v. 1. ſcribit; *Honora medicum propter neceſſitatem?* Hinc *honorarium vinum*, quod Regibus & potentibus honoris gratia offertur, vt docet Muret. Var. lect. lib. 11. c 5. *Honorem habere alicui* ferè Plaut. vſurpat, pro, in alicuius gratiam aliquid facere.

ibid *ibit ad aras Sancte tuas hircus*]

Catullus in Priapo;

Sanguine hanc etiam mihi, ſed tacebitis, aram
Barbatus linit hirculus, cornipeſq; capella.

v. 15. *pecoris pater corniger*] non taurus, ſed caper.

v. 16. *querula fœtus ſuis*] ita leg non *fiſtus*, quod non explicat, quam deſideramus, ſententiam. Turneb. Aduerſ. lib. 26. cap. 6.

verſ. 21. *nigraq; veſte deformis*] de veſte lugubri vide Ræuardum Coniectan libro 1. cap. 20. Lipſium Comment. ad Tacit. Annal. libro 2. Sauaronem Not. ad Sidonium.

v. 24. *purgamentum calcaſti in triuio*] *Purgamenta*, quæ quidem Græci *καθάρματα* appellant, quibus februabatur aut expiabatur aliqua noxa, mittebantur in profluentem plerumque, interdum & in mare, interdum in triuium, iaciebantúrque ab auerſis trans caput, vt in Pharmaceutria ſcriptum eſt, nec reſpiciebant, ne eorum aſpectu malum traherent. Ea autem ſecum ſceleris & culpæ admiſſæ omne nefas omnémque noxam auferre credebant, & contagione quadam aliis tradere, ſi quis tangeret Itaque erant ea purgamenta omnibus inuiſa, vt ea vel pede *calcaſſe* nefarium haberetur & inauſpicatum, & mali alicuius præſagium. Hanc ſuperſtitionem Cynici irridebant, qui (vt apud Lucianum ſcriptum eſt) ſæpenumero ouis purgamento veſcebantur. Turneb. Aduerſ lib. 26. cap. 7. *Triuia*, *τρίοδοι*, loci in vrbe dicuntur, in quos veteres coniiciebant omnia inquinamenta: ipſaque adeò domorum & vrbium purgamenta *καθαρμῶν γὰρ*, inquit Euſtathius, *ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο* & morem multis explicat Harpocration in *ὀξυθυμία*. Caſaubon Animaduerſ. in Athen. lib. 6. c. 16. Adde Barth. Animaduerſ. ad Claudian. num. 348.

verſ. 25. *Nec à puero quidem te vindicaſti*] ſc Gnythone. Infrà; *Neque puero, neque puella bona ſua vendere poteſt*. Vterque locus reſpicit verba Gnythonis ſuperius relata; *Hoc nomine tibi gratias ago, quòd me Socratica fide* diligis. *Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo iacuit.*

v.16. *laſſus tamquam caballus in cliuo*] eſt hoc *παροιμιῶδες.* quod prouerbium aliter extulit Ouidius in 1. Remed.

Principio cliui noſter anhelat equus.

Caſaubon. Comment. in Perſi. in prolog.

v.29. *extricaſti*] Leg *excitaſti.* Iungermannus.

Pag.140. v.1. *maſcarpionem*] al. *maſturbatorem.* Leg. *maſturbionem*, vel *maſtupratorem.* Philoxenus Gloſſ. *Maſturbat, manuturbat, δέφει, καὶ δέφε) ἔστι δὲ ῥῆμα κοινόν.* Aliud Gloſſar. *Muſtuprari, δέφεσθαι.* vt id dicat de calamitáte Sicula. Iungermannus. Iac. Gaudenſis libro 3. Ar. aur Poetar. *Maſturbari, id eſt, virilia turpiter turbare.* Alexander Poëta apud Bedam in Prouerbiis Poëtarum:

Monſtripare monſtro nihil eſt corruptius iſte.

Leg. *Manſtupro monſtro.*

v 5. *ſtatiſq; longa moram*] Prudent. in Hymn.

Abſoluas precor optime
Huius nunc animæ moras.

Seneca Troade;

Abrumpere enſe lucis inuiſa moras.

Val. Flaccus lib.6.

Sana quidem lucis miſeris mora——

Idem Seneca eadem Troad.

Vbi hanc anilis exſpuam leti moram.

Zinzerling. Miſcellor. Crit. l.3. c.14.

v.9. *die feriarum, quo etiam lugentes rident*] Val. Max. l.1. c.1. exemplo vlt. *Quanto noſtrę ciuitatis Senatus venerabilior in Deos? qui poſt Cannenſem cladem decreuit, ne matronæ vltra trigeſimam diem luctus ſuos extenderent, vti ab his ſacra Cereris peragi poſſent*: &c. Nec apud Romanos tantùm ſiue Ethnicos, ſed etiam Iudæos. In Proteuangelio Iacobi; ἤγγικεν ἡμέρα κυρίου, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι πενθεῖν. Vide Hiſtoriam Iudith.

v.11. *malo aſtro natus eſt*] id eſt, vt Plautus ait, *Dijs iratis* (ſiue *inimicis*) *omnibus.*

v.22. *niſi illud tam rigidum reddidero quàm cornu*] abruptus ſermo, vt ille apud Virg. 1. Aen.

Quos ego! ſed motos præſtat componere fluctus.

v 23. *Quicquid in orbe vides*] ſaga mulier. Scalig. in Catal. Huiuſmodi veneficam, qualem hîc Petronius, effinxêre etiam Tibullus, Lucanus, Martialis, Apuleius, Claudianus. Delrio ad Claudian. 1. in Rufin. Raderus ad Martial. l. 9. epigr. 22 multis. Barth. ad Claudian. nu 162.

v.25. *Cùm voto ſpiſſatu*] Leg. ex vet. lib.

Cùm volo ſiccatis areſcit languida ſulcis;
Cùm volo, fundat aquas, ſcopulus atque arida ſaxa
Nubigenas iaculantur aquas, m. P. inertes
Submittit fluctus; Zephyriq; tacentia p.

Delrio ad Claudian. 1. in. Rufin.

v.33 *Luna deſcendit imago*] quod tum credebant fieri, cùm obiectis vmbris eam videbant deficere. quod cùm fieret, pulſabant æra, quod antidotum habuêre contra artes ſagarum. vide Rader. ad Martial. l. 9. epig. 23. Magi gloriantur ſe poſſe lunam cœlo deducere, poſſe carminibus agere aſtra, vt deſcendant ad iuſſa; Chymnici planetarum ſpiritibus tam familiariter vtuntur, vt ſpiritibus mineralium illos quomodo lubet præficiant. Io. Seguinus in Excurſu in Battalogiam Quercetani de Alchimia c.8.

verſ.34 *trepiduſq; furentes*] Leg. *furentis*, ex vet. cod. Delrio ibid.

Pag. 141. v.1. *taurorum flamma quieſcit*] Leg. *taurorum vt flamma quieſcat*. Delrio.

v.2. *Phœbeia Circe*] Leg. *Phœbeaq; Circe*. Delrio ibid. vt infrà in Fragment.

Sic Phœbea chelys——

Illud tamen & M S. Bongarſianus agnoſcit, & Valerius Flaccus lib. 1. Argon dixit, *Phœbeius Idmon.*

v.9. *imperio parete*] Leg. *parate*. Valerianus Cimelenſ. de Bon. diſcipl. *Quæ in tantum imperio animum parant.* Goldaſt. in Notis. mox Petron. *Seruio ego imperio.* An huc iuuat illud Terentij? Andr. a. 1. ſc. 5. *Vxor tibi ducenda eſt, Pamphile, hodie, inquit, para.* Iungermann.

v. 14 *camellam*] vas. mox; *Infra manus meas camellam vini poſuit.* Ouid. l. 5 Faſtor.

Dum licet, adpoſita veluti cratere camella,
Lac niueum potes purpureamq; ſapam.

Turneb. Aduerſar. l. 26. c. 7.

v.18. *cucumam*] ahenum eſt aquæ calefaciundæ. vnde Martialis; *cucumam fecit Itacilius*. Brovverus Notis ad Fortunatum libr. 6. poëm. 10. Eius diminutiuum *cucumion*: quod apud Arrianum Diſſert. Epicteti; *δεῖ αὐτὸν ἔχειν κουκούμιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ ἵν' αὐτὸ* *λύσπ.* Politianus Miſcellan.cap.30.& aliud *cucumula*, de quo infrà.

v.19.*pannum*] ſacculum ex panno.

v.21.*ſincipitu vetuſtiſsima particula*]porcini ſc.de quo vide Caſaubon. in Perſi.ſat.6.ſic mox;*coæquale natalium ſuorum ſinciput.*

v. 28. *folliculos*] *folliculus* fabæ eſt λέπυρον : *ſiliqua*, eſt quæ fabas plures continet, Græcis λοβός : *vulnula*, eſt λέπος,cortex.

ibid. *pariter ſpoliat*] Leg.*peritè deſpoliat*. Stevvech. ad Apul.l.1.de Aſin. Rectè, *peritè ſpoliat. Peritè* reſpondet ei voci,quæ anteceſsit,*inertiam*, quam propriiſsimè hoc loco accipit pro imperitia,inſcitia.

v.30.*paupertatis ingenium*] — *Paupertas inuenit artes.* Claudian.*Ingenioſa egeſtas.* Theocritus piſcatoribus;

Ἀ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει.

Manilius;

Et labor ingenium miſeris dedit, & ſua quemque
Aduigilare ſibi iuſsit Fortuna *premendo.*

Apuleius Apologetico; *Paupertas priſca apud ſecula omnium conditrix, omnium artium reparatrix.* Mille talia apud Scriptores. Vide Dominici Nani Mirabellij & Ioſephi Langij Polyantheam, Ant. Bernhardi Mirand. Flores Poëtar. verbo, *Paupertas*, Frid. Taubmanni Not. in Plaut.Stich.a.2.ſc.1. Exſtant & libri *De bono paupertatis*, ad quorum mentionem Nicolaus Abbas Panormitanus in Gloſſ.iur. Canon. ita ἐπιφωνεῖ; *A tali bono cuſtodi nos Domine.*

v.33.*Non Indum fulgebat*]In tenuis fortunæ homines. Scalig.in Catal.

ibid.*Indum ebur*] Sidon.carm.2.

Indus odorifero crinem madefactus amomo,
In tua lucra feris exarmat guttur alumnis,
Vt pandum dependat ebur,ſic trunca revertat
Boſphoreus elephas inglorius ora tributis.

Et carm.5.——*Fert Indus ebur*—— Quintilianus Architremius in Cleopoli;

India concha, argento Sardinia——

Sauaro Notis ad Sidonium.

v.34.*radiabat marmore terra*] Cic.in Paradox.c.6. *Illis aurata tecta in villis & ſola marmorea facienti*, &c.

Pag.142.v.1. *Impoſitum Cereris vacua nemus*] Leg. *Cereris nemus, baca, & n.t.p.* Palmer.in Spicileg. vel. *Cereris*

nemus

munus vacua, & n. Iungerman.

v.3 *finxerat actu*] *actu*, hoc eſt, vt Poëtæ dicunt, ἀργῷ vt, ἀπαίδευτος ἀγρός. Scalig. in Catal. ad Moret & poſt eum Lindenbrog Var. lect. in Catal.

v. 4. *Hinc molle ſtilla latus*] Leg. *Hinc molli tilia lanx*] *Lanx* enim *tilia* mollem & ſequacem & lentam eſſe. Tamen, *Et molli ſtilla lacus*, non reprehendo. Palmer. in Spicileg. Leg. *Hinc molli ſtilla lacus.* Lindenbrog var. lect. in Catalect.

v.6. *At paries circa palea ſatiatus*] Varro Ταφῇ Μενίππου; *Vt hirundines figulis oblitis luto tegulas fingebant.* Auſon. Popma in Coniectan. Parietes olim fiebant (vt & hodie quibuſdam in locis Alamaniæ) glebis & ceſpitibus è terra circumciſis, maximè in caſtris, ſcribente Vegetio l.1.c.21.& c.24 & l.3.c.8. *Formatius paries* Plinio li. 35.c.14. Iſidoro l.15.cap.9. *Herma* Auieno in Ora marit. & Columellæ l.9.c. 1. *Eſt herma porro ceſpiticia munitio*: hoc eſt (vti ego interpretor) vallum ex luto, ceſpitibus & palis infixis, ad cuius ſimilitudinem etiam ædium parietes fieri incipiebant. hinc *paries caſtrenſis* Sidonio, qui Capitolino *ceſpititius murus*, Gildæ Sapienti *murus ceſpitibus factus*. Sauaro ad Sidonium.

v.7. *Fortuitoq, luto clauus numerabat agreſtis.*] Legend.

Et paries circa palea ſatiatus agreſtis,
Fortuitoq; luto, clauus numerabat & annos.

Tranſmigrarunt cognatorum verſuum vltimæ dictiones Repoſuimus loco *inani*, & *annos* quia ex S Pompeio didicimus *Clauos annales* dici, ex quib numerus colligeretur annorum: *Clauis annalis*, inquit, *appellabatur, qui figebatur in parietibus ædium; per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.* Petronius igitur barbari & inculti ſeculi mores deſcribens, dicit clauis annos numerari ſolitos, quos ſecuta ætas eleganter per Conſules numerauit. Durantius Var. lect. l.1 c.5. aut legend.

Fortuitaq; luto clauos numerabat agreſtes.

Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agreſtis ſacelli, de quo Petronij carmen, numerabat clauos, hoc eſt, *per clauos* recenſebat annorum numerum. Palmer. in Spicileg. & ante eum Douza.

v.9. *fumoſo ſuſpenſa tigillo*] *tigillum*, ſiue tegillum ſignificat tranſtillū, id eſt, longurium tranſuerſum, vnde lardum tumacula, ſuccidias, alia id genus ad diuturnitatem vſus in carnario ſalita ſuſpendimus. Tibullus pro aduerſariis aut perticis, quibus ex more pectinata villarum pergularumque culmina fulciri & ſuffundari ſolent. Ex Douza Schopp. in Miſcellan. Apud Gulielm. legitur, *tegillo*, quem vide Veriſimil. lib. 2 cap. 5.

verſ. 10. *mitia ſorba*] al. *ſeeno*. M S. Bongarſianus, *ſorua*. Smetius leg *mitia porro*, in Proſod. verbo, *Conſeruabat*, niſi ſi corruptum eſt pro, *porra*. Vulgata verò lectio omniumque veriſsima. Dioſcorid. lib. 1. cap. 174. οὖα τὰ μηλίζοντα ϗ μήπω πέπειρα, i. e. *nondum mitia*.

v. 12. *tymbra veteres*] Gloſſ. *Thymbra, ſiue conila, ſiue ſatureia*, θύμβρα. Hinc θυμβροφάγος & θυμβρεπίδειπνος pro frugali, hoc eſt, φειδωλῶς ϗ ἀτελῶς ζῶντι. vide Scholiaſt. Ariſtophan. in Acharn.

v. 14. *Digna ſacris Hecates*] Leg. *Ecale: quam muſa*. de qua in Priap.

Æqualis tibi, quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem.

Scalig in Catal. comment. ad Priap. *Hecate* dicitur anus pauperrima & mendiciſsima, quod cùm in triuio ſoleret adponi viliſsima Hecatæ cœna, vt alearum & mænarum, eam, vt eſt apud Ariſtophanem in Pluto, pauperes rapere conſueſſent penè priuſquam adpoſita eſſet. Significatur autem hoc loco *Hecale* pauperrima, quæ hoſpitio Theſeum recepit. Turneb. Aduerſar libro 26. cap. 7. Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem, *Hecatæ cœnam* appellabant: quod apud inferos tenuiſsimo victu minimoque cibo eoque viliſsimo viuitur; iuxta Poëtarum Theologiam. Siquidem vmbræ plebeiæ malua porroque victitant. Hecatæ mænides ac triglidas piſces, apud nos contemptiſsimos, habent in deliciis, vt ſibi ſacros. Vnde & Athenis locum eſſe dictum *Triglam*, atque inibi ſimulachrum *Hecates Triglanina*. Verùm illud expendat eruditus lector, an prouerbium accipi poſsit de cœna illa, quam ſingulis menſibus in triuiis Hecatæ collocabant diuites, diripiebant pauperes, cuius rei meminit etiam Ariſtophan. in Pluto, vbi videndus Interpres. Eraſmus in Chiliad. adag. *Cœna Hecates*, eſt τῆς ἑκάτης δεῖπνον, de quo ſuprà dictum eſt. Eà mendici viuebant. Inde Hecale mulier pauperrima dicitur digna ſacris Hecates ſiue Hecatæ, quòd cœna Hecatæ ſacra à pauperibus raperetur. Niſi ſi quis Hecalen dignam Hecates ſacerdotio fuiſſe interpretetur.

tur. Turneb. Aduerſar. lib. 1. cap. 15. De frugali admodum tenuique apparatu effertur *Hecales cœna* ab Hecale paupercula, cuius apud Ouid. fit mentio, & cuius egenam cœnam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur, vt ſcribit Iulianus Cæſar ad Iamblichum Philoſophum. Dicitur autem *Hecale* anus Theſeum tum iuuenili in ætate hoſpitio ſolere excipere, proq; illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota nuncupaſſe: in cuius beneficij memoriam Theſeus inſtituit poſtea *Hecaleſion* feſtum, quo *Ioui* ab illius nomine *Hecalo* dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere, quod ab anu inſcripſit *Hecalem* habuiſſe illam φιλοξενίης ςέγος ἀκλήϊςον, id eſt, hoſpitij lares cunctis patentes. Had. Iunius in Adag. Ἑςίᾳ θύουσι. *Lari ſacrificant*, in tenaces dicitur, qui de ſuis nemini quicquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil de appoſitis epulis mittunt amicis, neque quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religioſum erat, ex iis quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huic diuerſum adagium fingi poterit, τῇ Ἑκάτῃ θύειν, *Hecatæ ſacrum facere*. ſiquidem in huius Deæ ſacris, ij qui cœnam inferebant, ipſi nihil inde guſtabant, neque quidquam auferebant propter tumultum aut fumum, vt inquit in Sympoſiaſ Plutarch. Idem Iunius in Adag. *Cynice viuere* quid ſit, ſuprà dictum eſt. *Cœna* quoque *Hecates* & ouis luſtrationum, vt mendici, & ſepius crudis viuebant. *Hecale* mulier paupera, quòd cœna Hecatæ à pauperibus diriperetur: de qua Ariſtophan. Pluto, Lucianus in Dialog. Diogenis & Pollucis, item Charont. ac Menippi. De *Hecate* Plaut. Ciſtellar. & Ouidius. Gilb. Cognatus in Adag. *Cynice viuere*. *Hecate* ergo Græcis eſt Ἑκάτη: vnde Nicephoro in Syneſ. Ἑκατικὴ σφαλερά. *Hecaten*, porro *Proſerpinam*, & *Dianam* idem numen fuiſſe Philologi tradunt.

v. 16. *Battiadæ veteres*] ſic legend. puto, non *Bacchinaas veteres*, vt intelligatur poëma Callimachi, Beati filij, quod *Hecale* inſcriptum erat. Turneb. Aduerſar. l. 26. c. 7. Scalig. in Priap. *Battiades* etiã Callimachus dicitur Catullo epig. 117. vt ibi notarunt Ant. Parthenius & Pall. Fuſcus. item Ouidio in Ibin, vt obſeruauit Ach. Statius ad Catul. in fin. *Battiadæ* ſcripta citantur à Fulgentio in Mytholog. quis fuerit, hinc diſcas licet.

ibid. *mirando*] Leg. *viuendo*. Scalig. in Priap. Al. *mirandam*. quo modo Dionyſ. Cato in Diſtich.

Nam miranda canunt, ſed non credenda Poëtæ.

v.17. *Dum illa carnu*] apud Politian. legitur, *Tunc illa*, c 30. Miſcellan.

v.22. *Ceruix cucumulæ*] ſic Phædro, *lagenæ collum*, lib.1. fab.26. ſic ſuprà Petron. *Amphoræ vitreæ, quarum in ceruicibus*, &c Ritterſhuſius & Rigaltius ad Phædr. Legendum autem, *cucumæ*. Politianus Miſcellan ca.30. & Calepinus in Dictionar. Eſt autem lebes & olla. Giphanius Obſeruat. lin. Lat. Immo *cucumula* vaſis genus eſt, quod *cucumella* in L.1. §. penult. D. ad L. Corn. de ſicar. Cuiac. Obſeruat. L.10. c.15. *Cucumella* vaſculi genus, quod à forma cucumeris nomen ſuum inuenit ad eundem vſum, ad quem & labra & crateres paratum. Connanus ad L. *ſi quando*, D. ſi ſeruit. vindicet.

v.33. *fœdeq;*] Legend. *fœdoq;* Iungermannus.

v.vltim. *vincula calciamentorum reſoluit*] hæc vincula Latinis *faſcia*. In Hiſtoria S. Eugendi; *Conſtrictus ocreis crura, faſciolisq; plantas*. Feſto *Amenta, quibus vinciuntur ſolearum lora.* Genus hoc calcei *obſtrigilus* eſt dictus veteri Gloſſographo M S. Sauaro ad Sidon. li.8. ep.11. Ouid. *Vincla duo demunt pedibus*--- Latini etiam *corrigias dixerunt*, quas Iſidorus, cúmque ſecuti Huguitio, Papias, Balbus, Britto, malè calciamenta interpretantur, cùm fuerint eorum lora, vt vocat idem Iſidor. libro 19. cap.34. de *Muleo* loquens; *ſuperiore parte cum oſſeis vel æreis malleolis, ad quos lora deligabantur.* Græci ἱμάντας appellabant. Apud Matth. cap.3. ait Ioannes ad Chriſtum; ἐκ εἰμὶ ἄξιος λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων τοῦ σοῦ. vbi videndus Beza in Annotat.

Pag.143 v.3 *Oblitus nugarum*] iocorum, *Schimpffs*.

v.8. *Tales Nencalos*] Stymphalides & Harpyæ. Scalig. in Catalect.

v.9. *Pennaq; fluentes*] al. *pœnasq; luentes*. Leg. *pennáque fluentes* poetica phraſi, pro volantes. Lipſius Antiq. lect. lib.3.

v.10. *Phineo*] Barth. ad Claud. n.2114.

v.13. *reuolutam*] Leg. *reſolutam*, quià ſuprà; *dentibusq; folliculos ſpoliat*. Iungerman.

v.20. *collectoq; cultu meo*] *ornatu & veſtitu*. mox enim ait, *proiectaq; veſte* &c.

v.22. *ſibauεram celulæ limen*] Leg. *ſuperaueram*. Turneb. Aduerſar. lib.26. cap.7. quem refellit Douza. *Libare limen* dixit, vt Apuleius *haurire portum*, & Ariſtophan.

γενέσθαι τῆς θύρας. VVouvver. emend. in Apul.

v.23. *cum teſto ignis pleno*] *Teſtum* genere neutro. Solebant autem antiqui teſta ignem petere. Hinc Cornificius ad Herenn. lib. 4. *Hic de tanto patrimonio tam cito teſtam, quę ſibi petat ignem, non reliquit.* Turneb. Aduerſ. lib. 26. cap. 7.

v.27. *Caſſu harundinibus*] an *caſſu*, pro *quaſſu*, id eſt, fractis.

ibid. *ingeſtiſq́; ſuper pluribus lignis*] tmeſis, pro, *ſuperingeſtis*.

v.29. *tribus niſi potionibus ex lege ſiccatis*] Auſonius;

Ter bibe, vel totiens ternos, ſic myſtica lex eſt.

Scalig. Auſon. lect. libro 2. cap. 26. Nam non vltra ternarium ſcyphorum numerum in ſympoſiis progrediẽdum eſſe, lex conuiuialis edicit. quem numerum etiam Synodus Nannetenſis definit canone 4. Sauaro ad Sidonium lib. 1. ep. 2. Adſtricti olim lege quadam ad ternas, interdum ad nouenas potiones. Auſonius de vtriſque in eo, quem modò adſcripſimus, Gripho ternarij numeri. Puteanus in Genial. ſermon. Turneb. Aduerſ. li. 16. cap. 11. Lambinus Not. ad Horatium lib. 3. Od. 19. & Plauti Stich act. 5 ſc. 4. Pontanus Not. in Somn. Scipion. Macrob. lib 1. Taubman. ad Plaut. Stich act. 5. ſcen. 4. Legem conuiuialem de tribus poculis Auguſtum diligenter obſeruaſſe Suetonius, & Carolum Magnum ſcribit Emhardus. *Potio* pro potu, hoc eſt, id quod bibitur, *ein Trunck*. Schorus de Phraſib. ling. Lat. Schop. in Obſeru. ling. Lat.

Pag. 144. v. 7. *ſcelerate, & loqueris*] Leg. *etiam loq.* Plaut. Perſa; *Scelerate etiã reſpicis?* Douza Centurionat. l. 4. cap. 10. Sic ſuprà; *Exclamat Eumolpus; etiam minaris?* Idem Plaut. Moſtell. act. 5. ſc. 2. *Verbero etiam irrides?*

v.16. *ne putes nihil egiſſe*] *nihil*, pro, rem paruam & contemnendam.

v.17. *Oculis nec defuit imber*] Similitudo eſt à fluminibus. Gruterus Suſpicion. libro 8. cap. 8. Nihil frequentius Poëtis, quàm lacrymas *imbrium* nomine cenſere. Eleganter Calaber;

εἷλκε βίῃ Ἑκάβην, τῆς δ' ἄθροα δάκρυ' ἀπ' ὄσσων
Πίδακος ὡς ἐχέοντο——

Barth. ad Claudian. nu. 2935.

Pag. 145. verſ. 6. *Quiſquis habet nummos*] in auaritiam & pecuniæ ſtudium. Scaliger in Catalect. Ioannes Saryſberien beryenſis Polycrat lib.7.cap.16. *Auaro nihil vile videtur aut ſordidum, & ſibilante populo ſeipſum conſolatur; imò & ſibi applaudit, ſimul ac nummos contemplatur in arca. Petronianum iſtud ingeſtum omnibus credas*, &c.

v.8 *Vxorem ducat Danaën*] Danaës corruptæ fabula ſiue hiſtoria planè in prouerbium erat apud veteres. Eius ἐπιμύθιον eſt, vt pecuniæ omnia facilia eſſe ſciamus. Τὰ γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀδύνατα κατεργασθῆναι τῷ χρυσῷ ῥᾴδιον ἐστι καταπολεμῆσαι, τῷ ἀργυρίῳ δὲ ὑποτάσσεται πάντα, vt ait Diodor. Siculus. Et non ſua magis ætate quàm noſtra Oraculi veridici vicem fuit;

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα κρατήσεις.

Barthius ad Claudianum n.1411.

v.9. *Acriſium iubeat credere, quod Danaën*] Acriſium iubeat idem credere, quod Danaë credidit, ſc. ſe compreſſam à Ioue fuiſſe: quod Acriſius noluit credere, vt patet ex Apollodor. lib.2. Iungerman.

verſ.13 *paret, non paret*] veteres dicebant, *ſi paret*, teſte Feſto, quod poſteriores, *ſi apparet*. Fuit autem formula, *Si apparet Titium dare oportere*, propria actionis in perſonam, vt notum ex Cicerone. Giphanius ad §. *his itaque*, Inſtit. de action. *Parere* eſt quod vulgo hodie apparere, parere. Eraſmus ad Catonis Diſtich. Ritterſhuſ. Notis ad Gunther. Schopp Suſpect. lect. lib. 2. ep. 20. Grotius Februis ad Capell. libro 8. pag. 298. Zinzerling. Miſcellor. Crit. lib.1. cap.12. Rader. ad Martial. libro 12. ep.25.

verſ.16. *quiduis nummis præſentibus opta*] Theodoricus Abbas S. Trudonis apud Flaccium Illyricum in Catal. teſt. verit.

Fit nummis Præſul & Abba. Idem;

Quid non ſperemus, ſi nummos poſſideamus?

Vide Caſp. VVaſerum de Antiq. numis Hebræor. lib. 1. cap.2. & c.12.

v.25. *in ſummo humore conſiſtere*] id eſt, in ſummitate aquæ ſupernatare.

v.28. *Recluſo pectore extraxit fortiſſimum iecur*] ritus vetus & ſacer in extis extrahendis victimarum. Lucian. de Sacrific. καὶ ὥσπερ ὁ Κύκλωψ ἐκεῖνος, ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαίρων, καὶ καρδιουλκῶν, καὶ τὸ τῷ βωμῷ περιχέων. Coluius in Apul. lib.1 Metamorph.

v.33. *Volabant inter hæc potiones*] Macrob. dixit, *variãtibus*

tibus poculis. Pontanus in Not.lib.7.c.1.

Pagina 146. verſ. 1. *vrticæ trito ſemine*] Iſidor. Etymolog. libro 17.ca.9. *Vrtica vocata, quòd tactus eius corpus adurat. Eſt enim ignea omnino natura, & tactu perurit: vnde & pruriginem facit.* Hæc κνίδωσις apud Græcos pro prurigine.

v.11. *Prehende furem*] formula eorum clamantium, qui furem inſequebantur. Briſſon. Formul. lib.8.

v.12. *Euaſit tamen*] *Tamen* eſt *tandem*. Gruter. Suſpic. lib.5.c.10. Barthius in Ceir. Virg.n.335.

ver. 20. *Dearum libidinantium*] Leg. *liuidinantium*, vt ſit, dearum æmularum & liuore laborantium. Gruter. Suſpicion.lib.1.c.12.

v.21. *iudex*] quod iudicium vbi habitum obſeruauit de Vrbib. Stephanus; ἐστὶ δὲ τόπος ἐν τῇ ἰδίᾳ Τερικῷ Ἀλεξανδρείᾳ λεγόμενος, ἐν ᾧ φασὶ τὸν Πάριν διακρῖναι τὰς θεάς. Pontanus. Not.in Macrob.lib. .c.17.

v.27. *Nec me contumelia laſſant*] Tibullus;

Vltrò contemptus rogat, & peccaſſe fatetur
Laſus, & inuitu ipſe redit pedibus.

Idem;

Nil ego non patiar. numquam me iniuria mutat.

Douſa F. ad Tibul.

verſ.32. *tractatione vexaui*] Legend. *iactatione*. Iungerman. Vulgatam probant illa, quæ ſuprà leguntur; *Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum thorum.* Et iterum; *Ut experrectus pertrectaui gaudio diſpoliatum thorum.*

Pag.147.verſ.1. *Inachia Tirinthius ira*] Valer. Flaccus libro 1.

Protinus Inachiis vltro Tirynthius Argis, &c.

v.2. *prophanam Iunonem Pelias*] apud Scalig. in Catalect. legitur, *prophanus.*

v.4. *ſatiauit numinis iram*] al. *iras*. Silius lib. 11.---*neque enim ſatiauerat iras Dido*--- Boëthius lib. 4. de Conſolat. metr. 7. *ſatiauit iras.* vbi Sitzmanus in Not. numero 192.

verſu 7. *Helleſpontiaci Priapi*] ita Priapus vocatior etiam Arnobio libro tertio, & Claudiano libro primo in Eutrop. De tractu Helleſponti præter cæteros Balſamo Sextæ Synodi canone 39. Sauaro Not. in Sidonium, Carmin.23.verſ.156. Vide Schopp. Collectan. in Priapeia.

v.15.*ſeruiles pœnas*]plagas & verbera. Bongarſ.Not.in Iuſtin.lib.1.

v.19.*Teneo te,inquit*] διατύπωσις poëtica in rebus optatiſſimis.Ach.Statius ad Catull. de nuptiis Pel. & Thet. Apul.Metamorph.lib.5.*Teneo te,meum lumen.*Coluius in Not.ad lib.10.Apul.Cæſar apud Sueton.cap.59.*Teneo te, inquit,Africa.*In Priap.

Prendam te tamen,& tenebo prenſam.

Q.Catullus de Theotimo amaſio ſuo;

Ibimus quæſitum,verum ne ipſi teneamur
Formido:quid ago? da Venus conſilium.

v.20.*tu deſiderium,tu voluptas mea*]al.*deſideriū meum.* *Deſiderium* verbum eſt interdum amatorium : quo voluptas & deliciæ & amores ſignificantur. Apud Horat. quoque ex amoris erga Mecœnatem abundantia ſcriptum eſſe arbitror;

O deſiderium & dulce decus meum. Et lib.1.od.14.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium
Nunc deſiderium curaq; non leuis.

Et *deſiderij poculum* , eſt poculum amatorium, vt Epod. od.17.

Deſideriiq; temperare poculum.

Turneb. Aduerſar.lib.26.cap.7.Vide Iureti Miſcellan.ad Symmach.lib.9.ep.28.& Rob. Conſtantini Supplement. ling.Lat.

v.21.*niſi ſanguine ſtrinxeris*] id eſt me occideris. Pflugius.Voce *ſanguinis* in obſcœnis vſus eſt & Senec. Pater lib.7.Controuerſ.5. *Quod amica ſua ſanguinem miſit*. Et poſt ibi;*Facit quod facere ſolet : pro amatore ſanguini ſuo non parcit.*Iuuenal.Satyr.1.

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis.

nempe ex Medicorum doctrina,non Ariſtotelis.Nic.Faber Not.ad Senec. Controuerſ.lib.7. contr. 5. An ſic capiendum & illud Plauti Bacchid.act.3.ſc.1.vbi ait Lydus Pædagogus de meretricibus;

Apage iſtas à me ſorores,quæ hominum ſorbent ſanguinem.

Et Curcul.act.1.ſc.2.in fin.de amica;

Quæ mihi miſero amanti ebibit ſanguinem.

vbi videatur Theocriti locus à Taubmanno annotatus.

v.32.*filium filiámque ingerebat orbis ſenibus*] Ammianus libro 14.de Romanorum degeneri ſtatu; *Nūc inanes*

flatus

faſtus quorundam, vile eſſe quicquid extra vrbis pomœria naſcitur, æſtimant præter orbos & cælibes: nec credi poteſt, qua obſequiorum diuerſitate colantur homines ſine liberis Romæ, et hi qui patres ſunt, tamquam in capita mediocrium acerbius cælibes dominentur Tacitus Annal. lib 13. *Romæ teſtamenta & orbos velut indagine eius capi.* Cicero in Paradox. *Quem nutum locupletis orbi ſenis non obſeruat? loquitur ad voluntatem, quicquid denuntiatum ſit, facit, aſſentatur, aſſidet, miratur.* Tacit. de Moribus Germanor. numero 44. Ramyrez Hypomnem. ad Martial. libro 2. epigr. 32. num. 1. & libro 4. epigr. 56. Lindenbrog. Obſeruation. in Ammianum libro 14. pag 16. & libro 28. pag. 399. Quibus hæc adde. Ammianus lib. 28. *Subſidunt aliqui curioſos homines, ſenes aut iuuenes, orbos vel cælibes, ad voluntates condendas allicientes eos technis miris: qui cum ſupremis iudiciis ordinatis, quæ habebant reliquerint his, quibus morem gerendo teſtati ſunt, ilico pereunt.* Tertullianus de Patientia; *Quæ aucupandis orbitatibus omnem coactis obſequij laborem mentitis affectionibus tolerat.* Auguſtinus de Hæreſibus cap. 87. de Abeloniis hæreticis; *Non miſcebantur vxoribus, & eis tamen ſine vxoribus viuere ſectæ ipſius dogmate non licebat, &c. Nec vmquam eis defecit, vnde adoptarent, generantibus circumquaque vicinis, & filios ſuos inopes ad ſpem hæreditatis alienæ dantibus libenter.*

Pag. 148. v. 1. *Commendare liberos ſuos eius prudentiæ*] filium & filiam. Solebant veteres non mulieribus, ſed viris præceptoribus filias ſuas erudiendas inſtituendáſque tradere vnà cum filiis Docet Iulianus in L. 4. D. vbi pupil. educ. & Vetus Inſcript. *Eudens M. Lepidi libertus, grammaticus.*

Procurator eram Lepidæ, moresq; regebam
Dum vixi manſit Cæſaris illa nurus.

Ræuardus Coniect. lib. 2. c. 19. Quod vetuſtatis exẽplum ſecutus Carolus M. qui filias ſuas æquè ac filios præceptoribus dedit informandas, vt memoriæ prodiderunt Einhardus eius Cancellarius, & Alcuinus præceptor epiſt. ad Eulaliam Caroli ipſius filiam Sic Heduiga quoque Sueuiæ Duciſſa præceptore vſus eſt primùm. Conſtantinopolitano quodam magiſtro in Græcis diſciplinis, dein Ekkehardo Palatino S. Galli monacho in Latinis, quemadmodum ſcribit Ekkehardus Iunior Sanctgallenſis in Caſibus Monaſterij.

v.8.quæ ſola poſſet hæreditas iuuenibus dari] Cic.Offic. 1.*Optima hereditas à patribus traditur liberis omniq; patrimonio præſtantior, gloria virtutis rerumq; geſtarum, cui dedecori eſſe nefas & vitium iudicandum eſt.*

v.14.*pigiciaca ſacra*]Leg.*pygiaca ſacra*, id eſt, coitum, quod *pygarum* ſiue clunium vſus in Venere ſit permagnus. Schopp. in Priape. carm.18. An leg. *pygiſiaca*, à πυγίζειν? quod tamen propriè eſt cum auerſo coire.

ver.15.*lumborumq; ſolutorum*] *lumbi* enim valentes & vegeti ad Venerem requiruntur. Schopp. Comment. in Priap.car.18.& Veriſimil.lib.3.c.16.

verſ.25.*lento parebat imperio*] *lento* aduerbialiter pro *lentè*.

v.28. *vt ſpiſſaret officium*] Venerium.ſuprà; *Quæ multas ſæpe hæreditates officio ætatis extorſerat*. Theodor. Priſcianus lib.2.cap.11.loquens de iis, quæ membra frigentia ad Venerem inſtant & erigunt; *Quæ per potiones accepta virile ſemper officium reparant*,

v.30.*veluti oſcillatione ludebat*] Videndus Scalig. Caſtigat.in Feſtum, & Auſon.lectio. Pamelius in Tertullia. de Pallio. Balbus Catholico; *Oſcillum, quoddam genus ludi, ſc. cùm funis ſuſpenditur de trabe, in quo pueri & puellæ ſedentes impelluntur huc illuc*, &c.

verſ.34.*automata*] Gloſſæ; *αὐτόματος, per ſe, iniuſſus, ſponte*. Heſychius; *αὐτοφαγίζειν, αὐτοματεῖν*. Et Euſtathio *αὐτόματοι μηχαναὶ* dicuntur *αἱ καθ' αὑτὰς ἐνεργοῦσαι*. Et *αὐτόματος οἶνος* in Epigrammat. eſt non coactus, ſed vltrò ſuſceptus: quod Heſychio *αὐτοματεῖν*, Xenophonti Pæd.4.& Ariſtoteli lib.1.de Gen. anim. *αὐτοματίζειν*. Budæus in Comment.ling.Græc.

ibid *Claſtellum*]Gloſſæ; *κλεῖθρον, clauſtrum, cloſtrum*. Claudian.de Raptu Proſerp.

——Stant ardua ferro
Mœnia, ferrati poſtes, immenſaq; nectit
Cloſtra chalybs——

ita ibi legit veterrimus cod. M S. Bibliothecæ Schobingeranæ.

Pagina 149. verſ. 5. *Mercurius, qui animas ducere ac reducere*]Vnde Mercurium vocat Horatius, *Orci ſatellitem*, lib.2.Od.18.vt Græci *ψυχοπομπὸν*, cui reſpondet illud Apuleianum, *animarum vector*. idem enim eſt hîc *ducere* & *reducere*, idem *vehere* & *reuehere*. Moratij verba ſunt;

—Ne

——Nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
——Reuexit auro captus.

Scip. Gentilis Append. Notar. ad Apul. num. 34. Ab hoc officio Mercurius fuit Πομπαῖος dictus. Aiax apud Sophoclem ſuo ſe enſe transfoſſurus; καλῶ δ' ἅμα Πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον, εὖ με κοιμίσαι vbi Scholiaſt. Vocatur etiam ψυχαγωγός. Heſychius, ψυχαγωγός, ὁ κατάγων τὰς ψυχὰς εἰς ᾅδην. Mercurius apud Homerum, τὰς ψυχὰς κατάγει ἀϊδόσδε. Nec non & νεκροπομπός. Lucianus; δεῖ με ἐπί τι τῷ Πλούτωνι ψυχαγωγεῖν καὶ νεκροπομπὸν εἶναι. Vnde apud Homer. ω. ψυχὰς μνηστήρων κατάγει. & apud Virgil.

——Virgam capiens animas vocat Orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit.

Et hoc eſt, quod Arbiter ait, *ducere ac reducere.*

v. 19. *cum ſapientia loqui*] i. e. philoſophari.

verſ. 22. *plani*] πλάνοι, circulatores, impoſtores, homines vagabundi, fallaces, ἀπατηλοὶ, inſigni verſutia præditi, quales fuerunt Cephiſodorus & Pantaleo, & Matras apud Alexandriam, de quibus Athenæus, libro 14. Cicero pro Cluentio; *Hic ille planus improbiſſimus, quæſtu iudiciario paſtus.* Tales hodie apud nos in hac vrbe frequentes circumforanei medici, *Zahnbrecher, Schreyer, ciarletani*, etiam ludiones, *Gauckler, cociones*, & denique *planoſcholiaſtici. Fahrende Schuler.* ſed primas in hoc quæſtu tenent *Cingari, Zigeuner. Plani* autem qui D. Cypriano *implanatores.* Balbus Catholico; *Implanare, decipere, vel in errorem ducere.* Sirach cap. 15. *Non dicas; Ille* (ſc. Deus) *me implanauit: non enim neceſſarij ſunt ei homines impij.* Et cap. 34. *Qui implanatus eſt, abundat nequitia.*

verſ. 23. *leuatores*] *Leuare* eſt rapere, abducere. Sidon. libro 7. ep. 2. *Leuat diuitem coniugem pauper adamatus.* item abigere. Gregorius Turonenſ. Hiſtor. libr. 6. cap. 45. *leuantes pecora.* item furari. Idem libro 7 cap. 4. *Treſaurarij leuauerunt aureum miſſorium.* In Legib. Gothor. libr. 8. tit. 5. *Si porci ad paſtum in glande ſuſcepti ante decimas datas furto leuentur.* Poſſit etiam legi *lauatores*, id eſt, fures. Acro in Horat. ep. 17. lib. 1. *Lauerna dicta à lauando: nam fures lauatores dicuntur.* Sauaro ad Sidon. In vet. Gloſſar. *Leuare, planare:* &, *leuatores, planatores* exponuntur.

v. 25.

verſ.25.muta animalia]*muta*,ἄλογα, irrationalia. vide Goldaſti Notas ad Valerianum edition.Rouerianæ.

v.30.*Captatores iam exhauſti*] hæredipetæ, qui alienis patrimoniis inhiant. Suprà; *Quid ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit.* Infrà;*Ne quid aliud in hac epulatione captabant,niſi tantùm ne eſurirent.* Ait,*iam exhauſti*,id eſt,ducti luſiq; muneribus ſuis.Rader.ad Martial.lib.9.ep.35.

Pag.150.v.4.*apud quaſdam gentes*]de Hibernis Strabo lib.4.de Scotis,D.Hieronym.lib.1. contra Iouinian. De Padarum gente Indica Ioan.Boëmus de Morib. gentiũ, lib.2.cap.8.De Scythicis gentibus,vt Maſſagetis,Iſſedonibus,Anthropophagis,idem c.9.De Galatis, lib.3.c.22. De Tartaris,d.l.2.cap.10.

v.21.*blandimenta*]*condimenta,conditur as.*

v.26.*Saguntini*]vide Andr. Schotti Not. in Auctorem de Vir.illuſtr.n.42.

P.151.v.8.*Maßilienſes*] Gallis vniuerſum adtribuit Lactantius Placidus , cuius verba ſuperiùs adſcripta leges ad illam Satyrici vocem *Pharmace.*

v.18.*cedit crinibus aurum*] magnum veterum ſtudium in flauo capillitio. Auctor Lyrici , quod Cn. Gallo adſcribunt;

Pande puella,pande capillulos
Flauos,lucentes vt aurum nitidum.

Statius 1.Achill.

——Fuluoq́; nitet coma gratior auro.

Barthius ad Claudianum nu.2778.

Pag.152.v.19.*Memphitides puellæ*] Terentianus Maurus de Metris cap.*Iambius dimetrus claudus qui fiat* , vbi Nicolaus Bryſæus in Annotationib. Marius Victorinus Art.Grammat.l.3.de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico,*Memphitides*,id eſt,Aegyptiæ,ſuprà dixit,*pueris Alexandrinis.*

verſ.20.*ſacris deûm parata*] Deorum emptæ. Ethnici ſuperſtitioſis ſuis ſacris puellas muſicas adhibebant. In Priape.

Cùm ſacrum fieret Deo ſalaci.
Conducta eſt pretio puella paruo.

Morem alicubi narrat & explicat Plautus.

verſ.22. *Tinctus colore noctis*] Iſidor. lib.19.c.23. *Mauros habet tetra nox corporum.* Lindenbrog. Not. in Catalect. VVinsbeckius in Paræneſi ad filium;

Suuerzer

Swerzer danne ein Sur,

id eſt, atrior Syro vel Aegyptio, de quo hic Petronij verſus capiendus Goldaſt. Animaduerſ. ad VVinsbec.

verſ. 23. *Manu puer loquaci*] eſt *χειρονόμῳ ἢ χειρόσοφος.* & *Anus recocta vino*, eſt crotaliſtria. Idem prope eſt in Epigramm.

ἐξαλευσαμένην τοῖς ὄνυξι χειρονομοῦσι.

Item; *ἁ κρεμάλοις ὀρχηστρὶς ἀρίστην*——

Scalig. ad Propertium l. 4. Eleganter de his loquacibus digitis Philoſtratus Icon l. 1 in Como. adeò vt etiam doceat, quomodo digiti collocandi ſint, vt conſoni fiant. Verba eius hæc ſunt; *Καὶ ἡ δεξιὰ τοὺς δακτύλους ὑπεσταλμένη, ὑποκειμένην τὴν ἀριστερὰν πλήττει ἐς τὸ κοῖλον, ἵν' ὦσιν αἱ χεῖρες ξύμφωνοι, πλήττοιο ὅμως ξὺν τῷ κυμβαλίζειν.* Sidon. Apollinaris l. 9. ep. 13.

Digitis quibus canentes
Pariter ſonante lingua.

Qui tamen verſus etiam aliter explicari poterunt. Meminit quoque loquacium digitorum A. Caſſiodorus l. 4. Variar. ep. 51. *Hic ſunt ad iſta orciſtrarum loquaciſſima manus, linguoſi digiti, ſilentium clamoſum, expoſitio tacita, quã Muſa Polymnia reperiſſe narratur.* Sed addubito hucne pertineat pertineat is locus, an de iis notis digitorum intelligendus potiùs, quibus taciti diſtantes inter ſe loqui conſueuerunt. Lindenbrog. Not. in Catalect. Nonnus Heliopol. in Dionyſiac.

ἔγραφε φωνήεντι τύπῳ τετράζυγα φῦλα,
Γανυμήδος ἔγραφε μορφὴν
Χερσὶν ἀφωνήτοισι κελεύθοντα δάκτυλα πάλλων.

Bulengerus de Theatro l. 1. cap. 43 Suetonius libr. 2. *Cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebant, præcipue Mauros & Syros.* Caſaubon. in Commentar. quem vide, & Barth fusè differentem ad Claudian. num. 1359. Ammianus libr. 18. *Ad nocendum emittebat cubicularios iam adultos, vt inter miniſteria vitæ ſecretioris gracilitate vocis ſemper puerilis & blanda, apud Principis* (Conſtantij) *aures nimium patulas, exiſtimationem viri fortis inuidia graui pulſarent.* Huius gracilitatis cauſſa, ſectio. Hos autem pueros caſtratos fuiſſe, eiuſdem Ammiani verba, quæ ibidem ſubſequuntur, ſatis euincunt; *Horum & ſimilium tædio iuuat veterem laudare Domitianum, qui minaciter interdixerat, ne inter terminos iuriſdictionis Romanæ caſtraret quiſquam*

quam puerum, quod ni contigiſſet, quis eorum ferret examina, quarum paucitas difficile toleratur? Eos poſtea, mortuo Conſtantio, Iulianus ſucceſſor aulâ exegit. Socrates Hiſtor. Tripar. l. 6. interprete Epiphanio Scholaſtico; *Expulitque palatio eunuchos, tonſores & cocos. Eunuchos quidem, quia eius uxor obierat, poſt quam non duxit aliam.* Idem Ammianus lib. 22. de eodem Conſtantio; *Vxoribus & ſpadonum gracilentis vocibus & palatinis quibuſdam nimium quantum addictus. Manu loquaci,* vt apud Salomon. Prouerb. c. 6. *Annuit oculis, terit pede, digito loquitur.*

v 25. *Ægyptias choreas*] al. *Ægyptius choreates,* al. *Ægyptius choraules.* Aegyptij enim choraulæ & crotaliſtriæ in pretio erant. Scalig. ad Propert. l. 4. Bernartius in Statij Syluar. lib. 5. in fi. Sauaro in Sidoni. lib. 1. ep. 2. Cantabant enim optime Aegyptij pueri. ideoque eos *loquaces delicias* vocat Statius. Trimalcio quoque ſupra, propter excellentiam vocis, eos conuiuio adhibuit. Lindenbrog. Notis in Catalect. Hinc nata parœmia, Αἰγύπτιος αὐλητὴς, in loquaces, à moribus horum puerorum: de qua videndi Suidas & Heſychius. Pueri choraulæ quoque in veteri Eccleſia apud Chriſtianos adhibiti, de quibus Brovverus in Not. ad Fortunat. lib. 2. epigr. 10. Qui nomen hodieque retinent, & à nobis Choral appellantur. Huguitio: *choraules: qui agit choream.* Papias: *choraules, princeps chori, vel qui cum cannulis, id eſt, fiſtulis canit in choro.* Balbus: *choraula, qui chorum ducit, vel qui in choro cum cannulis cantat, qui aliter dicitur choraules.*

v. 31. *Annus recocta vino*] crotaliſtria. Scalig. ad Propert. l. 4. Eodem modo Catull.

Fuſſitio ſeni recocto.

Scalig. ad Catullum. Diomedes lib. 3. Grammat. vbi videndus Cæſarius in Scholiis.

v. 34. *Iuuerunt ſegetes, &c.*] Terentianus Maurus de Metris, in VI. tomo hendecaſyllabarum, & ibi Nicol. Briſſæus in Annotat. Marius Victorinus Artis Grammat. lib. 4 fuſiſſimè.

Pag. 153. v. 2. *Triuia*] id eſt, Dianæ. loquitur de Luna & Sole.

v. 4. *Totum pererret*] v. c. PITH. *Rapidum pererr.*

v. 6. *Non bene olet*) D. Hieronymus ad Demetriadem de Virginit. ſeruanda; *Cincinnatulos pueros & calami-*

ſtratos & peregrini muris olentes pelliculas (de quibus illud Arbitri eſt.——Non bene olet, qui bene ſemper olet) quaſi quaſdam peſtes & venena pudicitiæ virgo deuitet. Aut memoria lapſus eſt Hieronymus, aut verſum hunc Martialis ab Arbitro Petronio mutuatus eſt. Exſtat enim apud Martialem in Næuolum. Plautus item ſcripſit *mulierem eam optime olere, quæ nihil oleret.* quemadmodum & Plinius ſcribit, *eam aquam eſſe optimam, quæ nihil ſapiat.* hæc eſt enim natura aquæ. Eraſmus in Annotat. ad Hieron. M. Tullius epiſt. ad Attic lib. 2. *Quamquam ita tua horridula mihi atque incompta viſa ſunt, ſed tamen erant ornata hoc ipſo, quòd ornamenta neglexerant, & vt mulieres ideo bene olere, quia nihil oleant, videbantur.* Ad hæc verò Martialem parte aliqua reſpexiſſe, palam fit amplius intuenti;

Poſtume non bene olet, qui bene ſemper olet.

Id verò ex Arbitro eſſe Hieronymus teſtatur. Cœlius Rhodiginus Lect. Antiquar. l. 24. cap. 25. Ambo & Petron & Martialis ex Plauto ſumſerunt. Douſa Succid. pro Horat. Plautus Moſtell. de vetulis incruſtatis & interpolibus;

Vt ſudor cum vnguentis conſociauit,
Ibidem olent, quaſi quom vna multa iura confuderit
coquos.

Sauaro ad Sidonium l. 8. ep. 11. Bene olet, qui nihil olet. Diogenes cuidam habenti capillos vnguento delibutos; *Caue, inquit, ne τῆς κεφαλῆς εὐωδία, τὴν δυσωδίαν adducat.* Fama eſt quidam odor vitæ. vnguentum & odores olent mollitiem & nequitiam: *Quis autem tales viros non dicat mulieres?* Cic. de Catalinariis pueris. Horat. Epod. Od. 12. Hunc verſum B. Hieronymus laudauit, Raderus ad Martial. lib 2. epigr. 10.

v. 8. *Animam noſtro amplexam in corp.*] Priſcianus libr. 8. *Similiter adminiculor, adulor, &c. amplector, &c. plerique deponentia eſſe confirmant, ideo quia frequens vſus eorum ſignificationis eſt actiua. Communia vero eſſe defendit, tum natura ipſius ſenſus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quæ potuimus a diuerſis colligere libris, exempla proferamus. Petronius: Animam noſtro amplexam in pectore. περιπλεχθεῖσαν. Lucillius: Quin amplexetur qui velit, ego non ſinam me amplectier, amplexetur, περιπλακέσθω. Cicero pro Roſcio: Quo uno maleficio ſcelera omnia complexa eſſe videantur.* Idem lib. 11. *Multa ex huiuſmodi verbis inue-*

niuntur apud antiquiſſimos participia præteriti temporis, tam actiuam quàm paſſiuam ſignificationem habentia, vt meditor,&c. ſic etiam amplector, amplexus, ὁ περιπλεκεὶς & ὁ περιπλεχθεὶς Petronius: Animam noſtro amplexam in pectore. A deponenti participium paſſiuè, veteres ſecutus, enunciauit Parrhaſius in Claud. de Raptu Proſerp. l. 1.

v. 10. *Cui vultur iecur*] Leg. *Qui vultur.* Douſa F. ad Tibull. Attius apud Cicer. 2. Tuſc. & Seruius in Eclog. 6. pro *vulture* habet *aquilam.* Marcilius in epigr. 7. Martial. de Amphitheat. ἀλληγορεῖ) Promethei vincti, cuius iecur aquila depaſcitur; fabula. Animi grauiora πάθη, vt inuidiam, iram, odium, & ſimilia his, rectè dixeris feras ſeipſas vorantes. Chryſoſtomus in epiſt. Pauli ad Rom. ἀγρίους ἤκασιν ἡμῖν λέοντες, θυμοί, ἐπιθυμίαι, χαλεποὺς ἔχοντες ὀδόντας. Theodoretus in Θεοφιλεῖ, de Theodoſio: Ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ἡμερότητι χρώμενος ἀεὶ, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀλαζονείαν τὰ τῆς ψυχῆς θηρία κατηκόντιζε. Caſaubon. Animaduerſ. in Athenæ. l. 1. c. 16. Lucretius lib. 3. ad rei Venereæ cupiditatem, animíque ſolicitudines hanc fabulam retorſit, cùm dicat fieri non poſſe omnino multa, quæ traduntur de inferis, neque Tityum, ſi par iecur vniuerſo terrarum orbi habuiſſet, perpetuũ dolorem ita pati poſuiſſe, ſed per hæc animi curas antiquos ſignificare voluiſſe, vt ab iis retrahamur. ita enim inquit;

Sed Tityus nobis hic eſt in amore iacentis
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor,
Aut alia quauis ſcindunt turpedine cura,&c.

Natalis Comes Mytholog. l. 6. c. 19. Planè autem eiuſdem notæ eſt & Macrobianum illud: *Vulturem iecur immortale tundentem,*&c. Pontanus in Not. ad Somn. Scip.

v. 12. *Non eſt quem lepidi*] Leg. *Non eſt quem Tityum vocant Poetæ.* Palmer. in Spicileg. quod Douzæ ſublegit. vel potiùs: *Non eſt quem Tetyi voc. p.* vt liuor & luxus vulturi adſimulentur, quo modo ferè in Epigram. Græco Antholog. 2.

ἔργον [illegible] [illegible] ἄθλιοι ἄνδρες
ἄλλων ὀρνίθων βρώματα γινόμεθα.
καὶ τὸν μὲν Τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γῦπες ἔδουσι,
ἡμᾶς δὲ ζῶντας τέσσαρες αἰγυπιοί.

Douſa F. ad Tibull. cuius diuinatio non diſplicet, licèt vulgatum ſua quoque ratione probum. Pontanus Not. in Somn. Scip. Macrob.

ibid. *vocant Poëtæ*] Leg. *volunt*. Caſaubon.in Athen. lib.1.cap.16.

v.13. *liuor atque luxus*] ſcribo, *liuor atque luctus*. Pontanus Not. in Macrobij Somn. Scip. Tamen Henricus Longepreſſenſis de Malè fortunatis lib.3.

Luxus edax, liuor macer, ardor cæcus habendi,
Vaſtat opes, mordet optima, corda cremat.

v.15. *Myrrhinum ſe poculum*] Leg. *myrinum*, id eſt, *myrtinum*, à *myro*, non à *myrrha*, cuius admixtione amareſceret, cùm fuerit delicata potio & ganeæ propria. Had. Iunius Animaduerſ. l.5.c.19.

v.18. *in aumarium*] al. *aumatium*. ſuſpicor, *automatium* legendum, vt locus ſignificetur theatri, vel circi, vbi erãt machinæ, quæ *automata* à Græcis vocantur, quæ ſpontè moueri videntur, & miraculo ſunt. Turneb. Aduerſar. lib.26.cap.10.

v.20. *valgiter labello*] *valgi* verbo vtuntur etiam Næuius & Plautus apud Nonium. Ch. Colerus Terentianar. epiſt. 2. Balbus Catholico; *Valgia à voluo dicitur, quaſi voluia, id eſt, retortio. Propriè enim labiorum obtorſio eſt, quã facimus quum aliquem deridemus. unde valgire, eſt retorquere.* Vide quæ ſuprà ad illa Satyrici verba, *commouebat valgiter labra*, attulimus.

v.22. *mimum videtur implere*] Salisb. de Nug. Curial. l.3.c.8. *Vita hominis ſuper terram tentatio eſt: quæ ſi proprietatem nominis ſequimur, mali frequentius habet notam. In hac vtique tentatione vel militia, licet ſibi ſeptem millia Dominus reſeruauerit, ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere; ad comœdiam ſuam quodammodo reſpiciens, & quod deterius eſt, eouſque comœdiæ ſuæ inſiſtunt, vt in ſe, cùm opus fuerit, redire non poſſint.* Ita ibi leg. eſſe, non *numerum*, docuit P. Pithœus ſubceſiu. l.1.c.17. Octauianus Auguſtus apud Sueton. c.99. *Ecquid iis videretur mimum vitæ commodè tranſegiſſe.*

v.27. *exerceat hiſtrionem*] Salisberienſ. l.3.c.8. *Vt ergo gentilium figmentis pium accommodemus auditum, verum omnium tragicus finis eſt. Aut ſi nomen comœdiæ gratioſius eſt, non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quod ferè totus mundus, iuxta Petronium, exerceat hiſtrionem. Quod & quidam temporis noſtri ſcriptor egregius, infidelium tamen verbis, eleganter expreſſit;*

Ridiculos hominum verſat ſors cæca labores,
Sæcula noſtra iocus ludibriumq; Deus.

vbi in quibuſdam exemplaribus legitur *hiſtrioniam*. Sed illam ſcripturam probat ipſe Petron. hiſce verbis eiuſdem libri c.9. *Et finem ſine honore habituri creduntur, quia dignitatem natura, mundani hiſtrionis habitu polluere dedignatur.* hanc Douza ex illo Plauti;

——Iouem facere hiſtrioniam.

vt *Mundo hiſtrionia* ſit, quæ Germanis veteribus, *der VVerlte gochel.* Goldaſt Animaduerſ. ad VVinsbeck.

v.29 *O maxima rerum*] adducuntur hi verſus & illuſtrantur à Vincentio Beluacenſi Specul. Moral. l.20.c.20. & à Iacobo Magni Sopholog. lib.4.c.10.

verſ.33. *Horrificoq; infeſtant*] Citat Petronij Arbitri nomine Ioannes Rauiſius Textor in Epithetis, verbo, *Murmur.*

Pag.154 v.13. *Affer nobis alabaſtrum Coſmianum*] vide Rader. ad Martial. l.14. epig.100.

Pag.155 v.2. *Dicta, ſales, luſus*] Hippolitus à Collibus in Harpocrate. Eleganter autem *ſales*: quibus quæ caret, *inſulſa* appellatur. In Priape.

Inſulſiſsima quid puella rides?

ibid *ſermonis gratia*] ſuprà in Satyric. de Circe; *Hæc ipſa cum diceret tanta gratia conciliabat vocem loquentis, &c.*

v. 8. *Non ſatis eſt quod nos mergis*] in luxum Romanorum. Scalig. in Catal. *Non* pro annon, numnon, *μετ' ἐρωτήσεως.*

verſu 12. *Cellaque capti*] pro, *captiui*, id eſt, ſerui, vel mancipij.

v.13. *Deridet feſtram*] Leg. *feſtram*. Antonius Gnipho librum ſcripſit, *de feſtra*: quid videlicet *feſtra* in veterum libris & ſacris ſignificet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetuſtatis perſecutus erat, vt ex Macrobio cognoſcimus. Itaque hic dicit Petron feſtram & quicquid antiquitatis ſuum habuerit cum Gniphone, cum ſuis omnibus libris rideri. Palmerius in Spicileg.

Ibid. *Romuleamq; caſam*] Valer. Maximus libr.2. capi 8. vbi de diſciplina militari; *Ortum è paruula Romuli caſa totius terrarum orbis fecit columen.* Idem lib.4.cap.4. in fin. *Per Romuli caſam; perq; veteris Capitolij humilia tecta, & æternos Veſtæ focos, fictilibus etiamnum vaſis contentos iuro.*

v.15. *Candida vela*] id eſt, λαμπρᾶς αὐτῆς. Scalig. in Catal. ad Culic.

v.17. *Primus in orbe Deos*]in ſuperſtitionem. Scalig in Catal. Statius lib.2. Thebaid.

Primus in orbe Deos fecit timor.

Ad quæ verba Lactantius Placidus interpres: *Negat Deos vlla alia re celebrari, niſi timore mortalium. vt Lucanus: — Quæ finxêre, timent. Et Petronius Arbiter iſtum ſecutus. Sic & Mintanor Muſicus:*

Deum doloris, quem prima compunctio
Humani finxit generis.

In aduerſitatibus enim & timore Deum inuocamus. vnde iſtud Petronianum. & illud Gregorij: *Mala quæ hic patimur, ad Deum nos ire compellunt.* iuxta quod Pſalmiſta; *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui.* Et contrà; *Impinguatus eſt dilectus meus, & recalcitrauit.* Iodoc. Badius Aſcenſius Explanat. in Val. Max. lib. 1. c. 1.

v.25 *Proiecit vitium hoc*] vt *proiectam libidinem audaciam*, pro effuſa & immodica: ſic *proijcere audaciam, laſciuiam*, pro effundere: ergo *proijcere vitium*, cuius iam modus nullus eſt. Palmer. in Spicileg.

ibid. *error inſit inanis*] vanus, ſuperſtitioſus.

v.26. *Agricolas primos Cereri*] hinc *frugum parens* Senecæ dicitur in Herc. fur. eique fruges ſacræ, tanquam inuentrici. Delrio in comment. n. 299.

v.29. *Pallasq; cauernas*] ſic reponunt nonnulli; alij legunt, *tabernas*. atqui tabernæ Bacchi, ſiue vinariæ: cæteræ Mercurij. *Cauernas* virgo reſpuit, &, ſi quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur literariæ Deæ *lucernæ*, quas illi tribuerat Petronius, ſed ſenſu ambiguo. Sic Arnob. vocat, *Mineruam lucernarum modulatricem*. Delrio Comm. in Senec. Herc. fur. n. 299.

v.33. *Nolo ego ſemper idem*] de vitando faſtidio. Scalig. Catalect. Huic ſimile eſt epigramma illud, quod ſequitur, *Sic contra rerum, &c.*

ibid. *Coſtum*] *coſtus* ſiue *coſtum* nardi ſpecies. at *nardi* vnguento perfuſa capita patet ex Pſal. 22. & Matthæi Euang. c. 26. Vide Barth. ad Claudian. n. 1103.

v.34. *Nec toto ſtomachum conciliare mero*] Leg. *Nec noto ſtomachum &c.* Palmer. in Spicileg. Iaſon Cyneræus Machabæor. libr. 2. c. vlt. in fin. *Sicut enim vinum ſemper bibere, aut ſemper aquam, contrarium eſt; alterna autem vti, delectabile: ita legentibus ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit gratus.*

Pag. 256. verſ. 14. *Rebus in aduerſis, quæ iacuêre, iuuant*] *nant*] eadem mente, qua & in Catal. Virgilij;

Iacere me quòd alta non poſſim, putat,
Vt ante vectari freta.

Et neſcio quis dixit, *iacentem guſtum*. Et Gellius; *Oppido quam iacere ac ſordere incipiunt, quæ Latina ſunt.* eſt, quod Græci, ἀτονεῖν Scalig. in Catal. *Quæ iacuere*, id eſt, quæ contempta fuerant Lucretius;

Ergo Regibus occiſis ſubuerſa iacebat
Priſtina maieſtas ſoliorum & ſceptra ſuperba.

Schopp. in Miſcellan. Cic. Famil. libr. 14. ep. 2. *Te nunc, mea Terentia, ſic vexari, ſic iacere in lacrumis & ſordibus?* Et ad Attic. l. 10 ep. 4. *Iacet in mœrore meus frater.* Paul. Manutius in Commen. *iacere*, torpere, ignauũ & timidum eſſe. vnde *Abiectus* Barth. ad Claudian. nu. 2520.

v. 15. *Vulſam dependerat aurem*] Leg. *Fuluum dep. aurum.* Palmerius Douſæ ſublegulus in Spicileg.

v. 20. *Linque tuas ſedes*] exhortatio Scalig. in Catalect.

v 24. *Quiq; renaſcentem Phœbum, cernuntq; iacentem*] Leg. *cadentem*, vt me monuit Douza F. Confirmabat autem coniecturam ſuam hoc Manilij; ——*quaq; cadit Phœbus.* Lindenbrog. Not. in Catal. Loquitur ſecundùm vulgi opinionem: credunt enim vulgares Solem mori, cùm tendit ad occaſum, & rurſus emergentem naſci. Catul. lib. 1. epigr. 5.

Soles occidere & redire poſſunt.

Palladius Fuſcus in Annotat. in Catul.

v. 28. *Nam citiùs flammas*] de Aulicorum vanitate. Scalig. in Catal. vide Hippolytum à Collibus in Principe cap. 10. VVeitzium Not. ad Prudentij περὶ στεφ. hym. 2. v. 253. Quoad formulam dicendi, videtur ea eſſe quodammodo prouerbialis Cic. 2. de Orat. *Dicere aiunt Ennium flammam faciliùs ore in ardente opprimi quàm bona dicta teneat*: Ennodius; *Faciliùs eſt ignem lingua comprimere.* Symmachus; *Faciliùs eſt ardentes fauillas ore comprimere.* Iuretus Miſcellan. ad Symmach. libro 1. epiſt. 25.

ibid. *mortales*] mortiferos, lethales. vide Goldaſti Notas ad Valerian. edit. Rouer.

v. vlt. *calamiq; loquentes*] Iuliano Antolog. libro 7. in extremo epigram. λάλοι κάλαμοι vbi Maximus in Scholiis, Fulgent. Mytholog. libr. 3. Brodæus in Annotat. ad Antholog.

Pag. 157. v. 1. *Inuenêre Midam*] Perſius; *Auriculas aſini quis non habet?* Putant nõnulli primum à Poëta ſcriptum fuiſſe.

fuiſſe, *Auriculas aſini Mida Rex habet*: deinde metu Cæſaris ſcripturam mutaſſe, *quis non habet*. Petronius videtur in Neronem commodaſſe. Eraſmus in Adag. *Midas auriculas aſini*.

ibid. *qualem narrauerat index*] cuius verba per calamos omiſſa ſub terris hæc erant: *Midas Rex aſini aures habet*. Raph. Regius, Iac. Micyllus, & Greg. Berſmannus in Ouid. lib. 11. Metamorph. Lactantius Placidius in argumento eiuſdem libri; *Refert quod cùm deformitatem illam* (ſc. aurium aſininarum) *veſte celaret, vt famulus vidit, neque eloqui poſſet, eiuſdem Dei* (Apollinis) *mentem in aures haberet, cui rurſus obruta arena, arundines enatæ, agitataq; vento deformitatem Midæ indicarent.*

v.5. *Nam turris propè quæ quadratâ ſurgit*] Sextus Empiricus Pyrrhon. libr. 1. & Tertull. de Anima, c. 17. quæ loca Douzæ F. ſublecta notauit Lindenbrog. in Catal.

v.6. *Attritu*] al. *Detritu*. Lucretio *obtuſis*.

ibid. *angulis rotatur*] pulchrè & appoſitè Macrob. lib. 7. c. 14. *Cùm ſit anguloſa, rotunda exiſtimatur, facit rationis negligentia*: Pontanus in Not.

v.8. *Et naris caſtam frequenter dit*] Leg. *Et marcens caſ.* Multo cibo & potione completi *marcere* dicuntur. Petron. ſuprà; *Et ancilla ſuper thorum marcentis excuſſum forte altius poculum caput fregit.* Ammianus lib. 21. *Vnde largiori potu, saginiſq; admodum diſtenti marcebant.* Sidon. ep. 9. libr. 2. *pectora marcida tibi.* Sauaro in Not.

P. 158. v. 2. *Ante oculos ſtabat, quicquid promiſerat annus*] ſic paulò pòſt; *Grandine qui ſegetes & totum perdidit annum.*

v.4. *Sic & membra ſolent*] Fortè Encolp. aut Eumolpus perſuadere volens plenum & voluptabilem coitum, philoſophari inſtitit. Videtur enim hoc de humani miſſione ſpermatis dicere.

v.10. *Hæc ait & tremulo*] Deleri debuit hoc fragmentum, quod ſuprà pag. 144. in poſſeſſionem edicto Goldaſti reſtitutum eſt.

v.26. *Contenta valet Fortuna tenore*] Leg. *volat For. Tenore*, hoc eſt, more illo & quaſi ἤθει variandi. Sic *tenorem ſenſuum* idem Petro. dicit, *morum tenorem* Sidonius *aquæ tenorem* Dracuntius. Bartius ad Claudian. nu. 1113.

v.29. *Naufragus eiecta* Propertius libr. 2.

Nauita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, paſtor oues.

v.30. *Cui ſua fata legat*] narret, dicat. Seruat hoc loco vim primigeniam, quam accepit à Græco λέγειν.

Pag. 159 verſ. 3. *Omnia quæ miſeras poſſ. finire querelas*] Seneca epiſt. 16. Bongarſ.

v.14 *Iudæus licet, & porcinum numen ador*] in hoc falſus animi Petronius, aliique Gentilium, qui reuerentia tam immundi exoſique animalis affici Iudæos putabant, cuius figura Hadrianus Imp. in portis poſita abigere & abſterrere aditu Hieroſolymorum Iudæos voluit. Freherus Parergor. lib. 3 c. 11.

v.15. *Et cœli ſummas aduocet auriculas*] notum eſt, Iudæos ab Appione Alexandrino, Moloneque, Tacito, & aliis notatos eſſe, quod aureum aſini caput in templi ſacrario ſeruarent atque adorarẽt: quoniam Moſe duce (vt improbè aſſerunt) aſinorum beneficio aquas Iudæi inuenerint. Quos mendaciorum arguunt Ioſephus & Tertull. Romani etiam, pari cauſa & Chriſtianos æquè ac Iudæos, *Aſinarios* vocarũt. Sed & figuris picturiſque Chriſtianis illudebant: quando infando etiam picturæ genere Deum noſtrum ſic depictũ ſpectanti populo propoſuerũt, vt is foret auribus aſininis, pedo altero inungulatus, librum geſtãs, & togatus. Cui flagitio vt ſcelus adderent, tali titulo Chriſti effigiem dedecorarunt: *Deus Chriſtianorum ὀνοχοίτης*. Quam in re vel ipſe quidem Tertullianus ægrè à riſu abſtinuit, quum nomen ipſum & formam conſpiceret. Pet. Crinitus de Honeſt. diſcipl. lib. 1. c. 9.

v.17. *Et niſi nudatum*] Caſaubon. ad Sueton. cum Bineto legit, *nodatum*. Et illico, *grata migrabit ab vrbe*.

verſ. 19. *Et non ieiuna ſabbata lege premet*] atqui Iudæi ſabbato non ieiunabant. Verè: ſed Iudæi omnes dies *ſabbata* vocabant à principe nempe ſabbato, quo feriabantur, à quo *primam ſabbati, alteram ſabbati*, &c. nominabant. Ita vt quicumque per hebdomadem ieiunaret, aliquo die ſabbati ieiunare diceretur. Ieiunia verò religioſiſsimè colebant, quod ex Suet. conſtat in Auguſt. ca. 76. præſertim Samaritani, quos *Doſitheos* nuncupabant, ſabbatum ita obſeruabant, vt quo quiſque habitu in tempus primum incidiſſet, & permaneret ad veſperam, ſiue ſtaret, ſiue ſederet, &c. Baronius Cardinalis Annal. Eccleſiaſt. tom. 1. Iudæorum ſabbata vexat, & Iuuenalis ſæpiculè & Martialis. Raderus ad Martial. lib. 4. epig. 4.

v.23 *Hæret detritus lana*] Hoc triſtichõ ex P. Danielis collectione fragmentorum Petronianorum per imprudentiam irrepſit, cùm ſint verſus ex integro Carmine de bello ciuili, ſupr. in pag. 126. v. 19.

T. PETRONII ARBITRI
Euſcium.

Pag. [illegible]. *Cerberus forenſis*] hinc Tertull. de Pallio; *Cauſas non elatro.* Et Salluſt. apud Lactantium; *Cicero caninam facundiam, vt Appius inquit, exercuit.* Vide Sauaron. ad Sidon. lib. 4. ep. 4 & Rittershuſ. Ind. Symmachiano. Alluſit hùc puto & Salisberienſ. libr. 5. Policrat. c. 10. Iungerman.

IN [illegible] PETRONII RHETORIS
Fragmenta.

v. 24. *Quod legi dolet*] itaque *dolus* à dolendo dictus eſt. videndus Sauaro ad *Sidon.* libr. 5. ep. 3.

IN PETRONII GRAMMATICI
Fragmenta.

v. 33. *Quirites*] Diomedes lib. 1. *Quirites; ſed Flaccus in Satyra Quiritem dixit.* Priſcianus libr. 4. *In TIS quoque inueniuntur denominatiua, ſed antiquè prolata, penultimam natura vel poſitione longam habentia, vt Samnitis pro Samnis, ſic Laurentis quoque pro Laurens, Tiburtis pro Tibur: teſte Capro. Sic Quiritis pro Quiris, & Ceritis vel Ceretis pro Ceres, qui tamen nominatiui non ſunt in vſu.* Auguſtinus in Arte; *Pluralia maſculini generis, manes, Quirites, cancelli:* Vetus Grammaticus, qui eſt membraneus in Bibliotheca Goldaſti, in Artem ſecundam Donati: *Sunt alia pluralia tantum maſculini generis, vt hi manes, hi Quarites.* Et paulò pòſt: *Quarites, qui & Romani, & Quarites dicti, quia Quirus dictus eſt Romulus, quòd ſemper haſta vtebatur.*

IN PETRONII AFRANII
Epigrammata.

Ad Nealcen.

Pag. 162. v. 14. *Quos mora parua tenet*] Leg. *teret.* *Annos terere*, quomodo *diem terre*, dixit Trinummo Plautus. I. S. Pontanus Analect. lib. 3. c. 12.

De Heſperie II.

v. 26. *& Tritonia ponit*] al. *ponat.* Pith. Emend. in Epigram. vett.

Funambulus.

Pag. 163. v. 16. *pratendit crura*] *protendit.* Pith. Emend. in Epigram. vett.

v.22. *Et medium pennis proſecuiſſe*] melius, *pinnis perſecuiſſe*. Pithœus d.l.

De cretata facie.

Pag 28.v.7. *Dum ſumit cretam in faciem*] al. lib. *Dum cretam ſumit faciem.*

De Cato.

Pag 164.v.1. In vett. Epigrammat. à Pithœo editis, & Goldaſti M S S. Codd. legitur, *De cato, qui comedens picam mortuus eſt*,

v.7. *Cornua labra*] roſtra picæ. Tibul. in Priapo;

Senéxve coruus, impigérve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.

Schopp. Comment. in Priape. carm 83.

Muſarum elogia.

v. 23. *Antea Terpſichore totam*] Lege, *Aurea Terpſichore.* Pith. Emend. in Epigr. vett.

De elephante.

P 165.v.8. *promoſcidis armis*] ſcribe ex v c. *proboſcidis.* & poſt ſextum verſum interiice ex eodem codice hos duos; *Conſulibus ſceptrum*, &c. Pith. Emend. in epigram. vett. Baldus Catholico: *Proboſcida vel promuſcida, roſtrum elephantis: quia illâ pabulum ori admouet: & videtur Græcè declinari, vt hæc proboſcis, dis: vel promiſcis, dis Proboſcis* & *promoſcis.* promiſcuè dici docet Gul. Formerius Not. in Caſsiodori Var.

PSEVDEPIGRAPHA

Alcimi.

Pag. 226.v.33. *O blandos oculos & infacetos*] al. *inficetos.* Leg. *inquietos*, vt habent vett. codd. Eſt quod ſuprà Petronius dixit, *oculorum quoque mobilis petulantia.* I S. Pontanus Analect. lib. 3. c. 12.

DOMINI EVANTII V. C.

Pag 171.v.4. *De ambigenis*] V. C. DOMINI EVANTII. al. EVGENII, *de ambigenis animantibus.* Pith. Emen. in Epigr. vett.

v.8. *Tityrus ex ouibus oritur*]. Leg. *Tityrus ex ouibus genitur, hircoq; parente.* Euſtathius in Homer. Τίτυρος ὁ σάτυρος παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δωριεῦσι, ὅθεν καὶ τιτύρινος αὐλὸς Sed hoc nihil confert ad Petronij verſum. Hircus dux pecoris oues init; ex quo initu tityrus naſci conſueuit, auctore Iſidoro. Rob. Titius Aſſertionum, libro 8. cap. 16.

Q. CICERONIS.

v.14. *Crede ratem ventis*] Neſcio an Cicero, certè quidam Illi adſcribunt, alij Eumolpo cuidam, ceteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poëtę Chriſtiano; ego puto eſſe Petronii, qui Eumolpum dicentem introducat. Delrius Comm. in Hippol. Senec. v 557.

v.16. *Fœminea nulla bona eſt*] ne vnâ quidem reperiri mulierem probam adfirmat: & ſi qua fortè bona reperiatur, neſcire ſe inquit, quo fato res mala potuerit fieri bona. Scip. Gentilis Append. Notar. in Apul. n. 93.

Ibid. *Et, ſi bona contingit ulla*] Douſa: *vel, ſi bona contigit ulli.*

PENTADII.

v.30. *Sed nullos trepidum timere caſus*] Senec. de Beata vit c.5. *Poteſt beatus dici, qui nec cupit, nec timet.* Et epiſt. 24. *Obiurgat Epicurus non minùs eos, qui mortem concupiſcunt.* & quæ ibidem ſequuntur. Idem lib 6. Quęſt. natur. c.32. *Mori nec rogaueris, nec timuerit.* Paris eiuſdémque vt rei, ita elegantiæ eſt Martialis epigramma;

Vitam quæ faciunt beatiorem;

cum hoc Pentadiano, quod legiſſe relegiſſéque iuuabit. Raderus ad Martial. lib. 10. epig. 43.

P. CATVLLI VRBICARII.

Pag. 208. v. 17. Huic tribuit Scaliger ad Catullum. Primus edididit Petrus Pithœus. Notis illuſtrarunt idem Pithœus, Iuſtus Lipſius in Elect. & Ianus Douza F.

FINIS.

VITTORIO EMANUELE IN ROMA

Digitized by Google

Extraict du Priuilege.

LOVYS par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre, A nos amez & feaux Conſeillers les Gens tenans nos Cours de Parlemens, Baillifs, Seneſchaux, Preuautez, ou leurs Lieutenans, & à tous nos autres Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Noſtre cher & bien aimé Paul Frellon marchand Libraire de noſtre ville de Lyon, nous a fait dire & remonſtrer, qu'il a recouuert vn Liure intitulé, *Petronij Arbitri Satyricon, cum Petroniorum fragmentis, nouiter recognitum & auctum vnà cum Notis & Obſeruationibus variorum* : lequel liure il deſireroit faire imprimer, vendre & debiter en tel volume & characteres que bon luy ſemblera : ce qu'il ne peut faire ſans noſtre permiſſion, à cauſe des empeſchemens qu'on luy pourroit faire. C'eſt pourquoy il nous a tres humblement ſupplié & requis luy octroyer nos lettres neceſſaires. A ces cauſes deſirans que ledit Frellon ne ſoit fruſtré de ſon labeur, luy auons permis & permettons imprimer, vendre & debiter en tel volume & characteres que bõ luy ſemblera ledit liure : auec defenſes à tous Libraires & Imprimeurs d'imprimer ou faire imprimer ledit liure, vendre ni debiter, changer ou trafiquer par tout noſtre Royaume & terres de noſtre obeiſſance, ſinon de ceux qu'aura imprimé ou fait imprimer ledit Frellon, à peine de mille liures d'amẽde, applicable moitié à nous, & l'autre audit ſuppliant, & confiſcation de tous les exemplaires qui ſe trouueront auoir eſté vendus contre la teneur de ces preſentes, & ce durant le temps & terme de ſix ans, à compter du iour & datte que ledit liure aura eſté acheué d'imprimer. Voulons qu'à la fin ou au commencement dudit liure ces preſentes ſoient inſerees, & qu'elles ſoient tenuës pour ſignifiées, car tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le 23 Decembre l'an de grace 1614. & de noſtre regne le cinquieſme.

Par le Roy en ſon Conſeil,

RENOVARD.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google